

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Atom. e. $\frac{830}{2}$

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՆԱԽՆԵԱՑ

Պ. Ը. Ր. Գ. Ն. Ը. Ր. Ը. Ն. Ց

(2) 在 1980 年以前， β -D-吡喃糖苷键的糖基化反应，通常用 HCl 或 HBr 作催化剂。但用 HCl 作催化剂时，常使糖基发生脱水、消除等副反应，故常用 HBr 作催化剂。

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

ՎԱՐՔ

Ս Ր Բ Ո Ց Հ Ա Ր Ա Ն Ց

ԵՒ

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ՆՈՑԻՆ

ԸՍՑ

ԿՐԿԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԼՆ

ՆԱԽՆԵԱՑ

ՀԱՏԱՐ ՆՐԿՐՈՐԴ

Ի ՎԱՆԱՏԻԿ

Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՅԱՄԻ 1855 ՌՅԴ

ՎԱՍՆ ԱՐԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՂԱՍԹԻՆ՝ ոմն 'ի խուցսն խռովէր յորժամ 'նստէր առանձինն, և երթեալ ասաց ցհայրն (Ս)էողորոս փերմացի: Ըսէ ցնա ծերն. երթ խոնարհեցո զխորհուրդս քո և հնազանդեաց լինել ընդ եղբարս: Եւ երթեալ 'ի լեառնն առ եղբարս լինէր: Եւ դարձեալ եկեալ առ ծերն ասէ ցնա՝ Թէ ոչ և ընդ եղբարսն կարեմ հանդգնել: Ըսէ ցնա ծերն. եթէ առանձինն ոչ համբերես և ընդ եղբարսն ոչ կեսս, զի ելեր և եղեր միայնակեաց. բայց տակայն ասա ցիս՝ քանի ժամանակս ունիս 'ի ձեզ յայդ: Ըսէ ցնա. ութ ամ: Ըսէ ցնա ծերն. ահա ունիմ ես զձեւ զայս զեթմանասուն ամ, և ոչ մի օր ոչ է լեալ ինձ հանգիստ, և դու ութ ամիդ հանգիստ խնդրես:

() այս լուեալ ծերոյն զօրացեալ զնաց:

ԻՆ՝ ոմն ծեր որ ունէր աշակերտ լաւ, և նեղեալ երբեմն էհան զնա արտաքոյ դրացն հանդերձ մախաղաւն իւրով: Իսկ եղբայրն համբերեաց նստելով առ դրանն: Եւ բացեալ ծերոյն ետես զնա զի նստէր առ դրանն, և

Աս հայրն Թէողորէ փերեմացին զնացեալ ոմն եղբայր պատանոց նմա զգործս իւր. քանի միայն նստէր 'ի խցի և շփոթէր միշտ: Ասէ ցնա հայրն. զնա խոնարհեա զխորհուրդս քո և զմիտս, և բնակես ընդ աշուճ եղբար: Եւ նա զնացեալ եզիտ ալ եղբայր և կայր ընդ նմա: Եւ դարձեալ եկն առ ծերն և ասէ. և ոչ ընդ աշուճ կալով շինիմ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. եթէ միայն կալով ոչ հանգիցես, նոյնպէս և ոչ ընդ աշուճ կալով, ապա ընդէր եղեր միայնակեաց. մէջ գիտիս զի կրօնաւորութի ե համբերել վշտաց և նեղութեց. ասա ինձ քանի ամ ունիս 'ի տեսակդ յայդ: Ասէ եղբայրն. ութ ամբ են: Ասէ ցնա ծերն. Թող առւր, եղբայր, ունիմ ես ութսուն ամ 'ի տեսակս յայս և 'ի ձեւ և ոչ գտի մի օր հանգիստ, և դու, յոթ ամբ զեւրդ կալա գտանել հանգիստ: Իբրեւ լուաւ զայս եղբայրն, զնաց հաստատեալ սրտիւ կամօքն մայ:

2 Իսկ եղբայր ոմն պատմիր մեզ եթէ եր ծեր ոմն 'ի Սկիտե և ունէր նա աշակերտ բարի և աւաքինի յոյժ. յաւաք միով կարճամեակ ծերոյն վարեալ արտաքոցայ դաշակերտ իւր զնալ յիւրով: Իսկ եղբայրն հնազանդեալ ծերոյն՝ նստեալ արտաքոյ գրած ծերոյն համբերէր: Իբրեւ երաց ծերն զչառան, եզիտ զնա նոյնեալ զուարճ

արկեալ ծերոյն զինքն առ ոտս նորա ասաց . « Պետրէ , խոնարհուի՞ն երկայնմութե . քո յաղթեաց իմում՝ նեղարտութեա . արդ եկեալ 'ի ներքս՝ յայսմ՝ հետէ դու ծեր և հայր , և ես մանուկ և աշակերտ , վասն զի գործովք անցուցեր զծերութեամբս իմով՝ » :

Եւ զԱՍՅՐ՝ ոմն անկաւ 'ի փորձութի , և 'ի նեղութեն կորոյս զկարգն իւր զմենակեցութե . և դարձեալ կամեցաւ սկիզբն առնել , և տեսանէր զնեղութիսն և խափանէր՝ զայս ասելով . Երբ ունիմ՝ զիս դարձեալ գտանել նոյնպէս որպէս էի : Եւ 'ի վատաստութեն ոչ արար սկիզբն գործոյն , այլ պատմեաց ծերոյ ու մեծն զիրոյն , և ած նմա առակ ծերն այսպիսի ինչ : Եւ ոմն հեղցացաւ յանդաստանի իւրում , և լցաւ անդաստանն փշովք և այլովք նիւթօք . առաքեաց զորդի իւր զինի և ասաց՝ երթ մաքրեա զանդաստանն : Եւ նորա ելեալ և տեսեալ զլազուութի նիւթոյն որ բուսեալ էին՝ երկեալ և ասէ . Երբ ունիմ՝ ես մաքրել զայս ամենայն . ածեալ 'ի քուն եմուտ : Օայս ատենէր 'ի բազում աւուրս : Եւ լեալ հայր նորա , գտեալ զնա և տեսեալ զի ոչ ինչ էր

տարաւ զնա 'ի ներքս և անկաւ յոտս նորա և ասէ . ով որդեակ , խոնարհութե քո յաղթեաց կարճմութես իմոյ . եկ , որդեակ , քո յայսմ՝ հետէ քեզ կոչես 'ի ծեր և հայր , և ինձ աշակերտ և աղայ , քանզի արին և համբերողն իցի ծեր :

ՍԵՐԻԷՆ՝ աշխիւս 'ի հիւրագ. մանուկեան . Ծեր ոմն բարկացաւ աշակերտին և եհան արագքս 'ի խղէն մախաղովն իւրով . և նա ելեալ նստէր 'ի գուրս խցին բազում ժամս : Եւ յորժամ ել ծերն և ե-

տես , անկաւ յոտս նորա և ասէ . գու վարդապետ , որդեակ , և ես աշակերտ յայսմ՝ հետէ , զի խոնարհութեն է մեծ քան զամենայն և համբերութեն՝ որով մեծ փառաւորի յաւիտեանս :

Եւ զայր ոմն անկեալ եղև 'ի փորձութի մեղաց , և 'ի բազում տարւմութեն լքեաց և եթող զկանոնն կրօնաւորական . և յորժամ կամեր սկսանել գարնեալ , ոչ ապր թող գործել տփրութի արտին , այլ աւելր 'ի մահի . երբ կարացիւ լինել այնպէս որպէս էի : Եւ այնու վտակէր և ոչ կարէր սկսանել 'ի կանոն փանծնական : Եւ յարեացեալ զնաց առ ծեր ոմն և պատմեաց նմա զամենայն անցան իւր : Իբրեւ լուռ ծերը զամենայն վշտագնութի նորա , երբ արինակ նմա այսպէս և ասէ . առն ու մեծն էր անդառտան , և 'ի ծուլութենն իւրեկ կորագեալ և զկայն ըստ փշովք անառախ , և լի եղև փշով և տառասկզով : Յետոց կամեցեալ առն այն սրբել և կազմել զնա , ասէ ջորդի իւր . գնա , որդեակ , արբեա զարան զայն : Իսկ նա գնաց , և իբրեւ ետես զբազմութի փշոյն՝ երկմեալ վհտացաւ և ասէ . երբ կարացիւ սրբել զսա , եւ անկեալ անգ ննջեաց մինչև յերեկոյն . զայս տարա զաւուր բազումս : Եւ ապա գնացեալ հայրն մանկանն տեսանել թէ զինչ գործեալ իցէ

գործեալ՝ ասէ ցնա . զինչ զայդ արարեր զի ոչ ինչ գործեցեր : Լա նա ասէ՝ եթէ յորժամ կամիմ զի գործեցից, զարհուրիմ տեսանելով զբազմութիւն անտառիդ : Լա ասէ ցնա . որդեակ, հաւասար անկողնոյդ քում արա յաւուր միում զգործդ : Լա նորա լուեալ արար այնպէս : Լա իբրեւ սկիզբն արար, հանապաղօր յաւելոյր ՚ի գործն, և ՚ի սակաւ ժամանակս սրբեցաւ այնպիսի անգաստան : Լորդ այդպէս և գու մի ինչ զարհուրիք, այլ արա սկիզբն, և ամ շնորհօքն իւրովք հաստատէ զքեզ յառաջին կարգն . և այսպէս արարեալ յասրահովանցիս ՚ի փորձութենէդ :

ԼՅԱՅ՝ Ծերն . եթէ եկեսցէ մարդոյ փորձութիւն յամենայն կողմանց բազմացեալ զի նեղիցի և տրտնջեցէ, մի ՚ի փորձութիւն ամենայն սիրելիքն ՚ի բաց դարձցին ՚ի նմանէն : Լա պատմեաց այսպէս . էր ոճն ՚ի խորձիթսն և եկն ՚ի վերայ նորա փորձութիւն . և եթէ տեսանէր որ ցնա ՚ի սիրելեաց նորա և եթէ այլ որ, ոչ կամէր ողջօյն տալ նմա և ոչ մատուցանել ցնա ՚ի տուն . և եթէ երբէք պէտք լինէին հացի, ոչ որ տայր նմա փոխ . և երթեալ ՚ի հունձս և եկեալ՝ ոչ կայր հաց ՚ի խղի նորա : Եւ վերադառնալ էր ՚ի խորձիթսն, որք թէ գան ՚ի հնձոց՝ ճաշակէն յեկեղեցւոյ . և երթեալ յեկեղեցին ՚ի շաբաթաօր՝ ոչ որ արգել ցնա, և եկեալ ՚ի տուն իւր՝ գոհանայր զայ : Լա տեսեալ այ զհամբերութիւն նորա՝

նորա, և եղիտ զի ցնա ոչ աշխատեալ էր, և ասէ . զինչ է այս, որդեակ, զի ոչ ինչ գործեալ է քո : Ասէ մանուկն ցայրն . յորժամ եկեալ տեսանեմ զբազմութիւն փռոցս՝ զարհուրիմ, և ՚ի յահէ անթի թմբեալ ննջեմ ցերեկ : Ասէ հայրն ցնա . որդեակ, յամենայն աւուր սրբեալ գործեալ անկողին քեզ և անդ ննջեա, և ուղղեցին գործք քո : Իսկ արգիսն արար բաւ քանի հօլն, և ՚ի սակաւ աւուրս սրբեցաւ անգաստանն այն, և սկսանեալ ցորեմով առին բերապատիկ զարգիւնս կենաց ՚ի նմանէ : Այսպէս արացեա և գու, եղբայր . սակաւի մի աշխատեցին և մի ձանձրացին, և ամ ողորմութիւն իւրով հանց զքեզ յառաջին չօր . քո : Իսկ եղբայրն իբրեւ լուաւ զայս ՚ի ծերոյն, նստաւ ՚ի խցի իւրում համբերութիւն և արար յեղուսան, և եղիտ զհանգիստ :

Եւայց հայրն գերեման . եթէ գայցէ փորձութիւն ՚ի վերայ մարդոյ և յամենայն կողմանց բազմանայցին վերջ նորա, որպէս զի վհատեալ տրտնջեցէ : Լա ասէր . եղբայր ոճն կայր ՚ի սենեակն, և եկն ՚ի վերայ իւր փորձութիւն, զի ամենեքեան առկին ցնա, և նա զնստա տաւ . թե տեսանէր որ՝ ոչ հարցանէր ցնա, և ոչ որ թողոյր ցնա ՚ի սենեակ իւր . և եկն կարտեր հացի՝ ոչ որ տայր նմա, և մինչ գայր ՚ի հնձոց՝ ոչ որ տեսէր նմա սեր որպէս օրէն էր : Ի վերայ այս ամենայն գոհանայր

առ 'ի բաց' 'ի նմանէ զգործութիւնս : Եւ ահա բախեալ
ոմն զգործս նորա՝ որ ունէր ազա մի ի հացիս յԵգիպտոս
տասն տառեալ բերել . և սկսաւ ըսել և ասել՝ Եւ
արժանի նեղութիւն : Եւ իբրեւ մերժեցաւ փորձութիւն,
կարան զնա և հանդուցին . և այլ եղապիսն աղաչեին զի
երթիցէ 'ի խաղա նոցա :

Եւ ԱՍՍՐ ոմն եհարց ցծեր և ասէ . եթէ կամեցիմ
կատարել իրս ինչ , և թնիցի ազգումն ինչ և խախտնեա
ցէ զիս 'ի գործոյն՝ բարի է համբերել մինչև կատարե
ցից , եթէ թողից 'ի բաց : Ի՞նչ ցնա ծերն . եթէ համ
բերեցես աղօթելով առանց նեղելոյ՝ բարի է համբե
րելն , ապա եթէ եկեացէ նեղութեամբ 'ի Թող 'ի բաց :

Եւ երբեմն հարցն յ'ափար սկիւթացի 'ի Տերեհուծ
և եմուա 'ի բնակս ուրեմն ննջել . և էին անդ հին մար
մինք մեռելոց հեթանոսաց , և առեալ եգ ընդ գլխովն
որպէս մարա , զի հանդիցէ փոքր մի : Իսկ դիւանցն տե
սեալ զնորա զբաշութիւնն , նախանձեցան և կամեցան
փազարհուրեցուցանել : Եւ իբրեւ որպէս Եւ զինքն անուն
և ասէր . այս անուն , եկ ընդ մեզ 'ի բաղանիս : Եւ առ
այլ դէ 'ի ներքոյ նորա՝ որպէս Եւ 'ի մեռելոցն՝ և ասէ .
օտար ունիմ 'ի վերայ իմ և ոչ կարեմ զայ : Իսկ ծերն
սը քարհուրեցաւ , այլ համարձակեալ հարկանէր զնա և
ասէր . արի երթ 'ի խաւարն եթէ կարես : Եւ զայս

զոյ : Եւ իբրեւ ետես տէր զհամբերութիւն նորա , երարձ 'ի նմանէ զպա
տերազնի զայն : Եւ առժամայն բախեալ ոմն զչառն նորա որ ունէր
բարձեալ յուրա ապր հաց Թիեալ և առաց . առցես զհացս զայս : Եւ
առեալ զհացն քահայա զառնուէն , բայց արամեցաւ յոյժ և առաց .
տէր , ոչ էի արժանի համբերել աշխատութեան վասն անուան քո ,
վասն այսորիկ բարձր զնեղութիւնս իմ : Եւ առեալ եկեր 'ի հացն և
քահայա , քանզի 'ի հնձոց եկեալ հաց ոչ ունէր : Եւ իբրեւ անց պա
տերազնի , սկսան ամենեկեան սիրել զնա : Այսպէս հաճեալ էին և
ուրախ էին 'ի նեղութեան և 'ի վրաս երանելոյն :

Եւ անէր երբեմն հայրն Մախարիոս 'ի Սփրայ 'ի Տերեհուծ . և 'ի
գնացի իւրում եմուա 'ի տաճար կոռց . որ էր տօնի , զի ննջացի 'ի
գիշերի . և էին անդ սակեք չորացեալք հեթանոսաց բազում յոյժ :
Եւ առեալ դուռի մի չոր 'ի նոցանէ , եգ ընդ գլխովն իւր 'ի մարա և
ննջեալ 'ի վերայ երկրի : Իսկ գիշն իբրեւ տեփն զհամարձակութիւն
նորա և զբաշութեան , նախանձեցան յոյժ և հարեցան երկեցուցանել
զնա այսպէս : Սկսան գիշն գաշել միտմայն և ասեին յգլուխն այն . այս
տեղուն էին գու , արի զնոցաւք 'ի բաղանիս : Իսկ զին 'ի ներքոյ դու
րայն պատասխանի ետ և ասէ . օտար ոմն կրօնաւոր անկեալ կայ 'ի
վերայ իմ և կաշեալ փարի զինն , ոչ կարեմ յառնել և գալ ընդ մեզ :
Իսկ ծերն առանց երկեցի հարկանէր 'ի վերայ ասելուն և ասէր . արի

լուեալ դիւպնս՝ աղաղակեցին 'ի ձայն մեծ և ասացին .
յաղթեցեր մեզ : Եւ փախեան ամթալից :

ԵՐԲԾԾ շինէր հայրն Սոյի փոքր տուն վասն ջերմ
առնելոյ, և ոչ գիտէր շինել, և դարձեալ աւերէր . և
դիտէր Տայիս և ոչ ասէր նմա : Բայ զհնի ասէ զնա Տայ-
իս . կամիս այսպէս առնել զգա, հայր : Եւ հօսար զնա
և ասէ . ես ոչ գիտէի զգա այդպէս առնել :

ՉՈԳԱՒ՝ երբեմն Բարսամ աշակերտ հօրն Սոյոյ
'ի սպասաւորութի նմա, և 'ի բազում աւուրս ոչ կա-
մէր յայլմէ ումերէ սպասաւորել ասելով՝ եթէ այլում
մարդոյ ոչ առնեմ ընդ իս սովորութի առանց եղբօրն
իւնց : Եւ ոչ կալաւ յանձին մինչև եկն աշակերտն իւր՝
համբերելով աշխատութեամբ :

ԻՐԷՒՆ՝ վասն հօրն Վերեմմի 'ի Սկիւթ՝ Թէ այր
նորա 'ի վիմին էր և հեռագոյն էր յեկեղեցոյն քառա-
սուն մզմնաւ . և այսպէս տանէր զձեռագործ իւր, և եր-
կու սափոր ջրոյ փոխ առ փոխ համբառնալով տանէր 'ի
թաւղն իւր և նստէր խաղաղութեամբ :

Ե՛Ր՝ միացնակեաց առ միաբանակեացս զինն ամպտու-
րաստեալ և հանապազ պատերազմեալ՝ պատրաստէր
զմախաղ իւր ընդ երեկս ասելով՝ եթէ վաղիւն գնամ
աստի . և իբրև լինէր առաւօտ՝ ասէր 'ի խորհուրդս իւր .
բանաբարեցից զիս և արգելից առ օրս վասն տեսան :

և գնա Թէ կարող ես՝ 'ի խաւարն արաղքին, գե գու : Իբրև լուան
գեքն, զաղաղակ բարձին և ասեն . յաղթեցեր մեզ, Մակարէ, յաղթեցեր

։ Գնաց երբեմն աշակերտ հօրն Սոյոյի Աբրահամ 'ի սպասաւո-
րութի և յամաց աւուրս բազումս . իսկ հայրն զայլ ոչ ոչ ընկալաւ
առ ինքն զի սպասաւորեացէ իւրն, և ասէր . ոչ է սովոր ոչ 'ի տուն
իմ, բայց մայն եղբարն իմ : Եւ այնպէս կրեաց զաշխատութի մինչ
եկն նա . և ոչ հաւանեաց անժուժկալութի սպասաւորել յաջոց .
ողջ համբերութի եկաց մինչև եկն եղբարն :

։ Աթեմ և վասն հօրն Վերեմմի սկիտացոյ՝ եթէ կր այր նորա
հեռի յեկեղեցոյն իբրև մզմն քառասուն, և 'ի ջրոյ և 'ի մայրեաց
կր հեռի մզմն երկուսուան . այսպիսի աշխատութի բերէր զպետս
իւր յայն . ունէր և սափորս ջրոյ, և մի 'ի շարժմա բերէր ջուր և
համբարեակ, և համբերութի կատարէր զիսնս իւր յուսով :

։ Իսկ ոմն կըրպոյ պատերազմիւր զինն ամ զի ելլէ 'ի միաբանակե-
ցաց ժողովոյ եղբարն, և հանապազ պատրաստէր զմախաղ իւր
զմեր միմ իւր զի ելլէ 'ի ժողով անտի : Եւ իբրև լինէր երեկոյ, ասէր՝
առաւօտուն սառաղակս գնացից աստի . և առաւօտուն ասէր՝ կացից
այտար ժամ օրոյն մի և յայրուց գնացից . և եկաց այսպիսի նա զամն
ինն : Եւ ետես անք զհամբերութիւն նորա և կառ 'ի նմանէ զիտրեա-

Եւ իբրեւ կատարեցաւ ինն ամ, Թեթեացցց ան զպատերազմն 'ի նմանէ վասն համբերութեանորա*:

Եւ յայնմ 'հայրն 'իմն' եթէ զարեքտասան ամ եղև 'ի Սկիւթ պազատելով առաջի տեառն 'ի տուէ և 'ի գիշերի և յամ ժամ, զի շնորհեսցէ ինձ յաղթել երկրի:

Եւ 'ի աբայ Եղիա' եթէ ոմն ճեր օթեմանս կալաւ 'ի տաճար կողմն, և եկեալ դեքն ասեն. զնա 'ի տեղւոջն մերմէ: Եւ ծերն ասէ. դուք տեղի ոչ ունիք: Եւ սկսան ցնդել զարմաւենին մի մի, և մնայր ծերն և ժողովէր զայն: Եւ տոյ բանեաց դէն զձեռնն և արտաքս քարշեաց: Եւ յորժամ եհաս առ դուռնն, գոչեաց և ասէ. Եւ օգնեա ինձ. և առժամայն փախստական եղև դէն, և ծերն սկսաւ արտասուել: Եւ տերն ասէ ցնա. ընդէր լաս: Եւ ասէ ծերն. համարձակին ըմբանել զմարդ և այսպէս անել: Եւ ասէ ցնա. տես Թէ յորժամ խնդրեսցեր զիս որպէս գտեր, բայց ոչ առանց աշխատութե. զի Թէ ոչ լինէր աշխատութի, ոչ կարէր մարդ ունել զանձ ընդ իւր. վասն զի բնութեամբ է ստեղծեալ մարդ 'ի ջանս, և զնոյն ինդրէ անձ 'ի նմանէ. արդ մի կաշխ

Թիւնն զայն. և արդ արիարար համբերութեամբն իւր եհաս 'ի վարս խաղաղութեանն:

* Առօրինակդ Եղիա 'ի հին Թագման-Բէ-ն. Եղբայր ոմն Նեղեալ 'ի խորհրդոց, կամեր ելանել 'ի միաբանակեցաց վանիցն, և ասեր առաւտուն' եթէ այսօր վասն որոյն Բքի կացից ասա. և յերեկոյն

հասեալ ասեր' վաղեմն զնամ ըստոյգ. և այնպիսի խորհրդով եկաց զամս ինն: Եւ տեսեալ տեառն զհամբերութեանորա' էառ զանձ ըրութիւնն 'ի նմանէ:

Եւ ասց հայրն Ամնա' եթէ չարեքտասան ամ կացի ես 'ի Սկիւթ, և ազալիք զանձ զաւր և զգիշեր, որպէս զի շնորհեսցէ ինձ յաղթութեան:

Եւ ծերն քնակեր 'ի մահեանս կաց, և եկեալ առ նա 'ի գիշերի դէքն ասեն. զնոցն, ծեր գու, 'ի տեղւոյն մերմէ: Իսկ ծերն ասէր. ոչ գոյ ձեր տեղի 'ի վերայ երկրի: Եւ յորժամ սկսան գէքն ցրուել զտերն արմաւոյ նորա, իսկ ծերն աշխատէր և ժողովէր զնա: Եւ ասց կալաւ դէն զձեռնէ ծերոյն և ձգէր զնա արտաքս: Իբրեւ երեւ զնա մինչև ցգուռն, կալաւ ծերն ձեռամբ զգուռն, և ասէ ծերն. Յիսուս Բքն անձ իմ, օգնեա ինձ: Եւ առժամայն փախեալ դէն 'ի ծերոյն, իսկ ծերն սկսաւ լալ: Եւ ասէ ցնա տեր. զի ողբաս, ծեր գու: Գտաստանք ես ծերն. վասն այն լամ, զի բնաւ իշխեն մերձեանալ քեզ 'ի մարդ: Եւ ասէ ցնա տեր. գու հեզգացեալ էիր, այլ մինչ կացեսցեր զանուն իմ' ստեպ գաիր: Ահա տես որպէս վաղվաղակի օգնէ տեր կարգացցոց զանուն տեսան: Եւ ես ասեմ քեզ, որքեմէ, եթէ աշխատել մեզ

զբաղանա ինչ 'ի մարմնական նիւթս՝ մինչև 'ի փոքր դերձան, քանզի կարէ տանկապել զքեզ և նենգել գիտութեանն այ՝ զբաղանազն :

Եւ իսկ ոմն Գրիգոր 'ի վնաս աբբայ Գեղարամայ, որ է մերձ 'ի սուրբն Յորդանան, և սաէ ցնա . որպէս աստ նստիս, աբբայ, զի ունիս այսպիսի խորշակ և այսպիսի մեծեխս : Եւ սաէ ծերն . վասն այսորիկ հանդուրժեմ՝ սոցա, զի մի անդ 'ի չարչարանս մարեցայց :

Եւ ոմն եղբայր Գրիգոր 'ի փարսիս Գեղարամայ հօր առ աբբայն Գեղեթանդրոս և սաէ ցնա . աբբայ, կամիմ որոշիլ 'ի տեղւոյն ուր նստիմ, զի ամենեւին նեղասրտիմ : Եւ սաէ աբբայն Գեղեթանդրոս . անխայեա, որդեակ, քանզի ոչ ունիս 'ի մտի զչարչարանա դժոխոցն և ոչ ըզյոյս արքայութեւ երկնից . զայս մտածելով ոչ կայցիս նեղասրտութիւն :

ՀԱՅՐՆ՝ Գրիգորիոն զբառասուն՝ որ եկեաց 'ի մէջ փշոց, և զբառասուն ամ ոչ ընկողմեցաւ, և ոչ ստացաւ խաղ և ոչ բնաւ գոյութի ինչ :

Եւ 'ի Գրիգոր անժաբան . եթէ որ պայ 'ի կրօնաւորութիւն և ոչ պատրաստէ զանձն վշտաց, անփորձ է ճանապարհի փրկութե :

Եւ ոմն Գրիգոր անժաբան ասաց . եթէ ոչ տեսան պատուիրանն կարկէ զլեւրան իմ, և ես գիտեմ՝ այդպիսի ինչ :

Եւ իսկ ոմն ագնիւ բնակէր առ եղբարն՝ ուր կատա

պարտ և և գացուր զտէր . իսկ որ ոչ աշխատէ, ոչ կարէ օգնական իւր տանալ զեծ :

Եւ Զայրն Գրիգորիոն ասաց՝ եթէ զբառասուն տիւ և զբառասուն դիւեր կայր 'ի կամդուն 'ի մէջ փշոց որ ոչ ննջեցի կողմանեալ . այլ 'ի կանչուն և կամ՝ նստեալ նիրհէ տակա մի՝ խորելով 'ի տեսանէ զգործութիւն :

Եւ Զայրն Գրիգոր անժաբան ասաց . եթէ գայեա ուսանել զմտաւորութե, և ոչ անի ունիցիս չար պատահմանց, անմիտ է սկիզբն այն . ապա թէ մնացեա վշտաց և ոչ եկեցեց՝ բարի է . իսկ եթէ ոչ մնացեա և եկեցեց և գաւ անպատրաստ գացիս՝ կրկին ամեթ իցէ . վասն զի լքանիցիս 'ի վշտան անժուժեալ գալով և յանպատրաստութենէզ՝ որ ոչ մնացեր վշտաց գալոյն, որում ընդգեմ պատրաստել պարտ է քեզ համբերութիւն :

Եւ եղբայր ոմն անարգեալ եղև յունման և սաէ ցնա . պատուիրանն Բոթկարկէ զբերան իմ, ապա թէ ոչ՝ զոր տես դու և ես տես կարող եմ :

Եւ եղբայր ոմն բնակէր 'ի ժողովս եղբարցն, և կր հաղանդ եղ

ընդ ինն առաքինութիւն. և զի մին պատիս էր 'ի պատե-
րադոն ինչ' գնաց յայլ վանս ուր կառարկեր զութն, և զեր
կուսն չկարէր առնել. վասն որոյ և գնաց յայլ վանս,
ուր զվեցն կարէր կառարկել: Եւ ապա նստեալ խորհե-
ցաւ՝ եթէ ես հա ուր և գնամ պակասիմ: Վրեաց և ա-
սե. Վ'տ ան, ընդ վիսյ, զի զինչ և դայ ինձ փորձուի,
հասկերեմ: Եւ յորժամ շարժէր ինչ պատերադմ, կար
դայր զգիլն և հանդէր: Եւ տեսեալ զգիրն այլոցն՝ ա-

րարէր բազում խոհարհուլութիւն, և շահէր 'ի նոցանէ ինն առաքինութիւն
և զգիր զինն. և եկեալ անտի գնաց յայլ վանս, և պակասեալ մնա
եա, և շահէր ութ և զգիր զերկուսն: Ետնժամ և անտի եւ եկեալ
գնաց յայլ վանս, և զի շահէր անգ. ետն և զգիր յերկոյն. և գնաց
յայլ վանս եւ, և շահէր անգ. վեց և զգիր լինէր 'ի չորիցն. և եւ
անտի եւ և գնաց յայլ վանս և 'ի կեսո եղև, զի շահէր հինգ և զգիր
լինէր 'ի հնգէն, ոչ և ինքն 'ի հնգէն քործոց լինէր, և 'ի հնգին
սխառնայր: Ենայր կամեցաւ մտանել 'ի յայլ վանս միաբանաց, և նախ
քան զմտանելն անգ. առեալ 'ի ձեռնն քարոնդ և նստեալ անդ ցան-
ձն իւր. եթէ նմազանգիս խորհրդոց քոց, ոչ ե բաւական քիչ գնալ
յամենայն երկիր, և ուր և գնացեր՝ վատթար եւ եղեր. և արդ ուխ-
տն ինձ 'ի որով եթէ զինչ համբերեացես, և գրեալ լայն 'ի գիրտակ
յայս. եւ ըր յառաջին վանիցն, զի ունէր շփոթ. եւ ըր յերկրորդէն
վանս այլ պատճառի. եւ ըր և յերրորդէն վանս այս ինչ պատճառի:
Եւ գրեաց զամենայն պատճառն վանս որոց եւ 'ի վաներոյն: Իսկ յե-
տայ գրեաց՝ եթէ զայս ամենայն պատճառն յորոց փախչելին՝ գտա-
նես աստ յոր և կեալ եւ լինել, արդ համբերեն եթէ ոչ: Եւ իբրև հաւ
առաւանդ զման կեալ անգ՝ գրեաց այսպէս. անուամբն Եմի Քմի որ-
դալն այ համբերեմ ամենայն շարակութեց: Եւ ծառեալ զնամակն
եղ 'ի գտի իւր, և մտեալ 'ի վանս յոր և կեալ էր՝ բնակեցաւ անգ:
Իսկ զինի ժամաց սկսաւ տեսանել գործ ինչ զոր ոչ հաշէր, և ե-
ւայր սիրտ իւր 'ի զայրացումն, և վաղվազակի համեալ զմտանն ըն-
թեանոյր՝ եթէ անուամբն Եմի Քմի որդւոյն այ համբերեմ ամենայ-
նի: Եւ յորժամ ընթեանոյր, զըջանայր և հանդէր և ասէր. այ խաւ
տացայ և նա օգնեաց ինձ: Զայսոսիկ մին առնէր նա, կայր հանգալս
'ի վերայ եկելոյն շարեաց: Իսկ գնն շարութիւն իւրով տեսանելով ըզ-
համբերութիւն երորն ոչ կարաց ժուժկալել. յայնժամ լիտեալ յան-
գըզմեաց զեղբարսն վանոցն՝ դարանել վանս գործոյն այնպիսի թէ
որպէս կարգայ եղբայրն՝ զնամակն և առնու զբժշկութիւն: Եւ սխառն
գրգռել և ասել՝ կախարդ եւ սա և ընթեանու զազանգ ինչ և ոչ շփո-
թի: Եւ արարեալ ամբոյս ելին առ հայրն և պատմեցին նմա զայս և
ասեն. ոչ կարեմք մեք կալ ընդ նմա, զի գիւթ եւ մոգ և կախարդ,
և 'ի գտին իւր ունի զազանգ իւր. և եթէ կամես զմա՝ գտ. կալ ընդ
նմա և զմեզ արձակես զի գնացուք աստի: Իսկ հայրն հմուտ և սուրբ
էր և գիտէր զսոմարհութիւն եղբորն, և ծանեալ զի գիւտեան էր նա
խանձն, ասէ ցեղբարսն. գնացէք աղօթեցէք զերիս աւուստ և աղ-
թեցէք և, եւ տեք յայտնեցէ զինչ պարտ ե գործել մեզ: Գնացին
եղբարսն ըստ հրամանի նորա: Իսկ ինքն հայրն որոտայր 'ի քոսն գտա-
նել զեղբարսն առ 'ի տեսանել զնամակ գտուոյն. և եգիտ 'ի քոսն զեղ-

զանգ ինչ կարծեմն, մինչև յայտնեցան իրքն՝ և ընկաց պատերազմն։

Ի ՅԱՍԵԼԷ՝ եղբոր ցծերն՝ եթէ ընդէր ձանձրանալ՝ նստելով ի խրճիթն, ասէ. զի չգիտես դու զարքայութիւնն և զտանջանան որ կան առաջի։ զի եթէ գիտեիր՝ եթէ և աղբով խկ և որդասիք լի էր խաւցն քո, ոչ նեղէիր ի նմա վասն առաջիկայ յուսոյն, զի հազար ամ աստէն տանջանք չաւստարին ժամու միոյ անդ տանջաւ նայն. այլ և լ'բրահամ՝ յորժամ տեսանէ զփառս ճգնաւ ւարայն՝ աշխարհի զի ոչ առաւել ճգնեցաւ ինքն, զի առաւելագոյն առնոյր զփառան։

ՆԻՆԻՐ՝ ոմն ձանձրացեալ ի հեռութէ Զրոյն, զի մերուս հեռի էր, խորհեցաւ մերձ Զրոյն առնել զկայս խոր.

բայն, և առեալ զգիրն ի գոտոյն ընթերցաւ հայրն, և եզ ցնա գար. ձեռք ի գոտի նորա և գնաց։ Եւ ահա զինի երկից աւուրց ժողովեալ արքանաւ երաբքն ասնն ցհայրն. հրամայեա մեզ, հայր, թէ զինչ արքայադ։ Եւ նա ասէ. Կոչեցէք աստ զեղբայրն զայն. և Կոչեցաւ նա ըստ հրամանի հորն։ Եւ իբրև եկն, ասէ հայրն. ընդէր արքայադ. ցեր զեղբարդդ, ով եղբայր։ Եւ նա ասէ. մեզայ և Թողցեն ինձ։ Ապա ասէ և ցեղբարն. զինչ ասէիր ընալ զեղբայրս զայս։ Եւ նոքա ասնն. մեզ և աս և ոմնի զազանգիս ի գոտի իւր։ Ասէ հայրն. ասէք ի գնա. նէ զազանգ իւր։ Նա ոչ տայր Թոյլ արձակել զգոտի իւր։ Ասէ հայրն. հաստեք զգոտի դուրս։ Եւ արարեալ այնպէս՝ գոտն զպիտանին։ Ասէ հայրն ցեղբայր ոմն. ել ի բարձրաւանդակ անդունջ մի և կարգա զգա բարձրաձայն, զի ամաչեացէ դին։ Եւ իբրև սկսաւ ընթերցաւ և ասէ՝ անուամբն Յոի. Բոի որդւոյն մի համբերեցից ամենայն շարեաց աստ, յայնժամ իբրև լուսն զայս՝ սքանչացան ընդ առաքինութիւն եղբորն և ապաշտակցին ընդ շարաստանը, և սկսան անկանել ի վերայ երև. ասց իւրեանց յերկիր ամենայն եղբարքն առաջի եղբորն այն և ինդրիին զԹողութի ի նմանէ և ասնն. մեզոք, եղբայր, Թող մեզ։ Եւ նա ասէ. Թողցէ անը ձեզ և մեզ։ Ասէ հայրն ցեղբայրն. ինդրեցուք ի անառ. նէ զի Թողցէ սոցա։ Եւ արարին այնպէս, և եղև յայնժեան խաղա. զութիւն մեծ ի մէջ նոցա։

Եղբայր ոմն Եհարց ցծերն և ասէ՝ եթէ ընդէր ձանձրանալ ես, հայր, և նեղիմ նստել ի սենեկի իմում։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այնորիկ նեղիս, զի ոչ ասեեր գու կամ իմացար զպատրաստեալ արքայութիւնն մի, նա և ոչ զտանջանա մեղաւորաց. ապա եթէ անտեալ էր քո զայստակ, թէպէտ և լի որդանք լինէր խաւց՝ քո՝ և գու Թա. զեալ մինչև ցարաւոց քո, ոչ ելանէիր ի նմանէ։ Ասեմքեզ, որդեակ, զի Աբրահամ աշխարհ զի ոչ առաւել ճգնեցաւ, յորժամ աստանիցէ զպարգևան մի զպատրաստեալն ճգնողայ։

Երբ ոմն նստէր յանապատ հեռի ի Զրոյն մշտն քան, և ի բերել Զրոյն աշխատեալ բազում անգամ ձանձրացաւ և ասէ ի մօտ. ընդէր ի նմիր աշխատիմ, եկեալ բնակեցայք մերձ ի Զուրս։ Զայս իբրև ասաց, հայեցաւ յետս և ետես զոմն որ դայր զինի նորա և Թուէր զքայլս տախ նորա. և հարց ցնա և ասէ՝ ո՞րքես գու։ Եւ նա ասէ. ցնա.

և 'ի յընթանալն' հայեցեալ յետս տեսանէր զհրեշտակ
այդ զի թուէր զքայլափոխ ոտից նորա, զի ընդ ամենայնի
վարձս բացէ. և չողաւ հեռացոյց այլ ևս հինգ մղոնս:

Եւ ըսէ՝ Ժերն. եթէ դիպի քեզ փորձութիւն եղես
վասն այնորիկ 'ի տեղւոյն, ուր և երթացես՝ գիպեացի
քեզ և անդ այլ ևս աւելի. այլ կացես մինչև անցցէ
փորձն, զի խաղաղութիւն երթիցես և մի զոք խռովե-
ցուցես: () Ի ոմն զայրացկոտ յոյժ տրտմէր յեղբարցն,
և ասաց. երթայց յայս նիշ անապատ ուր ոչ կացէ պատ-
շառ բարկութեւ: Եւ եղև 'ի գնալն անդ և 'ի դնել զա-
ման ջրոյն 'ի գետին՝ երկես անգամ չըջնցաւ ամանն, և
նորա բարկացեալ եհար զբարի, և ապա եկեալ 'ի միտս
ասաց. այս գործ դիւի է, յարուցեալ գնացից առ եզ-
բարսն իմ: Եւ արար այնպէս, և հանդարտեաց փոր-
ձութիւնն:

Եւ ըսէ՝ 'ի Ժերոցն հարցեալ եղև թէ զինչ արարից
զժոյլ և զքնու՝ անձնս, զի ոչ ինչ շահեացայ յարեղայու-

ես հրեշտակ տեսան եմ և առաքեցայ թուել զքաջս քո և ապա
վարձս քո: Չայս լուեալ ծերոյն միթմարեցաւ, և յօժարամտեալ
զնաց և այլ ևս հեռացոյց զոռն իւր 'ի ջրոյն հինգ մղոնս: Այսպէս
ամենայն աշխատութիւն որ վասն նշ իցէ, մինչև 'ի քայլափոխն վարձա-
տրութեամբ են յոյս:

Ասաց ծերն. եթէ գիպեցի քեզ փորձութիւն ինչ 'ի տեղին ուր
նստիցիս, մի թողցես զտեղին զայն վասն փորձութեն. ապա եթէ ոչ
ուր և երթիցես՝ քո պատահի այն գործ յորմէ փախեար գու.
այլ համբերես մինչև անցցէ փորձութն այն, որպէս զի խաղաղութիւն
եղիցի ելն քո անտի, զի մի ընակիչք անդուոյն տրտմեցին 'ի քեզ 'ի
մեկնելն քո 'ի նոցանէ: Եւ քո եղբայր ոմն ընակէր 'ի Ժողովս եղբարցն.
և արագ շարժէր 'ի բարկութիւն, և ասէ. գնացից աստի և միայն ընակե-
ցայց և ազատեցայց յայս ախտէ: Եւ քո ելեալ 'ի վանիցն գնաց 'ի հեռի
անապատ 'ի յայր ինչ և հանդարտեաց անդ միայն: Իսկ 'ի միւր՝ ա-
ւուր ցնեալ զպնակ իւր ջրով և եգ մերձ իւր, և հեղաւ առժամայն.
եկից գարձեալ, և այն ևս թափեցաւ թաւալեալ. եկից երրորդ ան-
գամ, և եղև գարձեալ այնպէս. յայնժամ բարկացեալ վասն այնորի-
կի, առեալ զպնակն եհար զբարի և խորտակեաց զնա: Եւ եկեալ 'ի
միտս իւր գիտաց զի խորեցաւ 'ի գիւղէն և ասէ. ահա և 'ի միայն կեայս
իմ յաղթեալ եղև բարկացեալ. այլ գնացից գարձեալ 'ի վանս իմ,
և յամենայնի ձգնել և համբերել պարտ է: Եւ յայնժամ եկն գարձեալ
'ի վանս իւր, և արիացեալ համբերէր իմ նեղութիւն որք գային:

Եւ եղբայր ոմն նեղեալ 'ի խորհրդոց իւրոց ելանէ 'ի վանիցն՝
պատմեաց զայն հօրն: Ասէ ցնա ծերն. գնացեալ նստիցիս 'ի սենեակ
քո և արգել զքեզ ընդ ցանկով որմոյ նորա և մի ելես անտի, և մինչ

* Երէւ որդիս զքեզայ... յարեղութեան:

Թեհէն : Եւ ասէ ցնա . զնա՝ համբերութեամբ լռեալ 'ի խաղն քո վասն տեառն , և ամ մեծ համարի զայն քան զ'նոռնին յիւրում աւուրն . քանզի խաղն կրծաւորն հնոցն է երից մանկանցն՝ ուր տեսին զորդին ան , և սին ամպոյն է՝ ուստի խօսի ամ :

ԴԵՐՆ՝ երևելի որ 'ի լիբալիդ՝ սովորութիւն միշտ յամենայն երեկոյի իրատեալ զաշակերտն , և աղօթեալ 'ի վերայ նորա , և ապա արձակեալ 'ի մահիճն իւր . և եղև զի քունն կալաւ զնա 'ի խօսելն , և յամենայն մինչեք ցմեջ գիշերոյն : Եւ աշակերտն եօթն անգամ՝ նեղեալ 'ի խորհրդոյն՝ կամէր զնալ և ննջել , և դիմացաւ և ոչ գնաց . և զարթուցեալ ծերոյն աղօթեցին և գնացին : Եւ ծերն եղև 'ի տեսլեան . և ահա կային առաջի նորա եօթն թագ թագաւորական և ասէին ցնա : զայդոսիկ աշակերտն քո ստացաւ յայսմ գիշերի : Եւ յինքն եկեալ ծերն՝ կոչեաց զաշակերտն , հարցանէր թէ զինչ

կեցէ մարմն քո անգ՝ Թող գնացեն խորհուրդք քո ուր և կամես . քն . զի անեակ կռաւորի հնոց Բաբելոնի իցէ՝ ուր գտին երեք ման . կռաւր զորդին ան , և գարձեալ տին ամպոյ իցէ նա՝ յորմէ խօսեցաւ ան . արգ մի ելանկէս անտի , որդեակ , և գտցես զորդին անգ ա . անայն առաքնութիւն :

Եւ եր ան բնակէր 'ի Բեբելոն յայր ինչ , և եր նորա աշակերտ ընտրեալ . և եր սովորութիւն ծերոյն յամենայն երեկոյն ուսուցանել նա զքանն կենաց , և աղթն առնել նա և արձակել , զի գնացեալ հանգիցէ 'ի մահիճն իւր : Եւ ասուր միոյ եկեալ առ ծերն արգ երկու . զանգ ան աշխարհիկք , որք գիտէին զձգնութիւն նորա . բռնադատեցին զնա միջնարեւ ինչ զնոսա և ուտել ընդ նոսա : Իսկ իբրեւ գնացին նո . քա՝ , նոսա . ծերն և իրատեր զաշակերտն իւր յերեկոյն , և 'ի խօսելն իւր կալաւ զնա քան . և եղբայրն անայր զի զարթոյց ծերն և աղթն առնիցէ 'ի վերայ նորա և արձակիցէ : Եւ իբրեւ յամենայն եղբայրն , և ծերն ոչ զարթեալ , խորհեցաւ զնալ ննջել առանց հրա մանի ծերոյն . բայց բռնանայր ինքն և ընդգէմ կայր խորհրդոյն ոչ զնալ , և խորհարարն նեղիւր զնա . արգ այս և զէ եօթն անգամ և ոչ զնալ ննջել : Եւ իբրեւ զէ միջ գիշերի , զարթեալ ծերն և եղբա զնալ բայցն նաեալ և ասէ . ոչ գնացեր աստի , որդեակ , մինչ ցայտմ : Եւ ասէ եղբայրն . ոչ ինքեցէ , հայր , զի մի նեղեցից զքեզ : Եւ յարուցեալ աղթանեցին զառաւորն , և զնալ եղբայրն , և ծերն անց անգր : Եւ ասէ անկաւ հիացումն 'ի վերայ ծերոյն , և ետես ծերն զի եղբայր նա անտի փառասոր յոյժ , յորում կայր ամբա ան զարգարեալ և 'ի վերայ ամբալոյն պոսակ եօթն թագաւորական : Եւ ասէ ծերն ցոյն որ եղբայրն և ասէ : մեծ իցեն պոսակ քա յայդիկ : Իսկ նա ասէ . աշա . կռաւր քո են գոցա , զի զանգի զայգ և զամբա պարգեկաց նա ան զնա հնազանդութիւն իւրոյ . Իսկ զեօթնեցին պոսակ քա զայստիկ տա . ցալ 'ի գիշերիս յայտմիկ : Զայս իբրեւ լուաւ ծերն՝ երկեալ , կոչեաց զէ զբայրն և ասէ ցնա . ասա ինչ և ինչ զինչ գործեկի 'ի գիշերիս յայտ .

զործեցեր զգիշերս զայս իշա նա ասաց զխորհուրդն, և փառաւորեաց ծերն զԻ՞ն՝ եթէ վասն փոքր համբերութեան ասյ այնպիսի հատուցումն. և աշակերտին իւրոյ ոչ եհան ՚ի վեր զտեսիլն, բայց վասն օգտութեան պատմեաց այլոց եղբարց:

ՀԻՒԱՆԴԱՅԱՒ՝ եղբայր ոմն, և ոչ տեսին զնա եղբարքն զաւուրս երեսուն, և եկեալ հրեշտակ տեսան սպասաւորէր նմա զաւուրս եօթն. և ՚ի գալ եղբարքն տեսանել թէ զի եղև նմա, անցայտ եղև հրեշտակն, և կատարեցաւ եղբայրն ՚ի տէր. և ահա լծողու նձ գլուսացեալսն իւր:

ՆԵՐ՝ ոմն զի ուխտեալ էր գլխուն օր պահոցն չեղանել յայդէն, և լլաւ այցն մեղով և պիծակով, և կրծէին զնա. և ՚ի միջոցս պահոցն եկին միմեանք իրբև

մի: Եւ նա ասէ առ հեղութեան. ոչ ինչ առնէի ընաւ, հայր: Իսկ ծերն բռնագտանաց և ասէ. ոչ թողիք զքեզ՝ եթէ ոչ պատմեցես ինձ եթէ զինչ խորհէիր ՚ի մտ թա: Ասէ եղբայրն. հաւատա ինձ, հայր, զի ոչ ինչ գիտեմ, բայց միայն զայս՝ զի եթ՛ն անգամ՝ նեղեցին զա խորհուրդք իմ գնալ ննջել առանց հրամանի թա, իսկ ես պատերազմացայ ընդ խորհուրդս իմ և ոչ գնացի: Իբրև լուաւ զայս ծերն՝ իմա ջաւ զի որքան պատերազմէր եղբայրն խորհրդով յաղմէն, այնքան պատկեցաւ յայ. և եղբորն ինչ ոչ ասաց, այլ ՚ի ասիս օգտի բազմաց պատմեաց զտեսիլն այլոց, զի ծանեցուք և մեր զի յազգաւ և փոքր ինչ համբերութեւ ասցէ նձ զգտակն: Ապա բարեւք է յամենայն բռնադատել զանձն, քանզի բռնագտառացն է արքայութիւնն:

Եւ եր ոմն երբեմն հիւանդացաւ, օր բնակէր ՚ի սենեակն միայն, և ոչ առնէր զոր զի սպասաւորեացէ նմա. այլ ինքն յառնէր և խնդրէր և ոչ գտանէր ինչ ՚ի խցի իւրում զի Խաչակեաց զդաշտութեամբ. այսպէս արար աւուրս բազում, և ոչ որ գնաց տեսնել զնա: Իբրև հանց ՚ի վերայ աւուրս երեսուն և ոչ որ ետես զնա, առաջեաց նձ զհրեշտակս իւր ՚ի սպասաւորել նմա: Եւ իբրև եկաց առ նմա հրեշտակն եթէն աւուրս, յիշեցին զնա հայրն և տան: Միմէ մեռաւ այս ոմն ծեր, զի ոչ ելաւ միջ: Եւ գնացեալ դաին զնա հիւանդ: Եւ ասէ հիւանդ ծերն ջնստա. երեսուն օր է յորմն տկարացայ, և արք. եթ՛ն օր է զի հրեշտակ սպասաւորէ ինձ պարմելունն եւ ՚ի վերայ անտառաւոր հիւանդիս. և իբրև եկիք գաղ, մեկնեցաւ. յիշեն: Զայս իբրև ասաց, ննջեաց վախճանեալ: Իսկ եղբարքն և հայրն լուեալ փառաւորեցին զնձ, որ ոչ թողու զորս յուսան ՚ի նա. և համբերեաց ՚ի նեղութիւնս՝ միմեմարութի և օգնական է:

Եւ հարանցն ոմն արքել զանձն իւր յայր ինչ յաւուրս սուրբ օրս հոցն, և ուխտեաց ոչ ելանել անտի. իսկ գեղ օր միջս պատերազմին ընդ սուրբս՝ զին բազմադակ զայրն զայն բազմեցին և մեկնին՝ միմէ ոչ լինել տեղի մտակի միայ, և համբերէր քաջութիւն փորձութեն որք միկ ծերն և տէր: Թէ և մեռանել հասանէ ինձ, ոչ եկցի ՚ի սենեակ միմէն ցտն զտակն: Իսկ յերրորդ եթ՛նեկի պահոցն եղև զարմ ինչ արանելի, զի եհաւ անդ բազմութի միմեանց անմիւս յոյժ, և մեռեալ

զրատերազմողս և կրեցին արտաքս և կոտորեցին 'ի զբանն զբաւանդակն :

Եւ յԱՅՏԻՐ՝ ոմն զինի ինն ամի պատերազմելոյ նորա ընդ պառնկական խորհուրդն՝ սկսաւ գնալ յաշխարհ, և եկն առ նա ձայն 'ի վերուստ և ասէ . ահա վասն ինն ամի ճգնութե քո պատրաստեցի քեզ պսակ, դարձիր 'ի խրճիթն քո, և այլ մի ինչ արասցես : Եւ դարձաւ և հանգեաւ 'ի պատերազմէն :

Եւ յԱՅ Ժերն . ալիք զվէմ ոչ կարեն փնտել, և ոչ խորհուրդ զմիայնակեաց առանց գործոյ՝ յորժամ փութով 'ի բաց վարէ յիւրմէն :

Եւ յԱՅ Ժերն՝ եթէ ձկունք ոչ կարեն առնել զի մի արկցէ որսորդ զցանցս իւր . այլ երբ իմանան, խոյս տան և ապրին . նցնպէս միայնակեաց ոչ կարէ զսատանայ արգելաւ 'ի փորձելոյ, այլ խնցեալ խոյս տայ 'ի ցանկութենէ և 'ի ցասմանէ :

ՀԱՐՑԱՒ Ժեր՝ եթէ ընդէր վախեմ գնալով յանապատն : Եւ ասաց զի միայն համարիս զքեզ, և ոչ զմեծ ընդ քեզ տեսանես :

ՀԱՐՑԱՒ Ժերն՝ եթէ ընդէր զբաղէ տատանայ յաղթս : Եւ ասէ . զի ինքն սատանայ վասն այնորիկ անկաւ, զի ոչ կամեցաւ երկրպագել նայ :

Եւ յԱՅԻՐ՝ Ժեր ոմն ամս բազումս յանապատի և աշխատեցաւ յոյժ, և երթեալ առ նա եղբարք ոմնք և զբանչացեալ ընդ նա ասէին . զիմորդ ժուժկալէս այդմ աշխատութեց, հայր : Եւ պատասխանի ետ և ասէ .

'ի յայն կորուսանել զբաղինքն ըստ օրինի պատերազմողաց . և հանեալ զնոսա յայրեն 'ի սրահն կոտորեցին անդ և կրեալ զնոսա ձգեցին արտաքս և սրեցին զտեղն զայն : Տեսէք թէ մքբն բարի ինչ համբերելն 'ի փորձութեն, զի կատարումն 'ի բարիս լինի :

Եւ յայր ոմն փորձեր 'ի խորհրդոց զինն ամ, և խոնարհութի գտանք զանձն իւր և ասէր . կորուսի զանձն իմ մեղք, այլ գարձալց յաշխարհ և եղց անդր : Եւ յորեաւ և գնայր 'ի գիւղս : Եւ իբրե գնայր յալին, լուաւ ձայն յերկնից որ ասէր ցնա՝ եթէ ինն այդ տարիք յորում փորձեցար գու՝ պսակ պատրաստեցին քեզ, և թէ այլ ոչ կարես համբերել՝ մի երկեցես ինչ, դարձիր 'ի տեղ քո և ես սրեցցեց 'ի մասց քոց փորհուրդս քո : Եւ արգ եթէ այգպէս է, ապա ուրեմն ոչ է բարի հատանել զայս սակ չար խորհրդոց, զինքն պատճառք պատկառ լինի մեզ՝ եթէ բարեք կալցուք զնոսա :

Եւ Գնացեալ երբեմն եղբարք առ Ժեր ոմն մեծ յանապատն և ասեն ցնա . մրպէս համբերես, հայր, այսու վրաց : Իսկ նա ասէ ցնա .

ամենայն աշխատութի ժամանակիս զոր աշխատի աստ, և ոչ մի ժամու բովանդակէ տանջանայն :

ԵՂԵՍԵՍՐ՝ ոմն եհարց ցծեր և ասէ . խորհուրդք իմ՝ յածին այսր և անդր և նեղեն զիս : Ի՞նչ ցնա ծերն . զու նիստ ՚ի խղին քում, և խորհուրդք քո դարձեալ գան առ քեզ . զոր օրինակ եթէ զէշ կապեալ իցէ, և յաւանակ նորին խայտասցէ յայսկոյս և յայնկոյս, սակայն անդրէն առ մայր իւր դառնայ . ապա եթէ արձակեցես զմայրն, երկղբեան կորնչին . նոյնպէս և խորհրդոց :

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ ոմն ՚ի հարանցն և ասէ . մինչդեռ էի ես յԱթուրիւնքոս, եկին աղքատք յերկիւն շաբաթուն զի առցեն տուրս . և մինչդեռ ննջէին, էր ոմն ՚ի նոցանէ որ ունէր պրտուեղէն, արկանէր զկէսն ՚ի ներքոյ և զկէսն ՚ի վերոյ . և էր ցուրտ յոյժ : Եւ իմ՝ ելեալ ՚ի պէտս ինչ արտաքոյ և լուեալ զձայն նորա զի հառաչէր ՚ի ցրտոյն, և դարձեալ կրկնեալ զխորհուրդս իւր միւթարէր զինքն գոհանալով զտեառնէ և ասէր . քանի իցեն արդեօք ՚ի բանտի մեծատունք երկաթս ունելով . այլք դարձեալ զոտս ունին ՚ի կռնեղս պնդեալ, և ոչ զպէտս իւրեանց կարացեալ վճարել . իսկ ես որպէս թագաւոր եմ, ձգեմ՝ զոտս՝ և ուր կամիմ՝ երթամ : Եւ նորա զայս խօսեցեալ՝

աս . յամենայն ժամանակն զոր կացեալ է իմ տառ, ոչ կարեն հաւառարել վշտաց միոյ ժամու որ կրին ՚ի հանգերձեալն տանջանս :

Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ . խորհուրդք իմ՝ ցրուին միշտ, և ես արտուեմ եմ ընդ այն : Ասէ ցնա ծերն . զու նոպիս ՚ի խղին քո, և ուր և ցրուին՝ դարձեալ գան առ քեզ . զի զոր օրինակ յաւանակ եթէ կապեալ կացցէ՝ քուսակ նորին աստ և անդ չըլեալ հրձուի և դարձեալ գառնայ առ նա, այսպէս և խորհուրդքն իցեն . որ որ նոպի վտան տեսան ՚ի սենեկի իւրոյ, Թեպէտ և սակաւիկ մի ցրուեսցին՝ դարձեալ անդրէն գայցեն :

ԶԱՄԵՐ անդ՝ ոմն ՚ի հարանցն եթէ մինչ էի ես յԱթուրիւնքոս, եկին անդ եղբարքն ՚ի շաբաթ երեկոյցն զի առցեն սէր . և իբրե նիրհեցաք ՚ի քուն, էր անդ աղքատ մի որ ունէր քուրձ ինչ, զիկս նորա ՚ի ներքոյ իւր արկանէր և կիսովն ծածկէր զինքն . և էին սառնաւանդէ յոյժ : Եւ տեսի զնա զի վշտաւալ էր ՚ի ցրտոյ անտէր, և միւթարէր զանձն իւր և տէր . գոհանամ զքէն, աս իմ և թագաւոր իմ, և զանչափ ոգորմունէ քումմի, ողբան մեծատունք կան կապեալք ՚ի բանտի շղթայից, իսկ այլք ՚ի կռնեղս պնդեալք որ ոչ են կարող և ջուր հեզուլ . իսկ ես միգտուոր գալով իբրե զթագաւոր հանգցիմ, մեկնեմ՝ զոտս իմ և զձեռս որպէս և կամիմ, և յառնեմ և նստիմ յօրժամ առ խորժեմ, և գնամ ուր և կամիմ, և փառաւորեմ զանուն քո սուրբ : Չոյս բուեալ չափ մեծ եզև մեղ ամենեցուն ՚ի կամս այ : Այսպիսի ՚ի

կողի մնայի մինչև լուայ զբանսն, և մտեալ պատմեցի զբանսն եղբայրցն, և օգտեցան 'ի բանից աղքատին:

ՀԱՒԱՑՈՒՎԻՆ Սառա ասաց ընդ քորս իւր՝ Թէ այս է իմ աղօթքն հանապազորդ, զի ոչ լինին ամենայն հաւատացեալք իբրև զիս, այլ ես իբրև զնոսա զամենեւեան: Եւ ոմն 'ի քերցն ասէ ցնա. և մեղաւորացն այլ նմանել բաղձաս: Եւ ասէ ցնա. այո, կամիմ նմանել երկայնմտութե նոցա, որ ասեն միշտ յուսով Թէ վաղ վաղակի ապաշխարեմք:

ՍԱՑ Հաւատուհին Շարուհի ընդ քորս իւր. երեք առաւելութիւն գոյ 'ի յարու կրօնաւորոն քան 'ի մեզ: Եւ ասեն քորքն. ո՞րք են: Եւ ասէ ցնոսա. մի զի չըջին նոքա բաց երեսօք, և մի զի խորհուրդ նոցա արու է և քաջ, և միւսն զի սատանայ առաւել տայ ընդ նոսա պատերազմ քան ընդ մեզ, և յայտ է զի վարձա առնուն նոքա ընդ վատասկոցն:

ՍԱՅՄԵՑԻՆ վանս ուրումն հօր՝ եթէ ունէր գիրս, և արժէր ութ և տասն դահեկանս, և կայր յեկեղեցւոյ նորա, և ունէր զհին և զնոր կտակարանս: Եւ եկեալ եղբօր օտարի և տեսեալ ցանկացաւ նմա, և գողացեալ զնա զնաց: Իսկ ծերոյն գիտացեալ Թէ նա առ, ոչ չօգտւ զհետ նորա: Եւ երթեալ եղբօրն 'ի անտառաց քաղաք կամեցաւ վաճառել զնա, և խնդրէր ըզգինսն վեշտասան դահեկան: Եւ ասէ ցնա որ գնէին. առք ցիս զի փորձեցից զդա: Եւ բերեալ զնա առ ծերն որ կորոյս զնա՝ կամեցեալ ուսանել զգինսն, ասէ ցնոս ծերն. քանի ինչ խնդրէ ընդ դսրա: Եւ լուեալ եթէ այդքան, ասէ՝ ազնիւ է: Եւ երթեալ այրն ասէ ցայրն որ զնոյն տալր, ասէ. ահա ցուցի զգիրսդ այս անուն ծերոյ, և ասաց Թէ մեծագին կարի է: Եւ ասէ եղբայրն. այլ ինչ ոչ ասաց քեզ: Եւ նա ասէ՝ ոչ, 'քէ եղբայրն. ոչ վաճառեցից զդա: Եւ զգնացեալ եկն առ ծերն և անկաւ առաջի նորա զի առցէ զգիրսն, և նա ոչ կամէր: Եւ աղաչէր զնա եղբայրն և ասէր. եթէ ոչ առնուս ըզգիրսդ, ոչ գտանեմ հանգիստ: Եւ լուեալ ծերոյն ընկալաւ զգիրսն, և եղև առ նմա եղբայրն մինչև 'ի մահ, և համբերութիւն ծերոյն ասրեցաւ եղբայրն:

Մատուցէ բանիւ զհամբերութիւն խնդութեամբ կտարեր և արիւնայր 'ի ձեռն:

ՀԱՐՑԱՒ ԺԵՐ ՄԻ՝ ԹԷ ՂԻՆԷ Է ասել մարդարեւին ,
 ԹԷ որպէս փափագէ եղջերուն յաղթերս ջուրց : Եւ որա-
 տասխանեաց ասելով . եղջերուն հանապաղ ճճիւս և սո-
 զունս և օձն ուտէ , և յայրմանէ Թիւնից նոցա այրի և
 ցանկաքի և կարօտի ջրոյ և զիմէ առ աղբիւր : Եւ յորպէս
 և միտք մարդկան 'ի պէտքէս ցնորից և 'ի խայթմանէ
 բանասարկութիւն և յօձատեսիլ ցանկութեցն և 'ի Թիւ-
 նաւոր ժիժմանց ախտիցն նեղեալ և պաղքեալ ցանկաց
 այնմ՝ աղբիւր՝ որ 'ի տանէ տեառն երանէ , որ ասաց . ե-
 րբ ԹԷ ոք ծարաւի իցէ , եկեսցէ առ իւս և արբցէ . և առ
 նա զիմեալ հանգչի :

ՍԵՆ յեղբարցն հարցաւ ցծեր մի և ասէ . ընդէր ծու-
 լանամ և դատարկ անցուցանեմ զօրն և ոչ կարեմ ա-
 րիանալ : Եւ ասէ ԺԵՐԻՆ . վասն զի ոչ յիշես դու զհաւն-
 գիտ ճգնաւորացն և զտանջանս ծուլիցն սպառնացեալ :

ՀԱՅՐԸ Ս՝ ահար ասէր ցեղապրն Օպքարէ կրտսեր .
 զինչ է գործ միայնակեցի : Եւ ասէ Օպքարէ . դահա-
 նալն 'ի վերայ փորձութեցն և լռեցն :

Եւ 'ի ոմն մի ներքինի 'ի ներքազոյն անապատն ութ
 և տասն մղոնաւ հեռի 'ի Սկիւթայ լեռնէն : Եւ հրա-
 մայեաց մեծն Վանիէլ ծերունին միոյ յաշակերտաց
 իւրոց , և յերեկորեալ ընդ փոքր աման ջրով և դնէր առ
 տաքոյ պրին և մտանէր յայրն : Եւ ներքինին յամ
 շաբաթ 'ի գիշերի լռելեայն երթայր զութ և տասն մը-
 զոմն , առնայր զջուրն ըմպէր և դառնայր 'ի քարանձա-
 վեայ բնակութիւն իւր՝ ոչ տեսանելով զոք և ոչ խօսե-
 լով ընդ ումեք : Եւ յետ ութ և տասն ամաց գտանէ ա-
 շակերտն Վանիէլի 'ի դրան այրին խեցի գրեալ՝ բեր-
 ինձ զինի քո , հայր Վանիէլ , մի յաշակերտացն և փոց-

Եւ ներքինի ոմն բնակէր 'ի ներքազոյն անապատն Սկիտոյ , և էր
 հեռի սենեակ նորա 'ի Սկիտոյ երկոտասն մղոնս : Սա գնայր մի ան-
 գամ 'ի շաբաթուն առ հայրն Վանիէլ 'ի գիշերի , և ոչ ոք գիտէր .
 բայց միայն ինքն և աշակերտ իւր . և զի պատուիրեալ էր ԺԵՐԻՆ աշա-
 կերտին իւրոյ , զի մի անգամ յեթնեկին տարցէ նմա ջուր ամանով .
 և տարեալ գնէր արտաքոյ գրան նորա , և բախելով միայն զքացուցա-
 նէր նմա և դառնայր լռելեայն . զի պատուէր տուեալ էր ԺԵՐԻՆ աշա-
 կերտին մի ինչ խօսել , ոչ գառնալ անգրէն : Ասաց և զայս . եթէ
 գտցես տախտակ ինչ գրեալ արտաքոյ գրան նորա , զայն ևս բերցես
 ընդ քեզ : Եւ այնպէս առնէր աշակերտ ԺԵՐԻՆ զպաղում աւուրս և
 զամս , որպէս պատուիրեաց հայրն : Եւ յաւուր միոջ մինչ տարաւ
 զջուրն , գտաւ տախտակ գրեալ արտաքոյ այրին գրանն աշակերտ ԺԵ-

տառ և թիւ, իւր ընթերցեալ ծերունայն ասէ. աւաղ
 ներքապոյն անապատին՝ որ այսպիսի սիւն կորուսանէ :
 Իյւ ասէ ցաղակերան իւր, որ զըւրն գնէր արտաքոյ այ-
 բնի գետն և ութ ամն. առ փայտատ և թիւ և փութաւ
 ցաւք երթալ, թերեւ հասցուք ծերունայն կենդանի և
 առցուք զաղօթս նորա, զի հանդերձեալ է երթալ առ
 Վիշ : Իյւ յուղի անկեալ գնացին լալով : Իյւ յորժամ
 հասին, գտին գնա՝ ի ջերմութե որպէս հուր. անկաւ ծե-
 բունին ի վերայ լանջայն և ողբաց բազում արտասուօք
 և ասէ. երանի է քեզ, որ յիշերով զայս գօրս և արհա-
 մարհեցեր զմեծութի աշխարհիս : Ի՞նչ ներքինին. ե-
 բանի է քեզ, Վանիէլ, զի ընդ նախահօրն Ի՞բրահա-
 մաւ դասաւորեալ է հոգի քո, վասն զի բազում պտուղս
 վաստակոց քոց ընծայեցեր Վիշի : Ի՞նչ Վանիէլ. արա
 մեզ աղօթս և օրհնեա զմեզ : Ի՞նչ ներքինին. մանա-
 ւանդ դու արա աղօթս և օրհնեա զիս : Ի՞նչ ծերն. ե-
 թէ ես յառաջ երթայի առ Վիշ, առնէի աղօթս. արդ
 դու յառաջեալ ես, օրհնեա զմեզ : Իյւ նորա համբար-
 ձեալ զձեռս իւր օրհնեաց զնոսա յոյժ, և գիրկս ար-
 կեալ ծերոյն համբուրեաց զգլուխն. և առեալ հաղոր-
 դութի պատուիրեաց ծերունայն զի մի հանդէ յանձնէն
 զպրտուեղէնն. և առժամայն աւանդեաց զհոգին իւր

բոյն, և եր գրեալ այսպէս. հայր, աշխտեաց միայն մինչև առ իս
 դու և աշակերա քո, բերէք և բրիչ ընդ ձեզ : Իբրեւ ընթերցաւ ծերն,
 երաց դառնապէս և ասէ. վայ, որդեակ, զի սիւն մեծ և լուսեղէն մեկ
 նի՛ ի մէջ այսօր : Եւ ասէ. առ զբրիչ և զաղօթս զայս և եկ զնի իմ
 և գնացուք առ նա, փութ հասցուք ծերոյն և մի պակասեցուք յա-
 զմեկ նորա, զի գնալոց է առ տէր : Եւ եկեալ գտին զնա ի ջերմ
 աստակի. և եղեալ ծերն զգլուխ իւր ի վերայ լանջաց ծերոյն և ող-
 բաց յոյժ և ասէ. երանի է քեզ, զի վասն այսու ժամու հոգալիր յոյժ,
 և թողեալ արհամարհեցեր զմադաւորական կենան քո և զխառն աշ-
 խարհի : Ատէ ցնա ներքինին. և քեզ երանի, նոր Աբրահամ օտարա-
 տէր և ընդունել քեզ, զի բազում ծածկեալ ծառայս առեալ է քեզ
 ի ձեռապէս : Ատէ ծերն. աղօթեա վասն իմ առ ամ : Ատէ ներ-
 քինն. և ես կարօտ եմ բազմաց աղօթից ի ժամս յայս : Ատէ ծերն.
 եթէ ես յառաջ քան զքեզ գնայի, ես աղօթէի վասն քո : Եւ նստաւ
 ի վերայ փոփաթին ներքինին և համբուրեաց զծերն և ասէ. ամ որ
 երեք վրո՛ ի տեղ յայս, կատարեցէ՛ ի վերայ ծերունութե քո զոր ա-
 բար Աբրահամաւ : Եւ ընկէջ ծերն զաշակերա իւր յառանորա և ասէ.
 օրհնեա և զայս : Իսկ նա յարոյց զնա և համբուրեաց և ասէ. ամ որ
 կայ մերձ իմ աւանդել զհոգի իմ, որ գիտէ զմեւ քաղի ոտից քոց
 զոր եզեր ի՛ գալ ի աննեակ պանդխտութե իմոյ, նա ողորմութե իւ-
 բով հանգուացէ զհոգի հօր քո ի վերայ քո որպէս զնիւրայն ի մե-

առ անձ, և փայլեաց երեսն իբրև հուր: Լացին յոյժ, և փորեցին առաջի այրին և եղին զնա անդ: Եւ հանեալ ծերունին զպարեգօան իւր եւս յաշակերան իւր, զի սփռեցէ 'ի վերայ մարմնոյն: Եւ բացեալ աշակերտին պանջոն զի համարեացէ, ետես կնոջ ստինս իբրև զտերև չորացեալս, և ծածկեաց՝ եղեալ սալ, և զհողն փռտեցին 'ի վերայ, և սաղմուիք և օրհնութի յուղարկեցին առ Վն և դարձան 'ի Սկիւթ: Իբէ աշակերտն ցծերն. ոչ գիտես, հայր, զի ներքինին կին էր: Իբէ ծերն. արդ ես պատմեցից քեզ վասն նորա: Եւ սկըսաւ ասել՝ եթէ նա կին էր պատրկի մեծի 'ի Թագաւորական քաղաքէն Եռստանդուպօլսէ մեծատուն յոյժ: Եւ յորժամ վախճանեցաւ այրն իւր, վասն գեղեցիկ գեղոյ նորա ցանկացաւ նմա Թագաւորն Յուստինիանս, և գաղաւթաւքէր 'ի նա պատգամաւորս բազում գանձիւք: Եւ նորա Թողեալ զայնչափ մեծութիւնն, զանունն և

րայ Եղիսէի: Եւ ապա ասէ ներքինին ցծերն. վասն յուսոյն և սիրոյն որ առ անձ ունիմ, մի մարդացուցանէր յինէն զոր զչեցեալս եմ, այլ որպէս և եմ՝ այսպէս գիցես զիս 'ի գերեզմանի և տաղան հողոյ ըզհօգ, և մի այլ զիս տաղէ զինէն, այլ գուր երկողեանք մարդ: Եւ ասէ ցծերն. բերեք ինձ մասն 'ի մարմնոյն Քփի զի հազարգեցաց նորա: Եւ իբրև եսա զսուրբ խորհուրդն ասէ. տուք ինձ զհամբարս սիրոյն Քփի և պղծեցէ վասն իմ: Եւ նայեցեալ յաշակոյն ասէ. բարեդք եկիք: Եւ պայծառացան երեւք նորա իբրև զպատեր լուսոյ, և կնքեաց խաչուն զերեսն և ասէ. 'ի ձեռս քս աւանդեմ զհողի իմ, անձ հայր իմ: Եւ այսպէս եւ զհողի իւր 'ի ձեռս ան հոր. իսկ ծերն արթայ Դանիէլ ողբաց յոյժ: Եւ բրեցին առաջի գրան այրին գերեզման, և հանեալ ծերն զհանգերմն իւր ասէ ցաշակերտ իւր. զքեցա զայս 'ի վերայ հանգերմին զոր ունի: Եւ ունէր զչեցեալ նա անձ որ և հիստեալ տերև արմաւոյ, և փխոն քրձէից: Իբրև զքեցուցանէր եղբայրն՝ ետես զստինս նորա զի էին որպէս կնոջ, որք իբրև զտերև ծառայ չորացեալ էին. ալ լուեաց և ինչ ոչ ասաց եղբայրն: Եւ իբրև պարսին աղօթս և Թաղեցին զնա, ասէ ծերն ցաշակերտ իւր. լուծցուք զպահս այսոր և արասցուք սեր 'ի գերեզմանի ծերոյոս: Եւ հաղորդեալ նոցա, գտին ոսպն թրջեալ և հաց սակաւ և շաղեցին մորմ 'ի գերեզմանն. և առեալ զսիրայն զոր գործեալ էր նա, գործան 'ի սենեակս իւրեանց և գոհանային զայ: Իսկ իբրև գնացին յաղաղ, ասէ ցծերն աշակերտն այն. գիտես, ող հայր, զի ներքինին այն կին էր. և ես մինչ պատէի զնա, տեսի զստինս նորա իբրև զտերև չորացեալ զի էին կնոջ: Ետէ՛ցնա ծերն. գիտեմ, որդեակ, զի կին էր. արդ եկ զի պատմեցից քեզ զինեանս նորա: Կոյսա այս 'ի մեծամեծ իշխանաց պալատին էր արգի մեծի 'ի նոսա, և Եռստինիանս Թագաւորն Կամեցան կին աւանուլ զառ վասն գեղեցեալութե և իմաստութե և մեծապատէն որոս: Իսկ Թեոդորոս Թագաւորն լուեալ քաղաքացաւ յոյժ և կամեք հաղածել զառ. զոր իմացեալ սորա, և մտեալ 'ի նաւ 'ի գիւլէրի՝ ա-

զծառայս և զաղախնայս, փախեալ միայն 'ի գիշերի
 քաղտ՝ զնաց յԱլեքսանդրիա քաղաքն, և 'ի լերինս շի-
 նեաց վանս մեծ և ժողովեաց բազմութիս կանանց, և
 կոչի Պատրիկիս վանս մինչև ցայսօր, յաւ մեծ առաքի-
 նութի ճգնէր, և անուն անձային վարուցն ել ընդ ամե-
 նայն սահմանս ընդ այնոսիկ, որ և յականջս Թագաւո-
 րին հՀաս վասն սրբութեն. և բազումք երթային առ
 նա վասն առնլոյ զաղօթան և օրհնիլ 'ի նմանէն: Եւ
 նորա զգեցեալ արեղայի զգեստ փախեալ 'ի գիշերի և
 եկն առ իս 'ի վանացն իւրոյ և պատմեաց ինձ զամենայն
 խորհուրդս իւր, և խնդրեաց յինէն զայն քարայրն և ե-
 տու նմա, և էր անուն նորա Նաստասիա. և ամենեւին
 ոչ ոք գիտաց զքսան և ութ ամն մինչև 'ի մահուանն՝ որ
 ծանեար դու միայն: Եւ Թագաւորն և պատրիարքն ի
 զէքսանդրու բազում յուզողս առաքէին, զի գտցն զնա
 և օրհնեցին 'ի նմանէ, և ոչ կարացին գտանել զնա:
 Եւ յոյնպէս և վանաց կրօնաւոր կանայքն խնդրէին զնա մե-
 ծառ փափագանօք և ոչ գտանէին, քանզի ինձ ծածկեաց
 և պահեաց զնա մինչև ցմահ:

Առաջ ընդ ինքն ինչս, եկն յԱլեքսանդրիա և բնակեցաւ 'ի Պեմպեոն
 վանս կանանց. և շինեաց սա ալ վանս կանանց, որ կոչի ևս Պատրի-
 կիս: Եւ իբրեւ մեռաւ Թեոփորա Թագուհին, ծանեալ սա զի խնդրել
 Թագաւորն զոս և կամէր տանել. յայնժամ սա փախեալ յԱլեք-
 սանդրիոյ 'ի գիշերի և եկն առ իս միայն և պատմեաց ինձ զամենայն,
 և աղաչեաց զիս զի տացից նմա սննեակ ինչ հեռի 'ի Սկիտոյ. և ես
 ետու նմա զայրս զայս, և զգեցուցի նմա հանգերձ առն: Եւ է որ-
 գեակի, քսան և ութ ամ յորմէհեալ բնակէր սա 'ի Սկիտէ. և ոչ ոք
 իմեցաւ զնմանէ, բայց միայն ես, և այսօր գու. բայց մի ոմն ալ և ա-
 չակերտ իւր. ալ չեմ տես յայն սակս գիտացին, զի մինչ քնայի ես ու-
 բեք, պատուիրէի նոցա տանել ջուր նմա. և ոչ ոք գիտաց զնմանէ
 Թէ ս է կամ ով ոք է, բայց միայն ես և գու: Եւ բազում մագիս-
 տոս առաջեաց Թագաւորն խնդրել զսա և ոչ եղիւ. նոյնպէս և պապն
 Ալեքսանդրու և ամենայն իշխանն խնդրեցին զսա և ոչ իմացան ինչ:
 Տեսանն, որգեակ, Թէ յորպիսի Թագաւորութիւն սնեալ էր սա, և
 որպիսի ճշնութեանց հեռեցաւ յազադս աստուծոյ, և Թէ որպէս
 պատգամաւոր յաղթեաց գիւաց՝ զմարմինն խորաակեալ և խոնոր-
 հեալ: Իսկ մեր 'ի գեղս անարգս ծնեալ և սնեալ, որպի աղքատաց
 գոյով և ոչ երբեք յագեալ հացիւ, և մինչ գամբ 'ի միանձնութիւն
 'ի հանգիստ և փափկութեան և ոչ ստանալէ ճշնութե: Ալ արգ-
 աղթեանցուք և միք, զի արժանապաք զնալ զնթաղս արգարոյց
 և ընդ արքայն Անաստասիայ ներքինւոյն, զի այս է անուն նորա, գոցուք
 և միք ողորմութի յաւուրն գաղափարներն աղօթիւք նորա առաքի ա-
 Թուոյն գոյի:

Եւ ոմն ծեր բնակեալ 'ի խցի արտաքոյ Լ՛ղէքսան. դրին քաղաքի, և էր ծերն յոյժ ստամբակ և կարճափութ. Եւ լուեալ զմանն ոմն մանուկ այր՝ պայմանեաց ընդ իյ խոստումն ասելով. տէր, փոխանակ ամենայն չարեացն զոր գործեալ եմ, երթամ դադարեմ առ ծերոյն և ծառայեմ և հանգուցանեմ զնա. Եւ գնացեալ բնակեաց ընդ ծերոյն. իսկ ծերն անարգէր զնա զօրհանապազ որպէս զշուն. Եւ տեսեալ իյ զհամբերութիւն և զխմարհուլթի եղբօրն, յետ վեց տարւոյ բնակելոյ նորա ընդ ծերոյն՝ ետես եղբայրն յանուրջս զոմն ահագին եթէ ունէր քարտէս մեծ, և ցուցանէր նմա զկէս քարտիսն ջնջեալ, իսկ կէսն ևս գրեալ կոյին, և ասէ ցնա. ահա ասիկ զկէսն զոր պարտէիր՝ ջնջեաց տէր, ջանացիր և յաղագս այլոցն. Եւ էր այլ ոմն ծեր հոգևոր մերձ բնակեալ, և լէր հանապազ եթէ զխաբդ թախանձէր ծերն և անարգէր և տրամեցուցանէր զեղբայրն, և զխարդ նա ծունր արկանէր, և ծերն ոչ հաշտէր ընդ նմա. Եւ որքան հանդիպէր եղբօրն հոգևոր ծերն որ դրացին էր, հարցանէր ցնա՝ զխարդ է, որդեակ, զխարդ էանց այսօր, շահեցա՞ր ինչ արդեօք, ջնջեցա՞ր ինչ 'ի քարտիսէ անտի. Եւ գիտացեալ եղբօրն եթէ հոգևոր ծեր է՝ ոչ ինչ թաքուցանէր 'ի նմանէ, այլ ասէր. այո, հայր, շահեցաք. Եւ եթէ արդեօք երբէք պակասաւոր անցանէր, և ոչ անարգէր զնա և թքանէր յերեսն կամ հալածէր ծերն իւր, երթայր առ դրացի ծերն յերեկոյն լալով եղբայրն և ասէր. վայ ինձ, աբբայ, չար էր ինձ այսօր, քանզի ոչ ինչ շահեցայ, այլ հանգստեամբ անցուցի. Եւ այլ յետ վեց տարւոյն նրա ջեաց եղբայրն, և հաւաստեաց հոգևոր ծերն՝ եթէ տեսի զնա զի կայր ընդ մարտիրոսս բազում համարձակութիւն, և վասն ծերոյն իւրոյ աղաչէր զտէր և ասէր. տէր, որպէս ինձ 'ի ձեռն նորա ողորմեցար, ողորմեաց և նմա վասն զթութեց քոց ինչ մաղթել. Եւ յետ քառասուն աւուր էառ առ ինքն և զծերն 'ի տեղի հանգստեան. Եւ հաւաստիկ որպիսի համարձակութիւն ունին որ վասն Վ՛րդի նեղութեանց համբերեն.

Եւ ԱՆԵԼԻՆ Խաղաղութեան երթեալ առ սուրբն Լ՛նտոնիոս, լուեալ 'ի նմանէ պատմեաց այսպէս՝ եթէ Պոտամիենա անուն գեղեցիկ մանկամարդ 'ի Ժամանակս

Սպասեմք անտուրի հաղածի աղախին էր ուրումն յանա-
ռակաց, և ստեպ ստեպ իւր տէրն նորա կամեցեալ
պատրել և ոչ կարաց։ Իսկ յետոյ բարկացեալ տէրն
բա մատնեաց զնա դատաւորին, որ ըստ ժամանակին էր
Ղլեքանդրիա քաղաքին, որպէս քրիստոնեայ և հայ-
հոյի գիցն նոցա։ Եւ դատաւորին խոտապեալ նմա
գանձ բազում, ասելով. եթէ հաւանեցուցես զնա յան-
ձին ունել անկանել ընդ իս, Թող զնա առանց տանջա-
նաց. ապա Թէ 'ի նոյն յառաջին խոտութեան կայցէ,
տանջանազ սպանցես, զի մի կենդանի գողով ծիծաղեա-
ցի զգեղեութեան իմաւ։ Իսկ առաջի ատենին մատուցեալ
քաջին պէտպէս գործարանազ տանջիւր, և ընդդէմ բազ-
մապիսի իմացիցն մարտնէր, յորս և դառնագոյն ևս
տանջանաց ճարակ դտեալ դատաւորին հրամայեաց կառ-
սայս մեծ ձիւթով ընու և հրով ահագին վառել. և իբ-
րե եռաց ձէլն յոյժ, իբրե զալիս կուտակեալ, ասէ
իշխանն ցերջանիկն այսպէս. եթէ կամ երթալ հնա-
գանդել կամաց տեսոն քո, կամ գիտութի լիցի քեզ
Թէ և 'ի կատսայս հրամայեմ արկանել զքեզ։ Եւ նա
ասէ. մի լիցի երբեք անիրաւ դատաւոր՝ որ հրամայէ
ինձ հնազանդ լինել անառակութիւն։ (Յայնժամ հրա-
մայեաց դատաւորն մերկացուցանել զնա և ընկենուլ 'ի
կատսայն։ (Յայնժամ աղաղակեաց և ասէ. երգմեցու-
ցանեմ զքեզ 'ի դուրս Թագաւորին յորում դու եր-
կենցիս. Թէ հաճոց եղև քեզ զիս այսպէս դատել, մի
հրամայեք մերկացուցանել զիս, այլ սակաւ սակաւ հրա-
մայեա իջուցանել զիս յեռանդուն ձէլթ, զի տեսցի որ-
քան համբերութի շնորհէ ինձ Վշտ զոր դու ոչ ճանա-
չես։ Եւ իջուցեալ զնա հանգարտիւ ըստ սակաւս՝ յեր-
կարեալ իբրե երիս ժամս՝ վախճանեցաւ, հասեալ ձի-
ւոյն մինչև 'ի սուրբ պարանոց նորա։ Եւ այլ բազում
աղբ և կանայք կատարեցան 'ի Վշտ 'ի ժամանակին յայն
միկ Ղլեքանդրիա քաղաքի 'ի փառս ամենաուրբ եր-
րորդութեան։

ՀԱՅՐԸ Պիմէն և եղբայր իւր (Յոր կային յանա-
պատին Եւրակիայ, և մայր նոցա գնաց տեսանել զտ-
տա, և իմացան որդիքն և մտին յեկեղեցին և փակեցին
զգուռն, և մայրն լայր 'ի դրանն ողորմագին ձայնիւ և
կարօտ բարբառով, և լւեին նոքա։ Եւ (Յորն եկեալ

առ դուռն ասէ. զի է քեզ, կին դու, զի լաւ : Եւ մայրն ասէ. նեղիմ 'ի կարօտութիւն և խարովիմ զթուկքս զոր մնուցի զձեզ և ծնայ, և ընդէր փախչիք 'ի մօրէս ձեր : Եւ ասէ (Զորն. կամիս աստէն տեսանել զմեզ, թէ կամիս ընդ ծնայական կեանսն վայելել ընդ մեզ : Եւ ասէ մայրն, թէ աստ ոչ տեսանեմ : Եւ ասաց որդին. թէ կարես ժառկալել յայսմ աշխարհի, անդ միշտ ընդ մեզ իցես : Եւ ուրախ եղև և դարձաւ միտթարեալ և գնաց ուրախութիւն : Եւ ասէն ընդ միմեանս եղբարքն. զմայրն ոչ տեսաք, և միմեամբք միտթարիլ և կալ 'ի միասին ոչ է պարտ : Եւ մեկնեցան 'ի միմեանց, Պիմէն յարևելա, (Զոր յարևմուտս կոչս յեզր ծովուն : Եւ յետ բազում ժամանակաց 'ի ժամ կատարմանն գնաց առ նա (Զորն և տեսանէր զի ուտէր արմու, և ասէ (Զորն. զմայրն անմիտթար թողեր, և դու արմուով միտթարիս : Եւ ասէ ցնա. մեղայ առաջի նայ, զի հասաւ ինձ մահու օրս, խնդրեաց բարքս և կերայ, և ասէ ց' Զոր. գնա յինէն, զի 'ի ժամ քակտման մարմնոցս և հոգւոյս մի լիցիս ինձ միտթար ինչ : Եւ գնաց, և զկնի եօթն աւուր եկեալ ամփոփեաց գնա ողբալով :

Եւսիւն վասն փոքր (Զհանաւ աշակերտի Մանայ) թէ երկոստասան ամս արար սպասաւորելով ծերոյն. յոր ժամ կատարեցաւ, և ընդ նմա էր նստեալ 'ի ծործորսն. իսկ նուաղելով ծերոյն՝ բազում աշխատութիւնս կրեաց վասն նորա, և ոչ երբէք լուաւ 'ի ծերոյն՝ թէ կեցցես : Իսկ յորժամ հանդերձեալն էր 'ի վախճանել, նստելով առ նմա և այլ ծերոց, կալաւ ծերն զձեռանէ նորա և ասէ ցնա. կեցցես կեցցես կեցցես : Եւ յանձնեալ գնա ծերոյն ասէ. սա հրեշտակ է և ոչ մարդ :

Եւ ԲԱՍՐ՝ ոմն Եհարց ցծեր և ասէ. եթէ եմ 'ի տեղւոյ ուրեք և եկեացէ ինձ նեղութիւն և ոչ ունիմ առ ումեք զկամս իմ կատարել առ 'ի պատմել զնեղութիւն՝ զինչ գործեցից : Եւ ցնա ծերն. հաւատամ յիմ զի նա առաքէ զշնորհս իւր և կատարէ զկամս քո եթէ

։ Եզրայր ոմն Եհարց ցծերն իւր և ասէ. եթէ եկեացէն միշտ 'ի վերայ իմ և ոչ վստահանամ ումեք պատմել գնա, զինչ արարից, հայր : Եւ ցնա ծերն. հաւատամ յիմ զի առաքեացէ 'ի քեզ զշնորհս իւր և օգնեացէ քեզ եթէ գու հաւատով խնդրեցես 'ի նման : Զի լուայ եռ եթէ եղև 'ի Սկիտէ այսպիսի գործ. զի էր անդ եզրայր ոմն

Ճգնարտութիւն պաղատեցիս : | ուայ եթէ 'ի Վիլիւթ եղեն իրքդ այդպիսի՝ եթէ էր ոմն Ճգնաւոր, և վասն զի ոչ ունէր առ ումեք կատարել զկամն իւր և երթալ առ զք, պատրաստեաց զմխաղն իւր յերեկորեայ զի գնասցէ : Եւ ահա երևեցաւ 'ի գիշերին նմա շնորհն նոյ իւրեղեղեացն, և մխիթարեաց զնա և ասէ . մի ուրեք երթար, այլ նիստ աստ ընդ իս, վասն զի ոչ ինչ լինի 'ի չարէն յայնմանէ զոր լուար : Եւ նորա լուեալ նստաւ, և վաղվաղակի ողջացաւ սիրտ նորա :

Ճգնաւոր յոյժ և ոչ ումք հաւանեալ էր նա, վասն այնորիկ գնալ յաջորդեալ էր նա անտի : Եւ ահա երևեցաւ նմա շնորհքն նոյ յայտնապէս իբրև զկոյս ոմն և ասէ . կացցես առ իս և մի գնասցես այլուր, զի ոչ ումք արարի չար ընդ ում կացի : Իսկ նա լուեալ զայս 'ի նմանէ՝ բժշկեցաւ սիրտ նորա և բնակեցաւ անդ հաւանեալ ամենեցուն : Այսպէս, որդեակ, որ 'ի վհատութիւնէ, շնորհացն նոյ ապաւինեցի, և հոգեւոր հօրն վստահացի պատմել զվիշտ սրտին :

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութիւն

ԳՆԱՅԻՆ երբեմն եղբարք առ հայրն լ'նտանիտս և ասին ցնա . ասացես մեզ, հայր, բան ինչ որով կեցցուք : լ'սէ ցնտա ծերն . լուեալ էք դուք յաւետարանէն, զի անդ ամենայն բարւոք գրեալ են, զայն առնիջիւք և կեցցէք : լ'սեն ցնա եղբարքն . այլ և 'ի քէն կամիմք լսել, հայր, բան : լ'սէ ցնտա ծերն . յաւետարանին գրեալ է այսպէս, եթէ ոք հարկանէ զաջղ ծնօտքո, մատո նմա և զմիւսն . զայս արասջիւք դուք : լ'սեն ցնա եղբարքն . զայս ոչ կարող եմք առնել : լ'սէ ծերն . եթէ ոչ կարէք մատուցանել զմիւսն, ապա և զմի կողմն համբերեցէք : լ'սեն ցնա . և ոչ զայդ առնել կարող եմք : լ'սէ ծերն . և եթէ ոչ զայս կարէք, ապա և դուք մի լինիք 'ի հարկանողայն : լ'սեն ցնա . և ոչ զայս կարող եմք : { Յայնժամ ասէ ծերն ցաշակերտն իւր . արասցես եղբարցդ կերակուր, քանզի հիւանդ են . զի եթէ զայսոսիկ ոչ կարեն, ես զի՛նչ արարից սոցա :

ԼԱՐԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն լ'ղաթօն և ասէ ցնա . պատուիրան եհաս ինձ, և է պատուիրեալն տեղի պատերազմի . կամիմ ես զի գնացից'անդ, այլ երկնիւմ 'ի պատերազմէն : լ'սէ ցնա ծերն . եթէ էք լ'ղաթօն, ըզպատուիրանն կատարէր և զպատերազմն զայն յաղթէր աղօթիւք հօրն և հնազանդութեն կարողութիւն :

ԼՍԻՒՆ վասն հօրն լ'սարիօնի աշակերտքն իւր՝ եթէ այնպէս էին կեանք նորա իբրև զԹռնոց և կամ իբրև զվայրենի ինչ որոյ՝ ընաւ հրահանգ և անշփօթ, և այսու հանդարտութիւն կատարեաց զաւուրս իւր . ոչ հօգաց վասն տան և ոչ ցանկաց կեալ 'ի տեղի հանգրտեան և ոչ երբէք յագեցաւ կերակրով և ոչ ոտացաւ

ինչ 'ի պիտոյից աշխարհիս, նա և ոչ գրեանս, այլ իբրեւ զանաւարմին վերագոյն մարմնոյ եղև ամենեւինս և ախտից նորա . այլ յուսով հանդերձեալ բարեացն կերակրէր և հաւատովն նա հաստատեալ քաղաքավարէր և համբերէր ամենայն վշտաց և իբրեւ զգերեալ մերկ շորքէր : Եւ 'ի ձմերախոց սառամանեաց և 'ի տօթոյ աւարայնոյ նեղէր . շորքէր նա յանկոխ և յանմարդաբնակ տեղիս, 'ի դժուարին փապարս, 'ի պարեխս և 'ի կապանս և յանմխիթար տեղիս և յափունս ծովու շորքէր, և ուր պատահէր՝ անդ կայր 'ի գիշերի և անտի գնայր : Իսկ եթէ երբեմն գայր առ միանձունս 'ի վանս, նստէր արտաքոյ դրան վանիցն և լայր, և իբրեւ զերծեալ յալեաց ծովու ողբայր : Եւ եթէ եղանէր զքեզարցն և տեսանէր զնա այնպէս ողբալով իբրեւ զմեղացիկ զքեզնիկիւր անկեալ, գթայր 'ի նա և խանդաղատէր և առէր . զի լաս, ով մարդ, զի է քեզ : Եւ եթէ հարկէր զքեզնեւ 'ի տուն կամ կերակրել, ասէր նա . ոչ կարեմ բնաւ ընդ յարկաւ մտանել, եթէ ոչ նախ գտից զհարստութի տան իմոյ . զի կորեաւ ինչք իմ բազում տեսակօք, վասն զի անկայ 'ի ձեռս աւազակաց 'ի ցամաքի, և 'ի ծովու նաւաբեկ եղէ, և անկայ յաղքատութիւն, և 'ի փառաց և 'ի պատուոյ իմոյ յանպատուութիւն և յաղքատութի մատնեցայ : Իսկ եթէ լսէր զբանից նորա, տայր նմա հաց և ասէր . առցես զայս 'ի կերակուր, և զայն զոր էքեր՝ Ծծ տացէ քեզ զհայրենիս և զինչս քո : Իսկ նա իբրեւ լսէր զայս, առաւել աղբայր և ասէր . ոչ գիտեմ եթէ կարող եմ գտանել զոր կորուսի . այլ խնդրեմ ինձ զմահ, զի ոչ մնամ յայսմ հեռէ գտանել ներումն վշտաց և տառապանաց իմոց, և զի պարտ է կատարել զչահ իմ :

Եւ յայրն լինիամին . զձանապարհս արքունի գնացէք և թուեցէք զմիմոսն և ոչ ձանձրանայք :

Եւ իսկ զայն ամբ գնաց առ հայրն լիկտոր միայնակեաց 'ի վանս որ կոչի լալեղոյի, և ասէ ցնա . զինչ արարից, հայր, զի նեղեն զիս ակստք վհատութե և կարճամտութեան : Իսկ ցնա ծերն . այդ հիւանդութի է հոգւոյ : և զոր օրինակ որոց տեսարանքն ցաւեն՝ կարծեն թէ առաւել զյոյս տեսանեն, իսկ որոց ողջ իցեն ակն՝ սակաւ տեսանեն, այսպիսիք իցեն և կարճամտք . զի 'ի փո-

քունց վշտաց խորտակին, և կարծեն եթէ անհամբերելի վիշտ եկն 'ի վերայ նոցա. իսկ որոց հոգիք ողջ իցեն, առաւել խնդան 'ի հասանել վշտաց և նեղութեց:

ՊԱՏՄԵՐ մեզ հայրն Ղանիել եթէ էր ոմն կրօնաւոր որոյ անուն էր Ղուլաս, որ և ընդ մեծ հարս համարեալ էր: Իսկ Ղուլաս 'ի միաբանաց ժողովս բնակէր զամս քառասուն. և ասէր նա՝ եթէ բազում տեսակս քաղաքավարութեան փորձեալ է իմ, և գտի ես զի 'ի մէջ ժողովոյ բազում եղբարցն դիւրաբար ազգին գործք առաքինութեցն՝ եթէ բոլորով սրախ եկեալ բնակեացին անդ: Վանդի էր եղբայր ոմն տեսակա խոնարհ և արհամարհեալ, իսկ գործովք բարձր և պատուեալ յայ. 'ի ժողովս միաբան եղբարց բնակէր: Եւ յամենեցուն անարգեալ լինէր, զի եղբարքն ամենեքեան նախանձով չարին նեղէին զնա. զի ոմն հարկանէր, իսկ ոմանք թքանէին, և ոմանք նախատէին և անարգէին զնա: Օ ամս քսան լեալ այս, այլ ոչ համբերեաց զեն տեսանելով զմեծութիւն անձին նորա և զարիւթի մտաց նորա և զմեծ համբերութիւն սրտին. այլ եգիտ հնարս այսպիսի վհատութեան զնա, զի զցացոց եղբօր ումեմն, և մտեալ 'ի գիշերի յեկեղեցին՝ յորժամ ննջեալ էին եղբարքն՝ և գողացաւ զամենայն քահանայական անօթսն և ելեալ 'ի վանիցն գնաց: Իսկ իբրեւ եղև ժամ աղօթիցն և մոռտ սարկաւագն 'ի խնկել, եգիտ զամենայն կողոպտեալ, և ելեալ պատմեաց զայն հօրն: Եւ հարեալ ժամ ժողովեցան եղբարքն և սկսան շփոթել, և եղև աղմուկ յոյժ, և ասէն ամենեքեան՝ եթէ ոչ այլ ոք արուր զայն, եթէ ոչ այս ոմն եղբայր. վասն որոյ և ոչ յեկեղեցին եկն այսօր, և եթէ ոչ էր արարեալ զայս, որպէս հանապազ նախ քան զամենեւեան գայր, նոյնպէս և այժմ եկեալ էր: Եւ առաքեցին առ նա և գտին զնա՝ զի կայր յաղօթս, և խորտակեցին զգուռն և մտեալ 'ի ներքս քարշեցին զնա արտաքս: Իսկ նա աղաչէր զնոսա և ասէր. զճնչ ինչ գործեալ է իմ: Եւ նոքա անարգանօք ասէին. ել առ մեզ, եկեղեցակողոպտող դու և ոչ արժանի կենաց, ել առ մեզ. ոչ էր բաւական քեզ զի այսչափ ժամանակս նեղեցեր և շփոթեցեր զմեզ, և արդ զհոգիս մեր կորստանել ձեռն արկեր: Իսկ նա ասէր. մեզայ, թողէք ինձ:

Եւ բերեալ առ առաջնորդն զնա և ասէին . սա է, հայր, յառաջմէ աւերող վանից մերոց : Եւ սկսան իւրաքանչիւր 'ի նոցանէ ասել . մինն ասէր՝ ես տեսի զոս զի բան ջար ուտէր գազտ, և այլ ոմն ասէր՝ ես տեսի զի գողա ջեալ հաց ապր աղտալոյ, իսկ այլ ոմն ասէր՝ ես տեսի զգա զի յեկեղեցին գինի էարբ : Եւ զայս ամենայն և որ նման սոցին սուտ վկայէին ամենեքեան 'ի վերայ արգարոյն այնմիկ : Իսկ նա զճնարիտն ասէր՝ եթէ ոչ ինչ գիտեմ յայդոցիկ զոր ասէքդ : Եւ նորա ոչ հաւատային նմա ամենեւին : (Եւ այնժամ մերկացոյց 'ի նմանէ առաջնորդն զտեսակ կրօնաւորի և ասէ . քո գործքդ այդոցիկ ոչ են քրիստոնէի : Եւ դրին յոտս և 'ի ձեռս նորա շղէթայս, և ետուն զնա 'ի կոնտմոս վանիցն 'ի տանջանա : Իսկ նա մերկացոյց զնա և զանեաց ուժգին արջառաջօք, և ապա եհարց զնա և ասէ՝ եթէ ճնարիտ իցէ զոր ասեն վասն քո : Իսկ նա ժպտելով ասէր . ներեա ինձ զի յանցեայ և ոչ գիտեմ :) Եւ ուարեալ ընդ այն կոնտման տանջեաց ահագին, և ապա եդ 'ի բանտի և պղնդեաց զտա նորա 'ի կոճեղս, և գրեաց առ դռքն վանն նորա : Եւ եկեալ սպասաւորք դքսին տարան զնա անդ, և էին շղթայք 'ի վերայ նորա : Եւ իբրև կացուցին առաջի, ասէ դռքն . ուստի ես, այր դու, և կամ յորոց աշխարհէ, և ընդէր եղեր կրօնաւոր : Եւ նա ինչ ոչ ասաց, բայց միայն զայս՝ եթէ թող ինձ : Եւ արկացեալ իշխանն և հրամայեաց պարգել զարդարն և արջառաջօք հարկանել և հերձել զթիկունն նորա : Եւ մինչ սկսան հարկանել, ասէ ժպտելով զիշխանն . հարկանելով հարցես զարծաթ իմ, զի առաւել ևս պայծառացի : Եւ ասէ դռքն . և ես իբրև զձիւն սպիտակ արարից զյիմաբութիւն քո : Եւ հրամայեաց հուր արկանել 'ի ներքոյ որովայնի նորա, և քացախ և աղ վաթել 'ի վերայ կիզեալ տեղւոյն խոցից : Իսկ որք առնէին, հիանային ընդ քաջութի և համբերութի նորա և ասէին . սոսմ մեզ մեր են անօթք եկեղեցւոյն, և թողուք զքեզ : Իսկ նա ասէր . զոր ոչ գիտեմ, զիարդ ասացից, զի ոչ է իմ գործ : Եւ հազիւ ասաց դռքն դադարել 'ի հարկանելոյ ըզառքն, և դնել 'ի բանտի : Իսկ 'ի վաղիւն կոչեաց դռքն զհայր վանիցն և զեղբարսն, և իբրև եկին առ նա՝ ասէ զնոսա . սաստիկ և խիստ տանջեցի զնա և ոչ իմացայ

ինչ գործ : Իսկն եղբայրքն . ամենապատիւ իշխան , և այլ ևս բազում չարիս գործեալ է այրն այն , և մեք համբերեալ նմա քնայաք դարձի նորա , և նա զյետին չարիս գործեաց : Իսկն դուքն . և զինչ կամիք զի արարից զնա : Իսկն ցնա . զոր ինչ ասեն օրէնքն : Իսկն դուքն . ասեն օրէնքն՝ եթէ եկեղեցականոցապաւտն մեռանի : Եւ նոքա ասեն . մեռցի և սա : { Յայնժամ դուքն արձակեաց զնա , իսկ զեղբայրն ետ ցգահիճան զի սպանցեն զնա : Եւ ատեալ տարան զսուրբն և զարդարն ՚ի տեղի ուր սպանանեցոյ էին : { Յայնժամ իբրեւ ետես եղբայրն որ խորեալն էր զանօթան՝ զի հատաւ վճիռն , զղջացաւ և ասէ . եղէ գող և լինիմ սպանող ևս . տա մեռանի անմեղ և կեցցէ հոգւով , իսկ ես մեղական և կորնչիմ . ով եղկեղի անձն իմ , եթէ այժմ և եթէ յապայն ոչ կարեն թաքել անօթքն , և մինչ յայտնի՝ մեռանեցոյ ես . և դուցէ եթէ աստ ծածկեսցի , սակայն յայ ոչ է՝ ՚ի ծածուկ , և զինչ տացես պատասխանի յաւուրն գառաւտանի : Եւ գնաց փութով առ առաջնորդն և ասէ . օգնեա , հայր , զի մի մեռցի արդարն , ես գիտեմ ուր իցեն անօթքն : { Յայնժամ առաքեաց հայրն և պատմեաց զայն իշխանին . իսկ իշխանն գնաց առ դահիճան , և եգիտ զեղբայրն կապեալ և զսուրն մերկացեալ և զսուրբն պատրաստ առ ՚ի սպանումն . և լուծեալ զեղբայրն ՚ի կապանացն եղ զնա ՚ի դազաղսն և առաքեաց ՚ի վանս : Իսկ եղբայրքն սկսան անկանել առաջի նորա և ասել . մեղաք քեզ , այլ թողութի շնորհեսցես մեզ : Իսկ նա սկսաւ ողբալ և ասել . թողութի արարէք , եղբայրք , զի շնորհապարտս համարիմ զձեզ , զի յաղագս փոքր այսոցիկ ցաւոց և չարչարանաց մնամ ես մեծի ողորմութեայ . վասն այնորիկ ուրախ էի ես ՚ի չարախօսելն իմ և ժպտելով խօսելի , զի վասն սակաւիկ այսու արհամարհանաց վարձց մեծամեծս առից . այլ վասն ձեր տրտմէի , զի ոչ էր կամ ինձ ձերովդ յանցանօք արդարանալ ինձ : Եւ եկաց եղբայրն այն երանելին այլ ևս երիտ աւուրս կենդանի ՚ի մահիճս և գնաց առ տէր որում կարօտէր միշտ : Եւ եղբայր ոմն գնաց տեսանել զնա թէ իրպէս իցէ , և գտաւ զնա զի յաղօթսն ՚ի ծունկս լեալ աւանդեալ էր զհոգին և կայր ևս այնպէս դեռ . և գնացեալ եղբայրն պատմեաց հօրն , իսկ հայրն հրամայեաց բե-

բեւ յեկեղեցին զմարմին նորա, զի անդ թաղեսցեն զնա։
 Եւ զրին զմարմին նորա՝ ի սարկաւազանոցն, և կնքեալ
 զգուռն մնային հօրն մեծի լաւային, զի գայցէ և ապա
 թաղեսցեն զնա պատուով իբրեւ զվկայ Վիտի։ Եւ իբրեւ
 եկին հարբ և եղբարք մեծի վանիցն, և երգիչքն կա-
 տարեցին զկարգ թաղմանն, ասէ հայրն մեծի վանիցն
 ցառաջնորդս տեղւոյն. բացէք զգուռն սարկաւազանո-
 ցին և հանէք զմարմին սրբոյն զի թաղեսցի, զի իմն
 ժամ է։ Եւ իբրեւ բացին՝ ոչ ինչ գտին, բայց միայն ըզ-
 տանդալ իւր, զի փոխադրեալ էր զնա անձ յերկիրն կեն-
 դանեաց*։ Եւ զարմանալեօք հիացան ամենեքեան ընդ
 մեծի սբանչելեացն ընդ այն, և փառաւոր առնէին զանձ
 և արտասուօք ասէին. տեսէք թէ զինչ շնորհքն մեզ
 երկայնամտութիւն և համբերութիւն և խնարհութիւն և
 չարակրութիւն։ Եւ մեք տեսեալ զայս սբանչելի պատիւն
 համբերութեւ, և նախանձեալ ընդ լաւ շնորհքն համ-
 բերութեւ և խնարհութեւ և գնացեալ ձգնեսցուք, և
 համբերեալ ամօթոյ և արհամարհանաց, և քաջալե-
 բեալ մխիթարեսցուք՝ ի ժամ փորձութեւ, որք շնորհքն
 մեզ զարքայութիւն երկնից շնորհքն Վիտի այ մերոյ։

Եւստ հայրն Եսայիաս. ոչ այլ ինչ շահ լիցի և խրա-
 տեսցէ զնորեկան եղբայր՝ իբրեւ անարգել և թշնամանել.
 զի զոր օրինակ տունի օր ըստ օրէ ոռոգի և փութապէս
 աճեսցի, նոյնպէս և նորեկ եղբայր առաքմանայ եթէ
 համբերեսցէ թշնամանաց և նախատանաց։

ԳԱՐՁԱՆԱՆ ասէ. երանի այնոցիկ որք գիտութիւն աշ-
 խատին, զի հանգուցանէ զնոսա հանճար յամենայն ծան-
 րութեց, և յետոյ դարձուցանէ զպատրանս և զդաւա-
 ճանութի զիւաց՝ որք խափանողս լինին ամենայն գոր-
 ծոց բարեաց, և առաւել ևս յաղօթս ծուլացուցանեն
 զորս ջանան այլ ծառայել. վասն այսորիկ երանելի է դա-
 տել զինքն յամի, և իմաստուի և չափաւորապէս ձգնել։

Եւստ դարձեալ. առաջին ամենայն ձգանց է օտա-
 րութի յորժամ միայն որ փախիցէ՝ թողեալ զիւրն բնա-
 կութիւն և այլուր երթիցէ. իսկ այնպիւսոյն պարտ իցէ
 զի ունիցի ընդ իւր ընկեր զհաւատոս, զոյս և զսէր և
 զբիրտ հաստատուն, և քաջալեր լինել յամենայն ի՛

* Զի գործ իմեալ էիէ հարձակ. Գիտութեանց էրանելոյն օրանելագոր-
 իւրեւն ինչեւիկն, այլ լաւն առաւ. Ժեալ քեռան որդեւ իւն գիտէ։

կան իւր : Վանգի-յայնժամ արշարեն զնա յամ կողմանց պատերազմունք, և բազմօրինակ բերեն զվիշտս 'ի մտի և երկեցուցանեն՝ եթէ անկանիցիս 'ի փորձութիս և յաղքատութի, 'ի հիւանդութիս և յատելութիւնս բազմաց . եթէ դիպեսցին այսոքիկ, զինչ յայնժամ արասցես մինչ ոչ դք իցէ ծանօթ քո և ոչ ողորմած քո և ոչ գթած քո և ոչ հոգաբարձու, ոչ տուն, նա և ոչ տեղի ապաստանի : Օպսոսիկ յիշեալ հեղձի 'ի մտի : Բազում անգամ է զի գթութիւն այս փորձէ զնա այսպէս, որպէս զի յայտնեսցի փոյթ և սէրն նորա զոր ունի առ ձեռն : Եւ դու 'ի վերայ այս ձեռն մի երկիցես, զի ոչ թողու ձեռք բռնէք և ոչ զոր յայնցանէ որ խնդրեն զնա :

Եւստի դարձեալ հայրն Եսայիաս . եթէ ոչ և մտք քո աղօթեսցեն ընդ մարմնոցդ, սուտ է վատտակ քո . զի եթէ սիրեսցես դու զվիշտս, յետոյ յուրախուի փոխեսցի քեզ :

Եւստի ոմն պատերազմեալ եղև 'ի խորհրդոց գործով, և սրտմեաց զայն հօրն Եսայիէի : Իսկ ծերն կա, մեցաւ հաստատել զնա . ասէ ցնա . կրօնաւոր ոմն 'ի Սկիւտէ ունէր աշակերտ հնազանդ յոյժ, և կացեալ ընդ նմա ամս բազում՝ և պատերազմեալ եղև ինքն և ասէ ցծերն . արասցես զիս միայնակեաց, հայր, 'ի խորին աեղաջութեք : Իսկ ծերն . գնացեալ խնդրեսցես տեղի ուր և հաճոյ թուեսցի քեզ, և շինեսցուք անդ սենեակ քեզ : Եւ գնացեալ եգիտ տեղի հեռի մզնն մի 'ի ծերոյն սենեկէ, և գնացեալ շինեսցին անդ սենեակ : Իսկ ծերն ցեղապարհ . զոր ինչ պատուիրեմ քեզ՝ արասցես . յորժամ քաղցիցես՝ կերիցես, և մինչ ծարաւեսցիս՝ արգես, և յորժամ նիրհես՝ ննջեսցես, բայց միայն 'ի սենեկէ քումմէ մի ելանիցես մինչև ցաբաթն . և ապա ել և եկ առ իս : Եւրար եղապարհ ըստ հրամանի ծերոյն յաւուրս երկուս : Իսկ յերրորդումն աւուրն ձանձրացաւ և ասէ 'ի մտի . զինչ է այս զոր արար ինձ ծերն : Եւ յարուցեալ ասաց աւելի սաղմոսս, և զնի մտանել արեւու ճաշակեաց, և գնաց 'ի մահիճն զի ննջեսցէ . և ետես 'ի մահիճն իւր կողմանեալ սեաւ իմն հնդիկ գիկըձտէր զատամուսնս 'ի վերայ նորա : Եւ նա յահէ նորա վաղվաղակի փախեաւ և եկն առ ծերն, և բախէր զգուրսն և ասէր . հայր, ողորմեաց ինձ և բաց գուրս քո : Իսկ ծերն իմացաւ զի ոչ պահեաց զպատուիրանս

խբ, վասն այն ոչ եղաց նմա զդուռն մինչև ցառաւսան։
Իսկ յառաւօտուն բացեալ եգիտ զնա զի կայր արտաքոյ
և լայր և աղաչէր․ գլխացաւ 'ի նա հայրն և տարաւ 'ի
բենեակն։ Ի՞նչ եղբայրն՝ եթէ սեռա ինչ իբրև զհնդիկ
տեսի 'ի մահի՞ն իմ մինչ կամէի ննջել։ Ի՞նչ ծերն ցնա-
յայն ստիպ դիպեցաւ քեզ այն, զի ոչ պահեցեր զբանա
իմ։ Հայրսմա՛ կարգեաց նմա կանոնս զոր կարող էր
տանել․ և եղև աշակերտն այն կրօնաւոր ընտրեալ։

ԻՀԱՐՑ ռն եղբայր ցհայրն լիւսողորէ և ասէ․ եթէ
լինիցի յանկարծակի երկեղուտ ինչ գործ, դու ոչ եր-
կիցես, հայր։ Ի՞նչ ցնա ծերն։ Եթէ անկցին երկինք 'ի
վերայ երկրի, լիւսողորէ ոչ երկիցէ։ () Ի խնդրեալ էր
նա յայ, և բարձեալ էր 'ի նմանէ տէր զերկչոտութի։

ԻՄԵՒՆ վասն հօրն լիւսողորէի և վասն հօրն Լու-
կիայ՝ եթէ յիսուն ամ խափանեալ էին զխորհուրդս
խրեանց և ասէին՝ զկնի ձմեռանս երթիցուք աստի․ և
'ի գալ ամառայնոցն ասէին՝ թէ զկնի այսու ամառայնոցն
երթիցուք։ Լուսպէս կատարեցին զամենայն աւուրս կե-
նաց խրեանց։

ԻՀԱՐԱՅՐ ռն եղև բորոտ յոյժ անհանգուրժելի, որ
և էր ինքն որդի ափասաց․ առ որ ասէին զէքն՝ այդ 'ի
կրօնաւորութէ՞դ եղև, դու ընդէր համբերես դժն, զի
ծանրասցի և որդենցի վէրք քո։ Իսկ եղբայրն հաճեւ
բութի խրով յազմեաց զլային խորհուրդս և զերծաւ
յորդայթէ թշնամոյն։ Քանզի տեսեալ տէր զհամ-
բերութի նորա, ազատեաց զնա 'ի ցաւոց և բժշկեաց
'ի բարատութէ․ զի որք համբերեն յուսով՝ օգնէ նոցա,
զի մերձ է տէր առ երկիւղածս իւր։

ԻՄԱՅ հայրն լսելորէ․ իմաստութի սրբոցն այս է
զի ծանօցեն զկամս այ, և ամենայնի յաղթեցէ մարդ
համբերութեամբն խրով, զի հնազանդեցի ճշմարտու-
թեանն, և զի պատիեր այ է մարդ․ վասն այնորիկ զի-
ւամբան է հետեւել իւրն կամեց և խորհել զիւրն հա-
ճոս, և ոչ հետեւել և հնազանդել օրինացն այ։ Ի՞նչ
այժմ ժամ է ծառայել այ, և ահա օր փրկութե յու-
րում իցեն վիրաք․ և որք արեօք գնան և համբերութի,
ստանան զանձինս իւրեանց։

ԻՄԱՅ հայրն Աթմէն վասն հօրն Հոսանու կարճ
կանն՝ եթէ ինդրեաց յայ, և բարձաւ 'ի նմանէ ամե-

նայն պատերազմունք մարմնոյ, և եղև ազատ յամենայնէ: Իբրև ետես զայս, գնաց առ ծեր ոմն մեծ և պատմեաց նա զայն և ասէ. տեսանեմ զիս 'ի հանգիստ մեծ, զի ոչ մի ինչ պատերազմ կայ 'ի վերայ իմ: Իսաց յնա ծերն. գնա դարձեալ և աղաչեա զտէր, զի Թողջե 'ի քեզ զպատերազմն քո, քանզի պատերազմու ուղղին մեծամեծ բարութիւն: Եւ աղաչեաց զտէր, և եկն դարձեալ պատերազմն, և այլ ոչ բնաւ աղօթէր զի բարձցէ զայն 'ի նմանէ տէր. այլ խնդրէր զի համբերեացէ ամենայն փորձութեց նորա:

Եւ արձեալ հայրն Սիմէն վասն հօրն Սարգիսի՝ եթէ յայսպիսի չափ եհաս, մինչ զի հիւանդացեալ զնէր 'ի մահիւն ան բազումն, և ոչ երբեք կամեցաւ ասնել զկամս իւր, այլ ասէր. երանեալ է այր որ համբերեացէ փորձութեանց:

Եւ ևս երբեմն հայրն Սահարիս մեծն առ հայրն Նստմիտս 'ի լերինն. և իբրև բախեաց զգուռն, եւ առ նա հայրն Նստմն և ասէ. ո՞վ ես գու: Եւ նա ասէ. ես եմ Սահար: Իսկ ծերն փակեաց զգուռն և եթող զնա արտաքս, և ինքն 'ի ներքս 'ի խցին էր ժամ ինչ այնպէս կալով: Իսկ իբրև ետես զհամբերութիւն ծերոյն Սահարայ, երաց զգուռն և ուրախութիւն ընկալաւ զնա և ասէ յնա. 'ի բազում ժամանակաց ցանկայի տեսանել զքեզ, քանզի 'ի բազմաց լսէի զքէն: Եւ հիւրընկալեալ բարւոյ հանգոյց զնա, զի 'ի հեռուստ բազում աշխատութիւն եկեալ էր: Իսկ իբրև երեկոյ եղև, Թրջէր հայրն Նստմիտս զարմաւենին առ 'ի գործ: Իսէ Սահարի. եթէ հրամայես՝ Թրջեցից և ես ինձ: Նստմիտս ասէ. Թրջեսցես և դու: Եւ կապեալ խուրձն մի մեծ զովացոյց, և նստեալ երկոքեան 'ի միասին յերեկոյէ մինչև ցառաւօտն հիւսէին զսիրայն և խօսէին զասհարհապ և զհիւսեան Թողութիւն 'ի գուրս ընդ պատուհանս այրին: Եւ ետես զհիւսս Սահարայ զի շատ էր յոյժ, և ասէ. զօրութիւն բազում ելանեն յերանելի ձեռացս յայսցանէ: Եւ յայսպիսիք էին երանելիքն 'ի գործ և յաշխատութիւն մեծ, և 'ի հոգեւորն առաւելագոյն 'ի հրեմունս աղօթից:

Եւ ևս եհարցց հայրն Սահարիէ և ասէ. զինչ իցէ, հայր, քաջութիւն և աղօթք: Իսէ ծերն. քաջութիւն

և աղօթք են յորժամ յաղթէ որ ամենայն փորձութեց որք գայցեն 'ի վերայ՝ թէ 'ի դիւաց և թէ 'ի մարդկանէ, որպէս գրեալն է՝ համբերելով համբերի տեառն և լուա աղօթից խնոց։ Վրանդի բարի են աղօթք, բարի է և համբերելն փորձանաց, զի ոգնեացէ մեզ տէր, և ուղղեացուք յամենայն գործս բարիս։ և զի օտար է 'ի կրօնաւորէ բարկանալ եղբօրն, օտար է և տրտմեցուցանել զքնկերն, այլ պարտ է առնել նախ և ապա ուսուցանել։ Եւ զի ունիցի կատարեալ խոնարհութիւն ըստ առաքելոյ որ ասէ՝ եթէ առակ նշաւակի եղաք ամենայն աշխարհի։ և թէ մեք յիմարք և դուք իմաստունք, և մեք անարգք և դուք փառաւորք։ և արդ վասն այսորիկ պարտ է խնդալ մինչ անարգիցիմք, և փրկութի համարել միշտ զվիրտս և զուսգանս՝ զոր յաղագս նոյ եկեսցեն 'ի վերայ մեր։ Եւ զի Պետրոս առաքեալ ասէ. եթէ արհամարհեսցիք վասն անուան տեառն, երանելիք էք դուք, և հագի նոյ բնակեցէ 'ի ձեզ։ Եւ արդ եթէ այս այսպէս իցէ, ապա խնդալ պարտ իցէ յորժամ արհամարհեալ լիցուք վասն անուան տեառն։ և զի ասէ՝ խնդայլն յորժամ վասն անուան տեառն ձաղեալ լինէին։ Եւ արդ ոչ գիտէք եթէ պարտական են որդիք նմանել հօրցն։ նոյնպէս և մեք նմանեցուք առաքելոցն Վրդի, որք աւետարանաւն ծնան զմեզ։ և եթէ որդիք նոցա իցեմք, պարտական եմք և գործոց նոցա նմանող լինել։ քանզի նոքա մինչ անարգեալ լինէին՝ խնդայլն, և մինչ զրպարտէինն՝ ոչ շարժէին 'ի ժողի։ և զի լսէին 'ի Հրէիցն և 'ի հեթանոսաց՝ եթէ սոքա աղանդիւք և դիւթութիւն իւրեանց շփոթ են զաշխարհ ամենայն։ և 'ի վերայ այսոց ամենայնի ոչ միայն ոչ տրտմէին, այլ և խնդայլն ևս և զանիծիւն օրհնէին։ Եւ զի այս ամենայն վասն այնորիկ գրեցան, զի ընթերցուք և նմանեցուք նոցա։ և յորժամ դիպեցին մեզ չարիք կամ անարգանք, և տուժիցիմք ինչ և կամ հարկանիցիմք և կամ դատարարիցիմք և կամ սուտ վկայեալ լինիցիմք, այսու գիտութիւն և յուսով ցնծացուք սրտիւ իբրեւ 'ի վերայ բազում շահեալ պատուոց, որով արժանի լիցուք հաղորդակից լինել ձգանց առաքելոց և մարտիրոսաց և հօրց ամենեցուն։ և զի թէ վշտացն հաղորդեացուք, և փառացն հաղորդք եղիցուք։ () այստիկ ա-

մենայն քրիստոնէից պարտ է գործել, զի այս հասարակաց է օրէնք, որպէս զի լիցուք աշակերտք քարոզչաց նոցուն։ Ի՞նչ ևս առաւել կրօնաւորք, որք են աղքատք, պարտին առնել զայսոսիկ՝ որք կաման իւրեանց հրաժարեալ իցեն յերկրէ և յամենայն գործոց նորա։

ՀԱՅՐԵ ՍԵՐԻՍԻ ԲՆԱԿԷՐ ԵՐԲԵՄԻ՝ Ի ՍԱՀԱՆԱՆ ՍԽԻՆԵ ԸՆԴ ԵՐԿՈՒ ԱՇԱԿԵՐՄԱՆ ԻՐ . Ե ԵՐԽՆ ԵՐԿՈՒ ՈՐԴԻՔ ԹԱԳԱՆՈՐԻՆ ՍԽԻՆԵ ԵՂՈՐՔԸ ՄԻԱՐՄՆՈՅ ՈՐԱՅԼ՝ Ի ՄԱՅՐԵԻՍ ԸՈՒՄ ՍՈՒԼՈՐՈՒԹՅՈՒՆ ԻՐԵԱՆԵ . Ե ԵՂԽՆ ՄԵԾ ՈՒՆԿԱՆ ՈՐԱՅԼ ՀԵՌԱՊԵՆԻ ԻՐԵԼ ԵՐԿՈՒՄԱՍՆ ՄԻԼՆԱ, Ե ՄԻՂՆԱ ԶԱՆԱՄԱՆ, ԻՐԵ ԶԻ ԶՈՐԱ ԳՈՅԵՆ ՈՐԱ՝ ձգեսցեն՝ ի նմա և նիղակօք խոցեալ սպանցեն։ Ի՞նչ յանկարծակի գտաւ ծերն և աշակերտք իւր՝ ի գան յայն։ Իսկ իբրեւ տեսին զնոսա մարդս մերկս և վայրենիս ծածկեալք գիտովք իւրեանց, զարմացան և հայեին ընդ նոսա սքանչացեալք ժամ մի, և ապա ասեն ցտորք ծերն . մարդ իցես արգեօք եթէ որս ինչ նոր՝ ասա մեզ։ Ի՞նչ ծերն . մարդ եմ մեղապարտ և ելի աստ ողբալ զմեղս իմ, և երկիր պագանեմ։ Եթի՝ ՎԵԻՐ ՈՐԴԱՊԵՆ իցի կենդանւոյ։ Ի՞նչն ցծերն մանկունք արքային . ոչ գոյ այլ անձ, բայց միայն արեգակն և հուր զոր մեք պաշտեմք, և դու փութա և եկ յերկրորպագութի նոցա։ Իսկ իբրեւ լուաւ զայս ծերն, ասեցնոսա . դոքա ստեղծուածք են իցն մերոյ, և զձեզ մուլեն գեք առ նոսա . այլ աղաչեմ զձեզ՝ թողէք զմեղութիւնդ զայդ և ծաներուք զձմարաութիւն և խառաւանեցէք զանձ՝ որ ստեղծ զերկինս և զերկիր և զամենայն ստեղծուածս։ Իսկ նոքա ասեն . գիտաչեալն և զմեռեալն զայն ասես անձ ձմարիտ գոյ։ Ի՞նչ ծերն . այս՝ զայն ասեմ անձ ձմարիտ, որ խաչեցաւ և ջնջեաց ըզմեղս, մեռաւ և եսպան զմահ, զնա հաւատամ անձ չքմարիտ։ Իսկ նոքա տանջեցին զնոսա խիստ, և բռնադատեին զոհել հրոյ։ Ի՞նչ զկնի բազում տանջանացն սպանին զերանելի աշակերտսն նորա . իսկ ցծերն ՍԵՐԻՍԻ իսի այլ բազումս տանջեցին, և յետոյ դրին նշաւակ իբր նպատակ, և կացեալ նոքա երկոքեանն աստի և անտի և հարին նետիւ մինն զսիրտն և միւսն զթիկունս նորա։ Իսկ երանելի ծերն ՍԵՐԻՍԻ ասեցնոսա . զի խաչեցայք զարեւն իմ հեղուլ անպարտ զժառայլին ՎԵԻՐ իցի, ի միւսմ պահաւ յեղուց ի յայսմ ժամու անորդի

Եղիցի մայրն ձեր 'ի ձէնջ և պակասեսցի 'ի սիրոյ ձերմէ, և նետուիք ձերուիք մեռցիք և դուք 'ի միմեանց խոցոտեալ, և խնդրեսցի արիւն մեր 'ի ձէնջ: (Օ այս ասա ցեալ ննջեաց երանելի Ծերն սուրբն) 'Երևի' նաճատակեալ վկայական մահուամբ վասն անուան տեառն Վրի: 'Ի վաղիւն ելին անդրէն 'ի յորս երկուքեան եղաւորն այնորիկ որդիք Թագաւորին. և աճա գայր շրտուցեալ եղջերու մեծ յանապատէ, որոյ զՏետ չոգան երկվարիւքն, և ընկեցաւ 'ի մէջ նոցա որմն, և ձգեցին նետս երկոքեանն միանգամայն, և հարեալ ըզսիրտ միմեանց սպանին զիրարս: Եւ կատարեցաւ 'ի վերայ նոցա մարգարէութիւն սրբոյ նաճատակին Ծերոյն 'Երևի, զոր անէծ զնոսա ըստ գուշակելոյն նաւ 'ի ծնէ:

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ հայրն խեղճ վասն հօրն 'Երևի եթէ բնակէր նա հանդարտեալ միայն յայր մի որ մերձ էր 'ի գիւղ մի մեծ 'ի կողմանս ի բանանու լեռինն, զի 'ի կատար լեռինն էր այրն ուր բնակէր նա: Եւ էր հայրս այս 'Երևիէ հեղ յոյժ և քաղցր ընդ այլոց բազում առաքինութեանց, և ունէր յինքն կատարեալ զերկիւղն այ և սրբութիւն մարմնոյ. վասն որոյ հաւատ յոյժ ունէին առ նա արք գեղջն այնորիկ, մինչ զի բազումք ելանէին առ նա և ուսանէին 'ի նմանէ: Եւ եկաց նա յայսչափ դժուարին տեղ և յայրն այն վեց ամ, և բազում փորձութեց համբերեաց և դիւաց հակառակորդաց սրբութեանց, որպէս և ինքն ասէր՝ Եթէ ջանային հանել զնա յայրէ անտի և խափանել զբարի գործս նորա, այլ նա ժուժկալեաց ամենայնի: Իսկ զեն յարուցանել փորձանք 'ի վերայ նորա կամելով, մտածեաց գործ նման չարութեան իւրոյ. քանզի եղև ինքն զեն 'ի կերպարանս Ծերոյն 'Երևիէ, և գնացեալ 'ի գիւղ անդր կայր արտաքոյ գեղջն. և ուր տեսանէր կին միայն ելեալ 'ի շինէն, գնայր առ նա 'ի կերպս Ծերոյն, խօսէր ցնա և ասէր. մեղ ինչ ոչ է մերձենալ 'ի կին, զի բնութիւն է այն: Եւ պատրէր զնա և անկանէր 'ի նա և գնայր 'ի լեռին կողմն: Եւ զայս տոնէր զեն տեսակաւ կրօնաւորին բազում անգամ. և ուր տեսանէր կին միայն՝ զիմէր 'ի վերայ նորա ձեռքն 'Երևիէ յոսի և բռնաճայր և ննջէր ընդ նաւ: Իսկ կանայքն ձանձրացեալ ընդ այսոսիկ՝ պատմեցին արամց զայս: Եւ ել զբոցս

այս ընդ ամենայն գիւղն, և ժողովեցան ժողովուրդք բազում յառուր կիրակէի յեկեղեցին, և եղև աղաղակ մեծ: Իսկ քահանայապետն կոչեաց զկանայսն զայնոսիկ և հարցանէր ստուգիւ՝ եթէ այս այսպէս իցէ, ննջեալ իցէ ընդ ձեզ ծերն: Եւ էին կանայքն այնոքիկ իբր քսան, որք ասացին՝ եթէ արդարեւ այդպէս իցէ. ոչ մի անգամ կամ երկիցս, այլ բազում անգամ. զի այս երեք ամ է որ կալեալ բռնադատէ և նեղէ զմեզ: Այս իբրև լուաւ քահանայապետն, ոչ իմացաւ եթէ խարդախութի դիւին և առաջօք ինչ իցէ: Եւ առաքեցին մանկունս զարս կանանց այնոցիկ և ասեն. գնացէք հալածեցէք զչար ծերն այն չարեօք՝ ի տեղւոջն յայնմանէ: Եւ իբրև գնացեալ հասին անդ արքն գեղջն, սկըսան հարկանել զանպարտ ծերն զայն բրօք սաստկապէս յոյժ: Եւ կալեալ զմորումն փետէին բնաւ և գանէին և ասէին. մոլի և չար, մեք հաւատացեալ էաք զքեզ իբրև ի սրբոց նոյ, և դու անառակ գործով քով խայտառակեցեր զկանայս մեր պղծելով զնոսա: Եւ այնչափ վիրաւորեցին զնա, մինչ յոտից մինչև ցգլուխ չէր ի նմա տեղ ողջ. և կալեալ զոտիցն քարշեցին զառ ի վայր մինչև ի ստորոտ լերինն և ձգեցին զնա անշունչ ի վերայ ճանապարհին: Իսկ ուզևորքն բխրիտացեաց անցանէին ընդ այն, և գտին զսուրբ ծերն ի պրկելի անկեալ ի ճանապարհի շողախեալ արեամբ և հարցանէին. վասն էր այս և յումմէ դիպեցաւ քեզ այդ: Իսկ ծերն ոչ ինչ յայտնեաց նոցա, բայց միայն աղաչէր զի բարձեալ տանիցեն զնա յայրն յայն. և բարձեալ տարան զնա յայրն իւր, և օրհնեալ ի նմանէ գնացին: Իսկ մարդիկ գեղջն մինչ լուան թէ կենդանի է, գնային անդ, հաշոյէին և նախատէին և անարգէին զնա: Եւ ծերն սուրբ զայս ամենայն եկեալն ի վերայ իւր ոչ ինչ գրէր, և գօհանապր զնոյ վասն եկեալ փորձանացն ի դիւաց ի վերայ իւր: Եւ յոյժ ի յամօթ և ի պատկառանս և ի նախատինս էր սուրբ ծերն յայրն յայն զամ մի, և ազաւ չէր միշտ զամ զի թողցէ նոցա զայն: Իսկ յետ այնորիկ յայտնեցաւ ի տեսլեան քահանայապետին՝ թէ այն ամենայն պատրանք դիւաց էր և առաջօք եղեալ էր այն առ կանայսն, և ծերն սուրբ է և ոչ գիտէ զայնմանէ և ոչ ինչ: Եւ և կանայքն այնոքիկ և արքն իւրեանց յայնմ

գիշերի գիւահարեալ փրփրէին և լլկեալք թաւալէին .
յարմէ իմացան ամենայն բնակիչք գեղջն եթէ գիւա-
կան էր երեւմունքն զոր տեսին կանայքն այնորիկ . զոր
և ինքեանք իսկ կանայքն պատմէին 'ի միտս եկեալ, ե-
թէ իբրև շփոթ ինչ և երկմունք այնպէս խառնակէր
ընդ նոսա, և սրաթափչ լինէր ընդ լեռնակողմն : Հայն-
ժամ ապաշաւեալք և զղջացեալք կոծէին զինքեանս վա-
պըն տանջելոյ և դանելոյ զանապարտ սուրբ ծերունին
զայն : Եւ յարուցեալք ամենեքեան միանգամայն գեղն
ընդ կանանց և մանկանց իւրեանց գնացին յայն թա-
ղութի խնդրել 'ի ծերոյն : Իսկ ծերն Սարկելի գիտա-
ցեալ զայն փախեաւ և ոչ երևեցաւ նոցա, և գնացեալ
բնակեցաւ 'ի լեռան՝ խորիոյ, և ոչ բնաւ ետես կամ
խօսեցաւ ընդ նոսա այլ : Իսկ մարդիկ գեղջն իբրև ոչ
գտին զմարդն այլ յայն իւր, անմխիթար սգով դարձան
անդրէն 'ի գեղն իւրեանց . և միշտ սգային և լայն ըզ-
փորձանս իւրեանց զոր պատահեաց նոցա 'ի գիւացն չա-
րութէ, և խնդրէին հանապազօր զթողութի 'ի տեառ-
նէ զոր մեղան անպարտ սրբոյ ծերոյն՝ գանելով զնա ան-
ողորմ : Իսկ ծերն Սարկելէ ասէր ցիս . ասեմ քեզ,
հայր Սէտովնա, եթէ կամիս անշփոթ կալ և անշարժ 'ի
բարին և խաղաղութի կատարել զինանս քո, մերձ 'ի
գիւղս կամ 'ի քաղաքս և ուր իցեն կանայք և մանկունք՝
մի բնակեցես երբէք . զի յարուցմունք փորձանաց՝ որք
են դայթազեցուցիչք, 'ի նոցանէ յառաջապայ . այլ
որք կամեցին գերծանել յայտմ ամենայնէ, փախիցեն
յայնցանէ ուր նոքա իցեն :

Եւ ԲԱՅՐ ամն եհարց ցհայրն Սիմէն և ասէ ցնա . ես
ուր և գնացից, հայր, գտից զօգնականութիւնն այլ, զի
փորձիւ գիտեմ որ օգնէ ինձ յարաժամ : Ի՞նչ ցնա ծերն .
և որք զուրն 'ի ձեռն ունին սպանանել զմարդ, գոա-
նէն և նոքա զօգնականութիւնն այլ 'ի յայտ կեանս . դու
ընդ այդ մի հպարտացիս, այլ ձգնեաւ և հսկեաւ զի կեց-
ցես 'ի յաւիտեան . զի ոչ է բարւոք հանգիստ յայտմ
կենացս և ուրախութիւն մարմնական :

Եւ ԲԱՅ հայրն Խիտրէ 'ի Սիմէն ցժողով եղբարցն .
ոչ վասն ձգնութե և աշխատութեան ժողովեալ է ձեր
աստ . և արդ ոչ միշտ դոյ աստ և ոչ աշխատութիւն 'ի
տեղէն յայս . և գնամ աստի անդ՝ ուր իցեն միշտք և
աշխատութիւն, գուցէ հանգիցեմ յետոյ :

ԵՒԲԱՅՐ ոմն Եհարց ցհարն Պիսիկն և առէ. հւմ
ուսեք անկ իցէ բանն որ գրեալ է՝ Եթէ մի հոգայք վա-
արն վաղուի։ Իսէ ցնա ծերն. անկ է սա ամենայն մար-
դոյ հաւատացելոյ, այլ ևս առաւել կրօնաւորի, որպէս
զի զամենայն յոյս մեր ունիցիմք ՚ի տէր և մի ՚ի հոգւ
մեր. զի զոր ինչ ունի որ, ամենայն տեսան է։ Ինկ է
սա և որոց ՚ի փորձութի անկանին, զի մի ձանձրացեալ
վհատիցին, այլ ակն կաղին միշտ օգնականութեն նոյ։

ՆԱՅՐԿ Պաւղոս գաղատացին ասաց՝ Եթէ կրօնաւոր
որ ունիցի ինչ ՚ի պէտս ՚ի սենեկի, և ելցէ հոգալ այլ,
նա կատակի ՚ի գիւաց. զի աւելի պէտս որ իցէ առ կրօ-
նաւորս՝ այն ոչ է յնոյ, այլ ՚ի սատանայէ իցէ։

ՆԻՐ ոմն Գնարր վաճառել զմխաղա իւր, և դիպեալ
յանկարծ դէն ՚ի մախաղն և կորոյս զամենայն ձեռա-
գործս նորա, Իսկ ծերն իբրև ետես զայն ինչ գործ գի-
ւին, և կաց յաղօթս և առէր. գոհանաւ զքէն, տէր,
զի փրկեցեր ՚ի վշտաց զանձն իմ։ Եւ ոչ կորաց համբե-
րել դէն ընդ խնայութի ծերոյն, ձայնեաց և առէ. ա-
հա աստ են մախաղք քո, չար ծեր։ () ՚ի յամօթ եղև
գէն ընդ համբերութի ծերոյն, զի ոչ նեղացու ՚ի կո-
րնչեւն ձեռագործին, այլ խնդաղից եղև. և առեալ ծե-
րն զմխաղ իւր վաճառեաց փոսա։

ԻՍԻՐ ծեր ոմն՝ Եթէ () ազարտ տղբասն առաքինու-
թիւն ինչ ոչ արար, այլ միայն զի ոչ արտնջեաց առնա՞ծ՝
Եթէ ոչ փրկեցեր զիս ՚ի վշտաց խնց, այլ գոհութեամբ
կրէր զվիշտս իւր, և ոչ բամբասեր զմեծատունն զսցն.
վասն այսորիկ նո՞ ընկալաւ փառ։

ԻՍԱՑ ոմն ՚ի հարցն. Եթէ ոչ շարժէր ՚ի հողմոց ծառ,
ոչ մեծանայր և ոչ ելանէր ՚ի բարձունս և ոչ արմատ
ձգէր ՚ի խորս. նոյնպէս և կրօնաւոր Եթէ ոչ փորձեցի
և համբերեացէ, ոչ կարիցէ քաջ և ակոյցեան լինել։

ԻՍԱՑ և այլ ոմն ծեր՝ Եթէ վասն այսորիկ ոչ ճանա-
չեմք զչափ մեր, զի ոչ ունիմք համբերութի ՚ի գործս,
այլ գիւրաւ կամիմք ստանալ զառաքինութի. վասն զի
շրջիմք տեղուջէ ՚ի տեղի գտանել տեղի ուր դե ոչ իցէ։

ԻՍԱՑ ծերն՝ Եթէ զոր օրինակ մտ՝ Եթէ լուծեալ
ոչ ճիւղեցի՝ ոչ ընդունի յինքն զգիր կնքոյն, նոյնպէս և
մարդ Եթէ ոչ ՚ի վիշտս և յաշխատութիւնս փորձեացի՝
ոչ ընդունի զինիւր սուրբ հոգւոյն, որպէս և տէրն ցՊաւ-

գաս աւեր՝ բառական է քեզ շնորհք իմ, զի զօրութիւն իմ՝ ի տկարութե՛ք քո կատարի :

ՆԵՐՆ ՍԵՐՈՅԺԵՆԻ ԲՆԱԿԵՐ ՚ի լաւրայի . և յայնչաժ Զգնութիւն և ՚ի վիշտս ետ զմարմին իւր , մինչև Զդո՛ւ զտիւն ախտին հիւանդացեալ եղև , և ասէր նա ցա՛ մեծեռեան որք գային առ նա ՚ի հարանցն մեծարել զնա . աղօթեցէք վասն իմ , հարք , առ տէր զի մի գուցէ ներքին մարդն իմ Զդողեցի . այլ զայս մարմնոյ իմոց ցառ յերկարաձգիլ ինձ խնդրեմ ՚ի տեառնէ ւնց իմոյ : Եւ լառա զտննէ Եւստուգիոս պատրիարքն Երուսաղէմի և Կաթնր առաքել ասն ինչա ՚ի պէտս սորա : Իսկ ծերն ՍԵՐՈՅԺԵՆԻ պատուիրեաց նմա և ասէ . աղօթս , աղապես վասն իմ , տէր , զի փրկեցայց ՚ի տանջանացն յախտենից և բառական է ինձ . և ոչ էառ ինչ ՚ի նմանէ : Եւ յապէս անարդ և խոտան ունէին զհանգիստն աշխարհիս այսմիկ , և զնեղութիւն սիրէին :

ԵՀԱՐՑ ԳՏԱՅՐՆ ՍԻՄԵՆ Եղբայր ոմն և ասէ ցնա . զքնչ արարից , հայր , զի սիրա իմ լուծանի և թուլանայ եթէ փոքր ինչ աշխատիմ : Ի՞՞՞՞՞ ցնա ծերն . ոչ զարմանաա դու ընդ ձեռնի թէ որպէս համբերեաց փորձութեց մինչ մեծակն էր՝ յերկիրն եգիպտացոց , և ոչ լուծառ օխոտ նորա , և եթէ որպէս նո՛ժ յետոյ մեծացոյց զնա . նոյն պէս և ձեռք ոչ եղլծ զփրա իւր և կտմ անկառ ՚ի վաղք ՚ի յուսոյն ւնց և ոչ մեկնեցաւ ՚ի կատարեալ սիրոց նորա . նոյնպէս և դու մի լուծցիս , զի առաքինութի կրօնաւորի ՚ի փորձութիւն երեւեցին փառաւորեալք :

ԵՀԱՐՑ ոմն Եհարց ԳՏԱՅՐՆ ՍԻՄՈՅԻ և ասէ . եթէ նոստոյց յանապատի և գայցեն բարբարոսք և կամեսցին սպանանել զին՝ զքնչ բարւոք է , այն՝ եթէ ես մեռայց ՚ի նոցանէ , թէ այն՝ զի թէ կարացից սպանանել ՚ի նոցանէ՝ սպանից : Ի՞՞՞՞ ցնա ծերն՝ ոչ , այլ ընկեա յնո՛ժ զայն դարձ . զի որպիսի և իցեն փորձութիւնք և գայցեն ՚ի վերայ մարդոյ , պարտ է ասել՝ թէ վասն մեղաց իմոց եկն այս ՚ի վերայ իմ . և եթէ բարի ինչ գայցէ , ասասցէ թէ այս յո՛ւն եկեալ է :

ԵՀԱՐՑ հայրն ՍԻՄՈՅԻ . եթէ բնակեալ իցես ընդ միաբան եղբարց , մի փոխեալեա զտեղին . զի թէ փոխիս , յոյժ վնասեցիս . զի զոր օրինակ թուլուն եթէ թողցէ իսկ զմառն՝ զմազան ոչ հանցէ ՚ի նոցանէ , նոյնպէս և

ծեր 'ի փոփոխել տեղւոյն ցամաքի 'ի հասաւոյն և յոխտէն : 'Իսպառմ' են որոգայթք թշնամոյն . զի թէ ոչ կարիցէ որաւ զանձն աղքատութիւն , զհարստութիւն դնէ առաջի ցանցս . և թէ անարգութիւն և արատկաւանօք ոչ կարիցէ գթել , զգողութիւն և զփառս գնէ որոգայթ . և եթէ յաջողութիւն ոչ յազի , զքաւս և զհիւանդութիւն բերէ . իսկ եթէ որկրամնութիւն ոչ կարտացէ ձգել , 'ի սնափառն պահօք ձգէ զհոգին , և ածէ 'ի վերայ ցաւս և հիւանդութիւնս , սովս և ծարաւս , զի լքեալցէ յանձնէ զսէրն նոյ . 'Երգ եթէ մեղաւոր իցես և դիպեացի քեզ այս , յիշեալ զահագին տանջանս և զանաչաւս գաւաւորն , և մի յուսահատեացես երբէք . այլ ցնծա զի աստէն կամեցաւ ինձ ջնկել զսպինս մեղաց քոց , և ասացես . խրատելով խրատեալ զքա տէր և 'ի մահ ոչ մատնեաց . երկաթ գողով գու' հրով սրբեացես ըզթանկ քո : 'Իսկ եթէ արդար իցես և ցաւք ինչ դիպինք քեզ , 'ի վերագոյն բարինս հասցես և 'ի մեծամեծս . և ոսկի գորով դու' հրով հալածչացն այն մաքրեացիս յաղաւոյ . թէ և մարմնոց քո տաքի հրեշտակ աստան' խնդաւցես , զի 'Սաւղոսի վեճակին եղեր դու : 'Եւ զի ջերմամբ փորձեցար և փորձանօք մաքրեցար լստ գրեցեալն' թէ անցար մեք ընդ հուր և ընդ ջուր , և հաներ զմեզ 'ի հանգիստ քո . եթէ դիպեցար առաջնոյն , մեացես և երկրորդին ևս : 'Եւ գործեալ զառաքելութիւն և գտցես ողորմութիւն , որպէս և գրեալն է' եթէ աղքատ և տնտիկ եմ ես . և զի կրկին վշտօք կրկին և զհաստացումս աւցես ճտօհօքն 'Իշի :

'Եւ զարձեալ . եթէ հիւանդացիս , մի դժուարացիս և ասացես' եթէ ոչ կարեմ' հսկել և աղօթել , վասն զի պահք և աղօթք և ամենայն դժուարին գործք առ 'ի ցամաքել զխորհուրդս կարգեալ են : 'Եւ եթէ զոր ինչ գեանախոշտութիւն և պահք և աղօթք և չարակրութիւն կատարել կարեն 'ի մարմնի , զայն և հիւանդութիւն կատարեն . ապա ոչ է պարտ տխրել ընդ այն , այլ պարտ է համբերել գոհութիւն ցաւոյն և լուծիւն փառաբանել զանձն :

'Եւ զարձեալ . եթէ որք 'ի յաշխարհի մեղանշնն' անկանայ 'ի բանտի արգելիցն , նոյնպէս և մեք կամուարգելեալք զմեզ վասն մեղաց մերոց , որպէս զի կամու-

և որ վշտօք մերովք փրկեսցուք 'ի յաւիտեանից տանձա-
նայն : Եւ եթէ պահեսցես' մի պատճառեսցես զհի-
ւանդութի, զի որք որկրամորկնն և ուտեն' նորա առա-
ւել ևս արսամանն . եթէ սկսար զբարին' մի ձանձրաս-
ցիս, այլ կարգաւ զտէր, և նա օգնեսցէ քեզ և տացէ
քեզ համբերել ամենայնի, և յամբ լիցի թնամին քո :

Եւստ քարձեալ . որք կամին նաւել և անցանել ընդ
ծով, բազում անգամ և նորա իմանան զհողմ . իսկ եթէ
մտանեն ընդ խորս' և դիպեսցի հակառակ հողմ, ոչ հա-
տանեն զյոյսն և ոչ անխնսին 'ի ծով . այլ որքան հնար
իցէ աշխատին և պահեն և մնան խաղաղել օդոց : Եւս-
տէս և մեք արասցուք և ընդդէմ կացցուք փորձու-
թեանց, և օգնեսցէ մեզ ՎՆ :

Եւստն զմերոյ ումեմէ' թէ զամն վաթսուն կայր
բնակեալ յեզր գետոյն, և բնաւ ոչ նայեցաւ տեսանել
զգետն . և արհիւ զհամբերութիւն և զժուժկալութիւն
փորձեալ հաստատեաց յինքն լիով :

ՎԵԱՅԵԱՆ, ոմն գիււհար 'ի Վկիտէ և ոչ բժշկեցաւ
զբազում ժամս . յետոյ գթացաւ 'ի նա ոմն ծեր, կրն-
քեաց 'ի նմա խաչիւ և հալածեաց զդէն 'ի նմանէ : Բար-
կացեալ ընդ այն դէն և ասէ ցծերն . զի դու հաներ զիս
'ի բնակութէ խնկէ, ես եկից 'ի վերայ քո : Եւստ ծերն .
եկեսցես և ոչ դժուարիմ ես յայդ, եկ առ իս : Եւ յա-
րեաւ 'ի վերայ նորա . և եկաց 'ի վիշտո ծերն զերկոտա-
տան ամ, և նեղէր զնա դէն այն և խորտակէր և հար-
կանէր և շարժէր զնա : Եւ եր կերակուր ծերոյն օր ըստ
զդէ երկոտատան կորիզս արեւուոյ, և ճգնէր զինքն 'ի
յաշխատութի և 'ի պահս աղօթիւք պրբովք : Եւ տե-
սեալ դէն զայնպիսի յօժարութի և զհամբերութիւն
ծերոյն և զաշխատութի' ոչ ժուժկալէր, այլ փախու-
տական եղեալ գնայր 'ի ծերոյն : Եւտես զնա ծերն և ա-
սէ ցնա . ընդէր գնատ, դէ դու, և փախչիս յինէն . եկ
կացցուք 'ի միասին : Եւստ դէն . անիծեսցէ զքեզ տէր, չար
ծեր, զի տվով սպաներ զիս, և ընդ քեզ ոչ որ կարող
իցէ կեալ, բացց միայն ան : Եւստէս արհիւն զհամբերու-
թեամբ ժուժկալութիւն և ուրախ էին 'ի նեղութիւն :

Եւստ ծերն . առաջին հարքն մեր ոչ գիւրաբար շար-
ժէին 'ի տեղաղէ խրեանց, բայց թէ յերկոցս յայտոց պատ-
ճապաց, մին թէ լինէր անդ մարդ ննեզամիտ' որ փոյթ

բարկանայր և դիւրաւ ոչ հաշտէր ընդ ընկերն, և երկրորդ ելծէ փառաւորէր ինչ 'ի բազմաց, և երրորդ ելծէ փորձութի պոռնկութե գիպէր անդ. սակա սոցին միայն փախչէին և հեռանային 'ի տեղւոջն. և ոչ վասն նեղութե ինչ հոգային, այլ օւրախ էին 'ի նեղութիւնս և զնա խնդրէին յարածամ և գտանէին:

ԻՂԲԱՅԻՐ ոմն Եհարց ցծերն և ասէ. զինչ արարից, հայր, զի խորհուրդք իմ նեղեն զիս և ասեն ցիս՝ ոչ ես կարող պահել և ապաշխարել զառ, գնացեալ արաս ասոր հիւանդաց, զի և այն սէր է: Ի՞նչ ցնա ծերն. քնա՞, որդեակ, կերիցես և ննջիցես 'ի չափաւ, բայց 'ի սենեկի քօ կապցես. վասն զի համբերելն 'ի սենեկի ծնող է աւանայն առաքինութե: Ի՞՞րդ ըստ հրամանի ծերոյն եկաց եղբայրն այսպէս 'ի սենեկի գերիս առաւ: Ի՞պա ձանձրացեալ սկսաւ հիւսել զարմուենի. և իբրեւ քաղցեաւ, ասէ՝ կատարեցից զսիրայ և ապա կերայց. և իբրեւ կատարեաց զարման, ասէ՝ և ընծերցայց գիրս և ապա կերայց. և զկնի ընծանոյցն ասէ՝ աղօթեցից նախ և ապա շաշակեցից: Ի՞յապէս առ սակաւ սակաւ աղղեցաւ և ել յառաջին ճգնութիւն եղբայրն համբերութեամբ և ժուժկալութիւն որ 'ի սենեկին:

ՕՒԵՐ ոմն աղաչէին եղբարքն զի հանդիցէ փոքր մի 'ի ծանր աշխատութենէ Ճգնոցն, զի էր ճգնաւոր մեծ յոյժ: Ի՞նչ ցնասա ծերն. ասեմ ձեզ, որդեակք, զի Ի՞բրահամ աշխարէ զի՛ ոչ առաւել ճգնեցաւ, յորժամ տեսանիցէ զպարգևսն այ զպատրաստեալն ճգնաւոյ:

ԻՂԲԱՅԻՐ ոմն Եհարց ցծերն և ասէ. զինչ արարից, հայր, զի ոչ շահեցայ ինչ 'ի կրօնաւորութեն. այլ ծառութիւն կամ, ուտեմ ըմպեմ և ննջեմ և 'ի խենեկ խորհուրդս չըջիմ 'ի գիշերի և 'ի տունջեան, և յրնդաւայն գործոց 'ի չար գործս փոխոխեմ: Ի՞նչ ցնա ծերն. նիսա 'ի խցի քս, և զոր ինչ կարող ես առնել՝ արաս անդժութ. քանզի կամի և հաճի անձ զփոքր առաքինութիւն զոր առնես դու անդ 'ի խցիսնն արդեօք, քան զմեծամեծ դործքս օրբայն Ինտոնի զոր առնէր յանապատի, քանզի որ որ նստցի 'ի սենեկի իւր վասն տեառն և պահեացէ ըզխորհուրդս անշփոթ, գտանի նա 'ի տեղի հօգն Ինտոնի:

ԻՂԲԱՅԻՐ ոմն Եհարց ցծերն և ասէ. Բայցն կարելի է ոչ բամբասել զեղբայրն որ գտնայ յաշխարհ: Ի՞նչ

ծերն . պարտ է սոցա առնել ըստ օրինակի շանց օրսօր . դաց , որք վարին զքնի նստպաստակաց . զի մինն 'ի նոցա նէ տեսեալ զնստպաստակ՝ հետեւի նմա և ոչ գաղարէ և ոչ խորջի 'ի փոյլ կամ 'ի քարէ և կամ 'ի ջրոյ և ոչ խափանի յընթացեցն , մինչև կայցէ զնա . իսկ այլ շուն . քրն որք տեսանեն զընթացս նորա , փոքր մի դիմեն վասն հաճելոյ զնա և ապա դադարեն , զի ոչ տեսանեն զորան և դառնան առ օրսօրդան . և նա միայն ընթանայ օր նախ ետես և հետեւեցաւ նմա : Եւ յսպէս պարտ իցէ և կրօնաւորի օր հետեւեցի Վշի , որպէս զի յօժարութիւն ընթացի զքնի նորա , և առաջնորդ ընթացեցն . առնիցի զխաչն նորա , և զամենայն գայթակղութիւն աշխարհիս զանց արացել , և փութացի մինչև հասցէ , և ոչ հայեացի սցար անոր և դատեցել զեղբայր իւր կամ բաւժատեսցէ , այլ միայն 'ի նա հոգ տարցէ որում բարձայ հասանել : Իսկ որք ոչ են հետեւեալ Վշի , և ոչ են յընթացս զքնի նորա , նոքա են օր հային այսր անոր և քննեն զեղբարան և բաւժատեն զնոսա և դատեն :

Եւստ ծերն . զօր օրինակ ծառ որ փայթ խլեացի և անկեացի՝ արմատանալ ոչ կարէ , նոյնպէս և կրօնաւոր չքնող ոչ կարէ ստանալ զառաքինութիւն :

Եւստ ոմն նստեր առանձինն և փայթ ընդ փայթ հիւանդանոց : Եւ եղև երբեմն զի անց 'ի վերայ ամ մի և ոչ հիւանդացաւ , և տրտմեցաւ յոյժ վասն այսորիկ և տխու լալ և ասէր . մոռացաւ զիս ան ստուգիւ և ոչ նայեցաւ յիս : Ո՛ր զիշաք և մարմնոյ նեղութիւնք սրբեն զհոգի և մերձեցուցանեն առ ան :

Եւստ ծերն . մի խնդրեր դու քեզ հիւանդութիւն մարմնոյ , զի մի վհատեալ կարճամտեցիս . զի եթէ տէր քո կտանցի ճշնել զնարմին քո , դու զի ծանրամտիս , նա հոգայ վասն քո , և ոչ ես կարող կեալ առանց նորա . այլ համբերեացես և խնդրեացես 'ի նմանի զոր ինչ օգուտ քո իցէ , և կեցցես երկայնատութեամբ :

Եւստ ոմն կրօնաւոր ճգնող յամենայնի , և պատրաստք չալին օճիկու 'ի փորձութի , զի կտրացան աչք նորա . իսկ նա 'ի յաղօթեմն խրում բնաւ ոչ խնդրեաց յնոյ լոյս բաց իւրոյ , այլ խնդրեաց զհամբերութի : Եւ անայսորիկ ան քարձեալ զյոյս շնորհեաց աչաց նորա պայծառ քան զառաքինն : զի արեաց զնեղութիւնն՝ յորմէ

կատարի համբերութի, որում հաճի տեղ անձ և յորմէ շարհին ամենայն բարութիւնք և փառք :

Եւ ոմն արծաթավաճառ 'ի քաղաքին Նորոգաց մե-
նուէ հասակաւ, որոյ անուն էր Նորոնիկէ . ունէր և
կին ագնուական, որ կոչէր անուն նորա լ'թանաթա :
Եւ էին երկոքեանն սնեալ յերկիւզն նյ 'ի տղայութէ և
քի ամենայն գործովք բարեաց, և էին մեծատունք յոյժ
երկոքեանն : Իսկ կեանք նոցա էին այրափա . ամենայն
ինչք նոցա բաժանեալ յերիս մատունս աճէր և զոր-
ծէր . մի մասն աղքատաց, և մի մասն կրօնաւորացն և ե-
կեղեցեաց, և մի 'ի պէտս իւրեանց և ամենայն ծա-
ռայից իւրեանց : Եւ սիրէր զնոսա ամենայն քաղաքն և
իշխանքն, և պատրիարքն զՆորոնիկէ վասն հեղութե
և բարեգործութե և սրբութե և բազում առաքինու-
թեան իւրոյ : Եւ ծնաւ կին նորա որդի, և կոչեցին զա-
նունն Յիսանէս . և յաւել ծնանել դուստր, և անուա-
նեցին զնա Սարգիս : Եւ յայնմ հետէ ախտեցին նյ եր-
կոքեանն այլ ոչ գիտել զմիմեանս և սրբութի կեալ
կրօնաւորական կենք մինչև ցարգանալ մանկանցն և
ժառանգել զհայրենիս, և աղա գնալ նոցա որդես և
կամբ լինէին նյ : Եւ այց էր ամենայն փոյթ նոցա յողոր-
մութիս աղքատաց և 'ի սպաս եկեղեցեաց և կրօնաւո-
րաց, և զօր սուրբ կիրակէին հոկելով յերեկոյէ առանց
քնոյ անցուցանէին յեկեղեցւոյն յաղօթս և 'ի տուրս
աղքատաց և քահանայից և կրօնաւորաց . իսկ զերփու-
շաբթի և զգորեքշաբթի և զուրբաթ անտաւաղ անցու-
ցանէին : Եւ յառաւօտի մինչև ցերեկոյ շրջէին 'ի փո-
ղոցս քաղաքին 'ի հիւանդանոցս և 'ի բանաս և զարմա-
նէին, և լուին զձեռս աղքատաց և հիւանդաց և կա-
լանաւորաց . այոպիսի կենցաղավարութիւն բազում ամս :

Եւ զկնի երկոստասան ամի յաւուր միոջ եկն աշխա-
տեալ 'ի սպասուց հիւանդացն լ'թանաթա և մտեալ
'ի տունն եգիտ զերկոսեան մանկունան տաղացեալ ջեր-
մամբ մահաբերիւ, զի հեծէին և հառաչէին յանկողնի .
եւ առ նոսա և նոսա տխրեալ և ննջեաց : Իսկ Նորո-
նիկէ եկեալ յեկեղեցւոյն ետես զկնին տխրեալ և բո-
ւանկունան տապալեալ . իբրև մեքձեցաւ ձեռամբ 'ի
մանկունան և ետես զնոսա յայնպիսի հրաւիրն միջի 'ի
տապի, ափշեցաւ և հառաչեաց և առէ . կամբ տեսան

եղիցին յամի: Եւ ել առ ժամայն 'ի քաղաքէն արտաքոյ յեկեղեցին: (Եւ լիանէ վկային՝ ուր էր գերեզման հարց իւրոց, և ժամս վեց եկաց անդ հսկելով լալով և աղօթիւք: Իսկ իբրեւ դարձաւ 'ի տունն, լուաւ ձայն կոծոյ և ողբոց մեծի, քանզի 'ի մէջ գիշերի վախճանեալ էին երկրորեան մանկունքն 'ի միասին, և ժողովեալ էին քաղաքն ամենայն և կոծէին զնոսա: Իբրեւ ետես զմանկունսն անշունչս եղեալ 'ի միասին 'ի վերայ տախտակի, եմուտ 'ի սենեակ իւր, եղ ծուծր առաջի փրկչին պատկերի և ասէ արտասուօք. մերկ եկի յորովայնէ մօր և մերկ գնալոց եմ յերկրէ, տէր ետ և տէր էառ, եղիցի անառն տեառն օրհնեալ յաւիտեան: Իսկ մայր մանկանցն իւղղէր զանձն և ասէր՝ Եւ զինքն զմայրս Թաղեցէք ընդ մանկունսն իմ: Եւ ժողովեալ էին քաղաքն ամենայն և պատրիարքն իսկ ուխտիւն իւրով, և հանեալ զմանկունսն տարան արտաքոյ քաղաքին յեկեղեցին: (Եւ լիանէ վկային և Թաղեցին 'ի գերեզմանս հարց իւրոց: Իսկ զողբոց և զկոծոց դառնութենն ո՛ր կարէ պատմել, որովհետեւ ողջ քաղաքն ամենայն անդ էր և միտպէս ցաւէին ամենեքեան: Իսկ զ)Նդրոնիկէ տարաւ ընդ ինքն պատրիարքն 'ի պատրիարգանոցն:

Իսկ մայր մանկանցն ոչ կամեցաւ գնալ 'ի տուն իւր, այլ մնաց անդրէն յեկեղեցին: (Եւ լիանէ վկային առ գերեզմանս մանկանցն և լայր: Եւ ահա 'ի մէջ գիշերին երեւեցաւ նոսա սուրբ վկայն: (Եւ լիանէ անսակաւ կրօնաւորի և ասէ ցնա. ընդէր ոչ Թողուս, կին դու, ննջել զորո կան աստ: Պատասխանի ետ և ասէ. մի բարկանար ինձ, տէր իմ, զի ցաւագնեալ է սիրտ իմ. քանզի երկուս որդիս ունէի միայն, և զերկոսեանն 'ի միասին Թաղեցի աթօր: Իսկ սուրբ վկայն. քանի ամաց էին նոքա: Եւ նա ասէ. մինն երկոտասան և միւսն տասն: Իբեւ սուրբ վկայն, ապա ընդէր ողբաս դու զանմեղսն և զսուրբսն, և ոչ ողբաս դու զմեղս քո. ասեմ քեզ, կին դու, զի զոր օրինակ մտանէ 'ի մարդն հարկ կերակրոյն և անհնար է թէ ոչ տացէ զնա, այնպէս գտն մանկունքն քո առաջի Վրիժի 'ի հանդերձեալ բարիսն և ասեն ցնա. տէր և սուրբ գառաւոր արդար, զրկեցեր զմեզ 'ի կենցաղոյս բարեաց, արդ մի զրկեր յարքայութէն քումսն. և տայ զնա նոցա: ()այս ասացեալ զնաց կրօնաւորն 'ի

տեսիլն : Իբրև լուա զայս Մեանաթիա, միմարեցաւ
և ասէ . զի կան որդիքն իմ յարքայութիւն երկնից, ա-
պա ընդէր ողբացից զնոսա . և եթէ ողբացից աստ 'ի մա-
հու, զինչ օգտեցայց : Եւ յարեաւ և խնդրէր զկրօնա-
ւորն և ոչ եպիս . և զի կային փակեալ դռնօք եկեղե-
ցւոյն, և 'ի խնդրելն լուաւ ձայն 'ի խորանէն որ ասէր՝
Յուկանէ վկայն է և ոչ այլ որ ծեր :

Հայնժամ գոհացեալ ուրախութեամբ ընդ տեսիլն,
զնայց 'ի տուն իւր և պատմեաց զտեսիլն Մարգարեկեաց
և ասէ . Ճմարիտ հաւատա ինձ, զի 'ի կենդանութեան
մանկանցն կամէի ասել հանապազօր զայս ինչ ընդ քեզ
և ամաչէի, մնայի և զարգանալոյ մանկանցն . քան-
զի ես ուխտեցի աստուծոյ, ահա տաան ամ է, արդ ա-
սեմ քեզ լուր աղախնոյ քո և տար զիս 'ի վանս կա-
նանց, զի եղէց կրօնաւոր և անդ ողբացից զմեզս իմ :
Իսէ ցնա Մարգարեկէ . փորձեսցես զխորհուրդս քո զայդ
զեօթն օր . եթէ կացցես դու 'ի միտս յայդ, արասցաւ
զորս և արժան է : Եւ արար այնպէս . յետ եօթնեկին
եկն և զնոյն ասաց : Հայնժամ Մարգարեկէ կոչեաց բո-
հայրն Յոհաննէս և ասէ . մեր գնալք յԱրուսաղէմ
աղօթել 'ի սուրբ տեղիսն յայն, և ահա 'ի ձեռս քո է
ամենայն ինչք մեր . եթէ հասանէ մեզ անդ մեռանել,
զոր ինչ արասցես դու ընդ մեզ անդ ընդիւր մերովք՝ Ըղ-
վարձս յոյ գացես աստ և 'ի հանդերձեալն . արդ կա-
միմ զի շինեսցես սովաւ հիւանդանոցս և հիւրանոցս և
վանս 'ի յայտ տեղի տանց մերոյ : Եւ յանձնեցին 'ի նոս
զամենայն ինչս իւրեանց, և առեալ մասն ինչ յրնէքն
ընդ իւրեանս 'ի պէտս և դրաստս երկուս և ելին 'ի գի-
շերի 'ի քաղաքէն : Եւ իբրև ելին, նայեցաւ Մեանա-
թիա 'ի տունս իւրեանց, և ամբարձ զաչա իւր յերկնս և
ասէ . Ինձ, որ ասացեր Մարահաւու և Սառայի եղանել
յերկրէ և յազգէ և 'ի տանէ իւրեանց, և դու նոյն ինչն
տէր, առաջնորդեա մեզ յերկիւզ քո, զի վասն անուան
քո թողաք բացեալ զդրունս տանց մերոյ, և մի փա-
կեսցես ընդդէմ մեր զդրունս արքայութե քո :

Եւ գնացին երկոքեան 'ի միասին յԱրուսաղէմ, և ա-
ղօթեալ չրջեցան ընդ ամենայն ուխտան, և տեսին բա-
ղում կրօնաւորս սուրբս և օրհնեցան 'ի նոցանէ, և ե-
տուն սէր ամենեցուն : Եւ անաի գնացեալ յԱգեք-

տանգրեալ 'ի տաճար սրբոյն Սինայի, և պատուով ընկալան զնոսա քահանայքն: Իսկ յիննկորդ ժամուն ել Մարտիրոս 'ի վերնատան վանդակն և հայեք 'ի քաղաքն, և ետես 'ի փողոցին զի կրօնաւոր ոմն կուռէր ընդ աւմն: Իսկ Մարտիրոս ցայրն այն ընդէր, այր դու, շքեթիւ ընդ կրօնաւորիդ և նեղես զգա: Իսկ այրն այն, սա 'ի վարձու կալու զգրասան իմ՝ զնալ 'ի Սկիտէ, և ես ասեմ՝ զմա՝ արդեօք եկ զնասցուք 'ի գիշերի զի մի աթաւացուք, և սա ոչ կամի գալ: Իսկ ցնա Մարտիրոս, ունիս այլ գրաստ: Եւ նա ասէ. ունիմ, հայր: Իսկ ցնա զնա բեր աստ և ես կալայց 'ի վարձու և երթիցուք 'ի միասին արդեօք, զի և ես 'ի Սկիտէ գնամ: Վարձաւ և ասէ յՍթանասիա. կացես դու աստ 'ի սուրբ Սինայս մինչ, ես ելից 'ի Սկիտէ և ազօթեցից անդ և տեւոյց զհարսն և դարձայց այսր: Իսկ ցնա կինն. տարցես և զիս ընդ քեզ: Սաստասիանի ես Մարտիրոս և ասէ. կին մարդ ոչ մտանէ 'ի Սկիտէ: Իսկ նա ասէ արտաւազ. զու տացես պատասխանի նից և սրբցն Սինայի, եթէ ոչ գայցես և ածցես զիս 'ի վանս կանանց: Նայն՝ ժամ ողջունեալ զմիմեանս բաժանեցան 'ի միմեանց:

Եւ Մարտիրոս զնայ և ել 'ի Սկիտէ և ետես զսուրբ հարսն աւմնայն վանորէից լերին, և զնայ առ հայրն Սանիէլ յանապատն բազում աշխատութիւն և հազիւ կարաց տեսանել զնա, և պատմեաց ծերոյն զաւմեայն զայտառիկ: Իսկ ցնա ծերն. զնացեալ բերցես դու աստ զքեկեր քո, և գրեցից քեզ թուղթ զի տարցես զնա 'ի լիւրայիդա՝ ի սարենեասցուց վանս կանանց: Նայն՝ ժամ Մարտիրոս արար որպէս ասաց նմա հայրն, և զնացեալ երեք յՍթանասիա առ ծերն. իսկ ծերն ասաց նմա բանս կենաց, և առաքեաց զնա՝ ի վանս կուսանաց. և դարձաւ Մարտիրոս առ հայրն Սանիէլ և զգեցաւ զկարգ կրօնաւորաւոր, և ուսոյց նմա հայրն զգործս կրօնաւորաւորս, և եկաց առ ծերոյն ասն երկոտասան Մարտիրոս:

() Կնի այսորիկ ինքրեաց 'ի ծերոյն զի երթիցէ ազնւեացէ 'ի սուրբ տեղին խրատազեմի: Եւ աղճունեալ զնա ծերն ես ազօթս և արձակեաց զնա: Եւ եղև մինչ զնայր յազն 'ի սահմանս Եփրատի, և նստաւ 'ի աթլի 'ի փշաբոցս ինչ տեղով իւր զի հանգիցէ փոքր մի 'ի սաստիկ ջերմոյն, և ահա կանգնէ նից եկն Սթանա.

սիս և զգեցեալ էր հանդերձ ասն, վասն զի գնացր և նա յԱրուսազէմ: Եւ հարցին զերարս, և արաւնին ծաւնեաւ զքնակից իւր, իսկ Լ'նդրոնիկէ ոչ ծանեաւ զնա՝ ոչ թոյ տեսաի և գեղ թարշամեալ էր ՚ի բարոսմ ճգնաւ թեանցն, և սկսցեալ էր մորթն ողջոյն և լեալ իրզեւ զհնդիկի որ: Լ'սէ ցնա Լ'թանաթիս. ուր գնալոց ես, հայր: Եւ նա ասէ. յԱրուսազէմ զարբ տեղիքն տեսաւ զքնամ տեսանել: Լ'սէ ցնա. և ես անդ ուղեալ եմ, և եթէ կամիս գնասցուք ՚ի միասին. այլ այսպէս լուծեամբ երթիցուք, զի մի բնաւ խօսեացուք ինչ: Լ'սէ Լ'նդրոնիկէ. զայն արասցուք: Լ'սէ Լ'թանաթիս, զի զայս եղ զանուն իւր, ոչ գու աշակերտ հօրն Վանիկէի իցես: Եւ նա ասէ՝ այո: Եւ Լ'թանաթիս ասէ. և ոչ Լ'նդրոնիկէ կուի անուն քո: Իսկ նա ասէ՝ այո: Եւ նա ասէ. աղօթք ծերոյն օգնական մեր լիցի: Լ'նդրոնիկէ ասէ՝ ամէն: Եւ երթային ՚ի միասին: Եւ եկեալ յԱրուսազէմ աղօթեցին յամենայն տեղիսն, և դարձեալ գնացին յԱղեքսանդրիս, և բնաւ ոչ խօսեցան ընդ միմեանս: Լ'սէ Լ'թանաթիս ցհայրն Լ'նդրոնիկէ. եթէ կամեսցիս բնակեսցուք ՚ի միասին: Եւ Լ'նդրոնիկէ ասէ. արատցուք որպէս և ասեսդ, քանզի ներքինի գոլ կարծէր զնա, և ասէ՝ բայց նախ ելանեմ ես ՚ի Սկիտէ և հարցանեմ հօր իմոյ: Լ'սէ Լ'թանաթիս. գնա և ես մնամք եղ ՚ի վանս երկոտասանիցն. այլ եթէ զայցես այնպէս լուծեամբ որ ՚ի ճանապարհին էաք, կացցուք ՚ի միասին և մի բնաւ խօսեացուք. իսկ եթէ լուել ոչ կարես, մի գացես այսր, զի ես յով և տասանց վանս կամիմ բնակել: Լ'դ գնաց Լ'նդրոնիկէ և ետես զհայրն և պատմեաց նմա զամենայն և զբանս ներքինւոյն: Լ'սաց նմա հայրն Վանիկէ. գնացեալ կացցես առ նմա և պահեա զլուծիւն, զի այն ճգնաւոր մեծ ողորմէ: Եւ իբրեւ եկն և եգիտ զԼ'թանաթիս և բնակեցան ՚ի միասին պարսպեալ ՚ի յահն թոյ զամս երկոտասան, և ոչ խօսեցան ընդ միմեանս, և ոչ ծանեաւ Լ'նդրոնիկէ գնա թէ ու իցէ:

Իսկ հայրն Վանիկէ ելանէր երբեմն տեսանել զմտաւ և խօսէր զօգուտ նոցա և զառնայր անգրէն: Եւ լեալ էր երբեմն տեսանել զմտաւ, և տուեալ ողջոյն նոցա, քար ձաւ և եկն ՚ի սուրբ Սիմէոն: Իսկ Լ'նդրոնիկէ եհաւ զկնի նորա և ասէ. հայր, եղբայրն Լ'թանաթիս հիւսնոք և

գնայ առ տէր և ինդրէ զբեզ: Իբրև լուալ քայս ծերն,
 դարձաւ անդրէն և եկն և եզիտ զնա 'ի Ջերմութիւն
 յոյժ և լայր դառնապէս: Իսէ ցնա ծերն. վասն որոյ
 ցնծալ պարտ էր քեզ զի քնատ առ տէր, և զու ող-
 բաս քնա: Իսէ Լ'Թանասիէ. ոչ վասն իմ ողբամ, հայր,
 այլ վասն Լ'նորոնիկէի. բայց իբրև Թաղեսցես զիս,
 գտցես Թուղթ 'ի սնարս իմ: առեալ ընթերցցիս գու և
 տացես զայն յեղբայրն Լ'նորոնիկէ ևս: Իս հաղորդեալ
 'ի սուրբ խորհրդոյն, և զինի այսոց բանից ննջեաց Լ'
 Թանասիա զբուն արդարոց: Իս իբրև եկին եղբարքն
 պատեղ քնա, իմացան եթէ կին մարդ է. իսկ ծերն ըն-
 թերցեալ զԹուղթն, ետ ց'նորոնիկէ. և իմացեալ 'ի
 Թղթոյն եթէ լծակիցն Լ'նորոնիկէայ էր Լ'Թանասիա
 և ոչ ներքինի ոմն, վասն որոյ օրհնելով զտէր գոհա-
 նային զնմանէ՝ որ տայ համբերութիւն ծառայից իւրոց
 յամենայնի: Իս լուր եղև այս յամենայն վանորայան:
 Իս կոչեաց ծերն զՍկիտէ, և եկին միանգամայն ամե-
 նայն սկիտացիքն՝ զգեցեալ սպիտակ հանդերձս. եկին
 անդ ամենայն գունդք կրօնաւորացն որսովք արմաւե-
 նեօք և տօրեալ պատուով եղին 'ի գերեզմանի հարցն,
 և գոհանային զնոյ որ ետ այսպիսի զօրութի և քաջու-
 թիւն կնոջական մարմնոյ. և գնացին ամենեքեան 'ի տե-
 զիս իւրեանց: Իսկ հայրն եկաց անդ մինչև ցեօթնե-
 լորդ օր Թաղմանն Լ'Թանասիայի:

Իս զինի այնորիկ կամեցաւ հայրն Ղանիէլ տանել
 ընդ ինքն զԼ'նորոնիկէ, այլ նա ոչ կամեցաւ գնալ ընդ
 նաւ և առէ. 'ի վերայ գերեզմանի Լ'Թանասիայի մե-
 ռայց: Հայնժամ ետ հայրն ողջոյն և գնաց մինչև 'ի
 սուրբ Սինա: Իբրև էջ անդ, եհա զինի այլ եղբայր
 և առէ ցնա. հայր Ղանիէլ, եղբայրն Լ'նորոնիկէ քո-
 խի առ ան: Իբրև լուալ ծերն, պատուիրեաց սկիտա-
 ցոց և առէ. դարձեալ եկայք աստ, զի ծերն Լ'նորո-
 նիկէ հետեւի ծերոյն Լ'Թանասիայի: Իս իբրև լուան
 նոքա, եկն վազվազակի անդ և գտին քնա կենդանի գեռ
 ևս և օրհնեցան 'ի նմանէ, և ննջեաց և նա խաղաղու-
 թեամբ 'ի տէր: Հայնժամ եղև պատերազմ 'ի մէջ
 հարցն Սկիտոյ և նոյն վանաց ուր կատարեցան սուրբքն՝
 որ կոչէր տասնևութից: Իսէին սկիտացիքն. մեր է եղ-
 բայրս, անդ տարցուք զմարմին սորա: Իսկ նոքա առէին:

առ քոյր իւր պատուիրեալ է Թաղել զինքն, քանզի սկիտացիքն բազում էին և մնարունէին: Նայածամ առաջին ամենայն առաջնորդք լերինն. զոր ինչ և ասացէ հայրն՝ խանիել, զայն արտացեն: Իսկ հայրն ասաց. «աստ՝ ի միասին Թաղել աւանդեաց ինձ եղբայրն: Իսպց ծերքն Սկիտոյ ոչ առնուին յանձն, այլ ասէին. հայրն Սաւեիել յերկինս է և ոչ երկնիք՝ ի պատերազմաց դիւաց, այլ մեք երկնիւմք. և ոմանք դեռ ևս մանուկ գոլով՝ և պիտոյ է սա մերձ առ մեզ, զի օգնեացէ մեզ. բառական է ձեզ քոյր տրաւ Սթանասիա զի է առ ձեզ: Ըբդ իբրեւ ետես հայրն՝ խանիել զշիտին, ասէ ցեղաւորն. եթէ ոչ Թողուցօք զսա աստ, ես ոչ եկից ընդ ձեզ, այլ կացից աստ ընդ որդեակս իմ և Թաղեցայց ընդ նոստ: Իբրեւ լուսն զայս եղբարքն՝ լուեցին, և հանեալ զերանիւն Նիգրանիկէ Թաղեցին առ սուրբն Սթանասիոյ, և ասեն եղբարքն ցհայրն. եկ գնացուք ի Սկիտէ: Եւ նա ասէ. Թոյլ ասք ինձ աստ կատարել զեղծին օր տրաւ: Եւ նորա Թոյլ ոչ ետուն ասնել զայն, այլ աւին զնա և զնացին: () այս պատմեաց հայրն՝ խանիել աշակերտաց իւրոց: Եւ մեք խնդրեցուք ի տեառնէ զի ողորմեացի և մեզ ազօթիւք և բարեխօսութիւն Նիգրանիկէի և Սթանասիայի և ամենայն սրբոց իւրոց: Եւ յապիւիք են արիութիւնք և համբերութիւնք և անճարութիւնք:

ՎԱՍՆ ՈՁ ԱՌՆԵԼ ԻՆՁ Ի ՅՈՅՑՍ ՄԱՐԴԿԱՆ

ԼՅԻՈՒ՝ երբեմն արքայի Մատնիս վասն ումեմն մանկան կրօնաւորի զի նշանա արար 'ի Ճանապարհին . այսինքն զի մինչդեռ Ճանապարհորդէր ընդ ծերս ունանս, վայրենի իշավարոյ հրաման ետ գալ և բանաղ զմեքն : Եւ ծերքն պատմեցին զայս արքայ Մատնիսի, և ասէ, ցնտա . խնայեմ յեղբայրս յայս՝ որ լի է և ասուելեալ բարութեամբ, և ոչ գիտեմ թէ հասանէ 'ի նաւահանս քիսան : Եւ յետ փոքու ինչ ժամանակի գայր հասանէր հայրն Մատնիս, արասաւօք ցտէր զմորուսն և բախիր զխորժան : Եւ ասեն աշտօնեալնորա . ընդէր լաս, հայր, Եւ ծերն . մեծ սխն եկեղեցւոյ անկաւ այժմ : Եւ ասէր զայս յազագ մանկան կրօնաւորին : Եւ զմայեք, ասէ, մինչև ցնա և տեսէք զեղեալն : Վնային աշտօնեալքն և տեսին զմիայնակեացն 'ի վերայ պրտուելի . նին նստեալ զի լայր վասն մեղացն իւրոյ զոր գործեալ էր : Եւ տեսեալ զաշակերտս ծերոյն ասէ . ասացէք ցծերն աղաչել զմեծ՝ տամն որ միայն տալ ինձ, և յուսամ՝ պատասխանի տալ և ապաշխարել : Եւ յետ հինգ օրեայ աւուրց վախճանեցաւ :

Եւ ԼՅԻՈՒ հայրն Մատնիս վասն մանուկ կրօնաւորի ումեմն՝ որ աբար պահելէս այսօր : Զծերս ոմանս ետես վաստակեալս 'ի Ճանապարհի որք գային առ նա, և հրամայեալ զի վայրի ցեղք գնացին և բաւալցին զնստա և բերցին առ ինչն . որ է եղև իսկ : Եւ եկեալ պատմեցին զայս ծերքն հայրն Մատնիսի : Իբրև լուսա ծերն՝ ասէ . նմե ինչ կրօնաւորն այն նաւու որ լի ինչ ամենայն բարութի, ոչ ոչ գիտէ թէ արդեա հասցէ 'ի նաւահանս քիսան : Եւ զմեծ ժամաց ինչ սկիսաւ հայրն Մատն լոյ և փետել զմորուսն իւր և կոծել յոյժ : Ասէն աշտօնեալն իւր . ընդէր ողբաս, հայր : Ասէ ծերն . մեծ սխն լուսոյ եկեղեցւոյ անկաւ այժմ : Եւ զայն մանուկ կրօնաւորն ասէր, որ զասքանչելիս արար : Ասէ . գնացէք մինչև առ նա և տեսէք : Գնացին աշտօնեալքն ծերոյն և տեսին զնա անկեալ 'ի վերայ գեանոյն և լայր զմեքն զոր գործեալն էր : Իբրև ետես նա զաշակերտսն Մատնիսի, ասէ ցնտա . ցնացէք անացէք ծերոյն զի աղաչեալն վասն իմ զտէր : զի ընդհանայն ինձ աւուրս տամն առ ապաշխարել զայս մեղս : Եւ զմեծ մեղս աւուրց վախճանեցաւ նա :

Եւ իսկ ' երբեմն իշխան մի տեսանել զարքայն Սիմէոն : Եւ եկին կղերիկոսն և ասեն . արքայ , պատրաստեա զանձն քո , զի իշխանն եկեալ է վասն քո , և եկն օրհնութիւն առնուլ 'ի քէն : Եւ նա ասէ . այո ահա պատրաստեմ : () Գեցաւ զկենդանաւն իւր , և առեալ հաց և պանիր 'ի ձեռան' նստեալ 'ի վերայ դրանն կերակրէր : Եւ իշխանն սպասաւ օրօքն և տեսեալ զնա հացհոյեաց և ասէ . այո է անպատասաւորն զան օրոյ լուսք : Եւ առժամայն դարձաւ :

ԱՐԵՍԵՒ՝ երբեմն արքայն Ղանիէլ սկիւծացին աշակերտաւն իւրով գնայր 'ի Թաբալիս վերին ընթացեալ 'ի յիշատակն արքայ Պաղտի . ելին հարցն ընդ առաջ նորա եօթն մղոնաւ , և էին մինչև 'ի հինգ հազարս : Եւ էր տեսանել զնոսա իբրև զպարս հրեշտակաց , որք մնան Վշտի' մածեալս 'ի վերայ աւազոյն . սմանք տարածանէին զհամդերձա առաջի նորա , այլք զվերաբարուս օրեւին , և զեղջր պատասուքն 'ի նոցանէ իբրև զլուսկա աղբերաց : Եւ նախադուին վանորէիցն , երկրպագեաց եօթն անգամ յընթանալն առ ծերն : Եւ յորժամ ողջունեցին զմիմեանս , աղաչեաց ընդ եղբայրն 'ի նմանէ բան ինչ , քանզի ոչ փութայր հայրն խտել ընդ ամեք . և անդէն նստան արտաքոյ 'ի վերայ աւա .

Եւ երբեմն իշխանն 'ի տեսանել զհայրն Սիմէոն : Եւ եկեալ եղբարն ասն յնա . պատրաստ ըր , ծեր , զի լուեալ է զքն իշխանն և զայ տեսանել զքեզ և օրհնել 'ի քէն : Եւ նա ասէ . այո պատրաստ եմ : Եւ յարուցեալ զքեցաւ պատասաւորն ջուրձ , և առեալ 'ի ձեռս հաց և պանիր և ել 'ի ամին խցի իւրոյ և սկսաւ ուտել ընդ վայր իբրև զնոյ : Իբրև եկն իշխանն զմզմել իւրով և զմուտքոյ , և տեսն զնա այնպէս , որհամարհեցին և ասեն . ամ իցէ մոպնակեացն զոր լուսք : Եւ առժամայն դարձան 'ի յետս :

Եւ երբեմն մածն Ղանիէլ 'ի Սկիւտոյ ընդ աշակերտս իւր 'ի վերին Թաբալիս 'ի յաւաւն յիշատակի հօրն Ապրիլի . և ժողովեցան ամենայն հարցն և էին ընդ առաջ նորա վտիպան եօթն , և զէին նոցա Թուով իբրև հինգ հազար : Եւ տեսանէին նոցա զնա իբրև զհրեշտակ որ , և անկան ամենքեան 'ի վերայ երեսաց իւրեանց ահիւ և գողութի , և ընկաւն զնա իբրև զտէրն Քն . զի ամենք օրեւեկն զհամդերձա իւրեանց առաջի անապարհի , և այլք մարդկացանէին 'ի համդերձա նորա զինկուզ իւրեանց , և այլք բերէին սոսա արմաւնեաց . և տեսանել անգ աղբերս արտասուաց արպետ զգետ հեղեղաց հոսեալ : Եւ եկն արքեմանարխան նոցա և երկր կապգ ծերոցն եօթն անգամ մինչև մարդկուս առ նա . և ողջունեալ զմիմեանս նստան : Եւ յորժամ աղաչեաց արքեմանարխան զծերն , որպէս Թէ լուիցեն 'ի բերանոյ նորա զբանն կենաց . և զի ոչ վաղձալն իտեք բա .

զոյն միտքան, քանզի ոչ տանէր զնոսա եկեղեցին : Եւ
ասէ արքայն Ղանիկէլ ցաշակերտն իւր . գրեա այսպէս .
եթէ կամիք կեալ, բռնադատեցէք զանձինս և գնացէք
զկնի անտառցուածութեան և լուութե, զի յայս երկու
վարդ կախեալ կայ ամենայն արիութի միայնակեցին :
Եւ աշակերտն նորա եա ումնն յեղբարցն զայսպիսի
գիրս, և թարգմանեաց զոյն յեգիպտացի բարբառ :
Երապեսյան յոյս ամենեքեան, առաքեցին զծերն յու-
ղարկեալք, և ոչ որ համարմակեցաւ ասել զնա թէ ա-
րա սեր : Եւն յՂրիմն ապաւղիս ծերն, և ասէ ցաշա-
կերտն իւր . գնա բախեա 'ի վանս կուսանայն և ատա
ցնայրն՝ եթէ աստ եմ ես : Եւ քանզի էր անդ վանք մի կո-
չեցեալ արքայ Ղրիմն, բնակեալ էին անդ իբրև երեք
հարիւր անձնք : Վնաց աշակերտն բախեաց, և ասէ
զնա զանապանն . կեցցես, բարի եկիր, զի՛նչ հրամայես :
Ի՛նչ ցնա . ընդ մարդդ պետին կամիմ խօսել : Եւ նա
ասէ . նա ոչ երբէք խօսի ընդ ումեք . այլ ասա ինձ ե-
թէ զի՛նչ հրամայես, և ես յիշեցուցանեմ նմա : Եւ
նա ասէ . ասացես՝ եթէ միայնակեաց ոմն կամի խօսել
ընդ քեզ : Վնացեալ ասաց զամենայն : Եւ դարձաւ
և ասէ նորք ձայնիւ . պետ մարցն հրամայեաց եթէ
զի՛նչ կամիմ հրամայես : Ի՛նչ եղբայրն . զի արաջիք

մք ծերն . և նաեկն ամենեքան արտաքոյ վանիցն 'ի վերայ գեանոյ,
քանզի ոչ տանէր զնոսա վանքն : Եւ յայնժամ ասէ հայրն Ղանիկէլ ցա-
շակերտն իւր . գրեա գու և ասա ցհարս այսոսիկ . եթէ կամիք կեալ,
ստացիք անընդութե և լուութե, և զի յերկոյքին յայս առաքինութեք
կախեալ կան ամենայն կեանք կրօնաւորի : Եւ գրեաց զայս աշակերտն
և ես ցեղքայր ոմն զգրեալն զի թարգմանեաց նոցա 'ի բան եգիպ-
տացաց . քանզի հեղինացի գրեաց : Եւ ելէ իբրև ընթերցան զգրեա-
լն . և լուեալ հարցն ամենեցուն օղբացին յորժ, և յուղարկեցին ըւ-
ծերն բազում արտմութիս կրեւով 'ի միկեկն նոցա 'ի նմանէ, և ոչ
որ իշխեաց ասել զնա եթէ առցես սեր, հայր գու : Իսկ զկնի այսո-
րիկ էմուս ծերն Ղանիկէլ 'ի քաղաքն Եմոյի, և ասէ ցաշակերտն իւր .
գնացես գու 'ի վանս կանանց, և ասա ցարկաւագուհին թէ աստ
եմ : Ծի էր անդ կանանց վանս որ կոչէր միավանս, յորս բնակէին
քորք երեք հարիւր : Իսկ աշակերտ ծերոյն գնացեալ բախեաց ըւ-
գուսան վանիցն, ասէ զանապանն 'ի ներքուստ գաւն ձայնիւ . բա-
բար եկիր և զի՛նչ հրամայես : Ասէ զնա եղբայրն . կոչեցես առ
կա զմայր ծեր, զի ոմնիմ ինչ ասել նմա : Ասէ գեանապանն . ոչ ու-
մեք խօսի նա երբեք, այլ ասա ինձ զի՛նչ և խօսի, և ես պատմե-
ցից նմա : Ասէ եղբայրն . ասացես նմա՝ եթէ կրօնաւոր ոմն կամի խ-
օսել ընդ քեզ : Գնաց զանապանն և ասաց նմա, և նա առաքեաց նմա
գերկորդ իւր քոյր, և նա եկեալ ասէ . սարկաւագուհին առաքեաց
զիս և ասէ ցեղ՝ ո՛ր ես գու և կամ զի՛նչ ինդրես : Ասէ եղբայրն . ա-

սէր, տարով մեզ օթեվանս ընդ իս և ընդ այլ ծերոյ,
քանզի գիշեր է, և մի բացօթեայ ճիւղով կերիցեն ըզ-
մեզ վազանք: Ի՞նչ ցնա մայրն. ոչ երբեք մտեալ է այսր
արք. բարեոք է զարտաքինդ քս կերակրել զաղանայ քան
զնեղքինդ: Նայնժամ ասէ եղբայրն. արքայն Վա-
նիէլ է: Եւ լռեալ առժամայն բացին զերկուս գրուն-
սըն, և ելին փութանակի ամենայն ժողովն, և զվեր-
նազգեստս իւրեանց տարածանէին ՚ի գրանին մինչև
ուր էր ծերն. թաւալէին առ ոտս նորա և համբարեին
զստնատեղին: Եւ յորժամ բերին ՚ի վանան զնա, մա-
տուցին կնք մի և լին զնա ջրով եզի՝ խոտով անուշա-
հատիւք, և կանգնեցան ՚ի բռերցն երկուք և լուացին
զոտս ծերոյն և զաշակերտին. առին ըւծակս, և բա-
ժանէին բռերցն ՚ի վերայ կոնքին, և ՚ի լուացարանն
հեղուին ՚ի վերայ գլխոյ իւրեանց. յետոյ և ինքն մարցն
պետ էաւ և ելից ՚ի վերայ գլխոյ իւրոյ: Եւ եր
տեսաւ, նել զնոսա իբրեւ զվէմս անշարժ և անմեռնա, և երթ-
ևեկ նոցա ամենայն հրեշտակական: Ի՞նչ ծերն ցմեծն.
փնտսն զմեզ քուերքդ ելեմէ այգպէս են յամենայնի:
Եւ նա ասէ. այսպէս են յամենայնի ազաբնայցքս քո,
հայր. այլ աղօթեա վասն գոցա: Ի՞նչ արքայն. տեք կե-
ցուցէ զստին: Եւ ին ՚ի նոցանէ այժեա էր զգեցեալ,
անկեալ կայր ՚ի մէջ սրահին և ննջէր: Ի՞նչ ծերն. ով

բարեք սէր և տուք օթեվանս մեզ ասա, զի ընդ երեկս է օրս: Ասէ
սարկաւազուհին. ոչ երբեք մարդ մտեալ իցէ ասա, և լուաբոյն իցէ
մեզ զի արտաբոյ կերիցեն զմեզ զաղանք և ոչ ՚ի ներքուստ: Յայն-
ժամ ասէ եղբայրն. հայրն Դանիէլ սկիտացին է: Նա իբրեւ լուա-
բոյս, երայ զերկուս գրունս վանիցն, և փութով ընդ առաջ ելեալ
նորա հանգերձ բազմութիւնք բերցն, և զփակեղունս իւրեանց սփռեին
՚ի վերայ Խանապարհին ՚ի գրանէ վանիցն մինչև ցեկեղեցին, և համ-
բուրեին զոտս ծերոյն և ջնջէին զփոշի սանդալոյն: Եւ իբրեւ լուան
՚ի վանն, առեալ մայրն այն զգնովին զտաշտ և զսակոր, և ելից զտաշտ
ջերմ ջրով և անուշահոտ ծաղիկք, և կացոյց զքորան երկուս գտտ և
լուաց զոտս ծերոյն և զաշակերտի նորա. և ապա առեալ ՚ի ջրոյ լուա-
ցելոյն մայրն վանիցն և արկանէր և ՚ի վերայ իւրաքանչիւրոյ բերցն,
և յետոյ քան զամենեւեան ինքն արկանէր ՚ի վերայ գլխոյ իւրոյ: Եւ
էր տեսալ նոցա իբրեւ զանշարժ քարանց և զանմարմին հրեշտակաց
անբանք և լռեալք, բայց միայն սակաւ նշանիւք յօգէին փմանց զոր
պարտն էր գործել: Ասէ ծերն ցարկաւազուհին. ՚ի մէջը պատկա-
ռին քորքս այս, եթէ հանապազ այսպէս լռեալ կան անմեռնէ: Ասէ
մայրն. միշտ այսպէս են, հայր. այլ աղօթեա վասն օրոյս: Ասէ ծերն.
Ի՞նչ կեցուցէ զամենեւեան զոտս ողորմութիւն իւրով: Իսկ մի օմն ՚ի
նոցանէ անկեալ գնէր ՚ի մէջ և ննջէր, և պատահաւորն քրփս ծած-

իցե սա որ 'ի քան է : Ի՞նչ անն 'ի քուերոյ . արեւոյդ է , և թէ զինչ արասցուք ամա՛ ոչ գիտեմք . եթէ հանեմք 'ի վանիցս՝ երկնլոմք 'ի մեղաց , և եթէ ողորմեմք ամա՛ արսմեցուցանէ զքուերս : Ի՞նչ ծերն ցաշակերտն իւր . առ զԹորն կոնքոն և հեղ 'ի վերայ նորին : Եւ արար այնպէս : Իսկ նա գեղեւեալ օրպէս դարեալ՝ յարեաւ : Ի՞նչ մայրն . տեք , այդպէս է յամենայնի : } Եւ այսորիկ առեալ մայր վանիցն զծերն՝ մաստայց 'ի տան ճաշակմանն յընթրիս : Եւ 'ի ժողովել քուերցն ասէ ցծերն . օրհնեա զաղախնայքս քո , զի առաջի քո ճաշակեցին : Եւ նա օրհնեաց : Եւ 'ի բազմելն 'ի սեղանն՝ ինքն և երկրորդն միայն նստան ընդ ծերոցն . և բերին առաջի ծերոցն աման՝ որ ունէր թրջեալ և հում բան , ջար և անբաւ և ջուր , և աշակերտի նորին սափալածան ջերմն և փղքս մի հաց և գինի . իսկ քուերցն եղան ծրկանք ընտպէս և գինի . ուսեին վայելապէս , և ոչ որ խօսէր ամենեւին : Իսկ յեա զնալցն գոհութիւն յեկեղեցին , ասէ ծերն ցնայրն . զինչ եր այդ զոր արարեր , քանզի մեզ ամանաւնդ պիտայ եր կերակրիլ ձկամբն և խորտկոքն զորս գուք կերայք : Ի՞նչ մայրպետն ցծերն . գա միայնակեաց ես և կերակուր միայնակեցի եղի քեզ , և աշակերտն քո աշակերտ միայնակեցի և ես կերակուր

կեալ եր : Ասէ ծերն վասն նորս . մի իցե սա , որ այսպէս գժուարին և անտէր անեալ զնի ասա և նիւհէ : Ասէ ցնա մի անն 'ի քերցն անոր . յեալս է այդ և թմբեալ է միշտ , հայր , և ոչ գիտեմք զինչ արասցուք դեմ . զի արասցուք առաջ յանցանս համարեմք և խնայեմք 'ի դա , և եթէ թողումք դէտ ասա՛ ամենայն առնէ զքորսն յաշտ օտարաց : Ասէ ծերն ցաշակերտ իւր . առեալ զաաշտ արեցես զայն ջուր 'ի վերայ նորս : Եւ իբրեւ արկին 'ի նա զԹորն , յարեալ իբրեւ զարեալ ոչ : Իսկ մայրն ընդ ցծերն . այսպէս յեալսեալ կայ ասա միշտ , տեք : Եւ ապա տարաւ զայդ վանեցն ծերն 'ի սեղան և ամենայն ցորքն ես 'ի միասին , և արար սեք ամենեցուն , և ասէ ցծերն . օրհնեա , տեք , զայսոսով ծառայքս քո , ոչ զի առաջի քո կերեցին տեք : Իսկ ծերն օրհնեաց զնոսա . և մայրն և երկրորդն իւր նստան ընդ ծերոցն միայն , և այլքն ուրոյն նստան 'ի սեղանին : Եւ եր առաջի ծերոցն ստալ թրջեալ և բանջար գալոր ոչ խոր , չեալ և անտառ և ջուր թափա . իսկ աշակերտի ծերոցն եր առաջի ստալ եփեալ և հաց և գինի խառնեալ ջերմ ջրով , իսկ քերցն առաջի եր բազմաբան կերակուրս և ձուկն և գինի . և հանդեմս բարեպաշտ և կերտն զամենայն և ոչ խառնեցան ինչ : Իսկ զինի յառնելոյն 'ի սեղանոյն՝ ասէ ծերն ցարգաւագուհին . զինչ է այս զոր արարեր . զի միջ անի եր հիւրոցս բարձր կերակուրն , և ձեզ յոսին , և գուք կերակրեցցայք զբարբին : Ասէ ցնա մայրն . քուք կրնաւոր էք և ձեզ կերակուր չնշաւորի երպառ առաջի , և աշակերտն քո աշակերտ ծերոցն էր և նորս եգադ զԵ-

աշակերտի եղի սառլի նորա. մեք սոսկ եմք և կերա-
կուր սոսկ կերաք. Մեծ ծերն. յիշատակեացի սկի քո,
օգտեցուցեր զմեզ. յա՛ ի գնալն նոցա ՚ի հանդիստ, ա-
սկ արբայն Վանիէլ ցաշակերտն իւր. գնա տես թէ
մը է արբեցողն ննջեալ. յճն և սակ ցծերն. յիշ սպե
տղիցն է. յա սակ ծերն ցաշակերտն իւր. հսկեա ընդ
իս զգիշերս զայս. Մեք յորժամ հանգեանս քուերքն
ամենեքեան, առ ծերն զաշակերտն իւր և եկաց յետոյ
վանդակաւորանին. և ահա կարծեալն արբեցող՝ կանգ-
նեալ կայր, և ձեռք նորա յերկիւս համարաձեւալ, և
արտասուքն իրբն զգեա հեղուին զեղեալք, անկանէր
յերկիր և ծանր մատուցանէր. բայց յորժամ իմանայր
զոր ՚ի քուերցն եկեալ ՚ի պիտոյն, ընկենայր զանձն յեր-
կիր և խորգայր. և ըստ այսմ սովորութիւնն նորա եր-
՚ի բնակել նորա ՚ի միջի նոցա. խորժամ սակ ծերն
ցաշակերտն իւր. կոչեա ինձ զմեծն լուսնը, ընդ նմին
և զերկրորդն. յճին և զլուսնորակ գիշերն տեսանէին
զինչ և դործէր. Մեծ ծերն. զայսպիսի արբեցողս սիրի
աժ, և ես վասն դորա եկի. յա մայրն սկսաւ լալ և ա-
սէր. ոհ, քանի չարչարանս միտաւոյաք գրեա. յա յոր-
ժամ հարին զգնացան ժամու, ամբոխուան եղև առ քուեր

մանն իւր. իսկ մեք նորեկք և տկար գուղ, որպէս վայել էր յորա-
խաթն գալտեան ձերոյ հանգեալք և միմիարեցաք. Սակ ծերն. յի-
շնք զսկին ձեր ստուգադէս, զի շահ եղև մեզ մեծ. իբրև գնացին
նոցա ննջել և հանգչել, սակ հարն Գանիէլ ցաշակերտ իւր. գնա-
ցեալ տեսցես թէ մը ինքնէ թմբեալն այն յիմարն որ անկեալ կայր
՚ի արահին. գնաց եղբայրն ետես, և եկեալ սակ ցծերն. ՚ի գու.ան
արտաքնոցին անկեալ կայ թմբեալն. Սակ ծերն ցաշակերտն իւր. հա-
կեա ընդ իս և արթուն կաց ՚ի գիշերս յարմիկ. յա յորժամ ննջե-
ցին ՚ի քուն ամենեքեան, տեսեալ ծերն զաշակերտն գնացեալ կային
զազա յետոյ վանդակին, և տեսանէին զքոյրն զայն թմբեալ զի յա-
րուցեալ համարած զնոս իւր յերկինս, և որպէս գնեղեզ հասին
արտասուքն յալաց նորա, և չթմուղն չարժէին յազմս, և մայն լսեմ
ոչ լինի ՚ի բերանոյ նորա. այլ և տրեւր և հառաչեր և անկանէր ՚ի
վերայ երեսոյ. և յորժամ իմանայր թէ անցան զուրիք ՚ի կարծի
մարմնոյ, առժամայն անկանէր և խորգայր, և զի զայս առնէր զգի-
շերն ողջոյն, և այսպէս կացեալ էր զամենայն աւառա կիւնաց իւրոց, և
ոչ ոք գիտէր. Սակ ծերն ցաշակերտն. գնա զազա և կոչնեցես առ
զարկաւազուհին և զերկրորդն նորա. յա գնացեալ կոչեաց. յա ե-
կին անդ և տեսանէին զայն զգիշերն ողջոյն զի աղներ. յա տեսաւ մայն
ողբալ և սակ. վայ է ինձ թէ քանի չարիս արտաբեալ է իմ գրեա. յա
իբրև եղև ժամ արթնիցն, լուր եղև վասն նորա յամենայն ժողովն
քեզց. և անկաւ ահ ՚ի վերայ նոցա. իսկ գործն այն իմացաւ զայնման

սրն 'փան' նորա. իսկ նա գաղտնի եկեալ ուր էր ծերն
ննջեալ, առ զգաւազանն իւր և ել 'ի վանիցն. որեւայ 'ի
դրունան' աղօթս արարէք 'ի վերայ իմ, և թաղութիւն
արարէք քանիցս անդամ զձեզ արտամեցուցի. և անցայտ
եղեալ: Ինքորեցին զնա և ոչ գտին, և գտեալ զգուռն
բացեալ և զքիրն՝ աշխարումն մեծ եղև 'ի վանն, և
ամենայն ժողովն խառնականէին ծերոյն զինչ և գործե-
ցին առ նա: Եւ արարեալ ծերն աղօթս 'ի վերայ քու եր-
ջն՝ դարձաւ աշակերտսն յանապատն իւր փառաքո-
րեալ զանձ, որպէս ինքն միայն գիտէ որչափ ծառայ
ունի: Իրոյն և այս որ ոչ երբէք ճաշակեալ էր զինի,
և զանձն իւր արբեցող ցուցանէր. բայց մեք զի բարիս
իմ, ոչ ունիմք, զնոցին բարեգթութիւնն ազաշնացուք:

ՆԵՐ ' ոմն աղաքեցեալ յոյժ 'ի սպասաւորէն իւրոն
գնայր 'ի բժշկութիւն մանկան միոյ որ հիւանդ կայր 'ի
մերձակայ գետին. և յառաջեաց սպասաւորն և եհան
ընդ առաջ նորա զազմութիւնն խաչիւ և ինկոք: Եւ
իբրև ետես ծերն, մերկացաւ զառնազակ հանգերձն
և սկսաւ լուանալ 'ի ջուրն տարն(թերակայ. զոր նախ
տեսեալ սպասաւորին, դարձաւ յետ և դարձոյց զգետին
յետա տակալ՝ եթէ աղձատեցաւ ծերն: Եւ 'ի հարցաւ

քան զդատան, և զնոց գաղա ուր էին մահիչք ծերոյն, և գողա-
ցաւ զմեկնոցն և զգաւազանն ծերոյն, և բացեալ զգուռն վանիցն ան,
մեռնէ, և գրեալ թուղթ եր 'ի գուռն վանիցն, և էր գրեալ այսպէս,
աղթեցեք վան իմ, և թագէք ինչ զոր ինչ մեզայ ձեզ: Եւ ելեալ
զնայ և անցայտ եղև: Եւ իբրև լուսացաւ, ինքորեցին զնա և ոչ ուրեք
գտին. և ապա բերին զթուղթն զոր գտին 'ի գուռն վանիցն և ընթեր-
ցան զնա, և եղև ռդք և կոծ մեծ 'ի միջ քերցն 'ի վանն յայն: Սոս
ծերն ցնոսաւ. վանն այսորիկ եկի ևս այսր, զի զայսպիսի յիմարս ընտ-
րեաց ան և սիրէ զայսպիսին: Յայնժամ սկսան պատմել ծերոյն թէ
որքան շարին արարին նմա իւրաքանչիւր ոք: Եւ արարեալ աղօթս ծե-
րոյն 'ի վերայ նոցա, և էլ զնայ 'ի սենեակ իւր:

Եւ Սոսին վանն ծերոյ ումնն որ նստէր փայտեղաւ, և սպասաւոր-
բն նմա օմն տպարհիկ նմա տնք յոյժ: Եւ եղև հիւանդանալ երբեմն
որքի մարդէն այնորիկ՝ և բազում ազաշնոք ելեալ ծերն 'ի սենե-
կն և իջեալ գնաց ընդ նմա, զի ինքրոր ազերստեք 'ի ծերոյն իջաւ:
Եւ և մահնէլ 'ի տունն և աղթեւ 'ի վերայ որդւոյ նորա տփալի: Եւ
յառաջեաց քան զնոյն մարդն այն և եմեա 'ի տուն իւր և տակ ընդ
ընտանիս իւր. ելէք ինք առաջ արդոյ մեծի անապատականի ծերոյ: Եւ
եկին քաղաք: Իբրև ետես ծերն ժողովուրդ բազում զի գային ընդ,
զեմ նորա արարորդ և ինկոք, իմացաւ զայն և մերկացաւ զամենայն
հանգերձն իւր և սկսաւ լուանալ մեկ 'ի ջուրն գետոյն: Իսկ այն
այն սպասաւոր իբրև երբեւ զծերն այնպէս, անեղաւ յոյժ՝ ազաշնոք

նե՛ն թէ ընդէր դարձեցեր զայդ, զի ասաց ամբօքն՝ թէ գե կալու զնա, և ասէր ծերն. այդ եղև պատճառն զի զայդ ասասցեն ինձ:

ԻՅԱՐՑ՝ հայրն լ'յնն ասի թացի ցհայրն լիտոյ՝ եթէ յորժամ կարգամ, գրել կամին խորհուրդս իմ և զարդարել զբանն զի ընկալայց զնա ՚ի հաղուսն. լ'բէ ցնա ծերն. ոչ ինչ եմ պէտք, այլ մանաւանդ թէ յատակ խորհրդոց և վաստակելն և ասե՛ն իցէ:

Լ'ՅԵՐՆ՝ ամաք եթէ երբեմն ՚ի խորհիւթան ՚ի տեղի ճաշակելն եղբարքն յեկեղեցւոյն. և եր անդ եղբայր մի զի ասաց եթէ ոչ ճաշակեմ ջերմ ինչ, այլ աղ: Իշ կոչեաց զպատաստորն այլ ոմն եղբայր առաջի ամենեցուն և ասէ. այս անուն ջերմ ոչ ճաշակեաց, այլ բեր ամն փոքր մի աղ: Իշ յարուցեալ ոմն ՚ի ծերոյն ասէ ցնա. լուապոյն եր քեզ այսօր միս ուտել ՚ի խցին քում, քան եթէ լսել զամաք զայդ առաջի ամենեցուն:

ԻՅԱՐԱՅՐ՝ ոմն եհարց ցհայրն լ'ասացի և ասէ. եթէ երթամ ՚ի տեղիս ուրեք բնակել, զխնդ կամիս եթէ վարեցայց անդ: լ'բէ ծերն. եթէ կամիս բնակել ուրեք, մի կամիր անուն հանել քեզ եթէ չեղանեմ ՚ի ժողովն, և յորժամ առնէ դ սեր՝ ոչ ուտեմ և ընպեմ. վասն զի այս է ընդունայն անուն, և զկնի գտանես ձանձրութի

ղծողին յես գտանալ ՚ի նման, և ասէ. գարնիք գարնիք, զի խելս գարնալ է ծերն: Իշ ապա եկն առ նա և ասէ. ծեր, ընդէր արարեր զայդ, զի ամենեքեան ասէին՝ թէ գիւահարեալ է ծերն: Ասէ ծերն. և ես ալ զայդ կամի լսել և վասն այն արարի:

Ի ՀԱՐԿԱՆ երբեմն հայրն Սմոյէ ասի թացի զհայրն Սիսայի և ասէ. յորժամ ընթեռնում զգիրս, կամին խորհուրդս իմ զի ուսցի զայն, և պատրաստ ունիմ առ ՚ի յտեւ զնա: Ասէ ցնա ծերն. ոչ պէտք է քեզ այդ, այլ ստացիր ՚ի միս քո լուսթն, և ոչ հաղալ ինչ և գիտել զբանս բարիս:

Ի Եղև երբեմն ասն ՚ի սենեակս, և ճաշէին եղբարքն յեկեղեցին. և եր անդ եղբայր մի և ասաց ցպատաստորս կերակրոյն՝ եթէ ես ոչ ճաշակեմ եկեալ ինչ կերակուր, ալ աղ միայն: Իշ ասէ պատաստորն այն բարձրածայն ցփւան. ոս ոչ ճաշակէ կերակուր, բեր ամն աղ: Ասէ ծերն ցեղբայրն, լուապոյն եր քեզ այսօր ուտել միս, քան լսել զայս փոքն քո ՚ի ժողովս յայս:

Ի Երբայր ոմն եհարց ցհայրն Մատայի և ասէ. եթէ գնացի ՚ի վանս ուրեք կող անդ, մրդոս պարս է զի կեցի անդ: Ասէ ցնա ծերն. եթէ կեցես ՚ի տեղի ուրեք, մի հանցես ՚ի վեր զմեռն քո եթէ արգելաւ. քան իցեմ և ոչ ելանեմ յեկեղեցին, ոչ ուտեմ, ոչ բուրեմ և ոչ ննջեմ, և այլ աշակոխս. զի աշտոյթի ոտս անգուանք են, և յետոյ լինն քեզ չփոխ մեծամեծս. զի ոտ և լի աշտոյթի գործ, ամենայն

և խառնութիւն . վասն զի մարդիկ ուր ելծէ զայսպիսի
ինչ գտանեն, անդ երթան : Ի՞նչ ցնա եղբայրն . իսկ զինչ
պարսից ես : Ի՞նչ ցնա ծերն . ուր և նստիս, հասարակ
ամենեցուն զհետ երթ, և զիարդ տեսանես զերկիւ-
ղասն թէ գործիցեն՝ հաւատար նոցա կատարես զքո
կամեղ և այնպէս հանդիցես, վասն զի այս և խմոր-
հաւթ է քեզ հաւատարել նոցա . և մարդիկ յորժամ
տեսանին զքեզ ընդ նոսա, ամենեցուն հաւատար ունին
զքեզ, և ոչ ոք նեղէ և խառնեցանէ զքեզ :

Ի՞ՅԵՒՆ՝ ծերքն վասն երանելոյն հօրն Ի՞քոնիք և
հօրն իմեղորոսի փերմացոյ՝ ելծէ քան զբազում ու-
նէին առեւութիւն ընդ մարդկային փառս : Ի՞նչ հայրն
Ի՞քոն ոչ երբէք երթայր ՚ի պատահում մարդոյ . իսկ
հայրն իմեղորոս թէպէտ և պատահէր, այլ որպէս և
զաւակեր էր, վասն զի ջերմ և ցասկոտ էր, և ահ և եր-
կնեղ ունէր ՚ի պատահման իւրում :

ՊԱՏԵՆԱՅ՝ ոմն ՚ի հարանցն փերմացի՝ ելծէ գէպ
եղև ինձ ընդ երեկոյս երթալ առ հայրն իմեղորոս . և
գտնալ զնա զի ունէր ցնցոտուն լիբխոն, և կուրծք նո-
րա բաց կային և կնգուղն էր առաջի կողմանէ : Ի՞չ ահա
կանն ոմն եկն զի տեսցէ զնա, և բախտալ զդուրսն՝ ել-
ծերն բանալ նմա, և պատահեալ նմա առ գրանն նոյն
առն անդէն և խոսէր ընդ նմա : Ի՞չ առեալ իմ հատոր
մի նախդարեկան ծածկեցի զուս նորա . իսկ ծերոյն ա-
ռեալ զայն ՚ի բաց ընկէց : Ի՞չ իբրև զնոց կանն, ա-

մարդիկ գիտն առ նա և շփոթեն . այլ ուր և կեցես գտ՝ ընդ հաւատար
ուրոյ եղբայրն, և զոր առնեն ՚ի նոսա փոյնքն՝ զայն արացես և գու-
ն և հանգիցես . զի այս խմորհաւթ է քնեղ հաւատար նոցա . և մարդիկ
տեսնել զքեզ նման նոցա ընալ, և ոչ նեղեցեն և չփոթեցեն զքեզ :

Եւմեն վասն հօրն Արսենիոսի և հօրն Թէոդորէ փերմացոյ՝ ել-
ծէ քան զամենայն միւս առաւել առնին դոգմութիւն մարդկան . զի
Արսենիոս ոչ ումից հանգիպեր գիւրաւ . իսկ Թէոդորէ հանգիպէր .
զի իբրև զուր մարդիկալ :

Դատմի մի առնէրա հօրն Թէոդորէ փերմացոյ վասն նորա՝
եւծէ գնացալ երկունն նոսա քան զերեկոյն ՚ի սենեակ ծերոյն և գտաւ
զնա զի զքեցեալ էր քուրձ պատահաւոր, և լանջ և թիկունք մեղ
գալով, և զքեալ կայր թիկնոյն ՚ի վերայ սրտի նորա : Եւ իբրև քա-
խմեցաւ դուռն, յարեաւ ծերն և երայ դուռն, և ահա կանն ոմն
Բաղդաս եկեալ էր տեսանել զնա . և այսպէս նստալ արաւոյ գրանն
խառնին ընդ միմեանս : Իսկ իմ առեալ զիբրան իւր ծածկեցի զմի-
կանս նորա զի մեղ էր, իսկ ծերն միկնեալ զմեան և ՚ի բաց մզեալ
զնա : Եւ իբրև զնոց կանն, առեմ ես ցծերն . ընդէր գործեցեր

սեմ ջնա. հայր, ընդեր զսոց պարեր. եկն այլն զի օր տեսցի, մի գուցէ գայթակղեցաւ ինչ 'ի մէջ: Ի՞նչ ցոնէն. զի՛նչ ասես, հայր. մինչև ցայժմ մարդիմն ծառայեմք. կատարեցան պետքն և անցին. որ կամիցի շահել շահեացի: և որ կամի գայթակղել գայթակղեացի. ես առ անգամ մի զխաղդ և պատարաս 'ի ժամն ա նոյն պէս ելանեմ 'ի պատահումն: Եւ պատուիրեաց աշափերտին իւրում և ասէ. եթէ եկեացի ոչ և կամիցի տեսանել զիս, մի ինչ ասիցես նմա մտքգործն. այլ եթէ առիցեմ, առա նմա թէ ուտէ. և եթէ ննջիցեմ, առա եթէ ննջէ:

Ի՞՞ՍԻՆ՝ վասն որումն կրօնաւորի՝ եթէ ոչ ճաշակից հաց, այլ սխտան թրջեալ. և եթէ դէպ ինէր նմա երթալ և ճաշակել առ զք, զնէր առաջի իւր զթրջեալ սխտան և ճաշակէր: Ի՞նչալ եղև նմա երթալ առ մեծ ծեր, և էին և այլ օտարականք անդ. և եփեաց ծերն փոքր մի թափն փասն նոցա: Եւ իբրև նստան ճաշակել, ետեր դարձեալ զթրջեալ սխտան իւր և եղեալ առաջի իւր ուտէր: Իսկ ծերոյն տեսեալ լուս եկաց, զի մի յանգիմանեսցէ զնա առաջի նոցա: Եւ իբրև յարեան նա քա, առեալ զնա 'ի մի կողմ ասէ. եղբայր իմ, եթէ դէպ ինի քեզ երթալ առ զք, մի երևեցուցանէր լու վարս քո. այլ ընդ եղբարսն ճաշակեա, զի մի երևեացն որպէս քատապարտել զնոսա. ապ' եթէ կամիս տեսել զվարս քո, նիստ 'ի տան քում և մի ուրեք երեսներ: Եւ նորա լուեալ բանից ծերոյն, եղև հաւատարարդ կերակրոց 'ի զիպել եղբայրց անդ և ասաց նմա ծերնոյ

զայդ. հայր. զի եկն առ քեզ իշխանն որպէս զի շնեացի, և արդ զնոց որումալ: Իսկ ծերն ասէ զնա. զի՛նչ ասես, եղբայր, զեռ ևս զմարդիկ պաշտեմք. զոր պարտ է առնել արտոյնք միք, և որ զք կամի շահել շահեացի, և որ զք կամի գայթակղել գայթակղեացի. ես որպէս և էի՝ ցուցայ նմա. և ես տեսմ քեզ, որդեակ, եթէ որ գոյ առ իմ մի առաւցես նմա սուս, այլ թէ իցեմ յուսել, ասացես՝ ճաշակէ, և թէ ննջից և իմ՝ արգելք ննջէ ասացես:

Եղբայր ոմն ճգնաւոր ոչ երբեք ճաշակից հաց: Եւ զնոց նա տեղանել զծեր ոմն մեծ, և էին անդ և այլ ծերք- իբրև եղև ժամ ընթրեացն և բերին 'ի սեղանն հաց և կերակուրս, իսկ եղբայրն այն մեք առաջի իւր սխտան թրջեալ և ռստեր զայն: Իբրև յարեան 'ի սիրոյն, առեալ զնա առանձին ծերն ասէ զնա. եթէ զնոցեա պառակտեմք՝ մի յոյսանէր զգարմ քո, իսկ եթէ կամիս առնել զնանմ քո՝ ասացես՝ թե տեսնեմք քո և մի ելանել առ զք: Իսկ նա ռսեալ 'ի ծերոյն, եղև հաւատարար յայդ:

ՊԱՏՄԵՅԻՆ՝ ունեւք վասն հօրն լաղողեայ երիցու աշակերտի սրբոյն : Յոհաննու ոսկերերսնի հայրապետին Սոսանդնու պոյսի՝ եթէ մեծ կրօնաւորութիւն ունէր պահելով զերկուս զերկուս աւուրս և շաքաթս հանելով, և ոչ գինի ճաշակէր և ոչ ձէթ, այլ աղ և հաց միայն, և ունէր ՚ի մարդկանէ մեծ փառս : Սորա լուեալ վասն սկիւթացոյ՝ եթէ մեծ վարս ունին, եկն ակն ու ներով այտպես թէ առաւելագոյն ինչ գիտիցէ քան զնստա : Երդ երթեալ սորա ՚ի Պիղուզ՝ հարցանէր թէ զհարգ իցէ Սկիւթ : Եւ պատմեցին եթէ աւերեցաւ ՚ի Սաղքթաց, և լուեալ տրտմեցաւ յոյժ : Բայցն ու մանք՝ եթէ է ապտ ծեր մի սկիւթացի ՚ի Պանեփոսի հայրն : Յովսէփ, երթ առ նա : Եւ երթեալ առ հայրն : Յովսէփ, ակն ունէր աւելի ինչ խառակրծու թի տեսանել ՚ի նմանէ : Բնիալու զնա ծերն խնդութք և ասէ ցապաւաւորն իւր : զինչ և ունիս միսիթարութիւն՝ արա մեղքոյս օր վասն օտարացս : Եւ իբրեւ նստան ճաշակել, առնն որք ընդ նմայն էին՝ թէ հօրս լաղողիւ բերէք սակաւ մի աղ, վասն զի սա ոչ ճաշակէ աստի : Իսկ հայրն : Յովսէփ լուռ լինէր, կերաւ և արբ : Եւ եղաք առ նմա աւուրս երիս, ոչ ՚ի սաղմոսելոյ նոցա լուար և ոչ զալօթս նոցա տեսաք : վասն զի զամենայն զոր ինչ առնէին, ՚ի ծածուկ գործէին : Եւ գնացեալ ՚ի նոցանէն ոչ ինչ օգտեալ : Եւ ըստ մատակարարութեն նոյ դէպ լինի յաւուր յայնմիկ՝ մոլորեցան և եկին մերձ ՚ի յերեկոն դարձեալ անգրէն ՚ի խուղ ծերոյն : Եւ յառաջ քան զբախել նոցա լուան ՚ի նոցանէն զի սաղմոսէին և կացեալ

Եւ լաղօտս ոմն որ էր աշակերտ լեալ Ամանասի աղերանգրացոյ, և էր սա քահանայ և ճգնաւոր յոյժ, և մեծանուն հռչակեալ էր : պահէր երբեմն զերկուս աւուրս, և երբեմն փանգաւ ճաշակէր ՚ի շաքաթուն, և կերակրէր հաց և աղ փայն, և էր փառաւորեալ յառնեցանց : Երբեւս սա երբեմն և գնաց ՚ի Պանեփոս առ հայրն Յովսէփ, կարէր խառագոյն ինչ զար առանել : Եւ ընկաւ զնա ծերն ուրախութեմ, և հիւրընկալեալ զնա կերակրեաց բարոր : Ամն ցծերն աշակերտքն Եւղղիոսի : ոչ ինչ աղաքի կերակրի քահանայք, այլ փայն հաց և ջուր : Իսկ հայրն Յովսէփ լուեայ և եկեր զամենայն : Եւ կային նոցա անդ զերիս աւուրս և ոչ լուան յաղմոսեցան Յովսէփուս ազգոս կամ երգ, զի ՚ի ծածուկ և անմուռն աղմոսէին : և ելելով անսի ոչ ինչ շահեցան ՚ի նոցանէ : Եւ եղ ինմանք նոյ փրկի մեծ և մութն յամոգոյն, և մոլորեալ նոցա յաւուրն դարձան անգրէն առ ծերն : և նմա քան զբախել դրանն լուան զերգս տաղմոսայ նոցա ՚ի ներքուստ և մնացին բազում ժամս զի կատարեցն և ոչ եղ զնա

մնացեալ նոցա 'ի շատ ժամն' յետոյ բախեցին, և նոցա դարձեալ լռեցին 'ի սաղմոսելոյն: Ի՞նչ մտեալ նոցա, բնկալաւ զնստս ինդութիւն ծերն. և վասն խորշակին որ ելծէ ընդ նմայն էին՝ առին զկուծն և ետան նմա ջուր, և էր ջուրն խառն 'ի ծովէն և 'ի գետոյ: Եւ զմտաւ ածեալ առանձինն՝ մտեալ առ ծերն անկաւ առաջի նորա և աղաչէր զնա՝ կամեալ ուսանել զվարս նոցա, ելծէ զհարց իցէ զի զառաջինն ոչ սաղմոսելիք, և յարժամ չափաբ' սաղմոսեք 'ի բազում ժամն. և դարձեալ կամեցեալ ընկել իմ', գաի զջուր որ աղի: Ի՞նչ ցնա ծերն. եղբայրդ անմիտ է, և խառնեաց զծովուդ զմանապալ: Իսկ նա աղաչէր՝ կամեցեալ զիսեւ զձեռքս: Ի՞նչ ցնա հայրն { Խոսէսք. այն փոքր աղակեանքն գինւոյն զոր ելծէ մեք արքայք՝ վասն սիրոյն Վճի. իսկ զայս ջուրս հանաւ պաղ ընկեն եղբայրդ: Եւ այց նմա և զքնարութիւն և 'ի ծածուկ առնել զվարս իւր և ոչ առաջի մարդկան, և եհաա 'ի նմանէ զամենայն իրս. և եղև միտքանակեաց առաւել քան զայլն, և ճաշակէր զամենայն որ ինչ գնէին նմա, և ուսաւ 'ի ծածուկ գործել զվարս բարիս. և մեծապէս շահեալ ասէ ցծերն. Ճմարտութեամբ եմ գործք ձեր: Եւ չորս ինդութիւն քահանայով զոյ:

Եւս ոմն 'ի հարանցն առ հայրն { Խոսէսք, և բախեալ զգործն՝ երաց ծերն կարծելով ելծէ սարսառն իւր իցէ: Եւ իբրեւ ետես զնա, անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւ-

տղծիցն: Իսկ նոցա մանկացեալ ընդ յամեն՝ բախեցին զգումն, և նոցա իբրեւ լուսն զմայն գրանն՝ լռեցին յաղծիցն, և ընկաւն զնստս ուրախութիւն, զի 'ի տօժոյն խառութիւն ապաքեալք էին: Իսկ փ յաշակերտացն իւլղփաթի արկեալ ջուր աղիք ընկել նոցա, և եր նա աղի ծովու ջուր, և ոչ կարաց ընկել: Եւ եկեալ 'ի միտս Եւլղփի աղաչեաց զծերն պատմել նմա զքաղաքաւորութիւն իւրեանց և առն. զի է. հայր, զի նախ ոչ երգէիք յաղմոս, և այժմ երգէք՝ մինչ ցնացաք մեր, և ջուրս այս եր յայժմա՝ քաղք և այժմ աղի: Առն ծերն. ոչք եղբայր յիմար էր և յանգեաա խառնեաց 'ի ծովէ վերք: Իսկ եւլղփի աղաչէր զնա պատմել նմա զուրիցն: Առն ծերն. փոքր այն գինի այն ուսար որ զայլմակեաց զքեզ՝ այն սէր զապք քա էր, նոյնպէս և ջուրն քաղք և ամենայն միջեարութիւն. ոչ մեք հաւարակեաց ջուր ընդօրոյ. ինչ ունիմք, և աղմոս անգագարս և միշտ: Յայժմա՝ ուսաց նմա փ մտառութիւն քննել զնորհաւրդս, և եհաա 'ի նմանէ զհարառութեան մարդկային. և եղև նա յայնմհետէ խորհրդածու ընտրեալ և հաւառար աղից, և ուսէր զոր ինչ առաջի գնէին, և ձգէր զամենայն 'ի ծածուկ: Եւ ասէ ցծերն. Ճմարտապէս հաւատալով ե ամենայն ճշմութիւն ձեր:

բոց: յա աղաչե՛ր զնա և ասե՛ր. կանգնեաց, հայր, զի առնանեցից զքեզ: Ե՛տ ցնա ծերն. ոչ կանգնիմ եթէ ոչ երթիցես: Եւ բազում անգամ աղաչեաց զնա, և ոչ կանգնեցաւ, մինչեւ ել նա արտաքս:

Ե՛տ ԹԱՅ ԹԻ՛ն ի ծերոցն՝ եթէ մարդ որ ունիցի բաւթի և ոչ յառաքինութի՛ն, այլ կամ ՚ի փառս տալոյ ինքեան, իսկ որ բոտ Խոյ լռեցուցանէ զինքն՝ այն է առաքինութի՛ն, վարեպի յոյ ունի զչնորհան:

Ե՛ր ԹԵՆԱԼ երբեմն հայրն ՚ճեղքիտա եպիսկոպոս՝ լի կոպտեայ առ հայրն Սիսոյ ՚ի ընառն հօրն ՚նաանի. յոր ժամ արտաբառեալ էր զնալ անգրէն, յառաջ քան զեւրանեմ նոցա ՚ի ճանապարհն՝ ետ նոցա ճաշակել ընդ առաւօտն, և էին սոսհ: Ե՛րդ իբրեւ եղին զսեղանն, ահա փարանացիք բախեցին զդուրսն: Եւ ասէ ծերն ցաշակերտն իւր. տուր նոցա փոքր մի աթերայ զի աշխատեալք են: Ե՛տ ցնա հայրն ՚ճեղքիտա. Թոյլ տուր, հայր, զի մի ասիցեն եթէ Սիսոյ այգուն ճաշակէ: Եւ հայեցաւ ՚ի նա ծերն և ասէ. երթ դու տուր նոցա: Եւ իբրեւ տեսին զաթերայն, ասացին ցնա՝ թէ օտարք որ են աստ և ծերն ընդ նոսա ճաշակէ: Եւ ասէ ցնառա՝ այո: Եւ սկսան տառապել և ատել. Թողութի արասցէ ձեզ անձ, զի ետուք ճաշակել ծերոցն յայս ժամու. եթէ ոչ գիտէք զի բազում ժամանակս ունի աշխատել զինքն: Ե՛րդ լուեալ զայս եպիսկոպոսին, անկեալ առաջի ծերոցն ասէ. Թողութիւն արա ինձ, հայր, զի մարդկօրէն խօսեցայ, իսկ դու զանձայինսն խորհիս: Ե՛տ ցնա հայրն Սիսոյ՝ եթէ անձ փառաւորեսցէ զմարդ. փառք մարդկան ոչ ինչ են և ոչ երբէք կան հաստատուն:

Ե՛ր ԵՆՆ՝ վասն սկիւթացոցն. եթէ հասանէր ՚ի վերայ և զգայր որ զգործ ընկերի իւրոյ, ոչ ևս իբրեւ զառաքինութիւն ունէր զգործն, այլ իբրեւ զմեղս: Վարձեալ ասէին՝ եթէ յորժամ ելանէրն յըգիպտոս և կա մէկն զվարձս հնձոցն առնուլ և կամ զգինս ձեռագործին իւրեանց, իւրաքանչիւր որ սահմանէր ըստ պիտոյից իւրեանց զգարմանս, և զայն ամենայն սյրեաց և որոց տային:

Նաեմ և վասն հարցն սկիտացոց. եթէ յայնեկն ումիք առաքինութիւն, յայնձեան ոչ իբրեւ զառաքինութիւն այլ իբրեւ զմեղս հաճարեին:

Ի՞նչ է 'վառն հորն' (Յոհաննու կարճահասակին) եթէ նա զբաղանդաւորն բերէր ասելով՝ եթէ իմ այրիքն և որդիքն 'ի Սկիւթ են:

Ի՞նչ ոմն 'ի հարանոց' (Խափրիոս անուն, մեծ և առաքինի ճգնաւոր, որ 'ի բազում ճգնութեն արպէս զկոնը դարձեալ էր: Իսկ թագաւոր ոմն զհամբաւ նորա և կոչեաց զնա, և ոչ կամեցաւ զնալ առ նա՝ զայս ասելով. եթէ ինչք և ստացուածք խնդրէ յինէն, ոչ ունիմ զի տալոց նմա. եթէ սպանանել կամի, պատրաստ եմ 'ի մեռանել վառն անուանն անառն, կարեաւ զգրութի իմ և տար նմա. և եթէ խրատ խնդրէ, ոչ է պարտ խրատոյն առ խրատեալն ընթանայ, այլ ինքն եկեացէ և առցէ զօրհուծիւնն:

Ի՞նչ է 'հայրն' Սիմէն. ուստ զսիրտ քո պահել զոր ինչ ուսուցանէ լեզու քո: Ի՞նչ դարձեալ՝ եթէ բարի է հանութի, զի ուսուցանէ զմարդ փորձ և ընտիր:

Ստեփն վառն հորն Յոհաննու կարճահասակին՝ եթէ զաջառած նայ իւրոց զվարձա զոր առնոյր 'ի հունձս՝ զամենայն բերեր 'ի Սկիւթ և ասէր՝ եթէ իմ որդք և աղքատք 'ի Սկիւթ կան. և այնպէս անդ 'ի պէտս ելբարց առք:

Ստաց հայրն Սիմէն. ուսուցես զսիրտ քո պահել զայն ինչ զորս պղծոց ուսուցանէ բերան քո, և ուստ զբերան քո խօսել զայն ինչ զոր ինչ 'ի սիրտ քո:

յերկրորդ քարգմանութիւն

ԶԵՂԱՅԵՐ ոմն գալեցին առաջի հօրն Ստանիսլ. իսկ նա փորձեաց զնա զի թէ համբերել կարիցէ արհա մարհանաց, և գտաւ զնա զի ոչ համբերեաց, և ասեց նա. նման ես դու գեղջ՝ որոյ առաջի կողմն զարգարեալ իցէ, և մէջ նորա յափշտակեալ և գերեալ յաւազակաց:

Ս. հայրն խէոդորէ զնաց եղբայր ոմն, և կացեալ անդ առաջ երես աղաչեա լսել 'ի նմանէ բան. իսկ նա ոչ բնաւ ինչ խօսեցաւ ընդ նմա և ոչ բան մի. յայն ժամ ել նա անտի տրտմեալ: Մէջ ծերն աշակերտ ի. ք. հայր, ընդէր ոչ ասացեր նմա բան ինչ, զի զնաց տրտա մեալ: Մէջ ծերն. թոյլ տաւ, եղբայր, զինչ ասացից նմա, զի վաճառական էր նա, և կամէր 'ի վերայ օտապ բանից հարստանալ. զի ոչ աննկոյ վասն կամի զբանն առանել, այլ ձեւանալոյ 'ի ցոյցս մարդկան բանիք:

Ս. թլ ոմն եղբայր զնաց առ նոյն և սկսաւ խօսել մեծամեծս և քննեալ զգործս զոր ոչ բնաւ գործեալ էր նա ըստ: Մէջցնա ծերն. գեղ ևս բնաւ ոչ գտեալ է քո և ոչ զժախտ նաւու ուղղութե գրամեալ է. քո 'ի նմա, և ոչ 'ի ծովու մտեալ է. քո, և կամիս մտանել 'ի քաղաքն գեղաւարդնայի. այլ նախ գործեա և ապա խօսեացնա:

Օ՛ՏՐԻՆ Ս. Բալթիս լուա իջեան ոմն և զնաց 'ի Սկի. ասէ տեսանել զնա, և պատմեցին ոմանք զայն ծերոցն: իսկ նա փախեաւ և ել 'ի գաւառի: Եւ զխաբար նմա իջեան և հեծեալք իւր, մինչ երթայր ծերն 'ի գաւառի: և ասենցնա. ասացես մեզ, ծեր, ո՞ր իցէ սենեակ հօրն Ս. Բալթիսի: Մ. ծերն. և զի ինզգիշ զնա, զի երբ կատարէ իցե նա: Վրդեա եմ իջեանն յեկեղեցին: Ընդ

առաջ եղեն նմա եղբայրքն : Ի՞նչ ցնտա իշխանն . լուս
ես զհօրէն Եւթիմէ և եկի տեսանել զնա , և զիպաւ
մեզ ծեր ոմն որ գնայր յԱզգիպտոս , և հարցաք զհօրէն
Եւթիմէ . իսկ նա ասէ ցմեզ՝ զի խնդրէք զնա , զի յի-
մար և մոգի իցէ նա : Իբրեւ լուան զայն եղբայրքն , տիրե-
ցան յոյժ և ասեն . որպիսի էր ծերն որ ասաց զայդ վասն
սրբոյ հօրն : Իսկ նոքա ասեն . այլար էր և հինա զգե-
ցեալ , և մեծահասակ և սեաւ : Իսկ նոքա ասեն . այդ
նոյն ինքն էր հայրն Եւթիմէս , զի ոչ կամեցաւ յայտնել
զինքն ձեզ , վասն այն ասաց զայն : Եւ շահեցաւ յոյժ
իշխանն և մեկնեալ զնաց ՚ի տեղի իւր :

Եւ ՍԹԵՐԻՆԷ հայրն գնայր ընդ անապատ և այլ եղ-
բայր ոմանք ընդ նմա . և տեսեալ նոցա վիշտոյ մի փա-
ռեան : Եւ իբրեւ կացին , ասէ եղբայր ոմն ցծերն . և զոն
ես երկեար ՚ի նմանէ , հայր : Ի՞նչ ցնտ ծերն . ոչ երկըն-
չէի ՚ի նմանէ , որդեակ . այլ եթէ ոչ փախուցեալ էր իմ
՚ի նմանէ , ոչ կարէի զերծանել ՚ի հոգւոյ ամբարհատ
ձուլթենէ :

Եւ ՍԱՆ ոմն յԱղեքսանդրու կամեցաւ տեսանել ըզ-
հայրն Պիմէն , և ոչ յանձն առնոր ծերն առնել զայս :
Իսկ իշխանն պատճառեաց չար ինչ գործել , և կարեալ
զորդի քեռ նորա եղ. ՚ի բանտի և ասէ . եկեացէ Պիմէն
և աղաչեացէ զիս , և ապա թողից զնա վասն նորա : Եւ յայն-
ժամ՝ եկեալ մայր մանկանն՝ քոյրն Պիմէնի առ Պիմէն ,
ասէ ցնա , մինչ կայր արտաքոյ դրան ողբալով . օգնեա
որդւոյ խնց : Իսկ ծերն ոչ բնաւ նայեցաւ ՚ի նա և ոչ
խօսեցաւ ընդ նա : Իսկ նա անարգէր զնա և ասէր .
արնձի աղիք , ողորմեա ինձ , զի անդրանիկն իմ որդին
քո ՚ի բանտի կայ : Իսկ ծերն պատուիրեաց և ասէ . Պի-
մէն որդիս ոչ ունի : Եւ այսպէս զնաց քոյրն : Իսկ իբրեւ
լուս զայս իշխանն՝ ասէ . ապա բանիւ պատուիրեացե
ինձ զի թողից զնա : Իսկ ծերն պատուիրեաց առ իշ-
խանն այսպէս . դատեցես զդա ըստ արեւուն օրինաց .
և եթէ արժանի մահու ինչ գործեալ իցէ դրա , մեռ-
ցի և դա . ապա թէ ոչ , չնորհեցես ինձ : Եւ չնորհեաց
նմա իշխանն զորդի քեռ նորա , և ոչ կարաց տեսանել
զնա հնարիւք :

Եւ ՍԱՑ դարձեալ եթէ որ ոչ ստացի ծեր վարդապետ ,
նա հեռացի ՚ի սիրոյն մայ . և զի ոչ է բարեոք ամենեւ-

ցուն հաճոյ ընել, զի գրեալ է՝ վայ ձեզ յորժամ բարի ասացեն զձէն՝ ամենայն մարդիկ :

ԻՅԱՅ Գարձեալ. զոր օրինակ գանձ ծածկեալ եթէ յայտնեցի՝ յաւարի առջի, այսպէս է և առաքինութիւն, որ յայտնեցի՝ կորնչի. և որպէս զմամ հալեալ ՚ի հուր, նոյնպէս և զհոգին կիզէ գովութիւն մարդկան և գնաց ՚ի նմանէ զեղջ :

ԻՅԱՅ հայրն Վանիէլ՝ եթէ գնացի եւ երբեմն առ հայրն Պիմէն և ճաշակեցաք ՚ի միասին, և ապա ասէ ցմեզ. գնացէք հանդերուք փոքր մի : Եւ գնացին եղբարքն զի հանգիցեն. և եւ մնացի անդ, զի աւանձին ինչ խտեցայց ընդ նմա, և յարուցեալ գնացի ՚ի սեռեակ նորա. իսկ նա իբրեւ ետես զիս զի գնայի, եղև իբրեւ զնիւհեալ, և զի սովորութիւն էր ծերոյն զամենայն ինչ ՚ի ծածուկ գործել :

ԻՅԻ հայրն Վիմէն եկն երբեմն իշխան ան տեսանել. իսկ նա իբրեւ լուսաւ, ամ զգօտի իւր ընդ մէջէ գնաց ՚ի յօտել զարմաւենիս իւր : Իսկ նոքա եկեալ ՚ի դրանն ձայնէին՝ ծեր ծեր, ուր է միայնակեացն այն : Եւ նա ասէ՝ ոչ է ասա : Իսկ նոքա իբրեւ լուսան՝ գնացին անտի :

ԻՅԵՅԱՆԷԼ երբեմն հայրն Տիթոյի բժուկեր զլուսոյ իւր, և ետես զնա այլ եղբայր այնպէս : Իսկ նա իբրեւ խնայաւ եթէ ետես, ամաշեաց յոյժ և ասէ. Թողութիւն արտ բնձ, իղբայր, զի ոչ ևս եղեալ եմ կրօնաւոր, զի այդպէս տեսեալ եղէ թուլացեալ :

ԻՅԻ ան եղբայր որ բնակէր յեզր գետոյն Սաղիւստի, նոյ, ուր և բնակէր երանելին Սիլովանէ : Եւ այս եղբայր յիմարութի ջուցանէր այլոց. զի յորժամ հանդիպէր ումք, վաղվաղակի ծիծաղէր և հրճուէր. և ՚ի սակա այսու պատճառի ամենեքեան զանց աննկնի գնալու : Հաւուր միով եկին երեք ոմանք ՚ի հայրն առ հայրն Սիլովանէ. և իբրեւ աղօթեցին՝ ասեն զհայրն. առուր մեզ զաշակերտ քո զի տարցէ զմեզ ՚ի սենեակս ամենայն եղբարցն զի տեսցուք զնոսա : Իսկ ծերն ասէ ցեղբայրն ՚ի լուր նոցա. ՚ի սենեակս ամենայն եղբայրց ապրեալ զնոսա : Իսկ ՚ի ծածուկ ասէ ցեղբայրն՝ եթէ զյիմարն զայն եղբայր մի ջուցաներ, զի մի գալթաւորեացն պաշտ : Եւրեւ չրճեցան նոքա ընդ սենեակս եղբարցն, ասէին հաջգն ցեղբայրն որ առաջնորդէր նոցա. արարցիկ տէր և զա :

մենայն եղբայրս ցուցանիցես մեզ: Եւ ասէ նա՝ բարեկ
է, հայրք. և արար պնդէս, բայց միայն յիմարն եղ-
բօրէ ըստ հրահանքի ծերայն. և զարձակ անդրին՝ խո-
հայրն Սիւրբանէ: Ի՞նչ ծերն ցնաս. տեսարնք զամե-
նայն եղբայրս: Պատասխանի ետան և ասեն. այո,
հայր, տեսք և զոհանալք զքէն, բայց գժուարիմք զի
զամենեւեան ոչ տեսար: Եւ հարց ծերն զառաքանաց
եղբայրն. մի՞թէ զամենեւեան ոչ տեսին: Պատասխանի
եւս նա և ասէ. եղև ըստ բանի քո, հայրք: Եւ իբրև
գնացին հայրն, դարձեալ գնացն առաջին ցհայրն Սիւ-
րբանէ՝ եթէ ընդ տեսութի եղբայրցն ինզամբ, իսկ զոր
ոչ տեսար՝ տրտմեմք: Իբրև գնացին նոքա, ստագեաց
հայրն յեղբօրէն՝ թէ զայն յիմարն միայն ոչ տեսին և
տրտմէին, և իմացաւ թէ ժխտի նա զյիմարութի: Եւ
յարուցեալ գնաց ՚ի դռն յիմարին այն եղբօրն հայրն
Սիւրբանէ տեսանել թէ զինչ իցէ գործ նորա. գնա-
ցեալ ոչ բարեաց գտան, այլ եմուտ ՚ի սունն. և ե-
տես զեղբայրն զի նստէր ՚ի գործ, և երկու ակրիկօս ա-
նէր գրեալ ՚ի յայտկոց և յայնկոց՝ մի ընդ աջմէ իւրմէ
և մի ընդ աջեկէ. և իբրև ետես զծերն, ակառ ծիծա-
ղել ըստ սովորութե իւրոյ: Ի՞նչ ծերն. թողցես զայդ
արդեօք և ափս ինձ գնաւիլ քո: Իսկ նա գարձեալ ծի-
ծաղեօք: Ի՞նչ ցնա հայրն. գիտես և գաւ, զի ես բայց ՚ի
կիցաւիկէ ոչ ելանէի արտաքս ՚ի խցէն. և ահա արդ ե-
կեալ եմ ՚ի մէջ շաբաթուն, զի Թժ առաքեաց զիս. առ-
քեզ: Եւ իբրև լուսաւ նա զանաւնն այ, երկեւաւ յոյժ և
անկաւ առաջի նորա և ասէ. թող ինձ, հայրք. քանցի
նստիմ յառաւօտէ և. զնեմ գիւնն զայս առաջի իմ, և
եթէ գայ խորհուրդ բարի՝ ձգեմ ինձ մի յաջաւ կող-
ման սիրիւղին, իսկ եթէ չար գայցի. խորհուրդ ձգեմ
՚ի ձախաւ կողման. զայս ամենմ զօրն արջցն, և յերե-
կոյն թաւեմ գիւնն երկուց կողմանց. և եթէ գառ-
նին աւերի արջ կողմանն՝ ճաշակեմ հաց, իսկ եթէ ձա-
խակողմին յաւելիք՝ յայնմ առաք. ոչ աւտեմ ինչ. և
յերկրորդ առաքն եթէ գայցի. խորհուրդ ինչ ՚ի մեղի
տեսն ցանձն իմ՝ տես զինչ խորհիս: Հաւատաւ ինձ զի
և ոչ պատր կերիցես: Եւ իբրև լուսաւ գարծեցն, զար-
մացաւ և ասէ. ճանաչիտ առաքեալ եմ հայրքն. եկեալք
որք յայտնեցին զառաքինութի գորա ՚ի շահա բարեաց,

և զի քե՛մ աղախութիւն տուաւ ինձ այբօր 'ի զաւ նոր
ցա առ մեզ :

ԵՍԱՅ հայրն Լշապիսա . մեծ և պատուական իցէ
յաղկելն հարարաութե և ուղղիլ յմեղիտութի . զի որք
անկանին 'ի ձեռս չար աստի ամբարտաւանութե , օտաւ
բանան 'ի հեղութէ , և խտանայ սիրտ նորա 'ի վերայ
որոց , և անկանի 'ի մայրն ամենայն չարեաց' որ է ամ
բարտաւանութի : Եւ զու , ծառայ Վճի , կալցես ծած
կեալ 'ի սիրտս քո զգործս և զջանս քո , որպէս զի մի
մարդահաճութի կորուսանիցես զվարձս քո : զի որ որ
վասն հաճոյութեան մարդկան անիցէ ինչ , կորուսանէ
զվարձս իւր ըստ բանի տեառն . զի որ սիրէ զփառս 'ի
մարդկանէ , անկանի նա յախտ նախանձու , և նախան
ձամն ոչ կարէ խոնարհ լինել . անձն որ ոչ խոնարհի ,
բաժին թշնամւոյն եղիցի' որք և ձգեն զնա 'ի խորս չա
րեաց և սպանանեն . և փախիցես դու 'ի մտախտութե ,
և սղծանի լինիցիս հասանել փառացն նոյ 'ի կեանսն
յախտենից :

ԵՍԱՅ ծերն . մարդահաճութի լքէ զամենայն զօրու
թիւն կրօնաւորի և թողու ցտնաքեալ զնա . և որ յայտ
նէ զբարի գործս իւր օւմեք , նման իցէ նա առն որ սեր
մանիցէ զսերմնիս իւր 'ի կորդ երկիր , և եկեալ թրու
չունք երկնից կերան զնա . իսկ որ ծածկէ զառաքնու
թիւն , նմանեցի առն որ սերմանեցէ զսերմն իւր յեր
կիր բարի , և հնձէ բազմապատիկ : Եւ դ կամ փախի
ցես փախչելով 'ի մարդկանէ , և կամ կատակեցիս և
այտանեցես զաշխարհ և զմարդիկ , և լինիցիս յիմար
և մեղի յաղազս նոյ :

Եւ ոմն առաջնորդ հասարակաց վանից , որ և ընդ
իւր անէր իբրեւ զերկերիւր եղբարս , և էր փառաւո
րեալ սա 'ի մարդկանէ յոյժ : Եւ սա եկն հիւր Վճ 'ի
կերպս ծերոյ աղքատի , և աղաչէր զգոնապանն զի աղդ
արասցէ հօրն թէ աղքատ ոմն ծեր երբեմն ընկեր և ծա
նօթ քո' եկեալ առ դրանն է : Վնացեալ դոնապանն
յոյժ աշխատութի եմուտ առ հայրն և ասաց նմա զայն .
Եւ բարկացեալ հայրն ասէ ցնա . ո՞չ գիտես և տեսա
նես զի ընդ բազումս խօսիմ ես և վհատեալ եմ , թող
տուր զիս 'ի ժամս յայս : Իսկ նա իբրեւ լուաւ մեկնե
ցաւ և գնաց անտի : Երկայնամտեաց տէրն և մնայր առ

դրանն մինչև ցհինգ ժամն՝ զի թէ երեւոյցի որ: Իսկ ի հինգերորդ ժամու աւուրն եկն ոմն մեծատանն անդ, և վստն սօրա վաղվադակի բացեալ զդրունա ընդ առաջնաբազմայր հայրն բազում փութով և զբաշտութիւն: Եւ տեսեալ զնա ընդ մեծատանն քաղով աղքատն, այն որ մեծն է ողորմութիւն և մեծութիւն տէրն, ասէ աղաչանաբանս. Իստեղ ինչ կամեմ ընդ ձեզ, հայր: Իսկ նա բնոր պատասխանի ոչ եւ, այլ ետեւ ընդ մեծատանն ի ներքո զի ճաշեսցեն, վստն զի ստիպէր ի սակա տառարցն այնոցիկ և շփութեալ էր: Եւ իբրեւ ճաշեսցին, ել դարձեալ հայրն ընդ մեծատանն մինչև ցգումն վանիցն և յաղարկեաց զնա: Եւ իբրեւ դարձաւ անդրէն՝ ծառայ լեալ հագաց աշխարհի, դարձեալ մոռացաւ միտքարտութիւն ինչ ասնել տառապեալ այն ծերոյն և անխղաղութեամբն. Իսկ մինչ երեկեց եղև, և ոչ ինչ օրհնութեան և կամ մտաքն ինչ արժանի ոչ պարկն զօրհնեալն զայն աղքատ: Եւ նկնցաւ անտի և գնաց, և պատուիցեաց առ հայրն այսպէս. և զի փառս սիրեցեր մարգին, վստն առաջին աղետաութեց քոց և բազմադեմ քաղաքավարութեցն զոր գործէիր գաւ, ի չորից կորնանց աշխարհի և ի ծառայ երկրի բերեմ մարդիկ՝ որ գովեցէին զքեզ, զի զայդ ըզնա և փութաս ի գա. Իսկ յանդիմ իմաց բարեաց մի ճաշակեսցես և յարքայութի իմ ոչ մոռնա: Իսկ ծանայց ինքն նոցա աղքատն այն ծեր տէր և փրկէիս իսկ իսկ:

ՎԱՍՆ ԴԱՏԵԼՈՑ

ԵՂԱՐՑ՝ ումեմն եկն փորձութի՝ ի միաբանութն հօրն Լալուիթու, և որոշեալ անախ գնաց ի լեառնն առ արբայն Լ'նտոնիտս, և մնացեալ եղբօրն ամ մի առ նա, առաքեաց գնա ի միաբանութնն ուստի եկն Լա յորժամ տեսին գնա, դարձեալ հալածեցին Լա նա կորալցեալ գնաց առ արբայն Լ'նտոնիտս, ասէ. ոչ կամեցան ընդունել զիս, հայր Լ'աքեաց ծերն և ասէ. բազումք նաւարկեցին ընդ խորս ծովուն և կորուսին զբեռնն և աշխատութիւն փրկեալ հասին ի յերկիր. զուք զփրկեալն յերկիր կամիք ընկզմել Լա նոցա լուեալ եթէ արբայն Լ'նտոնիտս առաքեաց, առժամայն ընկալան գնա:

ԼՂԱԼԱՅՐ՝ ոմն եհարց զոմն ի ծերոց զի ընտրեսցէ նմա բան կրթութիւն: Լ'հա տեսանեմ, ասէ, զի առնէ իրս և պատմեմ զայն ումեք, և ասեմ ոչ դատաւար տելով գնա, այլ միայն խօսիմք, ոչ է չարախօսութիւն և ի խորհուրդսն: Լ'սէ ծերն. եթէ ունիցի ի խորհուրդսն ախտացեալս, չարախօսութիւն է. ապա եթէ ազատ իցէ յախտէն, ոչ է չարախօսութիւն, այլ զի մի առնեցուցէ զարն: Լ'այլ եղբայր պանասխանի. ետ ծե-

1. ՊԵՏԱՆԿ Երբեմն փորձութիւն եղբայր ումեմն ի զան հօրն Լա, զիս, և արաքեացաւ անախ գնա այն մեղացն. և գնացեալ ի լեառնն առ հայրն Լ'նտոնիտս և պատմեաց նմա և եկաց առ նմա ամ մի, և արքա առաքեաց ի զանան ուստի երեւոյն եր. իսկ նոքա իբրեւ տեսին, ոչ ընկալան զիս. և նա գործեալ գարծաւ առ հայրն Լ'նտոնիտս և ասէ. ոչ կամեցան ունել զիս: իսկ նա առաքեաց գնա դարձեալ և պատուի. բնաց նոցա պայտիս. ընկզմեալ նա ի ծովուն և կորուսեալ ցեռն՝ բազում աշխատութիւն հաղիւ: Բարաց եղանկ յերկիր. իսկ զուք ի ցաւացի կամիք անգրեմ կորուսանել զսա: իսկ նոքա իբրեւ լուան զբանս հօրն, արքա ընկալան զիս:

2. Եղբայր ոմն եհարց ցերն և ասէ. գնա խորհուրդ. զի տեսանեմ զոմն զի զարնէ ինչ ջոք և պատմեմ աչոյ: Եւ ոչ գատեղայ ասիս, այլ պատմեցայ արգաւա, արգ այս գատեղ զեղբայրն համարեցի թէ ոչ: Ետ ծերն. Թե ունիցիս ինչ խելք, ցեռնէ՝ ի պարտի քաւ: ասեա ինչ՝ այն գատեղ է, իսկ եթէ ազատ ես յարեղութն արեան և ասեա ինչ՝ այն ոչ գատեղ կամեարեցի զիս, աչ զի մի առնեցէ քոն՝ լուին բար է: Եղբայրն ասէ. եթէ հարցի զծեր ոմն և ասայի՝ եթէ կամիմ

բոյն և ասէ. եթէ եկից առ դք 'ի Տարցն և Տարցից
ցնա՝ եթէ կամիմ լինել առ այսմ անուն, և գիտէ թէ
մնաս է ինձ, զինչ ունի պատասխանի տալ ինձ. եթէ
ասէ ինձ՝ մի երթար, ոչ դատապարտէ զինքն խորհրդ-
դովք իւրովք: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. զայդ
նուրբ խնդիրսդ և զտեսութիդ սակաւք ունին. եթէ
չարժանն տեսաւ իցէ ինքեան, մնաս է, և բան ոչ ու-
նի զօրութի, իսկ զինչ է, պարտ է ասել՝ եթէ ես ոչ
գիտեմ, և զինքն ազատէ, և եթէ կամի ազատել յախ-
տից, ոչ դատապարտէ զդք, այլ զինքն առնէ պատճառս
և ասէ՝ եթէ ես ինձէն իսկ անպիտան եմ, բայց կար-
ծեմ թէ ոչ է քեզ օգուտ այդ. և եթէ է նա իմաս-
տուն, ոչ երթայ, զի ոչ ևս ասաց ծերն վասն չարութե,
այլ զի մի աճեացի չարն:

Եւս ոմն 'ի Տարանց վասն երկուց եղբարց ոմանց, և
ճառեալ լինէին բանքն վասն եղբօր որ պահէր զսրբու-
թիւն: Եւս և միւսն ևս թէ ես լուայ. և երթեալ 'ի
տուն նորա ոչ եզիտ Տանդիստ ինքեան և ոչ սրբութե
տեսութիւն, մինչ և երթեալ և ասացեալ եղբօրն եթէ
ոչ ինչ լուայ, նմանապէս և միւսն ևս ասաց թէ և ոչ
ես Տանգեայ: Եւ իբրև զղջացան 'ի խօսելոյ զբանն,
զազարեցին 'ի խորհրդոյն:

Եւսն՝ երկու եղբարք մեծք 'ի միաբանակեացն և
պոժանի եղին տեսանալութե, և տեսնելը խորացան,
չիւք դք 'ի նոցանէ. զգորութի նյ 'ի վերայ եղբօր խորց:

Բնակել ընդ այն մի եղբարք. և նա ասէ ցե՛ւ՝ եթէ ոչ է բարւոյք, մի
կեալ, և գիտեմ զի այնպէս իցէ, և այդ գառնէ համարեացի թէ ոչ:
Ըսէ ցնա ծերն. այդպէս մանրացնին տեսութեան տակաւուց է. որդ
թէ ողջառ յառեալութե արտէն իցէ. ոչ է գառնէ այդ. զի ոչ զեղ-
բօրն չար ինչ կամի, այլ զպատգոյն քեզ ինչքեացի որ հարցնին
զնա: Իսկ եթէ կատարեալ դք իցէ՝ ոչ գառնացի դք, այլ տեսցե՛
թող տաք, եղբարք. թո՛ւ ինձ թէ ոչ լուարցոյն է այդ քեզ, և իմաս-
տունն զի զնայ անդ կեալ. զի զսրբապարտն կը՝ ասաց նա. զի քննել
զեղբարքն համարեալ է մեզ, ոչ ոչ զմեզ գառնել. ասա թէ ոչ ըն-
մեզ ամենայն սուրբք գառնցին. զի թէ որ ոչ նախ գառնացի է քնն-
նեացի զմեզ և տեսցի զի չար կցէ, զիսկ խորչեացի 'ի նմանէ և ասեա-
ցէ զնա: Եւ գարնեալ. թէ զառաքինութիւն ոչ գառնացի է զնա լինել
ընթացիցէ զնա, միշտ ասացի զնա. քանզի ոչ զմեզարքն պարտ իցէ
գառնել և ասել, այլ զմեզ. արարեալ է զքեալ է՝ թէ զմեզ ասեցի է
անարգեցի է զգրեալ զաւերեալ:

Իսկ եղբարք իրեալ բնակեալ էին 'ի միաբանոց վասն մեծ ամենք
և զնապեալք և պոժանի ընալք ընդհարեցին մի և տեսնելին զլոյս 'ի վե-

Վեպ եղև երբեմն միում 'ի նոցանէ երանել արտաբոյ միաբանակեցացն յառու ուրբաթու, և 'ի վաղիւն եղև արտաբազ ըստ սովորութեանն: Վա հայեցեալ եղբորն նորա ետես զգորութիւն հեռացեալ 'ի նմանէ՝ խռովեցաւ: Վա իբրև եկին 'ի խուզն, ասէ ցնա. զինչ գործեցեր, եղբայր, կամ զինչ խորհուրդս ունիս, վասն զի ոչ տեսի 'ի քեզ ըստ սովորութեան զշնորհանայ: Վա նա ասաց. ես ոչ խորհուրդս աղաւղիս և ոչ խորհուրդս չարս գիտեմ թէ արարի: Իսկ ցնա եղբայրն իւր. մի թէ բան դատարկ ել 'ի բերանոյ քո: Վա յիշեաց եղբայրն և ասէ. այո՛ երեկ տեսի զուննս զի ուտէին արտաբոյ միաբանակեցաց և ասացի ցնասա՛ եթէ յայսմ ժամու ուտէք յառու ուրբաթու. այս են մեղք իմ, աղաւթմ զքեզ, վշտակից լեր ինձ զաբաթս երկուս և աղաւեսցուք զնձ, զի թողութիւն արացեալ ինձ: Վա արարին այնպէս. և յետ երկուց շաբաթուցն ետես եղբայրն զշնորհանայ զի եկն 'ի վերայ եղբոր նորա:

ԲՐԱՅ՝ Հայրն Նիսիւսի ցհայրն Պիմէն. ասա ինձ եթէ զիարդ եղէց մենակեաց: Բքէ ցնա հայրն Պիմէն. եթէ կամիս գտանել հանգիստ և աստ և անդ, յամենայն իրաւասա՛ թէ եւ ձեռն իմ, և մի գալստապարտեր զքո՛:

ԼՈՒԱՒ՝ Երէցն Պղզոյ վասն ունանց եղբարց՝ եթէ 'ի

բոյ զքեզ իբրեաց կաղով 'ի ժամ տղթիցն: Եղև երբեմն զի 'ի Թ.Պ նոցանէ արտաբոյ վաղեցն յառու ուրբաթու, և ետես զունն ար ուտէր յառաւան, և ասէ ցնա. միայն ուտես տարածած յառու ուրբաթու: Եւ զինի պատրիկ եղև աղօթք յեկեղեցւոյն ըստ սովորութեանն և նայեցեալ 'ի նա եղբայրն իւր ետես զշնորհանայ նայ և պայմ թարմեալ 'ի նմանէ և արտաբոյ յոյժ: Եւ իբրև գնացին 'ի սենեակ իւրեանց, ասէ ցնա եղբայրն այն. զինչ գործեցեր քու, եղբայր, զի ոչ տեսա՛ նեմ 'ի վերայ քո զշնորհանայ որպէս տեսնէի կանխա: Իսկ նա ասէ. ես ոչ մտաւոր և ոչ խորհրդով գիտեմ գործեալ իմ չար ինչ: Սակ ցնա եղբայրն. և մէ բանիս ինչ գտեսցեր զքո: Նա ասէ. յերեկ տեսի զքո զի ուտէր անժամ և գտեսցի զնա, և այն են յանցանք իմ. արգաւանտեաց ընդ իս զերկու շաբաթս զի աղաւթարեցից, թերեւ թողցի ինձ: Եւ արարին այնպէս և աշխատեցան յոյժ. և զինի երկուց ետես նեկաց ետես զշնորհանայ զարմեալ եկեալ 'ի վերայ նորա:

Եւ հայր ցհայրն Պիմէն եղբայրն ասէ և ասէ՝ թէ միայն կարացից ինչ եղև կանուար լինարեալ: Սակ ցնա Թերն. եթէ կամիցիս կատարեալ լինել և գտանել հանգիստ յայսմ աշխարհի և 'ի հանգեթմնութեան, ասեա՛մք քեզ գործս զոր խնայա կամ լուիցես, այսպէս ասացես՝ մէ ինչն էս. և մի գտարե զքո, քանզի այս է կատարելութիւն ամենայն արաւորութեան:

Եւ երբեմն հայրն Պիմէն զինչն վառ եղբայրն նմանց 'ի թէ

քաղաք երկման ստեպ և 'ի բաղանին մտանեն և անաթ-
 դագոյն խորհին քան զմայնաբեցաց զարս : Եւ եկեալ
 'ի ժողովն առ 'ի նոցանէ զմայնաբեցաց ձեն : Եւ իր-
 րէ արար զայն, և հար գնա սիրտ նորա և զգնացաւ . և
 յարուցեալ արթեալ խորհրդովք եկն 'ի խաղն և պատ-
 մեաց զիրան հարանցն, և նոցա առաքեցին զնա առ հայրն
 Պիւսէն : Եւ երթեալ առ Ծերն ունեալ զմտաւասան լիբի-
 աոնան զմտաւասան եղբարցն, և պատմեաց զիրան հօրն Պիւ-
 սէնի և ասէ . եղբարք որ եթէ տակաւ մի հեղբարդոյն եկին
 'ի խորդին իւրեանց' մերկացուցի զնոսա' ի ձեռքն, և նեղին
 խորհուրդք իմ եթէ ոչ արարի ասէնիս : Եւ ցնա հայրն
 Պիւսէն . ունիւ ինչ գաւ 'ի հին մարդոցն' եթէ, մեղեա-
 ցար զբաղանդաբն : Եւ ցնա երեցն . ունիւ և այլ 'ի
 հին մարդոցն : Եւ ցնա խաղն առաջ հայրն Պիւսէն . ահա և
 գաւ իրրկ զեղբարն ես . զի եթէ տակաւ ինչ ունիս 'ի
 հին մարդոցն, տակայն հնազանդեալ ես մեղաց : Եւ ցնա
 ժամ երթեալ երեցն կաշեաց զեղբարն, և անկեալ ա-
 ունի նոցա և զգեցոյց նոցա զարմեալ զձեն միայնաբեցի :
 Եւ ԲԱՅ՝ հայրն Եւսայի . եթէ եկեաց 'ի միտս քո գաւ
 տեղ զեղբար, դիր զմեզս քո առաջի քո . և զոր փոք-
 Ծեան 'ի բարի 'ի քեզ, ասա' եթէ և ոչ այն համոյ կը նոյ :

Փոյթ ընդ փոյթ գնան 'ի քաղաք և լուսնին 'ի բաղանին և հեղանան
 'ի ձգնութիւն, և Եւսայի և փափկութիւն : Եւ գնացեալ նոյնիւ
 զեցին գաւաւ անդ զեղբարն զայնոսիկ, և մերկացոյց 'ի նոցանէ զգնեալ
 կրօնաւորութիւն : Եւ իրրէ արար զայս, խղճեցին փոք իւր և ապառա-
 լեաց յայժ, և յարուցեալ եկն առ հայրն Պիւսէն զփութեալ 'ի խոր-
 հրդոց, և ունէր 'ի ձեռս զգնեալ եղբարցն զոր մերկեաց, և պատ-
 մեաց Ծերոյն զամենայն : Այն ցնա Ծերն . ոչ ինչ ունիս գաւ թաղ 'ի
 հին մարդոցն, և մերկացեալ և քո զնա խաղաւ : Այն ցնա քահանայն .
 գտանեմ ես յիս կենդանի գեա ևս զամենայն կարիս հին մարդոցն :
 Այն ցնա Ծերն . արդ և գաւ մի 'ի նոցանէ ես յեղբարց . Թեպեւ նո-
 քա զհին մարդոցն տեսակս բերին, այլ գաւ ևս մեղաց պարտական ես :
 Եւ ցնա ժամ գնացեալ քահանայն անկաւ առ առաւ եղբարցն և զգեցոյց
 նոցա զիւրեանց հանդերձն, և եկն մտաւանդ, և արարեալ սեր ար-
 ձակեաց զնոսա :

Եւ ցնա հայրն Եւսայի . եթէ անկամի 'ի միտս քո գտաւ զեղ-
 բարն 'ի մեղայ ինչ յանցանոց իրիւր, նոյն քնեա և խորհուրդս զո-
 մենայն յանցանոց քո, և յայնժամ գտանեա զքեզ մեղաւոր քան զնա .
 և զոր գաւ բարի խորձեա 'ի գործս քո, և ոչ զայն համեղի նմ . և
 այսպիս խորհելով ոչ կարացեա գտաւ զանկերն քո . քանզի արհաւ
 մարհէլ զանձն և զանկերն ոչ գտաւ 'ի տեղ յապահով ե, ուր և հանդ-
 ցին փոք և Թեթեանայ 'ի մեղաց :

Լ՛ՅԱՅ՝ Հայրն Լ՛ղիսա՝ եթէ տեսի զեղբայր մի զի աւներ զքնի գգմով՝ գողացեալ ՚ի ձեռին իւրում, և ես կամեցայ ծաղր առնել զդուս՝ որ զայն ետուն առնել նմա, և ծածկեալ էր ՚ի ներքոյ փիլոնին, և ասեմ. եղբայր, կալ ՚ի վեր զձեռնդ: Եւ նորա գողացեալ վերացայ, և ահա ոչ ինչ կայր ՚ի ձեռին նորա ՚ի շնորհացն ան: Եւ վստն այն զայս ասեմ ձեզ, զի մի որ դատեցէ զեղբայր իւր բնաւ:

ՀԱՅՐԻՆ՝ Իսահակ գնացեալ ՚ի վստն ուրեք՝ դատարարաւեաց զմն անդ. և ՚ի դառնալն ՚ի խուղն՝ ոչ տայր թողլ մտանել նմա հրեշտակն տեսնն ասելով. այսպէս ասէ տէր, ո՞ր դատեցից զոր դուն դատեցեր: Եւ անկեալ ՚ի վերայ երեսաց իւրոց ասէ. մեզայ տեսուն: Եւ ասէ հրեշտակն. և տէր անցայ զմեզա քո, այլ զգոյշ կայ յայդմանէ:

Լ՛ՅԵԻՆ՝ զմեծէն Խ՛ախարայ, զոր կռէին երկրորդ անգ փարաւանի և Լ՛գիւղտոսի, թէ այնչափ ծածկող էր յանդ. ման մարդկան՝ որպէս թէ բնաւ ոչ տեսանէր և ոչ լսէր:

Լ՛ՅԵԻ՝ Հայրն Խ՛ովսէս. եթէ մեռանիս յեղբօրէն,

Ասաց Հայրն Եղիսա՝ եթէ տեսի եղբայր ոմն որ սաներ գգում զքնով ընդ Թեալթ իւրովք և գնայր գողացեալ. իսկ ես կամեցայ ծաղր առնել զքնն, և ասեմ. ՚ի վեր առցես զձեռն քո, եղբայր: Եւ նա լուաւ ինձ, և ըստ բանի իմում իբրեւ ՚ի վեր էառ զձեռն իւր և ըզթիկնոցն՝ ոչ ինչ սաներ ամենին, և գահացայ զայ: Եւ զայս գտաւ ի բնմ ձեզ, թէ և ակամատես ևս որ քնիցի յանցանաց եղբորն, մի զայրաւոր, այլ զգաւարացեալ զփտան մի գտան զեղբայրն, այլ միայն գտանացէ զինչ և քննեացէ զմեզա իւր:

Գնաց երբեմն Հայրն Իսահակ Թեալթեցի ՚ի վստն ուրեքն և ետես անդ. զեղբայր ոմն զի յանցեսա ՚ի մեզ և գտանաց զնա. և իբրեւ ել յանապատն, և կն հրեշտակ տեսան և եկաց ընդգնմ նորա ՚ի գառն տան իւրոյ և ասէ. ոչ թողցի զքեզ մտանել աստ: իսկ նա աղաչիւր ձ տան. ընդեր և կամ վստն ինչ գործոյ: Արեւ ցնա հրեշտակն տեսան ձն առաջեկաց փա առ քեզ և հարցանէ ջբեղ թէ զինչ հրամայես առ ինձ՝ ո՞ր կարգեցից զմեզոցեալս զայս եղբայր զոր գտանցեր գա: Յայնժամ զանի հարեալ ծերայն անկաւ ՚ի վերայ երեսաց իւրոց յերկր և ասէ. մեզայ, տէր, թող ինձ: Արեւ ցնա հրեշտակն. արի զի նա եթող քեզ, այլ յայնժամն մի իշխեացես գտան զոր մինչն նա գա տեսցէ զամենայն:

Արեւն զհորէն Թախարայ մեծի՝ եթէ եղէ ըստ գրեցելումն նա ՚ի վերայ երկրի և որդիս նա փարաւանի. և այնչափ Թախարայեանէր զգա. կտաւ թիւն ամենայն մարդոյ և ծանկեր, մինչ թէ բնաւ ոչ տեսաներ կամ ընդ ինչ:

Ասաց Հայրն Թախարայ. թէ և մեռանիցիս յեղբօրէն, գաւ մի բնաւ գտանացեր քնա, զի կտաւ բնաւ ամենայն գործոց բարեաց և ոչ գա.

ժի գաւաղեր զնա . զի ձեռն տեսան յորժամ եհար զի-
գիւրտաւ, ոչ գոյր տան յորում ոչ գոյր մեռեալ : Եւ
այս է նշանակ իրիդ, զի ամենայն զբ թաղեացէ զիւր մե-
ռեալն խաւան խրում :

Նոսրն՝ Սարկոս եղիպատացին ոչ ել ի սենեկէ իւր .
մէ զան երեսուն, և քահանայն երթալս ըստ ամենայն
և աննիք պատարագ : Եւ ամաւ որ նա զիւրհար մի
ի բժշկութիւն, որ և նախ քան զմահանել քահանայն
տաւայ : ոչի պատկաւ թէ ունի քահանայն, մի պատարա-
գեացէ : Եւ ծերն տաւ ամենայն զգլխիս պատարա-
հաւ, և զու ի ներքս բերեր . այլ գրեալ է՝ մի գաւաղի զի
մի գաւաղիցիւ . և եթէ մեղաւոր է, ան ըստեացէ զնա,
զի գրեալ է՝ աղօթաւ արարեալ միմեանց : զի բժշկեալիւ
Եւ յորժամ եկն քահանայն, համեցաւ տեղ անդայ
թակող սահել զծերն . և տեսանէր ի ժամ պատարա-
գին զի նրեշտակ տեսան ինչալ յերկնից եղ զնա ի
զլախ քահանայն, և վաւեցաւ երեցն իբրեւ զյաւր, և

տեղն զնկերն : Դարձեալ ասէ յորժամ ձեռն նշ հարկանէր զիւր
տաւ, ոչ էր անդ տան յորում ոչ գոյր մեռեալ : Հարցն եղբայրն
և ասն . զի ել է զարութի բանիդ այգորիկ : Ասէ ծերն . այն է զի մի
տեսալս զնա զնկերին ինչ . և զի մեծ յիմարութիւն է մարդս եթէ
թողցէ ի տան զմեռեալ իւր, և զնայ սղոյս զմեռեալ ընկերին . այս
ինքն է թէ զիւրն մեղս միայն հագարցէ մարդ, և զայս ամենին մի
հագարցէ . և զի ոչ է պարտ տալ ընա՝ թէ այն ան չար է կամ այն
ան բարի, զի գաւառաւոր տեսան բազում խորք են . մի խորհուրդն
չար անի և մի արհամարհեր զիւր և յայլ անի արհամարհան մի
զրաւարձացիս . այս Զանապարհս խաղաղութեան է նշխարաւորիս :

Ասէին և վասն հոյն Սարկոսի եղիպատացի՝ թէ ի սենեկէն իւր
էր երեսուն ամ և ընա ոչ ել ի նման, և զնայր քահանայն տեսնա
երեսն ի տան մատուցանել պատարագ : Իսկ զին որ տեսանէր զա-
ւաղին համեցաւ թէ նորա, և պատճառեալ եգիս հարա զի գիշէ
նմա որդալթիս գաւաղ զնկերն : Եւ անպիտոյ զմեռ գիւտար տա
ծերն զբժշկեացէ զնա : Եւ իբրեւ զնայ, նախ քան զամենայն տակ յոնեան
հագի պատկաւ թէ է ի քահանայս յայս, մի թողուցաւ զնա յարդ գալ
տա քեզ մատուցանել զպատարագ : Իսկ ծերն ասէ զնա . որդեակի,
զմեղս ամենեկեան արտաքս ձգեն, և զու ի ներքս բերեա զնա . այլ և
գրեալ է՝ մի գաւաղի և ոչ գաւաղիցիւ : Թեպէտ և տառաքիւ մեղաւոր ինչ
նա, ան կեղեցեալ զնա, զի գրեալ է՝ աղօթաւ արարեալ ի զնայ մի-
մանց, զի բժշկեալիւ : Եւ յեա զանկիս այսորիկ արար աղմուս և հա-
լանեաց զգն յառնէն յայնմանէ և արձակեաց զնա : Իբրեւ եկն քա-
հանայն ըստ սովորութիւն, ընկալաւ զնա ծերն ուրախութիւն : Իսկ քա-
րերարն ան նայեցաւ յանմեղս թէ ծերայն, և անպիտոյ նմա այսպի-
սի . զի յորժամ մահանէր քահանայն ի խորանն կաւ առաքիւ անպիտոյ
նշ ընծայեցն, եկն հրեշտակ նշ յերկնից և եղ զնա իսկ ի վերայ գլու-
խայ, քահանայն, և եղ երեցն իբրեւ զմեռ ըստ : Եւ միջեւ զար :

ասէ ցծերն . եթէ թաղաւոր որ ոչ թողու ապականեալ ձեռք սպասուորել ինքեան՝ զիւրդ երկնաւոր արքայն չթողացուցանէ զարատաւորն առաջի իւր, այլ զարժանինն ևս պայծառացուցանէ : Եւ զգիւհաւորն աղատեաց յայտոյն , արձակեաց ինդուծի , և փառաւորեաց զանձնի չնորհս իւր :

Օ՛հե՛ր՝ ոմն ուտեր երկս պաքսամատս . և եկն առ նա հիւր , և եղ առաջի նորա վեց . և իբրեւ կերան , գիտաց թէ եկելոյն չէր բռական , և երեք երեք իւրն և երեք նմա : Եւ իբրեւ յարեան՝ ի սեղանոյն , մեղադրեաց հիւրին և ասէ . չէ պարտ շատ ուտել կրօնաւորին : Եւ խնդրեաց հիւրն թողուծի և գնաց : Եւ ծերն վաղիւն կերաւ զիւր սահմանն , և մնաց նըթեալ , և միւսն այլ օրն ևս աւելի , և յերկրորդում՝ օրն չկարէր տանել սովոյն , և ընկէց զանձն առաջի այ և լայր : Եւ եկն առ նա հրեշտակն տեսան և ասաց . եղև այդ քեզ՝ զի դատեցեր զեղբայրն . ոչ գիտես եթէ զոր ինչ և կարէ որ առնել՝ ոչ յանձնէն ասնէ , այլ ի չնորհացն այ . և արդ մի ևս առնէր զայդ :

Մտեալ էի , ասէ , ի վերայ տեսեանն , եկն առ իս ձայն որ ասէր ցես . ընդէր զարմանաս , ծեր դու , ընդ այս գործ . զի եթէ մահկանացու արդայ ոչ թողու զիշխանս իւր շողախեալ տղամի և գարշելի զգեստաւ մտանել և կալ առաջի նորա , որչափ ևս առաւել անայլին զբուծին սրբեաց և մարդեաց զազատաւորս իւր որ ընծային նմա զանդառնի խորհուրդս և կան առաջի փառաց պատնելոյ և երկնաւորի : Զայս տեսանել արժանի եղև երանելին Մարկոս եղիպտացի վասն այնորի զի ոչ դատեաց զքահանայն . այսպիսի յայտնութեանն եհաս նա չնորհքն Գնի :

Եր ոմն ծեր և ճաշակէր յաւուրն տաքսիմատս երկս . գնաց հիւր նմա եղբայր ոմն և նստան ուտել հաց . եղ և նմա երկս տաքսիմատս . և իբրեւ ճաշակեաց զայն՝ ծանեաւ ծերն զի ոչ էր բռական այն եղբայրն , և երբ առաջի նորա այլ ևս երկս տաքսիմատս : Եւ իբրեւ զեցան և յարեան , գատեաց ծերն զեղբայրն և ասէ ցնա . ոչ է պարտ , եղբայր , այգ պէս չտեսել մարմնայ : Իսկ եղբայրն ինչորեալ թողուծին և զնաց անտի : Իսկ յայդ ուշն իբրեւ եկն ժամ ճաշայ ծերոյն , առեալ երկս տաքսիմատս եկեր զնոսա ըստ սովորութեան , և գնաւ և նըթեալ կայր , ոչ բռնագատեաց զանձն համբերել : Այսպէս արար և յերկրորդումս առար և յերրորդումն , և սկսաւ տասականալ սովն և ծերն տկարանալ . յայնժամ ծանեաւ զի վասն գատելոյ զեղբայրն թողեալ եղև յաքականութեն այ : Եւ անկեալ յերկիր լայր և խնդրեւ զգործաւ իմեալ թողմանն այ : Եւ եկեալ հրեշտակն այ տակ ցնա . վասն զի գատեցեր դու զեղբայրն քո՝ եղև քեզ այդ . արդ զայս դիտալոց , զի որ որ ունիցի զբուրի պահոց և կամ այլոց գործոց բաւեաց՝ ոչ յանձնէ իւր ունիցի զայն , այլ չնորհքն այ զբաշտուցանէ զնա :

Նոյն արդեւ զքահանայն զայն՝ որ երթայր մերձ առ նա պատարագել, զի բամբասեցին զնա առ նմա. և լեւաց ձայն որ ասէր՝ առին մարդիկ զգատատառն իմ. Եւ տեսանէր Զրհոր ոսկեղէն և շլթայա ոսկեղէն, և գոթի մի Զրհան զի հանէր ոսկի ամանով Զուր և տայր ըմպողացն, ուստի ծերն ոչ կամէր ըմպել. Եւ ասէին ցնա. զհնչ փոյթ է քեզ, ընդէր մնաս ծարաւ, զի Զուրն սուրբ է և տեղին ուր կայ և ամանն որով տայ. Եւ եկեալ ՚ի միտս իւր ծերն՝ կոչեաց զերէցն և խնդրեաց Թողու՞թի, և ետ ասնել զպատարագն և հաղորդեցաւ ՚ի նմանէ.:

Եւ Զուր ծերն՝ Թէ որ ընկալաւ զպատարագութի, էառ հուր ՚ի ծոցս իւր.:

Եւ Զուր ծերն. եթէ տեսանիցես զդք ծիծաղեալ կամ կերեալ շատ՝ մի գատիր զնա, այլ ասա. երանի է սմա, զի բայց Թէ մեզս ոչ ունի, և վասն այնորիկ խնդայ յանձն իւր.:

Եւ Զուր հայրն Պիմէն՝ եթէ մարդ որ կարծէ եթէ զլուծութի կրօնաւորիմ և սիրտ նորա զայլա գատարար տէ, այնպիսին շատախօս է. և է դարձեալ այլ՝ որ խօ.

։ Միայնակեցի ումեան ծերոյ սովորութի ունէր քահանայն եկեղեցոյն ելանել առ նա և մատուցանել պատարագ և գառնալ անդ. բէն: Եւ զնայեալ ոմն առ ծերն մասնեաց զքահանայն՝ Թէ միգաւ գործ իցէ: Իբրեւ ել քահանայն ըստ սովորութե մատուցանել զպատարագն, իսկ ծերն գայթակղեալ առ քահանայն՝ ոչ երոյց նմա ըզգուռն և ոչ ետես զնա, և նա զնաց անտի արամեալ: Եւ ահա լուաւ ձայն յերկնից ծերն որ ասէր ցնա. առին մարդիկ յինն զգատատառնն իմ առին: Իբրեւ լուաւ ծերն զայս, ահ կալաւ զնա և ՚ի դարմացումն եղև, և ետես Զրհոր ոսկեղէն և գոյն ոսկեղէն և զնձիւն տակեղէն, և Զուրն ընտրեալ և կենդանի և յոտակ ՚ի նմա, և տեսանէր զի գորդի ոմն ընդր և տայր Զուր որոյ զպէսան ունէին. կամեցաւ և ծերն ըմպել ՚ի նմանէ զի ծարաւեալ էր, և ոչ եարբ վասն դագոյն դարձելայ որ ընդր զուրն: Եւ դարձեալ ձայն եղև առ նա որ ասէր. ընդէր ոչ ըմպես ՚ի սուրբ և ՚ի կենդանի Զրոյգ յայգմանէ, և կամ զինչ պղծութի վին յորտե ՚ի յուրիկն յայնմանէ որ ընա զնա, և զի ընա միայն և բաժանէ, այլ ոչ միտակ զուրն: Զայս այսպէս ետես և եկն ՚ի միտս ծերն և իմացաւ զտեսիւն, և կոչեաց զքահանայն և խնդրեաց Թողու՞թի ՚ի նմանէ և աղաքեաց ասնել որպէս և նախ ասանէր.:

։ Եթէ տեսանես զդք ծիծաղել կամ խառնել ընդ վայր, մի գատար զնա, այլ ասացես՝ Թէ երանի իցէ սմա զի մեզս ոչ ունի, վասն այնորիկ ուրախ է.:

։ Ասաց հայրն Պիմէն՝ Եթէ և մարդ որ կարծէ եթէ պահէ զլուծութիւն և զեղու. արգ լեւալ կայ, այլ ՚ի միտան գատե գամենայն. այն.

սեռցի յառաւօտէ մինչև յերեկոյ, և զլուծի ունի, այսինքն զի առանց օգտի ոչ խօսի:

ԻՆԱԿԻՐ ոմն առննթեր ծերոյ մի, և ՚ի ժամ հացին հանապազ գնէր զմի ոտն ՚ի սեղանն, և ծերն ոչ յանդիմանէր զնա: Եւ յետ բազում ժամանակաց չոգաւ ծերն այն առ այլ լաւագոյն այր և ասաց նմա զբանն: Եւ ասէ ցնա աւագն. առաքեա առ իս զեղբայրն: Եւ աբար այնպէս: Եւ յորժամ գնաց առ նա և եղև ժամ հացի և եղաւ սեղանն, փութացաւ աւագ ծերն և եղ զերկաթն ոտան ՚ի սեղանն, և եկեալն առ նա եղբայրն դժուարացաւ և ոչ կարաց համբերել և ասաց. հայր, չէ որարտ զայդ առնել: Եւ աւագ ծերն եհան զոտան ՚ի սեղանէն և ասէ. բարիոք ասես, եղբայր, մեղք մեծ էք այս, մեղայ առաջի այ: Եւ դարձաւ եղբայրն առ ծերն իւր և այլ ոչ երբէք արար զլռութիւն զայն:

ԻՅԻՒՆ երբեմն աշակերտքն ցհայրն ՝ աւկար. զհնչ է մեծն և զհնչ է փոքրն: Եւ նա ասէ. զոր ՚ի խորհրդս իւր տեսանէ որ փոքր՝ մեծ է այն, և զոր մեծ խմանայցէ՝ փոքր է: Եւ ասեն ցնա. մեկնեա մեղ ըզբանդ, հայր: Եւ ասէ ցնոսա. սրբեցէք զսիրտս ձեր և գտանէք զբանդ:

ԵՂԱՅԵՐ ոմն եհարց զծերն և ասէ. զհնչ է չարախօսութիւն: Եւ ծերն ասէ. եթէ ասիցես՝ այս եղբայր պինդ և փոյթ է ՚ի վարս և իմաստուն է, այլ սակաւ մի յայս ինչ իրս անհիմն է, ահա չարախօսեցեր զեղբորէ քումմէ. իսկ եթէ ասիցես՝ այս անուն խաբեբայ է և երգմնահար, այս դատապարտութիւն է և վատթարագոյն քան զչարախօսութիւն:

ԵՂԱՅԵՐ՝ ոմն անկաւ յազգմանէ սատանայի ՚ի փորձութիւն ինչ, և ոմն ՚ի հարցն ասաց. ոչ զհնչ չարիս գործեաց: Իսկ յետ սակաւ ժամանակի ննջեաց եղբայրն որ մեղուցեալն էր, և հրեշտակ տեսանէ հաճ զնա առ ծերն և ասէ. ահա զոր դատեցար՝ ննջեաց, ասաց նա՝

պիտի ոչ լուէ, այլ խօսի միշտ: Եւ է ալ ոմն որ յառաւօտէ մինչև ցերեկոյ խօսի, և պահէ զլռութիւն. այսինքն է՝ ալ ինչ ոչ ասէ, բայց միշտ զաչ հոգւոյ:

Եւ առ ոմն ՚ի հարանցն վասն եղբոր ումմէ՝ եթէ անկաւ ՚ի ջնութիւն, և ասէ. վայ չար արար: Իսկ զինի սակաւ աւուրց վախճանեալ եղբայրն այն, և ահա հրեշտակ տեսանէ եկն առ ծերն և ունէր ՚ի ձեռս

ուր հրամայես տանել զօս, յարքայութիւնն եթէ 'ի գեհեանն, վասն զի անիշխան զիս արարեր և յառաջ քան զժամանակն դատեցար զօս: Եւ մնաց ծերն մինչև ցօր մահուան իւրոյ արտասուօք ապաշխարել վասն բանին այնորիկ, մինչև թողութիւն արար նմա ան:

Եւ Եր' արքայ Ս' ճնգինոս' եթէ յորժամ կամի եղբայր առ եղբայր յեռու, գեն չարախօսութե կամ յառաջէ զնա 'ի տեղին կամ ընդ նմա գայ առ եղբայրն: Եւ քաց գարձեալ. ոչ ինչ է վատթարագոյն քան զչար սովորութիւն, քանզի բազում ժամանակի և աշխատութեան պէտք են այնպիսւոյն առ 'ի հատանելոյ զնա, քանզի առանց ժամանակի և աշխատութե անհնարին է հատանել զսովորութիւն. սակայն զաշխատութիւն բազումը ունին, իսկ զժամանակս ուննք առին, ուննք վաղ վաղակի կաճուպեցան 'ի մահուանէ անտի, և ան միայն գիտէ զինչ առնելոց է ընդ նոսա յաւուրն դատաւարանի:

Եւ Եր' ոմն ծեր. զինչ է որ ասէ՝ վասն դատարի բանից: Եւ ասէ ծերն. որ ինչ և իցէ բան յազազս մարմնաւ որ իրաց՝ դատարկաբանութիւն է, բայց միայն խօսել վասն հոգւոյ փրկութե՝ ոչ է դատարկաբանութիւն. սակայն յամենայն լուել լաւագոյն է, քանզի մինչդեռ խօսիս զլաւն՝ գայ 'ի մէջ և վատթարն:

զհոգի եղբորն այնորիկ և ասէ ցծերն. ահա եղբայրն զոր գատեցեր՝ ննջեաց, մօր ասէս ինչ զի կարգեցից զօս, յարքայութիւնն այլ թէ 'ի տանջանս: Եւ յահի լեալ ծերն՝ ոչ ունէր պատասխանի և ոչ բան մի: Եւ յետ այնորիկ եկն յինքն ծերն և մինչև ցվախճան իւր յողջօք և յարտասուս եկաց վասն նորա առ ան աղաչելով, մինչև տէր ներեաց նմա: Արդ եթէ սրբոց հարցն այնպիս բարկանայք տէր, մինչև բազում ջանիւք և խնդրուածով ուրբա ազօրից հաղիւ հաշտեցուցանէին ընդ իւրեանս զտէր, իսկ մեզ զինչ պատահելոց իցէ՝ որ այնպէս անողորմարբ գատեմք և բամբասեմք:

Եւ քաց ծերն. յորժամ կամայի զնալ եղբայր ոմն առ այլ եղբայր, գեն դատադութե և չարախօսութե յառաջ քան զնա զնայ անդ: Եւ քաց ծերն. ոչ ինչ չար իցէ քան զվատ սովորութիւնն, և զի յորժ աշխատութե պիտոյ է և ժամն բազումն առ 'ի հատանել զնա, և զի առանց բազում աշխատանաց ոչ որ կարի 'ի քաց ընդհեռու: Եւ զի զաշխատութե բազումը յանձն առին, իսկ ընդ բազում ժամն լեալ առ կաւք գտին զնա. զի ոմանք հատեալ եղեն փոյթ 'ի մահուանէ, իսկ ոմանք 'ի ծուլութենէ:

Եւ Եր' քան եղբ' ծերն՝ եթէ զինչ է բանն որ ասէ, թէ ամենայն դատարի բանի համարս տալոց էք: Ասէ ծերն. ամենայն բան որ վասն մարմնաւոր գործոյ ասի՝ դատարի բան է. իսկ ամենայն բան որ ասի վասն օգտի ինչ անմին, ոչ է դատարի բան. այլ լաւագոյն քան զամենայն լաւելն է, քանզի յասելն զբարին՝ գայ 'ի ներքս և չարն բանն և:

ԼՅՂԵՐ՝ երբեմն ժողով 'ի Սկիւթ յԱղիպտոսէ և խօսէին հարբն ընդ իրեարս, իսկ Հանադիսով լուռ կայր. և զինի յարուցեալ ել արտաքս և առեալ քուրձ ելից զնա աւազով, և համբարձեալ 'ի վերայ ողին իւրոյ, և արկեալ 'ի փոքր փիւրիդն աւազ՝ ունէր և զնա առաջոյ կողմանէ: Եւ հարցեալ 'ի ծերոց անտի՝ եթէ զինչ է օրինակդ այդ, և նորա պատասխանի տուեալ ասէ. այս քուրձ որ ունի սաստիկ աւազ՝ իմ՝ յանցանքն են, վասն զի բազում են մեղք իմ, և թողեալ զիմն զկնի, զի մի աշխատեցայց վասն դորա և լացից և ողբացից, և ահա այս սակաւս եղբօր իմոյ է, և սովաւ կամիմ զբօսնուլ զատապարտելով զեղբայրն. բայց չէ արժան առնել այդպէս, այլ մանաւանդ եթէ՞ զիւրսն արժան է բերել զառաջոյ, և վասն եղբօրն հոգ տանել և աղաչել զմեծ զի թողուի՞նք արասցէ նմա: Եւ լուեալ զայս հարանցն՝ ոտային. արդարեւ այդ է ճանապարհ փրկութե:

ՀԱՐՑԱՐ՝ 'իսկ հաննէս կարճահասակն՝ թէ զիարդ կարէ աղտեղեալ մարդ բամբասել զայլս՝ թողեալ զանձնն իւր: Եւ նա ասէ՝ լուր զառակդ. այր մի կամեցաւ կին առնուլ աղքատ, զի և ինքն աղքատ էր. և կին մի այլ ցանկացաւ նմա, որ և նա աղքատ էր, և զերկոսինն էառ և տարաւ 'ի տուն իւր, և երկղբինն մերկ էին: Եւ 'ի ժամ՝ երեկոյին ել մի կինն և ժողովեաց յաղբււածն և 'ի փողոցաց զանկեալ հնոտին և կցեալ զնոսա ա.

Եւ երբեմն ժողով մեծ 'ի Սկիւթ 'ի վերայ մեղուցելում եղբօր և խօսէին հարբն զայն, իսկ հայրն Պիւր լռեաց. և յարուցեալ զնաց և քեալ ափսոս զմեծ աւազով երարձ զնա 'ի Թիկունս իւր, իսկ և 'ի զամբող փոքր ետրկ աւազ ասեալ. և առեալ զայն 'ի ձեռս՝ ունէր առաջի իւր, և արեպէս եկն 'ի ժողովն: Հարցին զնա եղբարքն և ասէն. զինչ է այդ, հայր: Դա ասէ. քուրձս այս մեծ ցնէ և ծանր՝ են անթիւ մեղք իմ, և թողի զնոսա յետոյ իմ՝ ոչ առնանելով զայլքան բազմութե մեղաց իմոց և ոչ ողբամ զնոսա, իսկ և փոքրս այս զամբող՝ են մեղք եղբօր իմոյ զոր առաջի եգեալ ունիմ, և գառաւոր նորա պարպեալ եմ լինել այսօր. այլ և պարս է մեղ հայել նախ յետոյ 'ի քուրձ մեր և ոչ լինել կրիտիս այլում: Եւ յարուցեալ հարբն ասալին. ճշմարիտ այս է ճանապարհ կենաց:

Եւ հարցեալ եղբ Եսհաննէս կարճահասակն՝ թէ զիարդ կարէ մարդ աղտեղեալ բամբասել զայլս՝ թողեալ զանձն իւր: Եւ նա ասէ՝ լուր զառակս. այր մի աղքատ կամեցաւ առնուլ կին աղքատ, և կին մի այլ աղքատ ցանկացաւ նմա, և էառ զերկոսինն 'ի առն իւր, և երկղբին մերկ էին: Եւ 'ի ժամ՝ երեկոյին ել մի կինն և ժողովեալ յաղբիււածն և 'ի փողոցաց զանկեալ հնոտին՝ կցուեալ զնոսա արար իւր ծածկոյթ

րոր ծածկոյթ առաւանդոյն իւրոց : Եւ յորժամ՝ ետես զնա միւս կիինն, ասէ ցայրն . տեսանէս զբողոք զայս՝ որ շոր ջի մերկ և ոչ ամաչէ : Եւ նա ասէ . ապա դու ամենեկին մերկութիւնդ ոչ ամաչես և զգա բամբասես :

ԵՍԱՅ՝ Հայրն Ովք ցաշակերտն իւր Պաւղոս . մի եր բէք բերեր բան օտար՝ ի խռղս յայս :

ԲԱՐԱՅՆ Նահանգն վիմական ծերն ասէր մեզ վառն աբբայ Վանիէլի եգիպտացւոյն՝ եթէ գնաց ՚ի Տերեւուծ, զի զձեռագործն իւր վաճառեացէ : Վանուկ մի աղաչէր զնա և ասէր . վասն նյ, հայր, եկ ՚ի տուն իմ և արա աղօթս ՚ի վերայ կնոջ իմոյ, զի ամուլ է : Իսկ ծերն բռնադատեալ ՚ի մանկանէն՝ գնաց ՚ի տուն նորա . արաւ եալ աղօթս կնոջ նորա, և կամօքն նյ սարմնառեաց կիինն : Եւ ոմանք որք ոչ երկնէին յայ, յանդգնէին անգգամեալք ասելով՝ եթէ մանուկն այն անվաստակ էր, և յաբբայ Վանիէլէ յղացաւ կիինն : Եւ ցաց ծերն ցայրն . յորժամ ծնանի կիինն քո, ազգ արա ինձ : Եւ եկեալ առ նա ասէ . յայ և յաղաչանաց քոց ծնաւ կիինն իմ, հայր : Նայնժամ՝ եկն աբբայ Վանիէլ և ասէ ցնաւնուկն . արա ճաշ և կոշեա զազգականսն քո և զսիրելիս քո : Եւ յորժամ՝ եկեալ ճաշէին, առ ծերն զսանդիայն առաջի ամենեցուն և ասէ ցնա . ով է հայր քո, և ստընդիայն եցոյց մատամբ ձեռինն զհայրն իւր, որ միայն ունէր աւուրս քսան և երկու : Եւ փառաւոր արարին ամենեքեան զնո՞՝ որ պահէ զայնոսիկ որք զձմարտութիւնն յամենայն սրտից իւրեանց խնդրեն՝ :

առաւանդ իւրոց : Եւ տեսեալ միւսն՝ ասէ ցայր իւր . տեսանմա ըզմերկ բողոք այս՝ որ ջրի և ոչ ամաչէ : Ասէ այրն . դու ամենեկին մերկութիւնդ ոչ ամաչես և զնա բամբասես : Եւ յոյնպիսի է զոր տեսեալ :

Ասէր միշտ հայրն Ովք ցաշակերտ իւր . մի երբեք աներ ընդ քեզ բան ինչ օտարոտի ՚ի սենեկի իմում, այլ բարի . սկսեալ մեր ՚ի վերայ որա կատարեացուք, և մի խառնակեցուք շարեք զբարիս մեր :

* Օրինակ մի կին Ռաբբանուկէն այսոյէս հաւատօքէ . Աբբայ Դանիէլ երթայր ՚ի վաճառ . պատանի մի աղաչեաց տարաւ ՚ի տուն իւր և ետ աղօթս առնել ՚ի վերայ կնոջ իւրոյ, և յղացաւ և ծնաւ . և բամբասեցին թէ ՚ի նմանէ յղացաւ ,

զի անգործ էր այրն : Եւ լուեալ Դանիէլ չողաւ ՚ի տուն առնն մինչ քսան և երեք աւուրց էր մանուկն . և արար ժողով մեծ, և առեալ ըզմանուկն և հարց թէ ով է հայր քո : Եւ նա եցոյց մատամբն, և փառաւորեցին զՔրիստոս արտասուօք :

յերկրորդ թարգմանութիւն

ՄԱՐԳԱՐԷԱՑԱՒ Հայրն Նստնիտս վասն հօրն լ'մո-
նայ և ասէ՝ Թէ յառաջես դու յերկիւղն նոյ յոյժ։ Եւ
հանեալ զնա արտաքոյ սենեկի իւրոյ և եցոյց նմա վէժ՝
մի մեծ զի կայր՝ և ասէ ցնա . անտրգեա զվէմն զայս և
ապտակեա և հարցես զդա։ Եւ նա արար այնպէս։ Լ'սէ
ցնա հայրն լ'նստն . ասանց ինչ քեզ վէժն այդ։ Եւ նա
ասէ՝ ոչ։ Լ'սէ լ'նստն . այսպէս և դու հանդերձեալ ես
հասանել յայդ չափ։ Եւ եղև իսկ . վասն զի այնպէս գե-
րազանցեալ եղև հայրն լ'մնաս, մինչև ՚ի բազում՝ ան-
մեղաւ Թէն ընաւ մոռացաւ զարու Թիւն։ Եւ յորժամ
եղև նա եպիսկոպոս, բերին առ նա կոյս ոմն որ էր յղի՝
և ասեն . տուր սմա կանոն, տէր։ Իսկ նա կնքեաց իտաչ
՚ի վերայ արուլայնի նորա, և հրամայեաց առ նմա եր-
կուս կտաւս և ասէ . մի գուցէ ՚ի գնալ դորա ՚ի ճանա-
պարհի մեղքի դա և կամ որդի դորա, և ոչ գտանին պա-
տանք դոցա։ Իսկ նորա ասէին . զի՛նչ գործեա, տէր, տուր
կանոն դեռ ՚ի պատիժս։ Իսկ նա ասէ . տեսանէք և դուք,
եղբայրք, զի և ինքն մերձ է ՚ի մնա՛ և զի՛նչ արարից
դմա։ Եւ արձակեաց զնա։

ՀԱՅՐԸ լ'ղաթմն եթէ տեսանէր գործ ինչ զայ-
թակելի, ասէր . լ'ղաթմն, դու մի առներ զայն։ Եւ
այսպէս դադարեցուցանէր զխորհուրդ իւր ՚ի դատելոյ
զեղբայրն։

ԳԻՆԱՑ երբեմն հայրն լ'մնա ՚ի տեղի ուրեմն զի ճա-
չակեցէ ինչ . և էր անդ եղբայր ոմն՝ որոյ անունն գար-
շելի հռչակէր . գիպեցաւ և կինն, առ որ անկանէր եղ-
բայրն անդ լեալ։ Եւ եմուտ հայրն լ'մնա ՚ի տուն բամ-
բառեալ եղբօրն . և իբրեւ գիտացին ընակիչք տեղւոյն
այնորիկ Թէ կինն զոր բամբառէին՝ ահա եկեալ առ նոն

կայ 'ի տուն անդր եղբորն այն, շփոթեցան յոյժ և զնացին հալածել զնա 'ի տեղւոջն իւրմէ. և իբրեւ գիտացին թէ Ղմնա անդ իցէ, աղաչեցին զնա զնալ ընդ նոսա: Իսկ եղբայրն գիտացեալ զամբօխն, ած զկինն 'ի կարաս մեծ և թաքոյց զնա: Եւ իբրեւ եկն ամբօխն, հայրըն Ղմնա գիտաց թէ ուր իցէ կինն, և խորհեցաւ ծածկել զայն. վասն այն եմուտ 'ի տուն և նստաւ 'ի վերայ կարասոյն, և հրամայեաց յուզել զտունն թէ գտցեն զկինն: Իսկ հայրն Ղմնա. զինչ է այս զոր գործէք, զրպարտել զայր անմեղ: (Նայնժամ աղօթս արարեալ 'ի վերայ նոցա արձակեաց զամբօխն, և կալեալ զձեռանէ եղբորն ասէ. զգոյշ լեր անձինքս: Եւ զայս միայն առացեալ զնաց անտի:

Եւ ըստ հայրն Պափնոսիէ՝ եթէ հարցի ես զհայրն Ստկար և ասեմ. ասա ինձ բան որով կեցից, հայր: Իսկ նա ասէ. մի ումեք առնէր չար բնաւ, և մի դատեացես զք. զպս արա և կեցես:

Եւ ըստ ոմն յանցեալ 'ի Սկիտե, և արարին ժողով վասն նորա. կոչեցին և զհայրն Ստկաս անդ 'ի ժողովն, և նա ոչ կամեցաւ զնալ: Եւ արձեալ պատուիրեաց քահանայն և ասէ. քեզ ակն ունին և մնան ամենայն ժողովն: Իսկ նա ըստ կամեց նոցա յարուցեալ եկն, և առեալ փսիաք ծակ և լցեալ զայն աւաղով եղ 'ի վերայ թիկանց խրոց և այնպէս եկն 'ի ժողովն, Եւ ելին ամենայն ժողովն ընդ առաջ նորա, և իբրեւ տեսին՝ ասեն. զինչ իցէ պոյ, հայր: Իսկ ցնտաւ. այս է իմ մեղք որ սորեն յետոյ զկնի իմ, և ես ոչ տեսանեմ. և ահա եկի պատգ զատել զայլոյ մեղս: Իսկ նոքա իբրեւ լուան զպոյ, ինչ ոչ ասացին ցեղբայրն, այլ թողութիւն չնորհեցին նմա. և ցրուեցաւ ժողովն ամենայն:

Եւ ըստ ոմն եհարց ցհայրն Պալէն և ասէ. եթէ տեսանեմ յանցեալ ինչ զընկերն՝ բարւոյք է թէ ծիծաղեցայ զայն: Իսկ ցնա ծերն. յորժամ մեք ծածկեմք զմեղս եղբորն, յայնժամ և լծ ծածկէ զմեղս մեր: Իսկ եղբայրն. յորժամ տեսանեմ զեղբայր որ զորմէ լսեմ յանցանա ինչ՝ ոչ հրաւիրեմ զնա և 'ի սենեակս իմ և ոչ աբախանամ ընդ նոն, և իբրեւ տեսանեմ այլ եղբայր բարխանուն՝ ինզուժ՝ ընդունիմ և ինդրեմ զնա: Իսկ ցնա ծերն. եթէ ընդ բարխանունն այն զմի

ինչ անձեռն 'ի հաճեցեացն, պարտական ես զի և ընդ յան-
ցեղն կրկին արասցես զայն . զի զեղ վիրուորին պիտոյ
իցի և ոչ ողջին : | Եւ վասն այտորիկ բան ինչ նման սո-
րին . եր ամն եղբայր' որ 'ի հասարակաց վասն նստէր
միայնացեալ, որ կողիւր Տիմոթէոս, և եր նա ընտրեալ
և սուրբ յոյժ . իսկ հայր վանիցն լուսա զայլոյ եղբորէ
համբաւ ինչ մեղաց, և եհարց վասն նորա ցՏիմոթէոս
եթէ զինչ արասցէ : | Իսկ նա ասաց՝ արտաքսել զնա 'ի
վանայն, և արտաքսեցին զեղբայրն : | Իսկ յորժամ այս
այսպէս եղև՝ զի արտաքսեցին զեղբայրն ըստ բանի Տի-
մոթէի, յայնժամ վազվաղակի և առժամայն եկն փոր-
ձութի պատերազմի եղբորն 'ի վերայ Տիմոթէի անշաղի՝
մինչև անկաւ . իսկ Տիմոթէ լացր առաջի նյ և ասէր՝
Թող ինձ, տէր, զի մեղաց : | Եւ եկն առ նա ձայն յերկ-
նից որ ասէր . Տիմոթէ, ոչ վասն այլ ինչ իրիք պատ-
ճառի պատահեաց այդ քեզ, այլ վասն այտորիկ զի ան-
տես արարեր զեղբայրն զայն 'ի ժամանակի փորձութե
իւրց, և փոխանակ օգնելոյ առաւել քնատեցեր նորա և
անձին քո :

ՀԱՐՑԻ անմեղ յհայրն Պիմէն և ասեն ցնա, որպէս
կարաց բառնալ հայրն՝ | Եսթերինէ զայնպիսի աշակեր-
տն իւր : | յէ ցնատա ծերն . եթէ ես եղեալ էի անդ,
զթիկնոց իմ դրեալ էի ընդ անարից նորա : | յէ ցնա
հայրն Պիմոթոս . և զինչ պատասխանի տալիւ նյ դու
ընդ այդ : | յէ Պիմէն . ասէի՝ Թէ դու ասացեր, տէր,
եթէ հան նախ զգերանդ յականէ քու մեջ, և ապա հայ-
եացիս հանել զլիւզ յականի եղբոր քո :

| Եւ ԲԱՍԵՐ ամն գթեաց 'ի մեղս, որ էր 'ի ժողովս եղ-
բարց . և եր մերձ առ նոսա միայնակեաց ամն՝ որ զասն
քառասուն ոչ բնաւ ելեալ էր 'ի սենեկէ իւրմէ . եւ առ
առ հայր վանիցն և պատմեաց նմա վասն անկելոյ եղ-
բորն, իսկ նա ասաց արտաքսել զնա : | Եւ յորժամ վա-
րեցաւ եղբայրն արտաքս, գնացեալ մնաւ յանապառ ան-
ապատին և նստեալ անդ լացր դառնապէս զաւուրս բա-
զուսն : | Իսկ խորհրդովն նյ եղբարք անմեղ գնային առ
հայրն Պիմէն . և մինչ անցանէին ընդ այն տեղի, լուսն
զնայն ողջոյն . և մտեալ յեղէգնուսն անապա, գտին անդ
զեղբայրն զայն 'ի տրամութիւն մեծ, և աղաչեցին զնա
գնալ ընդ իւրեանց մինչև յհայրն Պիմէն . իսկ նա ոչ

կամեցաւ, այլ ասէ. ոչ, այլ մեռանիմ ես ասաւ: Եւ ե-
կեալ եղբայրն առ հայրն Պիմէն պատմեցին նմա վառն
նորա: Իսկ ծերն առաքեաց կոչել զնա առ ինքն: Եւ իւ-
րեւ եկն եղբայրն այն առ ծերն, ետես զնա ծերն արխ-
րեալ յոյժ. յարեաւ և ընդ առաջ ել ուրախութեամբ
և համբարեաց սիրով և մխիթարեաց զնա յոյժ բանիւք
և արդեամբք: Եւ ապա առաքեաց զեղբայր ոմն առ միաց
նակեացն այն և պատուիրեաց առ նա այդպէս. 'ի բա-
ղամ. Ժամանակաց կամէի տեսանել զքեզ զի լսէի ըզ-
քէն, և 'ի կրկին ծուլութենէ երկուցս ոչ տեսաք զմի-
մեանս. իսկ արդ կամքն այ պատճառս եկն 'ի միջի,
աշխատեաց և եկ առ իս զի տեսցուք զմիմեանս: Իսկ
նա զի ընաւ ոչ եր ելեալ, ոչ կամեցաւ գնալ, բայց խոր-
հեցաւ 'ի մտի և ասէ. Թէ ոչ յայ ազգեալ եր Պիմէն,
ոչ կոչէր զիս: Եւ ելեալ գնաց առ նա, և ողորմեալ
զմիմեանս նոստան: Եւ հայրն Պիմէն ցմայնակեացն.
արք երկու էին 'ի գիւղ ուրեմն և ունէին իւրաքան-
չիւրն մեռեալ առաջի իւր. և մինն թողեալ զմեռեալ
իւր, գնացեալ ողբայր զմեռեալ ընկերին իւրոյ: Իբրեւ
լուաւ զպս միայնակեացն, և գիտաց զատացեալն և յի-
շեաց զոր արար առ եղբայրն և ասէ. Պիմէն յերկինս
է 'ի վեր, իսկ ես եմ 'ի վայր և 'ի խորս անդհարաց: Եւ
ապաշաւեալ զզնացաւ յոյժ և գնացեալ ապաշխարեաց
արտասուգք, և ուսաւ յայնմհետէ դատել հանձարով:
Եւ պատուիրեցին առ հայր վանիցն և կացոյցին զեղ-
բայրն 'ի սենեակ իւր:

ՀԱՐՑԻՆ հարք ոմանք ցհայրն Պիմէն և ասեն. եթէ
տեսանեմք զեղբայրն որ մեղանէ՝ պարտ է զի յանդի-
մանեացուք զնա: Իսկ ծերն ասէ ցնտա. ես զայս արա-
րից, եթէ անսպարհք իմ ընդ այն իցէ և տեսանեմ
զեղբայրն 'ի գործել զմեզս՝ զանց առնեմ զնովաւ և ոչ
յանդիմանեմ զնա, քանզի պարպէս ուսայ 'ի Վիտէ՝ ոչ
դատել զի մի դատեցայց:

Եւ ԲԱՍՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա-
զինչ արարից, հայր, զի կարճմտիմ և նեղիմ 'ի նըս-
տելս իմում 'ի խցի: Եւ ցնա ծերն. մի զք արհամար-
հեցես և մի զք բամբասեցես, և հանգիցես 'ի նըս-
տել. զի գրեալ է՝ Թէ զանօրէնութիւն իմ պատմեցին
և հագացայց վառն մեղաց իմաց:

ՊԿԱՑԵԱԼ ԵՐԵԼԻՄ ՀԱՅՐԵՆ ՊԻՍՏԻՆ 'ի կողմանս եգիպտացոց և բնակեաց անդ . դառաւ և այլ եղբայր որ բնակէր մերձ 'ի տեղի նորա, որում էր կին 'ի խցի իւրում, և ոչ յանդիմանեաց զնա ծերն . և դիպեցաւ կնոջն այնորիկ ծնունդ 'ի գիշերի : Իբրեւ գիտաց զայն ծերն, առնէ ցաշակերտ իւր . առցես դու գինի դորակաւ և տարեալ տացես մերձաւորի մերոց եղբօր, զի կարիս նորա է այսօր : Եւ ոչ իմացան աշակերտք ծերոյն զգործն զայն զոր արար ծերն : Եւ իբրեւ ետես եղբայրն զքաղցրութի ծերոյն, զի փոխանակ յանդիմանութեան սէր առաջեաց նմա գլխաւ, շահեալ անտի եղբայրն՝ զջաջեալ յոյժ ապաշաւեաց ընդ գործն իւր : Եւ յետ սակաւ ինչ առաւրց ետ զոր ինչ ունէրն կնոջն և առաքեաց զնա 'ի գիւղ . և ինչն շինեաց տնեակ մերձ 'ի տնեակ ծերոյն, և աշակերտեալ նմա ուսանէր միշտ 'ի նմանէ . և ապաշխարեալ զմեղան՝ եղև կատարեալ տաւր, և վախճանեցաւ եղբայրն այն անդ :

ԻՍԵՐ ՀԱՅՐԵՆ ՊԻՍՏԻՆՈՒԹԻՆ՝ ԵԼԻՔ ԵՐԵԼԻՄ ԵՐԼՈՅԻ 'ի ճանապարհի, և մոլորեալ իմ յուզւոյն գտայ մերձ 'ի գիւղ ուրեմն, և տեսի զտնանս որք խօսէին ընդ միմեանր . և կացի յաղօթս և աղաչէի զԾժ վասն մեղաց իմաց : Եւ եկաց առաջի իմ՝ հրեշտակ տեսան ունեղով 'ի ձեռին իւրում՝ նիզակ հրեղէն և ասէ զիս . ՊԻՍՏԻՆՈՒԹԻՆ, ամենեքեան որք գատեն կամ բամբասեն զեղբարս իւրեանց, այսու արով սատակեցին . իսկ դու զի ոչ դատեցիր զոր տեսերդ, այլ այնպէս խոնարհեցար առաջի իմ, իբր լի է քո գործեալ էր զայն մեղս, վասն այնորիկ անուն քո գրեցաւ 'ի գիրս կենդանեաց յաւիտեան :

ԻՍԻ ԾԵՐՆ . մի դատեցես զպոռնկեալն՝ լի է և դու տաւր իցես, ապա լի է ոչ՝ անօրէն իցես . զի որ ասաց՝ լի է մի չնայցես, նոյն ասաց՝ լի է մի դատեր զդք :

ԻՍԱՅ ՈՒՄՆ 'ի հարցն՝ ԵԼԻՔ ոչ իցէ 'ի ներքոյ երկնից արդ բնարեալ իբրեւ զազգ քրիստոնէից, և ոչ զք է պատուեալ յերկրի որպէս զազգ կրօնաւորաց . այլ զայս միայն զնաս ունի, զի հաւատայ գիւաց և յիշադար լինի եղբարց և յիտակալէ և բամբասէ և դատէ . և զմերն ոչ տեսանեմք զմեղս, և կամահար հրատարակեմք զեղբօրն մեղս : Եւ յու դու լի է տեսցես աչք գործեալ զմեղս ումք, մի դատեցես և մի բամբասեցես, այլ ասացես՝ ԵԼԻՔ ետ քան զամենեւեան յանցաւոր իցեմ :

ԵՄԱՅ ամեն 'ի ծերոցն' եթէ ոչ ինչ է լուսազոյն քան զայս պատուիրանն, թէ մի արհամարհեցես զեղբայրն քո. զի գրեալ է՝ յանդիմանեա զեղբայրն քո, և ոչ առ նաւս մեղս վասն նորա։ () Ի թէ տեսանես զեղբայրն քո 'ի մեղս և ոչ խորատեսցես զնա սիրով 'ի դէպ ժամաւ, զարին նորա 'ի ձեռաց քոց խնդրեցից. իսկ եթէ յանդիմանեսցես սիրով և նա մեռացէ 'ի նմին, դու անարարաւ լիցիս. զի բարւոք է յանդիմանելն սիրով և ոչ զարշել ատելութեամբ։

() ԵՐ ամեն մեծ նաւեր 'ի լերինս Երուոց 'ի սահմանս Ենտիօքու, և էր նորա աշակերտ արագ 'ի դատել զամենայն ոք. զի թէ տեսանէր զեղբայր ոք գթեալ 'ի մեղս, վազվազակի դատէր զնա։ Եւ բազում անգամ խրատէր զնա ծերն, օրէնս դնէր և ասէր. զգոյշ լեր, որդեակ, զի մեղիս և կորուսանես զանձն քո այդ ակտիւ, զի ոչ ոք գիտէ զմարդոյն, բայց միայն հոգին 'ի նմա։ Եւ զի բազումք բազում չարիս գործեցին առաջի մարդկան, և 'ի ծածուկ ասպաշխարեցին առաջի այ. և մարդիկ զմեղս միայն իմացան զնորա, և զասպաշխարելն ոչ իմացան։ Եւ այլք չար գործեցին զամենայն առաւրտ կենաց, և 'ի ժամ մահուն ասպաշխարեցին և առին թողութիւն ամենայնի։ Եւ այլք մեղան, և աղութիւք և պաղատանօք սրբոց սրբեցան։ Եւ ամեն այսորիկ ոչ է պարտ դատել զոք, զի մի է գառաւոր ամենեցուն անձ. և մարդ որ դատէ զայլ ոք, հաւառակ այ գտանի. քանզի զգաւուն զոր ետ հայր անձ որդւոյ, յախտակէ զնա. այլ ատասցես՝ անիծեալ թելիսք որ գործել ետ զայն, այլ եղբայրն անպարտ է։ Եւ զի 'ի մօի ոչ դատել զոք, քանզի թէ դատես զոք՝ փախի 'ի քէն հոգին այ։

ԵՄԱՅ զարձեալ ծերն. ընդէր դատես դու զմարդապան կամ զնացող կամ զգող և կամ զորս ամեն 'ի չաբագործացն, քանզի ունին նորա իւրեանց զգառաւորն անաչառ. և ընդէր դու զնոցայն քննես և դատես և կուտես զչարիս նոցա 'ի զլուխ քո։ Եւ անգամ անգամ եթէ իմաստութիւն քննեսցուք, գտանեմք զմեղս մեր չար քան զնոցայն. զի հայիմք անառակ ակամբք. արդ այս չաւ իցէ։ Եւ բազում անգամ անարգեմք զեղբայրն և պարտական լինիմք զեհէնին հրոյ. և զի զայս վճիռ տէրն եհաւ՝ որով ասաց թէ որ հայի 'ի կին և ցանկաց նմա,

չնայ ընդ նմա . և որ ասէ ցեղապէս մերոս , պարտաւոր լիցի գեհնի հրդիս : Ի և այլ ինչ ահագին քան զայս . զի բազում անգամ անարժանութի հազարդիմ զմարմին տեսան , և դատեմք զայն որ եսպան զուկ մարդ . և մեք սակս անարժան հաղորդութի քրիստոսասպան լինիմք և զտանիմք հազարդակից սպանողաց նորա . և յիբաւի է , վասն զի որ հերձեցեց զծիրանի թագաւորի , և կամ որ զքաղմով շաղախէ և աղտեղէ զնա , զմի պառիստ կրեացեն երկողեանն : Իսպէս է և որ խաչեցին զտէքն յայնժամ , և որք և զմարմին նորա անարժանութեամբ հազարդին , 'ի միում տանջանա՞նքնալոց են ըստ բանի երանելոյն Սաղոսի :

Ի՞՞ՍԵ ԺԵՐՆ . եթէ տեսանես զեղապէս քո մեղութեալ ինչ , մի հաւաքեր 'ի վերայ նորա մեղադրանս , այլ 'ի վերայ զիւին զիցես որ պատերազմին ընդ նա և ասացես . որպէս արդ սա յաղթեցաւ և յանցեաւ , նոքա պէս և ես յանցեալ և յանցաներոց եմ : Իշ ողբարով ինդրեցես յայ զաքնութի , և ցաւակից լեր յախանայ յանցանն նորա . քանզի ոչ որ կտի մեղանել ձց և կորուսանել զանձն իւր , այլ ամենեքեան բռնադատիմք և խաբիմք 'ի զիւաց :

(Դ)ԵՐ ՈՒՆ պատմեաց մեզ զայս՝ եթէ բնակէր ծեր ուն 'ի խորին անապատ , և զնաց առ նա եղբայր ուն 'ի վանիցն տեսանել զնա . եհարց զնա ծերն՝ թէ որպէս իցեն եղբարքն : Իշ նա ասէ . բարւոյք են արթութիւք ձերալք , հայր : Իշ գարձեալ եհարց զեղբորէ ումեմեկ՝ որոյ անունն ոչ բարւոյք համբաւէր : Իշ նա ասէ . ոչ ազատեցաւ 'ի շար յայն գործոց , հայր : Իսկ ծերն իբրեւ լուաւ ասէ . որչափ լիտեցաւ եղիկիլին : Իշ առժամայն զմի պս բանի յախշտակեցաւ ծերն և եղև իբրեւ զմորհեալ , և ետես յանաւրջն զինքն զի կայր 'ի գողգոթայ և տեսանէր զտէքն (Յ) Ի՞՞Ս Կախեալ 'ի խաչէն 'ի մէջ երկուց առաջակաց . և ասէր ինքն՝ թէ Զանայի մերձեկեալ և երկիր պաղանել նմա . իբրեւ հնարէի զայս , լուայ զի հրեշտակեաց տէր մեծաւ ձայնիւ որոց առաջի նորա կային հրեշտակացն և ասէ . հանէք զդա արտաքս , զի հակառակ իմ է դա , զի յառաջ քան զգոտոստանս իմ դատեաց դա զեղբայր իւր : Իշ իբրեւ ձգեցին զնա արտաքս և բերին առ դուրսն , կառեաւ փիլոն իմ 'ի դռնն եկի .

զեցւոյն և մնաց յինէն, և եւ փոխեալ մերկացեալ, և երկեալ զարթեալ առժամայն: Եւ ասեմ՝ ցեկեալ եղբայրն. չար եղև օրս այս՝ ի վերայ իմ: Իսկ նա ասէ ցիս. վասն էր, հայր: (Եւ այնժամ պատմեցի նմա զոր տեսի և ասեմ՝ Թէ զփրկմն իմ մերկեալ յինէն՝ հովանին աստուծոյ էր, որ վերացաւ յինէն վասն դատելոյ զեղբայրն, և պակասեցայ ի նմանէ: Եւ ունիմ վկայ զտէրն փառաց, զի յայնմ հետէ զԹէն ամ կացի եւ մնորեալ ի լեռան յայն, և ոչ ճաշակեցի հաց ամենեւին և ոչ մտի ընդ յարկաւ և ոչ խօսեցայ ընդ ումբ մինչև տեսի նման առաջնոյ տեսլեանն զտէրն, և հրամայեաց տալ յիս զփրկմն իմ: Եւ զայս ասէր երանելի ծերն վասն իւր: Իսկ մեք որ լեռնք զտոսկալի զայս գործ յայն. պիսի ծերոյն, այլ զինչ կարասցուք ասել, բայց միայն զայս՝ զի Թէ արդարն հաղիւ կեցցէ, մեղաւորն ո՛ր գլխանիցի: Ի՞նչ ասաց ծերն. ոչ ինչ այսչափ բարկացուցանէ զամ և ոչ ինչ այսպէս հեռացուցանէ զմարդն յնոյ հովանոյն, իբրև զգատել և չարախօսել և արհամարհել զընկերն: Եւ այնչափ ծանրագոյն ցուցանէ մեղս տէրն զգատել եղբօրն քան զայլ ամենայն մեղս, մինչ զի ասէ. կեղծաւոր, հան նախ զգերանդ յախանէ քումմէ, և ապա հայեացիս հանել զչիղ յախանէ եղբօրն: Եւ յառ չափով հաւատարեաց փրկիչն իբրև զգերան ընդ շիղ, զմեղս եղբօրն շիղ և զմեղս դատողին գերան առնուանելով: Ի՞նչ գիտասցուք, սիրելիք, ոչ ինչ է չար և դժուարին մեղք քան զգատել և բամբասել և արհամարհել զեղբայրն. որոյ վկայ իցէ փարիսեցին այն՝ որ վասն դատելոյ զմաքսաւորն ընդունայն կորեան ամենայն բարեգործութիւն նորա: Եւ այնպէս և ձախակողմեան աւազակն դատելով զընկերն զրկեցաւ ի մտից գրախտին և ունայն կրեաց զժամն զայն փրկութեւ. զի ոչ ինչ այսպէս կարող իցէ արհամարհել զգանձս և զբարիս հոգւոյ, իբրև զգատել զընկերն: Ինքէր ոչ զանձինս դատեմք, և ընդէր ոչ քննեմք զչարիս մեր զորս ստուգիւ քիտեմք, Թէպէտ և ոչ ամենեքեան զամենայն. զի և այլ բազում ունիմք մեղս և ոչ գիտեմք. այլ զորս գիտեմք, նոքին բաւական են դատապարտել զմեզ. ընդէր յափրշտակեմք մեք զգատաստանսն նոյ: () Ինչ գործ ունիմք մեք առ տեղծուածսն նոյ և կամ զինչ խնդիր ունիմք

յրնկերէն, և զինչ օգտեսցուք յայլոց մեղաց թէ դատեսցուք. ունիմք իւրաքանչիւր զմեզս մեր, և այն բաւական են 'ի հոգք մեզ, զայն դատեսցուք և զգեհեանն որ պատրաստեալ են յաղագս նոցին մեզ՝ մտածեսցուք. զի դատել զոք կամ արդարացուցանել՝ այ և ոչ մեր իշխանութի է, և 'ի ձեռս նորա իցէ կորուսանել կամ կեցուցանել զարարածս. զի եթէ արարիչ ամենայն արարածոց հաւատամք զանձ, ապա յայտ է զի որ ետեղծն զնոսա՝ նա դատէ: || 'ի Զանալեսցուք զանձ իւր և զկիսակս, եղբայրք, իբր թէ այլ զք իցէ արարիչ և այլ զք դատաւոր, այլ կատարելապէս ծանիցուք, և դուք ամենայն 'ի նա թողցուք: () 'ի եթէ զմեր գործս յանձնարար իցէ յանձնել, ապա միշտի ևս առաւել զայլոց. քանզի այ միայն գործ իցէ հատուցանել իւրաքանչիւր բոս գործս իւր, որ գիտէ զամենեւեան և զհասակս նոցա և զէութի և զգործ և զբաժանումն հոգւոյ և մարմնոց. վասն այն զամենայն ինչ 'ի նա թողցուք զմեր և զայլոց, այնմ որ քննէ զսիրտս և զերիկամնս և զհոգւոյ հաւրգս և զմտածութիւնս, և հատանէ անցանէ բան նոցա մինչև ցրաժանումն հոգւոյ և շնոց, յօգից և ուղղոց. որով կրնի ամենայն ծուծը երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանգարամետականաց: | Երգ մեք, ով եղբայրք, զտկարութի մեր միայն 'ի միտ ունիցուք և ողբացուք զանձինս մեր, և զայս խորհեսցուք եթէ որպէս կացցուք առաջի ահաւոր ատենին Վիշի այ, և թէ զինչ պատասխանի տացուք: | Ետացուք սեր միմեանց, ստացուք ողորմութի գթարով. որպէս զի սոքօք փրկեսցուք 'ի մեծի քննութե աւուրն: | Ե զերծցուք 'ի դատելոյ և 'ի բամբաստելոյ զքնկերն և յարհամարհելոյ. այլ ևս առաւել օգնեսցուք միմեանց և սիրեսցուք և զմիմեանց բեռն բարձցուք և որպէս զանդամս մեր խնայեսցուք, զի անդամք միմեանց եմք որպէս ասէ առաքեալ՝ գլուխ Վիշն է և ամենեւեան մարմին մի, իսկ իւրաքանչիւրն զք անդամ ինչ. եթէ վշտանայ ինչ մի անդամն, վշտանան ամենայն անդամքն ընդ նմա: | Ե Վիշն եկեալ քահանայապետ հանգերձելոց բարեացն, և գթութի միացու 'ի մեզ և հաշտեցոյց զմեզ խաչիւն իւրով ընդ հօր այ, և եղև ինքն գլուխ մեր ամենեցուն:

ՎԱՍՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ

ԵՒ ՈՒՂԻՂ ԴԱՑԱՍՏԱՆԻ

ԱՍԱՅ՝ Հայրն Մանն՝ եթէ են մարդիկ որ չար չա-
րեն զանձինս իւրեանց կրօնաւորութիւն, և ոչ կարացեալ
գտանել զքնարուի իրաց՝ հեռի եղեն՝ ի ճանապարհէն անց։
ԻՂԱՍՅՐ՝ ոմն եհարց ցհայրն Սիմէն՝ եթէ քնասին
հոգիք իմ առ վարդապետին խնամ, նստայց այլ առ
նմա։ Ի՞նչ գիտէր ծերն եթէ քնատի։ և զքանչաքեալ
քնդ նորա հարցումն թէ զիարդ, ասէ, նստայց և այլ,
և ասէ ծերն։ եթէ կամիս՝ նիստ։ Ի՞նչ երթեալ նստաւ։
և զարձեալ եկեալ՝ եթէ քնատի իմ հոգիս, և ծերն ոչ
ատաց եթէ ել՝ ի նմանէ։ Իսկ զերրորդն եկեալ՝ ասէ.
գիտաալիք զի ոչ ևս նստիմ առ նմա։ Ի՞նչ ցնա հայրն
Սիմէն։ ահա արդ ապրեացիս։ երթ և մի նստիս առ
նմա։ Ի՞նչ ցնա ծերն։ Դր մարդ է որ թէ տեսանէ զքե-
նաս հոգւոյ իւրոյ, և հարցանն պէտա ունի։ վասն ծա-
ծուկ խորհրդոց է հարցանել, և ծերոց է այս քննելի.
բայց վասն յայտնի մեղաց չէ ինչ պէտք հարցանել, այլ
վարդապետի ի բաց հաստանելոյ։

1 ԱՍՅՑ հայրն Մաննիս։ բազումք ճշեցին զմարմնս իւրեանց
ի ճշնութիւն, և յետոյ հեռի գտան յայ, վասն զի ոչ գտին քննու-
թեամբ զգառաստանս։

2 Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Սիմէն և ասէ ցնա։ զինչ արարից,
հայր, զի տուծի հոգի իմ՝ ի մերձաւորն կապ ծերոց իմոյ, կապց առ
նմա թէ ոչ կապց։ Գիտէր և ծերն զի քնատիւր, և զարմացաւ զհար-
ցանելն և ասէ ցնա։ Ընդ անդ՝ թէ կամք քո իցէ։ Գնաց եղբայրն և
եկաց անդ։ և զարձեալ եկն առ նա և զոյն բանն ասաց։ Ասէ ցնա
ծերն։ ելցես գու՝ ի տեղալէն յայնմանէ։ Եւ ել և գնաց, և եկն առ
նա զերրորդ անգամ և ասէ ցիմէն։ հաւատաւ ինձ, հայր, զի այլ ոչ
տուծի անդ անձն իմ։ Եւ ասէ ծերն։ բարւոք է, որդեակ։ գնացեալ
ես, մի զարձցիս յետս, այլ նստիք անդ։ և զինչ պարտ էր զայն հար-
ցանել, քանզի մէկ է որ տեսանէ ուրեք զնա առնին և հարցանէ ըզ-
փախուստն, այլ փախել պարտ է ստիպով։ քանզի զծածկեալ խոր-
հուրդ հարցանէ ոք, և խնդրէ զգուշանալ յանցանացն։ Իսկ վասն
յայտնի մեղաց զինչ պարտ է հարցանել ումիք, այլ առժամայն հա-
տանել պարտ է զնոսա։

ԵՂԲԱՅԻ՝ ոմն Եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ . 'ի Ժաւմանակի նեղութե իմոյ խնդրեցի յունանց որոնց իրա ինչ 'ի պէտտ ինձ, և Ետուն ինձ զայն ըստ սիրոյ. արդ եթէ անձ և ինձ չնորհեսցէ, տանց զայն և ես ըստ սիրոյ այլ ումեք, եթէ դարձեալ տաց տուողին իմոյ 'ի Ժամանակի նեղութե իւրոյ: Իսէ ցնա հայրն Պիմէն. արդարութի առաջի այն է թէ անդրէն տայիր, վասն զի նորա է: Իսէ ցնա Եղբայրն. եթէ տարայց առ նա և նա ոչ կամիցի առնուլ, այլ ասիցէ ցիս՝ եթէ երթ, որպէս և կամիս տուր աղքատաց: Իսէ ցնա Ծերն. եւն նորա իրքն. եթէ քեզ տացէ յինքենէ և քո չիցէ խնդրեալ 'ի նմանէ, այն քո է. ասպա եթէ քո իցեն խնդրեալ կամ 'ի միայնակեցէ կամ յաշխարհականէ, և ոչ կամիցի դարձեալ առնուլ 'ի քէն, աստանօր եւն ընտրութիւնք՝ զի գիտելով նորա տայցես զայն վասն նորա աղքատաց:

ԻՍԷՍ՝ հայրն Պիմէն. մարդ որ ուսուցանէ և ինքն ոչ առնէ զոր ուսուցանէն, նման է աւազանի որ զամենեւեան արբուցանէ և լուանայ, և զինքն ոչ կարէ սրբել, այլ ամենայն պղծութի և աղտեղութի անդէն մնայ:

ԵՂԲԱՅԻ՝ ոմն 'ի հարանց ցհայրն (Յոհաննէս կարճաճասակ՝ եթէ զինչ է միայնակեաց: Եւ նորա պատասխանի տուեալ և ասացեալ՝ թէ աշխատութի. վասն զի որպէս միայնս յամենայն գործ աշխատի, այսպէս և միայնակեացն:

Եղբայր ոմն Եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա . 'ի Ժամանակի նեղութեան իմոյ խնդրեցի 'ի սրբոյ ումեմէ ինչ, և ես զպէտտ իմ սիրով. և արդ եթէ ումեցիմ ես լիով տացեմ և ես զնա այլոց սէր, հայր, եթէ տացից 'ի նա դարձեալ որ ես ինձ: Ասէ ցնա Ծերն. իրաւունք նոյ այս իսկ են՝ զի տացես 'ի նա որ իւրն էր: Ասէ Եղբայրն. և թէ տարայց 'ի նա և ոչ առնու, այլ ասացէ ինձ՝ արասցես զինչ և կամեսցիս և ասուր սէր, զինչ արարից: Ասէ ցնա Ծերն. յամենայնի նորա է այն ինչ. զի զոր գու ոչ խնդրես և տայ որ քեզ, այն քո է. իսկ եթէ խնդրես և տայ որ քեզ, եթէ կաշնու զնա 'ի քէն դարձեալ և եթէ ոչ՝ այն ինչ նորա է. այլ պարտ է ում և տացես զայն նորա գիտութիւն տացես զայն սէր, որ է ոգորմութիւն:

Եւսաց հայրն Պիմէն. որ ուսուցանէ այլոց և ինքն ոչ առնէ զոր ուսուցանէ, նման է նա աւազանին իւր որ զայլս արբուցանէ և լուսացն 'ի աղմոյ, և ինքն լի է աղմոք դարձելով:

Եհարց ոմն 'ի հարանց զԵօհաննէս կարճն և ասէ ցնա. զինչ իցէ կրօնաւորութի. իսկ նա ասէ. զիչաք և աշխատութիւն է, և որ վշտազնի յամենայնի՝ նա Ծերն իցէ:

ՎԻՅՈՂԻՔ երկու ընդ իրեարս կառէին յԵզդիպտոսի .
և երթեալ Հայքն Սիմէն աղաչէր զմեծն և զՏՊՐԱՆ,
զոյն գեօղն զի խաղաղութիւն արասցեն ընդ փոքրագոյն
գեօղն, և ոչ կամէին լսել նմա : Իսկ նորա թօթափեալ
զփռոյի ոտից 'ի վերայ նոցա, և ելեալ նոցա 'ի պատե-
րազմ ընդ իրեարս՝ կոտորեցան և յաղթեալ եղեն մեծ
գեղջն մարդիկն : Վասն զի առնէ տէր իրաւունս զըկեղաց :

ԻՅԻՐ՝ երբեմն Հայքն Սիմն՝ եթէ չողաք ես և Սի-
տիմ առ Հայքն Սքիդաս և լուաք 'ի նմանէ զի կրթէր
զբանս զայս՝ մի երկնչիր, Յակոբ, իջանել յԵզդիպտոս :
Եւ բազում ժամանակմէր զնոյն բանս ասելով : Եւ բա-
խեալ մեր զդուռն՝ երաց մեզ, և հարցեալ զմեզ և ա-
սացեալ թէ ուստի էք, և երկուցեալ մեր ասել թէ՝ 'ի
խրճժացն եմք՝ ասացաք թէ 'ի լեռնէն՝ Լիարեայ եմք :
Եւ ասէ ցմիւզ . զի՞նչ արարից զի հեռաւորք էք դուք :
Եւ մոռցեալ զմեզ 'ի ներքս, տեսեալ մեր զի 'ի գի-
շերին յայնմիկ գործեալ էր բազում փխբառանս, և հար-
ցաք ցնա զի ասասցէ մեզ բան : Եւ նա ասէ՝ եթէ ես
յերեկորեայ մինչև ցայժմ յօսի քսան գիրկ, և ոչ է
ինձ այս պիտոյ . այլ կասկածեմ մի գուցէ զայքասացի ան-
ձ և յանդիմանեացէ զիս և ասասցէ, զի կարող էիր գոր-
ծել՝ ընդէր ոչ գործեցեր . յաղաքս պղծութիւն աշխատեմ
և գործեմ ամենայն զօրութեամբ իմով : Եւ օգտեալք 'ի
նմանէ զնացին :

ՎԱՐՁԵԱԼ՝ այլ ծեր եկեալ մերձ 'ի գետն և զը-
տեալ եղէզն և նստեալ անդ եղեգամբն հառանէր ցօ-
ղուն 'ի գետոյն և յօսէր սիրոյ և ընկենայր 'ի գետն : Եւ

։ Ատէր Հայքն Սիմն՝ եթէ զնացաք երբեմն ես և Հայքն Բիթիֆ առ
Հայքն Աքիւլ, և լսեաք զի ուսանէր զբանս զայն՝ եթէ մի երկնչիր,
Յակոբ, իջանել յԵզդիպտոս : Եւ իբրեւ բազում անգամ ասէր զայս .
բախեցաք զգուռն, և նա երաց մեզ և ասէ . ուստի՞ իցէք : Եւ մեզ ա-
սեմք 'ի լեռնէն Լիարեայ : Եւ ասէ նա . զի՞նչ արարից ձեզ զի հեռա-
ւոր էք : Եւ ասարաւ զմեզ 'ի ներքս : Իբրեւ մտայ, դուք զի աշխատեալ
էր զգիշերն ողջոյն և հիւսեալ էր զարմաւենին, և խնդրեցաք 'ի նմանէ
մեզ բան : Եւ նա ասէ . ես յերեկոյէ մինչև ցայժմ հիւսեցի սիրոյ
գիրկս քսան, և ոչ ինչ պիտոյ է սա ինձ . այլ զի մի բարեխոսի տէր և
ասասցէ զիս՝ եթէ կարող էիր գործել ընդէր ոչ աշխատեալք : Եւ շահ
եղև մեզ և եկաք անտի :

։ Եւ երբ ոմն անցանէր ընդ գետ . և իբրեւ կանչ, եգիտ շամբս եղև
գան և մտեալ բնակեցաւ անդ, և հիւսէր սիրոյ զտեքս եղեգան
ընկենայր 'ի գետն : Իբրեւ տեսին զայն արք տեղւոյն, եկին գետովն և

այսպէս ասեմէր մինչեւ եկին մարդիկ և տեսին զնա, և ապա յարուցեալ գնաց. զի ոչ եթէ վասն պիտոյից ինչ, այլ վասն աշխատութե և խաղաղութե ասեմէր զայն:

Եւ յայնքէն ի վեր Գայրն իմեացարոս. եթէ ունիցիս ընդ ումեք սէր, և հանդիպեսցի նմա ՚ի փորձութիւն անկանել պոռնկութե, եթէ կարեա՝ ձեռն տուր նմա և ձգես զնա ՚ի վեր. ապա եթէ ՚ի հերձուած ինչ անկանիցի և ոչ լոկ քեզ և դառնայ առժամայն, հաստ և ընկես զնա ՚ի քէն, մի գուցէ յամելով քո ընդ նմա՝ յափշտակեսցէ զքեզ ընդ ինքեան ՚ի խոնարհ յանգունդա:

Եւ յայնքէն ի վեր Գայրն իմեացարոս հօրն ի ն. տանիտի՝ եթէ բազում առաքինութիւն արար ՚ի մանկութե իւրում, և ՚ի ծերութե իւրում հիւանդացեալ կուրացաւ. բազում միտմարութի եղբարքն վասն հիւանդութեն արկանելին ՚ի բերան նորա: Եւ հարցեալ Գայրն Սարիով յաղագս այսր՝ եթէ զինչ լինիցի նմա վասն միտմարութեն այնորիկ, ասէ ցնտա հայրն Սարիով. եթէ սիրտ իւր կամի և խոնարհի ախորժեղով, եթէ ճաշակեսցէ արմաւ մի, ասնու զայն ան յաշտաւ տալէ նորա. ապա թէ ոչ խոնարհեսցի, այլ անկանայ ընդունի զայն, ան պահէ զվատտակն նորա ամբողջ. վասն զի ոչ է կամօք, այլ բռնաբար են. և նոքա զվարձաւն ընդունին ողբ տանն:

Գտն զնա և ասեմ ցնա. ընդէր հիւսեա զայն մինչ ոչ պիտոյ է քեզ: Եւ նա ասէ. ՚ի յայն սակա ասեմ՝ զի աշխատեցիմ, այլ ոչ թէ վասն պիտոյից ինչ ասեմ: Եւ գնաց անտի:

Եւ Գայրն Թեոփորէ փերեմացի. եթէ ունիս գու բարեկամութիւն ընդ ումեք և գիպեսցի նմա փորձութի պոռնկութե և անկանի նա, և կարող ես գու՝ տուր ձեռն և յարո զնա. իսկ եթէ ՚ի հերձուածքս անկանի և ոչ կամի լսել քեզ, փոյթ հաղցես զնա ՚ի քէն, որպէս զի մի յամելով քո ընդ նմա՝ և գու ես անկցիս ՚ի յայն խորտութա կորստեան նորա:

Եւ Գայրն զծերոյ ումեմէն՝ եթէ բազում և անհանգուրժեղի ճգնութիւնն կրեալ ՚ի օմեացարոս ՚ի մանկութե իւրում. իսկ ՚ի ծերութեն հիւանդացեալ կուրացաւ. և անկա ՚ի մահինն. և բազում միտմարութիւն բերին նմա եղբարքն, և կերակրէին զնա ձեռագործօք իւրեանց զփափուկս ինչ: Եւ հարցն Գայրն Սարիով և ասեմ. զինչ լինի առաջին ճգնութիւնք նորա յաղագս այժմու միտմարութե և փափկութեան այն: Եւ Գայրն ասէ. ասեմ ձեզ. եթէ ցանկութիւն և խահկերութեամբ զհիտ ընթանայ մտք, թէ և մի արմաւ կերցն, պահանջուցէ զվարձաւ աշխատութեան իւրոյ տէր. իսկ եթէ միայն ոչ ճգնեցին և ինչեմ ընդ փափուկս, այլ ես առաւել զժուարեացի և խղճիցէ զոր ասեմէ՝ ՚ի սակա սկարութեն, ասցէ տէր զվարձաւ աշխատութեն առաւելոյ, զի յախմայ բռնաբարի. իսկ որ պատեն նմա, զվարձաւ մեծաւ ասեմ անուն յոյ:

ՍԵՄԵՐԻՆ՝ երբեմն ՚ի Սկիւթ զհայրն Խաչակ ե-
րէց առնել. և լուեալ փախեալ յԵփրատոս, և երթեալ
յանդոն թաքեալ ՚ի մէջ խոռոցն. Եւ չափն հարքն ըզ-
հետ նորա և հասեալ իջին յանդն հանգչել փոքր մի
անդ, վասն զի գիշեր էր, և զէջն արձակեցին զի արա-
ծեացի: Եւ երթեալ իջին եկաց ՚ի տեղւոջն ուր էր թա-
քուցեալ հայրն Խաչակ. և այգուցն խնդրեալ զէջն՝
գտաք զծերն և զարմացաք: Ի՞րդ կամեցեալ զնա կա-
պել՝ ոչ առնոյր յանձն ասելով, թէ ոչ փախչիմ, վասն զի
կամք իյ եմ. և ուր փախչիմ, նոյնպէս գտանիմ, վասն
զի այս ձեռնադրութիւն յոյ է:

ՊԱՏԾԵԱՑ՝ հայրն Պանիէլ աշակերտ երանելոյն
Իրսէնի և ասէ. նստէի երբեմն առ հօրն Ղեքսանդրի
և կալաւ զնա ցաւ, և պարզեաց զինքն պորտ ՚ի վեր
վասն ցաւոյն. Վէպ եղև հօրն Իրսէնի գալ խօսել ընդ
նմա, և ծերն ետես զնա զի կայր այնպէս պրկեալ: Ի՞ր-
քև խօսեցաւ՝ ասէ ցնա. « Եր աշխարհականն զոր տեսի
աստ: Ի՞րէ ցնա հայրն Ղեքսանդրոս. ո՞ւր տեսեր զնա:
Ի՞րէ ցնա. մինչդեռ իմանէի ՚ի լեռնէն՝ հայեցայ յայս-
կոյս և տեսի զոմն զի կայր պարզեալ պորտ ՚ի վեր: Եւ
անկաւ առաջի նորա և ասէ. ես էի, հայր, վասն զի ցաւ.

1. Գնացին երբեմն եղբարք ոմանք առ հայրն Խաչակ որպէս զժ-
որհնեացն զնա քահանայ. իսկ նա մինչ ծանեալ զայն՝ փախեալ յԵ-
փրատոս և գնաց յագարակ ուրեմն և թաքեալ ՚ի մէջ խոռոց: Իսկ
հարքն գնացին զինի նորա գտանել զնա: Եւ իբրև հասին յագարակն
յայն, կամեցան սակաւիկ մի հանգչել անդ. և թողին արածել զէջն
իւրեանց, վայն զի էր գիշեր: Գնաց էջն և եկաց առ գլուխ թաքուցե-
լոյ անդ ծերոյն և արածէր և կայր անդ: Իսկ առաւօտուն խնդրէին
զէջն, և գտին զհայրն Խաչակ անդ և պանչացան, և կամեցան ունել
և կապել զնա: Ասէ ցնոսա հայրն Խաչակ. « Եւ ոչ ես փախեալ ՚ի
մէջ յայտնէտէ. և ծանեայ զի կամք իյ եմ այս. և ուր ե փախեալ »
ասա զիս ՚ի ձեռս ձեր: Եւ ասէ ցնոսա. եթէ կամիք զի հնազանդեցայ
ազալանաց ձերոց, մի բերէք ասա զմանկունս կեալ, վասն զի չորք ե-
կեղեցիք քակէյան ՚ի Սկիտե ՚ի մանկանց:

2. Պատմեր մեզ հայրն Դանիէլ աշակերտ հօրն Արսէնիոսի և ասէր՝
եթէ էի երբեմն ես մարմակայ հօրն Աղեքսանդրի և կալաւ զնա խիթա
ինչ ցաւ, և ՚ի խոտութէ ցաւին անկեալ կայր բերան ՚ի վայր: Եւ ել
յայնժամ հայրն Արսէնի կոչել զնա, և ետես զնա սփռեալ անկեալ,
և ոչ ծանեաւ. և իբրև կոչեաց զնա, ասէ ցնա. « Ի՞նչ էր գեղձունն այն
ուր որ կայր անդ անկեալ յորտայս: Ասէ ցնա Աղեքսանդրի. և մօր
տեսեր զնա: Ասէ ցնա ծերն. « մինչ գայի ՚ի լեռնէ անտի, նայեցայ յայ-
րին վայր և տեսի զոմն անկեալ անդ տղեղ բերան ՚ի վայր ձգեալ
կայր: Իսկ նա անկեալ առաջի նորա ասէ. Թող ինձ, հայր, զի ես էի

կարու զիս : Ի՞նչ ցնա ծերն . ապա ուրեմն դու էիր , ես կարծեցի թէ աշխարհական դը իցէ և վասն այնորիկ հարցի ցքեզ :

Ի՞նչ էր ' դարձեալ հայրն ' Դանիէլ ' եթէ յորժամ էրն 'ի Սկիւթ հայրն Լ'ըսէն , էր անդ մենակեաց մի որ գուշանայր զկարասի ծերոցն : Եւ հորն Լ'ըսէնի առեալ զնա 'ի խուզն իւր ' կամեցեալ շահել զնա և զծերսն հան գուշանել , և ասէ ցնա . զինչ և խնդրես ' ես տամ քեզ , միայն մի գողանար : Եւ ետնմա ոսկի և հանդերձ և լուծայս և զամենայն պէտա նորա . և երթեալ դարձեալ գողանայր : Իսկ ծերքն իբրև տեսին թէ ոչ դադարէ 'ի գողանայր , հալածեցին զնա : Եւ զայս դարձեալ ասէին ծերքն . եթէ գտցի եղբայր որ ունիցի հիւանդութիւն տկարութե , պարտ է տանել նմա . ապա եթէ գողանայցէ , հալածեցի աստի , վասն զի զհոգիս իւր տու գանի , և զամենեսեան որ եթէ 'ի տեղւոջն են ' խռովեցուցանէ :

Ի՞նչ էր ' դարձեալ հայրն ' Դանիէլ ' եթէ երբեմն այլ եղբարք երթեալ էին 'ի Թաբայիդ վասն կտաւոյ , և ասէին թէ այսու պատճառաւ տեսանեմք զհայրն Լ'ըսէն : Եւ մտեալ հայրն Լ'ընթսանդր պատմեաց նմա և ասէ ' թէ եղբարք են եկեալ յ'ընթսանդրիէ և կամին տեսանել զքեզ : Ի՞նչ ծերն . ուսիր 'ի նոցանէ թէ յինչ պատճառս են եկեալ : Եւ հարցեալ ցնասա լուաւ 'ի նո-

որ կախ այնպէս տգեղ . քանզի ցաւ սաստիկ ունէր զիս : Ասէ ցնա ծերն . եթէ գու էիր ' ես ոչ բարւոք գիտեցի , ալ գու հիկ դը կարծեցի , զի այն նմա էր :

Գառնեաց մեզ հայրն Դանիէլ ' եթէ յորժամ էր հայրն Արսէնի 'ի Սկիւթ , էր անդ եղբայր մի կրօնաւոր և գողանայր զանձն եղբարքն , և տարաւ զնա հայրն Արսէնի 'ի սենեակ իւր , զի կամէր զնա շահել և հանգուցանել զեղբարսն , և ասէ ցնա . յորժամ պիտոյ լինիք քեզ ինչ , եկ առ իս և տար 'ի ասնէ իմե , բայց գողացիս մի : Եւ ետ նմա ոսկիս և գրամս և հանգերձս և պիտոյս : Իսկ նա զնայեալ և անգրէն ևս գողանայր : Ետնժամ իբրև տեսին ծերքն զի ոչ գադարեաց 'ի գողանելոյ , արտաքսեցին զնա 'ի վանից անտի և ասացին . եթէ իցէ եղբայր որ ունիցի տկարութե ինչ , պարտ է բառնալ զնա և շահել . իսկ որ գողանայն , պարտ է արտաքսել զնա . զի թէ իւրն գուրիցէ անձն , այլ և զայլսն մի գայթակղեցուցէ :

Եւ ասց հայրն Դանիէլ ' եթէ եղբարք տեսնէր կամեցան գնալ 'ի Թաբայիդ յաղագս վնայ , և յուզեայ կամեցան տեսանել զհայրն Արսէնի . և մտեալ Արսէնի գրէ ասէ ցնա . եթէ եղբարք եկեալ յԱրսէնի գրից , կամին տեսանել զքեզ : Ասէ ցնա ծերն . քննեցես նախ զպատճառս թէ վասն էր եկեալ են : Իբրև լուաւ թէ վասն զնայ 'ի

ցանէ զի ասէին՝ 'ի լիւերայիդ երկեանք վասն կտառոյ։
Եւ ասէ ծերն. ոչ տեսանեն զերեսս լ'քսէնի, զի ոչ ե-
կին վասն իմ, այլ վասն իւրեանց գործոյն. հանգո զնա-
սա և արձակեա 'ի խաղաղութիւն, և ասա զնոսա՝ թէ
ծերն ոչ կամի տեսանել զձեզ։

Լ'ԵԻՆՆ՝ վասն հօրն Օ եմանի աշակերտին Սիդուիա-
նաի՝ եթէ 'ի սկզբանէն ոչ ինչ կամէր առնուլ յաւե-
քէ, և որք բերէինն՝ ելանէին դարձեալ տրտմեալք, զի
ոչ ընդունէր. և դարձեալ այրք զային առ նա և կամէին
առնուլ որպէս 'ի մեծ ծերոյ, և ոչ ունէր ուստեք տալ
նոցա, դարձեալ և նոցա գնացին արամեալք։ Լ'բէ ծերն.
զի՞նչ գործեցից, զի որք բերենն՝ տրտմին, և որք խնդ-
րենն՝ դարձեալ և նոցա տրտմին. արդ մանաւանդ եթէ
զայս արարից, որք բերենն ինձ՝ առից, և որք խնդրենն՝
տաց։ Եւ զայս արարեալ՝ հանդէք և զամենեցուն կամն
կատարէր։

Լ'ՀԱՐՑ՝ հայրն լ'բրահամ աշակերտ լ'գաթոնի
ցհայրն Սիմէն և ասէ. զի որք դէք հանապաղ կուին
ընդ իս։ Լ'բէ ծերն. ընդ քեզ կուին, բայց ընդ մեզ
ոչ կուին, որովհետեւ զկամն նոցա կատարեմք. վասն
զի կամք մեր դէք եղեն և նեղեն զմեզ, զի կատարես-
ցուք զնա։ Լ'այց կամին ուսանել թէ ընդ մեզ պատե-
րազմին դէք. պատերազմեցան ընդ Սիմէնի և ընդ
նմանիս նորա, իսկ ընդ մեզ կտնք անձանց մերոց պա-
տերազմին։

Լ'ԻԵՊ եղև զի միաբան 'ի Սիլիւթ առ իրեարս ծերք
Ճաշակէին, և հայրն Յոհաննէս կարճահասակ ընդ նո-

թերայիդս գնան, ասէ զնա. ոչ տեսանեն նոցա զերեսս Արսէնի-
սի, զի ոչ վասն իմ եկեալ են, այլ վասն իւրեանց գործոյ. կերակ-
րես զնոսա և արձակեա, զի գնացեն խաղաղութիւն։ Եւ ասաց նոցա
եթէ ոչ էր կարող ծերն տեսանել զձեզ։

Եւ Սսէին և վասն հօրն Չենոնի՝ եթէ ոչ ինչ առնոյր յաւեքէ, և
զպառկէին որք բերէին նմա. և ալքք զային և խնդրէին 'ի նմանէ
իրբէ 'ի ծերոյ մեծէ, և ոչ ունէր զի տացէ ինչ՝ զայլակցէին և նոցա։
Ասէ ծերն. զի՞նչ արարից, որք բերենն և որք խնդրենն՝ զայլակցեն
և տրտմին երկողեանն. ալ այս լաւագոյն թուի ինձ, զի զոր բերեն
կաւայց, և որոց խնդրենն՝ տաց։ Եւ արար այնպէս։

Եւ Նհարց հայրն Աբրահամ ցհայրն Պիմէն և ասէ զնա. որպէս պա-
տերազմին ընդ մեզ գէք։ Ասէ զնա Պիմէն. ոչ պատերազմին ընդ մեզ
գէք, քանզի կամք մեր կատարին 'ի մեզ, և նոցա լինին 'ի մեզ գէք և
նեղեն զմեզ. իսկ եթէ կամին գիտել, եթէ ընդ ով պատերազմին գէք,
ծանիր զի ընդ Սիմէն և ընդ նմանիս նորա։

ան էր: Իսկ յարուցեալ երիցու որումն մեծի տայր ըզկուժ ջրոյն զի արեցեն. և ոչ որ կամեցաւ առնուլ ՚ի նմաննէ, բայց միայն ի յոհաննէս կարձահասակն: Իսկ զարմացան ընդ նա և ասեն՝ թէ զիարդ դու կրտսերագոյն քան զամենեւեան իշխեցեր առնուլ և ըմպել յերիցուէն: Ի՞նչ ցնոսաւ հայրն ի յոհաննէս. եւ յորժամ յառնեմ տալ ումեք զկուժ ջրոյն, ուրախ լինիմ թէ ամենեւեան ըմպեն, զի առնուցում վարձս. արդ եւ յաղագս՝ այնորիկ առի, զի եղիցին նմա վարձք և մի տրտմեացի վասն ոչ ումեք առնլոյ ՚ի նմաննէ: Իսկ զայս նորա ասացեալ՝ դարձեալ զարմացան ընդ ընտրողութի նորա, և ամենեւեան օգտեցան ՚ի նմաննէ:

Իսկ երկու եղբարք ըստ մարմնոյ, և կրտսերագոյնն էր յառաջագոյն զգեցեալ զձև միայնակեցութեն քան զերէցն: Իսկ եկեալ ոմն ՚ի հարանցն առ նոսա՝ եղին զկուժ ջրոյն, և եկն կրտսերագոյնն զի լուսացէ զոտս ծերոյն: Իսկ ծերոյն կալեալ զձեռանէ նորա՝ շարժեաց զնա ՚ի տեղոյն և ած զերիցագոյնն: Իսկ ասեն ցնա որ շուրջն կային զտուաւ եղբարքն. կրտսերագոյնն յառաջ է քան զդա ՚ի ձեզ, հայր: Ի՞նչ ցնոսաւ ծերն. եւ առնում զառաջնորդութիւն կրտսերոյն և արկանեմ ՚ի հասակ երիցաբունն:

Իսկ երբեմն մենակեացք յազիպտոսէ ՚ի Սկիւթ. երթեալ առ ծերսն տեսին զնոսա զի ուտէին ՚ի սովոյն կրօնաւորութեն փութապէս՝ և գայթակղեցան: Իսկ ի մնացեալ երիցուն և կամեցեալ հաճել զմիտս նոցա, քաբաղեաց յեկեղեցւոյն ժողովրդեանն և ասէ. պահեցէք

Երկու եղբարք մարմաւորք ելեալք յաշխարհէ կրօնաւորք եկեն. իսկ կրտսեր եղբարքն նոքր էաւ զկերպ և զկարգ կրօնաւորութեն, և յեւ բազում ժամուց ապա էաւ և երէցն եղբայր: Եւ եկն երբեմն առ նոսա մի ոմն ՚ի հարցն, և եզին առաջի նորա տալա, և եկն ՚ի ծուռն կաւ կրտսեր եղբայրն լուսեալ զոտս ծերոյն: Իսկ ծերն կալեալ զձեռանէ կրտսերոյն յետս կացոյց զնա, և զերէցն եղբայր յառաջ կացոյց: Ասեն ցնա բնակեցք տեղոյն. հայր, զի կրտսերն այն աւագ իցէ ՚ի ձե կրօնաւորակած: Ասէ ծերն. եւ առից զաւագութի կրտսերոյն և տայց ցերեց եղբայրն: Չայս վասն այն արար ծերն, որպէս զի մի հարաւասցի կրտսերն ՚ի վերայ երէց եղբորն և կորիցէ:

Երբն երբեմն հարց տեսնէք յազիպտոսէ ՚ի Սկիւթ տեսանել զհարաւ. և իբրեւ տեսին զնոսա, ՚ի յերկարաձգել պահոցն սովեալս փութաւսն զկրտսերոյն, վասն այսորիկ գայթակղեցան ՚ի նոսա: Եւ նոսա զայս երէցն Սկիւթոյ և կամեցաւ շինել զմիտս եզիպտացեացն, զտան. այսորիկ քարոզեաց պահս յեկեղեցին և առէ յժողովուրդն:

և առաւել ձգեցէք զվարս կրօնաւորութեան ձերոց, եղբարք, իսկ եգիպտացի եղբարքն կամէին գնալ, և ոչ արձակեաց գնտա: Եւ իբրև զառաջին օրն պահեցին՝ ցնորեցան, զի ետ նոցա պահել զերկուս աւուրս: Իսկնոքա որք բնակեալ էին ՚ի Սկիւթ՝ պահէին զշաբաթն. և եկեալ շաբաթուննստան եգիպտացիքն ճաշակել ընդ ծերսն: Եւ փութացեալ եգիպտացիքն ուտել զհացն, կալաւ ոմն զձեռաց նոցա և ասէ. հանդարտութիւն կերայք իբրև զմենակեացս: Եւ նորա մղեալ զձեռանէ նորա ասէ. արձակեա զիս զի մեռանիմ, զամենայն շաբաթս ջերմ ոչ ճաշակելով: Իսկ ցնա ծերն. եթէ դուք զերկուս երկուս աւուրս պահելով այդպէս թալացայք, զհարդ յեղբարքս գայթակղեցայք որ հանապաղ զայս կատարեն կրօնաւորութիւն: Եւ անկան առաջի նոցա և շինեցան ՚ի կրօնաւորութիւն նոցա և յոգան խնդութիւն: Եւ իսկ Եփրատի հայրն ՚Զաթոն ցհայրն ՚Ղոն և ասէ. կամիմ ունել զլեզու իմ, զի մի խօսեցցի սուտ: Եւ ասէ ցնա հայրն ՚Ղոն. եթէ ոչ խօսիս սուտ, բազում մեղս գործես: Եւ նա ասէ. զհարդ: Եւ ասէ ծերն. ահա երկուս արք՝ քո առաջի մահ գործեցին, և մին ՚ի նոցանէ փախեաւ և անկաւ ՚ի խուղն քո, և ահա իշխանն խնդրէ զնա և հարցանէ ցբեղ և ասէ՝ թէ քո առաջի

յերկարել ժբաջիք ընդ մեզ ՚ի պահս և ՚ի Զքնութիւն: Եւ կամեցան գնալ եգիպտացիքն. իսկ նա ոչ եթող գնտա գնալ: Եւ իբրև պահեցին զաւուրս երկուս՝ կորացան և լուծան եգիպտացիքն այնորիկ, և նոցա օր ընդ մէջ եւ պահել երեցն Սկիւթոյ. իսկ սկիւթացիքն պահեցին զշաբաթն ողջոյն: Եւ իբրև եկն շաբաթն և նստան եգիպտացիքն ընդ սկիւթացւոցն ճաշակել, և սկսան շփոթելով իբրև զմիմ ուտել եգիպտացիքն: Եւ կալաւ մի ոմն սկիւթացի ծեր զձեռանէ միոյ եգիպտացւոյ և ասէ. պարտաստ և հանգարտ կերիցես իբրև զկրօնաւոր: Իսկ նա ձգեաց զձեռն ծերոյն և ասէ ցնա. ՚ի բաց գնա և թող տուր ինձ, զի ոչ ինչ եռացեալ կերեալ է իմ յեթնեկն յայսմիկ, և ահա առիկ մեռանիմ: Ասէ ցնա ծերն. եթէ գուց որ օր ընդ մէջ պահեցիք՝ այսպէս վհատեալ եղեք, ապա զհարդ գայթակղեցայք յեղբարքն գուց՝ որք այսպէս միշտ յերկարեն զպահս և զԶքնութիւն: Յայնժամ խնդրեալ թողութիւն, ուրախութիւն լցեալք գնացին ՚ի սենեակս իւրեանց՝ չինեալ և հաստատեալ ՚ի կամս նոյ:

Եւ հարց երբեմն հայրն Աղաթոն ցհայրն Ալոնիօս և ասէ ցնա. միպէս կարցոյց ունել զլեզու իմ, զի մի խօսեցայ ինչ սուտ: Ասէ հայրն Ալոնիէ. եթէ ոչ երբէք խօսեցցիս սուտ, ՚ի բազում մեղս անկանք: Եւ նա ասէ՝ թէ միպէս, հայր: Պատասխանի ետ ծերն. ահա ոմն մարդասպան փախուցեալ՝ յուսով եկն և թագեաւ ՚ի սենեակ քո զի կեցցէ, և իշխանն խնդրէ և նմա զի ուզանց զնա, և հարցանէ ցբեղ և

մահ գործեցաւ . եթէ ոչ կամիս խօսել սուտ, մատնեալ զմարդն 'ի մահ . այլ մանաւանդ թող զքեզ առանց կապանայ առաջի տեսան, վասն զի նա գիտէ զամենայն :

ՉԳԱՒ՝ Հայրն Սերնիոս դիողկացի հանդերձ՝ աշակերտաւն իւրով Սահակաւ առ Հայրն Պիմէն և առ Են . հայր, զինչ արարից Սահակայ, զի արարծեալ լիւ լիւն էր յինէն զբանն : Ի՞նչ ցնա հայրն Պիմէն . թէ կամիս՝ առաւել գործ ցոյց դմա, մի գուցէ բան միայն հայեցեալ դատարկանայ . եթէ գործով ուսուցանեն ըզգա, այն մնայ ընդ նմա :

ՊԱՏԾԵԱՅ՝ ռմի 'ի հարանցն՝ եթէ էր ծեր ռմի վաստակաւոր 'ի խրճիթման և զգեցեալ էր պարտեալ : Եւ երթեալ առ Հայրն Սիմոն, և տեսեալ ծերոյն զի զգեցեալ էր զպարտեալսն՝ ասէ ցնա . այդ քեզ ոչ ինչ է օգուտ : Հարցեալ ցնա և ասէ . հայր, երեք խորհուրդք խառնեցուցանեն զիս, կամիմ՝ դնալ հանապաղ մեղորեալ յանապատի, և կամ՝ դնալ յօտարութեւ ուր մէ ոք ճանաչցէ զիս, և կամ՝ արգելալ զիս 'ի խօսք և ոչ զոր տեսանել, այլ ազանեալով՝ ճաշակել : Ի՞նչ ցնա Սիմոն . յայդցանէ յերեցունց և ոչ զմի կարեաւ անեալ, այլ երթ նիստ 'ի խցին քում՝ և ճաշակեաւ սակաւ սակաւ հանա .

ասէ . առ քեզ եկեալ կա մարդասպանն այն : Արգ եթէ սուտ ոչ ասացես, տացես զնա 'ի սպանութեւ բանիւ . քո . այլ յեծ յանձնեցես զայդպիսիք և զամենայն խորհուրդս քո :

Գնացեալ երբեմն հայրն Սերնիոս և խահակ աշակերա իւր առ Հայրն Պիմէն և ասէ ցնա . զինչ արարից, հայր, այս խահակ, որպէս զի յօժարութիւն լուրջ բանից իմոց : Ասէ ծերն . եթէ կամիս շահել զգա, գործով ուսուցգա և մի բանիւք լոկովք, զի տեսցէ զքեզ առ նեւ զայն զոր ասես՝ ինքն ոչ ծուլացի . և քանզի զորութիւնն այլ ոչ բնական 'ի մարդ որ ծառայէ փութից, և եթէ զհեա հանգստեան ընթանայ ոք՝ նա փութի 'ի նմանէ :

Գառաւոր մէջ ռմի 'ի հարանց՝ եթէ էր ռմի ծեր արտացաւ 'ի սեւ նեախն և ունէր նա զգեցեալ փսիազի, այսինքն հիւսեալ տերեւ արմուշ : Սա գնացեալ երբեմն առ Հայրն Ամոն, և իբրեւ ետես զնա ծերն զգեցեալ արմուսնեղ՝ ասէ ցնա . այս ոչ բնաւ ջնասցանէ և կամ՝ հանգուցանէ զքեզ : Իսկ նա եհարց զհայրն վասն խորհրդոց իւրոց և ասէ . խորհուրդք երկք նեղեն զիս, հայր, մի թէ քջեցայց մօլոք բախան յանապատի, երկրորդ զի գնացից յերկիր օտար ուր ոչ ոք ճանաչցէ զիս, և երրորդն զի արգելից զանձն իմ և այլ ոչ ևս ելից արտաքս 'ի խցէ իմէ, և ոչ ևս խօսեցայց ընդ ումք, և կերայց որ ընդ մէջ : Ասէ ցնա հայրն Ամոն . և ոչ մի ոք յերկից յայդցանէ բարի է քեզ . ոչ ասեմ՝ քեզ . նիստ 'ի սեւեակ քո և կեր շափաւորապէս հա .

* Արդիս յօգիտիս :

պաշտօն, և ընկալ 'ի խորհուրդս քո յամենայն ժամ ըզրանս մնաքաւորին, և կարես ապրել:

Եւ երբեմն միայնակեաց ոմն որդեալ, յոյժ ընտրող, և կամէր լինել 'ի խորհիւնս և ոչ եզիտ առ ժամայն խուզ առանձինն: Եւ եր անդ ծեր ոմն որ ունէր առաջող խուզ, և աղաչեաց զնա և ասէ. եկ նիստ առ իս մինչև գտցես խուզ և երթիցես: Եւ գային առ նա ոմանք իբրեւ առ օտար. բերէին նմա որ թէ զինչ յաջողէր՝ զի օգտեսցին, և նա առնէր օտարսիրութի ընդ նոսա: Եւ սկսաւ ծերն նախանձել ընդ նմա և չարախօսել զմանն և ասէ. ես քանի ինչ ժամանակս ունիմ աստ 'ի կրօնաւորութեա և ոչ որդայ առ իս. և այս խաբեբայս օսկաւ առաքառնի, և այդքանի բարեութիւնս դայ առ աս: Եւ ասէ ցաշակերտն իւր. երթ ասա նմա՝ եթէ զնա 'ի տանէդ, զի պիտայ է ինձ: Եւ երթեալ աշակերտն ասէ ցնա. հայրն իմ յղեաց զիս և ասէ՝ թէ զիտորդ կեաս: Եւ նա ասէ. ագօթս արա 'ի վերայ իմ, զի ծանրացեալ եմ 'ի ստամբսէս: Եւ եկեալ եղբօրն առ հայրն ասէ՝ թէ տեսանեմ խուզ և գնամ: Եւ արձեալ յետ երկուց աւուրց ասէ ցնա. երթ ասա նմա. եթէ ոչ գնաս, ես գամ և գաւազանաւս հանեմ զքեզ: Եւ գարձեալ երթեալ

նապաղը, և յիշեցես մշտ 'ի մօի քո զքանս փաբեցելոյն և մօք. սաւորին այն:

Եւ երբեմն միայնակեաց ոմն յոյժ հանձարեղ և իմաստուն, սուրբ և ճգնաւոր. սա կամէր բնակել 'ի սենեակ, և ոչ եզիտ առ ժամայն իւր առն զի բնակեցէ 'ի նմա և հանգարտեցի: Իսկ եր անգ ծեր ոմն և ունէր այլ սենեակ առանձինն, և ասէ ցնա. եկեալ գաւ նշտացիս 'ի սենեկի իմում մինչև գտանկցես այլ սենեակ: Եւ նա արար այնպէս, զի գնացեալ նոսա 'ի սենեակն յայն: Եւ ահա յաղագոս բարեհաճութեամբ և օտարութե և հանձարեղ քննութի իւրոյ գային բազումք 'ի խորհուրդս առ նա և բերէին զպիտոյն նորա, և նա գարձեալ միջիմարեր և հիւրընկալէր զնոսա: Եւ սկսաւ ծերն այն որ տէր էր տանն՝ որալ ընդ նմա, և չարախօսէր զմանն և ասէր. ես այսչափ ամա ասա եմ և ոչ որ նայեցաւ իս. իսկ գիւթս այս եկաց ասա ապաւառաւ և ամենեքեան դան առ նա: Եւ իբրեւ ոչ ժուժկալեաց, առաքեաց զաշակերտն իւր և ասէ. գնա 'ի տեղառէգ զի ինձ որոյ է տուն իմ: Եւ գնացեալ աշակերտն այն ասէ ցնա. ծեր իմ առաքեաց զիս առ քեզ և ասէ՝ եթէ որպէս կեաս յաւուրս յայտնի: Իսկ նա պատուիրեաց և ասէ. ագթես վան իմ, հայր, զի ծանրացաւ ստամբոս իմ և ցաւաղնիմ: Եւ եկեալ եղբայրն ասէ. այսպէս պատուիրեաց ծերն՝ եթէ ինքրեցից այլ սենեակ և գնացից աստի զինի երկուց աւուրց: Եւ նա ասէ. գնա գարձեալ և ասա ցնա. եթէ ոչ գրնացես կամաւ, եկեալ գաւազանաւ արտաքեցից զքեզ ակամայ:

առ ծերն և ասէ ցնա . լուա հայրն իմ եթէ հիւանդ ես և կորի յոյժ խափեցաւ , և առաքեաց զիս զի տեսից զքեզ : Եւ ասէ ծերն . ասա ցնա՝ թէ վասն աղօթից քոց թեթեւ եղև ինձ : Վայ և ասէ ցհայրն իւր՝ Թէ մինչև ցկերակէ որ անաս ինձ և գնամ , թէ կամի անձ : Եւ որ իբրև եկն կիրակէն և ոչ գնաց , առեալ դառաւ զան զի հարցէ և հանցէ գնա : Եւ ասէ ցնա աշակերտն իւր . յառաջեմ ես և երթամ , մի գուցէ իցէ որ անդ և գայթակղեցուցանես գնասա : Եւ յառաջեալ ասէ նա ցծերն . ահա հայրն իմ գայ աղաչել զքեզ և տանել 'ի խաղն իւր : Եւ որ իբրև լուա զտէր ծերոյն , ել ընդ առաջ նորա , անկաւ առաջի նորա 'ի հետասանին ասեալով . մի աշխատիր , տէր իմ և հայր , ես գամ առ սրբաբաթիդ քո , և թողութիւն արա ինձ վասն Վիշի : Եւ ետես ան զգործս մանկանն և արկ զեղջ 'ի սիրտ հօր նորա . և ընկեցեալ զգաւազանն յինքնէն ընթանայր յողջոյն նորա , և հասեալ առ նա ողջունեաց գնա և տարաւ 'ի տուն որպէս թէ ոչ ինչ իցէ լուեալ նորա : Եւ նա ցաշակերտն իւր . ոչ ինչ ասացեր ցգա զոր ինչ ասացի քեզ : Եւ նա ասէ՝ ոչ : Եւ յոյժ խնդացեալ ծերոյն և մեծեալ զնա հանգոյց , և գիտաց եթէ 'ի սատունայէ եր նախանձն , անկեալ առաջի աշակերտին իւրոյ և ասէ . գա իմ հայր յայսմհետէ , և ես քո աշակերտ , զի վասն գործոց քոց զինի ան զհոգիս երկոցունցս ասրեցուցեր :

Գնաց եղբայրն և ասէ ցնա . լուա ծերն իմ գախարութիւն քո և արամեցաւ յոյժ , և առաքեաց զիս տեսանել և հարցանել զքեզ : Եւ նա ասէ ցնա . երթ և ասա ծերոյն . աղօթիւք քո արդ ևս գիւր եմ : Եւ գնաց առ ծերն եղբայրն և ասէ ցնա . այսպէս ասէ ծերն . ներեա ինձ մինչև ցկերակէ և գնացից աստի : Եւ իբրև եկն կիրակէն և ոչ գնաց , յայն ժամ առեալ ծերն զցուպ իւր և գնայր հանել և վարել գնա : Ասէ ցնա աշակերտն այն . ես նախ երթայց , զի մի գուցէ տարր որ իցէ անդ և գայթակղեցի 'ի քեզ : Եւ յառաջեալ եկն աշակերտն առ ծերն և ասէ . ծեր իմ գայ տեսանել զքեզ և տանել զքեզ 'ի ոհնեակ իւր : Իսկ նա իբրև լուա զտէր ծերոյն , ել ընդ առաջ նորա և անկեալ առ ոտս նորա երկիր ետալ և ասէ . մի աշխատիր , հայր , ես եկից առաջի սրբաթեման քո : Եւ նայեցեալ տէր 'ի գործս աշակերտին՝ շնորհեաց նա զլանցանս հօրն և զջնացոյց զտիր ծերոյն : Եւ այն ժամ ընկեց 'ի ձեռանէ զցուպն , և գնաց համբուրեաց գնա և տարաւ 'ի սենեակ իւր և փրեաց զնա , և ապա տակ ծերն ցաշակերտ իւր . ոչ ինչ ասացեր ան յորոյ ես ասացի քեզ առել գմա : Եւ նա ասէ . ոչ , հայր : Ուրախ եղև ծերն , զի ոչ ինչ լուա . և ծանեալ զայն որ նախանձ գիւաց եր գործն , և միջնարեաց գնա և կերակրեաց : Եւ անկեալ յոտս աշակերտին իւրոյ ասէ . յայսմհետէ գա վարդապետ իմ և ես աշակերտ քո , զի իմաստութիւն քո կեցին անմինչ մեր երկացուցի :

ՄԻԷՆ՝ վասն որումն հոր 'ի խորթի թան եթէ էր վաստակաւոր մեծ . և մինչեւ կատարէր զաղօթան, զէպ եղև այլ ումեմն ծերոյ սրբոյ երթալ առ նա : Եւ լուեալ զձայն նորա արտաբուստ զի կուէր ընդ խորհուրդս իւր և ասէր . մինչև յերբ վասն միոյ բանի զամենայն զայն կորուսանէք : Եւ նորա եկեալ՝ կարծէր թէ : այլ ումեք խօսեսցի . և բախեալ զգուրսն՝ երաց նմա, և մտեալ 'ի ներքս ողջունեցին զիրեարս : Եւ հայեցեալ զի այլ ոք ոչ էր 'ի ներքս, ունելով համարձակութի առ ծերն՝ ասէ ցնա . ընդ ում կուէիք, հայր : Եւ նա ասէ . ընդ խորհուրդս իմ . չորեքտասան գիրս գիտեմ 'ի բերան, և բան ինչ լուայ արտաբոյ, կամեցայ կատարել զաղօթս իմ, և զամենայն զայն գաղարեցուցի, և այն միայն եկեալ կայ առջի իմ 'ի ժամ աղօթիցս, յաղագս այնորիկ կուրիմ : Եւ լուեալ սքանչացաւ ընդ մաքրութի և ընդ արթնութիւն ծերոյն, զի համարձակութեամբ ասէր զիւր պատերազմն :

Եւ ԵՍԲՑ՝ եղբայր ոմն ցհայրն Պիմէն և ասէ . հայր, ահա երկու արք՝ մինն աշխարհական և միւսն մենապետաց . մենապետացն խորհեցաւ երկիւսնն զի այգուցն 'ի բաց հանցէ զձե միայնակեցութեն, և աշխարհականն նոյնպէս խորհեցաւ երկիւսնն զի 'ի վաղիւն առցէ զձե միայնակեցութե, և երկոքեան վախճանեցան 'ի գիշերին յայն .

1. Սեկին զծերոյ ումեմն որ բնակէր 'ի օռնեակն՝ եթէ զնացեալ ոմն առ նա 'ի ծերոցն 'ի ժամ աղօթիցն և լսէր 'ի ներքուստ 'ի տանն զքսիոթս ծերոյն, զի կուէր ընդ խորհուրդս իւր և ասէր . մինչև յերբ սպանանել կամիս զիս : Եւ մշտ զայն բան ասէր, և կարծեաց ծերն որ 'ի գրանն էր՝ եթէ այլ ոմն է առ նա և կուէին ընդ միմեանս . և բախեաց զգուռն զի մացէ և հրահանգեսցէ զնոսա : Եւ իբրև եմուտ, եգիտ զծերն միայն 'ի ասն . և ժսն զի ունէր առ նա համարձակութիւն, ասէ ցնա . ընդ մօք կուէիր, հայր : Եւսն ծերն . կուուէի ընդ իս և ընդ խորհուրդս իմ . զի գիրս չորեքտասան գիտեմ 'ի Թիւ, և մի բան վաս լուայ այսոր արտաբոյ, և մինչ սկսայ յաղօթս՝ այն ամենայն բանք զորոյն կորեաւ, և այն միայն եկն 'ի խորհուրդս իմ 'ի ժամ աղօթիցս, և ես ընդ այն կուուէի : Քանզի մարգարեքն գրեցին զգիրս, և եկեալ սուրբ հարցն կատարեցին զգրեալն 'ի նոսա գործովք . և ուսան զնոսա . իսկ յետոյ եկն այս աղջ որ գրեալ զնոսա եգ 'ի պատուհանս անգործ, և ինքն զար խորհի 'ի մօի 'ի աուէ և 'ի գիշերի :

2. Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա . հայր, արք երկուք էին առ մայր, մինն կրօնաւոր և միւսն աշխարհիկ . և կրօնաւորն խորհեցաւ ընդ երկն մարկանալ 'ի յայգուցն զգգեստ կրօնաւորութեն, իսկ գոհնիկն այն խորհեցաւ զի գգեցի յայգուց զգգեստ կրօնաւորութե, և միւսն երկոցեանն 'ի յայնմ գիշերի . արք մրդէս համա .

միկ . արդ զի՞նչ պատրաստեալ է նոցա : Ի՞նչ ցնա արաս Պիւմէն . մենակեացն վախճանեցաւ մենակեաց , և աշխարհականն աշխարհական , յորում թէ դտան՝ նովին և չոգան :

ՉՈՐԱՆ՝ ոմանք առ հայրն Մշաթոն , լուեալ վտան նորա եթէ մեծ ընտրողութիւնն . և կամեցեալ փորձել զնա և տեսանել թէ բարկանայցէ՝ ասեն ցնա . դու ես Մշաթոն , լսեմք վասն քո եթէ պոռնիկ ես և ամբարտաւան : Եւ նորա ասացեալ եթէ ես եմ , և դարձեալ ասեն ցնա . դու ես Մշաթոն շատախօս և քսմոս : Եւ նորա ասացեալ թէ այո , և դարձեալ ասեն ցնա . դու ես Մշաթոն հերձուածող . և նա ասէ՝ ոչ եմ հերձուածող : Եւ աղաչեցին զնա և ասացին . այդքան առաջար և թշնամեցար զքեզ , և ասացիր՝ թէ այո . այդ մի բանի ընդէր ոչ համբերեցեր : Ի՞նչ ցնա հայրն Մշաթոն . զառաջինն որ հարցէք , յիս նայեցեալ և քըն նեալ՝ օգտի հոգիս իմ . իսկ հերձուածողն բաժանուան է յայ , և ոչ կամիմ յայ բաժանել : Եւ նոցա լուեալ զընտրողութիւն նորա՝ զարմացան և չոգան ինդութիւն :

ԵՂԱՅԱՐԻ՝ ի միաբանակեցաց զնացեալ չոգան յանապատան , և եկեալ առ ոմն մենակեաց՝ ընկալաւ զնոսա խնդութիւն . և որպէս սովորութիւն է անապատաւորաց , տեսեալ զնոսա եթէ աշխատեալ են՝ եդ առաջի նոցա

րին նոցա : Ատ ցնա ծերն . կրնաւորն այն կրնաւոր մեաւ , և գեղ լուին այն գեղուկ մեաւ . և զի իւրաքանչիւրն որպէս գտաւ՝ այնպէս գնաց :

Գնացին ոմանք երբեմն առ հայրն Աղաթոն , որք լսէին զմեծ գառառանո նորա և ձեռնարկէին փորձել զնա՝ թէ բարկացի՞ թէ ոչ : Եւ ասեն ցնա . գմ իցես Աղաթոն . քանզի լուար զքէն , զի պոռնիկ և ամբարտաւան ես գու : Իսկ նա ասաց . այդպէս իցեմ ես : Կըսա դարձեալ իբրեւ թէ զայրացեալ ասեն . դու Աղաթոն բամբասող և մտամբն բազմաց : Եւ նա ասէ . ես եմ , իսկ նոցա դարձեալ ասեն . գու ես Աղաթոն հերձուածող : Պատասխանի ես ծերն . քաւ լիցի , հերձուածող ոչ եմ : Յայնժամ անկեալ առ ոսո նորա աղաչէին պատմել նոցա և ասեն . այդքան չարիք ասացար զքէն , և գու զամենայն յանձն առեր , և զմին զայն բան ոչ բարձեր : Ատ ցնոսա ծերն . զառաջին բանս զամենայն յանձն առի , զի շահ անձին էր ցոյգարովի նոցա . իսկ հերձուածողն գու՝ հեռանալ յայ , վասն այնորիկ ոչ յանձն առի լսել զայն : Իսկ նոցա մինչ լուան զայո , զարմացան յոյժ ընդ ընտրեալ գառառանո նորա , և շինեալ գնացին :

Գնացին ոմանք եղբարք առ միայնակեաց ոմն մեծ յանապատ , և նա ընկալաւ զնոսա ուրախութիւն . և զի էին նոցա աշխատեալք յուզել , և եգ առաջի նոցա սեզան նախ քան զժամ ճաշուն . և զոր ինչ

սեղանն առժամայն, և զոր ինչ ունէր 'ի խղիմ' եղ առաջի նոցա և հանդոյց զնոսա: Եւ յորժամ եղև երեկոյ, ասացին զերկոտասանն ասղնոն, նոյնպէս և 'ի գիշերին: Եւ մինչդեռ ծերն արթուն էր, լսէր 'ի նոցանէ զի ընդ իրեարս ասէին՝ Թէ միայնակեացք յանապատի առաւել հանգչին քան զմեզ՝ որ եթէ միաբանակեացքս եմք: Եւ պարտաստեալ էին վաղիւն երթալ առ դրացի նոսա: 'Սէ ցնոսա. ողջոյն ասացէք նմա յինէն և ասացէք նմա՝ Թէ մի տար ջուր բանջարոյդ: Եւ նորա լուծալ խնացաւ զիրան և կալաւ զնոսա մինչև ցերեկոյ նոթի 'ի գործ: Եւ իբրեւ երեկոյ եղև, արարին մեծագէտ աղօթեւել', և ասէ ցնոսա. արձակեցուք վասն ձեր զի աշխատեալ էք: Եւ ասէ դարձեալ. ոչ ունիմք սովորութիւն աւուր աւուր ճաշակել, այլ վասն ձեր ճաշակեցից փոքր մի: Եւ եղեալ առաջի նոցա սեղան և հաց և աղ և սէ ցնոսա. պարտ է այսոր վասն ձեր տծն առնել: Եւ արի սահաւ մի քացախ յաղն: Եւ յարուցեալ արիին պաշտծն մինչև յառաւօտն, և ասէ ցնոսա. ոչ կարեմ՝ վասն ձեր զամենայն կարգ պաշտածանն կատարել զի հանգիցէք սահաւ մի, վասն զի օտարք էք: Եւ ընդ առաւօտն կամեցան նոքա փախչել, և նա աղաչէր զնոսա և ասէր՝ Թէ անտաղէք աստ այլ սահաւ աւուրս ևս. քայց սակոյն ըստ

ունէրն՝ այնու բարեղք հիւրնկալեաց զնոսա: Իբրեւ եղև երեկոյ, ասացեալ երկոտասանն ասղնոս և հանգեան, նոյնպէս և 'ի մեջ գիշերոյն: Եւ իբրեւ եղևն առանձինն եղբարքն, լուսու ծերն այն զի ասէին ընդ միմանն՝ եթէ միայնակեացք յանապատս լաւ հանգիստ ունին և պարտառ ուսեն քան զմեզ որ 'ի հասարակաց վանն եմք: Իսկ առաւօտին մինչ գնալ կամին նոցա առ այլ ոմն միայնակեաց որ բնակէր մերձ 'ի վայրն նորա, ասէ ցնոսա ծերն. գնացէք գուշ առ նա և ողջոյն ասուք նմա ընդ իմ և ասասցիք նմա՝ մի ուղեկցես այսոր դրան ջուր քո: Եւ գնացին և ասացին այսպէս: Իսկ ծերն իբրեւ լուսու լուբանն, ծանեաւ զնորհուրդ բանին, և կալաւ զնոսա 'ի գործ մշակութեան. Թէն տնօթիս մինչև յերեկոյ. և երեկոյն արար աղթոն յերկարեալս, և ասաւ ասէ. լուծից զպահս վասն ձեր եկելոցդ. զի մեջ ճաշակեմք զերեք աւուրքս մի անգամ, այլ լուծից զայս պահս վասն ձեր: Եւ եղ առաջի նոցա հաց լոր և աղ և ասէ. պարտ է այսոր փափկանալ վասն ձեր: Եւսեր և քացախ, հարկ յաղն յայն: Եւ իբրեւ յարան 'ի սեղանոյն, յերկարեաց ծերն զաղթոն մինչև յառաւօտն, և ասաւ ասէ. ոչ կարացի 'ի ստիւ ձեր կատարել զխնոն իմ. այլ հանգեարուք գուշ տակաւ մի, զի եկեալ էք 'ի հեռատանէ: Եւ իբրեւ եղև առաւօտն, խորհէին փախչել 'ի ծածուկ եղբարքն: Իսկ ծերն աղաչէր զնոսա և ա-

ստորագրութեան անապատին ոչ արձակեմ զձեզ եթէ անկանիցիք առաջի իմ հազար անգամ, բայց եթէ նախք այս առաքս երկա ըստ պատուիրանին : Իսկ նոցա տեսեալ թէ ոչ արձակէ, յարուցեալ փախեան գազտ :

Երբ արդ ամեն հարց ցամանս ի հարանցն և առէ. եթէ գիտեացի ինձ և ծանրացայց ի քնոյ և անցցէ զինն ժամ պաշտամանն, և ոչ կամի անձն իմ կատարել ըզպաշտանս յառնթոյն : Ի՞նչ ծերն. եթէ դէպ լիցի քեզ ննջել մինչև յառաւօտն, յարուցեալ փախեա զդուքս քո և զպատուհանն և կատարեա զժամ պաշտամանս քո, վասն զի գրեալ է՝ եթէ քո է տիւ և քո է գիշեր. և յամենայն ժամ փառաւորի եմ :

Երբ արդ ամեն հարց ի հարանցն ցամն և առէ. ահա երթամ ի անդիս ուրիշ ընդ ոմանս եղբարս և զնեն առաջի իմ կերպուր, և է զի եղբարքն կամ վասն ժառկաբութեան կամ վասն յաղ լինելոյ ոչ կամին ճաշակել, և է զի ես քաղցեալ գիտիցիմ զինչ պարտ է ինձ առնել : Ի՞նչ ցնա ծերն. եթէ դու քաղցեալ ես, հայեաց յայնստիկ որ ընդ քեզ նստին թէ քանի են, նոյնպէս և որ զինչ առաջի դնիցեն. և զոր ինչ կարծես եթէ հառանէ քեզ բաժին՝ զայն կերիցիք, և ոչ ես քեզ նստաւիմք, այլ զպէտան քո վաղեցեալ, ապա եթէ յաղ թեացիս ի քաղցոյն և յաղ ճաշակեացես, այն որկոք բաժնութիւն է :

Եւ. կացէք առ իս ամ մի. և թէ զայս ոչ կամք, կացէք առ կարգաւ անապատականաց շարս թի վասն սիրոյն ձոյ : Եւ նոցա իբրեւ տեսն թէ ոչ թողու զնոս գնալ, փախեան գազտ և գնացին անապատ :

Եղբարդ ամեն հարց ցծերն և առէ ցնա՝ եթէ ծանրանայ քան ի վերայ իմ և անցանէ ժամ աղօթիցն, յետոյ այլ ոչ կամի անձն իմ աղօթս առնել իւր թէ ոչ է ժամ աղօթից, քանզի անցաւ : Առէ ցնա ծերն. թէպէտ և գիտեացի քեզ ննջել մինչև զայս առաւօտ, մի զանգիտեմք, այլ արի և փախեա զգուրս և զպատուհանս քո և կատարեա զժամ աղօթից քո, քանզի գրեալ է՝ քո է տիւ և քո է գիշեր. և յամենայն ժամ փառաւորի եմ :

Եղբարդ ամեն հարց ցծերն իւր և առէ. եթէ գնամ ես ի վանս ուրեմն առ եղբարդ ամեն, և զնեն առաջի մեր կերպուրս, և եղբարքն ուրեմն կամ յողագոս պահոց և կամ թէ ճաշակեալ իցեն և յաղեալ և ոչ կամեցին ուսել. իսկ ես սովեալ իցեմ զինչ պարտ իցէ ինձ առնել յայն ժամ : Առէ ցնա ծերն. եթէ նքթեալ իցես, գիտեացես զեղբարս և զկերպուրս որ եղեալ է, և զոր ճանաչես թէ բաժին քո իցն՝ յայնմանէ զայն կերիցես, և յանցանք ոչ իցն քո և գալմակդութիւն ոչ արարեմք. իսկ եթէ յաղ թեացիս և առնել կերիցես, այն գայ. Թաղութիւն է :

ԻՍԵՐ՝ երբեմն հայրն Վանիկէ՛լ եթէ յառաջ քան զգալն Իրանի առ հարսն իմ, նորա առ հօրն Վաթոռնի լինէիւն. և սիրէր հայրն Վաթոռն զՎաթառնդրոս, զի ճգնաւոր էր և պարկեշտ: Վէպ եղև ամենայն աշակերտացն նորա կուսթ լուանալ ՚ի գետն, և հայրն Վաթառնդրոս պարկեշտութիւն լուանայր. իսկ այլ եղբարքն ասելին ցծերն՝ եթէ եղբայրն Վաթառնդրոս ոչ ինչ գործէ: Եւ կամեցեալ զմիտս նոցա հաճել, ասաց նմա. ազնիւ լուա, եղբայր Վաթառնդր, վասն զի կտաւ է: Եւ նորա լուեալ տրտմեցաւ: Եւ յետ այսորիկ միտքաւրեաց զնա ծերն և ասէ. միթէ չգիտէի թէ ազնիւ գործես, այլ զայս ասացի ցբեզ առաջի նոցա, զի հաճեցից զնոցա միտս՝ քո հնազանդութիւն, եղբայր:

Եւ ՆԱՐԾ ոմն ՚ի հարանցն ցհայրն Վաթոռն և ասէ՝ եթէ քոյր իմ աղքատ է. եթէ արարից ընդ նմա սէր, ոչ է իւրեւ այլ աղքատի: Իսկ ցնա ծերն՝ ոչ: Իսկ ցնա եղբայրն. ընդէր, հայր: Իսկ ծերն. վասն զի արիւնն ձգէ զբեզ: Իսկ ծերն՝ եթէ պարտ է միայնակեցին ոչ լաղ լի նել և ոչ չարախօս և ոչ գայթակղել:

Եւ ՈՒԿԱՆ երբեմն երկու եղբարք առ հայրն Վանիկէ մինչդեռ նստէր անդ և հայրն Վաթառն. հարցին ցնա և ասեն. հայր, ունիիք ընդ ումեմն միաբանութիւն, և ոչ օգտիմք ՚ի նմանէ և ոչ փնասիմք: Եւ լուեալ ծերոյն լուռ եկաց, վասն զի ոչ խօսէր յորժամ նստէր Վաթառն, զի մեծագոյն էր քան զնա: Իսկ ցնա հայրն Վաթառն. մեծ աղքատութիւն է. զինչ պէտք են մարդոյ մերձաւորութիւննել ընդ ումեք յորժամ ոչ ինչ օգտեսցի:

ԻՍՍԱՑ՝ այլ ոմն ծեր՝ եթէ որպէս կարգ կրօնաւորաց պատուականագոյն է քան զաշխարհականաց, այնպէս

Ի Սաց հայրն Դանիկէ՛լ եթէ առաջ քան զգալն հօրն Արսենիսով առ հարսն մեր, ես էի ընդ հօրն Արսենիսով. և քանի միտք հայրն Արսենիսով զԱրսենիսով հայրն, վասն այսորիկ զի էր հեղ և ճգնաւոր յոյժ: Եւ յառաջ միտք էին ՚ի միասին ամենայն աշակերտոց նորա ՚ի գետն և լուսային զվաշն. իսկ հայրն Արսենիսով լուանայր հանգաւորութիւն: Ասեն ցծերն այլ եղբարքն. տեսանէս, հայր, զի Արսենիսով լուանայ հեղգարար: Եւ կամեցաւ ծերն շինել զնոսա և ասէ. եղբայր Արսենիսով, բարեղ լուա ցոգունդ, զի վաշ իցէ: Եւ լուեալ զայս Արսենիսով տրտմեցաւ: Իսկ ծերն կամեցաւ և զնա շինել և ասէ ցնա. գիտե՛մ ես զբարեղ առնես դու, այլ զայս կամաւ ասացի ընդ քեզ, որպէս զի ՚ի վերայ հնազանդութե քո շինեցին սիրտք աղքատ եղբարց:

Ի Սաց ծերն. զոր օրինակ գաց կրօնաւորաց պատուական քան զաշ-

և օտար միայնակեցին արժան է լինել որպէս հայերէ քան որ 'ի տեղւոյն բնակեալն են միայնակեացք ամ ձեռով : Երբեմն օտար ոմն առ հայրն Սիւրբանաս 'ի լեռանն Սինեա, և ետես զնոսա զի գործէին, և սասց ջներն . մի գործէք զխորտական կերակուրս զայս, վասն զի Սարիամ բարի մասն ընկարաւ : Իսէ ծերն ցաշա կերան իւր Օլբարիա . սուր եղբորդ գիրս և տար զդա 'ի առն յորում ոչ ինչ կայցէ : Իսդ յորժամ եղև ին ներորդ ժամ, հայեր ընդ ճանապարհն՝ ամիս ունեւոյ թէ յղեացեն զմանն զի եկեալ ճաշակեացէ : Իպա յաբուցեալ եկն առ ծերն և ստէ ցնա . ոչ ճաշակեցին այս օր եղբարքդ, հայր : Եւ ստէ ցնա ծերն՝ այո, դու այր հոգեւոր ես և ոչ ինչ ունիս պէտս կերակրոյ այսմ : Իսկ մեք մարմնաւոր եմք, յազազս այնորիկ կամիմք ճաշակել, վասն նորին և գործեմք . դու զբարի մասն ընտրեցեր և կարգաս զամենայն օրն, և կամիս մարմնաւոր կերակուր ճաշակել : Եւ իբրև լուաւ, անկաւ առաջի նորա և ստէ . Թողութի արա ինձ : Իսէ ցնա ծերն . ապա քէն պէտս ունի Սարիամ Սարթայի, վասն զի Սարթայիւ Սարիամ գովեցաւ :

Եւստի՛ հայրն Եսայի ցհայրն Պիմէն վասն աղտեղի խորհրդոց : Իսէ ցնա հայրն Պիմէն . զոր օրինակ

խորհրդան իցեն, այսպէս պարա է զի օտար լիցի նոցա յամենայն կրօնք և ոչ միով իւրի նմանիցի նոցա . զի հայերի և օրինակ լիցի բնակչաց տեղւոյն յամենայն գործոց :

Գնացեալ եղբայր ոմն 'ի լեռան Սինեա առ հայրն Սիւրբանէ, և ետես զեղբարքն զի աշխատեին 'ի գործ և ստէ ցնոսա . մի գործէք զխորտական կերակուրն, զի Սարիամ մասն բարի ընտրեաց : Իբրև լուաւ զայս ծերն, ստէ ցձաքարէ աշակերտ իւր 'ի ծածուկ . տար զեղբարքս զայս 'ի առն քո՝ ուր ոչ գոյ ինչ, և աուր մաս գիրս՝ զի ընթերցի, և մի դր տեսցէ զնա : Եւ նա արար այնպէս : Իբրև ինն ժամ եղև, նայեր եղբարքն 'ի գուռն միմէ գալցէ որ և կուէացէ զնա զի կրօնք : և իբրև ոչ եկն որ 'ի կուէել զնա՝ քաղցեաւ և յորոպեալ եկն առ ծերն և ստէ . ոչ ճաշեցին ինչ եղբարքն այսօր, հայր : Ասէ ծերն . այս կերան : Եւ նա ստէ . և ընդէր ոչ կուէցին և զիս : Ասէ ցնա ծերն . վասն այնորիկ զի գու մարդ հոգեւոր ես և փորտական կերակրոյ պէտս ոչ ընտրես . իսկ մեք կարիք կերակրոյ ունեմք, և սակս այնորիկ աշխատեմք . իսկ գու մասն բարի ընտրեցեր զի զորս ուղոյն ընթերցար, և մարմնայ կերակրոյ պէտս ոչ ունիս : Իբրև լուաւ զայս եղբարքն, անկաւ առ օտս ծերոյն և ստէ . Թող ինձ, հայր : Իսկ ծերն ստէ, պիտոյ իցէ ընդ Սարթայի և Սարթաւ ևս, զի 'ի Սարթայէ գովեցաւ Սարթամ :

Եւստի՛ հայրն Եսայիս ցհայրն Պիմէն յազազս աղտեղի խորհրդոց : Եւ ստէ ցնա Պիմէն . Իբրև զտապանակ լի հանգերմից են խոր

զարկի լին հանդերձիւ թողուս 'ի բողոսմ' ժամանակս և 'ի շատ ժամանակացն խանգարի, այսպէս և խորհուրդք եթէ ոչ կատարեսցուք մարմնապէս, զինի բազում ժամանակաց խանգարի :

ԻՅԱՐՑ՝ հայրն (Յովսէփ ցհայրն Պիմէն վասն խորհրդոց չարաց և դատարկաց զորս ծնանի 'ի մարդ : Ի սէ ցնա ծերն . եթէ որ առցէ օծս և կարիճս և ընկենուցու յաման ինչ և ինուցու 'ի բազում ժամանակաց մեռանին ամենեքեան, այսպէս և չար խորհուրդք որ եթէ 'ի գիւաց բուսանին՝ համբերուեթ պակասին :

ԻՍԱՑ՝ ծերն . եթէ որ բնակեսցէ 'ի տեղուշ և սլուուղ ոչ բերիցէ ըստ տեղւոյն, տեղին զնա հալածէ, վասն զի ոչ արար արժանի տեղւոյն զպտուղն :

ԻՍԱՑ՝ ծեր . եթէ ասացէ որ ինչ իրս զհետ երթալ կամաց իւրոց և ոչ իցէ ըստ նյ, այլ անգիտուեթ, պարտ է նմա յետ այսորիկ 'ի ճանապարհս նյ գալ : Իսկ որ առնէ զիւր կաման և ոչ ըստ նյ և ոչ յայլմէ կամի լսել, այլ որպէս թէ ինքն գիտիցէ, այնպիսին աշխատուեթ զայ 'ի ճանապարհս նյ :

ԻՍԻՆ Եթէ հարքն ըստ խորհրդոց և ըստ մարգոյն խօսէին :

ԻՅԿՆ՝ եղբայր ոմն առ հայրն Պիմէն և ասէ ցնա . հայր, սերմանեցից զանդաստանն իմ և արարից 'ի նաննէ սէր :

հորդք . եթէ թողուն զնա և ոչ հանեալ սփռեն, իւրեանք փոխն և կորնցն կերեալ 'ի ցեցոյ . նոյնպէս և չար խորհուրդք . եթէ գործով ոչ կատարեսցին և կամ խորհեսցին միշտ, յայնժամ մաշեալ հնասցին և անյայտ լինին :

Ի Զայս հարց հայրն Եովսէփ ցհայրն Պիմէն : Իսկ նա ասէ . զոր օրինակ եթէ արգելքն որ զօծս և զկարիճս 'ի յաման ինչ և կալքէ ըզդուռն, և յամէ աւուրց սովին և սատակին ամենեքեան, նոյնպէս և չար խորհուրդք գիւական արգելեալք համբերուեթ սատակին և անյայտ լինին :

Ի Ասաց ծերն . եթէ որ բնակեսցէ 'ի տեղի ուրիմն և ոչ առնիցէ նա զգործն և զառաքինութիւն տեղւոյն այնորիկ, ինքն տեղին այն վարէ զնա 'ի նմանէ իւր զու արժանի տեղւոյն :

Ի Ասաց ծերն . եթէ որ առնիցէ գործ ինչ կամք իւրովք, և ոչ իցէ այն նոյնպէն, այլ անգիտուեթ արարեալ, և յետայ գալքէ այնպիսին 'ի ճանապարհս նյ . իսկ որ պահէ միշտ զկամս իւր և ոչ զնյ, և յաջմանն ոչ կամեայ ուսանել զի ուղղեացի, և զանմն իւր բաւական համարեաց իւրապէս իւր, այնպիսին գժուարաւ գնայ 'ի չափոյ նյ :

Ի Եղբայր ոմն եկն առ հայրն Պիմէն և ասէ ցնա . սերմանեցից, հայր, զարտորայն իմ և տալից 'ի նմանէ սէր բազմաց : Ասէ ցնա ծերն . ըս-

Իսկ ցնա ծերն . բարի գործ գործես : Եւ չոգաւ յօժարութիւն , յաւել 'ի սէրն : Եւ լուաւ հայրն Լնուբ և ասէ ցՊիմէն . ոչ երկնչիս դու յնայ այնպէս խօսելով ընդ եղբորն : Եւ լուռ եկաց ծերն : Եւ յեա երկուց աւուրց առաքեաց հայրն Պիմէն վասն եղբորն , և ասէ ցնա լու 'ի լու հօրն Լնուբայ . զի 'նչ ասացեր ցիս յեռանդ , զի միտք իմ այլուր էին : Եւ ասէ եղբայրն . ասացի եթէ սերմանեցից զանդատանն իմ և արարից 'ի նմանէ սէր : Իսկ ցնա հայրն Պիմէն . ես այսպէս կարծեցի եթէ վաւրն եղբօրն քո աշխարհականի խօսեցար ընդ իս . ապա եթէ դու ես որ առնես դայդ , չէ այդ գործ միայնակեցի : Եւ նորա լուեալ տրտմեցաւ և ասէ . այլ գործ իմ ոչ կայ , և ոչ գիտեմ բայց յայսմանէ , և ոչ կարեմ բայց եթէ սերմանեցից զանդատանն իմ : Եւ այսպէս գնացեալ անկաւ առաջի նորա հայրն Լնուբ և ասէ . Թողութիւն արա ինձ : Իսկ ցնա հայրն Պիմէն . և ես 'ի սկզբանէ գիտէի եթէ ոչ է այդ գործ միայնակեցի , այլ ըստ խորհրդոց նորա խօսեցայ , և առաւ նմա յօժարութիւն և յառաջիկ 'ի սէրն . իսկ այժմ չոգաւ տրտմեալ և զնոյն գործէ :

ԻՅԱՅ 8 հայրն Պիմէն . եթէ յանցանիցէ մարդ և ուրաացի և ասիցէ՝ Թէ ոչ յանցեայ , մի ևս յանգիմանես . ցնա ցնա . ապա եթէ ոչ՝ հատանես զյօժարութիւն նորա . եթէ ասիցես ցնա՝ մի խռովիր , եղբայր , այլ պահես

բարեւ , արասցես զայդ : Եւ գնացեալ նա աշխատեւ յօժարութեւ և առաք բազմոց անոն : Լուաւ զայս հայրն Լնուբ և ասէ ցՊիմէն . ոչ երկնչիս դու յնայ , զի զայս ասացեր առնել եղբօրն : Իսկ ծերն լուեաց . և զինի երկուց աւուրց կուցաց զեղբայրն զայն և ասէ ցնա առաջի հօրն Լնուբ . զբանն զոր ասացեր ինձ յեռանդ ոչ կարացի իմանալ , զի այլ ուրեմն էին միտք իմ . արդ ասա ինձ զինչ ասացերն : Ասէ ցնա հայրն Պիմէն . ես կարծեի եթէ զաշխարհական եղբօրէ քուսմէ առնեիր , ապա Թէ գու ևսմիտ առնել զայդ՝ մի արասցես , զի այդ ոչ գործ կրնաւորի է : Իբրեւ լուաւ զայս եղբայրն՝ տրտմեցաւ և ասէ . և զինչ ասարից , զի այլ ինչ ձեռագործ ոչ գիտեմ որով կեցից : Իբրեւ ցնայ եղբայրն արամեալ , եգ ծուր հայրն Լնուբ առաջի հօրն Պիմէն և ասէ . Թող ինձ , զի մեզայ : Ասէ Պիմէն . և ես գիտէի յառաջմէ զի ոչ եր արդ գործ կրնաւորի , այլ ես ըստ կամոց և կարի նորա առաջի , զի յաւելի 'ի սէր . և արդ գնաց արամեալ և զնոյն առնէ :

Ստաց հայրն Պիմէն . եթէ մեղիցէ մարդ և ուրաացի զմզս և ասէ՝ Թէ ոչ գործեցի , գու մի յանգիմանես զնա , ապա Թէ ոչ՝ հատեւ ըն

զանձն քո զի մի՞ մեղիցես, զարթուցանես զողի նորա յապաշխարութիւն :

ԼՆՑԱՆԻՐ՝ երբեմն հայրն Սահար ընդ Եգիպտոս հանդերձ այլովք եղբարքք, և լուա մանկան զի ասէր ցմայր իւր . մեծատուն ոմն սիրէ զիս, և ես ատեմ՝ զնա . և աղքատ ոմն ասէ զիս, և ես սիրեմ՝ զնա : Եւ լուեալ հօրն Սահարայ զբանչացաւ : Եւ ասեն ցնա եղբարքն . զինչ է բանդ այդ, հայր : Ի՞նչ ցնոսա ծերն . արգարեւ տէրն մեր մեծատուն է և սիրէ զմեզ, և մեք ոչ կամեմք լսել նմա . իսկ բանասարկու թշնամին աղքատ է և ասէ զմեզ, և մեք սիրեմք զպղծութի՛ն նորա :

ԶՈԳԱՆ ոմանք առ հայրն Փիղիկա, ունէին և աշխարհականս ընդ ինքեանս, և աղաչեցին զծերն զի առաջէ նոցա բան . իսկ ծերն լուա կայր : Եւ ՚ի բազում ժամս աղաչեալ զնա, ասէ ցնոսա . բան կամեք լսել : Իսկ ցնա՝ այո, հայր : Եւ ասէ ծերն . արդ ոչ ևս է բան . յայնժամ յորժամ եթէ հարցանէին եղբարքն ցծերն՝ առնէին զոր ինչ ասէին, և ան առաջնորդէր նոցա որ եթէ զինչ խօսէին . իսկ այժմ զի հարցանեն և ոչ ասնեն զոր լսեն, ՚ի բաց առ ան զշնորհս ՚ի ծերոցն, և ոչ գիտեն զինչ խօսին, վասն զի ոչ ոք է որ գործէ : Եւ լուեալ զայս եղբարքն յոգւոց հանին և ասեն . աղօթս արա՛ ՚ի վերայ մեր, հայր : Եւ օգտեալ ՚ի նմանէ զնազին :

Եւ երբեմն հայրն Սիւոյ ՚ի լեռնէ հօրն ԼՆՍՈՆԻ յաղտաբին լեառն (Ի)երայեղոս և բնակեցաւ անդ առուքս սակաւս . էին անդ մեղիտիանոսք բնակեալ : Իսկ հայրն ԼՆԻՈՒ և հայրն Սերինոս և նոքա անդ էին բնակեալ յեղէգանն ԼՆՍՆԻԻՏՈՒ : Եւ իբրեւ լուանն եթէ ել հայրքն Սիւոյ յարտաբին կողմ լերինն, ցանկացան տեսանել զնա և ասէին . զինչ գործեսցուք, զի են ՚ի լերինն

յոյնորա . իսկ թէ ասացես՝ մի վհատեցիս, եղբայր, զգոչ լեր յոյսմ հետէ, այսու յարուցանես զնա յապաշխարութիւն :

Գնացեալ երբեմն հայրն Սահար ՚ի կողմանն Եգիպտոսի ընդ եղբարս ոմանս, և լուա զձայն մանկան ինչ որ կողէր զմայր իւր և ասէր . մայր՝ մեծատուն ոմն սիրէ զիս և ես ատեմ՝ զնա, և աղքատ ոմն ասէ զիս և ես սիրեմ՝ զնա : Իբրեւ լուա զայս հայրն Սահար, զարմացաւ յոյժ : Եւ ասեն ցնա . ընդէր զարմանա ընդ այս, հայր : Ատ ցնոսա ծերն . առակ է բանք մանկանդ, և մեք մանուկ եմք մօռք . իսկ մեծատունն զոր ասէ մանուկն՝ է ճմարիտ նծն մեր, զի սիրէ զմեզ և ոչ պահեմք զբանս նորա և ատեմք զնա . և աղքատ է թշնամին մեր գնն և ասէ զմեզ, և մեք սիրեմք զպղծութիւն նորա :

մեղիտիանոսը. գիտեմք զի ծերն ոչ փաստի 'ի նոցանէ, բայց մեք մի գուցէ կամիցինք տեսանել զծերն և անկանիցինք 'ի փորձութի հերձուածողացն: Եւ ոչ չողան տեսանել զծերն:

Եւստ. ծեր. հոգի եթէ ունիցի բան, և գործ ոչ ունիցի, նման է ծառայ՝ որ ունիցի տերև և պտուղ ոչ ունիցի. զոր օրինակ ծառ եթէ լի իցէ պտղով՝ պատշաճ է և տերև նորա, այնպէս յարմարի բան հոգւոյ՝ որ ունիցի բան և գործ:

Եւստ. երբեմն ծեր մեծ առ հայրն Եւստն և նստէր յիշատակոջն, և տեսեալ զնա հօրն Եւստնի ասաց. բեռնիքդ մեծ են, թէ ասրեցուցանէ՝ ոչ գիտեմ: Եւստ. պէցան իրքն և կատարեցան բանք հօրն Եւստնի:

Եւստ. ոմանք գնացին առ արքայ Եւստնիոս պատմել վասն տեսեան զոր տեսին, և ուսանել 'ի նմանէ ճշմարիտ իցէ թէ 'ի դիւաց. ունէին ընդ ինքեանս յովանակ, որ և մեռաւ 'ի ճանապարհին: Եւստ. յորժամ եկին առ ծերն, յառաջեաց և ասէ ցնոսաւ. որպէս մեռաւ յովանակն փոքրիկ 'ի ճանապարհին: Եւստ. ցնաւ. ուստի գիտեա, արքայ: Եւ ասէ ցնոսաւ. զեք ցուցին ինձ: Եւստ. ցնաւ. վասն այսորիկ եկաք հարցանել զքեզ. զի տեսանեմք տեսիլս և բազում անգամ ճշմարիտ լինի, միթէ խաբեալ իցեմք: Եւ ելից նոցա զայս ծերն 'ի յովանակէն զոր պատմեաց՝ եթէ 'ի դիւաց իցէ:

Եւստ. ոմն յանապատին որսորդ վայրենի կենդանեաց. ետես զարքայ Եւստնիոս զի ուրախանայր ընդ եղբարս,

։ Ասաց ծերն՝ եթէ անձն որ բանք միայն ունիցի և գործ ոչ, նման իցէ նա ծառայ՝ որ ունիցի նա տերև և պտուղ ոչ բերիցէ. զի յորժամ պտղուցի իցէ ծառն, տերևն յայնժամ գեղեցիկ իցէ. այնպէս և գործ լաւ բանք վայելուչ իցէ:

։ Գնացեալ երբեմն եղբարք ոմանք առ հայրն Եւստն հարցանել վասն ցնորդ տեսեանց, զի ուսցին 'ի նմանէ՝ եթէ հաւատարմիք են նոցա, եթէ 'ի գիւաց լինին: Եւ իբրեւ եկին առ նա, յառաջեաց քան զնոսա ծերն և ասէ ցնոսաւ. որպէս մեռաւ յովանակ իւր ձեռոյ 'ի ճանապարհին: Իսկ նոցա ասեն. և գու ուստի ծանեար, հայր: Ասէ ցնոսաւ. զեք ցուցին ինձ: Իսկ նոցա ասեն. և մեք զայդ եկաք հարցաւ նեւ, զի բազում անգամ մինչ տեսանեմք յանուրջս, երբեմն լինի ճշմարտութիւն և երբեմն ոչ. և երկուցեալ մեր մի գուցէ գիցեմք: Եւ հաւատարմոց զնոսա ծերն առաջաւ յովանակն զոր ասաց՝ եթէ 'ի գիւաց է ամենայն ցնորք գիշերայնիք:

։ Եւ ոմն յանապատն այդ որսորդ, և տեսեալ երբեմն զհայրն Եւստնիս զի խնդալք ընդ եղբարսն, և գայթակեցաւ 'ի նա վասն այնք.

և գայթակղեցաւ : Իսկ ծերն կամեցեալ ընու զնորա պակասութիւն վասն պիտոյից եղբարցն՝ դիր, ասէ, նեա յաղեղն քո և լարեա : Եւ արար այնպէս : Ի՞նչ . դարձեալ լարեա : Եւ այլ ձգեաց : Եւ ասէ . դարձեալ լարեա : Ի՞նչ ցնա որսորդն . եթէ առաւել քան զչափն լարեմ և քար շեմ, բեկեմի աղեղն : Ի՞նչ ծերն . նոյնպէս և 'ի գործս նոյ եթէ առաւել քան զչափն լարեմք զեղբարսն, վաղ վաղակի հեղձնուն . պիտոյ է երբեմն երբեմն տալ նոյս թոյլ : Օայս լուեալ որսորդին և ծանուցեալ՝ օգտեալ բազում գնաց, և եղբարքն միմեարեցան զնացեալ 'ի տեղիս իւրեանց :

ԻՍԱՅ՝ արքայ՝) ճգինոս ցարքայ՝) ուկիտս . երբեմն երեք մտածութիւնն էի . կամէի օտարանալ : Ի՞նչ ծերն . եթէ ոչ ըմբռնես զլեզուդ, ոչ ես օտար յամենայն տեղիս ուր և իցես, և այժմ՝ ըմբռնեա զլեզու քո՝ և օտար իցես : Ի՞նչ դարձեալ . կամիմ պահել : Եւ ասէ ծերն . առաց Եսայի մարգարէ . եթէ կորացուցանես իբրև զանոր զպարանոց քո, և ոչ զայն կոշեցից պահս ընդունելի, այլ լծ զկնձիռն անխրաւութե և ըմբռնեա զարմածութիւն : Ի՞նչաց և զերրորդն . կամիմ փախել 'ի մարդիկանէ : Եւ ասէ ծերն . եթէ յառաջագոյն ոչ ուղղիս ընդ մարդկան, և ոչ առանձինն կարես ուղղել :

բիկ : Իսկ ծերն իմացեալ զոյր կամեցաւ հաստաւել զմտա նորա . եթէ պարտ է 'ի ժամու ինչ զիջանել ընդ եղբարսն : Ասէ ցնա . գիցես զնեա քո յաղեղն քո և քարշեցես զնա : Եւ արար այնպէս : Եւ ասէ ծերն . դարձեալ քարշեցես : Եւ արար : Եւ ասէ . երրորդ անգամ քարշեցես առաւել քան զչափն : Ասէ այրն . եթէ աւելի քան զչափն քարշեցի, խորտակի աղեղն : Ասէ ցնա ծերն . այնպէս իցէ, և զքաղք, և գործն նոյ . թէ առաւել քան զչափն նեղեցուք զեղբարսն, փայթ լուծանին . այլ պարտ է երբեմն զիջանել ընդ նոսա : Զայս լուեալ որսորդին շահեցաւ յոյժ և գնաց 'ի տուն իւր, և եղբարքն լցան օրհնութեամբ և գոհացան զնոյ :

Եհնորց հայրն Ղուկիմոս ցհայրն Լուկիոն վասն երկի խորհրդոց և ասէ ցնա . կամիմ օտարանալ : Ասէ ցնա ծերն . եթէ ոչ օտանձեցես զլեզու և զբուշառտ մտաց, ոչ կարես օտար լինել ուր և գնացես . իսկ եթէ սանձես զլեզու, ուր և իցես՝ օտար ես : Դարձեալ ասէ . կամիմ պահել : Ասէ ծերն . Եսայի մարգարէն ասէ . եթէ չըլեացես ըզպարանոց քո իբրև զանիւ, և ոչ այնպէս կոշեցի պահս ընդունելի, եթէ ոչ պահեցես զխորհուրդ քո . այլ եթէ պահեցես զմտա քո 'ի չար խորհրդոց, բաւական պահք է քեզ : Առաց ցնա զերրորդն . կամիմ, ասէ, փախել 'ի մարդիկանէ : Պատասխանի ետ ծերն . եթէ ոչ նախ ուղեւցես զառաքինութիւն ընդ մարդկան, և ոչ միայն կարես ուղղել զնոսա :

ՀԱՐՑԱՔՆՆԵՑԱՒ՝ արքայն Սիմոն յուսման զինուորէ. ընդունի այժմ ապաշխարութիւնն: Հայեցաւ ի նա և ասէ. առաջիւստ, սիրելի. եթէ պատառի քղամիդքս, ընկեննուս զնա ի բաց: Ի՞նչ ոչ, այլ կարեմ զնա և կնքեմ: Ի՞նչ ցնա ծերն. եթէ դու զգգեառդ քո խնաւնա, նո՞ւ զձեռագործս իւր ոչ խնամէ:

Եւ իսկ եղբայր ոմն առ արքայ Սիմէն և ասէ. հայր, բազում մտածութիւնք չարչարիմ և շնկղմիմ ի նոցանէ: Եւ ա՞ծ զնա ծերն առաջի օդոյն և ասէ. մեկնեա զգողք և ընթանեա զհողմն: Եւ նա ասէ. ոչ եմ կարող առնել զայս: Ի՞նչ ծերն. եթէ զայդ անկարանաս, և ոչ զմտածութիւնն արգելուլ կարես որ վայ, այլ քո կարողութիւնն եկեալ ի վերայ նոցա:

ՀԱՐՑԱՒ՝ արքայ Յովսէփ ցարքայ Սիմէն և ասէ. որպէս պարտ է պահել: Ի՞նչ ցնա հայրն Սիմէն. ես կամիմ կերակրիլ սակաւ տակաւ յամենայն աւուր, զի մի երբեք յազեցայց: Ի՞նչ ցնա արքայն Յովսէփ. և յորժամ մանուկն էիր ոչ պահէիր երկիցս երկիցս, արքայ: Ի՞նչ ծերն. երեք և չորք և շաբաթ. զայս ամենայն փորձեցին հարքն իբրեւ զկարողս, և գտին եթէ բարւոք է

1. Հարցեալ եղև երբեմն հայրն յիսուս ի զինուորէ՝ ուսմանէ՝ եթէ ասուցապէս գոյ ապաշխարութիւն և ընդունիմ նո՞ւ զգարմանս: Իսկ ծերն ի ձեռն բազում առակաց և օրինակաց հաւատացոյց զնա եթէ ճշմարտապէս գոյ ապաշխարութիւն: Եւ զայս ևս ասէ ցնա. առաջիւստ, սիրելի. եթէ պատառեսցի քղամիդքս, ի՞նչ բաց ձգեն գու զնա: Եւ նա ասէ. ոչ ձգեմ, այլ կարեցից և զեցեցայ: Իսկ ծերն ասէ. արգելմէ խնայես գու ի հանդերձ քո, ոչ ևս առաւել խնայես տէր ի տեղծուածս իւր՝ որ վասն ամենայն մեղաւորաց յորդի իւր սիրելի ոչ խնայեաց. և արգ. նովաւ պարգեւեսցէ մեզ ապաշխարութիւն և թողութիւն մեզայ:

2. Եղբայր ոմն եկն առ հայրն Սիմէն և ասէ ցնա. բազում չար խոր. հաւրոք ունիմ և նեղեն զնա, հայր: Իսկ ծերն եհան զնա արտաքոյ և ասէ ցնա. բաց գնոց քո և ժողովեա և կալ զհողմունս զայստօքի: Իսկ նա ասէ. ոչ կարող եմ առնել զայդ: Ասէ ծերն. որպէս զճողմունս կաշմել ոչ կարես, նոյնպէս և ոչ փորհալքս արգելուլ կարող էս զի մի եկեացեն ի մահ. այլ անտես առնել պարտ է զնոսա:

3. Եւ հարց հայրն Յովսէփ ցարքայն Սիմէն և ասէ ցնա. որպէս պարտ է պահել, հայր: Ասէ հայրն Սիմէն. ես զայս ասեմ պահեմ զի հանապազօր կերպէս սակաւ և մի յազեցայ: Ասէ հայրն Յովսէփ. գու մնչ մանուկ էիր ընդեր պահէիր երկուուորս: Ասէ հայրն Սիմէն. Եւ այլ տար, եղբայր, և չորեքօրեք պահեցի, և մի ի շաբաթուն կրտսերի չաշակելով. զայս ամենայն փորձեցին. հարգեմ և գտիմ զի ճշմարիտ

ամենայն աւուր կերակրել առ սակաւիկ սակաւիկ, և ետուն մեզ զձանադարհն արքայուէ զի փոքրագի իցէ :

Եւ յիստ երբեմն արքեպիսկոպոս քաղաքին արքայ Վիշի մերոյ Երուսաղէմի լինիս անուն : Եւ էր այս լինիլս ըստ ներգործութեն սատանայի ատեցող կրօնաւորաց . որ և ինքն զսուրբ պեմն զգեցեալ էր, որում գտաւ անարժան : Եւ տ ներողութեն այն անկաւ ոմն ի կրօնաւորացն ի փորձանս . և նա ի վերայ ամենայնի հանեալ ի կրօնաւորէն զհրեշտակական զգեստուցն զձե՛ ազոյց խաղի, և հանեալ զնա այսու կերպարանօքն ի փողոյս քաղաքին : Եւ յայնմ գիշերի երեւեցաւ նմա սուրբն Յոհաննէս մկրտիչ և յանդիմանեաց զնա ասելով . այսպէս արարեր, անարգեցեր զգգեսան իմ . արդ իրաւունս առնում ընդ քեզ յաւուրն դատաստանի ի զարհուրելի ատեանն Վիշի : Եւ նա զարթուցեալ զգողմնի հարաւ . եկն և կանգնեաց տաճար արտաքոյ քաղաքին յանուն արքայն Յոհաննու մկրտչին յանդիման արքայն Ստեփանոսի, որ է ընդդէմ արեւելից : Եւ յորժամ կատարեաց զտաճարն և պաճուճեաց զնա ամենայնիւ, աղաչէր հաւ գիտել թողութեան մեղացն՝ որով անարգեաց զսուրբ պեմն՝ բազում հառաչանօք և պահօք և հսկմամբ : Եւ երեւցաւ նմա երկրորդ անգամ սուրբն Յոհաննէս մկրտիչ և ասէ . ճմարտութիւն ասեմ քեզ . եթէ հինգ տաճար այլ առնես առաւել քան զսա զոր արարեր ինձ, ոչ թողցի մեղքն քո զոր գործեցեր առ իս, այլ դատաստան առից ընդ քեզ ի զարհուրելի յօրն յայն : Եւ առժամայն ի բաց եկաց ի նմանէ : Եւ ին լինիլս ի մարդկային կենցաղոյս կատարումն . և որք գործոյս գիտողք էին յայնժամ՝ նժազգեաց հարցն պատմեցին, և ջնջեցին զանուն նորա ի սուրբ պատարագէն ի Վիշի այն մերոյ քաղաքին :

Եւ յԱՅՐՈՅՐ՝ ոմն Եհարց ցարբայ Պիմէն և ասէ . ասա ինձ վասն փորձանաց մտածութեց : Եւ ասէ ցնա Ծերն . յայս գործս, որդեանկ, պարտ է առն ունել զհուրն ի

պահքն որ ըստ օրէ կերակրելն լաւագոյն է, և տանի զմեզ ընդ հեշտ և արգանի շախմատ :

Եւ յարք ոմն զնաչեալ առ հայրն Պիմէն և ասէ . զմեզ արտից դար խորհուրդս իմ հայր, որ նեղեն զնա : Ասէ ցնա Ծերն . արտեցես գաւ իբրեւ զայր մի որ նստիցի ի մէջ հոյս և ջրոյ . և յորժամ գալցի ձա-

ձախակողմն և անօթ զնն զըւրն . եթէ բարդդի հուրն , առջե յամենայն զըւրն և արակեացէ 'ի նմա , և վաղվա զակի շիջանի . նոյնպէս և մեք ընկեսցուք զմեզ առաջի Վրիտասի * :

ԵՂԱՍԵՐ՝ ոմն եհարց ցարապ Սիսայ և ասէ . զինչ արարից , հայր , զի անկայ : Եւ ասէ ցնա ծերն . արի գարձեալ : Եւ ասէ եղբայրն . մինչև յերբ : Ի՞նչ ծերն . մինչև քննեցիս կամ 'ի բարին կամ 'ի կործանումն , յորում գտանի մարդ 'ի նոյնն և զնայ :

ԵՀԱՐԵՑ՝ արապ Յահաննէս ցարապ Սիսայ և ասէ . մինչև քանի՞ ամս կարօտի մարդ կարել զչարչարանս : Ի՞նչ ցնա ծերն . զանն կամիս ուսանել : Ի՞նչ արապ Յահաննէս . այո : Ի՞նչ ծերն . յորժամ եկեսցէ քեզ չարչարանք , հաս զնա 'ի քէն , զի մի երբէք յամեացէ 'ի քեզ և 'ի կորուստ առաքեսցէ զքեզ : Ի՞նչ գարձեալ . վայ մարդոյ՝ որոյ անունն իւր աւելի է քան զգործն :

Ի՞նչ ծերն . զգոյշ լեր զի եկեսցէ խոկումն մտաց առ քեզ դատաստան առնել , և գարշել 'ի չար մտածութեց , և 'ի նաւակոծութեցն պսակ յօրինել :

Ի՞նչ՝ ծեր ոմն . ասեցի զամբարտաւանութիւն մանկանց , զի գործեն և վարձա ոչ առնուն , նային 'ի մարդ .

խաղաղման հուրն 'ի կիզել զնա , առեալ յաղջ կողմանէն զըւրն արկանէ և շիջուցէ զնա . և հուրն այն է հուր ցանկութե արեւոյ , զոր տեղանէ 'ի սրտի թշնամի , և ըսուր է ողորմութիւն այ շիջուցանող նր :

* Հօմաօթեւ յօրինալի Գամար . և առ յաղաղմանէն զըւրն՝ որ յեւ 'ի կն Իսգանուբէ . Հարցաւ է գիտութի և ողորմութիւնն այ , ծերն . որպէս ապրեսցայ 'ի մեզաց : և արի 'ի վերայ հրոյդ՝ որ է ցանկութիւն :

։ Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Սիսայի և ասէ . զինչ արարից , հայր , զի անկայ 'ի մեզ : Ատ ցնա ծերն . գարձեալ արի : Ատ եղբայրն . յորեայ և գարձեալ անկայ : Ատ ծերն . և գարձեալ արի , և եթէ բիւր անգամ անկանիս , բիւր անգամ գարձեալ յարիցես մինչև 'ի մահ . քանզի յորոյ վերայ գտի մարդ յիշն՝ յայն կարգեացի : Ատ եղբայրն . և զինչ արարից զսխա իմ : Ատ ծերն . իւրաքանչիւր ոք 'ի մեջ փորձի յիւրում ցանկութեան սրտի :

։ Եհարց հայրն Բովսեփ ցհայրն Սիսայի և ասէ . 'ի քանի՞ ժամանակս պարտ է մարդոյ զի հառցէ զսխա : Ատ ցնա ծերն . զմի , ժամե կամիս իմանալ : Ատ Բովսեփ . այո , հայր : Ատ ծերն . յորում ժամու և եկեսցէ 'ի վերայ քո սխառ ինչ , վաղվազակի հաս ընկիս զնա 'ի քէն :

։ Ասաց ծեր ոմն . ծերքն ասեին զմանկունս ամբարտաւանս և մնափառս , որք աշխատին առաքինութիւն և վարձա ոչ առնուն . վասն զի

կային փառս : Եւ առէ ցնա այլ ծեր գիտնազոյն քան զնա . եւ գեղեցիկ զայս ընդունիմ՝ բերել մանկան զմառ փառութի եւ ոչ զհեղգութի . քանզի ահա՝ ի սնափառութեն բռնադատի ամենայնիւ ժուժկայել եւ հակել եւ մերկանալ, եւ զսէրն շինէ եւ զվիրտն բառնայ յաղագս գովութեան : Եւ յորժամ քաղաքավարի այսպէս, եկեալ շնորհն նոյն առասցէ ցնա . ընդէր ոչ գործես վասն իմ զոր վասն մարդկան : Եւ յայնժամ ազա հաւատարմապէս զգուշանայ եւ սրտի ի մարդկային փառաց եւ մեայ ոռնած : Եւ որք լուսնն ասեն . այսպէս է եւ նոյն ինքնա՞ :

Եւ ոմն հայր միաբանակեցաց՝ գեղեցիկ վարութեւ եւ յամենայն ճգնութիւն կատարեալ, մանաւանդ ի նուառ տութեւ, սիրով եւ գաղարման, էր եւ ողորմած եւ անյիշ շաշար, եւ ի սէր ձգէր զամենայն ող : Սա ինքն ինզորէր յնոյ յամենայն ժամ եւ առէր . տեսանեմ զիս մեղաւոր, սակայն ի գթութի քո յուսամ եւ ապաւինեմ, եւ կեցից ըստ ողորմութեւ քում . վասն որոյ աղաչեմ զաղորմած բարերարութի քո, տէր, մի ի բացէ առնէր զիս ի ճանապարհաց քոց այժմ եւ առ յապա յաւիտեանսն :

մարդահատնոյք են : Ասէ ցնա այլ ոմն իմաստուն ծեր . եւ յոյժ հաճեալ եմ ընդ նոսա, քանզի լուսազոյն է մանկանն սնափառ լինել, քան թէ ծոյլ եւ հեղգ . քանզի յորժամ սիրեացէ զսնափառութեւն, յայնժամ ակամայ հարկ է զի լինի սիրող պահոց եւ լինի հակող եւ մերկ եւ սիրելի այլոց եւ ողորմած եւ համբերող վնաս եւ նեղութեանց վասն գովութեւ մարդկան . եւ իբրեւ ստանայ զայսպիսի ճգնութիւնս եւ յամենայն ի նոսա, յետոյ գայ առ նա շնորհքն նոյն եւ առէ ցնա . ընդէր վասն իմ ոչ կրես զայսքան միշտս, այլ վասն մարդկան . եւ զգնացեալ հնազանդի նմա մշակի առաքինութեց, եւ արհամարհէ զփառս եւ զգո, վաւթի մարդկան, եւ մնայ ողորմութեւն յնոյ : Իսկ իբրեւ լուսն զայստ սիկ ծերքն՝ ասեն . ճշմարիտ այդ այդպէս իցե, եւ զի հեղգն փրկութեւ պատճառս ոչ ունի, որպէս ահա ունի սնափառն :

Եւ իսկ որք ինչ կն իւրգինութիւն վարեալ պահոց եւ աղթից, գոյ այսպէս համոտօքն : Սրաց ծեր . լու երբէք յինքն եւ առ ընդէր ոչ առ եւ մանկան ժիր լինել եւ սնափառ, նեմ զայս վասն նոյն զոր առնեմ քան ծոյլ եւ խոնարհ . քանզի սո . վասն մարդկան :

Եւ եր ոմն էր սուրբ եւ հաճոյ նոյն, որ էր հայր հասարակաց վանից, սա ամենայն գործովք բարեաց զարգարեալ էր եւ լի ամենայն առաքինութեւ եւ գթով եւ աս առաւել խոնարհութեւ եւ սիրով եւ ողորմած առ ամենեւեան : Սա աղաչէր զեւ եւ առէր մշտ . տէր, գիտեմ զի մեղաւոր եմ, այլ ունիմ յոյս յողորմութեւ քո զի կեցուցես զիս . եւ աղաչեմ զբազում բարերարութեւ քո, զի քի բաժանես զիս յինչեւ րաց եւ յեղբարց իմոց, ոչ ի յայտ կեանս եւ ոչ ի հանգրձնելն, այլ

այլ ընդ իս և զայս արժանաւորեալ աղքատութե քում
 ըստ բազում գլխութե քում: Հանապաղ ինքն ճիւղէր
 զազօթս զայս առնելով, և մարդասերն ան կատարէր
 զհայրուածս նորա ըստ այսմ օրինակի: Յաւուր միում
 գնային կատարել զյիշատակս սրբոցն յայլ վանս, և ընդ
 այլ վանսրէիցն կոչէին և զայս հայրս, և նա հրաժա-
 րէր: Զայն եղև 'ի տեղեանն առ նա. գնա, այլ յա-
 ռաջագոյն յղեալ զաշակերտս քո, և յետոյ գնա գու մի-
 այն: Իսկ մեծատունն որ վանս մեր աղքատացաւ՝ ՎՊ
 ճշմարիտ անն մեր՝ և յամենայնի եղև իբրև զամենայն
 զի զամենեւեան կեցուցէ, զքեցաւ զքեաւ տառապե-
 լոյ կերպարանազ հիւանդի, և 'ի մէջ ճանապարհին նըս-
 տեալ կայր: Իբլին աշակերտքն նորա ըստ հրամանի հօ-
 րքն, տեսանէին գնա զի հարկանէր զկաթոնս. հարցա-
 նէին զպատճառսն, և նա ասէ. հիւանդ եմ, և ճանա-
 պարհակիցք իմ բերին զիս մինչև աստ, և չունիմ ոգ
 որ բառնայ զիս: Իս աշակերտքն հօրն ասացին. ջնա.
 զի՞նչ անիմք առնել քեզ, զի մեք հեախոսս գնամք: Իս
 թողին զնա և գնացին: Յետ փոքու եկն և հայրն, գը-
 տեալ զանկեալն զի հեծէր, ուսեալ և զպատճառս՝ ա-
 փէ. շեկին նախ քան զիս կրօնաւորք և զափն զքեզ: Իս
 նա ասէ. այո, այլ լուսն զպատճառն և գնացին ասե-

մէջ 'ի միասն արժանի արտոյնս զմեզ յարքայութե քո անբաւ ու-
 զորմութ քով: Զայսոսիկ ազօթեր անգագար ծերն: Իսկ ան որ և մորմ
 է յերկիւզածս իւր, հաւատացող զնա այսպէս. քանզի եղև որ զի
 կատարէին զան պրոց 'ի վանս ինչ՝ որ ոչ էր հեռի յոյժ 'ի նոցանէ.
 և հրաւիրեցին անդ 'ի տանն զծերն և զաշակերտան իւր, այլ նա ոչ կա-
 մեցաւ գնալ: Իսկ 'ի գիշերին յայնմի ասէ ջնա տեք 'ի տեղեանն.
 գնա 'ի տանն, այլ յառաջ գնացին աշակերտքն քո՝ և գու յետոյ
 զնացան միայն: Արդ. այն որ վանս մեր աղքատացաւ ԳՊ և զամե-
 նայն վանս մեր յանձնէ եւա. զի փրկեցէ զմեզ, աղքատի և հիւանդի
 կերպարանաւ. անկեալ գնիւր 'ի մէջ ճանապարհին վտառքին: Իբրև
 եկին անդ աշակերտք ծերոյն և գաին զնա անդ ցառաղանդ, և ասեն
 ջնա. զի՞նչ քեզ և կամ զի՞նչ ցառաղանս: Իսկ տեքն ասէ ջնասա. տեղոր
 և հիւանդ եմ, և նստեալ 'ի գրատոսի գնալի 'ի քաղաքն, և ընկէջ զիս
 դրատոսն և ինչն փախեաւ, և ես աստ մնացի կրօնաւորս: Իսկ նոքա ա-
 տեն. և արդ. զի՞նչ արտոյնս քեզ, ծեր, զի և մեք հեաեակք եմք: Եւ
 թողին զնա և գնացին: Եւ զկնի փոքու ինչ եկն անդ և ծերն հայր
 նոցա, և երբեւ. զիս՝ անդ. անկեալ վտառքին. և իբրև ուսաւ զպատ-
 ճառն, և հարց յգիւսանքն և ասէ. եղբարք ոմանք ոչ անցին ընդ այս
 առ քե յառաջք և ոչ տնին զքեզ այսպէս: Այն տեղոր. այո ան-
 ին, և իբրև լուսն զքանս իմ ասեն ջիս, և մեք ես անդրապոք եմք

լով. մեք հետևառա չըջիմք, զինչ արտացուք քեզ: Ի՞նչ
ցնա արբայն. կարող ես փոքր փոքր ոտնաքայլել և
գնասցուք: Եւ նա ասէ. ոչ կարեմ: Եւ ասէ ցնա ծերն.
ար' եկ բառնամ զքեզ, և օգնէ անձ, և գնասցուք: Եւ նա
ասէ. ո՞րպէս կարեա դու զիս այսչափ ամբառնալ, այլ
գնա աղօթս արա ՚ի վերայ իմ: Ի՞նչ ծերն. մի լիցի ե-
թէ ես թողից աստ զքեզ այսպէս տկարացեալ. այլ ել
ի վերայ վիմիդ և ամբառնամ զքեզ ՚ի վերայ իմ, և
յլն թացս մեր օգնէ ՎՆ: Եւ վերացուցեալ գնա շա-
լակեաց: Իսկ նա այսպէս երևեցաւ եթէ մարմնոց ծան-
րութիւն առի, յետ այնորիկ թեթեւ, և որչափ յառա-
ջէին՝ թեթեւագոյն ևս լինէր: Ինչ թանաք ծերն և հիւ-
նայր ոչ գիտեալով եթէ զոյն որ զամենայն կրէ, ՚ի վե-
րայ ուսոց իւրոց ամբառնայր: Եւ անդէն յանկարծա-
կի անյայտ եղև զոր բարձեալ կրէր, և ասէ ցարբայն.
վասն աղաչելոյն զիս ՚ի վերայ աշակերտացն քոց ընդ
քեզ արժանանալ արքայութեն երկնից՝ տես այլ է չափ
քո և այլ նոցա. արասցես գալ նոցին ՚ի վարտ քո և ՚ի
վաստակ, և կատարին խնդրուածքն. քանզի ուղիղ դա-
տաւոր եմ, իւրաքանչիւր տացից ըստ գործոց նոցա:

Ի խԵՍԱՂՈՆԻԿԷ ԷՐ ԱՐՔԵԱՊՈՒԿԱՍ՝ անուն նորա
խաչելէոս, որ ոչ երկնէր յայ և ոչ ՚ի պատրաստեալ
փոխարինէն: Իրխեաց զձշմարիտ համբաւ քրիստոնէու-
թեան և զքահանայական աստիճանն թշուառացեալն:

զինչ արտացուք քեզ: Առէ ցնա ծերն. կարող ես գնալ առ ասկաւ
ասկաւ, զի գնասցուք ես և գու: Եւ հիւանդն ասէ. բնաւ և չարժեւ
ոչ զորեմ: Իսկ ծերն ասէ. եկ զի բարձից զքեզ յուս իմ և գնասցուք:
Իսկ նա ասէ. ոչ ես կարող գու առնել զոյդ՝ ծեր գալով յարջափ
հեռի ուղի. այլ գնասցես գու և աղթեա վասն իմ: Առէ ծերն. քա-
ղցի, ոչ գնացից և ոչ թողից զքեզ: Եւ առեալ եզ զիս ՚ի վերայ վիմի
և մտեալ ՚ի ներքոյ շալակեաց գնա: Եւ իբրեւ ետքո՞մ նոք զոյս իբր
թէ ունի ծանրութի մարգոյ, և որչափ գնայր՝ թեթեւնայր նա. իսկ
յետոյ բնաւ թեթեւացաւ, մինչև զարմանալ ծերոյն: Եւ յանկարծա-
կի վերացաւ հիւանդաց բոխչին քե, և իբրեւ լոյս ելանէր յերկինս և
քաղցր ձայնիւ ասէր ցծերն. ահա միշտ աղաչես զիս վասն աշակերտաց
քոց զի ընդ քեզ եղիցին յարքայութեն երկնից. այլ զի տեսցես զի
այլ է չափ քո և այլ ինչ չափ նոցին. և թէ կա՞մա զնոսա լինել ընդ
քեզ, ուստ զնոսա նմանել քեզ և գործոց քոց. ապա թէ ո՞չ գատա-
ւոր արգար եմ ես, հատուցանեմ իւրաքանչիւր ըստ գործոց: Ահա
տեսեր, սրգեալի, զի աղթք արգարոյն այն որոյ ծերոյն ոչ կարա-
ցին արժանաւորել զնոսա ասեղի քան զլափն իւրեանց, յորժամ նո-
քա ոչ էին նման աղթից ծերոյն:

զուրբ և զմիանախան երրորդութիւն ուրացաւ և կոտց
երկիր պագանէր : () որ ժողովեալ եպիսկոպոսացն , կաս-
կածեալ որոշեցին զնա յաստիճանէն : Իսկ նա պատրա-
նօք դարձեալ կեղծաւորէր ժառանգել , և ըստ Խոզ-
մենի որ առէ՝ թէ ոսկւոյ անձն Զրաման առ ՚ի
պատրիարքէն դալ ՚ի քաղաք իւր պատրանօք արգարա-
ցեալն . այլ անձն անտես արար զուրբ եկեղեցի իւր :
Ի մի յաւուրց մինչդեռ պատրաստէր ճանապարհորդել
՚ի քաղաք իւր՝ բռնադատեալ ՚ի ընտ. Թէ որպէս ՚ի բնա-
կան կարիս՝ գնաց արտաքս , և ՚ի յամել ՚ի նոյն իբրեւ
յերկուս պահս՝ եկին ոմանք յիւրոցն գիտել զպատճառն ,
գտին զԹշուառացեալն զկեակոր անկեալ ՚ի խողովակն՝
զտան ՚ի վեր ունելով . կանգնեցին և գտին ընդ մար-
մնոցն մեռեալ զյաւիտենական մահն :

Ի ՓԻՐԻՆԻԿԻ ՚ի Իբանիսու քաղաքն այր ամն քա-
րոզ քաղաքին՝ անուն նորա Դայիոս՝ յամենայն թէա-
տրոնս դարբուհի և զմիշտ կոյսն զսիրամայրն զանձնին
հրապարակաւ նախատէր : Երեւցաւ նմա անձնին և
ասէր . զինչ արարի քեզ որ յայդպիսի ժողովս նախա-
տես զիս : Եւ նա յարեաւ . ոչ ինչ անձին իւրում ուղ-
ղութի ստացեալ , այլ ևս առաւել հայհոյէր : Երբեք
երկեալ երևեալ նմա ասէր և զգաստացուցանէր : Եւ զի
ոչ ուղղեցաւ , այլ առաւելապէս հայհոյէր , յաւուր մի-
ում ՚ի միջօրեայ ժամու երևեալ նմա ոչ ինչ ասաց ,
բայց միով ՚ի մատանցն տեսունադրեաց զերկուս ձեռն
և զտան , և մնաց իբրեւ զկոճղ անկեալ : Եւ այսորիկ
Թշուառացեալն խոտտովան եղև և ասաց ամենեցունց
որ ընդ իւրն էին՝ թէ որպէս ընտրեաց փոխանակ պա-
տուելոյ զհայհոյին , և այժմ՝ եգիտ զմարդասիրութի :

Ի ԳԵԱՆԸ՝ Ի նոսնի ՚ի լեառն՝ Ի խորա առ Լ՝մն՝ առե-
ցնա . բազմանան եղբարք ջնորհօքն այլ , հրամայեա զչափ
միջոցաց սենեկացն : Եւ կերան հաց զինն ժաման , և

Գնացեալ երբեմն հայրն Անտոն ՚ի լեառն նիստիոյ առ հայրն Ա-
մենա , և ողբանեալ զմիտան խոսեցան ընդ իրեարս բազում ժամա-
լս ասոց առի հայրն Ամենաս զհայրն Ամենիս . արժեհետ ջնորհօքն
այ և արժիւք ձեր բազմացն եղբարքս , և կամին սմանք շինել սե-
նեակս ՚ի բացի զհանգարտեցին , որչափ հրամայես ՚ի միջի սանել
երկայնութիւն ճանապարհի սենեկացն ՚ի միտանց : Ասէցնա հայրն
Անտոն . կերիցուք հաց զինն ժամաւ , և երբեք չքիցուք ընդ անապատս

յարեան գնացին մինչև 'ի մուտո արևուն', և կանգնեցին խաչ և ասեն. այսպի լիցի, զի որ կամիցի երթալ առ եղբարսն, կերիցէ հաց 'ի յինն ժամն, և ապա գընասցէ: Եւ էր երկոտասան վտառանդ:

ՀԱՅՐԸ՝ Պ ովտ հարցեալ եղև 'ի Պետրոսէ՝ թէ կա միմ' առ միարանակեացս երթալ, որպէս կուցից: Եւ ասէ. որպէս և յառաջնումն աւուրն որ մտես, մինչև ցիւռ տարածն այնպէս կացցես, պատկառոտ և խնայարհ և բուռ, և մի ևս ստասցիս համարձակութիւն:

ՀԱՐՑԵԱԼ՝ եղև հայրն 'Գալթոն՝ եթէ որ մեծ է, աշխատել զմարմինն՝ թէ պահել զմիտս անշփոթ: Եւ նա ասէ. մարդ նման է ծառոյ, և վաստակ մարմնոյ տառն նորա, և պահել զմիտս պտուղ է, և ամենայն դարմանն տնկոյն վասն պտղոյն է. իսկ ամենայն ծառ որ ոչ

այո և ընտրեսցուք զանգիս տանցն: Եւ իբրև կերան, եկին և չքնցան յանապատ մինչև ցմուտս արևուն: Եւ ասէ հայրն Աման. արասցուք աղթած և կանգնեսցուք աստ խաչ, զի աստ շինեսցին որք կամային շինել: Դէ յորժամ կամեսցին գնալ առ միմանս, իւրաքանչիւրն առնէ առանձին 'ի սենեակ իւր կերակուր զինն ժամու, և ապա գնացն առ միմանս, զի գիւրաւ չքնեսցին և անշփոթ մնասցին: Իսկ 'ի միջի ուղին զոր ընտրեսց, ունէր հեռի 'ի միմանց իբրև երկուստան վեհամո:

Եւ Ասաց հայրն Պետրէ ցհայրն Ղովա՝ եթէ եի երբեմն 'ի սենեակ հորն Աղաթոնի, և եկն առ նա եղբայր ոմն և ասէ ցնա. հայր, կամիմ' ես զի բնակեցայ ընդ եղբարս, ալ ուստ ինձ թի որպէս կացից ընդ նոսա: Ասէ ցնա ծերն. որպէս յառաջին օրն որ մտանես առ նոսա, այսպէս պահեսցես զքեզ օտար և խնայարհ զամենայն աւուրս կենաց քոց, և մի լիցի քեզ համարձակութի: Ասէ ցնա հայրն Մակարի. և զինչ լինիցի համարձակութի: Ասէ Աղաթոն. նման է համարձակութիւն կիզդական խորշակի, որ յորժամ գալցէ՝ ամենեքեան փափիցն 'ի նմանէ, որ և զպտուղս խահրէ զմառայ և զամենայն երկրի: Ասէ ցնա հայրն Մակարի. այդպիսի չար ինչ է համարձակութի: Պատասխանի եւս հայրն Աղաթոն և ասէ. ոչ ինչ է յամենայն պիտոս չար քան զլքութիւն, քանզի ծնող է ամենայն չարեաց. և վայել է մշակի բարեաց զի մի համարձակեալ լքեսցի, թէպէտ և միայն իցէ 'ի խցի և բազում ամս ունիցի 'ի նա:

Եւ Հարցեալ եղև երբեմն հայրն Աղաթոն յեղբարցն՝ եթէ մ որք վերագոյն իցէ, աշխատել զմարմինն, թէ պահել զմիտս անշփոթ: Պատասխանի եւս ծերն. մարդ նման իցէ ծառոյ, և աշխատութի մարմնոյ ոտքը են նորա, իսկ պահելն զմիտս մարդը՝ պտուղ է նորա, և գրեալ իցէ՝ եթէ ամենայն ծառ որ ոչ տանէ պտուղ՝ հատանի և 'ի հուր որք փանի: Եւ արդ յայտ է զի ամենայն ջան և մշակութիւն ծառայ յազազս պտղոյն իցէ որք պահուան մառայ, ալ և հովանի տեսելոյ պիտոյ է 'ի պահել զպտուղն և զոտսն 'ի զարգարումն, որք են աշխատութիւնք մարմնոյ: Եւ զի էր ինչն հայրն Աղաթոն խնայառն բանիւք և գործովք, ոչ միայն իւր բաւական լեալ, ալ և այլոց որոց զինքն առ նա:

առնէ պառուղ, հասանի. այլ պիտոյ են ոտքն 'ի մնունդ
և 'ի պահաւստ պտղոյն :

Ի ՅԱՍԵԼՆ ' Ի քաթնի երբեմն 'ի ժողովն Սկիւթայ'
եթէ ոչ ուղիղ է դատդ, առնն ցնա. և դու ո՞վ ես : Ի սէ
ցնատա. որդի մարդոյ եմ, որպէս և գրեալ է. եթէ ար-
դարեւ զարգարութի խօսէիք, և ոչ ուղիղ զատէիք, որ-
դիք մարդկան :

ՀԱՅՐՆ ' Ի բրահամ ոչ ուտէր, և գեղեցիկս՞ գրէր,
և յողովք բերէին առ նմա մագաղաթ գրել. և առեալ
գրեաց զայս՝ եթէ խտարեա 'ի չարէ և արա զբարի :
Եւ առնն ցնա, գրեա զբոլոր ուղման : Եւ նա առէ .
յորժամ գործով կատարես զպղծ, և զայն ևս գրեցից :

ՀԱՅՐՆ ' Երբեմն հարցեալ եղև՝ թէ ընդէր տաան
են օրէնք և ինն երանութիք, ասաց . վասն զի տաան են
հարուածք եգիպտացւոց և ինն են դասք հրեշտակաց .
և երկոց են երեքն՝ խորհուրդ է սրբոյ երրորդութեն :

ՀԱՐՑԱՒ ' Օ եհոն՝ թէ զինչ է Հոբայ ասեն՝ թէ
երկինք չեն սուրբ առաջի նորա : Եւ ասէ . քանզի ան-
միայն է սուրբ անզուգելի ընդ ամենայն արարածս :

և եր նա բարձր յարգարեալ յաղթա և 'ի գործս և 'ի կերակուրս և 'ի
համբերեա և յամենայն :

1 Եղև երբեմն ժողով 'ի Սկիան վասն գործոյ ինչ . և խորն կարգե-
ցին զքանն, և են հայրն Աղաթոն յետոյ և առն . ոչ բարեղք կարգեցիք
զայս : Իսկ նոցա առնն . և դու ո՞վ իցես որ խօսիս ինչ բնա : Եւ առն
Ե երն . ես որդի մարդոյ իցեմ. զի գրեալ է թէ արգարեւ զարգարու-
թեան խօսեիք և ուղիղ գտակիք, որդիք մարդկան :

2 Ասիք հայրն Արտահամ զմերոյ ուսմանն՝ եթէ հաց ոչ ուտէր, և
գեղեցիկագիր եր. և բերին եղբայրն մագաղաթ և աղաչին զմա գրել
նոցա գիրս : Իսկ Ե երն յաստատածոյն տեսութեան հակեր քայլ
և ցերեկ, և առեալ գրեաց 'ի նոսա՝ եթէ խտարեա 'ի չարէ և արա
դրարի, ինչգրեա պաղաղութն և երթ գնա նորա : Եւ զայս գրեալ
եա 'ի նոսա : Առնն ցնա եղբայրն . զամենայն գրեցես զաղման : Իսկ
նա առէ . գնացէք, եղբայրք, և յորժամ գործով կատարեք զայս՝
յորժամ աղ ևս գրեցից :

3 Հարցին ցհայրն Սակիան՝ եթէ ընդէր են առան պատահականք ո-
րինոցն, իսկ ինունք են երանութիք աւետարանին : Իսկ նա առէ . առան
հարաւածոցն Եգիպտոսի օրինակ են առան պատահականք օրինոցն .
իսկ ինն երանութիքն են օրինակ ինունչ գաղաղ հրեշտակոցն : Իսկ
երեք ընդ երեք փնչ գնի, օրինակ իցե սուրբ երրորդութեան, որ-
դիք երանութեանցն :

4 Երբն երբեմն առ հայրն Չեռն եղբայրք ոմանք, հարցին ցնա .
ասեն . զինչ է բանն այն զոր առն Յոր՝ եթէ և ոչ երկինք սուրբ են
առաջի նոյ : Պատասխանի եա Ե երն և առն . թողեալ գաղք, եղբայրք,
դհուգ միայն ձերոց, և զերկինս Կոպւք . իսկ զբութն բանին այն .
բեկ այս իցե, զի միայն ան կատարեալ սուրբ է, և ոչ ինչ-կարէ հա-
ւատարել յարարածոցս սրտութեան նոյ :

ՀԱՐՑԱՒ՝ հայրն (Յովսէփ յերկուց եղբայր յայլ և այլ ժամանակի բան մի. եթէ գայցէ յիս խորհուրդ՝ թողնց յիս թէ ոչ:) Եւ նա միոյն ասաց՝ եթէ թող մնանել 'ի քեզ և ապա պատերազմեաց ընդ նմա, և միւսոյն՝ եթէ ընաւ մի տացես թոյլ: Եւ յորժամ յայտնեցան հակառակ պատասխանիքն, և ասեն ցնաւ. Ծեր, ընդէջ այլ և այլ խօսեցար: Եւ նա ասէ. կատարելոյն պարտ է թոյլ տալ և պատերազմել, զի առցեն պատկ. իսկ անկ կատարիցն ոչ է պարտ, զի մի գերեցնցին:

ՀԱՐՑԱՒ՝ Ծերն՝ եթէ որպէս ունանք դիւրաւ գործեն զգործն նոյն և ունանք ոչ կարեն: Եւ նա ասէ. որք հարկաւոր համարին զգործն նոյն և զաշխարհականն աւելորդ՝ դիւրաւ գործեն, և որք գերիւրաւորս համարին հարկաւոր՝ դժուարաւ գործեն զնոյն:

Եւ հարց հայրն Պմեն ցհայրն Յովսէփ և ասէ ցնաւ. յորժամ գայցէ 'ի միտ իմ խորհուրդ ազտեց, զինչ արարից. ընդգեմ կաջնց նախ 'ի բաշն, թէ թողից մտանել: Ատէ ցնաւ Ծերն. Թող առւոր նախ մտանել, և ապա պատերազմեաց ընդ նա: Եւ իբրեւ գարձաւ նա 'ի Սկիւտե և նոսաւ նա 'ի սենեակի իւր, և կին ոմն Ծեր թերայեցէ և ոսեր ցեղբարն՝ եթէ հարցէ ցհայրն Յովսէփ և ասացէ, եթէ եկեացէ առ իմ անխափիք ինչ խորհուրդ. Թողնց զնա մտանել առ իմ, և նա ասէ՝ ընաւ մի մերձեմար 'ի նա և մի թողուր մտանել 'ի քեզ՝ աչ զազմալ. զառն հառ զնա 'ի քեն: Եւ իբրեւ լուաւ զայս հայրն Պմեն եթէ այս. պէն ասաց հայրն Յովսէփ ընդ թերայեցին ընդ այն, յարեաւ վազ, վազառն և գնաց առ հայրն Յովսէփ 'ի Պանեփուս և ասէ ցնաւ. հայր, ես պատմեցի քեզ զխորհուրդս իմ, և գաւ աչ առք ինձ ասացեր և աչ առք թերայեցի եղբարն: Ատէ ցնաւ Ծերն. գաւ գիտեալ զի ես փրկեմ զքեզ: Եւ նա ասէ. այս այսպէս իցէ: Եւ Ծերն ասէ. գաւ ասալ ցեր ցնաւ, եթէ որպէս անձին քո՝ այսպէս ասացես և ինձ: Պատասխանի եւս. այսպէս իցէ Խեմբիս: Ատէ Ծերն. արգ ես ասացի քեզ իբրեւ անձին իմոյ. զի եթէ թողուս մտանել 'ի քեզ զայն խորհուրդ և պատերազմեացն 'ի նմանէ և գաւ պատերազմեաց ընդ նմա, առաւել զբաւար և յաղթող գտցես, աչ այս կատարելոյն և փորձելոյն իցէ. իսկ անփորձիցն և անբարաց բնաւ ոչ արժան է մերձեմալ 'ի յոխաւար խորհուրդս, աչ առժամայն փութել 'ի նոցանէ և հասանել զնա առ իւրեմ:

Եւ հարց հայրն Յովսէփն ներքինն մինչ մեծուկն եր՝ ընդ ոմն 'ի հարանցն և ասէ. որպէս կարող էք գալք գիւրտար և անաշխատ գործել զգործն նոյն. իսկ մեք և ոչ աշխատութիւն կարող եմք գործել զնոսա: Ատէ ցնաւ Ծերն. վասն այսորիկ կարող եմք գործել զնոսա, զի մեք հարկաւոր մեզ գործ զգործն նոյն ունեմք. իսկ զմարմնայ գործն անպէս և վեր 'ի վերայ ակամայ առնեմք. իսկ գալք գլուխ և կարեալ ունեմք զգործն մարմնայ, և զգործն նոյն 'ի հարկէ և վեր 'ի վերայ. տակաւ այնորիկ աշխատեք յօրժ և առնել ոչ կարեք. վասն այնորիկ ասաց անքն. թերահաւատք, ինդրեցէք նախ զարքայութեն և այս ամենայն յաւելլէ ձեզ:

ՀԱՅՐԸ խօսեցի ասէր՝ եթէ տեսակք յոյսք են ու զորմութեն. ոմանք առնեն վասն տանց շինութե և որդւոց տղջութե, և ոմանք վասն արքայութեան երկնից, զորոց ոչ է պարտ 'ի վատ իրաց առնել և կամ 'ի վաշխից՝ որք ոչ առնուն վարձս: Եւ ապա ասաց. եթէ ճշմարիտ ասացի, պատահեսցի վէմն այս: Եւ պատահեցաւ յեթմն մասն:

ՀԱՅՐԸ՝ Պիմէն հարցեալ յումեքէ՝ եթէ ունիմ ժառանգութի զինչ արարից, և նա ասէ. թէ տաս եկեղեցւոյ՝ դարձեալ դու ուտես զնա, և թէ յազգն թագուս՝ չտանուս վարձս. լաւ է թէ վաճառես և տաս աղքատաց:

ԻՍԱՑ Ժերն. եթէ դայ առ քեզ հայհոյուե՞ դեն, գուտաս՝ եթէ ես դայդ ոչ կամիմ, 'ի գլուխ քո լիցի, և 'ի քէն առցե տէր զգրէժս. և մի հաւաքեր աւելի ցաւս:

ԻՍԱՑ՝ Ժերն՝ թէ վարդապար է բարկանալ, եթէ չհետաքուցե՞ զքեզ յայ եղբայրն, թէ և հանս զակն քո:

ՀԱՐՑԱՒ Ժերն՝ եթէ զինչ է ատել զւարն: Իսէ. այն է որ ատէ զմասն խօսելն զեղբորէն և արդարացուցանէ զնա:

ՀԱՐՑԱՒ՝ Ժերն՝ թէ ո՞ր է որ ասէ՝ բաժին է իմ տէր: Եւ ասէ. հոգին սուրբ է, յով որ լինի՝ նա կարէ ասել:

()ՑԱՐ՝ ոմն ասաց ցծեր. կամիմ, հայր, գնալ յերկիր իմ: Իսէ Ժերն. գիտեա, եղբայր, զի 'ի գնալն յօտաւ:

1 Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. մնաց ինձ ժառանգութի, և արդ զինչ արարից զայն: Ատէ ցնա Ժերն. գնա արդ և եկեղեցւոս զինի երկց աւուրց և ասացից քեզ: Իբրեւ եկն 'ի ժամն կարգեալ, ասէ ցնա Ժերն. և զինչ ասացից քեզ, եղբայր, ոչ գիտեմ. եթէ տացես զնա եկեղեցւոյ՝ դու դարձեալ երկիցես զնա, և եթէ տացես աղջի քո՝ ոչ ինչ շահես 'ի նմանէ հոգւոյ և ոչ վարձս առցես. իսկ եթէ տացես աղքատաց զգինա նորա, աղատիս 'ի հոգւոց և ունիցես դանձա յերկինս. գնա և որպէս կամիս անօրինեա զնա:

2 Ատէ եղբայր ոմն. զինչ իցէ, հայր, բարկանալ եղբորն տարապարտուց: Ատէ ցնա Ժերն. վասն ամենայն անիրաւութե որ գիտէ ոյժ քեզ յեղբորէն և դու բարկանաս, տարապարտ բարկացար. թէպէս և իշխացէ զակն քո զա՛յ և կամ հաացէ զոս քո և զձեռս քո, և վասն այդորիկ բարկացիս՝ 'ի տարապարտ բարկացար. իսկ եթէ յայ հեռուցեցէ քեզ, բարկացես:

3 Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ. մի ասէ, հայր, զբանս զայս՝ թէ բաժին իմ էս գու տէր: Ատէ ցնա Ժերն. հոգին սուրբ ասէ. զի որ սուրբ է սրտիւ, այդ բան նորա է:

4 Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ. գնալ կամիմ անգրէն յերկիր իմ. զի ասոր էր: Ատէ ցնա Ժերն. զայս գիտեա, որդեան, զի 'ի գալն

բութիւն՝ զանձն առաջնորդ, և ՚ի դառնալն ՚ի քոյն՝
զնորին հակառակն:

ՀԱՐՑԱՒ՝ Ժերն՝ Թէ հրդէս կարեմ ունել զերկիւզն
այ: Ի՞նչ. խոնարհութիւն և անընդունեամբ:

ՍՈՒՐԱՆ՝ Լիւրեղ աղէքսանգրացի հարցեալ եղև
վրան միայնակեցաց և բազմակեաց եղբարց՝ եթէ որ է
լաւ: Եւ ասէ. ՚ի մէջ Ս՝ուլսէսի և Եղբայի ոչ է ընա-
րութի, զի երկզքին հաշտցան այ:

ԿՐՕՆԱԽՈՐ՝ ոմն վաստակէր ՚ի տօնի Ս՝ինային, և
՚ի յասելն Թէ ընդէր առնես՝ ասէ. տուրք վկայն մեռաւ
պարս վասն Վճի, մեզ պարտ է բաւ կարի վաստակել:

ՀԱՐՑԱՒ՝ Ժերն՝ եթէ որ է ապաշխարելն: Ի՞նչ. որ
այլ ՚ի նոյն մեղս չանկանի, այլ զանկեալն զոր մեղաւ՝ ա-
պաշխարէ:

ԵՂԲԱՍԻ՝ ոմն անկեալ ՚ի մեղս ապաշխարէր. և ե-
ղև զի անկաւ յառիցն վերայ վէժ՝ և հեղաւ արիւն բա-
զում և մեռաւ: Եւ եկին դեք յառնուլ զհոգին, և ա-
սեն հրեշտակք. տեսէք զարիւնս զայս՝ որ վասն Վճի:
Եւ ասաւ Թողին զնա:

քո ասա յերկրէ քումն՝ զտէր ունէր առաջնորդ քեզ, իսկ արգ ՚ի
դառնալդ քո անդ՝ զնորին հակառակն:

Եղբայր ոմն հարց յԺերն և ասէ. հրդէս եկեացէր երկիւզն այ ՚ի
մարգն: Եւ Ժերն ասէ. եթէ ունիցի մարգ խմորհութիւն և անընդուն
և ոչ գատեացէ զդք, յայնժամ գոյ երկիւզն այ յանձն այն:

Եւ հայր ոմն հասարակաց վտից եհարց ջտուրն Վիւրեղ եպիսկո-
պոսն Աղէքսանգրու և ասէ յնա. մի դք վերագոյն իցէ քաղաքավա-
րութիւն, մերս, որ ժողով եղբարց եմք ՚ի միասին՝ որ բազումք օրինակ
և օգնականք միմեանց վնիմք առ ՚ի փրկութիւն, եթէ նոցա որք յանա-
պատք միայնացեալք են և զիւրեանք միայն ուղղեն: Պատասխանի եւ
պատէ և ասէ յնա. ՚ի մէջ Մովսէսի և Եղբայի քննութիւն ոչ գոյ, զի եր-
կզքեանն հաշոյ եղեն այ:

Եւ Աղէքսանգրու կրօնաւոր ոմն ՚ի գործ ՚ի ամեն աւուր սրբոյն Մինայի:
Եւ տեսեալ զնա այլ ոմն եղբայր ասէ յնա. միթէ այսոր գործել
մարթ է: Իսկ նա ասէ. եթէ այսոր վկայն Քնի այսքան չաղաքան
կրեալ, մէ ևս պարտ է ինչ այսոր առաւել աշխատանք կրել և վշտաւ:

Եւ Արաց եղբայրն. զի՞նչ է, հայր, ապաշխարութիւնն մեղայն: Ասէ
յնա Ժերն. այլ ոչ ևս առնել զայն մեղս, այն է ապաշխարութիւն. վասն
այնորիկ կոչեցան ամբիժ արգարքն, զի Թողեալ զմեղս գործեցին զար-
գարութիւն:

Եւ Ապաշխարէր եղբայր ոմն զյանցանս իւր միայնակեցութիւն. և զի.
պաւ նմա յանկարծակի անկանել ՚ի վերայ միմի և խոցեցան ոտք նո-
րա, յորմէ այնչափ հեղաւ արիւն մինչև վհատեալ մեռաւ: Եւ եկին
գեք ասնել զհոգին նորա, և ասեն յնոսա հրեշտակքն. նայեցարուք ՚ի
վէժս այս և տեսէք զարիւն իւր զոր և հեղ ՚ի սակս այ: Չայս իբրեւ ա-
սացին հրեշտակքն, փախեան գեքն, և աղատեցաւ հոգի եղբորն:

ՀԱՐՑԱՒ՝ Ծերն՝ եթէ լաւ է երթալ առ եղբայրս :
 Ի՞նչ . ոչ, այլ ստանալ զսէրն ւնայն և զնեղութիւնսն ւնայն է բարի :

ՀԱՐՑԱՒ՝ Ծերն՝ թէ ընդ յոլով խորհուրդս որպէս
 կուտեսցուք : Եւ ասէ . քննել պարտ է թէ որ է մեծն՝
 և ընդ նմա միայն կուտել . և երբ յազնէ նմա, կորնչին
 փղզուիքն :

Ի՞ՍԱՑ՝ ոմն ՚ի ծերոցն . եթէ գացէ միայնակեաց տե-
 ղի որ ունիցի աջողութի, իսկ զպէտա մարմնոյն աշխա-
 տութի, և վասն մարմնոյն պիտոյից ոչ երթիցէ անդր,
 այնպիսին ոչ հասնարի եթէ անձ է առաջի այսց նորա* :

ՀԱՐՑԱՒ՝ մանուկ փոքր՝ թէ որ լաւ է, խօսեմն թէ
 լուին : Ի՞նչ . երկզքին չարիւմ, և ՚ի չարէն բնաւ լուել,
 և զբարին սակաւ :

Երբեք՝ եղբայր զնացին ՚ի Սկիւթի, և ասէ մին .
 ես գիտեմ զՏին և զնոր գիրս : Եւ ասէ Ծերն . դու զօգս
 լցեալ ես բանիւ : Եւ միւսն ասէ . ես գրեալ ունիմ
 զբարին : Ի՞նչ Ծերն . պատուհան քո լի է թղթով : Եւ
 միւսն ասէ . անփոյթ արարի ես զանձնէ : Եւ ասէ Ծերն .

1 Եղբայր ոմն եհարց յԾերն և ասէ . բարձր սովորութի է զման առ-
 ընէին : Ասէ Ծերն . այդպիսի սովորութի անպէտ իցէ, այլ ստատոյս
 տէր և անձուկ առ եմ :

2 Ասէ եղբայր ոմն յԾերն . զմեջ արարից, հայր, զի բազում խոր-
 հուրքք պատերազմին ընդ իս, և ես ոչ գիտեմ թէ որպէս կացի ընդ-
 գեմ նոցա : Ասէ յնա Ծերն . գու մի պատերազմի ընդ նոսա, այլ ընդ
 մոյ միայն մարտիցես, զի ամենայն խորհուրդք կրօնաւորի զմի ինչ
 անին գլուխ իւրեանց, զայն զքնաւորն պարտ է քննել և կուտել
 ընդ նմա . յորժամ այն անկէ որ է մեծն, և յայժամ ամենայն խոր-
 հուրքք ընդ նմա անկեալ կորնչին :

3 Ասաց Ծերն . եթէ գիտէ կրօնաւորն զանոյն ուր գիւրաւ կատարի
 առաքելութի և ոչ զմայ անդ վասն պակասութի պիտոյից մարմնոյն,
 այնպիսին ոչ հաւատայ թէ կարող է եմ կերակրել զնա :

* Այլ օրինակ գտնեալ ՚ի Հին Թարգ . զմայ անդ վասն պիտոյից, այն-
 անթիւ . Ասաց Ծերն . եթէ գիտէ պիտին ոչ գիտէ և ոչ հաւատայ՝
 որ անոյ որ լաւ է հոգւոյ և ոչ թէ կարող է եմ կերակրել զնա :

1 Եղբայր ոմն եհարց յմանուկ փոքր և ասէ յնա . բարձր իցէ լուել
 եթէ խօսել : Պատասխանի ես մանուկն և ասէ . եթէ անգուռ եմ
 բռնք՝ Թոցես զնոսա, իսկ եթէ օգտակարք եմ՝ խօսեալ փոքր մի . այլ
 Թեպէտ և բարւոյք իցեն բանն՝ մի յամբ ՚ի նոսա, քանի լուին լա-
 ւագոյն է քան զբարի բան :

2 Գնացեալ երբեմն եղբայր երեք ՚ի Սկիւթի, և երթեալ առ Ծեր
 ոմն՝ ասէ մին . ես, հայր, զՏին և զնոր կատարանայ գիր ուտեալ եմ
 ՚ի թիւ : Ասէ յնա Ծերն . գու զօգս լուել . ես բանիւ . եւ երկուրդն
 ասէ . և ես, հայր, զՏին և զնոր կատարանայ գիրս լուել ունիմ
 թիւ : Ասէ յնա Ծերն . և գու ես, եղբայր, լեր զպատուհանս քո թղթ-

Հեռացար յօտարապիւթենէ, քանզի պարտ է ունել
հաւատ ուղիղ և գործա բարին:

ԵՂԵՍԻ՝ ոմն ի սովի տանէր մօր իւրոյ հաց, և եղև
ձայն առ նա որ տակեր. կամ դու հոգա զմայր քո, կամ
ես: Եւ նա անկեալ յերկիր ասէ. տեր, գաւ հագացես
զիս և զմայր իմ:

ԵՍԱՑ Ժերն. Թէ ոխակալն զարիւնն հեղցէ վասն
Վարի, ոչ է ընդունելի:

ՅԵՐ՝ ոմն հարցաւ ի կուսանէ, եթէ պահեմ զվեց
օրն ի շաբաթու, և ուսեալ եմ զհին և զմօր գիրս: Եւ
ասէ ցնա. կարեն զանարգութի իբրև զպատիւ ընդու-
նել, և զրկանա իբր զշահս, զօտարն սիրել իբրև զյարե-
նէս: Եւ ասէ. ոչ, հայր: Եւ ասէ Ժերն. ապա այդ է
կատարելութիւնն:

Թիւք: Եւ երրորդն ասէ. և ես, հայր, այնչափ անփութ որտէր զանն
իմ, մինչև ոչ լուանայի զոտս իմ և ոչ յամանս, վասն որոյ անձն իմ
իբրև զփուշ և զգա եղև բուսեալ անհանգիստ պահելով զոս: Ասէ և
ցնա Ժերն. և գաւ, եղբայր, զօտարապիւթեն վարեցեր ի քնն, զի
օտար համարելով զմօրմինդ՝ ամենայն մարտեցեր զնա. զի պարտ է
առաւելագոյն ունել հաւատս ուղիղ և գործա բարին:

Գառապն՝ մեղ ոմն ի Ժերոյց՝ եթէ եր առ մեղ եղբայր մի Զգնա-
ւոր յորժ, և էր նորա մայր աղքատ. և եղև սով մեծ ի կողմանս յայ-
նորիկ. և առեալ եղբայրն այն հաց՝ և յուղի ել տանել մօր իւրոյ, և
ահա եկն առ նա ձայն յերկնոյ որ տակեր. կամ գաւ հագացես զմայր
քո, և կամ ես հագացից. զի Թէ գաւ հոգաւ, ես ոչ հագացից: Եւ
ձանեալ զձայնն յայ լեալ, և անկեալ յերկիր տակ որտաստաւք. տեք,
գաւ հոգացես զիս և զնա: Եւ յարուցեալ զարձուս ի սենեակ իւր.
և յետ երկոյ առաւոյ եկն առ նա մայր իւր և երեք նմա հացս, և ասէ՝
Թէ ոմն Ժեր, երեք և ես ինձ զպէտա որ յայսմ ամի ինձ և քեզ քա-
ւականէ: Եւ նա գահանայր զայն առաւել յաւելոյր ի զքատառի իւր:

Եւ այց Ժերն՝ եթէ նաեկի երբեմն մերձ առ Ժերոյ ուսման, և եկն
առ նա կոյս ոմն և ասէ ցնա. հայր, պահեալ է իմ երկերիւր շաբաթս
զվեց աւուրր, և ուսեալ եմ ի բերան զհին և զմօր գիրս, և արդ զինչ
պահես և ինձ գործել: Ասէ ցնա Ժերն. համարեցա՞ր երբեք զարհա-
մարհամի իբրև զպատիւ, և կարնդ ես ընտրել գաւ զցեղին լաւ քան
զքահին: Գատապիւթին ես կոյսն. ոչ, հայր: Ասէ Ժերն. կարեն օր-
ինչ գաւ զօտարս քան զնոսանիս քո, և կամ զաղքատութիւն քան
զհարստութիւն: Ասէ. ոչ կարեմ զայդ առնել: Ասէ Ժերն. ոչ ես պա-
հեալ գաւ զվեց աւուրր և ոչ զհին կամ զմօր ուսեալ է քո զքեզս,
այլ միայն զանձն քո իտարեացես. գնա աշխատեալ գաւ, զի գեւ ևս ոչ
աշխատեալ ես. քանզի որ ոչ կամու ընկեսցէ ի մէջս զանձն իւր,
հաւատամ՝ զի նա է որ ընդ վիպսն Թուեսցի, և փոխանակ արեան ընդ-
ունի Թո՞ զարտասուս նորա, որ կամու ի նախափնս գալով և յարհա-
մարհանս արտասուեսցեն զնմահանոյ արտասուան զայն ի հեղացեալ
և ի հանգալտացեալ արտէ. գնա, զայս արա և ապա կարես կեցուցա-
նել զանձն քո: Եւ իբրև լուաւ կոյսն զայս՝ շինեալ եղև և օտարապիւ-
թենմօր գնաց:

ՀԱՐՑԵՈՒՐ՝ եղև ծերն 'ի մանկանէ՝ եթէ ասեմ ջիւ խորհուրդք իմ, վաղ եղեր աբեղայ, զնա յաշխարհ։ Եւ նա ասէ . որդեակ, եթէ ոչ հասցուք յերկիրն աւետեաց, լաւ է մեզ եթէ անկցին ոսկերք մեր աստէն յանապաւին 'ի ճանապարհի անեանն նոյ մերոյ։

ԱՐՈՒՆԱՒՈՐ՝ մի փոքրիկ և մանուկ ճգնեցաւ զամե քանն՝ աւտելով 'ի շաբաթու բռամբ մի սպան թրջեալ, և հապարտացեալ 'ի քրտի՝ կարծէր զինքն մեծ ոմն, և բաւական գործել նշանս . և խնայեաց տէր 'ի նա, և արկ 'ի սիրտ նորա զլամն Այսլաւի որ ասէ՝ թէ ոչ եմ

։ Եղբայր ոմն անկա 'ի հոգս և 'ի նեղութիւն, և զնայ առ ծեր ոմն և ասէ յնա . զիչ արարից, հայր, զի խորհուրդք իմ նեղին զիս և անն ջիւ՝ եթէ տարածամ եղեր կրօնաւոր և ոչ կարեն բառնալ զսա մինչ 'ի մահ և կեալ սովաւ։ Ասէ յնա ծերն . թէպէտ և ոչ ես կարողուք մտնել յերկիրն աւետեաց, այլ լաւագոյն է մեզ զի ոսկերք մեր անկցին յանապաւին 'ի ճանապարհս նոյ, քան գառնալ մեզ յԵրզնայ 'ի ծառայութի փարաւոնի . զնա, որդեակ, լաւագոյն է 'ի ճանապարհս առաքինութի մեզանել . թէպէտ և ոչ հասանիցէ 'ի կատար նորին, քան գառնալ 'ի խաւար աշխարհի և ծառայել զարջ տփախ նորա։ Իբրև լուաւ եղբայրն, շինեալ հաստատեցաւ և ուրախութեամբ զնայ։

։ Եւ ոմն կրօնաւոր 'ի Թերալիգոյ մանուկ հասակաւ, և զի կենցաւ զափարիս սա անշարի ճգնութի քաղաքավարութի, պահպէ և պնտութի և անգագար աղթիք, անընդութի և ամենայն չարակրօնք ճնշիլ զանն։ Եւ կերակուր նորա էր այսպէս . թափ թրջեալ, և զայն փով ձեռամբ ասեալ ուտեր յաւուր կերակէին, և զաղ վեց աւուրսն ոչ ճաշակիլ բնա ինչ . քանզի զայս փ բռն թրջեալ սոսն նախ . մենայն աւուր կերակիւր, և ապա զին երկց աւուրց . իսկ յետոյ 'ի կերակի փայն . և եկայ նա յայտպիս ճգնութիւն ամե քանն։ Այլ սա ամենայ որ գտաին է ամենայն չարեաց, ինթացեալ ընդ սուրբ վարս նորա, զի որով ինչն անկեայն էր ամբարտաւանութի՝ կամեցաւ ձգել և զնա, և եղ 'ի սիրտս նորա խորհուրդ ամբարտաւանութի և աներ . եթէ յայտպիս ճգնութիւն և յաշխատութիւն ես գու զայսքան ժամաւ նախ, որպիսի այլ ոչ ոք իցէ 'ի վերայ երկրի 'ի մարդկանէ, և ընդէր ոչ առնես գու նշանս և պանչելիս և բժշկութիւն, որպէս զի գու յԺարամա լինիցին 'ի ճգնութիւն, և որք տեսնեն շինեցին և փառաւա, բեռնին զանն։ Զայս ես սերմանեաց զան 'ի խորհուրդ նորա և սկսաւ աղթել և խնդրել յայ նշանս և պանչելիս առնել, և ասաց . որպէս հրամայեցի, փրկիչ, թէ խնդրեցէք և տացէ ձեզ, հայցեցէք և գաղթիք, որք խնդրեմ 'ի զեկ՝ տուր ինձ շնորհս բժշկութիւն և նշանաց։ Իսկ որ զարմածն ձեռ որ կամի զամենայն մարդ զի կենցին, իբրև ետես զմարդութի նորա, ոչ մուտցաւ զբարի գործ նորա և զքրտուն նա ս զաշխատանս ճգնութիցն, և ոչ եթող թշնամոյն տրեկ նմա, և ոչ թող նա անկանել նմա 'ի խոր փշտ ամբարտաւանութեան . այլ լաւ բանի երգային որ ասէ՝ թէպէտ և գայթակեցի արգարն՝ նա մի կործանեցի, զի անը ձեռնկալու է նորա։ Արգ քանզի մինչ էրն յայտպիս խորհուրդք՝ առաքեաց ձեռ 'ի սիրտ նորա զքան զաւղտի որ ասէ՝ թէ

բաւական անձամբ: Եւ չորսու առ ծեր ոմն անուանի. և ետես ծերն երկուս եթովպացիս սեւառ զի նստէին յերկու ուսս նորա և ձգձգէին զգլուխ նորա առ մի մեռան: Եւ իբրեւ տըռունեցին և նստան, աղաչեաց ըզ-
ծերն ասել ինչ նմա: Եւ նա ասէ. ոչ ասեմ ինչ քեզ բնաւ, զի ոչ առնես: Եւ երդուաւ նմա առնել զոր ինչ լսէ: Եւ ծերն ետ նմա դահեկանս և ասէ. գնա՛ ի քա-
ղաք, և գնես տասն լիտր հաց և նոյնչափ գինի և նոյն-
չափ միս, և գնա կեր զաւուրս տասն, և ապա եկ առ իա: Եւ գնաց տրամեալ. և ի յուտերն և յըմպերն լնոյր աք-

ոչ եմ բաւական անձամբ իմով խորհել ինչ: Եւ ասէր. Թե մեծն Պաւ-
ղոս ոչ էր բաւական խորհել ինչ անձամբ իւրով, որչափ ևս առաւել
ես կարոտ եմ վարդապետել յաշոց. յարուցեալ գնացի առ միայնա-
կեացն այն, և զոր ինչ ասացէ՛ արարից զայն: Եւ եզ գաղինս անձին
և երգուաւ յան և ասէ. զոր ինչ և ասացէ ինձ ծերն, իբրեւ յայ ա-
ռաջեալ խրատն այնպէս արարից զայն: Եւ էր ծերն այն առ որ խոր-
հէրն գնալ՝ մեծանուն յոյժ և եծային տեսութեանն արժանի լեալ և
կարող ազատեցումն զորո ընթանային առ նա: Վասն այսորիկ մինչ
գնաց առ ծերն և մերձ եղև առ նա, ետես ծերն նստեալ ի վերայ եր-
կուց սւտց նորա երկուս արս սեւառ հեգիկս, որք եղեալ եին չըզ-
թայս ի պարանոց նորա, և իւրաքանչիւրն քարէր յինչն զգլուխ նո-
րա: Զայս տեսեալ ծերայն ծանեաւ զպատճառն, վասն զի հոգեւորս
էր. հառաչեալ և արատաւէր առանձինն: Եւ իբրեւ ետես իւրաքանչիւրն
ի ներքս, ողորմեաց գնա ծերն և նստան լռելեայն ժամս ինչ, քանզի
այն էր սովորումն ծերոյն: Եւ զինի այսորիկ ասէ եղբայրն ցծերն.
հայր, շահեացես զիս և սւտ ինձ ճանապարհ փրկութեւ: Պատասխա-
նի ետ ծերն և ասէ. ոչ կարեմ, որքեակ, առնել զայդ, զի և ինձ պե-
տոյ է օգնական և ձեռնաւ: Իսկ նա ասէ. մի հրաժարեացես, անք
իմ հայր, շահ առնել ինձ. քանզի յառաջեալ եմ ի քեզ, և երգ-
մամբ գաղինս եզի անձին լռել լամից քոց և առնել զնոսա: Ասէ ցնա
ծերն. գիտեմ զի ոչ լսես ինձ, վասն այսորիկ հրաժարեմ ի խտեղոյ
ընդ քեզ: Եւ նա անագինս երգուաւ գարձեալ և ասէ՝ Թե ցինչ և
ստաղեկս ինձ, լուսոյց քեզ իբրեւ հրեշտակի նայ: Յայնժամ ասէ ծերն.
աարցես ընդ քեզ զանեծս գրամոց զայս, և գնա ի քաղաքն և գնես
ցնա հացս տասն և միս լտերս տասն և տասն չափ գինի, և բեր այսը
զայն: Եւ իբրեւ լուաւ զայս, սկսաւ տփրել և պրամել ճգնաւորն այն,
այլ վասն երգմանն հնազանդեցաւ և գնաց: Եւ մինչ գնայր ի ճանա-
պարհին, ալեկոծէր ի բազում խորհրդոց և ասէր ի մեկ՝ Թե ցինչ
կամեցաւ զայս ծերն առնել ինձ, և զիսդ գնեցից զայս ամենայն և
գայթակղեցուցից զտեսողն յիս յորժամ քարձեալ բերիցեմ զնոսա:
Եւ ազատով եկեալ զճանապարհն զայն՝ եհաւ ի քաղաքն, և ի ձեռն
պղում գնեաց զհացն և ի ձեռն ալում զգինին, և պատճառէր այլ
և այլ պատճառաւ. և Թեպէտ տփրէր յոյժ վասն մոյր, սակայն գտեալ
այր մի երկուլած յայ՝ ետ նորա լռելեայն գնել զմեզ. և բազում
պատկաւաւորք առեալ զայն ամենայն և կն առ ծերունին: Եւ ետես
ծերն զի ոչ էր մի հեգիկն յաւ նորա: Ասէ ցնա ծերն. մի մոռանար,
սիրելի, զոր ուխտեցեր նայ հնազանդել ամենայնի զոր և ասացից քեզ:

տառաւոր զսեղանն, և մաշեցան յամօթոյ ամենայն մար-
մինք նորա. և զնայ առ ծերն: Եւ տեսանէր ծերն հրեշ-
տակ լուսոյ յաջմէ և յահեկէ նորա, և համբարեաց
զնա և ասէ. որդեակ, Եւժ 'ի հեղա և 'ի խոնարհս քնա-
կէ. երբ կեր հաց յամէն երեկոյի. կեր և 'ի պարարտ

արդ առ զայս ամենայն և զնա 'ի սինեակ քո. և մին առնես զհարդ-
թեմն ազօթից քոյ, 'ի ժամու շաղոյն կերիցես մի հաց և լիտք մի միս,
և արքմար մի գինի. զայս այսպէս արասցես աւուրս տասն, և եկ այսր
և պատմիցի քեզ զոր Եւժ տացէ ինձ խաւել քեզ: Իբրեւ լուսաւ զայս շըդ-
նաւորն այն, սոսկացաւ յորժ. այլ վասն երգմանն ընդգիմարանել
ոչ զորեաց: Եւ առեալ զայն ամենայն զնաց ողբալով և արամութը
յորժ, և նստեալ 'ի տանն լայր և ասէր. վայ եղիւլայս, յորմէ պահոց
աղիկաւ յոր որկրամոլութի անկայ, և զինչ արարից ոչ գիտեմ. կե-
րայց եթէ ոչ կերայց. եթէ ոչ կերայց, բարկասցի ինձ տէր վասն երգ-
մանն իմ յանուն նորա. զի ուխտեցի թէ զոր ինչ և ասէ ցես ծերն՝ ա-
րարից զայն իբրեւ լոյս ասացեալ. և եթէ կերայց, զինչ լինիցի աշխա-
տութիւն իմ. և արդ տէր տէր, նայեա 'ի տառապանս իմ և ողորմեա
բանագասեւոյս և թող զմզա իմ, զի բռնաբարիմ գործել զհակառակն
ճգնուի իմոյ: Այսպիսի ողբովք զնաց 'ի տանն իւր և արար զԵւժ քառ-
համանի ծերոյն, և առաւել ազօթեր. և յորժամ հանգերանաւ էր ու-
տել, Թանայր արտառուր զսեղանն իւր և ասէր. տէր, յիբրեւ 'ի թողիք
զնա: Իբրեւ ետես տէր զխոնարհուի և զհնազանդուի նորա, ետ միտիւմա-
բութի սրտի նորա. և ծանեաւ զխորհուրդս գործոյն, զի ծանեաւ թիւ
ընգի՞ր գիտեցաւ այն նմա. վասն այնորիկ արտառուր գահանայր զայս,
և խոտտովանէր զքանն մարդարեական՝ եթէ ամենայն արգարութիւն
իբրեւ զխորհուրդն զսեղանին համարեալ է. և եթէ անք ոչ շինէ ըլ-
տանն և պահէ զսեղանն, ընդունայն տքնին պահպանք նորա: Եւ
իբրեւ ցան աւուրքն այն, զոր կատարեաց զամենայն հրամայեալն ծե-
րոյն արտառուր և հնգութի, այնպիս գարձաւ առ ծերն, առաւել
թարշտմաւ և խահրեալ մարմնով քան զայն՝ որ 'ի շարսթան մի ան-
գամ ճաշակէր զոսպ: Իբրեւ ետես զնա ծերն այնպիս խոնարհեալ և
սեռալն փախտական եղեալ զնացեալ եին, և փոխանակ նոցա հրեշ-
տակք լուսոյ երեկին յաջմէ և յահեկէ նորա պայծառ երեսք, ընդ
առաջ զնաց նմա և ուրախութիւն ընկալաւ, և արարեալ ազօթն նստան
լակեալն: Եւ առաւ ասէ ցես ծերն. որդեակ, մարգասեղն Եւժ նայե-
ցաւ 'ի քեզ և ոչ ետ թող թշնամոյն ակրել քեզ. զի սովորութի ե
նորա խաբել զառաքինիսն և ձգել յամբարհաւաճութիս, և խորհե-
ցաւ ցանէ առնել զգործս առաւել քան զկար և կոչն 'ի շափ բարձրա-
գոյն, որպիս զի այսպիսի գիւրդար ձգեսցի գնտա: Գանդի ոչ ինչ
իցէ 'ի միտց և յախից այսպիս ասելիւ նայ իբրեւ զամբարտաւանու-
թիւն, և ոչ ինչ իցէ պատուական առաքինութի առաջի նայ իբրեւ զիւ-
նարհութի և զհնգութի. և զայսորիկ փորձեալ քննեցես յառակե
փորձեցայն և մարաւորին: Վասն զի գլխաւորքն բարձանց 'ի շըդ-
նաթից յորժ երկնիցէ են, քանդի գիւրաւ կործանիցէ են, իբրեւ
թէ ան 'ի հարմոյն ասէ. որ առաւել քան ցլափն է 'ի գիւն է: Արդ,
ով որդեակ, ընկալ զիւրաւ իմ և պահեա զնորա, զի անտաւանիկի մը
նապոյս 'ի գրժողաց. մի խոտորեայնս յաջ և կամ յահեակ, այլ զմի-
ջն ճանապարհ կայցես. քանդ զճանապարհաւ արցունի գնացես

կերակրոց կարօտութիւն, և անցո զժամն թէ կարես : Եւ յուղարկեաց զնա ասելով . տէր ուղղեսցէ զքեզ և Հանցեալ որպէս զլոյս զարդարութիւնս քո, և զիլաւունս քո որպէս զօր հասարակ : Եւ զնաց խնդութիւն ասելով . խրատեսցեն զիս երկիւղածք քո և ոյք ճանաչեն զգլխու թիւնս քո :

Եւ յԱՅԺԸ՝ ծերն . որպէս փառք է թագաւորի երթալ 'ի կրօնաւորութի, նոյնպէս ամօթ է կրօնաւորի երթալ յարեղայութի և լինել թաղաւոր ամենայն երկրի :

ՆԱԲԱԻ Ծեր՝ թէ որպէս պարտ է լինել միայնակեցին : Եւ պատասխանի եւ թէ որպէս զիս միայն ընդ միայն :

Եւ անու զկերակուր, և չափաւոր կերօցես յամենայն երեկոյթ . և եթէ հարկ լիցի, աւանց երկմտութե և խղճելոյ փոխեցես զժամն, կամ թէ վասն տկարութե և կամ վասն աղոյ իրիք պատճառի, և մի խնայեր փոխել զսահմանեալ ժամն . և թէ զիպեցի քեզ յաւուրն երկու անգամ ամենու կերակուր՝ մի տրամոցես, զի ոչ եմք ընդ օրինոց բաժնադատութեան, ալ ընդ շնորհոցն Եփեմիի եմք : Իսկ մինչ կերօցես, մի յաղեսցիս, ալ բաժնեցես զքեզ որպէս և կարող իցես 'ի կարգ պահոյ . և առաւել 'ի պարտաւ կերակուրան արտացես զլոյս, և զյոսին 'ի նոցանէ ընտրեցես . և առաւել քան զամենայն զգրտ քո պահես, և առաւել քան զամենայն առաքիծութի զսոմարհութի ստացիր . քանզի պատարագ քո է ըստ մարգարէին հոգի խոնարհ, և զգրտ բեկեալ քո ոչ արհամարհե . և գործեալ ասէ՝ թէ խոնարհեցայ և կեցոյց քո . և յսայեսա ասէ՝ 'ի անառնէ՝ եթէ ես յո՞րքնակեցայ, եթէ ոչ 'ի հեղա և 'ի խոնարհս և որք զողան 'ի բանոց իմոց : Արգգու զամենայն յոյս քո աւանդես 'ի տէր և ընկես 'ի նա զհոգս քո . զի եթէ նա ոչ նայեսցի 'ի քեզ, ընգունայն է վաստակ քո : Գնացես, որգեակ, խաղաղութիւն զճանապարհս քո, և նա սուղեցես զքնացս քո և հանցեալ որպէս զլոյս զարդարութիւնս քո և զիլաւունս քո որպէս զօր հասարակ : Այսպէս շահեալ ծերոյն զեղբայրն զայն հաստատեաց զնա, և բարեոք հիւրընկալեալ կերակրեաց զնա, և արձակեաց զնա 'ի սենեակ իւր : Եւ երեւել իրարն անտօ գնացր ասելով . խրատեսցեն զիս երկիւղածք քո, տէր, և որք ճանաչեն զգլխու թիւնս քո : և խրատեցե զիս արգարն սորմութի . և զի խրատելով խրատեաց զիս տէր, և 'ի մահ ոչ մտանեաց : Եւ ցանձն իւր ասէր . գործ, անձն իմ, 'ի հանգիստ քո, զի տէր օգնեաց քեզ : Այսպէս գոհանալով զայն եկն 'ի սենեակն իւր և կայր բարեոք ըստ կարգելոյ ծերոյն՝ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց, և եհաւ 'ի չափ հասակի կատարման ֆօթի :

Եւ Սաղ ծերն . լուսարեգ ինձ, որգեակք . զոր օրինակ պարծանք մեծ են թագաւորի եթէ թողու զթագաւորութիւնն և լինիցի կրօնաւոր, վասն զի անանց թագաւորութիւնն լու քան զանցանիլն է . ցէ, որպէս և ամօթ մեծ իցէ եթէ թողեալ զկրօնաւորութիւնն՝ եւ զիցի թագաւոր ամենայն երկրի . զի թեպէս և ցանկութիւն արեւոյ զարժին 'ի բնութիւնս, ալ ժուժկաղութիւն և չգնութիւն յերկարեալ զժողովանէ զնա :

ՀԱՐՑԱՆՈՒՅԻՆ՝ ծեր՝ թէ լէր յորժամ յանապատի գնամ,
երբնչիմ: Եւ պատասխանի ետ՝ թէ այժմէն կեամ*:

ԿՐՕՆԱԽՈՐԸ որ մերկանայ՝ ի բազանին, մերկա-
յաւ ի շնորհացն նոյ:

ԵՂԵՍԵՐ՝ ոմն երթեալ և առեալ զձե միայնակե-
ցութե և առժամայն արգել զինքն թէ որոշեալ իցեմ
յաշխարհէ: Եւ լուեալ զայս ծերոցն՝ եկեալ Հանին գնա
և ետուն շրջել նմա ընդ խուղս եղբարցն և անկանել
առաջի և ասել՝ Թողութի արարէք ինձ, զի ոչ էի միայ-
նակեաց, այլ տխմար:

ՀԱՐՑԱՆՈՒՅԻՆ՝ ծեր. զինչ պարտ է առնել և կեալ: Իսկ
ծերոցն աս՝ ի գործոյն չուանամանութե ամենեկին՝ ի վեր
Հայեցեալ չպարտաւորով ի գործոյն, և պատասխանի
ետ՝ ահա տեսանես:

ԻՅԵՆ՝ ծերքն. թէ տեսանես զմանուկ որ ըստ կա-
մաց իւրոց յերկինս ելանէ՝ կալ զնա և ընկեա ի վայր,
զի օգուտ է նմա:

ՊԱՏԾԵԾԻՆ՝ վասն Հօրն՝ Եւստիրայի աշակերտի Հօրն
Սերգիանտի՝ եթէ յորժամ նստէր ի խղի իւրում ի
լերինն Սինեայ, չափաւորութի վարէր զինքն ըստ պի-
տայից մարմնոց. և յորժամ եղև եպիսկոպոս ի Փառան,
պնդեաց զինքն խիստ կրօնաւորութի: Ի՞նչ ցնա աշա-

Նշարց ոմն եղբայր զծերն և ասէ. ընդէր երկնիմ, հայր, մինչ
գնամ յանապատ: Ասէ ցնա ծերն. զասն այնորիկ երկնցս. զի գեա ես
կենդանի եմ:

* Դաբէաւոյ օգնի՝ ի կն իւրի. ապառի: Ասէ. զի գեա զես մե-
հանիւիս. հարցաւ ծերն՝ եթէ ուեալ:
զասն էր երկնիմ մինչ գնամ յան:

Նշարց ոմն եւ յաշխարհէ. և իբրև զգեցաւ զձե կրօնաւորութե,
առժամայն արգել զինքն ի սենեկի ուրեմն և ասէր՝ թէ ես հանգաւ-
տեալ եմ ահա այժմ: Իսկ ծերոցն լուեալ զայս՝ գնացեալ Հանին գնա
և ետուն նմա կանոնս, զի գնացէ որ ըստ օրէ ի սենեակս եղբարցն և
ի ծուռի իջեալ տոխցէ՝ Թողութիւն շնորհեցէք ինձ, ոչ եմ հանգաւ-
տեալ, այլ գեա ես եկեալ եմ: Եւ արար այսպէս զհրամանս հարցն:

Նշարց ոմն եւ հարց և ասէ. զինչ պարտին առնել որք կամօքն կեալ:
Իսկ ծերն հիւսէր զարմաւ և ոչ նայեցաւ ի վեր, այլ ասէ. գնացեալ
աշխատեաց այսպէս որպէս և տեսանես:

Առաց ծերն. եթէ տեսանես մանուկ կրօնաւոր կամաւ իւրով ե-
լանելով յերկինս, կալեալ զտից նոր հարցես զգեանի, այն լաւ իցէ նմա:

Նշարցն զասն Հօրն՝ Եւստիրայի՝ եթէ յորժամ բնակէր ի Սինա,
չափաւորապէս ճգնէր ի խցի իւրում. իսկ յորժամ եղև եպիսկոպոս
ի Փառան, յանհաբերելի ճգնութիւն ես զանին իւր: Ասէ ցնա աշա-

կերտն իւր. հայր, մինչդեռ էպք յանապատին, ոչ չըզնէիր այդպէս: Ի՞նչ ցնա ծերն. անդ անապատ էր և աղքատութիւն և լուութիւն, և կամէի համադուցանել զմարմինս, զի մի հիւանդացայց և խնդրեցից զդր ոչ ունիմ. իսկ այժմ՝ աշխարհ է և պատճառք:

ՀԱՐՑԱՒ Ծեր. Էր աղաքաւ ոչ կոտեցեր 'ի վատաւ կեցոյ: Եւ նա ասէ. վասն զի հանապաղ մեռանելոյ ամէն ունիմ:

ԵԱԴԱՅԻՐ Թմն եկն առ հայրն Պիմէն և ասէ ցնա՝ եթէ մեծ փորձութիւն գիպեցաւ ինձ: Ի՞նչ ցնա հայրն Պիմէն. հեռացիր 'ի տեղւոյն յայնմանէ որչափ կարեն՝ երթալ անապարհ երկց աւուրց, և զտարի մի պահեա մինչև ցերեկոյ: Ի՞նչ ցնա. եթէ մեռանիմ և ոչ ժամանեմ զտարին կատարել, զի՞նչ լինիցի ինձ: Ի՞նչ ցնա հայրն Պիմէն. հաւատամ 'ի Վիշ, եթէ այժմ՝ ելցես յինէն՝ ունելով յօժարութիւն զայս առնելոյ և մեռցիս, ընդունելի է ապաշխարութիւն քո առաջի նոյ:

ԵԱԴԱՅԻՐ՝ Թմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. մեղս մեծ գործեցի և կամիմ ապաշխարել զերիս ամս: Ի՞նչ ցնա հայրն Պիմէն. կարի սաստիկ է: Եւ ասաւ ընդ իւրեարս խօսելով՝ եղեն իբրև աւուրց քառասուն, և ծերն նոյնպէս ասէր՝ եթէ բազում են: Ի՞նչ եղբայրն. իսկ քանի՞ ժամանակաց պէտք են: Ի՞նչ հայրն Պիմէն. ես ասեմ, եթէ ապաշխարեսցէ մարդ բաշտով սրտիւ իւրով՝ ճշմարտութիւն և ոչ ևս յաւելուցու առնել զմեղան, հաւատամ յանձ՝ եթէ հաւասար երկց աւուրց ընդունի անձ զապաշխարութիւն նորա *:

Կերտ իւր. Թմն յանապատին էիր. ընդէր ոչ չգնէիր այսչափ: Ատ ցնա ծերն. անդ զի միայն էի՝ ինչպէի 'ի մարմն իմ, զի մի վնասեցայց, և օգնական ոչ ունէի. այլ ասա զի թէ վնասեմ, ունիմ զբազումս զի ապաստեցն ինձ. վասն այսորիկ ոչ ևս ինչպիսի 'ի մարմն իմ:

ԵԿԵՐԱՅԻՐ Թմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. մեղս մեծ գործեցի, հայր, և կամիմ ապաշխարել զնա զերիս ամս: Ատ ցնա ծերն. շատ է այդ: Ատ եղբայրն. և զի՞նչ Թմն մի ամ բաւական է: Ատ ծերն. և այդ ևս շատ է: Իսկ որք անդ էին՝ ասեն. ապաշխարի զքառասուն օրս այն մեղք: Իսկ ծերն ասէ. հաւատամ զի թէ ապաշխարեսցէ մարդ բոլորով սրտիւ, և այլ ոչ ևս յաւելուցու առնել զայն մեղս, յաւուրս երկս ընդունի անձ զապաշխարութիւն և թողու զմեղսն:

* Օրինակի Գ Դժբեւէ Կին Խորհման. Ի բաց կայ և սրտի մաքր ապաշխարել զերիս աւուրս, հաւատամ թէ հայրն Պիմէն. եթէ դք 'ի մեղացն թողու անձ:

ՀԱՐՑԱՒ ԺԵՐ՝ զինչ է գործ միայնակեցի։ Եւ նա ասէ. գիտութիւն որոշողութեան։

ԵՂԻՂԱՅԻՐ՝ ոմն երթեալ առ Հայրն Սակար եգիպտացի եւ ասէ ցնա. Հայր, ասա ինձ բան որով ապրեցայց։ Ի՞նչ ցնա. երթ 'ի գերեզմանն եւ թնամանեա զմեռեալն։ Եւ նա երթեալ թնամանեաց եւ քարինս ձգեաց եւ եկեալ պատմեաց ծերոյն։ Եւ ասէ ծերն. ոչ ինչ խօսեցան ընդ քեզ։ Եւ ասէ. ոչ ինչ։ Ի՞նչ դարձեալ ծերն. երթ 'ի վաղիւ փառաւորեա զնոսա։ Եւ երթեալ եղբորն փառաւորեաց զնոսա եւ ասէ. առաքեալք եւ մարգարէք եւ սուրբք։ Եւ եկեալ առ ծերն ասէ. փառաւորեցի։ Ի՞նչ ծերն. ոչ ինչ ետուն պատասխանի։ Եւ ասէ՝ ոչ։ Ի՞նչ ցնա ծերն. տեսեր որքան պատիւ արարեր նոցա եւ ոչ լուան քեզ, եւ որքան թնամանեցեր զնոսա եւ ոչ ետուն քեզ պատասխանի. այսպէս եւ դու եթէ կամեցիս ապրել լեր մեռեալ, եւ մի զանարգանս 'ի մարդկանէ եւ մի զփառս համարիք ինչ որպէս զմեռեալ, եւ կարես ապրել։

ՀԱՐՑԱՒ՝ ԺԵՐ՝ Թէ ընդէր ստեպ ստեպ ձանձրանամ։ Եւ նա ասէ. վասն զի չեւ եւ տեսեր զմզմն։

ԻՍԱՅ՝ երբեմն Հայրն Ստոն՝ եթէ եկեացէ ժամա, նազի զի մեղքնեացին մարդիկ. եւ եթէ տեսանիցեն զգ

։ Գնացեալ երբեմն եղբայր ոմն առ մեծն Սակար եգիպտացի եւ ասէ ցնա. Հայր, ասա ինձ բան, զի կեցից նովա։ Ասէ ցնա ծերն. գնա գառ 'ի գերեզմանն եւ անարգեա զմեռեալն եւ գծեսեա զնոսա։ Եւ գնացեալ եղբայրն անարգեր եւ քարկոծէր զնոսա, եւ եկեալ պատմեաց ծերոյն։ Ասէ ցնա ծերն. եւ ոչ ինչ ասացին քեզ նոցա։ Պատասխանի եւ՝ թէ ոչ։ Ասէ ցնա ծերն. գնացեալ գարձեալ վաղիւ եւ փառաւորեա եւ զովեա զնոսա։ Եւ գնացեալ եղբայրն գովէր զնոսա եւ ասէ. առաքեալք եւ սուրբք եւ արգարք։ Եւ եկեալ պատմեաց ծերոյն եւ ասէ. Ասէ ցնա ծերն. եւ ոչ ինչ պատասխանի ետուն քեզ։ Պատասխանի եւ եղբայրն եւ ասէ. ոչ ինչ բնա։ Ասէ ցնա ծերն. տեսանիս թէ որպէս անարգեցեր զնոսա եւ ոչ ետուն պատասխանի քեզ, եւ գործեալ փառաւորեցեր զնոսա եւ նոցա ոչ ինչ ասացին քեզ. այսպէս եւ դու եթէ կամեցիս կեալ, լեր աննեխեա մեռեալ, եւ զմարգարէս մի ինչ համարեցես ոչ զփառաւորելն եւ ոչ զանարգելն, եւ կեցես։

։ Եւ եղբայր եղբայրն. ընդէր ձանձրանամ ստեպ, Հայր. Ասէ ցնա ծերն. վասն զի ոչ գիտես զու զառաքելեայ մզմն։

։ Ասաց Հայրն Ստոն. ոչ թողուցու քո զպատերազմն դու ապրիս այս իբրեւ առաջնոցն դայր. վասն զի գիտես եթէ տես եւ ոչ եւ քաջան ժուժկալէ։ Այլ եկեացեն առաք զինք այսոցիկ, յորում

ոչ մոլեգնեալ, յարիցեն 'ի վերայ նորա ասելով՝ Թէ մե
լեգնես, վասն ոչ լինելոյ նման նոցա :

ՀԱՐՑԱՒ՝ ԺԵՐ. ուստի լինի ինչ պէտք առ 'ի պանկու
թենէ փորձելով : Եւ նա ասէ . 'ի յոլով ուտելոյ և 'ի
չառ քնելոյ :

ՊԱՏՄԵՑԻՆ՝ ոմանք 'ի հարանցն վասն սրբոյ ուրումն
մեծի, զի Թէ գայր ոք հարցանել ցնա բանս՝ ասէր բա
զում ախորժելով . եւ ահա առնում զկերպարանս նոյ
և նստիմ յաթոռ դատաւորութե, զինչ կամիս եթէ
արարից քեզ . եթէ ասես՝ եթէ ողորմեաց, ասէ քեզ
անձ . Թէ կամիս զի ողորմեցայց քեզ, ողորմեաց և դու
եղբօրն քո, և ես քեզ ողորմեցայց . եթէ կամիս զի Թա
զութի գտցես, Թող և դու մերձաւորին քում : Ըրդ
մի Թէ պատճառք ինչ իցէ անձ . մի եղիցի . այլ մեք եմք
պատճառք, զի եթէ կամիմք ապրել՝ ապրիմք :

ՀԱՐՑԱՒ՝ ԺԵՐ՝ Թէ զինչ առնէ զմիայնակեացն միայ
նակեաց : Եւ նա ասէ . ամենայն բարեաց գործոց ար
գասիք և ամենայն չարեաց որոշումն :

ԵՐԹԵԱԼ՝ երբեմն հայրն Իսահակ առ հայրն Պիմէն
և տեսեալ ցնա զի լուացեալ էր զստա իւր, և ունեւով
համարձակութի ասէ ցնա . զիմրդ կամեցան ոմանք վա
րել զանձինս իւրեանց խստութ : Ըրէ ցնա հայրն Պիմէն .
մեք ոչ ուսաք մարմնասպանք, այլ ախտասպանք :

մային մարդիկ . և եթէ տեսնեն զոք՝ որ ոչ մեք, ասեն՝ Թէ գու մե
քս . վասն զի սչ եղէ նման նոցա :

Եղբայրն ասէ . յումմէ շարժին յիս պռնկեալան խորհուրդք : Իսկ
ծերն ասէ . յանպարտատ ուտելոյ և 'ի քնոյ :

Ատին զհօրէ ումմէն մեծէ՝ եթէ յորժամ գայր ոք առ նա հար
ցանել ինչ բան, ասէր ցնա ծերն . ահա եւս գատաւոր նստիմ 'ի մի
քի . զինչ կամիս զի արարից քեզ . եթէ ասես՝ ողորմեաց ինչ, ասէ
ցեղ անձ՝ ողորմեաց և դու եղբոր քո . եթէ ասես՝ Թող ինչ, ասէ
ցեղ անձ՝ Թողցես և դու ընկերին քո . մի Թէ անիրաւութիւն ինչ իցէ
այս առ անձ . քաւ լիցի . տեսանես՝ զի 'ի մեզ է կեալն մեր եթէ կա
մեացուք :

Եղբայր ոմն եհարց ցծերն . զինչ ստանալ պարտ է կրօնաւորի
ծերն ասէ . մշակել զանձ գործն բարիս և մեկնել յամենայն շարութիւն :

Գնացեալ երբեմն հայրն Իսահակ առ հայրն Պիմէն և տեսեալ
զի արկեալ էր սակաւ մի ջուր յոտա իւր, և զի ունէր առ նա սեր յորժ
և համարձակութի, ասէ ցնա . զիմրդ ոմանք 'ի հարցն հայեցեցին զա
մենայն միջնարումն մարմնոյ, և յոյժ չգնումք խորանկեցին զմար
մնս իւրեանց : Թէ ցնա հայրն Պիմէն . մեք ոչ ուսաք յումմէն ողա
նանել զմարմին, այլ ուսաք սպանանել զպիտա մարմնոյ :

ՀԱՐՑԱԻ ԺԵՐ. ընդէր յորժամ նստիմ 'ի խցին, սիրտ իմ զվայրօք յաճին: Եւ նա ասէ. վասն զի արտաքուստ զգայութիւն մեր և լսելիւ չարչարին, տեսանելիւ, հետառելիւ, ճաշակելիւ, խաղալիւ. այդ ամենայն եթէ ունին յինքեանս սուրբ արդասաւորութի, ասա և ներքինն յառողջութե և 'ի ցածութե պահեն:

Եւ ՀԱՐՑ՝ հայրն Աբրահամ ցհայրն ինչոպոքիտ՝ որպէս լու է, հայր, փառօք յարգեցից զանձն իմ, եթէ անարգեցից: Եւ քնա հայրն. կամիմ ընդ փառան, քան թէ ընդ անարգութիւն: Եւ հայրն Աբրահամ. զիմարդ: Եւ քնա ծերն. եթէ պարից գործս բարիս և փառաւորեցայ, կարեմ դատել զխորհուրդս իմ թէ չեմ արժանի փառացոյ այգոցիկ. իսկ անարգութի 'ի ժանտ իրաց ընի, և զիմարդ կարէ մխիթարել սիրտս՝ մարգկան գայթակղելով յիս. արդ լաւագոյն է զբարիս գործել և փառաւորիլ քան զժանտն և անարգիլ: Եւ հայրն Աբրահամ. ազնիւ ասացեր, այդ այդպէս է:

ՀԱՐՑԱԻ ԺԵՐ. ուստի ստանայ զխնարհութիւն հոգի: Եւ նա ասէ. յորժամ վասն իւրոց չարեացն միայն հոգացէ *:

Եւ ՀԱՐՑ՝ հայրն Եղիսա՝ եթէ զինչ հանդուրժեն մեզք ուր աստղեարութիւն է, և զինչ օգուտ է 'ի սիրոյ ուր աստղարտաւանութիւն է:

ՎԵՆԱՆԱՅՈՒՆ մի աղէքսանգրացի գնաց յանապատն տառապանակոտապետն կրօնաւորիլ, որ նստէր 'ի լուծե,

Եւ հարց երբեքն հայրն Աբրահամ ցհայրն Եղեթերիտ և ասէ. զինչ իցէ բարի, հայր, փառս որսայցեմ անձին, եթէ արհամարհութիւն. իսկ նա ասէ. և այժմ զփառս կամիմ ինչ լինել քան զանպատուութե. զի թէ արարից ինչ գործ բարի և փառաւորեցայ նովա, կարող եմ գտակ զիս և խնարհեցուցանել զխորհուրդս և ասել՝ եթէ ոչ եմ արժանի գովութե և պատուոյ. իսկ արհամարհութիւն ծնունդ իցէ խնեւ և չար գործոց. և թէ ասեմ զայն, զիմարդ կարցեց միթմարել զանձն իմ և յարուցանել զսիրտ յորժամ գայթակղեմ յիս ամենայն մարգիկ. լաւագոյն իցէ առնել զբարի և փառաւորիլ. քան զչար գործել և նախատին լինել: Ասէ հայրն Աբրահամ. բարեղք ասացեր, հայր, ճշմարիտ այդ այդպէս է:

ՍԵՂԵՐԻՄ ԳՈՐԻՄԻՒՆԻՍԻ ԲԱՐԳ. ասէ ծերն. եթէ միայն զանձին իսկաւութե. հարցաւ ծերն. և զիմարդ ընդ հոգայցէ զբարիս: ասանայ հոգի զխնարհութի: Ա

Ս Ասաց հայրն Եղիսա. ոչ ինչ գորութի ունի մեզք ուր իցէ աստղեարութի, և ոչ չա՛հ 'ի սիրոյ իցէ ուր գուցէ աստղարտաւանութիւն:

և ասէ ցնա. հայր, կամիմ՝ կրօնաւորիլ աստ և ունիմ՝ կին և որդիս, յա նա ասէ. փոխանակ որբութե կամիս մեղանցել, որդեակ: յա ասէ քահանայն. զայս ուսուցանես և զանձն քո ոչ ուսուցանես. գա թողեր այրի զհարսն քո զեկեղեցին սուրբ և զհոգոց որդիսն որբ, և ասես ցիս զայդպիսի բանսդ. և լցաւ առ քեզ բան տես. որն, ունելով զերան յաջագ՝ հանել ջանաւ զշեղն յիս:

ԻՍՍՑ՝ Ժեր. ես հաւատամ եթէ ոչ է անիրաւ անձն ի բանտէ հանել և ի բանտ արկանել:

ԻՍՍՑ Ժեր՝ եթէ ոչ երբէք կրկնեցի որչափ կարացի հասանել:

ԻՍՍՑ՝ Ժեր՝ եթէ որքան կարեն աստ աշխատել տրցն առ ի նահապաղին հանդատեան: Օ այս ասեք վասն զինքն ինքոյ նոցա ազատ ի հոգոց աշխարհին պարտիկ:

Թի կամիս զհարթիկն վարել, այս է. ոչ շտապեմ հանել ի գլուխ, և ոչ երկուս, այլ ամենայն աւուր յիննե. բորդ ժամուն չափով բնդել և կշառլ ուտել և չափով խօսել, աղօթել, տաղմոսել, տքնել և պահոց սխալութեամբ հասանել և յաշխարհի նստել և կանայս ունել, ողորմած լինել ի վերայ որբոց և այրեաց: Ի, յա երիս առաքելութիւն մեծ են քան զամենայն. ողորմութիւն և աղօթք և պահք. ողորմութիւն մեծ է քան զաղօթքն, և աղօթքն մեծ են քան զպահքն. աղօթքն զմարմնն մեղէ, և պահքն զրոշեղն ցամաքեցուցանէ, և տքնութիւն զտակին նուազեցուցանէ:

ԻՍՍՑ՝ հայրն Պիմէն. կամեապաշտութիւն պղնձի պարիսպ է ընդ մարդ և ընդ անձ. և յորժամ ի բաց կայ մարդ ի կամաց իւրոց վասն նոյ, նոյնժամայն հայի յանձն, զի քակեցաւ պարիսպն:

Ստաց հայրն Անուր. հաւատամ զի ոչ անիրաւէ անձ, զի եթէ հանցէ ի միայ բանտէ և արեւոյն ի միւսն բանտ, վասն այսորիկ յամենայն ձեզել զանձն իցէ ճանապարհ նոյ:

Ստաց Ժերն. Թեպէտ և աշխատեալ եղեն սուրբքն յերկրի, ոչ աւսն և աստ հանգիստ ինչ, այսինքն է զի ազատեցան ի հոգոց աշխարհին այսորիկ:

Ստաց հայրն Պիմէն. կամք մարդոյն պարիսպ պղնձի է ընդ մէջ իւր և նոյ, և քոր գայթակղութեան. իսկ եթէ Թոցն մարդ զկամս իւր, կարող իցէ ասել եթէ աստուծով խնով անցիլ ընդ պարիսպս. իսկ եթէ կացցէ ի կամս իւր, ի վշտս մեծամեծս անխնի նա:

ԻՍՍՏԻՆ Ժեղք՝ եթէ ամենայն առաքելութեան վերաբերյալ է գիտութիւն ընտրութեան :

ԻՍՍՏ Ժեղք՝ եթէ որ անարգանաց և նախատանաց և փեսայաց համբերէ, այնպիսին կարէ ապրել :

ԻՍՍՏԻՆ Ժեղքն. գրաւական միերբէք տալ խորհրդոց :

ԻՍՍՏԻՆ Ժեղքն. կնքուող նշանակ է անմեղութեան :

ԻՍԻՐ հայրն { } որ՝ թէ մարդ որ անկանի նմա տարակոյս ՚ի գրոց և ոչ երթայ աւտանի առ գիտունան, նման է պատառեալ որմոյ ՚ի հեղեղաց բախմանէ, զի այնպէս նեղի և պատառի ՚ի հերձուածս ՚ի ծուռ տեսլենէն :

ԻՍՍՏԻՆ Ժեղք՝ եթէ հայեղի է միայնակեցին յարգելանին խաղաղանալ :

{ } ՈՐԺԱՍՏ գնաց յաւար յիշգրտութեան և ետեւ զվարս հարցն որ կային անդ, զարմացաւ և ասաց ընդ ծեր ոմն մեծ՝ եթէ յազգն { } ունաց ընդէր ոչ կայ պսպիսի ճիշտութիւն և ընտրութիւն : Եւ ասէ ծերն. վասն հպարտութեան, քանզի ակտան պն երարձ ՚ի նոցանէ զվաստակ և եղ նոցա բանակաւութիւն :

ԻՍՍՏԻՆ Ժեղք՝ եթէ պատէ է միայնակեցին խոնարհութիւն :

{ } ՄԵ Եղբայր եհարց ցծեր մի տեսող՝ թէ զինչ է բանն որ վտան { } ուխտի ասէ՝ եթէ հայեցաւ յայտկոյս յայն կոյս և ոչ զդեռեան, ապա սպան զեղիպտացին : Եւ ասէ տեսողն. հայեցաւ { } ուխտս ՚ի խորս նոյ եթէ իցէ՞ հաճոյ թէ ոչ. ՚ի ձախն հայեցաւ թէ սատանայ իցէ՞ անդ և գրգռէ, և ոչ ետես զնա. հայեցաւ յաջ թէ իցէ՞ արգելիչ ՚ի հրեշտակաց, և ոչ ետես. ապա գիտացեալ եթէ առանց մեղաց է գործն՝ տպան զնա :

ԻՍՍՏԻՆ ՝ Ժեղք՝ եթէ հոգի մարդոցն որպէս աղբիւր է. եթէ պեղեցեալ յատակի, և եթէ խցեալ կորնչի :

Եւ ասէ ծերն. զի է այս զի ոչ օգնէ խորհարարս գործոց խնոց : Եւ ասէ ծերն. զի ոչ ունիս կատարեալ գործ, զի թէ ունիս օգնէր զմա :

ՀԱՅՐԻ Բնասարեան ասաց՝ եթէ քառասուն օր ՚ի մեջ քրեական յտան կացեալ ոչ ննջեցի :

1 Ասաց ծերն՝ եթէ հոգի նման է աղբեր. եթէ դրբէր զնա և մացրէ մէջ՝ որքէ և յորքէ, իսկ եթէ ՚ի վերայ լցէ աղբ աղբիկի՝ ցամաքի և կործնի և անմեղանայ :

ԼՍԱՅԻՆ Ծերքն. քսան ամ պատերազմեալ ընդ միւսում խորհրդեան, զի զնամ իբրեւ զմի մարդ տեսցուք:

ԼՍԱՅԻՆ Ծերք. մի առնիցես ինչ մինչև յառաջագոյն քննեսցես ՚ի սրտի քում, եթէ վասն այլ լինիցին զոր կա միցիան առնել:

Երեսեւ եղբարք ելին ՚ի հունձս և առին արտ մի երեքինն և գնացին ՚ի հնձել. և յառաջնում աւուրն հիւանդացաւ ոմն ՚ի նոցանէ և չողաւ ՚ի խրճիթն իւր և այլ ոչ ևս ետես զնոսա: Եւ ասեն երկու եղբարքն. տէր նա՞մ եղբօրն մերում, օգնեա մեզ աղօթիւք նորա փոխանակ անձին նորա: Եւ փութով կատարեցին զհունձն: Եւ եղբայրն յարեաւ ՚ի հիւանդութենէն, և ահա անցեալ էր ժամանակ հնձոցն: Եւ երկու եղբարքն բերին զմասն նորա և ասեն ցնա. առ զվարձս քո: Եւ նա ասէ. ես ոչ ունիմ վարձ, զի ոչ աշխատեցայ: Եւ ասեն նոքա. աղօթքն քո ընդ մեզ էր: Եւ յետ բազում հապառակութե գնացին ՚ի դատաստան առ ծեր մի, և զոր մացաւ ծերն և ետ հարկանել ժամ և ասէ. եկայք լուարուք ձմարիտ դատաստան: Եւ յորժամ եկին, աղաչէր հիւանդացեալ եղբայրն և ասէր. ես յառաջնում աւուրն հիւանդացայ և ոչ կամիմ ուտել զվաստակ այլոց: Եւ ասեն ընկերքն. թէ դորա աղօթքն չէր լեալ ընդ մեզ, մեք ոչ կարէաք հնձել զարտն զայն մեծ թէ և զայլս կալեալ էաք ՚ի վարձու: Եւ իրաւունս համարեցան առնուլ եղբօրն բաժին ընդ եղբարան, զի աղօթքն նորա ընդ նոսա էր, և փառաւորեցին զնձ ընդ կատարեալ և ընդ անմասնաբ սէր եղբարցն՝ կատարեալ և պրանչելի զարմանալի արանցն անդահաւատից:

ՀԱՅԻՆ՝ Խօիդորոս ասաց՝ եթէ ես յորժամ մանկու գոյն էի յարգելանին իմում, չափ ժամու պաշտամունս չունէի, այլ տիւ և զիշեր ինձ ժամ աղօթից էր: Եւ տէր նոյն ծեր՝ եթէ ՚ի կող ոչ եղէ գրառասուն ամ:

ՀԻՆԳ՝ արք ՚ի յեղբարց անապատին արուեստաւորք գործոց գնացեալ առ ծեր ոմն կատարեալ հարցանել վասն հոգևոր իրաց և շահել ՚ի նմանէ. և յորժամ գնաւ

։ Ասաց հայրն խիզորէ. ես մինչ մանուկ էի և նստէի ՚ի սենեկի իմում, ոչ ունէի ևս կարգեալ ժամ աղօթից, այլ ըսեւ և զգիշեր անգաղար աղօթէի:

։ Եղբարք հինգ գնացին երբեք առ ծեր ոմն, և եհարց ծերն ցալ

ցին, ընկալաւ զնոսա ծերն զուարթութիւն սրտի ողջու-
նելով զնոսա 'ի խաղաղութիւն. և յորժամ խնդրեցին 'ի
նմանէ խրատս շահաւորս, նա սկսաւ հարցանել զմի մի
'ի նոցանէ զարուեստէ նոցա: Իսպց ոմն 'ի նոցանէ. ես
սիրայ հիւսեմ, հայր: Եւ ծերն ասէ. անձ հիւսեացէ
քեզ պտակ, որդեակ: Եւ երկրորդն ասէ. հասիր գոր-
ծեմ ես, հայր: Եւ ցնա ծերն. անձ ասցէ քեզ զօրու-
թիւն, որդեակ: Եւ երրորդն ասէ. ես մաղս կազմեմ,
հայր: Եւ ցնա ծերն. անձ պահպանէ զքեզ, որդեակ:
Եւ չորրորդն ասէ. ես գիրս գրեմ, հայր: Եւ ցնա ծերն.
դու գիտես, որդեակ: Եւ հինգերորդն ասէ. ես վուշս
գործեմ, հայր, 'ի հանդերձս: Եւ ծերն ասէ. ես չեմ
անդ, որդեակ: Եւ զարմացան եղբարքն և խնդրէին ա-
ղայանոց ժեկնութիւն առնել պատասխանեացն իւրոց:
Եւ ասէ ծերն. սիրայն արթուն և ժիր պահէ զգործողն
և այնպիսեացն է պսակն, և հասիրն գործ է որ ուժոյ
ալէտս ունի և խնդրեցի նմա զօրութիւն, և մաղադործն
ալէտս ունի պահպանութեանն այ, զի 'ի գեղս և 'ի քա-
ղաքս շրջի ծախելով զարուեստն, և գրագիրն որպէս 'ի
մեծ հայի յինքն և յայլն որպէս 'ի փոքր, և վշագործն
երթեկեկութիւն ունի առ արս և կանայս. և այլ արուեստք
'ի տեսանելն յայտնի երեկն թէ գործ կրօնաւորաց է, և
նորայն գործ աշխարհականի. և գրողն նիւթ հարարու-

'ի նոցանէն և ասէ. գու զինչ աշխատիս 'ի տան ցում. իսկ նա ասէ.
սիրայն հիւսեմ: Ասէ ցնա ծերն. անձ հիւսեացէ քեզ պտակ, որդեակ:
Եւ չորրորդն ասէ. և գու զինչ աշխատիս 'ի տան ցում: Եւ նա ասէ.
արմաւենիս գործեմ փոխադ: Ասէ ցնա ծերն. անձ զարացուցանէ զքեզ,
որդեակ: Եւ չորրորդն ասէ. և գու զինչ աշխատիս, որդեակ: Եւ նա ասէ.
ես մաղս գործեմ: Ասէ ծերն. անձ պահեացէ զքեզ: Եւ ընդ չորրորդն
ասէ. և գու զինչ աշխատիս: Եւ նա ասէ. ես գրեմ եմ, հայր: Ասէ
ցնա ծերն. գու զինչ գիտես թէ զինչ գրեսցես: իսկ ընդ հինգե-
րորդն ասէ. և գու զինչ աշխատիս, եղբայր: Եւ նա ասէ. ես կտուս
առնեմ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. ես առ այդ բան և գործ ինչ ոչ ա-
նիմ: Եւ յորժամ եղբարքն այնորիկ աղայանոց ասին յայտնել նոցա թէ
զինչ է որ նման միմեանց ոչ ասաց բան նոցա: Ասէ ցնա ծերն. այս
ինչ է, քանզի որ հիւսէ զսիրայն՝ աշխատի յոյժ, և թէ զգտաւ է ա-
ռալի այ՝ պտակ իւր հիւսեացէ. իսկ որ զարմաւ գործէ՝ աշխատի ա-
ռաւել յոյժ, զորութիւն նմա պիտոյ իցէ. և որ զմաղս գործէ՝ նա 'ի
գիւղով շրջի, նմա զպաշտնաւ պիտոյ է. իսկ գրչին խնամարհութեւն պիտոյ
են, զի մի հպարտացի 'ի գործս իւր, ոչ յարգեցի զնա. իսկ առ կտու-
ւադործն բան ոչ գայ իմ, զի 'ի վաճառականաց իցէ նա. քանզի թէ
անոցն զոք որ բարձեալ է սիրայ և կամ սիրիչ կամ գիրս և կամ
մաղս, ասեն՝ ահա կրծաւոր է, զի խոտ է նորա գործն նիւթ հրոյ:

Թեան զայն ունի, զի մնացական է գործն, և այլն խո. նարհին զի անցաւոր է և դիւրանց գործեն :

{ՅԱՐՈՒՑԵԱԼ ոմն միայնակեաց մերժէր յերկրուէն արտաքոյ եկեղեցւոյն . իսկ հայրն ինսարիսն յարու. ցեալ ընդ նմին արտաքս ելանէր* :

ԻՍՍԹԻՆ Ծեբք՝ եթէ ոչ այլ ինչ խնդրէ աստ՝ ի նո. րամուտ միայնակեցէ, բայց հնազանդութիւնն ի ձեռն մարմնոյն աշխատութեան :

Ի ՌԻԱՒ՝ հայրն Ներահամ թէ ոմն ի Ծեբոցն ա. սաց՝ թէ յիսուն ամ վաստակեցի զցայց և զցերեկ և ապա կտարացի սղանանել զախտս յանձնէ իմնէ : Իչ եկն առ նա և ասէ . դու ասացեր զբանս զայս : Իչ ասէ՝ այո : Իչ ասէ ցնա . թէ գնաս ի խրճիթն քս և տեսանես անդ կին մի, կարեն իմանալ թէ չէ կին : Իչ նա ասէ՝ ոչ, բայց կարեմ կուուել ընդ խորհուրդս իմ զի մի մե. ջայց : Իչ ասէ ցնա . թէ գաս ընդ անապատ և տեսա. նես ընդ քարինսն եգեալ մեզք, կարեն իմանալ թէ այս չէ մեզք : Իչ ասէ՝ ոչ, այլ կարեմ կուուել ընդ խոր. հուրդս իմ զի մի կերայց ի նմանէ : Իչ ասէ ցնա . թէ գան երկու եղբարք առ քեզ, որ մինն հայհոյէ զքեզ

իսկ եթէ զդ տեսնեն զի վաճառեցէ կուուս, ասեն՝ ահա վաճառա. կանք գան . զի այս գործ աշխարհականաց է : Իբրեւ լուան զայս, շա. հեալ յոյժ և ուրախացեալ գնացին՝ երկրպագելով սրբոյ Ծեբոցն :

* Այլ օրինակ տարեւելիս Բագ. ցարդ . և եւ ընդ նոմ հայրն Բե. մուսէ . Եղբարք ոմնանկա ի մեզս սարկոն ասելով, և ես մեղաւոր և քահանայն եհան զնա յեկեղե. եմ իբրեւ դա :

։ Ասինքն զԾեբոյ ումննէ՝ եթէ եկաց զամս յիսուն ի յարեւելանի, և ի շարաթուռն մի անգամ ճաշակէր հաց և ջուր, և ասէր թէ մե. ուուցի ես զախտ իմ զպոռնկութի զարծաթսրութի և զանախառու. թիւն և զայլ ամենայն չարքս : Լուեալ զայս հայրն Աբրահամ զի ա. սեր նա զայս, եկն առ նա և ասէ ցնա . գնա ասացեր զբանս զայս՝ թէ մեռուցի ես զախտս : Իչ նա ասաց . այս ես ասեմ : Ասէ ցնա հայրն Աբրահամ . ահա ես իբրեւ մեկ ի սենեակ քո և զաի կին ոմն որ նստեր ի մահիշն քո, արգ կարեւ իցես գառ ոչ համարել զնա կին ի միտս քո : Ասէ ցնա Ծեբն . ոչ, այլ պատերազմիմ ընդ խորհուրդս իմ ոչ մերձեալ ի նա : Ասէ ցնա հայրն Աբրահամ . ահա ոչ ես սղանեալ, այլ կենդանի է գեռ ևս այս արտ ի քեզ, այլ միայն կապեալ կայ : Դարձեալ մինչ չըլլի, տեւի վեմ մի և կըմնար և ի միջի նոցա եգեալ ոսկի . արգ կարեն միտք քո հաւատար քարին և հաղթն համարել զա. կին զայն : Պատասխանի ես Ծեբն և ասէ . ոչ, այլ պատերազմիմ ընդ խորհուրդս իմ, զի ոչ առից զնա : Ասէ ցնա Աբրահամ . ահա և այս արտ կենդանի է, այլ կապեալ կայ : Ասէ գարեալ հայրն . ահա լուես

միշտ և միւսն բարեբանէ հանապազ, կարեն միով կա-
մաւ ընծայել 'ի նոսա : Եւ ասէ՝ ոչ, այլ կառնիմ ընդ
միտս իմ տեսանել զհայհոյին իբրեւ զգովողն : Եւ ասէ
ցնա Լճրահամ : հայր, ահա յայտ արարեր թէ ոչ սպաւ
ներ զախտան, այլ կենդանի է 'ի քեզ և յամենեսեան,
և տան պատերազմ իբրեւ կենդանիք . և արդ մի պարծիր :

ԼՍԱՑԻՆ ծերը՝ եթէ ամենայն երկրորդ 'ի վերայ քո
յարուցելոց խորհրդոց, երրորդ ասա՝ մեր ես եթէ 'ի
թշնամեացն . և ամենայն իրօք խոստովանեսցէ :

ՀԱՅՐԻ Բեսարիոն ասաց 'ի մեռանելն իւրում, եթէ
հանգոյն սերովբէից և քերովբէից պարտ է լինել միայ-
նակեցաց՝ ամենեւին ակն :

ՆԻՆԻ մի էր 'ի Տերենուծ և էր նորա եղբայր . մե-
ռաւ եղբայրն և եթող տղայ մի ամաց երից, և երթեալ
ծերն էած յանապատն, և մնոյց ընդովք և բանջարովք :
Եւ իբրեւ եղև ուծեւտամեայ՝ ել 'ի մարմնոյն . և
ծերն տեսանէր 'ի տեսլեանն 'ի խաւարին և յաղմարդ-
ջին տեղւոյ զմանուկն : Եւ լայր դառնապէս և դատ դնէր
ընդ այ՝ եթէ զհնչ է այն տեղին . զմարդ չէ տեսեալ
մանուկն և հաց չէ ճաշակեալ և սրբութիւն կեցեալ է
վասն քո, քո արդար դատաստանդ՝ չէ այն նորա տեղի .
յայտնեա ինձ, ապա թէ ոչ՝ դառն տամբանօք վտանգի
իմ ծերութիւն : Եւ հրեշտակն 'ի տեսլեանն . ծեր, լի
էր մանուկն ամենայն բարեձև ուծի, բայց հպարտ էր,
վասն այնորիկ կայ 'ի խաւարի : Եւ ծերն . և բարեձև ու-
ծիւնն չկարաց բռնել զհպարտութիւն : Եւ հրեշտակն,
վասն զի չեթող ընդ իւր տարաւ . զամենայն մեղս զոր
ոչ թողու մարդ 'ի կենդանութն իւրում, այլ ընդ իւր
թաղէ 'ի գերեզմանի, անբռնելի լինի նմա խաւարն և
հաւրն անշէջ . և դու ոչ բարիօք գործեցեր, զի 'ի մար-
մնի ոչ խրատեցեր և բռնեցեր : Եւ ծերն լալով ան-
ցոյց զամենայն աւուրա կենաց իւրոց մինչև ցմահ :

Եւ հԱՐՑ՝ եղբայր ոմն զծերն . զհնչ է մեակագործու-

գաւ զեղբարց երկուց զի մինն սիրէ զքեզ և միւսն ասէ և բարձրանէ,
և եթէ գտցն առ քեզ երկոքեանն՝ կարմը իցնս հաւասար ընդունել
գնտա : Ստէ . ոչ, այլ պատերազմիմ ընդ խորհուրդս բարձի առնել և
տակելոյն իբրեւ սիրելոյն իմոյ : Ստէ ցնա Արահամ . ահա կենդանի
են ամենայն արօք, այլ կապեալ կան 'ի սրբոց շնորհքն այ :

Եղբայր ոմն և հարց զծերն և ասէ . միք են, հայր, մեակագործու-

Թիւն հոգւոց զի պաղաքերիցէ : Եւ ասէ ծերն . մշակա-
գործութի հոգւոյ է լուութի և ժուժկալութի և վըշ-
տազնութի և ցաւակցութի և յաճախումն արօթից և
ոչ հայել'ի յանցանս այլոց , այլ յիւրն միայն . եթէ զայ-
տասիկ ստանայ , ոչ յամէ մինչև պաղաքերեսցէ հոգի'նը :

Եւ Դարձեալ ծերն' եթէ մանուկ որ ընկենու զբան
իւր 'ի մէջ երիցանց , նման է որ ընկենու հօր 'ի ծոց
եղբօր իւրոյ :

Եւ Եւ ծերքն . խրատեցէք զմանկունս , եղբարք , զի
մի նոքա զմեզ խրատեսցեն :

Եւ Եւ երբեմն ծեր ոմն մեծ տեսանել զբնակեալն 'ի
խուղան . և էր անդ մանուկ մի , որ դիւրաւ առնոյր 'ի բե-
րան զգիրս սուրբս : Եւ հարցեալ վասն նորա հարանցն
ցնա' Թէ զհարգ այսպէս դիւրաւ ընդունի զգիրս սուրբս
յինքեան , և են այլք որ եթէ աշխատին' և սակաւ ինչ
կարեն առնուլ 'ի բերան : Պատասխանի տուեալ ծերոցն
ասէ . Զուրք 'ի ներքոյ երկնից 'ի միում' վայրի են . բոց
են ապա մասունք յաշխարհիս խոնարհադոյնք , յորում'
եթէ խնդրեսցէ որ Զուր' վազվազակի գտցէ . և դար-
ձեալ են տեղիք յաշխարհիս բարձրագոյնք , յորում' ե-
թէ խնդրեսցէ որ Զուր' աշխատութի կարասցէ որ գտա-
նել : Եւ այսպէս և յանձինս . վասն զի են անձինք որ սա-
կաւ ինչ ունին կցորդութի ընդ չարութե , և յորժամ'
կամին խնդրել զգիտութիւն' վազվազակի գտանեն . և
դարձեալ են անձինք կցորդակիցք չարեաց , նոքա աշ-
խատութի առնուն զգիտութիւն :

Եւ Եւ սուրբն Ս'ակար' եթէ չար որ ոչ կատարի ,
չէ չար . և բարի որ ոչ կատարի , ոչ է բարի . և մնորդ'
որ ոչ կայ 'ի նա խորհուրդ չար և բարի , նման է երկրին

հոգւոյ : Ասէ ցնա ծերն . մշակութի անձին է հանգարտութի մարմնոյն
իւրոյ և ազգից յարաձգեալ և ոչ տեսանել զմեզ ուրուք , ալ զիւրն
մայն . և եթէ յայտոյի յամենցի մարդ , փոյթ բերցէ զպտուղ անձին :

Եւ Եւ Եւ ծերն . մանուկ որ արկանէ զբան իւր 'ի մէջ այնոցիկ որք քան
զինքն աւագ իցեն , նման է առն որ արկանէ զհօր 'ի ծոց իւր և ըն-
կերի իւրոյ . վասն այսորիկ խրատեցէք , եղբարք , զմանկունս , զի մի
նոքա խրատեսցեն և լըցեն զմեզ :

Եւ Եւ Եւ ծերն . ամենայն չար զոր ոչ կատարեսցէ մարդ գործովք ,
ոչ է չար . նոյնպէս և ամենայն արգարութի զոր ոչ կատարէ որ զնա
գործովք , ոչ և ոչ արգարութիւն : Քանզի մարդ որ ոչ ունիցի խոր-
հուրդ , չար և բարի , նման իցէ նա երկրին Սոգոմայ և Գոմորայ , որ

տագնացուց . զի երկիր բարի ցորեան և աւելորդ բան չարս ծնանի :

Ո՞ր 'ի Սկիտոյ եկն 'ի Թեբայիս և նստաւ անդ , և արար իւր բազում աւուրց հաց , որպէս և էր տակորու թի Սկիտոյ : Եւ եկին առ նա Թեբացիքն և ասեն . որպէս պահէք դուք զբան տեառն որ ասե' թէ զվաղիւն մի հոգայք : Եւ նա ասե ցնոսա . և դուք որպէս առնէք : Եւ նորա ասեն . մեք զօրրստօրէն գնեմք ձեռագործօք մերովք 'ի փողոցէն : Եւ ասե ցնոսա սկիւթացին . իմ փողոց և խանութ խուցն իմ է , ես զիմ օրրստօրէն անտի գնեմ վաստակօք իմովք : Եւ նորա գովեցին զնա և ասեն . ճշմարիտ լաւ է ընտրողութի քան զկատարեալ օրինապահութիւն :

Եւ ԴԱՅՐ ռմն եհարց զհայրն Սիսին և ասաց . տան ջիւմ . հայր , վասն սուրբ երրորդութեն իմանալ ինչ օրինակ և ոչ կարեմ : Եւ նա ասե . ինա նշանակ հօր՝ զարեգակն , և ճառագայթին՝ զորդին , և երեմանն՝ զհօրին . և որպէս ոչ հասանես 'ի բարձրութի արեգականն և ոչ շօշափել զճառագայթն և ոչ քննել զերեւումն զայն , ես առաւել և ոչ վասն երրորդութեն կարես հասու լինել , զի օրինակս ծառայ է և գործ մի փոքր նկա : Եւ բռեալ եղբօրն ետ փառս ւնց և հանդեսա :

Ո՞ր ԳԼԻՒ՝ երբեմն Պաւղոս աշակերտ հօրն Սիւրայ գնել արմաւենի , և այլոց յառաջագոյն էր տուեալ ըզգինան . իսկ հայրն Սիւր ոչ երբէք յառաջէր և տայր արբան իմիք , այլ 'ի Ժամանակին առաքէր զգինան և գնէր : Եւք երթեալ Պաւղոս և յայլ տեղիս վասն արմաւենոց , և ասե ցնա պարտիզպանն . ոմն մի ետ ինձ արբան , և այլ ոչ ևս եկն . արդ առ զայն գու : Եւ առեալ եկն առ Ժերն և պատմեաց նմա նոյնպէս : Եւ իբրեւ լուաւ Ժերն , բախեաց զձեռս իւր ընդ իրեարս և ասե . Սիւր

ազի ինչ և ոչ ինչ բուսանի 'ի նմա : իսկ բարի երկիրն կարող է բերել ցորեան և ընդ նոյն զտար բոյոս ես և տատակ ես :

Գնաց երբեմն Պաւղէ աշակերտ հօրն Սիւրի զի գնեցէ արմաւոյ տերն , և գտաւ զի այլոց պարմեալ էր արմաւ և ասեալ էր գրաւ . և քանզի հօրն Սիւր ոչ գրաւէր ինչ , այլ առժամայն գնէր . և գնաց այլուր աշակերտ նորա վասն արմաւոյ : Արե ցնա պարտիզպանն . վաղ ուրեմն եկն ոմն և եգ գրաւ արմաւոյս , և այլ ոչ եկն առնուլ զսա . արդ կալ զսա քեզ : Եւ առեալ զարմ Պաւղոս երբ առ Ժերն և պատմեաց նմա : Իբրեւ լուաւ Ժերն զայն , Ժափեաց ձեռք և ասե . Ովք գրաւ .

ոչ գործէ այսմ: Եւ ոչ ետ մտանել 'ի ներքս մինչև տա-
րաւ զարմաւենին 'ի տեղի իւր:

ՀԱՅՐԻՆ՝ Եւ ակար երբեք ոչ ժպտեցաւ ամենեւին. և 'ի
միում աւուր ժողովեցան բազում դէք և կապեցին 'ի
ճ'նձղկի միում թեւ մի երկայն դերձանս և քարշէին
ուժգին աղաղակելով՝ քարշեցէք, մանկտի, քարշեցէք.
և ամենեւին զփետուրն զայն 'ի տեղւոյն ոչ կարացին
շարժել: Եւ տեսեալ զնա անապատաւոր ծերն՝ ժպտե-
ցաւ: Եւ սկսան դէքն ծափս հարկանել և ասել. վաշ,
Եւ ակար ժպտեցաւ: Եւ 'ի ակար. եղկելիք և թշուա-
ռականք, ոչ ժպտեցայ, այլ ծիծաղեցայ ընդ անկարու-
թիւն վատութեւ ձերոյ, որ այնչափ դէք ոչ էք կարող
շարժել զճ'նձղկի կրծոց թեւ մի: Եւ փշեաց 'ի թեւն և
'ի դեան՝ և անյայտ եղեն:

Եւ ծեր ոմն որ էր 'ի Կիւթ յանապատին յԵ-
գիպտոսի. գայ, ասէ, խորհուրդ պառնկութեւ և խռովէ
զիս և անպարտպ զիս առնէ, և զգործն ոչ զօրէ տռնել,
և օգտել ինչ ոչ օգտի, բայց միայն խափանէ զիս յա-
ռաքինութիւն. իսկ քաջ այր կանգնեալ զինքն յառնէ
կայ յաղօթս: Եւ այն խորհուրդս ասաց այլ ծեր. եթէ
խորհուրդս ոչ ունիս, գործս ունիս. որ ունի գործս,
խորհուրդս ոչ ունի և ոչ երբեք նեղի 'ի նոցանէ. մի սո-
վորութիւն ինչ ունիցիս ընդ կանայս խօսել: Եւ եղ-
բայրն*. ոչ, հին և նոր նկարիչք 'ի խորհուրդս իմ: Իսկ
ծերն առ նա ասէ. 'ի մեռելոց մի երկնչիւր, բայց 'ի կեն-
դանեաց փախիր: Եւ այն խորհուրդս այլ ծեր ասաց.

աւա ոչ աշխատի: Եւ ոչ եթող զարմաւենին բերել 'ի ներքս, ալ ա-
ռաքեաց անդրէն 'ի տեղի իւր:

Եւ երբն զհօրէն Պամբոյ՝ եթէ ոչ որ ուրեք ետես զերեսս նորա
ժպտեալ. և 'ի միում աւուր ժողովեալ դէք կամեցան ծիծաղեցուցա-
նել զնա, և կապեալ 'ի կառան մի մեծ թեւ մի հաւու և սկսան մեծաւ
ձայնիւ աղաղակել և քարշել զայն և ասել հա քարշեցէք, հա քա-
րշեցէք: Հայեցեալ 'ի նոսա հայրն Պամբոյ՝ ժպտեցաւ: Իսկ գէքն թո-
ղեալ զայն՝ կապեցին պարս, ծափէին և երգելով ասէին. ո՛հ ո՛հ, Պամ-
բոյ ժպտեցաւ: Ասէ Պամբոյ. ոչ ծիծաղեցայ, ալ այսն արաքի զոր-
կարութեւ ձեր, որք այգբան բազմութեւ զմե թեւ հաւու ոչ բարձիք:

* Զբերանիւն իմաստից օրինակաց
հնոյ թարգմանութեւն յայտ լայրի լեզ-
ւոյն: Եւ լայն լայնութեւն օրինակ ելի.

բարդի թարգմանութեւն որ յառաջում
հապարի իմաստից յիշ 643. որում հա-
մայն փոքանի և լայն թարգման:

եթէ ոչ ունիմք խորհուրդք, գաղանք եմք. եթէ ոչ ունիմք խորհուրդք, համարձակութիւն ոչ ունիմք. եթէ ոչ ունիմք խորհուրդս, յոյս ոչ ունիմք: 1) ասն որոյ որդէս թշնամին զիրն պահանջէ, մեք զմերն առաջութեամբ յաղթես. Բաւա՛րս, պարսպեալ ի խոկումն նոյն յաղթես. Բաւա՛րս, այլ ծեր առաջ. ննջելով կամիս ապրել, երթ աշխատեալ, երթ ճգնեալ, երթ խնդրեալ և դառնեալ, արթուն կայ և բախեալ և բացցի քեզ. կայ և ժառանգեալ, և անձ պատկերողմեացի յաղագս քո ընդ թշնամեացն: Բաւա՛րս այլ ծեր առե. Թօթափեալ ի քէն զժամտահոռութիւնս. արի աղօթեալ առելով՝ որդի նոյն, օգնեալ ինձ: 2) այս և այլ ևս խորհուրդս առնիմք. քանզի ոչ եթէ առեւ ընդունակ եմք խորհրդոցն, այլ ընդդէմ ճգնողք: Բաւա՛րս այլ ծեր առաջ. զայդ ան՝ ի յուրութեան կրեմք մեք վիշտս. եթէ հաւատարմութեան անձ ընտելէ ի մեզ, ապա ոչ զայլոց խորհուրդս արկանեալք ի մեզ. քանզի տէրն մեր (Յո՛ւ) ի մեզ ընտելէ, և մերձ առ մեզ կալով տեսանէ զմեր զկեանս. վասն որոյ և մեր զգնելով զնա և տեսանելով զնա՝ յուլանալ և եթ չպարտեմք, այլ սրբել զմեզ որպէս և նա սուրբ է: 3) ասն այլ ապրիկ եմն որդին նոյն, զի դու ապրեացիս. եղև մարդ, վասն զի ան էր. եղև գրակարդաց, առեալ զգիրն կարդաց առեւով. հոգի տեսուն ի վերայ իմ, վասն որոյ և օծ խակ զնա, աւետարանել աղքատաց առաքեալաց զիս: 4) ասաւրկաւաք եղեալ՝ արարեալ խարաղան չուանեաց զամենեւեմս և հան ի տաճարէն: 5) արկաւաք եղեալ՝ սփածեալ զգնեցանք և լուսն զոտս աշակերտացն: 6) յիշեց՝ նստեալ ի մէջ քահանայիցն ուսուցանէր զժողովուրդն: 7) յարկաւաք՝ առեալ զհացն օրհնեաց և բեկեալ ետ ցաւս կերտան: 8) արարեցաւ վասն քո, խաչեցաւ վասն քո, մեռաւ վասն քո, և դու յաղագս նորա և ոչ թշնամանս

1) Ասաց ծեր ան. զնէ իցէ, ով մարդ, եթէ ննջելով կամիս կեալ. երթեալ ապաքարեալ, երթեալ խնդրեալ մինչև դառն, գարթիւր և բախեցն զգուռն և բացցի քեզ. զի և ոչ երկրաւոր ինչ գործ ուզեցի առանց աշխատութեան, ոչ մշակել և ոչ դիմաւորել. այսպէս և զհոգեւոր գործն իմացին: 2) Ժահահոռութիւն մեզոցն որ գան ի խորհուրդք քո, ի բաց գարձո՛ւք քէն, և յարուցեալ աղօթեցես և առասցես. որդի նոյն, օգնեալն իմ լեր ի վերայ ամենայն չար խորհրդոց:

կրես յեղբորէն: Վաղարեցուցաք զգործս, դադարեցուցաք և զանաժողովիս զանապատեհս և զանվայելուչս: Ս'ի ելաներ 'ի դաւթէ և 'ի բակէ ոչխարաց, զի մի գաղաղկեր լինիցիս դու ելանելովն քո: Վխտ 'ի տան քում, աբեղայ, և կերակրեա զանձն քո անձառնչ բաւիւք, և գտանես քեզ վարդապետ զբարեպաշտ խորհուրդս ւն: Որ զանձն իւր ետ ւնայ, ոչ ունի կամս առ անձն իւր, այլ ինքն կամացն ւնայ անսայ և ընդունի զնա և ոչ աշխատի. իսկ եթէ զքո զկամեղ կատարես, աշխատիս ոչ գործ առնելով ընդ քեզ ւնայ: Որ ըստ ւնայ կեայ, անձ ընդ նմա կեայ. բնակեցայց 'ի նոսա և շրջեցայց և եղէց նոցա անձ և նոքա եղիցին իմ ժողովուրդ: Ս'իս ինձ անձ սիրեա զիս, աբեղայ: Ս'յո սիրեմ զքեզ: Սիրես զիս, զոր կամիմն արա, զոր ոչն կամիմ մի առներ: Սեանք աբեղայի այս են՝ գործ, ունկնդրութի, խոկումն ւնայ, մի դատել զդք, մի չարախօսել զումեքէ և մի հպարտանալ գրեալ է՝ ոչք սիրէք զտէր, ատեցէք զբարութի: Ս'եծութի և ազգ և իմաստութի առանց յօրինելոյ ուրուք զինքն՝ ոչ ինչ է օգուտ:

ՆԱՐԾԱՒ ԺԵՐ՝ Թէ որպէս պահեսցուք զանձինս մեր: Եւ առէ. յողոթն և 'ի պահս, 'ի գործ, յաշխատութիս և 'ի տընութիս, յողորմածութիւնս, և յայսր ևս ամենայնի վերայ և յորոշողութե խորհրդոց: Ս'եմ քեզ բազումք բազում նեղեցին զանձինս իւրեանց առանց ռորողութե խորհրդոց և գնացին ունայն՝ ոչ ինչ ունելով ամենեւին յանձինս*: Սեբանք մեր հօտեալ են 'ի պահաց. զգրեանն 'ի բերանս առաք, զ'վաւթին կատարեցաք. արդ զոր խնդրէրն անձ՝ զսէրն և զխոնարհութիւն, ոչ ունիմք 'ի մեզ: Ս'րպէս՝ անհնար է ատեանել ումեք զերեսս իւր 'ի ջուր պղտոր, պայպէս և անձն եթէ ոչ սրբեսցի 'ի խաբ

Այսպէս ասասցեն և արասցեն գու աբթն. քի ոչ եթէ իւրդ տեղեց եմք մեք, այլ պատերազմեղք միայն:

* Այլ օրինակ գրեթէ 'ի կն խորհուրդէ. Եւ հարց եղբայր մին ջեբեր Թէ զիմեղ կարացից գտանել զանձ, պահեք, եթէ արթնուք, եթէ աշխատութի: Եւ նա ասէ. պոտու ա

մեայիւ գացես հանգերձ ընտրուութի. ասեմ՝ քեզ բազումք նեղեցին զանձինս իւրեանց առանց ընտրուութե և չօգան ունայն:

Որպէս անկարելի է 'ի ջուր պղտորեալ տեսնել ումեք զկերպս.

հրդոցն պարագայաց և չարաց, տեսութք աղօթս ոչ կարէ մատուցանել :

ԵՂԻՍԱԲԵՐ ոմն նեղէր զծեր ասելով՝ զինչ արարից առ յոյժ բռնեալ իմ խորհուրդքս : Իսկ ծերն ասէ նմա . զՔ որպէս քննոր անձրեաց ես , որ երբեմն յանձրեացն ընտ , երբեմն հանեալ պակասի . ընդէր ոչ առաւել նման ես աղբեր որ ոչ երբէք պակասի : Եւ ժողովութի յաղութի է , և յաղթութիւն համբերութի , իսկ համբերութիւն կեանք են և կեանքն արքայութի , իսկ արքայութիւնն ան :

ԵՂԻՍԱԲԵՐ ' բնակելոյ յանապատին յոյս աղղեցաւ յաղգականացն իւրոց ըստ մարմնոյ . Բանգի ասէր . հայրքս հզորապէս նեղի և հանդերձեալ է վախճանել , եկ զի ժառանգեսցես զնա : Իսկ եղբայրն ասէ ցնա . ես յառաջ քան զնա մեռայ աշխարհի , մեռեալ զմեռեալ ոչ երբէք ժառանգէ :

ՀԱՐՑԱԻ ծեր յեղբօրէ . աբբայ , ասա ինձ թէ որպէս ապրեցայց : Իսկ ծերոյն համբարձեալ զձեռս իւր ասէ . այսպէս պարտի արեղայն լինել մերկ 'ի հիւթոյ աշխարհիս . 'ի միջանախս նկրտի ըմբիւն , և 'ի խորհուրդս չարս խաչացուցանէ յերկինս զձեռս իւր արեղայն կարգալ առ ան : Եւ մերկ կայ ըմբիւն 'ի մարտին կռուելով , մերկ և անհիւթ և օծեալ լինի լոկ ձիթով և աւեալ 'ի կարգադրէն իւրմէ թէ որպէս պարտ է կռուել . զայ թշնամին և ընդդէմ նորա ցանէ աւազ , զի այնպէս կալցի զնա դիւրաւ : Տես և զգոյն 'ի քեզ , արեղայ . վերահացու է մեզ ինքն ան , որ տայ մեզ յաղթութիւն , որ և յաղթէ իսկ ընդ մեր . և քանզի կռուողքն մեք եմք , իսկ մարտն ստատանայ է , իսկ աւազն իրք աշխարհիս են : Տեսանեն զարուեստ թշնամոյն , կաց անհիւթ և յաղթես : Բանգի միտքն յորժամ հիւթական շնչովն ծանրապիւն , ոչ ևս կարեն յինքն ընդունել զանհիւթն և զտուրբ բանն այ : Եւ անխոր զքեզ , արեղայ , և ստացիր ըղխանարհութի և ոչ երբէք անկանիս :

բանս իւր , նոյնպէս և անձն էթէ ոչ մարտեցի 'ի չար խորհրդոց . ոչ կարէ տեսնել զան յաղթս իւր :

Երբեմուր ոմն բնակէր 'ի լեւինն յայրի ինչ , և յղեցին առ նա ընտանիքն իւր և ասեն . հայրքս հիւանդ է և մերձ է 'ի մահ , եկ դու ժառանգեալ զստացուածս նորա : Իսկ նա պատասխանի եւս և ասէ . և նախ քան զնա ես վաղուց հեռէ մեռեալ եմ յաշխարհէ , և մեռեալն զինեզանիս ժառանգել ոչ կարէ :

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգմանութեան

ԱՍԷ ոմն եղբայր ցհայրն Նոտն . աղօթեա վասն իմ, հայր : Ի՞նչ ցնա ծերն . ոչ ես ողորմիմ քեզ և ոչ անձ , եթէ ոչ դու փութացիս և խնդրեսցես յայ սիրով :

ԻՅԵԱԼ երբեմն հայրն Նոտնիոսի ի ձեռս իւր նա մակ գրեալ ՚ի լոստանդիանոս աղբայէ՝ եթէ եկ առ իս ՚ի լոստանդիանուպօլիս , զի օրհնեցայց ՚ի քէն : Եւ խորհէր ՚ի մտի եթէ զինչ արասցէ . և ապա եհարց ցՊաւղոս աշակերտ իւր՝ եթէ պարտ իցէ գնալ : Ի՞նչ ցնա Պաւղոս պարզամիտն . եթէ գնասցես՝ Նոտն կոչեսցիս , իսկ եթէ ոչ գնասցես՝ հայր Նոտն կոչիս :

ԵՀԱՐՑ հայրն Սարկոս ցհայրն Նոտնիոս և ասէ ցնա . ընդէր իցէ զի ես ոմանք մարդիկ բարիք , և ՚ի ժամ մահու բազում վշտիւք ելանեն հոգիք նոցա ՚ի մարմնոց իւրեանց : Պատասխանի ետ ծերն և ասէ . վասն այնորիկ զի որպէս աղ աղացեալ ընին աստ , և անդ գնասցեն կատարեալ սուրբս :

ԵՍԱՑ դարձեալ տա . բարկացող եթէ մեռեալ ևս յարուցանէ , ոչ է ընդունելի այ : Եւ եթէ որ յոյժ բարեկամ իցէ , և առ ծուլութի ձգել ջանայ զիս , հանից գնա յինէն :

ԵՂԱՄԲ երեք զնացին երբեմն առ հայրն Ն. քիւլա , և մինն ՚ի նոցանէ ունէր անուն ոչ բարի : Ի՞նչ ցհայրն Ն. քիւլա մի յեղբարցն յայնցանէ . հայր , արասցես ինձ ուռկան : Իսկ ծերն ասէ . ոչ արարից : Եւ դարձեալ երկրորդն ասէ . հայր , արասցես մեզ ուռկան , զի կաշցոք զայն ՚ի յիշատակ սիրոյ քո ՚ի վանս մեր : Ի՞նչ ծերն . ոչ եմ պարապ առնել : Եւ յայնժամ և չարսնուն

այն եղբայր ասէ . հայր , արա սէր և արասցես մեզ ուռ-
կան , զի կայցուք զայն օրհնութի 'ի ձեռանէ քումնէ :
Իսկ ծերն ասէ ցնա . ես արարից քեզ ուռկան ընտիր :
() այնժամ իբրև եղեն 'ի ծածուկ , հարցին ցնա երկու
այն եղբայրքն և ասեն . ասասցես մեզ , հայր լ' քիւր ,
ընդէր արարեր զայս . մեք աղաչեցաք զքեզ առնել մեզ
ուռկան' և դու ոչ կամեցար առնել , և յորժամ վատա-
նուն այս եղբայր խնդրեաց 'ի քէն' դու ուրախութեալ ա-
սացեր առնել նմա : լ'սէ ցնոսա ծերն . ասացի ձեզ թէ
ոչ առնեմ և դուք ոչ տրտմեցայք , զի անարատք էիք .
իսկ սմա թէ ասացեալ էի թէ ոչ առնեմ , խորհէր 'ի
մտի թէ զմեզս իմ լուեալ իցէ ծերն , վասն այնորիկ ոչ
կամեցաւ առնել և տրտմէր , և հատանէի նովաւ զկա-
ւանա երկայնմտութեն . այլ արդ սովաւ յարուցի զհոգի
տորա , որպէս զի մի յառաւել տրտմութեն ընկզմեսցի
'ի խորս անյուսութեան :

ԼՍԷԻՆ վասն հօրն լ'մնայ' եթէ արարին երբեմն
յիտուն չափ ալիւր 'ի պէտս իւրեանց աշակերտք նորա .
և մինչդեռ ոչ ճաշակեալ 'ի նմանէ' այլ 'ի զրան էր , ե-
տես հայրն գործ ինչ որ ոչ շահ էր , և ասէ ցաշակերտս
իւր . արիք գնասցուք : Իսկ նոքա տրտմեցան յոյժ : Լա-
իբրև ետես ցնոսա տրտմեալս , ասէ . դուք տրտմեալ
էք վասն ալերս այսորիկ , արդարեւ ասեմ ձեզ զի տե-
սի ես զոմանս զի փախեան և թողին տունս ասկեձեղունս
և պատուհանս լի զգեստուք և զանձարանս լիս ընչիւք ,
որք և ոչ զգրունս փակել կարացին , այլ փախեալ գնա-
ցին , թէպէտ 'ի բաց մնացին տունք նոցա :

ԼԴԲԱՅՐ ոմն եթող հօրն Վեռասիոյ զսենեակ իւր
և զգիւղ ինչ սենեկի իւրոյ . իսկ ծերն որ սենեկին տէր
էր' էր 'ի Վիկոպօլսոյ Վաղեստինոյ , և մեռեալ սա' զսե-
նեակ իւր և զգիւղն աւանդեաց հօրն Վեռասիոյ : Իսկ
էր յայնժամ այր ոմն որ կուէր լլ ակատոս' իշխան մեծ
'ի Վիկոպօլս . իսկ մշակ ծերոյն որ էր 'ի գիւղին' իբրև
լուաւ զփախձան ծերոյն , պատմեաց լլ ակատոսի իշխա-
նին զմահ ծերոյն և զսենեակ և զգիւղ նորա : Իսկ լլ ա-
կատոսն այն բռնաբար կամեցաւ առնուլ զսենեակ և ըզ-
գիւղն զայն 'ի հօրէն Վեռասիոսէ , և ընդդիմանայր նմա
հայրն Վեռասիոս և ասէր . ոչ տայցեմ զտուն և զգիւղ
կրօնաւորի աշխարհականի ու մեք յաւ իտեան : Իսկ լլ ա-

ժառանգ դարձեալ յաղիտակեաց և զջորիս հօրն Սե-
լախոյ մինչ գային 'ի գիւղէ անտի, և էառ զհատկաւ՝
որ էին բեռնիք նոցա, և զջորիսն դարձոյց յետս : Իսկ
հայրն Սելախի զպտղով զանց արարեալ, զգիւղն ոչ ե-
թող 'ի նա : Եւ դժուարեալ ընդ այն Սակատուն՝ վասն
այնորիկ և վասն այլ ինչ գործոյ յուղի անկեալ զնայր
'ի Խոտանդինուպոլիս, և զնայր ընդ ցամաք : Իբրեւ ե-
հաս Սելախի զբաժնի լուաւ զսրբոյն Սիմէոնէ, որ էր 'ի
բեառն ոյր սքանչելի և փայլէր իբրեւ զարեգակն, և ել
'ի տեառնեւ զնա և օրհնել 'ի նմանէ : Իբրեւ եհաս անգ,
եմուտ 'ի վանս . իսկ հայրն Սիմէոն եհարց ցնա 'ի սիւ-
նէ անտի՝ ուստի ես դու, այր, և ուստի գաս և կամ յո՞
երթաս : Պատասխանի ետ սրբոյն Սակատուն և ասէ .
'ի Պաղեստինոյ գամ, սուրբ հայր, և զնամ 'ի Խոտանդ
զինուպոլիս : Իսկ ցնա հայրն . և վասն ինչ պատճառա-
նաց, եղբայր : Պատասխանի ետ Սակատուն . վասն բա-
ղամ ինչ պատճառանաց, և յուսամ 'ի սուրբ աղօթս
ձեր՝ դարձեալ այսր երկիր պագանել ձեզ : Իսկ ցնա հայ-
րն Սիմէոն . անյոյս, ընդէր ոչ զճշմարիտն ասես ինձ .
դու 'ի մատնեւ զմարգն անց զնաս, այլ ոչ յաջողեցի
քեզ, և այլ ոչ ևս տեսցես զտուն քո : Եւ արդ եթէ
բես ինձ, դարձեալ աստի զնա առ այրն անց և անկեալ
առաջի նորա ինդրեցես զթողութի, եթէ ժամանեա-
ցես անգ կենդանի : Եւ իսկոյն առժամայն կալաւ զնա
ջերմութի մահու . իսկ որք ընդ նմա էին, առին զնա և
եղեալ 'ի նառ գնացին յետս ըստ բանի սրբոյն, իբր զի
տացէ զգիւղն 'ի հայրն Սելախի և ինդրեցէ 'ի նմանէ
թողութի : Եւ իբրեւ հասին 'ի Վիւրիտ քաղաք, մեռաւ
Սակատուն, և ոչ ետես զտուն իւր ըստ բանի սրբոյն :

Եւ Սելախ վասն հօրն Սիմէոնեւ եթէ յորժամ եկին
բարբարոսքն 'ի Սիւտէ, փախեան ամենայն եղբարքն .
Իսկ ծերն ասէ . եթէ ոչ հոգացէ զես տէր, ընդէր նրա
տիմ՝ աստ : Եւ էանց ընդ մէջ բարբարոսացն, և ոչ տե-
տին զնա, և ասէ ընդ միտս . ահա հոգաց տէր և ոչ մե-
ռար . այլ մարդկային ինչ արասցես և դու և փախիցես,
որպէս և փախչին այլ եղբարքն մեր :

Եւ Սելախ հայրն Սիմէոնեւ եթէ որչափ գիրանայ մար-
մին՝ այնչափ նուազի հոգին, և որչափ վատի մարմին՝ այն-
չափ գիրանայ հոգին :

ՀԱՐՑԻՆ ցհայրն լայիփան՝ եթէ բաւական իցէ մի արդար աղաչել զմեծ վասն միոյ յանցաւորի։ Եւ նա աւսէ . այո, որպէս և լաբրահամ Սողոմոն եղև, և զի ինքն տէրն ասէ . եթէ գտցի մի որ որ առնէ զդատաստան և զողորմութի և զիրաւունս, վասն նորա թողից ամենայն ժողովրդեանս։

Երէն զհօրէն Օ ենոնէ՝ եթէ փոքր ինչ ուսեալ էր ՚ի գրոց, և էր ցամաք մարմնով, այլ արագ մտօք, յօժար և ջերմ ՚ի սէրն աս. ունէր նա և առ մարդիկ սէր և գութ, վասն որոյ յամենայն կողմանց գային առ նա միանձունք և գութհիկք, և քննէին զխորհուրդս և խոստովան լինէին, և շինեալք գնային։ Իսկ ոմն ՚ի հարանցն բնակէր մերձակայ առ հօրն Օ ենոնի, և մեք խօսեցաք ընդ նմա, և նա ասաց առ մեզ բանս բազումս առ ՚ի շահս հոգւոյ։ Իսկ մեք հարցաք նմա վասն խորհրդոց և ասեմք ցնա . եթէ որ ունիցի ինչ խորհուրդ չար մեղացն, և տեսանիցէ զինքն յաղթեալ ՚ի նմանէ, և կարգացէ նա բազում անգամ զբանս գրոց հարցն և լուիցէ թէ զինչ ասացին վասն սրբութե, և կամեցի թէ ուղղեսցի յայն մեղաց և ոչ կարասցէ, զինչ արասցէ . բարի է թէ պատմեսցէ զայս ումեմն ՚ի հարցն, կամ թէ ինքն յիւրմէն փութացի յայնտիկ յորս ընթերցեալ իցէ ՚ի գրոց վասն այնու խորհրդոց և գործոց . արդ բաւական իցեն իւր՝ բանք գրոցն և խիղճ մտաց իւրոց։ Իսկ ծերն ասաց մեզ . ստուգապէս խոստովանել պարտ է, այլ այնպիսի ումեմն՝ որ կարող է օգնել նմա . զի ոչ ումեք արժան է վտահանալ յանձն իւր, և ոչ կարող է օգնել անձին իւրոյ, և ես առաւել յորժամ տիրէ և ծառայեցուցանէ զնա ախտ ինչ, Վանդի ՚ի մահնութե իմում գիպեցաւ ինձ այսպիսի ինչ միտս հոգւոյ, և յաղթէի ՚ի նմանէ . և լուայ ես վասն հօրն Օ ենոնի թէ զբաւ զումն բժշկեաց . կամեցայ և ես զի գնացից և պատմեցից նմա, և խափանէր զիս դէն և ասէր ցիս . վասն զի գիտես դու թէ զոր ընթերցարն, զինչ պարտ է առնել արասցես և մի գնար, զի մի գայթակղեսցի ծերն ՚ի քեզ։ Եւ զի յորժամ կամէի գնալ առ ծերն՝ դադարէր պատերազմն, և յորժամ դնէի ՚ի մտի ոչ գնալ՝ դարձեալ շփոթէի։ Բազում անգամ գնացի առ ծերն՝ իբրեւ թէ պատմեցից, և ոչ տայր թոյլ թշնամին . այլ պատկառէի յոյժ և ասէի

'ի մահ' և զի գիտեմ ես բժշկել զիս զհնչ շահ է ասեմն ումեք . և զի գիտեմ ես զբանս հարցն , այլ հեղզ եմ .

() այս արար ընդ իս ոսոխն իմ բաղում անգամ , զի մի պատմեցից զմեզս իմ և բժշկեցայց : Վիտեր զայս և ծերն՝ եթէ ունիմ ես ծածկեալ խորհուրդ և ոչ կարեմ յայտնել նմա , և ոչ յանդիմանէր զիս , քանզի մնայր յինչն խառտովանել զայն . այլ ուսուցանէր զիս յաղաքս բարի քաղաքավարութե միշտ և արձակէր : Իսկ յետոյ արտասուգը ասեմ ջանձն իմ . բժշկել ոչ կամիս , այլք 'ի հեռուստ գան առ ծերն և բժշկին . դու ոչ ամաչես , զի առ քեզ ունիս զբժիշկն և ոչ բժշկիս : Եւ յարուցեալ գնացի առ ծերն և ասեմ , թէ միայն իցէ՝ զամենայն պատմեցից նմա . և իբրև գնացի , ոչ գը էր անդ : Եւ իբրև ետես զիս ծերն , ուսոյց զիս ըստ սովորութեն և կամէր արձակել զիս . և եկն ընդ իս մինչև 'ի գուռն , և ես դարձեալ ամաչէի խառտովանել և դատէի 'ի խորհրդոց՝ թէ ասացից և թէ ոչ ասացից : Եւ ծերն նայեցեալ յիս բախեաց զսիրտ իմ և ասէ ցիս . զի վշտանաս , ասա ինձ զոր ունիսդ 'ի մահ , զի և ես մարդ եմ ընդ կարեօք անկեալ : Իսկ իմ անկեալ առ ոտս նորա ասեմ . ողորմեաց ինձ , տէր իմ : Եւ նա ասէ . զի է քեզ , սրդեակ : Եւ ես ասեմ . դու գիտես գնեղութիս իմ : Եւ նա ասէ . 'ի քէն պարտ իցէ ասել թէ զինչ իցէ : Իսկ ես պատկառանօք և ահիւ պատմեցի նմա ըզմեզս իմ : Եւ նա ասէ . և ընդէր ամաչէիր մինչև ցայժմ . ասա ինձ , ոչ և ես մարդ եմ և պարտական մեղաց բաղմաց , և թէ կամիս՝ զի պատմեցից քեզ զամենայն մեղս իմ . արդ և զքոյն գիտէի ես կանխաւ . և արդ ասեմ , ոչ երեք ամբ ունիս 'ի խորհուրդս յայս , որ և դայիր առ իս և ոչ խառտովանէիր : Եւ յիմեմ ես աղաչեցի գնա և ասացի . ողորմեաց ինձ : Իսկ նա ասէ ցիս . գնա և մի ծուլացիս յաղօթս քո , և մի գատեսցես զգը : Իսկ ես գնացի 'ի խուց իմ և ոչ ծուլացայ յաղօթս իմ , և շնորհօքն նոյ և աղօթիւք ծերոյն այլ ոչ ևս նեղեցայ յախտէն յախմանէ : Իսկ զկնի ամի միոյ եկն խորհուրդ 'ի միտս իմ և ասէի . անձ արար ողորմութիւն առ իս բաղում գթութիւն իւրով , և ոչ 'ի ծերոյն շահ եղև ինձ : Եւ գնացի առ նա և կամէի ես փորձել գնա . և առեալ իմ գնա մեկուսի , և կրկնեցի ճումր և ասեմ . աղօթեա

առ ԹԺ վասն իմ, զի բարձրէ յինէն զայն խորհուրդ որ երբեմն պատմեցի քեզ: Իսկ նա թողեալ զքս անկեալ, լռեաց սակաւիկ մի և ասէ ցիս. արի դու և ստացիր ըզհանձար: Իբրև լուայ զայն, կամէի թէ երկիր կըցէ զիս, և յարուցեալ ոչ զօրէի նայել 'ի յամթոյն յերեսս ծերոյն, և գնացի 'ի խուց իմ: Եւ դարձեալ ասէ ծերն և զայս վասն օգտի մերոյ՝ պատմելով մեզ այսպիսի ինչ, եթէ եղբարք երկու էին յիւրաքանչիւր սենեակ առանձինն, և երթային երբեմն առ միմեանս. և յաւուր միոջ ասէ մինն ցմիւսն. կարօտիմ գնալ ես առ հայրն () ենոն և պատմել նմա զխորհուրդս իմ: Եւ յարուցեալ գնացին երկոքեանն 'ի միասին առ հայրն () ենոն և առացին նմա իւրաքանչիւրն զիւր խորհուրդ: Իսկ մինն արտասուօք անկեալ առաջի նորա աղաչէր զնա: Եւ նա ասէ. գնա դու և մի գտտեր զոր և մի ծալտացիս յաղօթս: Եւ գնացեալ եղբայրն այն բժշկեցաւ 'ի խորհրդոց իւրոց: Իսկ երկրորդ եղբայրն յորժամ խոստովանեցաւ, ասէ. աղօթեա վասն իմ, հայր. և ոչ խնդրեաց ջերմ արտասուօք և ցաւազնեալ սրտիւ իբրև զառաջինն: Եւ զնի ժամուց ինչ տեսին զմիմեանս եղբարքն ախոքիկ, և եհարց մինն ցմիւսն և ասէ. յորժամ գնացաք առ ծերն խոստովանել՝ պատմեցեր դու նմա զխորհուրդս քո: Ի՞նչ ցնա. այո պատմեցի զամենայն: Եւ եհարց դարձեալ. և շահ եղև քեզ: Ի՞նչ. այո, աղօթիւք ծերոյն բժշկեաց զիս տէր 'ի նմանէ: Իսկ նա ասէ. ես թէպէտ և խոստովանեցայ, այլ ոչ օգտեցայ: Ի՞նչ ցնա բժշկեալն եղբայր. և իրպէս խնդրեցեր զթողութի: Իսկ նա ասէ. բանիւք և ոչ արտասուօք: Ի՞նչ ցնա միւսն. ես 'ի խոստովանելն իմ թացի զտոս նորա արտասուօք, և ցաւազնեալ սրտիւ խնդրեցի աղօթել վասն իմ, և աղօթիւք նորա բժշկեալ եղէ: () այս տէր մեզ ծերն, զի ուսուցէ զմեզ, որպէս զի որ որ առացէ հօրն զխորհուրդ իւր, ջերմեռանդ արտասուօք և ցաւազնեալ սրտիւ ասացէ, և խնդրեցէ զաղօթս իւր յօգնականութի. իսկ որ յանդուգն և ծոյլ խոստովանեցի, փոխանակ շահեղոյ՝ այլ ևս առաւել տանջեցի: Եւ ՄԱՅ հայրն Եսայիաս. անմեղութի և ոչ ինչ համարել զանմէ՝ արեւ զսիրտ 'ի չար խորհրդոց. և որ չըջի նենգութի և խարդախութի ընդ եղբարց, ոչ պակասի

ի նմանէ ցաւք և տրտմութիւնք սրտի. և որ որ ասացէ բերանով զայլ՝ և ունիցի՝ ի սրտի զայլ, նորա ընդունայն են ամենայն ձգնութիւնք. մի մերձ կացցես այնպիսոյն, զի մի ծուլացիս ի մահարար թունից նորա շահեալ ինչ։ Ըրդ պատիւ և հանգիստ պատերազմին ընդ մարդ մինչև ցմահ, այլ ոչ է պարտ զիջանել ընդ նոսա։

ԿԱՅԵԱԼ ոմն ի ծերոյն առ հայրն (Սէոգորէ և առ ցաղ ցնա. ահա այս ոմն եղբայր դարձեալ գնաց անդրէն յաշխարհ։ Իսկ ծերն ասէ ցնա. մի զարմանար զայդ, այլ առաւել զարմացիս եթէ լսես դու՝ եթէ կարացեալ իցէ որ զերծանել ի բերանոյ չար վիշապին այնուրիկ շնացող ցանկութեց։

ԸՅՍ ինքն հայրն (Սէոգորէ գնաց երբեմն առ հայրն (Յոհաննէս որ էր ներքինի յորովայնէ մօր իւրոյ. և մինչ խօսէին ընդ միմեանս՝ ասէ. յորժամ էի ես ի Սկիտէ՝ հոգալ զհոգի եր գործ իմ, իսկ զձեռագործ իբրեւ զաւելորդ համարէի. իսկ այժմ գործ հոգւոյ լեալ է իբրեւ զաւելորդ, իսկ ձեռագործ է իբրեւ զկարեւոր ինչ. և զի ոչ ինչ է առաքինութիւն մեծ՝ քան զարհամարհել զինքն։

ԵԱԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն (Յովսէփ և ասէ. զինչ արարից, հայր, զի ոչ եմ կարող ձգնել հսկել և աշխատել զմարմին, և ոչ դարձեալ գործել կարող եմ զի տացից գնա սէր։ Ըքէ ցնա ծերն. եթէ յերկոցունցդ յայդցանէ և ոչ զմին կարող ես առնել, ապա պահեա զմիտս՝ քո ի դատելոյ ընկերին և մի քններ զուժեք և ոչ բնաւ զմի գործ, և այնու կեցցես կամօքն այ։

ԵԱԲԱՅՐ ոմն այլ՝ ասէր զայս ինչ, եթէ գնացի ես ի կողմանս երկրին Իրակլիոյ, և գնացի առ հայրն (Յովսէփ. և ունէր նա տնկեալ թզենիս ընտրեալս և բարիս՝ ի վանս իւր, և էր ժամանակ թզոյն, և առաւօտուն ասէ ցնա ծերն. գնացեալ դու ի թզենիս կերիցես թուղ. Եւ զի օրն էր տւրբաթ, իսկ ես պառձառանօք պահոյն ոչ գնացի, և անկայ առաջի նորա և ասացի. հայր, վաճառի՞ր տետուն յայտնեա ինձ թէ զինչ խորհրդով ասացեր ինձ գնալ առ առաւօտուն ուտել. իսկ ես ի սակս պահոց ոչ գնացի, և երբնչիմ ի պատուիրանաց քոց լուծմանէ, և խորհիմ ի մօր թէ յինչ պէտս ասաց ինձ ծերն առնել զայն, և կամ զինչ պարտ էր առնել ի վերայ օրինաց ծերոյն։ Իսկ ծերն ասէ ցնա. հարքն մեր ոչ ասէին փոյթ եղբարցն

զարգարն, այլ զթիւրն. իսկ եթէ տեսանէին զնոսա ստէպ առնել զթիւրն զայն գործ, ապա յայնմհետէ այլ ոչ ևս ասէին նոցա զթիւրն, այլ զամենայն շնամարիան. քանզի զիտէին այնու փորձելովն եթէ յամենայնի հնազանդ են նոցա: Ի՞նչմ' ցծերն. հայր, կամիմ' երանել 'ի միաբան եղբարցն և նստել միայն: Ի՞նչ ցիս ծերն. ուր և տեսանես զի հանգիցէ անձն քո անդ՝ և ոչ քնասի, կեցցես 'ի նմա: Ի՞նչմ'. և 'ի ժողովս եղբարցն շինիմ', և առանձինն ևս. այլ դու զոր կամիս զի արարից: Ի՞նչ ծերն. եթէ 'ի ժողովս եղբարցն և 'ի միայն ևս շինեցիս՝ կշռես ցես դու զերկուս զայն խորհուրդ, և յոր կոյս քարշենցէ միտք քո և տեսցես զայն շահ՝ արասցես:

ՊԵՆԱՅԱՔ երբեմն ետ և Սոփրոնիոս և մտաք առ հայրն (Յովսէփ, և նա ընկալաւ զմեզ ուրախութեամբ և սրտի մտօք խօսեցաւ ընդ մեզ. և զի էր զարդարեալ ամենայն առաքինութիւն, և զի գիտէր նա և զարտաքին ուսմունս: Եւ մինչդեռ նստէաք և խօսէաք ընդ միմեանս զնահա հոգւոյ, և ահա եկն այր ոմն քրիստոսասէր և աշխարհիկ յալայոյ, և եբեր ծերոցն երիս զահեկանս. և ասէ. առ զայս, ով հայր պատուական, և աղօթեա զաւրն նաւի իմոյ, զի ահա լցի զնա և զնայ յալայովիս: Իսկ ծերն և ոչ բնաւ նայեցաւ 'ի նա: Ի՞նչ Սոփրոնիոս ցծերն. հայր, առեալ զայդ տացես եղբարցն ում' և պիտոյ իցէ: Ի՞նչ ցնա ծերն. կրկին ամօթ լինիցի եթէ առից զայդ, որդեակ. մի զի ոչ պիտոյ է ինձ, և երկրորդ զի իմով ձեռամբ խլեցից զայլոյ փուշս. բարւոք էր ինձ թէ կարող էի ես հնձել զփուշս անձին իմոյ. զի գրեալ է, թէ սերմանեսցես, զքոյն սերմանեսցես, զի օտարին դատնագոյն քան զորոմն իցէ: Եւ ևս առաւել, որդեակ, զի ոչ զհոգւոյ ինչ խնդրէ, այլ զնաւու: Ի՞նչ Սոփրոնիոս ցծերն. և զոր ինչ ևս առնիցէ մարդ վասն եւ, մի. թէ ոչ ողորմութի համարեսցի այն: Ի՞նչ ցնա ծերն. բազում տեսակք են ողորմութեց. քանզի ոմն առնէ ողորմութի, զի օրհնեսցի տուն նորա. և այլ ոմն առնէ ողորմութի վասն պահպանութե նաւու իւրոյ, և նո՛ւ պահէ զնաւ նորա. այլ ոմն առնէ ողորմութի վասն խաղաղութե լինեցոյ որդւոց նորա, և նո՛ւ շնորհեսցէ զայն նմա. և այլ ոմն առնէ ողորմութի զի մեծացի, և նո՛ւ մեծացուցանէ զնա. և զի նո՛ւ ոչ մոռանայ զդք, այլ ա-

մեծայնի տայ զինդրուածս ըստ կամաց հայցողաց յոր-
ժամ ոչ քնասեացի յայնմանէ հոգի նորա: Եւ որ սոքա
ամենեւեմն առ ձեռն առին զվարձս ողորմութեան իւ-
րեանց, և ոչ ինչ ետուն այլ վասն հանդերձեղցն, և ոչ
ինչ խնդրեացեն անդ. 'ի նմանէ, և ոչ առնուցան ինչ
վասն այնորիկ. զի ողորմութի զոր եւմ ոչ վասն հոգւոյ
և հանդերձեղցն էր, այլ վասն մարմնոյ և կենցաղոյս:
Եւ արդ քննեացես իմաստութիւն. արար ոմն ողորմութի,
զի օրհնեացէ տէր զտուն իւր, և օրհնեաց և ելից բա-
բութիւն. կամ վասն նաւու արարեալ, և նաւն եկն խա-
ղաղութիւն. և կամ վասն որդեացն արար, և ետ առող-
ջութիւն կեանս. և կամ վասն փառաց արար ողորմութի,
և ամ փառաւորեաց զնա. արդ այլ զինչ պարտի նմա
ամ: Եւ եթէ կամիս դու զի կեցցես, արասցես ողոր-
մութի վասն փրկութեան հոգւոյ քո, և ամ կեցուցէ
զանձն քո, զի գրեալ է՝ եթէ տայէ քեզ տէր ըստ օրտի
բում: Եւ քանզի են բազում հարուստ արք և կարծեն
առնել ողորմութիւն, և առաւել ևս բարկացուցանեն
զամ, զի զյափշտակեալն և զվաշխեալս տան ողորմու-
թիւն: Եւ դարձեալ զի յայ օրէնսն գրեալ է՝ որպէս զի
զառաջինն պտղոցն և զլաւագոյնն ընծայեացեն այլ ո-
ղորմութիւն, զընտիրն ցորենոյ և գինւոյ և ձիւթոյ և ա-
մենայն սերմանց և պտղոյ. այսպէս և 'ի մարդոց զան-
գրանիկն, և այսպէս և 'ի հօտից ոչխարաց և յանաս-
նոց զանրիւնն և զլուսն, որ ոչ իցէ հատեալ անգամիւ
և կամ ջախջախեալ եղջերիւ և կամ սան բեկեալ, այլ
զամենեւեմն զկատարեալսն պարտ իցէ ընծայել այլ: Իսկ
մեծատունք ոչ այսպէս առնեն, այլ զսորին հակառակն.
քանզի զլաւագոյնն ինքեանք ուտեն, իսկ զյոռիւք և
զվատթաղքն տան աղքատաց. զընտրեալ և զծաղկա-
հատ գինին իւրեանք ընդեն, իսկ զքացախուտն աղքա-
տաց բաշխեն. այսպէս և զհանդերձս զՏինն և զպա-
տաւատունս նոցին տան, իսկ իւրեանք զարդարին բազ-
մագոյն զգեստիւք. իսկ զմիւրս հոտեալ և նեխեալ աղ-
քատաց բաշխեն, և զընտրան ինքեանք ուտեն. և այս-
պէս ամենայն ընծայն Երայնի այլ անընդունելի լինի:
'Երբպէս և զօրդին զվայելուչս և զդատերս գեղեցիկս
առ 'ի հարսանիս պատրաստեն և հաշուին զծախսն, և
հոգան տալ հարուստ և գեղեցիկ փեսայից, և զհար-

տունան նոյնպէս բերել. իսկ եթէ պատահիցի լեալ միտ
կանի եւ կամ անդամահատ ինչ կամ ցամաքեալ եւ տղեղ
և գարշելի՝ զայն նոյն առնեն մասն. և թէ արա իցէ 'ի
վանս, իսկ եթէ էգ 'ի կուսանաց վանս առաքեալ լինի:
Եւ պարտ էր նոցա 'ի միտ առնուլ զայս, զի եթէ մահ-
կանացու մարդկան կամեսցի որ շնորհել ինչ և պա-
տուել զնա, 'ի պատուականացն զոր ինչ ունին ընծայեն
նա. իսկ և նոյն ստեղծագործին ամենեցուն ընդէր ոչ
առնեն զայս, զի զբաւագոյնն ընծայեսցեն յամենայնե
զայն՝ որ նա ետ մեզ: (Եւստ է թէ զբանաւոր պաշտօնն
մեր զազօթս այսու օրինակաւ խնդրեսցէ 'ի մէնջ տեր.
և ոչ եթէ նա գովութե կարօտ է 'ի մէնջ, այլ զի զմեզ
ուսուցէ գոհանալ վասն մերոյ փրկութեան և բողբոլ
սրտիւ սիրել զանձ. և զի զոր ինչ և խոստացուք նոյն,
ոչ ստեսցուք յայն, այլ երկիւղիւ և սախաով մատու-
ցուք: Եւ զոր օրինակ յընծայսն՝ Եւրի գողտի և ծախ
գողով՝ ընկալեալ եղև յնոյն 'ի հօտ անուշից վասն բա-
րեմտութե նորին և անբժուէ սրտին, այսպէս և չարմառ
դոյ ընծայսն որ չարամիտն է՝ թէպէտ և 'ի պատուակա-
նագունիցն իցէ՝ գարշելի համարեսցի նոյն: Եւ լուր զինչ
ասէ մարգարէն ց՝ Երայսն. խունկք ձեր գարշելի են
ինձ: Տեսանէք, զի անձ առ միտս ընծայողին նոյն. և զի
անդ միտք մատուցողին զծուխն 'ի հօտ անուշից պատ-
րաստեաց, իսկ աստ վատթարութի և պղծութի մտաց
Նրէիցն զնիւթս անուշահոտ խնկոցն գարշելի գոլ արար
նոյն: Եւ զի պարտ է ամենայն մարդոյ որ սիրէ զկեանս
իւր, որպէս զի զողորմութի և զձգնութի իւր ոչ միտցն
փութով ուրացէ, այլ և զոր ինչ ընծայեսցէ նոյն՝ զա-
ռաւեն և զպատուականն ընծայեսցէ, զի մի աղօթք և
ողորմութիւն մեր ամօթիւ 'ի գոգս մեր գարձցին, և զի
մի պատարագ մեր պիղծ և արատաւոր լիցի և գարշելի
համարեսցի իւրեւ զԵլայենին: Իսկ մեք յետ բանիցս այ-
սոցիկ հարցաք դարձեալ ցնա՝ եթէ վնասեացն անձն եւ
թէ չոգայ զհետ խորհրդոց: Եւ նա ասէ ցմեզ. եթէ
'ի չար և 'ի խենեշ խորհրդոց ոչ վնասի անձն, ապա և
ոչ 'ի սուրբ և անասէր խորհրդոց օգտեսցի ինչ. զի զոր
օրինակ բարի խորհուրդ շահ է, այնպէս և չարն վնաս
լինի. քանզի եթէ բիւր անգամ ունիցինք մեք արտա-
քուստ խաղաղութի, եթէ ներքինն մեր շփոթեսցի 'ի

պիղծ խորհրդոց, և ոչ մի ինչ շահ լինիցի յարտաքին կողման խաղաղութե և հանգարտութե. որպէս և ոչ շահ ինչ իցէ քաղաքին յամուր պարսպաց, յորժամ 'ի բնակչացն մասնեցոյն թշուամեցն : Ա' ի եթէ պահեսցուք զսիրտս մեր ոչ գնալ զհետ չար խորհրդոց, մեծա-մեծ պարգևս խոստացաւ մեզ տէրն մեր՝ որ գերազանցէ քան զսիրտս մեր, զփափկութի ասեմ՝ զարքայութեն երկնից և զանպատմելի բարիան զոր առնելոյ են ընտրեալքն յաջմէ բարձրելոյն և զբնակութի ընդ երանելի դասս հրեշտակաց և զաղատելն 'ի դառն տանջանայն և 'ի սոսկալի հրոյն : Բ. յսոցիկ հանգստեան և փափկութեանց և այլոց բարեաց բազմաց, զոր ակն ոչ ետես և ունին ոչ լուաւ և 'ի սիրտ մարդոց ոչ անկաւ զոր պատ-բաստեաց նձ սիրելեաց իւրոց, ոչ վախճան իցէ և ոչ փոփոխումն կամ պակասութի, այլ ամենայնն կատա-բեալ իցէ և հաստատուն և զօրացեալ յանբաւ յաւի-տեանան յայնոսիկ : Եւ նայեցեալ ետես զմեզ երկմիտ ընալ առ իւրն վարդապետութի : { Յոյժամ յարուցեալ առաջի մեր ամենեցուն՝ համբարձ յերկինս զաչս և ըզ-ձեզս իւր և ասէ 'ի լուր ամենեցուն . { Յս Վ' և բան և որդի նյ կենդանոց, որ արարեր զերկինս և զերկիր զծով և զամենայն որ 'ի նոսա, փրկիչ և աղատիչ հո-գւոց մերոց, եթէ ընդունայն և սուտ են բանք իմ զոր առացի եռ եղբարցս այսոցիկ, անփնասելի կեցցէ վէմս այս որ կայ առաջի մեր . իսկ եթէ արդարք իցեն և հա-ւատարիմք և շնորհիւք, հերձեցի վէմս այս : Եւ առ-ժամայն ըստ բանի օրբոյ ծերոյն պատառեցաւ վէմն ընդ հինգ հասորս . և է անդ դեռ ևս մին հատորն սիւն մօր-մօրեղէն 'ի չափ մարդոց միոյ : Իսկ մեք սոսկացեալ հիւ-ցօք ընդ սքանչելիան այն նշան, և գոհացեալ զնյ շա-հեցօք յոյժ : Եւ մինչ յուղարկելն զմեզ ծերն՝ ասէ ցեղ . յառաջիկայ շաբաթդ դարձեալ եկէք առ իս աստ : Եւ 'ի միւսուժ շաբաթն եկաք առ նա 'ի յերրորդ ժա-մու առաւրտ, և գտաք վախճանեալ զսուրբ ծերունին Հայրն { Յովէփ, և Թաղեցօք գնա պատուով և փառաւորեցաք զնձ, որ արար զմեզ արժանի տեսանել զայս-պիսի հայր և խառել ընդ նոն և յետոյ Թաղել գնա և արտառարել :

Եւստ հայրն { Յսիւք . մեծ իմն է օտարն լինել, քան

Թէ ընդունել զօտարս . և զի բանք միայն՝ զօտարի են ,
այլ գործ պիտոյ իցէ ընդ բանին :

ԵԱՅ Տայրն Լաիորէ . որ ըստ օրինին Ճգնիք , մի
Հպարտանայք ՚ի վերայ ճգնութեց ձերոց , զի մի կորու-
սանիոցէք զնսպին . եթէ ՚ի վերայ պահաց Հպարտացիս ,
լու թան զայն պահքն է ուտել միս . և եթէ ընդ աղօթք
Հպարտացիս , անպիտան առնես զնա . այսպէս և յա-
մենայն ճգնութիւն է : Լաբձեալ պարտ է զի սիրեացէ
իրբն զծնողս զվարդապետ իւր և պատուեացէ իւրն ըզ-
հայր և երկիցէ ՚ի նմանէ իւրն յիշխանէ , զի մի ՚ի սակս
սիրոյն լուծանել զերկիւզն և մի ՚ի սակս երկիւզին պա-
կատեցուցանել զսէր , և արտաց զամենայն զոր ինչ ըզ-
գացուցէ նմա՝ կամաւ և խնդութիւն և մի ՚ի հարկէ և
երկրայութեամբ :

ԵՀԱՐՑ ռմն ՚ի հարանցն ցհայրն Զհաննէս պար-
սիկն և ասէ ցնա . այսչափ աշխատութիւն կրեմք մեք
վասն արքայութեանն նոյ , և արգ հասցնք նմա թէ ոչ
հասցուք : Եսն ցնա ծերն . ես հաւատամ զի բնակե-
ցայց ՚ի յարասաղէմ յերկինս , որ զրեալն է յերկինս
և շինեալ անդ . զի հաւատարիմ է որ խոտացան զնա
մեզ : Եւ կամ ընդէր ոչ հաւատամ լինել ՚ի նա . զի ու-
տարասէր եղէ որպէս զԵրբասամ և հեղ եղէ որպէս
զԵրուսէմ և սուրբ եղէ իւրն զԵրբաս և համբերող
եղէ որպէս զԵրբ , խոնարհ եղէ որպէս զԵրուսէմ և ան-
ապատական եղէ իւրն զԵրբ և զԵրբասնէս , ոգու-
ցող եղէ իւրն զԵրբմիս , վարդապետ եղէ իւրն ըզ-
Պաւլոս և հաւատարիմ եղէ իւրն զՊետրոս , խնա-
տուն եղէ իւրն զՊողոսն և խոտովանող եղէ որպէս
զաւաղակն . և եթէ այսօցիկ ամենեցուն նմանող եղէ
առաքինութեւ , հաւատամ ՚ի բազում ողորմութիւն նոյ , զի
և փառաց նոցա հաղորդ եղէց . իսկ եթէ զհակառակս
սոցին գործեցից , որպէս մնացից արքայութեն երկնից :

ԵՀԱՐՑ ռմանք երկուք միորեցան ՚ի Սկիտէ , և ար-
գել զնոսա յայնմանէ հայրն Սակար քաղաքացի . և
զնացին ամանք և պատմեցին զայս հօրն Սակարոց մե-
ծի եղիպտացոց , իսկ նա իւրն լուաւ՝ ասէ . ոչ են եղ-
բարքն այնքոյիկ արգելեալք , այլ Սակար իցէ արգելեալ
այն որ արգել զնոսա . զի սիրէր զնա մեծն Սակար : Եւ
լուաւ զայս հայրն Սակար քաղաքացի՝ եթէ արգել

զնա ծերն մեծ, փախեալ և գնաց 'ի դաշտս շամբա կացն, յա ել մեծն Սակարիտս խնդրել զնա, և գտաւ զնա 'ի շամբն յայն ուռեալ և հարեալ 'ի մօեխացն թունից, և ասէ ցնա. դու արգելք զեղբարսն որք կամէին դառնալ յաշխարհ, իսկ ես զքեզ արգելի, այլ դու իբրեւ զպատուասէք և զխոհեմ հարսն 'ի ներքին անապասն փախեալ յառաքաստն. արդ ես կսչեցի զեղբարսն զայնոսիկ և ծանեայ, զի ոչ այնպիսի ինչ արարեալ է նոցա. տեսցես և դու, եղբայր, զի մի ծաղր լիցիս գիււաց, զի ոչ քննեցեր զնոսա. այլ առցես դու յանձն զապաշխարութի մեղաց քոց: յա նա ասէ ցնա. տուր ինձ, հայր դու, ապաշխարութի: յա նա տեսեալ զդարձ նոբա, ետ նմա պահս շաբաթ մի:

ՍԵ Հայրն Սակարի. եթէ յիշեսցուք 'ի մտի զտրտմութի մարդկան, վարեմք 'ի մէջ զգորութի յիշմանցն ւն. իսկ եթէ յիշեսցուք միշտ զարիմն եկեալ 'ի դիւացն 'ի վերայ մեր, մնասցուք մեք անխոցոտելի 'ի նուից նոցն:

ԿԱՏ երբեմն հայրն Սակար առ հայրն Պախում և ասէ ցնա. եղբայրն անկարգ գնան, կամիս, հայր, զի խրատեցից զնոսա Սէջ Սակարիտս. խրատեսցես զթուրեմք և արդարութք զորս են ընդ ձեռամբ քո. իսկ զայրն որ արտաքոյ քո են, մի դատեսցիս, զի գրեալ է՝ եթէ զներքինն ամենեցուն անդ դատեսցէ:

ՄԱՏ հայրն Սատոյէ՝ եթէ ոչ գիտեն դեքն նախ քան զյանցանել մարդոյն եթէ որով անտուք յաղթի անձն, այլ սերմանէ միայն և ոչ գիտէ եթէ հնձեսցէ:

Ե զի յամնա սերմանէ զխորհուրդ պառնկութե, յամնա զատելութի, յամնա զբամբասանս և յայլս զայլ անասն. իսկ յետոյ յորս ինչ տեսանէ պատրաստեալ զանձն զայն, և սկսանի յաւելուլ մինչև կորուսցէ զնա:

ՆԱՐՏԻՆ տանք 'ի հարցն ընդ հայրն Սեգեթի և ասեն. եթէ մնացէ կերակուր եփեալ՝ կամիս զի վազիւն զայն գիցուք առաջի եղբարցն: Սէ ծերն. եթէ խահրեալ և աւերեալ է՝ բարւոք է հեղուլ արտաքս, զի մի ճարակեալ հիւանդացին. իսկ եթէ բարւոք է և բառալութք հեղցի, ոչ է բարի:

ԿԱՏԵԱԼ եղբայր ոմն յօտարուի 'ի կողմանց հօրն Պիմէնի, և յօտարութեն իւրում. հանդիպեցաւ միայն

նախեցի ումեմն որ էր մեծանուն և հաշակեալ յոյժ, որ
ունէր սէր, և բազումք զայն առ նա: Սատմեաց նմա
եղբայրն վասն հօրն Սիմէնի. իսկ նա իբրև լուսւ զա-
ռաքինութիւնորա, կարօտէր տեսանել զնա: Իբրև դար-
ձաւ եղբայրն այն յԱզգիպտոս, զկնի ժամուց ինչ ել և
միայնակեացն այն յԱզգիպտոս, և խնդրեալ եղիտ զեղ-
բայրն զայն՝ իբրև լուսւ զընակութիւն նորա յեղբ
տոյն: Եւ յորժամ ետես եղբայրն զմիայնակեացն զայն,
զարմացաւ յոյժ և յօժարութիւն ընդ առաջ ընթացաւ
և սիրով հիւրընկալաւ զնա: Ի՞նչ ցնա միայնակեացն.
տրա սէր, եղբայր, և տարցես զիս առ հայրն Սիմէն:
Իսկ եղբայրն առաջնորդեալ տարաւ զնա առ հայրն Սի-
մէն, և պատմեաց նմա եղբայրն զմիայնակեցին զամե-
նայն ինչ՝ եթէ այր մեծանուն իցէ և յոյժ պատուեալ
յամենեցունց. և ես պատմեցի, ասէ, զքէն նմա, և ա-
հա սիրով՝ ի տես քո եկեալ է աստ: Իսկ հայրն Սիմէն
ընկալաւ զնա ուրախութիւն: Եւ իբրև ողջունեցին զմի-
մեանս և նստան, և սկսաւ եկեալ ծերն խօսել վասն
փրկութեանն բանս. իսկ հայրն Սիմէն յետս դուր-
ձուցեալ զերեսն ոչ ինչ առնէր նմա պատասխանի: Իբ-
րև ետես միայնակեացն զի ոչ ինչ խօսէր ընդ նմա Սի-
մէն, տրտմեցաւ և ել արտաքս և ասէ ցեղբայրն որ ե-
բերն զնա անդր, եթէ ի զուր աշխատեցայ զամենայն
ճանապարհս զայս. քանզի եկի առ ծերս զի թէ շահե-
ցայ ինչ, և սա ոչ կամեցաւ բնաւ խօսել ընդ իս: Եւ
մուտ եղբայրն առ հայրն Սիմէն և ասէ ցնա. հայր, վա-
սըն քո եկն այս մեծանուն հայրս՝ որ այսչափ փառք և
պատիւ ունի՝ ի վերայ երկրի յաշխարհ իւր, և դու ընդ-
էր ոչ խօսիս ընդ նմա: Ի՞նչ ցնա Սիմէն. սա ի վեր յեր-
կինս է և զերկնաւորս ասէ, իսկ ես երկրաւոր գոյով
զիւրդ զերկնաւորս ասացից. զի եթէ ասացեալ էր դո-
րա ինձ ինչ վասն ախտից անձին, պատասխանեալ էի
ինչ. իսկ վասն երկնաւորաց ասել ինչ ոչ կարեմ: Եւ առ-
տաքս եղբայրն այն և ասէ զմիայնակեացն այն. ոչ է ա-
վորութիւն ծերոյն վաղվաղակի խօսել ի գրոց. այլ թէ որ
հարցանիցէ ցնա վասն ախտից անձին ինչ, յայնժամ
պատասխանի առնէ: () Զջացաւ ընդ այս միայնակեացն
այն, և եմուտ դարձեալ առ ծերն և ասէ ցնա. զինչ տրա-
րից, հայր, զի բռնադատիմ ես յախտից անձին: Զպե-

ցաւ 'ի նա ծերն և ասէ ցնա հեղաբար . արդ բարեղք ե-
կիր , և արդ բացեր զբերան քո և լցեր զսիրտ քո հո-
գեւոր բարեօք : Եւ խօսեցաւ ընդ նմա բանս բազումս
յոյժ և շահեցոյց առաւել քան զոր կարծէին : Եւ ասէր .
առաւագաղէս այս է ճանապարհ փրկութե : Եւ գոհա-
նայր զայ , զի արժանի եղև տեսոյ և թօսակցութե նո-
րա . և այսպէս լի ուրախութե՞ զարձաւ 'ի տեղի իւր :

Եւ ԵՍԵՅ ՏԱՅՐԵՆ՝ ՈՒՄԻՆ՝ եթէ եղբարք երեք բնակէն
'ի միասին , և մինն հանդարտ բարութ , իսկ միւսն հի-
ւանդ է և գոհութե՞ համբերէ ցաւոյն , և երբորդն սպա-
ռաւորէ հեղ սրտիւ . արդ երեցունց նոցա հաւատարիմ
են առաքինութիւնք :

Եւ ԵՍԵՅ ՏԱՅՐԵՆ՝ ՈՒՄԻՆ՝ և ասէ ցնա . ե-
թէ տեսից ինչ գործ , պարտ է զի պատմեցից զնա : Եւ
սէ ցնա ծերն . գրեալ է՝ եթէ որ առնէ պատասխանի նախ
քան զհարցանելն , ատելի է և անմիտ . եթէ հարցանէ
դք զքեզ՝ պարտ է զի ասասցես , ապա եթէ ոչ լուեսցես :

Եւ ԵՍԵՅ ՏԱՅՐԵՆ՝ ՈՒՄԻՆ՝ և ասէ ցնա . կա-
րող է մարդ վստահանալ 'ի մի ինչ առաքինութի . Եւ
ծերն ասէ ցնա . ասաց հայրն իջաննէս կարճահասա-
կըն՝ եթէ լաւագոյն է ժողովել փորր փորր յամենայն
առաքինութեց քան եթէ զմի ունել միայն . բանքի ա-
տէր հայրն իմնաս՝ եթէ իցէ մարդ որ հարկանէ զփայ-
տահատ բազում անգամ և ոչ կարէ հատանել զճառ ,
և է այլ որ ունիցի զփորձ գործոյն և սակաւ հարկանե-
լով հատանէ զայն . իսկ փայտահատ ասէր զիմտառն
և զմտաւոր դատաւորս :

Եւ ԵՍԵՅ ՏԱՅՐԵՆ՝ ՈՒՄԻՆ՝ և աներկիւղութի և
յանդգնութի՞ սոքա մնայր են ամենայն մեղաց :

Եւ ԵՍԵՅ ՏԱՅՐԵՆ՝ ՈՒՄԻՆ՝ և ասէ ցնա .
հայր , եթէ ըմբռնեացի դք 'ի յանցանա ինչ և գարձցի
առաւագաղէս , ետցէ՞ նմա զայն անձ : Եւ սէ ցնա ծերն .
եթէ մարդկան պատուիրեաց անձ առնել զայս , ոչ և
առաւել ինքն արասցէ զայս . և զի վասն պարզիկ պա-
տուիրեաց Ուսարոսի թողուլ եօթանասանեկին եօթն ան-
գամ , զի մեք ունիցիմք զայս փրկութե :

Եւ ԵՍԵՅ ՏԱՅՐԵՆ՝ ՈՒՄԻՆ՝ և ասէ ցնա .
կարճալ է մարդ եթէ կայցէ զամենայն խորհուրդս իւր ,
զի մի տացէ 'ի նոցանէ թշնամոյն և ոչ մի : Եւ սէ ցնա
ծերն . իցէ՞ ամն որ առնուցաւ հազարս և տացէ մին :

ԻՍԱՅ հայրն Պիմէն. որ դը իցէ հպարտ, ոչ է կրօնաւոր. և որ կամօցի հատուցանել չար փոխանակ չարի, նա ոչ է կրօնաւոր. և որ իցէ բարկացող, նա ոչ է կրօնաւոր :

ԻՍԷ ոմն ցծերն. եթէ տեղից զոմն յեղբայրսն զի նորհէ յաղօթս, պարտ է զի խթելով զարթունցի զնա : Ի՞քէ ծերն. ես թէ տեսանէի զեղբայրն նորհեալ 'ի հրակումն, զնէի զգլուխ նորա 'ի բարձս իմ և հանգուցանէի զնա :

ԻՍԷԻՆ զհօրէ ումննէ՝ եթէ պատերազմեալ եղև 'ի հայհոյութի և ամաչէր պատմել ումնք. և ուր և լռէր զմեծ ումննէ ծերոյ, զնայր անդ զի թէ պատմեացէ. և իբրև զնայր, ամաչէր և ոչ խոստովանէր : Ինչպէս անգամ զնաց առ նա հայրն Պիմէն և տեսանէր ծերն զի ունէր եղբայրն խորհուրդ ինչ, և զժուարէր զի եղբայրն ոչ խոստովանէր. այլ ոչ ինչ ասէր նմա : Ի միտմաւոր մինչ յուղարկէր զնա ծերն, ասէ ցնա. ահա այսչափ ժառանգակ գաս աստ և կամիս խոստովանել զխորհուրդ քո զոր ունիս և ոչ կարես, այլ միշտ գնաս տրտմեալ, և ունիս բարձեալ զնոսա 'ի գլուխ քո. ասա ինձ, որդեակ, զինչ է որ դիպին քեզ : Իսկ նա ասէ. հայհոյել տայ ինձ զմեծ թնամին, հայր, և ամաչեմ յայտնել : Իբրև ասաց զայն, թեթեացաւ եղբայրն : Ի՞քէ ցնա ծերն. մի տրտմիր և երկնչիր, եղբայր դու. այլ յորժամ գան 'ի քեզ խորհուրդքն այն, ասացես դու՝ հայհոյութի քո 'ի գլուխ քո դարձցի, դե չար, զայս հայհոյութի ոչ կամի անձն իմ. և զոր ես ոչ կամիմ, և ոչ է այն իմ գործ, այլ քո՝ որ գործել տաս ժողաց խնայ : Ինչ այսպէս բժշկեցաւ եղբայրն 'ի յայնմանէ շնորհօքն Վրիստոսի :

ԻՂԵԱՅՐ ոմն Եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. ընդէր գթեն զիս գեքն լինել ինձ զայն՝ որ վերագոյն քան զիս են, և արհամարհեմ զյետինսն քան զիս : Ի՞քէ ցնա ծերն. վասն այդորիկ ասէ առաքեալն՝ եթէ 'ի տունս մեծամեծաց ոչ միայն են անօթք ոսկեղէնք և արծաթեղէնք, այլ և փայտեղէնք և խեցեղէնք. զի որ դը սրբեսցէ զանձն իւր 'ի վատթար գործոց, լինի նա անօթ սուրբ և պատուական նոյ պատրաստ յամենայն գործս բարիս : Ի՞քէ եղբայրն. կարող իցէ մարդ զի մեռեալ լիցի

յաշխարհի, հայր։ Ի՞նչ ծերն. եթէ ըմբռնի 'ի մեղո՝
մեռեալ է այն, և եթէ ըմբռնի 'ի գործս բարիս՝ կեն-
դանի իցէ նա։ և զի ուսուցանել զեղբայրն արդարոյ
վայելէ, ապա թէ ոչ՝ զինչ շահեցի զայլոց շինել և զիւ-
րն աւերել։ և զինչ շահեցի մարդ. եթէ կամիցի ու-
սանել արուեստս և ոչ ուսանի. զի ամենայն որ աւելի
քան զչափն է՝ 'ի դիւաց է, զի քաղց և ծարաւ և աղքա-
տութի ոչ տան խորհել մտաց մերոց զվատթար խորհուրդս։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն զնացեալ առ հայրն Սիմէն խօսել ընդ
նմա, նստելին անդ և այլ հարք, և գովէր եղբայրն այն
զայլ ոմն եղբայր և ասաց. այր չարտոեաց է նա։ Ի՞ն-
չնա ծերն. և զինչ իցէ ատելութիւն չարին։ () ար-
մացաւ եղբայրն և ոչ կարաց ինչ պատասխանի առնել,
և յաբեաւ անկաւ առաջի ծերոյն և խնդրէր 'ի նմանէ
զի ուսուցէ զնա եթէ զինչ է ատել զչարս։ Ի՞նչ ցնա
ծերն. ատել զչարս՝ զի ոք ատեսցէ զմեզս իւր, և զըն-
կերին արգարացուցէ։ Եղբայրն ասէ. և զինչ ինչ
բարի իցէ, հայր, խօսել զլաւն թէ լաւ։ Ի՞նչ ծերն.
վասն աստուծոյ խօսել ինչ բարի է, և վասն աստուծոյ
լռելն բիւր անգամ բարի է։ Եղբայրն ասէ. և ոչպէս
կարացէ որ զերծանել 'ի չարախառութի ընկերին։ Ի՞նչ
ծերն. մեք և եղբարք մեր երկու պատկեր եմք. և յոր-
ժամ մարդ զիւրն պատկեր տեսցէ և գարշեսցի 'ի նմա-
նէ, յայնժամ պատկեր ընկերին պատուաւան երեւեա-
ցի. իսկ յորժամ զիւր պատկերին գարշութիւն մտաւ-
ցի, յայնժամ սկսանի քննել զպատկեր ընկերին։ Եղ-
բայրն ասէ. և զինչ արարից վասն ձանձրութեա, հայր։
Ի՞նչ ցնա ծերն. ձանձրութի մերձ կայ յամենայն բարի
գործս դարանեալ, և ոչ ինչ իցէ ախտ չար քան զնա, և
մերժէ զնա սէր և երկիւղն նոյ։ Եղբայրն ասէ. կամիմ
մտանել 'ի հասարակաց վանս և բնակել անդ, հայր։
Ի՞նչ ցնա ծերն. եթէ ոչ պարապիս յամենայն գործոց
և կատարեալ առանց հոգաց եղիցիս, ոչ կարող իցես
կեալ 'ի ժողովս եղբարցն, և զի ոչ ունիցիս անդ իշխա-
նութի անձին քո և ոչ մի։

ԻՅԻՆ և եղբարքն նորա ցհայրն Սիմէն. արի գնացուք
'ի տեղւոյն յայտնանէ, քանզի շիտեան զմեզ մերձա-
կայ վանեալս որ են շարժ զմեզ. և ահա լալիւն ևս ման-
կանց լիս աստ և ոչ տան թոյլ հանգարտել մեզ, և չքին

անձինք մեր։ Ի՞նչ հայրն Պիմէն. ՚ի ձոյնէ հրեշտակաց
փախչել կամիք, և կամիք հեռանալ վա այգադիկ աստի։

Եւրպասի մնն ասէ ցնա. մարմին իմ տկարացաւ, հայր,
և ակտք զօրացան յիս։ Ի՞նչ ցնա ծերն. իբրեւ զփուշ և
զտատասկ են ակտք, որդեակ. արդ և դու ձգեսցես ըզ-
հաւր ինծային սիրոյն ՚ի նսաս, և բաղորովիմք բոցակի-
զեսցես զնսաս։

Եւրպասի մնն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. հայր,
չփոթիմ ես աստ և կամիմ թողուլ զտեղի իմ և զնալ։
Ի՞նչ ցնա ծերն. վասն ինչ պատճառանաց։ Ի՞նչ եղբայրն.
զի լսեմ բանս զեղբօրէ ումեք, որ ոչ օգուտ են ինձ։
Ի՞նչ ցնա ծերն. ոչ են ճշմարիտ զոր լուարն։ Ի՞նչ եղ-
բայրն. այո, հայր, և զի որ ասացն ինձ՝ արդ հաւատա-
րիմ է։ Ի՞նչ ցնա ծերն. ոչ է նա հաւատարիմ. զի թէ
հաւատարիմ էր, ոչ էր պատմեալ զայն քեզ. քանզի
(1) ովտ լսէր զձայն Սողոմոն և ոչ հաւատաց մինչև ե-
տեն այլք իւրովք, և մեք իրպէս հաւատացաք, եղ-
բայր, զոր ոչ տեսեալ իցէ մեր։ Ի՞նչ եղբայրն. և ես
ևս տեսի այլք իմովք։ Իբրեւ լուաւ զայս ծերն. սկսաւ
նայել յերկիր, և առեալ անտի չիւղ և ասէ՝ տեսանեն
զայս չիւղ. և եցոյց նմա և զգերան տանն և ասէ՝ տե-
սանեն զայս գերան, եղբայր։ Եւ նա ասէ. այո։ Ի՞նչ
ծերն. զիր զայդ ՚ի մօր քո, եղբայր, եթէ մեղք քո
այս գերան իցէ, և մեղք եղբօրն այնորիկ այս չիւղ է,
և հան նախ զգերանդ յախանէ քունմէ ըստ բանի տեա-
որն։ Իբրեւ լուաւ զբանս զայս հայրն Տիմոթի, գրան-
չացաւ և ասէ. որպիսի բանիք կարացից երանել զքեզ,
հայր Պիմէն, որ ես քար պատուական և մարգարիտ ան
զին. քանզի բանք քո լի ուրախութիւն են շնորհօքն այ։

Եւրպասի մնն եհարց ցհայրն (1) ովսէս և ասէ. իրպէս
կարող իցէ կրօնաւոր լինել իբրեւ զմեռեալ յաշխարհի։
Ի՞նչ ծերն. եթէ ոչ համարեցի որ զանձն իւր՝ եթէ
երբա անս ունի ՚ի գերեզմանի, ոչ կարէ մեռեալ լինել։

ՊԵԱՅԻՆ եղբարք երկու առ հայրն Պամբոյէ և ա-
սեն ցնա. ուսո մեղ բան։ Եւ սկսաւ ասել մինն. ես պա-
հեմ զերկաւուրս և ուսեմ հացս երկուս, արդ կարա-
ցից կեալ տովաւ թէ գթիմ. իսկ միւսն ասէ. ես գանկո
երկուս անուամ յաւուր մի ՚ի ձեռագործէ և ծախեմ
՚ի պէտս իմ երկուս ցաղք և զայն տամ սեղ, և արդ ես

կեցցեմ սովաւ թէ ոչ : Իսկ ծերն ոչ ինչ ետ պատուա-
խանի նոցա . և զինի չորից աւուրց կամէին գնալ և տրտու-
մեալ էին ընդ ոչ պատասխանել նոցա ծերոյն : Իսկ սպաւ
սաւորք եկեղեցւոյն ասէին . մի արտմիջ, եղբարք, զի ոչ
ու.մեք ստեպ ասէ ծերն, մինչև առնու հրաժան յայ, և
ապա խօսեցի : { Եթա՞մ մտեալ եղբարքն ասեն առ
ծերն . աղօթեա վասն երկց մերաց, հայր : Եւ նա ասէ .
զքնայ խորհեալ էք : Եւ նոքա ասեն . այո, հայր : Իսկ
նա իւր արարեալ զգործն նոցա, սկսաւ գրել 'ի վերայ
գեանոյն և ասէր . Պամբոյ երկուս աւուրս պահէ և եր-
կուս հացս ուտէ, ոչ է սովաւ կրօնաւոր . Պամբոյ ոչ է
Պամբոյ, քանզի վաստակէ երկուս դանկա և տայ սէր,
և ոչ է կրօնաւոր սովաւ : Եւ նայեցեալ 'ի վեր' ասէ
ցնաս . բարի են գործքդ այդ ձեր . այլ եթէ կամիք
կեալ, պահեցէք զմիտս ձեր 'ի դատմանէ ընկերին :
{ Եթա՞մ նոքա շինեալ գնացին 'ի տեղի իւրեանց :

ԵՍԱՑ հայրն Պալատիոս' եթէ պարտ է որք կամին
բոս այ ճգնել, կամ ուսանել հաւատով զոր ինքն ոչ
գիտէ, և կամ ուսուցանել յայտնի զոր ինքն գիտէ . իսկ
եթէ զմին յայտնան ոչ կամիցի, կեղծաւոր և թիւր է
նա և թիւնաւոր . քանզի սկիզբն ապստամբութեան է
յողեցումն վարդապետութե և անշփոթութեան բան,
յորմէ երկնցի միշտ անձանք անձն :

ԵԲԻՆ ծերք ունաք' եթէ Պալատիոս կրտսր եղբայրն
հօրն Պիմէնի եգիտ աման ինչ լի դահեկանօք, և ասէ
ցՊամբոյ ցերեց եղբայրն իւր . գիտեն, եղբայր, զի բան
քնն Պիմէնի եղբոր մերոյ խիստ և անբերելիք են, եկ
գնասցուք և շինեսցուք մեզ վանո յայնկոյս գետոյն և
նստցուք անդ հանդարտութե : Եւ ցնա հայրն Պամբոյ .
և իւ շինեսցուք զայն : Իսկ նա եցոյց նմա զանօթ դա-
հեկանին : Իբրև ետես հայրն Ենուք' տրտմեցաւ յոյժ,
քանզի համարէր զայն փնաս անձին լեալ, և ասէ ցնա .
բարեք է, գնասցուք շինեսցուք սենեակ յայնկոյս գե-
տոյն : Եւ առեալ զանօթ ոսկոյն հայրն Ենուք եդ 'ի
ֆնկուղ իւր . և մինչդեռ անցանէին ընդ գեան, իբրև
հաւին 'ի մէջ գետոյն, արար զանձն իւր հայրն Ենուք
որդէս զխեղապարեալ . և շարժեալ զգլուխն թիւրեաց
յետա, և անկաւ ֆնկուղն և անօթն 'ի գեան և կորեաւ :
Եւ իբրև եղին 'ի ցամաք, սկսաւ հոգալ և տրտմել յա-

չաղանօք 'ի սակա դահեկանացն: Ի՞նչ ցնա Պայեւեոս. մի տրտմիր. հայր, զի այսպէս եղև և կորեաւ ասկին, եկ դարձցուք առ եղբարսն մեր: Եւ եկեալ կային լուծի:

ԻՍԱՅ հայրն Սաղի թերայեցին ցաշակերտն իւր. ասա ինձ զոր ինչ տեսանիցես յիս, և ես պատմեմ քեզ զոր ինչ տեսանիցեմ 'ի քեզ: Ի՞նչ աշակերտն ցհայրն. դու, հայր, բարի ես մեօք, այլ սակա մի խտտասիրտ ես: Ի՞նչ ծերն ցաշակերտն. և դու ևս բարի ես մեօք, այլ սակա մի ծոյլ և հեղք ես մեօք:

ԻՍԻՐ ոմն 'ի ծերոցն' եթէ ողբէցի զհայրն: Խաղի զի ասացէ ինձ բան, և նա ասէ ցիս. յամենայնէ յորմէ կարող իցէ մարդ փախել 'ի մեղաց և ոչ փախիցէ, յանցաւոր է պնայիսին:

ԻՍԱՅ ծերն' եթէ յանցեաւ եղբայր ոմն երբէք և անկաւ 'ի մեծ մեղս, և յետոյ զգնացեալ եկն յապաշխարութի և գնաց առ ծեր ոմն և ոչ ասաց նմա զոր գործեացն, այլ միայն եհարց և ասէ. եթէ որ զայսպիսի ինչ գործեացէ, որպէս մարթի ապաշխարել, կամ թէ ունիցի յոյս փրկութեւ: Իսկ ծերն վասն զի անփորձ էր քննութեւ, ասէ ցնա. զինչ ասես, ով եղբայր, ընդէր կորուսանես զանձն քո: () այս իբրև լուաւ եղբայրն' ասէ. եթէ կորուսի զանձն իմ, ապա դարձաց յաշխարհ: Եւ մինչ զիմեաց գնալ, եկն 'ի խորհուրդս իւր և ասէ. գնացից և պատմեցից զմեղս իմ և զայս խորհուրդս ևս հօրն Սիլվանէի: Եւ էր հայրն Սիլվանէ մեծ և խահեմ 'ի քննութիւն: Եւ իբրև գնաց եղբայրն, և ոչ նմա խոստովանեցաւ զգործն, այլ այնտ տեսակաւ պատմեաց որպէս և առաջին ծերոցն պատմեաց: Իսկ հայրն բացեալ զգերան իւր ուսուցանէր զնա 'ի գրոց' եթէ ոչ գոյ մեղս նոցա որ ապաշխարենն: Իբրև լուաւ զայս եղբայրն, զօրացաւ և պատմեաց նմա զգործս իւր ստագութեամբ: Իբրև լուաւ զբանն զայն երանելի հայրն, ոչ տխրեցաւ, այլ իբրև հմուտ բժիշկ պատեաց զվէրս հագւցն, և եցոյց 'ի գրոց' եթէ որք ապաշխարեն, գիւրաւ առնուն զթողութի մեղաց: Իբրև գնաց ծերն այն ադէտ և անհանձար առ հայրն Սիլվանէ, պատմեաց նմա զայս և ասէ. ահա կրօնաւորն որ յուսահատեալ կամէր գնալ յաշխարհ' որպէս զասող փայլէ 'ի մէջ եղբարցն: Եւ արգ զայս յայն սակա ասացի, զի ծանկեալ եթէ մեծ

չարեաց պատճառք լինի խոստովանել զմեզս տգէտ և անհանձար մարդկան :

ԼՍԱՅ Ծերն. որպէս Յովսէփ արեմաթացին առեալ զմարմինն տեառն չ'սի պատեաց և խնկեաց և եղ 'ի գերեզմանի , այսպէս և մեզ պարտ է փութալ զի մի մեղեցութեամբ , զի մի զքնակեալն 'ի մեզ զշնորհն նոյն արտաբերեսցուք 'ի մէջ . քանզի Խորայէլի մանանայ տուաւ կեղեւոր յանապատին , իսկ նորոյ Խորայէլի մանանայ տուաւ մարմին տեառն մերոյ չ'սի Վ'սի :

ԼՂԲԱՅՐ ռնն ասէ ցծերն . ես և ոչ մի ինչ պատեալսմ' տեսանեմ 'ի սրտի իմում , հայր : ԼՂԷ ցնա Ծերն . միտք քո չորս դռանս բացեալ ունին , և որ դք կամի մըտանէ , և որ կամի ելանէ , և ոչ կարես դու իմանալ . այլ թէ դիցես դու դուռն տան քո և փակեսցես՝ զնա և ոչ թողուս մտանել 'ի նա խորհուրդս չարս , յայնժամ տեսանես զնա կալ արտաքոյ և պատերազմել ընդ քեզ :

ԼՄԱՅ հայրն ԼՆուբ . համարձակութի և ծաղրնման է հոյ որ անկանի յեղէգունս . իսկ որ յիմարանացն վասն տեսան , նոյն իմաստացուցանէ զնա :

ԼՍԱՅ դարձեալ . պարտ է ունել զայս Ծերոյ՝ զի երկեցէ յօրինացն նոյն , և զի ստեսցէ զմեզս և սիրեսցէ զառաքինութիւն , և աղօթեսցէ առ նոյն միշտ , և ունել միտք սուրբ և բան մաքրեալ և գործ բարի . և զի որով որ դատի զեղբայրն , և նա 'ի նոյն անկցի 'ի մեզս :

ԼՂԲԱՅՐ ռնն ասէ ցծերն իւր . շնորհեա ինձ զաղօթս քո , զի փութամ զնալ 'ի քաղաքն : ԼՂԷ Ծերն . մի փութար զնալ 'ի քաղաքն , այլ փութա փախել 'ի քաղաքէն և կեցես :

ԼՂԲԱՅՐ ռնն եհարց ցծերն և ասէ . մի թէ պղծես . զի մարդ յորժամ մտածեսցէ զչար խորհուրդս : ԼՂԷ եղև ինդիր 'ի մէջ հարցն վասն բանին այսորիկ . ոմանք առնին թէ պղծի մարդ , և ոմանք ասէին թէ ոչ պղծի . ապա թէ պղծեսցի՝ ոչ որ կարէ կեալ , այլ այս բառս կան իցէ՝ զի մի գործեսցուք մարմնով զխորհեալն : ԼՂԷ զբանս զայս հարցին ընդ ծեր ռնն մեծ , և ասէ ցնոսա Ծերն . ըստ չափոյ իւրաքանչիւրոյ խնդրեսցի գործդ այգ . զի զոր օրինակ եթէ որ տեսցէ անօթ ինչ թակեղէն թաղաւորի և ցանկաացի անօթոյն և ոչ ունիցի զնա , ոչ նա ըստ իցէ բաց 'ի յիշողութէն , այսպէս և ամենայն խոր-

Հուրդը են, զի ոչ եթէ 'ի մտանել 'ի մեզ զազիր խորհրդոցն իցէ չար և դատէ զմեզ, այլ չարաչար ներդործել զխորհեալն կորուսանէ զհոգի. ապա եթէ բարեք ներդործէ յայնց խորհրդոց, առնու զպատկն փառաց անձրն այնպիսոյն:

Եւստի ծերն. որ դք կամեսցի միայն յանապատի կեալ, պարտ է զի ինքն վարդապետ և ուսուցիչ այլոց իցէ, և ոչ կարօտ յայլոց ուսանել, զի մի յառաւել տուգանս անկանիցի և կորիցէ:

Եւստի ոմն եհարց ցծերն և ասէ ցնա. ահա եռ գնամ առ ծերսն և ինդրեմ 'ի նոցանէ, և նոքա խօսինքնդ իս զօգուտս հոգւոյ. և ոչ ինչ մնայ 'ի միտս իմ 'ի խրատուց նոցա, այլ գնայ 'ի մտաց իմոց. արդ զինչ արարից, գնացից նեղեցից գնոսա՝ թէ ոչ գնացից մինչ ոչ պահեմ զբանս նոցա, այլ լի եմ ես ամենայն պղծութեամբ: Եւ էին անդ կուժս երկուս դատարկս: Եւ ցնա ծերն. առ զմի 'ի կժողոյ յայդցանէ և լուացես գնա և օծ գնա ձիթով և դիցես գնա առ միւսն դատարկ. և արար զայն այնպէս: Եւ ասէ ծերն. բեր աստ զերկուքեան կուժսն. և եբեր: Եւ ասէ ծերն. արդ երկդեանս սոքա դատարկք են, այլ ո՞ 'ի դոցանէ սուրբ և գեղեցիկ է: Եւ նա ասէ. լուացեսալն և օծեալն: Եւ ծերն. այս օրինակ է անձին մարդոյ. թէպէտ և ոչ զմի դք պահեսցէ յորոց լուան 'ի սրբոցն, այլ յամենայն ախտէ արբի և մաքրի քան զայն՝ որ բնաւ ոչ ինչ հարցանէ: () Ի առնօթ ուր արկանի ձէթ՝ ձիթոյ աման իցէ, թէպէտ և դատարկ իցէ. և յորում գինի արկանիցի՝ աման գինոյ իցէ, և ջրոյն ջրոյ. արդ թէպէտ և նիւթքն թափին, այլ հոտն ոչ ելանէ. այսպէս և 'ի խրատուց սրբոցն անհնար է եթէ ոչ մնասցէ առ լտղսն յանուշահոտութի առաքինութեանց:

Եւստի ոմն նստէր յանապատի հանդարտեալ, և սկսան դէք խաբել և գթել զնա այսպէս, զի երևէին նմա 'ի կերպս հրեշտակի լուոյ և զարթուցանէին յաղօթս և ցուցանէին նմա լոյս ինչ և պայծառութի: Եւ յարուցեալ եղբայրն գնաց առ ծեր ոմն և պատմեաց նմա և ասէ. հրեշտակք դան սու իս, հայր, և պայծառութի և փառք բաղմօք երևին և զարթուցանեն զիս յաղօթս: Եւ ծերն. մի լսեր նոցա, զի դէք են. այլ

մինչ զան զարթուցանել զքեզ, ասա ցնտա՝ ոչ լեմ՝
ձեզ, այլ ես մինչ կամիմ՝ յառնեմ։ Եւ եղբայրն առեալ
զարտուէր ծերոյն գնաց ՚ի տեղի իւր։ Եւ եկեալ ՚ի զի
շերի դէքն նոյնպէս զարթուցին զնա։ Իսկ նա ասէ. ոչ
լեմ՝ ձեզ, գնացէք, դէք էք դուք. եւ ես յառնեմ ին-
ձէն յորժամ եւ կամիմ։ Իսկն ցնա դէքն. այն չար եւ
ստախտ ծերն մարտեցոյց զքեզ, որ եկն առ նա եղբայր
ոմն եւ խնդրեաց ՚ի նմանէ դրամն ՚ի փոխ, եւ նա ունէր,
եւ ասաց նմա թէ ոչ ունիմ, եւ ոչ ետ նմա, եւ դու աս-
աք ծանիր զստութիւն նորա։ Եւ եկեալ եղբայրն առ
ծերն պատմեաց նմա զայս ամենայն։ Իբէ ծերն. ունէի
փողս՝ ուղիղ է, եւ զի խնդրեաց եղբայրն այն եւ ոչ ետու-
նաւ. այլ վասն այնորիկ ոչ ետու, զի դնալ կամէր նո-
ղաւ ՚ի քնատել զանձն իւր. եւ ես ընտրեցի անցանել զմի
պատուիրանաւ եւ ոչ զբազմաւ. իսկ դու, եղբայր, մեկ-
նեաց ՚ի խաբէութի դիւացն, քանզի հրեշտակք տեսան
բարեկարգ ազգի մարդկան են, եւ ոչ եթէ անգոսնողք
եւ նախատիրք։ Եւ հաստատեալ եղբայրն գնաց ՚ի տե-
նեակ իւր, եւ աղատեալ ծանեաւ զխաբէութի նոցա։

ԻՅԱՅ ծերն. է ոմն մարդ որ ուտէ յուղ եւ դեռ ես
քաղցեալ է, է եւ այլ ոմն որ ուտէ սակաւ եւ յագի. այլ
որ ուտէ զչափն եւ քաղցեալ կայ, աւելի վարձս ստանայ
՚ի պահս քան զայն որ ուտէ սակաւ եւ յագեանայ նուաւ։

ԻՅԱՅ ոմն ՚ի հարանցն՝ թէ դիր ՚ի սիրտս քո զյի-
շատանն ւնց եւ պարսպեա նմա. քանզի գայ արագ թշուա-
մին. եւ դու զի ունիս զյիշատակ ւնց ՚ի մտի քո, ոչ գտա-
նէ տեղի մտանել ՚ի քեզ եւ գնայ. նոյնպէս եւ որ ասցն
տեղի թշուամոյն ՚ի սիրտ իւր, եւ գայ արագ արագ հո-
գին սուրբ, եւ մինչ ոչ գտանէ տեղի անդ՝ փախչի ՚ի նմա.
նէ եւ հեռանայ, զի ոչ գոյր տեղի նորա ՚ի բազմութենէ
չարեացն։

ԻՅԱՅ ոմն ՚ի հարանցն. եթէ բնակեացի մշակ որ ՚ի
տեղի՝ ուր այլ ոչ իցէ մշակ, ոչ ուղղին գործք նորա, բոց
մայն թէ զայս ջանացէ՝ զի մի դարձցի յետս. այսպէս
է եւ ծեր, եթէ ոչ փեցցէ առ այլ ծերոյ՝ ոչ օգտեցի։

Եւ իՅԱՅ ոմն եհարց ցծերն եւ ասէ. ընդէր, հոգք,
կարճատեութիւն ասնեմ զազօթս իմ։ Պատասխանեա
ծերն եւ ասէ. յայնժամ յայտնի սէրն ւնց, յորժամ միա-
մտութիւն որ կատարէ զգործն ւնց։

ԵՂԲԱՍԹԻ ռնն եհարց ցծերն և ասէ . զհնչ է չարա-
խօսութիւն և կամ զհնչ է դատել զընկերն . Եւ ցնա
ծերն . չարախօսութիւն անուանի բամբասանաց բան զոր
ասեն , իսկ դատել զընկերն այն է՝ որ ընկերին վասն ա-
սիցէ մեղս ինչ առնել . արդ ամենայն բան զոր ընդգէմ
եղբօրն ոչ ասիցի , և յետոյ նորա ասիցի , թէպէտ և բա-
րի բան իցէ՝ սակայն չարախօսութիւն է . իսկ որ ասէ թէ
պառնիկ է կամ գող և կամ արքեցոյ և կամ արծա-
թասէր , այսպիսիք է գատելն :

Եւ եղբայր ռնն՝ ընդ որ պատերազմէին խորհուրդք
իւր , եթէ զնա առ ծեր ռնն՝ ի տեսանել զնա . և ասէր
ցնորհուրդն հանապազօր՝ եթէ վաղիւն գնացից : Եւ
եկաց նա այսպէս զերիս ասն , և կռուէր ընդ խորհուրդ
իւր : Եւ ասէ ցնորհուրդս իւր . ահա իբրեւ գնացաք
առ ծերն , և նա ասէ ցեւդ՝ թէ բարեք եկիք , ողջ էք ,
եղբայրք . և մեք ասեմք՝ բարեք եմք , հայր սուրբ , ա-
ղօթիւք ձերովք , և այսքանի ամբ կարօտեալք տեսց ձե-
րոյ : Եւ ասա յարեաւ եղբայրն և հաւ տաշտ , որպէս
թէ ի ծերոյն կողմանէ , և սկսաւ լուսնայլ զտոտ իւր և
ասէր . բարեք եկիք , եղբայր , թող ինձ զի աշխատեցար
վասն իմ , և Ծծ տացէ քեզ վարձս ըստ վաստակոց քոց :
Եւ յարուցեալ արար կերակուր և արար միմիւրեւ
թիւն , և եկեր և հարբ և ասէ . ահա պատէ՝ գնացեր և
միմիւրեցար ամենայնիւ , և զհնչ է այլ : Եւ վաղվա-
ղակի գնաց ի նմանէ պատերազմն այն և հանգեաւ , և
ոչ գնաց ուրեք ի սենեկէ իւրմէ ըստ խորհրդոցն իւրոց
ինաստուն դատաստանաւն զոր արար :

ԵՍԱՑ ծերն . ոչ եթէ շահ և օգուտ է ինձ զի նոտիմ
պատ միայն , այլ վասն վշտաց և նեղութեց կեամ . այլ
զօրաւոր նգրա են որ ընդ եղբարս կեան . քանզի յորում
տեղեւոյ ծեր կացցէ , և անդ եթէ ոչ գործեսցէ ճգնեալ
զբարի , թէպէտ և պլուր գնացցէ , և անդ ևս ոչ կա-
րիցէ առնել ինչ :

ԵՂԲԱՍԹԻ ռնն եհարց ցծերն և ասէ . զհնչ իցեն և այն
եղբայրք որք չըջին յամենայնի և խնդրեն աղօթս յեղ-
բայրն , իսկ իւրեանք ծոյք են և ոչ առնեն զբարիս :
Պատասխանի ետ ծերն և ասէ՝ եթէ կարող են աղօթք
արդարօցն յօգնականութիւն . այլ պարտ է նմա որ խնդրէ
զաղօթս յայլմէ , որպէս զի և ինքն փոյթ ընկիցի ի գոր-

ծել զամենայն զործս բարիս, և արգելցի յամենայն ան-
պատշաճ խորհրդոց. իսկ եթէ հեղգ և անզգաստ լինի-
ցի, զինչ շահ լինիցի նմա յայլոց աղօթից. և զի գրեալ
է՝ եթէ մինն շինեսցէ և միւսն քակեսցէ զինչ լինիցի,
բայց միայն աշխատութիւնս սուտ:

ՄԵՐԻՆ և վասն ծերոյ ումեմնէ որոց՝ եթէ կալեալ
եղև նա՝ ի ժամանակի հալածանացն, և բարեղբ գիտա-
տալանութիւնս Վճի խոստովանեալ վկայեաց ճշմարիտ.
և այնչափ տանջեալ եղև, մինչև ի ջրեռալ պղնձի մա-
հիմ արկեալ կիզեցին զնա: Եւ առժամոցն Թագաւո-
րեաց մեծն խոստանդիւնոս, և արձակեալ եղին քրիս-
տոնեացքն ի բանտից, և ողջացեալ ծերոյն դարձաւ ի
սենեակ իւր: Եւ իբրև ետեռ ի հեռաստանէ զսենեակն
իւր, յողւոց եհան և ասէ. ահա վայ ինձ, զի դարձեալ
եկի ի բազում աշխատութիւնս: Եւ զայս ասէր վասն
ձգանց և պատերազմաց դիւաց:

ՆԱԹԻՆ Պապնոստի եպիսկոպոսն վերին լճերայիցոց՝
սա անապաշտ էր և ձգնաւոր յոյժ, մինչ զի բազում
դժանդերիս առնէր. և զսա կապեալ կոտորաշտիցն ի ժա-
մանակի հալածանացն, և բազում օրինակդ տանջե-
ցին, և յետոյ բրեցին զձախու ակն նորա և արձակեցին:
Սուսն այսորիկ սիրէր զնա յոյժ մեծ Թագաւորն խո-
ստանդիւնոս, և մեծապէս պատուէր զնա ի պալատն, և
արագ արագ հանէր ի գահոյս իւր, և համբուրէր սի-
րով զոր վասն Վճի բրեալ ակն նորա: Իսկ ի ժողովն
Երեւոյն երեքհարիւր ութուստան հարցն էր և սա սուրբն
Պապնոստի եպիսկոպոս, որ յաւելաւ չնորհօք և համա-
բեցաւ ընդ հարցն սրբոց, և հաստատէր յոյժ զկարգ ե-
կեղեցւոյ: Ի՞րաց ծերոս այս. եթէ որ գովեսցէ զծեր որ
գէտ՝ յոնդիման, ձգեսցէ զնա ի բերան սատանայի:

ՆԵՐՈՒՄ ԲՆԱԿԷՐ ի Սիւտէ, որոց էր որդի ի գիւղ
աբեմն. և կալեալ զորդի նորա իշխանն եղ ի բանտի.
Իսկ մայր մանկանն պատուիրեաց ի հայր նորա՝ գրել յիշ-
խանն զի հանցէ ի բանտէ զանաւեմ: Իսկ ծերն ցե-
կեալն առ նա. եթէ զնա Թորու, զայլ որ դիցէ ի բան-
տի վասն այլ պատճառի: Եւ նա ասէ. դիցէ զայլ որ:
Ի՞՞՞՞՞ ծերն. և զինչ շահ է թէ ծնողք միոյն խնդաւցեն
և միւսոյն արտաւայցին: Եւ ծերս այս աշխատէր ի ձե-
ռադործս իւր յոյժ, և զգինն տայր աղքատաց: Եւ ե-

զեալ երբեմն սով 'ի յերկիրն այն, և առաքեալ առ ծերն մայր մանկան զորդի իւր զի տացէ նաւ փաղ ինչ կերակուր: Իբրեւ լուս զայս ծերն, առէ ցորդին իւր. և եւն, որդեակ, այլք մերձաւորք առ ձեզ: Ի՞նչ մանուկն. այո, հայր, են բազումք և չքաւորք են իբրեւ զմեզ, և առաւել քան զմեզ բազումք: Իսկ նա փակեաց զգուռն ընդդէմ նորա և առէ արտասուօք. զնա, որդեակ, որ կերակրէ զայն ամենայն, և զձեզ կարող է կերակրել: Եւ ինչ ոչ ետ նաւ: Իսկ եղբայր ոմն եհարց ցնաւ և ասէ. և որդ ոչ գաղտնեան աղիք քո, զի այնպէս դատարի գարձուցեր զորդին քո: Ի՞նչ ծերն. եթէ ոք ոչ նեղեացէ յամենայնի զանձն, ոչ տացէ վարձս յայ. և վասն զի գաղտնեացի զաղիք իմ կամաւ, տոխց համարձակութի առ տէր իմ վասն նորա:

Եւ յԱՅՍՈՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ ցնաւ. ընդէջ, հայր, այս ազգ որ այժմուս է՝ ոչ կարէ կրել զձգնութիւն առաջին հարցն: Պատասխանի ետ ծերն. վասն այնուրիկ, որդեակ, զի ոչ սիրեն զանձն և ոչ փախչին 'ի մարդկանէ և ոչ առեն զնիւթ աշխարհի. զի կրօնաւոր որ փախչի 'ի մարդկանէ և առէ զնիւթ աշխարհի երկրաւորիս, ինքն ինքեամբ դայ 'ի նա ձգնութիւն և զեղջ: () Ի զոր օրինակ եթէ ոք կամեացի շնջուցանել զհօր յազարակէ իւրմէ, եթէ ոչ փութացի և հաացէ զնիւթս որ յառաջը կողմանէ կացցէ, ոչ կարի շնջուցանել բոհօհօրն, նոյնպէս է և ծեր, եթէ ոչ գնացէ 'ի տեղի վշտագին, ուր հաց և ս գժուարաւ գտանիցի, ոչ կարէ ստանալ զձգնութիւն. և զի անձն որ ոչ տեսնէ, ոչ ցանկայ ստէպ: Եւ արձեալ ասեմ և զայս և զգուշացուցանեմ. քանզի որ գողանան և ստեն և կամ այլ ինչ մեղս գործեն, վաղվաղակի զղջանան և արտասուօք աւաշխարեն. իսկ որ ոք սխալահեցէ 'ի սրտին զեղբորէն, թէ բնկէ թէ ուտէ և թէ ննջէ, անի աշխատի և կամ թէ զինչ և առնէ՝ իբրեւ զթոյն մահաբերս 'ի մեծ ունի զնա և ուտէ աստ ռիսակալութի զսիրտ նորա, և ոչ հեռանայ այն մեղք 'ի մտաց նորա, վասն որոյ և աղօթք նորա յանէծս համարեացի. և զի այնպէս անքնորանիք են աղօթք և ձգնութիւն ռիսակալին, մինչ զի եթէ զարեւն իւր հեղցէ վասն 'իշտի, ոչ ինչ օգտեացի 'ի նմանէ:

Եւ յԱՅ ծերն. եթէ տկար իցես դու մարմնով, տուք

զարէս (նորա որ գայ առ քեզ) և գարնանեա զնա, զի մի անձնութեամբ հիւանդացուցես 'ի ներքին զնա. և խնդրեցէ կերակուր դրա ոչ ունիցիս, և ծանրացի քեզ: Եւ զԱՅՏՐ ամն եհարց ցծերն և ստէ. մը որ լաւագոյն իցէ, հայր. զնալ առ ծերն, թէ նստել 'ի սենեկի: Եւ սէ ծերն. զնալ առ ծերան կանոն առաջնացն էր, և նորա տել 'ի սենեկի բարւոյք 'ի նոցանէ օրինադրեցաւ:

ՀԱՐՑԻ ցծերն և ստեն՝ եթէ բարւոյք է անկանիլ 'ի մէջ կապեալոց եղբայրն: Եւ ծերն. փախիւր յայր տխեացդ, զի գրեալ է՝ խցցես զուսկն քո ոչ լսել զգառ արեան. կախուցես և զաչա քո, զի մի տեսցես անկրաւութիւն ինչ:

Եւ ծերն. հեռ և նախանձ զաւրկացողութի բերեն 'ի մարդ, իսկ արտմտութի գիւրութի գնէ 'ի նա, և կուրութիւն ընկենա զնա 'ի խորս ամենայն չարեաց:

Եւ ցծերն. զինչ են կեանք կրօնաւորի. Սաստախանի ետ ծերն. բերան ճշմարիտ և սիրտ սուրբ և մարմին ամբիծ:

Եւ ծերն. հարցն մեր չարակրութիւն և խիստ վաբար մտին 'ի կեանս յախտեանից, իսկ մեք կամիմք ծուրութիւն և հեշտութեամբ մտանել:

Եւ ծերն՝ եթէ այս է բան սաղմնաց որ ստէ, եթէ եզի զձեռն իմ 'ի ծովու, և 'ի վերայ գետոց զաջ իմ. ձեռն է 'ի ծովու մարգարէիցն, աջ է բանն նոյ, և գետ առաքեալն են:

Եւ զԱՅՏՐ եղբայրն և ստէ. զինչ ուսուցանէ բանն որ ստէ՝ թէ չիք փրկութիւն նորա առ ան իւր: Եւ ծերն. զար խորհրդոց ստէ զայդ, որք հեռացուցանեն զհորի նոյ յորժամ 'ի վիշտս ինչ անկանի մարդ:

Եւ ծերն. փախել պարտ է յայնցանէ, որք գործեն զանօրեանութի, թէպէտ բարեկամք կամ ընտանիք իցեն, և թէպէտ 'ի պատիւ քահանայական և կամ թաղապետական իցեն. քանզի փախելն 'ի չարագործաց սիբեղի նոյ ասնէ զմեզ, և համարձակութիւն տայ մեզ առաջի նորա:

Եւ ծերն. լաւագոյն իցէ բնակել ընդ արանց երկիւղածաց նոյ, քան ընդ բիւրս որք ոչ երկնցն 'ի տեսնէ. քանզի 'ի յետին աւուրն 'ի հասարակաց վանս 'ի հարկարոց և ոչ մի գոցին որք երկնցն յոյ, սոյ խոտո-

րեպին ամենեքեան, և սիրեպին զտեղանս և զյոզմութիւնս և զարեցութիւնս և զտոկոսիս . յառաքնս յայնոսիկ եղիպին ամենեքեան իշխանութեան և սուրբ սիրոյք և ոչ այլ . զի յայնմ առար են բազումք կոչեցեալք և սահաւք ընտրեալք :

ԻՅԱՅ դարձեալ . ոչ իցէ պարտ մերձենալ յանօրէնս, ոչ յեկեղեցի և ոչ ՚ի վաճառս և ոչ ՚ի ճանապարհի և ոչ ՚ի մէջ խորհրդոց և ոչ ՚ի յատեանս և ոչ բնաւ տրեք պարտ է մերձենալ յայնսիսին, այլ բնաւ ՚ի բաց հեռանալ ՚ի նոցանէ . և անօրէն է ամենայն որ որ անցանէ զգաւաւորանաւն այլ :

ԻՅԱՅ ծերն . ոչ ինչ է ազքատ քան զմիտան զայն որ խնաստասիրէն զայն առանց այլ . զի որ առաջանէ զայլ որ, պարտական է զի նախ ինքն գործեացէ զոր առաջանէ . քանզի գրեալ է՝ եթէ ժշակին նախ պարտ է ՚ի պողոցն ճաշակել :

ԻՂԱՍՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ ցնա . Դպէս իցէ, հայր, զի ամանք տեսանեն տեսիրս և յայտնութիւն հրեշտակաց : Իսկ ծերն ասէ ցնա . երանի այնոցիկ է, որ գեակ, որք տեսանեն միշտ զմեզս իւրեանց, և զի այնս պիտին միշտ արթուն և զգաստ է : Ի՞նչ եղբայրն . ես տեսի զհայր ոմն որ եհան զգէն յայլմէ հօրէ յառաջին առարդ : Իսկ ծերն ասէ . ինձ ոչ է պարտ հանել զգէս յամբէ և կամ բժշիել զհիւանդս . այլ զայս միայն ազալեմ զսփ զի մի մտցէ յիս գէն, այլ սրբեացէ զիս ՚ի տղիծ և ՚ի գարշելի խորհրդոց, և սովաւ մեծ լինիցեմ . քանզի եթէ որ սրբեացէ զանձն ՚ի գարշելի և յանաւոր խորհրդոց, և անյապաղ կատարեացէ զազօթս իւր, նա ընդ նշանագործ հարանցն համարեցի յարքայութեան երկնից :

ԻՅԱՅ ծերն . սուրբն որք ունին զ՚իշ բնակեալ յիւրեանս, զայս կեանս ժառանգեացեն և զհանգրձեալն ևս, վասն զի այս իսկ կեանքս և հանգրձեալն ամենայն ՚իշ է . և որ որ ունիցի յինքն զ՚իշ, ունի և վարացն զամի իսկ որք ունիցին զախտս յիւրեանս, թէպէտ և զամենայն երկիր ունիցի՝ բնաւ ինչ ոչ ունիցի, բայց միայն զամենայն ախտս կենցաղոյս՝ որք տիրեն նմա և ծառայեցուցանեն զնա :

ԻՅԱՅ ծերն . ոչ երբէք կարէ մարդ բարի ընել որ .

լարի և ջանասցէ՛ ի բարիս, եթէ ոչ եւ՛ ընտկեացէ՛ ի նմս . և զի այլ ոչ զքէ բարի և բարեբար, բայց միայն եւ՛ :

ՂԱՐԱԵԱԼ առէ . որում անկրաւութի ինչ գիտեացի յամեքէ, և նա կամաւ համբերեացէ և վասն փառաղին իւրոց աղօթեացէ, այնպիսին նմանաւ Յօի իցէ . իսկ որ ոչ փառսեացէ և ոչ փառսեցի, նա նմանաւ Ղառմայ իցէ . իսկ որ փառսէն այլոց և վաշխեացէ և զքնկերն քնկեացէ, նա նման զԻւաց իցէ :

ԼՅԱՅ ԺԵՐՆ՝ թէ զմիտս մեղորեալս դարձուցանեն յեւթ ընթերցումն դրոց և տքնութի և աղօթք . իսկ զկիզող ցանկութի շիջուցանեն պահք և աշխատութի և հեռաւցումն ի տեսութէ . իսկ զբարկութի հանդարտէ երգ սողմասոց և երկոյնմոռութի և սղորմութի . իսկ այսուցիկ ամենեւեցուն ժամանակ է նման իւր և չարի ևս նորին . վասն զի եւ՛ ժամանակ և անչարի եղեալ կարճ և տարածամ իցէ, և փռասէ առաւել քան զչահ :

ՆԱՐՅԻՆ ցոյն ի հարանցն եղբարք ոմանք և ասեն ցեա . ընդէք ոչ զիմէ անձն ի խտտումն յայն զոր խոտացաւ եւ՛ սրբոց իւրոց, լ՛սէ ծերն . զի ոչ գիտեն դեռ ևս զբաղցրութի երկնաւոր բարեացն, վասն այնորիկ թաւաղին ի տգեղ խորհուրդս հոգիք մարդկան :

ԼՅԱՅ ԺԵՐՆ . եթէ գնացես ի տեղի ինչ բնակել անդ, մի նայեցիս ընդ նոսա որք անդ ի հանդիստ և ի քառա իցեն, այլ նայեաց յաղքատս և յանպատիւս՝ որք և հաց անդամ ոչ ունին առժամայն . սոցա թէ նմանեալիս, և հանգիցես գու անդ :

ԼՅԱՅ ԺԵՐՆ . ստութի գործ հին մարդոյն իցէ, իսկ ճշմարտութի նորն Ղառմայ . զի արմատ գործոց բարեաց ճշմարտութի է, իսկ ստութի մահ հոգւոց :

ԼՅԱՅ ԺԵՐՆ ցեղբայր անն, որ գիտէր փոյթ կրօնաւորաց և զեղջիկաց, եթէ լոյս զայլ լուսաւորէ, այլ զանձըն իւր կիզէ :

ԼՅԱՅ ԺԵՐՆ . մի բնակեացես ի տեղի ուր ունիցի որ նախանձ ընդ քեզ . ապա թէ ոչ՝ ոչ ուղեկացին անդ կեանք ք :

ԼՅԱՅ ԺԵՐՆ . անհնարին է եթէ ոչ կեցցէ մարդ որ կացցէ հաստատունն ի հաւատաւ ուղեղս և ի գործս բարութի շարհաքն Քրիստոս մերոց :

ՆԱՐՅԻՆ անհրէ ի հարցն ցտարն լ՛թանասիրտ լ՛

զեքանդրու եղբակորան՝ եթէ որպէս հաւատար է որդի հօր: Վրա պատասխանի ետ և ասէ. որպէս հաւատար են լոյս երկուց ականց աչաց 'ի տեսանել:

ՀԱՅՐԸ Ղրիգոր անաթան հարցին օմանք՝ եթէ որպէս հաւատարին որդի և հոգին սուրբ ընդ հօր: Պատասխանի ետ և ասէ. իբրեւ զարեգակն և զշատախոս և զլոյս, մի անութի և մի պայծառութի և մի լոյս:

ՍԱՅ հայրն խալիսա՝ թէ յորժամ կամեսցի անորմէլ անձին, և ինքն ոչ կամեսցի՝ այլ խաւարեսցի յոյ առնել զկամս իւր, յայնժամ թող տայ տէր գալ 'ի վերայ նորա փորձութի ակամայ, որպէս զի խնդրեսցէ զանձ: Վարձեալ ասէ. նորեկ կրճաւոր որ շրջեսցի վանուց 'ի վանս՝ նման է նա արջաւոյ որ 'ի բուսոց կատաղեալ աստ և անդ ընթանայցէ: Վարձեալ ասէ. եթէ որ կամեսցի փոխանակ չարի չար հատուցանել, այնպիսին կարողութի ունի և ակնարկելով միայն զայլմակ զել զեղբարս:

ՀԱՐՑԻՆ ցնոյն հայրն և ասեն՝ եթէ զինչ է արծաթախրութի: Պատասխանի ետ և ասէ. յորժամ ոչ հաւատայցէ որ՝ եթէ հոգասցէ վանս իւր տէր և յուսահատեսցի յախտէն նոյ, յայնժամ խնդրեսցէ ժողովել արծաթ:

ՀԱՐՑԻՆ ցնա և ասեն. զինչ է չարախօսութի: Վրա պատասխանի ետ և ասէ. անգիտանալ փառացն նոյ, և նախանձ ունել ընդ ընկերին: Վարձեալ հարցին. զինչ է բարեացողութի: լա նա ասէ. հակառակութիւն և ստութի և անգիտութիւն իցէ:

ԹԵ հայրն խղիա. յերիս ինչ ունին զմիտս մարդիկ, կամ 'ի մեղս, կամ առ տէր Հիս, կամ առ մարդիկ. զի բազումք 'ի մարդկանէ աստ խնդրեն զհանգիստ, և ոչ անդ 'ի յոյ:

ՀԱՐՑԻՆ ցծերն և ասեն, որպէս լինելոց է յարութիւն: լա նա ասէ. ցր՛ն հարցէք զայդ որ յարեսն. զի որպէս ինքն յարես, այդպէս յարեսցանէ նա և զամենայն ազամային ազգս:

ՍԱՐԱՎԵԱԼ երբեմն եղբարք առ հայրն Հովսէփ՝ հարցանին 'ի նմանէ զբանն կենաց. իսկ նա խնդալիք պատասխանէր նոցա: Հետոյ ասէ. և ես այդար թաղաւոր եմ յերկրի, զի թագաւորեցի 'ի վերայ ամառոց, զի

ոչ երբեք կամեցայ խառնել զաշխարհի ինչ կամ լուել յամբիւն :

ԻՅԱՅ Հայրն Ղ ունկիմաս . յայնժամ ծանօցի ունին եթէ ընկալաւ զհոգին սուրբ, յորժամ վեհագոյն լինիցի ամենայն արեւից և միայն զմեծ սիրիցէ և խորհեալ զի զայ միայն :

ԻՅԱՅ Հայրն Պիւնին . եթէ կամեաց խորոյ և կամ հանգստի հետեւացի որ, կորիցէ 'ի յաւիտենիցն կուտաս . զի երկողեանս այսպիկ բաւան են, կտաք և հանգիստ, և արագ քան զայլ ախոս վտարեն 'ի կորուստ . և զի բազում եղեն զօրաւոր, և սակաւք ընտրեալ ուղղեցին զայս : Իբաց դարձեալ . յերորդ ազգէ ցայտ որ կարացին գալ 'ի կատարելութիւն եղբարքն 'ի Սկիտէ : Դարձեալ ասէ . եթէ ոչ էր բերեալ Սպիտէս զուխարս իբ 'ի լեւան Սինա, ոչ էր կարող լեալ տեսանել զանիկ այ 'ի մտնեալն . զի որդիք Սեմայ նիւթք են . և որ արգարացուցանէ զանձն, սպանանէ զնա :

ԻՅԱՅ Հայրն Սիւցի . յորժամ այլ որ հոգացի ըզարեւոս քս, այլ ոչ որ իցէ որ հրաման տայ քեզ :

ԵՂԻԱՅՈՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ . զինչ արարից, զի տրամիմ ես 'ի ձեռագործի, սիրեմ զարմաւ և գործել ոչ կարեմ զնա : Իսէ ցնա ծերն . գրեալ է՝ ոչ խնդրել եղբորն հանգիստ 'ի ձեռագործէ, այլ անդադար աշխատիլ պարտ է 'ի գործ կրօնաւորի :

ԻՅԱՅ դարձեալ . պատիւ բազում անգամ, և ոչ երկընչել՝ ընկնաւ 'ի մեղս :

ԻՅԱՅ ծերն . եթէ կամեացիս ըստ օրինացն այ կեալ, ունիս օգնական և փրկիչ քեզ զօրինադիրն ան . իսկ եթէ ոչ հնազանդին օրինացն այ, ունիս ընթացակից քեզ 'ի կորուստն դար գեան :

ԻՅԱՅ ծերն . ոչ հոգալ ինչ և լուել և խորհել զօրէնս այ՝ ծնանին զանբծութիւն . զի որպէս մեղաւ ուր և իցէ զմեզր գործէ, նոյնպէս և կրօնաւոր ուր և գնասցէ՝ պարտ է զի զգործսն այ գործեացէ :

ԻՅԱՅ ծերն . սատանայ ոլորող տոռանց իցէ, և որչափ դու թողցես՝ նա այնչափ ոլորել կարէ : () այս առէր վասն խորհրդոց սրտին :

ԻՅԱՅ դարձեալ . ծոյլ և դատարկ և անգործ՝ ոչ կամեմ եթէ լինիցի որ :

ԼՅԱՑ ծերն. առք զյոժարաւն և գոյեա զօրաւն յնոյ:
 ԼՅԱՑ դարձեալ. գոհութիւն բարեխօսէ առաջի նոյ
 զխան տկարութեան:

ԼՅԱՑ դարձեալ. զոր օրինակ արծաթ թէպէտ սեւա
 նայ՝ դարձեալ սպիտականայ, այսպէս և հաւատացեալ
 թէպէտ սեւանայ մեղօք՝ դարձեալ սրբի ստորշխարա-
 թեամբ, և աւլաւ նանի հաւատ արծաթոյ:

ԼՂԲԱՍՅՐ ոմն Եհարց զհայրն Պիւհն և առէ. եղ-
 բարք աննոք բնակին ընդ իս, կամն զի հրամանաւա-
 եղէց նոցա: Լ՛քէ ցնա ծերն. ոչ, այլ դա արա զբարին
 գործովք, և նոքա թէ կամեացին զիւանս անձին՝ պա-
 հեցեն զայն յօգուտ իւրեանց: Լ՛քէ ցծերն եղբայրն.
 և նոքա ևս կամին, հայր, զի հրամայեցից նոցա: Լ՛քէ
 ցնա ծերն. մի, այլ օրինակ ըր նոցա և մի օրինակիր:

ԼՂԲԱՍՅՐ իւր Եհարց զհայրն Պիւհն և առէ ցնա.
 գտի ես տեղի որ ունի զամենայն հանդիստ եղբարց, կա-
 մին զի բնակեացուք անդ: Լ՛քէ ծերն. ուր ոչ քնատեցեա
 գաւ եղբօր քո, անդ բնակեացիս: ԼՂ դարձեալ առէ եղ-
 բայրն. եթէ ունիցի եղբայրն իմ փոքր ինչ դրամս, կա-
 մին զի հարցից ինչ զնա: Լ՛քէ ցնա ծերն. հարցցես ցնա
 մի անգամ: Լ՛քէ եղբայրն դարձեալ. զինչ արարից ց
 խորհրդոց իմոց յաղթել ոչ կարեմ: Լ՛քէ ցնա ծերն.
 Թող առք խորհրդոց քոց, միայն մի արամել զեղբայր քո:

ԼՂԲԱՍՅՐ ոմն Եհարց ցծերն և առէ. են առ մեզ եր-
 կաւ եղբարք, մինն պահէ յաւախ, զմեզ առաւրդ ճաշա-
 կէ և աշխատի յոյժ, իսկ միւսն սպասաւորէ հիւանդաց.
 արդ որոյ՝ ի նոցանէ գործ առաւել ընդունելի նոյ իցէ:
 Լ՛քէ ծերն. եթէ կախեացէ զանձն իւր ընդ բռնկանց՝ ի
 զեք՝ այն որ պահէն, ոչ կարող իցէ հաւատարել այնովի
 որ սպասաւորէն հիւանդաց:

ՎԱՍՆ ԱՐԹՈՒՆ ԵՒ ԶԳԱՍՏ ԼԻՆԵԼՈՅ

ԱՍԻՐ՝ արքայ լճառնիկա . տեղի միայնակեացա բա-
զուն , բայց ընտրութիւն ստեղծու է ՚ի հանձար գալ վան
յուսացի ՚ի գործս իւրեանց , որք ոչ մտածէին զպատուի-
րանս ասեղցին՝ հարցնէր դու զհարս քո և պատմեացեն
քեզ , զծերս քո և ասացեն քեզ : Լճէ դարձեալ . եթէ
հարս է , ամենայն մանուկ միայնակեաց որքան քայլ փոխէ
և որչափ կամ մի ջրոյ ըմպէ ՚ի խցին , պարտ է ասել ծե-
րոյ դամենայն . քանզի գիտեմ միայնակեացս յետ բա-
զում վատաւոց կործանեալս վանս յուսացին ՚ի գործս
իւրեանց եթէ հաճոյ եղեն նոյ :

ԵՂԱՍԵՐ՝ անն եգիտ տեղի յանապատ անկոխ և մը-
տեալ լեւաց անդ , որ և աղաչելով զհայրն իւր ասէր .
հրաման տուր ինձ գնալ և բնակել անդ , և յուսում
յնձ և ՚ի սուրբ աղօթս քո՝ եթէ ունիմ վաստակել
գեղեցիկ : Եւ ոչ բնակեցոյց զնա հայրն . գիտեմ ես ,
ասէ , չհմարտութիւն , որդեակ՝ եթէ բազում աշխատու-
թեամբ վարիս , բայց ոչ ունեւել ընդ քեզ ծեր՝ նայիս
՚ի գործս քո եթէ հաճոյ ես նոյ , և հաճոյանաս քեզ ա-

ԱՍՏ հայրն Անտոնիոս՝ եթէ տեղի զբնաւորս՝ որք զինի աշ-
խատութեց և չքնութեց անկան և յմարեցան , վան զի յուսային ՚ի
գործս իւրեանց . և մտաւան զպատուիրանս ասեղին որ ասէ՝ հարց
ցնայրն քո և պատմեցէ քեզ , և զծերն քո և ուսուցէ քեզ : Դար-
մեալ ասէ . եթէ կարգութիւն եր , որքան քաջս զկէշ ծեր , և որքան
չափաւ հանցէ , հարցանիցն յծերն իւր և ասացէ՝ եթէ զմեկնոյ յայս
ինչ՝ թէ ոչ գմեցոյ :

Եւ իսկոյն անն քանզի եր ՚ի հաղանգութիւն ծերոյն , և զնայեալ
յուսարտաւ եգիտ տեղի հեռագոյն զի հանգարտեցի անդ . և իբրե
գտաւ , գործաւ աս ծերն , և աղաչէր և ասէր . հրամայեա ինձ , զի
երթոյց հանգարտեցի անդ և չքնեցալ յոյժ : Իսկ ծերն ոչ ես
թոյլ նմա գնալ , այլ ասէ յնա . գիտեմ զի աշխատիս յոյժ , բայց վան
այն ոչ կամեմ գնալ քեզ անդ՝ զի ոչ ունիս անդ ծեր որպէս յայս .
նեղեմ փորհուրդս քո , և յանկարծակի վատահայցիս ՚ի գործս քո
եթէ հաճոյ նոյ ինչ . և յորեմ ըմբոյնս դու անմոռահաճ և կարծես

մինչև ին եթէ զգործս միայնակեցի գործես, որով կորուսանես զվաստակս քո և զգլխութիւնս :

ԻՍԱՅ՝ Ժերն՝ եթէ կրօնաւոր որ ոչ գնէ 'ի սրտի թէ ինքն է և ան միայն 'ի վերայ երկրի, ոչ կարէ կալ :

ԻՍԱՅ՝ Ժերն . աւաղակն մի բանիւ արդարացաւ և Յուդաս 'ի միւսմ գիշերի կորեաւ, և արդ մի որ յաւահատեսցի և մի որ վստահացի յանձն :

ՆԻԵՐՆ՝ Սիղուիանէ յերանելն 'ի խրճիէն ծածկէր զերեսս, և 'ի հարցանելն ասէր՝ զի մի տեսից ծառս և թաղէ միայն զնորքին մշակութիւնն իւր :

ՊԱՏԾԵԱՅ՝ անն 'ի ծերոց՝ եթէ գնացաք երբեմն 'ի Սիլութէ ես և ծերն իմ : Եւ երթայր յամբ և կայր յաւորս շատ և ասէր ցիտ . լեւմ յերկինս փառաբանութիւնք և հրեշտակաց, և ոչ կարեմ գնալ :

ԻՅՐ՝ անն սուրբ վախճանեաց էր, և 'ի նմին ժամու

րեալ բարի զգործս քո, յայնժամ կորուսանես զաւ զամենայն գործս և զգիտս և զհանձար քո :

ՍԱՅՀԱՅ՝ Ալնիկոս . եթէ ոչ ունիչի 'ի մօի ծեր՝ եթէ ան է ես միայն եմ յաշխարհի, ոչ կարացէ կեալ . զի թէ կանայի մարդ յաւատանք միջ յերկրի, գայէ 'ի չափ ընտրելոցն նոյ :

ՍԱՅՀԱՅ՝ Քսանթիա . աւաղակն 'ի խալկն միով բանիւ արդարացաւ, և Յուդա 'ի թիւ առաքելոցն էր և 'ի միւսմ գիշերի կորոյս զամենայն աշխատութիւն իւր, և զի յերկնային բարձրութեն անկաւ 'ի գծօսս . զանս այսորիկ յուզելոցն մի որ պարծեսցի և յաւատայ չին, քան, և մի մեղուցեալ որ յաւահատեսցի :

ՆԱՏԵՐ՝ երբեմն հայրն Սիլովանէ 'ի լեառն Սինա, և աշակերտ նորա Զաքարիա գնաց ուրեմն 'ի գործ ինչ և պատուիրեաց ծերոյն և ասէ . Թողես զուրս և ուսգեացես զբանջար : Իսկ ծերն ել 'ի ինչն և ծածկեաց զերեսս իւր կնիզովն իւրով, զի մի տեսանցէ ինչ . բայց միայն զաւիգս ուրիշն : Իսկ 'ի նմին ժամու եկն առ նա եղբայր անն և ետես ծածկեալ զերեսս նորա . և իբրեւ մօքն 'ի սննեակն, ասէ ցնա . ասացես ինձ, հայր, ընդէր ծածկեցեր զերեսս քո և այնպէս առաքելքդ բանջար քո : Անէ ցնա ծերն . որպէս զի մի տեսցին, որպէս եւ չք իմ զմասս և զարձուացին զգիրս իմ քննել զնա, և Թողէ 'ի բայց զերկրին մշակութին անմին և զպահպանութիւն մտաց :

ՂԱԿԱՆ՝ միջ եղբայր անն 'ի Սիլութ՝ եթէ գնացաք երբեմն երկուքեանս 'ի միասին ես և ծեր իմ, իսկ ծերն գայր ամիսս և ապա գաւ գայրիւր և գայր : Եւ ես ասեմ ցնա . հայր, զմտացաք միւր : Եւ նա ասէ . ոչ լեւմ քեզ : Եւ ես ասեմ . ընդէր, հայր, եւ նա ասէ ցնա . որպէս կ իմ, լեւմ ես զի երբեմն հրեշտակք յերկինս ընդ ժամս ժամու, զանս այն ոչ չարսիմ ես յայնժամ ժամու . քանզի և միջ պարտ է, որ գետի, հսկել և ազգնել յամենայն ժամու 'ի աստէ և 'ի գիշերի՝ Թէ 'ի ասն եմք, Թէ 'ի Խանապարհի . քանզի ասեր հայրն Ամանիկոս՝ եթէ ՇՄԼ ինչ ոչ պարտ է հոգալ կրօնաւորի միշտ՝ քան զասէն հոգալոց :

ՍԱ ծերոյն ունեմն սրբոյ մարմ կայեալ գին 'ի ժամ երանելոյ հո .

յորում աւանդելոյ էր զհոգին, եկաց սատանայ առաջի և ասէ. գու ճողոպրեցար յինէն: Եւ ասէ ծերն. դեռ ոչ գիտեմ: Եւ ինչեւ ցայս վայր զուարթուն էին սուրբ հարբն առ ի չղարծենալ իւրք:

ՀԱՅՐՆ Պիմէն մինչ երթայր յաղօթս, նախ ժամ մի քննէր զանձն և ապա գնայր, և ասէր. եթէ իցէ երկինքնոր և երկիրնոր, ոչ կարէ մարդ առանց հոգոց լինել:

ԻՄՈՆ. եղ ի մօի իւրում երեք բան երթալ առանել յ'նոտնէ. և յորժամ մերձ եղև առ Լ'նոտն, զա մեծայն բանսն մոռացաւ և դարձաւ ի խուղն իւր և եղ զբանալին ի սօղնալին, յիշեաց զբանն՝ եթող զբանալին ի սօղնալին և դարձաւ գնալ կրկին առ Լ'նոտն, և երբ լեռան ընդ մէջ ճանապարհին: Իսկ իմացեալ Լ'նոտնի զոր արարն՝ ասէ. ով Լ'նոտն, անուն քո ցցէ զամենայն լքիպտոս:

ԻՍԵՆ. երբեմն վասն հօբն ճհաննու կարճահասակին՝ թէ յորժամ գայր ի հնձոց և կամ երթայր առ ծերոն, յաղօթս և ի խոկումն սաղմոսաց պարսպէր մինչև յանդիպին խորհուրդք նորա յառաջին կարգն:

ԻՍԱՑ. ծեր ամն՝ եթէ պարտ է մարդոյ պահապան լինել գործոց իւրոց, զի մի ինչ կորուսցէ ի նոցանէ. ապա եթէ գործեացէ որ շատ և ոչ պահեացէ զգործս իւր, ոչ կայ մնայ հաստատուն: Եւ պատմեաց այսպիսի ինչ իրս՝ եթէ եղբոր ուրումն մնաց ժառանգութի, և կա-

գայն ի մօրանց՝ ասէ ցնա. զերծար գու ի ձեռաց իմոց: Ասէ ցնա ծերն. դեռ և ոչ գիտեմ, եթ գիտէ: Արդ գու տես զգուշութիւն հարցն Բէ Ժրպէս պատու էին մինչև ի մահ:

Գնացեալ երբեմն հայրն Պիմէն մինչ մանուկ էր՝ առ ծեր ոմն հարցանել ցնա զերբս խորհուրդս: Եւ իբրեւ եհաս առ ծերն, մտաւ ցաւ զքն ի նոցանէ և գարձաւ ի սննեակ իւր. և իբրեւ ձգեաց զձեռն ի բանալ զբուռն խցին, յիշեաց զբանն զայն զոր մոռացաւ. և թու զեւ զբանալին անգր՝ գարձաւ առ ծերն: Ասէ ցնա ծերն. արագ աւարտեր պաշտ քո, եղբայր: Եւ նա պատմեաց նմա եթէ մինչ ձգեցէ զձեռս բանալ զբուռն՝ յիշեցէ զբանն զոր խնդրէի, և ոչ ևս բացի զբուռն, վասն այսորիկ ասեալ եկի: Ասէ ծերն. հրեշտակ իցես գու. Պիմէն, և պատմեցի անուն քո յամենայն երկիր:

Ասէին վասն հօբն Բահաննու՝ եթէ յորժամ գայր ի հնձոցն, նախ քան զգայն ի տեղի իւր Բարեթա, աղօթից և հսկմանց պարսպէր մինչ գայնի միտք իւր յառաջին հանգարտութիւն և ի լուութիւնն:

Ասաց ծերն. պարտ է մարդոյ պահել զգործ իւր, զի մի կորուսցէ ցնա. զի եթէ աշխատի որ շատ և ոչ պահէ զայն, զինչ և ոչ շահեցի. աչ լաւ է աշխատել սակաւ և պահել զայն, քան գտաւել շատ և կորուստել: Եւսեւ է ասակ ինչ առ աչս և ասէ՝ եթէ եղբոր ունեւ

մեցեալ առնել սէր վասն վախճանելոյն՝ դէպ եղև եղբոր ումեմն գալ այլուստ, և յարոյց զնա՝ ի գիշերին՝ ասելով զայս՝ Թէ արի օգնեա մեզ: Իսկ եղբայրն աղաքէր և ասէր՝ Թէ աշխատեալ եմ՝ և ոչ կարեմ: Եւ ասէցնա. Թէ ոչ գաս, արի և զնա ի բաց: Եւ յարուցեալ այրն օտար զնաց: Եւ ի միւսում ևս գիշերի տեսանէր ի տեսլեան զի ցորեան ետ հացարարին, և ոչ ետ նմա և ոչ մի հաց: Եւ յարուցեալ չոգաւ առ ծեր ոմն մեծ և պատմեաց նմա զամենայն: Իսկ զնա ծերն. բարի գործ գործեցեր, այլ ոչ եթող հակառակորդն առ նուր վարձա: Իւրդ պարտ է մարդոյ արթուն լինել գործոյ իւրոյ:

ԵՍՆՑ Ծերն. եթէ դե կորուսանէ ոսկի և արծաթ, գտանէ փոխանակ նոցա այլ. իսկ որ կորուսցէ զժամանակ իւր, ոչ գտցէ զնա:

ԵՍԻՒՆ՝ վասն հօրն Բմնի՝ եթէ յորժամ գայր յեկեղեցին, ոչ տայր աշակերտին իւրոյ մերձ յինքն երթալ, այլ ի բացէ. եթէ գայր մերձ առ նա հարցանել վասն խորհրդոց, իբրև ասէր նմա՝ առժամայն հալածէր յինքննէ ասելով, մի գուցէ մինչդեռ զօգտակարան խօսիցիմք՝ օտար ինչ ճառքանկանիցին, վասն այնորիկ չառմ թող քեզ առ իս յամել:

ԵԿՆ՝ երբեմն հայրն Բմնն անցանել ընդ գետն, և

մնաց ժառանգութի ի հօրէ իւրմէ, և նա կամեցաւ վաճառել զոյն և ապա սէր վասն վախճանելոյն իւրոյ: Եւ եկն եղբայր ոմն առ նա օտար և օթեցաւ, և ի գիշերին ասէ ցօտար եղբայրն. արի օգնեա ինձ: Իսկ նա ասէ. Թողութիւն արա, զի վատտեկեալ եմ՝ և ոչ կարեմ: Թայն. ժամ ասէ եղբայրն. եթէ ոչ օգնեա ինձ, արի և զնա այսօր: Եւ յարուցեալ զնաց օտարն եղբայր: Իսկ ի գիշերին յայնմիկ ետես տեսիլ նա՝ իբր Թէ ետ նա ցորեան իւր ի հացագործն, և նա կաւ և ոչ ետ նմա և ոչ հաց մի: Իբրև զարթեալ զնաց և պատմեաց զայս ծերոյ մեծի: Իսկ ծերն. բարի ինչ գործեցեր՝ և ոչ Թող ետ քեզ թշնամի առնուլ զվարձաք. քանզի պարտ է զգուշանալ գործոյն, զի մի կորուսցէ զվարձն: Ապա եկն ի փոս իւր եղբայրն և ապաշտեալ ասէ. ետ գիտացի արդ զի կորուսի զվարձա իմ, զի զեղբայրն վատաբան զլէ տիւ մեծաւ՝ արտաքսելով զնա ի տանէ. և զքնաց յորժ:

Եւ եկին վասն հօրն Բմնի՝ եթէ մինչ զնայր յեկեղեցին և կամ այլուր, ոչ Թողոր զաշակերտ իւր զնալ մերձ իւրն, այլ ի հեռուստ գալ. և եթէ զնայր նա հարցանել բան ինչ, վաղձագակ մեկնէր զնա և ասէր. մի գուցէ մինչ խօսեցուք զգուստ՝ և ընդ յամեն ի բանն, անկցի ի մէջ և ոչ ինչ օտար բան, վասն այնորիկ ոչ տամ քեզ Թող զնալ մերձ իմ:

Եւ զնաց երբեմն հայրն Բմնն զի անցէ յայնմիցս գետայն, և ոչ

տեսեալ զմակոյքն զի դեռ կազմէին, և նստաւ 'ի անդաջն. և ահա այլ մակոյք եկն և անցուցանէր զմարդիկն: Եւ ասէն ցնաւ. եկ և դու ընդ մեզ անց, հայր: Եւ նա ասէ. ես բայց եթէ յարքունական մակոյքդ ելանեմ, յայդ ոչ ելանեմ: Ունէր ընդ ինքեան խաւքն արմաւենոյ և նստեալ յօտոյր սիրայ և դարձեալ քահէր զնա մինչև եղև կազմեալ արքունական մակոյքն, և ասաւ անց: Եւ անկեալ առաջի նորա եղբարցն հարցաւ նէին զնա՝ թէ յազագս կ'արար զայն: Իսկ ցնոսաւ ծերն. զի մի հանապազ խորհրդովքս փութացուք, այլ այս օրինակ է զի կարգաւորուի գնացուք զձանապարհն այս:

ԻՅԻՐ հայրն լանխէլ եթէ կռեաց զիս հայրն լաւն և ասէ ցնաւ. հանգս զհայր քո, զի յորժամ երթայցէ առ տէր՝ աղայեսցէ զնա փանքո, և բարի քեզ լինիցի:

ԻՐ՝ ան ծեր 'ի Սկիւթ որ աշխատէր 'ի մարմն իւր յոյժ, բայց ոչ էր հաստատուն խորհրդովք. և երթեալ առ հայրն ի հաննէս կարձահասակ եհարց փան մուսայման: Եւ խօսեալ ընդ նմա ծերոյն զլանն՝ դարձաւ և եկն 'ի խուցն իւր, և մուսացաւ դարձեալ զոր ասաց նմա ծերն: Երբն միւսանգամ անդրէն, և խօսեցաւ ծերն ընդ նմա զլանն. և դարձեալ 'ի ծերոյն եկն 'ի խուզ իւր՝ մուսացաւ, և այսպէս արարեալ բազում անգամ՝ մուսանայր զասացեալն: Եւ յետ այնորիկ դիպեալ նմա ասաց. գիտեմ, հայր, զի դարձեալ մուսացայ զոր ասա-

եցիս անդ նա համախարհիկ, և ճաշք նաւուն. և ահա այդ նա անցանէր 'ի յայնկոյս. կռեցին և զծերն մասնել 'ի նաւն, և նա ոչ եմուտ, այլ ասէ. եթէ ոչ գայցն համախարհիկն այն նաւ, ոչ անդից յայնկոյս: Եւ զի ունէր ընդ ինքն արմաւենիս, և նստեալ հիւսէր զայն և գարձեալ քակեր, մինչև եկն նաւն այն և ետնց յայնկոյս: Եւ յայնժամ ասէն ցնէրն եղբարն. ընդէր արարեր զայր, հայր: Իսկ ծերն ասէ. վասն երկուց պատճառաց, մի զի հատից զիսն իմ զի մի երկրք արարից զնա, և երկրորդ զի հանգարուծի արարից զիսն եյ և անդաջ ոչ զնայցի զձանապարհս նորա:

Եւր ան էր 'ի Սկիւթ շքնաւոր մարմնով, իսկ մտք ոչ զգաւոյ յոյժ. առ զնաց առ հայրն Յոհաննէս հարցանել փան մուսացութեն: Եւ իբրեւ բուռ 'ի նմանէ բան, գարձաւ 'ի սենեակն իւր և մուսացաւ զբանն զոր ասաց նմա հայրն Յոհաննէս, և գարձեալ զնաց հարցաւ զնոյն բան. և իբրեւ եկն, գարձեալ մուսացաւ. զայս արարեալ բազում անգամ՝ գայր և հարցանէր, և իբրեւ գայր 'ի սենեակն իւր՝ մուսանայր զասացեալն 'ի ծերոյն: Եւ զինի այնորիկ զիպեցաւ ծերն հօրն ուրեմն և ասէ ցնաւ. տեսանես, հայր, զի մուսացայ գարձեալ զբանն զայն, և այլ ոչ ես յուսեմ գալ հարցանել, զի մի ժամապաշտեց լինել: Ատ

ցերն, և վասն ճանճրացուցանելոյ զբեղ հանապաղ ոչ եկի։ Ի՞նչ ցնա հայրն (Յոհաննէս . երթ լոյց ճրար .) չե նա ըսէր թեալ լուցեալ . և ասէ՝ բեր այսր և այլ ճրագունս և լոյց զնոսա . լա նորա լուցեալ զամենեսեան, ասէ հայրն (Յոհաննէս ցծերն . միթէ վնասեցաւ ինչ ճրագն զի լուցեր 'ի նմանէ զայլ ճրագունսդ . լա նա ասէ՝ ոչ ինչ, տէր։ Ի՞նչ ցնա ծերն . այսպէս և (Յոհաննէս՝ եթէ ամենայն Սկիւթ եկեսցեն առ իս, ոչ խափանեացեն զիս 'ի շորհէն Վշոի . արդ զու յորժամ եթէ կամիս՝ եկ առ իս և մի ինչ վհատիր .) չա համբերութիւն երկոցունցն մերժեաց ԾԾ զմոռացումն 'ի նմանէ . Ս ասն զի այս խոյ է գործ բնակելոցն 'ի Սկիւթ՝ տալ յօժարութիւն այնոցիկ որք պատերազմին ընդ թշնամոյն, և բռնաբարեալ զինքեանս՝ շահէին զիրերաց բարին։

ԻՍԵՐ՝ հայրն Սոյի ցաշակերտ իւր . 'ի սկզբանէ զիւրդ տեսանէիր զիս . լա ասէ ցնա . որպէս և զԾԾ, հայր։ լա 'ի կատարածիս, ասէ ցնա, զիւրդ տեսանես զիս . լա նա ասէ՝ թէ որպէս և զսատանայ . և եթէ բան բաւրի խօսեսցիս ընդ իս, որպէս զսուր ընդունիմ։

ԼԱԿՆ՝ եղբայր ոմն 'ի խուզն (Յոհաննէս կարճահաս . սակի ընդ երեկս, և փութայր անգրէն երթալ . և խօսեալ նոցա վասն առաքինութե՝ի բազում ժամս, եղև առաւօտ և ոչ գիտացին, և ել յուղարկել վնա . և դար-

ցնա հայրն Յոհաննէս . առեալ ճրագ վառեա զնա։ Եւ արարայն . պէս։ Եւ ասէ ցնա . արդ բեր գու բազում ճրագս և վառեա 'ի նմանէ։ Եւ արար այնպէս։ Ասէ հայրն ցծերն . պակասեալ ինչ 'ի լուսոյ ճրագին այնորիկ, զի վառեցան ամենեքեան 'ի գմանէ։ Եւ նա ասէ՝ ոչ, հայր։ Ասէ ցնա հայրն Յոհաննէս . այսպէս եթէ ամենայն Սկիւթ գան առ իս, ոչ խափանեն 'ի շորհացն Վշոի . և արդ յորժամ կամիցիս, առանց գայթակղութե եկ առ իս։ Եւ այսպէս 'ի ստի երկոցունց համբերութեն ետարժ ԾԾ զմոռացութեն 'ի ծերոյն յայնմանէ։ Չի այս եր գործ սկիտացւոցն, քանզի յօժարամտք էին և չգնաւ որք . և քաղցրութե օգնէին հեղեացելոցն և յաւելութիւն զնոսա 'ի գործս բարին։

Եհարց հայրն Ամնա ցհայրն Եսայիաս և ասէ . 'ի գալն քո առ իս 'ի սկիզբն կրօնաւորութե քո որպէս տեսանէիր գու զիս։ Իսկ նա ասէ . իբրև զքե տեսանէի, հայր, զի որչափ քաղցր ինչ և բարի բանս տեսիր ինձ՝ իբրև զսուր հարկանէիր 'ի սիրտ իմ . իսկ այժմ՝ իբրև լոնձ բանդ որպէս հրէշտակի բարբառ և յոյ պատգամ՝ ըսեալ՝ քաղցրաւայ որպէս իմ և ուրախանայ հոգի իմ և ցնծայ։

Եղբայր ոմն գնացեալ 'ի սենեակ հորն Յոհաննէս ընդ երեկս, և օտիկէր գնալ . և սիտան խօսել զառաքինութեց, և եղև առաւօտ և ոչ

ձեռք կապին խօսելով մինչև ցվեց ժամն . և մոծեալ զնա ճաշակեցին , և ապա արձակեաց :

ԲՍԱՑ՝ Ժեր ոմն՝ եթէ բանասրկուն է թշնամի և դու տաճար . արդ թշնամին ոչ դադարէ յրնկենայ 'ի տաճարդ քո զինչ և գտցէ՝ զամենայն պղծութիւնս հեղձով , և քեզ պարտ է ոչ հեղգալ , այլ անդրէն արտաքս ընկենուլ . ապա եթէ հեղգայցես , ինու զտաճարդ քո պղծութիւն և ոչ ևս հանդարտես մտանել անդ . այլ զառաջինն որ եթէ նայն ընկենու , դու առ սակաւ տակաւ արտաքս ընկես , և լինի տաճարդ քո՞ք շնորհօքն : ԲՅԻ :

ԲՅԻՐ հայրն Յոհաննէս կարճատակ ցաշակերտն իւր . պատուեսցուք պատուեսցուք զմինն , և ամենեքեան պատուեսցեն զմեզ . ապա եթէ արհամարհեսցուք ըզմիտն , այսինքն զատուծով , ամենեքեան արհամարհեսցեն զմեզ , և 'ի կորուստ մասնիւք :

ԲԱԶԵԱՑ՝ հայրն Պիմէն բազում խնարհութիւն զայնն Սակար և ասէ . ասա ինձ բան : Եւ ծերն ասէ ջնա . զիրսդ զոր խնդրեսդ , անցեալ է այժմ 'ի միայնակեաց :

ԲՍԱՑ ոմն 'ի հարանցն . եթէ բնակեսցէ գործօնն 'ի տեղւոյ ուր իցեն այլ գործօնեայք , ոչ կարէ յառաջել , և զորուի ճգնաւորին ոչ իջանել 'ի վայր ոչ զօրէ . և դառարկն եթէ լինիցի դարձեալ 'ի տեղի գործողաց , եթէ արթուն իցէ՝ յառաջէ , ապա թէ ոչ՝ գթէ 'ի խոնարհ :

ԵԻԳ՝ եղև երբեմն զի քուրմն հեթանոսաց կին 'ի Սկիւթ , երթեալ երիկունն 'ի տուն ննջեաց անդ : Եւ տեսեալ զվարս առաքինութեն եղբորն պանչացաւ և ասէ ջնա . այգբան աշխատեալք և ոչ ինչ կարէք տեսա-

խնայան . և ել ընդ նմա յուղարկել զնա , և կայն դարձեալ 'ի խօսել մինչև ցվեջ առորր , և ապա մտեալ 'ի սենեակն և անդի գնաց :

Եւ ասաց ծերն յեղբայրն՝ Թէ զեն թշնամի է և դու տուն իցես , և զեն ոչ գազարէ ժողովել 'ի տուն քո զամենայն պղծութիւնս . որդ նա ժողովէ , այլ գու ջրուեսցես . և թէ սովորեսցիս գու առ սակաւ տակաւ ջրուել և մքել արտաքս , գու յաղթես նմա :

Եւ հայրն Սակարի ազգէր արտասուպ հայրն Պիմէն և տէր ջնա . ասա ինձ բան՝ Թէ զմարդ կեցից : Ատ ջնա ծերն . այդ բան զոր խնդրես գու , բարձու այժմ 'ի կրօնաւորաց :

Եւ ասաց հայրն Ուլիմպիոս՝ եթէ եկն երբեմն քուրմն կող 'ի Սկիւթ 'ի սենեակն իմ՝ և ննջեաց 'ի գիշերի : Երբե ետես զճգնութեմ ծերդն , ասէ ջնա . եթէ այսպէս ճգնիք միշտ , տեսիլս տեսանէք ինչ յայ ձեր : Եւ ևս ասեմ ջնա . ոչ ինչ տեսանեմ : Ատ ջնա քուրմն . մեք

նեւ յայն ձերմէ : Ի՞նչ ցնա եղբայրն՝ ոչ, Ի՞նչ ցնա քուք մըն . մեք յորժամ պաշտօն մատուցանեմք նձոցն մերոց, ոչ ինչ թագաւորանէն 'ի մէնջ, այլ յայտնեն մեզ զխորհուրդս իւրեանց . և դուք այգբան աշխատութիւն աշխատիք, և այգբան հսկէք և կրօնաւորիք լուծիք, և ասեա թէ ոչ ինչ տեսանեմք : Ի՞նչ եթէ ոչ տեսանէք, խորհուրդս չարս ունիք 'ի սիրտս ձեր՝ որ որոշեն զձեզ յայն ձերմէ, և յազազս այնորիկ ոչ յայտնէ մեզ զխորհուրդս իւր : Ի՞նչ եթէ ալ եղբօրն պատմեաց ծերոցն զբանս քրմին . և զարմացան և ասացին՝ եթէ այգպէս է, վասն զի պիղծ խորհուրդք որոշեն զմարդ յայ :

Ի՞նչ՝ արքայ Ինտոնիոս . որ կռէ զերկաթ՝ նախ մտածէ թէ թէ զինչ կամիցի գործել, մանգաղ, փայտատ, սուր, տապար . նոյնպէս և մեք միայնակեացքս պարտ է մտածել յոր արիւթ իւն ընթանամք, զի մի ընդունայն աշխատեսցուք :

Ի՞նչ հայրն իմեղորոս փերմացի վասն հօրն Ի. քեղեայ՝ եթէ էր իւրեւ զառիւծ 'ի յկիւթ, ունեւիւ երկիւղ 'ի ժամանակի իւրում :

Ի՞նչ ոմն ծեր ասէ . զայս ամենայն առանց մտաշուծեան գործեսցուք, զի առջեւ աստուծով որ բնակէ 'ի մեզ . զի տէր Վիշ բնակեալ է 'ի մեզ և ոչ մարդ, և զկեանս մերնա ուղղեալ նաւապետէ զոր զգեցեալ եմք . իսկ եթէ անփոյթ առնեմք, ոչ ինչ օգտիւնք : Չանխաւս ծանխուք, քանզի ինքն անխմանալի է . կանգնեսցուք 'ի վերայ վիմի և ոտն հարցուք թշնամոյն : Ի՞նչ հեղգայք, այլ զօրութիւն սաղմոսեսցուք և աստացուք . որ

մինչ սպասաւորեմք նոյն մերոյ, զամենայն յայտնէ մեզ զխորհուրդս իւր . և դուք զայս ամենայն կրէք՝ զպահս և զազմք և զխուսութիւն և զպիտութիւն և զառութիւն և զաշխարհայն փշտոս, և ասէք՝ թէ ինչ ոչ տեսանեմք զձեռն կեալս . և ստուգապէս վասն այնորիկ ոչ տեսանէք, զխորհուրդք զազմք և խենկէք և պիղծք են 'ի սիրտս ձեր՝ որք հեռացուցանեն զձեզ յայ, վասն այնորիկ ոչ յայտնէ մեզ զխորհուրդս իւր : Եւ գնացեալ պատմեց ծերոցն զբանս քրմին կռոյն, և նոքա պատնջեցան և ասեն . չճմարիտ այգպէս է, զի պիղծ խորհուրդք մարտնէ զմեզ յաստուծոյ :

Ասաց հայրն Անան . գորբին մինչ կռել սկսանքից պատնջ երկաթոյն, նախ խորհի 'ի մտի թէ զինչ արաւցէ, մանգաղ կամ կաշն կամ բրդէ և կամ ոչլ ինչ . այսպէս պարտ է և մեզ քննել թէ առ որս առաքինութիւնս եկաք և կամ զորս ուղղեսցուք և կամ որ պահանջէք, զի մի ընդունայն աշխատեսցուք :

յուսայ 'ի տէր, որպէս լեւան Սիմն մի սատանեացի յաւիտեան բնակեալն յԱրուստղէմ:

ԻՍՍՑ Ժերն ցանաւին. որդեակ, մի ծիծաղիւր, զի մի հաղածեացես զերկիւղն նայ 'ի քէն:

ԻՍԷ աբայ Սրտիտո. եթէ պահեացէ մարդ զսիրտ իւր 'ի բարի և 'ի նմա զնծային բանս, 'ի բայ կացցէ 'ի նմանէ թշնամին. ապա եթէ գտանէ 'ի նմա տեղի ըմբռնել զնա, և հեռանայ առ սակաւ սակաւ յայ: Օ որ որինակ չբազն որ անօթ է լուսայ և երևեցոցանէ զնա. իսկ ապա թէ հեղգայ առնու իւզ՝ շիջի և զօրանայ խաւարն 'ի վերայ նորա՝ ոչ կարացեալ առ մեզ ծագել. քանզի պէտս ունէր կերակրոյ նախ քան զանցանելն և զշրջանել լուսոյն: Իբրեւ եթէ տեսանէ թշնամին եթէ չունի և ոչ մի լոյս և ոչ ջերմութիւն հրոյ, յափշտակէ զչորազն և բնկեցեալ մանրէ. իսկ եթէ միայն է առկայ ծեալ, ոչ շիջանի պղնձն, այլ գարձեալ տանուտերն անօրինէ լուսոյն մինչև բորբոքի: Իսպախ և անձինք հեղգացելոցն եթէ ոչ փութան յառնել, առ սակաւ առ կաւ պահասէ 'ի նոցանէ սուրբ հոգին, և մինչև 'ի վախճան շիջանի 'ի նոցանէ ջերմութին, և ապա թշնամին յիւր հաւանութի գրաւէ զհոգին, և զնարմինն ցնդէ զգայարանօքն յախտս և մանրէ: Իսկ եթէ իցէ նա մը տաղիւր առ նա, և ըստգտեալ յանկարծակի համբառնայ 'ի հեղգութին նա՞նքն զթութին 'ի վառտակ, որ լուս 'ի սիրտ իւր լոյս գիտութե և լուսացէ զոր յառաջն գործեաց, և այնուհետև պահեացէ զինքն բազում զգութեմ մինչև յայցելութին իւր և 'ի մտանել յաւիտեանական լոյսն՝ որում այսպէս արժանի լինին:

ԻՍՍՑ աբայ Լազարիտո. յիշատակեա յամենայնի զքէն քո և մի մտանաբ զյաւիտեանական դատապատանն, և ոչ լինի զբազումն 'ի վերայ անձին քո:

ԻՍԷԻՆ Ժերքն եթէ երիս զօրութիւն ունի սատանայ որք առաջի երթիցեն ամենայն մեղաց, նախ մոռացումն, երկրորդ հեղգութի, երրորդ ցանկութի. եթէ եկեացէ ցանկութի, ծնանի զմոռացումն և զհեղգութիւն, և 'ի

Ստոյն Ժերքն՝ եթէ երեք են զօրութիւնք գիւսայ որ առաջի ըն. Թանան ամենայն մեղաց, մոռացութի, ծուլութի, ցանկութի. զի եկեալ մոռացումն՝ ծնանի նա զծուլութի, և 'ի ծուլութեն 'ի ներքս մտանէ և ցանկութի, և 'ի ցանկութեն կորնչի մարդ: Զի թէ արժան

ցանկութեան անկանի մարդ. ապա եթէ արթուն իցէ միտքն, ոչ գայ 'ի մոռացումն. եթէ սթափ իցեն միտքն 'ի մոռացմանէ, ոչ գայ 'ի հեղգութի. և եթէ ոչ առնէ զցանկութի, ոչ գայթակղի շնորհքն Վրդի:

ՄԱՍՏ՝ հայրն թնոյնաս. վասն զի չարատեն միտք մեր 'ի տեսութիւնայ, գերիմէ 'ի մարմնական ախտա:

ՆԵՐ՝ ոմն ճգնեալ յոլով ամս, պահեալ լինէր 'ի շնորհացն այ և ոչ կրէր պատերազմ 'ի դիւաց, վասն ս. րոյ և այլոց հաւատարմ և ստէր. զինչ կարէ առնել բնաւ: Եւ թոյլ տալով տեսան՝ յերևան ել նմա դեն և ասէ. բնդէր հայհոյես դիւ, և զինչ մեղաց բեզ. ա. հա քառասուն ամ այլ ժամանակ ունիս, գտանեմ ժամ զի նեղեցից գրեզ. Եւ նորա ապշեալ ասաց 'ի մեծ. բզ. քառասուն ամ զիսորդ կարացից կուել և կրել զայս ամենայն ճգնութիւնս: Եւ խորհեցաւ դնալ 'ի քաղաք ժամանակս ինչ, և դարձեալ դառնալ. իսկ հրեշտակն

են միտք, ոչ գայ 'ի միտք մոռացումն. իսկ ուր ոչ գայ մոռացումն, անդ ոչ է և ծուլութի. և ուր ծուլութի ոչ իցէ, անդ և ոչ ցանկութիւն է. և ուր ոչ գայ ցանկութի անդ և ոչ անկումն մարդոյ, այլ կեալ և մեալ շնորհքն Վրդի:

Այսպէս հայրն թնոյնաս. վասն այսորիկ զի պակասեցանեմք զլ միտս մեր 'ի տեսութեանն այ, ծառայ առնեմք զիշխանական միտս և զմարմնս մարմնական ախտից:

Միայնակեաց ամս էր 'ի կողմանս Երզնանոս, որ ճգնէր անդ ամս բազմա. սորա շնորհեաց Թո զի ոչ երբէք պատերազմէր առ տանայ ընդ նմա. և ամենեքեան որդ գային առ նա վասն ոգափ անձին, լսեին զի անարգէր զցեա և նախատէր և ասէր՝ եթէ ոչ ինչ ունիս զլ րութի, գե գու, առ ճգնաւորսն այ: Ապա եթէ գտանէ զմանս նման իւր պիղծ և ծառայս լեալ մեղաց՝ զնստա խաբէ: Եւ ոչ ծանեալ զայս ծերն՝ եթէ ինքն շնորհքն այ կայ անփորձ. այլ իւրով զորութիւն կար. ծեր գլաղթողն լինել նմա: Ետևուր միայ երևեցաւ նմա թող տալովն այ զեն գէմ յանգիման և ասէ ցնա. ծեր, զինչ արարի ես քեզ որ գու միշտ անարգես դիւ, Թթէ նեղեցի և վնասեցի՝ ինչ քեզ: Եւ նա գար. ձեալ Բջանէր 'ի նա և զնոյն բան ասէր՝ եթթ յետս իմ, աստանայ, զի ոչ ունիս գու զորութի 'ի վերայ ծառայիցն Վրդի: Իսկ զեն բարձ. րաձայն ասէ ցնա. հոհոհ, գիտեմ զքեզ զի քառասուն ամ այլ ես կու լոց ես 'ի կեանս յայս, և յայս ամենայն ամբս գտանեմ 'ի քեզ ժամանակ մարանդելոյ և խորտակել զքեզ: Եւ իբրե զայս ասաց, ան յայս և գե զեն: Չայս իբրե լուաւ ծերն՝ սկսաւ խորհել 'ի միտս և ասէ. այսպէս ժամանակս ունիմ՝ յանապատիս չարակիւթեանք և վհատեալ ես եմ, և զեռ ես կամի Թո կեալ ինչ քառասուն ամ. արդ ելից աստի և գնացից 'ի դիւզ ուրեմն և հանգեալոյ ընդ եղբարսն և ընկերսն իմ՝ զամս ինչ, և ապա եկեալ սկսայ զճգնութիւնս զայս: Եւ իբրե մտածէր զայս՝ ել վաղվազակի 'ի սենեկէն և կալաւ զճանապարհ դնալ 'ի գեղն և առնել զոր խորհեցաւ: Եւ իբրե սկսաւ գնալ և ոչ

որ պահէր զնա՝ ասէ ցնա . ծեր, դարձիր՝ ի խուղն քո,
մի հաւատար սառանայի: Եւ եկեալ՝ ի միտս՝ դարձաւ,
և զմի չորից աւուրց հանգեաւ՝ ի տէր:

ՈՍԵ՛՛, յեղբարցն անցանէր ընդ խրճիթ մի ծերոյ և
լոէր զի ծերն այն ասէր երբեմն՝ զնա ապականեալ, զնա
պիղծ, զնա դարշ . և երբեմն ասէր՝ եկ սիրելի, եկ բա-
րեգործ, եկ բարեկամ: Եւ մտեալ եղբօրն ասաց . զո՞
կոչէիր կամ հայածէիր, հայր: Եւ նա ասէ . զխորհուրդս
բարիս կոչէի, և զչարն հայածէի որ դայր ապականեւ զիս:

Ի՞ՅԱՅ՝ ծեր . զլուսթի կրօնաւորաց, մի ինչ հոգա-
լով, այլ հայեաց ի կրթութի քո յերկիւղն այ . ննջե-
լով և յառնելով փառաւորեա զանձ, և յարձակմանէ ամ
բարչտաց ոչ երկիցես:

Կոթի հեռացեալ էր, ահա հրեշտակ տեսան որ պահէրն զնա միշտ՝
երեսցաւ նմա և ասէ ցնա . ուր ուղղեալ ես գնալ, ծեր գու: Եւ նա
ասէ . ելանեմ ի քաղաք: Ասէ ցնա հրեշտակն . դարձիր ի սենեակ
քո և մի հաւատար բանից սառանայի, այլ համարեա զքեզ խորհա-
լեալ քննանէ: Իսկ ծերն եկեալ ի միտս՝ դարձաւ ի տեղի իւր, և
եկաց աւուրս երիս, և ի չորրորդումն փոխեցաւ առ տէր:

Եւ ծեր ամեն տակ ի սենեկի իւրում, և եկն առ նա հայր ամեն ի գի-
շերի և լուա ի ներդուստ կողմանէ կոխա զի կոպէր և ասէր . հե՛րա-
րի ե, այլ մինչ գնացից աստի, և գու եկիր այժմ բարեկամ բարի:
Յայնժամ մտեալ ի ներքս եղբայրն ասէ ցնա . ընդ ուժ կոպէիր,
հայր: Ասէ ցնա ծերն . զարխորհուրդս վարէի ի բաց և զբարիս կոչէի:

Ասաց ծերն . ասացիր զլուսթի և մի հոգացես ինչ, և խորհեա
զերկուշտի այ . և եթէ կայես և եթէ ննջեցես, ոչ երկիցես երբեք:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգմանութիւն

ԵՂԱՍԵՐ ոմն աղաւթի զհայրն Մարտինոս լուել բան
'ի նմանէ : Մէ ցնա ծերն . ստիպեցիր յամենայն գորա-
թենէ քումմէ և ճգնեաց , որպէս զի ամենայն գործ ներ-
քին մարդոյն անային եղիցի , զի ներքինն յաղթեսցէ
արտաքին ախտից . զի թէ խնդրեսցուք յայ՝ յայտնե-
ցէ մեզ , և թէ կարցուք զնա՝ բնակեսցի առ մեզ :

ՄԱՍ Հայրն Մարտինոս՝ թէ պարտ է կրօնաւորի զի
մի թողցէ զմիտա իւր դատել զընկերն 'ի վերայ իրիք
ինչ . քանզի առանց պահպանութե պատուիրանացն նոյ
ոչ ուղղեսցի մարդ յառաքինութիւն , այլ պարտ է մար-
դոց զի յամ ժամ միշտ առցէ 'ի մտի զդատաստանս նոյ :

ՄԱՍԵԱԼ Հայրն Մարտինոս եկաց 'ի վարդի սովիտ եր-
կուս , և ապա ել առ Հայրն Պիմէն և առէ ցնա . եթէ
գնացից 'ի սենեակ ընկերին և կամ նա գայցէ առ իս
վասն պիտոյից ինչ , խորշիմք խօսել ընդ միմեանս , մի
գուցէ օտար բան ինչ անկցի 'ի մէջ : Մէ ծերն . բա-
րւոք առնէք , զի պարտ է 'ի մանկութե պահել զբե-
րան : Մէ Մարտինոս . ծերքն զինչ առնէին : Մէ Պիմէն .
ծերքն ելին 'ի մեծամեծ առաքինութիւն , և ոչ առնէին
օտար ինչ յանձնս թէ խօսեսցին : Մէ Մարտինոս . և ե-
թէ հարկ լիցի խօսել ընդ ընկերն , 'ի գրոց խօսել պարտ
է , թէ 'ի հարցն բանից : Մէ ծերն . լուին լաւագոյն է ,
իսկ եթէ լուել ոչ կարացես՝ առա 'ի բանից ծերոցն և
մի 'ի գրոց , զի բանք գրոց ծանուցք են և վիշտս բերեն :

ԵՂԱՍԵՐ երբեմն Հայրն Մարտինոս և Հայրն Մարտինոս
'ի միասին . առէ Հայրն Մարտինոս զհայրն Մարտինոս թէ երբ
նստցուք մեք 'ի սենեկի , հայր : Մէ ցնա հայրն Մար-

նիւէլ. ո՛վ առցէ 'ի մէնջ այժմ՝ զտէր, և զի 'ի սենեկի
 ան իցէ. զի աչք տեսան տեսանեն զամենայն յամենայն
 նի յամենայն ուրեք:

Եւ ըստ հայրն յայլիս՝ թէ կարճանութի և ատել
 զքնիւն 'ի մտի՝ ոչ թողուն տեսանել զլոյսն, այլ խնդր-
 րեացուք յեջ զի տացէ մեզ ողբս, զի լացցուք զմեզս մեր,
 և զի փութասցուք փախել 'ի մարդկանէ, և ոչ համար
 ձակեացուք առ արս գռեհիկս, և մի խօսեացուք զբանս
 ունայնս, որպէս զի մի մթասցին միտք մեր 'ի ծանօթու-
 թենէն այ. քանզի անհնար է որոց ասեն կամ լսեն ըզ-
 քանս կենցաղականս՝ եթէ ունիցի 'ի սրտի իւրում հա-
 մարձակութի առաջի այ: Իսկ որ ասէ եթէ ոչ քնախմ
 ես 'ի լոյս և 'ի տեսութենէ երկրաւոր բանից և յիրէ,
 նման իցէ նա կուրի՝ որ թէ և մերձեսցի 'ի ճրագ վա-
 ռեալ՝ ոչ կարէ տեսանել զլոյս նորա. և այս յայտ ևս
 յարեգակնէ է, որ 'ի ծագելն իւր լուսաւորէ զամենայն
 երկիր, և 'ի փոքու ամպոյ ծածկի լոյս և ջերմութի նո-
 րա: Դարձեալ ասէ. փութացիր փախել յերկոյ յայսց
 ախտից որ խորտակեն զհոգի, որք են այսոքիկ, արծաթ-
 օիրութի, պատուասիրութի և որկրամուրութի, որք ե-
 թէ յաղթեսցեն անձին՝ ուղղել ոչ ևս թողացուցանեն:

Եւ ըստ հայրն Պետրոս՝ եթէ հարցի երբեմն զձերոյ
 խնայ և ատացի. ո՛վ իցէ ծառայ այ: Եւ նա ասէ. մինչ
 իցէ մարդ ծառայ միոյ ախտի, ոչ է նա ծառայ այ, այլ
 ծառայ ախտին այնորիկ է յորմէ ըմբռնեալն իցէ. և որ-
 քան յախտին յայնմիկ կացցէ նա՝ ուսուցանել ոչ կա-
 րէ, զի անթէ է նմա ուսանել կամ ուսուցանել նախ
 քան զազատիլն 'ի յախտէն, և կամ թէ աղօթել վասն
 այլոց. քանզի որպէս խնդրեսցէ նա ազատութի այլոց՝
 մինչ ինքն ծառայ իցէ: Եւ ոչ իցէ նա ծառայ և ոչ
 սիրելի այ՝ թէ խնդրեսցէ ինչ վասն այլոց յայ. այլ յա-
 րաժամ՝ զայն խնդրեսցէ, որպէս զի ազատեսցի յախտէ
 իւրմէ. քանզի որքան ժամանակս յախտին կացցէ, խը-
 ցեալ է բերան նորա և ոչ կարէ խնդրել ինչ յայ, քան-
 զի որքան 'ի հնազանդութի ախտին կացցէ մարդ՝ լալ
 և տղաւ պարտ է զանձն, զի ոչ ունի յանձին զմարդու-
 թիւն զոր խնդրէ ան յամենայն մարդոյ: Դարձեալ ա-
 սէ. ամենայն որ խնդրեսցէ զտէր ցաւազնեալ սրտիւ՝
 լսէ նմա ան, և զոր ինչ խնդրեսցէ 'ի նմանէ խմբաբու-

Թեամբ՝ շնորհեցէ նմա . այլ արարտ է նմա ոչ կապիլ
և ոչ ընդ մի ինչ երկրաւոր , այլ միշտ հոգաացէ զանձն
իւր՝ Թէ ինչ կացցէ առաջի աթոռոյն այն դատապարտ :

ԵՍԱՑ հայրն լիւթորէ սկիտացի . խորհուրդ իմ նե-
ղէ և շիտթէ դիս . և Թէպէտ և գործով կատարել զայն
ոչ կարէ , սակայն 'ի կատարեալ առաքինութի խափա-
նէ դիս : Իսկ որ իմաստունն իցէ , զարթնու և զջջայ և
յառնէ յազօթս և մերժէ 'ի մտացն զնա :

ԵՍԱՑ Ժերն . եղբայր ոմն 'ի բաղմութի փորձութեց
կամեցաւ գնալ 'ի տեղւոյն իւրմէ . և իբրև հագաւ լոջ-
հողաթափ իւր , ետես զայլ եղբայր որ հագաւ զտան-
դալ իւր յորմէ փորձէրն զնա , և ասէ ցնա . ոչ զտան
իմ գնաս դու 'ի տեղւոյն յայտնանէ , և ահա ես յա-
ռաջեմ քան զքեզ 'ի տեղին ուր գնացես գու անդ : Եւ
հա ուր ոչ գոյ արթնութի մտաց , անձամբ զանձն տոյ
'ի փորձանս և հետեւի նմին :

ԵՍԱՑԻՆ երբեմն եղբայր ոմննք փորձել զհայրն ի
հաննէս կարճիկն , զի ոչ հանէր քան կենցաղական 'ի բե-
րանոյ իւրոյ , և ասեն ցնա . գոհանամբ զայ , հայր , զի
անձրևեաց յոյժ յայս ամ , և սրբեալ արմաւենիքն ա-
րարին տերևս Թաւս , և գտանեն եղբայրն գիւրաւ զձե-
ռագործս իւրեանց : Եւ ցնասա Ժերն . այդպէս իցէ և
հոգի մարդոյ . յորժամ դայ 'ի նա շնորհք հոգւոյն սրբ-
բոյ , նորոգէ զնա և զօրացուցանէ , և հանեն նոքա զոտոս
առաքինութեց զսէր և զերկիւղն այ :

ԵՍԻՆ Զանանէ՝ եթէ հիւսեաց երբեմն զսիրայ եր-
կուց սփրիգոց , և կարեաց մին մի սփրիդ և ոչ ծա-
նեաւ մինչև եհաս յորմն տանն , քանզի միտքն իւր կա-
պեալ էր 'ի տեսութիւն այ :

ԵՍԱՑ հայրն ի հաննէս կարճիկն՝ եթէ նման եմ
ես մարդոյ որ կացցէ 'ի ներքոյ մեծ ծառոյ , և տեսա-
նիցէ զգաղանս և զսողունս բաղումս զի գան 'ի վերայ
նորա , և նա փախուցեալ 'ի նոցանէ ելանէ 'ի ծառն և
փրկի 'ի նոցանէ . այսպէս և ես նստեալ կամ 'ի սենեկի
իմում , և տեսանեմ զճար խորհուրդս եկեալ 'ի վերայ
իմ , և ես դիմեմ առ անձ 'ի ձեռն աղօթից և զերծա-
նիմ 'ի նոցանէ :

ԵՂԲԱՑՐ ոմն եհարց ցհայրն ի հաննէս և ասէ ցնա .
զինչ արարից , հայր , բաղում անդամ գան եղբայրն

ամենել զիս 'ի գործ, և տկար եմ և 'ի պատուիրանէն երկնիւմ: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ ցնա. Վաղեբ ասէր ց' } ետու Վաւեայ. քառասուն ամի էի ես մինչ առաքեաց զիս Ողսէս աստ ընդ քեզ. և արդ եմ ես ութսուն և հինգ ամաց. և որպէս յայնժամ կարող էի, այնպէս և այժմ կարեմ մտանել 'ի պատերազմի. այս պէս և դու, եղբայր, եթէ կարող ես գործել՝ ուր և կոչիան գնասցես, և եթէ ոչ կարող իցես գործել՝ նիստ 'ի սենեակ քո և ողբա զմեզս քո. և եթէ տեսցեն ըզքեզ յողբա՝ ոչ բռնադատեսցեն զքեզ 'ի գործ ինչ:

ԸՅԵՒՆ ՂՏՕՐԷՆ ՅՏՀԱՆՆՈՒ ԵԹԷ գնաց յեկեղեցին 'ի Վիտէ, և լուսու զհակառակութի և զգոտուութիւն եղբարցն և դարձաւ 'ի սենեակ իւր, և անց շուրջ զսեւեկան երիցս անգամ և ապա եմուտ 'ի նմա. իսկ իբրեւ տեսին եղբարցն՝ ոչ իմացան թէ զինչ արար, և հարցին ցնա զայն: Եւ նա ասէ. ականջք իմ լի էին գոտուութեամբն զոր լուայ, և անցի շուրջ զսենեկոյն, զի արտաքոյ թափեցից զնա և սրբեցից զսեւիկս իմ, և այնպէս հանգարտեալ մտաք մտից 'ի սենեակ իմ:

ԴՆԱՑ ԵՐԲԵՄԷ Եղբայր ոմն, զի առեալ տարցէ 'ի ծախել զսփրիզս հօրն ՅՏՀԱՆՆՈՒ: Եւ ծերն և ասէ ցնա. զինչ պիտոց է քեզ, հայր: Եւ նա ասէ. տուր զսփրիզս քո, հայր: Ստաւ 'ի ներքս ծերն որպէս թէ բերցէ, և մոռացաւ և նստաւ 'ի կարել զսիրայն: Վարձեալ բախեաց եղբայրն, և ել առ նա եհարց, և նա զնայն առաց. և եմուտ դարձեալ 'ի ներքս զի բերցէ զսիրայն, և դարձեալ մոռացաւ և նստաւ կարել: Իսկ եղբայրն երբորդ անգամ բախեաց, և հայրն ել առ նա և ասէ. զինչ խնդրես: Եւ նա ասէ. զսփրիզս քո, հայր: Յայնժամ զնա տարաւ 'ի ներքս և ասէ. եթէ զսփրիզս խնդրես, առցես զնոսա և գնասցես:

ԴԱՐԶԵԱԼ ուղտապան ոմն ևս գնացեալ առ հայրն ՅՏՀԱՆՆԷՍ բառնալ զձեռագործս նորա և տանել այլուր. և իբրեւ եմուտ առնուլ, մոռացաւ զայն, զի միտք նորա էին առ անձ վերացեալ. իսկ ուղտապանն այն ներեք, և բախեաց զգուռն զի յամեաց: Ըբէ հայրն. զինչ կամես, եղբայր: Իսկ նա ասէ. զձեռագործն քո, հայր: Եւ իբրեւ յանձին կալաւ տալ, դարձեալ մոռացաւ. իսկ եղբայրն երբորդ անգամ բախեաց զգուռն, և ել հայրն

առ նա և զնոյն բան լուռ. 'ի նմանէ. և իբրեւ եմուտ բերել հայրն (}ոհաննէս, առէր՝ սիրայ ուղտ, սիրայ ուղտ, զի մի մուտացի մինչև բերցէ :

Եւսի հայրն Խաղտրէ. զնացի երբեմն 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործ իմ, և տեսի զի հարաւ յիս յան կարծանի սրտմտութի. իսկ ես թողի զանութիսն զայնոսիկ, և փախեայ 'ի տեղւոջէն յայնմանէ և ազատեցայ 'ի նմանէ :

Եւսիս վասն հօրն Երողանի՝ եթէ էր նորա աշակերտ որ կոչէր Խահակ, և ուսաւ նա զամենայն գործս բարիս : Եւ ստացաւ լուութի և հանգարտութի զարմանալի. և իբրեւ գնայր յեկեղեցին, ոչ զոր թողոյր որ խօսէր ընդ ինքն, այլ ասէր. ամենայն ինչ բարի է յիւրում ժամանակի : Եւ 'ի կատարել աղօթիցն՝ իբրեւ 'ի հրոյ փախուցեալ գնայր 'ի սենեակ իւր : Բազում անգամ ապին եղբարցն զինի աղօթիցն տաքսիմատս և բաժակաւ գինի, և նա ոչ առնոյր. և ոչ եթէ յօհնութենէն յայն բաժանէր յեղբարցն նա, այլ զլուութիւն պահէր և զհանգարտութի աղօթիցն : Եւսի հիւանդացաւ նա երբեմն այնչափ՝ մինչև անկաւ 'ի մահիւն, և լուեալ զայս եղբարցն եկին տեսանել զնա. և իբրեւ նրա տան եղբարցն և հարցին զնա զցաւացն և ասեն ցնա. հայր Խահակ, ընդէր փախչիս յեղբարցն յորժամ կատարի աղօթքն : Իսկ նա ասէ. ոչ փախչիմ ես յեղբարցն, քաւ լիցի, այլ փախչիմ 'ի խորդախութէ դիւացն. և եթէ որ ունիցի լոյս վառեալ 'ի ձեռին և յա միացի յօդս՝ շիջանի ճրագն, փնայէս և մեք եմք. լուսաւորիմք մտօք 'ի ժամ օուրք խորհրդոյ պատարագին. իսկ եթէ յամեմք արտաքոյ սենեկին մերոյ, խաւարին միտք մեր : Եւսպէս էին կեանք հօրն Խահակայ :

ՍԵՄԵՐԻ մեզ հայրն Լիսիանէ վասն ծերոյ ումեմն որ բնակէր յանապատ՝ եթէ խնդրեաց յայ շնորհել նմա զի մի երբեք նիրհեցի յաղօթս, և էառ զխնդրելին. բայց եթէ աշխարհի բան ինչ գայր 'ի ներքս, վաղվաղակի ննջէր և ոչ թողոյր մտանել 'ի լսելիս իւր բան գատարկ : Եւսի այս ծեր՝ եթէ դեք պատրաստեն ձգել յաղօթից միջի ստախօտութի, և այն ամենայն հոգեւոր վարդապետութե թշնամի և հաղածի է : Եւսաց և օրինակ առ այս այսպիսի՝ եթէ խօսէի ես երբեմն վասն

չահաւ անձին առ եղբարսն, որք այնչափ խորին քնով ըմբռնեալ եղին, մինչ ոչ կարացին ամբասնալ զայս խրեանց. իսկ ես կամեցայ յանդիմանել զխաբէութիւն թշնամոյն, և բան գատարի 'ի մէջ բերի' յորոց վերայ զուարճացեալ զարթեան ամենեքեան: Իսկ ես հառաչեալ ասեմ, եթէ մինչև ցայժմ՝ զերկնաւորսն խօսէի ձեզ՝ և աչք ամենեցուն ձեր ծանրացեալ էին, և յորժամ բան ունայն եկն 'ի միջի' զարթեայք ամենեքեան. վասն որոց աղաչեմ, եղբարք, ծաներուք զխաբէութիւն զիւաց, և պահեցէք զանձինս 'ի նիրհութենէ հեղգութեանց յորժամ լսիցէք և կամ ասացին բան ինչ 'ի գրկութիւն հոգւոց:

ԵՍԱՑ հայրն Խալէս. ոչ կարող իցէ մարդ մտանել 'ի զինուորութիւն Վիտի, եթէ ոչ եղիցի ամենեւեմ հօր, և արհամարհեցէ զպատիւ և զհանգիստ, և հառցէ զիսն մարմնոյ, և պահեցէ զամենայն պատուի բանս նոյ: Եւ արձեալ ասէ. ստացուք զգուշութիւն, զպաշտութիւն, զհեղութիւն և զանպաշտութիւն և զյոյս բարի և խաղաղութիւն ունել առ ամենայն մարդ, խորպէս զի գերծցուք 'ի մօրէ ամենայն չարեաց, որ է համարձակութիւն և յանդուգն լքութիւն և անտանձութիւն:

ԵՐԱՍԵՐ ոմն Եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. զինչ արարից զհօգի իմ, հայր, զի ոչ երկնի յայ. Ի՞նչ ցնա ծերն. գնա միտքանեաց ընդ մարդոյ երկիւղածի յայ, և մինչ կացցես ընդ նմա՝ ուսուցէ քեզ գերկիւզն նոյ վարուք իւրովք:

ԵՐԱԵՄԻ նաեւ հայրն Խաչակի առ հօրն Պիմէնի, և լուալ զձայն հաւու և ասէ ցնա. Է՛ այս ինչ աստ, հայր: Իսկ նա ասէ ցնա. Խաչակի Խաչակի, զինչ բռն նաղատես զիս ասել քեզ, զի դու և նմանիք քո լեք զայգաբոխդ. իսկ որ զգաստ և արթուն իցէ՝ և ոչ մի ինչ լուիցէ 'ի ձայնից կենցաղոյս:

ԵՐԱՍԵՐ ոմն Եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. առ ինձ բան, հայր: Ի՞նչ ցնա ծերն. հօր մինչ բարոքեացի 'ի ներքոյ կաթսայի, ոչ կարեն մերձենալ 'ի նա ճանճք և կամ մօտիւք և կամ այլ ինչ սագուն. իսկ յորժամ զովասոյի՝ յայնժամ ժողովեալ լլցեն գնա ճանճք և այլք: Ի՛յսպէս և կրօնաւորն իցէ. զի մինչդեռ ունի զի գլխունութիւն նծային գործոցն 'ի սրտի, ոչ կարէ թըլ:

նազն ընկենուլ զնա. իսկ յորժամ պոխտի այն յանձնէ, ախտը զանազանք տերեն, և կորիցէ մարդ. վասն այսորիկ այլ ինչ ոչ պիտոյ իցէ ծերոյ, բայց միայն սիրտ սուրբ և արդար ունել և սէր առ տէր անձ :

ԵՂԱՍԹ ռննե՛հաւոյ ցհայրն Սիմէոն և ասէ. եթէ երանեմ 'ի սենեկէ իմնէ և տեսանեմ զեղբայր ռնն զի շփովի և ես շփովիմ ընդ նմա, և թէ տեսից զի ծիծաղեսցի՝ ծիծաղիմ՝ և ես ընդ նմա, և իբրև մտանեմ 'ի սենեակ իմ, ոչ ունիմ զնոյն հանգիստ մտաց զոր նախն ունէի : Ի՞րէ ցնա ծերն. և ճրպէս լինիցի այդ, որպէս զի ելեալ արտաքս շփովի ընդ շփովեալն և ծիծաղես ընդ ծիծաղողուն, և դարձեալ մտցես 'ի խցի՝ և զխորդ գրտցես զնոյն հանգիստ և լինիցիս որպէս կանխուան : Ի՞րէ եղբայրն. և զինչ ևս պարտ իցէ առնել, հայր : Ի՞րէ ծերն. և 'ի ներքուստ զգուշացիր, և արտաքուստ առաւել ևս զգուշացիս. զի երեքին սղա քան զամենայն պիտանիք իցեն՝ երկուցն ան, և արթըք պահք ամիսցեալ, և բարի առնել ընկերին. զի մարդ ոչ կարող է տեսանել արտաքուստ, այլ յորժամ 'ի ներքուստ յառնեն պատերազմունք. իսկ որք խնայուածք պատերազմն, արտաքնն զնոսա, զի ոչ տեսանին մեր զյառաջագէմ գործն՝ ոչ թողուն զմեզ ուղղել զօգուան մեր :

ԻՍԱԾ հայրն Սիմէոն. դարձուցես յետա զայս քո, զի մի տեսցես զունայնութի, զի ազատութի օտարակից իցէ անձին :

ԻՍԱԾ դարձեալ. եթէ դք հրաժարեսցէ յամենայն հակառակութէ և 'ի շփովմանց մարդկայնոցս, զոյ և բնակի 'ի նմա հոգի սուրբ :

ԻՍԱԾ դարձեալ. սկիզբն և կատարումն բարեաց է երկիւղն ան, զի գրեալ է. սկիզբն զգնութե երկիւղ տեսան : Եւ Ի՞բրահիմ մինչ մատոյց զպատարաքն, և լուա ձայն յայ որ ասէր. արդ գիտեմ զի երկիւղս գու'ի տեսանէ :

ԻՍԱԾ դարձեալ հայրն Սիմէոն, ողորմութիւն ան յոր մէհեակ եղէ կրօնաւոր, ոչ զգնացայ ես 'ի վերայ թշբանի զոր խօսեցաւ բերան իմ :

ԵՂԱՍԹ ռնն ցհայրն Սիմէոն ցվարդապետ հօրն՝ ալ տայ և ասէ. յորժամ 'ի սենեկի նախմ, խաղաղութիւն է անձն իմ. իսկ յորժամ մտանէ առ իս եղբայր դք և

բերէ 'ի ներքե բանս օտարս, յայնժամ շփոթի՞ւնն իմ: Ի՞նչ ցնա հայրն Պետրոս՝ եթէ ասէր ցիս հայրն Պ՝պօտ, եթէ բանալիք քո բանայ զգուռն իմ: Ի՞նչ եղբայրն. և զի՞նչ իցեն միտք բանիդ այդորիկ, հայր: Ի՞նչ ասէ ցնա ծերն. եթէ որ գայ առ քեզ և դու ասես նմա, որպէս իցես և կամ ուստի գայցես և որպէս իցեն եղբարքն, մի՞թէ պակասեաց որ 'ի նոցանն. այսպէս բանաս զգուռն եղբօրն, և լսես զոր ոչ կամիս: Ի՞նչ եղբայրն. այդպէս իցէ, հայր, և զի՞նչ պարտ իցէ առնել յորժամ գայցէ եղբայրն: Ի՞նչ ցնա ծերն՝ թէ ողբ բռնորովմբ վարդապետ են. և ուր ոչ իցեն ողբ, անդ պահել զմիտս անհնար իցէ: Ի՞նչ եղբայրն. մինչդեռ 'ի սենեկին նստիմ, ընդ իս իցեն ողբ. իսկ մինչ երանեմ 'ի իցէն և կամ գայ առ իս որ, այլ ոչ գտանեմ զնա: Ի՞նչ ասէ ցնա ծերն. ոչ հնազանդեալ է նա քեզ, այլ է երբեմն զի կացցէ ընդ քեզ և երբեմն զի գնացցէ 'ի քէն. քանզի գրեալ է յորէնս՝ թէ առցես ծառայ հրեայ, վեց ամս ծառայեսցէ քեզ, և յեթմերորդում ամին ազատեսցես զնա. իսկ եթէ ոչ թողցէ նա զկին և զորդիսն զոր ստացաւ 'ի տան քում և ոչ կամեացի գնալ, հանցես զնա 'ի վերայ գրան քո և ծակեսցես զձախառ ունին նորա, և եղիցի նա ծառայ քո յաւիտեան: Ի՞նչ եղբայրն. և զի՞նչ են միտք բանիդ, հայր: Պատասխանի ետ ծերն. եթէ աշխատի որ ըստ կարի իւրում 'ի վերայ գործոյ ինչ, կարող է պահել զնա և ունել երբ և կամեսցի. քանզի ոչ որդեգրեալն որդի կացցէ ընդ մարդոց ծառայել նմա, այլ որ ճշմարիտ որդին իցէ՝ ոչ թողաւ զհայր իւր. այսպէս և ողբն իցեն: Ի՞նչս երանելիս ասէր զայս այսպէս:

ԻՍՅԵՐԷՐԵԼԻ հայրն Սիւրբ 'ի սենեկի իւրում, և բախեաց աշակերտն իւր զգուռն. իսկ ծերն ձայն արձակեաց 'ի իցէ անտի և ասէ ցնա. փախիր, Ի՞բրահամ, փախիր, զի ոչ կտրիմ արդեօք տեսանել զքեզ:

ԵՂԵՐԵՄ ԵՄԵՆԻ աղաչէր զհայրն Սիւրբ և ասէր. առաջես ինձ բան: Ի՞նչ ցնա ծերն. նաացիս արժուն 'ի սենեկի քո, և այլ յանձնեսցես արտասուօք զանձն քո և հանգիցես: Ի՞նչ եղբայրն. հայր, կամիմ պահել ըզ խորհուրդս իմ և ոչ կարեմ: Ի՞նչ ծերն. որպէս կարասցաք պահել զմիտս և զխորհուրդս մեր, վասն զի թողեալ եմք 'ի բաց զերան և զունին մեր:

ՀԱՐՑԻՆ ունեց ցհայրն Արամանէ և ասեմ ցնա. զոր ճգնութի արարեր, հայր, զի ասեր զայգալիսի գիտութի յայ: Այն ասե ցնասա. ոչ երբէք թողի մտանել ի միտս իմ խորհուրդ՝ ընդ որ ոչ հաճի ան:

Այսպէս հայրն Արաման ցհայրն Արամանէ և ասե ցնա. կարող իցէ մարդ յամենայն աւուր սկիզբն առնել: Այն ցնա ծերն. եթէ ճգնաւոր իցէ, կարող է առնել:

Այսպէս հայրն Արաման. զոր օրինակ զինուորք թաղաւորի ոչ կարեն այլուր հայել մինչ կան առաջի նա, ապաւն և մարդ որ կացցէ առաջի այ, եթէ միշտ ցնա տեսցէ ի մտի՝ ոչ կարէ թշնամին ձգել զնա: Այդ զարթիցութ, եղբարք, և զգուշացութ, զի ի զգայարանաց մերոց իբրև ի պատահանից ելանեն գողք և կռուպան զմեզ, թէպէտ և մեք ոչ կամմաք:

Այսպէս ասե. պարտ է մեզ միշտ ընդդիմանալ տել թշնամեաց մերոց, և քանզի արտաքուստ և ի ներքուստ կուին ընդ մեզ. և զոր օրինակ նա երբեմն յալեաց արտաքուստ խորտակեալ կործանի, և երբեմն ի ներքուստ ի բռնանէն ծանրացեալ խորտակի և ընկնուի, այսպէս պատահի և մեզ. երբեմն յարտաքին մեղացն կորնչուի, և երբեմն ի ներքին խորհրդոցն առաւրիմ: Այլ և պարտ է և յարտաքին մեղաց որ ի մարդկանէ են՝ զգուշանալ, և զներքին կողմանց ախտաւորութեան և մարդկել: Այն ասե ցնա. ամենեքեան գիտեմք, որդեակ, եթէ որպէս պարտ է կեալ, այլ ի ծալութի յաղթեալ պակասիմք ի կենաց:

Այսպէս երանելին Անկիլիսիկէ. սիրեցք, ոչ կարեմք աստ անհոգս լինել, որպէս գիրք ասեն՝ եթէ որ կարծենն կեալ՝ զգուշացին զի մի սնկցին. քանզի անյայտ լեզամք ընդ ծով կենցաղցոս, որպէս և գիրք զերկիր ծով կոչեն. իսկ կողմանք ծովու այլ և այլք են, զի ոմն քարայրուն կողմ է և ոմն գաղանաւանակ, իսկ ոմն խաղաղական: Այդ մեք որ միայնացեալ եմք, ի հանդարտ լեալ կամք ի կողմանա ծովու, իսկ աշխարհականք ի գիշերի գնան շփութմանց աշխարհի: Այլ սոքա բազումք ի գիշերին յայնմիկ և յայնմ երբադարձս արթուն լինին և փրկեն զնաւ իւրեանց յընկզմութի. իսկ մեք նիւրհեմք ծալութի ի հանդարտս յայն կեանա, ի ըջ աւուր ընկնմեք զնաւ անձանց մերոց, եթէ թողումք զթեւ և զուղիւն աղապարութեան վարաց:

ԻՍԱՑ Ժերն. յորժամ դնեմ ես զմախաթ իմ, ոչ մնամ առնուլ զնա, այլ մնամ յառաջել մահուն. և զի որ ՚ի մոի կայքէ զմահ, նա յաղթէ ձանձրութեան:

(Ի) ԵՐ ոմն գնացեալ առ այլ ծեր, և իբրև խօսէին ցմեմեանս՝ ասէ մինն, եթէ ես մեռեալ եմ յաշխարհէ, ի՞նչ ցնա միւսն ծեր. մի հաւատար զայդ մինչև ելանիցես ՚ի մարմնոյդ, և ապա ասել զայդ թէ մեռեալ իցեմ:

ԻՍԱՑ Ժերն. զինուորք մինչ ելանեն ՚ի մարտս, ոչ հոգան զայլոց եթէ ոք խոցեսցի, այլ ամենայն ոք զանձն իւր հոգայ. այսպէս և կրօնաւորի առնել պարտ է: (Ի) Ի զոր օրինակ ոչ խոցի զինուոր որ մերձ արքայի իցէ, նոյն պէս և դե ոչ կարէ մնասել անձին որ մերձ առ ան կայցէ. քանզի ասէ՝ մերձեցարուք առ իս և մերձեցայց առ ձեզ: Ե՛ւ զի գիւրաւ ցրուիմք մնաք, դիւրաւ և ձգէ զմեզ թշնամին յամենայն մեղս:

ԻՍԱՑ Ժերն. յորժամ յառնես առաւօտուն, ասա ցանձըն քո. մարմին, աշխատեաց զի կերակրեսցիս, և անձն, հօկէ զի կեցցես:

ԻՍԻՆ վասն ծերոյ ումեմն, եթէ յորժամ ասէին խորհուրդք իւր՝ եթէ թոյլ տուր այսօր և վաղիւն ապաշխարեսցես, նա ասէր. ոչ այգպէս, այլ այսօր ապաշխարեսցից, և զվաղիւն ան գիտէ:

ԻՍԱՑ Ժերն. զոր օրինակ ծածկեն զաչ եղանց և ապա լծեն զնոսա ՚ի պատնէշս, այսպէս և գեք խաւարեցուցանեն նախ զաչս մնաց մարդոյն, և ապա ընկենուն զնա ՚ի մեղս:

ԻՂԱԲԱՐԳ ԵՐԹՆ նստէին ՚ի լեառն հօրն Եստեմի, և ՚ի Ժամանակի արմաւոյն պահէին զպտուղն նորա մի մի ՚ի նոցանէ: Իսկ մի ոմն ՚ի նոցանէ մինչ հասանէր պահ նորա, ձայնէր և ասէր. փախերուք և ելէք ՚ի սրտէ իմ մէջ, չար խորհուրդք, և ՚ի պտղոյ ծառոցդ գնացէք, թըռչա՛ք երկնից, և մի մնասէք: Ի՞նչ այս եղբայր արթուն գործ հագուլ՝ յառաջագոյն զմիտն պահէր ՚ի խորհրդոց, զի հարկաւոր զայն համարէր, և ապա զծառոցն որպէս աւելորդ ինչ:

ԻՍԻՆ զծերոյ ումեմն ՚ի Եկիտէ՝ եթէ մեռանել մերձեալ էր, և չուրջ պատեալ եղբարցն զմահձօք նորա և զգեցուցին նան զպրեմ, և սկսան աղաւ. իսկ ծերն երազ զաչս իւր և ծիծաղեցաւ և զարձեալ ծիծաղեցաւ:

և զի երրորդ անգամ ծիծաղեցաւ : Ի՞նչն ցնա եղբարքն .
ասա մեզ, հայր, զի է զի մեր լափն և ողբափն, և դու ծի-
ծաղիս երիցս : Ի՞նչ ցնատա ծերն . նախ զայն ժպտեցայ,
զի դուք երկնիք ՚ի մահաւանէ . երկրորդ զայս ծիծաղե-
ցայ, թէ ընդէր դուք ոչ պատրաստէք ՚ի մահ . իսկ եր-
րորդ զայս ծիծաղեցայ, զի գնամ ՚ի վշտաց ՚ի հանգիստ :
Եւ զայս ասացեալ ննջեաց առ ժտմանս :

ԻՍԱՅ ոմն ՚ի հարանցն՝ եթէ էր ոմն կրօնաւոր ու-
սեալ և ճգնաւոր յոյժ, և զիպեցաւ նմա փոքր ինչ ծա-
լուծի, իսկ նա սկսաւ ՚ի հեղգայն նախատել զանձն և
ասել . մինչև յերբ, եղկեղի անձն իմ, հեղգատ առ կեանս
քո և ոչ ՚ի միտ առնուս դու զահ դատաստանին այ . ո
գիտէ մեռանիս ՚ի ծալուծի քո և մահանիս ՚ի տանջանս
յաւիտենից : () այս ասելով առանձին՝ արիւնաւոր ՚ի գործո
այ . {} աւուր միոջ մինչ կատարէր նա զկարգ աղօթից
իւրոց, եկին դեք շփոթել զնա : Իսկ նա ասէ ցնատա .
մինչև յերբ նեղէք զիս, ով չարք, բաւական են ձեզ
անցեալ աւուրցն հեղգութին իմ : Ի՞նչն ցնա դեքն .
յորժամ հեղգայիր դու առ մեզ, և մեր նոյնպէս առ
քեզ հեղգայաք . և արդ դու յարեար կուտել ընդ մեզ,
նոյնպէս և մեր յարեար պատերազմել ընդ քեզ : () այս
իբրև լուաւ եղբայրն, առաւել ժրացաւ ՚ի ճգնութիւնս :

ԻՍԱՅ ծերն՝ եթէ էր ոմն եղբայր ՚ի Վիտէ, և էր
նա ստէպ ՚ի սպասաւորութի իւր, ՚ի կերակուր, ՚ի մարմ-
նաւոր հանգիստն . իսկ ՚ի յայլ ամենայն ինչ ծոյլ էր
յոյժ . {} աւուր միոջ երեւեալ դեն ծերոյ ումն և ասէ .
այս անուն եղբայր կալեալ խեղդէ զիս, և ոչ թողու
զնալ զիս յիւրմէ, և յամենայն օր կայ առաջի այ և ա-
սէ եթէ փրկեա զիս ՚ի չարէ . և ողորմեալ նմա անձն
զեն զիս զօրութիւն նորա երանել ՚ի նմանէ, և նա ոչ թա-
ղու զիս երանել յինքենէ՝ մարմնոյն սպաս տանելով :

ԵրԿՈՒ ոմանք իմաստասերք գնացին առ ծեր ոմն և
հարցին ցնա, որպէս զի պատմեցէ նոցա բանս կենաց .
Իսկ ծերն լուեաց : Եւ նոքա գարձեալ բռնադատէին
զծերն և ասէին . ոչ ինչ խօսիս ընդ մեզ, հայր : Ի՞նչ
ցնատա ծերն . զի դուք բանասերք էք՝ գիտեմ ես, և ոչ
ճշմարիտ իմաստասերք էք՝ վկայեմ . մինչև յերբ ուս-
նիք զասել, և ոչ գիտէք թէ պարտ է առնել զատա-
ցեալն . գնացէք ուսարուք զլուծի և զխոկումն մահան

և զհանդարտութի և զգաստութի: Իբրև լուսն իմաստասերքն՝ ասացին. ճշմարտիւ այս իցէ իմաստութիւն անձային՝ որք զասացեալն գործով կատարեսցեն, որպէս զի գործեսցէ մեռելութի ախտից՝ ի ձեռն խոկման մահու, և սրահեսցէ վնոյն գանձն օգնականութի լուութե և ի ձեռն հանդարտական զգաստութե: Եւ խոնարհեցուցեալ զպարանոցս իւրեանց երկրպագեցին և գնացին շահեալք յամենայնի:

ԻՍԱՅ ԺԵՐՆ. Կրօնաւոր որ զկնի ելանելոյն յաշխարհէ ընկենու գանձն ի շիտթ և ի հոգս եղկելի կենցաղոյս և ի տուր և ի յառ սորա, նման իցէ նա մուրացիկ աղքատի՝ որ չըջի և պակասեալ բնաւ ոչ ունի զպէտս կենաց իւրոց, և ի բազում հոգոց անընչութե՝ թէ որպէս կեցցէ՝ յիմարեսցի և անկեալ թմրեսցի և նիրհեսցէ, և տեսանէ զկնքն ի յանուրջս հարուստս և զգեցեալս զգնեստս բազմագինս, և ի ինդութէ շարժեալ զարթեաւ, և ետես զկնքն ի յետին աղքատութիւնս և ի յաշխատանս լեալ: Եւ յապէս զիպեսցի և կրօնաւորի եթէ ոչ զգուշացի, այլ ընդունայն և սուտ ծախեսցէ զաւուրս իւր ի շիտթս և ի հոգս, և գերեսցի ի խորհրդոցն և այսին լիցի դիւաց՝ որք պատերազմին ընդ նա. և զի հաւատացուցանեն կարծել թէ վասն այ է ի շարժումն և ի հոգս և ի շիտթ նոցա: Եւ յահագին ժաման յայնմիկ յորում բաժանի հոգին ի մարմնոյն, գտանէ զկնքն եղկելի և աղքատ և պակասեալ յամենայն սուաբխութեց. և յայնժամ ծանիցէ եթէ որքան բարեաց պատճառք է խոնարհութի և հանդարտութի և միանձնաբար զգուշութի անձին, և թէ որքան տանջանաց պատճառ են շիտթք և հոգք և պատրանք մեծութեան կենցաղոյս:

ԻՍԱՅ ԺԵՐՆ. մտածեսցես միշտ զմահ, զի գործեսցես զշահ նորա, բանգի ոչ ինչ ի կարծելեաց մարդկան ծածկին յայ, և եղիցին միտք քո արթուն և մաքուր յամենայն չարեաց:

ԻՍԱՅ ԺԵՐՆ. զգուշացուք, եղբարք, և արթուն լիցուք ի ժամ պատերազմին մերոյ, և թողցուք զանցանելիս և հոգացուք զանանցն, և մի թողցուք զմիտս մեր խորհել զչար խորհուրդս, զի մի ինչ չարութի և անօրէնութի թողցուք բնակել յանձինս մեր:

ԼՍԱՑԻՆ ծերքն. 'ի միտ առցուք միշտ զբարին, որ պէտ զի գործեցուք զնա. և ճգնեսցուք, ով եղբայրք, և հսկեսցուք վասն հանդերձեալ բարեացն, և պատրաստեսցուք զանձինս յողագս ելիցն մեր աստի, և մի նայն ծախեսցուք զսակաւ աւուրս կենաց մերոց, այլ միշտ աղաչեսցուք զառաստառուր ողորմութիւն նոյն :

() ԵՐԲԻ ասացին. յառաջին սկսանել և նոր գայն 'ի կրօնաւորութիւն մարդոյ՝ ոչ թոյլ տայ տէր դիւաց զօրաբար պատերազմել ընդ նոսա, զի մի երկուցեալ 'ի նոցանէ օտար թուելով իրին դարձցի յաշխարհ : Եւսկ մինչ յամէ 'ի նա և ուսանի և ուղղի, յայնժամ գիմեն 'ի վերայ նորա պատերազմունք դիւաց և շարժմունք ցանկութեց մարմնոյ և ալիք ախտից. և յորժամ վհատին 'ի նոցանէ, ակամայ՝ դիպեսցին նմա խմնարհութիւն և ողբք և արտօսար, և զինքն միայն դատել և իւր մեղադրել. և 'ի փորձութեցս յայցանէ ինքն ուսանի և այլոց ուսուցանէ զհամբերութիւն, զփորձ և զդատաստան, և յայնմանէ գիմէ առ նձ փրկի իւր բազում արտառուք : Եւսկ բազմաց գժուարին թուեցաւ այս բան, և շփոթեալ մտօք և մթացեալ սրտիւ սրով սպանին զանձինս, և ումանք գահալէժ եղեալ կորեան յանձափ տրտմութեն, և այսպէս 'ի հայհոյութեան գիւէն վրիպեալ արարին զայս : Եւսկ ջեռեալք 'ի պատերազմաց մարմնոց, հատին զանդամս իւրեանց. այլք դարձեալ յիմարեալ եղեն առաւել յախտից պոռնկութե, և լրկեալ 'ի գիւաց կանայս առեալ բերեալ կացուցին առ ինքեանս : Եւսկ մեք մի կարճամիտ լիցուք և մի յուսահատեսցուք, այլ պնդեսցուք զմեզ արիւրբար ընդգէմ կալ փորձութեց 'ի գալ ամենայն պատերազմաց թշնամոցն. և 'ի հառանել 'ի վերայ մեր նեղութեց, զոհասցուք զնոյն և 'ի նա յանձնեսցուք զամենայն հոգս մեր :

ՎԱՍՆ ԱՂՕԹԻՑ

ԵԿԻՆ՝ երկու եղբայրք առ հայրն (Նստոն և հարցին ցնա յըղևտական գրոց, և Մինն կայր առ նա. և լսէր Մինն զի ասէր Մնտոն. *«* Ի՞նչ, առաքեա յիս զ*»*) ովսէս մեկնել զբանս զայս: Եւ առաքեցաւ առ նա՝ միայն Մննի և Մնտոնի տեսանելով, և ուսոյց զնա և պատմեաց ըզմիտս բանին:

ՄԱՅՑ՝ հայրն (յ)էողորոս. եթէ *«* Ի՞նչ համարի զհեղգութին մեր ՚ի Ժամ՝ աղօթից և զգերութի մտաց մերոց ՚ի Ժամ՝ պաշտամանն, ոչ կարասցուք ապրել*»*:

ԵԿԵՆ՝ երբեմն ծեր ոմն Թերացի ՚ի լեառն Անա. և մինչդեռ գնայր անտի, զիպեցաւ նմա եղբայր ոմն ՚ի Զանապարհին, ասէ ցծերն. *«* նեղիմք, հայր, վասն երաշտութեան: Ի՞նչ ցնա ծերն. և ընդէր ոչ կայք յաղօթս և աղաչէք զնձ*»*: Ի՞նչ ցնա եղբայրն. *«* եթէ աղօթս առ նեմք և ուխտադրութիս, և ոչ գայ անձրև*»*: Ի՞նչ ծերն. ոչ կայք յաղօթս Զերմ սրտիւ, և կամին ճանաչել զի այդպէս է: Եւ յայնժամ կացեալ յաղօթս և համբարձեալ զձեռս իւր՝ առժամայն եկն անձրև: Եւ տեսեալ եղբօրն զարհուրեցաւ և անկեալ երկիր եպագ նմա: Իսկ ծերն փախուցեալ գնաց անտի. և պատմեաց եղբայրն ամենեցուն զլեալսն, և որք լուանն փառաւորեցին զստուած:

ԵԶԵՆ՝ ոմն եհարց ցհայրն Անտոն և ասէ. *«* զինչ է բանն զետաշտաց գրոց: Իսկ ծերն ասէ. *«* սահաւիկ զի յետոյ ասացիք քեզ: Եւ գնաց յանապատ. իսկ հայրն Անտոն ՚ի Ժածուկ զինի նորա գնաց, քանզի գիտէր նա զուղորութի նորա: Եւ իբրև հեռացաւ ծերն, սկըտաւ աղթել և ասէ. *«* Ի՞նչ իմ, առաքեա առ իս զՄովսէս, զի ուսուցէ ինձ զբանն զայն: Եւ եկն առ նա ձաթ երկնից և ասէ ցնա զգորութիւն բանին. և ծերն իմացեալ զբանն՝ գնաց պատմել: Եւ ասէր հայրն Անտոն՝ եթէ ես զբանն լուայ որ ասէր ցնա, այլ զգորութիւն բանն ոչ իմացայ*»*:

Ստաց հայրն Թեոփորէ ենառացի. եթէ քննեցէ ձեզ զոր ՚ի յաղթան զհեղգութին մեր և զգորութի մտաց մերոց ՚ի սաղմոսս՝ ոչ կարեմք կեալ. զի ամբօթից եմք:

Ի՞նչ է ծերն՝ եթէ քան յաղօթս կալ ոչ ինչ է գր-
ժուար . զի ամենայն առաքինութի՛ իւր հանգիստ ունի,
իսկ ընդ աղօթս պատերազմին ա մինչև ցրետին շունչն :

Ի՞նչ է հայրն (Նակոր՝ եթէ տեսի ես մանուկ մի զի
կայր իւրումն աղօթէր և ասէր . Թե՛, փրկեա զիս 'ի գա-
ղանաց : Եւ տեսի ապա զի կայր անդ ինձ մի որդուովք ,
որ և զիէր մանուկն ընդ նոսա զուկն : Եւ այլ ևս աղօ-
թելով ասէր . փրկեա զիս , տէր , 'ի . հրոյ : Եւ ապա վա-
ռեալ հուր եմուտ 'ի նա և ոչ պրեցաւ բնաւ :

Ի՞նչ է 'ի ուկիս 'ի յասեղն ունանց եղբարց՝ եթէ
միշտ աղօթեմք մեք , ասէ . և յորժամ ուտեք կամ
ննջեք , ո՛ր աղօթէ վասն ձեր : Եւ ոչ ետուն պատասխա-
նի : Եւ ասէ ցնոսա . ես սկսանիմ զգործն և զխանութեան
կատարեմ՝ անյապաղ , և առնում աւուր վեշտաւան գը-

1 Եղբարք ո՞նք են հարց ցհայրն Աղաթոն և ասէ . մի առաքինութիւն
առաւել աշխատութիւն ունի : Եւ նա ասէ . ոչ ինչ իցէ այսպիսի աշ-
խատել իւրեկ զաղօթս առ Թե՛ . զի յամենայն առաքինութեա յորում
յամեացէ մարդ՝ գտանէ 'ի նա զհանգիստ , իսկ աղօթից մինչև ցրե-
տին շունչն աշխատութիւն պարտ է . յազազս պայտրիկ զի որքան սխտով
մարդ աղօթել առ Թե՛ , առժամայն սկսանին զկե խափանել զնա .
քանզի գիտեն զի նովա շնորհին մեզ առնելոյն բարիք և նովա տե-
րանան նոքա . վասն պայտրիկ զգուշանալ պարտ է մեզ աղօթից մի-
շտ իսպառ :

2 Պատե՛ր մեզ հայրն Յակոր՝ եթէ մինչ մանուկ էի և բնակէի յառ-
տապա , և էր անդ մանուկ ո՞նք և բնակէր առանձին , ալ մերձ էր յայրն
իմ՝ անդ նորա : Եւ անոի երբեքն զնա զի աղօթէր և խորէր յայ և
տէր . հանգաւորեցո ինձ զգազանս : Եւ զինի աղօթիցն այսպէս արար ,
զի ինձ փ կայր անդ հուպ նմա , և գիեցուցանէր զխորինս իւր . և գնաց
մանուկն և արկ զգուշիս իւր 'ի ներքայ ընծայն և գիանայր 'ի տեսանց
նորա ընդ մանկութեան նորա : Եւ յայլում ժամու գարձեալ անոի զայն
մանուկ զի աղօթէր առ Թե՛ և ասէր . տէր , տուր ինձ զբոլորիմ անփնա
բնակել ընդ հրոյ : Եւ բարբոքեաց հնոց մեծ և կայր 'ի մէջ հրոյն , և
աղօթէր առ տէր և կրկնէր Ծուշ , և ամենեկոր հուրն ոչ մարձնայր
'ի նա . և ես անեսալ փառս ետու Թյ՝ այնմ որ առնէ զիսմս երկու-
ղանոց իւրոյ :

3 Առ հայրն Լուկիս , որ բնակէր յԵմաթն , գնալին երբեքն Ծեր
ոմանք որք աղօթաւորքն կուշին , և ենարց ցնոսա Ծերն և ասէ . զինչ
իցէ ձեռագործ ձեր , եղբարք : Իսկ նոքա ասեն . ոչ առնեմք ձեռա-
գործ մեք , ալ որպէս առաքնեալ ասէ՛ անգազապ աղօթեմք : Սե՛ յնա-
սա Ծերն . և մէ ինչ ուտեք երբեք և ոչ ննջեք : Եւ նոքա ասեն . այս
ուտեմք և ննջեմք ևս : Սե՛ Ծերն . և յորժամ ուտեք և ննջեք մի՛ որ
աղօթեացէ ընդ ձեր : Եւ ոչ գիտէին թէ զինչ ասաւորն առ այս : Սե՛
ցնոսա Ծերն . ոչ առնեք որպէս ասեցդ , ալ ևս ասեմ՝ օրինակ՝ թէ
որպէս եղիք անգազապ աղօթելն : Ահա եո նստիմ 'ի ձեռագործ իմ ,
և մինչ հիստեմ զարմաւ՝ ասեմ , որդումս ինձ , Թե՛ , բառ մեծի՛ տղա-
մուր՛ն քում , և կատարեմ զստգմանս սղոյն . արգ է այս աղօթել՝ և .

ԼՐԴԱՐՈՅ Լ՚Նստնի առաջի ոմն կացեալ յխմաստ-
կացն ասէր. զհարդ ժառկալէս, ուլ հայր, ՚ի գրաց միւի
Թարու Թէ զրկեալ : Լա՛ գիշը, ասէ Լ՚Նստն, ուլ իմա-
տակ, բնութի եղելոցս է, և առնթեր է յորժամ կա-
միմ՝ զբանսն ընթեռնուլ զայն :

Լ՚ՍԱՅ ոմն ծեր՝ եթէ ՚ի դալտեան եղբարց մի լու-
ծաներ զսիրտ քո, այլ առաւել յայնժամ՝ կացցես յա-
ղօթս և զայն ՚ի ծածուկ, զի յայնժամ է երկեւղ գաղտ-
նից Թէնամւոյն յաղազս չարախօսութեան :

ՊԱՏԾԵԱՅ 'արբայ Դանիէլ սկիւթացին՝ եթէ եղ-
բայր ոմն էր յԷգիպտոս, և յաւուր միում երթեալ
ճանապարհ և հասեալ յերեկոյան ՚ի տարածամ եմառ
՚ի գերեզման վասն ցրտոյ և ագաւ անդ : Եւ իբրեւ անցաւ
նէին դեքն, ասէ մինն ցմիւսն . տեսանես որպիսի խիղա-
խութիւն ունի միայնակեացս այս որ եթէ ՚ի գերեզմա-
նիս ննջէ, եկ աշխատ արասցուք զսա : Եւ ասէ միւսն .
ընդէր կամիմք աշխատ առնել զսա, միանգամայն մեր
է և մեզ իսկ ծառայէ առնելով զկամս մեր . ուստի և
բմկէ և չարախօսէ և պղերզանայ յաղօթից . այլ քան
՚ի սա խափանիմք՝ զնա խռովեցուցուք զայնտակ որ խառ-
վեցուցանեն զմեզ և աղօթիւք մարանչին ընդ մեզ ՚ի
տուէ և ՚ի գիշերի :

: Պատմաց մեզ ծեր ոմն վասն եղբոր ումնն որ բնակէր յԷգիպ-
տոս՝ եթէ գնաց երբեմն ՚ի ճանապարհի եղբայրն այն . և իբրեւ երեկոյ
եղէ, եմուռ նա ՚ի գերեզմանս ննջել անդ յաղազս ցրտին որ էր : Եւ
անցանէին գեղ ընդ այն ՚ի գիշերի : Եւ ասէ մի գնն ցմիւսն . տեսանես
որչափ համարձակութիւն իցէ կրօնաւորին այնմիկ եթէ որպէս ննջէ ՚ի
գերեզմանի . եկ երկեցուցուք զնա : Պատասխանի եւս միւս գնն և ու-
սէ ցնա . մի երկեցուցուք զգա, զի մեր է գա և ընու զկամս մեր . ու-
ստի և բմկէ և չարախօսէ զամենեցունց և ծոյլ է յաղօթն . և ընդէր
սուռ յամիմք առ սա որ մեր իցէ, եկ գնացուք և նեղեցուք զորս
նեղեն զմեզ, և միշտ պատերազմին ընդ մեզ աղօթիւք և պահօք և հրակ-
մամբ և ամենայն ճգնութիւն : Իսկ իբրեւ լուռա զայս եղբայրն այն, զար-
հուրեալ եկն ՚ի միտ իւր, և զգաստացեալ յայնմ օրէ եղև այր ըն-
տիր ճգնապշեաց :

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգմանոչքենէ

ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՆ Լալիփանու կիպրացւոյ եպիսկոպոսի պատուիրեաց հայր վանից իւրոց զոր աւնէր նա 'ի Պաղեստինէ, և ասէր՝ եթէ աղօթիւք ձեր ոչ հեղգացան եղբարքն 'ի կանոնս իւրեանց, այլ ստիպով աղօթեն զերրորդ ժամն և զվեցերորդ և զիններորդ ժամու աղօթս: Իսկ նա մեղադրեաց և գրեաց առ նա այսպէս. յայտ է զի զայլ ևս ժաման աւուրն հեղգութիւն անգործ կայք յաղօթից. զի կրօնաւորի պարտ է միշտ և անդադար աղօթել սրտիւ և մտօք 'ի կալ և 'ի նստել, 'ի գործել և 'ի յուտել, 'ի ննջել և 'ի յառնել և 'ի գնալ: Եւ զի 'Եսաիթ մարգարէ յամենայն ժամու աղօթէր. յերեկոյ, ասէ, 'ի վաղորդեան և 'ի հասարակ աւուր և 'ի մէջ գիշերի և եօթն անգամ յաւուրն, և բնաւ զօրն ողջոյն, ասէ, օրհնեցից զտէր յամենայն ժամ:

ԻՄԱՑ ծերն. եթէ վայ առ քեզ խորհուրդ պատեալս զմտաց քոց, զգոյշ լեր զի մի այլ փոխանակ այլոյ խնդրեսցես յաղօթս, այլ ընդդէմ թշնամոյն օրեա զսուր աղօթից քոց՝ դիմամարտել ընդ նմա:

ԳՆԱՑԵԱԼ երբեմն հայրն Սոփէս ընու ջուր, և եղիտ զհայրն Օպքարիա զի աղօթէր 'ի վերայ ջրհորոյն. և ետես յայտնապէս զհոգին նոյ, զի հանգուցեալ էր 'ի վերայ գլխոյ նորա. և ուրախութեամբ լցեալ եղև հայրն Սոփէս, որ զայնպիսի ջնորհա ետես 'ի վերայ հօրն Օպքարիայ:

ԻՄԱՑ հայրն Եսայիաս՝ եթէ ցնաց երբեմն հայրն Նոթիգորէ պիլիսացւոց երէցն ընդ եղբարսն իսկ յեկեղեցին. և իբրև ուսելին և խօսելին ընդ միմեանս, առա-

տեաց նոցա և ասէ . լուռ լերուք, եղբարք, զի գիտեմ ես զեղբայր ոմն, որ ուտէ և լոնկէ ընդ մեզ, և աղօթքն իւր ելանէ յուտեն իբրև զսիւն հրոյ առաջի նայ :

Ի՞նչ հայրն Յովսէփ գնաց երբեմն հայրն Վալտ և ասէ . ըստ կարի իմում առնեմ զսակաւ աղօթս իմ և պահք և զհանդարտութի, և արգելեալ եմ ըստ կարի զչար խորհուրդս իմ, և այլ զինչ պարտ է ինձ առնել : Իսկ ծերն յարեաւ և համբարձեալ զձեռս իւր յերկինս, և եղեն տասնեքին մատուցք նորա իբրև զտասն զամբարս վառեալս, և ասէ ցնա . եթէ կամիս կեալ, լեր դու բողբոլիմք իբրև զղամբարս վառեալս :

Եւ իսկ ոչ մեկնէր ՚ի ձեռագործէ իւրմէ, և աղօթքն իւր ելանէին անդադար առաջի նայ . և տեսեալ զայս ծերոցն՝ երկեան յոյժ և փառս ետուն նայ ընդու նոյին զաղօթս սուրբս :

Եւ իսկ Վալտ Վալարիոս հարցին ոմանք եթէ որպէս պարտ է մեզ աղօթել : Ի՞նչ ցնոսա ծերն . ոչ է պէտք շատ խօսել, այլ պարտ է համբառնալ զձեռս յերկինս և ասել . տէր, որպէս կամիս և որպէս գիտես ողորմեաց ինձ : Իսկ եթէ ՚ի պատերազմին, ասասցեն՝ օգնեա ինձ . և նա գիտէ զլարին քո, և առնէ ողորմութի ՚ի վերայ քո :

Եւ իսկ հայրն Վեղոս . որքան չար հատուցանես չարաբարին քո, նոքա ամենեքեան զայլակողութի քեզ լինիցին յաղօթս քո . զի հեղութի և անբարկութի և խռնարհութի իցեն աղօթք, և զի գեղ հզոր իցեն աղօթք ցրուել զամենայն վիշտս և զսրտմտութիւնս :

Եւ իսկ դարձեալ . ամենայն առաքինութիւն զոր ինչ արասցէ մարդ, զպտուղն նորա ՚ի ժամ աղօթիցն գտցէ . և եթէ կարօտիս աղօթել որպէս պարտ իցէ, մի տրտմեցուցաներ զեղբայրն քո, և մի կամիցիս լինել քեզ որպէս և ըզձասցեն դու . այլ որպէս կամեսցի նա՞ վասն քո, զայն սիրեսցես . և եղիցիս դու հանդուցեալ յաղօթս և ՚ի խնդրուածս քո :

Եւ իսկ ոմն եհարց զհայրն Վալմէն և ասէ ցնա . բարեդք իցէ, հայր, աղօթել միշտ : Ի՞նչ ցնա ծերն . հայրն ՚ի նոռն ասէր՝ եթէ բանս այս ելանէ ՚ի բերանոց տեսուն, եթէ աղօթեցէք ժողովուրդ իմ ասէ տէր :

Եւ իսկ ոմն եհարց ցհայրն Վիսոյի և ասէ . որպէս եղէք ես հաճոյ նայ : Ի՞նչ ցնա ծերն . եթէ ստուգապէս

կամիս լինել հաճոյ նոյ, հրաժարեցես յերկրէ և մեկնեցի յամենայնէ և թողցես զազարակս քո և հետեւեալիս արարչին քո, և աղօթիւք և արտասուօք բեւեռեալնդ անձ զանձն քո, և գտցես հանգիստ աստ և 'ի հանդերձեալն օր :

Ընէիս վասն հօրն Տիւթոյի՝ եթէ արագ արագ առնոյր զձեռս իւր 'ի վայր . մինչ համբառնայր յաղօթս, յափշտակէր միտք իւր յերկինս և կայր անմահն : վասն այնորիկ առնոյր ստեպ 'ի վայր զձեռս իւր, զի մի գուցէ եղբայր որ տեսցէ զյափշտակումն մտաց նորա յերկինս յաղօթան :

ԵՂԱԱՅԻ ոմն երթայր առ հայրն Տիւթոյի ստեպ ստեպ տեսանել զնա . և զամիսս չորս զնացեալ ոչ եգիտ պարագրգ յաղօթիցն և ոչ մի անգամ, զի խօսեսցի ընդ նմա : Եւ յաւուր միջ գնաց առ նա և կայր արտաբոյ գրանն և ձեռք թէ դադարեցէ, և ըէր զձայն ողբոյ նորա զի առէր . տէր, ոչ մտանեն աղօթք մեղաւորիս յունկն քո, զի ողորմեսցիս ինձ : Եւ զայս ասէր միշտ և ողբայր անդադար :

ՈՒԱՅՆԱԿԵԱՅ ոմն Ժեր ետես զդէն որ հրաման տայր պլլոյ դիւի զարթուցանել զկրօնաւոր ննջեալ : Պառտախանի ետ դէն և առէ . ոչ կարեմ առնել զայդ, քանցի զարթուցի զնա յայլում ժամու, և նա յարեաւ աղօթեաց և հաղածեաց զիս անտի :

ՎԱՍՆ ՕՏԱՐԱՍԷՐ ԵՒ ՈՂՈՐՄԱԾ ԼԻՆԵԼՈՅ

ՆՍՏԵՐ՝ ոմն ծեր ընդ եղբոր 'ի խցի կենակցութի միասին, և էր ծերն յոյժ ողորմած։ Եւ եղև սոսկ, և սկսան բազումք քաղցենալ և գային 'ի դուռն նորա զի արասցէ սէր։ Իսկ նա ամենեցուն տայր զհացիկն։ Եւ եղբորն տեսեալ եթէ շատ տայ արտաքս, ասէ ցծերն. տուր զբաժին իմ 'ի հացեդ։ Եւ նա ասէ. առ որպէս և կամիս։ Եւ բաժանեցին զհացիկն, և առ եղբայրն զմանն իւր առաջոք. իսկ ծերն յիւրմէ մաննէ անտի առ նէր զողորմութիւնն։ Եւ լսէին բազումք և գային առ ծերն. իսկ նա ամենեցուն տայր զհացիկն։ Եւ տեսեալ էց զյօժարութիւն ծերոյն, օրհնեաց զհացիկն նորա։ 'Վէպ եղև եղբորն ուտել զիւր բաժինն, և ասէ ծերն. ահա այս ևս հացիկունքս կան իմ, առ դարձեալ զիս սենեկակից ընդ քեզ։ Եւ նորա ասացեալ՝ բարի է, և խառնեցին երկրորդ անգամ զհացիկն։ Եւ եալ դարձեալ ընդարձակութի, գային դարձեալ առ ծերն, խնդրէին 'ի նմանէ, և նա տայր նոցա։ 'Վէպ եղև զի սպառեցաւ հացն. և մտեալ եղբորն ետես զի սպառեալ էր հացն, և եկն աղքատ, և ասէ ծերն. մոռտ և տուր նմա։ Եւ է

Եւ լիս ոմն բնակէր ընդ եղբոր ուրեմն, և ծերն էր ողորմած յոյժ։ Եւ եղև սոսկ սաստիկ յերկիրն յայն, և ամենեքեան գային առ նա խնդրել սէր։ Իսկ ծերն տայր ամենեցուն որք և գային խնդրել։ Իբրև ետես եղբայրն զոր առնէր ծերն, երկեալ 'ի հառանելոյ պիտոյցն և ասէ ցծերն. տուր յիս, հայր. զբաժին իմ հաց, և գու զբաժին քո արասցես որպէս և կամիս։ Եւ ետ ծերն ցեղբայրն զմանն իւր զկէտ հացին. և յիւր մաննէն առնէր առաւ զողորմութն, զի բազումք գային առ նա։ Եւ ետես թծ զբարեմտութն ծերոյն և օրհնեաց զհաց նորա. և որչափ նա տայր զհացն, առաւել ևս բազմանայր։ Իսկ եղբայրն եկն որջոյն զհաց իւր. և իբրև ալ ոչ գոյր իւրն, ասէ ցծերն. եկ 'ի միասին կերիցուք իբրև զառաջինն։ Եւ նա ասէ. արասցուք այնպէս։ Եւ եղև հացակիցք դարձեալ։ Իսկ իբրև հանց ժամ սովոյն և եղև առաւտութն, սովորեալքն ոչ գագարէին առ նա գալոյ, ալ գոյին և խնդրէին յաճախ, և ծերն տայր անխնայաբար։ Յաւուր գոռ և մոռ եղբայրն և ետես, զի սպառեալ էր հացն և ոչ ևս գոյր բնաւ. և եկն ոմն աղքատ խնդրել, ասէ ծերն ցեղբայրն. տուր սմա հոց։ Եւ եղ

եղբայրն. ոչ գոյ, վասն զի պակասեաց հացն : Եւ ասէ ցնա ծերն. մուտ և արանեա : Եւ մտեալ եղիտ զհացադրին լցեալ հացիւ մինչև 'ի վեր, և ասեալ երկիւղեա մեծաւ ետ աղքատին. և ծանուցեալ զառաքելս թիւն և զհաւատս ծերոյն փառաւորեաց զմծ :

ԱՌԳԱՆ՝ երբեմն եղբարք երկու առ 'իմն ծեր, և սու վարսթի եր ծերոյն ոչ ճաշակել զամենայն օր : Եւ իբրեւ ետես զեղբարսն, խնդաց և ասէ՝ Թէ որ պահէ, վարձս աանաւ, և որ ճաշակէ վասն սիրոյ՝ երկուս պատուիրանս կատարէ, զի զիւր կամն ոչ արար, և զպատուիրանն կատարեաց և զեղբարսն հանգոյց :

ԼԻՐ՝ ամն 'ի սրբոց Այգիպատոսի բնակեալ յանապատ տեղին, և եր երեց. բնակէր հեռագոյն 'ի նմանէ այլ ամն մանկեցի, և նա յատացելոցն առ ինքեանց երիցանցն եր. և կամեցեալ առ ամն երթալ առ իւր պաշտօնակիցս, և եղև երեկոց առ նա ուր եր սուրբ ուղղափառն : Եւ երկուցեալ եր և զարհուրէր մնանել առ նա զի նմջեաց. գիտէր եթէ ճանաչէ զիս զի մանկեցի եմ, զուցէ ոչ ընգունիցի զիս. ապա հարկաւորեալ բախեաց ըզ-

բարն ասէ. ոչ գոյ բնաւ հաց և ոչ մի : Ասէ ծերն. մուտ 'ի տուն և խնդրեա, գուցէ գտանես ինչ : Եւ իբրեւ եմուտ 'ի տունն, գտաւ լցեալ զտունն ցորենով և զանթ ալերոյն ալերով : Եւ իբրեւ ետես եղբարք զոցն, ստեփաւ յահն. և հաստաեցաւ եղբարքն 'ի տուրս պառտս և յողորմածութի շնորհիւ ծերոյն սրբոյ. քանզի ծանեաւ զառաքելն թիւն և զէր ծերոյն, և յորգորեցաւ ինքն 'ի բարին. և յայնմչեաւ տալը ըլմաւթեամբ ազատաց և ոչ նեղամար :

Եղբարք ամանց գնացին առ ծեր ամն, և ծերն ոչ ճաշակէր հաւնաղբը. և իբրեւ ետես զեղբարսն, սուրբս եղև և ասէ. Թեպետ և պահէ օմի շնորհս, այլ որ առնէ սեր՝ զերկուս պատուիրանս կատարէ, օր օր հացէ զկամս իւր, և երկրորդ օր արացէ զկամս եր, զի սրբէ զեղբարսն : Եւ արար ընդամենութի մծ, և ուրախ եղև 'ի սիրելի զնա, և նոքա շինեալ գնացին 'ի նմանէ : Այսպէս մծ է և բարի յոյժ եղբայրսիրութեւ ընդամենութի 'ի ժաման իւր. քան զպահքս կամեաւոր 'ի փոքր ժամն այն ընդ եղբարսն :

Եր ամն 'ի սրբոց բնակեալ յԱգիպատոսի յանապատն, և եր ամն հեռի 'ի նմանէ մանկեցի երեց. և մանկեցին այն գնաց երբեմն տեառել զամենս օրը եին իւրովն հեքմածով : Եւ իբրեւ գարձաւ՝ և զընայր 'ի տեղի իւր, ծհաս նմա գիշեր մերձ 'ի սենեակ այն ուղղափառ ծերոյն, և վառանայր և հոգայր և ասէր 'ի մօր իւրում. օրնչ արարից : Եւ երբնչեր գնալ և կեալ առ ծերն, կարծէր ոչ ընդամեն ծերոյն օրնչ, վասն զի մանկեցի եր. այլ նեղեալ յահէ անտի գնաց 'ի գուռն ծերոյն և բախեաց զնա, և ելեալ արաղսս ծերն և ծանեաւ զնա և ընկալաւ ինդութիւն և տարաւ 'ի ներքս, և եղ. սեղան և կերակրեաց զնա և հանգոյց բերկրեալ սրտիւ : Իսկ մանկեցին 'ի մօտս և կեալ զար-

դուրսն : Եւ բացեալ ծերոյն և ծանուցեալ զնա ընկա-
լաւ զնա ուրախութիւն, և հարկաւորեցայ զնա յաղթութե-
ան, և համարեցեալ ննջեցոյց : Իսկ մանկեղեցին առան-
ձինն լեալ 'ի գիշերին ասաց' թէ զխորդ և ոչ մի ինչ
կարծիս ետ ինձ, արդարեւ տա ծառայ այ է : Եւ եկեալ
անկաւ յոտա նորա և ասէ . ես ուղղափառ եմ յայտմ-
հետէ : Եւ այսպէս ասացեալ անգր ընտկեցաւ առ նմա :

ՍՈԳԱՆ՝ երբեմն ունայր 'ի հարանցն առ ծերն (Եթե-
սէփ 'ի Պանսեփոսն, զի հարցցեն զնա վասն ընդ առաջ
երթալոց եղբարց օտարաց եթէ գայցեն առ նոսա, եւ
թէ պարտ իցէ խնայողս առ նոսա թէ ոչ : Եւ յառա-
ջագոյն քան զհարցանելն զնա, ասէ ծերն ցաշակերտն
իւր . միտ դիր զոր թէ պատրաստեալ եմ առնել այս-
օր, և համարեալ : Եւ եղեալ երկու պատուէս, մի յաջ-
մէ իւրմէ և մի յահեկէ, և ասէ ցնոսա՝ նստարուք : Եւ
մտեալ 'ի խուղն իւր զգեցաւ հանդերձ աղքատի և ել
առ նոսա և անց ընդ մէջ նոցա լուռ կայով . և դար-
ձեալ մտեալ մերկացաւ զհանդերձն մուրակնսն և զգե-
ցաւ հանդերձ միայնակեցաց աղնիւ, և ելեալ անց ընդ
մէջ նոցա . և մտեալ դարձեալ մերկացաւ և զգեցաւ
զիւր հանդերձն և նստաւ 'ի միջի նոցա, և նոքա զար-
մացեալ էին վասն գործոց ծերոյն : Եւ ասէ ցնոսա .
ուշ եղևից այսմ զոր ես արարի : Եւ նոքա ասեն՝ այո :
Իսկ ցնոսա՝ զինչ արարի : Եւ նոքա ասեն . զառաջինն զգե-

մանայր զառաջինութիւն ծերոյն և զաղթեց նոքա զոր ասէր զլիւրե-
ռոյն, և թէ որպէս ոչ խորեաց, այլ ընկալաւ զնա այնպէս . և ծա-
նեալ թէ ծառայ այ է նա : Եւ իբրեւ այդ եղէ, անկաւ յոտա ծերոյն
և ասէ . ոչ ես մեկնեցայց 'ի քէն : Եւ ընդունելութիւն ծերոյն և պիտմ
հիւրանկարութիւն զարձոյց զմանկեղեցին 'ի հերձուածոյն, և եղև ուղ-
ղափառ և զգեցաւ զին կրօնաւորութիւն և եկաց առ սուրբ ծերոյն զեմ
առաքա կենաց իւրոց : Այսպիսի շնորհս ունի պիտմ հիւրանկարութիւն :

Գնացեալով ամայր 'ի հարանցն առ հայրն Յովսէփ 'ի Գանեփոսն,
որպէս զի հարցանիցեն ցնա՝ թէ որպէս պարտ իցէ ընդունել զհիւր
եկեալ և դարձեալ զտարա, և թէ պարտ իցէ ուրախանալ ընդ նոսա 'ի
գալ նոցա և միթոքել զնոսա : Իսկ ծերն յառաջ քան զհարցանելն
նոցա զայստիկ, ասէ ցաշակերտն իւր . անցես զոր ինչ ես այսօր առ-
նելոց եմ, և մի բնաւ տառայեմ ինչ : Եւ հաւա ծերն երկուս բազմա-
կանն և եգ զմին յաջմէ և զմեւն 'ի ձախմ իւրմէ, և եթող ճանապարհ
'ի միջի և զեկեալ հայրն նոսոյց յաթոսան յայնտիկ . և ինչն մտեալ
'ի սենեակն զգեցաւ պատառաստուն հանդերձ աղքատի և ել առ նա-
սա, և զրկեալ անդ ասկաւ մի՝ գարձեալ եմուտ 'ի սենեակն և զգեցաւ
զիւր հանգերն և ել առ նոսա և նստաւ 'ի միջի նոցա : Իսկ նոքա աս-
ին զոր որարն, այլ ոչ ծանեան զգործն թէ զինչ և զոր երցոյց ծերն :

ցար Տանդերձ մուրականի և զերկրորդն միայնակեցի :
 Իսէ ցնտա . միթէ փոխեցայ ես յագանեղոյն այլ և այլ :
 Իսէն ցնա՝ ոչ : Իսէ ցնտա ծերն . եթէ ես ՚ի յառա-
 ջագոյն Տանդերձն ոչ փոխեցայ , որպէս աւաջմենն ոչ
 փնասեաց ինձ և ոչ երկրորդն փոխեաց զիս , այսպէս ար-
 ժան է լինել ՚ի պատահման սրբոցն ըստ աւետարանին
 ձայնի՝ տուք զկայսերն կայսեր և զայն այ : Զորժամ
 զարուստ եղբարց առ ձեզ լինի , համարձակութիւն ընկա-
 լարուք զնոսա . իսկ յորժամ առանձինն իցէք , պէտք են
 սոց և արամութիւն հոգ տանել : Եւ նոցա լուեալ զար-
 մացան , զի որ եթէ ՚ի սիրտս նոցա էր՝ ասաց յառաջա-
 գոյն քան զհարցանելն . և փառաւորեցին զԾԺ և չոգան
 փնդութիւն . և իբրեւ յայ ընկալան զլսման , և զոր ինչ ա-
 սաց ցնտա՝ պահեցին առ ինքեանս :

Իս՝ ոմն միայնակեաց , որ ունէր եղբայր աշխարհա-
 կան՝ աղբատ . և զինչ և գործէր միայնակեացն՝ տայր
 աշխարհականին , և ևս առաւել աղբատանայր աշխար-
 հականն . և երթեալ միայնակեացն պատմեաց ծերոց ա-
 մենն զիրան : Իսէ ցնա ծերն . եթէ կամիս ինձ լուել՝ մի
 ևս տար նմա , այլ ասա նմա . եղբայր , մինչ կայցն տայի
 քեզ , և արդ դու որ ինչ յաջողէ քեզ՝ բեր ինձ ՚ի գոր-
 ծոյն քումսն . և զինչ և բերէ քեզ՝ առ ՚ի նմանէ , և

Ասէ ծերն ցնտա . տեսցէ զոր արարի ես : Եւ նոցա ասեն . այս տեսցէ :
 Եւ ասէ ցնտա ծերն . միթէ փոխեցայ ես ՚ի փոխել հանդերձին : Եւ
 նոցա ասեն . ոչ : Ասէ ծերն . արդ եթէ ես նոյն եմ ՚ի յերկուցն դեռ
 տեցն փոփոխել , և ոչ որ ՚ի նոցանէ փնասեաց և կամ փոփոխեաց զիս ,
 այսպէս և գուց պարտական էք առնել յոնգանելութիւն օտար եղ-
 բարցն , որպէս և յերն ասէ՝ եթէ տուք զկայսերն կայսեր և զայն այ :
 Յորժամ դան եղբարցն , ուրախութիւն ընկալարուք զնոսա . իսկ յոր-
 ժամ մայն լինիցի , ողբք եղչին ընկեր ձեր , զի կացէ մշտն ՚ի մեզ
 երկիւղն այ : Իսկ նոցա լուեալ զայս զարմացան թէ որպէս զրու ՚ի մեզ
 ունէին հարցանել՝ մեկնեաց նոցա առանց պատմելոյ . և գնացին զի-
 նեալս և գահանային զայ :

Եւ ոմն կրօնաւոր՝ որոյ էր հայր գահնիկ աղբատ , և զոր ինչ աշ-
 խատի որդին՝ տայր հորն իւր . և նա որչափ առնողը ՚ի նմանէ , ևս ա-
 ռաւել աղբատանայր : Զայն տեսեալ կրօնաւոր որդի նորա զի ոչ կա-
 բեր տալիւ հայրն իւր , տիրեր արամութիւն : Յայնժամ գնացեալ եղ-
 բարցն պատմեաց զայս ծերոյ մեծի : Ասէ ծերն . միթէ ինչ մի տան նմա
 յորդեանց քոյ : Ասէ եղբայրն . այո , հայր , ողորմօ՛ հորն իմ և տամ
 զոր և գտանեմ : Ասէ ծերն . եթէ կամիս լուել ինձ , մի աչ ևս տալ
 ինչ նմա , ոչ աստացեա նմա՝ զոր ինչ ունէի եսու քեզ , և ոչ մնաց
 ոչ ինչ զի տալից . արդ յայտնեալ զոր ինչ տացէ քեզ եւ , բեր-
 յեա և ինձ : Եւ զոր ինչ բերէ քեզ , առնալ տացեա աղբատ կրօնաւոր

ուր և գիտես եթէ է օտարական կամ ծեր աղքատ՝ տուր նմա, և աղաչեա զնոսա զի աղօթս արտաքին վտան նորա: Եւ երթեալ եղբօրն արար այնպէս: Եւ իբրեւ եկն եղբայրն աշխարհական, խօսեցաւ ընդ նմա զոր օրինակ ասաց ընդ նմա ծերն, և չօգաւ ՚ի տուն իւր տրու մեծք: Եւ յառաջին աւուրն երբ նմա փոքր մի բանջար յաշխատութի իւրմէ, և առեալ եղբայրն ետ զայն ծերոցն և աղաչեալ զնոսա զի աղօթս արտաքին ՚ի վերայ նորա, և օրհնեալ ՚ի նոցանէ գնաց: Եւ յայնպէս դարձեալ երբ խաւարտ և հաց. և առեալ եղբօրն արար նոյն պէս: Եւ եկեալ զերրորդ անգամն երբ ծախա շատա, և երբ ձուկն և գինի. և տեռեալ եղբօր նորա զաբմանցաւ, և կոչեալ զաղքատն հանդոյց զնոսա: Եւ ասէ ցնա եղբայրն. միթէ պէտք ինչ իցեն սակաւ մի հացի, եղբայր: Եւ նա ասէ. ոչ, տէր, զի յորժամ առաւի ինչ ՚ի քէն՝ որպէս զհօւր մտանէր ՚ի տուն իմ և ծախէր զամենայն ինչ. և յորոյհետէ ոչ առի ՚ի քէն, անձ որորմեցաւ ինձ և օրհնեաց զիս: Եւ երթեալ եղբօրն պատմեաց ծերոցն զամենայն ինչ որ թէ գիպեցաւ նմա: Եւ ասէ ցնա ծերն. ոչ գիտես եթէ գործ միայնակեցի հօւր է, և ուր մտանէ այրէ. մանաւանդ եթէ այս օգ-

րաց, զի աղօթեցեն նորա վասն նորա: Գնաց եղբայրն և ունէր ՚ի մեծ զղատուէր մեծի ծերոյն: Իսկ յորժամ եկն առ նա հայր իւր ինքրեւ ինչ, յայնժամ ասաց նմա որդին նորա այնպէս, որպէս պատահեաց ծերն: Եւ իբրեւ լուաւ զոր ասացն որդին՝ գնաց արամեալ: Իբրեւ յուսահատեալ եղև ՚ի արոյց որդւոյն, գնաց վատակեաց յառաջնում աւուրն և էաւ ՚ի վարձս իւր բանջարս և առաքեաց զայն առ որդի իւր ծերն. և նա առեալ բաժանեաց աչքոց, և նորա օրհնեցին զնա: Եւ յետ աւուրց քնէ եկն գարձեալ առ նա հայրն նորա և երբ նմա բանջարս և հացս երիս: Եւ առեալ զայն եղբայրն՝ արար նոյնպէս, և ետ եղբարցն զայն ձեռք հօրն, և օրհնեալ ՚ի նոցանէ գնաց ՚ի տուն իւր: Եւ գարձեալ երրորդ անգամ եկն առ նա և երբ պետս բազումս գինի և ձուկն և ձէթ և ալլ բազում ինչ: Եւ առեալ զայն եղբայրն զարմացաւ, և կոչեցեալ զեղբարն սիրեաց ընտա և կերակրեաց ՚ի վտտակէն հօրն իւրոյ, զի օրհնեացի հայրն իւր ՚ի նոցանէ: Յայնժամ ասէ եղբայրն ցհայր իւր. միթէ կարա՞մս ինչ իմիք, զի տայիք քեզ ինչ: Ասէ ցնա հայրն. ոչ, որդեակ, զի մինչ տայիք գու ինչ ինձ և տանէի, նա իբրեւ զհօւր մտանէր ՚ի տուն իմ և կիզէր զամենայն զոր ինչ գտանէր, վասն այն ոչ կարէի ինչ վտառկել և աղքատացայ. իսկ յորմէհետէ ոչ առի ՚ի քէն, օրհնեաց տէր զտուն իմ: Զայս լուեալ եղբայրն այն ՚ի հօրէն իւրմէ՝ գոհացաւ զայ: Եւ գնացեալ եղբայրն պատմեաց ծերոյն զայս: Ասէ ծերն. մչ գիտես զի ամենայն գործ կրօնաւորի հօւր է, և ուր մտանէ կիզէ զամեն-

առեալք է նմա՝ յաշխատութիւն իւրմէ ողորմածութիւնս առնել, և զինի նմա ազօթք սրբոցն յօգնականութիւն և այսպէս օրհնի :

ԻՂԲԱՍԲԻՐ՝ ոմն ետես զհայրն՝ Դիտերոյ զի ունէր երկուս կողորս, և հարցցնաւ և ասէ . եթէ գայ աղքատն և խնդրէ՝ ի քէն՝ զոր տասնմա : Իս նա ասէ . զլաւազոյնն տամ : Իս ասէ եղբայրն . և եթէ եկեսցէ այլ աղքատ և խնդրեսցէ՝ զինչ տասնմա : Իս ասէ . զկէսն ևս տամ զմիւսոյն : Իս եղբայրն . և եթէ եկեսցէ այլ և խնդրեսցէ՝ ի քէն դարձեալ : Իս ծերն . հատանեմ և զկէսն ևս տամ նմա, և ածեմ զկէսն ընդ մէջ իմ : Իս ասէ եղբայրն . եթէ եկեսցէ այլ աղքատ և խնդրեսցէ՝ ի քէն : Իս ասէ ծերն . տամ նմա զմնացորդսն և ես ալ խնդրեմ առնուլ ի մարդոյ, այլ եթէամ նստիմ՝ ի տեղւոյ իմում մինչև Խժ առաքէ և զգեցուցանէ զիս :

ԻՄԿԻՍԲԻՐՈՍ՝ ոմն առաքեցաւ ի թագաւորէն ի ճառագարհ . և գտեալ յոնթացսն անկեալ զոմն մեռեալ, և եր մերկ, գթացեալ ի նա, և ասէ ցայտօսիկ որ ընդ իւրն էին . առեք զերիվարս իմ և յառաջեցէք փոքր մի : Իս իջեալ զգեցոյց մեռելոյն գնեքին զգեստսն իւր և ծածկեալ գնաց : Եւ տաւուրց ինչ առաքեցաւ նոյն ինքն յայլ թագաւոր հրեշտակ . և ի հասանել ի քաղաքն ի մի աւուրց՝ անկաւ յերիվարէն, բեկան օտք նորա և

նոյն . այլ առաւել ևս այն է օգուտ՝ որ աշխատեալ որ տացէ յաշխատութենէ իւրմէ ծերոց, զի օրհնեսցեն զնա : Այսպէս մեծ իցէ առն և օրհնիլն ի ծերոցն :

Զհայրն Դիտերոյն ետես եղբայր ոմն զի զգեցեալ կր երկուս պարեգաստ և ասէ ցնա . եթէ եկեսցէ աղքատ և խնդրեսցէ ի քէն զպարեգաստ քա, հայր, գու զոր ի գոցանէ տասնմա : Ասէ ծերն . ըզլումն : Ասէ եղբայրն . և եթէ այլ որ խնդրեսցէ զինչ տացեն նմա : Ասէ ծերն . զկէս երկորդին տամ նմա : Եւ եղբայրն ասէ . իսկ եթէ այլ որ խնդրեսցէ զինչ տացեն : Եւ ծերն ասէ . տամ զմեզ ալ կէսն, և ես նստեմ մերկ ի տեղւոյ ուրեմն, մինչև Խժ զգեցուցանէ զիս . իսկ ի մարդոյ ոչ խնդրեմ :

Ստեր ոմն ի հարանոցն՝ եթէ կր ոմն մադիսարոս՝ որ եր առաջեալ ի թագաւորին ուրեմն ի սպասաւորութիւն և ի գործ ինչ արքանի : Եւ իբրեզ գնալ ի ճամաղարհի, ետես մարմն մեռելոյ աղքատի որ անկեալ կայր մերկ . և իբրեզ ետես այնպէս անկեալ՝ ողորմացաւ զմայեսալ ի վերայ նորա, և իջեալ ի կառացն Եհան յեզր մէ զմէ գտաւուռնաւ իւր և ընկեց ի վերայ նորա և ծածկեալ զնա և գնաց : Եւ գարնեալ յայլում ժամու առաքեալ եր նոյն մադիսարոսն յառաքեալութիւն ինչ ուրեք յարցայի . և իբրեզ ել ի քաղաքն, յայն . ժամ յաղջմանէ չարն անկեալ յերիվարէն խորտակեցաւ ոտք նորա :

զնէր 'ի մահիւն : Գիտացեալ Թադաւորն զպատա-
հումն հրամայեաց բժշկաց փոյթ տանել նմա, և ոչ
ինչ կարացին օգնել նմա : Նետ հինգ աւուր սեւացաւ
ապրն . եկեալ բժշկացն տեսեալ խոփային առ միմեանս
հատանել զտա նորա, զի մի ընդ նմն ապրիմանացի ա-
մենայն մարմինն և մեռցի . իսկ ցնա տանն՝ վաղիւն գաւթ
և միգիւտարեմբ զքեզ : Եւ հառման ետ մանկանն զնալ
զկնի բժշկացն և լսել թէ զինչ խոփան վասն իւր : Ի՞նչն
ցնա . սոր տեսան թո սեւացեալ է . եթէ ոչ հառանի,
կորնչի մարդն . այլ եկեսցուք առաւօտուն և զոր կամի
արասցուք : Եւ թայր մանուկն լալով առ տէրն իւր և
աշխարհէր, փայ ինձ, տեսիլով, տէր իմ, զի վաղիւն խոր-
հին բժիշկքն զմնատեալ ասն թո կարել : Եւ նա լուեալ,
անժառժկալով թեամբ տատիկ ցաւոցն զգիշերն ամենայն
տընեալ, և հանեալ զամենեւեանն որք 'ի տանն՝ փափեաց
զդրունան, և սահաւ մի նիրհեալ՝ ետես այր մի զի մտա-
նէր ընդ դրունան՝ գաւազան ունելով 'ի ձեռին իւրում,
որոյ գլուխն խաշ լուսափայլէր, և ասէ ցնա . այր դու,
լնդէր լսա : Եւ նա ասէ . ոչ լացից և արտմոցայց, զի
բեկան ողբս, և զայս խորհին վասն իմ . բժիշկքն կրտ-
րել զսա : Ի՞նչ ցնա որ երեւցան . ցոյց ինձ զտա թո :
Եւ հիւանդն 'ի բաց առեալ զընդունն՝ եցոյց նմա :
Իսկ երեւեալն խաշ կնքեաց և ասէ . արիւ այժմ՝ և չը-
ջեա : Ի՞նչ հիւանդն . ոչ զօրեմ, նեցուկ լեր ինձ : Իսկ
նա բուռն եհար, և սա կաղայր : Ի՞նչ ցնա երեւեալն . և

Եւ գործուցն զնա 'ի տան իւր ծառայքն նորա, և բժիշկն կացուցն
'ի վերայ բժշկել զնա : Իսկ զկնի հինգ աւուրս սեւացան ապր նորա . և
իբրե տեսն բժիշկքն զսեանալ ասիցն, սկսան անարդիւն ընդ միմեանս
և ասին՝ եթէ պարա է հառանել զտա նորա . ապա թէ ոչ փակ և
նեխի գամանայն անգամն նորա և մեռանի : Եւ ասեն ցնա . գնա՞նք այր,
որ 'ի տանն մեր և յեզուց եկեալ բժիշկեսցուք զքեզ : Իսկ հանձն
ասէ ցնաայն իւր . երբ զհետ բժշկին և տես թէ զինչ խորհին : Եւ
գնաց ծառայն ըստ բանի նորա ընդ բժիշկան : Իսկ նորա տանն ցնա . սոր
տեսան թո սեւացեալ է, եթէ ոչ հառցի՝ մեռանի : Եւ մտեալ մա-
նովն արտասուք ասէ տեսան իւրոյ զբան բժշկայն : Արդ իբրե լուսա-
նա զայր, 'ի արամութիւն ննջել ոչ զօրեաց . և եր կանթեղն վառեալ
պոյգեաւ . յոյժ : Իսկ 'ի մէջ գիշերի ետես հիւանդն զմարդ ոմն որ ե-
մուտ ընդ պատուհանն և եկն եկաց առ նա և ասէ ցնա . ընդէր պոյգ-
մալ ես և ըստ : Եւ նա ասէ . բա՛մ զի զայս ինչ տալցն բժիշկքն : Եւ
նա ասէ . ցոյց ինձ զտա թո . և նա եցոյց նմա : Իսկ երեւեալն օժ ինչ
'ի նա և ասէ ցնա . արիւ և գնա : Իսկ նա յարեաւ և ոչ փոքրեց ցնալ :

արդ կաղան : Եւ ասէ հիւանդն . տակաւին կաղամ : Բ'սէ
ցնա . արի և շրջեա ողջանդամ : Եւ առժամայն յարա-
ցեալ շրջէր ողջ : Եւ ասէ երևեալն . ահա այժմ եղեր
ողջ , մի մուսանար զողորմութիւն որպէս և լուար՝ երանի
ողորմածաց զի նորա ողորմութիւն գտցեն . զի դատաստան
իմ առատ է որոց արարին ինձ զողորմութիւն : Եւ յե-
լանեալ ասէ ցնա՝ կեցցես : Բ'սէ որ ողջացան՝ ցնան : Եւ
ասէ . զի նշ կամիս որով ողջացարն : Բ'սէ մազխտորան .
աստուծով որ առաքեացն զքեզ՝ ասա ո՞վ ես դու : Եւ
ասէ . ով մարդ , ընդէր երգմանեցուցանես զիս . նայեա
յիս , ո՞չ ճանաչես զայս ներքին զգեստս : Բ'սէ . այո ,
տէր իմ : Եւ ասէ որ երևեցան . ես եմ զոր տեսեր մե-
ռեալ անկեալ 'ի ճանապարհին և ընկեցեր զայս . ներ-
քին զգեստս 'ի վերայ իմ . վասն այսորիկ առաքեաց զիս
աճ ողջացուցանել զքեզ . գոհացիր զայ յամենայնի , և
ընկեա 'ի քէն զօգնութիւն մարդկան , զի ոչ թողու ան-
զայնտիկ որ խնդրեն զնա : Եւ գնացեալ ել ընդ գուռն
ընդ որ եմուտ : Եւ ողջացեալն զարթուցեալ 'ի քնոյն
պատմեաց ամենեցուն զոր ետեսն , և շրջէր ողջ : Եւ
մեք տեսեալ փառաւորեցաք զանձ , և գրեցաք յօգուտ
այնոցիկ որոց պատմի :

Եւ երևեալն ասէ . գեռ ես կաղան : Եւ գարձեալ օծեաց զոտս նորա :
Յաջիւծամ յարեաւ և գնայր բոլորովմէր ողջացեալ : Այլ երևեալն այն
բարեկամն նորա ասաց նմա բանս բազումս վասն ողորմութե , և թի՛
ասէ տէրն , երանի ողորմածաց զի նորա ողորմութիւն գտցեն , և անո-
ղորմ գատաստան լինելոց է այնձ որ ոչ առնէ ողորմութիւն : Եւ ասէ
ցնա . խաղաղութիւն ընդ քեզ : Իսկ մագիստրոսն ասէ . գնալ կամիս
զուս մինչ ոչ ասացեալ ես վասն քո . այլ մաս ինձ վասն տեսան՝ մի
ես գու : Եւ նա ասէ . ճանաչմիս գու զպատմուածանս զայս : Իսկ իշ-
խանն ասէ . այո , տէր , իմ է : Եւ նա ասէ . ես եմ մռեալն այն զոր
տեսեալ քո մերկ անկեալ 'ի ճանապարհի՝ ծածկեցեր սովաւ զիս . և
ապր առաքեաց զիս տէր բժշկել զքեզ . և գու միշտ գոհացիր զայ , և
զողորմածութիւն մի մուսանար : Չայս ասացեալ , գարձեալ ել նա ընդ
պատուհանն և գնաց՝ ընդ որ և մտեալ էր : Եւ իշխանն սղացաւ բնաւ
և գահանայր զայ և ուրախ էր , վասն զի ողորմածութիւն զոր սիրէր և
առնէր զնա՝ արգեամբք ցուցաւ նմա և հաստատեցաւ 'ի նմա :

* Օրինով Ժ Կն Իսրայէլական
համաօրէն է այդիս . Մագիս-
տրքանոս ոմն գնայր հրամանաւ
Թագաւորին 'ի գործ , և յուզւոջն
ետեսն զոմն աղքատ մռեալ մերկ
և ընկէջ 'ի վերայ նորա զներքին

հանգերմնիւր : Եւ յես ժամանա-
կաց անկաւ յերկմարն և բեկաւ
ոտն նորա , և Թագաւորն հրամա-
նաց բժշկաց այց առնել նմա . և
յես եւթմն աւուր սեպտա : Խոր-
հեցան բժշկէքն և տեսն ցնա . վա-

ՊԱՏԹԵՑԻՆ * մեզ վրան սրբոյ արքային Մարգարէի
 ընդ հայրապետին Մարգարէի զի յամենայնի ողոր-
 մած էր և անկիւնաւոր : Եւ այս ասացաւ մեզ հաւատար-
 մապէս՝ եթէ կայր յՄարգարէի մանուկ մի որդի ե-
 ղեալ իշխանի բաղարին, որ արժանաւոր փարթամու-
 թեալով վարձանեալ բաղում ինչ և ուրիշ եթող նմին :
 Կուսեցաւ և ծախեցաւ ինչքն՝ ի հարկաւոր պէտս, և
 զամենայնի կորուսեալ ի վերջին եհաս աղքատութիւն,
 ոչ վրան անուակութե կամ շաղկութե, այլ ի նաւար-
 կութե ի նաւակոծութե զվաճառան կորոյս, ըստ ասե-
 լոյն ի սողմոսին՝ ելանէին յերկինս և իջանէին մինչև
 յանդունդս, և անձինք նոցա յանձնու իւրեանց մաշե-
 ցան : Յայս պատահմանէս մանուկս այս ի մեծութենէ
 եղև փոքր, և զբեռն ընչիցն ի նաւարկութեան կորու-
 անալ, և ևս նուաւսացաւ : Վրան սորին լուեալ երա-
 նելին Մարգարէի և տեսեալ զնա յայն ատուապանս,
 և այն զի գիտէր զճնողն նորին՝ վշտանայր, և փոքր մի
 ողորմութիւն նմին առնել ամաչէր : Վրանքի տեսանէր
 զնա յատեն իւր աղքատ, և ձմէր ոգի երանելոյն ի
 վերայ առնն՝ որ զգնայր հանգերն պատառաւուն, և
 պատկեր կորացեալ վերջին աղքատութիւն : Շարժեցաւ
 յայ, և խորհէր սքանչելապէս, որում և վայել էր իւ-
 բում երանութե : Եւ ետաց զնովկոս արքայ և մեծի ե-
 կեղեցւոյն առանձինն և ասէ ցնա . տէր նովկոս, քա-
 ընդ ես պահել ինձ խորհուրդ : Եւ նովկոսն . յուսամ
 յորդին այ, տէր իմ, զի ինչ որ հրամայէ արարութե քո

զին գամք միմեարեմբ զգնէ : Եւ
 աւարեաց զին պատանի մի գի-
 տել զոր խորհին : Եւ ասէն . տէրն
 քո չարի թէ յիարեմբ զնորա-
 փեալ ուն, և վաղի գամք հար-
 ցանեմբ զոր կամք : Դարձաւ լա-
 լով և առաջ նմա : Եւ մարգարէն
 երայ առաջի տեսան և փոքր մի
 նմեկայ : Եւ տեսան զան փա-
 ռաւոր մտեալ առ նա և հարցա-
 նէր զարդեան . և նա առաջ զբանս
 բնական լալալին : Եւ ասէ ցնա

երեւան . ցոյց զտեղին : Եւ նա ե-
 ցոյց : Եւ խաշտիցեալ ասէ՝ արք
 և շրջեա . և ինչն գնայր : Անկիւն
 ինն . առաւելով որ զգնէ մտա-
 քեաց՝ մի ես գու : Եւ նա զար-
 մաւ և երայ նմա զնովկոս համ-
 գերան և ասէ . Խոնարհեցայ : Եւ
 ասէ՝ այս : Եւ ասէ . ես եմ զի ա-
 ռաւորեաց քո բնական զգնէ, մի մե-
 ռաւոր զողորմութիւն : Եւ ինն-
 ցեալ փառաւորեցին զքո զոր-
 նեալ յաւիտեան :

* Արդեօք յաբիւտան Մարգարէի
 իմ էրն առ . Պատմաց մեզ սուրբն
 արքայ . վրան Աղոյնարու . իմ

երկուրդ Բարձրաւորան Պատմաց
 մեզ սուրբն Մարգարէ :

առ իս խորհուրդ, մի գիտասցե մարդ որ: Մէհ հայրապետն. պիտոյ է զի արասցես գիր ոսկւոյ լտեր յիսնից առ եկեղեցին՝ ի գիմաց այս անուն մանկան հօր, որ վախ ճանեալ է. և զիր ի նմա վկայք, կիքեա և մատո այսր: Իսկ նոմիկոսն առ ժամայն փութապէս արարեալ զհրա մանն՝ մատոյց զթուղթն տուեալ զհայրապետն: Եւ քան զի էր այրն յառաջ ժամանակաց մեռեալ և թուղթն նոր, ստէ հայրապետն. գնա, պատուական նոմիկոս, ձգեա զգա ի ջորեան կամ ի դարի և յետ սակաւ աւուրց բեր այսր: Եւ գնացեալ եկն ի հրամայեալ օրն առ հայրապետն՝ ունելով զգիրն: Եւ ստէ հայրապետն. գնա արդ և սաա ջմանուկն. զինչ տացես ինձ, և տաց քեզ զգիր օգտի: Մի տես, պատուական նոմիկոս, մի տոցես ի նմանէ պակաս քան զերիս դահեկանս, և տուր նմա զգիրն: Եւ ստէ նոմիկոսն. հրաման տուր, տէր, զի մի և զայդ առից: Միդ կոչեալ նոմիկոսն զմանուկն ասէ. զինչ տացես ինձ, և ես շնորհեցից քեզ ինչ որ զաղքատութիւնդ քո լցուցանէ: Եւ նա ուխտ եղ՝ զոր ինչ կամի՝ տալ: Եւ այսնեաց նմա նոմիկոսն և ասէ. յառաջ քան զհինգ օր յուզէի յարկոյն զիմ նամակս, և գտի բզ գիրս զայս, և յիշեմ այժմ՝ զերանելի հայրն՝ քո որ ունէր ակն առ իս, և աղաչեաց զիս յօր մահուանն իւրոյ և ետ զգիրս զայս մնալ առ իս մինչև ցայս ժամ. արդ եկն ի միտս իմ՝ տալ զայս ցրեզ: Մէհ մանուկն. և զինչ կամիս թէ տաց քեզ: Մէհ նոմիկոսն. երեք զահեկանս: Եւ ոստէ մանուկն. տեսանես զի պատկասեալ է դէմք իմ և անծանօթ ի պարտականաց: Մէհ ցնա նոմիկոսն. այո, ապա հրաժարեմ ունել զսա սակաւ տրիւք: Մէհ դադմեալ մանուկն. գիտէ տէր՝ զի ոչ ինչ ունիմ, ապա թէ առից զոր այդր գրեալ է, և այլ ևս զոր ինչ կամիս՝ տաց քեզ: Եւ այնժամ ետ ցնա զգիր յիսուն լտերն: Իսկ մանուկն հանրերթ կտակաւն եկեալ առաջի հայրապետին ծուր կած և ետ ցնա զգիրն: Եւ հայրապետն յընթեռնութեամբ սկսաւ առնել ցնա կռիւ ասելով. մինչև ցայժմ ոչ էիր: հօր քում վախճանի աւելի է քան զսաան ամ. գնա, իշխան դու, ոչ առնեմ քեզ պատասխանի: Եւ նա ասէ. տէր իմ, ոչ ունէի ես զգիրդ, այլ նոմիկոսդ ետ զգա ցիս և ասաց՝ թէ ի յոյլ նամակաց գտի. արդ ներեա ծառայի քո: Եւ նա, ստէ հայրապետն, թոյլ

տուր և եւ յայանեցից զկան իմ յետ միոյ շարաթու : Վնաց մանուկն և կացեալ զասհմանեալ աւուրսն՝ եկն զերստին : Իբրեւ ետես զնա հայրապետն , պատճառս կցկցէր՝ որպէս թէ ոչ ինչ կամի տալ ցնա . ընդէր յապաղեցեր , ասէ , և ոչ բերեր զգիրս : Իբէ մանուկն . տէր իմ , զիտե ան , զի ոչ ունիմ զօրրստօրէն յաղեցողցանել զիմն . զինչ անձ ծագէ ողորմութիւն առ քեզ՝ արասցես ինձ : Հայնժամ ասէ ցնա սրբազանն Սարգիսնարոս . ընդունիմ զաղաչանս քո և հատուցանեմ ասհա՛ ի ձեռս քո զգլուխ իրիդ լիապէս . բայց , եղբայր , աղաչեմ զքեզ , մի խնդրեր առկոսիս ի սուրբ եկեղեցւոցս , զի ի քէն եղև յապաղումնս : Նուեր էամ մանուկն և ասէ . զինչ և խորհի տէրդ և հրամայէ լիցի , զոր ինչ ի գլխոյն կամիցի սրբութիւնդ քո՝ թողցի : Իբէ հայրապետն . ոչ , բաւական է մեզ որ թողուս զվաղեալ : Հայնժամ մատուցին առաջի և տուաւ ցնա յիսուն լիտր ոսկի , և արձակեաց զնա հայրապետն օրհնութիւն վասն օրոյ եթող նմա զտոկոսին : Եւս գաղանի գործք անոցնոյն Սարգիսնարոսի և զթութի ի վերայ մանկանն՝ յարուցեալ զնա յաղթատութենէն . յետ որոյ ի չափ փառութամութե ծնողաց իւրոց հասեալ , և բարւոք քաղաքավարութիւն կացեալ վայելչապէս զտեառնէ գոհանայր :

ՀԱՐԺԱՄ Էաք մեք յ՝ շէքսանդրիա , Լեանգիտա ոմնայր բարեպաշտ և քրիստոսասէր եկն ի Վենետիկոյն՝ որ էր մերձ ի Վեռլինն , և էր բնակեալ անդ ժամանակս բաւականս , և ամին զնա քաղաքացիքն յօրհնութիւն հայրապետին Սեքսանդրու , ձեռնադրէին եպիսկոպոս : Եւ եղև ի խօսելն ընդ մեզ , պատմեաց մեզ և ասէ՝ եթէ յաւուրս ինքեպիսկոպոսի հայրապետին Սեքսանդրու եղև ի Վեռլինն եպիսկոպոս Վինետիոս իմաստասէրն , որ եկն ի Վեռլինն և եգիտ անդ իմաստասէր զոմն Եւաղորիտ անուն՝ որ եղև նմին սիրելի մօտաւոր , թէպէտ և հեղինացի էր վարուք : Բայց եպիսկոպոսն Վինետիոս եղ ընդ կռապաշտիցն մահանա՝ ոչ թէ միայն խորհել զայս , այլ և փութայր և ջանաւ բազում ունէր վասն Եւաղորիտի անձել ի քրիստոնէութիւն . սակայն նա ոչ տայր տեղի վարդապետութե վասն հին տալարութեն ընդելութե . այլ եպիսկոպոսն օւնելով բազում տէր առ նա ոչ խոցոտէր և ոչ բռնադատէր և ոչ ձանձրանայր յա-

մենայն աւուր աղաչել և վարդապետել, և մտադիրութեամբ ջանայր զի արասցէ նմա 'ի Վ'ն հաւատալ: Եւ նա յաւուր միում յորժամ բազմացան խօսքն և պատասխանիքն 'ի մէջ իւրեանց, ասէ յեպիսկոպոսն. այսպէս, տէր իմ եպիսկոպոս, յետ նմի և յայսմ կամիս ածել զիս զոր ասէք դուք քրիստոնեայքդ՝ եթէ վախճան այսմ աշխարհի լինիցի, և յետ վախճանին ամենեքեան որ են մարդիկ 'ի սկզբանէ՝ այս մարմնովս յառնեն և զմարմնս զայս անապական զգենուն և անապական 'ի յանապական կեանսն կենցաղավարին. նոյնպէս և որք մարմնով գործեցին զմեզս՝ կորնչին, և որ ողորմի աղքատին՝ փոխտայ նոյ, և որ կորուսանէ աստ 'ի տառապեալս ինչ՝ յերկինս գտնմէ և հարիւրապատիկ զսա 'ի միւսանդամ զալլատեանն 'ի Վ'նէ առցէ. անհաւատալի է ինձ այդ խորհուրդ և խռովեցուցիչ և շաղփաղփութեամբ բանք: Իսկ եպիսկոպոսն երևեցոյց նմա զամենայն յոյս քրիստոնէից եթէ ձմարիտ է: Եւ յետ բազում ժամանակի երևեցոյց զնա մկրտիլ ամենայն տամբ և հաւատալ 'ի Վ'ն. լինէր նոցա ուրախութի մեծ: Եւ յետ մկրտելոյն էա՞ծ առաջի եպիսկոպոսին ոսկի երիս կենդինարս և ասէ. ընկալ զսա և տուր աղքատաց և արա ինձ ձեռնագիր որ տացէ ինձ զայդ Վ'ն 'ի հանդերձեալն: Եւ եպիսկոպոսն ընկալեալ զգանձն և ետ աղքատաց, և ետ նմա ձեռնագիր: Եւ մնացեալ յետ մկրտութեն աւուրս ինչ, տկաբացեալ 'ի հիւանդութի և եկն 'ի վախճանել, և ասէ ցորդի իւր. յորժամ ամփոփէք զիս, զայս թուղթս դիք 'ի ձեռքն իմում և այնպէս ամփոփեցէք զիս: Եւ 'ի մեռանելն ամփոփեցին և տուին 'ի նա զձեռնագիրն: Եւ յետ երկից աւուրց վախճանին երևեցաւ եպիսկոպոսին և ասէ. եկ 'ի գերեզմանն ուր իցեմ՝ և առ զձեռնագիրքս, զի վճարեցայ լիապէս զոր ետու 'ի ձեռս քո, և ոչ մի բան ունիմ նա քեզ այլ, և յաղաքս հաւատարմութեան քո վերնագրեցի 'ի նմա ձեռամբ իմով: Եւ ոչ գիտէր եպիսկոպոսն եթէ թաղեալ էր ընդ նմա ձեռնագիրն իւր: Եւ առաւօտուն առաքեաց առ որդիսն իւր և ասէ ցնոաս. միթէ զուժեք ձեռնագիր եղիք ընդ հօրն ձեր: Ի՞նչն ցնա. այո, տէր, թուղթ իմն յորժամ վախճանէր ետ ցմեզ և ասէ. յորժամ վախճանիմ ես՝ դիք զթուղթս զայս 'ի ձեռս իմ առանց գիտելոյ ւժեք ամե-

Եւ ինչ, ի յայնժամ՝ եպիսկոպոսն առ զնստաւ և ընդ նստին զիզերիկոսն և քարակոխս որք շինէին զգերեզմանն ի մաստասիրին, և յորժամ բացին զնա, գտին զգիր Եպիսկոպոսին՝ ի ձեռս մեռելոյն, զոր առեալ բացին և գտին վերագրեալ ձեռամբ իմաստասիրին այսպէս. ես Եւազգրիոս իմաստասէրս՝ քեզ սրբազանեալ եպիսկոպոսի Սինեսիոսի ուրախ լինել, առի զպարտոն իմ և վճարեցայ, և ոչ մի բան ունիմ՝ առ քեզ վասն օսկւոյն զոր ետու զօրութեամբ Ճմարտին Վիտի նոյ մերոյ որ անբաւ սքանչելին է։ Եւ զայս իբրև տեսին ամենեքեան, մեծապէս զարմայան ի վերայ եղելոց սքանչելեացն և արտասուօք զանձ փառաւորեցին։ Եւ կայ մինչև ցայսօր Թուղթն այն ի գանձարանս սրբոյ եկեղեցւոյն Սինեսի, և ընդ այլ սպասոս եկեղեցւոյն աւանդեն զնոյն ի նա որք յաջորդեն զպաշտօն եկեղեցւոյն ի փառս Վիտի*։

ՊԱՏՄԵՐ՝ Հայրն Ղանիէլ եթէ այր ոմն քարահատ

* Օրիւն զ եւրոյզ Խարփանովն այդդեւ համարէ. ի Գեղանն եպիսկոպոս մի Սինեսիոս անուն՝ ջանայր քրիստոնեայ առնել զիմաստասէր ոմն Եւազգրիոս անուն, և ոչ կարէր ի ժամանակ բազումն. և նա ոչ ձանձրանայր, մինչ օգնականութիւն Քնի կատարեալ և արար։ Եւ յետ երկոց ամաց մեռանէր. և ետ յեպիսկոպոսն օսկի բազում՝ տալ աղքատաց. և պահանջեաց ի նմանէ գիր, որ ի Գնէ Հարիւրապատիկ տանցէ զայն. և ետնմա։ Եւ նա ետ զգիրն յորդիսն իւր և ասէ. ի յամ փոփելն զիս դիք զցա առ իս։ Եւ եգին։ Չկնի Թաղմանն երեկցաւ ի տեսնանն գիշերի եպիսկոպոսին և ասէ. եկ ի գերեզման իմ և առ զգիր քո, զի ես ընկալայ զնմի ի Քնէ մերոյ։ Եւ եպիսկոպոսն ոչ գիտէր Թէ զգիրն ի գերեզմանն եգին, մինչև եհարց զորդիսն. և չողտաւ ի գերեզմանն քարակոփօք, և երաց և եգիտ մտա ի ձեռագիրն իւր գիր ձեռին Եւազգրիոսի այսպէս. ես Եւազգրիոս իմաստասէր առի ի Քնէ նոյ մերոյ զհարիւրաւորն ընկից իմոց. երանելիք Սինեսիոս, յու նիմ առ քեզ բան ինչ։ Եւ տեսեալ արտասուօք օրհնեցին զանձ. և կոչ գիրն յեկեղեցին Գեղանայ։

Գնացեալ երբեմն հայրն Ղանիէլ քահանայն Սկիտոյ ի Թերաքի. զա. և ունէր ընդ ինքն զմի ոմն յաշակերտաց իւրոց. և իբրև գնացին նա. օք ընդ գետ, և հասին ի գեղ ուրեմն, և ելեալ անդր Ժերն ասէ ցաղաւորան իւր. այսօր մեզ աստ լինել պարտ է։ Արեւ աշակերտան. ոչ, ալլ գնացցօք այսօր ի Սկիտէ։ Իսկ Ժերն ասէր. ոչ, ալլ աստ կոչցօք այսօր։ Եւ նստին ի մէջ փողոցին օտարո։ Արեւ աշակերտն ցծերն. ոչ է արժան մեզ կալ աստ իբրև զմեւրացիկս, ալլ գնացցօք յեկեղեցի գեղս և անդ կոչցցօք։ Արեւ Ժերն. ոչ գնացցօք, ալլ նոպօք արա մինչև յերկնից։ Իսկ աշակերտն շփոթէր և կաշեւ և ասէր ցծերն. մինչև ցերթ չըջիք անօգուտս վասն քո, և ես չարաչարս մեռայց ի փոքոյն։ Իբրև ասէին նորա զայս, եկն անդ այր մի Ժեր գեղեցիկ երկայն հասակաւ և հեղքն օպիտակ իբրև զինն։ Իբրև հօտս զհայրն Ղանիէլ,

**վաստակէր աւուրն զանկ մի ոսկի, և ինքն ոչ աւուր մինչ
ըն յերեկոյ. և տալտ զնէր. կերակուր նոյաւ և աւուր
լնոյ հիւրս և ընդ աղքատս, և զփոքրանա մնացեալս ըն-
կնեոյր շանց. և ոչ ինչ պահէր ՚ի վաղին, բայց միայն**

սխառ. համբարեւ շարտասուք զտաւ նորա, և համբարեալ սիրով ըզ-
միմանա՝ տարաւ զնոսա ՚ի տուն իւր. և ունելով ինքն լոյս ՚ի ձեռին
գնալոյ առաջի նոցա ընդ փողոցն, և զինի նորա երթալին հայրն ՚Իս-
նիկ և աշակերտն իւր և այլ բազում աղքատք որք զխաւս անդ: Եւ
տարաւ զնոսա ՚ի տուն, լուսաց զտաւ ծերոյն. և այլ ոչ բնաւ զք ու-
նէր ազգական կամ ընտանի և կամ ապաստար ՚ի տան իւրում և ոչ
այլ որք. բայց միայն զնո՛ւ: Եւ եզ առաջի նոցա սեղան և կերակրեաց
զամենեւան: Եւ յեա ընթերցացն ոչնոցիկ ժողովեալ զմիացորդ կո-
տարն եւ արաքոյոյ և ընկէջ շանց, և ոչ եթող վասն վաղուի և ոչ մի
փորձան. զի այս էր սովորութի նորա ոչ թողուլ ինչ ՚ի տան վասն
վաղութի: Եւ ելեալ ծերն և նա, նստեալ առանձին՝ ոչ նիրհեցին բնաւ
զգիւնին սղջն. այլ խօսէր յեա ծերն զահա հոգւոյ, և նա լսէր զ՛րաւ-
ման նորա ընթ՝ արատուք: Իսկ առաւօտուն ողբունեալ զմիմանա
և մեկնեալ զնացին: Եւ իբրև երթալին հայրն ՚Իսնիկ և աշակերտն
իւր ՚ի Խանապարհին Սկիտոյ, աղաչէր զծերն աշակերտն իւր և ասէր.
արաքոցն սեր, հայր, և պաամեցես ինձ թէ ք և կամ առաջի իցե
այրս այս և կամ սետի՝ Խանաչե զքեզ սա: Եւ ոչ կամեցաւ ծերն
պատմել նաւ: Գարձեալ անկանէր առաջի նորա և ասէր աշակերտն
այն. նա և այլ բազում ինչ պատմեալ է քո ինձ, հայր, զայսմ մար-
դոյ ընդէր ոչ պատմաւ: Քանզի պատմեալ էր նաւ ծերն զբաղնոյ ա-
ռաքինութեալ: Իսկ ծերն ոչ կամեցաւ ասել և ոչ պատմեաց նաւ, մինչև
պատմեցաւ եղբայրն յոյժ, և այլ ոչ խօսէր զծերն մինչև ջՍկիտէ: Եւ
կայեալ առ մինչ յերեկոյն սովեալ ծերն, և եղբայրն ոչ տարաւ նաւ
զսովորական կերակուրն իւր ՚ի ժամ երեկոյն. քանզի յերկոտասան
ժամ աւուրն առնոյր ծերն զկերակուր զամենայն աւուրս իւր: Եւ
իբրև ևսնա ծերն զի ոչ եկն եղբայրն յերեկոյն առ ինքն բերել կե-
րակուր վասն սիրութեն, յարեաւ ծերն և եկն ՚ի սենեակ եղբորն և
ասէ զնա. ընդէր սպաներ սովով զհայր քո, ով որդեակ: Եւ նա ասե-
ալ եւս գաւ հայր իմ և ոչ սիրեա զիս. զի եթէ սիրէիր զիս, պատմիր
իմ զանէն զայնմանէ: Ասէ զնա ծերն. ընդէր այդպէս խառասիրտ
և սնափառ եւս գաւ: Եւ յարեաւ գնալ ՚ի սենեակ իւր. իսկ եղբայրն
զլնացեալ կրաւս զրախ ծերոյն, աղաչէր զնա ոչ գնալ խաւսեալ:
Երգ վասն զի ոչ կամիր ծերն արամեցոյցանել գնալ. քանզի յոյժ սի-
րեր զնա, ասէ զնա. թէ արաքոցն ինձ սակաւ ինչ խարշեալս զի կե-
րայոյ, և պատմեցի քեզ զծերոյն զայնմանէ: Իսկ նա սուրբացեալ
արար զստեղան, և զինի ընթերցացն սխառ ծերն պատմել նաւ զմեա-
նէ: Ըսձ այնորիկ, ասէ, կոչի անուն Եւլոմի, և է նա արաւետաբու-
գործով քարի և բարահառ. և վաստակէր նա յաւուր միոյ իւրով
արուեստիս զրամս գանկոյ միոյ, վասն զի յոյժ հմուտ է յարուեստն
յայն, և ինչն մինչև ցմութն ոչ ինչ Խաշակէ բնաւ, և երեկոյն զայ
՚ի գեղն, և զորս և գտանէ աղքատս և մտար և անանկս ՚ի փողոցաց
հոյն ՚ի տուն իւր և կերակրէ զնոսա, և ինքն ևս ընդ նոսին կերակրի.
և զոր մնայ ինչ ՚ի սեղանին մանրեալս և փոքրանա՝ հանեալ արտաքոյ
արկանն շանց, և ոչ բնաւ թողու ինչ յայդ ՚ի վաստակոյն. և ամի
յայսմ արուեստ և ՚ի գործս նա արդ հարիւր ամ, և սոյ նմա փն ՚ի

զգարհասան իւր : Եւ եղև զի ընկալաւ զիս ընդ հիւրս .
և իբրև իմացաց զկեանս նորա , խնդրեցի յոյ զերիս շա-
բաթս՝ տալ նմա ինչ , զի բազում արասցէ զարգիւնս :
Եւ ասէ ցիս տէր 'ի տեւեան , զի կայր 'ի վերայ զինք
'ի կերպս Թապաւորի և ասէ . բաւական է նմա զոր ու-
նի : Եւ ժտէի ես տալ նմա ստացուածս , և ասէ ցիս
տէր . առնաւ զնա յերաշխի , զի կացցէ 'ի պատուիրանս
իմ : Եւ ասեմ . այս : Եւ ասէ ընդ զօրոս որ մեան կացին .
լուարուք զուրք : Եւ եղև զի 'ի հաններն քար՝ գտաւ կա-
րաս մի զի ոսկւով , և ոչ իշխեսաց 'ի տեղւոյն յերևան

ժառանգի իւրոյ աւուրն գանկ մի ոսկւոյ հանապաղ որպէս տալոյ :
Իսկ ես մինչ մանուկ էի յառաջագոյն քան զայս քառասուն տեան՝
երթայի ծախել զնա ագործ իմ . և եկեալ իմ յերեկոյն 'ի գէն յոյն
աղանել անգր , և տարաւ զիս և այլ ևս տարա ըստ սովորութե իւ-
րում 'ի տուն իւր , և հիւրընկալեալ զմեզ աղանկաւեաց իմ : Եւ ես
բազում անգամ երանէի անգ , և ծանեայ զառաքինութիւն նորա , և
սոսայ պահգ աղանել զմե զման նորա և ասել տուր սմա , տէր , ա-
ւերէ ինչ ստացուածս , զի առաւել տացէ 'ի պէտա կարողանաց : Եւ պա-
հեցի այտորիկ աղագաւ երիս շարաթս , մինչև վտանցայ սովորել և
անկայ յանգործի : Եւ տեսի զմե քահանայ վայելչոյ զչեցեալ պատ-
մանան սովորակ՝ որ եմն եկաց առ իս և ասէ . Դանել , զինչ վշտա-
ցեալ եմ : Եւ ես ասեմ . ուրեք փշի ոչ բնա ճաշակել ինչ մինչև
լուինց և տացէ ստացուածս Եւլմի քարապործի , զի բազումս բարե-
գործեացէ նովա : Եւ նա ասէ ցիս . ոչ է բարի այդ , այլ կացցէ որ-
պէս և է , և այն լաւ ևս է : Եւ սոս ասեմ . տէր , առաւել տացես գա-
նմա , զի նա տացէ ալոց , և առաւել փառաւորեացի նովա անուն
քո : Արե ցիս . ես ասեմ քեզ՝ լաւագոյն է զի կեցցէ որպէս և եմ . իսկ
արդ եթէ կամայցիս զի ասէի ինչ տալոյ նմա , գաւ երաշխաւոր կաց
անկին նորա , որպէս զի կեցցէ 'ի հարստութեան անձն նորա , և ես
տամ նմա առաւել : Եւ ես ասեմ նմա . 'ի ձեռանէ իմե խնդրեացես
զհոգի նորա : Եւ տեսի զի կայ մի 'ի յարութիւն տեսան յեկեղե-
ցաղն , և մանուկն այն նստէր 'ի վերայ զինք գերեզմանին , և Եւլմի
կայր ընդ ալմն նորա և բիւր հրեշտակք կային շուրջ զիովա : Եւ ա-
ռէ տէր ցնտա զման իմ . առ իցէ երաշխաւորն Եւլմի : Եւ նոցա պա-
տափառնի ետուն՝ այս , տէր , սա է երաշխաւորն նորա : Իսկ տէրն ա-
ռէ . ստուգիւ տուտեցեց 'ի քէն զերաշխաւորութիւն զարս : Եւ ես
գարծեալ ասեմ . այս , տէր , և զինքն 'ի վերայ իմ երաշխաւորութիւն
գորա , և տուր սմա ինչս : Եւ տեսի զի արիանէին զմե թաղում 'ի
ծոց Եւլմիոսի , և որչափ արիանէին՝ առաւել ևս տանէին ծոց նո-
րա : Այս տեսի եր , որքեակ . և իբրև զարթնայ , ծանեայ զի ըստ
տէր աղաշնոց իմց , և փառս մատուցի նոյ : Իսկ Եւլմի էլ 'ի գարծ
իւր , և 'ի փորելն զքարս գտաւ 'ի ներքոյ քարանցի կարաս մեծ զի
ոսկւով , և ստեպացաւ իբրև ետես զայն Եւլմի և ասէ . զանձա այս
երաշխաւորն եկեալ է , և արդ զինչ արարից . եթէ տարալց ըստ 'ի
տուն իմ , լսէ զայս գառաւորն և շարժարն զիս . այլ տակալ զառ գնա-
ցեց յերկիր տար ուր ոչ գիտեն զիս , և անգ պահեցեց որպէս պարս
է : Եւ տեսեալ Զորիս 'ի վարձաւ իբր թէ քարս բնից , և բարձեալ զա-

Հանել, այլ վարձեալ գրաստս գնաց 'ի Կոստանդինուպոլս առ Յուստինիոս Թագաւորն, և ստացաւ ապարանս, և առ զեպարքոսութի քաղաքին: Եւ տեսեալ վարձեալ իմ զտէր, հայեցաւ յիս խեթիւ. և իմ գիտացեալ զվասնէրն՝ չոգայ 'ի գեօղն, տեղեկացեալ գնաց 'ի Կոստանդինուպոլս, և զգորս ամիս ոչ կարացի տեսանել զնա կալով առ գրանն, մինչև հարին վերաւորե-

կին էջ 'ի ծովեզն, և կալեալ զնաւս 'ի վարձու գնաց 'ի Կոստանդինուպոլս: Թողեալ զբարեք մշակութին իւր: Եւ Թագաւորէր յայնժամ Յուստինիոս ծերն 'ի Կոստանդինուպոլս: Եւ ետ Եւլոթի գանձ բազում Թագաւորին և իշխանաց նորա, զի արապեն զնա եպարքոս մեծի պրեստորին: Եայնժամ գնեաց յարկս մեծամեծս որ կոչի եգիպտացոց մինչև ցայսօր. և եղև այս այսպէս: Արգ զինի երկուց ամաց տեսի անսիւս վարձեալ զմանուկն զայն զտէրն 'ի նոյն 'ի տեղի յարութն նստեալ և ամբօխ ընդ նմա, և Եւլոթի ոչ էր 'ի տեղի իւրյաջմ. և տեսի զի քաղնչին զկը սեւաւք զԵւլոթի 'ի վերայ երեսաց իւրոց և հանին անտի: Եւ իրեն վարժեալ 'ի քնոյ, ասեմ՝ վայ ինձ եղկելոյս, զի կորուսի զանձն իմ: Եւ առեալ զցուպ 'ի ձեռնի եկի 'ի գիւղն յայն ինդրել զնա, և կոչի անդ մինչև ցերեկն և Քնայի Եւլոթէ, և ոչ երևեցաւ: Իբրև երեկոյ եղև, ասեմ՝ ետ զինն ոմն. ոչ գցն ասարանոց 'ի գիւղը յայս: Եւ նա ասէ. ոչ գայ: Եւ կինն այն խնդրեաց զնալ զինի իւր վասն հիւրընկալութն, և ես լուայ նմա: Եւ տաբաւս զնա 'ի տունն իւր և եգ ինձ սեղանն և հաց և յառեալ հիւրընկալէր զնա, խորտէր զնա և անէր յիս. անէր իմ և հայր, ոչ գիտես զմա: Նուկ ես և կրօնաւոր, ոչ է պարտ քեզ գնալ 'ի գիւղ, զի կրօնաւորի հանգարտել պարտ է: Չայս և այլ այսպիսիս բազում ինչ ասաց զնա: Եւ ես ասեմ՝ վաճառել զմեռագործ իմ գնամ: Եւ նա ասէ զնա: Թեպէտ և բազում ինչ պատճառաւ ասես, ես ոչ հաւանիմ, ոչ մի բնաւ ագանիր գու 'ի գիւղ 'ի գիւղի: Իսկ ես հարցն ցնա. ասա ինձ զնան տեսան, մայր իմ, Թէ զն'ն եղև քարագործն Եւլոթի ասարաւէրն այն: Արե զնա. և զի էր նա բարեգործ և արգար և օտարաւոր յոյժ, և ընկալաւ նոց զբարի գործս նորա. և որպէս լսեմ՝ հաւե նա եպարքոս մեծ 'ի պալատ արքայի: Չայս իբրև լուայ ասեմ. ես եգիեղիս սպանի զնա: Եայնժամ խորհեցոյ և հարկեցայ գնալ առ նա: Եւ նստեալ 'ի նաւ գնացի 'ի Բիւզանդիա ինդրել զնա. և հարցն դատեմ Եւլոթի եպարքոսի եգիպտացոյ, և ցուցին առժամայն, և նշաւայս առ գրան նորա և Քնայի զի ելցէ և տեսի զնա: Եւ ահա էլ բազում հնձելովս և զինուք, և տասյի մեծամայն. ողորմաց ինձ, և պարքոս, զի ունիմ ծածուկ ինչ ասել քեզ: Եւ բնաւ ոչ նայեցաւ յիս, այլ հարին զիս որք առաջին երթային: Եւ այսպէս ձայնի 'ի յիւս և 'ի մտաւ նորա շարաւմս չորս, և զինուորքն նորա հարկանէին զնա, և ոչ կարացի խոսել ընդ նմա բնաւ: Իսկ իմ ձանձրացեալ յոյժ առ կայ առաջի պատեհի յատուածամօրն և ասեմ՝ որտառուք. անէր իմ Յիսուս Քրիստոս, կամ աղատես զնա յերաջխաւորութնն սորա, և Թէ ոչ՝ գարնայց ես յերկիր և յաշխարհ իմ: Իսկ մինչ խորհելոյս, ննջելի սակաւ մի և տեսի յերազի զի անցանէր դուռք մեծ, և որք առաջի երթային ասէին՝ եթէ օգոտապորտուհի անցանէ. և եկին առաջի նորա հազարք հազարաց և բիւրք բիւրց: Եւ ես գոչէ

ցին զիս ծառայք նորա և թողին կիսամեծ . և ես յորք անկեալ աղաչեցի զսուրբ Թադեոսին թափել զիս յերաշխաւորութէ անախ, և տեսի զի բաւան հարեալ տնէր զգոհից տեսան և աղաչէր վասն իմ : Եւ ասէ զիս տէր . արձակեցի զքեզ, արի գնա 'ի տեղի քո, և ես ածեմ զայրն 'ի չափ իւր : Եւ եղև մեռանել թագաւորին (Յուսիֆանոսի, և կաշեալ զքարահատն զԵւրոփի և զսոյլ Երիս ընկերս նորա և առին զբոլոր ինչս նոցա, և կամե-

առ նա . տիրուհի, օգնեա ինձ : Իսկ նա ասէ զիս . զի է քեզ, մ'նկէ զքեզ : Իսկ ես ասեմ . Եւրոփի եպարքոսին երաշխաւոր եմ, արգ հրաժայեա արձակել զիս յերաշխաւորութէ նորա : Եւ զարթեալ և անեմ . Թէպէտ և մեռանել հասանէ ինձ, ոչ մեկնեցայց 'ի դրանէ Եւրոփի մինչև խօսեցայց ընդ նմա : Եւ գարձեալ գնացի 'ի գուռն նորա և ուղչէի գարձեալ . և կալա զիս վեստարիս նորա և այնպի գա . նետց բրօք մինչև թափեցաւ ամենայն մարմին իմ, և տկարացայ յոյժ : Ապա խորհեցայ գնալ 'ի Սկիտե . և իջեալ 'ի ծովեզր գտի նա . որ գնայր Սկէթաանգրիա, և մաի անդ և նստեալ 'ի նաւին վճարեալ ննջէի անդ : Եւ գարձեալ տեսի զի կայի 'ի յարութիւն տեսան . և նոյն մանուկն տէր նստէր 'ի վերայ վիթին, և ահագինս նայեցաւ զիս, և ես յահէն այնպէս սոսկացայ և գողացի իբրև զտէրև ցամաքեալ 'ի հողմոյ, և ոչ կարէի նայել 'ի նա բնաւ, զի զարհուրեալ սոսկայր արեա իմ : Եւ ասէ զիս . ոչ գնաս լնուս զերաշխաւորութիւն քո : Եայնժամ հրամայեալ երկուս ոմանք կոխել զիս զփայտէ և կապել զձեռս յետ . և արարին զհրամանս արքայ մանկան, և հարկանէին զիս և քիբէին և ասէին . ընդէր առաւել քան զկար քո երաշխաւոր եղեր ումեք, և կամ ընդէր կացեր դու հակառակ հաճոյնցն նոյ : Եւ ես ոչ կարէի խօսել ընդ նոսա, զի արժանի պատժոց համարէի զիս, և իբրև մեղք զհրամանս արքային : Եւ ահա եղև ինչ ձայն՝ որ ասէր . օգոս, տառիրուհի անցանէ : Եւ իբրև տեսի զնա, օգի առի և ասեմ յեզմայ . նիւ . տիրուհի, օգնեա ինձ : Եայնժամ ասէ զիս քաղցր բարբառով . ես աղաչեցից վասն քո : Եւ տեսի զի գնացեալ տիրուհին համարէր զդաս մանկանն տեսան, և աղաչեաց վասն իմ : Եայնժամ ասէ զիս մա . նաւին այն թագաւոր . մի երբէք իշխեսցես այլ ասնել զայդ գործ : Եւ ես ասեմ . ոչ, մի եղջիւ, տէր, այլ առնել զայդպիսիդ : Եւ ասեմ . եր լաւագոյն ևս լինելոյ վասն խնդրեցի նմա, և արգ ներեա և թող ինձ, տէր իմ և եմ իմ : Եւ հրամայեաց արձակել զիս : Եւ իբրև արձա կեցին, ասէ զիս . գնա 'ի սենեակ քո, և ես որպէս բերից զԵւրոփի 'ի հարգ իւր՝ անցես դու և զարմապիս : Եւ իբրև զարթեալ, բերիւրեցայ յոյժ ընդ զերծանելն իմ յերաշխաւորութէ . և անցալ ընդ ծով խաղալորթ, եկի 'ի սենեակ իմ : Իսկ զկնի երից ամաց լուայ զմահ Թուս . տիսանոսի թագաւորին . և զկնի աւուրց ինչ խորհեցան իշխանն լաւրիս ինչ զարից պատրիկաց նորա, զիպատիոսէ քան և զիպոլիտոսէ և զԿոմպիլէ և զԵւրոփիոսէ : Եւ զերեցունցն զայնոցիկ առժամայն հա . տին զԵւրոփիս նոցա և առին յաւար զինչս նոցա . իսկ Եւրոփի փախաւ միայն և մերկ 'ի քաղաքէն : Եւ իբրև ոչ գտին զԵւրոփին, քանիք փախալեալ էր, յայնժամ հրաման ետ նոր թագաւորն Բուստիանոս որ նստեալ էր 'ի տեղի ծեր Բուստիանոսին, թէ ուր և գտցնել զԵւրոփի՝ սղանցեն և զնա : Եայնժամ պրծեալ 'ի ձեռաց նոցա Եւրոփի

ցան ապանանել զլաւոժի: Եւ նորա զգեցեալ հանդերձ մուրողի եկն 'ի գեօզն իւր և մուրաց մաքձն և սկսաւ 'ի գործն իւր և զհիւրասիրութիւն: Եւ իմ լուեալ չոգայ առ նա, և չացաք զմեծ ժամս. և ես պատմեցի նմա զառնայն իրացն պատահումս: Եւ ասէ ջիս. խնդրեաւ և արգ. հայր, ստացուածս ինչ սակաւս և մարժացից վայելել: Եւ առեմ ջիս. մի վիցի ինձ զայդ զնուաւ ուծել և

փախելով եկն 'ի տեղի իւր, և ունէր զդեստ պատաստուն աղքատի: Եւ ժողովեցան գիւղն այն 'ի տեսիլ Եւլոժի և ասէն ջիս. մեք լուաք զքէն թէ ետարբոս լեալ ես: Եւ ասէ նա. ես չէի այն զոր լուայք գութ. ես եթէ պատրիկ լեալ էի, ոչ ես տեսնէի զեկզ. զի որք 'ի պատիւս են 'նորա 'ի պաշտոս արքայի են, և զոր լուեալ եք գութ: այն այլ ոմն Եւլոժի էր յայտմ երկրէ. լուեալ եմ և ես զմտմնէ. իսկ ես 'ի տարբոս և յուխտա ջրէի յաղթմս: Եւ յես առաքց ինչ եկեալ 'ի միտս Եւլոժի ասէ. տուցես, և զկեկի Եւլոժի. զմորձ քս. և գործեալ զգործ քս և աշխատեաց, զի աստ պաշտառ ոչ գոյ: մի գուցէ կորիցէ ընդ ընիցն և զլուխ քո: Եւ առեալ զմորձն գնաց 'ի վեմն այն, և կարծէր այլ ես գտանել գանձ. և աշխատեալ մինչև յերեկն փորէր, և իրրի ոչ գտաւ: արամեալ նստաւ, և յիշէր զմեծութիւն իւր և զամենայն քարկերութիւն զոր ունէր 'ի պաշտոս: Եւ դարձեալ ասէր. այս Եղիաթաւս և և ոչ կոստանդինուպոլիս: Եւ գործէր և ընդունէր զառաքս ըստ սովորութեն իւր, և շնորհքն Քրիստ ել յառաջին կարգս: Իսկ զկեի առաքց ինչ եկի ես 'ի գիւղն յայն վաճառել զնապործ իմ. և իրրի ընդ երեկս եղև, և կն Եւլոժի և տարաւ. զիս ըստ առաջին սովորութեն իւրոյ 'ի տուն իւր: Եւ իրրի տեսի գնա ծածկեալ փոշով և աղբիս 'ի քարանցն աշխատութենէ, նայեցեալ 'ի նա հառաչեցի և լացի և առեմ. որպէս զի մեծ են գործք քո, տէր, զամենայն ինչ ի մատուցել արարեր, և ոչ է ան մեծ որպէս զմեծ մեր. գուս ես ան որ առնես զանցելիս միայն, որ յարուցանես զաղքատս յերկրէ և զառաքապեալն յազգեաց, և ես աղքատս յանդգնեցայ մեծ ինչ, և փորք մի և կորեաւ անձն իմ 'ի գժոխս: Եւ լուաց զոսա մեր և կերակրեաց զմեզ: Իսկ զկեի ընթրեացն ասեմ ջիս. որպէս իցես, ծեր Եւլոժի: Եւ նա ասէ. ազգեմա վասն իմ, հայր, զի աղքատ եմ յոյժ: Եւ ես ասեմ. լուս էր քեզ թէ և զոր ունէիր' և զայն ես ոչ ունէիր: Եւ նա ասէ ջիս. ընդէր, տէր իմ հայր, միթէ գայթակղեցուցի ըզքեզ: Իսկ ես յայնժամ սկսեալ պատմեցի նմա զայս ամենայն զորս և և նոյն ընդ իս, և ոչբացաք յոյժ երկոյնանս լալիւն մեծ ծածուկ 'ի մարդկանց: Եայնժամ ասէ ջիս Եւլոժին. տէր իմ հայր, դարձեալ խնդրեցես 'ի Քրիստ, զի ասցէ ինձ և ոչ արարեց այնպէս: Իսկ ես առեմ ջիս. այլ մի մտայես 'ի Քրիստ հաւատալ քեզ ինչս յեմ առաքս կեմաց բոց, իսպք միայն զկի գանկ վարձ առաքն քո: Եւ ողջունեալ զմեծանոց լալով, ես յուզի անկեալ եկի 'ի սենեակս իմ և գոհանալի զանառն: որ երկր զնա յառաջին կարգ իւր, և տայր նմա տէր զորով գործել զայդքան ժամանակս, և ոչ պակասեմն պէտք իւր: Եհա, որ գիտի, պատմեցի քեզ թէ ուստի ճանաչեմ զնա. և թէ որպիսի էին յաղաղամարտութիւն նորա, այլ գու. մի ես յաւելցես պատմել ումեր: Զայս այդպէս հայրն Դանիէլ պատմեաց աշակերտին իւր մինչև գար. մաւ 'ի Բերսիցեայ: և միք լուեալ զայս գրեցաք 'ի փառս մշ: Իսկ

իշխել տեսան ինչ ասել, որոյ մեծ են գործք նորա և իմաստութե նորա ոչ գոյ բաւ :

ՊԱՏԾԵԱՑ՝ մի ոմն յանապատահանաց վասն առն մի մեծատան՝ եթէ հիւանդացաւ ծանր, և երկուցեալ 'ի մահուանէ բաշխեաց յընդի իւրոց երեսուն լիւր դա. հեկանս աղքատաց. և յորժամ ողջացաւ, ապաշաւէր զգանձն իւր : Եւ ասէ ցտիբելի մի. զողջացալ՝ որ ցրուեցի զգանձն իմ յաղքատս : Եւ ասէ սիրելին. մանաւանդ խնդա և գոհացիր զայ, որ ընկալաւ զողորմութիւն քո և ողջացոյց զքեզ : Եւ նա ասէ. դեռ մահն իմ ոչ էր հասեալ, և ընդ վայր կորուսի զերեսուն լիւր դահեկանսն : Իսկ ցնա սիրելին. եկ երթ իցուք յեկեղեցին 'ի միասին, և ասա առաջիւն, թէ ոչ եմ ես այն որ զողորմութիւն արարի, այլ սա. և ցոյց զիս ձեռամբ առաջիւն, և առ դու յինէն զերեսուն լիւր դահեկանսն : Եւ նա խնդութեամբ յանձին կալաւ. և առեալ սիրելին զերեսուն լիւր դահեկանսն՝ գնացին 'ի միասին յեկեղեցին : Եւ անմիտ մեծատունն կալեալ զձեռանէ սիրելւոյն՝ համբարձ զաչս իւր յերկինս առ Խժ և ասէ. չեմ ես որ զողորմութիւնն արարի, այլ սա սիրելիս իմ. և ոսաց զանունն : Եւ յորժամ էառ զգանձն և ելին յեկեղեցոյն, անկաւ մեծատունն և մեռաւ : Եւ ասեն որք անդ հան-

արգ զարմանալ պարտ է ընդ խորին իմաստութիւնն այ, զի ամենայն գոհուարիք գիւրիք են նմա, և թէ որպէս յանկարծակի բարձրացաւ. ցեալ զԵւլոթի մարգարտութիւնն 'ի միում պահաւ խոնարհեցոյց ո. զարմութիւն : Արգ աղօթեցուք և միջ խոնարհիլ ասա, որպէս զի զաւ. ցուք ողորմութիւն յահեղ աւուրն Գնի այ մերոյ :

Գառմէր զայս ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ էր ոմն Սղեքոսանդրէա աղ մեծատուն յոյժ. սա հիւանդացեալ երկեաւ 'ի մահուանէ, և հանեալ ոսկի լտերս երեսուն եւ աղքատաց և ողջացաւ : Եւ իբրեւ ետեւ ցնդն 'ի մէջ խոր առողջութե, սկսաւ ապաշաւել զբարի գործն զոր առար : Եւ էր նորա բարեկամ որ այր հաւատարիմ և սիրեցի, նմա պատմեաց զնորհուրդս իւր՝ եթէ գոհարիմ ընդ գործն այն զոր գործեցի : Նա ասէ ցնա՝ եթէ ընդ այդ առաւել ուրախանալ պարտ է քեզ, զի Գնի ընծայելեր զայն ամենայն : Իսկ նա ոչ լսէր և ոչ առնորդ 'ի միտ : Առէ ցնա բարեկամն այն. ահա ունիմ ես պատրաստ երեսուն լիւր ոսկի, եկեցես ընդ իս 'ի տաճար սրբոյն Մինայի, և ասա անդ առաջիւն որք ունիմ, ոչ եմ ես որ արարի զողորմութիւն զայն : Այլ սա ինչ. և կալ յինէն զոսկին քո : Եւ կամակից եղեալ յոժարութիւնն զնաց նա առաջի սրբոյն Մինայի, և ասաց այնպէս, և էառ զոսկին իւր : Եւ իբրեւ ետեւ էր յեկեղեցոյն, անկաւ առ գրանն և մեռաւ : Եւ անսեալ զայս ամենեւում՝ ահաբեկ եղեն և զարհուրեցան : Յայնժամ ընտանիքն նորա որ մեռան՝ ասեն ցայն որ էր անբ ոսկւոյն. առ 'ի քեզ զչանձ քո :

դիպեցան . առ զքա զանձդ , զի զողորմութիւն շահեցար
և զքա զահեկանսդ : Եւ նա ասէ . քաւ լիցի ինձ զայդ
ասնել . եւ զայն ան ետու , այլ յիս ոչ ասից : Եւ հրա-
մայեաց 'ի տեղւոյն յայնմիկ , և բաշխեցին աղքատաց
զամենայն . և յոյժ գովեցին ամենայն հարցն և օրհնե-
ցին զնա որ զողորմութիւնն գնեաց :

Եւ ԵՍԵՅ ' ոմն գնաց առ միայնակեաց մեծ . և իբրեւ
եղանէր անտի , ասէ ցմիայնակեացն եղբայրն . Թողու-
թիւն արա ինձ , հայր , զի խափանեցի զքեզ 'ի կանանէ
քումն : Պատասխանի եւ ծերն և ասէ . իմ կանանն
այն իցէ , զի Թէ հանգուցից զքեզ և բարի մտաք արձա-
կեցի :

Եւ ԵՍԵՅ Եւ ԵՍԵՅ ոմն բնակէր մերձ 'ի հասարակեաց
գետն , բազմազան առաքինութիւն քաղաքավարէր : Եւ
եղև երբեմն զի եկին օտար եղբարք 'ի վանս յայն , և
ժողովեցան առ նոսա ամենայն եղբարքն սիրել զնոսա .
բանազատեցին զծերն ասել ընդ նոսանախ քան զժամն :
Եւ զիսի այսորիկ ասեն եղբարքն ցնա . արդ ոչ տրամե-

Եւ նա ասէ ցնոսա . քաւ լիցի , մի արտաց զայդ տէր . զի եւ ընծայե-
լի զայդ Գնի , և այդ գորա իցէ . և եթէ կամք զբարն զի մի խզիւ
ասնիցի , ասէ և գուց ողորմութիւն աղքատաց զայդ : Իսկ նոքա իբրեւ
տեղին զհաստատութիւն մտաց ասն , որ յամենայն արտէ ուրախեցեալ
էր վասն ապրի զտեղին իւր 'ի զին ողորմութեան ասն որ մեռաւ , և
քանիցք ամենեցուն եցոյց զուրբն որ վասն աղքատաց և կարտեւոյց ,
յոյժեամբ և նոքա յորդորեալ 'ի բարին և լուսաւոյն նախաձ արտ-
բեալ հասն և նոքա ողորմութիւն աղքատաց ըստ բանի իրատու նորա :
Արդ այս այսպէս և զելլ 'ի մէջ բարի արանց ինչգիւր եղեալ հարցա-
նէին զմեռան վասն յետի երեսուն ժուր սեկոյն ' զոր բաշխեցին աղ-
քատաց վասն հոգւոյ մեռելոյն այն զոր ծախեալ էր վաճառելով զբա-
րի գործն իւր ' Թէ ընկալան Եւ որ վասն նորա զողորմութիւնն ' եթէ
ոչ : Յայնժ Ժամատեղի երեւալ հրեշտակ տեսան միւսմ 'ի հոգեւտեւ
արանց և ասէ ցնա . և այն էա որ յետոյ բաշխեցաւ աղքատաց , նմա
համարեալ եղև վարձատրութիւնն ' որ զառաջինն վաճառեալ գնեաց
վասն միայն ողորմութեանն , և երկրորդին էա պատճառ և առիթ եղև
բաշխանն . քանզի ուր գուցէ ' ասցի . և նոքա էա բարի ասնի տէր ըն-
տանեաց վաճառութիւն զբարութիւն , քանզի հետեւեցան կամեկտեղբար
նոց իրատու ասն աղքատաբարն այն և բաշխեցին միմեկ :

Եւ Երայր ոմն գնաց առ միայնակեաց մեծ . և իբրեւ եղանէր անտի ,
ասէր ցմիայնակեացն եղբայրն . Թողութիւն արա ինձ , հայր , զի խափա-
նեցի զքեզ 'ի կանանէ քումն : Պատասխանի եւ ծերն և ասէ . իմ
կանան այն իցէ զի Թէ հանգուցից զքեզ և բարի մտաք արձակեցի : Եւ
բն լուսա եղբարքն ասէ . զի արտաք մեծ իցէ և արդայ սիրել զեղբարքն և
ընդունել զնկեալ հրեւն : Զի մեծ ծերունին այս այսպէս մեծարգոյ
եցոյց զեղբարքորմութիւն արգեւաւ . և գնաց ընեալ և իրատեալ :

ցար, հայր: Իսկ նա ասէ. իմ արամութիւն՝ եմէ է երբէք արարից զկամս իմ՝:

ԵՍԾ՝ Ծեր ոմն. 'ի գալ հիւրին կամեաւոր պահքն լուծցին. զի պահքն մերովի է, իսկ սերն պատախրանսն է. և պահքն միշտ ընդ մեզ է, և նոքա չեն յար ընդ մեզ. և չէ պարտ մանկանց առաջատարի սուգ առնել, զի հիւրոջն իւր ընդ մեզ է, զկամս որոյ պարտութիւն միտել զնա:

ԵՍԻՄ՝ զման որումն Ծերոյ յԱսորիս՝ եմէ է բնակեալ էր 'ի Ճանապարհի անապատին և այս էր գործ նորա. յորժամ գայր որ յանապատին միայնակեաց, առնէր նա բա հանգիստ: Եւ զնա առ միայնակեաց մի, և արար նմա հանգիստ ըստ սովորութեն, և ոչ կամէր ճաշակել առելով՝ եւ պահեմ: Եւ արամեալ Ծերոյն ասէ. այս է իմ գործ հանապաղ. բայց ազատեմ զքեզ, եկ յաղծիս կացցուք, և որ խնայահետեանք ընդ ինքեանք զժառանգաւոր զաւոր

"Առ օրինակ Դանիէլի 'ի Բաբելոն. հայր, մէ արամեացի: Եւ նա ասել ճանախէս. Ծեր ոմն յառաջ քան իմ արամութիւն այն է՝ Թէ զկամ զժամ ճաշոյն հիւրս մեծարեաց՝ իմ արարից և ոչ զայն: Եւ ասելով և ինքն: Եւ ասել զնա.

Ստաց մեզ հայրն զառնանէ՝ եթէ ելաք 'ի Պաղեստինոյ և զմեզայս յԵփրատս առ հարս տնտա: և նոքա բարադր. հիւրանկարան զմեզ. իսկ մեք հարցաք նոյա՝ եթէ ընդէր 'ի գալ սաար եղբարն ոչ պահէք զկարգ պահոց մերոյ որպէս 'ի Պաղեստին պահեն: Իսկ Ծերն պատասխանի եւ մեզ այսպէս. պահք հանապաղ ընդ մեզ են, այլ մեք ընդ մեզ կան հանապաղ անգոր իցէ. և գործեալ պահք Թէպետ և բայի է և կարեւոր, այլ մեր է և ընդ կամու մերով՝ կատարի, իսկ սերն պատախրանսն է այ իցէ, և բանութիւն ասածէ նա 'ի մեծ զորենսն է. և յորժամ զմեզ ընդգումիցեմք, յայնժամ ընդ մեզ զԲն ընդգումեմք, զման այսորիկ պարտական եմք բազում սիրով հանգուցանել զմեզ. իսկ յորժամ յուզարկեմք զմեզ, կարող եմք կաշուել զկարգն պահոց. քի ոչ են կարող մանկանք առաջատարի պահել յորժամ փեռայն ընդ նոսա իցէ. իսկ յորժամ փեռայն փեռայն, յայնժամ պահեալեն:

Ստեին զԾերոյ ուսման՝ որ բնակէր յԱսորիս 'ի Քերայ ճանապարհի անապատին, և այս էր գործ նորա. զի յորժամ ժամու դադա առ նա որ կրնաւոր յանապատին, բարե մեղք կերակրել զնա: Եւ երբ երբեմն զի եկն առ նա միայնակեաց ոմն, և նա պարտաւանդ նմա կերակուրս ինչ. բայց եկեալ եղբայրն ոչ կամեցաւ ճաշակել բնա, այլ արէր. եւ 'ի պահս սովորեալ եմ: Իսկ Ծերն արամեալ առնէր. քի արհամարհէր զազատութիւն իմ և քի զայն առնէր զնապաղ զբան, որպէս: Եւ հիւր եղբայրն ոչ կամէր բնա լեւել նմա 'ի պատմութեա պահոց, յորժամ տնէր սովորութի: Իբրեւ ետես Ծերն որ ոչ բնա լուա ազատեաց իւր, ասէ զնա. եկ աղմկեացող, եղբայր, և թէ լիցի յաղմկելն քո՝ ծառն 'ի ընդ խնարհեացի՝ պահեացող, իսկ եթէ ընդ իս խնարհեացի ծառն կերցողսք. քանզի եր անգ քա

զհետ երթիցուք, իւր եղեալ ծունր միայնակեցին՝ ոչ ինչ եղև. իսկ օտարասիրին եղեալ ծունր՝ խոնարհեցաւ և ծառն ընդ նմա, և կատարեցան կամք իւրեանց, և ՚ի վերայ եղելոցն գոհացան զայլ՝:

Ի մէկն զարբասեր հայրապետէն զՀոհաննէ թէ այն պիտի եղև ողորմած, որ ասէին թէ առաւել քան զբնութի մարդոյ: Իսկ յորժամ լսէր թէ ողորմած որ է, կոչէր առ ինքն և հարցանէր ասելով. վասն այլ՝ զիսորդ եղեր ողորմած, ՚ի բնութենէ՞ թէ ՚ի ճարակէ մտաց: Ի վանդի՝ ասէր երանեկին՝ թէ ոչ էն այնքան վարձք որ բնութիւն է ողորմած կամ լուռ կամ հեղ կամ զգաստ կամ սակաւապէտ, զի այս պարզ և այլ է որպէս և ամենայն, այլ որք նեղէն զկամս և զսիրտս իւրեանց և բռնաւորութի զառաքինութիւն գործէն, և վասն այսորիկ ասէ տէրն՝ բռունք յափշտակէն զարքայութիւն երկնից: Իւր իբրև հարցանէր, ոմանք պատկառելով ծածկէին և ոմանք ասէին: Ուստի ումեմն ասացեալ է թէ զիսորդ եղեր ողորմած, և նա ասէ. հաւատաւ տէր, ոչ ինչ տամ ումեք և ոչ առնեմ բարի ինչ, սակայն զովինքն զոր տամ զոր ամ և աղօթք ձեր պարզեւն, այսպէս սովորեցի. և յառաջն յոյժ անդու թ և անվշտակից, և յետոյ անկեալ յեութենէն՝ նեղեցայ յոյժ, և սկսան խորհուրդք

մեծ: Եւ հաճեցաւ առնել զայն: Եւ խոնարհեաց զծունր իւր միայնակեացն այն անապատական, և ոչ եղև ինչ նշան. իսկ մինչ խոնարհեցողոյ զծունկան օտարասէրն այն, և ծառն ևս ընդ նմա խոնարհեալ եղև մինչև ցցեալին, մինչ հիացեալ զարմանայր եղբայրն վասն առաքինութե ծերոյն. որում և ամ վկայեաց խոնարհեցուցանելով զծառն. վասն այսորիկ հաւատաց միայնակեացն ծերոյն օտարասիրի, և հաւանեալ նմա կատարեցին զսէրն, և դնաց ողորմեալ զնա և շինեալ ի նմանէ:

* Համառօթ օրէնքի վէ հին Թորգ. խոնարհեաւ: Երբ ոմն բնակեալ էր յԱտրիս ՚ի վերայ Ճանապարհի և ամենայն եկեղեցին առնէր ընդ օտ. ներութի: Եկն առ նա անապատական ոմն որ ոչ ուրէր ընդ նմա վասն պահանջ կամսորաց: Եւ նա ասէ. կրկնեցուք ծառք: Թէ ընդ օվ խոնարհի ծառն այս ՚ի ծունր, այն է բարի: Եւ խոնարհեցաւ ընդ հիւրասիրին, և նա հաւատաց նմա:

Ի Աւրբա-ի Էրեմի-ի Կի Թորգ. Լեւոթեւ. Ասաց երանեցին Յո.

հանձն հայրապետ Աղեքսան. գրու թէ որ բնութի է ողորմած կամ հեղ կամ խոնարհ կամ սակաւապէտ, ոչ է գովելի, զի այլ այլ է տուրք. զի որ նեղէն զբնութիւն և զկամս, այն ընդ գովես, արև է, զի տէրն ասաց թէ բռունք յափշտակեցին զարքայութի երկնից: Երգ. հարցանէր զբազումն թէ զիսորդ եղեր ողորմած. քան զի ինքն անց քան զբնութի մարդոյ վերագոյն յամ առաքինութե:

իմ ասել ջիս՝ արդարեւ եթէ էիր օղորմած, ոչ թողոյր
զքեզ ան՝ Լա խորհեալ յանձնս՝ տայի աւուրն Տինգ
փող ազքատաց. և իբրեւ դայի տալ ՚ի նոյն սատանայ
արդեւոր զիս ասելով. և տառապեալ, արդարեւ այս Տինգ
փողս բաւական էին տանն զին բանջարոյ կամ բաղա-
նեաց. Լա սպա որպէս յորկոր՝ զաւակացն հատանէի,
ոչ ինչ տայի ումեք. Իբրեւ տեսի թէ յաղթիմ յախտե-
անտի, ասեմ ցորդեալն իմ զի գողանայցէ Տինգ փող
զաղտ յինն և տացէ օղորմութի, քանզի սեղանաւորք
էաք. Իսկ նորա ևս բարի արարեալ՝ սկսաւ գողանալ
տանն տանն, գոյ ժամ և դրամակէս. Լա իբրեւ տեսի
եթէ օրհնեցաք, սկսաւ գողանալ երեք մասն դահեկաւ
նի և տալ. Իսկ իմ զարմացեալ ընդ օրհնութեցն նոյ
ասեմ ջնա. արդարեւ, որդեակ, կարի օգուտ եղեն այն
Տինգ փողն, բայց այսուհետեւ թող զի տանն տանն տա-
ցես. Ի՞նչ ջիս մանուկն ժպտելով. երթ յաղթիմ կաց
՚ի վերայ գողութեանց իմնց, եթէ ոչ այսօր ոչ ունէաք
հաց ուտելոյ. ապա եթէ իցէ գող արդար, առաջինն ես
եմ, քանզի դրամակէս և տրմէսս գողանայի և տայի կա-
րօտելոյ. Լա ՚ի նորա հաւատոցն սովորեցայ և ես տալ
յամ անձնէ. Իսկ հայրապետին զարմացեալ ասէր. ա-
ւատա, եղբայր, բազում գիրս հարանց ընթերցեալ եմ,
այդպիսի ինչ չեմ գտեալ. Լա օրհնեալ զնա արձակեաց.

Ո՛ՒԱՅՆԱԿԵԱՑ ոմն անտիոքացի գնաց ՚ի սուրբ քա-
ղաքն Երուսաղէմ ազօթել. և իբրեւ եհաս անդ, պա-
կասեաց պէտք մարմնոյ նորա, և նստեալ տրտմէր եթէ
զինչ արարից. և ՚ի յուզմանէ սրտին նիրհեաց. Լա ետես
զէջս որ ասէր ջնա. երթ առ կոնստանտն արքայ յարաւթե-
ւ և ասա ջնա՝ թէ էջս առաքեաց զիս առ քեզ, տուր ինձ
դահեկան մի և առնեմ քեզ ձեռնագիր. զի յորժամ
գայցէ տէր էջս, հատուցէ քեզ զայն. Լա զարթա-
ցեալ միայնակեացն ազօթեաց, և հաւատացեալ բանին,
և ելեալ ասէ ցկոնսմանն որպէս և ասացն էջս. Լա նա
ասէ. երբ գայ էջս հատուցանել զդահեկանս. Լա միայ-
նակեացն ասէ. որպէս լուայ ասացի, գա որպէս կամես
արա. էջայնժամ ասէ կոնստանտն. արա զձեռնագիր. Լա
նստաւ միայնակեացն զրեաց այսպէս. ես էջսանէս

յ) Ինտիմաց եկեղեցւոյն առի՛ի քէն Ստեփաննոսէ քահանայէ եկեղեցւոյնէ սրբոյ յարութե՛զ դահեկան մի պէտք եղելոյ ինձ . գրեցի զձեռնագիրս զայս , զի յորժամ գացցէ տէր {Յ} հատուցէ քեզ զայս : Եւ իւր առեալ զդահեկանն գնաց : Եւ ի գիշերին յայնմիկ տեսանէր կոնստանտին զ{Յ} յանուրջս , որ ասէր ցնա . կա զդահեկանս . սըն և տուր զձեռնագիր միայնակեցին : Եւ նա դժուարանայր ընդ իրան ասելով . նա ասաց ինձ՝ թէ {Յ} գայ հատուցանէ ինձ զայն : Եւ արձեալ ասէր . ես եմ {Յ} , կա զդահեկանս և տուր զձեռնագիրն , մի թէ աւելի ինչ կամեցիս առնուլ , աւասիկ քոյս : Եւ զարթուցեալ զողմամբ փութապէս արձակեաց ինդիր միայնակեցին և առէ . ուր և գտանիցէք զնա՝ ածէք այսր : Եւ գտեալ առնէ ցնա . եկ կոչէ քեզ կոնստանտին : Եւ նա ասէ ընդ միտս իւր . ուրեմն զըջացաւ և առնուլ կամի զդահեկանն : Եւ երթեալ պատկառելով , իբրեւ ետես զնա կոնստանտին . գուարբայ , առ իս ճաշեա այսօր : Եւ նա վառն դահեկանին կարի կասկածէր . և ի ճաշելն ասէ կոնստանտին . տէր արքայ , առ այլ դահեկան յինէն և տուր ինձ այլ ձեռնագիր : Եւ նա ասէ . թողութի՛ արա ինձ , զի այլ ոչ պիտի , բաւական է այս ինձ : Եւ նորա ատացեալ զերազ գիշերոյն աղաչէր զնա և ասէր . առ տասն լիտր ասկի և արա քեզէն ձեռնագիր : Եւ միայնակեացն . ոչ առնուս այլ ձեռնագիր յինց ձեռացս , զի սչ ասաց ինձ տէրն իմ առնուլ ինչ աւելի . բայց եթէ հաւատաս Սէթի , բազում ազբապք եմ ար առնեն քեզ ձեռնագիր : Եւ զարթուցեալ ընդ անուտ խոստումն ամենեքեան՝ տային փառս արդար դատաւորութեանն նոյ :

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութիւնն

ԱՍԱՑ հայրն ի պազմն վասն ընդունելութեան զեղբարսն՝ Թէ պարտ է զեկեալ եղբարսն ընդունել և երկիր պապանել, որպէս և գրեալ է՝ եթէ տեսեր զեղբարք քո, տեսեր զսփ քո. և զ՝ բրահամ ևս ունիսք վկայ ապացիկ, որ ընդունէր և երկիր պապանէր եկելոցն. և Վովո զնոյն առնէր, և վկայի յարժամ ընկալաւ ըզհրեշտակն:

ԻՍԱՑ երանելին լալիսն է՝ եթէ դիւրաւ վաճառէ սփ զառաջութի որոց կամին գնել փոքու խմբ հացիւ և կամ բաժակալ ցուրտ ջրիւ և միով փողիւ, և ոչ իբրեւ զմարդ՝ ի ծածուկ հատուցանէ զփողն. այլ զառնալն՝ ի ծածուկ առնու զփողը փողն, իսկ զհատուցումն առաջի հրեշտակաց և հրեշտակապետաց և հազոց արդարաց տալ զփոխարէնն անպատում բարեացն: Իբր ով պատմեցէ զգորութիւնս տեսան և լսելի արասցէ զգովութիւն նորա:

ԻՍԻԻՒ վասն հօրն խէոդորէ փերեմսցոյ աշակերտ քնն իւր՝ եթէ յորժամ աւերեցաւ Սկիտէ, եկն նա ի Փերմէ բնակիլ անդ. և էր նա ծերացեալ և տկարացեալ, և բերէին նմա կերակուրս բազումք. և զոր բերէր առաջինն տայր երկրորդին զայն առաջի բերածն. և այսպէս զբերեալն զամենայն զայլոյ՝ այլում տայր, իսկ որ դիպէր նմա ի ժամ կերակրելոցն՝ զայն ճաշակէր առանց խորութեան ընդ երեկս:

ՏՈՒԵԱԼ եղև երբեմն պատուէր յերիցանցն ի Սկիտէ պահել զաբաթն ողջոյն. և եկին եղբարք ունիսք լալիստոսէ առ հայրն Սովեսս, և արար նոցա փոքր

ինչ խարշեալ : Իբրև տեսին մերձաւորքն նորա ըզ-
ծուի, պատմեցին երիցանցն և ասեն՝ եթէ հայրն () ուզ-
եաւ երջծ զհրամանս ձեր և արար իւր խարշեալ : Իսկ
նոքա ասեն . յորժամ զայ յեկեղեցին, մեք ասացուք
նմա : Իբրև եկն շաբաթ և տեսին երիցունքն զմեծ քա-
ղաքավարութի ծերոյն, քանզի լուեալ իմացան զհիւրըն-
կալութեալ աղագան, ասեն առաջի ամենայն ժողովրդեան
եղբարցն . հայրն () ուզէս երջծ զօրէնս մարդկան, և
կատարեաց զօրէնս նոյ :

Եւ զԱՅՏՈՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա . ե-
թէ տացեմ եղբարցն հաց սակաւ մի և կամ այլ ինչ,
զեք պիտոսն զմիտս իմ և ասեն ցիս՝ եթէ յաչս մարդ-
կան արարեր զայն : Ի՞նչ ցնա ծերն . Եթէ պէտ և վասն
մարգահաձուլութեան արաացուք, մի ևս դադարեցուք ՚ի
տողց եղբարցն զգէտսն . առ որս ասէ զառակս զայս :
Ի՞նչ երկու եին մշակք ՚ի միում քաղաքի . մինն սեր-
մանեաց և հնձեաց սակաւ և անսուրբ, իսկ միւսն հեղ-
գացեալ բնաւ ոչ սերմանեաց և ոչ հնձեաց, և եկն սով
մեծ ՚ի վերայ նոցա . արդ օր ոք ՚ի նոցանէ գտանէ կե-
րակուր : Ի՞նչ եղբայրն . որ գործեաց սակաւն : Ի՞նչ ծերն .
այտախ և մեք սերմանեացուք սակաւ, Եթէ պէտ և ոչ
իցէ սուրբ, զի մի սով սատակեսցէ զմեզ :

Եւ զԱՅՏՈՐ ոմն գնացեալ առ հայրն Պիմէն յերկրոր-
դումն շաբաթ ու պահոցն, և ասաց նմա զխորհուրդ իւր .
և զխպեցաւ նա հանգստեան կերակրոց, և ասէ ցծերն .
փոքր միւս ևս արգելէի ՚ի դարչ աստ : Ի՞նչ ցնա ծերն .
բնաւ, եղբայր : Ի՞նչ եղբայրն, ոչ կարծէի բանալ ձեզ
զգուռն ՚ի սակս արահոցն : Ի՞նչ ցնա ծերն . մեք ոչ ուսաք
փակել զգուռն փայտի, այլ ևս առաւել զգուռն լեզուի :

Եւ զԱՅՏՈՐ հայրն խեղճորէ փերեմացի զհայրն Պամ-
բոյ և ասէ ցնա . զի՞նչ արարից, հայր, ասա ինձ, Ի՞նչ
ցնա ծերն . խեղճորէ, ցնա . և արա ողորմութի առ ա-
մենեսեան, զի ողորմութիւն ունի համարձակութիւն ա-
ռաջի նոյ յամենայնի . և Եթէ պէտ և ՚ի ցոյց մարդկան
քցի ողորմութիւն, բարի է և լաւ, քանզի յետոյ գայցէ
նոր՝ ի հաձութի նոյ : Եւ ասն զի՞նչ նմանէ օգտեցեալ աղ-
քառաց, հանգիստն որք նովաւ . հանգիսն ինչով ՚ի նմանէ
գոպախութիւն իւրեանց, քաղցրացուցանէ զմեծ ողորմու-
թիւն ՚ի վերայ նորա, և ՚ի հաձութի նոյ փոխէ զգործս նորա :

ԸՆԴԻՆ ՀՏՈՐԷՆ Սրապիոնէ՝ եթէ զիպաւ նմա յ՝
 զԵքսանդրիա մերկ ոմն՝ որ էր սաստկապէս սառեալ, և
 խորհեցաւ և սահ. զիսորդ ես որ ճգնաւոր կարծիմ զգե-
 ցեալ եմ, և աղքատս այս՝ ևս առաւել թէ Վիճ այս-
 պէս մերկ և ցրտին շրջի, և ես մարդասպան կոչիմ թէ
 մեռցի սա: Եւ առժամայն մերկացեալ զՏանդերձո իւր
 ետ ցաղքատն, և ինքն նստաւ մերկ և եղ զաւետարանն
 իւր ի ներքոյ անթի իւրոյ: Եւ տեսեալ զնա ոմն ի Ժա-
 նութից իւրոց ասէ ցնա. Հայր Սրապիոն, ով մերկացոյց
 զքեզ ի Եւ նա ցուցեալ նմա զաւետարանն սուէ. սա մեր-
 կացոյց զիս: Եւ յարուցեալ անտի ետես զայլ ոմն զոր կա-
 լեալ քարշէին և ձգէին և խնդրէին զպարտս, և նա ոչ
 ունէր զի հատուցէ զպարտոն. յայնժամ գլխացեալ ետ
 նմա զաւետարանն, զի հատուցէ զպարտոն. և ինքն
 գնաց ի սենեակ իւր մերկ: Իբրեւ ետես զնա աշակերտ
 իւր այնպէս, ասէ ցնա. ո՛ւր իցէ, Հայր, պարեգօտ քո:
 Իսէ Ժերն. առաքեցի յառաջագոյն ուր առաւել պիտոյ
 եղիցի: Իսէ եղբայրն. ո՛ւր իցէ և փոքրիկ աւետարանն
 այն: Իսէ Ժերն. թող տուր, որդեակ, զայն զոր միշտ
 ասէր ցիս եթէ վաճառեցէք զինչս ձեր և տուք ողորմու-
 թիւն աղքատաց, նոյն զինքն ես վաճառեցի և ետաւ նո-
 ցա, իբրեւ զի առաւել համարձակութի գտից յառաւր
 դատաստանի:

ՊԱՅՄԵՐ ոմն ի Ժերոցն՝ եթէ էր ոմն կրօնաւոր հրա-
 ժարեալ յերկրէ, և թողեալ էր նա ի գիւղ զկիկն իւր
 և զդուստր միամօր՝ որ էր ի կարգ երախայից, այլ քրիս-
 տոնեայ ևս. և մեռաւ դուստրն այն յերախայութեան
 կարգի: Եւ բաժանեաց Հայր աղջկանն յերիս մատուռս
 զամենայն ինչս իւր, և բաժանեաց աղքատաց վասն հո-
 գւոյ նորա զմի մասն ընչիցն, և ապա զմի մասն ետ կնոջն.
 և ապա զմասն իւր զամենայն ետ աղքատաց վասն դըս-
 տեր իւրոյ: Եւ եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. մի
 տրտմիր վասն դստերն քո, զի ընկալաւ անձ ողորմու-
 թիւն քո և ընդ միտեալն դասեաց զնա: Իսկ նա ոչ
 հաւատաց ձայնին: Եւ արձեալ ասէ ցնա ձայնն. ահա
 տես զի ոչ է նա ի տապան երախայից: Եւ այնժամ փոք-
 րէն զձայնն գնաց ի գերեզման դպտերն և երաց զառ-
 պանն և ոչ եգիտ զնա անդ, զի փոխադրեաց զնա ան-
 վասն ողորմութե հօրն նորա: Եւ հաւատաց Ժերն և

գոհանայր զնոյ և ասէր . տեսէք որչափ զօրաւոր է ողորմածութիւնն և հաճոյ և սիրելի նոյ , և երանելի առնէ զմարդն զայն որ ունի զնա :

ՊԱՐԶԵԱԼ յայլում ժամաւ այլ ոմն իշխան դարձաւ յ' զէքսանդրիոյ 'ի Ղաւանդինուպօլիս , և դիպաւ ումմին առն որ կոյր էր 'ի կազմանս Տիւրուի և ոչ ունէր առաջնորդ . որ և իբրեւ լուաւ զձայն ոտից երիվարացն , անկաւ յերկիր և խնդրէր ողորմութիւն : Իսկ մնպիստբոսն ոչ մնացաւ զնա , այլ ետ ցնա զահեկան մի և գնաց : Իւ ասաց նմա կոյրն . հաւատամ յի՞ծ զի ողորմութիւն այս փրկեսցէ զքեզ 'ի մեծ փորձութեց : Իւ առեալ իշխանն զազօթս կուրին , գնաց ուրախութեամբ և եմուտ 'ի քաղաքն Տիւրոս : Իւ էր անդ այլ ոմն իշխանն որ գնայր և նա 'ի Ղաւանդինուպօլիս , և տեսեալ զնա ուղեկից իւր ուրախ եղև , և մտեալ 'ի նաւ երկոքին գնային 'ի միասին : Իսկ 'ի գիշերին յայնմիկ' յորում էր հազմ սաստիկ և խռովէր զծովն և զնաւն , մագիստրոսն նեղեալ եղև 'ի կարեաց ինչ մարմնոյ , և գնաց 'ի կողմն նաւին լծափել զյաւելուածս որովայնի . յայնժամ հաբեալ հազմն զնա՝ ընկէց 'ի ծովն , և նաւավարքն լուան զձայն անկանելոյն . այլ զի մութն ևս էր , և զի ստիպով ևս գնայր նաւն , և ոչ իմացան ճարտար և ոչ ինչ կարացին օգնել նմա , և թողին զնա և գնացին : Իւ ունէր զիշխանն ալիքն 'ի վերայ ծովուն և ալէկոծէր զնա , այլ ոչ եկաւ և ոչ ետպան մինչև ցառաւօտն . և նաւորդքն կարծէին թէ առժամայն մեռաւ , այլ նա ողորմութեամբն նոյ կոյր կենդանի մինչև ցմիւս օրն : Իւ եկեալ ընդ այն յերկրորդում աւուրն այլ նաւ , և տեսին զնա կենդանի նստեալ 'ի վերայ ալեացն , և առին զնա 'ի նաւն ընդ իւրեանս , և մտաւ յաւուրն այն նաւն 'ի քաղաքն՝ ուր առաջին նաւն մտեալ էր , յորում էին և զինուորքն իշխանին : Իսկ նաւավարք երկոցունց նաւուցն ելեալ 'ի քաղաքն տեսին զմիմեանս 'ի գնելն զպէտոս 'ի կրպակի , և յիշեալ մի նաւավարն զիշխանն յորոց եհան և ասէ : զինչ եղև կամ որպէս պատահեցաւ ողբալին այն 'ի պաշտն այնմիկ զի անկաւ 'ի ծով : Իբրեւ լուաւ որ յերկրորդ նաւին էր՝ զբանն զայն , ասէ . մեք զտաք զնա կենդանի և ողջ անձամբ և առաք 'ի նաւն , և արդ ահա է ընդ մեզ 'ի նաւի մերում : Իւ բանս այս ծանուցաւ ամենեցուն ,

և ուրախութի մեծ եղև ամենեցուն. և եկեալ հանին զնա և տարան 'ի նաւս իւրեանց: Եւ պատմէր նոցա իշխանն և ասէր՝ եթէ կոյրն այն որում ետու զդահեկանն՝ նա ունէր զիս և բարձեալ բերէր 'ի վերայ ջուրցն: զոր լուեալ ամենեցուն փառաւորէին զնո՝: Եւ զյայտմանէ ուսանիմք եթէ ողորմութիւն արարեալ 'ի բոլոր սրտէ՝ ոչ կորիցէ, այլ 'ի ժամանակի նեղութեան հատուցանէ նո՝ զփոխարկնս որք առնեն զնա, որպէս և վկայեն ամենայն զիրք բանից նոյն:

Եւս հայրն Պիմէն՝ եթէ որ առնեն զողորմութիւն, պարտ է զի այնպէս խնդութիւն տայցէ՝ իբր թէ ինքն իցէ որ առնու, և զի այսպիսի ողորմութիւն մերձեցուցանէ առ նո՝ զորս առնեն:

Եւս ծերն. եւ մարդիկ որ առնեն բազում բարիս, և 'ի սակաւուն ինչ ուրախացուցանէ զծննամին և ըզվարձս ամենայն բարեացն կորուսանէ զոր արարն: Վասն զի նստէի երբեմն առ () քարիկոս՝ քահանայիւ որ առնէր ողորմութիւն. և եկն առ նա այր մի աղքատ և խոնգրեաց 'ի նմանէ ցորեան: Ի՞նչ ցնա. բեր զանութիւն և տաց քեզ: Եւ իբրև եբեր, սկսաւ տեսնել ձեռամբն զկտաւն, իբր թէ մեծ իցէ անութիւն, և ամառեցոյց զաղքատն զայն: Իսկ եւ տասցի ցնա. ծախեցեր նմա զցորեան: Եւ նա ասէ. ոչ, այլ ողորմութիւն ետու: Եւ եւ ասեմ. իսկ դու թէ կամիս ողորմութիւն առնել, մի ամուսնեցուցաներ զաղքատն, և եւս առաւել զ'իս: Եւ անայն ասեմ. մի գիտարութիւն որ արասցէ զողորմութիւն, ապա թէ ոչ՝ կորուսանէ զվարձս իւր և չօգտի ինչ:

Եւս Երմիայի որ ասէր 'ի իմեացիդ և առեալ էր շնորհքս յնոյ, որպէս զի որքան առնէր ողորմութիւն՝ ոչ պակասէին ինչք նորա, այլ բաւական լինէր ամենեցուն որք զային առ նա. բանզի ինոյք զինսիսաղ իւր ոսկւով և արծաթով և գրամիւք, և ելեալ 'ի գիւղս բաշխէր աղքատաց: Իսկ 'ի միում աւուր եղև գործ ինչ սքանչելի. զի զնաց երբեմն ծերն ըստ սովորութեն տալ ինչ աղքատաց ոսկի և արծաթ, և եկն առ նա կին ոմն աղքատ և նպատառատուն հանդերձիւ առնուլ ողորմութիւն. իբրեւ ետես զնա ծերն այնպէս մերկ և գծուծ զգեցտիւ, որք

1 Արդեւ յովսէփ որիւմէն իմ Լուսն յովսէփիկոս ընդ քահանայիւնս:

մեցաւ նմա յոյժ և կամեցաւ մեծ ինչ տալ նմա . և իբրեւ
էարկ զձեռն ՚ի մախաղն հանել, կապեցաւ ձեռն իւր և
ոչ կարաց առնուլ շատ, այլ սակաւ ետ նմա ախանայ :
Եւ ահա դայր այլ ոմն կին որ ունէր հանդերձս բարե-
ձեւ, և նա արկ զձեռն և կամէր սակաւ տալ նմա, և
ախանայ բացեալ ձեռն իւրովի էառ բազում և ետ նմա
ախանայ : Օտրմացեալ զայս ծերոյն, եհարց ցայնոսիկ
որք էին անդ վասն երկոցունց այնոցիկ կանանց, և ծա-
նոցին նմա, և յիրաւի դատեաց անձ զայն . քանզի որ
զգեցեալն էր զգեստ բարի՝ զայն յայլոց ևս խնդրեալ
էր և զգեցեալ յամօթոյն, քանզի որդի մեծատանց
լեալ էր և աղքատացեալ էր : Եւ որ զպատառատուն
զգեցեալ էր հանդերձ, ՚ի յայլոց ևս խնդրեալ էր և ըզ-
գեցեալ վասն խնդրելոյն, այլ ունէր ինքն ստացուածս
՚ի պէտս իւր : Սասն այսորիկ անձ որ յամենայնի է և
զամենայն տեղանէ, յայտնեաց զգործս երկոցունցն ՚ի
փառս իւր ՚ի ձեռն աղքատասիրին այն մեծ ծերոյն սըր-
բոյ և ողորմածին :

ՀԱՅՐԷ Սիրոյի ասէր . որ ունիցի զանձն օտար միշտ,
կատարէ զամենայն գրեալսն : Իսկն ցնա . և ճրպէս է
օտարութի, հայր : Եւ նա ասէ . որ լռենն բնաւ և ոչ ինչ
հոգացեն զաշխարհիս, այս է օտարութի կատարեալ :

ԻՅԵ հայրն լյախմիէ՝ եթէ գնացար առ այլ ոմն ծեր,
և հիւրընկալեաց զմեզ . և իբրեւ յագեցար կերակրով,
գործեալ բռնադատէր ուտել մեզ : Իսկ ես զյագեցուցն
պատճառէի, և ծերն ասէր ցիս . ես այսօր վեց անգամ
գնեմ տեղան և ուտեմ ընդ եղբարսն, և դեռ ևս սովեալ
եմ . և դու միով կերակրով այնպէս յագեցար մինչ ոչ ես
կարող ուտել :

ԻՅՐ անն էր ՚ի հրէաստանի խորայեղացի և մեծատուն
յոյժ, և էին ամենայն ինչք նորա ժողովեալ վաշխիւ և
ստուծիք և անիրաւութիք և սուտ վկայութիք : Սա եկն
՚ի միտս և յիշեաց զգատաստանս անց, և գնացեալ առ
վարդապետ ոմն ասէ ցնա . աղաչեմ զքեզ, վարդապետ,
միտք իմ գերեալ է ՚ի հոգոց աշխարհի, և եթէ հնար
ինչ իցէ բժշկեալ զիս, զի մի կորեայց : Իսկ նա եւ ցնա
զգիր Սողոմոնի և ասէ . ընթերցիր զա, և զբ ասէ սա՝
արասցես և կեցցես : Եւ իբրեւ երաց զգիրն, եգիտ զայն
տեղն որ գրեալն էր՝ եթէ որ ողորմէ աղքատին, փոք

տայ անց : Եւ խփեալ զգիրսն ետ ցոյցիրն և ասէ . «Վոք
 գտցէ հաւատարիմ քան զանձ, որ և ընդ գլուխսն և բղ-
 շահսն հատուցանէ ողորմածացն . ես տաց ողորմութիւն
 աղքատացն զինչս իմ, զի առից բաղմնապատիկ 'ի հաւա-
 տարիմ տեառնէ : Եւ գնացեալ վաճառեաց զամենայն
 զոր ունէր և ետ զայն աղքատաց, և ոչ ինչ եթող առ-
 իւրն, բայց միայն գահեկանս չորս վասն պատանաց մե-
 հուն աւուրն : Եւ աղքատացաւ այրն յոյժ, և ոչ ոք ո-
 ղորմէր նմա . և իբրեւ հանց ժամս բազումս, վշտոցեալ
 նեղեցաւ յաղքատութէ անտի այրն, և վհատեալ ասէ
 'ի մօրի . գնացից յԱշուսաղէմ առ ատէր անձ իմ, և դա-
 տեցայց ընդ նմա վասն աղքատութեա իմից, զի խաբեաց
 զիս, և ես ցրուեցի զինչս իմ : Եւ իբրեւ երանէր նա յԱշ-
 րուսաղէմ, ետես զի արք երկու կուռէին ընդ միմեանս՝
 որք գտեալ էին ոսկն մի պատուական որ կորուսեալն էր
 'ի պատմուճանէն Իհարոնի . և նոքա ոչ գիտէին թէ
 զինչ էր քարն, այլ գտեալ էին և կադէին խելել 'ի մի-
 մեանց : Եւ իբրեւ ետես զնոսա կադեալ՝ ասէ ցնտա . զի
 է ձեզ, ընդէր մարտնչիք ընդ միմեանս : Եւ նոքա ասեն .
 գտեալ եմք զքարս զայս և ոչ գիտեմք թէ զինչ է, և
 բաժանել ոչ է հնար, և միայն ունել ոչ տամք թող, և
 կուռեալ եմք : Եւ նա ասէ ցնտա . տուք զգա ինձ, և ա-
 ռէք դուք չորս գահեկանս և բաժանեցէք ձեզ անխռով :
 Իսկ նոքա խնդու թէ ետուն նմա զքարն, և առին զոսկին
 և բաժանեցին յիւրեանս և գնացին անտի : Իսկ նա ա-
 ռեալ զակն ել յԱշուսաղէմ և եցոյց զնա ոսկեգործին :
 Իսկ ոսկերիչն իբրեւ ետես՝ ասէ . ո՞ր արդեօք գտեալ ի-
 ցէ քո զակն զայս . ահա երեք ամ իցէ այսօր յորմէհեռէ
 մեծ շփութ իցէ և տրտմուի մեծ վասն սորա 'ի տաճարին
 'ի մէջ քահանայիցն, զի կորեաւ աս 'ի պատմուճանէն Ի-
 հարոնի : Եւ արդ արի և տար զսա առ քահանայապետն
 և հարատանտս դու յոյժ այսու պատճառաւ : Եւ գնաց
 այրն 'ի տաճարն : Իսկ հրեշտակ տեառն երեւցաւ քահա-
 նայապետին և ասէ ցնտա . ահա զայ առ քեզ այր մի որ
 ունի զակն զայն որ կորուսեալն էր 'ի պատմուճանէն
 Իհարոնի . առեալ զայն և տուր նմա ոսկի և արծաթ և
 ինչս որչափ և վայել է . և յորժամ տացես, ապա-
 փեցես զնա և ասացես ցնտա . մի երկմտիր 'ի սրտի քո
 և մի անհաւատիր անց, եթէ որ ողորմի աղքատի՝ փոխ

տայ ւնց : Եւ զնայ առ քահանայապետն այրն այն , և ետ զաքն 'ի նա և ասէ . յամանց գռեհիկ արանց առի զսա որդ գտեալ էին ուրէք : Ի՞նչ ցնա քահանայապետն . այդ քեզ յնց առաւ վասն վճարելոյ զփոխն . արդ արի և տայ քեզ : Եւ ետ նմա ինչս բազումս որչափ և կա . մեցաւ , և էառ 'ի նմանէ զաքն , և յետոյ ապաակեաց զնա և ասէ . մի երկնտեացիա 'ի սրտի և մի անհաւատաւ ցիս ւնց , զի ահա ետ քեզ ան իօթնպատիկ զհարստութի քս աստ , և 'ի յաւիտեան որ գարցն է՝ զկեանսն յաւիտեանից ևս առցես ջնորհոքն ւնց մերոյ : Եւ ասէ այրն արտասուօք . յ երանելիք նորա են որդ տան փոխ ւնց ճրջմարտի և հաւատարմի՝ ողորմելով աղքատաց առանց երկնտութեան և առանց կարծեաց :

ԻՂԵԱՏԷՆ գային 'ի Տերենութն և խնդրէին ողորմութի յեղբարցն . եկն խաբեբայ մի և անկաւ առաջի ծերոյն և ժաէր մեծաւ տառապանօք . և ծերն ոչ ունէր ինչ , բայց միայն երկու մազեղէն , և ետ ցնա զլաւազցն և զնայ : Իսկ դէպ եղև ծերոյն երթալ 'ի քաղաքն , և տեսանէ զխաբեբայն՝ որ ժողովալ էր ընկերք նման իւր , և եկն 'ի գինեվաճառն և ասէ ցնա . խաբեցի զանմիտ միայնակեաց մի և առի զմազեղէնս , առ 'ի քեզ և տուր գինի , զի ուրախ ըցուք : Եւ իբրև լուռ զայս ծերն , արտմեցաւ յոյժ , և գայր յանապատն և կայր արտում զբազում աւուրս , և այսպէս ասէր . Եթպէտ զմարմնս զրկեցի , այլ և զհոգիս առաւել ևս կորուսի և չեղէ արժանի կարօտելոց տալ , այլ այն խաբեբային՝ որ չարաչար վաճառելովն զիս մեղակիցո՝ իւր արար : Եւ որս յանուրջն տեսանէր այր մի լուռաւոր յոյժ պայծառութի , որ զգեցեալ կը զմազեղէնն , և ասէ ցնա . զի ետ արտմեալ , ճանաչն զմազեղէնս զայս : Ի՞նչ ծերն . այդ տէր , իմ իցի : Ի՞նչ ցնա տէր . դու ետուր զմազեղէնս ինձ , և ահա ետ եմ զգեցեալ . քանզի յորժամ ետուր զսա յանուն իմ , ետ ընկալայ զսա . արդ եթէ կա միս՝ առ զմազեղէնս , իսկ եթէ կամիս՝ առ զանմերկանապի զփառն : Եւ զարթուցեալ ծերն ետ փառս ւնց և ուրախ եղև յոյժ , և պատմեաց միայնակեցացն . և յայնմ հետէ չաանէին ընտրութի աղքատաց :

Երբ ՍԵԼԻՆ ի նշան լ' զեքտանդրու հայրազանս որդւ
մեծն էր ի Լիպսոս կղզւոյն որդի լեալ Լիպսիանու Լիպ-
րոսի եղբակոտառապետին՝ ոչ առաջնոյն, այլ այլոց ա-
րումն: Եւ յորժամ եհաս ՚ի չափ հասակի, տեսնա-
ցոյց զնա հայրն իւր, և եղեն նորա զաւակք. և անչափ
եղև խաղաղարար, բարի, հեզ և քաղցր, ողորմած, որ
և ողորմած անուանեցաւ. և եղև մեռանել տեսնաց:
Եւ լուաւ բարեպաշտ Թագաւորն Հերակլէս զհաճոյա-
կան վարս նորա, և հրամայեաց ձեռնադրել զ՝ յոհան-
նէս պատրիարգ լ' զեքտանդրու. և նախ քան զնստելն
իւր յաթոռն տեսանէ ՚ի տեսլեանս զողորմածութիւնն
իբրև զհարսն զարդարեալ, և ՚ի ձեռին իւրում ոտ ձի-
թեւնոյ պտղալից, և ասէ յ՝ յոհաննէս. ես դուտար եմ
Թագաւորին, և համարձակութիւն ունիմ առ հայրն իմ,
և առանց իմ ոչ որ կարէ մտանել և տեսանել զնա. ապա
եթէ զիս քեզ բարեկամ առնես, ես զքեզ օրերիս առ-
նեմ հօրն իմոյ Թագաւորին. և յորժամ, կամիս մեծից
զքեզ առ նա, և տեսանիցես զնա յարածամ: Եւ զար-
թուցեալ գիտաց եթէ ողորմածութիւն է զոր ետեսն:
Երբև նստաւ յաթոռ, յայնժամ հրամայեաց ազժամեցն
ժողովել զաղքատս քաղաքին, և գտին եօթն հազար
անձինք, և գրեաց զնոսա ՚ի կանգակի և կերպիւրի և լոզ-
գեցուցանէր զնոսա. և եթէ մեռանէր որ ՚ի նոցանէ,
գրէր փոխանակ նորա այլ աղքատ, և զմիւ եօթն հա-
զարին ոչ նուազեցուցանէր որչափ եկաց յաշխարհի: Եւ
զայլ անչափ ողորմածութիւն և զուղղութիւն զոր առնէր
սուրբն ՝ յոհաննէս ողորմածն, գրեալ է սղջ. և ՚ի կա-
տարեալ պատմութիւն վարուց նորա: Եւ այսորէս ասէր
առ մեծ ՝ յոհաննէս. եթէ դու փութ և ես բաշխեմ, և
ոչ վերջին գտայց պարգեւաց քոց ՚ի բաշխելն. վասն զի
նոցա առաւել տայ տէր և առատապէս զնոսա ինա ա-
մենայն բարութիւն, որք առատապէս և անխնայ տան լոզ-
ատուս պարգեւաց. վասն զի ինքն տէր առատապարգեւ է
և գոռատառուոյն սիրէ ողորմութիւնն:

ՄԱՅ ԺԵՐ. Եթէ կամիս ծանօթ լինել այ, լիւր ան-
ծանօթ ՚ի մարդկանէ:

ՎԱՍՆ ՀՆՍԶԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԹԵԱՆ՝ երբեմն չորք սկիւթացիք առ երանելի հայրն Պապնով և զգեցեալ էին մաշկեղէն . և պատմեաց իւրաքանչիւր զք'ի նոցանէ զառաքինութի ընկերի իւրում մինչև էր նա անդ : Սինն 'ի նոցանէ պահէր քաջապէս , իսկ երկրորդն անստացուած էր , և երրորդն սէր ունէր յոյժ . ասեն ցնա և վառն չորրորդին՝ եթէ քսան և երկուս ամս ունի զի 'ի հնազանդութեան կացեալ է ծերոցն : Սէ ցնոսա հայրն Պապնով . ահա ասեմ ձեզ՝ զի առաքինութի սորա մեծ է քան զամենեցուն . զի իւրաքանչիւր զք'ի ձէնջ զօրմէ առաքինութէ և կամեցաւ՝ բռնն եհար , իսկ սա զիւր կամսն 'ի բաց որոշեաց և զայլոց զկամս կատարեաց . արդ այսպիսիքս խոստովանողք են եթէ պահեցեն մինչև ցվախձան :

ԵՐԿ՝ եղբայր ոմն աշխարհական առ հայրն Սիսոյ Թեապեցի , կամեցեալ վինել միայնակեաց : Եւ հարցեալ ցնա ծերոյն եթէ կայ ինչ նորա յաշխարհի , և ասէ ցնա . է իմ միաւոր որդեակ : Սատասխանի տուեալ ծերոյն և ասացեալ՝ երթ ընկեա զնա 'ի գետ և ապա կտրես վինել միայնակեաց : Եւ եղև իբրև զնաց պղնձ զի

։ ԳԵՏԻՆ երբեմն ծերք չորք 'ի Սկիտե , որ զգեցեալ էին մաշկեակ , առ հայրն Պապնոյ , և պատմեցին ծերոյն իւրաքանչիւրն զառաքինութիւն ընկերի իւրոյ . զի մին պահէր յաշխ , և միւսն անինչ էր , և երրորդն ստացեալ էր սէր մեծ , և չորրորդն կայր 'ի հնազանդութի ծերոց զամս քսան և երկուս : Պատասխանի էտ հայրն Պապնոյ և ասէ . առաքինութի հնազանդիս այս վերագցին իցէ քան զերկոց ձեր . զի գուց զմեր առաքինութիւն արարիք կամօք ձերովք , իսկ սա զիւր հատեալ զեամբ՝ ոչ ոչ հնազանդեցաւ , և այտորիկ մարտիրոսք են եթէ մինչ 'ի վախձան պահեցեն զհնազանդութիւն : Իսկ նոքա շինեալք գնացին՝ յամբին կապեալ զհնազանդութիւնն , և կորեցցին զնա տառաւել քան զայլ եմէ առաքինութիւն :

։ Եմն ամբ եղբայր Թեապեցի առ հայրն Սիսոյի և կամիւր կրօնաւոր վինել : Եւ հարց ցնա ծերն և ասէ . ունիս զգրքնաւոր յերկրի : Իսկ նա ասէ . ունիմ որդի մի . հայր : Ասէ ցնա ծերն . արդ գնացեալ ձգես ցնա զնա 'ի գետն , և ապա եկ կրօնաւոր վինել : Եւ լուաւ այն հորն Սիսոյի և հնազանդեցաւ բանի ծերոյն , և գնաց ձգել զորդի եւր . է

ընկեսցէ զմանուկն 'ի գետն, առաքեաց ծերն զեղբայր
 անն զի արգելցէ զնա : Եւ իբրեւ բռնան եհար՝ կամեցեալ
 ընկենուլ զնա 'ի գետն, ասէ ցնա եղբայրն . համարա-
 տեա և մի ընկենուր զմանուկդ : Եւ նա ասէ . հայրն
 հրամայեաց ընկենուլ զդա : Եւ ցնա եղբայրն . ծերն
 հրամայեաց զի մի ընկեսցես զդա 'ի գետ : Եւ Թողեալ
 զմանուկն անդէն եկին առ ծերն . և եղև միայնակեաց
 ընտիր վասն հնազանդութե իւրոյ :

Եւ երբեմն ասաց հայրն Երսէն ցհայրն Եղեքսան
 դրոս . յորժամ սպառես զտերև արմաւենւոյդ, եկ ճաշա-
 կեա ընդ իս . և եթէ եկեսցեն օտարք, կեր ընդ նոսա :
 Իսկ հայրն Եղեքսանդրոս յամր գործէր և պարկեշտ :
 Եւ իբրեւ ժամ եղև նորա և այլ կայր գործերցն, և
 կամեցեալ կատարել զբանն, փութայր սպառել զարմա-
 ւենին : Իսկ ծերն՝ իբրեւ յամեաց՝ ճաշակեաց, կարծեալ
 եթէ օտարս զոք ոչնիցի առ ինքեան : Եւ իբրեւ սպա-
 ռեաց, երեկունն չոգաւ առ նա : Եւ ցնա ծերն . օտարս
 զոք ունէիր առ քեզ : Եւ նա ասէ՝ ոչ : Եւ ծերն . և
 զիարդ ոչ եկիր այսր : Եւ ցնա . վասն զի ասացեր՝ թէ
 յորժամ սպառես զարմաւենիդ՝ եկեսջիր, և պահեալ
 զբանս քո՝ այժմ՝ սպառեցի : Եւ զարմացաւ ծերն ընդ
 հաստատութի նորա և ասէ ցնա . վաղագոյն սպառեա
 զգործն քո, զի և զպաշտօնն քո կատարեսցես և կերա-
 կուր ճաշակեսցես . ապա թէ ոչ՝ վաղագոյն ունի մարմին
 քո տկարանալ :

ՍԻՂՈՒՒԱՆԷ՝ սիրէր զՍարկոս քան զամենայն ա-
 շակերտս իւր, և եղև տրտունջ . և յաւուր միում ձայ-

գեա . իսկ ծերն առաքեաց զեղբայր անն զինի խափանել զայն : Եւ
 իբրեւ եհաւ 'ի գետն և 'ի վեր ետա զմանուկն զի ձգեսցէ, ասէ ցնա
 եղբայրն . գազարեա զինչ գործես : Իսկ նա ասէ . ծերն հրամայեաց
 ձգել զնա առա : Եւ եղբայրն ասէ . գործեալ ասաց ծերն՝ ոչ ընկե-
 նուլ : Եւ նա գործեալ հնազանդեցաւ հրամանաց ծերոյն և ոչ ըն-
 կեց . և Թողեալ զորդին իւր, եկն ինքն առ ծերն և եղև կրօնաւոր
 ընտրեալ :

Եւ երբեմն վասն հարն Սելուանէն՝ եթէ եր նորա աշակերտ անն որ կո-
 չէրն Մարկոս, որ և ունէր հնազանդութի յայժ . և եր նա արուես-
 տիւ գրիչ, և սիրէր զնա ծերն վասն հնազանդութե նորա առաւել
 քան զամենայն աշակերտան իւր՝ որք էին մատասանք, և զպարէնն նոցա
 վասն առաւել սիրելոյն զնա ծերոյն . լուտն զայս և ծերքն, և նոցա
 ա խեղճութիւն ընդ այս : Եւ աւուր միոջ եկին առ նա ծերքն և ասէին ցնա
 թէ ընդէր առաւել սիրես գու զՄարկոս : Իսկ ծերն առեալ զնոս

Նեապոլիտանական, և եկն նախ Սարկոս. և զի գրիչ էր, եմուտ Սիզոսիանէ՝ ի տունն տեսանել զգործն. և ահա եղեալ զգրիչն՝ զկէս շինուածոյ գրոյն ունէր, և ի ձայնեմն ձգեալ էր և ելեալ արտաքս։ Եւ ապա եկն մայր նորա երեւելի սպասուք, և աղաչեաց զծերն ցուցաւ նել նմա զորդին իւր. և նորա ասացեալ թէ ել արտաքս և տեսցէ զքեզ մայր քո, և նա ել առ մայր իւր՝ աւնելով զաշն խփեալ և ասէ՝ կեցցես, և դարձաւ անդրէն։ Եւ ոչ ծանեաւ մայրն, և աղաչէր զծերն։ Եւ յաւնելն ծերոյն՝ թէ ընդէր չեւր առ մայրն քո, ասաց. ել, հայր, և աղաչեմ թէ բաւական իցէ այն։ Եւ ծերն Սիզոսիանէ հաւանեցոյց զմայրն գնալ ի բաց։ Եւ ապա ասացին ամենեքեան՝ թէ արժանի է Սարկոս սիրոյ. զի զոր սիրէ տէր, արժանի է և մեզ սիրել։

Եւ ո՞նք աշխարհական երկիւղած ի կեանս իւրում, և երթեալ երբեմն առ հայրն Սիմէն, զէպ եղև զի էին

ընդ ինքն ել ի սենեկէ իւրեք և սկսաւ բախել զգրունս ամենեցուն աշակերտաց իւրոց և ստել՝ կկեցես գաւ այս անուն ոմն, զի առաքել չէր ի սպասուորումն ինչ զքեզ։ Եւ ոչ որ ել ի նոյանէ վաղվադակէ։ Եւ ապա գնացեալ ի սենեակ Մարկոսի, բախեաց զդռն և ասէ. Մարկէ։ Եւ ի ձայնել ծերոյն՝ առժամայն վաղեաց արտաքս, և առաքեաց ծերն զնա ի գործ ինչ։ Եւ ասէ ծերն յեղբարան յայնոսիկ որք ընդ իւրն էին. արք մօր են այլ եղբարքն զի ոչ ելին ի ձայն իմ։ Եւ մտնալ ի սան նորա եղիւս զի գրեալն ան սկսեալ էր գծել, և մինչ լուաւ զձայնն՝ ոչ կատարեալ էր զն, այլ անկատար թողեալ էր, և զգրիչն արկեալ էր և վաղեալ արտաքս։ Յայնժամ ասէն ծերն զհայրն Սիմէն. արգարեւ սիրես գաւ զքա, սիրեմք և մեք. զի և Թոմասն չէ զաւ, որպէս և սիրելի իսկ է մայ։ Եկն երբեմն մայրն Մարկոսի տեսանել զնա, և ունէր ընդ ինքն բազում ողորդ և զարդք երկրաւորք. և ել ծերն և ետես զնա և խօսեցան ընդ միմեանս։ Արե կինն յծերն. հայր, հրամայեա որդւոյ իմոյ ելանել առ իս զի տեսից զնա։ Եւ մըտեալ ի սենեակն ծերն ասէ յնա. եցես արտաքս որպէս զի տեսցէ զքեզ մայր քո։ Եւ եր զքեցեալ Մարկոս հանգստութեմն ծերոյն, և կաթոց զաշն իւր և ասէ՝ կեցցես. և մայրն ոչ ծանեաւ զնա։ Եւ երբ կին առաքեաց մայրն նորա առ ծերն և ասէ յնա. յայն ինչ, հայր, զորդին իմ։ Արե ծերն զՄարկոս. ո՞չ ասացի քեզ թէ ել արտաքս, զի տեսցէ զքեզ մայր քո։ Եւ ասէ յնա Մարկոս. ելի ես ըստ բանի քո, հայր, աղաչեմ զքեզ՝ այլ մի ես առաքել զիս, զի մի անշտղ եղցի քեզ։ Եւ այնժամ ել արտաքս ծերն և ասէ. այն է որդին քո որ ել և ասացի քեզ՝ կեցցես։ Եւ միմեարեաց զնա բազում խրատիւք և արձակեաց զնալ խաղաղութեամբ ի տեղի իւր։

Եւ ոմն այր աշխարհական երկիւղած յայ և զդուռացեալ յամենայնիկ որպիսի կարողն էր. առ զնաց երբեմն առ հայրն Պիմէն, զիտեալ եղեն անդ և ոչլ եղբարք որք եկեալ էին առ ծերն լնել բան ինչ որ.

անդ եղբարք առ ծերոյն և կամէին 'ի նմանէ աւանել բան: Ի՞նչ հայրն Սիմէն ցհաւատացեալ աշխարհականն. խօսեա ընդ եղբարսդ: Եւ նա աղաչէր և ասէր. Թողու թիւն արա, հայր, զի ես ուսանել եկի: Եւ բռնաբարեաց զնա ծերն, և ապա նա հարիւռորեալ ասէր. ես աշխարհական եմ բանջարավաճառ, լուծանեմ զտակն և առնեմ երկուս. զնեմ սակաւց և վաճառեմ շատոյ և առնեմ վաճառաշահութիւն. քայց զի ոչ գիտեմ 'ի գրոց ասել, առակ ասեմ: Եւ յր ոմն ատոց ցտիբելի իւր. վառն գի կարօտեալ եմ տեսանել զԹագաւորն, եկ ընդ իս: Եւ ասէ. դամ ընդ քեզ մինչև ցեջ ճանապարհին: Եւ դարձեալ ասէ այլում սիրելոյ իւրոյ՝ եկ տար զիս առ Թագաւորն: Ի՞նչ ցնա՝ եթէ դամ ընդ քեզ մինչև 'ի սրբատան Թագաւորն, քայց 'ի ներքս աչ կա. միմ մուծանել զքեզ: Ի՞նչ դարձեալ ցերդորդն. եկ ընդ իս առ Թագաւորն: Եւ նա ասաց. ես դամ և մուծանեմ զքեզ 'ի պալատատանն, և կամ խօսիմ վասն քո և մուծանեմ առ Թագաւորն: Եւ հարցեալ ցնա եղբարցն ուսանել կամեցեալ զընտրողութի առակին, և նա ասէ ցնառա. առաջինն է կրօնաւորութիւն՝ որ տանի մինչև 'ի կէս ճանապարհին, իսկ երկրորդն սրբութի՝ որ հասանէ մինչև յերկինս, և երրորդն է ողորմածութի՝ որ մու-

տի 'ի նմանէ: Ասե ծերն ցաշխարհիկն այն այր. ասացեա գու եղբարցս այրոցիկ բանս կենաց: Պատասխանի ես այրն. ներեա իմ, հայր, զի ես ուսանել և ոչ ուսուցանել եկեալ եմ: Եւ իբրե յոյժ ներգեաց զնա ծերն ասել, նա վասն հնազանդութե իւրոյ ոչ զորեաց ընդգիմանալ ծերոյն, և ասէ ցնոռա. ես այր գուէհիկ եմ և բանջարս զնեմ և ծախեմ և արձակեմ զցնեալ խուրձ բանջարոյն, և երկուս կապեմ, մեծամեծս զնեմ և փոքունս ծախեմ. զսոսկիս քիտեմ, այլ 'ի գրոց խորասուէ ինչ ոչ գիտեմ, այլ փայն գրեալ զայս ինչ ասացիք ձեզ, և ասէ: Այր ոմն ունէր երկու բարեկամս, և ասէ ցառաքին սիրելի իւր. կարօթեմ տեսանել զարքայ, արդ եկեալ գու ընդ իս տարցես զիս: Եւ ասէ բարեկամն. եկից ընդ քեզ մինչև ցիկս ճանապարհին: Իսկ ցերեկորդ բարեկամն ասէ. եկ և գու տարցես զիս 'ի յարգանքս: Եւ նա ասէ. ես տարայց զքեզ մինչև 'ի պալատ: Ասէ և ընդ երրորդն. եկ գու ընդ իս մինչև ցեջաւորն: Եւ նա ասէ. ես եկից ընդ քեզ և տարայց զքեզ 'ի պալատ արքայի և խաեցայց վասն քո և մուծից ընդ քեզ առաջի նստա: Զի սիրելի եմ ես մեծի արքային, իսկ նոցա հարցին ցնա Թէ զինչ իցէ զօրութի առակիք. իսկ նա ասէ. առաջին բարեկամն է ճշնութի՝ որ հանէ 'ի ճանապարհի, և երկրորդ բարեկամն է սրբութի՝ որ հանէ յերկինս, իսկ երրորդն իցէ հնազանդութիւն՝ որ անեալ համարձակութի կայսրցանէ առաջի ից: Իբրե բուռն եղբար.

խոյ հնազանդքն զայլոցն առնեն ընտրութի. և մեծ է այն քան զամենայնս :

Երեսն հայրն Սբրահամ առ հայրն Սբ. տէն, և մինչ նստէին՝ եկն այլ ոմն եղբայր առ ծերն և եհարց ջնա և ասէ . զինչ գործեցից զի ապրեցայց : Եւ ասէ ջնա . երթ զտարիս զայս ճաշակեա երկուսն ալ և հաց, և եկ դարձեալ և խօսեցայց ընդ քեզ : Եւ երթեալ արար այնպէս : Եւ լուեալ հօրն Սբրահամու զարմացաւ : Եւ ՚ի կատարել տարւոյն եկն դարձեալ եղբայրն առ ծերն, և պատահեաց դարձեալ հայրն Սբրահամ անդ, և ասէ դարձեալ ծերն ցեղապրն . երթ արդ զայս տարիս երկուս երկուս աւուրս պահեա : Եւ իբրեւ չոգաւ եղբայրն, ասէ հայրն Սբրահամ ցհայրն Սբ. տէն . ընդէր ամենայն եղբարցդ թեթեւ լուծ դնեա, և այսմ եղբօրս բեռինս ծանաւս : Եւ ջնա ծերն . եղբարքն այնպէս խնդրեն, նոյնպէս և երթան . իսկ սա վասն նոյ զայ և լուիցէ բան, վասն զի գործօնեայ է, և զոր ինչ ասեմ դմա՝ փութով կատարէ :

ՍԵՐ՝ ոմն ՚ի ծերոցն . եթէ ունիցիս յոք վստահութիւն հաւատոց և տաս զքեզ ՚ի հնազանդութի նմա, ոչ են քեզ պէտք հայել ՚ի պատուիրանս նոյ . հօրն քում թող զամ կամս քո, և ըստգտանս ինչ յոյ ոչ գտանեա :

Հասակն ՔԻՔ և բնակակիցք եղեն հրեշտակայ նոյ որք ստացան զքեզ : Այսպիսի ինչ է հնազանդութիւնն, որդեակ :

Գնացեալ երեսն հայրն Աբրահամ առ հայրն Արտէմ, և իբրեւ նստէին եկն եղբայր ոմն և ասէ ցհայրն . տա ինչ որով կեցից ես : Առնէ ջնա ծերն . գնացեա և զայս ամ կերիցես հանապազոր ընդ երեկոսակաւ հաց և ալ և եկ այսր, և ես ասացից քեզ բանս : Եւ գնաց եղբայրն և արար զոր ասաց նմա ծերն : Եւ ՚ի ընալ ամին եկն դարձեալ առ հայրն Արտէն, և գտաւ անդ դարձեալ հայրն Աբրահամ . և ասաց հայրն Արտէն ցեղապրն . գնա դարձեալ և պահեա զայս ամ և զերկու աւուրք կերիցես : Եւ նա գնաց հնազանդութի : Եւ իբրեւ գնաց, ասէ Աբրահամ ցհայրն Արտէն . ընդէր ամենայն եղբարցն թեթեւ լուծ խօսեիք, իսկ այսու եղբօր բեռն ծանր բարձր : Առնէ ջնա ծերն . եղբարքն որպէս քան և խնդրեն, այնպէս գնան . իսկ սա վասն նոյ զայս այսր, և ես ասեմ սմա զբանս նոյ, և զի սա մշակ բարի է՝ կատարէ զամենայն ժրութեամբ :

Ասաց ծերն . եթէ որ ունիցի հաւատ կատարեալ առ ումնն, և տացէ զանձն իւր ՚ի հնազանդութի նմա, յայնժամ այլ ոչ ինչ պաշտօն նմա խնդրել զպատուիրանս նոյ, այլ զայն հոգեւոր հօրն իւրոց Թաղէ, և ինչն զնորայն կատարեացէ զպատուիրանն . զի ոչ այլ ինչ խնդրեացէ ՚ի նմանն ուր, բայց մայր զհնազանդութիւն :

ԼՅՐԱՍՅՐ՝ ոմն եկեալ 'ի Սկիւթ և առէ ցհայրն լ' փոխը՝ եթէ յորժամ առաքէ զիս հայրն իմ՝ 'ի սպասաւորութիւնս, երկնչիմ՝ 'ի պռանկութէ, լ' քէ ծերն. յորժամ եկեացէ 'ի վերայ քո փորձութի, ասա՝ թէ անհօր իմոյ, փրկեա զիս: լ' քո յաւուր միում մինչդեռ առնէր բանարարութիւն նա՝ 'ի գիւղ մի, փակեաց կուսան ոմն զգուրսն և արգել զնա: Լա աղաղակեալ 'ի ձայն մեծ ասէ. անհօր իմոյ, փրկեա զիս: Լա առժամայն գտաւ 'ի ճանապարհին Սկիւթայ:

ԼՍԻՒՆ՝ փան երկուց եղբարց միախորհրդոց 'ի միաբանակեացն՝ եթէ մինն 'ի նոցանէ էր կրօնաւոր և անստացուած, իսկ միւսն հնազանդ և խոնարհ. և զիրեարս քննէին ասելով՝ ո՞ր իցէ արդեօք մեծ գործ: Լա եկին 'ի գետեղրն, և էին անդ բազում կոկորդեղոյք. և եմուտ 'ի մէջ նոցա հնազանդն, և երկիր պաղին նմա կո-

ւ: Առ հայրն Ամենա զնայ եղբայր ոմն 'ի Սկիւթայ և ասէ ցնա. Ծեր իմ՝ առաքէ զիս միշտ 'ի սպասաւորութի 'ի գիւղս և երկնչիմ՝ 'ի պռանկութենէ: Առ ցնա ծերն. յորժամ տեսանիցես զփորձութի զալ 'ի քեզ՝ ասացես՝ անհօրութեանց, ազօթիւք հօրն իմոյ ապրեց զիս: Եւ զնայ եղբայրն իրատով ծերոյն: Եւ յաւուր միոջ առաքեաց ծերն զեղբայրն 'ի գիւղս խնդրել ալիւր. և գնացեալ առ այն այր որ միշտ օտոր էր առջ նոցա, և ոչ եգիտ զնա 'ի տուն. իսկ գուտար առն այլ. նորիկ իբրեւ ետես զեղբայրն՝ փակեաց 'ի վերայ զգուռն և սխաւ վաշէլ ընդ նմա. իսկ նա աղաղակեաց և ասէ. անհօր իմոյ, ապրեց զիս: Եւ առժամայն գտաւ 'ի ճանապարհն Սկիւթայ: Այսպէս զբաւոր է հնազանդութիւն հարց:

Եղբարք երկու մարմնաւորք զնային 'ի վանս ուրեմն բնակեալ անգ. մինն նոցա էր ճգնաւոր յոյժ, իսկ երկրորդն ունէր հնազանդութիւն մեծ, և զոր ինչ ասէր հայրն՝ կատարէր փութով. և եթէ ասէր ցնա, կերպեալ ընդ առաւօտան՝ ուտէր, և եթէ մի ինչ ուտիցես, ասէր, զերկուսեր՝ ոչ ես ուտէր. վասն այսորիկ փառաւորքն նա յամեն յունչ: Իսկ եղբայր նորա նախանձեալ ընդ նա խոցաւոր վասն պատուոյ նորա և ասէր 'ի մեծ. ես փորձեցեց եթէ սրազեւ իցէ հնազանդութի սորա: Եւ զնայեալ առ հայրն ասէ. առաքես ընդ ին զեղբայրն իմ, հայր, զի զնամ ուրեմն: Եւ հայրն յազարկեաց զնա զիմ նորա: Եւ ասեալ ընդ ճգնաւոր եղբայրն՝ սկսեա փորձել զնա: Եւ զնային 'ի գետն որ լի էր մարգակեր գաղանօք, որ կոչէին խիթք, և ասէ ցնա. անցես, եղբայր, ընդ գետն այս: Իսկ նա առժամայն մըտեալ 'ի գետն երթալ, և եկեալ խիթքն լեղուին զմարմնն նորա և ոչ ինչ մըտեցին նմա: Եւ իբրեւ ետես ճգնաւոր եղբայրն, ասէ ցնա. եկ փորձելոյ յոյժ, սկսեալ: Եւ նա եկն. և զարմացաւ յոյժ ահիւ եղբայրն: Եւ իբրեւ զնային նոցա 'ի ճանապարհին զալն մնակալ մի մերկ ձգեալ 'ի վերայ ճանապարհի, և ասէ ճգնաւորն այն ցփուս եղբայրն. Ծածկեալ ցաւք զոս հանգերիւք ինչ: Առէ հնազանդ եղբայրն. ոչ, այլ ազօթեցոյք և յարուցոյք զոս: Եւ արարեալ ազօթս, յարեալ մնակալն

կորդեղորք : Եւ ասէ ցերօնաւորն . եկ և դու այսր : Եւ նա ասէ . Թողութի աղա ինձ , եղբայր , վասն զի ոչ եմ հաստատեալ 'ի չափ հաւատաց քոց : Եւ եկեալ 'ի միաբանակեացն , ձայն եղև առ հայր նոցա որ ասէր . որ զհնազանդութիդ ունի , զանցանէ զերկրաւորքդ :

Եւստ հայրն { յովսէփ Թեբայի ' եթէ երեք կարգ են պատուականագոյնք առաջի այ . յորժամ իցէ մարգն 'ի հիւանդութե և դարձեալ զնիցէ նմա տալոյնարաւ . Թիւն և գահանալով ընդունիցի , այս է առաջին կարգն . և երկրորդն ' յորժամ որ զամենայն գործս իւր արբաւ . Թեամբ գործիցէ առաջի այ ' ոչ ինչ ունեւով մարգիային . երրորդ կարգն ' եթէ որ 'ի հնազանդութե իցէ և բոցէ իւրում հօրն և Թողուցու զիւր կանան , այնպիսին ունի պսակ աւելի . բայց ես ընդ հնազանդութին հաճեցայ :

{ ԵԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՒՆ մերձ 'ի տաճար արդոյն } ' արիւմու ամծածնին արք քրիստոսասէրք մտանէին և ելանէին 'ի սաղմոսերգութի . և տեսեալ զոմն ծեր միայնակեաց որ նստէր արտաքոյ դրանն և վաճառէր զամբիղս , և ասեն ցմիմեանս . յորմէ հետէ տեսաք զծերս զայս , ոչ լուար եթէ վիճաբանեցաւ ընդ ումեք որ ինչ և իցէ բանիւք . եկայք փորձեսցուք զգա : Եւ մերձեալք ասեն ցնա . ասա , ծեր դու , վաճառե՞ս զայդ : Եւ նա ասէ . այս : Եւ նոքա ասեն . քանից : Ի՞նչ ցնաաս . տասն տասն

այն և զնայր : Իսկ ճգնաւորն 'ի մօր պարծէր և ասէր . աղօթք իմ յարուցին զմեռեալն զայն : Այլ զայս ամենայն յայտնեաց թե հօր վեցն թէ որպէս փորձեցաւ այն հնազանդ եղբայրն , և թէ որպէս փորձեցաւ 'ի իմաց անտի , և թէ որպէս աղօթիւք նորա յարեաւ մեռեալն : Իսկ իբրեւ եկին 'ի վանան ասէ հայրն ցնքնաւոր եղբայրն . ընդէր փորձեցեր զեղբայր քո , որպէսկ , որ հնազանդութի իւրով փորձեցաւ նա 'ի գաղտնաց անտի , և աղօթիւք նորա յարեաւ մեռեալն : Եւ ճգնաւորն իբրեւ լուաւ զայս 'ի հօրն , յա՛նի եղեալ հիմադր , վասն զի և թե վիպեալ նմա յայտնեաց հօրն վանից հնազանդեան հնազանդութի նորա : Եւ լուեալ ամենեցուն զայս ետուն փառս ոչ , և մեծ քան զամենայն ճգնութի համարէին զհնազանդութի :

{ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՒՆ 'ի տաճար արդոյն } արիւմու թե ամենին արք քրիստոսասէրք մտանէին և ելանէին 'ի սաղմոսերգութի . և տեսին զոմն ծեր միայնակեաց , որ նստէր արտաքոյ դրանն և վաճառէր զամբիղս ' և էր հնազանդ յոյժ , որ և 'ի վաճառն եւ ոչ գիմագարձ ընէր ումք , ալ զոր ինչ քանին զգինն ' հնազանդէր և տայր : Իսկ երկիմեանք ասցն այնորիկ ասացին . եկայք փորձեսցուք զգա թէ է հնազանդ ' որպէս լուար ' թէ ոչ : Եւ մերձեալք ասեն ցնա . ասա , ծեր դու , վաճառե՞ս զայդ : Եւ նա ասէ . այո վաճառեմ : Եւ նոքա ասեն . քանից : Ասէ

փողոյ : Մեն ցնա . կարի շատ են , այլ առ հինգ հինգ փող : Մեն ցնոսա . որպէս կամիք առէք : Ղարձեալ առնեն ցնա . կարի շատ են , բայց եթէ կամիս փողոյ փողոյ առնումք : Մեն ցնոսա . որպէս կամիք առէք : Եւ արւեալ զփողեանն առին զամենայն զամբիղան : Իսկ ծերոյն առեալ զգաւազանն երթայր ՚ի խուց իւր , և նոքա ծանուցեալ զառաքինութիւն ծերոյն հետեւեալ զինի նորա ասեն ցնա . արբայ , զինչ արարեր : Մեն ծերն . զինչ արարի : Մեն ցնա . ասացեր տաւն տաւն փողոյ զզամբիղան , և ասացաք քեզ եթէ ծանր են , բայց առ հինգ հինգ փող , և ասացեր՝ առէք որպէս և կամիք . և զարձեալ ասացաք քեզ՝ եթէ կամիս փողոյ փողոյ առնուցումք , և կամակից եղեր : Եւ արկանեն նմա ծուր առնելով . վասն նոյ՝ ասա մեզ զինչ է որ արարերդ : Եւ նա ասէ . այսպէս ունիմ սովորութիւն ասել զգինան , և որ ինչ տան ինձ՝ առնում : Եւ աղաչեցին զի երթիցեն ՚ի խուց նորա ընդ նմա . և իբրեւ գտին կուժ մի ջրով և պուտուկ և ափսէ , և ասեն ցնա . հրամայեն զի արասցուք սակաւ ջերմիկ , զի ճաշակեսցուք ընդ քեզ և օրհնեսցուք . և ասէ՝ արարէք , և նոքա արարին . և էր խուց նորա մերձ ՚ի տետրապողոյն : Իսկ յորժամ արարին , ասէ ցնոսա ծերն . երթայք յեկեղեցին որ կոչի Թեոդոսիոս , և գտաւնէք անդ ծեր մի որ վաճառէ զամբիղս , ասացէք ցնա .

ցնոսա . ասան ասան փողոյ : Ասեն ցնա . կարի շատ են , բայց հինգ հինգ փողոյ : Ասէ ցնոսա . որպէս կամիք առէք : Դարձեալ ասեն ցնա . կարի շատ են , բայց եթէ կամիս՝ փողոյ փողոյ առնումք : Ասէ ցնոսա . որպէս կամիք առէք : Եւ առեալ զփողան առին զամենայն զամբիղան : Իսկ ծերն առեալ զգաւազանն երթայր ՚ի խուց իւր : Իսկ նոքա ծանուցեալ զառաքինութիւն ծերոյն՝ հեռեցան զինի նորա և ասեն ցնա . արբայ , զինչ արարեր : Ասէ ծերն . զինչ արարի : Ասեն ցնա . ասացեր մեզ ասան ասան փողոյ զամբիղան , և ասացաք քեզ եթէ ծանր են , բայց առ հինգ հինգ փող , և ասացեր՝ որպէս կամիք առէք . և զարձեալ ասացաք քեզ՝ եթէ կամիս փողոյ փողոյ առնումք , և կամակից եղեր : Եւ արկանեն նմա ծուր առնելով . վասն նոյ՝ ասա մեզ զինչ է զոր արարերդ : Յայնժամ ասէ՝ եթէ այսպէս ունիմ սովորութիւն ասել զգինան , և զոր ինչ տան առնում : Եւ աղաչեցին զի երթայցեն ՚ի խուց նորա ընդ նմա . և նա ասէ՝ եկայք երթիցուք : Եւ իբրեւ գտան և մօրն ՚ի խուցն , գտին կուժ մի ջրով և պուտուկ և ափսէ , և ասեն ցնա . հրամայեն զի արասցուք սակաւ ջերմիկ , զի ճաշակեսցուք ընդ քեզ և օրհնեսցուք : Եւ ասէ՝ արարէք : Եւ նոքա արարին . և էր խուց նորա մերձ ՚ի տետրապողոյն : Իսկ յորժամ արարին , ասէ ցնոսա ծերն . որդեւոք իմ , երթայք յեկեղեցին որ կոչի Թեոդոսիոս , և գտանեցէք անդ ծեր մի որ վաճառէ զամբիղս , ասացէք նմա՝ ասէ ծերակիցն քո ,

ասէ ծերակիցն քո՝ եկ զի կերիցես զՋերմիկս ընդ եղբարս : Եւ նոքա երթեալ գտին զծերն որպէս ասացնոցաւ և ասենցնաւ . ասաց ծերակիցն քո՝ եկ զի կերիցես զՋերմիկս ընդ եղբարցս : Եւ նա ասէցնաւ . զիսոքա ասաց արքան : Եւ նոքա ասեն . ասաց՝ եկ զի ուտես զՋերմիկս ընդ եղբարցս : Եւ նա ասէցնաւ . և ոչ ասաց՝ որ զի ուտեմք , ապա ուրեմն վախճանեցաւ : Իսկ նոցա առեալ զծերն և զգամբիզան , խռովեալ ընդ բանին և եկեալ գտին զծերն վախճանեալ , և պատեալ վրաս և լացեալ յոյժ թաղեցին , և աղաչեցին զվրաս ծերն ասելով . նիստ 'ի խցի քում և մեք բերեմք զպէտա քո որ ըստ օրէ , որ զի աղօթես 'ի վերայ մեր : Եւ նա ասէ . եկայք յեօթներորդ աւուրն . և եթէ գտանէք զիս կենդանի , արարէք զոր ասացէքդ , քանզի բան ունիմ ընդ երանելի ծերոցն և նա ընդ իս . որպէս զի որ յառաջեացէ 'ի մէնջ , աղաչեցէ զմօ , և զընկերն ժողովեցէ առ ինքն յեօթներորդ աւուրն : Եւ արարեալ այսպէս քրիստոսաւոր արանցն այնոցիկ՝ եկին յեօթներորդ աւուրն , գտին զիս վախճանեալ . և թաղեալ զիս մերձ առ ծերոցն առաջնոյ , զնացին զոհանալով զայ որ յայանեաց զպիքան առաքինութիւն ծածկեալ :

ՊԱՏՄԵԱՅՈՒՆ 'ի ծերոցն՝ թէ որոշատիկառ ան

եկ զի ուտես զՋերմիկս ընդ եղբարցս : Եւ նոքա ըստ բանի ծերոցն գնալ գտին զծերն , որպէս ասաց , և ասենցնաւ . ասէ ծերակիցն քո՝ եկ զի ուտես զՋերմիկս ընդ եղբարցս : Իսկ նա ասէցնաւ . զիսոքա ասաց արքան : Եւ նոքա ասեն . ասաց՝ եկ զի ուտես զՋերմիկս ընդ եղբարցս : Եւ ասէցնաւ . ոչ ասաց՝ որ զի ուտեմք : Եւ ասեն՝ ոչ : Այն . ապա ուրեմն վախճանեցաւ ծերն : Իսկ նոցա խռովեալ ընդ բանին՝ առեալ զծերն և զգամբիզան և եկեալ գտին զծերն երանելի վախճանեալ . և լացեալ 'ի վերայ նորա յոյժ , և պատեալ թաղեցին . և աղաչեցին զվրաս ծերն ասելով . նիստ 'ի խցի քում և մեք բերեմք զպէտա քո որ ըստ օրէ , որպէս զի աղօթես 'ի վերայ մեր : Եւ նա ասէ . եկայք յեօթներորդ աւուրն , և եթէ գտանիցէք զիս կենդանի՝ արարէք որպէս ասացէքդ . քանզի բան ունիմ ընդ երանելի ծերոցն և նա ընդ իս , որպէս զի որ յառաջեացէ 'ի մէնջ՝ աղաչեցէ զմեր մօ զի ժողովեցէ և զընկերն առ ինքն յեօթներորդ աւուրն : Եւ գնացին օրհնեալք 'ի նման քրիստոսաւոր արքն այնոցիկ և կացեալք զառաքան զայն եկին զարձեալ յեօթներորդ աւուրն ըստ նշանակելի երանելի ծերակիցն և գտին վախճանեալ և զիս . և լացին յոյժ յորդհոտ արտասուօք , և թաղեցին զիս մերձ առ ծերոցն առաջնոյ : Եւ գնացին զօհանալով զայ , որ յայանեաց զպիքան առաքինութիւն ծածկեալ : Եւ զայնոցիկ՝ որք եկին ծածկեալք 'ի մարգկանէ :

Գառմէր մեզ ան 'ի հարանցն՝ եթէ ոյր ան իմաստասեր և բանա-

ապրտաւորեալ հարատուէր արգելականի ու մեծ, և ազաւէր զի միայնակեաց լիցի: Իսկ ծերն ասէ. երթ վաճառեա զինչ քո և տուր աղքատաց ըստ տեառն հրամանի, և եկ առ իս: Եւ երթեալ սքողաստիկոսն այն, տէն արար: Իբրեւ եկն, ասէ ծերն. աւանդեմք եղ պատուիրանն չիտեալ իսկ: Իսկ նա յանձին կարաւ և այլ ոչ ևս խօսեցաւ: Եւ սկսան ոմանք գովեստիւ պատուել զնա: Իսկ ցնա արասն իւր. ոչ ինչ օգտիս ասա, եկ առաքեմք զքեզ ի վանս միաբանակեցաց յԱզիպտոս: Եւ ոչ ասաց ցնա կամ խօսել կամ չխօսել: Եւ նորա կատարեալ զպատուիրանն և եկաց անխառն: Եւ կամեցաւ փորձել զնա արասն որ ընկալան եթէ խօսի արգեօք. արձակեաց զնա յայնկոյս գետոյն յուխս գարնանային ժաման, որպէս զի հարկաւորեցի խօսել՝ եթէ ոչ կարացի անցանել. և առաքեաց զինի նորա եղբայր մի լուսնայն տեսանել թէ զինչ առնիցէ: Եւ իբրեւ եկին ի գետն և սչ կարէր անցանել, խոնարհեցոյց զծռնկս իւր յաղօթ, և իսկոյն եկեալ կոկորդեղոսն անցոյց զնա յայնկոյս գետոյն: Եւ եկեալ եղբօրն պատմեաց հօրն

ւօր և վարժեալ յոյժ արտաքին բանից հետադարձեաց, աչ և երկուցած յայ, եկն սա առ միայնակեաց ոմն և ազաւէր զնա առնել կրփաւոր զինքն: Ասէ ցնա ծերն. եթէ կամիս զի ընկալաց զքեզ, երթ վաճառեա զինչ քո և տուր աղքատաց ըստ բանի տեառն, և եկ այսր: Եւ նա երթեալ արար զամենայն ըստ բանի ծերոյն և եկն անդ: Ասէ ցնա ծերն. կամիս պահել, զի և աչ պատուիրան եգից քեզ: Ասէ այրն. կամեմ յամենայն արաւ, հայր: Ասէ ծերն. ստացես լուսն, զի բնաւ ոչ խօսեցես ընդ մարդոյ ումք: Իսկ սքանչելին այն այր աւար և զայն, և եկաց նա այնպէս զամս հինգ լուսնայ, որ և բնաւ ինչ ոչ խօսեցաւ. և սկսան գովել և փառաւորել զնա ոմանք: Ասէ ցնա ծերն. ասա աչ ոչ բարեք իցէ կեալ քեզ, աչ եկ առաքեցիք զքեզ յԱզիպտոս ի հատարակեաց վանս: Եւ նա հնազանդէր ամենայնի զոր և կամիւ ծերն. և առաքեաց ծերն զնա անդ, այլ ոչ ասաց նմա ծերն թէ լուսն կամ խօսեալ, բայց նա ունէր զառաքին իւր կանոնն լուսն. վասն որոյ և ոչ ընդ ումք ինչ խօսեցաւ: Իսկ առաջնորդ վանիցն այնորքի կամեցաւ փորձել զնա, թէ անբան իցէ թէ ոչ. և առաքեաց զնա առ աչ ոմն ծեր յայնկոյս գետոյն՝ յորժամ յորդեալ ևս մեծ գայր գետն, և ոչ զ կարէր անցանել. և մայր եթէ նեղեացէ զնա՝ մեծեա տակէ թէ ոչ ի կարեմ անցանել: Եւ իբրեւ գնաց նա, ծերն առաքեաց զեղբայր ոմն զինի նորա տեսանել թէ զինչ արասցէ: Եւ իբրեւ եկն ի գետն և ոչ կարէր անցանել, եգ ծռնըր եկաց յաղօթ, և ահա խոյժ մի որ է խնցի ծովու՝ երարծ զնա և տարաւ յայնկոյս գետոյն: Եւ իբրեւ իցի զգործն ուր առաքեալն էր, եկն գարնանաւ ի գետ անդ, և խնցի գաղանն եկն գարնան և երարծ զնա և եգ յայնկոյս: Իսկ եղբայրն այն որ առաքեցաւ զինի նորա տեսանել զնա

գիրան, և հիացան ամենեքեան : Վէպ եղև նմա յետ առ-
կառ առաք Ննջել, և արձակեաց արաման յարգեալիսն
և ասէ . եղբայր, թէպէտ և անխառն առաքեցեր զեղբայ-
րս զայս առ մեզ, սակայն հրեշտակ այ էր : Իսկ արգե-
լաւորն առաքեաց և ասէ . ոչ եթէ անխառն էր, այլ զի
զարառուիրանն ելից, թէ ոչ՝ ատենադպիր էր { } Եւսաց
ճարտարախօս : () որ լուեալ զարմացան և փառս ե-
տուն աստուծոյ :

ԻՍԻԻՆ վասն հօրն Սիդուխանտի՝ թէ երբեմն գնայր
'ի Սիլուծ ընդ ծերս, և կամեցեալ նորա զհնազանդու-
թիւն աշակերտին իւրոյ Սարկոսի ցուցանել, յապազս
որոյ և սիրէր զնա, տեսանէ խոջըս յանապատին, և
ասէ ցնա . տեսանէս զփոքրիկ վթիկն զայն, որգեակ :
Եւ նա ասէ . այո, հայր, և զեղջիւրմն՝ որպէս գեղեցիկ
են : Եւ զարմացան ծերքն ընդ պատասխանի նորա և զե-
նեցան 'ի հնազանդութիւն նորա : Վէպ եղև՝ երբեմն
գնալ նոցա 'ի Սիլուծայ, և երթեալ 'ի լեառնն Սիւնայ
և բնակեալ անդ՝ յղէր մայրն Սարկոսի երգմամբ և ար-
տասուօք զի երթիցէ տեսցէ զնա, և ծերն արձակէր
զնա : Եւ մինչդեռ կամէր գնալ, եկեալ ողջոյն թողոր
ծերոյն . առժամայն սկսաւ լալ և ոչ կամեցաւ գնալ :
Եւ՝ յորժամ կամեցաւ ծերն յսորիս երթալ, ասէ Սար-
կոս . ես ոչ կամիմ գնալ աստի, և դարձեալ ոչ կամիմ՝

Թէ զինչ արտոցէ, գարձաւ վազվազակի և եկեալ պատմեաց զայս հօրն
վանից և եղբարցն ամենեցուն . և նոցա զարմացեալ էին 'ի փերայ որան
չելի բանին : Եւ եկն նա 'ի վանսն կառարեալ զորքն հրամանաց հօրն :
Եւ զինի առաք ինչ վախճանեցաւ երանելին այն և գնաց առ տէր՝
առ որ կարան էր . և թաղեցին զնա սաղմոսիք և օրհնութիւն : Եւ պա-
տուիրեաց հայրն վանից առ փայտեկեացն այն որ առաքեացն զնա
անգ, և ասէ . թէպէտ անբան և անլեզու ոմն առաքեցեր առ մեզ, այլ
հրեշտակ այ էր սա : Իսկ փայտեկեացն գրեաց պատասխանին և ասէ .
ոչ անբան որ, այլ հռետոր և բանաւոր յոյժ էր նա, բայց պահէր զզ-
պատուիրան իմ զորս ետու նմա . և նա լուեալ կայր տնդեմ հնազան-
դեալ յամենայնի : Եւ նոցա լուեալ օրհնեցին զնմ զտուօքն այնպիսի
հնազանդութեան մարգիան :

Եւ երբեմն հայրն Մարկոս 'ի Սիւնայ և գնաց 'ի լեառն Սիւնայ
կեալ անգ . և պատուիրեաց վարդապետին Մարկոսի երգմամբ մայրն
Մարկոսի՝ որպէս զի առաքեացէ զորդին իւր, զի եկեալ տեսցէ զնա :
Եւ իբրև կառ յինչն զմտաւ իւր ըստ բանի ծերոյն և կամէր գնալ,
և ետուն 'ի ինչին համարեւել զծերն և գնալ, և վազվազակի կաշաւ զնա
որդ : և ոչ ել անտի և ոչ գնաց 'ի տես միւր իւրոյ :

Ստիկն վասն հօրն Սիլուսնի՝ եթէ երբեմն կամեցաւ գնալ յԱ-
սորիս . իսկ Մարկոս աշակերտ նորա ասէ ցնա . ես ոչ կամիմ գնալ

Թողու զքեզ, այլ անտա ատտ և կաց զերիս աւուրս: Եւ յետ երրորդ աւուրն ննջեաց խաղաղութեամբ:

ԸՅԻՒՆ՝ Վասն Յոհաննու աշակերտին Պաւղոսի՝ Թէ ունէր մեծ հնազանդութիւն. և էին ՚ի տեղւոջն գերեզ մանք, ուր բնակեալ էին նորա: Եւ էր ՚ի տեղւոջն յայն բարեան, և ետես անգ ծերն քակորս և ասէ ցլ Յոհաննէս. երթ ՚ի գերեզմանս և բիր անտի քակորս: Եւ ասէ. հայր, կապածեմ ՚ի բորենոցս: Եւ ծերն խաղաղով ասէ. եթէ եկեսցէ ՚ի վերայ քո, կապեա զնա և ած այսր: Երբեք եղբօրն ընդ երեկան, եկն ՚ի վերայ նորա բորեանն. իսկ եղբօրն կամեցեալ ունել զնա, փախեաւ ՚ի նմանէ: Իսկ նորա զհեա մտեալ ասէ ցնա. հայր իմ ասաց զի կապեցից զքեզ: Եւ կալեալ կապեաց զնա: Իսկ ծերն նստէր առ դռան և մնայր, և նորա եկեալ՝ ուներով կապեալ զբորեանն, և տեսեալ ծերոյն զարմացաւ: Երէ. հայր, որպէս հրամայեցեր ամի զաս: Եւ ծերոյն կամեցեալ խմարհեցուցանել զնա, զան եհար զնա և ասէ. անմիտ դու և անմիտ չուն ածեր:

ԴԵՐ՝ Ընն անկեաց փայտ միգննի չոր և ասէ ցաշակերտն իւր. հանապաղ զարմանեա զգա ջրով: Եւ էր ջուրն հեռագոյն, որ յառւրն անգամ մի կարէր դառնալ: Եւ աշակերտն առանց ամենայն դայթակղութե զամս երկու

առաք, և գու մի գնացես, ոչ միտ ասա առ ին զերիս աւուրս: Եւ լուեալ նմա մնաց առ նա: Եւ զիկ երեց աւուրց ննջեաց եղբայրն Թորոս:

Եւ Ստեփն և վասն Երանանու աշակերտին Պաւղոսի՝ Եթէ ունէր նա հնազանդութիւն մեծ. և էր մերձ առ նորա որչ ինչ, յորում բնակէր ինծ մեծ: Իսկ ծերն տեսեալ ՚ի տեղին յայն բանջար մալոյի՝ և ասէ ցաշակերտ իւր. գնացեալ բերցես զբանջարն զայն: Եւ նա ասէ. և զինչ որորոց թէ գայ յետ ինծն: Ասէ ցնա ծերն ցնծութիւն. եթէ գայ ՚ի վերայ քո, կալեալ կապեա զնա և բեր ասա ընդ քեզ: Եւ գնաց եղբայրն այն յերեկոյն, և իբրե ետես զնա ինծն՝ գիմաց ՚ի վերայ նորա: Իսկ նա ըստ բանի ծերոյն կալեալ զնա կապեաց և բեր առ ծերն: Իսկ ծերն հազացեալ մնայր նմա. և ահա գայր եղբայրն և ունէր ընդ ինչն կապեալ և ցնծն: Եւ իբրե ետես ծերն, զարմացեալ և կամեցաւ խմարհել զնա, եհար զնա և ասէ. յիմար, մեր բերես զհաստօրոց զայդ: Եւ լուեալ ծերոյն ցնծն՝ եթող գնալ ՚ի տեղի իւր: Քան զի ՚ի հնազանդել եղբոր ծերոյն, հնազանդեցաւ և ինծն նորա:

Եւ Պատմին մէջ վասն հորն Երանանու կարճահասակի՝ Եթէ գնաց նա երբեմն առ ծեր ոմն Թերայեցի ՚ի Սկիտէ, և նստաւ առանմիտ յանապատի ՚ի հնազանդութիւն ծերոյ: Իսկ ծերն այն առեալ փայտ չորացեալ անկեաց յերկիր և ասէ ցնա. յամենայն օր ուղեկացես զտա միով ասփորով ջրով, մինչև արմատացեալ հանցէ պտուղ ևս: Եւ էր ջուրն հեռի յոյժ ՚ի տեղւոյն յայնմանէ այնչափ մինչ զի յերեկոյն

յամենայն աւուր երեք անկոյն ջուր, և ապա արձակեաց տունն զաղարութիւն և երեք պտուղ: Եւ զարմացաւ ծերն և փառաւորեաց զւած, և առեալ 'ի պողոտն տանէր բաշխէր բազմաց և ասէր. առէք կերայք զպտուղ լաղութեանս թէ որպէս քաղցր է:

Ի ՍԱՀՏԱՆՍ Երուսաղէմի 'ի ձոր մի մեծ և խոր, յորում էր վանս ճգնաւոր կրօնաւորաց, և յեզր ծախուն բարձր քարայր մի. և ոմն մի 'ի կրօնաւորաց վանացն երիտասարդ ցանկացաւ ելանել և բնակել անդ միայն, և աղաչէր զհայր վանացն զի ելցէ անդ, և հայրն արգելչր և չտայր թոյլ, և ասէ ցնա. որդեակ, ոչ կարես միայն բնակել անդ, զի դեռ ոչ ես ուղղեալ զվարս ճգնութե և ոչ հնազանդեցուցեալ զչար խորհուրդս մտաց քոց և ոչ 'ի չափ այլոց կրօնաւորացս հասեալ ես, և խնդրես 'ի գործ մտանել' որ առ քեզ քան զափն աւելի է. մթ. թէ անգիտանի ես զխարդախութի և զչար հնարս տառնայի' եթէ Ժողէս մարմնի ընդ ծառայսն օր: Եւ քեզ, որդեակ, սպասաւորելով եղբարցդ և յազօթից նոցա շահել և ընդ նոսա զխարդաւոր ժամուցն զազօթան կատարել և զւած փառաւորել, քան զմիայն 'ի քարայրն բնակել և մրցել ընդ չար խորհուրդան զոր արկանէ չարն 'ի միտս մարդկան. Վ'չս ասաց' եթէ ուր իցեն երկու և երեք ժողովեալ յանուն իմ, անդ եմ ես 'ի միջի նացա. բայց վայ միոյն, զի եթէ անկցի 'ի նեղասրտութի և ձանձրանայ 'ի միտս իւր, ոչ դք իցի որ մխիթարէ և կանգնէ զնա: Եւ այլ բազում խրատ տայր կրօնաւորին և ոչ կարաց խափանել 'ի գործոյն զոր կամեցաւ, և թոյլ ետ նմա առնել զխամս իւր: Եւ նա գնաց ընդ այլ կրօնաւորս եղեալ սանդուխս և ելեալ բնակեցաւ անդ, և զսանդուխսն առին: Եւ հրամայեաց միումն յեղբարցն հայր վանացն տանել նմա հաց և ջուր ըստ չափոյն, և

գնայր և առաւտուն գայր: Եւ արար այնպէս տմենայն աւուր անփափան, և զինի երկց ամաց կանաչացեալ ծառն արար պտուղ: Իսկ ծերն նորա տեսեալ զպտուղն՝ ուրախացեալ ցնծաց յոգի իւր վասն յայտնի ճշանի հնազանդութե հոգեւոր սրգեկին իւրոյ երանելւոյն Յահաննու կարճկին: Եւ առեալ ծերոյն զպտուղն գոյն երեք յեղեցւոյն և ասէ ցհարսն. առէք կերէք, զի ահա սա իցէ պտուղ հնազանդութե: Եւ իբրեւ լուան հարցն և ուսան զպատճառ պողոտն զոր և կերան՝ ետուն փառս եւ զգովեցին զհնազանդութիւնն՝ որ նման հրեշտակի դիտե առնել զմարդ:

նա խաղացուցանէր զղամբիղն և հանէր 'ի վեր : Եւ յետ
սակաւ ժամանակաց որ 'ի սկզբանէ թնամին էր մարդ-
կան բանասարկուն 'նեղէր զնա չար խորհրդովք և ընկե-
նայր 'ի միտս նորա հպարտութի, և ինքնին հաճէր ընդ
բարի ձգնութիւն : Եւ 'ի միում աւուր այլակերպեցաւ
տատանայ որպէս լուսեղէն հրեշտակ և երևեցաւ նմա
և ասէ . վասն քո սուրբ ձգնութեդ և անհանգիստ ա-
ղօթիցդ և հրեշտակակրօն վարուցն առաքեաց զիս տէր
անձ զի բնակեցայց ընդ քեզ և սպասաւորեցից սրբու-
թեանդ քո : Եւ միայնակեացն . զինչ բարի գործս ա-
րարի որ հրեշտակ սպասաւորէ ինձ : Եւ բանասարկուն .
զամենայն զոր ինչ առնես' մեծ է և ընդունելի առաջի ան-
որ թողեր զերկիր և զամենայն վայելքութիւն և զփափ-
կութիւն երկրի և ասեր զիսաչ քո, և պահօք և աղօթիւք
զնացեր զհետ Բշի, և դարձեալ թողեր զվանսն և ե-
լեալ բնակեցար միայն ընդ հրեշտակս յայսմ քարածերպ
վիմիս, և զիմարդ ոչ ծառայէն քեզ : Եւ յապիսի պատրողա-
կան բանիւք ընկէց զտառապեալ միայնակեացն 'ի սնա-
փառութի. և յամ ժամ երևէր նմա որպէս հրեշտակ և
խօսէր որպէս մարդ : Եւ 'ի միում աւուր գողք մտին 'ի
տան մեծատան առն միում և բազում ինչս առին և
Թաքուցին յանկարծ տեղիս : Եւ այրն 'ի բազում տըրտ-
մութեն ընթանայր առ միայնակեացն 'ի պատմել նմա
զեղեալ գործն . և մինչդեռ երթայր, յառաջեաց զեն
'ի քարայրն և ասէ ցմիայնակեացն . այր մի գայ առ քեզ,
որոյ անուն է Սարուզան, որոյ գողք մտին 'ի տունն 'ի
գիշերի և գողացան բազում ինչս և Թաքուցին յայս
նիշ տեղւոյ : Եւ յորժամ գնաց այրն, աղաղակեաց 'ի
ներքուստ 'ի վեր և ասէ . օրհնեա, հայր սուրբ : Եւ նա
խանարհեցաւ 'ի պատուհանէն և ասէ . մի տրտմիս, Սա-
րուզան, զի գողցն որ գողացան զինչսն քո' Թաքուցին
յայս նիշ տեղւոյ, երթիլիք փութապէս և գտցես : Եւ
այրն զարմացաւ ընդ կոշումն անուանն իւրոյ և ընդ գի-
տութի գողցն . արագապէս երթեալ 'ի տեղին և եգիտ
զամենայն զինչս իւր, և համբաւեաց ընդ ամենայն եր-
կիրն ընդ այն' եթէ միայնակեացն որ 'ի քարածերպ վի-
մին է' աւուր մարդարէ է . և պատմէր եթէ որպէս յա-
ռաջագոյն ասաց զանունն և զգողցն և զտեղւոյն : Եւ
ամենայն ոահմանք զաւառին այնորիկ արք և կանայք

ընթանային առ նա և որպէս 'ի մարգարէէ լռէին բանս
'ի նմանէ, և մեծապէս փառաւորեցաւ անուն նորա: Եւ
յամենայն ժամ ասէին զեքն նմա զոր ինչ լինելոցն էր,
և նա դարձեալ ասէր այնոցիկ որ զայն առ նա: Իսկ
Հայր վանացն և կրօնաւորքն յոյժ սքանչանային և փա-
ռաւոր առնէին զիմ, որ 'ի սակաւ ժամանակս այսպիսի
շնորհս եւ միայնակեցին: Եւ երկու աւուրբ յառաջ
քան զածն Համբարձմանն տեսան երեւցաւ նմա տառա-
նայ որպէս Տրեշտակ և ասէ. գիտաս՞իր, Հայր սուրբ,
որ վասն քո արժանաւոր աղօթիցդ գալոց են առ քեզ և
այլ Տրեշտակք զի բարձցեն զքեզ մարմնով և Հանիցեն
յերկինս, և տեսցես զփառս երկնայինս զոր պատրաս-
տեալ է քեզ իմ զանպատմելի գեղեցկութիւն: Եւ զայս
ասացեալ վերացաւ որպէս թէ յերկինս: Իսկ ողորմած
և մարդասէրն իմ որ ոչ կամեցաւ զկորուստ այնպիսի
ճգնութիւն նորա, ընկէջ խորհուրդ 'ի սիրան զի կոչեսցէ
զՀայր վանացն առ ինքն և պատմեսցէ նմա դամենայն:
Եւ յորժամ տարաւ սպասաւոր արեղայն զՀայն և ըզ-
ջուրն, խոնարհեցաւ 'ի պատուհանէն և ասէ. կոչեա
առ իս զՀայրն, բեր և զսանդուխան զկնի իւր: Եւ յոր-
ժամ գնացին, ել Հայրն 'ի վեր առ միայնակեացն և ոչ-
ջուռեալ զմիմեանս՝ ասէ Հայրն. ընդէր կոչեցեր զիս 'ի
վեր: Իսկ միայնակեացն. զինչ փոխարէնս հատուցից
քեզ, Հայր պատուական, զոր ընդ իմ անարժանութիւն
արարեր: Իսկ Հայրն. և զինչ բարի արարի քեզ, որ-
դեակ: Եւ նա ասէ. բազում և մեծամեծ բարութիւն
արարեր ինձ մեղաւորիս. քանզի քե զգեցայ զՏրեշտա-
կակրօն կարգ կրօնաւորուն, քե բնակեցայ 'ի բարձր քաղ-
այրի և քե արժանաւորեցայ տեսանել զՏրեշտակս և
յարաժամ խօսել ընդ նոսա, և ձեր աղօթիւք ընկա-
լայ շնորհս նախադիտութե և մարգարէութեան: Եւ
զայն լուեալ Հայրն զարհուրեցաւ զարմացաւ և ասէ.
վայ ինձ, որդեակ, ով գերի և թշուառական, դու ար-
ժանաւորեցար Տրեշտակ տեսանել և մարգարէանալ.
վայ քեզ, եղկելի և վատաշնորհ. ոչ ասէի քեզ՝ մի ե-
լաներ 'ի քարայրս յայս, զի մի մարդեացին միտք քո 'ի
չար դիւաց, վայ քեզ որ խաբեցար 'ի սատանայէ: Իսկ
միայնակեացն. մի զայդպիսի բանսդ ասեր ընդ իս, Հայր,
զի ես քո աղօթիւք Տրեշտակ տեսանեմ, և իջանելոց

են բազում հրեշտակք յաւուր համարձման տեառն և հանեն զիս յերկինս մարմնով և տեսից ես զԲՆ և ա. զաշեցից զնա՝ որ և զքեզ անդ հանցէ և վայելեսցես ընդ իս յանսպառ ուրախութիւնս։ Եւ հայրն բախեաց զերեսս իւր և ասէ. այսահարեցար, որդեակ, և ցնորեցան խեբք քո, բայց ոչ իջից աստի մինչ տեսից զոր ինչ լինելոց է. ես զպիղծ հրեշտակ ոչ տեսանեմ, այլ յորժամ եկեսցեն առ քեզ՝ ասա ինձ։ Եւ խոնարհեցուցեալ զգլուխն իւր՝ ի վայր՝ հրամայեաց սպասաւորին առնալ զսանդուխան ի տեղւոյն, և եկաց առ միայնակեցին ի քարայրն զերկու օրն, և մեծաւ ճգնու թի պաղատանք աղաչէր զնձ վասն փրկութեան խաբեալ աբեղային։ Եւ յետ երկու տւաւոյն եկին գեքն ի կերպս հրեշտակաց. և ասէ՝ եկին, հայր, հրեշտակքն։ Եւ նա զիբիս արկեալ միայնակեցին և սնդեաց զձեռս իւր ընդ պարանոցն և աղաղակեաց մեծաձայն. տէր {Յ՝ ԲՆ և բան ւոյ, օգնեա մոլորեալ ծառայիս քո և մի տար ի ձեռս բանասարկուին։ Եւ գեքն քարէին զտառապեալ աբեղայն և կամէին յափշտակել ի գրկացն, և նա ւոյ անտւամբն սատեեացնոցա. և նոքա կորզեցին զկապերտն յուսոյն և վերացուցին մինչև յօգս ի բարձունս և անյայտ արարին. և յետ երկուց ժամուց տեսանէին ըզկապերտն որ գայր ի վերուստ և անհաւ՝ և պատառցու ի բազում մնասունս։ Եւ ասէ հայրն ընդ խաբեալ կրօնաւորն. տեսանեն օվ տառապեալ, թէ որպէս արարին գեքն ընդ քո կապերտն, և զայն ընդ քեզ կամէին առնել, և որպէս զ]իմն կախարդն կամէին ընկենալ զքեզ ի բարձանց յերկիր և չարաչար պահանջել ի քէն զհոգիդ։ {Եայնժամ կօշեաց հայրն զկրօնաւորն և կանգնեցին զսանդուխան և իջոյց զմիայնակեացն և տարաւ ի վանոն և կացոյց զնա ի սպասաւորութիւն հացին և խոհակերոցին, զի ծառայեսցէ եղբարցն ի սեղանն, թերեւ ընկճեսցի հարստացեալ միտքն իւր։ Եւ պատուիրէր ամենայն եղբարցն չտալ ամենեկն զմիտս իւրեանց ի պատրանս բանասարկու խաբողին ոչ զցոյգ և ոչ զքերեկ, զի ամենեկն ոչ գաղարեն ի պատերազմելոյ ընդ այնոսիկ որ կամին կեցուցանել զհոգիս իւրեանց։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգվանուռքեւնէ

Ասի հայրն Դաւան՝ եթէ հնազանդութիւն և պահք հնազանդեն զգաղանա :

ԻՍԱՑ հայրն Դրսէնիէ՝ եթէ հնազանդութիւն և խոնարհութիւն լծեալք հնազանդեն զգլանա :

ԻՍԱՑ ծեր ոմն՝ եթէ գնաց երբեմն մեծն Դաւիթոս եպիսկոպոս 'ի վանս միաբանաց, և զկնի սովորական վաղ գապեաութենցն ասէ ցառաջնորդ վանից . ունիս աստ զեղբայր որ որ կեալ կամեացի : Իշ նա ասէ . ամենեքեան կամին կեալ, տէր սուրբ : Իսկ նա դարձեալ ասէ . ունիս զոր որ ստացեալ իցէ ճշմարիտ հնազանդութիւն : Իշ նա երբ եղբայր մի և կացոյց զնա 'ի տառառ արբոյն 'ի ժամու ընթերաց : Իսկ զկնի ճաշակմանն առեալ ջուր եղբայրն արկ 'ի ձեռն արբոյն Դաւիթոսի, և լուաց զձեռս, և ապա ասէ ցնա Դաւիթոս . արդ բեր զի և ես արկից ջուր 'ի ձեռս քո և լուացիտ : Իշ նա 'ի հնազանդութեն ոչ առնել ասել ոչ զօրեաց, այլ կտրեալ զձեռն լուացաւ : Իշ սիրեաց սուրբն զնա յոյժ վասն կատարեալ հնազանդութե նորա, և ձեռնադրեաց զնա քահանայ և տաղառ ընդ իւր : Դասպէս սիրելի է հնազանդութին մարդկան և այ :

ԻՍԱՑ հայրն Դաւիթոս՝ եթէ զոր օրինակ գոյն արքունական ծիրանեաց ոչ թափեացի, և դարձեալ և ոտք ծառոց փափուկք զիւրաւ դարձցի ուր և ձգեացէ որ, այսպէս է և որք նոր գայցեն 'ի կրօնաւորութիւն, եթէ հնազանդեացին հարցն՝ զիւրաւ ուղղին 'ի ճանապարհս կենաց : ԻՍԷԻՆ և վառն հօրն Դեգեթայ՝ եթէ եր նա խոնարհ յոյժ . և զի յամեալ եր նա յաշակերտութիւն մե-

Ժի ծերոց եղբայրացւոց, տեսեալ էր նա և զհայրն Սի-
սոյի և զհայրն Սիմէն, և բնակէր նա 'ի լեւոն Սինա :
Եւ գնաց երբեմն ոմն 'ի արքոց հարցն առ նա և ասէ
ցնա . որպէս կեաս , հայր , յանապատս յայս . Սատաս-
խանի ետ և ասէ . պահեմ զերկուս աւուրս , հայր , և
աւտեմ որ ընդ մէջ մի հաց : Իսէ ցնա ծերն . լուր ինձ ,
որդեակ , և կերիցես յամենայն աւուր զկէս հացին այ-
նորիկ : Եւ նա արար նոյնպէս ըստ հրամանի ծերոցն ,
զեսն հնազանդուեք զսովորականն զայն պահս քակեաց :

ԻՍԱՅ հայրն Ղիոս՝ եթէ կատարեալ հնազանդու-
թի օրինակ հնազանդուէն այ է . իբր զի այն որ գրեալն
է՝ Եթէ սիրեսցես դու զմօժ , նա և մօժ սիրեսցէ զքեզ :

ԻՍԱՅ հայրն Սալէս ցեղապար ոմն . եկ ստացաւք
զհնազանդութի , զի 'ի նմանէ ծննդի խոնարհութի և
համբերութի և երկայնամտութի և եղբայրսիրութի և
սէր ևս , և սոքա են վահանք հոգւոց մերոց : Դարձեալ
ասէ . եկ , ուր եղբայր , 'ի հնազանդութի ճշմարտութի ,
յորում իցէ խոնարհութի և զօրութի , յարախութի և
համբերութի և եղբայրսիրութի , ողջախոհութիւն ,
զղջութի և սէր . քանզի որ ոք ունիցի բարւոք և հաս-
տատուն հնազանդութի , նա կատարէ զամենայն պա-
տուիրանս այ : Դարձեալ ասէ . կրօնաւոր որ պահէ և
աղօթէ յաճախ , և ընդ ծերոյ խորոյ հնազանդութիւն
ոչ թւնի , նա և ոչ մի ինչ առաքինութի ունի , և բնաւ
ոչ գիտէ թէ զինչ է կրօնաւորութի կամ առաքինութի :

ԻՆԱՅԻՐ ոմն զհայրն Սալատրոս և ասէ . տուր ինձ ,
հայր , պատուիրանս զի պահեցից զնա : Իսէ ցնա ծերն .
տաց քեզ պատուիրանս , որդեակ , որպէս և ինչորեցեր . մի
թողցես զկին ոգմանել 'ի սենեակ քո , և մի բացցես զաչս
քո տեղանել զնա , և մի ընթեռնուր զճածկեալ թուղթս
նորս , և մի նկարեր մնաք զգէմն նորս . վասն զի թէ-
պէտ այս գործ 'ի կատարեալ մեղաց ոչ է , այլ պատճառ
մեծի աշխատութեան և կորստեան է 'ի մտի քո . վասն
այսորիկ 'ի բաց մերժեալ լիցին 'ի մտաց քոց այդ : ԻՆԼ
'ի գործն այ կատարեալ հասանել մարդկան անկար է ,
որդեակ . բայց զհարեւորն զայն և զզօրաւորն հնազան-
դութի հարցն հրամանաց կապես յանձին քո հաստա-
տեալ և կեցցես : Եւ գնաց եղբայրն շահեալ և օգտեալ :
ՍԻՆԿԼԻՑԻԿԵ ասէ . որ 'ի միաբանութիւն եղբայրն

կեցցէ, ստանալ պարտ է նորա հնազանդութիւն, զի հնազանդութիւն բերէ յինքն զամենայն առաքինութիւն. և պարտ է առաջնորդին զի խնամութիւն առաջնորդեացէ անձին, մի խնդրել զանձին և մի ծառայել իւրն ախտի, այլ հնազանդել հօր հոգեւորի: Ի՞նչ որք հեռացեալ եմք յաշխարհէ և յամենայն հոգոց նորա՝ մի գարձաւք անդրէն՝ ի նա, և մի ասացուք՝ անդ փառս ունէի և աստ անարդ եմ, անդ մեծատուն և աստ աղքատ. այս ոչ ևս յիշելի է մեզ, այլ հնազանդել հարցն արդոց և կրօնից նոցին և հրամանացն:

ՆԵՐԱՅ ռմեմն էր աշակերտ, և կամէր զնա զի կացցէ առ նմա մինչև հասցէ ի կատարեալ հնազանդութիւն, և ասէ ցնա. առ զգիրս մեր զայս և ընկեալ զառ ի թոնիր վառեալ: Եւ գնացեալ եղբայրն արար զհրամայեալն ի ծերոցն առանց յերկուանալոյ: Եւ իբրեւ ընկեց անդ զգիրք աւետարանն, առժամայն շիջաւ հօտն և ոչ քնասեաց գրոցն: Ի՞նչ զայս արար ծերն, զի մեք ծանկոյտք թէ որքան բարի իցէ հնազանդութիւնն, և բանդի նա է անհուսիք արքայութեն երկնից:

Ի՞նչ ոմն կրօնաւոր բնակեալ ի միաբանաց վանա, և տնէր ընդ ինքն զորդի իւր: Իսկ հայր վանացն կամեցաւ փորձել զնա և ասէ ցնա. մի բնաւ խօսեցաւ ընդ որդւոց քում և մի տար խօսել նմա ընդ քեզ, այլ համարեա զնա որպէս զօտար որ: Եւ նա խոտապաւ առնել զայս. և եկաց նա բազում ամս և ոչ խօսեցաւ ընդ նմա: Էկտոյ յետ աւուրց ինչ մերձեցաւ օր կոչման որդւոց իւրոց և մերձ էր ի մահ, առէ ծերն ցհայր նորա. գնա և խօսեալ ընդ որդին քո: Իսկ նա ասէ. թէ կամեմ՝ արհեստից զպատուիրանս քո խաղաւ: Ի՞նչ ծերն. արասցես այդպէս: Եւ ննջեաց որդին, և հայրն ոչ խօսեցաւ ընդ նմա. և զարմեցան ամենեկեան, զի յօժարութիւն կատարեաց զայն ի փառս ւայ:

Եւ ՌԱՅՐ ոմն բնակէր ի Սիւտէ և կամէր գնալ ի հունձս, և գնացեալ առ ծեր ոմն ասէ. ասա ինձ բան, հայր, զի գնամ ի հունձս: Ի՞նչ ցնա ծերն. և եթէ ատացից քեզ բան ինչ, արասցես զայն: Պատասխանի ետ եղբայրն և ասէ. այդ լսեմք քեզ, հայր: Ի՞նչ ցնա ծերն. գնացեալ ի հնձոց հրաժարեալ, և եկ զի պատմեցից քեզ զինչ արասցես: Եւ գնացեալ եղբայրն հրաժա-

բնաց 'ի հնձոց և եկն առ ծերն : Ի՞նչ ցնա ծերն . զնա-
ցեալ նիստ 'ի սենեկի քա և պահեսցես յերեկոյէ մինչև
ցերեկոյն , և հաց և աղ միայն առցես , և եկեսցես և
այլ ինչ սասցից քեզ : Եւ զնացեալ եղբայրն արար զայն
և եկեալ պատմեաց ծերոյն : Իսկ ծերն իբրև ետես զնա
զի ժնակ առարկնութե հնազանդութե է , ուսոյց նմա
զկարգ նստելոյ 'ի սենեկի : Եւ զնաց եղբայրն 'ի տունն
իւր , և անկեալ յերկիր ողբայր ջերմ արտասուօք զե-
րիս աւար և զգաստ զգնութի : () Լինի այսորիկ սկսան
խորհարդք իւր շփոթել զինքն և ասել՝ եթէ ահա ե-
ղեր մեծ ամն և առարկնի : Եւ նա զնէր առաջի զբազ-
մութի մեղաց իւրոց և խոնարհէր յոյժ այնու : Դար-
ձեալ ասելին խորհարդք նորա . մեծապէս մեղաւոր ես
դու , և ոչ գոյ քեզ յոյս փրկութե : Իսկ նա դարձեալ
ասէր . Թէպէտ և յոյժ մեղաւոր եմ ես , այլ արարից
զապաւ աղօթս և զկարգ իմ , և յուսամ յողորմութին
այ անթիւ զի թերեւս ողորմեսցի ինձ : Իսկ իբրև յեր-
կուց կողմանցն յաղթեցաւ թշնամին , յայնժամ երևե-
ցաւ նմա դէն գէմ յանգիման և ասէ ցնա . ձանձրա-
ցոյ ընդ քեզ , այր դու : Ի՞նչ ցնա եղբայրն . ընդէր և
կամ ինչ պատճառի վասն : Ի՞նչ ցնա դէն . եթէ բարձ-
բացուցանեմ քեզ՝ դու փախուցեալ իջանես 'ի խոնար-
հութիւն , և եթէ խոնարհեցուցանեմ՝ դու փութաս
և երանես 'ի բարձրութի : Ի՞նչ ցնա եղբայրն . տէր է
զօրութի իմ և ես յուսամ 'ի նա : Եւ գէն հալածեալ
եղև աներեկոյթ : Իսկ եղբայրն կրկին զգաստացեալ շը-
նորհիւն այ և խրատիւք ծերոյն՝ եղև ընտրեալ կրօնա-
ւոր 'ի ձեռն հնազանդութե հարցն և փառաւորէր զած :

Ի՞նչ ամն եղև կրօնաւոր և զնացեալ բնակեցաւ 'ի
վանս , և եթազ երիս արդիս 'ի քաղաքի . և իբրև եկաց
'ի վանս զերիս ասն , սկսան խորհարդք իւր նեղել և
տխրել զնա վասն մանկանցն : Իբրև ետես զնա հայրն
վանից այնպէս տխրեալ , և ոչ գիտէր զպատճառն տրտ-
մութե , եհարց ցնա և ասէ . զի տրտմեալ ես : Եւ ցնա
ժամ եղբայրն պատմեաց նմա և ասէ . երիս արդիս են
իմ 'ի քաղաքին , և կամիմ զի և զնոտա բերից աստ :
Եւ հրամայեաց հայրն գնալ և բերել զնոտա 'ի վանան :
Եւ իբրև գնաց 'ի քաղաքն , եգիտ վախճանեալ զերկու
որդիւն . այլ զմին տղայն զայն և զնան ընչից իւրոց ա-

ուեալ եկն 'ի վանսն, և հրամանաւ հօրն ետ զմանուկն 'ի տուն հացադործաց վանիցն: Իսկ հայրն վանիցն եկն 'ի տուն հացադործին, և իբրեւ ետես զմանուկն համբուրեաց զնա և ասէ ցհայր նորա. դու սիրես զսա յոյժ: Իսկ նա ասէ. այո, հայր, սիրեմ զսա: Ի՞նչ հայրն. զի տեմ զի սիրես դու զսա, այլ առեալ զսա ձգեսցես 'ի ջեռուցեալ այն փուռն: Ի՞՞վ ողորմութեց քոց Վ՛շ, և զի հնազանդեալ սրբոյ հօրն հրամանաց երանելին այն այր հայր մանկանն՝ առեալ առժամանկ զմանուկն ձգեաց 'ի բորբոքեալ յայն հուրն, և եղև սրանչելիք մեծ. զի իբրև զհնոց երկից մանկանցն եղև և աստ, բանզի 'ի ցօղ փոխեցաւ բոց փռանն և ոչ կիզեաց զմանուկն և ոչ մազ մի վնասեաց նմա. և եղև սա իբրև զպատարազն Լ՛բէլի և Լ՛բրահամու նախահօրն, նոյնպէս ամբողջ պահեցաւ մանուկս այս շնորհօքն Վ՛շի նյ: Եւ որք լուսնն գոհաւ նային զայն. բանզի հանեալ զմանուկն 'ի փռանէն կարմրացեալ գեղեցկութիւն և 'ի քրտանցն՝ ետ ցհայր նորա և ասէ. այսպէս սրանչելի իցէ պտուղ հնազանդութեւ: Եւ հիացեալ փառս տային նյ:

Եւստ ծերն՝ եթէ գրեալ է 'ի տետունէ եթէ յառաջագոյն վիշտք և նեղութիւնք ունիցիք, զի սկիզբն առ մենայն գործոյ աշխատութիւնք եղիցի լինել. և ամենայն որ որ փախչի 'ի վշտացն սկսմանէ գործոց, զրկի նա 'ի գիտութեն նյ. բանզի սկիզբն ուսմանց գրոց անժայնոց աշխատութիւնք լինի և ո՞ր մանկունս: Եւ յայսպէս և կրօնաւոր աշխատութիւն ստանայ զհնազանդութիւն, և այսպիսեօք լինիցի նա որդի նյ և ժառանգակից Վ՛շի: Վ՛անդի և զայս խնդրէ Վ՛շ 'ի կրօնաւորէ և յամենայն քրիստոնէն, որպէս զի հետեւեսցուք սուրբ գրոց. և զոր աստուցուք 'ի նոսա բանիւք՝ զայն գործովք արասցուք, և զի հնազանդեսցուք առաջնորդաց մերոց և հօրց հոգեւորաց:

Եւստ ծերն ոմն տրտմեցաւ յուրմեքէ և յարուցեալ զնաց 'ի սենեակս առ ծեր ոմն և ասէ ցնա. հայր, տրտում է անձն իմ: Ի՞նչ ցնա ծերն. ընդէր, եղբայր: Պատասխառնի ետ եղբայրն և ասէ. զի տրտմեցոյց զիս ոմն յոյժ և զրգուէ զիս դէն հատուցանել նմա առաւելապատիկ: Ի՞նչ ցնա ծերն. եթէ լսես ինձ և հնազանդիս զոր առ սեմն՝ փրկեսցէ զքեզ անձ յայտնէ: Իսկ նա ուխտեաց նմա առնել զոր ասէ: Ի՞նչ ցնա ծերն. զնա

ի սենեակ քո և աղօթեալ ի բոլոր սրտէ և օրհնեալնա յաղօթս քո : Վնաց եղբայրն և արար այնպէս , որպէս և ասաց ծերն , շաբաթ մի . և ջնջեաց ան զորումն : Թիւնն զայն ի սրտէ նորա վասն հնազանդութի իւրոյ :

Եւ իսկ ան հնազանդեալ էր ընդ ձեռամբ ծերոյ ումն մեծի , և եհարց զնա եղբայրն և ասէ . հայր , զրեալ է թէ բազում վշտիւք պարտ է մեզ մտանել յարքայութիւն նոյ . իսկ ես ոչ ինչ վշտանամ վասն արքայութեանն երկնից , և երկնիս թէ կորուսից զանձն իմ : Իսկ զնա ծերն . մի տրամեացիս , որդեակ , զի ամենայն որ որ տայ զանձն իւր ի հնազանդութի հոգևոր հօր իւրոյ , այնպիսին ոչ ևս հոգասցէ ինչ . քանզի հասանել ունի նա հանդատեան յաւիտենից , և նմա բացեալ է զուսն առաքատիս , որդեակ . քանզի հնազանդեցին երկրայութի ոչ գոյ մտանել յայն հանգիստն :

Եւ ան ունէր աշակերտ սուրբ , որ ունէր հնազանդութի յոյժ . և որչափ ընդդէմ և խոտորնակս ասէր ծերն , զամենայն արարապէս և հաւատով և սիրով և ուրախութիւն կատարէր . և յորժամ պիտոյ լինէր՝ տայր նմա ծերն չօխայ , և յորժամ կարէր և կազմէր բարեոք և աւարտէր զնա՝ հարցանէր զնա ծերն և ասէր . կարեցիր զայդ , որդեակ : Եւ նա ասէր . այո՛ կարեցի , հայր : Իսկ զնա ծերն . երթեալ տացես զայդ այս ոմն եղբոր : Եւ ասանէր նա այնպէս ուրախութիւն , և ծերն այլ ևս տայր նմա . և զայն ասանէր նա բազում անգամ . Եւ զամենայն առաքս կենաց իւրոց ոչ տրամեցաւ նա և ոչ ձանձրացաւ և ոչ անհնազանդեցաւ ծերոյն , և զոր ինչ ասէր նմա ծերն՝ լսէր նա որպէս ի բերանոյ նոյ երանել լինայն եղբայր :

ՅԱՆՔԱՆԻՍ սարայիսն արժանալուր ճառ ինչ պատմեաց մեզ՝ թէ ի վանսն իմ յԻսիոյ , քանզի անտի էր եկեալ , արգարն , ասէ՛ աճեալ էր անդ ծեր . մի ի բացատր կողմանէ անտի , և էր յոյժ պղերգ և անցաք . և յտակն զայս ոչ դատեմ զնա , ասէ , այլ զի երեւցայց եւ ձգեցրիս : Ի՛նչ որ յայտնիս ոչ գիտեմ թէ արպէս ստացաւ աշակերտ մանուկ ազայ՝ անուն նորա Իսկակիս , որպէս ի մանկութե կանան իւր և իմաստուն խորհրդով , որ յայտնիս և այսմ ծերոյ համբերէր հնազանդեալ նմա , զի բազում իրգը հաւատար անհաւատիցն էր նա : Օ

ոչ միայն անարգանքք և անպատուութի՛ւն այլ և դան Հարկանելով յամենայն օր տանջէր զնա . և նա Համբերէր այնպիսի անարգ ծերոյն և անողորմ բարուց նորա, զի և ոչ բանիւ միով տրտունջ Հանեալ էր ՚ի բերանոյ իւրմէ . և տեսնէի ես յամենայն աւուր որպէս գնածոյ ծառայ զնա . ՚ի չարարանս : Հաւուր միում Հանդիպեալ նմա ասացի . զի՛նչ իցէ, եղբայր Մկակիէ, որպիսի ես այսօր : Եւ նա որպէս ՚ի տեսունէ իւր երբեմն զաշն ինձ ցուցանէր կապուտակեալ, և զպարանոցն և զգլուխն դան Հարեալ և վիրաւորեալ եղոյց ինձ : Եւ ես ծանեայ զի վատտակաւոր է մանուկն՝ ասացի ցնա . բարեւոք բարեւոք, Համբերեա և օգտեսցիս յոյժ : Եւ կատարեաց անդ առ անողորմ ծերն ամս ինն, և ոչ ել ՚ի նմանէ և ոչ անհնաւ զանդ եղև նմա և ոչ մի՛ յայնպիսի տանջանայ միջի գալով : Եւ զկնի ինն ամաց փոխեցաւ առ տէր, և թաղեցին զնա ՚ի գերեզմանս Հարցն : Եւ յետ Հինգ աւուր դնաց ծերն որ վերակացուն էր Մկակիտի՝ առ վերակացու մեծն և ասէ ցնա . Հայր, եղբայրն մեր Մկակիտ մեռաւ : Մեծ ծերն . հաւատա ինձ, եղբայր, ոչ հաւատամ եթէ Մկակիտ եղբայրն մեռաւ : Մեծ ցնա . եկ և տես, Հայր, զի ոչ ստեմ : Եւ ելեալ ծերն վաղվազակի գնաց ՚ի գերեզմանն և ասէ . այս է գերեզման Մկակիտի զոր համարիս մեռեալ : Մեծ . այո, Հայր, այս իցէ : Իսկ ծերն մեծ և վերակացուն ձայնեաց որպէս կենդանւոյ առ շըշմարիա ննջեցեալն և ասէ . եղբայր Մկակիէ, մեռա՛ր : Իսկ նա որ բարեմիտն էր և լող, և յետ մահուան իւրոյ երևեցոյց զհնազանդութիւն իւր և ասէ առ մեծն . զիարդ, Հայր, ՚ի մարդկանէ որք զգործ հնազանդութեունն՝ մեռանել կարեն : Հայնժամ ասէ մեծն ցծերն տին . ով գու, տես զի ոչ է մեռեալ որդի հնազանդութեանն, և զիարդ համարեցար մեռեալ զկենդանի նա : հատանն զձշմարիտ հնազանդն զերանելի մանուկն Մկակիտ : Հայնժամ ծերն որ էր յառաջագոյն վերակացու Մկակիտի՝ զահի հարեալ անկաւ ՚ի վերաց երեսաց իւրոց արտասուօք, լայր դառնապէս և ասէր ցհարսն . ես ինքն սպանի զնա : Եւ արար սենեակ մերձ գերեզմանի նորա, և անդ այնուհետև խնաստութիւն և զգաստութիւն զամենայն աւուրս իւր լայր սգով մեծաւ և կածէր :

ՂԱՐԶԵԱՍ, արատեաց նոյն ծերն՝ Թէ հարցի վասն

շինութեան շրմն յեղբարցն որում անունն էր Մե-
բակեռնէ, որ հնգետասան ամս ունէր 'ի վանս միաբա-
նակեցաց. որ մանաւանդ յամենեցունց անիրաւ էր և հա-
լածեալ լինէր 'ի սպասաւորացն յոտն կախ և 'ի նստելն
'ի սեղանն, քանզի էր մարմնով փոքրահասակ յոյժ և
անժուժկալ լեզուաւ: Իսկ ես ասեմ ցնա. նայեա 'ի քեզ,
եղբայր Մեբակեռնէ, ընդէր 'ի սեղանոյդ ամենայն ա-
ւուր հալածիս, և անընթրիս բնզում անգամ ննջես:
Իսկ նա ասէ. հաւատա ինձ, հայր, եթէ օրհնիմ կրօ-
նաւոր՝ ոչ իշխեն զիս այսպէս տանջել, և ես այսուհետեւ
գիտեմ զմեծութիւն զայն, վասն այն համբերեմ, վասն
զի առանց փորձելոյ ոսկին ոչ կատարի: Եւ կայր մնայր
այսպէս Մեբակեռնոս 'ի հալածանս և 'ի կատականս:
Եւ 'ի նոյն ամի փոխեցաւ 'ի տէր, և 'ի ժամ փոխմանն
ասաց ցհարսն. գոհանամ զձէնջ և զնոյ, զի վասն փոր-
ձելոյ զիս 'ի ձէնջ և հալածելոյ կատականօք ըստ փր-
կութե իմոյ՝ անփորձ մնայի ես 'ի զիւացն ահա հնգե-
տասան ամս: Օ այս այսպէս խոստովան եղև որոց կային
անդ օտրք հարքն, և ասացին. ճշմարտիւ անփորձ լի-
նին 'ի զիւաց որք ուրացեալք են զկամս անձանց և հնա-
զանդեալք այրոց կամաց և որք անարդ 'ի փառաց աշ-
խարհիս:

ՎԱՍՆ ԻՈՆԱՐՀՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՍՑ՝ Ինտոնիոս նայեցաւ 'ի խորս դատաստա-
նին նոյ, ինդրեաց և ասէ . տէր , որպէս ոմանք սաեա-
ւակեացք լինին և ոմանք ծերանան , և ընդէր ոմանք տա-
ռապեալք և ոմանք փարթամք , արդարքն տառապին և
անիրաւքն հանդին : Չայն եղև առ նա և ասէ . Ինտո-
նիէ , անձին քում զգուշացիս դու . զխորս նոյ ոչ է կա-
րելի քեզ ուսանել :

ԻՍԵ՝ արքայ Ինտոնիոս ցարբայ Պիմէն՝ եթէ այս
է մեծ գործ մարդոյ յորժամ զսխալանա իւր առնու 'ի
վերայ իւր առաջի նոյ , և փորձ գացի 'ի փորձանս մինչև
ցվերջին չունչն : Եւսաց դարձեալ արքայ Ինտոնիոս . տե-
սի զամենայն որոգայթս տատանայի մեկնեալ 'ի վերայ
ամենայն երկրի , և հառաչելով ասացի՝ մի է կարող ան-
ցանել ընդ տոսա . և լուայ ձայն որ ասէր՝ խոնարհուին :

ԻՍԵ՝ հայրն Պիմէն . Եհարց հայրն Մովսէս զեղ-
բայրն Օաբարիս , յորժամ կամէր վախճանել , և ա-
սէ . զինչ տեսանես : Իսէ ցնա . ոչ ինչ լաւագոյն քան
ղլուծի : Եւ ասէ . այո որդեակ , լուռ կաց : Եւ յոր-

1 ՀՅԵԾԾԻ երբեքն հայրն Անտոնիոս 'ի գառաստանս նոյ և ասէ .
տէր , որպիսի իցէ զի ոմանք փոքր ինչ աւուրբք կան և մեռանին , և ալք
բազում աւուրբք ևս կան և ծերանան . և կամ ընդէր անիրաւք ոմանք
մեծատունք իցեն , և ալքալք ազատալք : Եւ ահա եկն առ նա ձայն
յերկնից որ ասէր . Անտոնիէ , զգոյշ լիւր անձին քում , զի այդպիսիք
գառաստանք նոյ են , և նորա են քննելիք և ոչ քո , և զի ոչ է պարտ
խուզել զցոսա :

2 Ասաց հայրն Անտոն ցհայրն Պիմէն՝ եթէ այս իցէ մեծ առաքինու-
թիւն մարդոյն զի միշտ թուեացէ յայնցանս իւր և գիցէ զնոսա առա-
ջի նոյ , և ձեռնացէ փորձութեց մինչև յորն յետին որոշման շնոյ իւրոյ ,
և զի ոչ որ յանփորձիցն կարասցէ մտանել յարքայութիւնս : Քանզի
ես տեսի զամենայն ցանցս և զորոգայթս թշնամոյն սփռեալ 'ի վե-
րայ երկրի , և հառաչելով ասացի՝ մի կարիցէ զերծանիլ 'ի ոռցանէ .
և լուայ ձայն յերկնից որ ասէր՝ եթէ խոնարհութիւնն զանցանէ և
զերծանի յայդոցիկ յամենայնէ :

3 Ասաց հայրն Պիմէն՝ եթէ հայրն Չաբարիս մինչ հանգերձեալ էր
փոխադրել մահաւոր , ասէ ցնա հայրն Մովսէս . զինչ տեսանես գու ,
Չաբարիս : Իսկ նա ասէ . ոչ ինչ լաւ քան զղուծի , հայր : Եւ նա ասէ .

Ժամ՝ վճարեաց, մինչդեռ նստեալ կայր արքայն խի-
ղորոս, նայեցեալ ընդ երկինս ասէ. զուարճացիր զուար-
ճացիր, որդեակ իմ՝ Օւրբարիա, զի բացան քեզ դրուներ
արքայութեանն երկնից։

Եւ իսկ Վահագն իմնէն հոգեւոր ի եթէ եղև սարկա-
ւազ ի Սկիւթ և ոչ կամէր պաշտել զաստիճանն, վասն
որոյ ի բաղում տեղիս փախեաւ։ Եւ յետ այսորիկ ա-
սենցնա ծերքն. մի թողուր զսարկաւազութի քո։ Եւ
նա ասէ. կալարուք զիս հրաժարեալ մինչև աղաչեցից
զեմ եթէ ընկալլի զիս կալ ի տեղւոյ պատարապի։ Եւ
աղաչելով նորա զեմ՝ ասէ. եթէ կամիս դու կալ ինձ ի
տեղւոյս իմում և յաստիճանի՝ ցոյց ինձ։ Եւ ցուցաւ
նմա սին հրոյ յերկրէ մինչև յերկինս, ձայն եղև առ
նա և ասէ. եթէ կարող ես լինել իբրև զսինս զայս,
գնա և պաշտեա զաստիճան սարկաւազութեդ։ Եւ նա
լուեալ զայս՝ դատեաց ի միտս իւր ոչ ընդունել զկարգն,
և եկեալ յեկեղեցին եղ ծուծր եղբարցն, և ասենցնա
եղբարքն. եթէ ոչ կամիս պաշտել, ապա և ի խորհրդ
դոյն զգուշացիր։ Խնայա ոչ կամեցաւ և ասէ. եթէ ոչ
տայք թող, որովհմ ի տեղւոյս յայտնանէ։ Եւ այսպէս
զնա թողին։

այս, որքան, լուս, եւ ի մինչ հոգեւոր ի մարմնոց ետեղէ
հայրն խիղորէ անդ, և նայեցեալ ընդ երկինս ասէ. ուրախ լեր, որ-
դեակ Չաքարիսա, զի ահա բացան քեզ դրուներ արքայութեն երկ-
նից, խոնարհութե և լուութե ունող գու։ Եւ սաղմոսիւք և որհու-
թեամբ եղին ի գերեզմանի արտասուօք հանդերձ։

Եւ իսկ վասն հօրն Թեոդորէի՝ եթէ եղև նա սարկաւազ ի Սկիւթ
և ոչ յանձն էաւ կատարել զպատաւորութիւն իւր, այլ փախեաւ և
զնաց ի բաղում տեղիս, և զարձեալ բերէին զնա անդ և ասէին. մի-
թէ Թոյցնս զպատաւորութիւն քո։ Ասէ ցնոսա ծերն. թող ասեք
ինձ, և ես հարցից դուք եթէ կամք նորա իցէ կալ ինձ յաստիճանն
յայն։ Եւ աղաչեք դուք և ասեք. տէր, եթէ կամք քո իցեն առնել
ինձ զայն գործ, յայտնեալ ինձ։ Եւ երևցաւ նմա սին հրոյ բորբո-
քելոյ յերկրէ մինչ յերկինս, և ձայն եկն առ նա և ասէ. եթէ կա-
րող ես լինել իբրև զայս սին հրոյ, արա զսարկաւազութի քո։ Զայս
իբրև լուսաւ, գառնաց զանձն ոչ եւ առնել զսարկաւազութիւն։ Եւ
իբրև զնաց նա յեկեղեցին, աղաչեցին եղբարքն զնա և տապցին։ Եթէ
ոչ առնեն զպատաւորութիւն, ապա բարե զսկիւն կայցեալ ի ձեռն
քում ի ժամ հաղորդութեն։ Եւ նա ոչ էաւ յանձն, և ասեք գնալ
անախ եթէ ոչ թող տացին նմա. և ապա թող առեալ ոչ ևս նեղէին
զնա։ Եւս այս իցէ խոնարհութե, որ որ զանձն իւր անարժան հա-
մարեալ ոչ լիցի նմա փոյթ արհամարհանք։

ԿԱՅԻՆ՝ երբեմն գեք՝ի սենեակն արքայ Լ՛բակնիս
 և նեղէին զնա . և եկեալ սպասաւորացն՝ ի դուռս սե-
 նեկն լուան՝ ի նմանէ զի ասէր գոչելով առ լոճ . մի
 թողցես զիս , զի ոչ երբէք արարի առաջի քո բարի , այլ
 վասն քաղցրութեան քո արարից սկիզբն :

Երբեմն էր Հայրն Ս՛ական առ Հայրն Ս՛ն-
 տոն և խօսեալ ընդ նմա դարձաւ անդրէն ի Սկիւթ , և
 եկին Հարքն ընդ առաջ նորա : Եւ մինչդեռ խօսէին , ա-
 սէ ցնտաւ ծերն . Հարցի ցՀայրն Ս՛նտոն և ասեմ՝ եթէ
 պատարագողք ոչ կան ի տեղւոջն : Եւ սկսան Հարքն
 խօսել վասն այլ իրաց , և ոչ Հարցին և ուսան վասն
 նորին իրաց զպատասխանիս հօրն Ս՛նտոնի , և ոչ ծերն
 ինչ ասաց ցնտաւ : Այս ասաց ոմն ի հարանցն՝ եթէ
 իմացան եթէ մեռացեալ լինին եղբարցն Հարցումն վասն
 իրացն , որ եթէ օգուտ է ինքեանց , հարկաւորին ին-
 քեանց ասել զսկիզբն բանին . ապա թէ ոչ հարկաւո-
 րեսցին յեղբարցն , ոչ ևս կատարեն զբանն , զի մի գտցին
 զայն ինչ խօսելով զոր ոչ որ հարցանիցէ , և երևեցցին
 դատարկախօսք :

Երբեմն էին ըստ մարմնոյ , և կամեցաւ սա-
 տանայ որոշել զնոսա ի միմեանց : Եւ յաւուր միում
 լուցեալ ձրագ կրտսերոյն և եղեալ ի վերայ աշտանա-
 կին , և աղղեալ սատանայի ընկեաց զաշտանաւն և ան-
 ցոյց զձրագն . և բարկացեալ եղբօր նորա՝ եհօր զնա :

Եկեալ երբեմն գեք առ Հայրն Արտէնի և նեղէին զնա , և դնացին
 սպասաւորքն և կային արտաքոյ սենեկի նորա և լսէին ի ներքուստ զի
 գոչէր և աղաղակէր և ասէր առ լոճ . լոճ իմ , մի թողուր զիս , ոչ ինչ
 գործեցի բարի առաջի քո , այլ ասուր ինձ օգնութի զի սկսայց գոր-
 ծել զբարի : Զի վասն առաւել խոնարհութե արաին այնպէս հաւա-
 տայր , և գիտէր հաւատաւաւ թէ ոչ ունի ինչ գործ բարի :

Երբեմն էր Հայրն Սական արքայի առ Հայրն Սնտոնիս ի սե-
 անութիւն , և իբրեւ բազում խօսեցան՝ գարձաւ անդրէն ի Սկիւթ , և
 եկին եղբարքն ընդգէմ նորա : Եւ իբրեւ խօսէին ընդ միմեանս , ասէ ցն-
 տա ծերն , ասացի ես ցՀայրն Սնտոն՝ եթէ ընդէր ոչ ունիս գու նը-
 խար ի տեղի քո : Եւ սկսան Հարքն խօսել այլ ինչ , և ոչ Հարցին
 զգործութիւն բանին , և իբրեւ ոչ հարցին , և ոչ ևս ծերն ասաց նոցա ,
 բանիդ եթէ տեսնէին Հարքն զք մուտեալ ի հարցանելոյ զբանս ,
 ոչ ինչ ասէին նոքա :

Եղբարք երկու ըստ մարմնոյ բնակէին ի միասն , և կամեցաւ զն-
 միմեան զնոսա ի միմեանց : Եւ յաւուր միոյ լուցեալ զձրագ կրտսեր եղ-
 անցն , իսկ զնն շուրջ ետ ձրագին և խորտակեաց զձրագեպն . և
 աւազն եղբայր գանեաց զնա բարկութիւն : Իսկ նա անկեալ ի ծռակս

Եւ նորա անկեալ առաջի նորա ասելով՝ համբերեալ, եղբայր, և զարձեալ լուցանեմ։ Եւ ահա զօրութի տեսան եկն և տանջեաց զդէն մինչև ցառաւօտն, և երթեալ զիւրն պատմեաց իշխանին զեղեալսն։ Եւ լուեալ քորոնի հեթանոսաց զեղեալսն զի պատմէր, չոգաւ եղև միայնակեաց, և բուռն հարեալ ՚ի սկզբանն զխոնարհութի ասելով՝ խոնարհութի քակէ զամենայն զօրութի թըշնամոյն. զոր օրինակ ինքն իսկ լուաւ ՚ի նոցանէ թէ յորժամ խոռակցուցանեմք զմիայնակեացս և դառնայ մի որ ՚ի նոցանէ և անկանի առաջի եղբօրն, խափանէ զամենայն զօրութիս մեր։

ԴՍԱՅ արքայ Սակարիոս մեծն. որքան անձն սիրէ զփառս մարդկան, հեռի է այնպիսին ՚ի փառաց անտիւն, զի խոնարհութի ոչ ունի. ապա եթէ ոչ՝ ոչ խնդրէր գոյեալ, որ եղծանելոց է. իսկ ուր խոնարհութի ոչ է, քիչ անգ և ոչ անժ։

Եւ ՚ի ծեր օմն բանջարակեր ՚ի Նորդանան, և մտեալ ՚ի աթոռն յայր մի, և կայր ՚ի ներքս առիւծ և սկաւ մանչել։ Եւ ասէ ցնա ծերն. զի նեղիս, գոյ տեղի ինձ և քեզ. ապա թէ ոչ՝ արի և գնա։ Իսկ առիւծուն ոչ կարացեալ տանել՝ ել և գնաց։

Եւ ՚ի վասն հօրն Սակարայ եգիպտացոյ՝ եթէ եղանէր երբեմն ՚ի Սեբեայ ՚ի լեւան Վաթրայ. և իբրև մերձեցաւ ՚ի տեղին՝ ասէ ցաշակերտն. յառաջեա սաւ

աւ. ներեցես ինձ և վառեցի գարձեալ։ Եւ ահա ել զբութիւն ՚ի տեառնէ և տանջեաց զդէն, և գնացեալ գէն պատմեաց իշխանին իւրոց զոր արարն, յորժամ եր ՚ի մեկեանս կուցն։ Եւ զոր ինչ պատմէր գէն ընկերաց իւրոց, ըսէր զայն քահանայապետն կոչ, և ուրացեալ զիստս ինչու զնոց առ փայտակեացն և եղև կրճատար և հաւ յանձն խոնարհութի մեծ և ասէր թէ խոնարհութի լուծանէ զամենայն զօրութիս թշնամոյն, որպէս լուաց ես ՚ի բերանոյ զիւրն որ ասէր՝ թէ գնաք շփթեմք քառս, և առնեն զմեզ, և գնացեալ կրկնէն ծուրս խոնարհութի և խնդրեն Թողութի ՚ի փմեանց և խորտակեն զամենայն զօրութիւնս մեր։

Եւ ՚ի օմն բնակէր յեղ Եգիպտոս, և ՚ի խոտութի աթոռն եւ մտաւ ՚ի յայր ինչ, և եգիպտ անգ ննջեալ առիւծ մեծ յայժ. որ իբրև ետես զծերն առիւծն այն, սկաւ զօրէլ և կրճաւ զառամեան իւր։ Եւսէ ցնա ծերն. ընդէր որոմեալ ես, զի կայ առս անոյ ինձ և քեզ. իսկ եթէ գու ոչ կաթիս, արի և գնա։ Եւ առժամոյն յարեաւ առիւծն և գնաց անոյ։

Սակարայ վասն հօրն Սակարայ եգիպտացոյ՝ եթէ եղանէր երբեմն ՚ի Սեբեայ ՚ի լեւան Վաթրայ. և իբրև մերձեցաւ ՚ի տեղին ուր դնալոց եր, ասէ ցնա աշակերտ իւր, յառաջագոյն գնացի ես փոքր փ։

կաւիկ մի : Եւ եղև յառաջել նորա պատահէր ումեմ քրմի հեթանոսաց զի ունէր զինքեամբ մեծի օթոյն և ընթանայր . և աղաղակեալ առնաւ եղբօրն ասէ . այ դէ , ուր երթառ : Եւ նորա դարձեալ յետո՝ հարկանէր զնա չարայար և թողցր կիտանահ , և դարձեալ առեալ բզ-
փայտն ընթանայր . և երթեալ սահաւիկ մի յառաջ պատահէր նմա հայրն () անկար զի ընթանայր , և ասէ . կեցիւր , վաստակաւորդ : Եւ սքանչացեալ եկն առ նա և ասէ . զինչ բարի տեսեր յիս և ողորմեցեր զիս : Եւ սէ ցնա ծերն . վասն զի տեսի զբեզ աշխատեալ , և ոչ գիտես զի ընդունայն աշխատիս : Եւ ցնա . և ես յաղ-
ջունին քում զղջացայ և իմացայ եթէ մեծին այ ես դու , և այլ ոմն չար միայնակեաց գիպեցաւ և թշնամանեաց զիս և ես հարի զնա մինչև 'ի մահ : Եւ գիտաց ծերն թէ աշակերտն իւր է : Եւ կաղեալ զուս նորա ասէր . ոչ թողից զբեզ , բայց եթէ արասցես զիս միայնակեաց : Եւ եկեալ 'ի տեղին ուր կայր եղբայրն , 'ի վեր ամբար-
ձեալ զնա բերին յեկեղեցի լերինն , և տեսին զքաւրմ ընդ նոսա , արարին և զնա միայնակեաց :

ԵԵԲԱՐԱՆՕՔ՝ հրեշտակի չոգաւ սատանայ առ ոմն 'ի ծերոցն և ասէ ցնա . ես եմ՝ Վաբրիէլ ասալեալ 'ի

Ասէ ծերն . դնացես : Եւ 'ի գնալն իւրում աշակերտն գիտաւ ումեմ քրմի կեցոյն , և ձայնեաց զինի նորա և ասէ . ով դէ գու հեթանոս , ուր ընթանա : Եւ նա դարձաւ և հար զնա ուժգին հարկանեալ , և խոցառեալ զնա եթող կիտանահ և ցնաց : Եւ իբրեւ անց ասեկա մի , գիտաւ նմա հայրն Մակարի և ասէ . կեցես կեցես , աշխատեալ գու : Իսկ նա զարմացաւ և ասէ ցնա . զինչ բարի տեսանէս յիս , զի հար-
ցանես զիս : Ասէ ցնա ծերն . անո՞ք զբեզ վատարեալ , և ոչ գիտես զի ունայն աշխատիս : Եւ նա ասէ . և ես զղջացայ 'ի հարցանելն քո զիս , և ծանեայ զի մարդ այ ես գու : Իսկ այլ ոմն չար կրծաւոր զի-
պաւ ինձ և անարգեաց զիս , և ես հարուածս և գի 'ի վերայ նորա մահ-
արարաւ : Եւ ծանեաւ ծերն զի աշակերտն իւր կր այն զոր ասէր նա : Եւ անկեալ առաջի ծերոյն քաւրմն կեցոյն կալաւ զուրից նորա և ասէ . ոչ թողից զբեզ , եթէ ոչ արասցես զիս կրծաւոր : Եւ եկեալ 'ի տե-
ղին ուր կր աշակերտն , բարձին և բերին զնա յեկեղեցի լերինն : Եւ իբրեւ տեսին ընդ ծերոյն և զքաւրմ՝ սքանչացան , և իբրեւ լուսն զարաւ-
նառն քրմին 'ի հաւատաւ գառնալայ նորա՝ գովէ զին զիսմարհաւթեանն , որ գիտէ հաճոյ լինել այլ և մարդեան . և միտեալ զնա արարին կա-
մառա : Եւ բաղրակն 'ի հեթանոսաց գաղին վասն նորա և քրիստոնեաց լինէին : Եւ որհնէին ամենեքան զնձ , քանզի բան բարի դարա 'ի բա-
րիս փոխարկէ , և բան չար դարիս 'ի չարաւորիման :

Եղբար ուրեմն երեւցաւ զնն , եղեալ իբրեւ հրեշտակ լուսոյ , և ասէ ցնա . ես եմ՝ Վաբրիէլ հրեշտակ այլ և ասալեացայ առ քեզ , իսկ

տեառնէ առ քեզ : Եւ ծերն ասէ . միթէ առ այլ որ առաքեալ իցես , զի ես մեղաւոր եմ : Եւ 'ի խոնարհ բաւնից ծերոյն չիք եղև ջարն 'ի միջոյ :

ԵՐԲԵՄԸ՝ սատանայ կամեցաւ փորձել զԼ'րսէն , և կերպարանեալ զինքն 'ի նմանութիւն տան՝ ասէ զԼ'րսէնիս . ես եմ Վշոն , եկի տեսանել զվաստակաւորդ մեծ : Եւ Լ'րսէն ծածկեաց զաչան և ասէ . ես զՎշոյ յայտմաշխարհի ոչ կամիմ տեսանել : Եւ զարմացեալ զէն փախեաւ ասելով . սրբան խորութիւն ետ որդւոց մարդկան որդին ի՛արիամու :

ԵՂՆԱՅԻ՝ ոմն տարակուսեցաւ 'ի բանադրոց և խնդրեաց յոյ զեօթն շարաթ պահօք և աղօթիւք և ոչ յայտնեցաւ նմա , և ապա խորհեցաւ գնալ առ վարդապետն բանից ուսանիլ 'ի նմանէ : Եւ յորժամ ելաւ ընդ դուռն , երևեցաւ նմա հրեշտակ տեսնն և ասէ ցնա . ահա եօթն շարաթ խնդրեցիք և ոչ առեր . արդ վաճն զի խոնարհութիւն փսար գնալ առ եղբայրն , այդ էա՞ն զմեք 'ի գութ և առաքեաց զիս մեկնել քեզ զբաճն : Եւ յայտնեաց նմա :

Լ'ՅԱՆՔԱՅՐ ՈՄՆ ԵԿՆ ԱՌ ԾԵՐ ՈՄՆ Եւ մեռապանս ան

Եզրայրն ասէ . տես միթէ առ այլ որ առաքեցար , զի ես ոչ եմ արժանի տեսութեն հրեշտակի այլ : Եւ զէն 'ի նմին ժամու հալածեալ 'ի խոնարհութեն նորա անյայտ եղև : Եւ ծերքն ասին . եթէ և ճշմարիտ հրեշտակ իցէ երևեալն , մի ընդունիցիս , այլ խոնարհեցո զանձն քո և առապես : Ես ոչ եմ արժանի տեսանել զհրեշտակ այլ , զի 'ի մեզս չբլիմ ես միշտ :

Եւսէին զծերոյ ումննէ՝ եթէ նստէր 'ի սենեկի իւր և ձգներ , և ետես զէն յանդիման և նախատէր զնա : Եւ իբրև լուսւ գին զդատկաւան իւր , որ յանձն առնոյր զամենայն նախատինս խոնարհութեն իւր ծերն , յայնժամ փոխեցաւ յայլ կերպարանս առժամայն և ասէ ցծերն . ես եմ Քմ : Եւ իբրև ետես ծերն , կափոց զաչա իւր : Եւ ասէ ցնա զէն . ընդէր խցր զաչա քո ոչ ես տեսանել զիս , ես եմ Քմ : Եւսէ ծերն . ես զՔմ աստ տեսանել ոչ կամիմ : Եւ նոյն ժամ անյայտ եղև զէն յաղթահարեալ 'ի խոնարհութենէն ծերոյն :

Եւսէին զծերոյ ումննէ եթէ պահեաց՝ միանգամ ճաշակեալ յեօթնեկին , և ինչորեք մի բան ինչ 'ի գրոց , և ոչ յայտնեաց նմա ամ : Եւ այլ ասէ 'ի մեք՝ եթէ այդքան աշխատեցայ և ոչ զտի գնա , արդ գնա՞նք առ եղբարն և հարբիք ըստ 'ի նշանէ : Եւ իբրև փախեալ զբաճն աննեկն սեռաւ . գնալ , յայնժամ եկն առ նա հրեշտակ յոյ և ասէ ցնա . երժանատու շարաթու պահք և հսկումնք քո ոչ մարձեցան առ մեք որքան , որքան մարձեցաւ միոյ ժամու : խոնարհութիւն քո , որ խոնարհեցար և ելիր գնալ առ եղբարն , և ահա ես եկի պատմել քեզ զքանն զայն : Եւ իբրև յաւոյց զբանն , ձկնեցաւ 'ի նմանէ :

գամ չարախօս եղև նա զխորհրդոց իւրոց ծերոյն . և իբրև խօսէր ընդ եղբայրն ծերն՝ փախէր դէն, և իբրև գայր՝ ի խօղն իւր՝ դարձեալ գայր դէն . և համբերեաց եղբայրն, և դադարեաց պատերազմն :

Եւ ի այլ ոմն ի միայնացեալսն սքանչելի պարոյ անուն էր Լ՝մնիս . որ էր այսպէս անզառ զործով, իբր զի ի հռոմ՝ ընդ Լ՝ծանասի եղեալ ոչ ինչ բնորեալ տեսանել ի զործոց քաղաքին, բայց միայն զՊաղոսի և զՊետրոսի մատուռն : Եւ Լ՝մնիս յեպիսկոպոսութիւն քարշեալ, և փախուցեալ՝ զաջոյ ունին իւր եհատ, որպէս զի արգեօք ծանականօք մարմնացն ի ձեռնադրութենէն ճողոպրեսցի : Իսկ ժամանակաւ ինչ յետոյ Լ՝ապրիս ի լծեպիլոսէ յեպիսկոպոսէն Լ՝ղեքսանդրոս յեպիսկոպոսութիւն ըմբռնեալ փախեալ ոչ ինչ ծայրատեւով ի մարմնոյն . և հանդիպեալ Լ՝մնի՝ ողջոյն տրւեալ ասէր՝ որպէս զի չարաչար իցի զործեալ կարել զլեւիսն, և պարտաւոր իցի նոյ գայս արարեալ : Իսկ Լ՝մնիս առ նա . այլ դու, ասէ, ով Լ՝ապրիս, ոչ կարես տալ դատաստանս զեղուդ ի բաց հատանելով՝ յաղազս ինքնասիրութե՛ զտուեալ չարհան ոչ ի գործ երկեալ, այլ լծաբուցեալ զնա :

Եւ Լ՝ապրիս լ՝ովսէս . որ ոչ ունի խոնարհութիւն, խոնարհեցուցանէ զդէս . իսկ որ ոչ ունի, ինքն խոնարհի ի դիւայ :

Եւ Լ՝ԲԱՅՐ՝ ոմն եկն առ ծեր մի, եհարց զնա և ասէ . զիւրդ կեաս, հայր : Եւ ասէ ծերն . չարաւ կամ, որդեակ : Եւ հարց դարձեալ . զիւրդ, արքայ : Եւ ծերն . ահա տանս և եօթն ամբ են զի կամ առաջի նոյ և զօրհանապաղ զիս անխճանեմ և ասեմ, անխճեալ ոչ խտորեցան ի պատուիրանաց քոյ : Եւ զայս լուեալ եղբօրն եւ արտաքս, և բազում օգտեալ ի խոնարհութե՛ ծերոյն զնայ :

Եւ Լ՝ԿԱՐՑ՝ դարձեալ ոմն եղբայր զծեր և ասէ . զինչ

։ Եղբայր ոմն զնայ առ ծերն և ասէ . միպէս կեաս, հայր : Այն ծերն ցնա . չարեղ, որդեակ . զի ահա ունիմ երկուստանս ամ յոր ձհեաւ կամ առաջի նոյ և անխճեմ զանձն իմ և ասեմ, անխճեալ ոչ խտորեցան ի պատուիրանաց քոյ . և ես խտորեալ եմ, որդեակ : Եւ լուաւ եղբայրն զայս և շահեցաւ յոյժ :

։ Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ . զինչ իցէ գերաւ ձեռն կրծաւ .

է յառաջագիւմութիւն անձին մարդոյ : Իւս ասէ ծերն . խոնարհութիւն , և այլ յառաջագիւմութիւն ոչ է քան զայս . զի որ իջանէ 'ի խոնարհութիւն , 'ի վեր ելանէ նա 'ի բարձրութիւն : ՆԱՐՅԻՆ՝ ցարբայ Ղ մեղինոս թէ որ առաքինութիւն մեծ է քան զամենայն , հայր : Իւս ասէ ծերն . կարծեմ թէ որպէս ամբարտաւանութիւն վատթար է քան զամենայն , որպէս զի և 'ի նոյն իսկ յերկնից ընկենուլ զամենս , բայց եթէ խոնարհութիւն կարող է 'ի նոյն իսկ յանդնդոց վերացուցանել զմարդ յերկինս թէ որպէս դե իցէ մեղաւոր . քանզի վասն այսօրիկ և տերն նախ քան զամենայն երանէ զաղքատս հոգւով : Իսաց դարձեալ թէ որպէս մեռեալ ոչ ուտէ , նոյնպէս և խոնարհն ոչ դատաւարտէ զմարդ , թէ և տեսանիցէ զնա կոոյ երկրպագեալ :

ԻՍԱԵ՝ ծեր ոմն . խոնարհութիւն բազում անգամ և առանց աշխատութեան զբազումս ապրեցոյց , և վկայէ այս միկ միջոտւորն և պոռնիկն և անառակ որդին . քանս ինչ փորձնոս ասացին և ապրեցան : Իսկ աշխատութիւն մարդոյ եթէ ոչ ունի խոնարհութիւն , այն իսկ կորուսանէ զնա . քանզի բազումք մեծամեծ վաստակօք յորոց առնեն' յամբարտաւանութիւն զան որպէս փարիսեցին , և կորնլին : Իսաց դարձեալ . իստեւ 'ի հաւատոս և ընթեռնուլ վասն հաւատոց' ցամաքեցուցանէ զոյժ մն մարդոյ և եղծանէ փոս . իսկ վարք հարանցն և բանք սոցա լուսաւորեն զանձն :

Երբ : Եւթ ծերն . յաւելում մարդոյ 'ի բարին խոնարհութիւն իցէ . զի որչափ իջանիցէ ոգ 'ի խոնարհութիւն , այնչափ յաւելու և ելանէ 'ի բարձրութիւն :

Եւթայր ոմն և հարց ցհայրն Ղունկնոս և ասէ . որ առաքինութիւն մեծ իցէ : Եւթ ծերն . ես այսպէս կարծեմ , զի որպէս ամբարտաւանութիւն չար է քան զամենայն մեղս մինչ զի յերկնից 'ի գժոխս ընկեց զբազումս , նայնպէս խոնարհութիւն մեծ և կարող իցէ 'ի խորոց անդնդոց յերկինս հանել զմարդն . ըստ բանին տեսան որ ասէ' երանի աղքատաց հոգւով , զի նոցա է արքայութիւն երկնից . և դարձեալ է . թէ ես յո՞ հանգեայց , եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս և որք դողան 'ի տեմից խոց : Զի խոնարհն ոչ դատէ և ոչ բամբասէ զոք ' թէպէտ և տեսանէ զոչեալ ևս կոոյ :

Եւսաց ծերն . խոնարհութիւն առանց այլ աշխատութեան կեցոյց բազում անգամ զբազումս , և վկայեն մայրաւորն և անառակ որդին , որ տակաւ քան առաջին և կեցին . և աշխատութիւն ամենայն եթէ ոչ իցեն խոնարհութիւն , կորուսանեն զմարդ . զի բազումք վատահայեալ 'ի վատտակ և 'ի ջան մեծ , և այնու յամբարտաւանութիւն կեալ կորեան :

Եւսէ՛րբէմն եղբայր ոմն ՚ի Սկիւթ թերացի և եմուտ եկաց ՚ի միաբանակեցաց վանս, և գրեթէ էին ամենեքեան որ էին ՚ի վանսն՝ արք սուրբք, որ կոչէին տաբենիաացիք։ Իսկ իբրեւ եկաց սակաւ աւուրս՝ ասէ ցիտ լախտապեան։ արքայ, արա ինձ աղօթս և արձակեա զիս, քանզի ոչ կարեմ բնակել այսր։ Ի՛նչ ցնա հայրն, ընդէր, որդեակ։ Ի՛նչ ցնա եղբայրն։ արքայ, այսր վատտակ ոչ է և ոչ վարձք, քանզի ամենայն հարքն ճգնողք են։ Իսկ ես այր մեղաւոր եմ, երթամ ուր և գտանիմ արհամարհիլ և կատակիլ, քանզի այսոքիկ են որ ապրեցուցանեն զմարդ մեղաւոր։ Իսկ վանականին զարմացեալ և գիտացեալ եթէ մշակ է, արձակեաց զնա ասելով. երթ, որդեակ, և քաջալերեա և զօրացի սիրտ քո և համբեր տեառն։

Երկու պատերազմէին ընդ միմեանս, ոմն աղքատ էր և միւսն հարուստ. և ասէ աղքատն ցեկեղեցականս իւր. յաղթեցուք մեք մեծին և հարստին շնորհօքն Վեթի։ Ի՛նչ ասէն. ո՞ կարէ յաղթել նմա։ Ի՛նչ առեալ ընդ իրեան զեկեղեցականս իւր զնաց առ նա

։ Գնացեալ եղբայր ոմն ճգնաւոր ՚ի Սկիւայ ՚ի Գեղարքի, և մտեալ ՚ի հասարակաց վանս եկաց։ Իսկ հարք վանացն այնորիկէին մտնաւ, մայն սուրբք, որ և կոչէր տաբենիաացոյ։ Իսկ իբրեւ ծկաց եղբայրն անգ աւուրս ինչ սակաւ, ասէ ցնայրն վանիցն. արա՛ աղօթս, հայր, ՚ի վերայ իմ և արձակեա զիս։ Զի ոչ կարեմ կեալ առաջ։ Ասէ ցնա հայրն. ընդէր, որդեակ։ Ասէ եղբայրն. զի ասա աշխատութի ոչ գջլ և ոչ վարձս, զի ամենեքեան ճգնաւորք են։ Իսկ ես այր մեղաւոր եմ և գնամ անգ ուր արհամարհութիլ և անարգանք գտցնե զիս, քանզի սոքա սրբն ՚ի մեզաց զմարդ։ Իբրեւ լուաւ զայս հայրն՝ զարմացաւ և ասէ. գնասցես, որդեակ, գնացես և խաղաղութիւն և քաջալերեաց, զլրացի սիրտ քո և համբեր տեառն։

։ Ասաց ծերն՝ եթէ խոնարհութի յաղթէ ամենայն զորութեանց, քանզի պատմէր մեզ զայս ոմն ՚ի հարանցն, եթէ էին եպիսկոպոսք երկու միո՞ւ առ միմեանս և ունէին կարճատութի և հեռ առ միմեանս։ Իսկ զի մինն ՚ի հոգոնն հարուստ և հզօր, և միւսն աղքատ և խոնարհ։ և խորհէր մեծատունն այն և հզօրն չար ինչ առնել աղքատին այն, ըրկ։ Եւ զի լուաւ աղքատ եպիսկոպոսն զխորհուրդ մեծազօր եպիսկոպոսին, և ասէ ցապասաւորս եկեղեցոյ իւրոյ. մի երկնիցք, զի միջ յաղթեմք շնորհքն Գնի. զի գիտէր զինչ առնելոց էր։ Ասեն ցնա ոսպաւուրքն. տէր, ո՞ կարէ յաղթել նմա։ Եւ նա ասէ. կայցեք ընդ իս և տեսցուք զգիտաւ նշ։ Յաւուր միջ ունէր տն մեծ, և ժողով անթիւ ունէր առ իննն ՚ի տնի վիպինն այնորիկ հարուստ այն եպիսկոպոսն։ Իսկ աղքատն այն եպիսկոպոս էաւ. գլխահնայսն իւր և ել ընդ առաջ նորա և ասէ. գոր ինչ արարից ես, արարեք և գուր և յաղթեա ցուք նմա։ Եւ իբրեւ գայր նա ՚ի տն իւր և ամենայն քաղաքն ողջոյն

յաւուր յորում ունէր նա մեծ ժողով առ ինքն, և անկառ առ ոսոս նորա, նոյնպէս և իւրքն: Իսկ նորա տեւեալ ընկէց և զինքն 'ի գետինն և ասէ. յայսմ հետէ դու հայր և տէր, և ես ծառայ քո: Իշ եղև մեծ սէր 'ի մէջ նոցա:

ՀԱՅՐՆ՝ Բընիս յոյժ գովեցաւ յեղբարցն, զի հեղու թեամբ սպասաւորեաց յաւուրս ժողովոյն, և ոչ ետ պաւտասխանի գովողացն զիս: Իշ յորժամ նստէր 'ի տունն, աշակերտն ասէ ցնա. ընդէր ոչ ետուր պատասխանի գովողացն զքեզ: Իշ նա ասէ. Թէ տուեալ էի պատասխանի, յայտ առնէի Թէ արտացայ ես 'ի բանս նոցա:

ԲՄԱՅ՝ Հայրն Խաչակ երէց խրճ[թացն] Թէ մինչդեռ էի ես 'ի մանկութեան, նստէի ես առ Հայրն Արուհի, և ոչ երբէք ասաց ինձ Թէ արի գործեա: Իշ եր նա ծեր և գողցողայր 'ի ծերութեն, և իւրովի յառնէր և տայր ինձ զհացիկն և ամենայն ումէք նմանապէս: Իշ ընդ հօրն լիւեողորայ փերմինացոյ նստայ, և նորա ոչ երբէք ասացեալ էր ինձ վասն գործոյ իրիք, այլ և զսեղանն իսկ իւրովի զներ և ասէր ցիս. եղբայրիկ, ճաշակեա: Իշ ես ասացի ցնա. հայր, եկի առ քեզ զի օգտեցայց ինչ, և զիարդ ոչ ասես ցիս ինչ զի արարից: Իսկ

ընդ նմա գայր, եկն և աղքատ եպիսկոպոսն այն քահանայիքն իւր: Եւ անկամ առ ոսոս նորա և ասէն. թողութի արտացն մեզ, տէր, զի ծառայ քո եմք: Իսկ նա զարմացաւ ընդ գործն այն զոր արար նա, և զջնացաւ, զի ան մանրեաց զսիրտ նորա: Եւ իջեալ յերկրեկ խրճէկայաւ գտից աղքատին և ասէ. դու ես տէր իմ և հայր իմ: Եւ յայնմ հետէ եղև 'ի մէջ նոցա սէր մեծ: Եւ ասէր խոնարհն այն ցքահանայս իւր. ոչ տսեի մեզ և Թէ մէք յազմեմք նմա ընդհօրն Քնի: Այսպէս յայցէի խոնարհութիւնն ամենայն զօրութեանց:

Եւ ասեալ էին ծերքն յուսեղ, և կայր յորին 'ի սպասու հայրն Աբաթ. և իրրև տեսն զիս այնպէս գովեցին զիս, իսկ նա ոչ ինչ ետ պատասխանի: Եւսե ոմն ցնա առանձին. ընդէր ոչ ետուր ինչ պատասխանի ծերոցն մինչ գովէին զքեզ: Եւս ցնա հայրն Աբաթիկ. Եթէ պատասխանի առեալ էի ինչ, գտանէի ես հաճոյ լեալ ևս գովութեն, և զի երկիր զոր սիրեաց անձ խոնարհութիւնն է:

Ասոց հայրն Խաչակ Եթէ մինչ մանուկ էի ես, ընտելի առ հօրն Արուստի, և ոչ երբէք ասաց ինձ Թէ արտացն դու զայս ինչ գործ, և այն զի եր նա ծերացեալ և ակար և գողցայր 'ի ծերութենէն, և ոչ հրամայէր մեզ ինչ սպասաւորութի առնել ասացի իւր, այլ և զընտել ևս ինքն տայր ինձ և որոց ընդ իս էին: Եւ յեա սրբոյ հօրն Արուստի գնացեալ նստէի ընդ հօրն Թէողորէ փերմինացոյ. և ոչ նա ասէր ինչ առնել ինձ, այլ ինքն գներ և զսեղանն և սպասաւորէր մեզ լուսութի: Իսկ ես ասեմ ցնա. հայր, եկի ես առ քեզ Թէ շահեցայց ինչ 'ի քեզ:

Ճերն լուռ և եթ կայր: Նա իմ երթեալ և պատմեալ
զայս ծերոց, և ծերոցն եկեալ ասեն ցնա. հայր, եկն
եղբայրդ առ քո սրբութի՜ղ զի օգտեցի, արդ ընդէր ոչ
ասես դմա զի գործեցել գործ ինչ: Ի՞նչ ցնոտա ծերն:
միթէ գլխաւոր ինչ եմ ես միաբանակեցաց զի հրամայե-
ցից դմա, ես ի՞նչ դմա ասեմ. այլ եթէ կամի զոր ինչ
թէ տեսանիցել զիմ թէ գործեմ՝ գործեցել դա: Նա
ասալ յայնմ հետէ յառաջէի և կատարէի զոր ինչ պատ-
րաստեալ էր ծերոցն գործել: Բայց նա զոր ինչ եթէ
առնէր, զամենայն ինչ լուծի՞ր կատարէր. և այսուիկ
ուսոյց զկատարեալ լուծի՜նն:

Ո՛րք տեղեր երբեմն Օգոստոսի Սկիւն
էկին ի նա տեսութի յոյ, և յարուցեալ նորա եկն առ
Հայրն իւր Աբրահամ և պատմեաց նմա։ Իսկ ծերն ան-
հմուտ էր տեսութեց, բայց ի գործս առաքինութե ճշդ-
նեցուցեալ էր զինքն։ յարուցեալ զան հարկանէ ցնա-
թէ ի ստառանայէ է քեզ այդ։ Իւ մինչդեռ այն խոր-
հուրդը ցնա ստիպէին, յարուցեալ ի գիշերի չողաւ առ
Հայրն Աբրահամ և պատմեաց նմա դիրսն, և թէ զխորդ հա-
նապազ բոցակէզ լինի փոք նորա։ Իւ գիտացեալ ծերոյն
թէ յոյ է, ասէ ցնա։ երթ առ այս անուն ծեր և զվնչ
ասասցէ քեզ՝ արասջիր։ Իւ երթեալ և յառաջագոյն
քան զհարցանել նորա յառաջեաց ծերն և ասաց զամե-
նայն ցնա՝ և թէ տեսանողութիդ այդ յոյ է, աղէ երթ
հնազանդեա հօրն քով։

և գուռ ոչ ինչ ասես ինչ՝ դե արարից: Եւ նա ինչ ոչ խօսեցաւ քնաւ: Իսկ նա գնացեալ ասացէ զայս ծերոցն, և եկին առ նա ծերքն և ասանցն հայր, եկն առ քեզ եղբայրս այս Թէ շահեոյ՞ ի քէն, և գուռ ընդէր ինչ ոչ ասես առնել ամա: Իսկ ծերեր ասն գտաւ. «Ի՞նչ հայր ինչն եւ փարա՞սցա՞ք զանցն զհրամայեցեալ, եւ գտաւ ինչ ոչ հրամայեցեալ» և ոչ ինչ ասեմք. ապա եթէ կամք առնել ինչ, զոր ինչ տեսանէ յիս՝ զայն արասցէ և գա: Եւ յայնմհետեւ զոր կամեր նա ասանել, եւ յառաջագոյն առնէ լեւելայն, զի նա լեւելայն ասներ: Եւ սորա առաքինաւ. ԹԱՆՆԱՆ ՈՒՆՈՐԳ ԳՄԻՉ ԵՆԵՐՆԵՅՈՒՆ ԱՆԵՆ, ԳԱՄԻՆՏՈՒՆ:

« Դատեր երբեմն հայրն Զաքարիա ի Սկիւռէ, և ետես տեղիք Բնէ և յարեաւ պատմեաց զայն հորն իւրոյ զարիւոն: Իսկ ծերն հոգեւոր էր յոյժ, աչ անփորձ էր յայնպիսեաց, և յարուցեաւ գանձեաց զմաս և ասէ. գիւսեախն է այդ: Եւ յարուցեաւ գնաց Զաքարիա առ հայրն Պէժնէ և պատմեաց նմա զայն ամենայն: Իբրև ետես ծերն Թէ յայ հոգե տեղիքն նմա, ասէ ցնա. գնա գաւ առ այդ անուն ծեր և պատմա նմա, և զոր Բնէ աստապէ՛ քեզ՝ արասցես զայն: Եւ իբրև գնաց նա, նախ քան զհաստատելն՝ ասէ ծերն. տեղիքն քո, որդեանկ, յայ էր, աչ գաւ գնաւ հնազանդես հոգեւոր հոր քո: »

ԵՐԹԵԱՆ՝ ոմանց առ հայրն Սիսոյ լսել ի նմանէ բանս ինչ, և ոչ ինչ խօսեցաւ ընդ նոսա, այլ յամենայն ժամ՝ ասէր՝ Թողու թի արարէք ինձ: Եւ տեսեալ նոցա ըզփութառնան զոր գործէին, ասեն ցաշակերաննորա յԱբրահամ. զինչ առնէք զփութառնոց զայդ: Եւ նա ասէ. այսր անդր ծախեմք: Իսկ ծերոյն լուեալ ասէ. և Սիսոյ աստի և անտի ուտէ: Եւ նոցա լուեալ և յոյժ օգտեալ՝ չոգան իննդու թի, տեսեալ զխոնարհութի նորա:

ԵՐԹԵԱՆ.Բ՝ երբեմն եղբարք եօթն առ հայրն Սիսոյ և հարցեալ զնա բանս օգտակարս, Իսկ ծերոյն պատասխանի տուեալ ասէ ցնտա՝ եթէ յորժամ եկի ես նստայ՝ ի տեղւոյն յայտիկ, չոգայ յառաջագոյն առ հայրն Ովբ և Բորէ, և հարցի ցնտա զբանս զայս: Եւ պատասխանի տուեալ նոցա ասեն ցիս. հաւատամ ի մեզ: Եւ ես ասացի՝ այո: Բնեն ցիս. իսկ երթ եւ որպէս տեսերդ զմեզ եթէ զոր ինչ առնեմք՝ արա և դու: Եւ հարցեալ ցնա եղբարցն եթէ զինչ էին նորա գործքն, պատասխանի տուեալ ծերոյն և ասէ. մինն ի նոցանէ խոնարհ էր, իսկ միւսն հնազանդութիւն մեծ ունէր: Պատասխանի տուեալ եղբարցն և ասեն. ահա նոքա ցուցին քեզ զիւրեանց գործան, և դու ի քոյոց գործոցդ ասա մեզ: Պատասխանի տուեալ ծերոյն և ասէ ցնտա. բոտ խնամ՝ խորհրդոյս այսպէս ասեմ՝ եթէ քան զամենայն ինչ զխաւորագոյն այս է՝ զի յամ ինչ մարդ զինքն մի ինչ համարեացի: Եւ օգտեալ ի նմանէ գնացին:

Գնացին ոմանք առ հայրն Սիսոյի լսել բան ինչ ի նմանէ, և նա ոչ ինչ խօսեցաւ ընդ նոսա, այլ միայն զայս՝ Թէ Թողու թի արարէք, հայրս: Իսկ նոցա իբրեւ անպէն զփրիդս նոցա, հարցանէին յԱբրահամ՝ աշակերտս նորա և ասեն. զինչ առնէք զփրիդս զայդ ոտիկ: Եւ նա ասէ. տամք ասա և անդ միշտ: Եւ իբրեւ լուաւ զայս հայրն Սիսոյի ասէ. և Սիսոյի ասա և անդր ուտէ միշտ: Եւ նոցա իբրեւ լուան զայս ի ծերոյն, շահեցան յոյժ և գնացին ուրախութի ի տունս իւրեանց՝ զինեալք ի խոնարհութենէ նորա:

Գատեմք մեզ հայրն Պեոր՝ եթէ գնացին երբեմն եօթն միայնակեացք առ հայրն Սիսոյի մինչ էր ի Կոլիզմայ, և ինդրէին ի նմանէ բան: Եւ նա ասէ. Թողու թի շնորհեցէք ինձ, զի ես այրապէտ և տկար իցեմ. աղ գնացէք առ հայրն Ովբ և առ հայրն Աթերիս: Եւ էր Ովբ ի տկարութե գրասե երկատասան: Եւ իբրեւ գնացին առ նա՝ ասեն. ասա մեզ բան, հայրս: Եւ նա ասէ ցնտա. զինչ ասացիք մեզ, որդեակք, գնացէք և արարէք զոր անասնէքդ, զի հաճոյ նայ նա է որ նկզէ յամենայնի զանձն իւր:

Առ օրիւն՝ շէրիւրդ Լաբգանաթէան. Եղբարք ոմն ասէ ցհայրն Սիսոյի. հայրս, ասա ինձ բան: Ասէ ցնա ծերն. ընդէր նկզես զիս ասել բան ասա. և թէ կամիս առնել. զոր ինչ տեսանես՝ արա և դու:

ԼՐԵՒՆ՝ վասն հօրն Պիմէնի՝ եթէ ոչ երբէք կամէր տալ զբանս իւր և առնել զեր 'ի վերոյ քան թէ զայլոյ ծերոցն, այլ մանաւանդ թէ յամենայնի գովէր զնոսա :

ԼՐԵՐ ոմն յեղբարցն ումեմն ծերոյ մեծի. թէ գտա- նէի ծեր ըստ կամաց իմաց, ախորժելով մեռանէի ընդ նմա : Եւ ասէ ցնա ծերն ծիծաղելով. ազնիւ ասես, տէր իմ : Իսկ նորա ևս առաւել զօրացեալ 'ի խորհուրդս իւր՝ կարծէր թէ ճմարիտ ասիցէ, վասն զի ոչ իմացաւ զխորհուրդս ծերոցն : Եւ իբրև ետես զնա ծերն՝ եթէ կար- ծիցէ զինքննէ թէ ազնիւ ինչ ասիցէ՝ ասէ ցնա. եթէ գտանես ծեր ըստ կամաց քոց, կամիս բնակիլ ընդ նմա : Եւ նա ասէ՝ այո : ԼՐԵ ծերն. ոչ զի երթիցես դու զհետ կամաց ծերոցն, այլ զի նա երթիցէ զհետ քոց կամացդ : այդպէս հանգչին միտք քո : Եւ յարուցեալ եղբօրն ան- կաւ առաջի ծերոցն և ասէ. թողու թի արա ինձ, զի մե- ծապէս պանծայի կարծելով թէ ազնիւ ինչ ասացի՝ ոչ ինչ ամենեւին ասելով :

ՀԱՅՐԵ ԼՐԱՆԻՍԻՍ ոչ գաղարբեր 'ի լարց զբան քա- ռատունս, և եկաց անս իննստն և հինգ. և երբ վախճաւ ներ՝ գողայր, և ստաց. տարէք զիս յանապատ, զի ու- տիցեն զիս գաղանք :

ԼՐԵՐ հայրն Ղանիկէ՝ եթէ յարժամ վոխաւնէր և բանեկին ԼՐԱՆԵՆ, պատուիրեաց մեզ և ասէ. մի ինչ հող տանիք ամենեւոյ սեր 'ի վերայ իմ, բայց միայն զպատա- րացն. ևս եթէ արարի ինչ ինձ սեր, զայն ունիմ զտաներ :

ԼՐԵ՝ դարձեալ հայրն Ղանիկէ՝ թէ ոչ երբէք կա- մեցաւ հայրն ԼՐԱՆԵՆ խօսել և խնդրել բան ինչ 'ի դքոց, որ և կարողութի եր իւր՝ եթէ կամէր. այլ և ոչ թուղթ դրէր ումեք վաղվաղակի :

ԼՐԵՒՆ՝ դարձեալ վասն նորին հօրն ԼՐԱՆԵՆի՝ եթէ որպէս յաշխարհի ունէր հանգերձն ամենապատիկս քան

1 Ասէին վասն հօրն Պիմէնի՝ եթէ ոչ երբէք կամէր տալ զբան իւր 'ի վերայ բանի այլ ծերոյ, այլ ևս առաւել գովէր զբանն և զգործն այլոց մէջ :

2 Պատմաց մեզ հայրն Ղանիկէ՝ եթէ ոչ երբէք քնէր հայրն ԱՐԱՆԻՆ զբանս դքոց, և կարողութի յոյժ ունէր թէ կամէր, քանզի ու- տեալ և վարժեալ յոյժ էր, այլ վասն խնարհութեան որովն ոչ կամէր քննել. և թուղթ ևս ոչ գրէր առ այլ ոք վասն անշափ խնարհութեան :

3 Հայրն Արանիկէ մինչ 'ի պալատին էր՝ ոչ ոք զգեհոյր լաւագոյն բան զնա, այսպէս մինչ կրօնաւորն եղէ՝ ոչ ոք 'ի Սկիւտ գեհեոյր ան-

զբաղումն, այսպէս և 'ի Սկիւթ փութայր անարգագոյն քան զամենեւեան զգեալու. և յորժամ գայր յեկեղեցին զինի բազում ժամուց, ընդ սեամբն նստէր, զի մի ոք տեսցէ զերեսս նորա և մի նա զայլոց:

ԵՍԱՅ դարձեալ Հայրն Ղանիէլ վասն նորուն Հօրն Բրտէնի եթէ էին դէմք կերպարանաց նորա որպէս զՀախորայն. էր ինքն ամենեւին սպիտակ իբրեւ զծիւն, և ոսկերք նորա ցամաքեալ՝ ունելով զմորթն միայն 'ի վերայ, և մորուք նորա մինչև 'ի կուրծան ամենեւին սպիտակ, և արտեանունք նորա անկան 'ի սոստիկ լալոյ նորա: Բարձր էր ինքն Հասակաւ, այլ կորացեալ էր 'ի ծերութենէն. և վախճանեցաւ ամաց իննսուն և հնգից: Եւ 'ի պալատէն իմէողոսի մեծի քառանամեայ, երէց պաշտաման, հայր Բրկաղեայ և Մորու թագաւորացն. և եղեալ յանապատին 'ի Սկիւթ զքառասուն ամ, և տասն ամ 'ի վիմին Տրոյանով Բաբելոնի ընդդէմ՝ Փեղ մեայ, և երիս ամն 'ի Վանուրոս 'ի ներքին կողմանն, և այլ ևս երկուս ամն դարձեալ եկն 'ի Տրոհի մեհեանն և անդ ննջեայ: Եւ եթող ինձ զպատմութեանս իւր զմաշկեղէն և զմաշկեամբս սպիտակ և հողաթափս արմաւենիս, և ես անարժանս ազանէի զայն զի օրհնեցայց:

ԵՍԵՒՆ՝ վասն որումն ծերոյ 'ի Սկիւթ՝ եթէ ծառայ էր ընալ և գայր ամի ամի յ' զէքսանդր և բերէր զվարձս տերանցն իւրոց: Իսկ նորա ընդ առաջ երթային նորա

արդարոյն քան զնա մեզ գայր յեկեղեցին 'ի խնարհութիւն օրովն: Եւ իբրեւ գայր յեկեղեցին՝ զսինիւն կայր, զի մի ոք տեսցէ զերեսս նորա և ոչ ինքն զայլ ոք տեսցէ: Եւ էր տեսակ նորա իբրեւ զհրէշտակի մը. սոքոսակ էր իբրեւ զՅակոբ Նախահայրն, և բարեյօգ մարմնով և առաջ և ցածք սեւիւ, և մորուսն Թաւ և երկայն մինչև 'ի ծունկան, և յնքն և բրբռ փերեալ յարտասուացն, և երկայն էր հասակաւ՝ այլ կարճեցաւ 'ի ծերութեն. և եղեն ամենայն աւուրք կենաց նորա ամբ իննսուն և հինգ: Արդ 'ի պալատին եկաց ամս քառասուն, և 'ի Սկիւթ եկաց ամս քառասուն, և 'ի վերին Բաբելոն 'ի Տրոպոս և կաց ամս տասն, և 'ի Վանուրոս եկաց ամս երկուս յԱղեքանդեթա. և դարձեալ 'ի Տրոնի 'ի Տրոպոս եկաց ամս երկուս և անդ ննջեայ, և կառարեաց բարեւոյ և խաղաղութիւն և երկիւզին մը զնժացս իւր: Եւ էր ինքն այր բարեբար և լի հաւատով և հաւուքի օրով. իսկ ինձ աշակերտիս իբրում եթող զմաշկեակս իւր և զմաշկեղէն և զկաշտեղէն տանգալս. և ես անարժանս զգեցայ զնստս, ուղ զի օրհնեցայց 'ի նմանէ:

Պատմիչ մեզ հայրն Ղիսո վասն ծերոյ մեծի որ բնակէր 'ի Սկիւթ, Թէ ծառայ էր ունեց և եկն 'ի կրօնաւորութիւն, և եղն հանձնբեղ և խնամաւոր յոյժ, և յամենայն ամբ մի անգամ երթայր յԱղեք.

և երկիր պազանէին նմա : Իսկ ծերոյն արկեալ ջուր 'ի կուծն և մատուցանէր նոցա զի լուսացին : Իսկ նոքա ասէին՝ Թէ մի առնես զայդ, հայր, և մի վնիր մեզ բեռինք : Իսկ ծերն ասէր . խոստովանիմ զի ծառայ եմ՝ ձեր, տեաքք, և զօհանամ զձէնջ զի Թողէք զիս ծառայել նյ աղատ : այլ ես տամ ձեզ ջուր լուանալոյ, և զվարձկանութիւն իմ պարտիմ ձեզ : Իսկ նոքա հակառակէին և ոչ առնուին յանձն : Իսկ ցնոսա . եթէ ոչ կամիք ընդունել, նստիմ աստ և ծառայեմ ձեզ : Իշ երկուցեալք 'ի նմանէ՝ Թողուին նմա զոր ինչ եթէ խնդրեսցէ առնել, և յուղարկէին զնա պատուով և բազում պիտոյիք, զի արասցէ վասն նոցա սէր : և վասն այսորիկ եղև անուանի մենակեաց 'ի Սկիւթ :

ԻՍԱԾ՝ հայրն Սահակ Թեբայեցի՝ Թէ ոչ երբէք մըտուցի 'ի խուզն իմ խորհուրդս վասն եղբօր՝ որոյ զիս նեղեալ է, և ես դարձեալ փութացայ զի մի ունիցի եղբայրն 'ի խղին վասն իմ խորհուրդս ինչ :

ԻԶԼԱՍԻՐ՝ ոմն Եհարց ցոմն 'ի հարանցն և ասէ . ընդէր խոնարհիմ ես և անկանիմ առաջի նորա եթէ ընդ իս է որ Թնտմութիւն, և տեսանեմ զի ոչ ունի յստակ խորհուրդս ընդ իս : Իսկ ցնա ծերն . ասա ինձ զճանաբիւն, ոչ ունիս 'ի սրտի քում արդարութի յորժամ խոնարհեցուցանես զքեզ նմա, և Թէ նա յանցեալ ինձ, այլ վասն պատուիրանին խոնարհիմ ես նմա : Իսկ ցնա եղ-

անդգրի առ տերն իւր և տեսներ և ողբունէր զնոս գթով, և արկանէր ջուր 'ի կոնք և կայր լուանալ զոս տեսնել իւրոյ : Իսկ նոքա աղաչէին ցնա և ասէին . մի, հայր, մի առներ զայդ և մի ծանրացուցես զեռ զբեռ մեր : Եւ նա ասէր . խոստովանիմ զի ծառայ ձեր եմ, և այս բաւական է ինձ որ աղատեցիք զիս ծառայել նյ : Եւ արդ եթէ ոչ ընդունիք զայս սակաւ ապաստուորութիւնս յինձ, դաւնամ ես 'ի ծառայութի ձեր, և այլ ոչ ևս գնամ 'ի Սկիւթ : Իսկ նոքա իբրեւ բազում անգամ՝ ասէին և նա ոչ բեր . յայնժամ Թող առջին լուանալ զոս իւրեանց . և ապա փութով և սիրով և բազում պիտոյիք առաքէին 'ի Սկիւթ, և կայր ճշնութիւնս և սիրեալ զի խոնարհուէն :
: Ասաց հայրն Իսահակ . ոչ երբէք անի ընդ իս 'ի սենեկի խում չար խորհուրդ զեղբոր եր արամեցոյ զիս . և զայն ևս փութայի, զի մի և եղբայրն ևս տարցէ 'ի սենեակ իւր չար խորհուրդ վասն իմ արքա մեջ յինձ :

: Եղբայր ոմն Եհարց ցոմն և ասէ . ընդէր ես կրկնեմ զձեռն ոյն՝ որ ունի ընդ իս խեթ և ոչ որբէ առ իս զսիրտ իւր : Ասէ ցնա ծերն . զճանաբիւն ասա ինձ, ոչ համարիս արգար գու զքեզ մեզ խոնարհես գու Թողութի 'ի նմանէ, իբր Թէ նա անիրաւ իցէ : Ասէ ցնա եղ-

բայրն . այդ այդպէս է : Ի՞նչ ցնա ծերն . յաղաքս այնու-
րիկ ոչ կատարին կամք քո յայ՝ զի ոչ յատակ մօօք խո-
նարհիս , այլ որպէս թէ ոչ յանցուցեալ իցես նմա , այլ
այնպէս անեա զմտաւ՝ եթէ նա յանցեաւ : Ի՞նչ այս-
պէս եթէ նա յանցանիցէ քեզ , զիր 'ի մոռ քում՝ եթէ
ես յանցեալ նմա , և զեղբայրն քո արդարացո . և յայն-
ժամ ան կատարէ զկամս քո , զի յատակեսցին խոր-
հուրդք նորա ընդ քեզ : Եւ պատմեաց ծերն օրինակ
այսպիսի ինչ . էին ունանք աշխարհականք երկիւղածք , և
խորհեալ միաբան գնացին և եղեն միայնակեացք . և նա
խանձուն այ բերեալ լինէին , և ըստ աւետարանական
բանին ոչ գիտելով ներքինացուցին զինքեանս՝ կարծե-
լով թէ վասն արքայութեն երկնից է : Եւ լուեալ եպիս-
կոպոսապետին Ի՞ղեքսանդրոս՝ 'ի բաց մերժեաց զնոսա :
Իսկ նոցա կարծեալ եթէ ազնիւ ինչ գործեցին , զայրա-
ջան ընդ նմա և ասեն . մեք ներքինացուցաք զմեզ վասն
արքայութեանն երկնից , և սա մերժեաց զմեզ , եկայք
երթիցուք և ասացուք վասն գորա ցեպիսկոպոսապետն
Երուսաղէմի . և երթեալ պատմեցին նմա զամենայն :
Ի՞նչ ցնաս եպիսկոպոսապետն Երուսաղէմի . և ես մեր-
ժեմ զձեզ : Իրաւելեալ դարձան ընդ նմա և չողան յԻն-
տիոք առ միւս ևս եպիսկոպոսապետն և պատմեցին զա-
մենայն որ ինչ եղև . և նա դարձեալ որոշեաց զնոսա :
Ի՞նչն յիրեարս . եկայք երթիցուք 'ի Հռոմ առ Հայրա-

բայրն . այդ այդպէս իցէ սիրտ իմ : Ասէ ցնա ծերն . վասն այնորիկ ոչ
հաստատէ զնա ան լսել քեզ և սրբել զսիրտ իւր վասն քո , զի գու-
ն ոչ գնաս առ նա իբրև զյանցաւոր , այլ ունիս զքեզ արգար , և յան-
ցեալ իբրն զնա կարծես : Եւ ասաց առ նա ծերն օրինակ այսպիսի ինչ ,
եթէ էին արք գուհիք երկիւղածք յայ , և եղեն կրօնաւորք , և ա-
ռաւել ջերմացան 'ի սէրն ձոյ . և նախանձու անպաշտութեալ բառ
աւետարանին՝ անգիտութեալ զհանգեալ՝ զհրամանն տերութեանն ոչ ի-
մացեալ , այլ վասն արքայութեն երկնից զանձինս իւրեանք արարին
ներքինս : Եւ լուաւ վասն նոցա եպիսկոպոսն Սիքստմգրոս և ընկեց
զնոսա 'ի հաղորդութե սուրբ խորհրդոյն : Իսկ նոցա արամեցան վասն
դպարիկ և ասեն . ներքինք արարաք զանձինս մեր վասն արքայութեն
ձոյ , և նոցա արգեցին զմեզ 'ի հաղորդութե . և արգ գնասցաք պա-
մայտաք զայս Երուսաղէմի պատրիարքին : Եւ գնացեալ պատմեցին
զայս նմա ևս : Ասէ ցնոսա Երուսաղէմի պատրիարքն . և ես որոշեմ
զձեզ 'ի հաղորդութե : Իսկ նոցա արամեցան յորժ և վասն նորա և ա-
սեն . գնացաք առ Սիմփոքայ պատրիարքն և պատմացաք նմա : Եւ
եկեալ պատմեցին և նմա զոր ինչ եղև : Եւ նա ասէ . և ես ես արգեմք
զձեզ 'ի սուրբ խորհրդոյն : Յայնժամ ասեն ցնմանս . գնացաք առ
որպէս Հռոմայ , և նա գտաւ արասցէ մեզ վասն այսորիկ : Եւ իբրև

պետան, և նա խնդրէ զգրէժ մեր յամենեցունց 'ի սոցա-
նէ: Ըրդ երթեալ սոցա առ մեծ եպիսկոպոսապետն
Հռոմայ՝ առային ցնա զոր ինչ եթէ արարին ընդ նոսա
եպիսկոպոսապետքն. և եկաք առ քեզ, զի դու ես գլուխ
ամենեցուն: Ի՞նչ ցնտա եպիսկոպոսապետն. և ես մեր-
ժեմ զձեզ և որդեալ էք: (Յայնժամ 'ի վարանս մը-
տեալ ասեն ցիրեարս. սոքա ընկեր ընկերոյ շողմն առ-
նեն վասն ժողովելոյ 'ի սիւնհոգոսն, այլ եկայք երթի-
ցուք առ սուրբն նոյ առ եպիսկոպոսն Եպիփան 'ի Կիւ-
րոս, զի մարգարէ է և ոչ ազնու ակն մարդոյ: Եւ իբրեւ
մերձ եղեն 'ի քաղաքն, յայանեցաւ նմա վասն նոցա և
առաքեաց 'ի պատահումն նոցա, հարածեաց զնոսա և
ասէ. և յիմ քաղաք մի մտանէք: (Յայնժամ խօսել
սխառն ընդ իրեարս և ասել. արդարեւ մեք յանցեալք և
զի արդարացուցանեմք զմեզ. զի եթէ նոքա անխրաւու-
թեամբ մերժեցին զմեզ, միթէ և մարդարեւս այս. ահա
նո՞ւ յայանեաց նմա վասն մեր: Եւ ըստգալին զինքեանս
յոյժ վասն յանցմանն զոր արարին: (Յայնժամ գիտա-
ցեալ արտադիտին նոյ եթէ ըստգալին զինքեանս շքմար-
տութիւն, կատարեաց զկամն հօրն Եպիփանու եպիսկո-
պոսի: Եւ ինքն իսկ առաքեաց և ած զնոսա միթեմարել
զնոսա, ժողովեաց 'ի մի տեղի և գրեաց առ եպիսկոպո-
սապետն Ըղեքսանդրու և ասէ. ընկալ զորդեակսդ քո,

զնային առ պապն Հռոմայ, պատմեցին զայս ամենայն և նմա և ասեն.
զայս արարին ընդ մեզ. և մեք վասն այսօրիկ եկաք առ քեզ, զի դու
արտապետ մեզ, զի դու ես տէր և գլուխ նոցա ամենայնի: Եւ նա ասէ.
և ես մեկնեցի զձեզ, և արգելեալ իսկ էք 'ի հազարգութիւն խորհրդոյն:
Իսկ նոքա արտապալ ասեն յմիմանս. սոքա ամենեցեան շնորհս առ-
նեն միմանց, զի 'ի ժողովս տեսանեն զմիմանս միշտ. և արգ. գնա-
ցուք առ սուրբն Եպիփան կիւրոսցին. զի այր սուրբ և մարգարէ իշէ,
և ակն ոչ առնու ումեք: Եւ իբրեւ գնային նոքա և մերձ եղեն 'ի քա-
ղաք նորա, յայանեցաւ նմա վասն նոցա, և առաքեաց ընդգէմ նոցա
և ասէ. և մի 'ի քաղաքս իմ մտանէք դուք, զի և ես ես արգելի 'ի խոր-
հրդոյն հազարգութիւն զձեզ: Յայնժամ եկեալ 'ի միտա ասեն. ասու-
ղապետ մեզոք մեք, և զի թէ աղքատ միմանց շնորհ տանէին և վասն ոյ-
նորիկ արգելին 'ի հազարգութիւն զմեզ, միթէ և մարգարէս այս գթեաց
որոյ և արգ. ած յայանեաց վասն մեր: Եւ մեղաբարեցին անմանց իւ-
րեանց յոյժ 'ի վերայ դարձոյն զոր արարին: Իսկ իբրեւ ետես արտա-
գէտն նո՞ւ թէ շքմարտութիւն ապաշխարեցին և ցաւաքնեցան յոյժ.
հաւատացողս անբ զսուրբն Եպիփան եպիսկոպոսն, և կոչեաց զնոսա
առ ինքն և ընկալաւ զնոսա 'ի հազարգութիւն, և գրեաց առ Արեւ-
տաղքու եպիսկոպոսն և ասէ. ընկալ և դու զորդիս քո. որք թեպէտ
և մեղան, այլ շքմարտութիւն ապաշխարեցին: Եւ ասեն ծեղքն. այս է

վասն զի ապաշխարեցին ճշմարտութեամբ : Լ'դ այս են
կաթ մարդոց և ընդ այս հաճի ան :

Լ'քեր ' հայրն Դանիէլ' եթէ երբեմն եկին 'ի հա-
րանցն յ' զէքսանդր տեսանել զհայրն Լ'քսէն : Եւ էր
ան 'ի նոցանէ հօրեղբայր երանելւոյն Տիմոթէոսի ե-
ղիսփապան Լ'զէքսանդրու, և ունէր զունն յեղբօրոր-
գեկացն իւրոց : Եւ էր ծերն յայնժամ հիւանդացեալ
և ոչ կամեցաւ տեսանել զնոսա, զի մի և այլք եկեացեն
և ստիպեացեն զնա . և էր յայնժամ 'ի վիմին 'ի Տրոյիս,
և դարձան խռովեալք : Եւ էպ եղև զի եկին բարբարոսք
'ի տեղին յայն, և նորա գնացեալ եկին 'ի ներքին կողմ
Եգիպտոսի և անդ լինէր : Եւ լուեալ գարձեալ նոցին
ծերոցն' եկին տեսանել զնա, և խնդաւթ ընկալաւ զնո-
սա : Լ'քէ ցնա եղբայր ոմն որ էր ընդ նոսա . գիտեա ,
հայր, զի եկաք տեսանել զքեզ 'ի Տրոյին և ոչ ընկա-
լար զմեզ : Լ'քէ ցնա ծերն . դուք ճաշակեցէք հաց և
արեւք ջուր . բայց ես, որդեակ , ոչ հաց և ոչ ջուր ճա-
շակեցի , բայց սակայն և ոչ նստայ տանջելով զիս մինչև
փորձեցի եթէ հասեալ էք 'ի տեղին ձեր, զի վասն իմ
աշխատեցայք զուրբ . Թաղութիւն արարէք ինձ , եղբայրք :
Եւ միեթարեալ զնացին :

Լ'քէիւն ' վասն հօրն Պետրոսի և հօրն Եպիմաքեայ

բռնարան մարդոց, և զի զայս կամի ան : զի առջէ մարդ յանն զյան-
ցան իւր առաջի ան :

Եւայն հայրն Դանիէլ' եթէ եկին երբեմն յԱղէքսանդրիս հարը
տեսանել զհայրն Արսենիոս . և էր մինն 'ի նոցանէ հօրեղբայր Տիմո-
թէի պատրիարքի որոյ կոչէր Կուպա , ունէր ընդ ինքն և այլ եղբօրոր-
գի ոմն : Իսկ հայրն Արսենի էր յայն ժամու տեղապետ յորժ, և ոչ
ընկալաւ զնոսա, զի մի և այլք գալցեն և նեղեացեն զնա . և էր յայն-
ժամ 'ի վէմն Կիտրոյ, և գնացին տրամալք 'ի նման : Իսկ զինք այ-
սորիկ եղև գաղտնաւ քարոտրոսացն անդ, և գնաց նրթեալ անդ Ար-
սենի 'ի ներքին կողմանս և ընտկեցաւ անդ . և լուան նոքա գարձեալ
զքանակին նորա անդ, և գնացին տեսանել զնա . իսկ նա խնդաւթ ըն-
կալաւ զնոսա : Ասէ ցնա ոմն յեղբօրոցն որ էր ընդ նոսա . գիտեա , ով
հայր, զի յորժամ եկաք առ քեզ մինչ էիր գու 'ի Տրովադա, և ոչ
ընկալար զմեզ, և արամալք գնացաք : Ասէ ցնա ծերն . բարի է . դուք
հաց և ջուր ճաշակեցիք յայնժամ, այլ ես և ոչ զայն առի, զի ոչ կա-
րէի 'ի արամալթին վասն ձեր, և տանջիկ զանն իմ 'ի հօրոց հօգա-
լոյ զմեզ ' Եթէ իցէ թէ խաղաղութիւն երթիցեն . մինչև կարծիք թէ հա-
ռայք գուրք 'ի տեղի ձեր, և արգ ներիցէք ինձ , և զի վասն իմ աշխա-
տեալս և կիր և ոչ միեթարեցայք : Եւ ճշմարտ խոստահակաւ բանիւ
ողջացոյց զմիտս նոցա, և նոքա գնացին ուրախութիւն շահեալք 'ի տե-
ղի իւրեանց :

Եւ Բնասկէին 'ի միտան հայրն Պետրոս և հայրն Եպիմաքոս յիսալի .

եթէ միախորհուրդը ելին 'ի Հապիթ . միջոցեւ ճաշակէին նոքա յեկեղեցին , թոնաբարեցին զնոսա զի եկեալսն 'ի սեղան սրբոցն , և մեծ աշխատութիւն երթեալ Տօրն Պետրոսի միայն : Եւ իբրեւ յարեան , ասէ ցնա հայրն Եպիմախոս . զհարդ իշխեցեր երթալ 'ի սեղան ծերոցն : Եւ ցնա հայրն Պետրոս . եթէ նստեալ էր իմ առ ձեզ , որպէս զծեր պատուէին զիս եղբարքն , և ապին ինձ օրհնել յառաջ , և մեծագոյն երեւէի 'ի միջի ձերում : արդ երթեալ առ հարսն՝ կրսերագոյն եմ քան զառմենեսեան և խոնարհ խորհրդովք խմելք :

'ԽԱՐԱԶԱԼ' պատմեցաւ վասն այլոյ եպիսկոպոսի որ սիրինքացուց Տօրն Դիոսայ՝ թէ յորժամ էր մենակեաց , բազում կրօնաւորութիւն վարէր . և յորժամ եղև եպիսկոպոս , կամեցաւ նովին խոտակրօնութիւն վարել , և ոչ հանդարտեաց , և ընկէց զինքն առաջի տեառն և ասէ . միթէ վասն եպիսկոպոսութեանս մերժեցաւ ճարհն յի նէն : Եւ յայտնեցաւ նմա թէ ոչ , այլ յայնժամ անապատ էր և մարդ ոչ գոյր և անօգնական լինէր քեզ , իսկ այժմ աշխարհ է և մարդիկ օգնական լինին քեզ :

Եւ ' ոմն մենակեաց եպիսկոպոսի 'ի Կոստանդնուպոլիս առ երանելեան Թէոփիլոս փոքու , և բնակեալ էր

Թու . և ուսէին երբեմն եղբարքն ուր յեկեղեցին , և նեղեցին զնոսա զնալ 'ի սեղանն ընդ նոսա , և 'ի բազում նեղութենէն լքեալ զնաց հայրն Պետրոս ընդ նոսա փայն : Եւ իբրեւ յարեան անտի , ասէ ցնա հայրն Եպիմախոս . որպէս իշխեցեր զնալ նստել ընդ ծերոցն : Իսկ նա պատասխանի եւ ասէ . եթէ նստէ ընդ քեզ՝ իբրեւ ընդ աւագ եղբոր եղբարքն հրաւիրէին զիս յառաջագոյն օրհնել , և համարեալ էի ես որպէս զմեծ քան զքեզ . իսկ զնացի առ ծերսն , և փոքր քան զամենեսեան և խոնարհ էի մտօքս : Արէ Պետրոս . ոչ է մեզ պարտ չարարտանալ յորժամ տէր ինչ առնէ ընդ մեզ , այլ գոհանալ պարտեմք զի արժանի եղջրուք համարել ինչ առաջի նորա , և 'ի վերայ այդ առմնայի զառաքինութիւն զամենայն սասնալ պարտեմք և առնել :

Գտածին վասն Ոգոթրինքոսի եպիսկոպոսի որ կուէր Անիի , եթէ յորժամ էր նա փայնակեաց յանապատին , յոյժ չգնուիթ և փշաղկէր . իսկ յորժամ եղև եպիսկոպոս , կամեր նա զնոյն չգնուիթ կրել և ոչ կարաց . և անկեալ առաջի Եյ սղբայր և ասէր . տէր , միթէ վասն եպիսկոպոսութեանս այս բարձր զնորհս քո յինէն : Եւ երեւցաւ նմա տէր և ասէ . ոչ վասն եպիսկոպոսութեան , ալ յայնժամ յառապառն ոչ ունէր զքեզ օգնական զու , և տէր օգնէր քեզ . իսկ այժմ յերկրի ես , մարդիկ օգնեսցեն . վասն զի խոնարհաց և անօգնա . կանից է տէր օգնական և պահպան :

Միայնակեաց ոմն բնակեալ էր յապարակ Կոստանդնուպոլիս յառաջ Թէոփիլոսի նորոյ Թագաւորի : Եւ եղև ընդ անցանէն ընդ այն

'ի փոքր խցկան յանապատի : Իսկ Թագաւորն գայր անդ միայն , և բազմութի'ի հեռուստ անն ունէին նաեւ : Իսկ նա առեալ զԹագն 'ի զլիսոյ իւրմէ և Թաքուցեալ բախեաց զդուրս միայնակեցին . և բացեալ նմա զդուրսն՝ ծանեալ Թէ Թագաւորն է և լուռ եկաց , ընկալեալ զնա որպէս զմի 'ի զինուորաց . և յաղօթս կացեալ նստան : Եւ սկսաւ հարցանել եթէ զիարդ կան հարքն եգիպտացիք : Եւ նա ասէ . ամենեքեան աղօթս առնեն վասն քոյոյ փրկութե : Եւ հայեցեալ 'ի խուղն՝ ոչ եգիպտ անդ նիւթս , բայց միայն փիւրիդ մի փոքր՝ յորում կայր հաց : Ի՞նչ միայնակեացն . ճաշակեա սակաւիկ մի առ իս : Ի՞նչ ասէ . որպէս քեզ կալք են : Եւ Թրմեաց հաց և արւաակ ձէթ և աղ և կերան , և ետ նմա ջուր և արբ : Եւ ասէ ցնա . գիտեա ով եմ ես : Եւ նա ասէ . Ե՞ծ գիտէ ով ես դու : Պատասխանի տուեալ ասաց . ես եմ Թագաւորն : Եւ առժառանգ երկիր եպագ նմա : Ի՞նչ ասաց . երանի է ձեզ ճշմարտից և անհօգաց յաշխարհէս . 'ի Թագաւորութեան ծնեալ եմ և ոչ երբեք յազեցայ հացիւ և ջրով որպէս այսօր , և կարի հաճոյ եղև ինձ . և սկսաւ պատուել զնա : Իսկ նորա յարուցեալ դարձեալ փախեալ յԱգիպտոս :

Ի՞՞ՍԻՆ՝ Ծերքն՝ եթէ երբեմն տուաւ մեզ 'ի Սկիւթ մէն սակաւ Թուզ . և վասն զի ոչ ինչ էր , ոչ առաքեցաք հօրն Ի՞րաննի , զի մի նմա անարդանք լինիցի այն : Իսկ Ծերոյն լուեալ ոչ եկն 'ի Ժողովն ասելով . որոշեցիք զիս

Ճանապարհ Թագաւորն , և Թող զհեծեալն և գնաց մայն առ Ծերն և բախեաց զցուռն . և ոչ ծանեալ զնա , այլ իրեւ զմի 'ի զինուորացն ընկալաւ զնա . և մտեալ 'ի ներքս արարեալ աղթս նստան : Եւ սկսաւ արքայ հարցանել զնա Թէ մարդն կան կրծաւորք յԱգիպտոս : Ասէ ցնա Ծերն . ամենեքեան աղօթն վասն կենաց Թագաւորին : Ասէ Թագաւորն . կերիցուք սակաւ ինչ : Եւ Ծերն երեւ առաջի նորա ասք . Բախեա և ձէթ և աղ սակաւ , և ճաշակեաց արքայն , և ետ ջուր և բժշկեաց : Եւ ասէ ցնա արքայ . Ճանաչմա զիս Թէ ով իցեմ ես : Գալ տաժմարի ես Ծերն և ասէ ցնա . Ե՞ծ Ճանաչե՞ զքեզ : Ասէ ցնա արքայ . ես եմ Բեւագոս Թագաւոր : Եւ Ծերն երկիր եպագ նմա : Ասէ արքայ . երանի է ձեզ , Ծերք , որք պարագեալ էք 'ի հոգոց կենցաղոյս . իսկ ես 'ի Ծիրանիս ծնեալ եմ և մեալ , և այսպէս համ հայն և ջրոյ ոչ ճաշակեցի երբեք , զի յոյժ փորձելի էր : Եւ գնաց արքայ և սկսաւ յայնմէն աստուել զնա : Իսկ Ծերն վասն պատուելոյն Թագաւորին ոչ կամեցաւ կետլ անդ , այլ փախեաւ և գնաց գարձեալ յԱգիպտոս և ասէ . ոչ եմ արժանի արուսիս պատուոյ Թագայ : Եւ Ծերն Ծերքն՝ եթէ ետուն երբեմն 'ի Սկիւթ եկարոյն սակաւ ինչ Թուզ . և զի ոչ ինչ էր վասն սակաւ և անպէտն գոյն՝ ոչ ինչեմն

և ոչ ետուք ինձ յօրհնութիւն զոր առաքեաց ան եղբարցդ, յորմէ չէի ընդունելոյ արժանի: Եւ լուեալ ամենեցուն օգտեցան ՚ի խնամարհութենէ ծերոյն. և երթեալ երիցուն տաբառ նմա ՚ի թղթն և ած զնա ՚ի ժողովն մեծաւ խնդութեամբ:

Եւ ՍԵԻՐ՝ երբեմն հայրն Յոհաննէս ՚ի Սկիւթ, և եղբարքն շուրջ զնովաւ հարցանելով իւրաքանչիւր զիտր հօւրդս իւր, և պատասխանի տալոյ նոցա իւրաքանչիւր ումեք: Ի՞նչ ցնա ոմն ՚ի ծերոցն. Յոհաննէս, որպէս ըզպոռնիկ եւ զարգարելով զքեզ ինքն և բազմացոցանելով զհոմանսիս քս: Ի՞նչ ցնա հայրն Յոհաննէս. Ճշմարիտ ասացեր, հայր, և ոչ է այլ ազգ ինչ, և զայդ անշարունեաց քեզ: Եւ յետ այսորիկ ոմն մի ՚ի Ծանօթից նորա ասաց. ոչ արդեօք խռովեցիս ՚ի ներքոյ, հայր: Եւ ասէ ցնա հայրն Յոհաննէս. ոչ խռովիմ, այլ որպէս արտաքոյս եմ, նոյնպէս և ներքոյս:

Եւ զհր՝ ոմն ՚ի հարանցն առ հայրն Սիւոյ ՚ի լեռան հօրն Ինտոնի. և մինչդեռ խօսէին ընդ իրեարս, եհարց ցհարքն Սիւոյ և ասէ. ո՞ւր ժամանեցեր արդեօք ՚ի չափ երանելոցն Ինտոնի, հայր: Ի՞նչ ցնա ծերն. եւ ուսալ ժամանեմ ՚ի նորա չափն. զի եթէ ունէի զմի ինչ ՚ի խորհրդոցն հօրն Ինտոնի, լինէի ամենեւին որպէս և զհօր. բայց տակայն գիտեմ զմարդ զոմն զի աշխատութիւն հանգարած այլ դք տանել խորհրդոց նորա: Եւ արձեալ եհարց ցնա և ասէ. այնպէս հալածէր արդեօք տատանայ զառաջինսրն: Ի՞նչ ցնա հայրն Սիւոյ. արդ առաւել հալածէ, վասն զի ժամանակ նորա մերձեալ է և խռովի:

Եւ զարեւել հօրն Արտեմիոս, և զի երկեան ՚ի պատուոյ նորա. իսկ իբրեւ լուա զայս ծերն, ոչ դնաց յեկեղեցին ուրախութեամբ:

Եւ հայրն Եփեսոսնէս նստէր երբեմն ՚ի Սկիւթ, և շուրջ պատեալ եղբարցն զնովաւ հարցանէին ցնա վասն խորհրդոց: Ատէ ցնա ոմն ՚ի ծերոցն. Եփեսոսնէս, իբրեւ զին պոռնիկ պաշտեալ եւ գաւ, և այժմ ահա շուրջ կայուցեր զառաջիգն: Իսկ հայրն Եփեսոսնէս համարեաց զնա և ասէ. Ճշմարիտ ասես, հայր: Իսկ մի ոմն յաշակերտացն իւրոց ասէ ցնա. արդ ոչ շփոթեցար ՚ի ներքս ՚ի խորհուրդդ, հայր: Ատէ ցնա ծերն. ոչ շփոթեցայ, որքեակ, քանզի որպէս եմ արտաքոյս, սոյնպէս եմ և ՚ի ներքոյ ՚ի սրտի:

Եւ զնայեալ երբեմն եղբարք ոմն առ հայրն Սիւոյի ՚ի լեռան հօրն Անանի, և իբրեւ խօսէին նոցա, ասէ եղբարքն այն ցհարն Սիւոյի. գեա ևս գաւ ոչ եղբր ՚ի չափ հօրն Անանի, հայր: Ատէ ցնա ծերն. Թէ ունէի եւ մի ինչ ՚ի խորհրդոցն Անանիոսի, լինէի եւ բոլորովն հօր. այլ գիտեմ եւ մտքդ որ տղայխաբութեամբ կարօզ ինչ համարել խորհրդոցի:

ՊԻԵՂ՝ եղև երբեմն հօրն իմեացորեաց փերմացու լինելու բերքն. և մինչդեռ ճաշակէին եղբայրքն, վասն երկկիզածութե լռութիւն անուին զբաժակն և ոչ ասէին թէ թողութիւն արա: Իսկ ցնա հայրն իմեացորեաց. կորուսին միայնակեացք զլռութիւն երեսնց վասն ոչ ասելոյ եթէ թողութիւն արա:

ԻՅԼ ամն ծեր ասաց՝ եթէ ազնիւ է ասել առ իրեարս՝ թողութիւն արա, և այսպէս առնուլ. վասն զի այս է ձև միայնակեցի:

ԻՍԵՐ՝ հայրն Լւմառէս. կամիմ զմարդ որ մեղուցեալ իցէ և գիտացէ եթէ մեղաց և ապաշխարեցէ աւերազոյն քան զմարդ որ ոչ իցէ մեղուցեալ, և ունիցի զինքն այնպէս որպէս թէ արդարութիւն իցէ արարեալ:

ԻՅԱՅ՝ հայրն Փորտաս. եթէ անկաւի ընդ իմ ընդ կեանս, գիտէ որպէս մատակարարէ ինձ. և եթէ ոչ կամի, վասն էր ինձ կեանքս: () ի ոչ յամենեցունց ընդունէր ինչ, և կայր ինքն ի կողի և ասէր. եթէ ապր ինչ որ ինձ և ոչ վասն նոյ, ոչ ինչ ունիմ ես տալ նմա, և յոյ առնու վարձս, զի ոչ վասն նոյ ետ զայն, և զրկի որ ապր. զի վասն այնորիկ որ եթէ ընդ աստուծոյն իցեն և ի նմանէ միայն ունիցին ակնկալութիւն այնպէս երկկիզածութիւն կատարեցէք. մի թշնամանս ինչ համարեալ, թէ և բիւր անգամ անարգանք որ իցեն. և ըզփառս մարմնոյ մի խնդրէք, այլ որ զախտս մարմնոյ լուծանէք. և զի եթէ զլաւագոյնս խնդրես, եղիցին փառք. պապիկութիւն փառս ի մարգկանս ոչ խնդրէ, և ոչ կամի զարատիւ զմարմն չարի որ առաջնորդէ ի մարգահալութիւն, և թշնամիք են կամեղացն զփառս աշխարհի զառժանայն զսպանումն: Ի՞րդ այսպիսիս բազում անտից ծառայէ. վասն զի սիրոյ է երկայնամեքն, և ոչ է

1. Կատեր երբեմն ի սեր ընդ եղբարս հայրն Թեոգորէ. և մինչդեռ ուսեին զբալութիւն և առնուին բաժակ լռութիւն և ոչ խնդրէին թողութիւն յամենեցն, ասէ հայրն Թեոգորէ. կորուսին կրօնաւորք զաղաւթութիւնսն, զի ոչ և խնդրէին թողութիւն յամենեցն զգինք, զի ոչ կամին խնարհիլ զինքնէ միմեանց գոհարանութեամբ:

2. Ասաց հայրն Սարմատաս. լաւ իցէ մարդ մեղաւոր որ գիտէ զմեղան՝ և ապաշխաւէ, քան զմարդ որ ոչ է մեղուցեալ, և համարեացի զանձն ոչ մեղուցեալ և ոչ սգալ:

3. Ասաց հայրն Փորտաս. եթէ կամեցի ան գիտան իմ, ինքն գիտէ թէ որպէս յարգարէ զնա. և թէ ոչ կամի, զինչ արարի ես գիտան

սիրոյ բարեկամաւն և սրտմտելն . զի սնափառութի մարդկան խոնարհել ոչ կամի, և յառաջ քան զինքն պատուել զդք՝ ոչ կարէ յափշտակելով զնախապառուութիւն, մի գուցէ անարգ երևեացի :

ԻՍԻԻՆ՝ ոմանք . եթէ դք գայր առ հայրն Պիմէն, առաքէր զնոսա ծերն առ հայրն Ինուբ, զի նա երիցադոցն է յառուրց, Ինէր և հայրն Ինուբ . առ եղբայրն Պիմէն երթայք, զի նա ունի զշնորհք զայդ : Ինչա եթէ նստէր հայրն Ինուբ առ նմա, ոչ խօսեր առաջի նորա :

ԻԶԽԱՐՀԱԿԱՆ ոմն ունէր դուստր ամուսնաւ իւրով հանդերձ . դէպ եղև դստերն յայտոյ պղծոյ տարափուտիլ, և ծնողք նորա աղաչէին զհանդիպեալ միայնակեացս աղօթաւ առնել 'ի վերայ նորա, և ոչ բժշկեցաւ : Ետոյ ասէ ցնա ոմն միայնակեաց սիրելի նոցա . եթէ կամիք որ որչանայցէ գուստրդ ձեր՝ երթայք յայս ինչ անապատ, քանզի անդ սուրբք են, և հաւատամ եթէ յաղօթից նոցա բժշկի : Իսկ նոցա լուեալ 'ի նմանէ գնացին յանապատն . և դէպ եղև ուժեմն տղայոյ միայնակեցի ելանել 'ի վանացն, և իբրև տեսին գնա յորժ իրն . դացին ասելով . ահաւասիկ առաքեաց ամ մի 'ի նոցանէն, որպէս զի մի երթիցուք յայնչափ ինչ անապատ : Եւ իբրև մերձեցան, ընկեցին զինքեանս 'ի խոնարհ մանկամէն հանդերձ աղաչելով զնա և ասելով . դուստրս մեր այս տարափուտի 'ի դիւէ, այլ վասն նյ աղօթաւ արա 'ի վերայ : Եւ նա ասէ . մարդ մեղաւոր եմ : Եւ նոքա աղաչէին ասելով . մի ասեր այդպէս՝ վասն նյ, այլ վշտակից լեր մեզ և աղօթեալ 'ի վերայ դորա . քանզի կարծէին եթէ վասն խոնարհութեան ասէր զայն . և դարձեալ նոյնպէս ասէր նոցա : Իբրև նեղէին գնա և աղաչէին ջեռուցեալ օրտիւն, եհան յանթի իւրմէ փղորիկ գիրս և ասէ ցնոսա երդմամբ՝ եթէ զայս գողացայ և ելի անտի : Իսկ յորժամ ասաց զբանս զայս, 'ի բաց եկաց գէւն 'ի մանկանէ անտի՝ չհանդուրժեալ խոնարհութե

իմ : Եւ ինքն յաւաքէ ոչ ինչ առնոր, և 'ի հիւանդութիւն անկեալ գնիւր նա յանկողնի և ուրախ էր 'ի համբերութիւն :

Եթէ գայր դք առ հայրն Պիմէն հարցանել ինչ, առաքէր զնա առ հայրն Անուբ հարցանել ընդ նա : Իսկ հայրն Անուբ ասէր ցնոսա . գնացէք առ եղբայրն իմ Պիմէն, զի շնորհք վարդապետութե նա տուեալ են : Եւ գարձեալ թէ 'ի միասին գիպէին ընել հայրն Անուբ և հայրն Պիմէն, պատուէր զԱնուբ իբրև զաւագ եղբայր իւր :

երթասարդին, այլ և նոցա հաւատոցն՝ զի ոչ նուազեաց
դայթակղեալ 'ի բանս միայնակեցին, այլ որպէս մեծի
և օրոյ երկրորդէին և աղաչէին. և առեալ զգուտին
իւրեանց բժշկեալ զնացին փառաւորելով զան՝

Եւ 'ի երբեմն մենակեաց 'ի Հռոմայ, որ մեծ 'ի պալա-
տանն էր, և բնակեաց 'ի Սկիւթ մերձ յեկեղեցին. ու-
նէր ընդ ինքեան և ծառայ մի աղետ օպասաւոր ինքեան:
Եւ տեսեալ երիցուն զտկարութի նորա և զիտացեալ
Թէ յորպիսի հանգստենէ էր, զոր ինչ Թէ ամ առա-
քէր՝ տալ տանել նաւ: Եւ լեալ այնպէս զբռնաւ և հինգ
ամ 'ի Սկիւթ, և եղև տեսանող անուանի: Եւ տեալ
ամ ծեր 'ի կրօնաւորացն եգիպտացոց վասն նորա եկն
տեսանել զնա, ակն ունելով Թէ աւելի ինչ վարս մարմ-
նայ տեսանիցէ 'ի նա. և մտեալ և ողջոյն տուեալ նաւ,
ազօթս արարեալ և նստան: Եւ տեսանէր զի ունէր
համարեմն փափուկս և քաղաղորն և մաշկ 'ի վերայ նո-
րա և մուրա, և զտան մաքուր ունէր և հողաթափս. և
զայս տեսեալ զայթակղեցաւ, զի ոչ էր 'ի աեղուջն այն
պիսի կարգ, այլ իտապիրօնութի: Եւ վասն զի տեսա-
նալ էր ծերն, իմացաւ եթէ զայթակղեցաւ. հայրն, և
ասէ ցաղասաւորն ծերն. արա մեզ տօն այսօր վասն հօ-
րբա: Եւ դեպ եղև զի էր անդ փոքր մի բանջար, և ե-
փեաց, և 'ի ժամուն յարուցեալ ճաշակեցին. ունէին
ընդ ինքեանս և սակաւ մի գինի, և արբին վասն հիւան-
դութե իւրեանց: Եւ իբրև երեկոյ եղև, ասացին զեր-

Եւ երբեմն ծեր ամ հռոմայեցի և բնակեցաւ 'ի Սկիւթ մերձ ե-
կեղեցոյն, որ և ունէր ընդ իւր ծառայ մի 'ի օպասաւորել իւրն: Իբ-
րև ետես զնա հայրն Սկիւթայ և զտկարութի նորա, և ծանեաւ եթէ
յորմն ամուսնէ յորչափ աղքատութի հասեալ իցէ, վասն այն զոր
ինչ գաղն յեկեղեցին պէտք՝ յամենայնէ տայր նաւ: Եւ եկաց նա այս:
պիսի քաղաքաւորութի երանելի ծերն այն 'ի Սկիւթ զամս քան և
հինգ. և եղև նա հոգեւտես և ամուսնուն յոյժ: Իսկ ծեր ամ մեծ եգիպ-
տացի լուսա զմտնէ և եկն 'ի տեսանել զնա, և քնայր փշաւ և չգ-
նաթն ամեամն տեսանել 'ի նա: Եւ իբրև մտեալ 'ի առն ողջու-
նեցին զմիմանս, և արարեալ ազօթս նստան. և իբրև ետես եգիպտա-
ցին զնա 'ի զգեստս փափուկս և մարմիկ մի փոքր 'ի ներքոյ նորա 'ի
տախտի, այսպէս և բարձ ընդ սնարիւք նորա, և զի եկն ոտք նորա լուս-
ցեալ, և ունէր սանգալ ևս յոտս, այսպէս տեսանելով զնա գաղթակ-
ղեցաւ 'ի նա եգիպտացին. վասն զի յեգիպտոս ոչ գոյր այնպիսի կարգ:
Իսկ ծերն վասն զի մարգարէաշնորհ էր, ծանեաւ զի զայթակղեցաւ 'ի
նա, և ասէ ցաղասաւորն իւր. արտացես մեզ ամս այսօր 'ի գալուստ
ծերոյս: Եւ արար բանջար խարշեալ. գտաւ և գինի անդ. և իբրև ժամ

կոտորանք սաղմոն և ննջեցին. նոյնպէս և 'ի գիշերին: չարութեալ այգուն եղիպտացին ասէ ցնա. ագօթ աւրա 'ի վերայ իմ: Եւ գնացեալ ոչ ինչ օգտեալ 'ի նմանէ: Իբրեւ չօգաւ վայր մի, կամեցեալ ծերոյն օգտեցուցաւ նեղ զնա, առաքեաց դարձեալ կոչեաց զնա. և եմուտ միւսանդամ, և խնդութիւն ընկալաւ զնա: Եւ հարցեալ ցնա ծերոյն և ասէ. յորմէ գաւառէ ես: Եւ ասէ. ես եղիպտացի եմ: Եւ յորմէ քաղաքէ յիշխատես: Եւ ասէ. ես ոչ եմ քաղաքացի, այլ գեղջուկ: Եւ ասէ ցնա ծերն. զի՞նչ էր գործք քո 'ի գիւղն քո: Եւ նա ասէ. պաշտպան էի: Եւ ասէ ցնա. ո՞ր ննջէիր: Եւ ասէ. 'ի բացի: Եւ ասէ. իսկ զիսորդ ննջէիր: Եւ նա ասէ. 'ի գետնի: Եւ զի՞նչ առնէիր ճաշ յանդին և կամ արպիսի գինի: Եւ նա ասէ. չոր հացիկ ունէի, և էր զի զիպեալ էր ինձ ձուկն աղի, և ջուր 'ի գետոյն բռնէի: Եւ ծերն ասէ. մեծ է աշխատութիւնք քո. էի՞ն 'ի գիւղն քո բաղանիք: Եւ նա ասէ. ոչ էի՞ն, այլ 'ի գետն լուսնայի: Ի՞նչ էր բեւ հարցեալ ծերն զայս ամենայն և ծանեաւ զնեզութիւն նորա, կամեցեալ օգտեցուցանել զնա՝ տաաց նա զառաջին զիարդան իւր մինչդեռ յաշխարհի էր, և ասէ. զիս տառապեալս զոր տեսանես, յաշխարհէն 'ի մեծ քաղաքէն Հռոմայ եմ, անուանի լուեալ 'ի պալատան թա

կզեւ, նստան և ճաշեցին. և իբրեւ երեկոյ կզեւ, տաաց երկուստեան տալ մոտ և ննջեցին. այսպէս և 'ի գիշերի արարին: Իսկ առաւոտան ասէ եղիպտացին ցծերն. աղութեա զանն իմ, հայր: Եւ ել անտի ոչ չնեալ մօտք: Եւ իբրեւ գնաց փոքր մի, կամեցաւ ծերն շահել զնա, և առաքեաց կոչեաց զնա: Իբրեւ գարձաւ և եկն, ընկալաւ զնա ուրախութեամբ, և սկսաւ հարցանել զնա և ասէ. յորմէ երկրէ ես գու և կամ յորմէ քաղաքէ: Իսկ նա ասէ. եղիպտացի եմ, և ոչ քաղաքացի, այլ 'ի գիւղէ: Եւ նա ասէ. և զի՞նչ էր գործք քո 'ի գիւղն քո: Պատասխանէ ես և ասէ. ես հովիւ նախարաց էի 'ի գիւղի: Ասէ ծերն. և ո՞ր ննջէիր 'ի գիւղի և կամ զի՞նչ անկողին քո: Եւ նա ասէ. 'ի գաղտն ուր ոչ գոյր անկողին և ոչ այլ ինչ միջութարութիւն, այլ կողմանէի 'ի վերայ գետնոյ: Դարձեալ ասէ. և զի՞նչ ունէիր կերակուր 'ի գաղտն և կամ զարպիմ գինիս բռնէիր: Իսկ նա ասէ. և լինէյք այգիսի համ, դիտա 'ի գաղտն անշնո, հայր: Ասէ ցնա ծերն. և մարդն էր կենդաւնի: Ասէ եղիպտացին. հաց ցամաք և ջուր միայն էր կերակուր իմ, և այն ես ստիպաւ: Ասէ ծերն. ունէիր բաղանիք 'ի լուսնային քաղ: Եւ նա ասէ. ոչ բնաւ, այլ 'ի գետ լուսնայի երբեմն: Ասէ ծերն. յոյժ չաքախորութիւն էս գու 'ի կեանս քո: Եւ իբրեւ հարց զամենայն, և կամեցաւ օգտեցուցանել զնա, ասէ ցնա. ես ազգաստ այս, որ անտանես, հայր, 'ի մեծ քաղաքէն Հռոմայ եմ. և մեծապէս պատուով նախագահ էի 'ի պալատ արքային: Իբրեւ լուաւ զլուսն բռնէն, զնա

գաւորին : Եւ իբրեւ լուեալ եգիպտացոյն զսկիզբն բա-
նիցն զգլացաւ և կամէր ընել հաստատութիւն զասացեալն
'ի նմանէ : Դարձեալ ասէ . Թողի զՀռոմ և եկի բնա-
կեցայ 'ի յանապատիս յայսմ : Եւ զիս զոր տեսնես ,
տունս գեղեցիկս առնէի և կարասի սաստիկ , և արհա-
մարհեալ զայնու՝ եկի բնակել 'ի փոքր խցկանս յայսմ :
Ունէի ոսկի գահոյս , յորում էին անկողինք բազմապա-
տիկք . և Թողեալ զայն ամենայն՝ ետ ինձ անձ զքաղաղիր
և զմանկեակս : Եւ հանդերձք իմ պատուականք և մե-
ծագինք էին , և փոխանակ այնր զանարգս զհանդերձս
զայս ունիմ , և յընթրիսն իմ սաստիկ ծախք ծախէին ,
և փոխանակ այնր զսակաւ բանջարիկս և զփոքր ապա-
կեակս ետ ինձ անձ : Եւ սպասաւորք բազումք իմ , ծա-
ռայք և աղախնայք , և ահա ընդ նոսա ամենեցուն արկ
անձ 'ի սիրտ ծերոյս այսմիկ և սպասաւորէ ինձ : Եւ փո-
խանակ բազանեացն յոր լուացեալ լինէի հանապազօր
հանդերձ անոյշ իւղովք , արկանեմ փոքր մի ջուր զու-
տիւք իմովք , և զանարգ զհողաթափս զայս զգնեում
վասն տկարութեան իմոյ . և փոխանակ փողոցն և քնա-
րիցն , ասեմ զփոքր սաղմոսկունս զայս . և փոխանակ
նիւթոցն զոր ունէի և բազմութեն , հանդարտութիւն կա-
տարեմ զկեանս իմ : Եւ աղաչեմ զքո անձապաշտուիդ ,
հայր իմ , մի զայթակղիր յիմ տկարութիւնս : Եւ զայս
լուեալ եգիպտացոյն և զգաստացեալ անձին , աղաղա-

ցաւ և խոհեմաբար լռեց զոր տէրն : Առէ դարձեալ ծերն . և Թողի
զքաղաքն զայն և եկի յանապատս յայս : Ունէի ես անդ յարիս մե-
ծամեծաբազումս և արահս գեղեցիկս , որոն մարմարեայս և ձեղունս
սովեղծս , և սառցուածս բազումս և ինչս անթիւս , և Թողեալ զայն
ամենայն՝ մեկ 'ի խցիկս այս : Եւ ե իմ տախտ ոսկեղէն և 'ի վերայ ան-
կողմնս բազումս ոսկեհաւս և բազմադիւն , և փոխանակ նոցա ետ ինձ
տէր զմահին և զմործս զայս : Դարձեալ հանդերձք իմ անթիւք բա-
զումք և մեծադինք էին , և փոխանակ նոցա զգնեալ եմ զանարգս
զայս : Եւ 'ի վերայ սեղանայ իմոյ ծախեր օր ըստ օրէ բազում տաղանդ
սակայ և արծաթոյ , և արգ ետ ինձ անձ զնուստս զայս բանջարս և
զբաժտիս սակաւ 'ի փութարութեն : Դարձեալ և բազմութիւն ծառայից
և սպասաւորաց էին 'ի տան իմում պաշտել զիս , և փոխանակ ամե-
նեցուն այնոցիկ հաւատացոյց ան զեղբայրս զայս սպասաւորել ինձ :
Դարձեալ և փոխանակ բազանեաց հանգստեան զոր կրէի , ունիմ զայս
տախտ ջուրս . և փոխանակ սովեկար և մարգարտահաւս և ինչից , ու-
նիմ զանդապից զայս յոտս իմ . և փոխանակ երգոյ և պարունք քաղ-
բանայից տաղայ զտաղմաս զայս : Եւ արգ աղաչեմ զքեզ , հայր ,
մի դաջթափէր 'ի վերայ տկարութեանս իմոյ : Եւ իբրեւ լուաւ զայս

կեայ և ասէ . վայ ինձ, զի՛ ի բազում նեղութիւնքս .
հիս եկի՛ ի հանգիստ մեծ, և զոր ոչ ինչ ունէի յայն-
ժամ՝ այժմ ունիմ . բայց դու, հայր, եկիր ի բազում
հանգստեանէ՛ ի նեղութիւնս, և ի բազում փառաց և ի
մեծութիւն ի խնարհութիւն և յազքատուութիւն : Եւ չի-
նեալ ի նմանէ մեծապէս՝ գնաց ի տեղի խոր, և եղև
նմա սիրելի, և գայր առ նա վասն օգտի իւրոյ :

եղիպտացին, եկն ի միտ իւր և ասէ . վայ ինձ եղիւլդոյ, քանզի ես
ի բազում վտայ զոր ունէի յաշխարհի եկի՛ ի հանգիստ, և արգ ու-
նիմ զոր բնաւ ոչ ունէի յայնժամ . իսկ գու՛ ի մեծ հանգստութեանց
եկեալ ես ի վշտս և ի նեղութիւնս, և ի հարստութիւն յազքատուութիւն .
Եւ շահեցաւ յոյժ և գնաց, և յայնմ հետէ եղև բարեկամ նմա, և զի
միշտ գալոր տեսանել զնա և օգտել ի նմանէ :

* Նոյն պատմութիւնքն և բարձրեալ ի էին
Բարգմանութեան համաստեալ և յա-
նուսն օխտիսնեալ Կորն Արսէնի . Ա-
ռէին զասն հօրն Արսէնի՝ եթէ հի-
ւանդացեալ նորա ի Սկիւթ, չու-
գաւ երէցն և ած զնա յեկեղեցին
և եղ. զնա ի վերայ քաղաքի և
մնարս ի ներքոյ նորա . Եւ ահա
ամէն ի ծերոցն եկն տեսանել զնա .
և տեսեալ զնա ի վերայ քաղաքի
և մնարս ի ներքոյ նորա՝ գայթակ-
ղեցաւ և ասէ . այս է հայրն Ար-
սէնիս և յայնմ հանգչի : Եւ ա-
ռեալ զնա երկնցուն ի մի կողմն ա-
սէ ցնա . զի՛նչ էր գործ քո՞ ի գիւղն
քո : Եւ նա ասէ . հովիւ եի : Եւ
նա ասէ . և զիմրդ վարեկիր զնանս
քո : Եւ նա ասէ . աշխատութիւն մե-
ծաւ և նեղութիւն : Եւ իբրեւ ասաց
նմա զամենայն նեղութիւնք իւր որ
եթէ յաշխարհի, ասէ ցնա . և ասա
զիմրդ վարիս : Եւ նա ասէ . ամե-

նէին հանգչիմ ի խցին իմեւմ և
պէտք իմ առաւելուն ինձ : Առն
ցնա երէցն . տեսանին զայս Ար-
սէնիս . փնչէր յաշխարհին, հայր
Թաղաւորաց անուանէր, և հազար
ծառայք կամարաւորք և մանեա-
կաւորք և կերպասաղցեալք կայն
առաջի սորա և բաղնիպատակի ան-
կողմէք ի ներքոյ սորա : Իսկ գու-
հովիւ եկր, և զոր ոչ ունէկր հան-
գիստ յաշխարհի՝ այժմ ասա ու-
նիս, և նա զգիտիկութիւնն զոր ու-
նէր յաշխարհի՝ այժմ ասա ոչ ու-
նի . արգ տեսանես զի գու հանգ-
չիս և գա տառապի : Եւ զջաշեալ
ծերոցն անկաւ առաջի նորա և ա-
սէ . Թողութիւն արա ինձ, հայր,
զի յանցեայ արգարեւ . այս ճշեա-
րեա ճանապարհ է, զի առ եկն ի
խոնարհութիւն, իսկ ես ի հան-
գիստ : Եւ օգտեալ ծերոցն գնաց
ի խուղն իւր :

Եւ սորա երբորդ Բարգմանութիւն . Առէին եթէ հիւանդացաւ երբեմն
ի Սկիւթ հայրն Արսէնիս, և գնացեալ քահանայն երեւր յեկեղեցին
զնա, և ընկեց ի ներքոյ նորա մորթ, և եղ. բարձ ընդ գլխովն : Եւ եկն
ծերո ամէն եղիպտացի տեսանել զնա . և իբրեւ տեսն զնա կողմենեալ ի
վերայ մորթոյն և բարձ զգլխովն, գայթակղեցաւ ի նա և ասէ . այն է
հայրն Արսէնի՞ որ ի գահոյս ննջէ : Իբրեւ ըսաւ զայս քահանայն, հա-
նեալ զնա առանձինն ասէ ցնա . զի՛նչ էր, հայր, գործ քո փնչէ կէրն
ի գիւղն : Իսկ նա ասէ . հովիւ աշխատաց եի ես : Առն ցնա քահանայն .
և որպէս եկն կեանք քո : Պատասխանի ես և ասէ . բազում վտայք
և հոգովք : Ասն քահանայն . և արգ այժմ մղտես կեաոս ի սեռեկն քո :
Առն ցնա . բազում հանգստեամբ և փառք : Եայնժամ ասէ քահա-

Երբ իր ԳԻՊՏԱՅԻ՝ Ծեր մի գնաց առ Հայրն Օ Ենոն ասորի և ասաց նմա զանձնէ բանս նախատանայ։ Եւ ասէ Օ Ենոն . եգիպտացիքն զգարի գործս իւրեանց Թագուցանեն և զանարգանա իւրեանց յայանեն , և Յոյնք և Իսրայիլք զգարի գործս յայանեն և զնախատանայն Թագուցանեն * :

ԻՍՍՑ՝ ամեն 'ի Հարանյն' եթէ էին երկու եղբայրք 'ի խառնութան և տրամեցան ընդ իրեարս . և երթեալ միոյն 'ի խառնութեան , ոչ կարաց նստել 'ի խառնութեան . և երթեալ անկառ առաջի նորա , և ոչ երաց նմա . և երթեալ եղբայրն ասաց ցհայրն Իսրայիլ : Եւ ասէ ցնա

նայն . տեսանեն զայս Հայր Արսէնիոս . Հայր Թագաւորաց եր յաշխարհ , և ծառայս Հազար ոսկեգօտիս և ոսկեհուռս կային 'ի սպասուտ տորա , և գահայտ և անկողինս մեծագինս ունէր , և սպասս բազում և անթիւ ունէր յերկրի , և զմեծութիւնս աշխարհաց և զգնասս նոցա ընդ ունէր . իսկ գուհովս գոյով , և զոր ոչ ունէր հանգիստ յերկրի՝ ունէր այժմ . իսկ սա տես թէ յորպիսի փափկութեց և յորպիսի փառաց և մեծութեց և 'ի հանգստութե թէ յորպիսի վշտս և նեղութիւնս անկեալ գին , և գու յորպիսի հանգիստ եկեալ իցես , և սա յորպիսի վշտս և 'ի քննութե : Զայս իբրև լուա ծերն եգիպտացի , զջնացաւ յոյժ և անկառ յոսս քահանայն և ասէ . Թող ինձ , Հայր , զի մեղայ . զի սա 'ի վշտ և 'ի խանարհութիւն եկեալ է , և ես 'ի հանգիստ . և այն իցէ Խանապարս կենաց որք Թողեալ զփառս և զէմն , զփառ 'ի խանարհութիւն և 'ի վշտս գայցեն :

Ենն երբեմն եղբայր ոմն եգիպտացի առ Հայրն Զենոն յԱսորիս , և մեղադրէր խառնաբայն անձին և մասներ զխորհուրդս առաջի ծերոյն , իսկ ծերն զարմացաւ և ասէ . եգիպտացիք զառաքինութիւն զոր ունին յանձինն՝ Թաքուցանեն , և զմզս զոր ոչ են գործեալ՝ ասեն ունել և մասնեն զինքեանս . իսկ Հուռովք և Ասորիք և Հայք զառաքինութիւնս զոր ոչ ունին՝ խարգափեն և պարծին ունել , և զմզս զոր ունին և ըզպափասութիւն՝ ծածկեն և Թաքուցանեն : Եւ այսպէս գահացեալ 'ի բարեպի խանարհուէ եղբուն և 'ի գովելի խոստովանուէ նորա , որ զոր ոչ ունէր մեղա՝ և զայն խոստանայր ունել յանձինն զխանարհուէ իւրոյ :

Աւերիւի ԳՐԻԳՈՐԻ՝ ինն իւրք . եգիպտացիք հանապազ Թաքուցանեն զառաքինութիւն իւրեանց զոր ունին , և զյանցուածոց իւրեանց չարափասեն զոր ոչ ունին , և զառաքինութեան Թաքուցանեն : Նորա լուեալ զարմացաւ և ասէ .

Եղբայր ոմն արամեալ յեղբուն՝ գնաց խնդրել Թողութիւն , իսկ նա ոչ երաց նմա զչուռն . և գնաց եղբայրն այն առ ծերն և պատմաց նմա զայն : Պատասխանի եւ ծերն և ասէ ցնա . մի գուցէ գուարդար կործինես գու զքեզ 'ի մեզ , և ասես զեղբայրն գու պատմագր յանցանայն , զասն այնորիկ ոչ երաց քեզ զչուռն : Այսպէս ա .

Ծերն . որ ինչ եթէ ունիս արդարութի առ նմա՝ մի երեւցուցաներ , այլ երթ անկիր առաջի եղբօրն : Եւ երթեալ դարձեալ և բախեալ զդուրսն , և յառաջ քան զբանայն եղբօրն զդուրսն անկաւ առաջի նորա և ասէ . Թողութի արա ինձ : Եւ այնպէս եկեալ պատմեաց Ծերոյն :

Եւ ԽԻՆՆ՝ վասն հօրն Վնայ՝ եթէ ոմանք եկին առ նա զիրերաց դատախաչ , և Ծերն լուռ կայր . և կին ոմն ասէ ցմերձաւորն իւր . Ծերս այս անմիտ է : Եւ լուեալ զայս Ծերոյն , կոչեաց զկինն և ասէ ցնա . քանի աշխատութի աշխատեցայ յանապատիս զի ստացայ զանմատութիւնս զայս , և վասն ընդ ոմնիմ զայս կորուսանել :

Եւ ԽԱՅ՝ հայրն Վիրիոն՝ եթէ բազում աշխատութիւն լատմարմնոյ աշխատեցայ առաւել քան զորդին իմ () աքարիս , և ոչ Ժամանեցի՝ ի չափ նորա վասն խոնարհութեան և հնազանդութեան նորա :

Եւ ԽԻՆՆ՝ ոմանք գիւհհար առ ոմն Ծեր մեծ ի թեւ բայիդ և աղաչէին զնա զի հանցէ զգէն , իսկ Ծերն ոչ կամէր . և աղաչեալ զնա բազում անգամ , իսկ Ծերոյն զթացեալ յանձն առ և ասէ ցդէն . ել յարարածոյդ այ . Եւ դէն ասէ . ես ելանեմ , բայց հարցանեմ զքեզ բան ինչ՝ զինչ է գրեալ յաւետարանին , ոչք են այժիքն և ոչք ոչխարքն : Եւ Ծերն ասէ . այժն ես եմ , իսկ

բոցես զոր տեմ . Թէպէս և նա մղանչեաց քեզ , այսպէս հաւանեցա զքեզ իբր Թէ գու մղուցեր նմա , և արգարացա զեղբայրն , և այնպէս գնացես առ նա , և ետ միամտեաց զնա ի սեր քո : Եւ արար եղբայրն որպէս ստաց Ծերն , և այնպէս գնաց և բախեաց զգուռն : Եւ իբրեւ իմացաւ եղբայրն , ել առ նա և նախ քան զնա խեղդեաց Թռչութի ի նմանէ . և սիրովն ալ եղև խաղաղութի մեծ ի մէջ նոցա :

Եւ ԽԻՆՆ վասն հօրն Վնայ՝ եթէ եկին ոմանք առնել իրաւունք ընդ միմանս առաջի նորա . իսկ նա պատճառեաց զիմարն լինել : Ատէ ցնա ոմն ի նոցանէ . գու յիմար ոմն իցես , Ծեր : Ատէ ցնա Ծերն . բազումս կրեցի աշխատութիւն յանապատս յայս մինչև ստացայ զիմարութիւնս զայս , և արդ այսոր կորուսեց զսա , ահա յիմար եմ :

Եւ Առաց հայրն Կարիոն՝ եթէ բազում Խնութիւն աշխատեցայ ես յանապատին քան զեղբայրն իմ զՉղարարիս , և ոչ կարացի հասանել ի չափ նորա վասն խոնարհութեան և անչափ լուռութեան զոր ունէր նա :

Եւ Գնալին ի Թերալիգա ոմանք մարգիկ առ Ծեր ոմն և ունէին ընդ իւրեանս գիւհհար , որպէս զի բռնեցէ Ծերն . և զինք բազում աղաչանաց հնազանդեցաւ կամաց նոցա և ասէ ցդէն . ել ի ստեղծուածոյդ այ , չար այս : Ատէ գէն ցծերն . ահա երանեմ , ալ գու ստացես ինձ միլ են ուլան այնոքիկ և այնոքն , և ուլ գառնիքն և օգիքն : Ատէ ցնա Ծերն . զուլան և զայնոքն գիտեմ ես զի ես եմ , իսկ զգառնեան և զօ-

զոյնարն անձ գիտէ թէ ոչ իցեն : Եւ լուեալ գիւնի
դռնաց 'ի ձայն մեծ և ասէ . ահա վասն խոնարհութե
ք ելանեմ : Եւ առժամայն ել 'ի մարդոյն :

ՎԵՆԱՑԻՆ երկու եղբարք ըստ մարմնոյ առ եղբարն
յանապասն , և ուղղեալ զառաքինութիւն՝ գովէին յեղ
բարցն : Վէպ եղև միոյն 'ի նոցանէ հիւանդանալ 'ի բա
զում ամս . իսկ միւսն սպասաւորէր նմա : Եւ եկին ո
մանք 'ի հարանց տեսանել զնա , և օկսան գովել զտպա
տաւորն և ասել՝ եթէ միաբանութիւն ձեր և կրօնաւո
րութի և սրբութի վարուց զամենայն եղբարքս օգտե
ցցց : Եւ նա ասաց խոնարհութիւն՝ եթէ ես մինչև ցայժմ
օկիղեն ոչ արարի միայնակեցաց վարուց , իսկ եղբարս
իմ է որ եթէ ուղղեաց զվարս միայնակեցաց . բայց զի
ծանիցէք՝ եկայք զհետ իմ : Եւ մոծեալ զնոսա 'ի խուղն
ուր կայր եղբայր նորա , ասէ ցնա . հայր , ուր է փայտատն
որ ետու ցքեզ երեկ : Եւ նորա սկսեալ խնդրել զայն 'ի
ներքոյ քաղաքին իւրոյ ասելով՝ եթէ աստ արդեօք ե
դի , տես՝ եղբայր , ասէ , և յուղեա ընդ իս : Եւ յանձին
կալաւ պահանջել զոր ոչ էր առեալ : Եւ օգտեալ հար
քն գնացին :

ԻՍԱՑ երանելի արքայն Եւագրիոս ցարբայն Իճսէ
նիոս . ընդէր մեք յայտ խրատու և յիմաստութի ոչ ու
նիմք զոր սղբա վայրենի եգիպտացիքս վարս և իմաս
տութիւն ստացան : Իսէ արքայն Իճսէնիոս . մեք յաշ
խարհէ խրատեալք ոչ ունիմք զոր սղբա վայրենի եգիպ
տացիքս իւրեանց չարչարանօքն ստացան :

ՀԱՐՑԱՔՆԵԱՑ արքայ Իճսէնիոս զծեր ոմն եգիպ
տացի վասն մտածութե , և այլ ոմն ետես զնա և ասէ .
Իճսէնիէ , որպէս այնչափ խրատս հռոմայեցի և հելլե
նացի ստացեալ՝ ցայս վայրենիս վասն քոյին մտածուեդ
հարցանես : Եւ նա ասէ . զհռոմայեցի և զհելլենացի
ստացայ զխրատ , բայց զայր և բեն վայրենւոյս այսորիկ
ոչ երբէք ուսայ :

ԻՍԱՑ՝ հայրն Եպիփան . քանանացին ազաղակեր ,

զենն անձ փայն գիտէ : Յայնժամ ասնջեալ զեն 'ի խոնարհութե ծե
րդն և յազմահարեալ 'ի պատափանդն նորա՝ ել վազվազակի 'ի մար
դոյն այնորիկ :

Առայն հայրն Եպիփանէ . քանանացին ազաղակեր և լսեցէ եզ ,
տեսաւ տեսն լուեաց և բռնեցաւ , փարխեցին պարծենալր և գառա

տեղափոխեալ լռեաց, մաքսաւորն չհայեր 'ի վեր. զոր փա-
միս՝ արտ և կեցցես :

Եւ ընդ ինքեան խնդիր վասն Սեբեթիոսի, և անդ
էր Սարգիս՝ որ իհար զերեսս իւր և ասաց. վայ վայ, վայ
քեզ, Սարգիս, զի զոր հրամայեաց անձ՝ զայն ոչ խնդրես,
և զոր ոչ հրամայեաց՝ խնդրես : Եւ լռեալ ծերուն գնա-
ցին և փախեան 'ի աննեակս իւրեանց :

ՀԱՐՑԱՒ Ծերն՝ եթէ լաւ իցէ ծաւր : Ի՞նչ . չի-
տա լաւեայ յորժամ՝ ծաւր եղ, ապա ետես զանձ :

Ո՞վ և ի՞նչ երիտ օտարք էին աշխարհաւ 'ի միմեանց
և կային առ իրեարս . և այնչափ հնազանդ էին միմեանց,
զի յաւուր միում կամէր ի՞նչ երիտ ձուկն կարել ընդ
մէջ, և 'ի ձայնեմ Սարգիս՝ եթող զգանական ընդ ձուկն
և ել առ նա, ոչ կտրեաց և ոչ առ զգանական : Եւ յի-
տոյ արար զկէս ձիան խաբշատեալ և զկէսն կարի աղ-
նիւ . և յուտեմն ասաց աւերելոյն՝ լաւ է, հայր : Եւ ըն-
կերն ասէ . այո, հայր, և յոյժ լուս է : Եւ երբ զապնիւ
զուգեալն ուտեին՝ ասաց . կարի զապիր և աւեր է, հայր :

պարտեցաւ, և մաքսաւորն ոչ բանալ զերանն և արգարացաւ . արգ-
այացանէ զոր կամս՝ արասցես և գու :

Եւ զգովեցան երբեքն հարցն Սեբեթիոսի և արարին խնդիր վասն Սե-
թիոսի, և ոչ էր անդ հայրն Սարգիս . և յետոյ կռեցին
զնաւ և, և հարցին զնա վասն խորհրդոյն այնորեկ : Իսկ նա իբրեւ լուս,
և հար զերեսս իւր երկն անգամ և ասէ . վայ քեզ, Սարգիս . վայ քեզ,
կոպէս . վայ քեզ, Սարգիս . զի զոր ինչ պատահեալ քեզ անդ անձ
'ի բաց ընկեցեր, և զոր ոչ խնդրէ 'ի քէն անդ՝ զայն խնդրես և քննես :
Իսկ իբրեւ լուսն զայս եղբարքն, փախեան 'ի աննեակս իւրեանց, և
խոնարհ բանիւ շահեաց զաւելախնդիրսն զայն :

Եւ հայրն Ոգի և հայրն Սեբեթիոս ոչ էին 'ի միում սահմանաց, այլ
կային սիրով և խաղաղութիւն միմեկ 'ի մահ . զի հայրն Սեբեթիոս ունէր
հնազանդութիւն և խոնարհութիւն յոյժ, նայնպէս և հայրն Ոգի : Եւ ես
կնոյք առ նոսա աւարտս ինչ և գիտէի զխարս նոցա, և անոք զարաննս
մեծ զոր արար հայրն Սեբեթիոս : Զի եկն անառ նա և երբ նմա ձուկն
փռեցին, և կամէր պատրաստել զնա . և առ զանակ և եղ 'ի վերայ զի
հանցն զնա, և ձայնեաց նմա հայրն Ոգի . նա առժամայն թողալ լաւ
զանական 'ի մէջ ձկանն և ոչ եհառ զնա բնաւ . և ես սքանչացայ ընդ
հնազանդութիւն նորա, զի ոչ ժուժեաց ընդ ձայնեմն միմեկ հառցն զնա
կատարեալ, այլ կիսահատ ևս թողեալ : Եւ ես ասեմ զհայրն Սեբեթի-
ոս . ասա՞ցար զայնչափ հնազանդութիւն : Եւ նա ասէ ինձ . ոչ է այդ
իմ, այլ ծերոյն իցէ : Եւ խորովեալ զկէս ձկանն, զի կէսն խաչերու
ուերեաց կամաւ և եղ առաջի ծերոյն, և անշակեաց ծերն և ինչ ոչ
ասաց : Եւ ասէ . բարի է այդ : Եւ ծերն ասէ . այո բարի է յոյժ : Եւ
ապա երբ զայլ ևս կէսն յոյժ բարաւք կազմեալ և ասէ . աւերեալ և
խահրեալ է իմ զայս, հայր : Եւ նա ասէ . այո խահրեալ էր ասեալս

Ի՞նչ նա ասէ . ասէ իրաւ եւ , հայր , չէ բարւոյք : Ի՞նչ զայս
պիտի օրինակս պահել պարտ է ամենեցուն :

ՀԱՐՑԱՒ՝ Ժերն՝ եթէ լաւ է օտարութի : Ի՞նչ . այս՝
լաւ է . քանզի ուրեմն յեկեղեցւոյն ուտելին սեր , և կայր
օտար մի անգ և հանին զնա ՚ի դուրս , և գարձեալ Կո-
չեցին վառն խղճի մտաց , և ապա ասեն ցնա . զինչ կրե-
ցեր յեկեղեցի և ՚ի մտանելն : Ի՞նչ ասէ . ունիմ զիս իբ-
րե զլուսն . եթէ վարեն գնամ , և եթէ կոչեն գամ :

Ի՞ՆՎԱՍԹ՝ ոմն զեօթն ամ խնդրեաց յայ շնորհաբէր
կեօթն , և ետ նմա նձ . և չոգաւ առ ծեր ոմն և պատ-
մեաց նմա : Ի՞նչ նորա լացեալ ասէ . դժուարինս խնդրե-
ցեր , որդեակ . և արդ երթ և այլ զամս եօթն խնդրեա
բառնալ ՚ի քէն զշնորհան : Ի՞նչ արար պիտեա :

ՊԱՏՄԵԱՅ՝ հայրն Ղանիէլ՝ եթէ էր որումն իշխա-
նի դուստր զոր ունէր դե , և ՚ի բազում տեղիս տարան

ժի : Եւ ապա ասէ ցիս հայրն Աթերի . տեսանն թէ որպէս ծերոյն իցէ
հաղաքութի : Եւ իմ ելեալ անտի , զոր ինչ տեսի ՚ի նոսա՝ ջանամ
պահել մինչև ցնահ : Իսկ հայրն Սիսոյի զայս պատմէր մա :

Եւ հայր ոմն եղբայր ցծերն և ասէ . զինչ իցէ գործ օտարութի :
Ասէ ցնա ծերն . անտի ոմն եղբայր օտարս լեալ՝ որ գտաւ ՚ի գուռն
և կեղեցւոյն ՚ի ամբ ուրեմն , և պարապեալ եղբարոյն նստան ՚ի սեր ,
և նստաւ յուտել և օտարն ընդ նոսա ՚ի սեր : Իսկ ամանք տան . ով
եղայն զայս օտար : Եւ հանին զնա արտաքս : Եւ այլք գժուարեալք ընդ
հանելն բերին զնա գարձեալ ՚ի ներքս , և հարցին ցնա և ասեն . զինչ
խորհէր ՚ի մտի յորժամ հանին զքեզ և յորժամ բերին ՚ի ներքս :
Իսկ նա պատասխանի եւ զայս և ասէ . ասիի ցանձն իմ ՚ի մտի՝ եթէ
գու և չուն ժի էք , որ մինչ վարեն գնայ , և յորժամ կոչեն գայ : Եւ
լուեալ զայս եղբարքն շահեցան ՚ի խնարհութենէ նորա :

Եւ Աթերի վառն ծերոյ ումնն և թէ խնդրեաց յայ զեօթն ամ շնորհա
բէրկեութեան , և տէր եւ նմա . և զնայ նա առ ծեր ոմն մեծ և պատ-
մեաց նմա զայն : Իբրև լուաւ ծերն զայն , արամեցաւ յոյժ և ասէ . մեծ
աշխատութի իցէ այդ , և զինչ ասացիք քեզ . այլ եթէ կամեցայի ՚ի գն-
կեալ , գնացեալ աղաչեցես զնձ զեօթն ամ եւ , զի բարձեց զգա ՚ի
քէն և ոչ լուիցէ քեզ : Բայեւժամ զնայ տերեալ վառն եղբլոյ իրաց ,
զի զուր աշխատեալ եղև զժամանակն զայն . քանզի հաւատով ընկա-
լաւ զբանս մեծի ծերոյն , և արար այնպէս ըստ հրամանի նորա մինչև
առաւ ՚ի նմանէ շնորհքն այն . և գիտացեալ զլահ և զշնորհս խմար-
հութեան և անգառութեան , և քահանայր զից :

Եւ Մարտ հայրն Ղանիէլ՝ թէ էր ոմն իշխան ՚ի Բարսիլոն , որոյ էր գաւառ
ժի գիւհահարեալ . Իսկ հոր աղջկանն էր բարեկամ ոմն կրօնաւոր , և ա-
սէ իշխանն այն . ոչ որ կարող իցէ բժշկել զգուստրն իմ , բայց մայն
միջոյնակեացն այն զոր ես գիտեմ . և եթէ աղաչեմ զնա , ոչ առնու զայս
յանձն յաղագս քաղաք՝ խնարհութեան իւրոյ . այլ զայս առաջացաք .
յորժամ գամ աստ վառնաւ զանազործս իւրեանց , բերցոյք աստ
զպիքիքս նոցա ՚ի գնել . և իբրև գամ առնալ զքինս՝ խնդրեցայք զի

զնա և ոչ կարացին բժշկել։ Ղեպ եղև աշակերտի ու
րումն ծերոյ անցանել ընդ այն, և գիւհհայն ած ապ-
տակ նմա . իսկ նա զպատուիրանն Վճի կատարեալ ծա-
տոյց և զմեան . և գեւն ոչ կարացեալ հանդուրժել պա-
տուիրանին կատարելոյ՝ աղաղակեալ ՚ի ձայն մեծ և ել
՚ի նմանէ : Եւ յորժամ՝ եկին ծերքն, պատմեաց նոցա
զամենայն պատճառս իրացն, և փառաւորեցին զնո՝

Եւ ոմն եղբայր առ միաբանակեացս և զամենայն բե-
ռինս եղբարցն զանձամբ առնոյր և մինչև ՚ի պոռնիւթի
անգամ ասէր՝ Թէ ես արարի, և չարախօսէր զկնքենէ :
Իսկ այլ եղբարքն քանզի ոչ գիտէին զգործս նորա, սկը-
սան տրոնջել զնմանէ և ասել՝ ճրքան չարիս առնէ օս
աստ, և վասն պար. և գործէ սա ոչ : Իսկ հայրն գիտէր
զգործս նորա և ասէ ցնոսա . եղբարք, կամիմ՝ զմի պըր-
տուեղէն դորա խոնարհութիւն, քան զամենեցուն ձեր առ
բարտաւանութիւն, բայց կամիք եթէ կատարեացէ նո՝
զկիսմա ձեր : Եկն երեք զգործս նոցա ամենեցուն, երեք
և զպրտուեղէն եղբօրն . և լուցեալ հուր ընկէց զայն ՚ի
հուրն և լուցեալ այրեցան նոցա ամենեցուն, բայց պըր-

ազմեացն վասն գտեր իմում : Եւ ելեալ ՚ի Կրպակն ինգրեցին
և գտն զաշակերտ ծերոյն զի վաճառէր զափրիսն, և առեալ զնա
ընդ սփրիգան տարան ՚ի առն իշխանին : Եւ իբրեւ եմուտ ՚ի առնն եղ-
բարքն առնուլ զգինս վաճառոյն, ել գիւհհայն այն և եհար զաջոյ
ծնօտ եղբօրն . իսկ նա մատուց նմա և զմեան ըստ պատուիրանին տեսան,
և առժամայն առնջեալ եղև գեւն և բարբառեցաւ և ասէ . բանն Յճի
հալածեաց զիս աստի, սվ բանագատութեա : Եւ առժամայն ել անտի
և ողջացաւ աղջիկն ՚ի նմին ժամու : Եւ իբրեւ տեսին ծնողք աղջկանն
փառաւորեցին զնո՝ : Եւ եղբայրն գնաց առ ծերն և պատմեաց, և լը-
ւեալ ծերքն ամենայն և կին առ սա . և իբրեւ ծանեան զոր եղևն՝ փա-
ռաւորեցին զնո՝ և ասէին . ամբարտաւանութեան գեւն փախչի ՚ի խո-
նարհութենէն, որպէս և եղև :

Եղբայր ոմն եր ՚ի հասարակաց վանս և զամենայն ծանրութիւն
և զբարոյն ժողովէր յինքն . բանդի զոր ինչ տեսներ գործեալ անպատ-
շաճս ՚ի վանս յայն, իւր համարէր զայն գործ, և այնպէս խոսառ-
վանեալ ապաշխարէր զմեղան զայնոսիկ, մինչև յաղանկութիւն ևս լուրեալ
զամանց յանձն առնոյր զայն, և մասնէր զանձն և ասէր՝ իմ է տըռ-
րեալ զայն : Իսկ ոմանց յեղբարցն ոչ գիտելով զգործս նորա, ոկսան
տրտմել և ասել . անս Թէ քանի չարիս գործեալ է, և ոչ աշխատի իբ-
րեւ զմեզ : Իսկ հայր վանիցն գիտէր զգործս նորա և ասէր ցեղբարքն .
հաճեալ եմ ես ընդ մի փոխադ նորա խոնարհութիւն, քան ընդ բա-
ղունն ձեր ամբարտաւանութիւն, և եթէ կամիք գուր՝ հաւատացուցա-
նեմ և զմեզ աստածով : Եւ երեք երկս փոխադ եղբարցն՝ որ են հա-
ճոյ յաջա ամենեցուն առաքինութիւն նոցա, և մի փոխադ եղբօրն այն .
և լուցեալ հուր մեծ և ընկէց զնոսա ՚ի հուրն, և կիւնցան ամենեքան

տուեղէն եղբօրն ոչ պրեցաւ : Երկուցեալ անկէն առաջի նորա, և յայնմ հետէ ունէին զնա իբրեւ զհայր :

ԵՍԱԿՅ՝ Յոհաննէս կարճահասակն ցեղապր իւր երէց, կամէի անհոգ լինել իբրեւ զհրեշտակ ողբ ոչ ինչ գործեն, այլ անգաղար զնո՞ւ պաշտեն : Եւ մերկացեալ զհանգերձս իւր եւ զնաց յանապատ, և լեալ անդ շաքաթ մի գարձաւ անդրէն առ եղբայրն ՚ի խաղն իւր. և բախեալ զգութրն, ոչ երաց նմա ասելով՝ ո՞վ ես դու : Եւ ասէ, ևս եմ ՚ի Յոհաննէս : Եւ նա ասէ. Յոհաննէս հրեշտակ եղև, և ոչ է ընդ մարդկան : Եւ նա աղաչեաց զի բացցէ նմա, և ոչ երաց նմա, այլ եթող զնա ՚ի տառապանս մինչև յառաւօտն, և այգուն ասէ ցնա. ահա մարդ ես և պէտք են քեզ գործոյ զի կերիցես : Եւ անկեալ առաջի ասէ. Թողութիւն արա ինձ :

ԵՆՅԱՆԻՐ՝ Երբեմն հայրն Սակար յանտառէն ՚ի խաղ իւր և ունէր արմաւենի. և ահա երևէր նմա բանաւորկուն ունելով մանգաղ և կամէր հարկանել զնա և ոչ կարաց, և ասէ. մեծ բռնութի է ինձ ՚ի քէն, Սակար, զի ոչ կարեմ հակառակել ընդ քեզ. ահա զոր գործես դու, գործեմ և ես. պահես դու, և ես ամենակն ոչ

բաց ՚ի միջ խոր՝ որ էր եղբօրն : Եւ իբրեւ տեսն զայս եղբարքն, երկեսն յոյժ, և անկեալ առաջի նորա խնդրէին Թողութիւն, և յայնմ հետէ իբրեւ զհայր ունէին զնա :

Եւ երբեմն Յոհաննէս կարճիկն ցերէց եղբայր իւր. կամիմ ընել անհոգ իբրեւ զհրեշտակ՝ որ ոչ հազան ինչ և ոչ աշխատին, այլ անգաղար կան յերգս մի : Եւ մերկացեալ զձորձս իւր զնաց յանապատ և եկաց անդ շաքաթ մի, և գարձեալ գարձաւ առ եղբայրն և եկն առ նա ՚ի մէջ գիշերի. և իբրեւ բախեաց զգութն, լուաւ ՚ի ներքուստ եղբայրն և ասէ նոխ քան զքանալ գրանն. մ ես գու. Իսկ նա ասէ. ևս եմ Յոհաննէս եղբայր քո : Եայնժամ պատառախանի ես և ասէ ցԵՈՀԱՆՆԷՍ. Յոհաննէս հրեշտակ եղև, և ոչ ընդ մարդկան իցէ : Իսկ նա աղաչէր և ասէր՝ ես եմ : Եւ ոչ երաց նմա մինչև ցառաւօտն, և եթող զնա փառնգիլ անդ : Եւ յետոյ երաց նմա զգութն և ասէ. արդ ահա ծանիր զքեզ զի մարդ ես, և արդ աշխատես զի կերակրես : Իսկ նա յերես անկեալ ասէ. Թողութիւն արա ինձ, եղբայր, զի գուռդ բանիւ զնացեալ ոչ կարացի կեալ. մինչև զքառաւոր խնարհութիւն զքեզեալ զնաքից և խոնարհութեամբ յազնոյ գառայ կառականաց ամենայնի :

Եւ Գայր երբեմն ՚ի գրախաղհ հայրն Մակար ՚ի սենեակ իւր և բերեր արմաւենի. և գիպեալ նմա զէ ՚ի Խննապարհին՝ ունելով ՚ի ձեռին մանգաղ, կամէր հարկանել զՄակար մանգաղով և ոչ կարաց, և ասէ. յոյժ բռնախա ինձ, Մակար, և ոչ կարեմ յազնել քեզ. ահա զոր ինչ գործես դու, գործեմ և ես. գու պահես, և ես այլ պահեմ բնաւ. գու արժիս, ես բնաւ ոչ յնջեմ. մին ևս միայն է քո որով յազ

Ճաշակեմ. հսկես դու, ես բնաւ ոչ ննջեմ. մի միայն իւրոք որով յաղթես գու ինձ: Եւ հայրն Մակար. զինչ էն իրքն այն: Եւ նա ասէ. խոնարհուի քո, զի վասն խոնարհուէ քո չկարեմ հակառակել ընդ քեզ: Եւ համարձեալ զձեռս իւր յաղօթս, և աներեւոյթ լինէր ի նմանէ:

Եւ զԱՅՍԵՐ՝ ոմն հրաժարեալ յաշխարհէ հարբ իւրով բառ մարմնոյ, և ոչ կացին երկոքեան ի մի վանս. իսկ յետ ժամանակի իմիջ լուաւ եղբայրն վասն հօրն իւրոյ եթէ զգիւհաճար զոմն բժշկեաց, և եթէ եալ եղբօրն պատմեաց ումեմն ծերոյ մեծի որպէս արտմեալ վասն անձին իւրոյ ասելով. աբբայ, ահաւասիկ հայր իմ զարգացաւ և զդէն հալածեաց յեղբօրէն, իսկ ես ի ծուլութե եմ և ոչ մի ինչ յառաջադիմութիւն գոյ յիս: Եւ ցնա ծերն. արգարեւ, որդեակ, ոչ է այս յառաջումն դես հանել կամ հիւանդա բժշկել. քանզի զայտախի ոչ եթէ մարդն առնէ, այլ զօրութիւն այ և հաւաք մատուցելոյն. ասկայն բազմաց զայս ոչ խնցեալ, յամբարտաւանութի ի բժշկութեց անտի եկեալ կորեան: Իսկ ես ասեմ. եթէ քայցէ մարդ ի ճշմարիտ խոնարհութի, այլ յառաջադիմութի մեծ ոչ գոյ քան զնա, որ ոչ երբէք անկանի. քանզի որ միանգամ խոնարհեցուցանէ զինքն ի վայր, ուր ապա ունի անկանել որ ի գետին իջոյ զինքն. իսկ նշան այնպիսւոյն այս է՝ թէ խնդայ ընդ արհամարհանս և ընդ անարգանս:

ՏԱՐՅՈՒՄ՝ ոմն տուեալ ի վանս ի նախնեաց իւրոց, և յետ ժամանակաց եկին տեսանել զնա. իսկ ծերն ասէ

Ժես գու ինձ: Ասէ հայրն Մակարի. և զինչ է այն: Ասէ գն. այս ինչն խոնարհութիւն քո:

Եղբայր ան եղև կրօնաւոր ընդ մարմնաւոր հօր իւրոյ և բնակէ. ցան երկոքին ի մի վանս. և զինի ժամուց ինչ լուաւ եղբայրն զհօրն իւրն և թէ բժշկեաց նա զգիւհաճար ամբ: Եւ գնաց եղբայրն առ ծերն ամբ և պատմեաց նմա և ասէ արտմութեամբ. հայր սուրբ, յաւելլաւ հայր իմ և եհան գէ յեղբօրէ, իսկ ես ի ծուլութիւն ձեռքի, ոչ յառաջեցի ի գործս: Ասէ ցնա ծերն. Թող տուր, որդեակ, ոչ է յառաջումն հանել զգես և բժշկել զհիւանդս. զի զայս ոչ եթէ մարդ առնէ, այլ զօրութիւն այ և հաւատ եկելոյն. և ես տաւել ոմնից բաղումք ոչ ծանեան զուղից խորհուրդն, և յամբարտաւանութի անկան յայտցանէ և կորեան: Այլ ես ասեմ քեզ, որդեակ, թէ քայցէ մարդ ի խոնարհութի և ասանայ զմա իւր անպակաս հեղութիւն, ամբ յառաջադիմութի քան զայս ոչ գոյ, որ ոչ ես անկանի. զի որ խոնարհեցանն մինչ յերկիր, նա ուր և կամ որով իւրից անկցի. և նշան կուտարեալ խոնարհութի այս է, զի ի վերայ անարգանացն խնդացէ:

միւս՝ յեղբարցն ձայնել զփոքրիկն : Իբրեւ մերձեցաւ առ արամն՝ ասէ ցնա, ո՞վ կոչեաց զքեզ . աստակեալ զնա ասէ՝ երթ 'ի խուցն քո : Եւ տրտմեցան ծնողք նորա : Եւ յետ ստեալ միոյ ասեն ցնա . հրանայեա որ զի գայ փոքրիկն և տեսանեմք զնա : Եւ կոչեաց արամն եղբայր մի և ասէ ցնա . կոչեա զփոքրիկն : Իբրեւ մերձեցաւ առ ծերն, աստակեաց զնա և ասէ . ո՞վ կոչեաց զքեզ, երթ 'ի խուցն քո : Իարձեալ տրտմեցան ծնողք նորա և ասեն . աւազ թէ ոչ էր եկեալ մեր այսր : Իսկ յետ ստեալ միոյ շարժեալ 'ի բնութիւն անտի, ասեն ցաբանն . հրանայեա որ գայ փոքրիկն : Իսկ եղբոր մի . կոչեա զնա : Իսկ յորժամ՝ մերձեցաւ առ ծերն, աստակեաց զնա և ասէ . ո՞վ կոչեաց զքեզ, երթ 'ի խուցն քո : Եւ իբրեւ զնաց ստեալ մի, կոչեաց զնա արամն և կալեալ զձեռան նի նորա ետ ցծնողն իւր և ասէ ցնոսա . ահա ասիկ որ զքեզ ձեր եղև միայնակեաց : Եւ յայնժամ՝ ծնողքն օգտեալք յոյժ գոհացան զնոյ 'ի յառաջումն աղայոյն վկայութիւն արատան : Եւ արդ մեք աղօթեացուք հասանել յայնպիսի խոնարհութիւն օգնութեամբն նոյ :

Ի՞նչ 'ծերն . յամենայն փորձանա մի մեղադրեա մարդոց . այլ քեզ ասա՝ եթէ այս ամենայն վասն մեզաց իմաց եկն 'ի վերայ իմ :

։ Ասաց ծերն . յամենայն փորձութիւն որ գիպեցին քեզ, մի մեղադրեցեա աչում, այլ մեղադրեա անձին քում և ասա՝ թէ վասն մեզաց իմաց եկն :

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգմանութիւն

ՔՆԱՑՈՒ ռանք 'ի հարցն առ հայրն Մատանիտա, և էր և հայրն Յովսէփ ընդ նոսա. և կամեցաւ հայրն Մատան փորձել զնոսա, և առեալ 'ի մէջ զբանս զրոյ տխաւ հարցանել ընդ նոսա, այլ յառաջ 'ի փոքրագունիցն նոցա սկսաւ հարցանել և ասէ՝ Թէ զինչ է զօրութի բաւնիս այտորիկ. և իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ ասէր բաւ իւրում զօրութե։ Իսկ ծերն ասէ ցմի մի 'ի նոցանէ. գեռ ևս ոչ գիտէք զնա։ Յետոյ եկն հարցանելով 'ի ծերաբայնս նոցա. և հարց ցհայրն Յովսէփ և ասէ. գառ ոչ պէս կարծես զբանս զայս։ Եւ նա ասէ. ոչ ևս գիտեմ և ոչ իմանալ կարող եմ զայդ։ Իսկ հայրն Մատան. ճշմարիտ հայրն Յովսէփ եգիտ զնա՝ որ ասացն Թէ ոչ գիտեմ։

Եւ ըսէ ռանք 'ի հարցն ունէին սովորութիւն մի անգամ յամին ելանել առ հայրն Մատանիտա. և երկուսն 'ի նոցանէ մինչ ելանէին, հարցանէին զնա վասն խորհրդոց իւրեանց և վասն փրկութե անձին. իսկ միւսն լռէր միշտ և ոչ ինչ հարցանէր։ Սկիւի բազում ժամաւ նակաց ասէ զնա հայրն Մատան. ահա այսքանի ամ է զի գաս աստ և ոչ ինչ հարցանես ցիս։ Եւ պատասխանի ետ և ասէ. բաւական է ինձ տեսանելն զքեզ միայն յօգուտ ինձ։ Եւ յսպիսի է խոնարհութիւն։

Եւ ըսէ հայրն Մատանիտա 'ի մինչ հանդերձեալ էր փոխադրիլ յաստեացս հայրն Մատանիտա, պատուիրեաց մեզ և ասէ. մի հոգայք վասն իմ առնել ինչ սէր, զի ես Թէ արարի ինչ բարի յերկրի, զայն գտանելոց եմ։ Եւ իբրեւ մերձ էր ննջել զբուն արդարոց, շփոթեցան աշակերտք նորա, և նա ասէ. լռեցէք, զի ոչ ևս մերձեալ է

ժամն, այլ մինչ դայցէ՝ ես ասացից ձեզ. բայց դատաստան պահանջեսցի՝ ի ձէնջ առաջի ակոռոյն Վշի, եթէ տայէք ումեք զհարմին իմ: Եւ նոքա ասեն. և զինչ արասցուք: Եւ ծերն. կաշեալ տոռն յօտո իմ քարշեալ ընկեցէք յանապատի: Եւ դո այս երանելի և սուրբոց այսպիսի բարւոք խոնարհութե չափ հասեալ էր՝ որ այսպէս պատուիրէր զսուրբ մարմնոյն: Եւ այսպէս պատուիր միշտ ծերն՝ թէ յորմէ հետէ ելի աստ, ի վերայ բաշի գրջացի բազում անգամ, այլ ի վերայ լուծեան ոչ երբէք: Իսկ իբրեւ մերձեցաւ մահն սրբոյն, սկսաւ լալ և ողբալ: Եւսեն եղբարքն. ճմարիտ և դժ ևս երկնիս ի մահուանէ, հայր: Եւ նա ասէ. ճմարտութիւն ասեմ, եղբարք, և տէր գիտէ, զի այս երկիւղ որ այժմն է՝ ի սրտի իմում, միշտ ընդ իս էր յայնմ հետէ որ եկի ի կրօնաւորութիւն: Օ այս ասացեալ ննջեաց զինչ արգարոց երանելին Մրտէնի: Իսկ իբրեւ լուաւ հայրն Պիմէն եթէ ննջեաց հայրն Մրտէնի, ողբաց և ասէ. երանի է քեզ, հայր Մրտէնի, զի ողբացեր զանձն քո յաշխարհիս յայտնիկ. զի որ որ աստ ոչ ողբասցէ զանձն, ի հանդերձեալն ողբասցէ. զի կամ աստ կամու, և կամ անդ անհայ վասն տանջանացն պարտիմք ողբալ:

ՊԵՏՐԻ հայրն Վանիել և զայս՝ եթէ կոչեաց երբեմն հայրն Մրտէնիս զհայրն Մղեքսանդրոս և զՕղիւլէ և ասէ ցնտա. գիտեմ զի պատերազմին ընդ իս դեք, այլ ոչ գիտեմ եթէ յափշտակիմ ի նիրհումն. արդ աշխատեցարուք ընդ իս յայտ՝ գիշերի և պահեցէք զիս, զի մի ննջեցից ի հսկումնս յայս: Եւ նստան յերեկոյն մինն ընդ աջմէ նորա և միւսն ընդ ահեկէ լուծեայն, և ասէին՝ թէ մեք ննջեցաք և զարթեալք, և զիս ոչ իմացաք թէ ննջեաց բնաւ. իսկ առաւօտուն ոչ գիտեմք թէ կամու արար զայս և թէ բնութիւն ննջեաց, նժ գիտէ. քանզի կափոց զաշն և ճնեաց երիցս անգամ, և բացեալ զաշն յարեաւ վաղվաղակի և ասէ անգոհ ձայնիւ. ես ննջեցի, այո՛ ես ննջեցի: Եւ յայտնի որ էր երանելին Մրտէնիս:

ՀԱՅՐԸ Մղաթոն մինչ փոխադրիլ մահուամբ հանդերձեալ էր, եկաց նա զաւուրս երիս ի բաց ունեւորէ զաշխարհ և բնաւ ոչ շարժէր զնոսա: Իսկ եղբարքն խթեցին զնա և ասացին. ո՛ր իցես արդեօք, հայր Մղաթոն:

Իսկ նա ասաց նոցա . առաջի դատաստանին այ կամ ես , որդեակք : Իսկն ցնա . նա դու . ես երկնիս , հայր , 'ի ժամէն յայնմանէ : Եւ նա ասէ նոցա . ես ըստ կարի ի մում ճգնեցայ պահել զպատուիրանս այ , այլ սակայն յամենայնի մարդ եմ , և ոչ զիտեմ թէ զործք իմ հա . ճոյ եղեն այ թէ ոչ : Իսկն ցնա եղբարքն . և ոչ յուսա . նաս դու 'ի գործս քո թէ հաճոյ են այ : Իսկ ցնոտա ծերն , ոչ իշխեմ վստահանալ մինչև կացից առաջի այ , քանզի այլ ազգ դատաստանք այ և այլ ազգ մարդկայինք իցեն : Եւ իբրև կամէին այլ ազգ ինչ խօսել , ասէ . ա . զաչեմ մի ինչ խօսիք ընդ իս 'ի ժամս յայս , զի ոչ կա . րեմ լսել : Եւ առ ժամայն կատարեցաւ ուրախութիւն խա . տելով ընդ հրեշտակն որք եկեալ էին տանել զհօգի նորա յերկինս :

ԻՍԵՆ ԳՏԱՅՐԻՆ ԻՄԵՆԱ . զինչ իցէ նեղ դուռն և ան . ձուկ ճանապարհն որ գրեալ է : Եւ պատասխանի ետ և ասէ . դուռն նեղ է բռնադատելն զանձն և զսար խոր հաւքոյ հատանելն , և թողուլ զկամս իւր և հետեւել կամացն այ , զի կարող լիցի ասել՝ ահա մեք թողաք զա . մենայն և եկաք զհետ քո :

ԻՍԱՑ ՀԱՅՐԻՆ ՊԻՄԷՆ՝ ԵԹԷ ԳՆԱՅ Եղբայր մն առ հայ . րն Իմնաս և ասէ ցնա . հայր , ասացես ինձ բան : Եւ եկաց առ նմա աւուրս եօթն , և ծերն ոչ խօսեցաւ ընդ նմա ինչ : Եւ իբրև յուղարկէր գնա , ասէ ցնա . գնա . ցես և զգոյշ լիցի անձին քում , քանզի յաւուրս յոյ . տախի մեղքն իմ եղեն պարիսպք խաւարայինք ընդմե . ջելով ինձ և այ իմոյ : Օ այս զեղբօրէն պտէր՝ իւր հա . մարելով զմեղքն նորա , զի խմաւոր էն հօգիւ արարցն :

ՀԱՅՐԻՆ ԵՆԻՍԻՆԵՆԱՅ ԿԱՏԱՄԵՆԱՅ ՄԵՂ՝ ԵԹԷ ՀԱՅՐԻՆ Ի . նուք և հայրն Պիմէն և այլ եղբարքն նոցա միոյ մեր ծնունդ էին և 'ի միառն եղեն կրօնաւորք 'ի Սիւտէ : Եւ յորժամ եկեալ ընդդէմն աւերեցին զՍիւտէ , քնա . ցին նոքա 'ի տեղին յայն որ կոչէր Տերեմութ , և կա . ցին անդ աւուրս ինչ մինչև խնդրեսցեն թէ ուր բնակեա . ցեն , և մտեալ կային 'ի տաճար կողոյ : Իսկ հայրն Ի . նուք ԳՏԱՅՐԻՆ ՊԻՄԷՆ . արացես սէր , ես և դու և այլ եղբարք մեր իւրաքանչիւր առանձին կացցաւք և հսկեա . ցաւք զեօթնեալս զայս , և մի տեսցաւք զմիմեանս մինչև տէր ցուցնէ՝ թէ ուր պարտ իցէ կեալ մեզ : Իսկ հայրն

Պիւմէն. այդպէս որոտացաւ օրպէս ասացերդ : Եւ կացին լուսալ առանձինն իւրաքանչիւրն : Եւ էր 'ի տաճարին յայն տրձան կոոց մեծ կանգուն . և յառնէր ընդ առաւօտն հայրն Միւր և հաւաքէր քարս և քարեօծէր զերեսս կոոցն քարամիջ յառաւօտն մինչև յերեկոյն , իսկ յերեկոյն ասէր յկուսն . Թողու թ' արասցես ինձ , զի արամեցուցի զքեզ : Եւ Լլաւ եօթնեանն այն , և նա զայն արար հանապաղ . Իսկ յաւուր շարաթաւ ժողովեցան 'ի միասին դարձեալ : Իսկ հայրն Պիւմէն ցհայրն Միւր . տեսանէաք զքեզ զայս եօթն աւուրս զի հարկանէիր քարամիջ զերեսս այս կոոց զօրն ողջոյն , իսկ յերեկոյն անկեալ յերկիր խնդրէիր Թողու թ' 'ի սմաւնէ , և զիսորդ հաւատացեալ մարդ , և ևս առաւել կրօնաւոր որ կրկնեսցէ ծուր կոոց և խնդրեսցէ 'ի նմանե Թողու թ' : Իսկ ցնա ծերն . զայս՝ օրինակ ձեզ արարի , եղբարք , զի մինչ տեսանէիր զիս կոծեալ զերեսս նորա՝ մի թէ խօսեցան ինչ կամ բարկացաւ : Իսկ Պիւմէն՝ ոչ : Եւ մինչ կրկնեալ ծուրն խնդրէի Թողու թ' մի թէ շփթեցաւ ինչ և կամ ասաց ոչ ներել ինձ : Իսկ Պիւմէն՝ ոչ : Իսկ ծերն . պապէս և մեք եղբարք եօթն եմք , և եթէ կամիր կեալ 'ի միասին՝ եղերաւք իբրև զկուսքս զայս քորեղէն , որ ոչ 'ի վերայ անարգանաց և ոչ 'ի վերայ փառաց ևս շփթեցաւ կամ շարժեցաւ սա 'ի բարկութի ինչ . իսկ եթէ ոչ կամիր պապէս տանել , ահա չորս դռանք են տաճարիս , և իւրաքանչիւր որ 'ի մէջ ելեալ գնացէ օր և կամեսցի : Իսկ նորա իբրև լուսն զայս , անկեալ առ ոսո նորա ասն . որպէս կամիս , այնպէս արտացոլ և լուիցուք զինչ և ասացես զու : Եւ ասէր հայրն Պիւմէն՝ եթէ բնակեցաք 'ի միասին խոնարհաւթ միմեանց զամենայն աւուրս կենաց մերոց , և առնէաք զամենայն զոր ինչ ասէր ծերն , և կացուցաք զամեն 'ի մէջ 'ի կանտան մեզ , և զոր ինչ գնէր առաջի մեր՝ այն էր կերակուր մեր , և ոչ որ իշխէր 'ի մէջ խնդրել այլ ևս ինչ կամ խօսել կամ ոչ ճաշակել զառաջի եղեալն , և կացաք 'ի միասին զաւուրս մեր խաղաղութի հանգրտեամբ և արախութեամբ :

Իսկ հայրն Սեբասի . ոչ կարեմք իջանել մեք 'ի կենալդ զմեզ խոնարհութի , եթէ ոչ նախ ձգեսցաք 'ի բաց զառաւելի հոգւոց զմանք բեռն ամբարտաւանութե .

զի եթէ չգնեսցուք յայս, գտցուք զխոնարհութիւն։ Մի ասասցուք թէ այս ինչ ոչ փեսասացէ մեզ, զի ամենայն ինչ որ օգտեցուցէ զմեզ՝ նա նորին հակառակն փեսասացէ, որպէս և տէրն ասէ՝ թէ որ ոչ ժողովէ ընդ իս՝ ցըրուէ։ Եւ քանզի որպէս կնիք զի զոր ինչ դրոշմաւ անի՝ զայն նկարեացէ ուր և կնքեացէ, այսպէս և գործք դրոշմաւ նկարին՝ ի հոգիս։ Եւ զի եղիցին տեսակք քօ և հանդերձք և գնացք և նստել և կերակուր և կեալ և անկողին և օդ և ամենայն պատրաստութիւն և տուն և ամենայն անօթք նորին նուաստ և արհամարհեալ։ Եւ յայտն և աղօթք քօ և սաղմոսերգութիւն և կեանք ընդ ընկերին՝ ամենայն նուաստ և հեղ եղիցին։ Մի խօսեացիս մեծամեծս և մի հոգեւորականս և մի գող ձայնիւ, և մի յանդէպ ժամու ասասցես և կամ գործեսցես ինչ, և մի երգելով աղօթէր և մի հպարտութիւն պատասխանէր. այլ յամենայնի՝ ի բանս և ի գործս առցես զմեծսն և տացես զփոքունս։ Եւ քաղցր լեր առ բարեկամսն և հեղ առ հնազանդեալսն քեզ և անյիշատար առ յանդգնեալսն և մարդասէր առ խոնարհսն, և մի թարիչ լեր վշտացելոց և տեսուչ հիւանդաց, և մի արհամարհէր զզք ի մարդկանէ, և քաղցր լեր ի խօսելու բախ և դաշն ի պատասխանել, և բարեխօս յամենայնի և հեշտրնկալ ընդ ամենեսեան։

Եւստ հայրն Մովսէս ցհայրն Օպարիա. առա ինձ բան ինչ, որդեակ։ Իսկ նա անկաւ առ ոտս նորա և ասէ. և դու ընդ իս հարցանես, հայր։ Եւ քնա ծերն. հաւատա ինձ, որդեակ, զի տեսանեմ զշնորհս հոգւոյն սրբոյ հանգուցեալ ի քեզ, վասն ոյնորիկ հարցանեմ։ Իսկ Օպարիա իբրեւ յայ հրամայեալ նմա՝ առեալ զկնիւղ իւր ի գլխոյ իւրմէ ընկէց ի գետին, և կոխէր ոտիւքն զնա և ասէր. եթէ դք այսպէս ոչ կոխեալ խորտակեսցէ զանձն իւր ի ձեռն վերջին խոնարհութեն և յածութեն, ոչ ևս կարող իցէ նա կրօնաւոր լինել։

Եւստ հայրն Եսայիաս. սէր երկրաւոր մեծութե և փառաց ծնանի զտոութիւն, իսկ խոնարհութիւն ծնանի զերկիւղն այ ի սրտի. և դու մի կամեսցիս սիրելի մեծամեծաց լինել և իշխանաց աշխարհի, զի մի զրկեսցիս ի փառայն այ։ Եւստ դարձեալ. յորժամ կացցես յաղօթք, եթէ խոնարհութիւն արասցես և զանձն քօ անար-

ժան համարեցիս, ընդունելի են նոյ, իսկ եթէ ամբար-
տաւան իցէ սիրտ քո և յիշեսցես զայլ որ ծոյլ և դա-
տեսցես զնա, ընդունայն է ազօթք քո, Վարձեալ ա-
ռէ. ընդէր երանելի իցէ խոնարհն. վասն զի ոչ ունի լե-
զու բամբասել զոր կամ ընդգիտանալ զբեղին իւրոյ,
և ոչ աչա ունի զի տեսցէ զարակատութի ընկերին. ունին
ոչ ունի զի լուիցէ զանագուտան. նա և ոչ բերան ունի
չարախօսել զոր կամ զեղբայր իւր, և ոչ քննել զայլոց
չխանցանս, այլ միայն զմեզս իւր. և խաղաղարար իցէ
առ ավենեստան ըստ բանին տեառն. և ոչ վասն այլոց
ուժեք առնէ զայս, այլ վասն տեառն. բայց այս իցէ ի-
բաւացին, զի եթէ պահեսցէ որ զվեց աւուրբք և զամե-
նայն առաքինութիս կատարեսցէ, այն ամենայն առանց
խոնարհութե ոչ ինչ են և վայրապար յոյժ: Վարձեալ
առէ. որ որ ստանայ զխոնարհութի, տեսանէ նա զմեզս
իւր. և որ չօգայ զհետ խոնարհութե և ողբոց, արտաք-
սենս աղբա ՚ի սրտէ նորա զամենայն չար խորհուրդս, և
մատչանեն զանձն նորա ամենայն առաքինութիւն. և որք
ուժիցին ողբք և խոնարհութի, ոչ ևս յաղթեսցեն զնա
պատկառանք մարմնականք. այլ արհամարհանք զոր ար-
համարհիցի նա ՚ի մարդկանէ, զէն նորա լիցին և պա-
հեն զնա ՚ի սրտմտութի և ՚ի չարի չար հատուցանելոյ,
և առաւացէ համբերել ամենայն չարեաց. և յայսց ա-
մենայնէ ոչ ինչ մեղքնայ ՚ի խոնարհն: Վասց զարձեալ.
տեսնանել առաջի նոյ գիտութիւն և հնազանդել պատուի-
քանացն խոնարհութիւն, բերէ ՚ի մարդ զսէրն նոյ և զան-
ախտութի. իսկ խոնարհութի է համարել զանձն մե-
ղաւոր քան զամենայն մարդ, և արհամարհել զինքն իւ-
րեւ եթէ ոչ երբեք բարի գործեալ իցէ: Եւ գործք խո-
նարհութե այս ինչ է, լռութի միշտ, և ոչ պատերազ-
մել ընդ ումեք և ոչ ումեք հակառակիլ, և հնազանդել
բոլորից, և ՚ի խոնարհ նայել ակամբ միշտ, և առաջի ա-
չաց ունել միշտ զմահ, և անսուտ գոլ ՚ի բանս, և ոչ
դիմարմանել աւագացն և ոչ հաստատել զիւր բանն, և
ունել հոգիերութի մտաց և ատել զհանգիստն և համ-
բերել անարգանաց, և արթուն և զգաստ լինել, և հա-
տանել զկտան իւր և ոչ բարկանալ ումեք, ոչ ունել նա-
խանձ կամ հեռ, և պարապել զօրհանապաղ յողոս. այս
է չար խոնարհութի. և զի որ ստանայ զխոնարհութի,

Նա յանձն իւր ժողովէ զյանդանս եղբօրն և ասէ՝ ես մեղայ. իսկ որ աստեայ զեղբայրն, զանձն իմաստուն և արգար ասէ, և յամօթ առնէ զեղբայրն. իսկ որ զանձն պատկառէ, նա այլում ոչ վնասէ: Վարձեալ ասէ. մի խօսեսցի լէզու քո, այլ գործք քո, և եղիցին բանք քո խօնարհ քան զգործս քո. և մի ինչ խորհեցիս արտաքոյ մտաց, և մի վարդապետեր արտաքոյ խնարհութեւ, որպէս զի կարացէ ընդունել երկիր զսերմն քո: Եւ քո զարձեալ. ոչ իցէ խօսելն իմաստութի, այլ իմաստութի իցէ ճանաչելն զժամանակ խօսելոյն թէ երբ իցէ ժամ խօսելոյ. և զբանն իմաստութի լսէ և իմաստութի խօսեսցիս, և զգոյշ լեր նախ քան զխօսելն քո, և տուր պատշաճ պատասխանի, և ՚ի գիտութեւ տղետ լեր գա՛ զի զերծցիս ՚ի բազում վշտաց. քանզի ինքն իւր բարդէ վիշտս՝ որ ցուցանէ զանձն իմաստուն, վասն այսորիկ մի պարծեսցիս ՚ի վերայ գիտութեւ քո. զի ոչ որ գիտէ որպէս է և ոչ բնաւ. և կատարումն ամենայնի պատկառանք է, իսկ խոնարհելն՝ քո ՚ի ներքոյ ընկերին ընդ անմիաւորէ զբեղ:

Եւ յարձեալ հայրն յայնչիս վասն խնարհութեան. յիշեսցուք, եղբարք, զայն որ ոչ ունէր ուր զնէր զգլուխ իւր. և ՚ի միտ առցես, եղբայր, և մի բարձրամտեսցիս. տես թէ ով էր և կամ զինչ եղև վասն քո. թագաւոր էր և եղև օտար և պանդուխտ վասն քո: Ով անպատմելի մարդասիրութեւ քո, տէր. ընդէր այդպէս խոնարհեցար յաղաքս մեղուցեալ ծառայիցս, մինչ զի արարիչդ ամենայնի ոչ ունէիր ուր զգլուխդ դիցես. իսկ մեք ապերախտքս և ամենայն նուաստ և անարգ խնարհութեւն արժանիքս՝ մեծութեւ և պարուոյ ցանկալի անցաւորիս: Եւ ընդէր շփոթեալ ես, ով եղիցի մարդ, և զինչս ժողովես, և ընդէր կուրացեալ ես անառակութեամբ, և կամ ընդէր հետեւեալ ես պատրանաց կենցաղոյս, և ընդէր ոչ ստանաս զհանգեծեալ բարեան: Եւ ընդ զայս անձնեացես, և զաւարտման ընտրեսցես:

Եւ յարձեալ ոմն տապ ցհայրն իմաստորէ՝ եթէ կամիմ կատարել զպատուիրանս աստուծոյ: Եւ քո ծերն՝ եթէ հայրն իմաստունս երբեմն ասաց եթէ կամիմ գնել ընդ խորհուրդ իմ ընդ զսերմն աստուծոյ: Եւ տարեալ զաղբիւրս իւր ՚ի փռան՝ արար հացս, և խնդրեալ աղ-

քառս և եղիտ անդ և ետ նոցա զհացն իւր : Եւ ետալ և այլք խնդրեցին , և զի ոչ մնաց հաց՝ ետ նոցա զարփ-
րիքան իւր . իսկ և այլք ևս խնդրեցին , և նոցա ետ զայն
որ զգեցեալն էր , և ինքն մերկ եմուտ 'ի սենեակն , և
էսած զմիջովքն զթիկնոցն իւր , և մեղադրէր անձին և
ասէր՝ Թէ ոչ կարացի կատարել զպատուիրանս ւնյ : Իսկ
եթէ և դու այնպէս կարասցես տանել , դեռ ևս պարտիս
ասել՝ ոչ կարացի կատարել զպատուիրանս ւնյ . զի կա-
տարել պատուիրանացն խոնարհութիւն է , յորում հանդ-
էի անձ 'ի հեղս և 'ի խոնարհս . և որ կատարէ զխոնար-
հութիւն , քատարէ նա և զամենայն պատուիրանս . և որ
ոչ ունի զխոնարհութիւն , ոչ ունի նա և զայլ ամենայն
պատուիրան . զամս զի ոչ են ընդունելի առանց խոնար-
հութեամենայն առաքինութիւնք առաջի ընդունողին
Վիսի : Իսկ եղբայրն այն խոնարհեալ երկիր եպադ , և
շահեալ գնաց ուրախութեամբ :

ԳԵԱՅ Երբեմն թէոփիլոս եպիսկոպոսն 'ի լեւոն՝ Լի-
տրիոյ , և եկն հայր լերինն առ նա 'ի տեսանել գնա : Լի-
տէ եպիսկոպոսն ցծերն . զինչ գտեր գործ մեծ 'ի կրօնս
յայտ , հայր : Լիտէ ծերն . զայն զի զիցէ մարդ զմեղս 'ի
մար , և նախատէ և պատկառէ զինքն : Լիտէ թէոփիլէ .
ձեռնարկաւ ձանապարհ փրկութեան այդ է :

ԼԱՅՆ Ինքն թէոփիլէ եպիսկոպոս գնաց երբեմն 'ի
Լիտէ , և ժողովեցան առ նա հայրն և եղբայրն , և ա-
սեն եղբայրն ընդ հայրն՝ Լիտիոյ . ասացես , հայր , բան
ինչ եպիսկոպոսին , զի շահեցի 'ի քէն : Լիտէ ծերն . ե-
թէ ոչ շահեցի նա 'ի լուութենէ խնկ , և ոչ 'ի բանին
շահեցի : Եւ այնքամ ասեն . այդ լուութիւնն իցէ գործ
խոնարհութե և շահեցուցանող և սիրելի ամենեցուն :

ԼՐԵՐ մայրն թէոփորա՝ եթէ ոչ ձգնութի և ոչ տըբ-
նութի և ոչ այլ ինչ աշխատանք առաքինութե կեցու-
ցանել կարիցէ զմարդ իւրե քիտնարհութիւն : Վիտի
էր ուրեմն միայնակեաց ոմն որ հալածէր զդեռ 'ի մարդ-
գանէ , և հարցանէր ցնասա թէ որով առաքինութե ե-
րանէք քաւք , միթէ պահօք երանէք : Լիտէ դէն . մեք բը-
նառ ոչ ինչ ճաշակեմք : Իսկ ծերն ասէ . հակութեամբ :
Լի գէն ասէ . մեք բնառ ոչ ննջեմք : Լի ծերն ասէ .
միայնակեցութեամբ : Վեւն ասէ . մեք միշտ յամսապա-
տի չըջեմք : Լիտէ ասէ . և միդ որով իւրե երանէք քաւք :

Եւ դեն ասէ. ոչ ինչ հարածէ և ոչ յաղթէ մեզ ինչ այլ այնպէս իբրև խոնարհութիւն. զի նովիմք հալածիմք մեք, և նոյն ինքն խոնարհութիւն է որ կորուսանէ զմեզ իսպառ. Եւրդ տեսանեն թէ իրպէս յաղթող է գիւաց և կորուսանէ զնոսա խոնարհութիւն:

Եւ իսկ հայրն Յոհաննէս կարճահասակն՝ եթէ խոնարհութիւն է դուռն երկնից, և հարքն մեր բազում պատկառանք և նախատանք մտին ուրախութիւն՝ ի քաղաքն նոյ կենդանւոյ. զի խոնարհութիւն և երկկեղն նոյ վերագոյն են քան զամենայն առաքինութիւն: Վարձեալ ասէ. ով վաճառեաց զՅովսէփ: Եւ պատասխանի ետ եղբայրն և ասէ. եղբարքն նորա վաճառեցին: Եւ սէ ծերն. ոչ, այլ խոնարհութիւն նորա վաճառեաց զնա. զի կարող էր ասել ցգնողն՝ եթէ եղբայր սոցա եմ, այլ լուեաց և խոնարհութիւն վաճառեցաւ, և վասն խոնարհութեան նորա արար զնա նոյ իշխան ի վերայ երկրին եւ զիպտացոց: Վարձեալ ասէ. մի թողցուք զնոսն թեթեւ՝ որ է մեղադրել անձին, և մի բարձցուք զծանոն՝ այսինքն է արդարացուցանել զանձն: Եւ իսկ հայրն Յոհաննէս Զերմեռանդ էր հողւով, և զնաց ոմն առ նա և ետես զի հիւսեր զսիրայ և գովեաց զձեռագործս նորա, իսկ նա լուեաց, և եղբայրն այն զարձեալ գովեաց, և նոր զարձեալ լուեաց: Իսկ յերրորդումն իբրև գովեաց, ասէ նա ցեկեալ եղբայրն. ով եղբայր դու, աւտի պատու հեցար՝ մինչ եկիր դու զնոս հանել յինէն: Եւ այսպիսի խոնարհութեան էր երանելին, զի զգովտանութիւն թշնամութիւն համարէր ինքեան:

Եւ իսկ ոմն վասն նորա. ով իցէ Յոհաննէս որ խոնարհութեամբ իբրով կապեաց զամենայն յիկոսէ՝ ի յայն փառքու ձկոյթն իւր:

Եւ իսկ հայրն Յոհաննէս կարճիկա այս՝ եթէ ծեր ոմն հոգևոր արգելեաց զինքն ի խցի, և էր ինքն մեծատուն յայտ և փառաւորէր ի մարդիկանէ: Իսկ հարքն պատուիրեցին նմա և ասեն. ահա ոմն ի սրբոց փոխադրիլ մերձ է, եկեսջիւր ի տեսանել զնա նախ քան զնահ նորա: Եւ նա խորհէր ի մտին և առէր. եթէ եղանեմ ես ի առեւ, գան առ իս ամենեքեան և փառաւորեն զիս և ոչ ևս այլ հանցեաց աստ, այլ զնացից ի գիշերի քաղաւ և ծուծուկ յամենեցունց: Եւ իբրև ել ի գիշերի՝ և տեսեկէ

Խաբէ՛ զի ծածկեսցի յամենեցունց, յայնժամ ահա առաքեցաւ յնց հրեշտակս երկուս՝ ունելով զամբարս 'ի ձեռին, և վառեալ տանէին առաջի նորա, և ահա ամենայն քաղաքն ընթացաւ առաջի նորա : Եւ որչափնա ջառայր փախելէ 'ի փառաց, այնչափ այլ առաւել ևս փառաւորէր նա յնց : 'ի մարդկան փառաց փախելով եհաս փառացն նց ըստ բանի տեառն որ ասէ՝ եթէ որ խոնարհեցուցանէ զանձն, բարձրացցի :

ԸՍԱՑ Հայրն Հոհաննէս թեբայեցին՝ եթէ պարտ է կրօնաւորին նախ քան զամենայն առաքինութի խոնարհութի ստանալ, և զինա է առաջին պատուիրան փրկչին որ ասէ՝ երանի աղքատաց հոգւով, զի նոցա է արքայութիւնն երկնից :

ԸՍԱՑ Հայրն Պիմէն վասն հօրն Խսիդորի՝ եթէ հիւսէր զարմաւ զգիշերն ողջոյն : Եւ ասէն յնա եղբարքն . հանգիցես, հայր, մի դատիր յոյժ զի ծերացեալ ես, Խսկ նա ասէր . թէ հրկեղ առնեն զիս 'ի գործէ և հոսն ըզմոխիրս ոսկերացս, և ոչ յայնժամ շնորհս ունիցի, թող թէ աշխատիլ ինչ : Իսէր վասն նորա դարձեալ՝ եթէ յորժամ բերէին խորհուրդք նորա եթէ մեծ ոմն ես դու, նա ասէր ցնոտս . մի թէ իցեմ ես իբրեւ զհայրն Ինտոն կամ իբրեւ զհայրն Պամբոյ և կամ իբրեւ զայլ հարսն . և խոնարհէր սովաւ : Եւ իբրեւ հակառակեալ ասէին խորհուրդքն՝ եթէ զինի այսր ամենայն վշտաց 'ի տանջանս գնալոց ես, ասէր ցնոտս պատասխանի . թէ որէտ 'ի տանջանս գնալոց եմ, սակայն դուք 'ի ներքոյ իմ գտանելոց էք ստուգապէս : Իսէր նա դարձեալ՝ եթէ որովհետեւ այսչափ մեծ իցէ բարձրութի խոնարհութե, և այսչափ դժուարին է անկանել 'ի հպարտութի, սպասազաւեմ զձեզ, եղբարք, զի զմինն կայցուք և 'ի միւսոյն փախիցուք :

ԵՂԱՍԵՐ ոմն եհարց զհայրն Կրօնոս և ասէ . որով օրինակաւ ստանայ մարդ զերկիւղն նց : Իսէ ծերն . որպէս կարծեմ ես եթէ այսուիկ ստանայ մարդ զերկիւղն նց, զի փախիցէ յամենայն ըզձայեաց և հանդուտեանց մարմնոց և տացէ զինքն յաշխատութի որչափ կարողութի է, և յիշեսցէ զոր որոշման հոգւոյ իւրոյ 'ի մարմնոյ, նա և զոր ահեղ դատաստանին նց և զհատուցումն :

ՊԱՏՄԵՐ մեզ հայրն Կարիոն՝ եթէ մինչ նստէի ես

ի լեռան Սինայի, էր անդ եղբայր մի ընտրեալ և ճիշտաւոր յոյժ, այլ և զեղեցիկ տեսեամբ և կատարեալ հասակաւ և յորժամ գայր յեկեղեցին յաղօթման, զգեցեալ ունէր նա պատառատուն հանդերձ և փոքր ինչ արարեգօտ: Հաւուր միոջ տեսի ես զնա յեկեղեցին այն պէս և ասեմ զնա. եղբայր, որպէս և այլ եղբարքն զգեցեալ զան յեկեղեցին՝ զգեցիր և դու և նմանեա ասցաւ իսկ նա ասէ ցիս. թողութի արա ինձ, հայր, ոչ ինչ ունիմ այլ զի զգեցայց: Եւ ես տարեալ ՚ի սենեակն ետու նմա հանդերձ՝ զամենայն որ ինչ պարտ էր, և յայնմ հեռէ զգնոյր և նա նման եղբարցն և երևէր իբրեւ զհրէշտակ անոյ: Եւ եղև երբեմն պէտք ինչ եղբարցն զի առաքեսցեն եղբարս տասն առ թաղաւորն վասն գործոց ինչ, և թուեցին և զեղբայրն զայն ընդ գնացողն յարքունիս: Իսկ նա իբրեւ բուռ, անկաւ առաջի հարցն, աղաչէր և ասէր. վասն սիրոյն այ՝ մի առաքէք զիս անդր, զի ես ծառայ էի իշխանի ուսման ՚ի սրաւաթին, և փախեալ եկեալ եմ աստ և թէ տեսանէ զիս, հանէ յինէն զզգեստս զայս և ծառայեցուցանէ զիս: Եւ հարցն հնազանդեալ բանի նորա արձակեցին զնա: Իսկ յետոյ ծանեաք զձնաբիտն յայնցանէ որք ձնապէին զնա և թէ էր նա եպարքոս ՚ի պրետորն արքային մինչ էրն յարքունիս, և զի մի ծանիցեն զնա և գտցէ փառս ՚ի մարդկանէ՝ և վասն այտորիկ պատճառէր նա զծառայն լինել: Եւ զի այսպէս ստիպէին սուրբքն յամենայն ժամ փախել ՚ի փառաց մարդկայնաց և հասանել փառայն ձոյ: Եւ ոմն էր ՚ի Սիրիոյ, որոյ անուն էր Իսարիոն, որ թողեալ էր ՚ի գիւղ երկուս որդիս և զկինն, և այնպիսեկն ՚ի կրօնաւորութի: Եւ զկին ժամուց ինչ եղև ամուսնացիս, և վշտացաւ յոյժ կինն այն, և յարուցեալ զնաց ՚ի Սիրիոյ և տարաւ ընդ ինքն զմանկանս իւր. իսկ էր մինն արու որ կոչէր Նաբաբիս, իսկ մեծն գուռ արր էր. և եկեալ նստաւ ՚ի հիւսանանէ ՚ի շամբս անցրեաց, ուր և ասիրութիւն էր կնոջ մարդոյ նստել և զերթեկէ եղբարցն տեսանել: Իսկ կինն նայէր տեսանել զեղբայր ոմն և կամ զորդի. և էր տեղին այն մարդի ՚ի բացեալ, և էր անդ եկեղեցի և աղաչէր ջրոյ և շաւիկն, և տեսին անդ զմիմեանս Իսարիոն և կինն իւր: Իսկ կինն ցհայրն Իսարիոն. դու միանձնացար, և արդ ամուսնացար:

տաստիկ է յՂգիպտոս, և որով մնուցից զորդին քո :
 Բ՛րէ Կարին . առաքեալ զգոսա առ իս : Եւ իբրեւ ա-
 ռաքեաց զնոսա, մանուկն եկաց առ հօրն իւրոյ . իսկ
 դուստրն դարձաւ առ մայր իւր, և իջին յՂգիպտոս 'ի
 տունն իւրեանց . իսկ ծերն մնուցանէր զմանուկն 'ի սե-
 նեակ իւր, և գիտէին ամենեքեան զի որդի էր նորա :
 Եւ իբրեւ սնաւ մանուկն և մեծացաւ, եղև տրտունջ 'ի
 մէջ եղբայրցն վասն նորա : Իբրեւ լուաւ հայրն Կարին
 զայս, առէ ցորդին իւր . Օ աքարիա, արի գնասցուք առ-
 տի, զի արտունջ է զմէնջ վասն քո : Բ՛րէ Օ աքարիա
 ցծեին հայր իւր . ստա գիտեն զի որդի քո եմ, և զի մնաց
 ևս աստ և տրտնջեն, եթէ այլուր գնասցուք ուր ոչ գի-
 տեն զայս, ոչ կարես ասել զիս որդի քո, գուցէ և անդ
 տրտնջեն առաւել : Բ՛րէ ծերն . արի գնասցուք 'ի լիւե-
 բայիդա : Եւ գնացին անդ : Եւ զկնի սակաւ աւուրց ե-
 ղև և անդ տրտունջ վասն մանկանն : Բ՛րէ հայրն ց . Օ ա-
 քարիա . գնասցուք դարձեալ 'ի Սկիտէ : Եւ իբրեւ եկին
 անդ, եղև դարձեալ տրտունջ վասն նորա : Յայնժամ
 գնաց մանուկն Օ աքարիա 'ի գիւղ մի ուր էր բորակ, և
 մերկացեալ նստաւ 'ի ծով բորակին՝ թաղելով զկնքն
 մինչև ցոնցաւն իւր, և արկանէր զբորակն զայն յերեսս
 իւր և 'ի վրոյն, և համբերեաց այնչափ մինչև կիզեալ
 սեւացաւ մարմ և մարմին նորա, և կորոյս զգեղեցիկութի
 մարմնայն և եղև որպէս զհնդիկ սեւա, և ապա ել անտի
 և զգեցաւ զհամոզերձ իւր և եկն առ հայրն, և նա ձայ-
 նին հազիւ ծանեաւ զորդին իւր : Իսկ իբրեւ եկն կի-
 բակէ և գնաց նա յեկեղեցին հաղորդիլ 'ի սուրբ խոր-
 հրդայն, յայտնեցաւ այն Խիդորէ քահանային Սկի-
 տոյ զոր արար մանուկն, և ետես զնա քահանայն և զար-
 մացաւ և առէ : Օ աքարիա մանուկ յանցեալ կիրակեկն
 իբրեւ զմարդ եկն 'ի հաղորդութի, և այսօր տեսանի իւ-
 րեւ զհրեշտակ ւայ . զի յայնպիսի գեղեցիկութեն զրկեալ
 զմարմինն եւ զկնքն յանարգութիւն սեւութե վասն խո-
 նարհութեան արտին :

ՍԵՏԻՐ մեզ հայրն Սակար վասն իւր՝ եթէ մինչ
 մանուկ էի և նստէի 'ի խցի յՂգիպտոս, կուտեալ զիս
 տարան 'ի քաղաքն և օրհնեցին քահանայ . և ես զի ոչ
 փառեի՝ յանձն տուաւ զայն, յախեալ գնացի յայլ յոե-
 ղի : Եւ այլ ոմն ԹԺԱՆԷՐ գուհիի տանէր և վաճառէր

զձեռագործ իմ՝ և սպասաւորէր ինձ : Եւ դիպեցաւ փորձութի կուտի ումեմն՝ ի գիւղն յայն, զի անկաւ ոմն ընդ նմա, և յղացաւ առ ժամայն : Եւ իբրեւ հարցին ծնողք նորա թէ ո՞վ արար զայդ ընդ քեզ, և նա ասէ . միայնակեացն այն որ նստի ի խցին : Եւ եկեալ ի գեղէն տարան անդր դիւ, և կապեցին ի պարանոցի իմում աղբով լի կճիճս և ունկունս կժոց և հրապարակեցին զիս այնպէս ջրճեցուցանելով ի փողոցս, և հարկանէին զիս ուժգին և ասէին . այս չար արգելական ծեր պղծեաց զկոյս մեր, հարցուք զսա հարցուք . և ձաղեցին այնպէս մերձ ի մահ զմարմին իմ : Իսկն ծերք գեղին . մինչև յերբ զանէք զգա, թոյլ տուք զի մի մեռցի : Եւ սպասաւորն իմ կայր յետոյ ամաչեցեալ, քանզի անարգէին զնա յոյժ : Իսկ ծնողք աղջկանն ասէին . ոչ թողցուք զգա մինչև տացէ երախաւոր անուցանել զկին իւր : Եւ եկաց երախաւոր ինձ սպասաւորն իմ, և գնացի ի խուց իմ և տայի որ ըստ օրէ զժախս կնոջ իմոյ : Եւ ասեմ ցանձն իմ . Դ՛ախարի, արդ աշխատեաց զի գտեր դու քեզ կին, և առաւել ևս զի անուցանել ունիս դու զնա : Եւ գործէի ես զցայգ և զցերեկ և առաքէի նմա : Իսկ իբրեւ և հաս ժամանակ ծննդեանն, յերկունս եկաց չարչարեալ զաւուրս բազումս և ոչ կարէր ծնանել : Հարցին ցնա ծնողքն իւր և ասէին . զինչ իցէ այն զի ոչ կարեա ծնանել : Իսկ նա ասէ . վասն այնորիկ դիպեցաւ ինձ այս, զի սուտ վկայեցի զծերոյն միայնակեցէ արգարոյն այն, և ոչ ճանաչեմ զնա, և վայ է ինձ զի զանպարտն դատու պարտեցի . այլ այս ոմն երիտասարդ արար զայն : Իսկ իբրեւ լուս զայն սպասաւորն իմ, զայր առ իս ստէպ և խնդութեւ և ասէ զիս . ոչ կարաց ծնանել կայս այն մինչև խառտովանեցաւ զուղիղն և ասաց՝ ոչ ճանաչեմ բաւականեացն և ոչ նա զիս, այլ սուտ վկայեցի և զբարտեցի զնա . և զի ահա գիւղն ողջ զան սառ, և բազում փառք և պատուով կամին ինզրել թողութի ի քէն : Իսկ ես իբրեւ լուայ զայս, զի մի հոգացին մարգիկ ու մոչեցեալ յինէն, փախեայ անտի և եկի սատ ի Կիւտէ . և այս է առաջին պատճառն իմ գալոյ և բնակեցոյ ի Կիւտէ :

Եւ Եւստի հայրն Պեղե՛ եթէ հնազանդ և քաջք և հեղ էր առամենեւեան հայրն Դ՛ախարի, և այնչափ մին

չև ասացին եղբարքն թէ ընդէր ես այդպիսի գիւրա-
լուր։ Իսկ նա ասէ։ զերկոտասան տմ աղաչեցի զտէր,
և ետ ինձ զչնորհս զայս, և դուք կամիք մերկացուցա-
նել զիս ՚ի տմանէ։

ԻՍԵՒՆ վասն հօրն Սաղարիտի, եթէ մտանէր որ առ
նա եղբայր իբրև առ մեծ և առաքինի ծերոց առաջի, ՚ի
հարցանելն նորա ինչ խրատ, ոչ ինչ տայր պատասխա-
նի։ Իսկ եթէ ասէր որ յեղբարոյն ցնա իբր թէ արհա-
մարհանօք՝ եթէ, ծեր, յորժամ յուզտն մշակէիր և գո-
ղանայիր զըտրական և ծախէիր՝ ոչ հարկանէին զքեզ
ուզտապանքն այնորիկ, այսոցիկ առնէր պատասխանի
խնդու թեամբ զինչ և հարցանէին։

ԻՅԼ երբեմն ՚ի վերայ կացեալ զեն սրով հօրն Սա-
ղարաց իբր թէ հատցէ զուտ նորա՝ և ոչ կարաց, այլ
յաղթեցաւ ՚ի խնարհութենէ նորա։ Եւ ասէր զեն.
վասն այն յաղթէք մեզ, զի մեք թէպէտ զամենայն ա-
ռաքինութիւն ունիմք, այլ զխնարհութիւն ոչ։

ԻՄԻՐ հայրն Սաղարի՝ եթէ մինչ մանուկ էի, ձանձ-
րացայ ՚ի նստելն ՚ի սենեկի, և յարուցեալ ելի յանա-
պատ և եղի ՚ի մօր թէ զոր որ տեսից անդ՝ հարցից ՚ի
նմանէ զբան շահու անձին։ և զիպեցայ մանկեան ումեմ
որ արածէր զարջառս, և ասեմ ցնա։ զինչ արարից, մա-
նուկ, զի քաղցեալ եմ։ Եւ նա ասէ ցնա։ կերիցես։ Եւ
ես դարձեալ ասեմ։ կերոյ և դեռ ևս քաղցեալ եմ։ Եւ
նա ասէ ցնա։ և դարձեալ ևս կերիցես։ Եւ ես ասեմ.
բազում անգամ ճաշտիցի և դարձեալ քաղցում ևս։
Իսկ նա ասէ ցնա։ մի թէ կշիցես դու որ միանգամայն զու-
տել խնդրես։ Եւ այս շահ եղև ինձ բազում և օգտեցայ։

ԻՍԵՒՆ վասն հօրն Սողոմոնի՝ եթէ յորժամ եղև
օտրիաւաք, ասէ ցնա եպիսկոպոսն։ ահա եղեր դու ա-
մենեկիմք օպիստակ, հայր Սողոմէս։ Եւ նա ասէ։ արտա-
քէ եթէ ներքոյ։ Եւ զի կամէր եպիսկոպոսն փորձել
զնա, ասէ ցարտասաւորս եկեղեցոյն։ յորժամ գացէ
Սողոմէս յեկեղեցին, արտաքսեցէք զնա, և տեսէք թէ
ինչ ասացէ։ Եւ իբրև եկն և եմուտ ծերն ՚ի խորանն,
բարկացան նմա և վարեալ զնա ասէին։ գնացես ար-
տաքս, հնդիկ և սեաւ դու։ Իսկ նա ելանէր և ասէր
ցանձն իւր։ Թէ լաւ և բարի ևս արարին քեզ, միտա-
մարթ և տեսաւ զեանման դու, զի մարգ ոչ ես և ընդէր

զնաս զու 'ի մէջ մարդկան։ Եւ իբրեւ ծանեան փորձիւ զձնարկաւ խոնարհութիւն նորա զի մարդ նոյ էր, պատուեալ զնա պատկառէին 'ի նմանէ։

Եւ յԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Սախէս և ասէ. յաւնայն աշխատութեց մարդոյ որ ռք առաւել օգնեսցէ նմա։ Իսկ ցնա ծերն. ան է որ օգնէ մարդոյն, որպէս և գրեալ է՝ Եւ ան մեր ապաւեն և զօրութի 'ի վերայ նեղութեց որ գտին զմեզ յոյժ։ Սատասխանի ետ եղբայրն և ասէ. իսկ պահք և տքնութիւնք և ճգնութիւնք զոր առնէ մարդ՝ զինչ վնիցի։ Իսկ ցնա ծերն. այս զօրութիւնք են որ խոնարհեն զհոգին. և զի գրեալ է՝ տես զխոնարհութի իմ և զվաստակ իմ, և Եւ թող ինձ զամենայն զմեզս իմ։ Եւ եթէ արասցէ զայսոսիկ մարդ, զթաւայր տէր 'ի վերայ նորա։ Եւ զղբայրն ասէ. ահա այր ոմն հարկանէր զմառայ իւր 'ի վերայ յանցանաց զոր առնէր, և զինչ պարտ է ասել և առնել ծառային։ Իսկ ծերն. Եւ իմաստուն իցէ ծառայն, ասէ՝ մեղայ ողորմեա ինձ, Եւ ասէ եղբայրն. և ոչ ինչ պատճառս զնել պարտ իցէ նմա։ Իսկ ծերն. ոչ, քանզի յորժամ յանձն առցէ զյանցանս իւր և ասացէ՝ մեղայ, վաղվաղակի Եւ թոցէ տէր նորա զմեզն զոր արարեալ էր։

Իսկ զհայրն Սատայէ. որչափ մերձեսցի մարդ յոմ, այնչափ մեղաւոր համարեսցի զանձն իւր. զի Եւ յոյնի մարդարէ յորժամ ետես զոմ, յայնժամ անարժան կոչեաց զանձն իւր։ Իսկ և ես իսկ մինչ մանուկ էի, կարծէի Եւ քործեմ ինչ բարի. իսկ արդ մինչ ծերացեալ եմ, տեսանեմ զի և ոչ մի ինչ բարի իցէ յանձն իմ։

Եւ յԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Սատայէ և ասէ. որպէս սկիտացիք առաւել առնեն քան զգրեալն յորէն, զի պիտի զԲՆԱՍԻՍՆ առաւել քան զանձինս իրեանց։ Իսկ ցնա ծերն. ես, որդեակ, դեռ ես և ոչ զսիրելին իմ պիտեմ առաւել քան զանձն իմ։ Իսկ եղբայրն շահեալ 'ի բանէ ծերոյն, ծանեաւ զխոնարհեցուցանել զանձն և ծածկել զառաքինութիւնն։

Իսկ զհայրն Յակոբ՝ Եւ ինչացի երբեմն առ հայրն Սատայէ, և իբրեւ ելի 'ի դալ, ասեմ ցնա՝ Եւ ինչացի 'ի տեսեալս։ Եւ ծերն ասէ ցիս. հարցանիցես յինչն զհարն Յոհաննէս։ Եւ իբրեւ զնացի անդ, ասեմ ցնա՝ հարցանէ զքեզ հայրն Սատայէ։ Իսկ ցնա ծերն. ահա

Հայրն Սատույէ այս պարտեւ խրայելանցի՝ յարում նենւ
քաւթին ոչ գոյ։ Եւ զինի ամի միայ ելի զարձեալ առ
Հայրն Սատույէ և պատկեցի նաւ զբանն հօրն ի յօհան-
նա։ Ի՞նչ ցնա ծերն։ ոչ եւմ արժանի բանին ի յօհաննա-
սոյ զայս գիտացես՝ զի որ գալէ զընկերն և ոչ զանձն,
նա՛ ի մեծ չափ հասեալ իցէ։ քանզի այս է կատարելա-
թիւն խնարհութե՝ պատուել զընկերն և ոչ զինքն։

ՊԵՆՑ երբեմն Հայրն Սատույէ Սայիթոյ՝ ի կող-
ման Սահգաղց և ուներ ընդ ինքն զաշակերտն իւր, և
կարեալ զնա եպիսկոպոսն օրհնեաց քահանայ։ Եւ իւ-
րեւ ուսեին ի միասն, սակ ցնա եպիսկոպոսն։ Թողցես
դու ինձ, Հայր. գիտեմ զի ոչ կամէիր գա զայց, այլ
զայս պարսի վասն պին, զի և մէք օրհնեսցուք ի քէն։
Ի՞նչ ծերն հեղութեւ։ այս այս, այլ զբանս իմ կամե-
ցիս փորք մի, այլ զայս դժուարիմ յեղգօրէս որ է ընդ
իս, զի ոչ կարեմ մայն կատարել զաղօթս։ Ի՞նչ եպի-
սկոպոսն։ եթէ արժանի իցէ դա. օրհնեցից և զգա։ Պա-
տարեանի եւս ծերն և սակ։ Եւ արժանի իցէ և թէ
ոչ՝ զայն ոչ զբռեմ, այլ զայս գիտեմ՝ զի յաւագոյն է
քան զիս։ Եւ յարժամ օրհնեաց և զնա քահանայ, և ոչ
մերձեցան ի սուրբ սեղանն մատուցանել պատարագ, և
զնացին անաթ պնախս վասն առաւել խնարհութե իւ-
րոյ։ Եւ ասէր ծերն։ հաստատ յնձ զի ոչ մերժիցի
զիս տէր։ զի ոչ է իմ մէք զնա ձեռնադրութե, վասն
զի ոչ մատուցանեմ պատարագ, զի քահանայութիւնն
գործ մեմեղաց իցէ։

ԵՐԲԱՅՈՒՆ անն տէր ցհայրն Սատույէ. հայր, ասա ինձ
բան։ Ի՞նչ ցնա ծերն։ ազալեա զնձ, զի տացի սրտի
քում խնարհութե և սուգ, և տեսցես միշտ զմեղս քո,
և մի դատել քոք երբեք, այլ եղիցիս ամենեւցուն կարա-
տեր։ Ի՞նչ ունիցիս ընախել ընդ մանկան, և կամ ընկեր
ընել նաւ, և մի լիցիս ծանօթ կամ խառակից կնոջ, և
մի ևս սիրելի վնիցիս հերձաւածողի։ և հօտցես ի քէն
զհամարձակութի ամենեւ ին, և կապեալ կապեցես զե-
ղաւ և զեղիւրդ և զգրուլայն քո և զգուշացիս ի գինոցս
Եւ թէ զք տախչէ ինչ չար քեզ, մի կուէնցես ընդ նաւ։
այլ թէ բարի ինչ տախչէ, ասացես՝ գյո։ Իսկ եթէ չար
ինչ տախչէ, ասացես՝ դիւ գիտես զինչ տախ։ և մի գրժ-
տիր և մի արեցիր զինչ ասաց։ այս է խնարհութիւնն։

Եղբայրն ասէ . և զինչ արարից, հայր, զի լեզու իմ յաղթէ ինձ, և յորժամ մտանեմ առ մարդիկ, ոչ կարեմ ունել զնա, այլ դատեմ և բամբասեմ և ես ընդ նոսա զամենեսեան վասն ամենայն գործոց, և արդ զինչ արարից : Իսէ ցնա ծերն . եթէ ոչ ես կարող ըմբռնել զլեզու քո, զնացեալ կացցես միայնութիւն, զի այդ տկարութի մեծ է . իսկ որք ընդ եղբարսն կեան, զլեզու ըմբռնել պարտ է . քանզի և ես ոչ վասն առաքիւնութե նստիմ միայն, այլ վասն տկարութեան իմոյ . զի զօրաւորքն բնականցեն ի մէջ եղբարցն :

ԻՍԱՅ հայրն՝ Եղոս . երանի կրօնաւորի որ առնէ զինքն կոխան ամենայնի :

ԻՍԱՅ հայրն Վսանթիոս՝ եթէ լաւագոյն իցէ քան զիս շուն, նախ զի տիրասէր է յոյժ, և երկրորդ զի ի դատաստան ոչ գայցէ :

ԻՍԱՅ հայրն Որսիսիոս . զոր օրինակ աղիւս որ ոչ ունիցի հիմն զբարւոյն և զհաստատագոյն յազն գետոյն շինելոյ, և ոչ օր մի կացցէ, իսկ թրծեալն հրով ագուռ կացցէ և ի ջրի լաւ քան զքար և ի հուր ևս, այսպէս և մարդ որ ունի կամք և ակտք մարմնոյ և ոչ կիզէ զնա և թրծէ, և ոչ ջնուցանէ զնա երկկողմն աստուծոյ իբրև զՀովսէփ, նա փութապէս քակտի և կործանի . և թէ կացցէ իշխան մարդկան, առաւել ևս մնասի վասն յաւել ևս լինել փորձութեանցն : Իսկ որք հաստատուն ի հաւատան իցեն, անշարժեղի մնան, որպէս լսեմք զերանելոյն Հիւրայ, զոր և թէ քննէ որ՝ առնացէ թէ ոչ էր նա երկրաւոր մարդ . նոյնպէս և Հիւլակէփ եթէ քանի անգամ փորձեցաւ, և այս յայնմ երկբիւռ և ոչ անպաշտութի էր, այլ անէր ընդ նմա և յամենայնէ փրկէր զնա, արդ է նա ընդ հարսն իւր յարքայութեն երկնից : Իոյնպէս և մեք թէ գիտասցուք զգափ մեր և ձգնեսցուք ըստ կարի մերում, այսպէս կարացուք զերծանել ի դատաստանացն նոյ :

ԻԷԼԻԱՆ գաւառին պնորիկ կալեալ զայր ոմն ի գեղեհ հօրն Պիմէնի և եղ ի բանտի : Եւ եկեալ արք տեղւոյն աղաչէին զհայրն Պիմէն և ասէին . եկ առ իշխանն և հանցես զնա : Իսկ ծերն ասէ ցնասա . մնացեք ինձ զերիս աւուրս, զի եկից առ ձեզ : Եւ եկաց յաղթութե Պիմէն և ասէ . տէր, մի ևս չնորհեսցես ինձ զկենդիոյն զոյն,

ասան թէ ոչ ոչ թող տացեն ինձ մարդիկ նստիլ աստ :
Լա զկնի այսորիկ գնաց ծերն առ իշխանն և աղաչէր զնա
վասն այնորիկ, զի թողէ զայրն զայն : Լ'սէ ցնա իշխանն .
վասն առաջակի միոյ աղաչեա զիս, հայր . վասն նորա ոչ
լուայց քեզ : Իսկ ծերն ուրախ եղև, զի ոչ եհաս նա
խնդրոյն իւրոյ :

Լ'ՍԱՅ հայրն Պիմէն՝ եթէ եղբայր ոմն եհարց ցհայրն
Լ'ունի և ասէ . զինչ է արհամարհել զանձն և ցորչափ :
Լ'սէ ծերն . այն է արհամարհել զինքն՝ որ որ համարես
ցի զինքն վատթար քան զանասունս, զի նա 'ի դատաս-
տան ոչ մտանէ :

Լ'ՍԱՅ հայրն Յովսէփ՝ եթէ նստեաք երբեմն առ հօ-
րքն Պիմէնի, և Պիմէն ասէ . հայր Լ'ղաթոն : Իսկ մեք
ասեմք . մանուկ է գեռ ևս Լ'ղաթոն, ընդէր հայր կո-
չեա գնա : Իսկ հայրն Պիմէն ասաց . պատիւ երեսացն և
լուռի լեզուին և հեղուի սրտի իւրոյ կոչեաց զնա հայր :

Լ'ՍԱՅ հայրն Պիմէն . վասն այսորիկ անկանիւք մեք
'ի բազում փորձութիւնս, զի ոչ պահեմք զկարգ և զտեսակ
մեք, որպէս և զրեալ է վասն սոցա, և ոչ նախանձիւք
կնոջն քանանացոյ որ ընդունեցաւ զանունն Յօի, եթէ
մրպէս ընկալաւ զնա փրկիչն և ետ զխնդրութեամբ և զհան-
գիստնր : Իարձեալ ասէ . մի համարիր զանձնդ իմաստուն,
այլ միաբանեաց ընդ ծերոյ որ բարւոք քաղաքավարի :

Լ'ԵԱՐԺ եղբայրն և ասէ . զինչ իցէ բարձրութիւն :
Լ'սէ ծերն . արդարացուցանել զանձն . քանզի և հայրն
Պաղմուտի մեծ էր, ոյլ գնայր առ թեթև գործս :

Լ'ՍԱՅ հայրն Պիմէն՝ եթէ պատկառեսցէ մարդ զինքն
և յամենայնի համբերեսցէ, և թէ իմացի մարդ զբանս
առաքելոյն որ ասէ՝ ամենայն ինչ սուրբ է սրբոյն, և նը-
ւաստ համարեսցի զանձն քան զամենայն ստացուածս :
Լ'սէ եղբայրն . և զիսորդ համարեցայց զանձնս վատ քան
զմարդաստանս : Լ'սէ ցնա ծերն . եթէ իմաստութեամբ
քննեսցես, այսպէս դատեսցես և ատասցես . նա զմար-
դոյ մի անգամ սպան զմարմին միայն, իսկ ես 'ի տուէ
և 'ի գիշերի սպանանեմ զընկերն կամօք և զանձն իմ
մեզօք : Լա գնաց եղբայրն այն առ հայրն Լ'նուր և խրնդ-
րեաց զբանս զայս : Լ'սէ ցնա հայրն Լ'նուր . եթէ քն-
նեսցէ որ զբանդ զայդ և տեսցէ զպակասութիւն եղբօր
իւրոյ, զարդարութիւն իւր կլանել տացէ մեղաց նորա : Լ'

սէ եղապքն. և որ իցէ արդարութի նորա: Ի՞նչ ծերն. ամաչեցուցանել զանձն իւր:

ԻՂԱՅԱՅԻ ոմն և հարց ցհայրն Պիւմէն և ասէ. եթէ անկանիմ' ի մեզս զազիրս, ինչոքէն զիս ներքուստ խորհարդը իմ և ասեմ' թէ ընդէր անկալ: Ի՞նչ ցնա ծերն. յորում ժամու անկանի մարդ ի մեզս և զղնացի, ի նմին ժամու թողցի մեզքն նորա շնորհօքն այ:

ԻՂԱՅԱՅԻ ոմն նստէր ի խցի փոքր մի հեռի ի գեղէ իւրմէ և ասէր ցեղաւարան. այդքանի ամբ է զի եմ տատ, և բնաւ ոչ ելի ես ի գիւղն, և դուք յամենայն աւուր ելանէք անդ: Եւ պատմեցին զայս եղապքն հօրն Պիւմէնի, և ծերն ասէ ցնոսա. բաւազոյն էր գնալ ի գիւղն և ոչ պարծիլ ի խորհուրդս՝ զայս եթէ ես ոչ ելի անդ, և դատել զայլ որ' թէ դուք ելիր ի գիւղն. զի ուր գուցէ խոնարհութի, ոչ կարէ պարծիլ. և զի ոչ կարէ առանց նորա կեալ բնաւ կենդանութիւն հոգւոյն:

ԻՂԱՅԱՅԻ ոմն և հարց ցհայրն Պիւմէն և ասէ. որպէս պարտ իցէ ինձ կեալ ի տեղի յոր բնակեցայց: Ի՞նչ ցնա ծերն. կայցես զմիտս քո իւրեւ զօտարի համարել զբեզուք և կեցքես, և մի խնդրեցես յառաջիկ զամ' քո քան զայլոք, և հանգիցես. և զի քնել պարտ է զայս ի տեք և ոչ ինչ համարել զանձն և թագաւ զբան իւր. և թէ կամի որ, աղաւ են մշակութիք հոգւոյ:

ԻՍԱՅ հայրն Պիւմէն, եթէ հայրն ի՞նչանիտ ասէր՝ եթէ սոս է մեծութի մարտոյ, զի գիցէ զյանցանա իւր առաջի այ միշտ, և զի ակն կայցի փորձութեց միշտ ի վերջէն չունեն. զի հառաչանոք մտն յաշխարհս ամենեքեան, և երկուք հառաչանոք երանեն առաքի: Եւ ասէր՝ թէ առանց մից առաքիութե սլլ ամենայն առաքիութիւն անօգուտ են, այսինքն է առանց մեղադրել անձին միշտ, յարմէ ծնանի կեցուցիլ խոնարհութիւն:

ԻՍԱՅ հայրն Պիւմէն. եթէ եկեղեցի առ քեզ եղցապք ոմն և տեսանէ զբեզ ոչ ջնեւալ ի դաւ նորա, խնդրեալ գալ ի քեզ թէ զինչ խորհելի ի մեզ նախ քան զբոլ նորա, և յայնժամ ծանկոյն զբառանաւա երկնութե նորա. և թէ արտացես զայս խոնարհութի և արդար մնաք, եղիցիս դա անմեղ յընկերէն, և ինքն բռանայ զիւրն արտաբառութի. () ի եթէ զբաւը թէ արտացէ ծեր զնստել իւր ի անկեկի, ոչ. ևս մեղքեցի, զի քն ընդ

սէ. և եւս որպէս փրկեցայց 'ի կրճանորս ատամնեցն և յանքուն որդանցն : Եւ երրորդն ասէ. և զիս հալէ յիշատակ արտաքին խաւարին, Պատասխանի եւս ծերն և ասէ. եւ և ոչ զփի յիշեմ 'ի դոցանէ, այլ տղորմած և բարերար է նա, և յուսամ զի առնիցէ տղորմութի 'ի վերայ իմ: Իսկ նորա իբրև լուսն զբանն ծերոյն, գնացին տրտմալս. այլ ծերն ոչ կամեցաւ տխուր գնալ նոցա, վասն այսորիկ յեւս գարձոց զնոսա և ասէ ցնառա. երանի է ձեզ, եղբարք, զարմեցայ եւ ընդ բարձր առաքինութի ձեր, զի առաջինն 'ի ձէնձ ասաց ինձ հոգալ զգեան հրեղէն, և երկրորդն վասն տարտաքային, և երրորդն վասն արտաքին խաւարին. զի եթէ յիշատակ ուցին տիրեալ է մտաց ձերոց, և մեզս գործել ձեզ անհնար իցէ երբէք: Իսկ զինչ արարից զխառատիրտս և զտա համարհազս եւս, որ ոչ երբէք յիշեմ թէ ուրեմն տան ջանք պայտիսք վասն մարդկան է. և յացունեն մեղանշեմ յամենայն ժամ: Իսկ նորա երկիր պաղին նմա և ասեն. որպէս լռեսք, նոյնպէս և տեսաք: Եւ 'ի խնարհութի ծերոյն շինեցան եղբարքն և գնացին տրտալս: Եւ ԲԱՍՐ ոմն ասէր ցհայրն Ստոյի. հայր, ասա ինձ բան: Ի՞նչ ցնա ծերն. զինչ ասացից քեզ, որգեալ, զի եւս զնոր կտակարանս ընթեռնում, և 'ի հինն անկանիմ միշտ:

Եւ ԲԱՍՐ ոմն եհարց ցհայրն Ստոյի և ասէ. հայր, զինչ արարից: Ի՞նչ ցնա ծերն. գործդ այդ զոր գու խնդրես, է այդ լուութի կատարեալ և խնարհութի հաստատուն. զի գրեալ է՝ երանի որ քնեն զիրաւունս և ասենն զնա. զայս պալ և կեցցես:

Եւ ԲԱՍ հայրն Ստոյի ցեղաւոր ոմն. եղբայր, որպէս կեաւս գաւ: Եւ նա ասէ. զուռս իմ անցուցանեմ, հայր: Ի՞նչ ցնա ծերն. հէ, թէ եւս էի՞ անցուցանելի զուռս, և ոչ առաքն զիս անցուցանելին:

Եւ ԵԻՆ վասն հօրն Ստոյի՝ եթէ նստեր երբեմն և գնաց մեծամայն և ասէ. ու թշուառութեւս: Ի՞նչ աշակերտ իւր. զինչ վշտանաս, հայր: Ի՞նչ ցնա ծերն. մի մարդ խնդրեմ խօսել ընդ նմա և ոչ գտանեմ:

Եւ ԵԻՆ վասն հօրն Ստոյի՝ եթէ հիւանդացաւ երբեմն, և նստելին մերձ 'ի նա ծերքն, և նա խօսեր յայլ ոմանս: Եւ ասեն ցնա ծերքն. զինչ տեսանես, հայր, և խօսես ընդ նոսա: Եւ նա ասէ. տեսանեմ զմանս

եկեալ առ իս տանել շղիս, և աղաչեմ զնստս զի թող-
ցեն զիս փոքր մի ապաշխարել, Բէէ ոմն ցնա. եթէ թն-
դուն գբեզ, զինչ կարես ապաշխարել զի ծեր ես. Բէէ
ծերն. թէ և այլ ինչ ոչ կարեմ առնել, այլ հառաչե-
ցից և սգացից զանձն իմ, և այն բաւական է ինձ:

ԵՂԱՅԵՐ ոմն եհարց ցհայրն Սիսոյի և ասէ. որ իցէ
ճանապարհ, հայր, որ տանի 'ի խոնարհութիւն: Բէէ
ծերն. այս ինքն է ճգնութիւն և պահք խիստ և աղօթք
անորակասելի, և վատթար քան զամենեւեան համա-
րել զինքն և յետնեալ յամենայն բարեաց:

ԲՄԱՅ մայրն Սինկիտիկէ. զոր օրինակ նաւ ոչ լինի
առանց բեւեռի, այսպէս ոչ կեցցէ անձն առանց խոնար-
հութեան:

ԲՄԱՅ հայրն Սերենիոս. արարի զօրութիւն յամե-
նայն կեանս իմ, հոնձս, հիւսել և կարել, և յայտ ա-
մենայնի եթէ ոչ էր կերակրեալ հօր աջ բարձրելոյն
այ, և ոչ կարէի յազենալ հացի:

ԵՂԱՅԵՐ ոմն եհարց ցհայրն Տիւմոյի և ասէ. զինչ
արարից, հայր: Բէէ ցնա ծերն. արա զոր ինչ տեսանես
յիս: Եղբայրն ասէ. և զինչ տեսի 'ի բեզ: Բէէ ցնա
ծերն. արա զայն զի խորհուրդ իմ խոնարհ է քան զա-
մենայն մարդոյ, զի խոնարհութիւն բարձրացուցանէ. և
զի որ որ ունի խոնարհութիւն՝ հնազանդեցուցանէ ըզ-
դեան, իսկ որ ոչ ունիցի խոնարհութիւն՝ այսպանի 'ի զի-
ւաց. և մի լինիցիս բանիւ միայն խոնարհ, այլ և զոր-
ծովք. զի անհնար է բարձրանալ 'ի գործս նծայլինս ա-
ռանց խոնարհութեան:

ԲՄԱՅ ծեր ոմն մեծ միայնակեաց ցղեն. ընդէր այս-
չափ պատեբազմիս ընդ իս, զե դու: Իսկ դեն ասէ. և
ևս առաւել դու հօրապէս պատեբազմիս ընդ իս, որ
զիջեալ խոնարհիս յոյժ ամենայնի և նեղէս զիս:

ԲՄԱՅ ծերն եթէ պսակ իցէ կրօնաւորի խոնարհու-
թիւն. զի որպէս լերինք ոչ անկանին երբէք, այնպէս
և ոչ խոնարհս անկանի, զի ոչ երբէք բարկանայ խո-
նարհն և ոչ բարկացուցանէ զոր:

ՕՐԱՅԵԱԳԵՑԻՈՒՄ մեծն ապտակեաց զերեսս զիւա
հար ոմն, և նա մատոյց նմա և զմիւսն. իսկ դեն երկեաւ
'ի խոնարհութիւն նորա և փախեաւ առ ժամայն և ել 'ի
մարդոյն:

ԼՍԱՅ ծերն. Եթէ մտանէ քեզ խորհուրդ ամբար: հաւանութե, քննեցես զմիտս քո, և տես թէ պա- հեալ իցէ քո զամենայն պատուիրանս, և տես թէ տի- րեցնի զԹէմամբս քո, և տես թէ համարին դու զքեզ ծառայ անպիտան. և Եթէ զայս ամենայն արարեալ ի- ցես, մի և յայնժամ հպարտացես. ապա թէ ոչ արա- րեալ իցես, ընդէր բարձրամանս ունայն. և զի ամբար- տաւանութի ախտ դիւաց իցէ և չար քան զմեմ մեղս է:

ԼՍԱՅ ծերն. որ աւելի քան զարժանն իւր գովի կամ պատուեացի, նա մեծապէս տաւ ժեպի. իսկ որ ՚ի մարդ- փանէ ոչ գովի և պատուի, նա յնոյ փառասորի:

ԼՂԲԱՅՐ ոմն Եհպոց ընդ ծերն և ասէ. ընդէր պա- պէս պատերազմալն ՚ի դիւաց, հայր: ԼՂԵ ցնա ծերն. փանս այսորիկ զի զքէն մեր ՚ի բաց ձգեցաք ՚ի մէջը, որ է արհամարհութի և խանարհութի և անքնաութիւն և համբերութի. ԼՂԵ եղբայրն. և որ է խանարհութիւն: Ներն ասէ. այն իսկ է Եթէ մեղեցէ քեզ եղբայր քո, և թողցես դու նմա նախ քան զքնդդրեն ՚ի քէն: ԼՂԵ ժողայրն. և այլ զինչ է խանարհութի. ԼՂԵ ծերն. բա- րի առնեն ընկերին և չար արարողին: ԼՂԵ եղբայրն. և Եթէ ոչ հասցէ մարդ ՚ի չափս յայտ, զինչ արտացէ: ԼՂԵ ծերն. փախցէ ՚ի չարէ և լուսցէ:

ՆԻՍԻ ոմն միայնակեաց շրջիւր մարդակնս յանապա- տի և կործէր ՚ի մտի թէ կատարեալ իցէ զամենայն ա- ռարքիւնութիւնս, և ինդրեաց յնոյ աղօթիւք և ասէ. ցոյց ինձ, տէր, թէ զինչ պակաս իցէ զի արարից: Իսկ եւժ կամեցաւ խանարհել զմիտս նորա, ասէ ցնա. դնա առ արքիւնմարդիւնս տիս, և դոր ինչ տալցէ քեզ զայն պաւա- ցես: ԼՂԵ ասէ տէր ցարքիւնմարդիւն. միայնակեաց ոմն որ գոյ արդ առ քեզ, տաացես նմա արածել զխոզս: ԼՂԵ իբրեւ երն ծերն, մտեալ առ արքիւնմարդիւնս և ող- ջոծեալ զմիմեանս նստան: ԼՂԵ ծերն ցարքիւնմարդիւն. առա ինձ բան, հայր, զի արարից և կեցից: ԼՂԵ ցնա ծերն. և դոր ինչ տաացից քեզ, առնեն զայն: ԼՂԵ նա խոտապաւ առնել: ԼՂԵ ցնա. առ զխարաքանս զգլխիւ և զբեր, և քնացեալ արածեալ զխոզս: Իսկ ծերն հնա- րանդեալ հրամանաց նպաս քնացեալ արածէր զխոզն: Իսկ որք ճանաչէին ցնա՝ երկին տեսնել զնա, և իբրեւ տեսին՝ ասէն ցմիմեանս. ո՛, միայնակեացն այն մեծ յի-

մարեալ է և արածէ զխոզո, զի դե եմուտ 'ի նմա: Եւ իբրեւ ետես տէր զխոնարհութիւն նորա, զի ինդուծք համբերէր նախատանաց մարդկան, ետ նմա զչնորհս իւր անարգ և անպիտան համարել զինքն և խոնարհ քան զամենայն մարդիկ, և առաքեաց յանապատ դարձեալ:

ԲԱՄՅ Ժերն. մի աստացես վասն ընկերին 'ի մոխ քո՝ թէ ես արթուն և հսկող և ճգնող քան զնա իցեմ, այլ խոնարհեաց դու չնորհացն: ԲՆԻ հոգևով աղքատութե և սիրով և հեղութե, զի մի անկցիա յախտ պարծենդ զուծե և կորուսանես զվատասկո քո. զի գրեալ է՝ Թէ որ պարծին կեալ, զցոյշ լինի զի մի անկանիցի, այլ ազնւ տեսան յաղեսցէ զինքն:

ԵԱԲԱՅԻ ոմն ասէ ցծերն. հայր, աստացես ինձ բան կենաց: ԲՆԵ Ժերն. Թէպէտ և ասացից, ոչ դք լուիցէ, զի աղտաղտ իցէ երկիր մեր:

ԲԱՄՅ Ժերն. յորժամ ոչ ունիցիմք պատերազմ, յայն ժամ առաւել սրտտ է մեզ խոնարհել. զի ետես նոժ զտկարութի մեր և եթող զմեզ առանց պատերազմի. իսկ եթէ պարծիցիմք, առցէ 'ի մէջ զօգնութի իւր և կորնցիմք:

ԵՂ ՊՈՒՆ Ժեր ասէին զԷք. ըղձան դու տեոցն: ԲՆԻ, Ժեր: ԲՆԵ Ժերն. անիծեալ դուք և ԲՆԻ ձեր. զի ես հաւատամ ԲՆԻ իմոյ որ ասէ, եթէ ասիցեն ձեզ ահաւասիկ է: ԲՆԻ աստ կամ անդ՝ մի հաւատայցէք: Եւ յայսմանէ հաղածեալ դեն անյայտ եղև:

ԲԱՄՅ Ժերն. եթէ խոնարհութե և երկիւղիւն նոյ ասես դու բան ինչ եղբօրն և գործ զնես, բանն քո և չնորհք նոյ հնազանդէ քեզ զեղբայրն և առնէ զատուցեալն գործ: Իսկ որ պատուականութե և գոռոգութե խոնարհել ջանայ և այնպէս ասէ եղբօրն զգործ, նոժ որ տեսանէ զծածկեալս սրտին՝ ոչ տայ թող եղբօրն հնաւ զանդել նմա և առնել զգործն. բանզի յայսմի են գործք որ ըստ նոյ եղեալ. և դարձեալ և այն յայսմի են որ պատուականութեն են. բանզի որ ըստ նոյն իցէ՝ խոնարհութեամբ և աղաչանք լինի, իսկ որ պատուականութեն է՝ բարկութե և շփութիւ լինի, զի 'ի չարէն է:

ԲԱՄՅ Ժերն. կամիմ զի յաղթիցիմ խոնարհութե, և ոչ յաղթել այլոց ամբարտաւանութեամբ:

ԲԱՄՅ Ժերն. մի արհամարհէր զսպասաւոր քոս կաց:

ցէ առաջի քո, զի ոչ գիտես եթէ հազի նոյ՝ ի վերայ քո հանգուցեալ է, թէ ՚ի վերայ նորա:

Եւրաւոր ամն եհարց ցծերն և ասէ. եթէ բնակիմ ընդ եղբոր և տեսանեմ զնա յանցեալ իմիք ՚ի գործս ինչ անպատշաճն, պարտ է թէ յանդիմանեցից զնա: Ի՞նչ զնա ծերն. եթէ իցէ աւագ քան զքեզ և կամ հա սակակից քո, լռեա զի ունիցիս հանգիստ, և այսու ուրացես զքեզ վատթար և լիցիս անհոգ: Ի՞նչ եղբայրն. և զինչ արարից, հայր, զի շփոթեն զիս եղբարքն: Ի՞նչ սէ ծերն. եթէ ոչ համբերեսցես, ասա մի անգամ խոնարհութիւն. և եթէ ոչ լուիցեն, լռեա և թողցես զաշխատութիւն քո ՚ի ձեռս նոյ. այլ զգոյշ լիւր զի մի գիտասցեն թէ վասն նոյ լռեցեր. և զի բարւոք է լռելն, քան զի խոնարհութիւն է այն:

Ի՞նչ ծերն. եթէ ստասցիս լուծի, մի համարիր զքեզ գործող առաքինութե, այլ ասասցես՝ անորժանեմ և անպատշաճախօս, վասն այն լռեմ:

Ի՞նչ ծերն. եթէ ոչ ծածկեն զայս եզին որ աղասցէ երկանս զի մի կերիցէ զալիւր իւր, այսպէս և մեծ խորհրդով առնուիք զծածկոյթ ՚ի վերայ աշտոյ մնաց, զի մի տեսցուք զոր արասցուք բարիս, և կորուսանիցեմք զվարձս մեր. և վասն այնորիկ թոյլ տալովն նոյ անկանիւթի զազիր խորհուրդս, զի զնոսա միայն տեսանելով զտեսնցուք զանձինս մեր ոչ ունել բարիս. և այնորիկ զազիր խորհուրդքն եզիցին ծածկոյթ մեր փոքու բարեգործութեցն, զի մի տեսցուք զգործս բարիս, այլ տեսանելով զազիրն զայն խորհուրդ՝ արհամարհեսցուք զանձինս. զի յորժամ մարդ նախատէ զանձն, ոչ կուտայէ զվարձս իւր:

ՀԱՐՑԻՆ ցծերն և ասեն. զինչ է խոնարհութիւն, ի՞նչ նա ասէ. խոնարհութիւն մեծ գործ անային իցէ, և ճանապարհ խոնարհութե է աշխատութիւն մարմնոց և ունել զանձն անարգ և յանցաւոր քան զամենեւեւսն: Եւրաւորն ասէ. և որ է անարգ ունել զանձն: Ի՞նչ ծերն. ոչն է որ ոչ նայեսցի յայլոյ մեղս, պղ յանձին, և միշտ աղաչեսցէ զտէր ան:

Եւրաւոր ամն ասէ ցծերն. ասա ինձ քան, հայր, որով կեցից, եւ ծերն ասէ. եթէ անարգեսցիս և հառ բերեսցես, այս մեծ իցէ քան զամենայն առաքինութիւն.

քանզի որ զարհամարհանաւ և զանարգանաւ և զտուժմունս
կարօտիւ և սիրով յանձն առցէ, նա կարող իցէ կեալ :

ԵՍԱՅ Ժերն . մի ունիցիս ծանօթութի առ իշխանս,
և մի յաճախեր երթալ առ նա, զի մի տնկեսցի 'ի քեզ
համարձակութիւն և բղձանս առաջնորդութեան :

ԵԶԵԱՅԻ ոմն հարեալ խոցեցաւ յեղբօրէն, և կա-
լեալ ձեռքն զխոցն իւր զի մի հոսեսցի արիւնն, և գնաց
խնդրել Թողութի 'ի խոցողէն իւրմէ :

ԵՍԱՅ Ժերն . մի դիցես 'ի մտի երբէք դատել զեղ-
բայրն և մի բնաւ վասն և ոչ մի ինչ գործոյ :

ԵՍԱՅ Ժերն . եթէ ճգնէաք 'ի խոնարհութիւն, ոչ
պիտոյանայր մեզ այլ ճգնութի, զի ամենայն չարիք յամ
բարհաւաճութենէ գան 'ի վերայ մեր . զի եթէ մեծին
Պաւղոսի տուաւ 'ի խրատել գնա հրեշտակ նստան զի
մի բարձրացցի, որչափ ևս առաւել փրացելոցս մեզ տա-
ցի սատան կոփել զմեզ մինչև խոնարհեսցուք :

ՆԵԲՈՅ ումեմն վասն մեծի խոնարհութեն զոր ու-
նէր՝ ետ անձ չնորհս հոգեկան տեսութե . և որ որ գնայր
առ նա, տեսանէր զմիտս նորա ծերն . իսկ նա դժուա-
րեալ ընդ այն՝ աղաչեաց զանձ բաճնալ 'ի նմանէ զայն,
և իրբն ոչ եհաս խնդրոյն՝ գնաց առ ծերն ոմն մեծ և ա-
ղայէր գնա և ասէր . վաստակեա ընդ իս պահօք, զի առ-
ցի յինէն տեսութիս այս : Եւ նստան իւրաքանչիւրն ա-
ռանձին 'ի սենեկի իւր և աղաչէին զանձ վասն այնորիկ :
Եւ եկն յերկնից ձայն առ ծերն որ ասէր . ահա բարձի
'ի քէն զայն, այլ ունիցիս գնա յորժամ և կամեսցիս և
պիտոյ վնիցի :

ՆԵԲՈՅ ոմն էր անմեղ, քաղցր և բարերար, որ ոչ էր
երբէք խորհեալ չար զումեքէ, որոյ դիպաւ այսպիսի
ինչ : Եղբայր ոմն գողացաւ զանօթս այլում, և տարեալ
առ ծերն այն եղ 'ի պահեստի . և ծերն ոչ դիտեր Թէ
ուտաի և կամ ում իցէ : Իսկ զինի աւուրց ինչ ծանեան
զանօթան, և կալեալ զծերն խնդրէին 'ի նմանէ զինչ
և գողացեալն էր : Իսկ նա ասէր . Թողութիւն արարէք
ինձ զի գթեցի : Եւ զինի աւուրց ինչ եկն եղբայրն որ գո-
ղացեալն էր, և նա ևս մեղադրէր ծերոյն և ասէր . զու-
գողացեալ ես զանօթս զայստիկ : Իսկ ծերն անկաւ առ
ոտս նորա և ասէ . Թողես ինձ զի յանցեայ : Եւ այսպէս
զար ինչ և գթէին եղբարքն և ուրանային, նա յանձն

առնոյր զյանցանս և ասէր՝ Թող ինձ զի յանցեայ։ Եւ այսպէս խոնարհէր երանելին այն, մինչ զի ոչ գայթակղեաց նա բնաւ զեղբայր որ երբէք։

ՍԻՆՍԵԱԿԵԱՅ ոմն եղև եպիսկոպոս, և ՚ի բազում հրահանգ և զգոյշ լինելոյ ոչ ումեք բարկանայր, այլ երկայնամուտ թի կրէր զամենեցուն յանցանս. այլ և կոնոմոս նորա ոչ բարեք յարգէր զգործս եկեղեցւոյն։ Եւ եկեալ ոմանք անկան առաջի նորա և ասեն ցնա. ընդէր ոչ սաստեա իննոմոսին՝ որ խանգարեաց զամենայն գործս եկեղեցւոյն։ Իսկ եպիսկոպոսն յառաղէր սաստել. և նորա ժողովեալ դարձեալ ևս բարկացուցանէին զնա ՚ի վերայ կոնոմոսին։ Իբրև ծանեալ եպիսկոպոսն զի կամէին հարկեցուցանել զնա ստիպով, զնաց թաքեալ ՚ի նոցանէ. իսկ նոքա խնդրեալ հազիւ կարացին գտանել զնա, և ասեն ցնա. ընդէր թաքեալ ՚ի մէջը. Իսկ նա ասէ ցնոսա. զի զոր ուղղեցի՝ զվաթսուն ամ աղօթիւր խնդրեալ յոյ բազում աշխատութիւն, դուք կամիք հանել յինէն յերկուս աւուրս։

ՍՄԱՑ ԺԵՐՆ. ոչ որ փոքրացուցանէ ինքն զանձն իւր՝ այն խոնարհութիւն իցէ, այլ որ ուրախութիւն կրեսցէ զնա խառնա և զանարգանս և զվիշտս որ գայցեն ՚ի վերայ նր։

ԵԴԱԱՅՐ ոմն բնակէր ՚ի սենեակս և ՚ի բազում խոնարհութիւն զայս աղօթս միշտ մատուցանէր առ անտէր, առաքեալ զփայլակն ՚ի վերայ իմ, զի թէ ողջ իցեմ, ոչ հնազանդիմ քեզ։

ՍԵԱՅ ոմն օտար մեծատուն յայիծոյ և բաժանեաց եղբարցն սեր մէն մի դահեկանս. իսկ էր ոմն մերձ ՚ի սենեակս արգելախան ծեր, և ետ նմա դահեկան մի։ Եւ յայնմ գիշերի ետես ծերն արտ ինչ լցեալ փշովք, և եկաց ոմն ՚ի վերայ նորա և ասէր. արի, ծեր, արի և սրբեալ զառտորայս զայս ՚ի փշոյ, որոյ առեր զսէրն։ Եւ իբրև լուաւ, առաքեաց զդահեկանն ՚ի տունն իւր և ասէ. առցես ՚ի քեզ, եղբայր, զոսկին քո, զի ոչ կարեմ ես խել զփուշն այլոց ձեռօք խնովք, այլ թէ կարող էի խել զփուշն իմ։

ՍՄԱՑ ԺԵՐՆ. Էթէ նստիս յանապատի հանդարտեալ, մի համարեսցես զքեզ սուրբ և ձգնող, այլ ևս առաւել համարես զքեզ իբրև զվարեալ որ արտաքս ՚ի Հանց՝ որք ուտեն և խաժանեն զժողովուրդ նոյ։

ՍՄԱՑ ԺԵՐՆ. Էթէ վաստակեսցի մարդ և անարգեալ

ցի և անցանեացի ևս, որարտ է այսպէս հաւանական յօ-
ժարութիւն յանձն առնուլ, և կարծել զինքն անարգ քան
զուրկ գոլ բարի է: Վասնզի շուն ոչ գիտէ ժարարիւ իւր,
և ոչ ի դատաստան ևս յառնելոց իցէ. զի լաւագոյն է
բնաւ ոչ յառնել, քան ի դատաստան յառնել և տան-
ջիլ յախտեան:

ԼՅՐԱՅՐ ռնն հեղձեր ՚ի չոր և ՚ի զագիւր խորհրդոց և
գծուարէր ՚ի բազում խոնարհութեն և ասէր ՚ի մօրի
եթէ ես յայսպիսի մտածութիւն կալով ոչ ունիմ յոյս
փրկութե: ԼԵ գնացեալ առ ծեր ռնն աղաչէր զնա, զի
աղօթեացի: Վասն նորա, որպէս զի թեթեւացին չոր խոր-
հարդք ՚ի մտաց նորա: Եւ ցնա ծերն. ոչ է բարի այդ
քեզ, որդեակ: ԼԵ նա նեղէր զծերն առնել զայն: ԼԵ
նեղեալ յաղտնաց նորա ծերն աղօթեաց առ տէր, և
երբոք յոճ զպատեւարդին զայն յեղբօրէն: ԼԵ յանկար-
ծակի անկաւ եղբայրն ՚ի խորհուրդ հարաւութե և ամ
բարատանութե, և գնաց դարձեալ առ ծերն և ասէ
ցնա. ինզրեացես դու յնչ, զի եկեսցես յիս դարձեալ
այն արտակիր խորհուրդք որով ունէի զխոնարհութի:

ԼՅՐԱՅՐ ռնն գնաց առ հայր ռնն ՚ի վանսն Վաղիա-
կիոյ մերձ յԵրեւոյ և ասէ ցնա. հայր, որպէս կեաւ:
Եւ ցնա ծերն. չարեօք, որդեակ: Եւ ցնա եղբայրն.
ընդէր, հայր: Եւ ցնա ծերն. ունիմ արդ երեսուն ամ
զի կամ առաջի տեառն և յաղթս անիծանեմ զանձն
իմ, և ասեմ երբեմն ցտէր՝ մի տղորմիւր ամենեցուն որ
գործեն զանօրէնութի, և ես անօրինիմ. և ասեմ, անի-
ծեալ ոյք խոտորեցան ՚ի պատուիրանաց քոց, և ես խո-
տորիմ. և ամենեւին ես ստեմ նչ և ասեմ, կորուսանես
զամենեւեան ոյք խօսին սուա. և միշտ զաւր յիշեմ և
ունիմ ՚ի մօրի զեղբօրէն, և ասեմ ցնա, թող մեզ ըզ-
պարտս մեր, որպէս և մեր թողումք մերոց պարտապա-
նաց. և զամենայն խորհուրդս իմ ունիմ յարկամտութե-
թիւն, և ասեմ, թե մտացայուտել զհաց իմ. և ննջեմ
մինչև ցառաւօտն, և ասեմ, ՚ի մէջ գիշերի յառնելի խո-
տալանս լինել առ տէր. և զջնութի բնաւ ոչ ունիմ, և
ասեմ, վրաստակեցայ ես ՚ի հեծութեան իմում, և եղեն
լինձ արտասուք իմ կերակուր ՚ի առե և ՚ի գիշերի. և
՚ի մօրի ունիմ խորհել զայր, և ասեմ ցնա, խորհուրդ
սրտի ինչ պառջի քո է յամենայն ժամ, և զի պահս ա-

մենեկն ոչ ունիմ, և ասեմ, ծունկք իմ տկարացան 'ի պահոց. և ամենեկն լի եմ ամբարտաւանութիւն, և երգեմ յամօթ ինձ՝ եթէ տես զխոնարհութիւն իմ և զվատակ իմ և թող ինձ զամենայն զմեզս իմ. անպատրաստ եմ յոյժ, և ասեմ, պատրաստ է սիրտ իմ անձ. Եւ զի համառօտիւ ասացից, ամենայն աղօթք իմ և պաղատանք իմ յամօթ և 'ի պատկառանս ինձ են. Ի՞նչ ցնա եղբայրն. կարծեմ, հայր, թէ զայս ամենայն վասն իւր ասէ 'Խաւիթ մարգարէն. Յայնժամ հառաչեաց ծերն և ասէ ցնա. զինչ ասես, եղբայր, լռեա. եթէ ոչ պահիցեմք զոր ինչ ասեմք առաջինչ, յամօթ և 'ի կարօտ մատնելոց եմք. Եւ այնպէս շահեալ և օգտեալ 'ի նմանէ գնաց գոհանալով զտեառնէ:

Ի՞նչ ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ ժողովեցան երբեմն 'ի Սկիւտէ հարբն 'ի միասին վասն շահու անձին. և յարեալ ոմն 'ի ծերոցն՝ և էր 'ի վերայ թիկանց իւրոց մազեղինոյ մասն ինչ որ կայր 'ի վերայ ակօռոյ իւրոյ. և կալեալ զայն երկրորումք ձեռքն եկաց 'ի մէջ ամենեցունց յարեւելից կողմանէ, և նայէին 'ի նա ամենեքեան, և սկսաւ աղօթել և ասէ. անձ, ողորմեա ինձ. Եւ ետ պատասխանի ինքն անձինն և ասէ. եթէ կամիս զի ողորմեցայք քեզ, թող զայդ զոր ունիս 'ի թիկունս քո, և ողորմեցայք քեզ. Եւ դարձեալ ասաց զպատիկ եօթն անգամ, և ասաւ եղ 'ի ներքոյ զձունձն և նստաւ 'ի վերայ նորա. Ի՞նչն ցնա հարբն՝ պատմեա մեզ զինչ էր զոր արարեր. Եւ նա ասէ ցնա. Զունձ զոր ունէի 'ի թիկունս իմ, այն են կամք իմ. և աղաչի զտէր, զի ողորմեսցի ինձ տէր նալա, և ասաց ցիս՝ թողցես զոր կալեալդ ես զկամս քո, և ողորմեցայք քեզ. Եւ արդ մեք, եղբարք, եթէ կամիմք զի անձ ողորմեսցի մեզ, թողցուք 'ի բաց զկամս մեր և գտուք ողորմութիւն. Ի՞նչն ցնա. և ուր իցէ թողուլ զկամս. Եւ նա ասէ. ստանալ զեաւնարհութիւն, քան զոր ոչ իցէ այլ առաքինութիւն մեծ. քանզի որչափ իջանէ դէ 'ի խոնարհութիւն, առաւել երանէ 'ի բարձրութիւն. () այս լուեալ ամենեքեան ուրախացան յոյժ և հաստատեցան 'ի վերայ խոնարհութեան, սիրելով զնա առաւել քան 'ի վերայ այլ առաքինութեան, և գնացին յիւրաքանչիւր տեղիս:

Ի՞նչ ոմն 'ի հարանոցն վասն խոնարհութեան զնապա

զայս՝ եթէ ասացին մայրք եղեգանց, եթէ գիարգ դուք տկարք և վտիտք ելով ոչ փշրիք և խլիք 'ի շարժել հողմոց 'ի ձմերայնի. իսկ մեք այսչափ զօրաւորք և մեծամեծք եմք և խորտակեալ խլիմք արմատով 'ի բախմանէ հողմոց: Պատասխանի ետուն եղեգունք և ասեն. մեք 'ի բախել հողմոյ ձմերայնոյ խոնարհիմք և ձգիմք աստի և անտի ընդ նոսա դողալով և չըջելով, և այսպէս ոչ խորտակիմք. իսկ դուք զի ընդդէմ կայք 'ի բախել հողմոց, վասն այնորիկ գան ամենայն չարիք 'ի վերայ ձեր: Եւ ասէ ծերն. պարտ է թոյլ տալ յորժամ ասացի բան ինչ արհամարհանաց, և ոչ տալ տեղի բարկութե և ոչ կալ ընդդէմ և ոչ անկանել 'ի տգեղ խորհուրդս և 'ի գործս չարս, այլ 'ի բարին հաստատուն կալ չնորհօքն: Բժի:

ՎԱՍՆ ԱՆՅԻՇԱԶԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԾԵԱՅ՝ ոմն թէ երբեմն փիլիսոփայք ոմանք կա-
մէին փորձել զմիայնակեացսն : Դւ մինչդեռ անցանէր
ոմն միայնակեաց՝ զգեցեալ ձև աղնիւ, ասէն ցնա. այսր
եկ, միայնակեաց : Դւ նորա բարկացեալ և լճնամա-
նեալ գնտա անց : Ինչ դարձեալ այլ սին ծեր մեծ լի-
բէացի և զգեցեալ էր հանգերծս հինս, և ասէն ցնա.
դու միայնակեաց չարածեր, եկ այսր : Դւ նորա փու-
թապէս երթեալ, ածէն նմա ապտակ մի. և նորա դար-
ձուցեալ զմիւս ևս ծնօտն, և վաղվաղակի յարուցեալ
երկրպագին նմա ասելով. ահա ճշմարիտ միայնակեաց
սա է : Եւստուցին զնա ՚ի մէջ ինքեանց և ասէն ցնա.
զինչ աւելի քան զմեզ առնէք դուք. եթէ պահէք դուք,
և մեք պահեմք. եթէ հսկէք, և մեք հսկեմք. և այլ
զինչ և առնէք դուք, առնեմք և մեք. արդ զինչ աւելի
ունիք քան զմեզ : Իսկ ծերն. մեք զմիտս պահեմք : Ի-
սէն ցնա փիլիսոփայքն. մեք զայդ ոչ կարեմք առնել :

ՊԱՏԾԵԱՅ՝ ոմն ՚ի հարանցն եգիպտացւոց՝ եթէ եր-
բեմն խորհեցայ յստարութիւնք թալ, և ելեալ ՚ի նաւ՝
դէպ եղև զի եկաք յԵթէնս. և կամեցեալ մտանել ՚ի
քաղաքն՝ տեսանեմ զոմն ծեր մենակեաց զի ունէր ա-

։ ՓԻԼԻՍՈՓՈՍՔ ոմանք ձեռնարկեցին փորձել զերծաւորսն. և ահա
զայր ոմն ծեր զգեցեալ հանգերծս լաւս, և ասէն ցնա. ծեր, եկ այսր :
Իսկ նա անարգեաց ընտա և գնաց : Եւ դարձեալ այլ ոմն անցանէր լի-
բիկեցի և ասէն ցնա. կրծաւոր դու, եկ այսր : Եւ նա ընթացաւ առ
նոսա : Իսկ նոքա ապառնեցին զերեսս նորա, և նա մատոյց նոցա և ըզ-
մուռն : Յայնժամ նոքա երկրպագին նմա և ասին. սա է ճշմարիտ կր-
ծաւոր : Եւ հարցին ցնա՝ և ասին. զինչ աւելի առնէք դուք կրծա-
ւորքք քան զմեզ. զի թէ դուք պահէք, և մեք պահեմք. դուք հսկէք,
և մեք հսկեմք. և զոր առնէք դուք, առնեմք և մեք. և արդ զինչ ա-
ւելի է ձեր որ կայք յանապատի : Ուսէ ցնտա ծերն. մեք յուսեմք ՚ի
շնորհոն Եւր և պահեմք զմիտս մեր : Եւ նոքա ասին. մեք զմիտս պ-
հէլ ոչ կարեմք : Եւ շահեցան ՚ի նմանէ յոյժ :

։ Արեւր ոմն զայս ՚ի հարանցն եգիպտացւոց՝ եթէ ՚ի մեծ եգի երբեմն
գնալ յստարութիւն, և մտեալ ՚ի նաւ. հապ յԱթէնս. և իբրեւ մեծ ՚ի
քաղաքն, տեսի զոմն ծեր կրծաւոր բարեղ զգեստիւք՝ որ ունէր ՚ի

զարդուն և փոքր մահադ բարեւոնացի փակովք, և ըն-
թանային այլք զհետ նորա: Եւ իբրեւ եմուտ 'ի քա-
ղաքն, դիպեցաւ նմա բազմութի մարդկան և ձգեցին
զնա 'ի թէաորոնն, և ես հարցանէի ցոմն թէ ով է սա:
Եւ նա ասէ. սա 'ի հեթանոսաց էր մեծագոյն քան զա-
մենայն փիլիսոփայս, և եղև քրիստոնէաց և ստացաւ իւր
վանս և եղև մենակեաց, և զկնի հնգետասան ամի եկն
'ի քաղաքս, և յաղագս այնորիկ ընթանամք զի լուիցուք
եթէ զինչ խօսի: Եւ չոգայ և ես ընդ նոսա, զի լուայց
եթէ զինչ խօսի: Եւ իբրեւ եկին իշխանքն, աղաչեցին
զնա՝ ասա մեզ զինչ ունիս ասել: Եւ բերէ ապակի ա-
ռաջի նոցա և բանայ, և գտանի լի աղբով, և ամենեքին
սկսան ասել՝ ասա մեզ զինչ է այդ: Եւ ասաց այսպէս.
ոչ գոյ ազգ 'ի ներքոյ երկնից իբրեւ քրիստոնէից և ոչ
իբրեւ զկարգ մենակեցաց. այլ յայս միայն առնէ նոցա
փայտ՝ զի ածէ զնոսա բանասարկուն յոխութիւն իրերաց,
և զասեղն՝ թէ ասաց ցիս և ես ասացի ցնա, և զանաբը-
բութիւն իւրեանց առաջի աչաց իւրեանց բերեն և ոչ
տեսանեն: Օ այս լուեալ բազումք, գովեցին զնա և այս-
պէս գնացին:

ԼՈՒՅՑ՝ զի պատմէր ոմն վասն հօրն Ս՝ ոտիու, աշա-
կերտ նորա էր Իսահակ, երկոքեան սոքա վայելուչք
լեալք: Եւ սկսաւ զառաջնն շինեաց իւր վանս ծերն 'ի
հերակի, և տազնապեալ անդ՝ չոգաւ յայլ տեղի և շի-

մեռին փոքրիկ ցուղ բարեւոյն, և ընթանայր նա և այլք ընդ նմա բա-
զումք: Եւ իբրեւ եմուտ 'ի քաղաքն, ընդ առաջ եղև նմա բազմութիւն
մեծ, և ապառն զնա 'ի թէաորոնն, և ես հարցի ոմանց՝ թէ ով է սա:
Եւ նորա ասէն. հեղինացի է գլխաւոր իմաստասիրոց, և եղև քրիս-
տոնէաց և շինեաց իւր վանս և եղև կրօնաւոր անդ, և է արգեօք ամբ
հազետասան որ ոչ եկեալ է 'ի քաղաքս յայս, և վասն այսորիկ ըն-
թանան առ նա ամենայն ժողովս: Եւ ցնացի ես ընդ նոսա: Իբրեւ տե-
րին զնա իշխանք բազումքն, աղաչեին զնա և ասէին. ասա մեզ զոր ինչ
կտախ ասել: Եւ նա ասէ. ոչ իյէ ազգ մեծ 'ի ներքոյ երկնից իբրեւ զաղք
քրիստոնէից, և ոչ կրօնք մեծ իբրեւ զկարգ կրօնաւորաց. և փէ որ
փութէ զնոսա, որք չարախօսեն զփմեանս և նենգեն, և զպծ ութիւնս
'ի ներքոյ ունին և ոչ գիտեն: Իբրեւ լուան զայս ամենայն ժողովուրդն,
գովեին զնա մեծաւ ձայնիւ, և գնացին: Եւ զայսպիսի օգուտ բանս և
անդ լուայ ես յիմաստասէր կրօնաւորէն այն՝ թէ նենգութիւն փութիչ
է և տեսիչ կարգաց կրօնաւորաց:

Ասեին վասն հօրն Մատթի վարդապետի հօրն Իսահակայ, որ և
երկոքեան եղևն եպիսկոպոս, և թէ նախ շինեաց վանս ծերն յԵրուսա-
ղէմ, և մեկնեալ անտի գնաց յայլ տեղի և շինեաց և անդ վանս, և էր

նեաց դարձեալ: Եւ ըստ ազգողութեան բանասերիւն
գտաւ անդ մին թնամի նորա և նեղէր զնա. և յարու-
ցեալ ծերն գնաց յինքեան գեօղն, և շինեաց ինքեան
վանս և արգել զինքն: Եւ յետ բազում ժամանակաց
ժողովեցան ծերք տեղւոյն ուստի գնացեալն էր, առեալ
և զեղբայրն որ ունէր ընդ նմա արտմութի՝ չոգան առ
նա զի աղաչեսցեն զնա և ածցեն ՚ի վանս իւր: Բրդ
յորժամ մերձեցան ուր էր հայրն, թողին առ նմա զմա
խաղան իւրեանց, և զեղբայրն որ եթէ ահա ունէր ընդ
նմա արտմութի՝ թողին առանձինն: Եւ իբրեւ բախեցին,
արկանէ ծերն զսանդուղն, և հայեցեալ ետես և ծա-
նեաւ զնոսա և ասէ ցնոսա. ուր են մախաղքն ձեր: Եւ
ասեն. առ այս անուն եղբօր են: Եւ իբրեւ լուաւ ծերն
զանուն եղբօրն, ՚ի խնդութեն առեալ փայտատ՝ առե-
րեաց զգուրսն և ել առ եղբայրն յընթացս, և անկեալ
առաջի նորա յառաջագոյն ողջունեաց զնա, և մեծեալ
զնոսա ՚ի խաղն՝ զերիս աւուրս արար նոցա ուրախութի,
և ինքն ընդ նոսա ուրախացեալ, որ չէր երբէք իւր սո-
վորութի առնել, և յարուցեալ գնաց ընդ նոսա: Եւ
այսորիկ եպիսկոպոս եղև. և էր ինքն նշանագործ: Եւ
զաշակերտն նորա երանելին Վիւրդոս արար եպիսկոպոս
զհայրն Իսահակ:

ԵՍԵԻՆ՝ վասն որումն իշխանի յԱզգայտոս՝ եթէ աչ-

անդ եղբայր փ և նախանձով չարին եգ ընդ նմա թշտմութի և սորո-
մացուցանէր զնա: Եւ յարեաւ ծերն մեկնեցաւ անտի և գնաց ՚ի գեղ
իւր, և շինեաց անդ վանս և արգել անդ զինքն: Իսկ զինի ժամաց ինչ
եկին առ նա ծերք վանիցն այն յորմէ ելեալն էր, և ունէին ընդ իւ-
րեանս զեղբայրն որ արտմացուցանէր զնա, և ապաչէին զծերն առնուլ
անդրէն ՚ի վանս նորա: Եւ իբրեւ եկին մերձ ՚ի տեղին ուր բնակեալ էր
ծերն, եկին առ հայրն Ոլբ և գրեալ մերձ ՚ի նա զպարեգտան իւրեանց
և զարտմոյն եղբայր՝ և բախեալ զգուռն ծերոյն մտան: Եւ իբրեւ նայե-
ցաւ ծերն և ետես, ծանեաւ զնոսա և ասէ ցնոսա. ուր իցեն պարե-
գտք ձեր: Իսկ նոքա ասեն. ասա է փէրն և եղբայրն այն: Իբրեւ լուաւ
ծերն զանուն արտմոյ եղբօրն իւրոյ, յարեաւ և ՚ի խնդութենն առ-
եաւ զփայտատ քանկաց զգուռն առնելին որ արմալն էր, և ել և
եկն առ եղբայրն և անկաւ յոտս եղբօրն և գրիս արկեալ համոռ-
րեաց զնա և ոտարաւ ՚ի սենեակն, և զաւուրս երիս ուրախութի բա-
րաբ հանգուց զնա. և այն զի սովորութիւն այսորիս ոչ ունէր, այլ
վասն զի անյիշատար էր, հանգուց զնա սիրով, և յարուցեալ գնաց ընդ
նոսա: Իսկ զինի այսորիկ եղև եպիսկոպոս, և էր գրանչկադործ սուրբն
Յոյ: Իսկ զԻսահակ արար եպիսկոպոս մեծն և սուրբն Վիւրդ առե-
րանգրացին:

Երանելին զիւր աշխատիք ՚ի հունձն ումեր: և ՚ի խնդրէլ զվարձ

խատէր զեղբարան և ոչ տայր զվարձա հնձոցն իւրեանց, և ամենեքեան փախէին ի նմանէն: Ի ուեալ որումն ծէրոյ մեծի թէ այսպէս է, առեալ զաշակերան իւր չողաւ առ նա և ասէ. կամիս զի հնձեսցուք քեզ: Իւ նորա խնդացեալ ասաց՝ այո: Իւ առաքեաց զնոսա յանդատանն զի հնձեսցեն. և կերակուր ոչ տայր նոցա, այլ զկերակուրն իւրեանց այլուստ առնուին փոխ: Իւ իբրեւ սպանեցին զհունձն, ասէ ցնա ծերն. տուր մեզ զվարձն: Իւ սկսաւ տառապեցուցանել զնոսա. և նոցա երթեալ և ոչ ինչ առեալ ի նմանէ: Իւ դարձեալ միւս ևս ամն եկին առ նա, և խնդացեալ ասէ. ահա դարձեալ եկն անմիտ ծերն: Իւ նոյնպէս արար նմա, մինչև ի հինգ ամն հնձէր և վարձս ոչ առնոյր: Իւ յետ այնորիկ եկն բարկութիւն ի վերայ տան նորա և սատակէին ամենեքեան: Իւ զգացեալ անձինն իւրում, տարաւ զամենայն զվարձն զհինգ ամն և իջոյց ի Սկիւթ ծերոյն, և աղաւեաց զնա զի աղօթս արասցէ ի վերայ նորա. և բժշկեցաւ ամենայն տուն նորա:

ԿՈՂԵԱՆ՝ մտին ի խուցն հօրն Սոլսէսի, և աղաղակեաց Սոլսէս և ելին եղբարքն կալան զնոսա և առաքեցին յԱղեքսանդր առ իշխանն և եզ զնոսա ի բան.

իւր՝ զանց արար զնովաւ այրն և ոչ եւս, և զնաց ծերն դատարկ ի տուն իւր: Եւ յերկրորդում ամն զնաց դարձեալ անդ և հնձեաց ջանիւք, իսկ այրն դարձեալ ոչ եւս զվարձս նորա. և զնաց դատարկ ծերն: Եւ յերրորդում ամն զնաց անդ ըստ սովորութեն, և եւս առաւել յօժարութիւն և ջանիւք դորձեաց զհունձն, և զնաց դարձեալ անվարձ ի տուն իւր: Իսկ զայրն զտուն երկրագործին այն հարուածեաց տէր: Եւ ապա յարեաւ այրն հարեալ ի խզէ մտացն և յանդիմանեալ չըրջեր ի վանորայս և յայրս, և ինչգրէր զծերն իբրեւ զի ասաց զվարձս նորա, և հաջիւ գտեալ զնա՝ անկաւ առ ռոս նորա և ասէ. ինձ հատոյց տէր յիրաւի, արդ առ գու զվարձս քո՝ զի մի դարձեալ հարուածիցիմ: Այլ ծերն ոչ ինչ էառ ի նմանէ, այլ ասաց տանել զայն յեկեղեցին և տալ ի քահանայն:

Իւ ռն միայնակեաց մեծ ի լեառն Աթիլիփոսի, և զնացին աւազակք ի վերայ նորա. իսկ ծերն գոչեաց ի ձայն մեծ, և լուեալ մերձաւորաց ծերոցն զնացեալ կալան զաւաղական զայնոսին և յուղարկեցին առ իշխանն, և նա եզ զնոսա ի բանաի: Յետոյ զջնացեալ եղբարքն ասէն. վասն մեր անկան նոքա ի վշտն յայն: Եւ արտմէին վասն այն, և յարուցեալ զնացին առ հայրն Պիմէն և պատմեցին նմա իսկ հայրն Պիմէն զրեաց առ ծերն և ասէ. գիտեալ զի քո ձայնեան և աղաղակեան եկեալ եղբարքն ըմբռնեցին և իշխանի զիկուցին: Այսպիսի բան գրեաց. ծանիր գու զառաջին մատնութեն թէ ուստի եզ, և ապա տեսնա զերկրորդն: զի թէ ոչ մատնեալ էիր գու նախ ի ներ-

տի: Եւ առաքեաց առ նա հայրն Պիմէն և ասաց. հայր Սողոմէս, յիշեա զառաջին մատնիչն: Եւ գնաց աղաւթեաց զիշխանն, և արձակեաց զգողեանն:

ԸՄԱՅ՝ արբայ Օէնոն. որ որ կամի զի ստէպ լսէ անձ աղօթից նորա, յորժամ յառնէ և զձեռն իւր տարածէ առ անձ, նախ քան զամենայն և նախ քան անձին իւրոյ՝ վասն թշնամեաց լի սրտիւ արասցէ աղօթս, և վասն այսորիկ ապա զոր ինչ և խնդրեսցէ յնայ՝ տացէ նմա անձ:

ՆԵՐ՝ ոմն ՚ի Սկիւթ եհաս առաջակաց որ գողանային զխուց նորա, և ասէ ցնոտա. փութացարուք յառաջ քան զգալ եղբարցն և արգելուլ զիս կատարել զպատուիրանն Վստի որ ասէ՝ որ առնու զինչս քօ, մի խնդրեր:

ԵԿԵ՝ երբեմն եղբայր ոմն լիբէացի առ արբայ Սիդուխնոս ՚ի լեառն Պանեփոյ և ասէ ցնա. արբայ, թըշնամի ունիմ բազում չարիս արարեալ ինձ. քանզի յորժամ էի ՚ի գեօղ անգր, զագարակ իմ յափշտակեաց և բազում անգամ դաւաճան եղև, և այժմ կախարդս յիւ արկեալ ջանացառ փնայել ինձ, և կամիմ մատնել զնա իշխանին: Բլէ ցնա ծերն. որպէս զիւր թուի քեզ, որդեակ, արա: Բլէ ցնա եղբայրն. այո, արբայ, արդարեւ եթէ խրատի, կարևոր օգտի անձն նորա: Բլէ ցնա դար

բուտ, և ոչ այս երկրորդ մատնութի լինէր ՚ի քէն: Եւ իբրև լուա ծերն զբանս թղթոյն Պիմնի՝ ուրախ եղև յոյժ, զի եր հաշակելի տարն յամենայն երկիրն յայն: Եւ զի բնառ ոչ ելանէր յայրեն իւրմէ, և իբրև ընթերցաւ՝ և լազգապակի անտի և գնաց ՚ի բաղաքն առ իշխանն և խնդրեաց ՚ի նմանէ և և հասն ՚ի բանտէն զառաջակքն և ազատեաց զնա ա հրապարակաւ:

Եւսայ հայրն Օէնոն. եթէ կամեսցի որ զի արագ լուիցէ անձ աղօթից նորա, յորժամ համբարձցէ զձեռն յաղօթս առ անձ, նախ քան զամենայն աղօթեսցէ վասն թշնամեաց բոլորով սրտիւ. եթէ զայս տարացէ, առցէ յայ զոր և խնդրեսցէ յաղօթսն:

ԵՆԵ՝ ոմն ՚ի Սկիւթ գտաւ զառաջակն զի կողոպտէին զառն իւր, և ասէ ցնոտա. ստիպեցէ փութով և գնացէք, զի մի գալցեն եղբարք և խափանեն զձեզ, և արգելցեն զիս ՚ի պատուիրանն Վստի որ ասէ՝ թէ զոր ինչ հանէ որ ՚ի քէն, մի պահանջեր: Երբեք զարմացեալ առաջակքն ծանեան զի զոչ ճշմարտութի անկեղաշարժի ՚ի կրօնաւորսն:

Եղբայր ոմն լիբիկէցի գնաց առ հայրն Սիւրբանէ և ասէ ցնա. հայր, այր ոմն թշնամի իմ է և բազում չարիս գործեալ ինձ. ինչեաց յինէն զագարակ իմ մինչ էի ՚ի գեղ, և մոզս և գեղիս առաքեաց ապաւնտել զիս, և արդ կամիմ զի տարեալ տայից զնա առ իշխանն: Եթէ ցնա ծերն. զոր ինչ կամիս արացես, որդեակ, Եթէ ցնա եղբայրն. թող տուր, հայր, եթէ խրատեսցի՝ լա՛հ լիցի անձին իմոյ և նորա: Եւ

ձեալ ծերն. որպէս դուր թախ քեզ, որդեակ, արա: Ի՞նչ եղբայրն ցծերն. արի, հայր, արա աղօթս և երթամ առ իշխանն: Հարուցեալ ծերն և սկսան՝ հայր մեր որ յերկինս: Եւ իբրեւ եկին ասել՝ Թող մեզ, աբբայ Անդուխանոս ասէ. և մի. Թողուր մեզ զպարտիս մեր, որպէս և ոչ մեք Թողումք մերոց պարտապանացն: Ի՞նչ եղբայրն ցծերն. մի ասեր այդպէս, հայր: Ի՞նչ ծերն. և զիսդ, որդեակ. արդարեւ եթէ առ իշխանն կամիս երթալ որպէս զի զլիւծ քո առցէ, Անդուխանոս այլ աղօթս քեզ այսօր ոչ առնէ: Եւ ծունր ամեալ եղբօրն, եթող Թնամեղն իւրոյ՝:

Ի՛նչ՝ երկու միայնակեացք ՚ի միում տեղում քնալեալ. և երթեալ առ նոսա ծերոյ միոյ մեծի և կամեցաւ փորձել զնոսա, առ դաւաղան և սկսաւ ջարդել ըզքանջար միոյն: Եւ տեսեալ զնա եղբօրն լծարեալ. և իբրեւ մնաց մի ևս արմատ, ասէ եղբայրն. հայր, եթէ կամիս՝ Թող զգա զի երկեցից և ճաշակեացուք ՚ի միասին: Եւ անկեալ ձերայնառաջի եղբօրն ասէ. հողինայ հանդուցեալ է ՚ի վերայ քո, եղբայր:

Եւ ցնա ծերն. արացեա զոր կամիս: Ասէ եղբայրն ցծերն. արա աղօթս և արձակեալ զիս առ իշխանն: Եւ յարեաւ աղօթել: Եւ իբրեւ ասեին՝ հայր մեր յերկինս, ասեծերն: մի. Թողուր մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեր ոչ Թողումք մերոց պարտապանաց: Ասէ եղբայրն ցծերն. մի. հայր, մի այդպէս: Եւ ծերն ասէ ցեղբայրն. և որպէս. որդեակ, այլ հաւատալ ինձ, եթէ քնատ առ իշխանն գատել զոք՝ Անդուխանէ այդպէս աղօթե միշտական քո: Եւ անկեալ եղբայրն այն առաջի ծերոյն՝ և Թողուիին արամուլն իւրոյ:

Ուղղեալ զայն ի հետօրեւ Եւ յորժամ աղօթեին, ասէ ծերն ՚ի յին իւրեանմէն. Եղբայր, անհարցցե՛ք. Կամի՛ք. նեղաւորի մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեր ոչ Թողումք մերոց պարտապանաց: Եւ յորժամ աղօթեին, ասէ ծերն ՚ի հայր մեր որ յերկինս մի. Թողուր մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեր ոչ Թողումք մերոց պարտապանաց:

Կրօնաբոյ՝ երկու նաեկին ուրիմն տաիւ հեռի ՚ի միմեանց. և փնտցեալ առ նոսա ծեր մին մեծ՝ և կամեր փորձել զմի ՚ի նոցանէ, և ասեալ զգաւաղան սկսաւ փրել զքանջար նորա: Իսկ եղբայրն իբրեւ ասեւ զայն՝ Թագեալ, և իբրեւ մնաց մի ի քանջարոյն, ել և ասէ. Եթէ կամիս. հայր, Թողես զլինդ զայդ, զի ՚ի վերայ դորա արտադուք սեր: Իբրեւ բուսա զայն ծերն, զարմացաւ ընդ հեզուի և անիշուարեւ նորա:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

ԱՍՍՑ հայրն Լեւոնիս. յորժամ որ ծածկեացէ
զյանցանս ընկերին և զմեզս, և անծածկեացէ զմեզսնք:

ԳԻՆԱՅԻՆ երբեմն 'ի վերայ հօրն Սէդուրէի 'ի գի-
շերի առաջակք երեք, և երկուքն կալան զծերն և մինն
հաւաքէր զանթոս նորա և զգիրան, և հանին յիւրմէ
զհանդերձն և զպարեգօսն: Իսկ ծերն ասէ ցնտա. Թո-
ղէք զպարեգօսդ զայդ զի ծածկեցից զիս: Եւ նոքա ոչ
կամեցան առնել: Եւ յայնժամ ծերն շարժեալ զձեռն առ և
ձգեաց զնոսա յերկիր: Իբրեւ տեսին զայն, երկեան յոյժ
և ոչ կարէին յառնել: Իբէ ցնտա ծերն. մի երկնիք,
այլ արարէք զայդ ամենայն չորս մասն, և զերկա մասն
տարէք, և զմինն Թորէք ինձ: Եւ զայս վասն այն ա-
բար, զի իւր մասն պարեգօսն մնացէ, որով ծածկեալ
գայր յեկեղեցին:

ԼՍՑԻՐ երբեմն հայրն Սահանէս կարճահատակն յե-
կեղեցին, և դային եղբայրն և հարցանէին վասն խոր-
հրդոց իւրեանց. իսկ ոմն տեսեալ զնա այնպէս որո-
տաւական լեալ, յաղթեալ եղև 'ի նախամեծն և ասէ
ցնա. սափոր քո, Սահանէս, ի իցէ դեղիւ: Իբէ ցնա.
այո, հայր, այդպէս իցէ. այդ զի զարտաքինն միայն տե-
տնեա, իսկ եթէ և զնորքինն տեսանել կարող էիր՝ զմեզ
հանդերձեալ էիր ասել:

ԻՍԵԻՆ վասն հօրն՝ Ունկկնտի՝ եթէ մասնեցին առ
նա զաշակերտ իւր, որպէս զի վարեացէ զնա. քանզի ե-
կին առ նա աշակերտք հօրն Սէդուրէի և ասեն ցնա.
հայր, լսեմք մեք զաշակերտին քո գործ ինչ ոչ բարի.
և թէ կամիս, հանեմք զնա 'ի քէն և բերեմք այլ եղ-

բայր բարի: Եւ ցնտաւ ծերն. ես ոչ արտաքսեմ զնա, զի հանգուցեալ է զիս յոյժ: Եւ իբրեւ լուաւ զպատառսս եղբորն ծերն՝ ասաց. վայ ինձ զի գամք աստ որպէս թէ լինիցիմք հրեշտակք, և լինիմք անբանք խենչք և անսուրբք: Եւ այնժամ ամաչեցեալ զգաստացան եղբարքն և ծանեան զի անյիշատար պարտ է լինել:

Եւ երբեմն հայրն Սահար յԱզգիպատ, և իբրեւ եկն ՚ի սենեակ իւր՝ գտաւ անդ այր մի որ գերեր զսենեակ նորա և հանեալ դնէր ՚ի դրաստ իւր զինչս նորա: Իսկ ծերն իբրեւ ետես զայն, սկսաւ օգնել նմա որպէս զօտար որ բերելով և բառնալով զգրասան. և իբրեւ բարձան, հանդարտութիւն յուղարկէր զնա և ասէր. ոչ ինչ բէրաք յաշխարհ և ոչ հանեւոց եմք ընդ մեզ աստի. տէր ետ և տէր էաւ, գնացես խաղաղութեամբ:

Եւ երբ ընդ ումեք սիրելութիւն արտաքոյ սենեկի իւրոյ Պայեսիոս եղբայրն հօրն Պիմէնի. իսկ հայրն Պիմէն ոչ գիտէր և ոչ կամէր զայս: Եւ յարեաւ և գնաց առ հայրն Ղաննա և ասէ ցնա՝ եթէ եղբայրն իմ Պայեսիոս ունի սիրելութիւն ընդ միմեանս և ոչ հանդիմ: Եւ սէ ցնա հայրն Ղաննա. Պիմէն, միթէ դեռ ևս կենդանի ես, գնա նիստ ՚ի սենեակ քո և դիր ՚ի մտի՝ եթէ երիս ամս ունիմ ՚ի գերեզմանի:

Եւ սա հայրն Պիմէն. ամենայն վշտաց որք գայցեն ՚ի վերայ քո՝ յաղթեսցես զնոսա խոնարհութիւն և լուծեամբ, զի չար չարեօք ոչ լուծցի. այլ եթէ որ արասցէ քեզ չար, դու արա առ նա բարի և բարեան յաղթեալ չարին:

Եւ եղբարք ըստ մարմնոյ հայրն Պաւղոս և հայրն Տիմոթէոս, և բնակէին ՚ի Սկիտէն ՚ի մասին, և եղև բազում անգամ հակառակաբանութիւն ՚ի մէջ նոցա: Եւ հայրն Պաւղոս ցեղբայր իւր. մինչև յերբ կացցուք յիմարութիւն ՚ի կազումն: Եւ ցնա հայրն Տիմոթէն. արա սէր զի յորժամ շարժիմ ես ՚ի վերայ քո՝ բարձցես զիս, և յորժամ դու շարժիմ ես բարձից զքեզ: Եւ այսպէս արարեալ հանգեան զմնացորդս աւուրց իւրեանց:

Եւ երբ եւր Պաւլոսի զոն այնչափ հեզ և խոնարհ էր, մինչ զի հովիւ հօտից ելով՝ արարին զնա եպիսկոպոս ՚ի բաղաքն որ կոչի Տրիմիթան, և ՚ի բազում խոնարհութենէն ոչ հրաժարեաց ՚ի հովուութէ խաշանցն: Իսկ

'ի գիշերի միտք եկեալ գողք առնաւ գործեալ տէրաբ'ի հօտից նորա, այլ անձ արհեստցի զհօտին և զհօտ նորա, զի մինչ մտին գողք 'ի բաշ հօտիցն, կտորեաց զնոսա ան. երեւոյն զօրութիւնն այլ. իւր իրեւ այդ եղև, մտեալ 'ի բաշ հօտին թուել զհօտն, և եզիս զնոսա փախեալ ձեռս 'ի յետս, և ծանեաւ զպատճառս վասն որոյ եկեալ էին. և կայեալ յարգութեաւ անձ եղցն գործն, և բարոսով օրինարեաց զնոսա և խրատեաց զի աշխատութիւն կեցցեն և մի գործացեն. իւր խոյ մի գէր և փափաք ընտրեալ 'ի հօտից' փախեալ ետ նորա աշխատել և առնել. զի մի ինդունայն լիցի սքանութիւնք մեր, առեալ զորս և գնացելք խաղաղութեամբ:

Եւրօսոմն տրար փոխանորդ բանալեաց և բանալոր զգուռն ծերոցն և գողանալոր զգրամն նորա: Իսկ ծերն գրեաց թագիւն այսպիսի. տէր իմ և եղբայր, որ դք և իցես, այս սիր և տարցես զիս գրամնցս դու և զիւնն թողցես 'ի ծախս ինձ: իւր բաժանեաց զխաղն յերկուս մասունս, և եդ 'ի վերայ զթագիւն: Իսկ գողացողն եկեալ ըստ սովորութե իւրում և տեսեալ զթագիւն ընթերցաւ, և հերձեալ զնա ընկից և տարաւ զամենացն գրամն: իւր զկիս երկուց ամաց մեռանէր եղբայրն այն և ոչ ելանէր հողին 'ի մարմնոցն զառնրս բազում: իւր իբրեւ եկն առ նա փոքր մի գիրութիւն և ուղարկեաց, իմացեալ ծանեաւ զարդարանաւ, և կղծեաց զծերն և առնել. թող ինձ, զի ես էի որ գողանալի զիւրմա զո. իւր նա արտրեալ արգթս ինդրեաց թողութիւն նմա. և իբրեւ դադարեաց, իսկոյն արձակեաց զհողին եղբայրն:

ԻՅԼ ոմն տուեալ եղև 'ի մարտիրոսութիւն, զի մեռանեաց զնա աղախին իւր. և իբրեւ բերելին զնա 'ի տեղի վիպարութեն, ետես զաղախինն իւր որ մեռանեացն զնա, և հանեալ զմատանին տակի 'ի ձեռանէ իւրմէ ետ նմա և առնել զնա վիպին իՅսի. գոհանաւ զայ և զբէն առ անձ, զի այսպիսի բարեաց պատճառ եղեր ինձ: իւր այսպիսի զանխելաւորութիւն առնաւ իւրոյ տեսեալ ապաշաւեաց ապոստոսներ:

ԻՅԻՒՆ վասն ծերոց առնանէ կթէ որչափ որ սեռագէր և արհաւիրէր զնա, նորայլ առաւել զնորոյ առ նա և առեր. այսպիսի են պատճառք աղաքիւնութեց, իսկ երաւ նորք միւր խաբեն զմեզ և չիմեմն զհողի մեր, բանից գրեալ է՝ որք երանեն խաբեն զմեզ:

ԼԻՂԱՅՐ ՈՒՆ ԳՆԱՅ ԱՌ ԺԵՐՆ ՈՐ ԲՆԱԿԵԱՂ ԷՐ յԱՆԱ-
պատ, և զտաւ արտաբոյ իոյի նորա՝ մանկունք արօտա-
կանք որք պարէին և առէին բանս սոյեդո : Բայց եղբայրն
տեսեալ զծերն, և պատմեաց զխորհուրդս իւր և բժշ-
կեցաւ ի ծերոյն : Եւս այսորիկ առէ եղբայրն ջծերն,
նրպէս կարես համբերել, հայր, զմանկանցս աղտը զի
պարս և զերգոս լսել, կամ ընդէր ոչ պատուիրես նոցա
ոչ լիտել : Եւ ծերն՝ ի վաղուց աճիմ՝ ի մօր առել
զայդ, այլ նեղեմ զանձն իմ և ասեմ, եթէ փոքու այ-
սորիկ ոչ համբերեցես, ապա եթէ մեծ ինչ փորձուի
գայցէ ի վերայ քո՝ նրպէս համբերել կարես և այսպէս
եղև ինձ սօրորութիւն համբերել :

Եթե ոմն ի ծերոյն՝ ելծէ տեսի զմանկունս ոմանց որ առաջնորդէին ծերոյն ի կեանս : Քանզի էր ոմն ծեր արքեւոյդ, և գործէր աւուրն փոխոյ մի և վաճառէր, և զգին նորա ըմպէր զինի : Յետոյ եկն եղբայր մի մանուկ և բնակեցաւ առ նմա, և գործէր և նա աւուրն փոխոյ մի, և տանէր զերկոսեան՝ ի գելդ ծերն և վաճառէր և առնայր զգին նոցա և ցնէր զինի և ըմպէր և զայր արբեալ, և եղբօրն տայր յերեկոյին հաց չորացեալ : զայս արար ծերն զերիս ամս, և եղբայրն համբերէր և ոչ ինչ ասէր : Օ կնի երեք ամին տէ եղբայրն ի մօտ : մերկ եմ բնաւ և հաց ևս ոչ ունիմ, գնացից այլուր : Եւ զար ձեալ ասէր : ուր գնացից, կացից աստ, զի վասն այ կամ և աշխատիմ : Եւ երևեցաւ նմա հրեշտակն և ասէ : մի գնար աստի, զի յեղուց դամ առ քեզ : Իսկ եղբայրն իբրև իմացեալ ծանեաւ զկոչումն իւր, աղաչէր զծերն և ասէր : մի գնացես այսօր ի գելդ և մի թողուր զիս, զի ահա դան առնուլ զիս : Եւ ծերն : ոչ գան այսօր, զի յամեցին : Եւ եղբայրն : այո, եկին ահա : և ննջեաց առ ժամայն : Եւ տեսեալ ծերն սկսաւ ողբալ և ասէր : վայ ինձ, որդեակ, զի ես զապղում ամս հեղաթեալն ծախեցի, իսկ դու ի սակաւ ժամս զհոգի քո կեցուցեր համբերութեամբ քով : Եւ սկսաւ ծերն յայնմ հետէ բարւոյ կենցաղի, և եղև ձգնաւոր բնորեալ :

Դժբե ամեն ունեւր մանուկ բնակակից, և յանդիման
 Դեռաց զնա երբեմն վասն անպատշաճ գործոյ . իսկ մա-
 Դեռնն դժկամակեաց, և սրտմտեալ պնդեաց զգուռն
 Ժաման ուր կայր կերակուր ծերոյն, և գնաց այլուր և յա-

մեաց աւուրս երկոտասան՝ թողեալ զծերն անպէտս և սովեալ։ Իսկ էր մերձաւոր ծերոյն եղբայր ոմն բարի . իբրև գիտաց զյամել մանկանն , արար նմա կերակուր ինչ և ետ ընդ պատու հանն : Եւ այնպէս խոնարհ և ան յիշալար էր ծերն՝ որ ոչ երբէք տրանջեաց զմանկանէն , ոչ ՚ի մօր և ոչ առ պյս : Եւ յորժամ ասէին թէ ո՞ր է նա , ասէր ծերն՝ յորժամ պարապեցի եկեացէ :

Եւ ԵԱՐԲ ոմանք գնային ՚ի ճանապարհի և մուտքեցան , և զիպեալ ոմանց հարցին զուղին . իսկ նոցա աւագակը էին՝ խորեցին զնոսա և ցուցին գնալ ընդ անկոխ և անշէն տեղիս . և մինն աւագակաց զինի գնայր կողոպտել զնոսա : Իբրև եկին ՚ի ձոր ինչ անդ կողոպտել զնոսա , իսկոյն ել ՚ի հեղեղատէ ձորոյն խիթ գազան և զի մեաց ՚ի վերայ աւագակացն այնոցիկ ուտել զնոսա : Իսկ ծերքն ոչ ետուն թոյլ , այլ ձայն արձակեալ զերծուցին զնոսա , և հատուցին բարի ընդ չարոյ : Եւ զարմացեալ ընդ անյիշալարութիւն նոցա աւագակացն՝ գոհանային զնոյ , զի օգնեցան ՚ի նոցանէ :

Եւ ԵԱՑ ծերն . եթէ որ անարգէ գրեզ , օրհնեալ զնա . եթէ ընդունի՝ բարի է երկոցունցդ , և եթէ ոչ ընդունի՝ գու առցես յնոյ օրհնութի և նա զանէծս :

Եւ ԵԱԶ ծերն . եր ոմն պատրիարք Ղեքսանդրոս ողոր մած յոյժ և թողող յանցաւորաց , քաղցր և բարերար և մարգասէր . սորա էր դպիր ոմն մանուկ հասակաւ , որ գողացաւ ՚ի նմանէ ասկի , և երկուցեալ ՚ի յայտնելոյն փախեաւ և գնաց ՚ի Վերայիդա , և զիպեցան նմա ՚ի գնալն բարբարոսք արամիք լերինն , և տարան զոր ինչ ունէր զամենայն , և զինքն կալան գերի ՚ի ներքին անապատս : Եւ ծանեաւ զայս երանելի պատրիարքն , և խնդրեաց զգերին և գնեաց զնա իննսուն գահէկան : Եւ իբրև եկն նա անտի , այնչափ ողորմութի և մարդասիրութի եցոյց նմա , մինչև ասէին բազումք՝ եթէ ոչ ինչ իցէ շահ քան զմեղանել պատրիարդիս այսորիկ : Եւ յափ անմեղ և անյիշալար էր նա հնորհօքն Վերի :

ՎԱՍՆ ՍԻՐԵԼՈՅ ԶԱՍՏՈՒԱԾ

ԵՒ ԶԸՆԿԵՐՆ

ԱՍԱՑ տարբ հայրն. մեր Պափնոտի. մեծ քան զա մենայն սերն է. ոչ կայ իբրև զանձն զնեւ 'ի վերայ սիրելոյ իւրոյ: Եթէ որ լուիցէ բան տրտմական 'ի մեր ձառորէ իւրմէ և կարող է ընդդէմ պատասխանել և մտխամաս ստանալ՝ և ոչ շարժի 'ի չարն, այնպիսին զնէ զանձն 'ի վերայ սիրելոյն:

Երբ ԲԱՅՐ՝ ոմն Եհարց ցհայրն Պիմէն՝ Թէ արժան է ինձ լինել առ միաբանակեացն: Ի՞նչ ծերն՝ Թէ որ նստի առ միաբանակեացն, պարտի զամենեւեան իբրև զմի տեւանել, և պահել զբերան և զաջ իւր, և ապա հանգչի անհոգութեամբ:

ՊԱՏԾԵՑԻՆ ոմնաբ՝ Եթէ երբեմն հայրն Պիմէն և եղբարբ նորա գործէին հետև առաքատեայ և ոչ կամէին վաճառել, և նեղէին՝ վասն զի ոչ գտանէին կտառ քնելոյ. և ոմն սիրելի նոցա պատմեաց վաճառականի ումն հաւատացելոյ զիրն: Իսկ հայրն Պիմէն ոչ կամէր աւանդել ինչ յումեքէ վասն ամբոխելոյ: Իսկ վաճառականին կամեցեալ կատարել զգործ ծերոցն, պատճառեաց և ասէ՝ Թէ պիտոյ են ինձ հետևի առաքատեայից: Եւ ամենալ ուղտա առ զհետեւանն որպէս Թէ պիտոյ է ինքեան: Եւ եկեալ եղբորն առ հայրն Պիմէն և լուեալ Թէ զինչ արար վաճառականն՝ զուլեաց զնա և ասէ. արդարեւ, հայր, ոչ ինչ պէտա ունելով առ 'ի մէնջ զհետին առաքատին: Հօրն Պիմէնի լուեալ Եթէ ոչ ինչ պէտա ունելով առ զհետեւան, ասէ ցեղայրն իւր. ա.

Երբ ԲԱՅՐ ոմն Եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. միգէս պարտ իցէ կեալ ծերոյ 'ի մէջ եղբարցն, հայր: Ասաց ցա ծերն. որ բնակեալ է 'ի մէջ եղբարց Դ հաւատարմաց վանք, պարտ է զի զամենեւեան մի և հաւատարմեաց և սիրեաց, և զի զքաւչացուացէ զբերանն, և զսին իւր կուցէ. և յորժամ արտացէ զայս, գտանէ հանգիստ անմին:

րի առ ուզտս 'ի վարձու և բեր զհետեանն այսրէն. ապա թէ ոչ բերես, Պիմէն աստ ոչ նստի ընդ ձեզ, վասն զի ոչ զրկեմ զմարդ՝ որում ոչ ինչ են պէտք, զի վնասեսցի վասն իմ, և առցէ զօգուտն: Եւ երթեալ եղբայրն նորա և մեծաւ աշխատութի բերեալ զնա, կասկածեալ թէ գուցէ ծերն գնայցէ 'ի նոցանէ: Եւ յորժամ ետես զայն, խնդաց՝ որպէս թէ զմեծ ինչ գանձարան գտեալ:

Եւ երկու եղբարք դրացիք իրերաց, և մին 'ի նոցանէ թաքուցանէր եթէ լուսնայս և եթէ հաց, և արհանէր յաման դրացւոյն խրոյ. և նա ոչ գիտէր, այլ զարմանայր թէ ուստի բազմանայր նորայն այնքան: Եւ յաւուր միջ յանկարծակի գտեալ զնա զի այսպէս առնէր, և ելեալ կագէր ընդ նմա և ասէր՝ եթէ վասն մարմն նաւորին քոյոյ գողացար զիմ զհոգեւորն: Եւ պահանջեաց 'ի նմանէ բան, զի մի այլ ևս զայն արասցէ. և այսպէս զայս սին թողութիւն արարեալ:

Եւ երկու վասն հօրն Պափնութի՝ եթէ ոչ ըմպէր գինի երբեք, և երբեմն ճանապարհ երթալը, գէպ եղև զի եկեալ 'ի վերայ աւազակաց՝ ետես զնոսա զի ըմպէին գինի, և ճանաչէր զնա աւազակապետն և գիտէր զի ոչ ըմպէր գինի: Եւ տեսեալ զնա 'ի մեծի աշխատութե, և լցեալ զբաժակն գինեաւ և զսուսերն 'ի ձեռին խրում և ասէ ցծերն. եթէ ոչ ըմպես, սպանանեմ ըզքեզ: Եւ գիտացեալ ծերոյն թէ զպատուիրանն այ կամի կատարել, կամեցեալ շահել զնա՝ առեալ արք զգինին: Եւ անկեալ առաջի նորա աւազակապետն և ասէ. թողութի արա, հայր, զի նեղեցի զքեզ: Եւ ասէ ծերն. հաւատամ յամ, զի վասն բաժակիս այսր առնէ ընդ քեզ ողորմութի 'ի յաւիտենիս յայսմիկ և 'ի հանդեր-

ս: Ասին վասն հօրն Պափնութի՝ եթէ ոչ ըմպէր գինի. և իբրև գնալը նա երբեմն, գիպեցաւ 'ի ճանապարհին ժողովոյ աւազակաց որք ըմպէին գինի: Իսկ աւազակապետն ճանաչէր զնա, և գիտէր զի գինի ոչ ըմպէր, և ետես զնա վաստակեալ յորժ, վասն այն առեալ գինի բաժակաւ 'ի ձախու ձեռին և զսուր յաջոյ ձեռին մատոյց նմա և ասէ. եթէ ոչ ըմպես զայս բաժակ գինոյ, սպանից զքեզ: Եւ ծանեալ ծերն զի սիրով արար զայն, և կամեցաւ շահել զնա, և առեալ ըմպեաց զայն: Իսկ աւազակն անկաւ առաջի նորա և ասէ. Թող ինձ, հայր, զի արտոնցուցի զքեզ: Ասէ ցնա ծերն. հաւատամ յամ որ վասն ըմպելոյս այսորեկ առնէ ողորմութե ընդ քեզ աստ և 'ի համ:

ձեռքն : Ի՞նչ ցնա աւազակապեան . հաւատամ յամ զի
և ոչ ես յայսմ հետէ չար ինչ ումեք արարից : Եւ շահե-
ցաւ ծերն զամենայն աւազակակիցան աւազակապետան
հանդերձ, զի ոչ կատարեաց զկամս իւր, այլ շահեցաւ
զնոս վասն այ :

ՊԱՏՄԵՑԻՆ՝ ոմանք վասն հօրն Իքսթանի եթէ փու-
թայր զամենայն պատուիրանսն կատարել . եթէ անցա-
նէր ընդ գետն, նա ինքն փութայր և ունէր զղեկ մա-
կուկին . և յորժամ երթային առ նա եղբարք, զաղո-
թիցն սեղանն պատրաստէր, վասն զի լի էր սիրովն այ :

Ի՛նչ ոմն ՚ի մեծ հարանցն ՚ի Սկիւթ, որ ոչ հաց ձա-
շակէր և ոչ գինի ըմպէր . և ժողովեալ զծերան եկն յե-
կեղեցին Խաղզորոսի . և իւրեւ ոչ եգիս անդ զերէցն,
յուսացեալ ՚ի համարձակութիւն զոր ունէր ընդ նմա, և
գիտացեալ թէ յորպիսի կրօնաւորութեւ և յաշխատու-
թեան են ծերքն, մտեալ ՚ի ներքս եբեր զպետն և փոքր
մի գինի, և նախ ինքն սկսաւ ուտել և ըմպել : Եւ ըս-
քան չանային թէ զիարդ վասն այ մերժեաց զիւր զկամ-
սին, զի զծերան հանգուցէ :

Ի՞ՅԱՅ՝ ոմն ՚ի հարանցն . եթէ խնդրեսցէ որ ՚ի քէն
իրա և չտացես նմա կամօք, այլ ՚ի բռնութիւն տանիցի,
հաճեցին և խորհուրդք քո վասն այնր զոր եթէ ե-
տաւն, որպէս և գրեալ է՝ եթէ որ տանիցի զքեզ մղոն
մի, երթ ընդ նմա և երկուս . այսինքն է եթէ որ խնդ-
րեսցէ ՚ի քէն իրա ինչ, տուր նմա որտի մտօք :

Եւ ԿԻ՛ ոմն ծեր առ հայրն՝ Եւլտ ՚ի փոքր անասան Ի՛ք

գերանալն կեանս : Եւ ընդ ասել ծերոյն՝ ծագեաց լոյս ՚ի սիրտ աւա-
զակապետն աղթիւք նորա, և ասէ աւազակն . հաւատամ յամ զի
յայտհետէ ոչ արարից ումեք չար : Արդ այսպէս շահեցաւ զգումօքս
աւազակացն վասն լոյսի յայտիկ, զի նո՛ շնորհեաց զնոս նմա
վասն աւազակութեան նորա :

Եւ Ատէն վասն հօրն Աղսթանի՝ եթէ փութայր կատարել զամենայն
պատուիրանս . և թէ լինէր երբեք անցանել ընդ գետ, նախ ինքն ու-
նէր զթիակ նստիլ, և զինի աղթիցն ինքն գնէր եղբարցն զեղանն . և
այս է սէր այ :

Եւ Ասաց ծերն . եթէ որ ինչ խնդրէ ՚ի քէն և գուր բռնագտանալ
տացես, այս մի իցէ . իսկ թէ խնդուիք և յօժարութիւն տացես, այս
երկու իցէ . որպէս գրեալ է՝ թէ որ վարե զքեզ մղոն մի, գնա ընդ
նմա և երկու . այսինքն եթէ խնդրէ որ ՚ի քէն, յօժարութեամբ տա-
ցես և ցնծացեալ հոգաւ :

Եւ Եկն ծեր ոմն առ հայրն Ղովտ ՚ի փոքր արմաւենուս Արսենոյի .

սենտու յեղէզնուտն և աղաչեաց զնա վասն խցի, և նա ետ նմա: Եւ էր ծերն հիւանդոտ, և հանգուցանէր զնա հայրն ՝ յովտ. և գային ոմանք տեսանել զ՝ յովտ, և յուղարկէր զնոսա զի տեսցին զհիւանդն: Եւ նա խօսէր նոցա ՚ի գրոց Որոգինի, և նեղէր հայրն ՝ յովտ և ասէր. մի գուցէ կարծիցեն հարքն թէ մեք այնպէս իցեմք: Եւ հանեալ զնա ՚ի խոցին երկնէր վասն պատուի բանին. և յարուցեալ հայրն ՝ յովտ եկն առ հայրն ՝ Եւ տէն և պատմեաց նմա վասն ծերոյն: Մէ ցնա հայրն ՝ Եւ տէն. մի հալածեր զնա, այլ ասա ցնա՝ ահա զայն շուորհան, կեր և արբ և հանգիր օրպէս և կամիս, բայց միայն զաւսոյ զայդ մի խօսիր: Եւ եթէ կամի՝ ուղղէ զինքն. ապա թէ ոչ՝ աղաչեա զնա զի գնացե՛ ՚ի տեղոյն, և ոչ լինիս ինչ գու պատճառք: Եւ երթեալ հայրն ՝ յովտ արար այնպէս: Իսկ ծերոյն լուեալ զայս՝ ոչ կամէր զինքն ուղղել, այլ աղաչէր զնա և ասէր. վասն տեսուն՝ արձակեցէք զիս աստի, և ոչ ևս կարեմ համբերել յանապատի: Եւ այսպէս յարուցեալ զնաց՝ յուղարկեալ սիրով:

ՄԱՅ ծեր ոմն. եթէ տեսցես զոմն զի անկելոց է ՚ի ջուր և կարես նմա օգնական լինել, ձգես առ նա զգաւազանն քո և ած զնա արտաքս. ապա թէ ոչ կարես ձգել զնա, թող ՚ի նա զգաւազանն քո. ապա թէ տացես նմա զձեռն քո և ոչ կարացես հանել զնա, ձգէ զքեզ ՚ի խաւարհ և երկոցեան մեռանիք: Սայս ասէր առ այնասիկ օրք եթէ արկանեն զինքեանս քան զապին իւրեանց աւելի և գայթակողին, այլ ըստ համեմատութե չափոյն

այ և խնդրեաց ՚ի նմանէ սենեակ անդ, և ետ նմա զի հիւանդ էր ծերն, և հանգույց զնա յոյժ հայրն Ղովտ. և եթէ ոչ գայր տեսանել զհայրն Ղովտ, տանէր զնա տեսանել զհիւանդ ծերն: Եւ իբրեւ անց ՚ի վերայ ժամն ինչ, սկսաւ ասել հիւանդն այն ծեր զբանն Որոգինէ. Ի: Եւ լուեալ զայս հայրն Ղովտ՝ արտաքս և ասէ. մի գուցէ որք գայցենն և լուիցեն, կարծեսցեն զմեզ զամենայն այսպէս: Եւ արտաքսել զնա ՚ի տեղոյն երկնէր ՚ի պատուիրանէն: Եւ յարեաւ զնաց հայրն Ղովտ առ հայրն Արսէնի և պատմեաց զայս նմա: Առ ցնա հայրն Արսէնի. մի վարեցես զնա, այլ ասացես, ահա բարիք նոյ առաւ են, կեր արբ և հանգիր, բայց զբանն Որոգինէի մի ասացես. և եթէ լուիցէ քեզ և ուղղեսցի՝ բարի է, իսկ եթէ ոչ կամեսցի ուղղել՝ ինքն խնդրեսցէ ՚ի քէն զնալ, և գու անմեղ լիցիս: Եւ եկեալ հայրն Ղովտ արար օրպէս պատուիրեաց հայրն Արսէնի: Իբրեւ լուեաւ զայն հիւանդն այն՝ ոչ ուղղեցաւ, այլ ասէր. վասն սիրոյն նոյ արձակես զիս գնալ աստի, զի ոչ կարող եմ կեալ յանապատս յոյս: Եւ գնաց անտի:

խորոյ իւրաքանչիւր որ օգնական լիցի եղբօրն . վասն զի անձ ոչ պահանջէ 'ի մարդոյ պատուիրան առաւել քան զգօրութիւն իւր :

Եւ ' Երբեմն Հայրն Ինչարիոն յԵրուոյ 'ի լեառնն առ Հայրն Ինչոն , և ասէ ցնա Հայրն Ինչոն . բարի եկիր , անազգեստ , որ ընդ առաւօտս ծագես : Եւ ասէ ցնա Հայրն Ինչարիոն . խաղաղութիւն ընդ քեզ , սինդ լուսոյ , որ զաշխարհս լուսաւորես :

Եւ Երբ ' եթէ մարդ որ խնդրիցէ յաւանք իրս և առժամոյն բանին միտքն իբրեւ տայ նմա առաւելագոյն քան զխնդիրն , այս չնորհք յայ եւ վասն գործոյ խնդրողին : Եւ զարձեալ այլ որ որ խնդրէ և ունի զշարհս , և կամք ոչ տայ նմա և համարի նմա վարձք , վասն զի բռնաբարեալ ետ ,

Եւ Երբ ' Հայրն Ինչոն ' եթէ 'ի մերձաւորէ քաւմեք է կեանք և մահ . եթէ շահեսցուք զեղբայրն մեր ' զանձ շահիք , և եթէ գայ թակղեցուսցուք զեղբայրն մեր ' յանձ մեղանչեմք :

Եւ Երբ ' անն սպասաւորէր ումեմն 'ի հարանցն . հիւանդացաւ , դէպ եղև զի անդամալուծեցաւ . Երբն , և երանէր թարախ 'ի մարմնոյ և գայր հոտ . և ասէին խորհուրդք եղբօրն ' թէ փախիր , վասն զի ոչ կարես տանել հագւոյդ այդմ : Իսկ եղբօրն առեալ սափոր արկ զլուսալին հիւանդին 'ի նա , և յորժամ ծարաւէր ' անախ ըմպէր . և սկսան խորհուրդք նորա ասել ցնա ' թէ մի փախիր և մի ըմպեր 'ի չարահառութենէդ յայրմանն : Իսկ եղբայրն աշխատէր և ժուժկալէր ըմպելով զլուսա-

1 Գնացեալ երբեմն հորն իշարիոն 'ի Պաղեստինոյ 'ի լեառն առ Հայրն Անանի . և իբրեւ ետես զնա հայրն Անանի , ասէ . բարեղք դատ , որուսեակ առաւօտի ծագեալ : Եւ Հայրն իշարիոն ասէ ցնա . խաղաղութիւն ընդ քեզ , սին հրոյ , որ լուսաւորես զաշխարհս :

2 Առաջ հայրն Անանի . յեղբօրն իցէ մահ և կեանք . զի թէ շահեսցուք զեղբայրն , զանձ շահեսցուք և կեցցուք :

3 Երբայր անն սպասաւորէր Երուոյ հիւանդի ումեմն , որոյ նեխեցան ներքին կողմն Թոքոյ նորա , և Թոք նորա էր ժահագոտ յոյժ ստոսիկ : Եւ խորհեցաւ 'ի մեծ եղբայրն և ասէր . փախեալդ և գնալ ցնա աստի , զի ոչ կարեմ սպասել նմա վասն գժնեհատութեւ որոյ : Եւ առեալ եղբայրն աման ինչ խեցեղեն և հաւաքեալ անդր զԹոք նորա . և իբրեւ ասէր խորհուրդն ' Թէ գնացես աստի , նա ասէր ցնա . չքմ . ըմպեա գու զայս ժահագոտ Թոք որ 'ի յամանին յայս , և դնալ ցնա խաղաղութիւն . ապա Թէ ոչ կարես ըմպել , և ոչ գնալ եւ կարես

ցուխն և սպասաւորելով ծերոյն : Եւ տեսեալ այլ ըզ-
համբերութի եղբօրն՝ դարձեց զլուսացուխն 'ի յատակ
ջուր, և զծերն բժշկեաց 'ի ցաւոցն :

Եւստ Կապրն թիտոգորն՝ թէ մինչդեռ էի մանուկ
և կայի յանապատին, չորայ առ Կապրարսն զի արա-
րից ինձ հաց . և գտի անդ եղբայր մի առնել ինքեան
հաց, և ոչ զգը ունէր ինքեան ձեռնառու : Եւկ ես զիմ
թողի և ետու ձեռն եղբօրն . և իբրեւ պարապեցի, եկն
այլ եղբայր, և ետու նմա ձեռն դարձեալ և արարի ըզ-
հացն . և դարձեալ երրորդ եկն, նոյնպէս արարի և նմա,
և իւրաքանչիւր ումեք առնէի որ թէ գացրն . և արարի
վաթառն փռան, և յետոյ զիմ երկուս փռանսն արա-
րի և զնացի :

Եւստ՝ երբեմն արբայ Եւթան 'ի քաղաքն վաճա-
ռել անօթս, և եգիտ զմեծ տառապեալ անդամալործ :
Եւ ասէ . ո՛ւր երթաս : Եւ քէ ցնա արբայն . 'ի քաղաքն,
զի վաճառեցիք զանօթքս : Եւ քէ ցնա . արա սէր և տար
զիս զկնի : Եւ բարձեալ զնա երեւ 'ի քաղաքն : Եւ դար-
ձեալ ասէ . ուր վաճառես զանօթքդ, անդր զիցես զիս :
Եւ արար այնպէս : Եւ յորժամ վաճառեաց զանօթան,
ասէ ցնա անդամալործն . 'ի քանի վաճառեցիր զգա : Եւ
սէ ցնա՝ պաշտօնի : Եւ քէ ցնա . գնեա ինձ պաշտօնաւորս, այս-
ինքն նատիկի : Եւ նա գնեաց : Եւ դարձեալ վաճառեալ
միւս այլ անօթ, և նա ասէ . այս ո՛րչափ : Եւ ասէ՝ այս .

Ապա ասէր . մի ըմպեր զայս և մի գծար տառի : Եւ զյապէս համբերե-
ր եղբայրն և սպասաւորեր ծերոյն : Եւ նոյնցեալ ան 'ի համբերութեան
եղբօրն՝ բժշկեաց զհիւանդն զայն ծեր :

Ապա հայրն թիտոգորն՝ եթէ մինչ մանուկ էի և բնա-
կիս յանապատ, զնացի երբեմն 'ի հացանոցն և տարայ ընդ իս երկուս
չափս ածիւր դարձել հաց . և եր այլ եղբայր անդ որ կամէր դարձել
հաց՝ և ոչ զգը ունէր օգնակալ, և ես թողեալ զմեծ անդարձ՝ օգնե-
ցի նմա . և ապա եկն այլ եղբայր, և ետու և նմա ձեռն օգնութեւ . և
եկն երրորդն՝ և այնպէս արարի և նմա, նոյնպէս չորրորդն և հինգե-
րորդն . իսկ յետոյ ապա դարձեալ և զիմ հացս և զնացի :

Եւնաց երբեմն հայրն Արթան 'ի քաղաքն վաճառել զնաւորդ
իւր . և գտեալ ուրուի ոմն անկեալ 'ի վերայ Զանապարհի, ասէ ցնա
դագին . ո՛ւր գնաս դու, ծեր : Ասէ ծերն . 'ի քաղաքն գնամ ծախել
դարձն իմ : Ասէ հիւանդն . արա սէր և տարցես զիս ընդ քեզ : Եւ
բարձեալ զնա ծերն եմոյն 'ի քաղաքն : Եւ ասէ ցնեմն և ես
ինչոյ ես դարձ քո, անդ գիցես զիս : Եւ ծերն արար այնպէս : Եւ
իբրեւ վաճառեաց զիս սիրիզն, և հարց հիւանդն . քանի գնով վաճառ-
եցիր : Եւ ծերն ասէ՝ այդպէս : Եւ նա ասէ . գնեա ինձ 'ի նմանե

քան : Եւ դարձեալ ասէ . զնեա ինձ և զայս ինչ : Եւ նա
զնէր : Եւ յորժամ վաճառեաց զամենայն անօթսն և
կամէր ելանել 'ի քաղաքէն , ասէ ցնա գլուցեալն՝ զնա :
Իսկ աբբայն՝ այո : Եւ նա ասէ . արա սէր և առ զիս և
տար մինչև ցանդր ուր գտերն զիս : Եւ երարձ զնա մին-
չև 'ի տեղին իւր : Եւ ասէ ցնա . օրհնեալ ես դու , Ի-
գաթան , 'ի տեառնէ երկնի և երկրի : Ինքարձ զայս իւր
և այլ ոչ ետես զնա , զի գլուցեալն հրեշտակ տեսն
էր և եկն փորձել զնա* :

ԻՅԻՒՆ՝ վասն ումնմն եղբօր՝ եթէ սփիւրիդս առնէր
և զնէր զանգեղս նորա : Եւ առ 'ի դրացոյ իւրմէ զի ա-
տէր . զինչ արարից զի վաճառն մերձ է և չունիմ ան-

պաղնոքի : Եւ գարձեալ վաճառեաց զմեռն սփրիգ , և եհարց գար-
ձեալ զքին նորա և ասէ . արդ զնեա ինձ սանգալա : Եւ զինի վաճա-
ռելոյ զամենայն անօթսն կամեցաւ ծերն երթալ : Ատ հիւանդն . կա-
մօս գնալ : Ատ ծերն՝ այո : Եւ նա ասէ . արասցես սէր և տաքցես
զիս 'ի տեղին ուր էի զառաջինն : Եւ բարձեալ զնա ծերն երէր զնա
անդ : Եւ ապա ասէ . օրհնեալ ես դու . Աղաթան , 'ի տեսնէ երկնի
և երկրի : Եւ ամբարձեալ զայս իւր ծերն ոչ զղք ետես , զի հրեշտակ
տեսն էր և փորձէր զնա , և անյայտ եղև :

* Առ օրինի պարմաթէն Գաթիու
Դ կն Քաթանուիէ . Պատմաց ե-
րանեքն Աղաթան հօրն Մակարայ
այդեա՝ թէ երթալի 'ի քաղաքն
վաճառել զմեռապործն . և գտեալ
'ի ճամբորդին ուրուկ մի ընկե-
լի , ասէ . մէր երթաւ , Աղաթան
հայր : Ատ Աղաթան . 'ի քաղաքն
վաճառել զմեռապործն : Ատ ու-
րուկն . արա սէր և բարձ զիս անդր :
Եւ բարձեալ զնա տարա 'ի քա-
ղաքն : Ատ ուրուկն . ուրանոր ձե-
ռապործք վաճառես , զիս անգր
գիր : Եւ տարս այնպէս : Իբրև վա-
ճառէր զմեռապործն , ասէր ու-
րուկն . քանի վաճառեցեր զայդ :
Եւ նա ասէ՝ այդան : Եւ ասէ ու-
րուկն . զնեա ինձ պաղպուտ :
Եւ զնեաց և ես : Եւ յորժամ
զայն վաճառէր՝ ասէր ուրուկն .
քանի վաճառեցեր զայդ : Եւ նա

ասէ՝ այդան : Ատէր . զնեա ինձ
զայս ինչ : Եւ նա զնէր : Իսկ յեա
վաճառելոյն՝ կամեցաւ գնալ 'ի
խուց իւր , քանի փող և կէս մնաց
առ իւր : Ատ ուրուկն . երթան :
Եւ ասէ Աղաթան . այո երթան :
Ատ ուրուկն . բարձ զիս և սուր-
նոր գտեր , 'ի նոյն տեղին տար : Եւ
բարձեալ զնա 'ի վերայ ուսոյ իւ-
րոյ տարա 'ի տեղին ուր գտաւ
զնա : Յայնժամ ասէ ուրուկն .
տուր ինձ զնափորսքս : Եւ մերկա-
ցեալ ես ցնա : Եւ ասէ ցնա Աղա-
թան . այժմ եթէ հրամայես , տէր
իմ , երթամ : Ատ ուրուկն . Աղա-
թան , օրհնեալ ես դու 'ի տեսնէ
յերկնիս և յերկրի : Իսկ Աղաթան
հայեցեալ այսր անգր ոչ զղք ե-
տես , զի հրեշտակ տեսն ինեալ
էր փորձել զնա :

Եւ Ատէն զեղբոր ումնմն՝ եթէ գործեաց սփրիգս և եղ նոցա ուն ,
կուսն : Եւ լուաւ յեղբորէն իւրմէ զի տաքնապէր և ասէր . զինչ արա-
րէց զի գործեալ է իմ սփրիգս և ունկանս ոչ ունիմ զի եղից նոցա :

գեղո սփեւրիդիցն իմաց։ Եւ գնաց եհան յիւրաց սփեւրիդիցն զանգեղան և մատոյց եղբօրն իւրոյ և ասէ․ զայս աւելորդս ունիմ, դիր 'ի սփեւրիդսդ քո։ Եւ արեւալ ըզգործս եղբօրն իւրոյ կատարեալ զիւրն եթող։

Եւ զՅՈՒՆԱՌՐ՝ մի եփեաց հաց, և կամեցաւ կոչել 'ի հաց զծեր մի որ հեռի էր 'ի նմանէ տասն մղոն։ Եւ ապա ասաց․ ոչ տրարից զնա աշխատ։ Եւ առեալ տաբաւ նմա, և եհար զոտն զքարի, և հասեաց արիւն բազում։ Եւ ասէ ցնա հրեշտակն նորա․ մի տրամիր, զի ամենայն քայլափոխի քո վարձս առցես, և տանիմ ես զարիւնս զայս առաջի նոյ ընծայ մեծ։ Եւ իբրեւ չոգաւ առ ծերն, պատմեաց նմա․ և յայտնեցաւ բանն, և նախանձեցաւ յալ ոմն զնոյն առնել և տանել հաց ծերոյն։ Եւ եղև զի զիպեցան միմեանց, և ասէ առաջինն․ ընդէր առեր ըզգանձս իմ։ Եւ նա ասէ․ և քանի նեղ է ճանապարհն և դուռն՝ ընդ որ դու միայն մտանես։ Եւ երեւալ նոցա հրեշտակ նոյն ասաց․ կազդ ձեր հոտ անուշից է նոյն։

Եւ զԲԱՍՐ՝ ոմն անկաւ 'ի մեղս և պատմեաց աւմեմ ծերոյ և ասէ․ մեղայ և ոչ կարեմ ապաշխարել, դառնամ դարձեալ յաշխարհ։ Եւ ծերն աղաչէր և ասէր․

Եւ նա գնացեալ քակեաց զուկուռս սփրիգոյն և բերեալ ետ նմա և ասէ․ առ զայս և կատարեալ զսփրիգս քո, զի աւելի ունեի զայս։ Եւ այսպէս ուղղեալ զեղբօրն գործ՝ զիւրն խափանեաց երանելին։

Եւ ոմն կրօնաւոր, որոյ էր ընկեր ծեր հեռի 'ի նմանէ տասն մղոն։ Արար սա հաց ջերմ և ասէ խորհուրդն․ կոչէ զծերն և ասէր նմա հաց մի։ Եւ դարձեալ ասէ․ մի աշխատեցուցից զնա տասն մղոն, ետ տարայց նմա։ Եւ առեալ զհացն գնայր առ ծերն։ Եւ իբրեւ գնացր յուզի, բախեաց 'ի քարի զոտս իւր և 'ի բաց եհան քարն զմտան առից նորա, և ել 'ի խոցոյն արիւն յոյժ, և սկսաւ ցաւագնել եղբայրն։ Եւ եկեալ հրեշտակ անառն եկաց 'ի վերայ նորա և ասէ․ ընդէր տրաւ մեալ ես և լաս։ Առէ ծերն․ զոտս իմ հասի և ցաւագնիմ։ Առէ ցնա հրեշտակն․ մի ողբար զայդ, զի որքան քայլս փոխեցեր վասն սփրոյ՝ Թուեալ են ամենայն և պահի վարձս քեզ առաջի անտան։ և Բհա ետ առնում զայս արիւն քո և մատուցանեմ ընծայս առաջի նոյ։ Եւ յայն ժամ եղբայրն զայսացեալ յարեաւ և գոհանայր զնոյ․ և տարաւ զհացն առ եղբայրն, և պատմեաց նմա զայս ամենայն։ Եւ ասա նախանձեալ ոմն ընդ նա, և ասներ և նա հաց ծերոյն այնորին։ Եւ իբրեւ նա գնացր անտի երբեմն, և սա գնայր, գիպեցան միմեանց 'ի ճանապարհին։ Եւ սկսաւ այն՝ որ նախ սկսաւ տանել և առնել զբարին՝ ասել ցնա․ ետ զանձ աւնեի ծածկեալ, և գու խնդրեցեր բառեալ զնա յինն։ Իսկ նա ասէ․ մեր գրեալ իցէ և մրբան նեղ իցէ գուռն այն, զի գու միջն մոցես և զայլ որ ոչ Թողես մտանել։ Եւ իբրեւ զայս ասեին ընդ միմեանս, երեւցաւ նոցա հրեշտակ անտան և ասէ ցնոսա․ բանեկուռել և հակառակել ձեր հոտ անուշ եղանէ առաջի նոյ։

գաւ միայն մնա 'ի ձեւիդ, և ես աղաշխարհում ընդ քո :
 Եւ յիմքն ընկալաւ զմեղան եղբօրն և ապաշխարեաց վաւ
 աքն նորա . և զկնի ասան աւուր թողու թիւն արար ան
 եղբօրն վասն ոկոց և աշխատութեան ծերոյն :

Եւ իսկ զայն զայն զայն զայն զայն զայն զայն զայն զայն զայն զայն
 եղբարս 'ի կողմ' յաղիպտոսի . և տեսեալ աշխարհաւ
 կանա զի նստէին՝ ասէ ցնոտա . արիք ողջոյն առք միայ
 նակեցացս զի օրհնեմք, վասն զի հանապաղ ընդ նոյ
 խօսին, և բերանք նոցա սուրբ են :

Եւ իսկ 'վասն որումն ծերոյ' եթէ հիւանդացաւ և
 կամէր ճաշակել սակաւ մի հաց գարար : Եւ լուեալ ոմն
 յեղբարցն ճանաւորաց, յարուցեալ առ զմահաղ իւր և
 եգ անդ հաց չոր և գնաց յաղիպտոս, և փոխեալ ըզ
 հացն եբեր ծերոյն . և տեսեալ զայն ջերմ' և զարմա
 ցաւ : Իսկ ծերն ոչ կամէր ճաշակել ասելով՝ արիւն եղ
 բօրն է : Եւ աղաշեցին զնա ծերքն՝ վասն նոյ կեր 'ի հա
 ցեդ, զի մի ընդունայն լիցի պատարագ եղբօրն : Եւ այն
 պէս աղաշեցեալ 'ի նոցանէն՝ ճաշակեաց :

Եւ իսկ 'ոմն աղաշեր զերիտասարդ մի քնակել ընդ նմա,
 և ասէր ցնա երիտասարդն . յետ շաբաթու միոյ գամ : Եւ
 գնաց և յամեաց : Եւ եկն առ ծերն և փորձեաց զնա

1 Երբայր երբեմն հայրն Պապոյ ընդ եղբարս 'ի սահման Եգիպ
 տոս, և ետես արս գեղեցիկ նստեալս և ասէ ցնոտա . արիք ողջո
 նեցեք զծերան և օրհնեացեք 'ի նոցանէ, զի խօսին ընդ ան, և սուրբ
 են բերանք նոցա : Չայս արար վասն սիրելոյ գնոտա, զի օրհնեցին .
 քանզի գեղեցիկ էին և ոչ խմանային դահա իւրեանց, ուսոյց զօրուան
 և զլան նոցա :

2 Ասեին վասն ծերոյ ումնն՝ եթէ հիւանդացաւ 'ի Սկիտէ և ինքրեր
 հաց ջերմ' : Լուաւ զայս ոմն եղբայր, և աւեալ զմահաղ իւր եգ 'ի
 նմա հացս չորեանալս և գնաց յաղիպտոս և փոխեաց զայն 'ի հաց
 ջերմ' և եբեր ծերոյն : Երբ տեսին զայն եղբարքն զի ջերմ' էր և զար
 մացան յոյժ : Իսկ ծերն իբրեւ գիտաց, ոչ կամեր ճաշակել և ասէր .
 միպէս կերաց զարեւն եղբօր իմոյ : Իսկ այլք ասեին . կեր, հայր, զի
 մի զուր կորիցէ աշխատութիւն եղբօրն : Յայնժամ ճաշակեաց ծերն
 մինչ աղաշեցին եղբարքն զնա, և օրհնեաց զնա 'ի բոլոր սրտէ իւրմէ :

3 Երբարք երկուք էին 'ի սեռեակս, մինն ծեր էր և մեւն մանուկ .
 և աղաշեր ծերագոյնն այն զմանուկն, զի կեցցեն 'ի միասին : Եւ նա
 ասէր . ես մեղաւոր եմ և ոչ կարեմ' կեալ ընդ քեզ, հայր : Եւ եր
 ծերն այն այլ սուրբ, և ասէր զերմաւոր օր ունէր զխորհուրդ պառ
 նելութեմ . քանզի ոչ է պարտ կրօնաւորի այլ լան մեծ գնել' մինչ
 սրբել զիրան 'ի չարի անտէ և հաստատել զբարի, ասէ ցնա մանուկն
 եղբայր : Թողնա զիս շաբաթ մի և ապա ասացեալ զայր . Եւ իբրեւ
 ցաւ շաբաթն, գնաց ծերն առ նա : Իսկ մանուկն փամցաւ փորմել

ասելով՝ անկապ 'ի պռանկութիւն, հայր: Եւ ասէ ծերն. քոյ յոյս ապաշխարողաց, որդեակ. առնում ես զկէս մեղացն քոյ յիս և ապաշխարեմք 'ի միասին: Եւ ասաց երիտասարդն. արդ գիտեմ եթէ կարեմք բնակել 'ի միասին: Եւ կացին 'ի միում խրճի, և մինչև ցայտօր կռի խուցն այն 'ի Սկիւթ՝ խուց երկուց եղբարց:

ՍԵՆ՝ 'ի հարանցն խնդրեաց յոյ տեսանել զամենայն կրօնաւորսն զվախճանեալսն. և առաւ նմա տեսանել զամենեսեան 'ի տեղի փառաւոր, և Նոտան ոչ էր ընդ նոսա: Եւ ասէր. մեր է Նոտան: Եւ ասէին ցնա. առաջի տեսան ից է տեղի նորա:

ՍԵՐ՝ ոմն 'ի ծերոցն՝ թէ յառաջին ժամանակն յոր ժամ գային նոր եղբարք յանապատս, զեք սաստիկ պառտեալովին ընդ նոսա. և գային կատարեալքն 'ի ծերոցն միսիթարել զնոսա. և գտանելին զուննս կաղացեալս 'ի հարուածէ դիւացն և զուննս կողմնառեալս և զուննս կարկամեալս 'ի միջացն, և առեալ բերելին զնոսա յեկեղեցին և բժշկելին առ ժամայն զնոսա:

ԵՐԹԵԱԼ՝ երբեմն եղբարք 'ի լեւոն Վիդկոսի նրա տել անդ, և ուսան գործել զկողմնակի հետկա առաքաստին և գործէին վարձկանութք. և վառն զի ոչ էին արուեստաւորք, ոչ ոք տայր նոցա գործել: Եւ թայր երբեմն առ նոսա ոմն 'ի ծերոցն և ասէ ցնոսա. ընդէր ոչ

զնա և ասէ. 'ի փորձութիւն մեծ անկապ ես 'ի շարժմա այս, հայր, զի գնացի 'ի գեղ վասն պատից ինչ և անկապ ընդ կնոջ 'ի պռանկութի. արգ գնի ինձ յոյս ապաշխարութե: Ասէ ծերն. այս քոյ քեզ ապաշխարութե, և ես բարձից զկէս մեղաց քոյ: Ասէ եղբարք. արգ կարգ եմք կեալ 'ի փառն շնորհքն Քրի: Եւ բնակեցան 'ի փառն:

Ասէին եթէ ծեր ոմն աղացեաց զած, զի տեսցէ զսուրբ հարան, և ետեռ զնոսա առանց հարն Անտոնի: Եւ ասէ ցոյն որ եցոյց նմա, մեր իցէ հայրն Անտոն: Իսկ նա ասէ ցնա. հայրն Անտոնիտա անդ է, ուր առաւած իցէ:

Ասաց ծերն. սովորութի եր հարցն մերոց զի երթային 'ի աննեակն շորեկ եղբարցն և տեսանէին թէ որդես կոյին իւրացանցիւքն 'ի խցի իւրում. և թէ ումք 'ի նոցանէ վնասեր փոք 'ի գիւաց և կամ 'ի խորհրդոց իմք, բերելին զնա յեկեղեցին և զնէին լուացարան և առնէին ազոթ 'ի վերայ սխտացելոյն, և լուանային զնեառ ամենայն եղբարքն 'ի լուացարանն և արկանէին զնոր լուացարանին 'ի վերայ նորա, և առ ժամայն բժշկէր և սրէր յորմի սխտացեալն եր:

Գնացեալ երբեմն եղբարք և նստեալ էին 'ի լեւոն Ղաւորեղի, և գիտէին գործել թուգթ, և ոչ գնայր արուեստ նոցա, զի ոչ էին անդ գրէչք: Եւ գնաց առ նոսա ծեր ոմն և ետեռ զնոսա պարտապս և ասէ. ընդէր ոչ աշխատք: Եւ նորա տան. զի գործ մեր ոչ է պատ-

գործէք: Իսկ եղբարքն վասն զի երկիւղածք էին, պատասխանի ետուն և ասեն. վասն զի զազիր գործեմք, վասն այնորիկ ոչ տան մեզ ձեռագործ: Իսկ ծերն գիտէր զոմն գործովն այ և ասէ ցնտա. երթայք առ այս անուն ծեր և նա տայ ձեզ գործ. և նոքա երթեալ խրնդութի՛ն՝ ետ նոցա գործ: Իսկ եղբարքն ասացին՝ եթէ ոչ գործեմք ազնիւ: Եւ ասէ ծերն՝ եթէ հաւատամ յա՛մ զի վասն ձերոյ և այլ ևս հանեմ: Եւ սիրով առնեալ յօժարեցուցանէր առ նոսա գործել: Ի՛հա արգարեւ բառնք յափշտակեն զարքայութիւնն երկնից:

Ե՛րբ Դ՛ոմն ծերոյն կարասի և ասէ. առ զայդ ՚ի պէտս քո, զի ծերացար: Եւ էր ծերն տկարացեալ: Իսկ ծերն ասաց. դու յետ եօթանասուն ամի եկիր առնուլ զդարմանիւն իմ յինէն. վաթսուն ամ է անկարութեան իմոյ և ոչ ինչ կարօտ եղէ՝ այ պատրաստելով և դարմանելով զիս: Եւ ոչ առ յանձն զկարասին:

Նի, հայր: Եւ նա ասէ. գնացէք առ այս ոմն ծառայ եյ, և նա առցէ ձեզ գործ: Իբրեւ գնացին նոքա, ծերն խնդութի՛ն ետ գործ նոցա, և նոքա ասեն. վատթար է գործ մեր: Եւ ծերն ասէ. հաւատամ յա՛մ զի և աչք կերակրին ՚ի գործոյ ձերմէ: Եւ ուրախութիւն յօժարամիտ արար զնոսա ՚ի գործ, թէպէտ և նոքա ոչ կամէին գործել:

Եւ երոյ ումմե յերբ ոմն ինչս և ասէ. առեալ զայս, հայր, ծախեացես ՚ի պէտս քո, զի յոյժ ծեր և աղար էս դու: Եւ զի էր ծերն աղար և պիտակ յոյժ: Ասէ ցնա ծերն. վասն այնորիկ եկիր դու առ իս, զի զայն որ կերակրեաց զիս զամս վաթսուն՝ զնա առցես յինէն. զի ահա յայդքան ժամանակս և ոչ փութ ումք յանձնեաց զիս Ի՛մ, այլ նա կերակրեաց զիս առաւ որդրմութիւն իւրով: Եւ զայս ասացեալ ոչ ինչ ետա ՚ի նմանէ: Այսպէս էին կենցաղք պրօքն և անստացուած կրօնաւորացն:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգւմանութեան

ԱՍԱՑ հայրն Լ'նտմնիոյ. ես ոչ երբն լիմ յայ, այլ սիրեմ զնա, զի սէր արտաքս վարէ զերկիւղ:

Լ'ՍԱՑ հայրն Լ'ղաթոն. ոչ երբէք ննջեցի ունեւոյդ որս զուսեքէ, և ոչ թողի զզք ննջել թէ ունէր խէթ զինէն: Եւ ինքն ասէ. ոչ երբէք ետու ես սէր. զի ոչ եթէ տալ սէր և առնուլ այն սէր թուէր ինձ կամ շահ եղբօրն զայն համարեալ կարծէի, այլ կեանք եղբօրն է ինձ պտուղ ընտիր:

Լ'ՍԻՐ հայրն ի յովսէփ՝ եթէ ասէին եղբայրն եթէ մեք ոչ գիտեմք զգործ սիրոյն. քանզի եմուտ եղբայր ոմն առ հայրն Լ'ղաթոն և ետեա զձեռնէն և գովեաց զնա, և ոչ եթող զնա ծերն ելանել մինչև տարաւ ընդ ինքն զձեռնէն:

Լ'ՍԻՐ հայրն Լ'ղաթոն. եթէ կարողութիւն էր և գտա. նէի գողի անկեալ, տայի նմա զմարմին իմ և առնուի ես զնորայն յօժարութիւն. և այս է չափ սիրոյն:

Լ'ՍԻՐ Վասն նորին՝ եթէ զնաց երբեմն ի քաղաք վաճառել զձեռագործ իւր, և գտաւ ի փողոցի անդ անկեալ հիւանդ ոմն օտար՝ որ ոչ զոք ունէր տեսուչ. և կալեալ ծերն ի վարձու տուն՝ եղ զնա անդ, և ապաստւորէր նմա իւրովն ծախիւք ամիսս չորս, մինչև ողջացաւ տկարն, և ապա զնաց ծերն ի սենեակ իւր:

ՀԱՅՐԸ Լ'մնաս նիտրեցի զնացեալ առ հայրն Լ'նտմն, և իբրև եհաս անդ՝ ասէ ցնա. ես առաւել աշխատութիւն ունիմ յանձին, և որպէս անուն քո մեծացաւ առ մարդիկ: Լ'քէ Լ'նտմնիոս. վասն այսորիկ եղև, զի ես զանձ առաւել սիրեմ քան դու:

Նոյն անն էր 'ի սենեակս, որ կոչէր լ'պողան. և եթէ որ դայք տանել զնա 'ի գործ, ուրախութիւն երթայր ընդ նմա, և այսպէս ասէր. այսօր ընդ այլ հանդերձեալ եմ մշակել վասն անձին իմոյ, զի այս է սէր նորա:

Եւստի հայրն լապիսաս. սէր պարսպեալ է ընդ տեառն անպակասելի գոհութիւն, և զգոհութիւն մեր ընդունի անձ. և այս է նշան հանգստեան և անախտութեան:

Եւստի երբեմն 'ի Սկիտոյ հայրն իջանէս կար ճիւղն և այլք ընդ նմա. և 'ի գիշերի մալորեալ 'ի ճանապարհին առաջնորդ նոցա, ասեն եղբարքն ցհայրն իջանէս. զինչ արասցուք զի մալորեալ է առաջնորդն մեր: Իսկ ծերն. Թէ յանդիմանեմք զնա՝ ամաչէ և տրամի, այլ առնեմ զիս տկար իբրեւ. Թէ ոչ կարեմ գնալ, և կամք աստ մինչև ցառաւօտն: Եւ արարին այնպէս և կապին մինչև ցառաւօտն և ոչ գայթակեցին զեղբարքն:

Եւստի հայրն իջանէս կար ճախաստին. զոր օրինակ ոչ կարեղի է շինել տուն 'ի վերուստ 'ի վայր՝ այլ 'ի հիմանէ սկսեալ, այսպէս և տուն հոգւոյ հիմն շինուածեան սէր ընկերին իցէ՝ զի նախ զնա շահեցես, վասն զի 'ի սէր եղբօրն կախեալ կան անձ պատուիրանք Վճի:

Եւստի հայրն Սկիտի վասն հօրն Սակարայ՝ եթէ գնաց երբեմն առ միացնակեաց անն և գտաւ զնա զի հիւանդ էր: Եւ իբրեւ ոչ եգիտ կերակուր ինչ 'ի տուն նորա, և հարց ցնա և ասէ. զինչ ճաշակես և կամ զինչ բերից քեզ: Իսկ նա խնդրեաց նախիւս: Եւ գնաց ծերն յ'ղեքսանդրիա բերել զայն նմա, և ոչ ումեք ի մացոյց զայն:

Նոյն անն էր յ'գիպտոս, որ պատիւ և անուն մեծ աւելի անդ: մինչև գնաց անդր հայրն Սկիտին 'ի Սկիտոյ. և թողեալ մարդիկ երկրին այնորիկ զծերն զայն, եկին առ հայրն Սկիտին: Իսկ հայրն Սկիտին դժուարեալ յոյժ ընդ այս, ասէ ցեղբայր իւր. զինչ արասցուք ծերոյն այն մեծի, զի ցառս գիպեցին մեզ մարդիկ, զի թաղեալ զծերն գիմեցին 'ի մեզ. և արդ իւր կարասցուք բժշկել զմիտս ծերոյն: Եւ ասէ ցնա. պատրաստեցէք մեզ տակաւ ինչ կերակուրս և առէք զինի ամանով և զնասցուք առ նա և ճաշակեցուք ընդ նմա, գուցէ այստե տեսակեալ բժշկեցուք զսիրտ նորա: Եւ քին զկերակուրն և զքօնստ զինչոյն ընդ իւրեկանս և զնաջին առ

ծերն : Եւ իբրեւ բախեցին զգուռն , եւ աշակերտ նորա
 և ասէ . ուստի էք : Եւսն յիսա . ասացես ծերոյն՝ եթէ
 Պիմէն իցէ , և եկեալ է զի օրհնեսցի՝ի քէն : Եւ գնաց
 ասաց զայն ծերոյն , և նա պատուիրեաց և ասէ . գնա-
 ցէք զի անպարտալ եմ ես : Իսկ նորա կացեալ ՚ի տօթին՝
 ատեն . ոչ գնացուք աստի թէ ոչ տեսցուք զծերն : Իբ-
 րեւ ետես զխոնարհութիւն և զհամբերութիւն նոցա ծերն ,
 զգըացաւ և երաց նոցա զգուռն , և մտեալ ՚ի ներքա ա-
 բարին սէր ՚ի միասին : Եւ իբրեւ ուտեին նոքա , ասէ
 ծերն . Ճշմարիտ ոչ որպէս լսէի զձէնձ զայն միայն , այլ
 առաւել տեսի զգործս և զսէր և զխոնարհութիւն ձեր :
 Եւ եղեն սիրելիք միմեանց :

Եւս յայրն Պիմէն եթէ գնայր եղբայր որ առ հայրն
 Յոհաննէս կարճն , և գործալ ցուցանէր նմա սէր ա-
 ռաքերոյն որ ասէ՝ եթէ սէր երկայնամիտ է և քաղցր .
 զի աւելի սէր ոչ դք ունի քան զայս , եթէ զնէ զանձն
 իւր վասն բարեկամաց իւրոց : Եւ գարձեալ այն՝ որ լսէ
 քան ինչ չար զիւրմէ , և ինքն փոխանակ ոչ ասէ չար : Եւ
 գարձեալ այն՝ եթէ զրկեսցի ինչ , և փոխանակ ոչ զբէէ :

Եւսիւս վասն հօրն Պիմէնի՝ եթէ բնակէր երբեմն ՚ի
 Սկիտէ ընդ երկուս աշակերտս իւր և երկուց եղբայրց ,
 և փոքր այն մանուկ նեղէր գնասա : Եւս հայրն Պիմէն
 ցովեաւ եղբայր իւր . զի՛նչ արասցուք մանկանս այսորիկ
 զի լուծէ զմեզ , արի գնացուք աստի : Եւ ելին գնալ
 և թողին գնա անդ . Իսկ նա իբրեւ ետես զի յամեցին ,
 եւ և ետես գնասա ՚ի հեռաստանէ զի գնային . սկսաւ
 ձայնել և ընթանալ զկնի նոցա : Եւս Պիմէն ցեղբայր
 իւր . մնացուք մանկանն : Եւ իբրեւ եկն առ նոսա , ա-
 սէ . ուր գնայր գուք և թողիք զիս միայն : Եւս ծերն .
 զի արտմեցուցանես զմեզ , թողաք զքեզ և գնա՛մք : Եւ
 նա ասէ . գնա՛մք ՚ի միասին ուր և կամիք : Իբրեւ ետես
 ծերն զանմեղութիւն նորա , ասէ ցեղբայր իւր . եկ գարձ-
 ցուք ՚ի սենեակ մեր , զի ոչ կամաւ առնէ սա , այլ գեւն
 տայ առնել զի արտմեցուցէ զմեզ : Եւ գարձան ՚ի
 տուն իւրեանց :

Եւս յայրն երբեմն սարակինապք ՚ի սենեակ հօրն Սկ-
 ալի և կողոպտեցին գնա և զեղբայր նորա . իսկ ծերն
 երկղեւան եղբայրն գնացին յանապատ թէ գացեն կե-
 րակուր ինչ : Եւ մինչքեւ գնացին , գտաւ ծերն սարապք

բառու և մանրեաց զնա և եգիպտ 'ի նմա երկու հաստ գաւրոյ, զմինն եկեր և զմիւսն ունէր 'ի ձեռին իւրում: Եւ ի եգիպտ իւր և ետես զնա զի ծամէր և ասէ. այս է սէրքս, եգիպտ, զի գտեր ինչ և ճաշակեցեր միայն, և զիս ոչ կոչեցեր: Եւ ծերն. ոչ արարի զայն չար, ահա զաւժին քո ունիմ 'ի ձեռին իմում, զի երկու հաստ միայն գտի: Եւ եգիպտըն. և զինչ պիտոյ էր յայտնանէ բաւժին, այլ քանզի ճշմարտիւ սիրոյն ծնունդ է այր:

Եւ իսկ վասն հորն Երուսաղէմի եթէ նստաւ 'ի սենեկի աւուրս բազումս և ոչ ունէր կերակուրս, բայց միայն սիսեռն սակաւ, և գործէր մաղս: Եւ ահա եկն առ նա ոմն յԵգիպտոսէ և ունէր ընդ ինքն յաւանակ բարձեալ հաց և բախեաց զգումն, և արձակեալ զեռն ետ ցծերն. և առեալ զհացն օրհներ և փառաւորէր զամբ, և զյաւանակն մաղիւքն իւր բարձեալ առաքեաց զնա:

ՍԵՐԵԼ ԶԱՍ մեզ զայս ոմն, եթէ էր ոմն մագիստրոս մանուկ հասակաւ և գեղեցիկ տեսլեամբ, որ ընթանայր 'ի գործ Թագաւորի: Եւ ունէր 'ի քաղաքի ուրեմն բարեկամ հաւատարիմ և միամիտ և հարուստ, քանզի յերեւելի արանց էր: Եւ յորժամ գայր անոր, բազումն հանգուցանէր զնա 'ի տան իւրում, և սպասէին ինքն և կինն իւր: Եւ եղև յազգաննէ չարին զի տափաղաւ 'ի մագիստրոսն կին նորա, և ոչ գիտէր այր նորա. և պատկառէր կինն, վասն որոյ և ոչ ինչ երեւեցոյց յայնմանէ, բայց 'ի սիրտ նորա բորբոքէր հուր տափաւն: Եւ իբրև զնաց մանուկն զճանապարհ իւր, կինն 'ի սաստկութի ցանկութեն հիւանդացեալ հաշէր, և անկաւ յանկողին Թմբեալ: Եւ այր նորա կոչեալ զճարտարս բժշկաց ցուցանէր. և նոքա իբրև տեսին՝ ասեն. սա 'ի մարմնի ցաւս ոչ ունի, այլ Թէ ինչ հիւանդութիւն 'ի ծածուկ ունի յանձին՝ ոչ գիտեմք: Եւ մերձ նստեալ այր նորա, բազում հեկեկանօք աղաչէր զնա ասել Թէ զինչ վշտանայ: Եւ նա երկնէր և ամաչէր ասել. բայց յետոյ խոտախնեցաւ և ասէ. գիտեա, տէր իմ, զի գու վասն անբժուած սրտի քո ժողովեա միշտ աստ զերիտասարդս գեղեցիկս, և ես կին եմ տկար բնութիւն և մանուկ հասակաւ և զնախմ 'ի կերպարանաց նոցա: Եւ ահա վասն իշխանին այն մովն խորհուրդք չար 'ի սիրտ իմ որով կեղեալ հիւանդացայ և կամ 'ի մահիւն Թմբեալ: Իւր.

րե լուսա զայս այրն՝ լռեաց։ Իսկ զինի աւուրց ինչ եմն
զարձեալ անդ մագիստրոսն այն, և զնաց մարդն ընդ-
դէմ նորա։ Եւ իբրեւ ետես՝ ասէ։ զու գիտես, տէր իմ՝
իշխան, թէ որպէս սիրէի զքեզ, և էպք հացակից քո
ես և կին իմ։ և ահա անկաւ խորհուրդ չար՝ի սիրտ
կնոջ իմոյ տափաթեք, և ահա անկեալ գնի։ Իսկ նա
իբրեւ լուսա, տրամեցաւ յոյժ վասն այնորիկ, որպէս և
էր նա անպարտ ի խորհրդոյն, և ասէ ցնա։ մի տրբա-
միր, անձ բազումնորմ է։ Եւ զնաց մանուկն և գեր-
ծեաց զմազ և զմորուս և զյօնս իւր, և հերձտեալ փե-
րաւորեաց զդէմն և զամենայն գլուխ իւր, և եղև իբրեւ
զգոռի ծերացեալ գեղեցիկ մանուկն այն։ և զգեցեալ
քուրձ ժահահոտ և աղտեղեալ՝ զնաց ի տուն ուր գնէր
կինն, և այրն իւր նստէր մերձ ի նա։ և բացեալ զգլուխ
իւր ցուցանէր զխոցոտեալ և զաղտեղեալ գէմն իւր և
ասէր։ ահա, մայր, այսպէս արար զիս անձ։ Իսկ իբրեւ
ետես կինն զանբաւ գեղեցիկութիւն մանկանն այնպէս
ազեղեալ և աղտեղեալ և սեացեալ, զարմացաւ յոյժ։
Եւ տեսեալ անձ զգործ և զխոնարհութիւն մանկանն,
էառ ի սրտէ կնոջն զպատերազմն, և ողջացաւ աւժա-
մայն։ Եւ ասէ իշխանն առանձին ցայրնորա։ ահա շնոր-
հօքն այ ողջացաւ կին քո, և յայտնեալն ոչ տեսցէ գե-
րեսս իմ։ Եւ աչս է զնել զանձն վասն սիրելոյն, և
առնել բարի փոխանակ բարւոյ։

Եւ ԲԱՐԳ երկու ընթոնեցան յաղաքս հաւատաց և
կացին ի վկայութի վասն Վշտի և տանջեցան միանգամ
և արկան ի բանտ։ բայց ունէին նորա առ միմեանս
սրտմտութի։ Եւ իբրեւ արգելան ի բանտի, մինն ի նո-
ցանէ եղ ծուրն միւսոյն և ասէ։ յայգուց գիպեցոց է մեզ
վարձանս, թողցուք մեք զթշնամութիւն և զնախանձս
մեր։ Իսկ նա ոչ կամեցաւ առնել զայս։ Եւ յերկրորդ
աւուր ամեալ եղեն ի դատել և տանջեցան սաստիկ։
Իսկ որ սն եթաղ զոխս և ոչ հաշտեցաւ ընդ եղբօրն,
յառաջին տանջանս յաղթեցաւ և անկաւ ի հաւա-
տոյն։ Իսկ ցնա իշխանն։ և ընդէր երեկ ոչ լուար ինձ
և այսչափ հարուածեցար։ Իսկ նա ասէ։ վասն այնորիկ
զի սխալահեցի։ եղբօրն և ոչ հաշտեցայ ընդ նմա, որա-
կապեցայ ես յոգնականութենէն յայ և անկայ ի հա-
ւատոյ։ Եւ միանս այն եղբայր որ խոնարհեցաւ ի հաշ-

տուժի, արժանի եղև վկայական արեան և մահուան վանս Վշի: Լճա որ ոչ սիրէ զեղբայր իւր և նենգու թեամբ կայ, մերժէ զնա ան յօգնականութենէն իւր:

Լճ ոմն Սեկրիստոնէն 'ի քաղաքի ուրեմն, և ոմն մի քաղաքացի եղ առ նա 'ի պահս հինգ հարիւր դահեկան կրեալ և ասէ. պահեսցեն զայս և սակաւ սակաւ տացես ինձ որչափ պիտոյասցի: Լակ ոչ որ էր անդ յորժամ ետ զայն 'ի պահս, այլ մի ոմն յիշխանաց քաղաքին 'ի հեռուստ ետես զտալն և լսէր զոր ասէրն մինչ տայր ըզգանձն, և նորա զնա ոչ տեսանէին: Իբրև անցին 'ի վերայ սակաւ աւուրս, պիտոյ եղև ինչ տեսանս ոսկւոյն, և ասէ ց)Սեկրիստոնէն տէր ընչիցն. տուր ինձ յոսկւոյ իմոց քանս դահեկան, զի պիտոյ է ինձ: Լակ նա վստահացեալ էր զի ոչ որ տեսեալ էր և ոչ ունէր վկայ, ուրաջաւ և ասէ. յորոյ ոսկւոյ տամ, զի ոչ գիտեմ և ոչ լըւայ երբէք 'ի քէն և ոչ ինչ ետուր ցիս երբէք: Լճ ոչ ինչ կարաց այրն այն առնել ինչ: Լճ իբրև ել անտի տրամեալ, դիպաւ նմա իշխանն այն և ասէ ցնա. զի տրամեալ ես այդպէս: Լճ ասաց այրն զպատճառ տրրտմերոյն նմա: Լճէ ցնա իշխանն. սառաքապէս ետուր նմա զգանձն: Լճ նա ասէ. ճշմարիտ ետու: Լակ իշխանն ասէ. ասացես նմա՝ եկեալ երդուիցես և հաւատացուցես զիս 'ի սուրբն Մարգարէս, և բաւական է ինձ: Սի էր տեղին այն մերձ 'ի տաճար Մարգարէի առաքելոյն: Վնաց աղբն և ասաց զայն. և նա մտեալ 'ի տաճարն զի երդուիցէ, ասէ իշխանն ցճառայն իւր. զոր ինչ արարից ես, մի երկիցես և մի ասացես ինչ: Լճ մտեալ իշխանն մերկ 'ի տաճարն, սկսաւ մոլել իբրև զգիւհաճար և ձայնէր սաստկապէս և մոլէր. և կալեալ զայրն մինչ երդուալ կամէր, և զոչէր առաջի բաղմութեանն և ասէր. սուրբն Մարգարէս առաքեալ ասէ՝ տեսէք զար այրն զայս, որ ունի զտորա հինգ հարիւր դահեկանն և եկեալ է սուտ երդնալ աստ 'ի վերայ իմ: Լճ կալեալ զնա խեղդէր և ասէր. սուրբն Մարգարէս ասէ՝ տուր 'ի սա զգանձ իւր: Լակ Սեկրիստոնէն այն սակացեալ երկեալ յոյժ, զի էր աղբն զօրաւոր: Լճ խոտտովանեալ ասէ. ես ունիմ ըզգանձն և տամ այժմ, թոյլ տուր: Լճ թոյլ ետ: Յայնժամ բերեալ ետ ցտէր իւր զայն: Լճ ասէ դիւհաճարն ցտէր ոսկւոյն. գիր վեց դահեկան 'ի վերայ սեղանոյն՝

սուրբն Նորդէաս ասէ: Եւ նա եղ ուրախութիւն, և առեալ զինչա իւր գնաց: Իսկ իշխանն զգեցեալ զհասդերձս իւր շրջէր ՚ի քաղաքին որպծառապէս. և եկեալ ՚ի տեղին ուր էր Սեկրիստոնէն այն, և սկսաւ Սեկրիստոնէն նայել ՚ի նա: Իսկ իշխանն ասէ ցնա. զի նայիս ընդ իս, եղբայր. հաւատա ինձ, ես չնորհօքն այդ դիւա. հար ոչ եմ. այլ մինչ ետ նա ՚ի քեզ զտակին, ես տեսի աչօք իմովք. և մինչ ուրանայիր դու և երգեալ կամէիր, հնարեցայ զայն՝ զի մի ասիցես ցիտ թէ դու միայն ոչ հաւատարիմ ես, և արարի զի մի կորիցէ հոգի քո և մի կորիցէ անիրաւութիւն ինչք նորա: Եւ սա եցոյց զգոծովք թէ զինչ է դնել զանձն վասն ընկերին, զի վասն շահու այլոց մոռացաւ զպատուականութիւն իւր ՚ի փառս այն:

ԱՐՕՆԱՒՈՐ ոմն ճգնաւոր յոյժ և անասէր ունէր բարեկամ միայնակեաց յանսպատ, և վախճանեցաւ միայնակեացն այն. և մտեալ բարեկամն իւր ՚ի սենեակ նորա և գտաւ յիսուն գահեկանս, և սկսաւ տրտմել և լալ, և երկնէր մի գուցէ պակասեցի միայնակեացն տակառկւոյն այնորիկ յողորմութիւն այն: Եւ իբրեւ ազաւեաց յոյժ վասն այսորիկ զտէր, ետես զհրեշտակ տեսան որ ասէր ցնա. ընդէր ցաւագնիս և հոգաս վասն միայնակեցին այնորիկ. զի որ կամի զմարդասիրութիւն, յանձնեցէ զնա. զի թէ ամենեքեան կատարեալք էին, ուր երեւէր մարդասիրութիւն այն: Արդ հաւատաց եղբայրն թէ արարողորմութիւն ան ընդ միայնակեացն այն, և գոհանայր զայն:

Եւ ոմն առաքեաց զաշակերտ իւր յազիպտոս բերել նմա ուղտ զի տարցեն զսփրիդս նոցա յազիպտոս: Եւ իբրեւ եղբայրն եբեր զուղտն ՚ի Սփրիտէ, ետես զնա այլ եղբայր և ասէ. թէ գիտացեալ էր իմ զգնալ քո, եկեալ էի և ես ընդ քեզ, զի և մեզ պիտոյ էր ուղտ: Եւ նաց եղբայրն և պատմեաց զայս ծերոյն: Եւ ծերն. զնացեալ տացես ՚ի նա զուղտն և ասացես ցնա. գործ մեր ոչ է պատրաստ, տար վաճառեա զգործ քո, և մինչ գայցես՝ ընդ քեզ բեր զուղտն զի տարցուք և մեք զմեր ձեռագործ: Եւ տարեալ եղբայրն ետ ցնա զուղտն, և բարձեալ զսփրիդսն իւր տարաւ յազիպտոս. և զինք վաճառելոյն եբեր զինի իւր զուղտն և ետ ցծերն և ասէ. թողութիւն արա ինձ, զի բազում սէրն քո եբարձ

յիսէն զպտուղ իմ, զի զանհամ սովորութիւնն իմ եւ բարձ և զբարի համն հաստատեաց :

ԵԶԱՅԻՐ ռմն եհարց ցծերն և ասէ . ընդէր, հայր, բազումք արդեօք աշխատին 'ի ճգնութիւնս, և ոչ ստանան ջնորհս իբրեւ առաջին հարըն . ՚Սէ ծերն . յայնժամ սէր էր 'ի նոսա և սիրով շահէին զընկերն և ասնէին 'ի վեր . իսկ ադր ցանաքեալ սէր 'ի վայր հարկանեն զընկերն, և ասկա այսորիկ ջնորհս ալ ունին :

ԻՅԱՅ Ծերն . ոչ երբէք խնդրեաց սիրտ իմ զգործ շահու իմոյ՝ յորում փասէր եղբայրն, զի շահ եղբօրն արտուղ հոգւոյ իմոյ համարեալ է ինձ :

ՃԳՆԱԼՈՐ ռմն ծեր եղիտ զայր ռմն դիւահար, որ էր կարկամեալ և ոչ կարէր խօսել . և վստահացեալ 'ի սէքն նոյն և խնդրեաց աղօթիւք 'ի տեառնէ, որպէս զի գայցէ 'ի նա դէն, և աղատեսցի դիւահարն այն : Եւ լուաւ անձ աղօթից նորա, և եկն 'ի նա դէն և ծանրացաւ 'ի դիւէն ծերն . յայնժամ յաւել 'ի պահս և յաղօթս և 'ի ճգնութիւն յոյժ : Եւ վասն սիրոյն զոր ունէր առ անձ և առ ընկերն, 'ի սահառ առուրս հաղածեաց զդէն 'ի նմանէ :

ԵԲԿԱՅ Ծերք բնակէին 'ի միասին բազում ամս, և ոչ երբէք կապեալ էին ընդ միմեանս : Ի միում առուր ասէ մինն ցմիւսն . արասցուք և մեք կոխ ընդ միմեանս որպէս զմարդս : Իսկ նա ասէ . ոչ գիտեմ թէ իրպէս լինիցի կոխ : Իսկ նա ասէ . ահա ես դնեմ աղիւս 'ի միջի, և ես ասեմ՝ եթէ իմ է տա, և դու ասացես՝ ոչ, այլ իմ իցէ, և յայսմանէ սկսանի շփոթ և կոխ : Եւ առեալ զաղիւսն կաւոյ եդ 'ի միջի, և ասէ մինն՝ այս իմ է, իսկ երկրորդն ասէ՝ ոչ, այլ իմ է . և նա ասէ բարկութիւն՝ ոչ, այլ իմ է . իսկ երկրորդն ասէ հեղութիւն, եթէ քո իցէ, առ և գնա աստի : Եւ ոչ կարացին կուռել ընդ միմեանս, և այնպէս մեկնեցան և ոչ շփոթեցան, զի յընկերսիրութիւն սերտեալք էին, և խաղաղտեսր սու վրդեալք՝ օրինակին ևս ոչ կարացին կուռոյն տեւել առ 'ի ճանաչել զնորա գիտրդն և զորպէսն :

ԻՄԵ 'ի հարանցն գնաց 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործ իւր, և ետես աղքատ մի մերկ, և մերկացեալ բզահանդերձս իւր զքեցոց նմա . իսկ աղքատն այն տարեալ վաճառեաց զայն : Իբրեւ գիտաց ծերն զվաճառել հանդերձին իւրոյ, արամեցաւ և զղձացաւ ընդ տախ : Իսկ

ի գիշերի ի տեսլեանն երևեցաւ նմա Վ՛շտ և զգեցեալ էր զպատմութեանն նորա, և ասէ ցծերն. մի տրտմիւր, ահա ես զգեցեալ եմ զհանդերձ քո զոր ետուր ինձ: Եւ միւրթարեալ ծերոյն փառաւոր առնէր զմօ:

Եւ յԱՅ ծերն. ոչ է պարտ մեզ բաժանել յանձնէ զընկերն, այլ խնդալ ընդ խնդութիւն և տրտմել ընդ տրտմութիւն նորա և սպասել որպէս անձին իւրոյ. իսկ եթէ տկարացի, առնել պարտ է ըստ գրեցելոյն՝ եթէ մի մարմին եմք ի Վ՛շտ, և եթէ հաւատացելոցն ամենեցուն էր սիրտ և միտք և ինչք մի և հասարակաց:

Եւ ԴԱՍԻՔ երկու բնակէին ի միասին, մինն արդեաւ կան և միւսն առնէր սպասաւորութիւն երկոցունցն: Եւ իւր երբեմն զի տարաւ եղբայրն վաճառել զձեռագործ երկոցունցն, և եւեր զգինն յոյժ սակաւ. և արար զայս բազում անգամ, մինչև խորհեցաւ հանդարտեալն եղբայր և ասէ. կամ ծախէ զայն չարաչար և կամ խաբէ որ զնա ի վաճառելն, զնացեալ տեսից զայս: Եւ յարեաւ հետեւեցաւ զկնի նորա ի ծածուկ. և զնացեալ եղբայրն վաճառեաց զգործն և գարձաւ եմուտ ի տեղի ուր ոչ էր պարտ: Եւ իբրև երևեցան միմեանց, արդելականն այն ձեացոյց զինքն եթէ և ես արարի այդպէս: Եւ իբրև ելին ի քաղաքէն ի միասին, անկաւ առ ոտս անկելոյն այն որ ոչ անկեալն էր և խնդրէր թողութիւն. զայս արար բազում անգամ, և զյանցանս եղբորն յանձն կրէր: Եւ իբրև հանդերձեալ էր ելանել յաշխարհէ նա որ արդելական էր՝ ասէ ցանկեալն եղբայր. անպարտ էի ես ի մեղացն այնորիկ վասն որոյ ըլլաւ թողութիւն խնդրէի ի քէն. այլ վասն այսորիկ առնէի, զի եթերև դու ապաշխարեսցես. արդ ազօթեա վասն իմ, և որչափ կար է քո՝ փախիր ի մեղաց, զի և դու փոյթ ելանելոց ես: Իսկ եղբայրն յաւել ի ճգնութիւն և եղև հաճոյ տօյ:

Եւ ԵԱՐՁԵԱԼ էին երկու եղբարք կրօնաւորք, և մինն մերկացեալ զզգեստ կրօնաւորի և եղև գեւհիկ, և միւսն աղաչեաց ոչ առնել զայն վասն նորա: Եւ հառքերութիւն միոյ եղբորն գթացաւ տէր և ի միւսն, և դարձան ի սենեակս իւրեանց և էին ի մեծի ճգնութե:

Եւ ԴԱՍԵՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. բնգէր, հայր, յորժամ կատարեմ զաղօթս իմ, է երբեմն զի ունիմ

և է երբեմն զի ոչ ունիմ յօժարութի և զեղջ 'ի մտի :
Լ'սէ ծերն . և ուստի երևի թէ ունիցի մարդ զսէրն նյ ,
քանզի սէրն նյ բերէ զեղջ :

ԼՂԲԱՆՅՐ ոմն գնաց յԵղիպոսոս գնել վուշ , և զի-
պեցաւ գնել յայրույ կնոջ . և իբրև տայր յեղբայրն
զվուշն այրին այն , յօգուց եհան և ասէ ցնա . առաքեաց
նձ գթեղ , եղբայր , կերակրել զեղբարս քո զորքսն իմ :
Իբրև լուաւ զայս եղբայրն , ուրախ եղև և կրկին ետ
զգին վշոյն , և գոհանայր զնյ վասն յայտնելոյ նմա զօրքն՝
որոց արժանացաւ տալ զպէտսն կարօտելոց եղբարց :

ԼՂՄՈՍ ոմն գնայր զճանապարհ իւր , և եգիտ կրօ-
նաւոր ոմն զի նստէր 'ի սենեկի . և սկսաւ միման կալ
յաղօթս վասն ծերոյն և ասէր . նձ , ողորմեաց աղքա-
տիս և խոնարհիս այսորիկ . զի ոչ ճանաչէր զնա թէ ով
իցէ : ԼԻ իբրև դարձաւ անդրէն ընդ այն , արար դար-
ձեալ այնպէս , և ողջացաւ առժամայն ծերն : Իսկ ծերն
ասէր զայս առ եկեալն առ նա՝ եթէ որք զան առ ծերսն
և աղօթեն վասն նոցա և ասեն , թէ տէր պահեսցէ ըզ-
ձեզ վտմեր մեզաւորացս , նոքա վարձս մեծամեծս առցեն :

ԼՂԱՅ ծերն . մի պահանջեր սէր ընդ սիրոյ ընկերին ,
զի շփոթեցի մարդ եթէ որ ոչ տացէ զփոխարէն . այլ
գուցոյց զսէր յընկերն և հանգիցես , և այսպէս ձգես-
ցես զընկերն 'ի սէր քո :

ԼՂԱՐԶԵԱԼ ասէ . տկարանալ սիրոյ յեղբօրէն յայս-
ցանէ լինի , մի զի ընդունիցի վասն նոցա զկեղակարծելի
խորհուրդս , և երկրորդ զի թէ հաւատասցէ զկամս սըր-
տի իւրոյ և հաւանեսցի կամաց իւրոց , ապա ոչ կարէ
հաւատացուցանել զխորհուրդ իւր մտաց նորա : ԼՂՐԴ Ե-
թէ կամիս զի ամենայնի օգնական ունիցիս ԳՐԾ , մի
զստահանար 'ի կարծիս մտաց քոց , այլ փութա 'ի բռ-
լոր անձնէ բռնմէ , որպէս զի խոնարհեսցիս եղբօր քո և
հատցես 'ի քէն զկամս քո , այսպէս կեցցես զօրութիւն իշխի :

ԼՂԱՐԶԵԱԼ ասէ . որ ըստ նյ իցէ սէր , յոյժ վերա-
դոյն է որ առ միմեանս քան զընութեամբն սէր որ առ
մարմնաւոր ազգայինս է . քանզի և ինքն նձ սէր կոչե-
ցեալ է :

ՎԱՍՆ ՀՈԳԵՏԵՍ

ԵՒ ՆԸԱՆԱԶԳԵԱՅ ՀԱՐՑԵ

Երբևրժ՝ ոմանց գիպեցաւ նեղութիւն 'ի տեղւոյ իւրեանց. և կամեցեալ թողուլ զտեղին չողան առ հայրն լ'մոն, և ահա ծերն նաւէր: Տեսեալ զնոսա յեզբ գետոյն զի երթային զճանապարհն, ասէ ցնաւորդան. հանէք զիս 'ի ցամաքն: Եւ կոչեցեալ զնոսա զերկուսեան ասէ ցնոսա. ետ եմ լ'մոն՝ առ որ դուքն կամիր երթալ: Եւ միիթարեալ զսիրտս նոցա՝ դարձեալ ետ դառնալ 'ի տեղին իւրեանց. վասն զի ոչ ունէին ինչ փնառ հոգւոյ, այլ նեղութի մարդկեղէնս:

Երբ՝ երբեմն հայրն 'Դանիէլ՝ թէ պատմեաց մեզ հայրն լ'րաէն՝ եթէ էր ամն 'ի ծերոցն որ նստէր 'ի տան իւրում և լուաւ ձայն որ ասէր. եկ պտապա, և ցուցից քեզ զգործս մարդկան: Եւ ելեալ նորա, առեալ տարաւ զնա 'ի տեղի ուրեմն և եցոյց նմա մարդ մի զի կայր յառն և հանէր ջուր 'ի Զհորոյն և արկանէր յորդ ծակ, և ի ջանէր ջուրն գարձեալ 'ի Զհորոյն: Եւ յառաջ մատուցեալ սափաւ իկ մի՝ եցոյց նմա եթ ողաջի զոմն զի հատաւ

: Երբևրժ ոմանց պատահեաց արտմութի ինչ 'ի տեղի իւրեանց, և կամեցան թողուլ զտեղին զայն, և թողին և գնացին առ հայրն Վմոնա: Իսկ ծերն, յափն գետոյն էր և ետես զնոսա զի գնային յայնկոյս գետոյն, և ասէ ցնաւապարսն. հանէք զիս յայնկոյս: Եւ ել առ եզրաքան և ասէ ցնոսա. ետ եմ Վմոնա զոր ինգրէք տեսանել: Եւ ուսոյց զնոսա և միիթարեաց և հաւատացոյց դառնալ 'ի տեղի իւրեանց. զի ոչ էր գործն այն փնառ հոգւոյ, այլ արտմութիւն ինչ մարմնոյ:

Եւ ասաց հայրն Դանիէլ՝ եթէ պատմէր մեզ հայրն լ'րաէնիս իբրեկ զայլմէ, այլ ինքն էր որ ետես զայս, եթէ նստէր երբեմն ծերն 'ի տեղի իւրում, և եկն առ նա ձայն որ ասէր. եկ զինի իմ և ցուցից քեզ զգործս մարդկան: Եւ յարուցեալ եկն, և տարաւ զնա 'ի տեղի ինչ և եցոյց նմա այր մի ու հեգիկ՝ որ գներ զփայտ քեռն, և յորժամ բառնալ ոչ կարէր՝ աւելոյր այլ 'ի վերայ նորա. զայս արար նա բազում անգամ: Եւ անցեալ անտի եցոյց նմա ալ ոմն այր զի նստէր առ ափն Զհորոյ ինչ և հանէր գուլիւ զջուր և արկանէր յաւազան ծակ որ

ներ փայտ և առնէր բուն մեծ, և փորձեալ համառու-
նալ զբեռնն և ոչ հանդուրժեաց շարժել. և երթեալ
գարձեալ հատանէր այլ փայտ և յաւելլըր 'ի բեռնն .
բազում անգամ այսպէս արարեալ՝ մեծացոյց զբեռնն :
Եւ երթեալ սակաւիկ մի յառաջ՝ մերձեցաք 'ի դուռն
բաղաքի միոջ, և ահա երկուք ոմանք գային հեծեալք 'ի
ձիս, և առնէին փայտ խոտորնակի և կամէին մտանել 'ի
քաղաքն և ոչ կարէին, վասն զի զփայտն խոտորնակի
առնէին, և ոչ խոտորեցան սղբա առ իրեարս : Եւ իբրեւ
զհետ նոցա չգաւ, ետես զի մնացին երկողեան արտաքս
'ի քաղաքէն : Եւ ոչ սղբա են զոր թէ տեսանես որք ու-
նին զլուծ ամբարտաւանութեն, և ոչ խոնարհեցան զի
ուզէնացեն զինքեանս և զհետ երթիցեն խոնարհ ճա-
նապարհին Վրթի, յաղագս այնորիկ արգելան արտաքոյ
արքայութեն այ : Եւ որ զփայտն կոտորէր այրն՝ 'ի մեղս
բազումն էր անկեալ, և փոխանակ ապաշխարելոյ՝ այլ
ևս գործէր և դնէր մեղս 'ի մեղաց վերայ : Եւ որ ըզ-
ջուրն հանէր՝ բարի գործս գործէր, սա է մարդն որ առ-
նէ զազորմածութի. իսկ յայլում՝ յամենայնի զանիրա-
ւութի գործէր, և վասն չար գործոցն խանգարէ և զսա-
կաւ բարին : Եւ ոչ պարտ է մարդոյ արթուն լինել 'ի
գործս իւր, զի մի ընդունայն վաստակեսցի :

Եւ ԵԱԼ՝ երբեմն ոմն 'ի ծերոցն Սկիւթաց չոգաւ 'ի
Տերեւութ և ուր վանքն նորա էին, վասն աշխատութե
կրօնաւորութե նորա բերէին նմա սակաւ մի գինի : Եւ ոչ

գարձեալ մտանէր 'ի նա ջուրն : Եւ գարձեալ եցոյց նմա այլ ոմն, զի
էր տաճար մեծ և արք երկու նստեալ 'ի ձիս որք ունէին գերան մեծ
բարձեալ իբրեւ զլուծս, և կացեալ առ գրան տաճարին ոչ կարէին
մտանել, զի գերանն արգելլոր զնոսա, և ոչ խոնարհէին միմեանց թէ
մին առաջին մտցէ. և այսպէս մնացին արտաքոյ տաճարին : Եւ ապա
ասէ ցնա ձայնն. « սա նոցա են որք բարձեալ ունին զլուծ արգարու-
թեանն ամբարտաւանութեամբ, և ոչ խոնարհեալ ուզէնցին զանձինս
գեալ զհետ խոնարհութեն Քրթի, վասն այնորիկ մնացին արտաքոյ ար-
քայութեն այ : Իսկ որ բառնայր զփայտն՝ նա է այր մեղաւոր՝ որ ունի
մեղս բազումս, և փոխանակ ապաշխարելոյ զայն՝ յաւելլաւ այլ 'ի նա
զորհանադաղ. իսկ որ հանէրն զլուր՝ այն է այր՝ որ գործէ գործս բա-
րիս, և վասն զի խառնէ զայն ընդ չար գործս, վասն այնորիկ կորնչի
և բարին այն : Այլ պարտ է զի միշտ զգաստ և արթուն լինիցի մարդ յա-
մենայն գործս իւր, զի մի ընդունայն աշխատեսցի :

Եւ երբեմն հայրն Գասնթիոս 'ի Սկիտոյ 'ի Ցերեւութ, և յաղագս
աշխատն լինելոյ յաղաղ՝ մատուցին նմա սակաւ մի գինի : Եւ լուան ո-
մանք զչաղուսան նորա, և բերին առ նա գիւսահար մի զի բժշկեսցէ

լուեալ ոմանց վասն նորա՝ ածին առ նա գիւտհար, և սկսաւ գէն թնամանել զծերն և ասել. առ արեւցոյդդ այդ ածէք զիս: Եւ ծերն ոչ կամէր հանել զնա, բայց վասն թնամանացն ասէ ցնա. հաւատամ՝ ի ՎՊՊ, եթէ յառաջագոյն քան զիմ՝ ընկել զբաժակս զոյս ելանիցես ՚ի գմանէ: Եւ եղև իբրև ծերն սկսաւ ընկել զգինին, ազազակեաց դէն և ասէ. այրես այրես զիս: Եւ մինչ չե արեւալ էր զգինին՝ ել դէն ՚ի նմանէ շորհզքն ՎՊՊ:

Եւ ԵՄՈՒՆ ռմի կոյս զամենայն աւուրս կենաց իւրոց եկաց ընդ մեր իւրում, և այս վարդ էին կուսին. զամենայն աւուրս աղանելով պահէր և մանէր կտաւ. սա արժանի եղև շորհս ընդունել յայ: Եւ էին գեօգք երկու մօտ ՚ի Վերոս գետ և կամէին ճակատել ընդ միմեանս վասն ջրաբաշխին, և բազումք մեռանէին վասն այսր ջրաբաշխի, զի հզօր էր մի գեօգն քան զմեւն. կամեցան երկու գիւղքն ՚ի ճակատ ելանել, սգաւ աստի և նոքա անտի կոտորել զմիմեանս: Եւ յայտնեցաւ երանելի կուսին հրեշտակ այ և ասէ ցնա. տուր կոշիկ զծերս գեղջի և ասա ցնոսա. ելէք ընդ առաջ նոցա և տուր պատերազմ, զի մի ամենեքեան կոտորեսցիք: Այս իբրև լուան ծերք գեղջն, երկեան երկիւղ մեծ և անկան յոտս կուսին և աղաչէին զնա և ասէին. մեք ոչ իշխեմք նոցա պատահել, քանզի գիտեմք զնոցա կատաղութիւն. փրկեա զմեզ ՚ի մահուանէս, և անուն բարի առնես ամենայն երկրիս եգիպտացոց: Իսկ սուրբ կոյսն ոչ հաւանեցաւ ելանել ընդ առաջ նոցա, այլ ել ՚ի տունիս տան իւրոյ և կայր յաղօթս առ աստի և ասէր. տէր ա մենակալ, լուր ձայնի աղախնոյս քո, և մոցեն աղաչանք իմ առաջի քո. քո զօրութիւնդ դարձո զնոսա ՚ի տեղւթէն՝ ուստի գան գեւ: Եւ մինչ սուրբ կոյսն կայր յաղօթս, անդէն զտեղի առին իբրև մղոնօք երկուք ՚ի բացեայ ՚ի գեղջէն, որպէս և խնդրեաց սուրբ կոյսն յայ:

զնա: Եւ սկսաւ գէն անարգել զծերն և ասէր. առ արեւցոյդդ այս բերիք զիս և գինեակեր: Եւ ծերն ոչ կամեր հալածել զնա վասն խնորհութեանն, այլ վասն նախատանացն ասէ ցնա. հաւատամ՝ ի ՔՊՊ, զի մինչ չե ընկեալ է իմ զբաժակս զոյս գինւոյ՝ գու ելքես այսի: Եւ սկսաւ ծերն ընկել զբաժակն: Իսկ գէն ճչեալ ասէ. Ծանրացար ինձ, ծեր, Ծանրացար ինձ և նեղես զնա: Եւ ել վաղվազակն ՚ի մարդոյն յառաջ քան զկատարել բաժակին: Եւ եղև ոգլ այն այն զօրութիւն ՔՊՊ և գնաց ՚ի տուն իւր գոհանալով զայ:

Եւ յայտնեցաւ և ասէ՝ եթէ աղօթք կուսին խափանեցին զձեզ։ Եւ հաւատացին յիմծ, և եկին մկրտեցան ՚ի ձեռն սուրբ կուսին։

Եւ երբ 'ի հարանցն' եթէ նստէին երբեմն ծերք, և մինչդեռ խօսէին օգտակարս ինչ՝ ունէին ընդ ինքեանս զոմն տեսանող, և տեսանէր զհրեշտակս զի շարժէին ՚ի վերայ նոցա. և իբրեւ օտար ճառք ինչ անկանէին, հեռանային հրեշտակքն, և դեքն գային իբրեւ զխոզս ընդ ախլմ' Թաւալեալք և անկանէին ՚ի մէջ նոցա. և իբրեւ խօսէին վասն օգտի ինչ, գարձեալ գային հրեշտակքն և գովէին զնոսա*։

Եւ երբ 'ի վասն որումն ծերոյ' թէ որպէս տիւ էր, նոյնպէս գիշեր ՚ի խցի նորա, և գործէր և կարգալոր որպէս ՚ի տուրնջեան։

Եւ երբ 'ի խուղն' (Յոհաննու կարճահասակին և ետես զնա զի ննջէր, և հրեշտակ կայր առ նմա. և զայս տեսեալ նորա գնաց։ Եւ իբրեւ զարթեալ ՚ի քնոյն, ասէ ցաշակերտս իւր. եկն ոք այսր մինչ ես ՚ի քուն էի։ Եւ ասէ աշակերտն. այս անուն ծեր եկն։ Եւ զիտաց

։ Ասէր ամ 'ի հարանցն' եթէ նստէին երբեմն ծերքն ՚ի մօտն և խօսէին ընդ միմեանս վասն շահու անձին, և ես տեսանէի զի իջին գաղղ հրեշտակաց յերկնից և ունէին ՚ի ձեռս ոստա տրամաւենեաց և կայքն առ ծերսքն. և մինչ խօսէին զհոգեւոր բանս՝ հովէին և փոփոխէին զնոսա հրեշտակքն. իսկ յորժամ զերկրաւոր ինչ խօսէին՝ մեկնէին ՚ի նոցանէ հրեշտակքն, և գային խողք և ընդ ախլմն և ընդ ալք Թաւալէին ՚ի մէջ նոցա և փարէին զնոցք և լի էին ժահահատութիւն. և իբրեւ դարձեալ խօսէին զգուտ՝ փախչէին գեք, և գային հրեշտակք և հովէին զնոս։

* Աւօրիւն՝ Գովիւն՝ Կնիւն Բարձրաւոր. Գառնիւն հայրն Մարիամ' եթէ ըստ օրինաց հին արանց յափն մի անգամ գային առ միմեանս անապատաւորքն և առնէին հանգիստ և քննութիւն վասն զգուշութեան անձնոց։ Եւ երբեմն ժողովն աս. վարակեան և կայր անգ տեսող ծեր

մի, որ ասաց ՚ի խօսել զբանս հոգեւորս. տեսանեմ զի հրեշտակք Թաւալին ՚ի վերայ գլխոյ մերոյ, և յանպատշաճ բանն գնան հրեշտակքն և գան խողք ողորմից և չլին ՚ի գրկաց մերոյ, և ՚ի գան ՚ի բանս հոգեւորս՝ գարձեալ զնան խողքն և գան հրեշտակքն։

։ Ասէին զծերոյ ումնն՝ եթէ միշտ ՚ի սենեկի իւրում լոյս էր. և որպէս ՚ի առեւ ընթեռնոյր գիրս և գործէր, նոյնպէս և ՚ի գիշերի առնէր առանց ճրագի, քանզի ՚ի գիշերի երեւալ լինէր լոյսն միշտ։

։ Եւ զայլոր ամն գնաց առ հայրն Երանանէս և եգիտ զնա մի ննջէր, և հրեշտակ տեսան կայր մերձ և հովէր զերեսս նորա. և իբրեւ ետես զայն ծերս, մեկնեցաւ անտի. իսկ նա իբրեւ զարթեալ 'ի քնոյն, ասէ ցաշակերտ իւր. եկն աստ ոք մինչ ննջէի ես։ Ասէ ցնա. այս եկն այս

հայրն (Յոհաննէս եթէ ըստ իւրոյ չափոյ էր ծերն և ետես զհրեշտակն ։

Եւ ծեր ոմն սկիւթացի լինէր 'ի լերինն Պղզոյ, և ածին առ նա զոմն 'ի Պաղեստինէ գիււհար և աղջնոյց զնա. և մասոյց նմա քրձով կտաւ լի ոսկւով. իսկ ծերն ոչ կամէր ընդունել. և տեսեալ զնա զի արամեցաւ, թափեաց և ետ ցնա զոսկին, և զքուրձն կտաւ ի ունայն կալաւ առ ինքեան և ասէ ցնա. զոսկիդ տուր աղքատաց ։ Եւ արար ծերն զքուրձն կողօքս և 'ի բազում ժամանակս ազաւ զնա, զի հարցէ զմարմին նորա, զի էր խոշոր ։

Չագան՝ երբեմն եղբայր ոմն 'ի խաղն Սքոնի 'ի Սկիւթ, և հայեցեալ ընդ պատուհանն ետես զծերն բովանդակ որպէս զհուր. էր արժանի եղբայրն տեսանելոյ. Եւ յորժամ բախեաց զքուրձն, եւ ծերն և ետես զեղբայրն զարհուրեալ և ասէ ցնա. միթէ բազում ժամք են քո զի կաս աստ և կամ տեսեր ինչ. իսկ եղբայրն ասէ ոչ. Եւ խօսեալ ընդ նմա՝ արձակ զնա, և ինքն ետես 'ի գործ իւր ։

Եւ ծերն ցհայրն յղիւ յաղիպտոս վասն հօրն Սքաթոնի՝ եթէ մեծ այր է. Եւ ցնոսաւ ծերն. ըստ աղ-

ոմն ծեր. Եւ ծանեալ Յոհաննէս զի 'ի չափ իւր էր ծերն և ետես ըզհրեշտակն ։

Համարութի երկուց օրինաց թի. հրեշտակ տեսան հովհարեր Դաւեալ 'ի հին Թարգմանութի. Ծեր (իսկ հովհարեր) նմա. ոմն Յոհաննէս մինչ ննջէր 'ի առ-

Եւ ծեր ոմն սկիւթացի բնակէր 'ի լեւան Պայեսիոսի, և բերին առ նա գիււհար ոմն 'ի պալատէ արքունի և բժշկեաց զնա ծերն. Եւ երբ առ նա բժշկեալն քսակ ինչ լի ոսկւով, իսկ ծերն ոչ կամեցաւ առնուլ 'ի նմանէ. և արամեցաւ այրն յոյժ. իբրեւ ետես զնա ծերն աղբաւ մեալ, առեալ զքսակն գառարի՝ զոսկին ետ 'ի նա և ասէ. տարեալ տացես զայդ աղքատաց, զի մեզ ոչ է պիտոյ. Եւ այնպէս երկրպագեալ այրն գնաց. իսկ ծերն գնեաց խորդ մազեղէն քոսկաւն և զգեցաւ զայն, և էր նովա ժամանակս ինչ. Զի զպէտս լնուլ արժան է և ընդունելի, այլ աւելորդն 'ի չարէն է և խռակի ։

Եղբայր ոմն գնացեալ 'ի սենեակ հօրն Արսէնիոսի 'ի Սկիւթ, և նայեցեալ ընդ գուռն և ետես զծերն իբրեւ զգաւթար հոյ բոլորովմբ վառեալ. և զի արժանի էր եղբայրն տեսչանն այնորիկ. Եւ իբրեւ բախեաց զքուրձն, եւ առ նա ծերն և ետես զնա զարհուրեալ և ասէ ցնա. 'ի վաղեմ հետէ կաս աստ, միթէ տեսեր ինչ. Եւ նա ասէ ոչ. Եւ արձակեաց զնա ։

Եւ սէկն ծերն ցհայրն Եղիսս եղիպտոսի՝ եթէ հայրն Աղաթոն բարի ծեր է. Առ ցնոսաւ ծերն. յաղգս յայս բարի է. Արեւ ցնա եղ-

դիւս այսմիկ մեծ եղբայր է . իսկ ըստ առաջնոցն տեսեալ է իմ մարդ 'ի Սկիւթ' որ կարէր արգելել զարեգակն յերկինս որպէս չ'եսու որդի՝ լաւեայ : Եւ զայս լուեալ զարմացան և փառաւորեցին զմծ :

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ ոմն 'Խհարանցն վասն հօրն Պաւղոսի 'ի ներքին կողմանս Եգիպտոսի որ բնակեալ էր 'ի Թեբայիդ՝ եթէ ունէր ձեռք իւրովք զեղջիւրաւոր օձս և զկարիճս և ընդ մէջ կտրէր զնոսա : Եւ անկան եղբարքն առաջի նորա ասելով . ասա մեզ, զինչ գործ կատարեցեր զի ասէր այգալիսի շնորհս : Եւ նա ասէ . Թողու թի աւարեք ինձ , հարք , զի եթէ ստասցի որ զարթու թի , ամենայն ինչ հնազանդեալ լինի նմա , որպէս Եդամայ յորժամ էր 'ի գրախտին յառաջ քան զանցանէն զպաւտոկրանաւն նոյ :

Եթէ 'իմեռն' ոմանք վասն հօրն Իմնի' թէ զարքայօձիկն սպան . վասն զի երթեալ 'ի Զրհոր անապատին հանել Զուր , և տեսեալ զարքայօձիկն՝ ընկէց զինքն յերկիր և ասէ . տէր , կամ ես մեռանիմ կամ սա : Եւ առժամայն արքայօձիկն 'ի զօրութենէն Վշի հերձաւ :

Եթէ 'իմեռն' ոմանք վասն հօրն Ինտանի' թէ եղևնա առ լցեալ հոգւով սրբով , այլ ոչ խօսել վասն մարդկան . վասն զի զեալսն յաշխարհի և զհանդերձեալ լինէն երևեցուցանէր մարդկան :

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ հայրն Պանիէլ վասն որումն ծերոյ մե-

րարքն . և յառաջնուն զինչ իցէ , հայր , Պատախանի եւ ծերն և ասէ . ատոցի ձեզ թէ բարի է յաղքս յայս . ալ յառաջին աղքն տեսի ես այր 'ի Սկիւթ' որ կտրող եզև արգիլել զարեգակն իբրև զԵսու Նաւեայ :

Պատմեցին հայր ոմանք վասն Պաւղոսի թեպիդացւոյ՝ և թէ կալ նոյր ձեռամբ զիժս և զքարոս և զօձս և զամենայն սողունս թունաւորս , և ընդ քարի հարեալ հերձոյր զնոսա : Եւ ուր միջ աղաչեցին զնա եղբարքն և ասէն ցնա . պատմեա մեզ , հայր , թէ զինչ ինչ առաքինութիւն ուղղեցեր զի զայդ առնես : Արէ ցնոսա ծերն . Թողու թի արարեք , և եղբարք , զի թէ ոչ ստանայ զարթու թի և անբծութի , հնազանդին նմա ամենայն գաղանք և սողունք , որպէս Ագամայ եին 'ի գրախտին նախ :

Եւ Ասեին վասն հօրն Ամնայի՝ և թէ գնայր յանապատին ընուլ Զուր 'ի Զրհորն արքի , և ետես անգ վասիլիսիոյ՝ որ է արքայ օձ , և անկեալ 'ի վերայ երեսոց յերկիր ասէ . տէր , կամ ես կեցցէ կամ ես : Եւ առժամայն հերձեալ ընդ մէջ մեռաւ վասիլիսիոյն զօրութի քի թոյ :

Եւ Ասեին վասն հօրն Անտանիոսի՝ և թէ եղև նա հոգեւոս , այլ ոչ կամէր յայանել մարդկան . զի զոր ինչ լինէր յաշխարհի և զոր ինչ լինէր զեր' յայտնէր :

Եւ հայրն Պանիէլ ասէր՝ և թէ ծեր ոմն մեծ նստէր 'ի ներքին կողմ

Ժի որ բնակեալ էր 'ի ներքին կողմանն Լճիկապտոսի, զի պարզամտութիւն ասէր՝ եթէ Ելեքիսեղեկ ինքն է որդին ւայ: Եւ պատմեցաւ այս Վիւրդի հայրապետին Լճեքսանդրի, և առաքեաց զնմանէն. և գիտացեալ վասն ծերոյն եթէ նշանագործ է, և զինչ և ինդրէ յայտնէ նմա, այլ անմեղութիւն ասէ զբանն, խնայտութիւն իւրով կալաւ զնա և ասէ. հայր, աղաչեմ զքեզ, վասն զի խորհուրդք իմ ասեն՝ եթէ Ելեքիսեղեկ ինքն է որդին ւայ, և դարձեալ այլ խորհուրդք իմ ասեն՝ եթէ ոչ, այլ մարդ է քահանայապետ ւայ. արդ վասն զի երկմիտ եմ, յաղաքս այսորիկ առաքեցի առ քեզ զի աղաչեսցես զնձ և յայտնեսցէ քեզ եթէ ով է: Իսկ ծերոյն զայս լուեալ ասաց համարձակապէս, վստահացեալ եթէ զինչ և խնդրէ՝ տայ նմա ւած, ասէ. եթող տուր ինձ աւուրս երիս և ես հարցանեմ զնձ յաղաքս այդր և պատմեմ քեզ եթէ ով է: Եւ երթեալ պաղատեցաւ առաջի ւայ: Եւ գիտէր երանելին Վիւրդոս եթէ մեծ է ծերն այն, և պարտ է ւայ յայտնել նմա: Եւ եկեալ ծերոյն յետ երկից աւուրց առ անհա. մարդ է Ելեքիսեղեկ: Եւ անհա եպիսկոպոստապետն. ուստի գիտես, Եւ նա ասէ. ւած յայտնեաց ինձ զամենայն հայրապետսն այսպէս. զհիւրաքանչիւր ոք անցուցեալ առաջի իմ յԱղամայ մինչև 'ի Ելեքիսեղեկ, և ասէ ցիս հրեշտակն. այս է Ելեքիսեղեկ: Եւ եկեալ իւրովի քարոզէր ծերն՝ եթէ մարդ է Ելեքիսեղեկ: Եւ խնդաց մեծապէս երանելին Վիւրդոս:

Եգիպտոսի, որ և ասէր անմտութիւն՝ եթէ Մեկքիսեղեկ որդի էր ինչէ: Եւ լուեալ զայս մեծն Վիւրդ աղեքսանդրացի վասն նորա, և զի գիտէր զի նշանագործ էր այրն, և զամենայն յայտնէ նմա ւած, և գիտէր եթէ անմտութիւն ասէր, պատուիրեաց առ նա և ասէ. հայր, աղաչեմ զքեզ, երկու խորհուրդք մտին առ իմ վասն Մեկքիսեղեկի, մինն ասէ՝ եթէ որդի էր Մեկքիսեղեկ, և միւսն ասէ՝ ոչ, այլ մարդ է քահանայ ւայ. այլ աղաչեմ զքեզ ինդրեսցես յայտնէ քեզ, զի յայտնեսցէ զնձմարտն: Իսկ ծերն վստահացեալ 'ի դործս իւր ասէ. համբերեալ զերես աւուրս, և ես հարցից զտէր և ասացից քեզ զնձմարտն: Եւ գնացեալ ծերն աղաչէր զտէր զերես աւուրս վասն այսորիկ, և զինչ երկից աւուրց եկն և ասէ ցՎիւրդի եպիսկոպոստն ծերն. մարդ է Մեկքիսեղեկ: Ասէ ցնա եպիսկոպոստն. ուստի՞ ծանեար, հայր: Ասէ ցնա ծերն. ւած եցոյց ինձ այսոր զամենայն նախահարցն այսպէս. զի յԱղամայ մեծն ցՄեկքիսեղեկ զհիւրաքանչիւրն կացոյց առաջի իմ, և ասէ ցնա հրեշտակ ասեալն՝ եթէ այս է Մեկքիսեղեկ քահանայն ւայ: Եւ յայնմ հետէ այնպէս քարոզէր ծերն՝ եթէ մարդ է Մեկքիսեղեկ և ոչ որդի էր, զի որդի էր միայն է ՅԵՔՔ որդին էր: Ընդ որ ցնծացեալ Վիւրդ զտանայր զայ:

Եւրոպայի հայրն ինչպէս աշակերտ հօրն Ռեապարիանի՝ եթէ երբեմն երթայաք մեք առ ծովեզերքն, և ծարաւեցի և ասացի ցհայրն Ռեապարիան . հայր, ծարաւի եմ յոյժ : Եւ արարեալ աղօթս ծերոյն՝ ասէ ցիս . առ ջուր ի ծովէդ և արբ : Եւ երթեալ արբի, և էր ջուրն քաղցր . և լի զկուփն ջրով, կարծելով թէ մի գուցէ դարձեալ ծարաւեցայ : Եւ տեսեալ ծերոյն ասէ ցիս . ընդէր լցեր զկուփդ : Եւ ասեմ ցնա . Թողութիւն արա ինձ, հայր, մի գուցէ դարձեալ ծարաւեցից : Եւ ասէ ցիս ծերն . Ի՞նչ Թողութի արասցէ քեզ աստ և ամենայն ուրեք . ոչ է երբեմն քաղցր Ի՞նչ և երբեմն դառն* : Ինչպէս լինել նմա եկաց յաղօթս, և կամեցեալ անցանել ընդ լեռնա գետ՝ ի վերայ ջրոյն գնայր : Եւ իմ զարմացեալ անկայ առաջի նորա և ասեմ . զիարդ զգայիր ոտից քոց յորժամ գնայիր ի վերայ ջրոյն : Եւ ասէ ծերն . մինչև ի պրճառն կարծէի թէ ջուր է, և զայն հաստատութի երկրի : Եւ արձեալ մինչդեռ երթայաք մեք առ ոմն ծեր, մերձ էր արևն ի հաշտել, և աղօթս արարեալ ծերոյն՝ ասաց . աղաչեմ զքեզ, տէր, կացցէ արեգակն ի տեղւոյն մինչև ժամանեցից առ ծառայն քո : Եւ եղև այնպէս : Եւ արձեալ երբեմն չոգայ ի խուղ նորա, զի խո-

ւ Ասաց հայրն Դուռա, որ էր աշակերտ հօրն Ռեապարիանի, եթէ գնայաք երբեմն ընդ եղջ ծովուն, և ես ծարաւեցայ յոյժ և ասեմ ցհայրն . ծարաւի եմ, հայր, յոյժ : Եւ արարեալ աղօթս ծերն՝ ասէ ցիս . արբեալ ջուր ի ծովուն : Եւ արբի ի նմանէ քաղցր ջուր, զի քաղցրացայ աղօթից զուր ծովուն . և սկսայ լնուլ զաման իմ ջրով, գուցէ ծարաւիցիմ դարձեալ : Եւ ասէ ցիս . մի ամենք զայդ, զի Ի՞նչ որ աստ է՝ նա և յամենայնի է, կարող է և անդ տալ ջուր : Եւ արձեալ հարկ եղև մեզ գնալ, և եկաք յեղջ Յիւրոսի գետոյն, և նա էանց ուսեցն իբրե ի ցամաքի ի վերայ գետոյն : Իբրև անցաք յայնկայս, և ու հարցէ ցնա . հայր, զինչ խմանային օրոք քո զուր մինչ գնայիր ի վերայ նորա : Եւ ծերն ասէ . մինչև ցկոճ կարծէի թէ ջուր է, իսկ ի ներքոյ ասից երկիր հաստատուն, և գնայի ամուր ի վերայ նորա : Եւ արձեալ յայլում ժամու գնայաք առ ծեր ոմն, և ի գնալն մեր արեգակն եկն ի մուտս : Եւ ասէ ծերն . աղաչեմ զքեզ, տէր, կացցէ արեգակն զի մի մոցէ մինչև գնացից առ ծառայն քո : Եւ եկաց արեգակն ժամու վնց : Եւ արձեալ գնացի ես երբեմն ի սենեակ ծերոյն և գտի զնա զի կայր

* Օրէնս Գ Կիւ Թարգմանութիւն Կաթողիկոսական Կոնստանդնուպոլսոյ . Կաթողիկոս աշակերտն Ռեապարիանի՝ թէ երթայաք յեղջ ծովուն, և իմ ծարաւեալ ասեմ ցհայրն իմ . ծարաւի եմ : Եւ խո-

չակնքեալ զծովն ասէ՝ խմալ : Եւ էր քաղցր անգին, մինչև կամեցայ տանուլ ի գգում : Եւ ասէ ցիս . ընդէր է քեզ այդ . միթէ երբ այլ ծարաւիս, տէրն չեցի՞ մտ :

սեղաց ընդ նմա, և տեսի զի կայր յաղթած և ձեռք իւր
համբարձեալ յերկինս, և եկաց այնպէս չորեքտասան
տիւ և չորեքտասան գիշեր: Եւ յետ այնորիկ եկեալ ասէ
ցիս. եկ զհետ իմ: Եւ ելեալ գնացաք, և ծարաւեցի 'ի
ձանապարհին և ասացի ցնա. հայր, ծարաւի եմ: Եւ
առեալ ծերոյն զմախազն իւր չոգաւ յինէն յայնկոյս իւր
ըն քարընկէց մի, և արարեալ աղօթս և եւեր ինձ զայն
ի ջրով և արբի: Եւ դարձեալ գնացաք մինչև եկաք լու
սով առ հայրն (Յոհաննէս, և ողջունեալ ընդ նմա՝ ա
րարին աղօթս և նստան խօսել ընդ իրեարս վասն տես
լեանն զոր ետես: Եւ ասէ հայրն 'Նստարիսն՝ եթէ ե
լին հրամանք 'ի տեառնէ, զի աւերեսցին ամենայն ուրեք
մահեանք. և եղև այնպէս:

Եւստիւս' ոմն 'ի հարանցն զաշակերտն իւր զի հառ
ցէ ջուր, և էր ջուրն հեռի 'ի խղէ նոցա. և նորա մառա
ցեալ առնուլ զջուանն, և եկեալ 'ի ջրհորն՝ գիտացեալ
եթէ ոչ եւեր զջուանն, և արարեալ աղօթս ազաղա
կեաց և ասէ. ջրհոր, ասաց հայրն իմ՝ լից զսափոքն
ջրով: Եւ առժամայն ել ջրհորն 'ի վեր, և լցեալ զառ

յաղթս և զձեռն համբարձեալ ուներ յերկինս, և եկաց այնպէս ա
ռուր չորեքտասան: Եւ զինի այնորիկ ասէ ցիս՝ եկ զինի իմ: Եւ ելեալ
գնացաք յանապատ, և ես ծարաւեցայ 'ի գնայն և ասեմ ցծերն. հայր,
ծարաւի եմ: Եւ ետա ծերն յինէն զմախազն և մինչեցաւ յինէն իբրեւ
քարընկէց մի, և արարեալ աղօթս եւեր զմա լի ջրով առ իս: Իսկ 'ի գը
նայն մեր տեսաք 'ի վայրի այր ինչ. և իբրեւ մտաք անդ, նստէր անդ եղ
բայր ոմն և հիւսէր զարման, և բնաւ ոչ հայեցաւ 'ի մեզ և ոչ խօսե
ցաւ և կամ և հարց զմեզ: Եւ ասէ ծերն ցիս. գնացաք առաք, զի ոչ
կամի սա խօսել ընդ մեզ: Եւ ելեալ անտի չըջեցաք ընդ անապատն
այն, մինչև եկաք առ հայրն Յոհաննէս, և ողջունեալ զմա նստաք:
Եւ սկսաւ խօսել հայրն Բեռարիոն վասն տեսլանն զոր ետես, և ա
սէր 'եթէ ել հրաման 'ի տեառնէ, որպէս զի քակեցին ամենայն մե
հեանք փռցն. որ եղև իսկ: Իսկ յորժամ դարձաք անտի և եկաք յայն
մարմ ուր էր եղբայրն. և իբրեւ մտաք 'ի ներքս տեսանել զնա, գտաք
զի փոխադրեալ էր նա: Եւ ասէ ցիս ծերն. եկ թաղեսցաք զառ, զի
վասն սորա առաքեալ զմեզ Խոմ: Եւ իբրեւ պատեաք զմա, գտաւ զի
կին մարդ էր, և զարմացեալ ծերոյն ասէ ցիս. տեսանէս զի կանայք
ևս արիանան 'ի պատերազմունս թշնամոյն, և մեք 'ի քաղաքս և 'ի
փողոցս չըջիմք: Եւ գարձաք 'ի սենեակս մեր գոհանալով զնոյ:

Եւ ապիսեաց ծեր ոմն զաշակերտ իւր բերել ջուր, և էր ջրհորն հեռի
յոյժ 'ի սենեկէ նորա. և մոռացաւ աշակերտն առնուլ ընդ իւր լուսն
գիւղքն, և ջրհորն խոր էր: Իբրեւ գնաց անդ, յիշեաց թէ ոչ ունի լու
գոյն, և արարեալ աղօթս ասէ ջրհորն. ջրհոր ջրհոր, հայքն իմ հրա
մայէ քեզ՝ եթէ լից զսափոր իմ ջրով: Եւ առժամայն եկն ջուրն 'ի

փորն ջրով եղբայրն՝ դարձեալ անդրէն՝ ի տեղին իւր չուաւ ջուրն ։

Եւ իսկ յիսկի՝ ոմն շարժեալ ի բարկութիւն վասն եղբոր ուսման՝ մատուցեալ յաղօթս խնդրէր յայնքէն եղբորն, և փորձանք պար առաւել ևս, և առժամայն ետես ծախ ելեալ ի բերանոյ իւրմէ . յորժամ եղև այս, զաղարեաց բարկութիւնն ։

Եւ յիսկ ոմն ի թեալեցւոց ծերոցն՝ եթէ ես որդի էի տաճարապետի կոռն, և յորժամ փոքր էի՝ նստէի ի տաճարն և տեսանէի զհայրն իմ բազում անգամ պատարագս և զոհս կատարել կոռն ։ Եւ իսկ ծածուկ եկի զկնի նորա և տեսի զսատանայ նստեալ և զամենայն զօրս իւր առաջի նորա . և ահա իշխան մի մատեալ երկիր եպագ նմա, և ասէ սատանայ . ուստի՞ գաս ։ Եւ նա ասէ . յայս անուն աշխարհի յարուցի մարտս և ամբոխս և հեղձունս արեանց արարի և այժմ եկի պատմել քեզ ։ Եւ ասէ . ի քանի՞ ժամն արարեր զայս ։ Եւ . յաւուրս երեսուն ։ Հրաման ետ գան հարկանել զնա և ասէ . յայսչափ ժամանակս այդ է վաստակ քո ։ Եւ ահա միւս այլ եկն երկրպագեաց ։ Եւ . և գու ուստի՞ գաս ։ Եւ ասէ դէն . ի ծովն էի, յարուցի մորիկս և շարժուանս և ընկղմեցի զնաւսն և բազում մարդիկս սպանեալ եկի պատմել քեզ ։ Եւ . զնա . յորչափ ժամանակս արարեր զայդ ։ Եւ դէն ասէ . ես աւուրք քսան ։ Հրամայեաց և զնա գան հարկանել և ասէ . ընդէր յայսչափ աւուրքս զայս միայն արարեր ։ Եւ ահա երրորդն եկն և երկրպագեաց նմա, և ասէ զնա նոյնպէս . և դու ուստի՞ գաս ։ Եւ ասէ դէն . յայս անուն քաղաք հարսանիք եղին, և յարուցի պատերազմունս և՝ բազում արեանց հեղձունս արարի ի ձեռն փեսային և հարսինն և եկի պատմել քեզ ։ Եւ նա ասէ . ի քանի՞ աւուրս արարեր զայս ։ Եւ .

վեր . և իբրև ելից զափորն՝ առժամայն էլ ջուրն ի տեղի իւր, և և զբայրն գոհանայր զայ ։

Եւ իսկ ոմն շարժեալ եղև ի բարկութիւն վասն այլ եղբոր, և առժամայն սկսաւ աղօթել զի երկայնամիտ լիցի և մի բարեպաշտ . և յաղօթելն ետես զգէն սրտամուրն, որ որպէս զծուխ ել ի բերանոյ նորա և ցնդեցաւ յօգս ։

Եւ իսկ զբազում արեանց հեղձութիւն արարի ի ձեռն փեսային . . . Իսկ զիսկ առջին յառաջ եկաց այլ ոմն և երկրպագեաց ։ Եւ . զնա սատանայ . և գու ուստի՞ գաս ։ Եւ նա ասէ . ես յանապատին էի, և արգ քա-

սէ՛ 'ի տաան : Եւ հրամայեաց ուժգին հարկանել զնա :
 (Եւ սոցա եկն միւս այլ երկրպագեաց նմա : Եւ ասե-
 ցնա . ուստի գաս : Եւ ասէ . յանապատ էի այս քառա-
 սուն ամ է , մարտնչէի ընդ կրօնաւորի ումնն , և յայտմ
 գիշերի ընկեցի զնա 'ի պռնկութի : () այս լուեալ , յա-
 րուցեալ համբարեաց զնա , և առեալ զպսակն զոր ու-
 նէր եգ 'ի գլուխ նորին , և նստուցեալ ընդ իւր յաթռն
 ասէ . որովհետեւ զայս գործս կարացեր առնել , արժանի
 ես այսմ : () այս տեսի և ասացի՝ այսպէս մեծ են պարգ-
 կրօնաւորաց . և հաճութիւնն այս կամեցաւ զգրկութի
 իմ , ելի և եղէ միայնակեաց :

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ ոմն 'ի հարցն վասն երանելւոյն Եփ-
 րեմի պատրիարքին Մնտիգրու մեծի՝ եթէ ունէր ա-
 մենեկն նախանձ վասն ուղղափառ հաւատոյ : Եւ առ-
 յաւուր միում վասն ումնն սիւնասնոի 'ի կողմանս (Եւ-
 րապօլսի եթէ ունի զաղանդն Եւերիտի և հաղորդա-
 կից է նմա : Եւ գնացեալ առ նա կամեցաւ հաւանե-
 ցուցանել , և վարդապետութիւն աղաչէր զսիւնակեացն
 առաջի կալ առաքելական աթոռոցն և երկրպագութիւն
 հաղորդել 'ի կաթողիկէ եկեղեցի : Եւ ասէ սիւնականն .
 ես ընդ ձեզ ոչ հաղորդիմ : Եւ ցնա սուրբն Եփրեմ .
 որպէս կամիս հաճեցուցանել զքեզ՝ եթէ չնորհիւ տես-
 ուն մերոյ (Եւ 'ի՛շտի ազատ է եկեղեցի յամենայն աղ-
 տեղութիւն հերձուածոց : Եւ ասէ սիւնականն . վառեա-
 ցուք հուր , ով տէր իմ պատրիարք , և մոցուք 'ի նա 'ի
 միասին , և որ ամբողջ ելանէ՝ այն է ուղղափառ և նմա
 պարտ է հետեւել : () այս ասէր երկեցուցանելով զպատ-
 րիարքն : Իսկ սուրբն Եփրեմ ասէ ցիւնասնուն . պարտ

առտուն ամ է զի պատերազմէ ընդ ծերոյ ումնն և յաջօրէն ինձ . իսկ
 'ի գիշերոյ յայսմիկ ձգեցի զնա և անկաւ 'ի պռնկութի , և եկի պատ-
 միլ քեզ : Իբրեւ լուաւ զայս իշխանն խաւարաբն , յարեաւ և համբու-
 րեաց զնա , և առեալ զպսակն 'ի գլխոյ իւրմ եգ 'ի գլուխ նորին և նշա-
 տոյց զնա յաթռն իւր և ասէ ցնա . և որպէս կարացեր դարձել զպր-
 օքիս գործ : Եւ ասէր ծերն . զայս ամենայն մինչ տեսի ես՝ ասեմ 'ի
 մտի , ստուգապէս մեծ և պատուական իմն է դատ կրօնաւորաց . և կա-
 մեցն այ եղէ քրիստոնէայ և ելի յանապատ յայս և միայնացայ , որ և
 կամեցաւ զնա տէր իմ և Եծ իմ՝ ՅԵ՛ : Ի՛րգ այսպէս նախանձ ընդ կր-
 նաւորս ունի գէն նենգութիւն և անօրէնն սամայել առաւել քան ամե-
 նայն աշխարհի պատերազմի . վասն այնորիկ պարտիւք զգաւորանալ
 և արիանալ ընդգէմ նորին զբութիւնն ԳԵ՛ի այ , յորմն անբարոյեալ
 փախստական լինի յամենայն ներգործութենէ իւրմ :

է քեզ, ու որդեակ, իբրև 'ի հօրէ քուսմէ լսել ինձ և ոչ առաւել ինչ պահանջել 'ի մէնջ, զի զոր խնդրես՝ այդ վերադոյն է քան զտկարութիւնս մեր. այլ ունիմ յոյս յորդին ան՝ վասն փրկութե ոգւոյ քո առնել և զայդ : {Յայնժամ ասէ երանելին ցորս մերձն կային. օրհնեալ է տէր, ածէք այսր փայտ : } Իբրև բերին բազում փայտ, հրաւանն ետ պատրիարքն վառել առաջի սեանն, և ասէ ցահնադանն. աւասիկ՝ էջ, և ըստ դատման քոյ մտցուք 'ի միասին : } Իսկ նա զարմացեալ յաղաքս հաստատուն յուսոյն որ առ ան՝ պատրիարքին, ոչ կամեցաւ իջանել : } Իսկ ցնա պատրիարքն. ոչ նախ 'ի քէն եւ այս սահման. արդ ընդէր ոչ կամիս առնել : } Կա հանեալ զեմիփորոնն զոր զգեցեալ ունէր, և եկեալ մերձ առ հօրն յաղութս եկաց և ասէ. անձ հայր տեառն մերոյ {Յի ՎՊի միա-ծնի քո, որ մարմնացաւ յանարատ կուսէն } արիամայ վասն մերոյ փրկութե, ցոյց այժմ՝ սքանչելիս սղորմութեամբ զփառաց քոյ 'ի մեղուցեալ և յանարժան ծառայս քո : } Եւ ընկէջ զեմիփորոնն 'ի մէջ հրոյն, իսկ հրոյն կացեալ այնպէս բորբոքեալ զերիս ժամս. իսկ 'ի շիջանել հրոյն հանին զեմիփորոնն ամբողջ 'ի հրոյն որպէս և էրն և ոչ բնաւ զնասեալ : {Յայնժամ տեսեալ սիւնականին զահեղ սքանչելիս զարմացաւ, և նզովեաց զ}} և երիտ և զամենայն հերձուած նորա, և գրաւեալ 'ի սուրբ եկեղեցի՝ հաղորդեցաւ 'ի ձեռաց երանելոյն } Երբեմն՝ գահութեամբ փառաւորեալ զանձ :

{ՍԱՅՄԵԱՅ՝ ոմն 'ի սուրբ հարցն՝ եթէ երիտ գործս ունին միայնակեացք. միոյն պտուղ որ 'ի տէր ուրախութիւնն է, և միւսոյն երկիւզն, և միւսոյն սովորութիւն անբան. և եւեր այսպիսի օրինակ : } Այսր, ասէ, ոմն ծեր մեծ և երևելի և եկեալ ճաշակէր ընդ եղբարսն. և անդէն ամբարձեալ 'ի տեսիլս ծերն ետես զմանս զի ճաշակէին մեղք, զայլս հաց և զուննս ապաւառ : } Իացեալ

։ Ասէր ոմն 'ի հարանց՝ եթէ երեք գործք են զոր հարկ է պահել ամենայն կրօնաւորի. առաջինն ահիւ և գողութիւն հաղորդել մշտ 'ի սուրբ խորհրդոյ մարմնոյ և արեան քնի. երկրորդ գնալ 'ի սեզան մշտ ընդ եղբարցն. երրորդ զոտս լսանալ եղբարցն եկեղց ամենեցուն : Առ որս առաջինն յաւել և ասէ՝ թէ էր ոմն ծեր 'ի անձամուն 'ի ծէրոց, որ և հոգեւոր տեսութեց արժանացեալ էր. եղև զի գնաց երբեմն և նստաւ 'ի սեզան ընդ եղբարսն. և իբրև ուսեմն նորա, տեսանէր ծերն հոգեւոր զորս էին նստեալ 'ի սեզանն, զի ամենք ճաշակէին մեղք

առ ինքն՝ աղաչէր զնձ յայտնել զխորհուրդն թէ զխարդ
կերակուրս որ եղեալ կայ առաջի՝ ի վերայ սեղանոցս, ի
ճաշակեալ այլափոխի։ Եւ ինչ ձայն ի վերուստ առ նա և
ասէ . որք ճաշակեն զմեզը՝ տաք հոգևոր ուրախութիւն
առջեալ յանձնիս իւրեանց անպակաս աղօթելով . և
որք հայ ուտեն՝ միայն գոհանան զտեսանէ զտրիցն . իսկ
որք զապաւառն՝ տրտնջողքն և դատողքն՝ եթէ այդ բա-
րի է և այն չար . զոր ոչ է պարտ մտածել, այլ փառաւորել
զնձ և օրհնուի մատուցանել առողքն ըստ գրեցելումն,
եթէ ուտիցէք եթէ ըմպիցէք ի փառս նոյն արաւջից։

Եւ իսկ ԲՈՒԲՔ՝ ուննք որոշեալք յաշխարհէ բնակէին զե-
րագոյն Լ՛ըասոյն ի լեառն որ կոչի Փոտեփոն առ գե-
տովն մերձ ի վանն որ կոչի սրբոյն (Կ)էոդոսի։ Եւ առ-
ծերն, և աշակերտն արարեալ աղօթօթ թաղեաց զնա։
Եւ յետ սակաւ ժամանակի եկեալ յաշխարհ եգիպ-
տոսն որ գործէր զերկիր և ասէ ցնա . արա սէք, եղբայրք,
և առ ընդ քեզ բրիչ և հեծանոց և եկ ընդ իս։ Եւ
յորժամ եկին ի լեառն, եցոյց անապատաւքն վատաւ

և ոմանք հայ և ոմանք աղք . երբե ետես զայս, զարմացայ և աղաչեայ
զնձ առանձին յայտնել զայն նմա թէ որպէս զմի ունէին կերակուր
եղեալ առաջի ամենեքեան, իսկ յուտելն այնպէս բաժանէին։ Եւ եկն
առ նա ձայն ի վերուստ որ ասէր . որք զմեզ ուտեն նոքա են՝ որք սի-
րով և երկրպէս և զքնատութեամբ նախն ի սեղանն և աղօթեն միշտ . և
եւանէ աղօթք նոցա իբրեւ փոռնէ անշըք առաջի նոյն . իսկ որք հայ ու-
տեն նոքա են՝ որք գոհանան զառտաւ պարզեացն նոյն . իսկ որք զաղք
ուտեն նոքա են՝ որք արանջեն յուտելն և ասեն . այս ինչ բարի է կե-
րակուր՝ որ տեսայ եր այժմ և ոչ է, և այս ինչ խենել է և ոչ է կե-
րակուր մարդոյ զոր եղեալ է առաջի մեր։ Վասն այսորիկ զգուշա-
ցարուք և մի արանջեացուք վասն կերակրոց և մի վասն ամենայնի ինչ .
և զի ոչ է պարտ մտածել զայսպիսիս վասն պարզութեան կերակրոյ,
այլ գոհանալ զնոյն . և ոչ միայն գոհանալ, այլ և անսրտան ևս համա-
րել զինքն մարգկան կերակրոյ՝ որ է աստուծ հայ հարկաւորն . այլ և
զառաքելոյն ասելն որ ասէ, եթէ ուտէք և եթէ ըմպէք, զմեզ և առ-
նէք, ի փառս նոյն արարէք։

Եւ իսկ ոմանք որոշեալք յաշխարհէ բնակէին վերայ Արատայն ի
լեառն որ կոչի Փոտեփոն առ գետովն մերձ ի վանն որ կոչի սրբոյն
Թէոդոսի՝ ծերն սուրբ ընդ աշակերտին խրոյ սրբոյ։ Եւ եղև մտա-
նել ծերերն և գնալ առ որ անձկացելայն եր . և աշակերտն արարեալ
աղօթս հանգստեմ արատաւոց թաղեաց զնա։ Իսկ յետ սակաւ ժամա-
նակի ծանեաւ աշակերտն զփոխումն իւր ի ձեռն հրեշտակի նոյն առ
հանգեալեալ փառսն . վասն այսորիկ եկեալ մերձ ի շինս եգիպտոս
զոմն որ գործէր զերկիր և ասէ ցնա . արա սէք, եղբայրք, և առ բրիչ
և հեծանոց և եկ ընդ իս։ Եւ առար ոչքն զհրամայեալն ի նմանէ .
Եւ յորժամ եկին ի լեառն, եցոյց անապատաւքն եղբայրն զքնոտաւ .

կաւորին զգերեզմանն ծերոյն և ասէ . բրեա յայսմ տեղաջը, եղբայր : Եւ մինչ բրէր, ինքն մատեաւ յաղօթել, և յետ կատարման աղօթիցն ասէ ջաշխատաւորն . աղօթա արա վասն իմ, եղբայր : Եւ համբուրեալ զնա՝ առժամայն եղ զանձն իւր՝ ի վերայ ծերոյն և աւանդեաց զհոգին ի ձեռս տեառն : Եւ աշխարհականն տեսեալ զայս փառաւորեաց զնո՛ւ, և զգերեզմանն ծածկեալ գնաց ի տուն իւր : Եւ իբրեւ էջ քարրնկէց մի ի գերեզմանէն, ասէ առ ինքն . վատ արարի, զի ոչ առի օրհնութիւն ի սրբոյն : Վարձաւ և ոչ կարաց կալ ի վերայ գերեզմանացն :

ԻՅԵՆՆ՝ ոմանք վասն արբայ ՝ արկեղիու ի թեբայիդ՝ եթէ յորժամ կամէր ելանել յառուր կիրակէի ի ժողովս, արատրատէր զինքն և բան ինչ աւանդոյր ի գրոց և խոկայր յայն մինչև երթայր յեկեղեցին, և շրթունք նորա ոչ շարժէին, զի մի ոք լուիցէ ի նմանէ : Իսկ յորժամ կանգնէր ի ժողովս, կուրծքն իւր թանայր յարտաաւայն, և ասէր՝ եթէ յորժամ զժողովս կատարեմք, տեսանեմ զամենայն եկեղեցիս իբրեւ զհուր . և յորժամ արձակէր եկեղեցին, զարձեալ գնայր հուրն :

Կաւոր արդոյ ծերոյն զգերեզմանն և ասէ . բրեա յայսմ տեղաջը, եղբայր : Եւ մինչ բրէր նա, ինքն մատեաւ յաղօթել, և յետ կատարման աղօթիցն ասէ ջաշխատաւորն . աղօթա արա վասն իմ, եղբայր : Եւ համբուրեալ զնա՝ առժամայն եղ զանձն իւր՝ ի վերայ ծերոյն և աւանդեաց զհոգին իւր տեառն : Իսկ աշխարհականն տեսեալ զայս, յահի եղեալ փառաւոր առնէր զնո՛ւ, զի այնպէս ծառայէր ունի ի ծածուկ անկաբար . և արտասուօք զգերեզմանն ծածկեաց և գնայր ի տուն իւր : Իբրեւ էջ ի լեւնէն, քարրնկէց մի միայն հեռացեալ ի գերեզմանէն, զջնցեալ զտեգիէ առ և ասէր առ ինքն . զինչ արարեր, ով մարդ, զի այնպիսի արդոյն արժանացար ոչառահել՝ և ոչ առեր օրհնութիւն ինչ ի նմանէ, այլ զարձայց և ի սուրբ գերեզմանէ նորա տաից օրհնութիւն և այնպէս գնացից : Եւ զարձաւ անդրէն զպղաղակի, և յուրեւտ ոչ կարաց կալ ի վերայ գերեզմանաց, և ջրէր խնդրելով տայր անդր և ոչ կարաց դասնել, և հիացեալ լայր և ասէր . ով սուրբք այ, ընդ էր ծածկեցայք յինէն ի մեղաւորէս : Եւ այնպէս լաւագին գնաց ի տուն իւր և պատմք ամենեցուն :

Եւ ինչ վասն հօրն Մարկէլէ թեբայեցոյ՝ եթէ մինչ գնայր յեկեղեցին յառուր կիրակէի յաղօթա, յառաջադոյն բանս ինչ ի սուրբ գրոց աւանդոյր ի բրան իւր և ասէր զայն բան մինչև գնայր յեկեղեցին, և յառուր բանին զշրթունա իւր ոչ շարժէր թէ լուիցէ ոք : Եւ մինչ կայր յաղօթա անմուռնա, թանայր արտասուօք զուրծս իւր . և ասէր երանելի՛ն, ի թէ յորժամ սխանի եկեղեցին յաղօթա, տեսանեմ զաղղիս եկեղեցին լեալ իբրեւ զհուր բոբոգեալ, և իբրեւ կատարի աղղիքն՝ տեսայ լիքի հուրն այն :

ԻՍԷՐ արքայ Յոհաննէս որ արքայորեցաւ 'ի Սարգիս, նստէ՝ եթէ, երբեմն գնացար 'ի Սարգիս առ արքայն Սիւմէն և կամէաք հարցանել վասն խառութեան արտից։ Իսկ ծերն ոչ գիտէր հեղինացի և ոչ թարգման գտար։ Եւ յորժամ ետես զմեզ ծերն արտմարաւ, սկսաւ բարբառել հեղինացի խօսիւք այսպէս։ Բնութի ջրոյ կահուղէ, բայց 'ի կաթել կաթոյն՝ զբարինս խտագոյնս և ըզվէմն ծակեն։ այսպէս և սիրտք մեր խտացան յախտից, սակայն 'ի կաթել անձային բանից խիտ ընդ խիտ 'ի նոսա՝ ընդարձակին, և լուեալ զբանս սուրբս՝ բանին երկրնչել յոյ։ և այսր աղաղաւ որպէս փափագէ եղջերու յաղբիւրս ջուրց, փափագէն անձինք մեր առ անձ։ զի որպէս եղջերուք յանապատի հարեալ 'ի սողնոց յարձակին ջերմացեալք 'ի վերայ աղբերաց՝ ըմպեն և զովանան, նոյնպէս և մեք միայնակեացքս, որք յանապատի նստեալ եմք՝ խոցոտիմք յորդուոց չար դիւանց, և փափագեմք յաւուրս շարաթուն գալ յաւուր կիրակէի յեկեղեցին որպէս 'ի վերայ աղբերաց, ուր և ըմպեալ 'ի մարմնոց և յարենէ տեսուն մերոյ Յօի Վրի արքիմք 'ի դառնութե՝ չարին և զմայլեալ զովանաւք։

Եւսեր ոմն միայնակեաց յանապատին՝ մեծ լառ անց, աղգաւ կապադովկեցի, անունն որաւ խն։ վասն աղաբազում պանչելիս պատմեցին մեզ, և 'ի բազմապատիկ փորձանաց պատմութե՝ անաս այսորիկ մեծամեծս օգտեցաւ, և ես 'ի խոնարհութեն 'ի լուծենէն յանտատցուածութեն և 'ի սիրոյն զոր ունէր յիմի։ Եւէր մեզ հանապաղ ծերս այս ժուժկալ։ հաւատացէք ինձ, որ դեռեալք, թագաւորեմ։ Եւ մեք տեսեմք ցնա։ հաւատաւ և մեզ, արքայ խն, 'ի կապադովկեցւոց ոչ որ թագաւորեաց, անարատ կալ զմտածութի քո։ Իսկ՝ նա յաւախելով ասէր այսպէս՝ եթէ, որդեակք, թագաւորեմ։ Յորժամ եկին ազգն Սաղքեաց և զամենայն ազգն զայն յափշտակեցին եկին յԱսան և բազում կրօնք։

... 'ի դառնութե՝ չարին և զմայլեալ զովանաւք։ Այսպէս զոր մեղոց զմեզ սուրբ հայրն Պիմն։ լեզու զոր ոչ գիտէր և ունեալ ընչաւ չէր խօսեցաւ պարզ առանց կարգութե։ և մեք օրհնեալք 'ի նմանէ արքայեցեալ գնացաք։

Իսկ նա յաւախելով ասէր. այսպէս է, որդեակք, Թագաւորելոց եմ ես։ Եւ մեք զերկրաւոր Թագաւորութիւնս խնայաք, իսկ նա հոգւոյն տեսութք իմացեալ կանխաւ ասէր մեզ թագաւորելոց։

էորս տպանին և զբազումս գերեցին . զոմանա առին 'ի փա-
րախէ սրբոյն Յոհաննու' որ էր ընթերցող մեծի եկե-
ղեցոյն Կոստանդինուպոլսի . առին և զարբայն լաւ-
տալէսոս զՏափմայեցին և զարբայն ի)էոդորոս , և էին
երեքեան տկարացեալք : լաւ մինչդեռ տանէին , ասէ ար-
բայն Յովհաննէս ցգերեվարոն . ամէք զիս 'ի քաղաքն ,
և ես արարից զի տացէ ձեզ եպիսկոպոսն քսան և չորս
դահեկանս' : լաւ զնա մի 'ի բարբարոսացն և երեր մերձ
'ի քաղաքն : լաւ գնաց արբայն Յոհաննէս , եգիտ զե-
պիսկոպոսն . գտաւ անդ և արբայն ի էմդիոս' որ եկեալ
էր 'ի քաղաքն , և այլք ամանք 'ի հարցն' որք չէին ըմ-
բռնեալք : լաւ աղաչէր արբայն Յոհաննէս զեպիսկո-
պոսն' տալ դահեկանս և առնուլ զնոսա : Իսկ եպիսկո-
պոսին ոչ գտաւ , բայց միայն ուլթ դահեկանս . և 'ի տալ
դայն ցբարբարոսն , ոչ կամեցաւ առնուլ , այլ ասէ . կամ
տուք զսահմանեալ քսան և չորս դահեկանսն և կամ
տուք զկրօնաւորն : լաւ ձանձրացեալք որք էին 'ի քա-
ղաքն' առին զարբայն Յովհաննէս , ետուն ցբարբարոսն ,
որ լայր և աշխարէր 'ի գնալն . և տարան գնոսա բարբա-
րաքն 'ի տաղաւարն իւրեանց : Իսկ յետ երից աւուրց
էառ արբայն ի էւոնդ զուլթ դահեկանսն , և գնաց 'ի
տաղաւար բարբարոսացն , աղաչէր և ասէր . առէք զայս
դահեկանքս և արձակեցէք զհիւանդոտսդ , զի ոչ ինչ
կարեն գործել ձեզ , և ես որ առողջս եմ , ծառայեմ ձեզ :
լաւ առին բարբարոսքն և արձակեցին' զերիս հարսն որ
ըմբռնեալ էին : լաւ մինչդեռ գնայր արբայն ի էւոնդ

եմ զայն որում ամենայն սրտեպն ըզման : Իսկ յորժամ եկին ապքն
Մաղկաց... , գահեկանս ոսկւոյ : Քանզի զայն պահանջին բարբա-
րաքն , որպէս զի ոչ գտեալ նոցա զայնքան ոսկին' ցականցին զնոսա
որդէս թէ պաշտան մատուցանել եյ . և լաւ համարէին զպանանին
զնոսա , քան առնուլ ինչ 'ի նոցանէ . և զի բռնացեալք էին յայնմ ժա-
մանակի բարբարոսքն և ոչ ուստեք երկիւզ : Արդ առեալ զնա փ 'ի
բարբարոսացն... , և իւր փ ձանձրոյթ առնէք ինձ զի մեռն ինձ ընկեր-
բն իմ : Եւ զի արտադրյ քաղաքին էին և հեռագոյն , և երկնչէին ևս
'ի բարբարոսաց , և ոչ թոյլ տայր բարբարոսն գաւառ 'ի քաղաքն և
գտանել զքան և չորս դահեկանն և տալ . այլ զի շատոյ տագնապի գտ-
լով նորա առեալ զարբայն Յոհաննէս գնաց : Եւ լայր և աշխարէր ար-
բայն Յոհաննէս 'ի գնալն , ոչ վառն իւր ինչ , այլ վասն արբայ լաւտա-
թէոսի և Թէոդորոսի : Իսկ եպիսկոպոսն և որք ընդ նմայն էին կական
բարձեալ լալով գարձան անդրէն 'ի քաղաքն : Իսկ արբայն Ղենդգիւն
էառ զուլթ դահեկանն զայն և հետամուտ եղեալ ընթացաւ զինի բար-
բարոսին... , արձակեցին զերիս հարսն որք ըմբռնեալք էին : Իսկ

ընդ օւմեմն 'ի նոցանէ 'ի սպասաւորութի, գլխատեաց զնա. և կատարեցաւ 'ի նմանէ գրեալն՝ եթէ մեծ քան զամենայն սէր է զանձն զնէլ 'ի վերայ բարեկամի իւրոյ՝ Եւ մեք գիտացաք եթէ թագաւորել ո՞նէր, որ և նոյն ինքն թագաւորեաց՝ որ եղ զանձն 'ի վերայ բարեկամին։

Եւսմ մեզ արքայն Լսեբիս քահանայն Հոայի թու՝ եթէ անցեալ երբեմն դէն ընդ սենեակ ծերոյ 'ի զգեստ կրօնաւորի՝ բախէր զդուրսն. երաց ծերն և աւսէ՝ աղօթեաւ։ Եւ դէն ասէ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յախտենից, Վարձեալ ասէ ծերն՝ աղօթեաւ։ Եւ նա զնոյն բան կրկնեաց։ Յայնժամ ասէ ծերն. այդ պէս աղօթեաւ, փառք հօր և որդւոյ և հօգւոյն սրբոյ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յախտենից։ Եւ առժամայն դէն իբրեւ 'ի հրոյ փախուցեալ անյայտ եղև։

ՊԵՆՏԻՔ առ արքայ Օսիմոս կրկնեցին 'ի Սիւնայ, և էր ինքն ծերն թողեալ զեպիսոպոսութիւնն, եկեալ բնակէր 'ի սինեականն մեծ վարուք և զեղեցիկ զործով։ Պատմեաց մեզ և ասէ՝ թէ յորժամ էի մնա նուկ՝ ելի 'ի լեռնէն Սիւնայ և գնացի յայր մի, և անդ ծեր՝ սերենի կողոր զգեցեալ։ Եւ յորժամ ետես զնա յառաջ քան զօղջուռնէն ասէ. վաճա՛կր եկիր այսր, Օսիմէ. ոչ կարես աստ նստել։ Եղի ծուռը և աղեմ. աւրա սէր, արքայ, և պաւ՝ օւստի՛ ճանաչես զնա։ Եւ նա քսէ. յառաջ երկու աւուրքք երեւցաւ ինձ ոմն և ասէ՝ եթէ ահա զայ մերձ առ քեզ կրօնաւոր մի՝ անուն (Օ. սիմէ, մի թոյլ տար նմա բնակել աստ, կամիմ 'ի նա զեկեղեցին Վաբելոնի որ յԵփեսոսո՝ հաւատաւ։ Եւ գնացեալ յինէն իբրեւ քարոնկէց մի և արար աղօթս իբրեւ երկու պահս լուծի։ Եւն առ իս և համբարեաց

հարբէ երեքսն ասէին ցարքայն Լիւոն. ոչ գնալէ և մէք. զի գտաւն մի մեռանելոց եւ։ Սե զնոսք արքայն Լիւոն. գնացէք, եւ բարք, զի սորա ոչ եթէ մեռուցանել կարէն զնա, այլ թագաւորեցաւ զնէլ։ Իսկ հարբն ոչ իմացան զասացեալն, ոչ համարեցան թէ փախուտեալ լինելով աղաւելոց է 'ի նոցանէ. և այնպէս գնացին առաւելաւ 'ի ձեռն արքայ Ղեռնգիորի. և աղօթէին վասն նորա, զի և նա աղաւելոց 'ի ձեռնաց անօրինաց այնպիկ։ Իսկ մինչքեւ գնալը արքայն Լիւոնէ ընդ օւմեմն 'ի նոցանէ 'ի սպասաւորութիւն, անդ զգլխատեաց զնա բարաւրոսն։ Այսպէս նահատակեցաւ արքայն Լիւոնդ, և կատարեցաւ նախատեսութիւն նորա որ ետ զանձն իւր վասն եղբարն և թագաւորեաց պիտի՛ն՝ որ մեծ է քան զամենայն սէր և քան զամենայն մեծութիւն զպնծ զնէլ 'ի վերայ բարեկամի իւրոյ։

զձաժառ իմ և ասէ . կեցցես , որդեակ , բարեաւ եկիր .
 Զձ երեր զքեզ այսր , զի զճարմին իմ ամփոփեսցես : Եւ
 ասեմ . քանի ամս ունիս աստ , արքայ : Եւ նա ասէ . քա-
 ռաաուն և եօթն այժմ կատարեցի 'ի դմա , որդեակ :
 Եւ երեւցաւ սրտկեր նորա իբրեւ զՏուր , և ասէ յիս .
 խաղաղութի ընդ քեզ , որքեակ , և աղօթեա վասն իմ :
 Եւ զայս ասացեալ եդ զանձն իւր և հանգեաւ ծառայն
 Զայ . և ես բրեցի և ամփոփեցի զնա , և յիտ երկուց ա-
 լուրց դարձայ 'ի տեղւոյն՝ փառաւորելով զնձ :

'ԻՆԱՅԱՔ' 'ի վանս 'նեղքինեաց 'ի սուրբն Յարդա-
 նան ես և եղբայրն Սոփրոնիոս : Եւ պատմեաց մեզ ար-
 բայն 'Իկողայոս քահանայ նորին վանիցն՝ եթէ է յաշ-
 խարհն իմ վանք մի կուսանաց , յորում են անձինք քա-
 ռաաունք : Եւ նայն վանսն խորհուրդ առին հինգ կուսանք
 փախել 'ի գիշերի 'ի վանիցն և առնուլ իւրեանց արս :
 Եւ մինչդեռ ամենեքեան նստեալ կային՝ անդէն այսա-
 հարեցան և ոչ ելին 'ի վանիցն , այլ գոհանային զնյ խոռ-
 տովանեալ զմեղս իւրեանց և ասէին . գոհանալք զտրից
 Զայ՝ որ եբեր զմեծ խրատս զայս 'ի վերայ մեր , զի մի ան-
 ձինք մեր կորիցեն :

'ԻՆԱՅԱՔ' 'ի Սերայիդու և խօսէաք 'ի 'Իկողայօլիս
 քաղաքին ընդ սոփեստին Ռիմամիմեի վասն օգտակար
 շարհին : Եւ պատմեաց մեզ և ասէ . կայր աւազակ ոմն
 յԵրանյ քաղաքն՝ անուն նորա 'Եաւրթ . զբազւումս մեր
 կացոյց , զբազւումս եօպան և ամենեկն բազում չարիս
 գործեաց , որպէս ասել եթէ այլ ոք չէր արարեալ : Եւ
 բեմն ժամուս 'ի լիւրինն յորժամ էր յաւազակելն՝ ունէր
 առաւել քան զերեսուն արս . եկն առ ինքն զընդամս սրբ
 տի 'ի վերայ անորիկ զոր քործեացն , և թողեալ զորս
 ընդ իւր՝ գնաց 'ի վանս , և 'ի բախեին զգուրմն՝ ել դռնա-
 պանն և ասէ ցնա . զի՛նչ ինչդրես աստ , աւազակապետ :
 Եւ ցնա . միայնակեաց կամիմ լինել : Եւ եկն դռնա-

։ Վանք մի էր 'ի Վիլիկիս կանանց , յորում բնակեալ էին քառա-
 տան կուսանք ճգնաւորք . իսկ 'ի նոցանէ հինգ կուսանք խորհեցան ե-
 լանել գաղտ 'ի վանացն 'ի գիշերի և գնալ , զի արատցեն այլ . իսկ 'ի
 միում գիշերի յորում ամենեքեան 'ի քուն էին , առեալ զհանգերսն
 իւրեանց կամեցան գաղտ ելանել , և հեղեթն ան գիւահարեցան : Իբրեւ
 այն եղև , ոչ ելին 'ի վանացն , այլ գահանալով զայ խոտովանէին ա-
 տելով . գոհանալք զայ՝ որ խրատելով խրատեաց զմեզ , բազ 'ի մահ
 ոչ մասնեաց :

պանն պատմեաց արքայսուն վասն նորա : Վնաց արքայն
 և տեղանէր զնա զի ահա ծերացեալ էր և ասէ ցնա . ոչ
 կարես աստ լինել, զի բազում վաստակս ունին եղբար-
 քսս, և հսկումն սոցա մեծ է, և քո անընդել գորով կա-
 նոնաց վանաց՝ ընդելանիլ ոչ կարես : Եւ նա ասէ . այո,
 արա ինձ զայս՝ ընդունել զիս, և ես զգուշանամ ամե-
 նայնի : Եւ արքայն ասէ . ոչ առնես : Նայնժամ ասէ .
 գիտեա զի ես եմ՝ Վաւիթ աւազակապետն, և վասն
 այսորիկ եկի այսր՝ զի լացից 'ի վերայ մեղաց իմոց . ե-
 լծ է ոչ կամիցիս ընդունել զիս, երդմնեցո զիս և ես կա-
 տարեմ . ապա լծ է ոչ՝ երդնում յայն որ յերկինսն է, զի
 երթայց յառաջին գործն իմ և բերեմ զորս էին ընդ իս,
 և զամենեսեան զձեզ սպանանեմ և կործանեմ զվանս
 ձեր : Եւ զայս լուեալ արքայն՝ ընկալաւ զնա՝ ի ներքս և
 խուզեաց և ետնմին զսուրբ զքեմն : Եւ նա սկսեալ 'ի ջանս
 և 'ի վարս, 'ի խոնարհութի և յունկնգրութի, և հանգու-
 ցանէր զամենեսեան, և քան զբազումս յառաջեաց : Եւ
 տեղով նորա երբեմն 'ի սենեակն՝ եկաց առաջինորա հրեշ-
 տակ տեսառն և ասէ ցնա . Վաւիթ Վաւիթ, եթող ան-
 զամենայն անօրէնութիս քո, և կարող ես այսուհետե-
 նշանս գործել : Եւ ասէ ցհրեշտակն . ոչ կարեմ հաւա-
 տալ քեզ, զի մեղք իմ ծանրագոյն էին զորս ստացեալ
 էի քան զաւազ ծովու, և արդ թողութիւն արար ինձ
 անձ յայս սակաւ ժամանակս : Եւ ասէ հրեշտակն . քա-
 հանայն () պըարիսս ոչ հաւատաց ինձ վասնօրդւոյ իւ-
 րոյ, և ոչ խնայեցի 'ի նա, այլ 'ի խրատ իւր կապեցի զլե-
 զու նորա . նոյնպէս և դու մի անհաւատ լիցիս բանից ի-
 մոց, ապա լծ է ոչ՝ ոչ անխայեմ 'ի քեզ . վասն որոյ ոչ
 խօսեսցիս ամենեւին : Եւ արքայն Վաւիթ ծուռը ա-
 ծեալ նմա ասէ . յորժամ յաշխարհ էի՝ զանպատշաճն
 առնէի, և արեանց հեղմունս առնելով խօսէի . իսկ այժմ
 'ի ծառայելս աս օրհնութիւնն նմա մատուցանեմ՝ եթէ
 զլեզու իմ արգելուս 'ի խօսելոյ : Եւ ասէ հրեշտակն .
 կացցես յօրինաւոր խօսս, և 'ի դատարկն ամենեւին 'ի
 լուութի, Եւ եղև այնպէս : Նազում նշանս արար նովու
 անձ . և սաղմոսէր զսաղմոսերգութիւն, և այլ ումեք բանի
 մեծի և կամ փոքու ոչ կարէր պատասխանել : Եւ նա
 պատմեաց մեզ զայս և ասէր՝ լծ է բազում անգամ տե-
 սի զնա և փառաւորեցի զանձ :

ՊԱՏԽԵԱՅ մեզ արքայն Պաղոս հայր վանինցն ար-
բայ (ի)հոգնիւմ՝ թէ ասաց ոմն ծեր ժուժկալ, եթէ եր-
բեմն նստելի 'ի սենեակն իմ' և տունս ասելի շորակա-
նայ՝ գործելով զձեռագործն . և ահա եկն 'ի պատու-
հանն իմ՝ մանուկ ոմն, որ ունէր վերարկու սարակինոսի
ըստանձնեալ և կայեալ առաջի իմ սկսաւ խաղալ և տունս
ասել և ասէ ցիս . ծեր, վայելապէս խաղամ : Իսկ ես
ոչ ինչ ետու պատասխանի : Եւ դարձեալ ասէ . հաճիս
'ի խաղս : Եւ յոչ խօսեին իմ, ասէ . զինչ կարծես, չար
ծեր, եթէ մեծ իրս գործես . ասեմ քեզ, եթէ 'ի վաթ-
սուն և հինգ և վաթսուն և եօթն խաբեցար : Յայնժամ
յարեալ և եդի ծուրն նոյ, և առժամայն անխաղ եղև :
Իսկ արքայ Ղեքսանդրոս յեղէգնուտէն՝ եթէ էի
երբեմն ես առ արքայն Պաղոս ելլադացին . նստեալ
մեր 'ի սենեակ նորա՝ եկն ահա ոմն բախեաց զգուրն,
և յարեալ ծերն և երայ նմա և մատոցց հաց թրմեալ
առաջի նորո, որով կերակրէր : Եւ մտածէի եթէ օտար
է . և խոնարհեցայ 'ի պատուհանէն և ահա առիւծ էր,
և ասեմ ցծերն . ընդէր, կրօնաւոր, ետուր դմա ուտել :
Պատմեաց ինձ զպատճառն և ասէ . խրատեցի քնա մի
փասել մարդոյ և մի անասնոյ, այլ գալ առ իս 'ի կե-
րակրել . և ահա երեք ամիսք են որ գայ առ իս երկիցս
շաւուրն և ընդունի զկերակուրն : Եւ յետ սակաւ ա-
ւուրց դարձեալ գնացի առ նա գնել 'ի նմանէ անօթս և
առացի . բարի ծեր, որպէս կայ առիւծն : Եւ ասէ . չա-
րաւ, յանցեալ օրդ եկն առ իս կերակրել, և տեսի զբե-
րանն որ լի էր արեամբ, և ասացի ցնա . ահա ոչ լուար
ինձ և կերար մարմն, գնա աստի, ահա այլ ոչ տաց քեզ
կերակուր : Եւ նա ոչ կամէր գնալ : Յայնժամ առի
շուան, երեքինեցի և հարի զնա երիցս, և տնայէս գնաց :
ԻԲԱՆՑ Դանիէլ սկիւթացին 'ի մանկութէ խրմէ
բնակէր 'ի Սկիւթ : Յարձակեցան բարբարոսքն և գե-
րեցին զնա . և 'ի գնպն նորա ընդ նոսա, ոմն քրիստոսա-
սէր նաւապետ փրկեաց զնա յայնմ բարբարոսացն : Եւ
դարձեալ յետ երկուց ամաց եկին և առին զնա . մնաց
ընդ նոսա ամիսս վեց, և փախեաւ, և յետոյ երիցս ար-
ձակեցան բարբարոսքն և ասարան զնա : Ոմն բարբարոս
'ի գերողացն նստեալ կայր առ ջրովն, և առ ծերն քար
և եհար զայլազգին և սկսաւ վախճանել 'ի նորին քա-

րէն։ Սորմայաւ ծերն և եղև փախստական. եկն յ՝
 զէքսանդրիա, անկաւ առաջի եպիսկոպոսին Տիմոթէի.
 և արքեպիսկոպոսն իմացեալ զգործն՝ ասէ ցծերն. որ ա
 զատեալ զբեզ ՚ի ձեռաց նոցա, սա ինքն ազատէ զբեզ ՚ի
 մեղացս յայցանէ. զի սպանուի ոչ արարեր մարդոյ, այլ
 դազանի։ Եւ ետալ ծերն գնաց ՚ի Հռոմ և զգուշութի պատ
 մեաց զամենայն պապուն Հռոմայ։ Եւ զայս բան ասաց
 և նա զոր լուաւ ՚ի պապէն ՚ի զէքսանդրոս։ Եւ գնաց և ՚ի
 Կոստանդինուպոլիս և յԱլլուսաղէմ և յԴատիդ, ազ
 դեալ ամենեցունց, և գնոյն պատասխանի լուեալ յա
 մենեցունց յարքեպիսկոպոսացն։ Կարձեալ գնաց յ՝
 զէքսանդրիա և ասէ առ ինքն. Դանիէլ մարդաստան
 սպանցի։ Եւ գնացեալ յապարանս դատաւորին ետ զան
 ձըն իւր ՚ի դահիճնն, ասացեալ ցնոսաւ. ընդ ոմն միախա
 ցայ և տիրեալ ՚ի չարէն՝ հարի զնա քարիւ և սպանի.
 ազալէմ զի մատնեցայ իշխանին և մեռայց փոխանակ
 տպանութեն զոր գործեցի, որպէս զի բարձցի իմ հան
 դերձեալ դատապարտութիւն։ Եւ ետալ ՚ի նմանէ դահ
 ձին եդ զնա ՚ի բանդ զերեսուն որ, և ասպա ազդեաց
 իշխանին. և իշխանն բերեալ զնա առաջի, ուսաւ զամե
 նային որպէս գործեաց ճշմարտութեամբ։ Եւ զարմա
 ցեալ ընդ դատաւորան ծերոյն՝ արձակեաց զնա և ասէ.
 գնա և աղօթեա վասն իմ, աբբայ, եթէ եօթն այլ ես
 սպանեալ ՚ի նոցանէ։ Եւ ծերն ասէ ցնա. յուսամ ՚ի
 մարդասիրութիւն ան, ոչ երբէք պատասխանի պահան
 ջել յինէն բարերարութիւն նորին վասն այսր տպանու
 թեան. այսուհետեւ ատմ զձեռն իմ ՚ի Վիշ զամ ա
 ւուրս կենաց իմոց, դատել զիս ՚ի ձեռն ումեան անգա
 մալուծի փոխանակ տպանութեն զոր գործեցի։ Եւ առ
 ծերն զոմն անգամայոյծ և ծառայեաց զնա, մինչև կա
 տարեաց զաւուրս կենաց իւրոց. և ամենեքեան որ ՚ի
 Սկիւթ եին, բէին եթէ ծերն ունի զգթուցեալն. և
 ոչ որ կարէր տեսնել զպատկեր անգամայութիւն, բայց
 միայն ծերն։ Ի միում յաւուրց ըստ տեղաւթեն ան շար
 ժեաց ծերն զզանգակն գալ աշակերտին և վասն պաշ
 տանն իրիք տալ պատասխանի։ Եւ այս և զգուշ գաւ
 թիւն, և ժամ անցեալ մոռացաւ զհարկանել զանգակին.
 բարձեալ զանդամայոյծն, եհան ՚ի Զերսութի արեւուն
 և չքէր զնուաւ, քանզի էր լուծեալ ՚ի բազում գիրացն։

Եւ ինչպէս որ յայնքէն յետ քաջութեան միայն, եւ կայսերաւ յետոյ՝ տե-
սանէր զգործն. անդէն մատուցեալ ծերոյն խիւս՝ կե-
րակերէր զանգամայն ինչպէս, քանզի ոչ ունէր ձեռք
եւ ոչ կարէր ըմպել զկերակորն իւր, զի տաստիկ էր նե-
խեալ, եւ ծերն զգերան նորա մարմնէր ձեռամբն եւ զնէր
'ի բերանն իւր։ Տեսեալ աշակերտին զսքանչելի գործն՝
յոյժ զարմայմանք փառաւորէր զնո՛ւ, որ շնորհէր այն
պիսի ժաժկալութիւն ծերոյն՝ որով տայր ծառայութիւն
անգամայն ծին։

Եւ ոմն ծեր բնակեալ 'ի վանս արքայ Եւստորղիոս,
անուն նորա (Յոհաննէս։) սա կամեցաւ արքեպիսկո-
պոսն Երեստողէմի Եղիս Տայր կարգել փանիցն, եւ նա
ոչ հաւանեալ ասէ. եւ 'ի Սինեա լեւան ընթանաժ,
շնորհեա ինձ ազօթս։ Եւ եպիսկոպոսն բռնադատեալ
եւ ոչ կարացեալ արդելու զծերն, գնաց։ Հրամայեաց
նոն վերին հայրապետութեն արժանի լինել, եւ այսպէս
ողջունեալ զնա խնայարհորդէր 'ի Սինեա լեւան։
Եւստ եւ զաշակերան իւր, եւ անցեալ ընդ Երդանան
գետ՝ սկսաւ գողալ ծերն 'ի քերութիւն. եւ զի ոչ կարէր
գնալ, գտաք անդ այր մի փոքրիկ եւ անդր հանգեալք,
քանզի ոչ կարէր շարժել 'ի տաղոյն. արարաք անդ ե-
րես աւար։ Եւ տեսանէր ծերն յանուրն՝ որ ասէր ցն-
քն. ասա, ծեր, ո՞ր կամիս գնալ։ Եւ ասէ. 'ի լեւան
Սինա։) 'ի, ողջալեմ՝ զքեզ, մի երթիցես։ Եւ յոր-
ժամ ոչ կարաց հաւանեցաւ ցանել, գնաց 'ի նմանէ, եւ
քերութիւն եւ տաստիպալս 'ի վերայ ծերոյն։ Եւ դարձեալ
'ի միւս այլ գիշերն նոյն ինքն այսմ զգեստիւ կացեալ
առ նմա ասէ. եր կամիս աշխատել, բարի ծեր, լուր
իմ եւ մի ամենեկին գնացես։ Ի՞նչ ցնա ծերն. իսկ դու
նո՞ւ եւ. Ի՞նչ ցնա որ երեւցաւն. եւ եւմ (Յոհաննէս մկրդ
տիցն. եւ արդ ասեմ քեզ, մի ամենեկին գնա աստի, զի
այդդ այդ փոքր աւաւել է քան զլեւան Սինեա, զի տաս
բազում անգամ տէրն մեր (Յա՛ Սա եկն տեսանել զիս.
տաւր ինձ բան, զի այդր բնակեցես եւ տացի քեզ կենսք։
Եւ ծերն վաղվաղակի ընկալաւ, եւ եւմ նմա բան մնալ
'ի յայրին. եւ առժամայն ողջացեալ եկաց 'ի նմա զամե-
նայն կենան իւր։ Եւ արար զայրն եկեղեցի, եւ ժողովեաց
անդ եղբարս. այն է տեղին՝ որ կոչի Սափափաս։

Եւ ոմն ծեր կայր յայսմ տեղաւ 'ի Սափափաս յայր,

և այնպիսի վագր ստացաւ՝ մինչև առիւծք գային առ նա, և ընդամենը զնստաւ և ՚ի դռք իւր ընդը նոցա կերակուր:

ՎԻՆԱՑԱՔ՝ ՚ի փարախ սրբոյ հօրն մերոյ Սարայի առ արքայ լ'Թանասիոս, և պատմեաց մեզ ծերն և ասէ՝ Եթէ յորժամ էի ես ՚ի միաբանակեացսն ՚ի Պենթակլա, էր ոմն Վոնոն անուն ՚ի Վիլիկիոյ ծնեալ, քահանայ կատիչիտիո՝ այսինքն մկրտութե. զի որպէս մեծի այնպիսի ծերոյն հրամայեցին կատարել զմկրտութիւն: Վրա օծանէր և մկրտէր զամենեսեան որք գային ՚ի հաւատ. և յօծանել կանանցն գայթակղէր, ուստի խորհեցաւ զորոշիլն ՚ի վանիցն: Վր երեւեալ նմա սուրբն ՝ Յոհաննէս մկրտիչ ասէ. համբերեա, և ես Եթէ Եւացուցանեմ ՚ի քէն զմարտդ: Վր պատահեաց աղջիկ մի պարսիկ զեղեցիկ գեղով գալ ՚ի մկրտութիւն. և յայնպիսի գեղոցն խորշեալ քահանայն՝ ոչ կամեցեալ զնա օծանել մերկ սուրբ իւզոյն, և յապաղէր երկուս աւարտ: Սառ արքեպիսկոպոսն Պետրոս, և զարմացեալ ընդ զործն՝ կամեցաւ գնել սարկաւազուհի մի ընդ նմա: Իսկ քահանայն հրաժարէր և ասէր. ոչ կարեմ ալ յայնմ տեղոջ հանդուրժել: Վր մինչդեռ գնայր ընդ լեռանն, պատահեաց նմա սուրբ ՝ Յոհաննէս մկրտիչն և հեղ ձայնիւ ասէր. դարձիր դարձիր անդրէն ՚ի վանա քո, և ես բարձից զմարտն ՚ի քէն: ՝ յայնժամ արքայն Վոնոն ասէ զնա զարմացնալ. հաւատա ինձ զի ոչ կամեմ դառնալ, բազում անգամ ուխտեցեր և ոչ արարեր: Իմբանեալ զնա սուրբն ՝ Յոհաննէս նստոյց զնա ընդ իւր, և կրթեալ ներքոյ հանդերձին ՚ի կուրծան գնչան խաչին՝ ասէ. հաւատա ինձ, քահանայ, ակաթժէի վարձս առնալ քեզ ՚ի

1 Քահանայն կիլիկեցի ծերն, Վոնոն կոչեցեալ, կայր ՚ի վառք միաբանակեաց, և հրամայեցին զեկեալսն ՚ի հաւատս մկրտել և օծանել. որ և յօծանելն զկանայս ակարանայր սակաւ մի և խորհէր փախչել: Եւ երեւեալ սուրբ կարապետն՝ ասէ. մի գնար, և ես բառնամ զԵթենն քո: Եւ եկաց ժամանակ: Եւ զերին աղջիկ զամեարարսիկ մկրտել. և ՚ի տեսնելն զգեղեցիկութիւնորա երկեաւ ՚ի ակարանայց, և երկքոք յամբ թողեալ ոչ մկրտէր. ապա ՚ի յասելն Թէ ընդէր յամա, նա՛ փախեաւ ՚ի լեռան: Եւ երեւեալ սուրբ մկրտիչն և ասէ հեղ ձայնիւ. ընդէր գնա, մի երթար, և ես բառնամ զպատերազմք: Իսկ նա զայրացմամբ ասէ. ալ ոչ լեւեմ քեզ, զի առեւ և ոչ առնես: Ետե՛ծամ նստոյց զհայրն Վոնոն քահանայն դուրս կարապետն առ իւր, կաշեալ զհանդերձէ նորա հեցիկ, և ապրեալ զձեռն խաչակրեաց զրիտն և ասէ. դարձիր և ոչ վառնդիւ. ես կամիմ զի վարձս առնես յազգս

մարտին . և զի ոչ կամեա՝ ահա բարձի 'ի քէն զմարտն ,
և վարձս ոչ աւնիս 'ի գործոցս յայտնանէ : Իւ դարձեալ
'ի միաբանութեն յերրորդ աւուրն օծ և մկրտեաց զպաշ-
տիկ կինն , և ոչ ամենեւին զգաց թէ կին է . օծանէր և
մկրտէր , և այլ ոչ շարժէր ցանկութի 'ի նմա . և այս-
պէս կատարեցաւ խաղաղութեամբ :

ՊԼՏՄԵՐ մեզ արքայն 'ի Լոնդիոս 'ի միաբանակե-
ցաց սրբոց հօրն մերոյ (Սէնդոնիու և ասէր՝ թէ յորժամ
հրաժարեցի եկի և նստայ յայս փարախ , և ելեալ 'ի
կիրակէ մի գնացի յեկեղեցին առնուլ զսուրբ խորհուր-
դէն , և տեսի հրեշտակ զի կայր ընդ աջմէ զենարանին՝
երկիւղ մեծ անկաւ 'ի վերայ իմ , և հրաժարեալ գնացի
'ի աննեական իմ : Հայիժամ եկն առ իս ձայն որ ասէր՝
թէ 'ի ժամէս յայտնանէ սրբեցաւ ընծայարանս այս :
Իւ ես հաւատացի նմա :

ԻՅԱՐԵՆ Պօղկորոնիոս՝ այս նոր փարախս քահա-
նայն պատմեաց մեզ և ասէր՝ եթէ նստէի ես երբեմն
'ի փարախն Պերգիու որ 'ի Հորդանան . և տեսի անգ-
եղապար ոմն , որ յանդգնէր և ոչ կատարէր զկարգս սրբոց
կերակելն : Հետ ամաց հայէի զսոցն զուարթ յամենայն
փոյթ և փափաքող 'ի զարարել , առ որ ասացի . այժմ
բարի ես , եղբայր , հոգալով զանձն քո : Իւ նա ասէ .
տէր հայր , այժմ աւնիմ մեռանել : Իւ յետ երկոց ա-
ւուրց հանդեաւ :

ԻԱՐԶԵԱԼ նոյն ինքն արքայ Պօղկորոնիոս պատմեաց
մեզ և ասէ՝ եթէ 'ի նոյն ինքն 'ի փարախն Պերգիու
եղբայր ոմն մեռեալ , ասէ ցիս տաճուտէրն . արա սէր և
եկ , զի զանօթս եղբորս տարցաւ 'ի խոհանոցն : Իւ յոր-
ժամ զանօթս եղբորն տանեալ 'ի խոհանոցն , տեսի զնա
զի լայր , և ասեմ . դու , տէր արքայ , ընդէր այդպէս բառ :
Ի՛յէ . զի այսօր զանօթս եղբորն իմոյ բարձեալ աւնիմ ,
և յետ երկուց աւուրց այլք զիմն : Իւ և յետ երկուց
աւուրց հանդեաւ :

այնր՝ զանն այնորիկ յամի . արդ յայտնէտէ անպատերազմ գոլով
քո՝ ոչ ունիս . զայնպիսի վարձս : Եւ գարձաւ քահանայն զանն 'ի զանն
և մարտիոց զբռնիլ , և ոչ ծանեաւ բնաւ թէ կին էցէ . նշնպէս և
զայս . և հանդեաւ խաղաղութի : Քանիդ պատերազմ կատարեցն
պոսակ էցէ , իսկ անկատարից վտանգ . բայց որք համբերեն սրբութիւն
նոցն , առցնէ զպատիւ իշխելացեալ :

ՊԱՏԾԵԱՅ մեզ դարձեալ արքայն Պօղիբրոնիտա քա-
հանայն՝ եթէ այլ ոմն ծեր նստեր յայտմ փարախի ար-
քայ Պետրոսի, որ բազում անգամ գնայր դադարեր 'ի
փապարս Նորդանանու . և ուր գտանէր դադարս առիւ-
ծուց, անդ նստեր : Ի միում աւուրց եբեր երկու առիւ-
ծակորիւնս թիկանոցովն և եղ զնստս յեկեղեցին և ա-
սէ . եթէ պահէաք զպատուիրանս տեառն մերոյ Նսի
ՎՆսի, սորա ոչ ունէին երկեցուցանել զմեզ . բայց վասն
մեղացն ծառայք եղաք : Եւ օգտեալք յեղբօրէն, գնաց
'ի յարկս իւր :

ԴԱՐՁԵԱՆ ասաց Պօղիբրոնիտա՝ Թէ լուայ յարքայ
Կոստանդեայ, որ էր հայր վանից սուրբ Խնածնինն նո-
րոյ, Թէ ոմն 'ի հարցն հանգեաւ 'ի Վխոյկոմիոյ ընդ եղ-
բարսն որ յԵրիբով . առաք զնա և տարաք 'ի Պերգիտ
Թաղել : Եւ յորժամ ելաք 'ի դուրս և գնացաք 'ի Վխ-
ոյկոմիոյ մինչև 'ի Պերգիտ, ոչ հեռացաւ ասող մի՝ որ
կայր 'ի վերայ մեռելոցն և երևեր 'ի Ճանապարհորդելն
մինչև 'ի տեղին, ուր եգաւք զնա յերկիր :

ԻՅԱ ոմն ծեր նստեր 'ի փարախս Պերգիտ, և էին
յայնմ փարախի հարք մեծ վարուք պոստիսի, սորա կու-
մէին առնել զնա հայր : Եւ ծերն աղաչէր և տներ . Թու
զուծի արարէք, եղբարք, կամիմ զի բացից զմեզս իմ,
չեմ բաւական հոգս ստանալ անձանց . այս քործս մեծ
հարցն է և Խնածղեւտիցն, իբրև զարբայն Նստնիտա
և զՊարթիտա և իբրև զՎիտորոս արքանեալ և զԹեօ-
դոս և զՍարայ, որք էին վանորէից հարք : Եւ նոքա ոչ
դադարէին աղաչել զնա զամ աւուրս : Եւ յորժամ ե-
տես եթէ ամենեւին բանադատեն զինքն, ասէ ցնտա .
Թող առք ինձ մինչև յերկու աւուրս՝ զի աղօթս արա-
րից, և զինչ կամի Խն՝ զայն ունիմ առնել : Եւ էր օրն
աւրբաթ, և յաւուր կիրակեկն հանգեաւ 'ի ՎՆս :

ԻՆԻ ոմն անապատաւոր յայտն Նորդանանու՝ անուն
Բառնարատ . սա ինքն յաւուր միում էին բնակել 'ի Նոր
դանանու, և եհար զնա եղէզն յոտն իւր և մնաց զէքն
յոտն, և ոչ տանէր հոգս առ բժիշկսն, և ասէր առ ա-
մենեւեան որ առ նա դային՝ եթէ քանիցս անգամ մարդ
արտաբոյ չարչարի, այնքան 'ի ներքոյ զաւարձնայ : Եւ
եկեալ արքայ Բառնարատ 'ի Պերգիտ յայրէն իւրմէ՝ ա-
րար անդ ամ մի : Իսկ այլ ոմն անապատաւոր բնակեաց

յայտնաբերեալ, որ և տեսանէր հրեշտակ ինչ 'ի վերայ ըն-
ծայարան սեղանոցն՝ զոր կանգնեալ էր ծերն և սրբեալ
օրհնութիւն: Եւ ասէ անապատաւարն ցհրեշտակն. զինչ
գործես աստ: Եւ ասէ. հրեշտակ տեսան եմ. և յոր-
ժամ սրբեցաւ այս՝ ինձ հաւատացաւ:

ԻԲԱՍՅՆ Պետրոս քահանայն սրբոյ հօրն մերոյ Սա-
բայի պատմէր մեզ վասն արքային արքայ և ասէր՝ եթէ
յորժամ էր հայր փարախին զբարին Սակարայ և Սե-
րափմա, եղև անդ եղբոր միոյ վախճանել, և ոչ լուաւ
ծերն՝ մինչև ազգեաց ապաստար եկեղեցւոյն ժամհա-
րան, որով ամենեքեան ժողովին առ 'ի տանել զմե-
սեան: Ելին ծերն և ետես զյի եղբօրն եղեալ յեկե-
ղեցին. արտանցաւ՝ զի ոչ, ասէ, աղջունցի գնա նախ
քան զերանելն 'ի կենդաղոյրս. մատեաւ առ մահիճս մե-
սեղցն և ասէ. արի, եղբայր, և տուր ինձ ողջոյն: Եւ
նա առժամայն յարեաւ և աղջունեաց զծերն: Եւ ասէ
ցնա ծերն. ննջեա արդ և հանգի՛ր՝ մինչև գայ Վիշ որ-
դին ինչ և յարուցանէ զքեզ:

ԻԲԱՍՅՆ՝ Եւ անիւն ընդ աշակերտսն իւր եկն յ' զեք
տանդրեա, և տեսանէ այր մի կայր՝ որ նստեալ կայր մերի
'ի փողոցն և ասէր. տուք ինձ և ողորմեցարուք: Եւ ա-
սէ ծերն ցաշակերտսն իւր. տեսանէ՞ք զսա օր անաչո է,
'ի մեծ չափ է, կամիմ ցուցանել ձեզ զվարս սորա: Եւ
զնայեալ ծերն առ նա ասէ. արա սէր առ իս, չունիմ
ինչ գնել արմաւենի որով կերակրեցայց: Եւ նա ասէ
ցնա. զինչ ասեա, արքայ, տեսանես զիս մերի և խնդ-
րեմ, և ասես զիս՝ տուր ինձ որով գնել արմաւենի և
կերակրիմ. բայց կացցես սակաւ մի: Եւ ակնարկեաց
արքայն աշակերտին իւր, և եկին 'ի սուրբն Սարկոս
արտաքոյ քաղաքին, անդ ունէր և զյարկս իւր կայրն:

Եւ երբեք հայրն Դանիէլ և աշակերտ իւր Սպեռանդէրա, և
ետես ծերն այր մի կայր՝ որ անկեալ կայր 'ի փողոցի և ձայնէր
և ասէր. տուք ողորմութիւն ինձ: Ասէ ծերն ցաշակերտ իւր. տեսանես
զիչոյն զոյն. ասեմ քեզ, որդեակ, զի մեծ չափ ունի սա. և թէ կամիս
տեսանել՝ ես ցուցից քեզ, կաց դաւ ասա և մտ ինձ: Եւ զնայ ծերն
և ասէ ցնա. արա սէր առ իս, եղբայր, զի ինչ ոչ ունիմ որով գնեցից
արտաքոյ սորի, զի գործեցից և կերակրեցայ նոցա: Ասէ ցնա կայրն.
և զինչ տեսանես առ իս, հայր, ահա զի կայր և մերի տեսանելով զիս՝
գաւ ես ինդրեա յինչն. աչ հաճերեա սակաւ մի: Յայնժամ գնա-
լին ընդ նա ծերն և աշակերտն իւր արտաքոյ քաղաքին յեկեղեցին
Մարկոս առևարանին զինի կուրին, զի անդ էր տնեակ նորա: Ասէ

և ասէ ցծերն . դարարեալ ինձ աստ, արքայ : Եւ զնա-
ցեալ 'ի սենեակն իւր' եւեր ծերոյն զամբիւղ մի, 'ի նստի-
նէր չամիչ և թուղ և նուռն, և յայն զամբեղին երեք ս-
կի', և 'ի բերանոյ իւրոյն հանեալ արծաթ' ետ ցհայրն
և ասէ ցնա . աղօթա արա 'ի վերայ իմ : Եւ եկն ծերն առ
աշակերտն իւր, լայր և առեր . քանի գաղտնի ծառայո
իւր ունի ան . կենդանի է տէր, ոչ դարձուցանեմ յօրհ-
նութի դորա ինչ : Եւ զնացին : Եւ նոյն առաւ Տիւան-
դացաւ կնոսմ մեծի եկեղեցւոյն . ցաւեր յոյժ կաշաքն,
և անկեալ զնէր 'ի տաճար սրբոյն (Մարգարի : Երեւ-
ցաւ նմա սուրբն) Եւ արկոս առաքեալն և ասէ . բերէք ըզ-
կոյրն և դիցէ զձեռա իւր և առողջացիս : Եւ արքեայ
զարդիւն իւր և եւեր զնա բանութի, և եղեալ զձեռն'
առժամայն ողջացաւ : Եւ եղև այս ամենայն քաղաքին .
և լուեալ հայրապետն յարեաւ խնդրել զկոյրն, և եգիտ
զնա փոխեալ առ տէր : Եւ ասն 'ի Սկիւթ, և յարու-
ցեալ ծերն աշակերտան իւրով և բազումք 'ի հարցն
գային զինի առնուլ զօրհնութիւն ծերոյն . և ամենայն

կոյրն ցծերն . կայ աստ և մնա ինձ : Եւ մտեալ 'ի սենեակն երեք առ
ծերն զմտաղ իւր և ետ ցծերն, յօրում կայ չամիչ և նուռն ինչ և
թուղ և երկս գանկս սկի, և եհայն 'ի բերանոյ իւրոյ այլ ետ երեք
զանկս սկիւղ և ետ զայն ետ ցծերն և ասէ . աղօթեալ ինձ, հայր : Եւ
եկն ծերն առ աշակերտն իւր և ողբայր և առեր . տեսանէն, օրգեակ,
թէ քանիք են 'ի ծածուկ ծառայք այլ . կենդանի է տէր զի ոչ ինչ
զարձուցից 'ի նա յոսկւոյս յայտանէ, զի սեր է : Իսկ զինի առաք
կոնոմոսն պաարկարգին հիւանդացաւ 'ի ցաւս սաստիկս 'ի լերգէն իւր-
ակ, և երեկցաւ նմա Մարգարտ աւետարանիչն և ասէ ցնա . կոչեացես
զու զայս անուն կոյր, և նա գիցէ զձեռն իւր 'ի ցաւագնեալ լեարգ-
քս և բժշկեցին նովաւ : Եւ նա առաքեայ զծառայո իւր և բերին զնա
աղաչանք և բանութի . և իրեն աղօթեայ և եգ զձեռն իւր 'ի վերայ
ցաւաքնեալ տգաղն, ողջացաւ առժամայն . և փաղապակի ել կոյրն'
որ էր մարդ այլ' և զնայ 'ի սենեակ ինր : Եւ ել զորոյս այս ընդ ամե-
նայն քաղաքն : Եւ լուեալ զայս պապն' ել զնայ 'ի տեսանել զնա . և
իւրեւ եկն, եգիտ զկոյրն զի փոխանեալ էր : Եւ լուան զփոխանն նո-
րա ամենայն քաղաքն և Սկիւթ ևս, և ել ծերն և բազումք 'ի հարանց
ընդ նմա և եկին 'ի թաղումն նորա և օրհնեցան յերանելոյն յայն .

* Հիմ թարգմանիլն . փոխուալ աս .
կայ երեալ եր եղբիւր . Լիգուա-
սրդեա Բուի, Դանտիս Բուսի Խրուսիւս
Ըմիերեաւ Խիւս Երեւոր Բարգ-
ճանաթին երկոյս երեալ մոյն պա-
մաթիսն, 'ի Բուսի օր անմայնիւ Կ-
մայն եր ըզ Բուսի' նոյնգիւ եղբիւր

ասի, այլ 'ի Բուսի օրգեա փոխանի
տար 'ի արեւո՝ աղապարի ասի : Եւ ար-
ի Խիւս երեւորեալ եր Բուսի Բարգ-
ճանաթեան Խիւս Երեւոր Բարգ-
ճան և եր փոթիլ զբարի եղբիւրս Երե-
ւոյս, յօրն զանուն ըմիւրեալ :

բաղաբն անդր ժողովեցան գոհու թի՛ բաղմաւ, և թաղեցին զնա մերձ առ արբայ Սարկոս՝ որ էր վասն Վիթի յիմար: Եւ էր վարք նորա այսպէս. որք խնդրէին ՚ի նմանէ սէր, գնէր ՚ի յանցաւորաց և այլ ումեքէ և տայր հիւանդաց: Եւ երեսուն և ութ ամաց կատարեաց զվարս իւր:

Եւ յետ վասն արբայ Կոննոսի հօրն Սենթ ուկայ՝ և թէ երբեմն գնայր ՚ի Սամարիա. պատահեցին նմա եւրոպեցիք և կամէին զնա սպանանել, մերկացուցեալք ըլսուսերս իւրեանց՝ յարձակեալք ՚ի վերայ ծերոյն. և յորժամ ձգեցին հարու զնա, մնաց ձեռք նոցա ժամ մի անշարժ: Եւ արարեալ ծերոյն աղօթս՝ արձակեաց զնոս, և ՚ի գնալն գոհանային զնա:

Եւ ոմն նստէր ՚ի վանա արբայ Սեորոսի մերձ ՚ի տարք Նորդանան՝ անուն նորա Նիկողայոս. սա պատմէր մեզ և ասէր՝ թէ յորժամ նստէի ՚ի Հռայիթ, երբեմն առաքեցաք երես եղևարս ՚ի պաշտօն ՚ի Սեբայիդ. և ՚ի չքիւն ընդ անապատն մոլորեցաք ՚ի ճանապարհէն ընդ անընակս, և ջրոյ կարօտեալք ոչ գտանէաք զօր մի. սկսաք պտընել՝ մինչ զի ՚ի ծարաւոյն և ՚ի խորշակէն խեղդեալք ոչ կարէաք քայլել: Եւ տաք յանապատին ծառ մի միւսիկինա, գաղարեցաք իւրաքանչիւր որ ՚ի մէջ ընդ նախ. ՚ի ստուերին և կարծեաք մեռանել. և յորժամ ննջեցաք, եղև առ մեզ հրաշք. և տեսի ջրհոր մի զի ջրով զի զեզօր, և կային երկուք ոմնք առ ափն ջրհորին փայտեղէն բաժակաւ: Եւ ես սկսայ աղաչել զմի ՚ի նոցանէ և ասեմ. արա սէր, տէր, և տուր ինձ սակաւիկ մի: Եւ սկսայ աղաչել զմիւս այն, և ասեմ. արա սէր, տէր իմ, և տուր ինձ սակաւիկ մի ջուր, զի նուազեալ եմ: Եւ նա ոչ կամէր ինձ շնորհել: Եւ քէ ցնա միւս այն. տուր իւր սակաւ մի: Եւ նա ասէ. մի տացուք նմա, զի յոյժ հեղգ է, բայց վասն օտարութե տացուք նմա: Եւ

մանկ. և և ամենայն քաղաքն օրհնել ՚ի նմանէ: Եւ հանեալ զմարմն նորա, մեծաւ փառաբանութիւն աղօթիւք եղին ՚ի գերեզմանի Մարկոս առնին: Իսկ կեանք նորա էր այսպէս. զոր ինչ և անկանէր նմա սէր յաւուրն, անոցք զաւուրն պէտա իւր և մնացորդին գնէր իւր. ձոր, նուաճ և չամբ, և բաշէր զայն հիւանդացի հիւանդանոցան: Եւ զքառասուն և ութ ամ կայեալ էր նա յայտ գործ, և զի վասն կարօտելոց մարանայր, և ինքն ժուժկալական առաքինութիւն էր զարգարեալ և ճգնութեամբ:

այսպէս ճորհեաց քնն, և ետու այնոցիկ որ ընդ խն էին :
 Եւ առժամայն մեք զօրացաք և գնացաք զերիս աւուրս ,
 և այլ ոչ ևս արբար մինչև հասար յաշխարհ :

ՊԱՏՄԵՑԻՆ 'ի վանից սրբոյ հօրն թեմաթոսի միա-
 բանակեացն' եթէ յառաջ քան զաւուրս զայս եղև աստ
 ոմն ծեր , անուն նորա Թեմուս . սա յամենայն աւուրս
 իւր 'ի պահս ընէր 'ի Ղուտեղա : Հերբեմն ժամու յու-
 բում էր յանապատն , ահա տաճիկք դային 'ի կողմանմն
 յայնոսիկ , և տեսեալ զծերն ոմն 'ի նոցոնէ' մերկացոց
 զսուրն իւր կամեցեալ սպանանել զնա : Եւ ծերն 'ի տե-
 սմանէն զսարակինոն 'ի գալ , նայեցաւ յերկինս և ասէ .
 տէր Հիւսիս , եղիցին կամք քո : Եւ առժամայն եր-
 կիրն պատառեալ եկուլ զտաճիկն , և ծերն փրկեցաւ և
 եկն 'ի վանս իւր փառաւորելով զեծ :

ՊԱՏՄԵՑԻՆ մեզ վասն այլոյ ումնմն ծերոյ յայտմ
 վանից հարքն և ասեն' եթէ էր 'ի սմա միայնակեաց մի'
 անուն Պաւղոս , հռովմայեցի ազգաւ , նախ քան զսա-
 կաւ աւուրս հանգուցեալ : Երբեմն գնաց ընդ բեանա-
 կիրոն , և յօտարանոցն եղիս մանուկ մի փոքր , և յազդ-
 մանէ սատանայի կոխեաց կիսէջն զմանուկն և սղան զնա :
 Տրտմեալ հայրն Պաւղոս 'ի վերայ այտորիկ , և որոշեալ
 յանապատն 'ի տեղի մի որ կոչէր Հարաւունն , զի անդ
 էր լեւալ անապատաւորն , աշխարհէր վասն մանկանն յա-

։ Պատմեցին 'ի վանից սրբոյ հօրն մեր Թեոդոսի միաբանակեացն' ե-
 թէ յառաջ քան զաւուրս զայս եղև աստ ոմն անուն նորա Թեմու-
 սա զամենայն աւուրս իւր 'ի պահս ընէր 'ի Ղուտեղա : Արդ յեր-
 բեմն ժամու յոբում էր ծերն յանապատն և կայր յաղթմ , ահա տա-
 ճիկք դային 'ի կողմանմն յայնոսիկ , և տեսին զծերն 'ի տարածման .
 և ոմն 'ի նոցանէ չարագոյնն գիտեաց 'ի վերայ ծերոյն սրբոյ մեր
 կացոցեալ զսուրն սրէլծպիւք դայր սպանանել զներն : Իսկ ծերն
 իբրև հոռի զսարակինոն որամերկ արաւանդ' հայեցաւ յերկինս և
 ասէ . տէր Յիսուս Քրիստոս , եթէ հրամայեցեր այսպէս կատա-
 ընէ քնն , եղիցին կամք քո : Եւ առժամայն երկիր պատառեալ և
 կուլ զտաճիկն : Իսկ ընկերակցացն նորա տեսեալ զի անյայտ եղև
 գնալովն' գիմցին 'ի վերայ տեսանել զիւրն , և տեսին զնա ընկողմաւ
 'ի խորս երկրի , և գիտեն' գնայր 'ի խորատաղի անդ . և 'ի գողման
 եղեալ զարհուրեցան յոյժ' գիտացեալ թէ վասն ծերոյն սրբոյ պա-
 տուհասեցաւ : Եւ ծայնէին որոյ ծերոյն . արժեան վասն մեր և
 մի պատուհասեր և զմեզ : Եւ այնպէս մեծաւ երկնագիւ զնային , և
 ծերն փրկեցաւ 'ի որոյ սարակինոսին և եկն 'ի վանս իւր և պատմեաց ,
 և ամենքեան փառաւոր առնէին զեծ' այն որ պահէ զբերդուն իւր
 յամենայն մեքենայից յերեւելաց և յաներևութից Թէոփոյ :

մենայնի և ասէր՝ եթէ ես արարի զսպանութիւն մանկանն, և իբրեւ զսպանող ունիմ՝ դատապարտիլ 'ի դատաստանն: Եւ եր մերձ առիւծ, և Պաւղոս հանապազ երթայր 'ի բնակութիւն առիւծոն. սպանայր զայրացուցանել զնա 'ի վերայ իւր, զի յարիցէ և կերիցէ զնա: Հորժամ եւ տես եթէ ոչ լինի, ասէ առ ինքն. ննջեցից յանցս առիւծուս, և յորժամ զնայ 'ի դետն ըմպել ջուր՝ գտեալ կերիցէ զիս: Հորժամ անկաւ, յետ սակաւ ժամու եկեալ առիւծն ամենայն լուռ թք ըստ նմանութե մարդոյ վաղեաց 'ի վերայ ծերոյն և ոչ մերձեցաւ 'ի նա ամենին: Հայնժամ ծերն իմացաւ եթէ նծ չնորհեաց թողութի մեղաց իմոց. և եկն դարձեալ 'ի վանս մեր, պատմեաց զամենայն յօգուտ և 'ի հաստատութիւն:

ՀԱՆԵՔՍԱՆԴՐՈՍ գնացաք ընդ արբայ (Վէոդորու, որ 'ի Փարսն 'ի սուրբն Սոփի: Եւ պատմեաց մեզ ծերն և ասէ. հրաման առի 'ի սուրբ հօրէն մերմէ (Վէոդոսէ յանապատաւորէն 'ի սուրբ քաղաքն Վրիստոսի նոյ մերոյ գնալ, և զտի անդ ծեր մի՝ անուն նորա Վրիստափոր, հառվմայեցի ազգաւ: Ի՞՞ծինմն ծուր և ասեմ. աբա սէր, հայր, և սաս զմանկութե գործս քո: Եւ մեծ միութարութիւն էառ ծերն, պատմեաց ինձ և ասէ. լուր, որդեակ, ես յորժամ առի քաղում ջերմութի կրօնաւորութե՝ զաւուրս արգելական լինէի 'ի կանոնն, և 'ի գիշերի երթայի յայր սրբոյն (Վէոդոսի. գային անդ և այլ հարք և կատարէին զգիշերային աղօթման. և որք գային յօյսմ այրի, ըստ համարոյ գնէին նոյ հարիւր ծուր: Եւնէր այրն աստիճան ութ և տասն, յիջանէն անդր մնային եղբարքն, մինչև աղդէր փայտն օրհնութեան ժամահարին, և ապա գայաք 'ի հասարակացն: Եւ եր այս գործ մեր բազում ժուժկալութիւն և մտադիւրութիւն իջանել յաղօթս յայն: Հաւուր միում եղև ինձ զարմացման տեսիլ, իբր թէ ամենայն յատակք այրին կանթեղօք եր լցեալ, և մի մի 'ի նոցանէ վառէին, այլ և եկն որք ոչ վառէին: Եւ տեսի երկուս արս քղա միդս զգեցեալս և պաճուռեալս, որք պատրաստէին ըզկանթեղն: Հայնժամ ասեմ՝ ցնտաւ. ընդէր եղիք ըզֆանթեղս սոս, քանզի ոչ է բաւական այլո տանել զդ քանն յաղթել: Եւ նոքա ասեն. կանթեղքս պարզիկ հարցն են: Դարձեալ ես ասեմ. և ընդէր ոմանք վա.

ռէին և ոմանք ոչ: Եւ նորա ասէն. եթէ կամեցին և այլքն՝ վառեսցին: Հայնժամ ասեմ. վասն սիրոյ՝ ասացէք, կանթեզն իմ՝ վառեալ է թէ ոչ: Եւ նորա ասէն. աղօթեա և մեք վառեմք զնոյն: Իսեմ. և գեռ և աղօթեմ, մինչև ցայժմ զինչ գործէի: Եւ ՚ի վերայ այսմ բանից եկեալ առ իս ոչ զօք տեսի: Հայնժամ ասացի ցանձն իմ. Վրիստափոր, եթէ կամիս կեալ, աշխատանա առաւել պիտոյ է: Եւ ՚ի վաղին որոշեցայ ՚ի վանիցն՝ գնացեալ ՚ի ընտն Սինեայ, ոչ ինչ բարձեալ՝ բաց միայն զոր զգեցեալն էի: Եւ յետ առնելոյն անդ ամս յիսուն ՚ի հսկմունս, եկն առ իս ձայն և ասէ. Վրիստափոր, գնա ՚ի միաբանութեն քում որով բարութե Զանունիս, զի անդ կատարեսցիս բնդ հարսն քո: Եւ ասաց եկի այս: Եւ յորժամ ասաց զիս զամենայն, յետ սա կաւ միոյ հանգեաւ առ տէր:

Եւ ոմն նստեալ ՚ի փարախ եղեգնացին՝ որ է ՚ի սուրբ գեռն (Յորդանանու, անուն նորա Սիւրափա, և էր մեծ ծերայ: Ինչա եղբայր ոմն եկն յաշխարհէն հարացոյ՝ անուն նորա լիւթիանոս, կամէր հարցանել զծերն վասն մտածութե պոռնկութե. և սկսաւ ծերն մուծանել զնա յիմաստութիւն պարկեշտ բանիւք: Եւ եղբայրն օգտեալ ՚ի նմանէ մեծապէս, ասէր ցնա այսպէս. տէր արքայ, ես յաշխարհն իմ հաղորդէի ընդ նեստորիանոսն, և վասն այսր պատճառիս եկի բնակել ընդ քեզ: Եւ յորժամ լուաւ ծերն վասն նեստորականացն, տրտմեցաւ վասն կորստեան եղբորն: Իմաստնացուցանէր զնա և աղաչէր, զի ՚ի բաց կացցէ յայսպիսի վնասակար հերձուածոյս և եկեսցէ ՚ի կաթողիկէ և յառաքելական եկեղեցի: Իսէ ցնա և զայս՝ թէ ոչ կայ այլ փրկութի, բայց միայն ուզիլ իմաստութի և հաւատալ ճշմարտութի՝ թէ անձանն է սուրբ կոյսն Սարգիս: Եւ եղբայրն ասէ ցծերն. թէ այդպէս, տէր արքայ, որք ՚ի հերձուածն էին, ասէին եթէ ընդ մեզ ոչ հաղորդիս, ոչ կեցցես. ես թէ զինչ առնէի ողորմելիս, ոչ գիտէի. աղաչեսցաւք զտէր, զի գործ մի կատարեսցէ ինձ՝ թէ մք է ճշմարիտ հաւատն: Եւ ծերն ուրախութի ընկալաւ քղբանա եղբորն և ասէ ցնա. նիստ ՚ի յայր քո, և յառաջ առ ան յայանել մեզ ճշմարտութին: Եւ աղաչեաց ծերս եղբայրն՝ զի եկեսցէ ՚ի յայրն իւր: Եւ գնաց յեղբ

մեռած ծովուն, ազաւեր վասն եղբօրն զմեծ : Եւ յաւուր երկշաբաթու յիններորդ ժամու տեսանէ եղբայրն զամեն կանգնեալ երկիւղալի կերպարանօք՝ որ ասէր ցնա . եկ և տես զՀիմարսուծի : Եւ առ զինքն և եւեր՝ ի տեղի մի խաւար, և գարշելի հուր՝ և ի նմա զՍեւատոր և զԵտիքէս և զԵդողինար և զայլս ունանս : Իսկ ցնա որ երևեցաւն . այս տեղի պատրաստեալ է հերետիկոսաց և որոց հետեւին բանից նոցա : Եւ թէ հաճիւ ընդ տեղիդ ընդ այդ, մնա ի հաւատդ յայդ . և եթէ ոչ կամիս առնուլ զքեզ գորա, գնա ի սուրբ կաթողիկէ և առաքելական եկեղեցի, զորմէ ծերն վարդապետէ . զի թէ զամենայն վարս ստանայ մարդ և ոչ ուղիղ դաւանէ, յայսմ տեղօք կացցէ : Եւ ի վերայ բանիցս այսօցիկ եկն առ ինքն եղբայրն . և յորժամ եկն ծերն, պատմեաց նմա զամենայն զոր ետես, և եկն հաղորդիլ ի սուրբ կաթողիկէ եկեղեցի, և մնաց ընդ ծերոյն յեղեգնոցն ամս չորս, և ննջեաց խաղաղութեամբ :

Եւ ընտան մշտնաւ ի քաղաքէն կիլիկեցւոց երկու տունակեացք էին հեռի ի միմեանց վեց ասպարիտաւ . և ի նոցանէ մին հաղորդէր ի սուրբ կաթողիկէ առաքելական եկեղեցի, և միւս այլն՝ որ աւելի ամս ունէր ի սինն, որ էր մերձ ի շէնն՝ որ կօչի Եսաիգորա, Եւ երբանասի հերձուածոյն էր : Եւ յաճախէր հերետիկոսն զատապարտել զուղղափառսն՝ կամելով զամենեսեան ի հերձուածն իւր քարշել, և զբազումսն ի բանս իւր ձգէր, զատապարտէր և զուղղափառ տունակեացն : Եւ նա յայ առջեալ առաքեաց նմա մասն ի հաղորդութենէ իւրմէ . իսկ նա շնորհակալութեամբ ընկալաւ, և առժամայն առաքեաց նմա նոյնպէս յիւրմէ հաղորդութենէն : Եւ ի նա ընկալեալ զսեւերիմոսացն մասմն՝ եղ ամանով Զուր յեռեալ առաջի իւր, և ընկեցեալ անդ զմասմն՝ առժամայն լուծաւ ի ջերմութէն . առեալ և զուղղափառ եկեղեցւոց հաղորդն՝ ընկէց անդ, և որ եղայրն՝ ցրտացաւ, և սուրբ հացն մնաց անարատ և անթաց . և ամենեւեան որք տեսին, գառա մատուցին Վշտի այ մերոյ :

Եւ զԳԻՍԿՈՂԱՍՏ՝ ոմն ի հաղորդելն զժողովուրդն տեսաւ .

Ի Գառմէր մեզ ծերն զեպիսկոպոսէ ումբ, զի և յայսմանէ առնումք յոյս բարի և աշխատիք ի քրիստոս անձանց մերոց : Արդ առաջին եւ աքեօկոպոսն վասն երկուց կանանց զատուաւանայ եթէ զազիւր ուր :

նէր զմանս սև երեսօք յետ հաղորդելոյն և զմանս հրով պարեցեալ և զկէսս արինառուշտ աչօք, և զկանայս երկու յորոց վերայ կային բամբասանք՝ տեսանէր զնսս սպիտակ զգեցեալ, և զպսս վառեալ լուսով. և զարմացեալ հարցանէր ցհրեշտակ տեսուն որ կայր առ նմա:

Ժուլք կենցաղին, և զի հաւատացեալք են և պատուասեցէր, ալ ալ տեղիս գործեն: Իսկ եպիսկոպոսն կառկածեաց վասն ալ ըստեղ ի քաղաքի իւրում առնել զայս գործ. և սկսաւ շերմապէս ազալել զնո՝ անտի իմանալ զստոյցն բան, որոյ արժանի եղ: Բանդի զինի կառարմանս ստակալի խորհրդոյն զամենեւեռն որք զայն ի հաղորդութիւն տեսանէր զհոգի նոցա պատկերաւ մարմնայն թէ ոչ իյէ յաղթեալ ի մեղաց և ոչ արդար. զի որք մեղաւորքն էին, զոմանց տեսնէր զերեսս սև լեալ յոյժ յետ հաղորդութեն, զոմանց երեսս կիզեալի. բն ի հոյ. զոմանց աչս արինառուշտ և կարմիր. իսկ զլոյս տեսնէր պայծառ երեսօք և սպիտակ հանգեթիւ. ոմանք իբրև առնալն զմասն քար՝ կիզէին առժամայն, և ոմանք իբրև զլոյս փառաստակէին պայծառ մինչ մտէր ի բերան նոցա մարմն քար: Եւ էին որք թ. նէին զայս կրօնաւորք բազումք և գագնիք: Եփին և այն երես իս. նայք հաղորդի, և ետես զնոսս պայծառ երեսօք և սպիտակ հանգեթիւ լեալ, և մինչ հաղորդեցանն՝ բնաւ փայլատակեալ եղին. նայք պէս և այլ կանայք բազումք՝ ոմանց սև լեալ գէմք, ոմանց կիզեալ. ոմանց աչք արինառուշտ, ոմանք լուսաւորք և զգեստք պայծառք թ. նէին: Ընդ որ զարմացեալ եպիսկոպոսն և սկսաւ ազալել զնո յայտնել նմա թէ զինչ իցեն տեսակքն այնոցիկ, որ այլ և այլք լինէին զին հաղորդութեն: Եւ ահա եկեալ առ նա հրեշտակ տեսուն և հրամայէր հարցանել զգործ իւրաքանձիւրոցն: Իսկ եպիսկոպոսն նմա զերկոյ մասնեւոյց կանանցն հարցեալ եղև թմն ստոյգ էր մեղքն զոր տալոս զնոցանէ: Ասէ ցնա հրեշտակն. ամենայն զոր լուար զնոցանէ՝ սոյդ էր յառաջինն: Ասէ եպիսկոպոսն ցհրեշտակն. և ընդէր ի հաղորդելն երևին երեսք նոցա պայծառ, և էր հանգեթիւ սպիտակ և փալքին յոյժ: Ասէ ցնա հրեշտակն. վասն այնորիկ զի ի մասն եկեալ ծանեան զպք գործս իւրեանց և մեկնեալ յամենայն պղծութեանց՝ շերտ ալ տասուօք և բազում հառաչանօք, բեկեալ սրտիւք և ողորմութիւն ազալ. խարեցին և խոստովանեալ սրբեցան և հաշտեցան ընդ ձայն, և ուխտեցին նմա ոչ եւ մեղանշնել թէ առաջին յանցանացն առցն թողութիւն վասն այնորիկ դարն ողորմութիւն լայն և կան յայնմհեալ բազում երկիրիւն և պարկեշտութիւն և արութիւն: Չարմացաւ ի վերայ այնորիկ եպիսկոպոսն և ասէ ցհրեշտակն. ոչ զքոփոփիւ նոցա զարմանամ ի մարցն, այլ զբանջանամ ընդ անթիւ ողորմութիւն և մարդասիրութիւն ձայն. զի ոչ միայն ոչ ասնջեաց զնոսս, ալ և այլաքն պարգեւաց արժանիս արար զնոսս: Ասէ ցնա հրեշտակն. յիրաւի զարմանաւ զայդ, զի մարդ ես գու, այլ տէրն մեր բնութիւն բարերար և մարդասէր է. և որք գագաթին ի մեղաց և ազալխաբութիւն անկանին առ նա, ոչ թէ միայն ոչ ասնջէ, ալ և բազում ողորմութեան և պատուաւոյ արժանի առնէ. զի այնպէս սիրեաց նո զաշխարհ՝ մինչև զորգին իւր փառին եւ վասն նորա ի մահ: Արդ որ վասն թշնամացն զմահ կրեալ, ոչ առաւել ողորմացի նոցա որք ընտանացան նմա, և որք ազալխաբեցին զմեզ՝ փրկէ զնոսս ի պատժոց և արժանացուցէ զնոսս փնայն ար-

լ չառակ ցնա . տեաքն և պրեցեպտքն և արիւնաուշաքն՝
զանազան մեղքք վիրաւորեալքն են , որք ոչ յստակ խա-
տախանեցան զմեզս . և կանաչքն բամբասեալք անմեղա-
ցան արաշխարութեամբ և մեկնեցան բնաւին 'ի սխա-
լանաց մաքուր խոտաովանութեամբ և վարուք :

ԸՄԱՑ՝ Հայրն Սալմեա . եթէ պահեսցուք զպատուի-
րանս Հարցն մերոց , բարբարոսք աստ ոչ գան , յերաշ-
խի առնում . իսկ եթէ ոչ , աւերելոց է . որպէս՝ եղևն :

ՀԱՅՐԻՆ՝ Պարմէաս տեսանէր մեռեալ մի զի տանէին
'ի Թաղել , և երկու հրեշտակք ընդ նմա . և խնդրեաց

գարոցն . զի ոչ ինչ 'ի մարդկային մեղաց կարող է յաղթել մարգարի-
րութեն նայ , թէ ապաշխարութիւն որ ջանացէ ջնջել զնազ գործեալ
մեզան . զի գիտէ տէր զսկարութիւն ազգի ձերում և զբռնութիւն գիւաց
և զփորձութիւն սխալից մերոց . և մինչ անկանի որ 'ի մեզս՝ գլխայ նա և
մնաց ապաշխարութիւն նորա : իսկ մինչ գառնան և տնկանին առ նա՝
որպէս զսկարաց թողու և լուծանէ զպատիւս տանջանաց և շնորհէ բա-
ղութմ բարին : Ըսէ եպիսկոպոսն ցհրեշտակն . ուստի ապաշխմ և
զգիւնաց զայնոցիկ զբաժանմունս՝ թէ 'ի վերայ որոյ մեղանաց երեք
խորացնելին , զի ծանեաց զնոսա և յամենայն հոգոց ազատեցալք :
Եւ հրեշտակն ասէ . որք պայծառ երեսք և զգեսաւաքն են՝ նոքա են
որ սուրբ և ամբիւն և արգարութիւն կենն , և են հեղ և խոնարհ և ողոր-
մածք . իսկ որք սեքն գիւնք տեսանին՝ նոքա են որ յեթն ազգս պղը-
ծութեց 'ի մի 'ի նոցանէ անկեալ կան , շուրթեց կամ պոռնկութեց և
աղքոցն . իսկ արեւնաւորքք և կարմրա՝ նոքա են որք յանկրաւութեն
և յազահութե , 'ի վաշտս և 'ի կաշառս են և յարեւհեղութե . իսկ եկե-
ղեալքն գիւնք նոքա են , որք ասեմ 'ի մեմ՝ ոչ գոյ ձեռ և ամբաստովա-
նազք են : Եւ ասէ հրեշտակն յեպիսկոպոսն . օղնեացես գառ նոցա , զի
կարող ես թէ կամեցես . զի վասն այսորիկ արժանապարհասանել
խնդրոյս քո , և տեսեր աչք քո և ուսար զհերոզս յանուշեղոցն , որ
պեռ զի գառ խրատեք և արեւագրութիւն 'ի լուսագոյնս փոխեացես զնոսա ,
որպէս զի ապաշխարութիւն ընծայս մատուցես զնոսա այնոքի որ մե-
ռաս վասն նոցա ՅՄ ՔՄ . և որչափ ունիս տէր և փոքր և զորութիւն և
խզ առ ՔՄ , կատարեալ գործ և ջանս զայն արասցես նմա՝ որ զյան-
ցութեա առ նոն գարծուցանել փութապէս : Եւ հաւատացոյ զնոսա՝
յորպէս մեղաց և յաղթեալն են՝ մի յուսահատել և մի հեղեղալ առ փր-
կութիւն տնկին , աչ ապաշխարել , և լինելի այս չահ ձեզ երկրպունց .
նոքա թէ ապաշխարեացեն , աւցեն զթողութիւն մեղաց և հասցեն կե-
նացն յախանից . իսկ քեզ վարձս մեծամեծս գանձեցին յաւաք
տեսան , և նման երեսեայն տեսան քո՝ որ ել յերկնից յերկիր և ընդ
մարգարէն ցրէցաւ վասն գարծուցանելոյ զմեզուորս : Զայստիկ իբրեւ
տաղտ հրեշտակն , անյայտ եղև . իսկ եպիսկոպոսն արար զամենայն բոս
քանի հրեշտակն :

։ Ատէր Հայրն Մովսէս ցոյկտացիս . եթէ պահեսցուք զպատուի-
րանս Հարցն մերս , երաշխաւոր եմ ձեզ առ նոն , զի բարբարոսք ոչ
գան ասա . իսկ եթէ ոչ պահեսցուք , աւերելոց է անպիս այս :

։ Ամենքն վասն հոգն զախումառնի՝ եթէ գիպուա նմա երեւնին 'ի Խա-
նապարհի մեռեալ մի զոր բերելին , և տեսանէր երկու հրեշտակս . զի

'ի տեսանէն զհրեշտակին առ ինքն, և եկին. լաւ տէ. զինչ երթայք զհետ մեռելոցն: լաւ նոքա ասին. ես հրեշտակ ուրբաթու եմ և սա չորեքշաբաթու, և զի պատուեաց այրս այս զուրբաթ և չորեքշաբաթ և ոչ ելլոյ՞ ընաւ, մեք պատուեմք զոս, զմարմինն տալով գերեզմանի, և զհոգին հանելով առ անձ ի ուրբաթովն և աներկիւզ 'ի պատերազմէ գիւաց:

ՄԱՍՑ՝ հայրն Պաւղոս պարզամիտն՝ եթէ աշակերտն իմ՝ անկաւ 'ի մեղս և 'ի նմին մեռաւ, և աղայեցի զտեր ցուցանել ինձ զնա. և ահա տեսի զնա յանդիպ խաւորի և անշարժ որպէս զքար, և յիշեցի զբանն տեսան որ ասաց՝ թէ կապեցէք զգորա ձեռս և զոտս: լաւ զարթեայ և ետու զծերութիւն իմ՝ պահոց և արտառուաց և կալայ միջնորդ զսուրբ անձամբն: լաւ երեւեալ ինձ կուսին սրբոյ՝ ասաց. մի տրամիր, ես առաքելոցից զնա ա.

գտին զմեք գազազաց նորա. և 'ի միտս եկեալ ծերն՝ ազգէր զան հրեշտակացն զան յայնն զնոսանաւ: Եւ եկին առ ծերն հրեշտակն Սեփ ցնտա ծերն. զմարդ գուց հրեշտակք գալով հետեակ էք ան. շուռչ մեռելոց գիշոյ: Պատասխանի ետան նմա հրեշտակքն. միս 'ի մեծը հրեշտակ չորեքշաբաթի ե և միան ուրբաթու, և զի այրս այս ոչ պահտեսաւ եղև մեծն 'ի մահ պահել պատուով զնոսա, զան այսրիկ և մեք հետեակցոք մարմնոյ նորա, և պատուով ասանկն զմարմնն 'ի հոգ և զհոգին հանելով առաջի մոյ:

Պատմիր մեզ զայս Պաւղոս պարզամիտն՝ եթէ եր աշակերտ իմ, և անկաւ 'ի բազմազան մեղս՝ ոչ գիտելով իմ, և եղև մեռանել նմա: Եւ ես ազալէի զտեր ցուցանել զնա ինձ՝ եթէ մարդս և կամ մարկէն հոգի նորա: Եւ կացի աւուրս բազումս յաղթոս յայս: Եւ ապա 'ի զոր մտցնան եղեալ իմ, տեսի զաշակերտն իմ բարձեալ յերկոց անոց մեռեալ, և եր քար լեալ ամենեկն յոտից մինչև ցոլուսին և ոչ կարիւր չարժեղ ընաւ կամ խաւել. զոր և տեսեալ արամեցայ յոյժ, և ողորմեցի եղև: և յիշեցի զբանն տեսան զասացալն յայն՝ որ ոչ եր զգեցեալ զդեռն հարսանեաց, եթէ կապեցէք զգորա ձեռս և զոտս և հանէք 'ի խաւարն արաղքն: Գանդի կապելն զանգործ լինել գուշակեր. և սա այսպէս եր կապեալ և քարացեալ ամենայն զոյս արանդ, զորս ոչ աշխատեցոյց քարծեղ զիմա աստուծոյ 'ի կեանս յայս: Եւ իբրեւ զարթեայ 'ի տեղննն, սխալ տիրել և հոգալ և առնել ողորմութիւն և մատուցանել պատարագ վասն նորա, և աղբ. չէի զիցա անձամբն հայցել 'ի տեսանէն թերեւ ողորմալոր նմա. և սկսայ աշուղ և խեղճել զիս պահոց և աղմթիւք, արնուկք և գետ նախշառութի, և այս 'ի խորին ծերութիւն իմ՝ վասն նորա: Իսկ զմեք աւարցի երեւցաւ ինձ կոյս անձամբն և անձ. ընդէր այդպէս տիրեալ զնա, ծեր գու: Եւ ես ասեմ. վասն եղբար ինչոյ, տիրուհի, զոր տեղ միմայեալ 'ի միշտ: Եւ ասե յիս. ոչ գու խեղճեցիք տեսանել զնա և տեսեր: Եւ ես ասեմ. այս, տիրուհի, ես խեղճեցի, այլ զմեզ չաւարցայ. զի չարաշար կեալ տեսի զնա, և վասն այնորիկ կարծիք և ոչ.

առջի քո: Եւ եկն առ իս լի խնդութիւն, և շնորհակալեաց ինձ՝ եթէ վասն քո, հայր, ազատեաց զիս սուրբ անձամբն: Եւ ասէ ցիս սուրբ տիրուհին. ահա տեսեր, որախ լեր, և յիշեալ զնա միշտ պատարագաւ և աղօթիւք և ողորմութիւն, զի յոյժ օգտակարք են ամենայն նշնեցելոց:

Եւ ըսծ ծերն՝ եթէ յորժամ ասէ սարկաւազն՝ ողջոյն սուրբ միմեանց, տեսանեմ զհոգին սուրբ ի յթիւնս եղբարցն:

ՀԱՅՐԷ՝ Եւ հասնելէս կոնցեալ տեսող՝ յափշտակեալ հոգեւոյ յԱշուսաղէմ, ուր ժողով մեծ էր յարութեն, և ասէին զտէր ողորմեայն. և ՎՊԷ կայր ի գերեզմանն և դարձուցեալ զերեսն ի նոցանէ. և կոյսն սուրբ աս-

րամ: Եւ նա ասէ. զնա գու և վասն խոնարհութեան քո ցուցից զնա քեզ, զի մի արամեայիս: Եւ յեզուցն յանուրն տեսի զեղբարցն զոյն զի հայր առ իս որախութիւն, և զի ինքն զնայր և խոսէր, և ասէ ցիս. ողորմեայն քո, հայր, և ազգէջ օգնեցին ինձ, և զթացաւ. յիս կոյսն սուրբ, զի յոյժ տիրէ զքեզ. և ազալեաց զտէրն ՔԷ, և նա արձակեաց զնա ի կապանաց իմոց, զի կապանոց մեզաց իմոց կապեալ կայի ի խաւարն արտաքին: Զայս իբրե լուայ, որախ եղի յոյժ: Եւ գարձեալ յայնմեցաւ ինձ կոյսն և ասէ ցիս. արգ հաւատապէր, ծեր: Եւ ես ասեմ. այս, որաւհի տիրուհի, և ցնծացաւ հոգի իմ յոյժ, զի տեսի զնա յանգործութիւն: Եւ նա ասէ. զնա և յայնմեցեալ յիշեացես միշտ զեղբարցն զոյն յազգիս քո, և ողորմութիւն տանել և պատարագ մատուցանել սորա մի գաղարեր, զի սոցա յոյժ օգտակար են ամենայն փոխադրելոց անձանց:

Ի վանաց սրբոյն Սարայի հեռագոյն իբրե մղմն հնգեառան բնակէր ծեր ան, և աշակերտ իւր էր այլ որանչեղի և մեծ՝ որ կոչէր Յոհաննէս՝ և նստէր միայնակեաց: Իսկ աշակերտն ծերոյն տեսանէր հաճախապէս զքրոջն և զքրոջն զոր անէին պարտիք ի քաղաքն Նրուստաղէմ և զանցա ջրխտանէիցն. սկսաւ հարցանել ցհայր իւր վասն գործոց որ գալոյ էր, և ասէր ցնա. և արգ ես գիտեմ, հայր, զի ոչ ինչ ծանկէ ի քեզ տէր ի գործոցն որ գալոյն են ի վերայ մեր. ազալեմ, առա ինձ ըսէ առցմն պարտիք զքաղաքս զայս Նրուստաղէմ: Եւ ցնա ծերն. Եւ ասեմ գիտեմ, որգետի, զհանգրձեալն, զի այլ մի զաւարեմ ես: Իսկ եղբարցն ոչ գաղարեր յազալելոյ առեւ զայն նմա: Յայնժամ արտասուեաց ծերն և ասէ. գու որգետի, կարախ և կա միս իմանալ զնշնելոցն գործ, ահա ես պատմեցի քեզ զոր տէր յայտնեալ ինձ: Յառաջագոյն քան զինչք աւուրս պարագայոց ես վասն այդոցն հոգաւ ի անտի զիս յափշտակեալ և կայի ի սուրբ տեղին զաղբալոյն, և ամենայն ժողովն և սպասաւորք եկեղեցւոյն գալին ինքեղեքեան. և նայեցեալ տեսի զտէրն մեր ՅՈՒՔԷ ի վերայ խաչին քեզ տեսաւ, և կոյս անձամբն կայր առաջի նորա և ազալէր զնա վասն ժողովոյն այնորիկ: Իսկ փրկիչն դարձոյ զերեսս իւր յեսա և ասէ. ոչ լսեմ աղաչանաց ժողովեանս այնորիկ և ոչ աղաչանաց քոց, զի արեւելցն զանգան և զառնար և զչերեզման իմ: Եւ գնացաւ արտա-

առաձայնին աղաչէր զնա, և լուա՝ թէ բնաւ ոչ ողորմիմ՝ դոցա, զի պզծեցին զանուն իմ: Եւ չօգաւ ՚ի խաչ դիւան, և այն ևս զի էր աղբով. և ասէին՝ թէ անարժանի սպասաւորք սեղանոցն արարին զայն, և ոչ սրբինա եթէ ոչ հրով:

Եւստ՝ հայրն Սքիրիան՝ եթէ առաջին կրօնաւորք գործէին առաւել քան զկար մարդոյ, և մեք ըստ կարի. և յետոյ զան այլք՝ որ զկէս մեր գործեն, և ապա այլք զան՝ որ բնաւ ոչ ինչ առնեն. որ թէ լինի որ անդ առաքինի, յառաջէ քան զմեզ և քան զհարսն մեր:

Հօրն՝ Սքիրիոսի երէր նաւապետ մի ոսկի: Եւ ասէ ցնա. արինիստ յերկարն և զնա ընդ ճանապարհն Պետրոսի, և գտանես մանուկ մի լուրջ զգեցեալ. հարց զնա և տուր ցնա զօսկիդ: Եւ չօգաւ և եգիտ, և ասանա

ուսոց ամենեկեան ՚ի տաճար Կոստանդնուս: և անդ գտէր ժողովարդն աղբովք կրկնէխան: Եւ մտաւ ՚ի տաճարն, և եւ զնոցի ՚ի տեղին ուր դաւալ էր զխաչ կենսաբեր, և տեսնէի և ահա օրդ՝ ազգոյ ժահահատ ժողովէր և ծովանայր ՚ի տաճարն. և կին անդ ծեր քահանայք երկուք գեղեցկազարդք, և եւ ասեմ՝ ցնաս. ոչ երկեք դուք յոյժ, տեսնեք զի և ոչ աղթեչ կարեք ՚ի չարահառաթեղ արմայ յայտիկ որ մեկ ասա՝ իսկ նոցա ասեն. այս անօրինութիւնք և մեղք են քահանայոցն որ կան ասա, և այս օրդ՝ են աղբեք նոցա: Եւ եւ ասեմ. և ոչ կարեք սրբել զայս, զի աղթեցուց ասա: Եւ նոքա ասեն ցնա. հաւատա, հայր, ոչ իւրք սրբեացի տեղս այս, բայց միայն հրով: Զայսոսիկ պատմեաց ծերն արաւուսոք և ապա ասէ. և վասն իմ՝ ել հրաման, որդեակ, զի արով հառցի գլուխ իմ. և աղաչեմ յոյժ զտեր, և ոչ լուաւ ինձ զայս. և դիտե զայս տեր, զի ոչ հեղե եւ արինն ՚ի վերայ երկրի: Եւ մինչքեւ խօսէր զայս ծերն, առժամեց հասին ՚ի վերայ բարբարոսք, և աշակերտն փախեալ թաղեաւ. իսկ զծերն կաշեալ հասին զգլուխ նորա, և սպանեալ զծերն բարբարոսքն գնացին: Եւ եկեալ աշակերտն սգաց զծերն, և տաքեալ եղ ՚ի գեղեզմանս հարցն:

Ատէր հայրն Սքիրիան՝ եթէ առաջին հարցն որ նոյն քան զմեզ կէն, ՚ի վեր քան զկար մարդոյ գործեցին զառաքինութիւն. իսկ որդ ալժամ եմք՝ գործեմք ըստ կարի մարդոյ զձգուսն. իսկ աղբք որ զմեկ մեր դաւալ են՝ զկէս մերոյ ձգանց ոչ կարեն կատարել. իսկ որդ զմեկ նոցա դայցեն՝ բնաւ ոչ անին գործս բարին գործել: այլ լինի օր. նախ շարեաց. իսկ յայնժամ թէ դացի որ ուրեք ձգնուց և առաքինի, նա յառաջէ քան զմեզ և քան զառաքինն հարսն մեր:

Ատէր վասն հօրն Ղուկինոսի՝ եթէ նաւապետ ամբ երբոր նոյն ոսկի ՚ի վարձէ նուր իւրոյ. իսկ նա ոչ էաւ, այլ ասէ ցնա. այս ոչ պիտոյ է ինձ ասա, այլ արասցես սէր և ել յերկար քո և փութալ. թացեալ և զնա ընդ ճանապարհն արքայն Պետրոսի, և գացես անդ մա. նուկ զգեցեալ պատմուսն լուրջ և հարցանիցես զգործս նորա, և աուր ՚ի նա զտակն քո և ունիցիս վարձս թաղամ: Եւ ել նաւապետն յերկար իւր և ընթացեալ փութանակի եգիտ անդ զմեմքեմ ՚ի օր.

չուն առեալ երթայր կախուիլ վասն պարտուց հօրն, և ետ ցնա զօսկին, և գարձաւ 'ի քաղաքն:

ՀԱՅՐԸ '||'ակար ասեք վասն աւերման '||կիւթոյ' եւ թէ յորժամ տեսանէք խուցս չինեալ մերձ 'ի շաքա' մերձ է աւեր նորա, և երբ տեսանիցէք աժո մանկունս՝ փախերուք աստի:

ՎՈՅՆ '||'ակար տեսանէր զսասանայ յողով դղումս բարձեալ՝ երթայր 'ի ներքսագոյն տնապատն, և ասէ. յո՞ գնաս: Եւ ասէ. գինի տանիմ եղբարքն, բայց չնկ լսողք թէ և գնամ: Եւ 'ի գարձն ասաց դարձեալ ըսեաց որ: Եւ նա ասէ. այո, (Թէոպեմոոս ոմն լուաւ: Եւ չու գաւ անդ ||'ակար, և ելին ընդ առաջ նորա ոստովք ար մաւենեաց, և իւրաքանչիւր որ աղաչէր առ ինքն տանել:

զն յոր ասաց ծերն, և ասէ ցնա. ո՞ր գնաս, որգեակ, և զի՞նք քեզ. զի հայրն Ղուկինոս առաքեաց զիս քննել զքեզ: Ասէ մանուկն. և ն ինչս բազումս կորուսի, և արդ նեղեալ 'ի պարտականաց գնամ խեղ զեւ զիս և զերժանել 'ի շարեաց նոցա, զի ոչ ունիմ շնոր հատուցաւ ծերոյ, և ահա լաա այս խեղճման ընդ իս: Եւ հանեալ ետոյց նմա զլուսն խեղճման 'ի ժողոյ իւրոյ: Իսկ նաւապետն հանեալ ետ ցնա զուկին և դարձոյց 'ի քաղաքն զմանուկն, և ինքն գնացեալ առ հայրն Ղուկինոս պատմաց զայն: Եւ նա ասէ. հաւատա ինձ, եղբայր, թէ ոչ ժամանեալ էիր, ոչ եի անպարտ ես յարեմն նորա:

Եւ երբեմն հայրն Մակար վասն աւերման Սկիայ՝ եթէ յոր ժամ տեսանէք անեակ շինեալ մերձ 'ի շաքա' մերձ է աւեր նորա, և իբրեւ տեսանէք 'ի նա ծառա' 'ի վերայ գրտնց է. իսկ իբրեւ տեսանէք անդ մանկունս՝ ասէք զմտապա մեր և փախերուք, զի հասեալ է կաւ տարած նորա:

Եւ Հայրն Մաթարիէ բնակէր երբեմն միայն 'ի վերին անապատն, և էին 'ի ներքայ անապատին բազում եղբարք. և նայեցեալ ծերն ընդ ինքն այն ճանապարհ, և երեկո իբր թէ արիեալ էր զիւրեաւ կուպ. օտոյց, և յամենայն հիւսս նորա կախեալ էր գգումս ինչ լի և գրու մտաւ: Ասէ ցնա ծերն. ո՞ր գնաս, մեծ դու: Եւ նա ասէ. գնամ յի. շեցուցանել ինչ եղբարքն: Իսկ ծերն ասէ. և զի՞նչ են գգումքդ այ. գգիկ: Եւ նա ասէ. գինի տանիմ եղբարքն բազմահամս. և թթէ որ ոչ հանուցի ընդ փնն, տամ նմա զփումս այլ, և ստուգիւ զփնն ա. խորժեացէ և արացէ: Չայո տաացեալ գնաց: Իսկ ծերն կայր և նայէր 'ի ճանապարհի դուցէ եկեացէ ընդ այն: Եւ իբրեւ ետես զնա զի գայր, ասէ ցնա. կեցցեաւ Ասէ դին. և ո՞ր իցեն կեանք իմ: Ասէ ծերն. ընդ էր: Եւ նա ասէ. ամենեքեան վայրենացեալք են, և ոչ մի որ յամձն առնու զիսն իմ: Ասէ ցնա ծերն. և ո՞չ զոր ունիս բարեկամ այդ: Եւ նա ասէ. այո ունիմ զի որ եղբայր, և նա միշտ լսէ ինձ: Ասէ ծերն. և զի՞նչ է անուն նորա: Իսկ ցնն ասէ. Թէոպեմոոս և անուն նորա: Եւ զայն տաացեալ գնաց անտի: Եւ յարուցեալ հայրն Մակար գնաց 'ի ներքին անապատն, և ժողովեցան առ նա եղբարքն՝ արմաւենեգք և լեալ ընդ առաջ նորա, և իւրաքանչիւր որ կոմիւր ընդ ունել զնա. իսկ

Եւ նա չտաւ ի խաղ առաջեալ եղբօրն, և իմացաւ զի ծոյլ էր, և ասէ ցնա. պահեա մինչև ցերեկոյ և ապա կարգաւ աւետարանն և անաշունչ գիրս, և կեր սակաւ և ննջեա չափով և հանապաղ աղօթեալ լաւ զև նա յայնմ հետէ այդ ընտիր, մինչև դարձեալ ետես զառաւանայ, և հարցեալ, և նա ասաց. ապառաւիճեաց յինէն այրն:

Լսեց Նոյն լ' ակար յղով դեռ պատեալ զարեղայիւ մի ի կերպս կանանց, զի ծոյլ էր. և քնաց առ նա, չարափառեաց զանձնէ՝ թէ յոյլ եմ, և ի ծերութեւ ասա խաղալիկ եմ գիւաց: Լա նա ասաց. ան է ճարն: Լա

նա խնդրէր թէ սվ իցէ ի նոցանէ որ կոչի Թեոպեմոս: Եւ գտեալ զնա, և մուտ եկաց ի սենեակ նորա. իսկ եղբայրն ընկալաւ զծերն աւետարանեալ: Եւ իբրեւ պարապեցան երկօրէն, ասէ ցնա ծերն. խորհուրդք չար պատերազմն ընդ քեզ: Եւ նա ամաչէր պատմել զայն: Ատէ ցնա ծերն. ես ահա այդանի ժամանակ ունիմ ի ճշմարտեման և պատուեալ եմ ի բազմաց, և զիս զոյսչափ ծերացեալս և լքեալս գառնն յոյժ խորհուրդք պաշտօնութեւ: Պատասխանի եւ Թեոպեմոս և ասէ. հաւատա ինձ, հայր, զի և զիս նեղեն այսպիսի խորհուրդք: Իսկ ծերն պատահաւոր և զայլ բազում խորհուրդս և ասէր՝ Թէ և տաքանեղն զիս, մինչև ետեր զնա ի խոտովանութի, և ասէ ցնա ծերն. պահեացես մինչև ցերեկոյն միշտ և աղօթեացես միշտ և ճգնեացես, և ընթերցես զաւետարանն և զայլ անաշունչ գրեանս. և յորժամ դան ի մահ չար խորհուրդք, ի վեր նայեաց առ ան, և մի ի խանութ նայիր մտք, և օգնեաց քեզ տէր: Եւ իբրեւ կարգեալ յարգարեաց զամենայն կարգ և կանոն եղբայրն ծերն, գնաց անախ յանապատ իւր: Եւ իբրեւ նայէր և գիտէր, դարձեալ ետես զնոյն գի և ասէ. մեր գնառ գու: Եւ նա ասէ. գնամ յիշեցուցանել եղբարցն. և գնաց: Եւ իբրեւ գարաւ գնն, ասէ ցնա ծերն. մարդն են եղբարցն: Եւ նա ասէ. չարք լի են: Ատէ ցնա ծերն. ընդհեր: Եւ նա ասէ. գտաւորեալ կուտալի են ամենեկեան և բնաւ ոչ լսեն ինձ. և մին այն եր բարեկամ՝ և հնազանդ իմ, և այն մերժեցաւ իննն և ոչ հնազանդի ինձ: այլ մեզ չար քան զամենեկեան. և ուխտեցի ոչ կրիսել զձամապարհն զայն, բայց միայն յամեն մի անգամ: Զայս առաջեալ հնազաւ. իսկ հայրն Մակարին գարաւ ի սենեակ իւր, և գոհանայր զայն:

Եւ երբ հայրն Մակար՝ և թէ գնալի երբեմն յեկեղեցին կատարել զաղթն, և տեսի շուրջ զսենեկով եղբոր ուրեմն բազմութի գիւաց, ոմանք ի կերպս կանանց լեալ զաղերս խաւինն ընդ միմեանս, ամաչք իբրեւ զանկուան լիսիս լեալս աղանգիս և գարշաւ ասելին բանս, աչք խաղալիս և պարկին, և ալք զայլ և զայլ պղծութիս աննկն և աղօթութի: Իսկ ծերն հաւաչեաց և ասէ. վայ ինձ, զի եղբայրս այս հեղգութի կեայ, և վասն այնորիկ չար հոգիք անկարգաբար պատեալս. նին զուռն նորա: Եւ իբրեւ գարաւ յաղթն, և կն ի տուն նորա և ասէ ցնա. ի զիչաւ անմամնս և ի փորձութիս եմ, եղբայր, և հեղգութի կենցաղիմ. և յոյս ունիմ առ քեզ, զի թէ աղօթեացես գու վասն իմ առ տէր՝ Թեթեացուցէ տէր զիչաւս իմ: Իսկ եղբայրն առնաւ նորա անկեալ ասէր. Թողութի արաջես ինձ, հայր, ոչ եմ ար

ասէ յ՝ակար. ոչ Թողից զքեզ, մինչև առնուս զիս յե-
րաշխի՝ որ առնես վասն իմ՝ աղօթք յամենայն գիշեր :
Եւ յանձն էառ, և ՚ի յառնեմն ՚ի գիշերի՝ ասէր. Թը-
շուառ ողի, մի աղօթք մեզ պիտի. և առնէր երկու մինչ
՚ի կիրակէն, որ եկն յ՝ակար և տեսանէր զգեւան տըրա-
մեաւս, և մտեալ գոհանայր զաբեղայէն վասն աղօթիցն,
որպէս Թէ բարի եղև նմա : Եւ ազատէր, զի երկու ա-
ղօթս արասցէ. և առնէր երկու իւր և երկու նմա : Եւ
եկն երկրորդ անգամ ՚ի գոհալծի, և տեսանէր զգեւան
զլիւկայրեալ. և խնդրեաց երեք աղօթել, և առնէր
վեց. և եկեալ յ՝ակար տեսանէր զգեւան հեռացեալ և
կրճտէին զատանաւնս յ՝ակարայ. և պատմեաց արե-
ղային, և այնուհետև եղև ժիր :

Եւ ԵՍԻ՝ երբեմն սուրբ հօրն յ՝ակարայ ընդ անապատն
գնալ, և ետես զեկեալս ՚ի կերպարանս Ծերոյ սեաւ զգե-

ժանի առնել զայդ : Իսկ Ծերն ասէ. ոչ գնացից տառի և ոչ Թողից
զքեզ մինչև խոտաացիս ինձ առնել յամենայն գիշերի աղօթս վասն
իմ : Եւ լուեալ ազաւանաց Ծերոյն եղբայրն՝ խոտաացաւ առնել զայդ :
Իսկ Ծերն յայն սկսիս արար, զի տալէ նմա սկսանել ՚ի գիշերին աղօթս :
Եւ իբրե յարեալ ՚ի գիշերի եղբայրն և արարեալ վասն Ծերոյ աղօթս՝
զգնացաւ և ասէ. անձն իմ եղիւի, Ծերոյն աղօթես և վասն քո ընդհը
ոչ աղօթես : Եւ արար մի աղօթս վասն իւր յերկարած գեաւս : Եւ ա-
րար այսպէս շարաթ մի. և կատարէր մի աղօթս վասն Ծերոյն, և մի
վասն անձին իւրոյ : Եւ յաւուր կիրակէի գայր հայրն Մակար յեկե-
ղեցին, և ետես զգեւան զայնոսիկ հեռի ՚ի ասնէ եղբայրն զի կային տը-
խուսի և անքան : Եւ Ծանեաւ Ծերն եթէ վասն աղօթից եղբայրն տըրա-
մեցան գեղ, և քնն ուրախ եղև յոյժ : Եւ իբրե կատարեցին զաղօթսն,
գնաց գարձեալ ՚ի սենեակ եղբայրն և ասէ ցնա. աղօթիւք քո շահ եղև
ինձ, եղբայր, արդ արա սէր և յաւել մի աղօթս այլ ևս վասն իմ : Եւ
սկսաւ եղբայրն առնել երկուս աղօթս վասն Ծերոյն և ասէր. ո՞վ եղ-
իւք անձն, արա և վասն քո երկուս աղօթս : Եւ արար այսպէս, զմիւսն
այլ շարաթն ՚ի բուն կատարէր աղօթս չորս : Եւ գարձեալ գնայր Ծերն
յեկեղեցին, և ետես զգեւան առաւել արամեալս և հեռացեալս : Եւ գար-
ձեալ եմուս ՚ի սուն եղբայրն Ծերն, շնորհս խոտաովանէր և ասէր. ո՞-
ղբայրս իմ մեծ արար ընդ իս տէր աղօթիւք քո, այլ լից զսէր քո և յա-
ւել մի ևս այլ աղօթս վասն իմ : Եւ յաւել եղբայրն միւս ևս աղօթս
վասն իւր և միւս վասն Ծերոյն, և կատարէր վեց աղօթս ՚ի գիշերի զեր-
բորդն շարաթ : Եւ զինի երկրորդ շարաթուն իբրե գայր Ծերն ՚ի սե-
նեակ եղբայրն, բարեկացեալ գեղ Ծերոյն սկսան անարդել զնա, զի տըրա-
մեցան ընդ կեւլ եղբայրն : Իսկ Ծերն մտեալ ՚ի սենեակն պատմեաց
զայս եղբայրն և խրատեաց զնա յոյժ և պատուիրեաց զչորջ լինել յա-
ղօթս : Եւ եղև և զբայրն շնորհեցն նոյ և աղօթիւք Ծերոյն փոյթ և չքո-
նուար յոյժ : Եւ գեղն յորժամ տեսին ՚ի նա զշնորհսն նոյ և զգարձնս
բա, փախեան ՚ի նմանէ ամաշեցեալս :

Իբրե գայր ցինուորն Գնի Մակարի ընդ անկոխ և անհետ անա-
պատն, ահա ետես Ծեր ոմն այր՝ որ ընդգէմ ել նմա, և եր վատա-

ցեալ, և աւելի յամենայն անդամ իւր բժժանա գեղոյ բարձեալ. և աղօթեալ Սահարայ առ տէր, և զօրութեամբ անուանն այ հարցեալ թէ զինչ ես բարձեալ և հրպէս խաբէս զմարդիկ, և նա բանադատեալ ՚ի հրեշտակէն ասաց զիրան՝ թէ այս դեղք են նիւթ խաբէութեան իմոյ։ Սիկայ յամէն աման նիւթ և հեշտութիւն ցանկութեց, որովք օծանեմն զմարդիկ. զօրինապահան՝ յամենայն որ ՚ի գլուխս է, և արկանեմ ՚ի ցաւ. և զժիր աղօթողն՝ յամենայն որ կայ ՚ի յոնքս, և առնեմ քուն, և ՚ի դեղոյս որ կայ ՚ի յունկս՝ առնեմ անբողութիւն, և որ կայ յանգունս՝ առնեմ ՚ի սմանէ հասանողչս ՚ի պոռնկաց, և որ կայ ՚ի բերանս՝ առաի առնեմ

ինչ և վհատեալ յոյժ, զի անթիւ բարձեալ աւելի ՚ի մարմն և յանգամս իւր ամանս ինչ ՚ի լիս և գրողմալս, և կայր կապեալ ՚ի վերայ իւրաքանչիւր ամանոյ թեւս ինչ. և զքեցեալ էր ծերն այն այր փոխանակ հանգեթի նիւթ ինչ միտգին։ Իսկ ծերն հարեալ զգաւալան իւր յերկիր եկաց յաղթոյ յերկարս և նայէր ՚ի նա և զիտէր զտեսն նորա։ Իսկ նա գողաց և սոսկաց իբր թէ երկեալ ՚ի նմանէ։ Առ նա ցհայրն Մահարի. զեծ խնդրեմ, և փախեմ ՚ի մոլորութենէ. այլ գուժէս, ծերունի, ասացես ինձ, զի օտար տեսնեմ զչեմս քո ՚ի բնութենէ մարդկան, ասա ինձ մի իցես գու և զինչ են անթղք այդոյն զոր բարձեալ առնիս գու։ Իսկ նա թէպէտ և ոչ կամալ, այլ ուղիղ ասաց թէ ես եմ օտարանայ և կոչի անուն ինձ սագայել, և անթղք այսոյն գիւթութեց իմ են՝ որովք բազմագէմ և բազմորինակ ձգեմ պախ զմարդիկ, և իւրաքանչիւր մարդոյ ըստ իւրում կամաց խառնեմ զքեզս խաբութեւն, և թեւք այսոյնք ցանկութեց խորասկեցի զորս հնազանդեն ինձ, և յանկումն նոցա ցնծացէ անձն իմ։ Իբր լուա զայս հայրն Մահար, առաւել զորացաւ և ասէ ցնա. երգանէ ցուցանեմ զքեզ ՚ի տեր ԳՄ, որ ես զքեզ կոխան հրեշտակաց իւրաց ՚ի սկզբանէ, զի յայնեացես ինձ փարպանչիւրն ՚ի գեղոց քոց ԸԳժիտ։ զի վասն այսորիկ երեւցար, որպէս զի յայնի լինիցի մեզ բազում հիւսս խաբութեանց և ննեգաւոր նեմից քոց հրեակցութեւն, և ոչ երբէք հնազանդեցուք չար կամաց քոց։ Պատասխանեմ ես բերար և ասէ ցհայրն Մահար. ես պատեմ քեզ, այլ ոչ կամալ իմով զարուեստ խաբութեանց իմոց, և գու ուսցիս զպատճառ և զչարս իւրաքանչիւր ամանոց և զքիւթութեանց նոցա։ Արդ եթէ գտանիցեմ զքո որ միշտ խորհեացի յորէնս մոյ, խաբանեմ զնա այսպէս։ զի գնեմ ՚ի գլուխս նորա ցաւս և երկունս յամանոց որ ՚ի գլուխս իմ ՚ի հեղով զայն ՚ի գլուխս նորա. իսկ որ արթուն իցէ և կամիցի աղօթել և փառաբանել զեծ, առնում ՚ի գեղոյ ամանոյ որ կայ ՚ի յոն իմ, և օծանեմ զայն թեւով ՚ի յոն նորա, և անկեալ նիրհէ և ննջէ. իսկ յայս անթղք որ կախեալ կայ յունկն իմ, կայ ՚ի նմա գեղ անհնազանդութեւն, և սովառառնեմ զմարդ զի մի լուիցէ զբանս ճշմարտութեւն որ խնդրեն կեալ. իսկ քաղցի որ ելանէ ընդ անգունսն իմ, նովաւ չարմեմ զանկունս ՚ի պոռնկութեւն զնեզով զաւ ՚ի հոսս ինկոց. իսկ գեղովք ամանոց քե.

որկրամոլութիւն շատախօսութիւն ստութիւն խաբէութիւն և որ ինչ բերանոյ են փառք, և 'ի դեղոյ պարանոցիս առնեմ հարստութիւն մնախառութիւն, և 'ի լանջաց տամ դեղ մոռանալոյ զյաւիտենական կեանսն. իսկ որ կայ յորովայնս՝ աստի առնեմ անասունս և գազանս, և 'ի սորսոյս՝ դարչելի պղծութիւն և զխտնակութիւնս. իսկ 'ի յառիցս դեղոյ 'ի գողութիւն գրգռեմ, և յուսոյս և 'ի բաղկացս և 'ի լծիկանցս և 'ի միջացս 'ի կոխ և յոխա կալութիւն և յընչասիրութիւն յորդորեմ. բայց դու երբէք ոչ հանգուցեր զիս: Այս ասէ սուրբն Սահար. սաստես.

բանոցս փառաբերեալ թողեմ զպահեցողս առ իդնս կերակրոց և յգիտութեանց, և սովաւ. դնեմ 'ի նոսա զարարատութիւն և զզարալի բանս պղծադործութեց. և յամենեւեան սերմանեմ զսերմն գործոյ իմոյ յորմէ Ժողովին ինչ գղտուղ մշակութեւն իմոյ որք հնազանդին ինչ: Դարձեալ հարստութեւ և ամբարտաւանութեւ օժանեմ 'ի մարդ ըզգեղ պարանոցի իմոյ, և աստի տամ առփելոցն իմ զգործս կենցաւ գոյս. զխառս և զհարստութեանս՝ զոր բարիս կարծեն հեռացեալքն յայ. իսկ որ 'ի լանջս իմ և ամենք իմոյ մտածութեց խորհրդոյ՝ տամ ընդզեւ գինի յարբուսն անօրէնութեց և խաւարեցուցանեմ զմիտս բարեպաշտ՝ որք յիշել կամին զյաւիտենական կեանս, և տամ մոռանալ գնատ. իսկ ամենք այս որովայնի իմոյ լի են անմտութեւ սրով անպաշտ. կասն անմտութեւ իբրեւ զանասունս առնեմ հիացմամբ և գազանաբանոյս պործել տամ զլար, և խաւարաւ և մթով ընտւմ զկեանս նոցա. իսկ 'ի պորտոյ իմ ամենոյ որ գեղն է՝ նովաւ շարժեմ 'ի պղծութեւն և 'ի խառնակութեւն ընդ միմեանս գարշաբար. իսկ 'ի ձեռաց իմ ամեն նոց երանեն հեռք և նախանք և սպանութեւն. որք են իմ հաճելիք և ըզլալի գործ. իսկ որ 'ի յուս և 'ի թիկունս իմ են գեղք խաւարաղ. գնաց իմոյ փորձութեցն, յորմէ կռուինք զորարար ընդ նոսա որք պաշտերազմին ընդ իս, և խորխորատ դնեմ նոցա 'ի ծածուկ 'ի թիկանց իմոյ. և ձգեմ գնասա անդ. որք յուսան 'ի դրութեւն իւրեանց. իսկ մեք և անգամուկք իմ զոր տեսանեալ լցեալ մինչև յաս, ումենքեան ցանցք են և որդալմբ և լարք խաբէութեւն իմոյ՝ որով խտորեմ զբաղունս յուրից նստապարհէն, և խափանեմ գնալ 'ի շաւիղս բարիս, և 'ի շարձանապարհս իմ և 'ի թիւրս շրջեցուցանեմ. զի ես նստեալ կամ 'ի մեք ճանապարհի կենաց և մահու, և գնեմ 'ի շաւիղս մահու. իսկ յարարոյս իմ և յանգս սերմանեմ փուշ և տատաշ՝ որոյ մշտեք ուրանան ըզբանն ճշմարտութեւ. իսկ գուռ օչ երբէք կամեցար լսել ինչ և ոչ մի անգամ, զի ունիի փիթարել յայն, և օղբաւ արանցուցանես զիս. զի ասկի գուռն հոգի և անյաղձելի՝ յորմէ երկուցեալ կամեմ գնալ առ բարեխան իմ և ծառայս, զի քո է տեր քաղցր և բարեբար որ որդեմ և պահէ զքեզ և զնկերս քո 'ի լարից իմոյ: Իբրեւ լուսա զայս ամեն նոցն հարն Գալիլայի, կնքեաց զինքն պատուական խաչին և ասէ. որհնեալ է եմ՝ որ ես զքեզ կոխան ծառայից իւրոց, որ և զիս պաշտեցէ մինչև զմիտեան ամբողջ 'ի մարտութեց քոց, որպէս զի յաղթեցէ քեզ գառնիք շարեաց, փափկ յայտնեալ, բեկար յաղթեալ 'ի փրկչին Յիս. քեզ որդայն. այ, և մի մարմնեար 'ի փրկանս յայն:

ցէ 'ի քեզ ՎՅ՝ անն իմ՝ օրհնեալն յաւիտեանս : Եւ չիք եղեալ բարձաւ, և նա ետ փառս ինչ :

Եւ 'ի Երթայր և Երկու հրեշտակք ընդ նմա. և 'ի գիպելն գիշոյ ինչ՝ կարաւ զքիթն ծերն և հրեշտակքն : Եւ 'ի հարցանելն ծերոյն՝ թէ և ձեզ հառ դայ, ասեն՝ ոչ, այլ վասն քո սրտի արարաք . այլ մեզ հառ 'ի մեզաւորն գայ 'ի հոգւոյ՝ որ հոռեալ է նախա :

ԻՆՏԻՐ՝ միայնաւոր մի միայն աղօթէր մինչև ցերեկոյ, և գտանէր պատրաստ հաց ջերմ և ուտէր : Եւ զկնի եկն եղբայր, և ետ նմա գործ աղայանաք . և առ և ոչ եգիտ զհացն, և ննջեաց արտմեալ : Եւ ասէ ցնա տէր . յորժամ ինձ մենակ աշխատէիր՝ ես հոգայի զքեզ, և երբ այլում գործեցեր՝ անտի կեր :

ՀԱՐՑԱՒ՝ 'ի հարանցն կուսան ծերունի մի՝ թէ ո՞ր

ովի որք գնան ընդ ձեզ և ընդ գժուարին Խանապարհս ինչոց, և մեկ նա յանապատականաց : Զայս իբրև ասաց սուրբն, և զի նա իբրև ըլ ծառի հնոցի, և ջրուեալ յգն անյայտ եղև : Իսկ սուրբն եզ ծածր եւ կոյ յաղթն և ասէ . փառք քեզ, ՔՅ, ընդ հոր և սուրբ հոգւոյն, որ ես ապաւնն աղեկոծելոց և փրկութի յառաջելոց 'ի քեզ :

Ասելն վասն ծերոյ ումեն՝ եթէ գնայր նա ընդ յանապատս և երկու հրեշտակք գնային ընդ նմա, մինն ընդ աղին և միւսն ընդ անիկ նորա . և 'ի գնայն գիպեցաւ գեշ ինչ ներսեալ 'ի Խանապարհին, և ծածկեաց ծերն զհոտոսեկիս իւր 'ի ժահահոտութեն, և արարին այնպէս և հրեշտակքն : Եւ իբրև հեռացան, ասէ ցնաս ծերն . և մեզ ես գիպի այս շար հոտա : Իսկ նորա ասեն . ոչ, այլ վասն հաշտոյց քոց արարաք զայս ծածկել զանգունս մեր, զի ոչ ինչ չարահոտութիւն կենցաղայս կարէ մերձեմալ 'ի մեզ, բայց միայն ժահահոտութիւն հոգւոյ մարդկան որք կան 'ի մեզ՝ գիպին մեզ և տաղախոյսցանեն ըլ պիտո մեր :

Եւ եր ոմն էր որ բնաւ ոչ ինչ գործեր, այլ միշտ աղօթէր զգիւ և զշէշեր . և յերեկոյն իբրև մտանէր 'ի սենեակն, գտանէր հաց ջերմ և անուշահամ, զայն Խաշակեր և գահամայր զէլ . զայս արար ասն բա . զուսն : Եւ այլ եղբայր գնաց առ նա և ասէ ցնա . ոչ է բարաք գա . տարի կեալ, այլ գործեաւ ձեռք : Եւ ես նմա արմաւ և ուսաց զնա հիւսեղ և կարել . և իբրև գործեաց և յերեկոյն կեմաւ 'ի սենեակն, ոչ եգիտ զհացն զայն անդ, և ննջեաց արտմեալ և նրկեալ : Եւ երևեցաւ նմա ոմն 'ի գիշերի և ասէ ցնա . յորժամ վասն իմ պարապեալ կիր՝ ես կերակրեի զքեզ, և արդ զի գործել սկսաք՝ գործք քո կե . բակրեայէ զքեզ : Վասն այսորիկ այլ ոչ ես գործեր ծերն, այլ գործեալ սկսաւ պարապել յաղթն 'ի ասէ և 'ի գիշերի և ասէր . կուտաւ ընդ գործ իցէ յաղթն աշխատել :

Պատմէր մեզ զայս ծեր ոմն մեծ՝ եթէ էր ոմն կոյս ծերացեալ յոյժ հասակաւ . որ սեփղ էր յերկիւզն ինչ և փոյթ լեալ յամենայն առաքինութիւն և սուրբ յամենայն, որ կոչէր Ամա : Իսկ ես հարցն արաւ որդէս զի պատմեցէ ինձ զգինակ հեռանալոյ իւր յաղթոյն : Իսկ նա հաւաքեաց և ասէ զիս . ես, ով պանչեղի և պատաւախմ հարց,

պէս ելեր յաշխարհէ : Եւ ասաց. ունէր հայր հեզ և բա-
րի և հիւանդոտ և մշակ, որ 'ի ժամ մահուանն այն-
քան վատախառն էր օդն՝ որ զինի չորս աւուր հագիւ ե-
տուն հողոյ . և մայր ունէր լի ամենայն չարեօք, և մե-
ռաւ 'ի բարի աւուր՝ անցաւ կացեալ զաւուրս իւր : Եւ
կոյսն կայր 'ի տաքնապի՝ Թէ զիւր ընտրեցէ ճանապարհ,

գաւար էի հոր հեզոյ և խնարհի և որոյ՝ որ էր քաղցր առ ամենե-
տեան, աչ հիւանդ մարմնով, մինչ զի զամենայն աւուրս իւր մշտեցաւ
ցաւօք 'ի մահիւն իւր, և այսպէս հանգարտութիւն կայր 'ի ցաւս իւր,
մինչ զի հազիւ խտեր ինչ հարցողացն զեա . այր գեղարնակ էր, այլ
մեծատուն էր յայտ . գործեր զերկիր, և զպտուղ նորա ծախեր 'ի պետս
մար և կարտակըց . այնպէս հեզ էր, մինչ զի համբ կարծէր 'ի բազ-
մաց : Իսկ մայրն իմ ամենեկեմ տար և ընդգեմ՝ էր դարձոց հոր իմոյ,
զի զարգարեր զինքն և պաշտէր առաւել քան զպաշտաւն, և այնպէս
ընդունի և շարաքան և յանգուգն էր՝ իբր Թէ ամենայն անգամք իւր
ընդու էր . և էր 'ի նմա շփոթմանս և կախս և աղքատիս բազումս զսիւ
և զքիւրէր : Իսկ զքիւրարութիւն և զարբեցութիւն և զըստըսութիւն ընդ ա-
րանոյ՝ ունէր անկազ և անթիւս, և այնպէս ծախէր զամենայն գոյս տան
իւրոյ պտենկապէս . զի օրչափ և բազում գտանէր մուտք գոյից որ
գալար 'ի մեղին նորա՝ ոչ էր բաւական նմա և ոչ օր մի, զի նմա հա-
ւատացեալ էր հոգս տան մերոյ 'ի հորե իմեմ : Իսկ զմարմին իւր այն-
պէս ետ 'ի գարշելի պղծութիւն, մինչ զի օտակոց զերեսն 'ի գեղեցի-
կայնմանէ 'ի յարկից պտենկութեւ նորա և անառակութեն և գարշու-
թեանն : Եւ ոչ երբեք գիպաւ նմա հիւանդութիւ մարմնոյ և ոչ ինչ
ցաւազնեաց նմա, ալ 'ի ծննդենէ մինչև ցմահ կատարեալ առողջու-
թեամբ եկայ 'ի շարին : Եւ եղև մեռանել բազմամեք հիւանդութեամբ
հաշելոյ հոր իմոյ, և տաժամայն խառնակեցան օգք, չարժեցան հոգ-
մունք և որոտմունք և հասանէին կայծակունք սաստիկք, և անձրեք և
հեղեղք . և ոչ եղև հանգարակել օգոյ՝ մինչև մնաց առանց Թաղման մե-
ռեալ հայր իմ զերես աւուրս : Վասն որոյ արդ գեղեցի շարժեցին զը-
ջութս իւրեանց, դրանչանային և ասեին . ով չար այր օտ, որ կայր 'ի
միջի մերում, օտ Թննամի այ էր, զի զկեանս իւր յանկոյցն և 'ի ցաւս
ծախեաց, և արդ հոգ զեա ոչ ընդունի մեռեալ : Ալ Թեպէս և դը-
ժուարին էր Թաղել զեա 'ի խառութիւն օգոյն, ալ զի մի նեխեալ լուծ-
յի և անմտաւ արասցէ դտում՝ վասն այսորիկ բազում աղքատութեամբ
հանեալ Թաղիցոց զեա որքան կար էր : Արդ իբրև կեա մայրն իմ ա-
գառութիւն յառնէ, առաւել լիւր և անպատկառ ձեպոց զմարմին իւր
յանառակութիւն պտենկութեւ, մինչ զի յայնի պտենկանոց արար ը-
տուն իւր, և այնչափ յաւել յանառակն պտենկութեւ և 'ի յգիւնութեւ
և 'ի յարեցութեւ, մինչև ոչ ինչ մնաց մեզ 'ի հայրենեաց և 'ի տառ-
ջեանոց մերոց : Իսկ յորժամ՝ եհա ժամ մահու նորա, ասեցի և Թե
ցնեաւ ասիւն ինքեաց մահն ասիրել նմա . և մինչ մեռաւ, այնպիսի եղև
գիւրջ ամենայն մարդկան պատուել և պահել և ոգալ զեա, մինչ զի
մեռեր Թե և օգք սպասէին Թաղման նորա : Իսկ զինի մահուան ծնո-
ւաց իմոյ եկի ես 'ի հասակ մանկութեան՝ մինչ զի զգացի զբարձու-
մանն րնութեան մարմնոյ : Եւ 'ի միում գիւրջի մինչ ննջի 'ի մահիւն
իմ, ևսայ խորհիւն 'ի մոտի և ասել՝ եթէ զորոյ ընտրեցի զինեաց, ըս-
հոր իմոյ զհեղութեւ և զանմեղութեւ և զարութեւ ընտրեցի . ալ նա և

չհօրն թէ զմօրն: Եւ տեսանէ զմեծ ոմն, որ առէ ցնաւ եւ տանիմ' զքեզ տեսանել զծնողսն: Եւ տարաւ առ հայրն՝ որ կայր 'ի գրախտի, և առ մայրն՝ որ կայր 'ի գե-

ռջ մի, ինչ բարի կրնայ յերկրի, այլ զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց ծախեաց 'ի ցաւս և 'ի միշտս, և այնպէս զժողաւոր եւ յերկրէ՝ մինչ զի և հօգն ոչ ընկալաւ զնա. զի թէ հաճոյ էր նոյ այն քաղաքապետաւ: Թիւն նորա, ընդէր անկաւ յայտքան չարիս: Այլ կենցաղ և գործ մեր իմոյ ապա բարի էր, և զմարմինս տալ 'ի պղծութի և 'ի հեշտապիս աչխարհիս. քանզի ոչ ինչ և թող նա յամենայն պարտելի գործոց զոր ոչ կատարեաց, զի պոռնկութիւն և արբեցութեամբ կատարեաց զամենայն կեանս իւր և առաջնութիւն և խնդութիւն: Եւ արգ տայպէս լաւագոյն և կեալ, և ես զոր տեսի աչք իմովք՝ ընդէր կասկածիմ: Եւ արգ այս պէս խոտորեցան միտք իմ՝ զնալ ընդ ճանապարհ մեր իմոյ: Այլ բարեբար և մարգասերն նմ ոչ և թող կորնչել զիս. զի մինչ զայս խորհուրդ ընտրէի, ննջէցի. և տեսի զի եկաց մերձ իմ՝ այր մի մեծ հասակաւ և ահաւոր տեսիւմաւ և առէ ցնա բարկացելալ գիմօք և ահարկու ձայնիւ. զինչ եմ խորհուրդքդ այդպիկ զոր մտածուս դու: Իսկ ես ստիպեալ 'ի տեսայ նորա և ոչ կարացի խտել և ոչ նայել 'ի նա: Եւ նա առէ. պատմաւ ինձ զինչ խորհիսդ: Եւ իմ զարհուրեալ յահեմ՝ ասեմ. ոչ գիտեմ: Եւ նա առէր ինձ զամենայն զիմ, և առէ ցնա. ոչ զայստիկ խորհէրի գտաւ: Իբրեւ զայս տաաց, ես իսկ զամենայն պատմեցի նմա: Իսկ ես առէ ցնա. արգ եկ ընդ իս և ցուցից ինչ զնայր քս և զմայր, և տես թէ որպէս և կամ մեր են, և ապա որոյ կեանք հաւանի թուեայի քեզ՝ զայն ընտրեացես: Եւ կաշեալ զնաւանէ իմեկ տաւրաւ զիս 'ի գաշա մի մեծ, որ լի էր բաղնազան գրախտիք, և ծառքն լի ծաղկոք և պողպոք ցանկաւք՝ զոր ոչ կարող իցէ լիզու պատմել, և բռնէին անդ աղբիւրք սուրբք և վտակք գեղեցիկք, և շնչեր անդ օդք անուշահոտք: Եւ ոմ կարող իցէ պատմել զգրախտութիւնս որ էին անդ: Եւ իբրեւ չընէաք անդ, ընդգիւժ եւ մեզ հայրն իմ՝ պայծառ զլեւտիւք դարգարեալ, և համբուրեաց և հարցանէր զիս: Իսկ ես փարեցայ զնա. վաւ և աղաչի լինել առ նմա անդ: Եւ նա առէ ցնա. արգ ոչ է հմար լինել քեզ աստ, որգեակ, այլ թէ զհետ գործոյ իմոյ գնա՝ գտա գտաւաւ 'ի ժամանակի իւրում: Եւ կաշեալ զնաւանէ իմեկ բերան իմ և առէ ցնա. եկ և տես արգ զմայր քո: Եւ հանեալ զիս անտի տարաւ 'ի տեղի ինչ գծուաբին և չար, և եմոյժ զիս 'ի առն միմին՝ վայ անշաղմ, որ լի էր պարօք և կոծիւք, և եցոյց ինձ անդ հնոց հրոյ բորբոքեալ և միւս ի եռացեալ և ահարկու վերակացոս, և էր ստիպեալ և գողումն և կեղտն և կրճակ և աստմանց: Եւ նայեցեալ տեսի անդ զմայր իմ 'ի հնոց հրոյն թաղեալ մինչ յպարանոցն, և կրճակը դառամունտ իւր 'ի մէջ հրոյն, և անբուն որդուկն ծծէին զնա: Եւ իբրեւ ետես զիս, սխառ կոծել և անել վայ զիս, որգեակ, 'ի չար գործոյ իմոյ՝ վայ զիս յանարեմութեց իմոյ. զի զամենայն բանս գրոց ընդունայն կարծէի, և ոչ հաւատայի զնաղաղացն տանջանս, և պղծութե և արեւոյնութե. ծառայեցի. և արգ յազգաս փոքր առուրց դարչելի ցանկութեց չառաւոր հարուստիմ, և ահա սակաւ արհամարհեալ զպատուիրանս տեսանէ կրկին առնում զհատուցումն, և հապին ինձ անթիւ չարքիւք իմ: Ահա ժամ ողորմութե և օգնականութեան. արգ յիշեաց, որգեակ, զանունք զոր ունիս յինչ, և առաւ ինձ զգրախտեան բարեւ գործութե, և ողորմաւ ինձ, որգեակ, խորովեաց 'ի հնոց հրոյս, և

Հենի. և նորա զարթուցեալ՝ ետ զինքն սրբութեան
կուսութեան:

ՉՈԳԱՆ՝ հարկահանք թագաւորին առնուլ և յա-
րեղայիցն, յորում կայր հայրն իմն՝ որ ասաց. մի եր-
կնչիք, պահեցէք և աղօթեցէք, և ես երթամ առ թա-
գաւորն և յետ երկոտասան աւուր գամ: Եւ մտեալ ի
սենեակն աղօթէր. և որք գիտէին՝ տրտնջէին. մինչ
յետ հնգետասան աւուր եկն, և ունէր գիր կնքեալ մա-
տանեաւ թագաւորին և ձեռնագրեալ ի զեքսանդրի իշ-
խանացն, և էր առեալ յայնմ գիշերի սքանչելեօք:

ԳԹԱ յիս, որգեակ, մատնելոյս տանջանաց. օգնեա ծնողք քո վա-
ցելոյ, և աւուր զձեռն քո յօգնել ինձ: Իսկ ես ողբայի ցաւագին, և
ոչ իշխէի մալ ձեռն յահէ վերահացուացն: Եւ նա քարձեալ առե-
րառաւոր. որգեակ, օգնեա ինձ. որգեակ, մի մոռանար զողբս մօր
քո. յիշեացն զերկունս իմ՝ զօր կրեցի ի ծնունդ քո, և մի թողուր
զիս կէզուլ ի հնոցիս յայս: Իսկ ես նեղեալ ի մայնէ և արտասուաց
նորա, և խնդարեալ լեալ ձգեցի զձեռն իմ՝ հանել զնա. և իբրեւ
արարի զայս, կիզեաց հուրն զձեռս իմ, և սկսայ լալ և ողբալ ի ցա-
ւացն: Եւ լուեալ զմայն լալոյ իմոյ որք էին ընդ իս ի տանն և սխտան
հարցանել զինչ լաա. զի զարթուցեալ էի: Եւ եկեալ անտին զի կէ-
զեալ էր ձեռս իմ. և հարցին զիս՝ զինչ է այս, և ես զամենայն պատ-
մեցի նոցա: Եւ յայնմ հետէ հեռեկեցայ ըստ կարի իմում կենաց հօր
իմոյ և կամեցայ գնալ զհետ քաղաքավարութեան նորա. ահա ին-
չոտն ամ է որ եցայ ինձ աստուած վասն ողորմութեան իւրոյ թէ
որդոքի տանջանք մնան չարագործաց: Չայս պատմեաց մեզ երանե-
լի կոյսն, զոր ինքն հաւատացեալ էր ի տեսչենէ անտի. և ասեի՝
թէ անպատմեիք և բարիք արգարոցն և աներկելի տանջանք մեզա-
ւորաց: Արգ մեք հեռեկեցուք խրատու սորա, զի երանութեանն այն.
միկ արժանի լիցուք:

Գնաց ի խան ոմն ի լեառն պիլիսացւոց և կամեցաւ պահանջել
հարկս ի կրօնաւորացն իբրեւ յաշխարհականաց: Եւ ժողովեցան ամե-
նայն եղբարքն վասն այսորիկ առ հայրն Անտոն, և ընտրեցին զոմանս
ի նոցանէ զի աւագեացն առ թագաւորն: Արե ցնոտա հայրն Ան-
տոն. ոչ պիտայ և աշխատել սոցա և գնալ, այլ հանգարուեցէք ի սե-
նեակս մեր և պահա կաշէք շարթմ երկուս, և ես միայն առնեմ զայս
զօրծ կամեցն նա: Եւ գնացին եղբարքն ի սենեակս իւրեանց, և ծերն
հանգարուեաց ի սենեկի իւրում: Իբրեւ լցան երկոտասան աւուրքն այն
պահոցն, արամեցան եղբարքն վասն ծերոյն, զի տեսանէին ի սենեկի
իւրում, և ասեին. մոռացաւ ծերն զգօրծ մօր զայն: Իսկ յաւուր չօ-
րեքտասան կարգի ժողովեցան եղբարքն ի միասին, և եկն առ նոսա
ծերն և ունէր զհրովարտակ արքայի կնքեալ մատանեաւ արքանի:
Իբրեւ տեսին զայս հարքն՝ սոսկացան և ասեն ցծերն. երբ բերեր զայս
Թուղթ: Արե ծերն. հաւատացէք ինձ, եղբարք, զի յայնմ գիշերի
գնացի առ թագաւորն և ետու գրեւ զայս գիր, և կնքեալ և կէզուլ
յԱրեքսանդրիս ցուցի իշխանին և ստուգեցի յիշխանացն, և ահա եկի
առ մեզ: Եւ լուեալ զայս հարցն երկեան յոյժ և երկիր պագին նմա,
և այլ ոչ երբեք խոսեցաւ ի խանն ընդ նոսա:

ՍՈՒՐԱՆ՝ Պափնտոսի ցանկացաւ շրջել ընդ անտառաւորս և տեսանել զծառայս տեառն։ Եւ գնացեալ զարտիւ և զգիշեր՝ լքաւ 'ի վաստակոցն և 'ի քաղցոյ։ Եւ երեւեալ նմա այր մի փառաւոր և զօրացոյց զնա օծանելով զշքթանն։ Եւ չօգաւ այլ ևս աւուրս և գիշերս չորս, և գտեալ քարայր մի փակեալ դրամք և մտեալ ետես ծեր մի նստեալ, և իբրեւ չէառ զողջոյն՝ մերձեցաւ ձեռամբն, և եղև իբրեւ զփոշի, և ետ զնա հաղցարտասաօք։ Եւ չօգաւ անդ յողով աւուրս, և տեսեալ ոտնահետս նստաւ առ երեկս, և տեսանէր Զոս գամիչաց և ծեր մի 'ի մէջ նոցա, ծածկեալ հերօք. և աղօթեալ տոբին զիրեարս։ Եւ պատմեաց նմա եթէ Տիմոթէոս է անուն իմ։ և էի 'ի միաբանակեացս, գործէի կտառս, և յաղքանսն չարին գնացի առանձին 'ի Ճանապարհս, շինեցի հիւրանոց և գործէի զաղուեսան և առնէի յողով ողորմութի՝ ընդունելով հիւրս, և վասն արուեստին անկայ 'ի մեղս կնոջ վեց ամիս։ Եւ հարեալ զիս խղճի մտացս՝ եկի յանապատս. և 'ի յողով տագնապոյն չկարէի կանգնել, և ընդ գետին թաւալմամբ կատարէի զաղօթան։ Եւ կալաւ զիս ցաւ լերդի, և եկն ոմն փառաւոր և ասէ. զի է քեզ։ Եւ ասեմ. այս տէր, ցաւ է լերդիս։ Եւ բուռն հարեալ պատառեաց զկողք և հանեալ եցոյց զլերդս իմ, և սրբեալ զքան՝ եդ 'ի տեղւոջն և ասէ. ահա ողջացար, այլ մի մեղանչեր։ Եւ եղև անարատ, և հանդերձն հնացեալ անկառ. և եմ աստ ամս երեսուն։ Եւ ոչ ետ նմա կալ զայն գիշերն, ասելով՝ Թէ չկարես տեւել պատերազմաց զիւաց։ Եւ գնացի զհնգետասան օր և գտի զմեծն Սնտիրիոս, որոյ հեր գլխոյն ծածկէր զամենայն մարմինն, և բանջարով ծածկեալ էր զմէջն։ որ և պատմեաց զինքենէ՝ որ 'ի մանկութեն եղև ընդ հարիւր եղբարս միաբանից սրբաբունից. և զի գուլէին զառանձնականութիւն՝ որ 'ի շղիայի և չհամնաւ նման գործէ, զի զնոմ միայն ունին յոյս յամենայն վիշտս որ հանդիպի, և ոչ զոր 'ի մարդկանէ։ Եւ պա 'ի գիշերի միւռմ ելեալ գայի, և առաջի իմ երեւցաւ լոյս. և երկեայ և կամէի զառնալ։ Եւ եկն առ իս հրեշտակ տեառն և ասէ. մի երկնչիր, եկի 'ի տեառնէ

* Համադրութի է եւրոպ Յիւթեայ և Ռոսիոսի. ԿԵՊ. ԸԴԴԴ-ի տ. իւլ 168. Կար. Ս.:

զգուշանալ քեզ : Եւ գնացաք ընդ անապատս եօթն մի ըն և հասաք 'ի յայր մի փակեալ . և բախեալ' ել ծեր մի փառաւորեալ երեսօք և ասէ . բարի եկիր, եղբայր խնորհիս : Եւ ողջագուրեալ զիս ագոյց առ իւր զաւուրս, և ապա տարաւ զիս հեռագոյնս և եւեր յայրս յայրս . և եղև ընդ իս աւուրս երեսուն, և ուսոյց ինձ զամենայն որպիսութի պատերազմի դիւաց և զխրատն համբերութե՛ն, և գնաց յինէն . և 'ի տարւոջն հետ մի տեսանէր զիս՝ մինչև փոխեցաւ առ ՎՊ, զոր եղի ըզտուրբ նշխարս նորա մօտ առ իս . և եւմ՝ աստ ամն վաթսուն և հինգ : Եւ արմաւենիդ որ կայ առ իս, բերէ երկատասան բազուկս 'ի տարւոջն, և ընի ինձ բաւական բազուկ մի յամիսն : Եւ հրեշտակ տեսան միսիծարէ զիս և զամենեսեան որք են յանապատի տտո՝ 'ի մարմին և յարին որդւոյն ից : Եւ յորժամ կարօտի որ 'ի տեսիլ մարդոյ, վերացուցանէ յերկինս և ցուցանէ զարդարսն և զորքոց հոգիսն, և մոռանալք զամենայն վաստակ և զաշխատութի : Եւ ասելով զբանս՝ լուսաւորեցան երեսք նորա իբրև զարեգակն, և ասէ ց՝ Սափնոտիս . որ գեակ, ես այսօր կատարեմ զընծացս իմ . եթէ որ յանուն իմ պատարագ մատուցէ տեսան, կամ զհայր մեր որ յերկինսն ատասցէ, կամ եղբարս կերակրեսցէ կամ խունկս ծխեսցէ տեսան, ես յիշեմ զնա յաղօթս, և հաւմարեսցի զնա տէր յառաջին ժամու 'ի սկզբանս : Եւ օրհնեաց ց՝ Սափնոտիս և ասէ . մի գտցէ 'ի քեզ թշնամին աբառ ինչ առաջի ահեղ ատենին ՎՊի յանդիմանել ըզքեզ, այլ տացես պատասխանի ամենայն վարուց քոց : Եւ ատացեալ զայս Գանգեաւ : Եւ Սափնոտեայ պատեալ զուրբ նշխարս նորա ետ հողոյ . և ինքն խնդրէր յայ մնալ 'ի տեղւոյն, և առժամայն փրաւ զաղաղքն, և արմաւենին անկու : Եւ նորա գիտացեալ թէ ոչ է հաճոյ տեսան բնակելն նորա անդ, և յարուցեալ գնացր . և հրեշտակ տեսան երևեալ միսիծարէր զնա և առաջ նորդէր : Եւ յետ չորս աւուր դիպեցաւ չորս ծերունեաց՝ որք և ասացին . բարի եկիր, եղբայր և գործակից Սափնոտիս, որ ամիսփեցեր զուրբն խնորհիս . զի տէր եցոյց մեզ զբալուստ քո այսօր, զի վաթսուն ամ է որ ոչ զք տեսաք 'ի մարդկանէ բաց 'ի քէն : Եւ յաղօթս կացեալ նստան . և տեսեալ առաջի իւրեանց նկանակ հինգ

սպիտակ և փափուկ՝ որպէս թէ նոր իցէ աւելալ 'ի թան-
րէ, և կերեալ գոհացան և ասեն. վաթսուն ամ է որ
աւուրս չորս նկանակ տայ մեզ անձ, և այսօր հինգ ա-
ռաքեաց աղորմածն անձ: Եւ զգիշերն հսկեցին, զի կի-
րակի էր վաղն, և ասացին ինձ. գնա, եղբայր, յԱգիւ-
տոս և պատմեա զմահն մեծին և զմէնջ, զի յիշեացեն
յօգուտ իւրեանց: Եւ հարցեալ զանուանս նոցա՝ ոչ
պատմեցին, ասելով թէ անձ գիտէ զանուանս մեր. այլ
աղօթեա, զի տեսցուք զիրեարս 'ի գառի թաւն: Եւ ե-
լեալ գնաց Սալմոնտի աւուր միոյ ճանապարհ, և դի-
պեցաւ դրախտի մի լի մրգով՝ արմաւ թրունջ նուաճ
թութ գեղձ յունապիտաղոյ թուղ մուրտ և այլ անու-
շահոտ ծառք գեղեցիկք՝ որ և թուեցաւ նմա թէ դրախ-
տն է անձ, զի բուրհէր 'ի նմանէ հոտ անձառելի, և աղ-
բիւր մի ականաւորտ արթուցանէր զնա: Եւ յայտօրի ե-
կին անդ մանկունք գեղեցիկք՝ որպէս թէ հրեշտակք
իցեն, և ողջոյն տուեալ յանուանէ կոչեաց զՍալմոնտ,
և թէ ուստի գայր՝ պատմելով. և եղև առ նոսա զա-
ւուրս եօթն՝ վայելելով 'ի մրգոց անտի: Եւ 'ի հարցա-
նեն պատմեցին տղայքն՝ եթէ որգիք էին նախարարաց
քաղաքին Սալմոնտեայ, որք ետուն զմեզ յաւուսն առ-
տաքին և ապա 'ի Վաթի անձն մերոյ. ուստի տեղեկացաք
զսուտ կենցաղս օչ ինչ գոյ, և յօժարեալ սակաւ հա-
ցիւ և ջրով՝ որ բաւական լինէր աւուրք եօթանց, փա-
խեաք գաղտ յանապատ, խնդրեաք շրջելով թէ ոչոյ ա-
րասցէ մեզ տէր. և արար իսկ: Վանջի երեւեալ մեզ
այր մի փառաւոր և կալեալ զձեռանէ մերմէ եբեր 'ի
տեղիս յայս՝ ուր կայր սուրբ ծեր մի, յանձն արար նմա
ուսուցանել զմեզ. և ուսոյց տարի մի և վախճանեցաւ:
Եւ մնացաք մեք աստէն այս վեց ամ է. զհինգ աւուրսն
ջրուիմք և աղօթեմք առանձին, և զարաթ և զկիրակի
ժողովիմք 'ի հսկումն, և գայ հրեշտակ տեսուն հաղոր-
դէ զմեզ գերկու աւուրսն, և մխիթարեալ ժառանգեմք
նմա՝ նեղութեանց և փորձանաց: Եւ մինչ զայս ասէին,
բուրեաց հոտ զարմանալի նոր և անձանօթ: Եւ եկեալ
հրեշտակն տեսուն հաղորդեցոյց 'որ ժողովն և արեանն
տեսուն. նոյնպէս և վաղիւն: Եւ առի հրաման և չորոց
յԱգիւտոս և պատմեցի եղբարցն 'ի փառս անձ:

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ երանելին Սալմոնտ վասն որոց Սա

կարոյ և ի՛նքնաբերական թէ նստէին ի գաւթին և խօսէին ընդ այ. և ահա բախեաց զդուռն գաւթին մատակ առ իւր թի՛նքը ի բազում առաջ կորին մի առնէր կոյր. և ընկեցեալ զկորինն առ դռան, և ինքն առնէն զտեղի հաս: Իսկ երանելոյն ի՛նքնաբերական առնէալ զկորինն ի գիրկս իւր տարաւ ի ներքս առ ի՛նքնաբերական, և աղօթս արարեալ եղին ձեռս ի վերայ նորա, և հանեալ ետ ցառիւնն՝ աղջտոցեալ զաչս նորա: Եւ յետ վեց առաւ երեք նմա մարթ վայրենի եղին զոր յաղապարհեալ էր յոր. տորգացն: Իսկ ի՛նքնաբերական ետ զայն ի՛նքնաբերական և ի՛նքնաբերական ի թանաթի արդոյ եպիսկոպոսին և նա ի՛նքնաբերական մօլըն ի՛նքնաբերական: Եւ ի՛նքնաբերական զմարմին իւր ոչ ետես մինչև ցնահ իւր:

Եւ ոմն ի մեծ հարցն տեսնող. սա վկայեաց և առնէ՛ն թէ զգործին զոր տեսի ի վերայ կնքաւորացն ի ժամ լուսաւորելոյն, տեսի և ի վերայ միայնակեաց ձեռն յորժամ առնու զկերպարանս:

Ո՞ր Եւրոպայի հայկական ոմն որդւոյն իւրով առ հայրն ի՛նքնաբերական հօրն ի՛նքնաբերական, և ի ճանապարհին մեռաւ որդի նորա. և ոչ ինչ խառնեցաւ, այլ հաւատովք տեսեալ տարաւ առ ծերն, և անկեալ հանդերձ որդւոյն իւրով առաջի նորա զի օրհնեցին ի նմանէ. և յարեցեալ հայր մանկանն եթող զմանուկն առ ոտս ծերոյն և ել արտաքս ի խղէն: Իսկ ծերոյն կարծեալ եթէ ի պաղատանս է, խոնարհեալ առ մանուկն ասէ. արի գնա արտաքս, զի ոչ գիտէր թէ մեռեալ է. և առժամայն յարեաւ գնաց: Եւ հօր նորա տեսեալ զարմացաւ, և միտեալ երկիր եպագ. ծերոյն և պատմեաց զիրան: Եւ լըւեալ ծերոյն արտմեցաւ, զի ոչ կամէր ընդ լինել իրացն. և պատուիրեաց աշակերտին, զի մի ումեք ասիցէ մինչև ցոյախճանն ծերոյն:

Ի Գնացեալ ոմն այր աղաքահայկական առ հայրն ի՛նքնաբերական ի լեռան Անտանի՛ն առնելով ընդ ինքն և զորդի իւր մանուկ հասակաւ, և ի գնացեալ իւրեանց մեռաւ մանուկն յընթանալն. իսկ հայրն ոչ շփոթեցաւ, այլ առեալ զնա գնաց առ ծերն, և աներկմիտ հաւատով անկաւ առաջի ծերոյն ի ծուկն իրր երկրպագեալ զի օրհնեցին ի նմանէ. և ի գնաց զմանուկն առնէ՛ն ել արտաքս. և իբրեւ ել նա, յարեաւ մանուկն և ել ընդ նմա, և ծերն ոչ իմացաւ եթէ մեռեալ էր և յարեաւ: Իբրեւ ել մանուկն առ հայրն իւր, և ետն զնա՝ զահի հարաւ այրն, և մասաւ առ ծերն սկսաւ երկիր պաղատել և շնորհ խոստովանել և յայտնեաց զործն զայն: Իբրեւ լուսաւ ծերն արտմեցաւ յոյժ, զի ոչ կամէր թէ գիտացէ որ զնա. և պատուիրեաց նմա մի ումեք տեսէ զայն մինչև յոր վախճանն ծերոյն:

Ի՞՞ՍԱՅ՝ **ոմն՝** **ի հարանց՝** **Թէ՛** երկու եղբարք զրացիք էին միմեանց յանապատի անդ, մինն օտար էր և միւսն բնիկ. և էր օտարն հեղգագոյն **ի վարս**, իսկ բնիկն յոյժ առաքինի: **Եւ** զէպ եղև զի վախճանեցաւ օտարն. իսկ ծերն վասն զի տեսանող էր, ետես զի հրեշտակք բազումք սպասաւորէին նմա: **Եւ** իբրև կամեցաւ մտանել յերկինս, եղև խնդիր վասն նորա, ձայն եղև յերկնից որ ասէր. **վասն հեղգութե՛ն** զորա զիտեմք զի **հեղգ է**, բայց **վասն օտարութեանդ** բացէք զմա: **Է** Էտ այսորիկ ննջեաց և բնիկն, և եկին ամենայն ազգք նորա. և ետես ծերն զի ոչ ուրեք երևէին հրեշտակք, և զարմացաւ և անկաւ **ի վերայ երեսաց իւրոց պաղատելով առաջի նյ՝** **Թէ** զիարդ օտարն **հեղգ էր** և այնպիսի փառս ունէր, իսկ սա առաքինի՝ ոչ ինչ եղև սմա: **Եւ** եղև ձայն որ ասէր. **այս առաքինի յորժամ վախճանեցաւ, երաց զայս իւր, ետես զազգն իւր զի լային և միութարեցաւ ամեն նորա**. իսկ օտարն **Թէպէտ և հեղգ էր**, ոչ զգը ետես յիւրոցն, և յողաց հանեալ ելաց, և **եւծ միութարեաց զնա**:

ՊԱՅՄԵՆԱՅ՝ **ոմն՝** **ի հարցն և ասէ՛**. էր **ոմն միայնաւ** կեաց յանապատին **Երկապողիսա**, և սպասաւորէր նմա աշխարհական **ոմն**: **Եւ** **ի քաղաքին այր մի մեծատուն և ամբարիշտ**. զէպ եղև նմա մեռանել, և յուղարկէին զնա

Եւ **Եր** **ոմն՝** **ի հարանցն՝** **Թէ՛** եղբարք երկու բնակէին մերձ առ նմա, մինն օտար և միւսն **ի գաւառէն**. և օտարն այն էր **հեղգ փոքր մի**, իսկ երկրպիսն էր փոյթ յոյժ: Դիպաւ մեռանել օտարի եղբորն, և տեսանէր ծերն գունդաւ հրեշտակաց զի գոյին ցնծալով առաջի **հաւր** նորա և հանին յերկինս. և իբրև կամէր մտանել, եղև խնդիր վասն նորա, և եկն ձայն **ի վերուստ որ ասէր վասն նորա**. **զա սակաւիկ մի ծոյլ էր**, **այլ զի համբերեաց օտարութե՛ն** բացէք զմա և մեծէք այսր: Զկնի նորա ննջեաց և որ այն էր օտար, և եկին առ նա ամենայն ազգակա՛նք իւր. և ոչ ինչ ետես ծերն վասն նորա՝ ոչ հրեշտակ և ոչ երկրակինս, և զարմացաւ և անկաւ **ի վերայ երեսաց իւրոց առաջի նյ և ասէ**. **զի՛ է**, **տէր**, **զի օտարն այն ծոյլ էր և այնպիսի փառաց արժանի եղև**, և սա փոյթ էր յոյժ և ոչ ինչ եգիս այնպիսի: **Եւ** եկն ձայն յերկնից որ ասէր. **փոյթդ այդ մինչ ամռանել հանդերձեալ էր**, ետես զընտանիս իւր և միութարեցաւ. իսկ **հեղգն այն ոչ զգը ետես զիւր**, **այլ ողբաց առ եւծ՝ ի մեկնել հոգւոյն իւրոյ**, և **եւծ միութարեաց զնա**, զի օտար վասն նյ լեալ էր:

Եւ Պատմէր մեզ **ոմն՝** **ի հարանցն՝** **Թէ՛** էր **ոմն միայնակեաց սուրբ և Խննուոր** **մեծ ի լեառն Դիպոյսոյ**, և սպասաւորէր նմա աշխարհիկ **ոմն** այր երկիւղած նյ: **Եւ** էր **ի քաղաքին յանձնի այր մի մեծատուն և անօրէն և չար յոյժ**. և մեռաւ մեծատունն, և յուղարկէին զնա **է**.

եպիսկոպոսն և քաղաքն ջահիւք և մմեղինդ: Եւ աշակերտ միայնակեցին տարեալ զհացն ըստ սովորութեն և գտանէ զմիայնակեացն հանգուցեալ և բորենոյ կերեալ զնա: Եւ կաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առաջի տեառն և ասէ. ոչ յառնեմ մինչև կատարեսցին կամք իմ: զի է այս զի այն ամբարտաւան այնքան փառս ունէր, և սա որ ծառայէր քեզ 'ի տուէ և 'ի գիշերի՝ զայս կրեաց: Եւ քին հրեշտակն և ասէ ցնա. այն ամբարիշտն գործ մի բարի արար և ընկալաւ զայն աստէն, զի անդ ոչ գտցէ և ոչ մի հանգիստ: Իսկ սա սուրբ միայնակեաց լի ամենայն առաքինութիւն՝ ունէր մարդկօրէն սակաւ յանցանս՝ ընկալաւ զայն աստէն, զի անդ սրբեալ գտանիցի առաջի նոյ: Եւ կատարեալ կամք եղբօրն՝ դարձաւ փառաւորելով զմեծ վասն դատաստանաց նորա, զի ճշմարիտ են:

Եւ ' ոմն հիւանդոտ և սպասաւորէր յուսմեմնէ կուսանէ. իսկ մարդիկն ասէին՝ թէ չեն սուրբ 'ի միմեանց: Եւ լուաւ ծերն: Եւ իբրև վախճանէր նա, ասաց ցհարօրն՝ եթէ յորժամ վախճանիցիմ, անկեսջիւք զգաւազանն իմ՝ 'ի վերայ գերեզմանի իմոյ. և եթէ գալարասցի և բերցէ պառուղ, յայնժամ գիտասջիւք եթէ սուրբ եմ ես 'ի զմանէ. ապա թէ ոչ բուսցի, գիտասջիւք զի

եպիսկոպոսն և քաղաքն ամենայն սղոյն ընդ նմա բազում պատուով և մեծօրէնք և սպասուք: Եւ տեսեալ այրն որ սպասաւորէր՝ զմազուռն մեծատանն, հիանալով թէ որպէս չար գալով մեծատունն՝ այնպիսի փառաւորապէս թաղման արժանացաւ: Եւ գնաց յանապատ առ փայնակեացն իւր. և իբրև եմուտ առ նա, եղիւ զնա կերեալ 'ի բորենոցն. և ամբարձեալ զնայն իւր աշխարհիկն այն սպասաւոր երաց գառնապէս, և անկեալ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առաջի նոյ ասէ. ոչ յարեալք աստի, ասէր, մինչև սասացես ինձ թէ որպէս է. զի անդրինն այնքիկ այնպիսի պատիւ. գիտեաց յիւս իւր, և սա 'ի մանկութենէն սպասաւորէր քեզ և այսպէս կերեալ եղև և գառն մահուամբ ել յաշխարհէ: Եւ Յոլմամ եկն առ նա հրեշտակ նոյ և ասէ. նա թէպէտ ամբարձեալ էր, ալ ունէր մասն ինչ բարութեան, և աստ էառ զգիտարկն նորա, զի անդ տանիւցի. իսկ ծերս այս սուրբ էր, այլ զի մարդ էր և ունէր բոժ 'ի մեծ, վասն այն աստ էառ զհատուցումն նորա, զի էր. Թեջեղ աստի անառն ամենիկոր սուրբ և մարդեալ: Եւ հաւատաց այրն և փառաւոր առնէր զմեծ:

Գառնոր մեզ հայրն Վասիանէ՝ եթէ էր ծեր ոմն որոյ սպասաւոր էր կոյս կրօնաւոր ոմն սուրբ. իսկ մարդիկ ասէին՝ եթէ ոչ են նորա սուրբ 'ի մեզոյ: Եւ լուեալ ծերն լուր: Եւ իբրև հոգեմամ վախճանէ ծերոյն, ասէ ցհարսն. գաւազանս այս վաթսուսն ամ 'ի ձեռքի իմաւմ է, արդ անկեցէք զտո 'ի գերեզմանի իմում, և եթէ գալարի և առնէ և բերէ պառուղ, գիտասջիւք զի սուրբ եմ ես յայն մեղաց. ապա թէ

չեմ սուրբ : Եւ իբրեւ վախճանեցաւ, անկեցին զգաւա-
ղանն 'ի վերայ գերեզմանին, և բուսաւ և երեր պտուղ .
և ամենեցուն տեսեալ ետուն փառս ւնց :

ՊԱՏՄԵԱՅ՝ Հայրն՝ Դանիէլ փարսնացի երանելոցն
Լըսէնի աշակերտ և ասէ . պատմեաց մեզ Հայրն մեր
Լըսէն վասն որումն սկիւթացոյ և ասէ՝ Թէ էր բարե-
վաստակ 'ի գործս, բայց պարզամիտ 'ի հաւատս . և վասն
ախմարութե յանցանէր և ասէր՝ Թէ ոչ է բնութեամբ
հացն զոր առնուիք՝ մարմին Վիշի : Եւ լուեալ երկուց
ծերոց զբանս զայս, և գիտէին զմեծ վարս նորա և ըզ-
գործս, և ծանեան եթէ անմեղութիւն ասէ զբանս զայս,
ըզանս առ նա և ոսկն . հայր, բան ինչ լուաք անհաւա-
տալի վասն որումն, զի ասէ Թէ հացն զոր առնուիք՝ ոչ
է բնութիւն մարմին Վիշի, այլ օրինակ է մարմնոցն Վիշի :
Իսկ ծերն ասէ . ես եմ որ ասեմ զայդ : Եւ աղաչեցին
զնա և ասին . մի ունիր զայդ բան, հայր, այլ որպէս ա-
ւանդեցին մեզ սուրբ ընդհանրական եկեղեցիք՝ հաւա-
տացօք Թէ այս հացս զոր առնուիք, ճշմարիտ մարմին
Վիշի է և ոչ օրինակ . այլ զոր օրինակ հող առեալ յերկ-
րէ՝ տեղծ անձ զտորդն ըստ պատկերի իւրում, և չկա-
րէ որ ասել Թէ ոչ է ըստ պատկերի իւրում, վասն զի
անհաս է խորհուրդն զորմէ ասաց՝ Թէ հացն մարմին
իմ է և բաժակն արիւն, և մեք այսպէս հաւատամք ճշ-
մարտութիւն եթէ մարմին և արիւն Վիշի է : Իսկ ծերն

ոչ տայ պտուղ, անկայ ընդ նմա : Եւ իբրեւ Թագեցին զնա զպատուա-
կան ծերն, անկեցին զտուպն 'ի գերեզմանին, և առժամայն տնտա կա-
նաչել, և զինի երկջ աւաթոյ արար պտուղ . և որք լուսն՝ օրհնէին զմեծ :

Գառմաք մեզ հայրն Դանիէլ՝ եթէ ասէր հայրն Արսէմէն . եթէ
էր ծեր ան որ էր ճշմարտութիւն մեծ յոյժ, այլ 'ի հաւատս յողորմոյց յա-
ղապ անգիտութե . զի ասէր նա՝ Թէ սուրբ հացն զոր հաղորդեմք, ոչ
է առաւփա մարմին Քրիստոսի, այլ օրինակ միայն է մարմնոյ նորա : Եւ ծերոցն
ըսան զի ասէր զայս, և արամեցան յոյժ . զի գիտէին զնա մեծ քաղա-
քալարութիւն, և գիտէին զի անմեղաբար ոչ գիտելով ասէր զայն : Եւ
զնաչին առ նա և ասացին զնա . հայր, լուաք զուսմանն անհաւատեմ
որ ասէր՝ Թէ հացն սուրբ զոր հաղորդեմք, ոչ է բնութիւն մարմին Քրիստոսի,
այլ օրինակ նորին : Իսկ զնոսա ծերն . ես եմ որ ասեմ զայց : Իսկ նո-
քս աղաչին և ասին . մի այդպէս ասէր, հայր, այլ որպէս ասէ կա-
թոլիկ եկեղեցի . զի մեք հաւատամք զի հացն այն և բաժակն մարմին
և արիւն Քրիստոսի է ճշմարիտ . և որպէս 'ի սկզբանէ զհոգն առեալ արար
մարդ ըստ պատկերի իւրում, և ոչ որ կարէ ասել՝ Թէ ոչ է մարդն
պատկերն մի, այսպէս և հացն որ ասաց՝ Թէ այն է մարմին իմ, հաւա-
տամք զի ճշմարիտ մարմին է Քրիստոսի : Գրաստութեմն եւ ծերն՝ եթէ ոչ

ասէ. եթէ ոչ կատարեսցին կամք իմ, ոչ հաւատացից իրացդ: Եւ նոքա ասեն. աղաղատեսցուք զշաբաթս զայս առ անձ վասն խորհրդոյս այսորիկ, և յուսամք յանձ որ յայտնէ մեզ: Իսկ ծերն խնդում թեամբ ընկալաւ զբանս զայս, և չոգան յիւրաքանչիւր խուղս: Եւ ծերն պաշտամնս մատուցանէր առ անձ և ասէր. տէր, դու գիտես զի ոչ ինչ չարութիւն թերահաւատեցի. այլ զի մի տգիտութիւն մոլորեցայց, յայտնեա ինձ, տէր ՀԻՄՎԻՄ: Իսկ այլ ծերքն աղաչէին զանձ և ասէին. տէր ՀԻՄՎԻՄ, յայտնեա ծերոյն զխորհուրդս զայս, զի հաւատացէ և մի կորուսցէ զմատակս իւր: Եւ լուաւ անձ աղաղատսնաց երեցունցն: Եւ իբրեւ կատարեցաւ շաբաթն, եկին կիրակէ օր յեկեղեցին և նստան երեքեան ՚ի վերայ աղաղակելինի միոյ, և բացան նոցա իմանալի աչք. և յորժամ եղին զնշխարն ՚ի վերայ սրբոյ սեղանոյն, երևէր երեցունց նոցա իբրեւ զանուկ. և իբրեւ կամէր երէցն բեկանել զհացն, և ահա հրեշտակ տեսաւ իջեալ յերկնից ունելով սուր, և զենեալ զմանուկն և հեղաւ արիւնին ՚ի բաժակն. և յորժամ բեկանէր երէցն և մանրէր, և հրեշտակն մանրէր նոյնպէս ՚ի մանկանէն: Իբրեւ եկին առնուլ ՚ի սուրբ օրինացն, տուաւ ծերոյն միայն միս հում արիւնոտ: Եւ իբրեւ ետես ծերն՝ զարհուրեցաւ, ահա զակեաց ՚ի ձայն մեծ և ասէ. հաւատամ, տէր, զի հացս մարմին քո է և բաժակս արիւն: Եւ նոյնժամայն եղև

հաւատամ, եթէ գործովք ոչ տեսանիցեմ և մտմամբ: Եւ նոքա ասեն. աղաչեսցուք զանձ յայտմ եթմեկի սակս խորհրդոյս այսորիկ, և անձ յայտնէ մեզ: Եւ ծերն խնդում ընկալաւ զբանն, և արթնէր և ասէր. տէր, դու գիտես զի ոչ խորհուրդս ասեմ զայն, այլ զի մի տգիտութիւն գեմեցից՝ յայտնեա ինձ: Եւ ծերքն ևս զնացեալ ՚ի տեսնեալս իւրեանց աղաչէին և ասէին. տէր, յայտնեա ծերոյն, զի մի կորեցէ ՚ի զուր աշխատութիւն նորա: Եւ լուաւ տէր երկեցունցն: Եւ ՚ի փառարեւ շաբաթուն և կին յեկեղեցին յաւուր կիրակէի և նստէին երկուքն նոքա ՚ի մի դաս և ծերն այն ՚ի մէջ նոցա. և իբրեւ բերին զսուրբ ընծայան և եղին ՚ի սեղանն, տեսանէին երկուքն զի էր իբրեւ զողայ. և իբրեւ մկնեաց քահանայն զննեալ իւր բեկանել զհացն, ահա էջ հրեշտակ յերկնից ունելով սուր ՚ի ձեռին, և զենեալ զմանուկն և հեղ ՚ի սեղանն զարիւն նորա. և մինչ մանրէր քահանայն զհացն, նոյնպէս և հրեշտակն հասանէր մանր զմարմին մանկանն: Եւ իբրեւ չազորեցին առնեալքան խորհրդոյն, տուեալ եղև և ծերոյն միս չաղախեալ արեամբ: Զորք ետես զայն, երկեաւ և ձայնէր բարձր և ասէր. հաւատամ, տէր, զի հացս այս մարմին մարմին քո է և բաժակս արիւն քո: Եւ ասեալ ժամայն գործեցաւ ՚ի ձեռին նորա մարմինն այն ՚ի հոց ըստ կարգի

միան 'ի ձեռնն նորա հաց ըստ խորհրդոյն, և առեալ
գոհացան զայս: Իսկն ծերբն առ ծերն. նո՞ւմ գիտէ զմարդ-
կան բնութիւն զի ոչ կարեն շաշակել միս հում, վասն
այսորիկ փոխանակեաց զմարմին իւր 'ի հաց և զարին
իւր 'ի գինի, որք եթէ հաւատովք ընդունին՝ լինին որ-
դիք այ: Եւ գոհացան զայս վասն ծերոյն, զի ոչ եթէ
կորուսանել զվաստակս նորա:

Եւ ըստ Եւրոպացի զմեր մի և առ և. անունն է մեծ
առաջի այս վասն շինութեան պղոց, թէ գործն ծածկեալ:
Եւ առեց զնա ծերն. գիտեմ ես եղբայր մի զի խնդրէր
միշտ 'ի տեսանէ յայտնել նմա զարժանաւորութի հա-
զույ յորժամ ելանեն 'ի մարմնոց և զօրինակ ելից նոցա:
Եւ լուաւ նմա տէր և առաքեաց առ նա երեսմեք ինչ
շնորհի և տարաւ զնա մերձ քաղաքի միում: և եր յեզր
քաղաքին վանք և կայր անուանի ծեր մի և կալեալ էր
զնա ցաւ մահու. և լսէր զի առէր ամենայն քաղաքն՝ ե-
թէ եղուկ մեղ թէ մեռանի սուրբն այն, որ 'ի ձեռն
նորա պահէր զմեզ նո՞ւմ և կերակրէր, և յետ նորա զհնչ
լինիցիմք: Եւ տեսանէր եղբայրն զի հրեշտակ այս կա-
ցեալ առնութիւն անուանի առն՝ սուր հրեղէն երեքքե-

խորհրդոյ, և հաղորդեալ ամենեքեան գոհացան զայս և առնն զմերն.
նո՞ւմ գիտէ զայս զի ոչ է կարող մարդ ուտել զմիս արեւմտեան, վասն
այսորիկ ես զհաց մարմնն իւր և զգինի արին, և է շնորհիւ մարմն
որոց հաւատով ընդունին: Յայնժամ գոհացան զայս, զի ոչ կորեա-
լանք ծերոյն, և զմայնն 'ի տունն իւրեանց:

Եւ ըստ Եւրոպացի զմեր իւր և առ և. անունն է ինչ որ կեցուցանէ
զմարդ, եթէ գործն: Առեց զնա ծերն. գիտեմ ես եղբայր մի որ ա-
զօրէր առ նո՞ւմ և առէր. շնորհեա ինձ, տէր, տեսանել թէ որպէս բա-
ժանի հոգին 'ի մարմնոյ արգարոյն և մեղաւորին: Իսկ ողորմածն նո՞ւմ
ոչ կամեցաւ արամեցուցանել զնա և արգելաւ 'ի կամոց խորհրդոյ իւ-
րոյ: Այլ իբրեւ նստէր եղբայրն 'ի օճնեկի իւրում, մտեալ առ նա ա-
ռիւծ մի մեծ և կալեալ զհանգրձն նորա տառամայք ձեւեր զնա ար-
տաք: Իսկ եղբայրն այն յարեաւ և հետեւեցաւ նո՞ւմ. և առիւծն առ-
բաւ զնա 'ի մի 'ի քաղաքացն, և թողեալ զնա անգր զնայ առիւծն 'ի
ձանապարհ իւր: Իսկ եղբայրն նստաւ անգ արտաքոյ քաղաքին ուր
էր վան ինչ՝ ուր բնակէր միայնակեաց մի՝ որ էր մեծանուն և հաշ-
կեղ յոյժ յամենայն երկիրն յայն. և եր նա հիւանդ և մերձ էր 'ի մե-
ռանել: Եւ տեսանէր եղբայրն պարտաստութիւն յոյժ մեծեղեաց և
խնդոց և սպասուոց և ամբոս և շփոթ յոյժ, և քաղաքն ողբոյն ժողո-
ղեալ լայն և ողբալին և ասեին՝ եթէ զհաց և զուր և զամենայն պէտա
մեր և զինան և զհաղազութի ազօրից որոս ապր մեղ նո՞ւմ. եթէ առ
մեզն, միջ կորնելոյ եկք: Եւ իբրեւ եհաւ ժամ մահուն, տեսանէր
եղբայրն այն զի բացան տարաւորոք գոփոցն և հապն անգ որք ու-
նէին անգս հրեղէն և երեքայլիս և երեքարձիս հրավառեալ, և կա-

բանի 'ի ձեռինն, և ասեց զնա անձ. հար զդա անխնայ, զի
 ժամ մի ոչ հանդուց զիս դա: Եւ հհար 'ի սիրտ նորա,
 և մտաւ բազում տանջանօք զկնի երկոց աւուրց: Եւ
 եմուտ 'ի քաղաքն եղբայրն այն և ետես օտար մի աղ-
 քատ անկեալ 'ի փողոցին, և Վարրիէլ և Սիբայէլ
 նստէին աստի և անտի նորա և կամէին առնուլ զհոգին,
 և առանց ցաւոց ոչ թողար հոգին զմարմինն: Եւ ասեց
 Սիբայէլ զՎարրիէլ. զինչ առնեմք զի չառաք հրամանս
 գժուարու թիպահանջել զհոգի սորա: Եւ գոչեաց Վար-
 րիէլ առ տէր թէ զինչ հրամայեսցես: Եւ ասեց անձ. ա-
 հա առաքեմ զՎարիթ և զստեհնայն երգողն իմ, զի 'ի
 ձայնէ քաղցրութե նոցա թողցէ զմարմինն: Եւ իջին
 'ի ժամն բազմութիւն զօրաց անձառելի երգովք, և ար-
 ձակեցաւ հոգին:

Եւ զԱՍՅՐՆ՝ Պիմէնի (նոք դիպեցաւ հիւանդի միում

զին առ նմա: Եւ եկն ձայն որ ասեր՝ եթէ որպէս ոչ հանդուց զիս
 անձեզ այդ և ոչ ժամ մի, նոյնպէս և գաւ զմա մի ողորմեացիս, այլ
 աստիկութիւն աչցես զհոգի գորա, զի մի բնաւ հանգիչէ յաւիտեան:
 Եւ նա հհար զերեքարձէնն զայն հրեզն անէ 'ի սիրտ նորա անողորմ
 այն հրեշտակ, և բազում ժամ տանէր և խոցոտէր զնա. և հանեալ
 խառութիւն աստիպակն զհոգի նորա և արէ 'ի խորս գծոցոց: Եւ այն-
 ժամ եմուտ եղբայրն 'ի քաղաքն և նստաւ զարհուրեալ ընդ տեսին
 ընդ այն և ողբայր: Ապա ետես այլ տեսիլ, զի եղբայր ոմն անկեալ
 զմեր 'ի փողոցի անդ հիւանդ և ոչ զոք ունէր բնաւ տեսուչ. և եր
 մարձ 'ի մեռանել, և եկաց մարձ 'ի նա եղբայրն այն: Իսկ 'ի ժամ մեկ
 նեւոյ հոգւոյն տեսանէր եղբայրն զՍիբայէլ և զՎարրիէլ հրեշտակեց
 ընդ զորս երկնից զի եկին տանել պատուով յերկինս զհոգի նորա, և
 նստէին մին ընդ աջմէ և մյուսն ընդ ահեկէ նորա և մնային ելանելոյ
 հոգւոյ նորա. իսկ հոգին այն ոչ կամեր թողուլ զմարմինն փոքր մի:
 Ատէ Սիբայէլ զՎարրիէլ. առ զհոգի գորա զի գնացուց: Ատէ Վար-
 րիէլ. մեք հրաման ունիմք 'ի տեսանէ քաղցրութեամբ տանել, այլ ոչ
 բռնաւ: Եւ առնեցէ, և արգ. ոչ կարեմ բռնուլ իւրել զնա 'ի մարմ.
 նոյն: Եւ այն ժամ գոչեաց Սիբայէլ առ տէր զորութեց և ասեց. տէր,
 զինչ հրամայես հոգւոյս այսմիկ, զի գեւ ևս ոչ կամի թողուլ զմար-
 մին իւր: Եւ եկն առ նա ձայն որ ասեց. Թող տուց, մի բռնադատեց
 զգա, և առաքեցից զՎարիթ և զայլ երգիչան՝ զի եկեալ երգեացն
 մարձ գորա. և գալուեալ զքաղցրութիւն երգոյն, ելանէ և խառնի 'ի
 գոտա, և բազում պատուով բերէք զգա առ իս: Եւ առժամայն էլ
 Վարիթ և ամենայն երգիչն ընդ նմա, և կացեալ մարձ 'ի նա կապե-
 լին պարս և սկսան երգել երգս նոյ. Եւ 'ի քաղցրութե ձայնիցն շար-
 ժեալ անձն 'ի հոգին կամաւ և անկաւ 'ի ձեռս Սիբայէլ հրեշտակի:
 և այդպէս անպատմի փառք տարան զնա յերկինս, որոյ ընդ առաջ
 գային գաւթ գաւթ հրեշտակաց: Այսպիսի պատուով հանին զերա-
 նեցին առաքել նոյ, և կայ 'ի կեանս յաւիտեանից:

Իւրոյն Եւր ասեր ժամս այդոյ Եւրոյ՝ եթէ գնացեալ երբեմն 'ի քա-

որ յեր հոգւոյն հասեալ էր և ասէ. ողորմեա ինձ, տէր. Լա եկին գունդ մի զօրաց սեօց սուսերօք և հարին զնա անողորմ և առին զհոգին ասելով. 'ի մտաննէ արեգա- կանն խնդրես օգնութիւն 'ի տեսանէ :

ԱՄԵՆ յեղբարցն Արմեն անուն չոգաւ առ Նստոն և ա- սէ ցնա. հայր, երազ տեսի որ ասէր ցիս՝ բնակեա ընդ առն որ կրկին ջանացող իցէ քան զքեզ. Լա ասէ Նս- տոն. դե է երեւեալն քեզ, զի գովեաց զքեզ և ջանա- ցող ասաց. Լա ասէ ցնա եղբայրն. լոյս էր զգեցեալ. Լա ասէ Նստոն. կարէ կերպարանիլ 'ի հրեշտակ լու- սոյ. Լա ասաց ընդ միտս եղբայրն. Նստոն չգիտէ զծա- ծուկս. Լա Նստոն իմացաւ և ասէ ցնա. անմիտ, գի- տացի յորժամ եկն առ քեզ չարն և ոչ ետ ողջոյն քեզ. դու ոչ ծանեար զնա յայսմիկ գոնեայ, զի ողջոյն ոչ էր 'ի բերան նորա :

ՀԱՅՐԱ Պրուտոս և աշակերտն իւր տեսին արջ մի զի հարկանէր թաթով զաւազն և գոչէր մեծապէս, և ա- շակերտն երկեաւ և ասէ. զինչ է այն, հայր. Լա ասէ Պրուտոս. որդեակ, բելիար է՝ իշխանն օդոյ. Լա ասէ աշակերտն. զնա Վ'ն եսպան ապաքէն. Լա ասէ հայրն. 'ի կատարեալսն սպանեալ է նա, որդեակ, այլ յանկա- տարսն կենդանի է և գոչէ, զոր աւազն թարգմանէ :

ԼՏԵՍ հայրն Նստաւ վիշապ մի զի գայր մտանէր յան- ապառն և սև մի նստէր 'ի վերայ նորա, և լռէր ձայն զի ասէր. եկն խաւարն յանապատս, և գնաց արեգակն ար- զարութե. Լա իմացաւ թէ պակասելոց է յանապատէ անտի բնորութիւն գործոյ :

ՆԵՐ՝ ոմն խնդրեաց յոյ և ասէ. տէր տէր, բաց զաչս իմ տեսանել զդեանն թէ զինչ գործեն. Լա բա-

զոյն վաճառէ զմեապործ իւր, և զնացեալ նստաւ 'ի գուռն մե- ծառան միւղ որ մերձ էր 'ի մեաանել. և տեսանէր զի գային մի քանակ և հեծեալք 'ի նոսա սեւաք, և սուրբ հրեկնէր ունէին 'ի մեաա իւ- րեանց. և եկեալ 'ի գուռն առն՝ թողեալ զմիս, մտին 'ի առանն. եւ իբրեւ ետես զնոսա հիւանդն, սոսկաց և գօշաց մեծապէս և ասէ. Եծ իմ, օգնեա ինձ. Ասին եկեալքն. արգ մինչ եկն գիշեր՝ կոշտ գաւ դու նուն եյ, ընդհի ոչ յաւար խնդրեցեր զնա, այլ իբրեւ եմուտ արե՝ ա- պա խնդրես. Եւ հարին զքեզարգունս 'ի սիրտ նորա, և հանեալ զնո- գին առին և գնացին :

ՍԵՐԻՆ վասն ծերոյ ումնն՝ եթէ արեւելք զմեզ զի տեսել զդեա և Եւ լուսաւ մայր որ ասէր. եթէ ոչ է պարտ քեզ տեսնել զնոսա. Իսկ

ցաւ և տեսանէր զի իբրեւ զճանճս արատեալ կայն զմիան, ձաւքն և կրճտէին զառամունս իւրեանց, և հրեշտակք աչ սաստեին և հալածէին զնոսա :

ԵՐԲԵՄԸ ճաշակէին եղբարքն հաց առանց կարգաց, ման և զբուցէին անհոգութիւն, և հայրն ի նովսէփ ընդ նոսա . և տեսանէր ի նովսէփ զգազմութիւն զիւաց իբրեւ զգունգա հեծելոց սուսերօք և աղեղամբք եկեալ ՚ի վեշտաց նոցա : Եւ լռեցոյց ի նովսէփ զեղբարսն և ասէ . ա, ի՞նչ արիւք աղօթեցաւք : Եւ ինքն սկսաւ զսաղմոսս զայս . աւարք նոցա մտցեն ՚ի սիրտս նոցա և աղեղունք նոցա փրշրեացին . և թէ՛ յարկցէ ան և զբուսցին ամենայն թրշնամիք նորա . և թէ՛ զի պարծի՛ի չարութիւն հզօրն զանգրէնութիւն : Եւ ասէ ցեղբարսն . հայեցարուք յօղդ : Եւ հայեցան և տեսին զնոյն տեսիլն և լսէին ձայն զի ասէին . հապա ջնջեցուք սպանցուք զապականիչ կրօնաւորքս զայս, զի քան զղբս յանապատի աստ կան, մեզ ոչ է հանգիստ յամենայն աշխարհի : Եւ խաչակնքեաց ի նովսէփ ընդդէմ նոցա և չիք եղեն, և ասէ ցեղբարսն . տեսեք, եղբարք, զծուլութիւն և զդատարկաբանութիւն մեր, զի դուռն երաց չարին . և արդ ժրացարուք քաջ լերուք և եկայք գնասցուք յեւ խորագոյն անապատ ուր ոչ գուցէ հանգիստ մարմնոյ : Եւ պրեաց հայրն ի նովսէփ զիւր ճիւղման և տարաւ զեղբարսն ՚ի խորագոյն վայրս անապատին և անդ բնակեցան . և անուանեաց զտեղին Սկիտ, որ թարգմանի ծարաւ ցանկութեան խորհրդոց :

ՀԱՅՐԻ՝ Սիւոյ ունէր սպասաւոր մի, և նեղասրտեալ զնաց ՚ի նմանէն ՚ի մօտաւոր անապատն . և ծերն երթայր աղաչէր զնա զի դարձցի անդրէն, և ոչ լուաւ նմա . և զերիս ամս աշխատ եղև ծերն յերթ եկելութիւն կոչելով զեղբայրն և հազիւ հաւանեցոյց զնա զկնի երեք ամիս, և քարձաւ ՚ի տեղի իւր : Եւ յետ աւուրց առաքեաց

ծերն աղաչէր և ասէր . տեր, կարող ես պահել զնա, ցոյց ինձ զմօտս Եւ տեր երաց զառ նորա, և տեսանէր զչեանքի պատէին զմարդիկ իբրեւ զմեղսս և կրճտէին զառամունս իւրեանց . իսկ հրեշտակք այս աստ տեսին և զրուէին զնոսա :

Գառնիցն մեզ զայս հարցն՝ եթէ եր ոմն առաջնորդ վանաց միաբանաց, և սպասաւորն իւր կարճամտեալ ՚ի վանացն և զնայեալ բնա . կեցաւ միայն ՚ի անցի ինչ . իսկ ծերն գնայր միշտ առ նա և աղաչէր զգաձալ անդրէն ՚ի վանս : և նա ոչ կամիր յաճել զայս և գառնայր ՚ի վանս . իզի ծերն զաղաչափս որ առ նա՝ արար զերիտ ամա . Քայն ժամ լուաւ ծերոյն եղբայրն այն և գարձաւ ՚ի վանսիս : Եւ յետ այս :

զնա ծերն քաղել փայտս . և յորժամ զնաց ժողովեք զփայտն , դիպաւ ընդ երեսս նորա և եհան զձախ անն նորա , և դարձաւ խնդուծք և ասէ ցհայրն . մի արամիք զնան հաաուցմանս իմ՝ փոխանակ աշխատ ամենեղին ըզքեզ : Եւ յետ աւուրց նոյնպէս ՚ի քաղելն փայտ յարմաւենեաց չորացելոյ ելաւ միւս անն նորա . և հայրն յոյժ արտմեցաւ , և դարձաւ սպասաւորէր նմա արտմուծք և արտասուօք . ալ նա զանձն զնէր պարտադանս պատահմանն : Եւ յաւաւրսն յոյնասիկ հիւանդացաւ զցաւ մա հու հայրն Սիւսոյ , և կոչեաց զնա և օրհնեաց և ասէ . հաւատաւ յամ զի յետ մահուան իմոյ ՚ի գաղ կիրակէիդ որ առաջի կայ մեր՝ բացցիս , միայն աղօթեա զնան իմ : Եւ եղև այնպէս զնի թաղման հօրն զնաց յեկեղեցին , առեալ զձեռանէն նր Վաղվալակի բացաւ յերրորդ ժամու աւուրն , երկղջին աչօքն առողջացեալ փառաւորէր ամ :

ՀԱՅՐԸ ՍԻՄԵՆ ՀԱՆԱԿԱՊ ԱՍԷՐ ԸՆԴ ԱՀԱԿԵՐՈՒՄ ԽԵՐԹԷ ՚Ի ԲԱՅ ԳՆԱԿԷՔ : Եւ երբեմն աղաչեցին զնա և ասին . զինչ տեսանես , հայր : Եւ ասէ ցնոսա . գեքն երեւելպէս պատերազմին ընդ իս և ոչ ՚ի խորհարդս իմ . քանզի յորժամ իբրև զձեզդ էի՝ ՚ի խորհարդս իմ կրառէին , և այժմ տկարացեալ ՚ի զօրութի՝ գէմ յանդիման պատերազմին . նոյնպէս ասնին և ամենայն ումեք :

որիկ ասաց նմա ծերն երթալ ժողովել ուս ՚ի պետ ամանոյ իբրեւ . և յաջմանէ չարին հարաւ ուսն ընդ երեսս նորա և բրեաց զմ ամն նորա : Իսկ ծերն արամիք յոյժ վասն պարտիկ , և խրատեր բանիք և միթմարեր զաւազանեալ սիրտ նորա : Իսկ նա խնդուծք լսէր զբանս ծերոյն և ասէր . սակա աշխատութեն որ ցուցի քեզ՝ պատահեաց այս ինձ : Դարձեալ առաքեաց զնա ծերն գնալ Թափել ՚ի Ժառոյ արմաւ . իսկ ՚ի Թափելն անկաւ դաւազան ինչ ՚ի Ժառոյն և իւրեաց զփաւ ամն նորա և կուրացաւ իսպառ . և բերին զնա ՚ի վանքն , և նստաւ անդ կուրացեալ քնաւ . իսկ ծերն արտմեցաւ առաւել քան զառաջինն : Եւ իբրեւ մորմեցաւ որ ելից ծերոյն , Ժանեաւ զայն , և կոչեալ առ ինքն զամենայն եղբարսն ասէ ցնոսա . մերձ ե կատարած իմ , զգուշացիք ամ ձանց ձերոց : Յայժմամ շուրջ կացեալ եղբարքն ասին . և զմ Թոգուս մեզ առաջնորդ , հայր , զինի քո : Իսկ ծերն լսեաց : Եւ ասաւ կոչեալ առ ինքն զկուրացեալ եղբարքն և պատմաց նմա զէս իւր : Եւ նա սկսաւ լոյ և ասէ . միպէս Թաղուս զկուրացեալս զնա , հայր : Իսկ ծերն ասէ ցնա . աղաչեա զտէր , զի գտից համարձակութի առ նա վասն քո : Եւ իբրեւ զայս ասաց՝ եզեալ զձեռն իւր յայս նորա լուսաւորեաց զնա ամենայն պայծառութի : Եւ տեսեալ ամենեցան՝ ուրախութիւն մեծ եղև ՚ի մէջ նոցա : Եւ եզ զնա ամենայն հաստատութի հայր վանքն՝ զայն որ երբեմն կոչոն եր , և իսկոյն ինքն վախճանեալ եղև փառաւորապէս սուրբ ծերն : Եւ զք լուսնն , ամենեքեան փառս ետան աստուծոյ :

ՀԱՅՐԸ Մինն կամեցաւ զնալ առ մեծն Մնտն, և տեսանէր ձեռն երկնաւոր՝ ի վերայ այրին Մնտնի ցույցանէր նմա։ Եւ ի մտանել Մնտնի առ Մնտն մարդաբեայցաւ նմա եթէ մեծ դործ այ պահի քեզ, և հանեալ զնա եցոյց արձան մի ապառաժ և սուէ։ Իբրեւ զքարս զայս բեռն ծանր բառնան քեզ, զգոյշ կացցես։ Եւ զկնի եղև եպիսկոպոս ի ճորհացն տեսուն և լուսաւորեաց զբազումս։

ՄԵՐ՝ Յոհաննէս կարճահասակն՝ թէ վարդապետն իմ ետես տեսիլ և հրամայեաց ինձ գրել։ Տեսանեմ, առէ, երեք արք յեզր ծովու, և գայ ձայն ի միւս կողմանէ ծովուն՝ թէ առէք ձեզ թեւս հրեղէնս և եկայք առ իս։ Եւ երկուքն առին թեւս հրեղէնս երազունս և փութով անցին ի վերայ ծովուն, և մինն մնաց ի տեղւոյն յով ժամս, և ապա ետա թեւս մարմնեղէնս և տկարս և սկսաւ զնալ ի վերայ ծովուն բազում աշխատութիւն։ Երբեմն բնկղմէր, երբեմն ի վեր գայր և հազիւ հազիւ անցանէր։ Եւ տեսին նշանակէր թէ յետ տակաւ ժամանակի վնին կրօնաւորք տկարք վարուք, և հազիւ անցանեն առ տեր ընդ ծով կենցաղոյս։

ԱՅԼԹԻՄ Ժամանակի մի ոմն բնակեալ էր յայրի միոջ յանապատի անդ և յաղծիս կայր, և էին անդ այրք մի որջք բորենից։ և մինչդեռ նա յաղծիս կայր, եկեալ բորեանն զտաից նորա բուռն հարկանէին, և բուռն հաբեալ զգորշակէն յիւր որջս անդր ձգէր զնա։ Իսկ նա զնայեալ երթայր զհետ նորա և ասէր։ զինչ կամիցի արդեօք զազանդ առնել ընդ իս։ Եւ առ տարաւ զնա մինչև յիւր յայր անդր, առեալ մայրուցանէր զիւր կոր նախն կոյրս ծնեալ։ Եւ եկաց յաղծիս վաղվաղակի, և զնէր զձեռն ի վերայ բորենիցն և բժշկէր, և բացելօք

Ասաց հալած Եհաննէս՝ եթէ ետես ծեր ոմն ի զարմացման, իբր թէ երեք ծերք կայն յայնկոյս յեղ ծովուն, և եղև ձայն առ նոսա ի միւս կողմանէն որ ասէր ցնոսա։ առէք գուր ձեզ թեւս հրեղէնս և երեքս յայնկոյս առ իս։ Եւ երկուսն ի նոցանէ առին թեւս հրեղէնս, և բարձրութիւն եղեալ եկին առ նա։ և մինն մնացեալ անդ՝ սկսաւ լոյ և ոչ լոյ զառնաղէս, յետոյ տուաւ և նմա թեւս ալ ոչ հրեղէնս, ալ զփոս և տկարս, որով բազում վշտիւք և աշխատութիւն երբեմն ընկեցան ի երբեմն թուլելով բազում փորձանք հազիւ կարաց գալ յայնկոյս։ Այսպէս և այս ալք թեպէտ և առին թեւս կրօնաւորաւ, ետես, ալ զփոս և տկարս և անօգուտս։

աչոր տայր անդրէն ցնային խորանց : մայրն ասեալ իւրն զգայուն ինն մեծ խնդու լէ՛ր անդրէն մտաներ :

Երեւոյն ետես աշխարհական մի զի հրացեալ բնառը հարեալ էին 'ի մկրտման նորա, և կոչեալ զնա և եհարց ելմէ զինչ է քո գործըդ : Եւ իբրեւ սխառ ասել՝ բնեւ ընդ վաղէին, և իբրեւ գաղարեաց յասեղծն՝ բնեւ ընդ սպասեցան : Եւ պատմեաց նմա ծերն զանոթէն և ասէ զնա . դադարեա 'ի չարեացդ, ապա լմէ ոչ՝ անշնջ հազն փորձէ զքեզ :

Ի ՏԵՐԵՆՈՒԹ 'ի միաբարձման զայն յեկեղեցին եղապարհ և հաղորդէին 'ի սուրբ խորհրդոյն : Իսկ ծերունն անամեւր զի զայն հրեշտակք և ոմանց արատաւս բեին պատկառանք, իսկ անմեց. ոչ տային հաղորդել յինքնանա ասանքին զսուրբ խորհրդոյն : Եւ ծերոյն ասէ տեալ զարմացաւ . քննութի արարեալ նոցա՝ ոչ ինչ և գիտ, բայց միայն խորհուրդ և բան, և ասեք . զէջը կուցեք խորհրդոց և բանից որոց ոչ հաճի ան :

ՉԹԱՍԻ երբեմն հայրն ի յնն առ հայրն ի յառն յանապատն, և մկրտեալ 'ի ճանապարհէն և նստեալ ձըն ջեաց սակաւիկ մի, և յարուցեալ 'ի քնոյն յաղթեալ է կայ և ասէ . տեք ան, մի կորուսաներ զպարսմա քո : Եւ երևեցաւ նմա որպէս ձեռն մարդոց կախեալ յերկնից, որ յուշանէր նմա զճանապարհն մինչև եկն եկեայ 'ի վերայ ալրին ի յառնի :

Ի ՍԱՅԻՆ՝ վասն միայնակեցին Սիւրբի՝ լմէ յարժամ հանդերձեալ էր մեռանել՝ նստեալ առ նմա հարցն, պայծառացան երեսը նորա որպէս զարեգակն : Ի՛րէ ցնա տա . ահա երանեցին ի յառնիս եկն : Եւ յետոյ փոքր մի ասէ զնոսա . ահա դուք մարդաբէիցն եկին : Եւ գարնեալ երեսը նորա առաւել պայծառացան, և ասէ . ահա դուք առաքելոցն եկին : Եւ կրկնապատիկ պայծառացան երեսը նորա, և ահա ինքն որպէս զի աւմեք խոսէր : Եւ աղաչեցին զնա ծերուն և ասեն . զքնջ խոսիս, հայր : Իսկ

... Եսեին վասն հորն Սիւրբի՝ ելմէ մինչ հանդերձեալ էր փոխադրել յերկրէ, նստին հարք մարմ առ նա, և լուսաւորեցան երեսը նորա իբրև զարեգակն, և ասէ զնոսա . ահա եկն հարքն Սիւրբիս : Եւ զքնն սեփաւ միայ ասէ . ահա դուքը մարդաբէիցն եկին : Եւ առաւել պայծառացան երեսը նորա, և զարմեալ ասէ . ահա բանալք առաքելոցն եկին : Եւ ապա որանցել ի ինն փառեցին երեսը նորա, և խոսել սեք սու ընդ ոմանս : Հարցին զնա ծերուն և ասեն . ընդ որմմ խոսիս, հայր

նա ասէ՝ ահա հրեշտակք եկին առնուլ զիս, և աղա-
լէմ՝ զի թողայց ապաշխարել տակաւ ինչ։ Իսկն ցնա
ծերքն։ չունիս պէտս ապաշխարութե, հայր։ Իսկ ցնո-
ւա ծերն։ զի ըստ բնութեան ինչ ոչ գիտեմ յիս, որով
հետեւ այս իրաց սկիզբն արարի։ Եւ ուսան ամենեքեան
եթէ, կատարեալ էր։ Կարձեալ յանկարծօրէն եղէն
երեսք նորա որպէս զարեգակն, և զարհուրեցան ամե-
նեքեան, և ասէ ցնոսաւ։ տեսէք զի ահա տէրն եկն։ Եւ
ասէ տէր։ բերէք ինձ զանօթ ընտրութե անապատիս։
Եւ նոյնժամայն աւանդեաց զհոգին, և եղէն փայլա-
տակունք, և լցաւ ամենայն տեղին անուշահոտութիւն։

ԻՌԴԱՌԻՐ՝ Թաչէին յ՛գեքսանդրեայ ՚ի վերայ մե-
հենի միող և ձայնէին՝ կրաս կրաս, որ է Հասնաց լե-
զուն՝ վաղիւ տեսցես զփառս նոյ։ Եւ վաղիւ եկն զրոյց
թէ մեռաւ։ Հուլիանոս, և քակեցին զմեհեանն ասե-
լով՝ հմայութիւն քո ՚ի գլուխ քո։

ԻԳՐԻ՝ կնոջ պարոյ Սարիամ կոչեցելոյ անկաւ ՚ի ձիոյն
՚ի ձիւնթացն, և յարուցեալ զարձեալ յաղթեաց։ Եւ
սկսաւ բազմութիւն աղաղակել։ որդին Սարիամու ան-

գաւ։ Եւ նա ասէ՝ ահա ժողովք հրեշտակաց եկին տանել զհոգի իմ,
և ես աղալեմ թողուլ զիս տակաւ մի զի ապաշխարեցի։ Ասեն ցնա
հայրքն։ ոչ և պիտոյ քեզ, հայր, ապաշխարել։ զի դու զամենայն զոր
ինչ պատ էր առնել՝ արարեր։ Պատասխանի ես ծերն և ասէ՝ հա-
ւատացէք ինձ, հայր, ոչ գիտեմ զիս թէ բնաւ սկիզբն արարի ապաշ-
խարել։ Եւ երկեան որք լուսնն, և փառս մատուցին նոյ։ Եւ ապա ա-
ւե ծերն։ նայեցարուք և տեսէք, ահա եկն տէրն և ասէ՝ բերէք յիս
զանօթ անապատիդ զայդ։ Երբ զայս ասաց, եղև ինքն ուղղոյն իրբն փայ-
լակն, և լցաւ տունն անապատի զանուշահոտութիւն, և ապա իսկոյն
կատարեցաւ։ և եղէն հայրքն ահիւ և խնդութիւն բազմաւ, և զփայլակ
նայեալ նշխար մարմնոյ նորա եղին օրհնութիւն և մեծաւ պատուով
և ուղեպարելով ՚ի գերեզման անգր։

Պատմեր սարկոս Եպիփան եպիսկոպոսն Վիպրոնի՝ եթէ յաւուրս
մեծին Աթանասի Թաչէին ագաւաք ՚ի վերայ տաճարին Սարապիոն
կոչոյ և ասէին անգագար՝ կրաս կրաս։ Եւ գիմեալ եկին ՚ի վերայ պը-
րոյն Աթանասի Հեղինք քուրսք և ասէին։ պատմեա մեզ, չոր ծեր,
զինչ ասեն ագաւաքն այնորիկ։ Ատ ցնոսաւ երանելին Աթանաս, ագ-
աւաքն ասեն կրաս կրաս։ իսկ կրաս յԱթանաս լեզուն զայս ասէ՝ Թէ
վաղիւ տեսցես զփառս նոյ։ Եւ ՚ի վաղիւն որ պատմեցաւ մահն Եպի-
փանոսի աղբայր։ Եւ իրբն եղև այս, ժողովեցան ՚ի վերայ տաճարին
Սարապիոն կոչոյ և գոչէին, քակեին և ասէին։ գիւտութիւն քո ՚ի գլուխ
քո գարձիկ։ Եւ քակեցին զնա իսպառ մինչև ցիփոուն նորա։

Նոյն ինքն պատմեր և զայս՝ եթէ էր ոմն կառավար յԱլեքսան-
դրիա որդի Սարիամու կնոջ ուրումն, որ ՚ի ձիւնթացն ՚ի վաղել

կաւ և յարուցեալ յաղթեաց, և 'ի ձայնէ անտի աւել
րեցան մեհեանք այնր կողման քաղաքին յ'ընթանորրի:

ՎԻՆԱՅԻՔ՝ երբեմն յ'ընթանորրիա 'ի միաբանաւ
կեացս Սաղամայ և գտաք անդ երկուս ծերս՝ որք պատ
մեցին մեզ վանս պատրիարքի եկեղեցւոյն Վոստանդի
նուպօրի Վեհնադայ, զի տրամէր վանս բազմաց: Սնն
կղերիկոս ամենեւին չարութիւն կենցաղավարէր, անուն
Վարիտոն, և առաքեաց առ նա պատրիարքն գիտել
զմտածութիւնորա. այլ նա ոչ ինչ օգտէր և ոչ միտ դնէր
հայրական խրատուն, քանզի մոգութի և սպանութիւն
գործէր: Եւ յորժամ գիտաց պատրիարքն 'եթէ ոչ ինչ
զարթնու, առաքեաց կղերիկոս մի պատուական և ասէ.
գնա 'ի տաճար Ելեւթերիու՝ որոյ կայ 'ի պաշտօն ան
զգամն, և ածեալ ծունր առաջի սրբոյ զենարանին ասա
այսպէս. խնդրէ 'ի քէն, սուրբ վկայդ Վ'տի, պատրիարքն
լսել 'ի մեղաւորէս, զի զինուորն քո բազումս մեղանէ,
կամ ուղղեա վնա կամ վնարեա: Եկն արտագամնաւորն
'ի տաճարն սուրբ, ասաց որպէս պատուիրեաց. և յետ
երկորդ աւուր գտաւ մեռեալ չարութե գործաւորն:

Քիցն անկա 'ի Քիոն, և զարձեալ յարեաւ և յաւանդեալ յաղթեաց
ամենեցուն: Եւ ձայն երարձ ամենայն քաղմութեն և ասէ՝ եթէ որքն
Մարիամու անկաւ և յարեաւ և յաղթեաց: Եւ ընդ ձայնէն զոյա ժա
ղովոյն չարժեցան մահեանքն, և ամենայն կռաքն անկեալ կործանե
ցան. իսկ զմնացեալն 'ի նոցանէ կործանեաց և բրեալ քաղեաց մեծն
Աթանաս և Թեոփիլէ եպիսկոպոսն:

Գտարիարքն Վոստանդիմուպօր Քեննադա յորժ հոգացոյ կը և
տրամէր 'ի վերայ անուգայ գնացելոցն: Իսկ ռն կղերիկոս ամենեւին չա
րութ կենցաղավարէր, որում անունն էր Փարիտոն: Եւ առաքեաց առ
նա պատրիարքն գիտել զմտածութիւնորա. յորժամ իմացաւ զանուգայ
գնացս նորա, խրատէր և տփփէր և յանդիմանէր, և նա ոչ ինչ օգտէր և
ոչ մտադրէր հայրապետական խրատուն... վնարէ: Եւ ըստ բանի հոյ
րապետին գնաց պատգամաւոր կղերիկոսն 'ի տաճար որոյն Ելեւթե
րիու, և 'ի ծունկս եղեալ ասաց սրբոյ վկայն Քիփ զպատուեր պա
րիարքին Քեննադայ. և յետ այսորիկ երկու աւուրք անցն, գտաւ մե
ռեալ չարութե գործաւորն այն և կղերիկն Փարիտոն չարաշար մեռ
հուամբ: Այսպէս պարս է առնել. զի ոչ է պատշաճ յառաջ քան
զմտմանն պատժել, այլ ասել և յուշանել նոյ և որոյն նորա, և նա
քա հոգացսն զամենայն զոր ինչ պարան է. որպէս երանեցն Քեն
նադա, Թեոփէս ունէր ինքանութի պատժել ցղերիկոսն Կարապե
տական հրամանան, այլ զպատշաճապոյն տար: զի զարքն արքա
ւագին կեցոյ զեկուցանելով իւրում հոգաբարձուն, յորում զինու
րեալ էր պատանարեւով գրան վկայն Քիփ. վնան որոյ նա ինքնին նմ
հոգայ՝ կարձելով զնա 'ի կենացս յայտանէ, զի մի այլ պատգաւացաւ
յէ զքեզս ծառայիցն նոյ չարութեան գնացիւք իւրով քանդարմ:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգնանոշքեն

ԱՆՑՈՆԻՑՍԻ հօրն յայտնեցաւ երբեմն մինչ էր յան ապատին՝ եթէ իցէ 'ի քաղաքին հաւատար. քեզ բժիշկ որն, որ զամենայն վատական իւր զինչ որ յաւելաւ 'ի կեանքոյ իւրոյ՝ աղքատաց և որոց բաշխէ, և միշտ երգէ զերեքարեան որհնութիւն հանդերձ հրեշտակաց նոյ :

ՀԱՅՐԵ Լճորեմ մինչ մանուկ էր՝ ետես տեսիլ այս. պէս, իբր թէ որեւէ 'ի լեզուէ իւրմէ և ամեալ բազմացաւ և ելից զերկիր և ունէր պատու յոյժ, և գային յամենայն կողմանց Թուզնք երկնից և ուտէին զպատու նորա. և որչափ ուտէին նոքա, առաւել բազմանայր պատուն նորա :

ԴԱՐՁԵԱԼ յաղում ժամու ետես 'ի տեսիլն. ոմն 'ի սրբոց գաղթ հրեշտակաց որք իջանէին յերկնից և ուտէին 'ի ձեռա իւրեանց Թուզն գրեալ ներքոյ և արտաքոյ : Եւ կեպն տեսին՝ ո՛ր կարիցէ առնուլ զսա. իսկ աղքն տեսին՝ ոչ որ կարող է առնուլ զսա, բայց միայն Լճորեմ արտքի : Եւ տեսանէր ծերն 'ի տեսլեան զի ետան յԼճորեմ զնամակն. և իբրեւ յարեաւ առաւօտուն, ետես զԼճորեմ զի ուսուցանէր յեկեղեցին, և իբրեւ զաղբիւր բխէր բանն 'ի բերանայն և տողէր զերկիր : Եւ գնաց ծերն՝ որ ետես զայն, 'ի քաղաքն Եւհայ և յամենայն սխաւ պատ, և ասաց ամենեցուն՝ եթէ զոր ինչ ասէ Լճորեմ, 'ի հոգւոյն սրբոյ է :

ՊԱՏԾԻՒՆ զայս մեզ աշակերտք հօրն 'Լ ունիկնութի՝ եթէ մինչ առաքելն զմեզ ծերն յԼճորեմն որիս վառ ճառել զձեռագործն, պատուիրէր մեզ. ոչ յամել մեք տեղի քան զերիս առաքա, և ասէր մեզ՝ Թէ յամէք ա.

ւերի քան զերիս աւարս, անպարս եմ՝ յարենէ ձերմէ։
 Իսկ մեք հարցեալ ասեալք. և հարկես 'ի քաղաքս և 'ի
 գիւղս կրօնաւորք 'ի տուէ և 'ի գիշերի ընդ մարդիսն
 կեանս և ոչ զնստին։ Եւ նա բացեալ զքերանս իւր ասէր
 ցմեղ. հաւատացէք ինձ, որդեակք, ես մինչ եղէ կրօ-
 նաւոր, կացի երեսուն և վեց տմ 'ի սենեկի իմում և
 ոչ ելի բնաւ անտի. զկնի այսց երեսուն և վեց ամաց դնա-
 ցաք հայրն 'Եանիէլ և ես յ'ընթանդրիս առ պարս
 Եւսեբի վասն գործոյ ինչ. և իբրեւ մեռի 'ի քաղաքն, տե-
 սի բաղում կրօնաւորս, և տեսանէի զամենս 'ի նոցանէ
 զի ազաւք Թալէին յերեսս նոցա և Թեզք ծածկեալ
 բախէին զծնօտս նոցա. զայլս տեսանէի որք մերիս զգրկս
 արկեալ փարէին զխնամեք և խօսէին յամեն նոցա. և
 զայլս տեսի որ ընդ մանկունս զանարժանս քործէին. իսկ
 այլք ունէին սուր 'ի ձեռքնս և հաստանէին մեծոք զմար-
 մնս մարդկան և տալին կրօնաւորաց յաւտել։ Եւ ծա-
 նեաց յայտմանէ եթէ իւրաքանչիւր կրօնաւոր յարմէ տե-
 տէ յազնեալ է, տալին արտից դէք չքին ընդ նոսա և
 խօսին զայն 'ի միտս նոցա. և սակս այսորիկ ոչ համեմ
 զձեղ, որդեակք, յամել 'ի քաղաքս և 'ի գիւղս, զի մի
 յայտարի խորհուրդս և 'ի ցանցս գիւաց անխնայեղք։

ԻՅԵՆՆ ՎԱՍՆ ՀՅՐԵՆ () ԵՆՆԻՔ՝ ԵԹԷ ՄԻՆՉ ԷՐ ՆԱ՝ Ի ԵԼԻ
 տէ, ել 'ի գիշերի 'ի սենեկէ իւրմէ, և գնացեալ 'ի շամբն
 և անդ մտորեալ չքէր 'ի շամբն զերիս տեւս և զերիս
 գիշերս, և վաստակեալ անկաւ և լուծաւ զբաւթն նա-
 բա. և ահա մանուկ մի եկաց առաջի նորա, որ ունէր
 հաց և ջուր ամենալ, և ասէ ցնա. արի կեր և արբ։ Եւ
 նա կարծէր առաջը ցնորս լեալ, և սկսաւ աղօթել։ Ի-
 տէ մանուկն. բարեղք առնես։ Իսկ ծերն աղօթեաց երկ-
 բորդ անդամ, և նա ասէր՝ բարեղք է։ Եւ այնքամ տ-
 անալ ծերն կերաւ և զօրացաւ։ Իրէ մանուկն. որքանի
 օր եկեալ ես, այնչափ հեռի ես 'ի սենեկին, այլ եկ զկնի
 իմ 'Եւ տաժամայն երեք զիս 'ի գաւան սենեկին։ Եւ իբ-
 րեւ մեռի 'ի ներքս 'ի տունն, ասաց մանուկն՝ աղօթեալ
 վասն իմ, և անյայտ եղև։

ՀԱՅՐԵՆ 'Ի ունիկնոս նոսեր 'ի սենեկի իւրում, և հարք
 ամեալ եկեալ էին առ նա, և նա ոչ ունէր ինչ խօսե-
 ցաւ, այլ յարեաւ վաղճաղապի և եկն յեղջ ծաղւան և
 իբրեւ եկն անդր, ահա նաւ մի դարբ յ'ազիւրաւս, և

եւ անոր յորում էր ժեր ոմն սուրբ և հոգեւոյն որ դպր տեսանել զնա . և ողջունեալ զմեռեալսն ի համարոյ արբ բութեան, կացին յաղթս : Սկսու ծերն եղիպտացի առել առ ան . տէր, ես աղաչեցի զքեզ ոչ յայանել ծերոյն վասն իմ, զի մի աշխատեալ եղլէ ընդդէմ իմ : Եւ եկին ի սենեակ հօրն ՝) անկիւնսքի, և ի յեզուցն որ վախճանեցաւ անդ ծերն եղիպտացի :

ՍԽԻՐ հայրն Սակար վասն զգաւաւորացնեց զեզ թարն՝ եթէ եկն ի Սկիտէ կին ոմն և ունէր ընդ ինքն զդդի իւր զիւահար, և տախէր վանուկն զմայրն և ա տէր . գնացուք առաքի : Եւ մորն ասէր . վառասկեալ եմ և ոչ զորեմ գնալ : Սէ մանուկն . ես բարձեալ տալ բաց զքեզ : Եւ զարմացայ ես ընդ դէն՝ եթէ ընդէր ըստախէր զնոսա :

Եւ արդ որովհետեւ տէրն յաւիտեանց և անձն ամենայնի առատապէս տայ զպարգևս արժանաւորաց իւրոց ի փառս անուան իւրոյ՝ և ի փրկութի յուսացելոց իւրոց, որքաւ է վասն շահու անձին բազմաց զորոցն Սակարիտի եղեալն պատմել զգործս : Սյս երանելիս եհաս ի կատարելութի մեծ աւարքնութեց և վերաբոյն եղև ամենայն արտից, և տեսանալ անտեսանելեաց եղև և զխորհուրդս երկնաւորս յայտնեաց և եղև հաւատար հրեշտակաց և եհաս ուր և կարալ էր հասանել բնութեան մարդոյ, մինչ զի և զհրեշտակս նոյ տեսանէր յանդիման և զգէս, որպէս պատմեցին մեզ աշտիկրաքն իւր զոր լուսն ի նմանէ զոր ինչ ան յայտնեաց նմա, և ա տեղին այտղիս՝ եթէ եւնուս նա երբեմն ի դրախտն (Եւ նեմի և Յոսեփի, և ի մտանէն իւր պատերազմեցան սատարապէս ընդ նմա չար դեք : Իսկ որովհետեւ շնորհքն նոյ դատարկ եղին հնարք ամենայն պատերազմեաց նորս, և յաղթեցաւ ի նմանի սատանոց զօրութեամբն Քրիստոս, յայտնեաց զանքն իւր ծերոյն և զամենայն շաւղ, լուսնն և զդարձութիւնս իւր և զնեղութիւն իւր, զի ան թանգազատեալ զնա առնել զարս :

ԻԹԻՒՆ երբեմն եղևորքն սա հօրն Ստեփան, և նա ասի . ահա այսոր բարբարոսք դան ի Սկիտէ, այլ յարկուցեալ փոխելուք : Նմա եղևորքն . և դոք մէջ փոխելու, հայր . Սէ ցնտուս . եւ ի բազում ամեաց մնաց ի ստալոր նոյ, զի կարողեացի յիս բան տեսնու որ

ասէ՛ Եթէ որ սուր առնուցու, արով մեռցի: Եւ նորա ասեն. և ոչ փախիցուք և մեք, այլ մեռցուք ընդ քեզ: Եւ Եթէ Եթէ Եթէ. ես զայդ ոչ գիտեմ, դուք ընտրեցէք: Եւ էին եղբարքն եօթն. և առժամայն բարբարոսքն կա, լեալ զղուռն և մտեալ ՚ի ներքս կոտորեցին զնոսա, և մինն յեղբարցն թաքեալ յետոյ դրանն: Եւ իբրև սպառնին զնոսա, ետես եօթն պսակս զի իջեալ յերկնից նշուտան ՚ի գլուխս երանելեացն:

Եւ ՍՈՒՏ երբեմն ՚ի սենեակ հօրն Սիլվանէի Օաքարիա աշակերտ իւր ընդ առաւօտն, և ետես զնա զի կայր ՚ի զարմացման և տարածեալ ունէր զձեռս յերկինս: Եւ ելեալ փակեաց զղուռն, և գնաց դարձեալ զվեց ժամ և զմին ժամու, և եգիտ այնպէս: Իսկ յերկոտաւան ժամու գնացեալ եգիտ զնա հանդարտեալ և ասէ ցնա. զի է քեզ այսօր, հայր, որպէս կեաս: Իսկ նա ասէ. հիւանդացոյ այսօր, որդեակ: Եւ նա կալեալ զստից նորա ասէ. ոչ թողից զքեզ մինչև զամենայնն պատմեսցես ինձ զոր տեսեր: Եւ ծերն. վասն ժառութե և չքը մարիտ փափաքանաց քոյ, որդեակ, ասացից քեզ. ՚ի յառաւօտէ յափշտակեցայ ես, որդեակ, յերկինս և անդ տեսի զփառս նոյ և կայի առաջի նոյ մինչև ցայժմ, և արդ ահա թողեալ եղէ անտի:

Եւ ՍՍՍ հայրն Սոկրատ աշակերտ հօրն Սիլվանայի եղէ. մեռացոյ՝ Եթէ մինչ էի ՚ի Սիլիոն, էր ՚ի սենեակս մառնուկ ոմն կրօնաւոր որ կոչէր Յակոբ. էր ընդ նմա և հայրն իւր մարմնաւոր ծեր, և երկքին էին սուրբք և առաքինիք յոյժ: Իսկ ՚ի սենեակսն էին եկեղեցիք երկու՝ մինն ուղղափառաց և միւսն հերետիկոսաց. և Յակոբ հաղորդէր յեկեղեցի ուղղափառաց, և հայրն նորա հաղորդէր յեկեղեցին չարափառաց: Եւ ՚ի սակա խմոր հաւթե և հեղութե Յակոբայ սիրէին զնա յոյժ ուղղափառքն և չարափառքն: Եւ ասէին ցնա ուղղափառքն. հայր, մի խաբեացն հերձուածողքն ՚ի հաղորդութիւն իւրեանց, զի նոքա զլաւիքէսին և զլեւերիտին հաւատարն և զաղանգն ունին: Եւ յմարէս և չարափառքն ասէին. ծեր, դու և որքին քո եղէ հաղորդիք ընդ ուղղափառան՝ կորնիք հոգաւ, զի նոքա զլաւաբան և զլաւաբան խորհին: Իսկ ծերն անմեղ և արարաւոր էր, նեղեցու յերկոյնաց և ոչ զիսէի թէ զխորհարարսն իմն էմ:

լուիցէ. սիսու աղաւել զմծ ցուպանել նմն զձնարիտն,
 և արդել զանձն 'ի սենեկի և զգեցաւ. զգետտ մեռե-
 րց, զի տախտակ իւն էր եգիպտացոցն յորոյ հանգեր-
 ձի որհնէր՝ զգեմն զայն պահէր իւր լինել պատանա մա-
 հաւ, բայց միայն 'ի կերակէ 'ի ժամ հաղորդութեանն
 զգենայր զայն և վաղվաղակի հանէր: Իսկ ծերն զգե-
 ցեալ զայն արդելաւ. 'ի խցի 'ի վիշտա առուրս բազումն,
 և աղաւելր վառն այսորիկ զտէր, և վհատեցաւ 'ի պահոց
 և 'ի գիւաց և 'ի խորհրոց: Իսկ զմեծ քառասուն ա-
 ռուր 'ի զարմացման եղեալ տեսմանէ մանուկ մի զուար-
 ձնոյի զի մեռանէր առ նա զուարթ երեսօք, և ասէ ցնա-
 ծեր զու, զինչ առնես աստ: Իսկ նա լուսաւորեալ և զ-
 բայեալ ծանեաւ զնա և ասէ. տէր, դու գիտես զինչ
 առնեմ և զինչ խնդրեմ: մի կողմն ասեն ցին՝ մի թողուք
 զեկեղեցիս զայս զի մի կորիցես, երկուոր կողմն ասեն՝
 մեղքեցուցանեն զքեզ նոքա. և ես զի զերկուսնս սի-
 բեմ, և յանհարկնս անկեալ ոչ գիտէի թէ զինչ պա-
 րոյ, եկի աստ խնդրել և բաւել զձնարիտն 'ի քէն:
 Ի՞նչ ցնա տէր. ուր կ'աւտ' բարւոք կատ, որտ կ'եցցես:
 Եւ իբրեւ զայս լուաւ, գտաւ ինքե՛ր 'ի ներքս յեկեղեցի
 ուղղափառացն յոյժմ ժամու՝ որ բերէին քահանայքն
 զքննայն և եղանակէին զորք զերպխէիցն:

ՊԵՏԵՐԻՆ և զայս ծերքն՝ եթէ 'ի Սկիսէ յորժամ
 մատուցանէին զքննայն քահանայքն, իմանէր 'ի նմե-
 նութի արծաւոյ հորին աւրբ 'ի վերայ ընծայիցն, և քա-
 հանայքն միայն տեսանէին զայն և ոչ այլ որ: Եւ ուր
 միջ խնդրեաց զի ինչ 'ի սարկաւաղէն, և նա ոչ ետ նմե-
 ր, և իբրեւ եկին 'ի խորանն կատարել զխորհուրդն, ոչ եկն
 տեսութի արծաւին 'ի վերայ ընծայիցն: Ի՞նչ քահանայն
 ցարկաւաղն. զինչ է այն զի ոչ եկն աստ նշանն մի.
 արդ կամ ետ մեղայ և կամ դու. արդ կացցես դու ար-
 տաք, զի գիտացաւ թէ ո՛ր յանցեալ եղև: Եւ յորժամ
 հեռացաւ արկաւաղն, եջ արծիւն 'ի վերայ ընծայիցն
 ըստ սովորութեանն: Եւ իբրեւ կատարեցին զխորհուրդ
 պատարագին, ասէ քահանայն ցարկաւաղն. ասա ինչ
 զինչ գործեցեր: Եւ նա ասէ. ոչ գիտեմ այլ ինչ մեղս
 զանձնէ, բայց զայս. եկն եղբայր և խնդրեաց զայս ինչ,
 և ես ոչ պարտադիր տալ նմա, և դնայ արտօմալ: Ի՞նչ
 քահանայն. յերպի արդելաւ 'ի քէն ընդհնէ մի, զի

տրամեցուցեր զեղբայրն : Եւ զնացեալ տարիաւայն
ինդրեաց թողութիւն :

Եւ ինն ի հարանցն՝ եթէ յորժամ կատարէր նա
հասակութիւն սուրբն Պետրոս լ' շէքսանդրու հայրա-
պետն, լուաւ կոյս ոմն ի զարմացման լեալ ի հրէշտա-
կաց որ ասէին . Պետրոս սկիզբն առաքելոյ, և Պետրոս
կատարումն և սպասուած մարտիրոսաց նոյն :

Եւ ինն վասն ծերոյ մեծի ումեմն ի Սկիտէ, եթէ յոր-
ժամ շինէին եղբայրն սենեակս, ելանէր նա ուրախու-
թեամբ և ինքն դնէր զհիմն և ոչ մեկնէր անտի մինչև
կատարէր սենեակն : Հաւուր միով շինէին եղբայրն սե-
նեակ, և ել ծերն և էր տխրեալ յոյժ : Իսկն ցնաւ եղ-
բայրն . ընդէր այգայէս տխրեալ ես, հայր : Իսկ ծերն,
վասն այնորիկ զի աւերելոյ է տեղս այս . զի տեսի ես
հուր անկեալ յերկնից ի Սկիտէ, և առեալ եղբայրն
ոտոս արմուկնեաց հարկանէին և ցուէին զհուրն և զի
ջուցանէին զնա . և զարձեալ երկրորդ անգամ բարոս
քեցաւ, և շիջացին զնա այնպէս . իսկ բարձրեցաւ դաւ
ձեալ երրորդ անգամ և ծագեկեաց զամենայն Սկիտէ,
և ոչ և ս կարացին շիջացանել, և բոցակեղեցան ամե-
նեքեան . այս է արաքնաւ տրտմութեան իմոյ : Եւ այս
է միտք աեպեանն . գրեալ է՝ արդարեւ որպէս զարմուե-
նիս ծաղկեացին : Եւ ուսուցանէ այս բան զարքայութի
զուղլութեան և զքաղցրութեան, որք են առաքելու-
թիւնն արքութիւն և գործն բարին : Իսկ ունի արմու-
կորից մի և սպիտակ և արտաքից զերեքին զայն . և այս
նշանակէ զամենայն առաքելութիւն զոր ունիին հաղին
արդարեւ, զի մի էր տիրա հոգս և խորհուրդ որ հայեալ առ
ած, և այն արդ և սպիտակ և ոչ սեւացեալ ի վեղաց,
այլ սպիտակ լեալ լուսով հաւատոյ . և ունի բարձրու-
թիւնն զարգարութի յառաքելութիւն և զքաղցրութիւն
յամենայն գործն բարին . Ի՞նչ հուրն այն որ է՞՞ բար-
կութիւնն նոյն էր, և առաջին հարցն այնպիսի ոտոս ունեւով
շիջացին զնա . և նոյնպէս երկրորդն . իսկ այժմ՝ որ գա-
լոյ է՝ ոչ կարեմք շիջացանել, զի ոչ այնպիսիք ենք :

Եւստ ծերն . զի ոչ ունեւր զնոր աւերել սկիզբն,
վասն այնորիկ ընկալաւ զի յիսէ մարգարէ . նոյնպէս և
հորի մարդոյ յորժամ պարտաւ յամենայն աշխարհա-
կան հոգոյ, յայնժամ՝ զայ ի նա ճարհը հորայն նոյն :

Ի՞նչ ծերն՝ եթէ տեսի եղբայր ոմն զի ուսանէր սաղմոս 'ի սենեկի, և եկն դէն 'ի դռն մտանել 'ի ներքս, և որպիսի ունէր զսաղմոս 'ի բերան, ոչ կարաց մտանել. իսկ մինչ լուեաց 'ի սաղմոսէն, ասա մտեալ 'ի ներքս սկըսաւ պատերազմել ընդ նա:

Ի՞նչ ծերն զուսմեմնէ 'ի հարցն՝ եթէ ոչ բնաւ յուսմեքէ ուսաւ գիրս և ոչ սաղմոս և ոչ այլ ինչ բնաւ և ոչ աղօթս, և եղև քահանայ 'ի շնորհաց և 'ի սիրոյն նոյ. զամենայն իբրև ուսեալ քաջ գիտէր, զի լի էր ամենայն առաքինութեւ, և սքանչելիս և բժշկութիս մեծամեծս առնէր, և զվաթսուն ամ կենաց իւրոյ կին մարդ ոչ ետես, և ոչ գերծեաց զհեր իւր, նա և ծանեաւ զօր մահու իւրոյ յառաջ քան զերիս աւուրս: Ի՞յսպիսիք էին այնք ծերունիք, որք և յիշման արժանիք և քաջալերութիւնք սրտից:

Ի՞նչ էր վասն եղբոր ուսմեմն՝ եթէ մինչ հարկն ժամ յեկեղեցին յաւուր կիրակէի, յարեաւ եղբայրն գնալ ըստ սովորութեն յեկեղեցին, և խորբալեալ 'ի դիւէն խորհէր 'ի մօր և ասէր. ուր գնաս կամ վասն որոյ իրիք. վասն այսորիկ գնաս դու յեկեղեցին զի կերիցես հաց և գինի, և ասիցեն ցքեզ մարդիկ՝ թէ մարմին և արիւն Վճիռ է այս և խաբեն զքեզ. վասն այսորիկ մի խաբիր մի հաւատար և մի գնար, զի այս ոչ է այսպէս: Հնազանդեալ եղև եղբայրն խորհրդոյն այն և ոչ գնաց յեկեղեցին: Իսկ եղբարքն մնային նոն, զի այս կարգ էր՝ մինչև ժողովէին ամենեքեան յեկեղեցին 'ի տօնս, ապա սկսանէր աղօթքն: Եւ իբրև մնային բազում ժամ և ոչ եկն, գնացին տեսանել զնա, զի կարծէին թէ հիւանդ է կամ մեռեալ: Եւ իբրև հասին 'ի սենեակն և տեսին զի ողջ էր, հարցանէին՝ ընդէր ոչ եկիր յաղօթս: Իսկ եղբայրն ամաչէր պատմել նոցա զխորհուրդս թըշնամոյն, և պատճառէր ինչ. այլ ծանեան եղբարքն եթէ 'ի խաբմանէ թշնամոյն է, վասն որոյ աղաչէին զնա և ասէին. խոստովանեաց մեզ զճշմարիտս: Իսկ նա ասէ. ներեցէք ինձ, եղբարք, զի յարեայ և կամէի գալ յեկեղեցին, ասէ զիս խորհուրդ իմ, եթէ ոչ է մարմին և արիւն Վճիռ գոր գնաս հաղորդել, այլ հաց և գինի ըսկ. արդ եթէ կամիք զի եկից ընդ ձեզ յեկեղեցին, հաւատացուցէք ինձ զխորհուրդս իմ: Իսկ նոքա ասեն զնա:

արի, եղբայր, և եկ ընդ մեզ յեկեղեցին. և մեք ազատեցուք զնձ և նա հաւատացուցէ զքեզ զգրութի յերկնաւոր : Եւ զնաց ընդ նոսա եղբայրն յեկեղեցին . և առարին եղբարքն վասն նորա խնդրուածս մեծամեծս առնձ, և այսպէս սկսաւ պատարագն : Եւ կացուցին զեղբայրն զայն 'ի մէջ եկեղեցւոյն, և մինչև 'ի վշար ազութիցն կայր 'ի միջի անդ, և աջ դարբարեաց նա թանաղ տրտառաօք զերեսս և զկուրծս իւր : Իսկ զինի կատարման աղօթիցն եկին առ նա եղբարքն և ասէն . պատմեաւ մեզ զոր տեսեր, և մի բնաւ ինչ թաքուցաներ 'ի մէջ զոր տէրն եցոյց քեզ, զի շահեցուք և մեք : Իսկ նա սկսաւ ասել արտասուօք և երկիւղիւ եմէ յորժամ ընթերցաւ բանք առաքելոյն «Եւ զսոսի և ել սարկաւազն յամսիոնն ընթեռնուլ զաւետարանն, տեսի զի բացան ձեղունք եկեղեցւոյն մինչև երևէք երկինք, և հրեշտակք եկին լսել զբանս աւետարանին . իսկ սարկաւազն որ ընթեռնացր զաւետարանն, եղև իրբև զսիւն հրոյ, և բանքն իրբև զկայծակունտ հրոյ երանէին 'ի բերանոց նորա : Եւ տեսի զի բացաւ երկիր մինչ 'ի խորս շուրջ զսուրբ սեղանոյն, և քահանայքն ահիւ և զողութիւն կային մերձ : Եւ տեսի զերկինս բացեալ և սիւն հրոյ իծաներ յերկնից . և զինի հրոյն քային բազմութիւն հրեշտակաց, և 'ի մէջ նոցա երկուս գէմս մարդոյ գեղեցիկ յոյժ, զորոց զեզ պատմել մարդոյ անհնար է . և էր գեզ երեսաց նոցա իբրև զխալալն : Եւ 'ի միջի երկոցունց այնոցիկ գինաց կայր մանուկ փոքր և հրեշտակք շուրջ զնովաս, և եկեալ կացին շուրջ զսեղանոյն հրեշտակքն, և երկուքն այն հրեշտակք և մանուկն, և ելեալ նստան 'ի վերայ սեղանոյն մերձ առ խորհուրդն : Եւ իբրև առեալ քահանայն բեկանել զհացն սուրբ, կարեալ այն երկուարքն զոտս և զձեռս մանկանն, և ունէին սուրբ և զենեալ զմանուկն արկին զարիւն նորա 'ի սիւն, և զմարմին նորա յօշեալ մանր եղին 'ի վերայ սուրբ հացին, մինչև եղև հացն այն սուրբ՝ միս արիւնաթաթախ . և յիշեցի ես զբանս առաքելոյն որ ասէ՝ եթէ զասիկ մեր զնա . Բայ : Իսկ մինչ զնային եղբարքն առնուլ զսուրբ խորհուրդն, տայր նոցա քահանայն միս արիւնաթաթախ . և իբրև քահանային և տանէին 'ի բերանն, քնեք հաց և այնպէս ճաշակէին : Եւ իբրև մերձեցայ և ես հազար-

զեւ, եւ ինձ քահանայն միտ արիւնսխառն, և ես ոչ
կարէի ճաշակել, և եկն առ իս ձայն որ ասէր 'ի սեղա-
նոյն. ընդէր ոչ հաղորդիս, այր դու, ահա այս է զոր
խնդրէիր դու: Եւ ես ասեմ' ներեա ինձ, տէր, զի միտ
ճաշակել ոչ կարեմ: Եւ նա ասէ. Թէ կար էր մարդոյ
ուտել միտ, զմիտ տուեալ էր տէր 'ի մարմին իւր, որպէս
և դու ունիս արդ. այլ զի ոչ զօրէն ուտել, վասն այնու-
րիկ ետ զհաց 'ի խորհուրդն, և հացն այն մարմին իւր
է: Եւ զոր օրինակ առաջինն Մարմ' ձեռամբն այ հոգն
եղև մարմին, և քիւեաց 'ի նա հոգի կենդանի, և յետոյ
հոգն 'ի հոգ դարձաւ, և հոգին եկաց, այսպէս և մեզ
հաց ետ զսուրբ մարմին իւր հոգւոյն սրբով, և մարմինն
ընծայի յերկինս և հոգին սուրբ բնակի 'ի սիրտս մեր.
արդ եթէ հաւատաս այսոցիկ, հաղորդեաց զայս: Եւ ես
ասեմ'. հաւատամ, տէր: Իբրև ասացի զայս, եղև միտն
որ 'ի ձեռին իմ էր' հաց սուրբ, և գոհութիւն հաղորդե-
ցայ զայն: Իսկ մինչ կատարեալ զխորհուրդն եկին քա-
հանայքն 'ի ստրկաւազանոցն, տեսի դարձեալ բացեալ
զձեզունս եկեղեցւոյն, և ամենայն զօրք երկնից և երկու-
այն արք և մանուկն ելին յերկինս: Օ այս լուեալ եղ-
բարցն առաւել հաստատեցան 'ի հաւատս վասն սուրբ
հաղորդութե խորհրդոյն, և զնացեալ 'ի սենեակս իւ-
րեանց օրհնէին զանձ:

Եւ ԴԱՍԻՐ ռնն դիւահար եկն 'ի Սկիտէ, և արարին
աղօթս վասն նորա յեկեղեցին, և ոչ ել 'ի նմանէ դեն,
զի չար էր յոյժ: Եւ ասեն եղբարքն. ոչ որ կարող է հա-
նել զդա, բայց միայն հայրն Սեփարիոն. և եթէ ասեմք
նմա վասն սորա, ոչ առնու յանձն և ոչ գայ յեկեղեցին.
այլ զայս արաջուք. դիցուք զսա յեկեղեցին ննջել 'ի
տեղի նորա, և յառաւօտուն զի նախ քան զամենեւորն
զայ նա յեկեղեցին, և իբրև գտանէ զդա անդր, յարու-
շանէ զդա և ելանէ 'ի դմանէ դեն 'ի հպեղոյ նորա և 'ի
ձայնէ նորա սուրբ: Եւ արարին այնպէս, և դրին զդի-
ւահարն 'ի տեղի նորա: Եւ եկեալ յառաւօտուն ճերմ
միայն և եգիտ զնա անդ և ոչ գիտէր Թէ զինչ իցէ. իւր-
թեաց 'ի նա և ասէ. արի ել արտաքս: Եւ առժամայն
ել 'ի նմանէ դեն, և բժշկեցաւ եղբայրն 'ի ժամէն յայնչ
մանէ 'ի բանէ սրբոյն պատկառելով, Թէպէտ և ինքն
սուրբ հայրն ոչ գիտէր:

ՊԱՏՄԻՆ մեզ զայս աշակերտքն հօրն Վերափ՝ է. թէ եբեր ոմն նմա ձուկն, և առեալ տնտեսն խորովէր զնա ՚ի տապակ և եղ ՚ի սկտեղն և ասէ ցմանուկն՝ որ էր գործօնեայ իւր՝ պահէա զայն, և ինքն ել ՚ի սպա-
ասարութիւն արտաքոյ. և սկսաւ մանուկն ուտել զնա իբրեւ ել տնտեսն. իւր իբրեւ դարձաւ և եկն տնտեսն և ետես զի աւտեր դեռ. ևս, եհար զնա օտիւք ՚ի սիրան ուժգին արտմտեալ, և անկեալ մեռաւ մանուկն: Իսկ զտնտեսն կալաւ ահ մեծ և զարհուրումն, և առեալ զմեռեալն եղ ՚ի վերայ մահճաց և թաքոյց, զի էր ժամ շաղջ: Իւր գնացեալ անկաւ առ օտս հօրն Վերափ և արտամեաց նմա զայն. իւր նա ասէ. մի ումէք ասել զայն, այլ մինչ հանդարտին ընդ երեկոյս եղբարքն, առեալ զմեռեալ մանուկն և տարեալ դիցես զնա յեկեղեցին ՚ի սարկաւաղանոցն առաջի սեղանոցն: Իւր արար տնտեսն այնպէս. եղ զնա անդ և ինքն գնաց: Իւր մտեալ ծերն ՚ի գիշերի ՚ի սարկաւաղանոցն և սկսաւ աղօթել մինչև ՚ի մէջ գիշերին: Իւր իբրեւ ժողովեցան եղբարքն յեկեղեցին, ել ծերն ՚ի սարկաւաղանոցէն և մանուկն ընդ նմա կենդանի. և ոչ որ խնցաւ զոցս, բայց միայն տնտեսն մինչև յօր մահաւ ծերոյն. և ապա քարոզեաց զնա տընտեսն, քանզի այսպէս պատուիրեալ էր ծերոյն մի ումէք ինչ ասել մինչև յօր մահաւան իմ:

ԿԻՆ. ՈՄՆ ՀԻՆԱՆՈՂԱԹԻ ՈՆԷՐ ՚ի ստիճա իւր խոյիւնց գետի. և լուեալ զհօրէն՝ ՝ ունկկնտսէ զնաց տեսանել զնա թէ բժշկեսցի, և բնակէր յայնժամ հայրն՝ ՝ ունկկնտս յ՝ յնառասա ՚ի վանս իննուց յ՝ ցեքսանդրիա յարեւմտից կողմանէ: Իւր իբրեւ խնդրէր կկնն զծերն, գիտաւ նմա զի ժողովէր փայտ հայրն՝ ՝ ունկկնտս: Իբրեւ ետես զնա կկնն, ասէ ցնա. եղբայր, ուր բնակէ ՝ ունկկնտս ծառայն այ. զի ոչ գիտէր թէ նա իցէ: Ի՞նչ ցնա ծերն. և զինչ խնդրես ՚ի նմանէ, զի նա յիմարեալ է և մոյի. մի գնար առ նա, զի խելագարեալ է նա. այլ պոտս ինձ զինչ խնդրես ՚ի նմանէ: Իւր կկնն երջոց նմա զդառ իւր. իսկ ծերն կնքեաց խաչ յելունն և արձակեաց զնա և առէ. աճ ողջացուցէ զքեզ, ՝ ունկկնտս ոչ ինչ կարող է աւանել: Իւր գնաց կկնն ողջացեալ առժամայն ՚ի տուն իւր և պատմեաց զեղեալն, թէ որպէս ոչ եղիտ զհայրն ՝ ունկկնտս, և այլ որ ծեր բժշկեաց: Իւր յորժամ զնը

չքն. ծերոյն Լըր, փնայեալ ծանեան զի նա ինքն եր հայր
բըն 1) ունկինս :

1) ԱՐԶԵԱՒ, յայլում ժամու բերին առ նա զիւսհար
մի, և նա ասէ ցնտա . զինչ արարից զմա, զի այր մե-
ղաւոր եմ ես, այլ տարէք զգա առ հայրն 0 էնոն : 1) յա-
իրըն տարան զնա առ նա, սկսաւ հայրն 0 էնոն հալա-
ծել զգէն զայն : 1) ակ դէն սկսաւ գոչել և ասեր . ես ոչ
բանիւ քո երանեմ, 0 էնոն, այլ ահա հայրն 1) ունկի-
նս աղօթէ, և նորա աղօթքն հալածեաց զիս :

1) ԱՐԶԵԱՒ, յայլում ժամու բերին առ հայրն 1) ուն-
կինս կին մի որ վերք անբժշկելի ունէր 'ի ձեռին իւր
աջոյ, և եկաց նա արտաքոյ խցի ծերոյն ընդդէմ պա-
տուհանին լռելեայն, և այլ ոմն կին ընդ նմա : 1) յայե-
ցեալ ծերն ընդ պատուհանն մինչ հիւսէր զսիրայն, և
եղես զնա և սաստեաց 'ի նմա ծերն և ասէ . գնասցես,
ով կին դու, 'ի տուն քո : 1) յարեաւ զնաց կինն ոչ
ջացեալ 'ի տուն իւր :

1) ԱՐԶԵԱՒ, յայլում ժամու տարաւ այլ ոմն ծեր
զինկուղ հօրն 1) ունկինոսի 'ի տուն զիւսհարի ումեմն .
և իրըն երաց զգուռն մտանել' սկսաւ գոչել դէն և ա-
սեր . ընդէր բերեր այսր զհայրն 1) ունկինոս հալածել
զիս : 1) առժամայն ել և փախեաւ դէն յառնէն, և
աղջացաւ այրն :

1) Եւր հայրն 1) Խաչի' եթէ միւշ էի 'ի 1) Կեանք ընդ հօ-
րն 1) Կաթիլոսի' երաք 'ի հունն եղբարք եթն . և կին
ամն այրի հեռեւէր մեղ 'ի հունն և քաղէր հասկ և յոչ
բաւոյ ցնաւ ոչ դադարէր զքն աղջն : 1) հաց զնա տեր
հանդին և ասէ ցնա . զի է բեղ զի անդադար ողբաւ,
կին դու : 1) յա ասէ . ինչ ումեք ասեալ յաւանդ այրն
իմ Թարոյց, և ինքն մեռաւ անբան և ոչ ասաց ինձ թէ
աք եղ, և ահա հանդերձեալ է տեր ընդիցն գերի պա-
մել և վաճառել զիս և զանեմունս իմ : 1) Իրն լուաւ զայս
հայրն 1) Կաթ, ասէ ցնա . եկեացես դու առ իս ուր հան-
գիցաւք 'ի միջորէի 'ի ասեմոյ : 1) եղև մէջօրեայ և եմն
ասաւ նա կինն և պատեաց նմա զայս : 1) Եի ցնա ծերն . ե-
կեացես ընդ իս և ցոյց ինձ զքերեղանն ասն քո : 1) յա ա-
պեալ զմեղ ընդ իւր զեթն եղբարքս' գնացաք ընդ նմա,
և իրըն գնացաք 'ի տեղին, ասէ ծերն ցինն . գնա դու
76 տուն քո : 1) յա իրըն գնաց կինն, արար ծերն աղօթն,

և ապա ասէ. այդ անուն այր դու, ուր եղեր զանանգն այս ումեմն առն: Իսկ մեռեալն պատասխանի ետ և ասէ. կայ թաղեալ 'ի տան խմամ ընդ անտիւք մահաւոյ խնոյ: Եւ ծերն ասէ. զարձեալ նմջեացես մինչև յոր յարութեն: Իբրև տեսին եղբարքն, երկեան և անկան առոտս նորա, և նա յարոյց զնոսա և ասէ. ոչ վասն իմ եղև գործս այս, զի այր մեղաւոր եմ, այլ վնասն այրոյն ախարիկ և որբոց նորա զայս արար տէր ողորմութի նոցա: Եւ եկեալ ասաց այրոյն ուր կայր պահեստն, և նոս առեալ ետ ցտեր իւր և աղատեցաւ 'ի ծառայութի նորա: Եւ այրին փառաւորելով երկիր պագաներ ծերոյն և հոգակեր զբանն. և որք լսէին, փառաւորէին զնոս:

Եւ իսկ վասն հօրն Ս'ակարիոյ՝ եթէ ելաներ երբեմն 'ի Սկիտոյ 'ի քաղաքն և բարձեալ էր ինքն զփրիզան, և վաստակեալ նստաւ և աղօթեալ ասէր. տէր, դու զիտես զի այլ ոչ զօրեմ տանել: Եւ ընդ ասել զայս՝ առժամայն գտաւ յափն գետոյն ուր հանդերձեալ էր զնալ. և յարուցեալ վաճառեաց և զարձաւ 'ի Սկիտի:

Եւ ումեմն եղիպտացւոյ որդի ջրդողեալ էր, և եբեր զնա առ հայրն Ս'ակար, և եղեալ մերձ 'ի դուռն սենեկի նորա և ինքն մեկնեալ եկաց հետի: Եւ նայեցեալ ծերն ընդ պատուհանն՝ ետես զաննուկն զի լայր, և ասէ զնա. ո՞վ եբեր աստ զքեզ: Եւ սնանուկն. հայրն իմ եղեալ զիս ասա՝ ինքն զնաց: Եւ ասէ զնա ծերն. արի փութանակի և գնացես հացես նմա: Եւ առժամայն ողջացեալ յարեաւ և եհաս զինի հօր իւրոյ: Եւ իւրն ետես զորդին իւր ողջացեալ, փառաւորեաց զնոս՝ որ փառաւորի զսուրբս իւր. և զնացին ալ՝ 'ի սոցն իւրեանց:

Եւ թսօս երբեմն հայրն Ս'ելի 'ի տեղի ուրեմն, և ետես զնոս կրօնաւոր զոր կալեալ կապէին անմեղ վասն մարդասպանութե. և մերձ եղև առ նա ծերն և եհացք՝ թէ ճշմարիտ իցէ ասացեալն: Եւ լուս և ծանեաւ զի սուտ վկայէին, և ասէ ցունդս նորա. ուր իցէ տղանեալն այր: Եւ նորա ցուցին նմա զմեռեալն. և իբրև մերձեցաւ 'ի նա, ասէ՝ յաղօթս կացէք և դուք. և նա համբարձեալ զձեռս առ նոս, և առժամայն յարեաւ մեռեալն: Եւ զնա ծերն. ասա 'ի լուր սոցա ամենեցուն՝ ո՞վ էր որ տղան զքեզ: Եւ նա ասէ. ես ինչս բազումս եղի 'ի պահեստս յեկեղեցին, և քահանայն որ էառ զոյն 'ի պահ

Երանն իրա և ընկեց աստ 'ի սենեակ ծերոյս պարթիկ . աղ աղաչեմ, ասէք զինչ իմ 'ի նմանէ և տաք աղքատաց և որդւոց խնայ : Ի՞նչ ցնա ծերն . ննջեալ դարձեալ մինչև եկեղեցի տէր և յարուցեց զքեզ : Եւ եղև այնպէս որպէս ասացն , և աղատեցաւ եղբայրն 'ի մահուանէ զբոլոր պարտութեան :

Եւ իհր երբեմն եղբայրք բարոյսն առ հայրն Պիսկն , և ասա ոմն ընտանի հօրն Պիսկնի ունէր մանուկ ընդ ինքն զիւսհար՝ որոյ դէմքն յետս թիւրեալ էր . և իբրև ետես այրն զբազմութի հարցն , ասեալ երարձ զմահուանն և եկն նստաւ արտաքոյ դրան վանիցն և լայր : Իբրև ետես զնա ոմն յեկեղեցն ծերոց զի լայր , ասեց ցնա . զի բա , այր դու : Իսկ նա ասեց , աղքատիկ եմ հօրն Պիսկնի , և պատահեաց մահականս այս փորձութի , և կամէի բերել զսա առ նա և երկեաց , զի ոչ կամի տեսանել բնաւ զնա անխ իւր . և արդ ևս թիւ լուիցէ թիւ աստ եմ , ասաքէ և վարէ զիս աստի . իսկ ես զձեր գաղտ տեսեալ իշխեցի գալ աստ . այլ դու որպէս կամիս սղարմեա ինձ , կամ տար ընդ քեզ 'ի ծերուն զսա , և արգթեցէք վասն սորա զի բժշկեացի : (Եղնժամ ասեալ ծերն զմանուկն եմուտ առաջի հարցն և իմնատութիւն սրար , զի նախ սկսեալ 'ի յետն հարցն՝ մատուցանէր և ասէր . աղութեա վասն սորա . և կնքեա խաչիւ զսա : Եւ ասա յետոյ քան զսա մեծեմեան գիտաւ երկր առ հայրն Պիսկն , և նա ոչ կու մեցաւ ասնել զայն : Եւ աղաչեցին զնա ամենեքեանք և ասեն . որպէս արարաք մեք ամենեքեան , արաջես և զմե , հայր : Եւ յարուցեալ արար աղութա և ասեց . տէր , ասեղծուածոյ բաւմեմբերեցեն գեք : Եւ կնքեաց խաչիւ , և մանուկն աղջալաւ աստանցն , և ետուն զնա ցհայրն իւր ալձ ամենեկն , և գնաց 'ի բուն իւր գահանալով զնոյ . և հայրն Պիսկն ոչ գիտաց թիւ ով դէ էր նա :

Ի՞նչիս վասն հօրն Սիւրբիզանի՝ եթէ էր նորա գուտալք փոկոյ՝ որ կոչէր իսկնի . ի սա ես ոմն 'ի ծանօթից խնայ յաւանդ դարդս մեծաւկնս 'ի պահս : Իսկ նա իբրև կառ զաւանդն , վասն առաւել զգուշութեանն թաղեաց զնա յերկիր . և զինի տակաւ ժամեաց ննջեաց իսկնի , և ոչ ումեք ասաց զայն : Օ քնի աւուրց ինչ եկն մերդն այն որ ետ զաւանդն . և իբրև ոչ եղիտ զիցանէկենդանի , ինզրէր զպահեման 'ի հօրէ նորա և նեղէր

զնա յոյժ . երբեմն աղաչէր և երբեմն շփոթէր և խնդրէր ստեպ . Իսկ իբրեւ ստուգեաց զայն սուրբն Սղիսիոզն յաղիզ վկայից եթէ ճշմարիտ է , յայնժամ գնացեալ 'ի գերեզմանն դատերն՝ կարգաց զանուն ամենեցուն նշանել նշան առ 'ի հաւատալ հասարակաց յարութեն , և ասէ . Խախէ , ուր եղեր զպահեստ սորա : Եւ նա յարուցեալ պատմեաց զայն հօրն իւրոյ և եղջց ստուգիւ զտեղին ուր կայր , և դարձեալ ննջեաց 'ի գերեզմանի : Եւ առեալ զինչն ետ ցտէր իւր , և միաւորեալ միապէս փառաւորէին զնո՛ւ .

Եւ զԲԱՐԲԱ երկու ըստ մարմնոց եին 'ի Սկիտե . և միցն 'ի նոցանէ պատահեաց հիւանդութի , և գնաց եղբայրն նորա յեկեղեցին առ քահանայն բերել նմա զուրբ խաչ հաւրդն : Իբրեւ լուա զայս քահանայն , ասէ ցեղաւորս . զնապոք տեսցուք զեղբայրն զայն : Եւ գնացին ամենեքեան և արարին աղօթս և մխիթարեցին : Եւ դարձեալ 'ի միւսում կիրակեի հարցանէր քահանայն ցեղաւորն այն՝ որպէս իցէ եղբայր քո : Իսկ նա ասէ . զբժարարին է : Եւ գնացին դարձեալ քահանայն և եղբայր քնն տեսանել զեղբայրն զայն : Եւ իբրեւ գնացին և նշուան մերձ , հանդերձեալ եր վերամանել հիւանդն և մերձ էր 'ի մահ : Իսկ որք նստեին՝ ասեին . Եկեաւ արժանի ըսալ իցէ սա հոգւոյն արդց թէ ոչ : Ինչեք ասեին այժ , և ամենք ասեին ոչ , և հակառակեին ընդ միմեանս : Իբրեւ ետես զայն հիւանդն եղբայր՝ ասէ ցնտա . զնսդիւք ընդ միմեանս , կամիք խնամալ թէ ում : Իցէ զլուծիւն հոգւոյն : Եւ դարձաւ յեղբայր իւր և ասէ . զնոս դու , ով եղբայր իմ : Եւ նա ասէ . այս գնամ , այլ աղօթեալ վասն իմ , զի ոչ թողում զբեղ նախ քան զնա զնալ : Եւ դարձաւ առ որո նստեին եղբայրն և ասէ . տուք ինձ զխաւարեաց զբարձր զայր : Եւ երբեւ զբերեւ կողմեցաւ 'ի նա և ետ ցճոգի իւր 'ի տեր նախ քան զեղբայր իւր որ եր հիւանդ , և արդւ և նա ննջեաց : Եւ տեսեալ զայն հիւանդն կարճ զապենեման , և գնաւ վերադառնալն աչ՝ որ ունի 'ի ծածուկ ծաւալոյ քաղաւմն : Եւ յայնժամ զբոստաւոր և ուրպիսե թիւ եղին 'ի միապէս գերկտեղի 'ի գերեզմանի հարցն պատուով մեծաւ քաջ նախկի՝ որք և յարմ կեանս արժանի : Եղին՝ տեսանել զգնաւորս զայն ինչի նշանեաց .

ՎԱՍՆ ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԵՐԲԵՐՆ՝ հայրն Մնտոն աղօթէր ի խորթին իւրում, և եղև առ նա ձայն որ ասէր. Մնտոնիէ, չհասեր դու ամենայն ճգնութեդ ի չափ առն միում կարուսիքի աղեքսանդրացոյ։ Եւ լուեալ Մնտոնի գնաց առ նա և եգիտ զնա և երդմամբ քննեաց զվարս նորա։ Եւ ասէ ցնա կարուակն. ճշմարիտ ասեմ քեզ զի դատարկ եմ ես ի բարւոյ, բայց այս է սովորութի իմ հանձնապաշտ. յորժամ յառնեմ ի քնոյ առաւօտուն, օրհնեմ և փառաւորեմ զԹԺ, և ապա դնեմ զմեզս իմ առաջի իմ և ասեմ ցիս. վայ քեզ, անձն իմ բազմամեղ, զի մեղքաքաղաքս այս մեծ ամենեքեան մտաննս վասն որդեակութե յարքայութիւն, և զու միայն ժառանգես զդժոխսն։ Եւ ասէ Մնտոն. ասեմ քեզ, զի ես գործովք և խորհրդով իմով ոչ հասի խորհրդոցդ քոյ։

ԱՂՔԱՅԻՐ երբեմն հայրն Ամտոնիս ի խորթ իւրում, և եթն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. Ամտոնիէ, ոչ ես հասեալ ես գու գեա ես ի չափ մարմնագործի ումնն որ բնակեալ է յԱզնջանգրիս։ Եւ յարուցեալ Ամտոն ընդ առաւօտն էառ զցուպ արմաւենի ի ձեռս իւր և գնաց ի քաղաքն։ Եւ իբրեւ եգիտ զնա, եմուտ ի տուն նորա. իսկ նա իբրեւ ետես զԺերն, ստիպցաւ։ Ասէ ցնա Ժերն. պատմա իմեզ զամնայն գործս քո։ Իսկ նա ասէ. ոչ ինչ բարի գործեալ է իմ բնաւ։ Եւ Ժերն բռնադատէր զնա, և նա զնոյն ասէր միշտ. Չիկ բազում անգամ բռնադատելոյն ասէ. ոչ ինչ գիտեմ ի բարի գործոց յիս՝ հաւատա իմե՛, այլ զայս միայն զի ի տուն է ի Կիւրիք գործեմ, և զայս խորհիմ ի մեծ՝ եթէ այս ամենայն քաղաք ի փոքունց միշտ ցանձաւմեմ մասնէն յարքայութիւն երկնից վասն արդարութեան իւրեանց, իսկ ես միայն մասնէնոց եմ Կիւրիքսնս յաւիտենից վասն մեղաց ի մեղ։ Իբրեւ լուաւ զայս հայրն Ամտոնիս, ասէ ցնա. գաւ, եղբայր, իբրեւ զմեառ ոսկեգործ որ իմաստութիւն գրեցի զպատկեր աղքատն ի գահեկանի՝ այսպէս գու գիւրիւն և հանգստեամբ ժառանգես զպաշտութիւն երկնից. իսկ ես անիմաստութեմ զայսչափ ժամանակս բնակեմ յանապատի, և ոչ հասի ի չափ քո. արդ ուրախ լըր և ցնեալ այգաթեմ մասնութեդ զոր տնիս՝ համարեալ զքեզ մեղաւոր քոն զանձնոցն մեզ, զի այդ իսկ է ճանապարհ որ տանի յարքայութիւն և պարզեմ առաջի մի կայուցանէ չափաւոր աշխատութեամբ, Թեպէտ և ոչ անիցի զծանրագնոյն ճգնունս։

'ԻՄԱՆ' սմին ասացաւ առ սուրբն Ս'ակար' եթէ ոչ հասեր 'ի չափ առաքինութեանց երկու կանանց որ կան յԱղիպատոս : Եւ նա առեալ զգաւաղանն չողաւ տեսանել զնոսա, ուսեալ 'ի հրեշտակէն զանունն և զտունն նոցա : Եւ յորժամ եմուտ 'ի տունն նոցա, ընկալան զնա յօժարութիւն և պատկառանք : Եւ ասէ ցնոսա . զայս ամենայն վաստակ իմ վասն ուսանելոյ զվարս ձեր առ յանձն . ասացէք ինձ վասն Վ'սի : Եւ ասէն ցնա . օտար եմք աշխարհաւ և զաւանաւ 'ի միմեանց, եկաք եղեաք երկու եղբօր կանայք, և զառաջինն խորհեցաք ընդ միմեանս և աղաչեցաք զարսն մեր պահել կուսութիւն և ոչ լուսն մեզ . ապա ուխտեցաք տեսանն սիրով կալ առ միմեանս, և սուրբ և կոյս պահել զբերանս մեր 'ի կատականաց և 'ի տրանջմանէ, և զխորհուրդս մեր 'ի զբաղմանց . և այս տասն և հինգ ամ է զի կամք առ իրեարս և ոչ տրամեցուցաք զմիմեանս : Եւ լուեալ Ս'ակարայ ասաց . Չճմարիտ ասեմ 'ի տեր զի ոչ կուսութիւն մարմնոյ և ոչ Չգնութիւն հանապազորդ հասանել կարէ պղծ վարուց :

։ Աղբեր երբեմն հաչոն Մակարին 'ի խցի իւրում, և լուաւ ձայն որ տեսէ առ նա . Մակարի, ոչ կարացեր հասանել 'ի չափ երկուց կանանց որ են 'ի քաղաքի ուրեմն : Եւ յարուցեալ ծերոյն ընդ առաւօտն զնոց 'ի քաղաքն յայն և գտաւ զտունն նոցա . և իբրեւ բախեաց զգուռն նոցա, եւ մինն որ 'ի ասնն եր և ընկալաւ զնա 'ի տունն իւր . և իբրեւ նստան ստիւտա մի, եկն և միւս կինն որ արտաբոյ էր . և կոչեաց զնոսա ծերն, և նոքա եկեալ նստան առ նմա ըստ հրամանի ծերոյն : Անցնոսա ծերն . վասն ձեր յանձն առի զաշխատանս և եկի յանապատն տես . ափօ պատմեցէք ինձ ստուգիւ զչործս ձեր : Իսկ նոքա ասեն . հաւատաւ, հայր, զՉճմարիտն ասեմք քեզ, կանայք արամբիք եմք, և ոչ յայտմ գիշերի ուրբ եմք յարանց մերոց, և գուս այլ զմ'հարցանեալ զչործս մեր : Իսկ ծերն աղաչէր և խնդրէր պատմել նմա զամենայն : Եւ իբրեւ ստիպեցան 'ի ծերոյն և իմացան թէ յայ հրամայեալ է ասել, յայնժամ ապա ասեն . մեք, հայր, տար եմք յերկիրս յայս յայլ և յայլ գաւառէ, և զիպեցաք ըծակցաց երկուց եղբարց հարազատաց . և որք են ամբ հնգերասան յորմէ բնակեցաք 'ի տունս յայս, և ոչ բնաւ զայրաբոյք կամ կռուեցաք ընդ միմանն, և ոչ ել բան աղեղ 'ի բերանոց մերոց . և եգաք 'ի մահ մեկնել 'ի ըծակցաց մերոց և զգինաւ յարձ և կեալ 'ի կուսանաց վասն, այլ զայս ոչ թողացուցին մեզ աղքատ մեր և ոչ հրամայեցին օրէնադիրքն մեր . իսկ որովհետեւ այսու գործոյ ոչ հանգիպեցաք, յայնժամ եգաք մեք ուխտ 'ի միջի մերում և ընդ նոյ' մի մինչ յոր մահաւ մերում ոչ խօսեալուք բերանով մերով բան աղեղաբհականի կամ աղեղ և սուտ : Իբրեւ լուաւ զայս ծերն ասէ : Չճմարիտ' ոչ է բնաւ ինչ կամ կղոն գոլ կամ արամբի, ոչ կրնաւոր կամ գահ ինչ, այլ յիման սուրբ միտս խնդրէ նոյն . և ուր գտանիք . առաւտապէս հիշաւ զհոգին սուրբ 'ի վերաց նոցա և ոչ արգելաւ ամենեկն :

Երկուստ' ամանք 'ի հարցն աղաչեցին զած, զի ցուցցէ նոցա Թէ յիւր չափ առաքելնութե իցեն։ Եւ եղև ձայն յերկնից առ նոսա որ ասէր՝ եթէ յայս անուն գերող յիւ գիւպտոս աշխարհականս ոմն անուն Վարդապետաւոր և առ նուն Կնոջ նորա Սարիամ՝ լուսագոյն են քան զձեզ։ Եւ լուեալ զայս հարցն զարմացան, և յարուցեալ գնացին 'ի գերդն յայն, և հարցեալ զոմն զտուննորա։ Եւ հարցեալ ցկինն՝ եթէ ո՞ր է այրն քո, և կինն ասէ. հոգիւ է և արածէ ոչխարս։ Եւ մուծեալ զնոսա 'ի տուն իւր, և իբրև երեկոյ եղև՝ եկն այր նորա և անեսեալ զհարան ուրախ եղև, և լուսացեալ զոտո նոցա։ Եւ ասեն հարքն. ոչ ճաշակեսցուք աստ, եթէ ոչ յայանեսցես մեզ զգործս քո։ Իսկ նա կամէր Թաքուցանել։ Եւ ասեն հարքն. Ի՞նչ առաքեսաց զմեզ առ քեզ։ Եւ նա զարհուրեալ ասէ. զայս ոչխարքս զոր անիւմ, 'ի մերոց ծնողաց է. և որ ինչ յաջողէ մեզ Ի՞նչ գնաց դոցա՝ անենմք յերիս Բաժինա, զմի մասն յաղքատսիրութի, և զմի մասն յօտարսիրութիւն, և զմի մասն 'ի պէտս մեր։ և իբրև առի զկինս զայս, ոչ դժ 'ի մէնջ ապականեցաւ 'ի պէտս մարմնոց, և երկոքեանս կոյսք եմք, և իւրաքանչիւր դժ 'ի մէնջ առանձինն նմջէ. 'ի գիշերի քուրձ ագանիրմք, և 'ի տուրնջեան գիւրաքանչիւր հանդերձիկ. և ոչ դժ 'ի

։ Երկուք ոմանք 'ի հարցն աղաչեցին զած ցուցանել նոցա Թէ յորում չափ հասեալ իցեն նոցա։ Եւ եկն առ նոսա ձայն որ ասէր՝ Թէ յայն ոմն գիւղ որ յԵգիպտոսի սահմանս, է անդ այր մի աշխարհիկ որոյ անունն Եսխարիստոս և անուն կնոջ նորա Մարիամ, և ոչ էք հասեալ գուրք 'ի չափս նոցա։ Յարեան երկոքին ծերքն և գնացին 'ի գերդն յայն, և հարցեալ զնա զոմն զտունն և զկինն նորա և ասեն զնա. ո՞ր է այրն քո։ Եւ եկին. այրն իմ հոգիւ է, ով սուրբ հարք, և յերեկոյն գայ։ Եւ իբրև երեկոյ եղև, եկն Եսխարիստոս ընդ ոչխարաց իւրոց. և իբրև անեսեալ զնոսա, պարտատեսաց նոցա սեղան, և առ ջուր 'ի լուանալ զոտո նոցա։ Իսկ ծերքն ասեն զնա. ոչ ինչ ճաշակեսցուք բնաւ, քանչև պարտաւոցն զգործս քո։ Իսկ Եսխարիստոս ասէ զնոսա բազում խոնարհութիւն. ետ, ով հարք, հոգիւ սխալաւոյ իմ, և այս կին ամուսին իմ է, և գործ բարի ոչ գիտեմ։ Եւ ծերքն՝ աղաչէին, և նա ասել ոչ կամեր։ Յայնժամ՝ ապա ասեն ծերքն. ով եղբայր, ոչ եթէ յանձնէ ինչ եկեալ եմք, այլ Ի՞նչ առաքեսաց զմեզ առ ձեզ։ Իսկ իբրև լուաւ զբանս զայս, երկեաւ յոյժ և ասէ զնոսա. այս ոչխարքս Թաքնմեզ մեզ յոյնից հարց մերոց. և զոր ինչ ապա մեզ Ի՞նչ նոցանէ, անենմք զայն ընդ երիս մասունս, և ծախեմք զմի մասն յաղքատս. և զմի մասն օտարաց, և զմի մասն 'ի պէտս մեր։ Իսկ կինս այս յարմահեան եկեալ է ասա, կայ 'ի կուսութի իւր. և 'ի գիշերի զգնեսեմք երկոքին քուրձ և նմջմք մեկտեմք 'ի միմեանց, և ընդ առաւօտս զլու-

մարդկանէ, գիտէ զայս մինչև ցայսօր : Եւ լուեալ զայս երկու ծերոյն սքանչացան և փառաօրեցին զո՞նք, և դարձան 'ի տեղիս իւրեանց :

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ ոմն 'ի հարանց՝ եթէ այր ոմն բնակեալ 'ի Տիւրոս պատմեաց այսպիսի ինչ գործ՝ եթէ 'ի միում գեղէնոյն՝ աղէքսանդրացոյ վանք մի էր կանանց, յորում են բնակեալ հարիւր և վաթսուն կուսանք, և էր ամրացեալ : Իսկ ոմանք աւազակք երկոտասանք աւազակապետին հանդերձ խորհեցան մտանել 'ի վերայ նոցա : Եւ ասէ աւազակապետն ցիւրաքանչիւր որ 'ի նոցանէ, զիմոր կարեմք մտանել 'ի ներքս : Եւ իբրև ասաց առաջինն՝ շրջեցայ զպարսպաւն և գտից արդեօք ջրագնաց կամ այլ ինչ ընդ որ պատշաճ իցէ մտանել, ասէ ցնառչ ինչ գիտես : Եւ ցնապէս և ցայլ ընկերսն իւր հարցեալ ասէր. իւրաքանչիւր ոչ ինչ գիտէք : Եւ ասէ ցնառչ իսկ զուրիմն ասես : Եւ ասէ ցնոսառ. առնում տարաւ միայնակեցի միջագետացոյ, և արկից կնկուղ և զհերս թաքուցից 'ի ներքս և զգէնում զհանդերձ աղաքողոյն 'ի վերայ, ածեալ 'ի ներքոյ զսուսեր ընդ մէջ իմ, և երթամ յերեկոյան անաղանին որպէս օտար միայնակեաց և ասեմ ջղճնապանն՝ եթէ օտար եմ և ամաչեմ 'ի քաղաք մը, տանել, և դարձեալ 'ի մատուռն ուրեք երթալ վասն կանանց ոչ կամիմ, բայց արա բարի վասն ւնյ և տուր ինձ փախթին մի և արգել զիս 'ի ներքոյ դրանդ զի հան-

նումք զհանդերձս մեր. և մինչև ցայսօր ոչ որ գիտաց զայս 'ի մարդկանէ : Իբրև լուան զայս ծերն, զարմացան յորժ և դնացին անտի իշնդուսեանք, և երկիւղիւ օրհնէին զո՞նք :

Եւ ասմեաց մեզ ոմն 'ի հարանցն որ բնակեալ էր 'ի Տիւրոս՝ եթէ վանք մի էր կանանց կուսանաց, յորում բնակեալ էին 'ի նմա ոգիք հարիւր վաթսուն, և էին ամրացուցեալ զվանան շուրջանակի պարսպաւ : Իսկ ոմանք յաւազակաց խորհեցան մտանել 'ի ներքս և կուսորէլ զբնակեալսն : Եւ աւազակապետն ասէ ցիւրաքանչիւր 'ի նոցանէ, խորհեցա՞րուք թէ որպէս կարեմք մտանել 'ի վանս : Եւ ասէ մի ոմն յրեկեայն. շրջեցայ զպարսպաւն. եթէ գտցուք ջրագործ, անտի մացուք հարիւրք : Եւ աւազակապետն ասէ. ոչ ինչ գիտէք հարեւ, այլ արպէս արացուք : առնում են զքեառ միայնակեցի, և եգից կնկուղ և թաքուցից զհերս իմ, և 'ի ներքոյ ունեւոյ զուսր իմ երթամ յերեկոյն և օթեմ վանիմ որպէս զհաւատարիմ միայնակեաց, և ասացից զգլճնապանն՝ եթէ օտար եմ և ամաչեմ 'ի քաղաք մտանել, և 'ի առն ուրուք ոչ կարեմ գնալ վասն աշխարհական կանանց, բայց ինձ զգուսուց վասն ւնյ և արգել զիս 'ի ներքոյ դրանդ զի հանգեալց և

• Օրինակ 4 գեղերոյն :

գեղաց և երթացյոց յոյգուէ գնանապարհս խմ. () որս խորհելով ընդ ընկերսն և փոխեալ զգգեստ իւր որպէս միայնակեաց՝ գնաց, և բախեալ զգործսն տակ զգոնաւ. պանն ըստ խորհեալ բանիցն։ Իսկ նորա որպէս 'ի սրբոց առեքէ լուեալ և խնդացեալ՝ պատմեաց զբանս առաջակալեալին ցլանաց տիկինն. իսկ նա հրամայեաց նմա մնանել։ Եւ ժողովեալ զընկերութիւն իւր եկն առ նա նորք հանդերձ օրհնել 'ի նմանէ. և հրամայեաց բերել ջուր և կացոյց երկուս դասս և այնպէս լուացին դասս նորս և օրհնեցան ամենեքեան 'ի լուացէ անտի։ Իսկ մի 'ի նոցանէ սպասաւորէր քեռ ումնմն որ անկեալ դնէր 'ի վերնտաան անդամարցծ տարեկան. և առեալ սպասաւորի նորա 'ի լուացէ անտի ջուր՝ եկն երեք նմա ասեւ լով ցհլանդն՝ եթէ մեծ ոմն սուրբ եմնաւ 'ի վնաս մեր և լուացաք զոտս նորա և ամենեքեան օրհնեցաք 'ի նմանէ, և քեզ բերի որպէս զի և դու օրհնեցիս 'ի սրբութեանէն։ Իսկ հիւանդն իբրեւ արկ զխորեաւ 'ի ջրոյ անտի, նոյնժամայն ողջացաւ։ Եւ սպասաւորին կամեցեալ իջանել, ասէ ցնաւ հիւանդն. անաս ինձ և 'ի միտսին ի ջանեմք, որպէս զի և ես օրհնեցայց 'ի սուրբ ծերոյն։ Եւ յարուցեալ էջ ընդ նմա, և երեք դնս առ առաջաւ կապեան և պատմեաց զըզանչեկին. և ամենեքան քերցն

'ի վաղին երթաց զնանապարհս խմ. Եւ ասէն առաջեկն. ողջորէս արաւ։ Եւ ապա փոխեաց զգգեստն իւր և գնաց 'ի գուրս վանացն, բախեաց՝ ասելով ցգոնապանն. եղբար, բաց մեզ վասն նոյ, զի միայնակեաց եմ։ Իսկ գոնապանն որպէս 'ի սրբոյ ուրուր լուեալ՝ գնացեալ խնդալից պատմեաց առաջուհոյն վանացն, իսկ նա հրամայեաց ամել 'ի ներքս։ Եւ ժողովեալ զգործն ամենայն եկն նորք առ նա օրհնել 'ի նմանէ. և բերեալ առ իւրեանս պատուով հրամայեաց բերել ջուր, և կեալ զինքն ամ ջուր և կացոյց զգործն երկուս դասս, և այնպէս լուացին զոտս նորա։ Եւ առաջուհոյն առեալ զլուր լուացանն արհամարհ յամենեցուն զլուին, և օծանէր զերեսս իւր և զչլուին, և այնպէս օրհնեցան 'ի նմանէ։ Իսկ ոմն 'ի քերչն սպասաւորէր ումնն որ անկեալ դնէր 'ի խցին անդամարցծ տարեկան. և առեալ սպասաւորին 'ի լուացարանէն ջուր՝ երեք նմա և ասէ. մեծ ոմն 'ի սրբոց ծնաւ 'ի վնաս մեր, և լուացաք զոտս նորա և ամենեքեան օրհնեցաք 'ի նմանէ, և քեզ ևս բերի, զի և դու ևս հաղորդեցիս ընդ մեզ 'ի նորա սրբութեն։ Իսկ հիւանդն իբրեւ արկ 'ի ջրոյն 'ի վերայ գլխոյ իւրոյ, նոյնժամայն առողջացաւ։ Եւ սպասաւորին կամեցաւ ելանել և երթալ առ առաջակալեան։ Եւ ձայնեալ առ նա հիւանդն ասէ. անաս ինձ և 'ի միտսին երթիցուք, զի և ես օրհնեցայց 'ի սուրբ հորէն, վասն զի ողջացայ ես յօրհնութե ծերոյն սրբոյ։ Եւ խնդացին ոչ սակաւ և օրհնեցին զամ. և ամ զնա առ առաջակալեան և պատմեաց զըզանչեկին

տեսեալ զանդամալոյծն՝ ի գնացս՝ փառաւորեցին զեւծ ի վերայ պանկէւեացն : Այլ իբրեւ լուա նա զայստիկ, հիւսցաւ և ի զղջումն եկեալ ասէ ցնոսա . եւ զիտէ որ եթէ մեղաւոր եմ՝ և աւաղակապեալ, և գալոյ եմ այլ ևս երկոտասան աւաղակք՝ ի գիշերիս յայսմիկ . այլ մի երկինչիք, քանզի եւժ վասն փրկութեանց տնօրինեաց զայս : Այլ հանեալ զսուսեր իւր ընկէց ի վայր : Իսկ կուսանացն լուեալ զայստիկ և տեսեալ զսուսերն, անկան ի վայր և զարհուրեցան, և կացին յերեկորեայ մինչև ցայգ սաղմաւելով և երկիւղիւ : Այլ իբրեւ եկին այլ աւաղակքն, ելեալ աւաղակապեալսն պատմեաց նոցա զամենայն անցիկն անցելոցն ընդ նա, և եթէ յայսմհետէ միայնակեաց լինիմ և երկնչիմ յայ . Իսկ ընկերք նորա ասէն ցնա . թէ արդարեւ դու այդպիսի հզօր գոյով միայնակեաց լինիս, և մեք միայնակեաց լինիմք : Այլ ի նոյն հրա, Ժարեալք՝ եղեն ամենեքեան միայնակեացք : Այլ հաւաքնեցոյց տուրացին, որ և զայստիկ պատմեաց մեզ, եթէ

և գոհանային զայ : Եւ տեսեալ ամենեցունց զանդամալոյծն գնալով և առաջացեալ՝ փառաւորէին զեւծ ի վերայ հրաչիցն, և վաղվաղակի անկանէին առաջի աւաղակապեալն : Իսկ նա մինչև ցայն վայր լուսեթ կայր, և միտ եղեալ գիտէր և քնէր զառաքինութիւն նոցա և լըհաւատսն խոնարհութիւն և զսերն նոցա որ առ եւ զպարկէշտ գնացան նոցա, և ի զղջումն եկեալ ապուշաւք վասն խորհրդոցն որ կայր ի սրտին : Եւ իբրեւ զհրաշք՝ որ եղև վասն նոցա միամիտ հաւատացեալ՝ ետես, և զքորսն որք անկանէին առաջի նորա, յարտառուս հարեալ կական բարձեալ լայր՝ մինչև զարմացուցանել զամենն անան : Եւ ասէ ցնոսա . եւ զիտէ որ այլ մեղաւոր եմ ես, սպանող և աւաղակապեալ, և եմ ինձ երկոտասան աւաղակք ընկերք իմ, որ գալոյ եմ ի գիշերիս յայսմիկ կոտորել զամենեւեան զեւծ . այլ մի երկնչիք, զի եւժ վասն փրկութեան մերոյ արար զայս : Եւ հանեալ լըհաւատսն, որ էր թաքուցեալ ի ներքոյ մագեղնին, ընկէց ի մէջ նոցա : Իսկ նոցա լուեալ զայս և տեսեալ զսուսերն զարհուրեցան ի գոգման եղեալ, բայց աւաղակապեալսն քաջալերէր ցնոսա մի երկնչել : Եւ վաղվաղակի կացին յազնիս յերեկորէն մինչև ցառառան սաղմաւելք և օրհնութեամբ հանդերձ աւաղակապեալսն, գոհանալով զանաւանց տեսան : Եւ ընդ առաւօտս վառեալ զինու աւաղակքն հասին ի դուռքն, և ելեալ աւաղակապեալսն պատմեաց նոցա զոր ինչ եղև կարգաւ, և արտառուր թմաւայր զնքն, մինչ հիացուցանէր և զնկերսն իւր, և ասէ . օրք, կողալք, յայսմհետէ երկնչիմ ի բարձրելոյն, և զշնամբիմ ասեմ, զի ես միայնակեաց կամիմ լինել որպէս ինքն կամեցաւ . և վասն մեք զայք գիտէք որպէս կամիք : Եւ ընկերացն պատասխանեալ ասին . եթէ գու. որ այդպէս հզօր գոյով միայնակեաց լինիս, ապա և մեք ընդ քեզ՝ որպէս և կամեցաւ . եւ զառաջաւորութեան մեր : Եւ նոյնժամայն գնացեալ ի վանս հարց, և ընկեցեալ զգնան և խելալ զհերսն զէշեան ամենեքեան այժեայս, եղև որպէս բազմամեանա.

գնացի յ'Նորիս և գտի զխնան և 'ի նացանի իսկ լուսոյ զայստակի : Լ՛րդ պարտ է պարհակե ամենայնիս փառաւորել զամբանցի բազում անգամ : Թէպէտ և մեր ոչ երկնիսն յոյ, որսառաւորս իւր ընդ գործովք իւրովք որսայ զանձնս մեր 'ի փրկութիւն :

Դ՛ԱՅՆԱԿԵՑԻ որումն շքեալ 'ի քաղաքին Լ՛ցեք ասնորու ընդ մանկամարդոյ միոյ և խնորելով ողորմութիւն 'ի սակաւ ինչ աւարս, ունանց տեսեալ զնա և քայլ Թակզեալ, և կարծէին Թէ 'ի կնութեան ի գնա : Ծառաւիցն երանելոյ Հայրապետին { Յոհաննէս վասն նացո, և արտունջ և ամառացին ասելով } եթէ այդն ցաւ ցանէ զհրեշտակային զձեն, ասացեալ եթէ աղքատարար մի ունի 'ի կնութեան : Եւ իսկոյն ծառային կարծեալ արդելով զառ 'ի յոյ զմեղան, որպէս յայն իսկ իմանան նախքեալ, և հրամայեաց զկինն գան հարկունել և արդել 'ի նմանէ, և զնա նոցապէս գան հարկանել և արկանել 'ի բանտ առանձինն : Եւ իբրեւ փութեանիկ հրամանն կա տարեցաւ, երևէր նմա յանուրջս միայնակեացն և եցոյց նմա զԹիկունս իւր զամենայն Թարախեալ, քանզի էին յանխնայ հարեալ զնա քորեպիսկոպոսացն, և ասէր ցնտայսպէս, տէր պապառ, հաճոյ է քեզ . աւատա՛ մարդեցար զմի անգամ զայս որպէս զմարդ : Եւ զայս ասացեալ զնաց 'ի նմանէ : Եւ իբրեւ այդ եղև, յիշեաց երանելին զերազ գիշերոյն, և նստեալ 'ի վերայ անկողնոյն իւրոյ զմտօքն անկեալ, և արձակեաց զսենեկապետն իւր զմտերիմ՝ զի ածցէ զմիայնակեացն 'ի տեղոյն ուր արգելեալ էր, պատուիրեալ նմա մի ումեր ծանուցանել . մտածելով եթէ նման իցէ երևեցելոյն ինձ 'ի գիշերիս, և զնոյն վերս գոր տեսի 'ի Թիկունս նորա՛ ունիցի, բաւական է նշանքն այն առ 'ի հաստատութի եթէ անպարտ է յորոց ասացին ինձ զնմանէ : Եւ իբրեւ եկն մեծաւ աշխատութիւն, քանզի ոչ կարէր գնալ զանձամբ յանհարկն գանիցն՝ յեցեալ 'ի վերայ ձեռին սենեկապետին, էտաւ ձեռասէր հայրապետն 'ի սենեակն իւր . առանձինն . և ոչ որք գոյր անդ, բայց միայն տէր { Յոհաննէս և տէր Առ

կէայ միայնակեացս . բնակելով 'ի լերինս և յանապատս : Արդ զայս պիտի անհեալ և լուսեալ՝ պարտիմք ամենայն իրոց փառաւորել զամբոս պատճառանք իւրից մարգարէն զմեզ, զի գարշուք առ նա և դժուարութեւ զողորմութիւն 'ի նմանէ յաւարտն սլոցելութեան :

փորձն, որ եղև յետոյ հայրապետ սրբոյ քաղաքին խորասողէմի : Եւ իբրև ետես հայրապետն զերեսս նորա, եկաց անկեալ զմոռքն, ոչ ինչ ասացեալ յափշու թէ անտի, բայց միայն ձեռամբ նշանակեաց նմա նստել ՚ի թռփայի իւրում : Եւ ՚ի բազում ժամս օղնակէս կացեալ, յետոյ նշանաւ կենարար խաչին զինքն զօրացուցեալ, ազաւեաց զմենակեացն զարախօսեցեալն, զի զսիրածանելին զոր ունէր զիրեաւ՝ անպատկառաբար մերկանալ, որպէս զի տեսցէ զթիկունս նորա եթէ է այնպէս որպէս և յերազինս ետես : Իսկ նորա սթափեալ զիւր արկանելին ՚ի ներքոյ պարեգօտին վասն ծածկութի անդամոցն, և սկսաւ մերկանալ զպարեգօտն ցուցանելով զթիկունս հայրապետին, հրաշալի կամաւն նոյ լուծաւ սփածանելին զոր սփածեալն էր զիրեաւ և անկաւ ՚ի վայր, և տեսին ամենեքեան եթէ ներքինի է բայց զի դեռ մանուկ էր՝ ոչ ճանաչէր եթէ ներքինի իցէ : Այս տեսեալ աւմենեցուն և սրբասիրի քահանայապետին և մանաւանդ զամենայն վերս նորա, արձակեաց կոչեաց զայնոսիկ որք վնա ուռանց քննութեւն չարախօսեցին, և յերեսաց իւրոց ՚ի բաց հալածեաց որոշեալ յեկեղեցոյ և յօրինաց զերիս ամս : Իսկ միայնակեցին զըջմամբ պատասխանի տայր, խոստովանելով եթէ անդիտաբար մեղաւ առ նա մանաւանդ թէ առ նոյն : Եւ յայն և զայս խրատ տայր և տսէր : Էւ պարտ, որդեակ, որպէս ինչ և իցէ որ անդգուշաբար շրջել ՚ի քաղաքի, և մանաւանդ որոց զուրբ և զհրեշտակսնման որ ըստ ձենջ զգեստ զգեցեալ իցեն. և ոչ միայն զայս, այլ և կանայս շրջեցուցանել առ ՚ի հայհոյութի տեսողաց : Եւ այնժամ միայնակեացն ըստ վայելչական պարկեշտութեւն խոնարհութեւն ասէր քահանայապետին. գիտէ նոյն որ որոշեաց զքեզ ՚ի ոտքս յաթառոյ յայդ, զի ոչ ստեմ : Ի Վաղայ էի յառաջ սակաւաւորք, և յեղանել ինձ ՚ի քաղաքէն գալ երկիր պագածել ՚ի սուրբ արքայ Սուրբ պատահեաց ինձ ազդիւկր, որ բարեղք ստեղծեաց ինձ երեկոյն ՚ի տարածամու. և անկեալ յոտս իմ աղաչէր ճանապարհորդել ընդ իս, և ասէր զնքենէ թէ երբայեցի էր և կամի լինել քրիստոնեայ. և սկսաւ դատապարտել զիս բանիւք, որպէս զի մի թողից վնա ՚ի կորուստ : Երկուցեալ ՚ի դատաւարանէն ատուծոյ ասի ընդ իս, կարծեալ եթէ ոչ ա.

ապէէ փորձութիւն փրկին 'ի ներքինիս, և ոչ գիտէի
 թէ ումեք ինայէ: Եւ իբրեւ եկաք և կատարեցաք զա-
 ղօթս մեր, մկրտեցի զնա 'ի սուրբ արքայ Վարդա, և
 շրջէի ընդ նմա պարզմտութեամբ՝ խնդրելով սակաւ
 պէտս, որպէս զի արկից զնա 'ի կուսանաց վանս: Իբրեւ
 զայստիկ հայրապետն լուաւ, ասէ ց'Սոփոնիոս. բարէ
 տէր իմ, մրբան գաղանի ծառայս ունի Վրժ, և ոչ գի-
 տեմք մեք տառապեալքս: Հայնժամ պատմեաց նմա զե-
 րազն զոր ետես 'ի գիշերին վասն նորա, և տուեալ նմա
 'ի ձեռանէ հարիւր դահեկան, և ոչ կամեցաւ տանուլ
 անձաւէր միայնակեացն, և արժանի յիշելոյ ասացեալ
 նմա բան՝ ես այսու ոչ պիտոյանամ, տէր. բանգի միայ-
 նակեաց եթէ հաւատս ունի, սոցա ոչ պիտոյանայ. եթէ
 սոցա պիտոյանայ, հաւատս ոչ ունի: Արով հռամեցոյց
 զամենեսեան եթէ ծառայ ւնցէ. և արկեալ ծոնք հայ-
 րապետին զնաց խաղաղութիւն: Հայնժամ օրէ առաւել արա-
 տուէր և ընդունէր զբարեղք միայնակեացս և որք հա-
 մարէին յոմանց վատթարք:

ԱՌՅՆ հայրապետ երանելին Հոհաննէս և զայս ասէր՝
 եթէ վասն ննջեցելոյ պատարագ մատուցանել արժան
 է, քանզի մեծ մխիթարութի է հոգւոց նոցա, և պարտ
 է առանց երկմտութեան կատարել. և հաստատեաց ըզ-
 զործն այսպէս: (Հառաջ օսկաւ ժամանակաւ գերեցաւ
 ոմն 'ի պարսիկս, և իջեալ 'ի պարսիկս արգելաւ 'ի բան-
 տին որ կոչի լ'նյուշ: Եւ ոմանք զերծուցեալ անտի ե-
 կին 'ի Վիպրոս, և հարցին ցնոսա նախնիք մարդոցն ե-
 թէ արգեգք տեսեալ իցեն զնա: Եւ նոքա ասին. մե-
 ռաւ, և մեր ձեռքք թաղեցաք զնա: Բայց ոչ էր նա զոր-
 մէ ասէին, այլ նման նմա. ասէին և զամբան և զօր մա-
 հուան նորա: Իսկ նոքա որպէս 'ի մեռելոյ վերայ պա-
 րաբազօ մատուցանէին երիցս անգամ 'ի տաբուշն: Իսկ
 'ի չօրից տարեաց եկն 'ի Վիպրոս մարդն փախուցեալ 'ի
 Պարսից: Իսկն ցնա ընտանիք իւր. մեք լսեցաք վասն
 մահուան քո և զյիշատակս քո առնէաք երիցս անգամ
 'ի տաբուշն: Իբրեւ լուաւ եթէ յամին երիցս անգամ
 կատարէին զյիշատակ նորա, եհարց զնոսա թէ յոր և
 յորում ամենան կատարէին զայն: Եւ նոքա ասին. մեք
 անգամ 'ի յայտնութեն և մի 'ի զատկին օր և միւս 'ի
 պենտեկոստիցն: Եւ նա ասէր եղբմաւր՝ թէ յերկուս

յայտոսիկ առուրս դայր ոմն սպիտակագեցեալ որպէս զա-
րեզամն և արձակէր զիս յաներեւոյթս յերկաթոյն և 'ի
բանտէն : և շրջէի զամենայն օրն և ոչ որ ձանաչէր զիս ,
և 'ի վաղիւ անդր գտանէի յերկաթս : Բարի գիտեմք
եթէ սնին ներուսն ննջեցեալն , յորոց լինին յիշա-
տակ 'ի վերայ նոցա :

ՍԱՔ մի էր 'ի ձիթենեաց լեառնն , որում անուն
էր Փարախ . 'ի սմա բնակեալ էին կրօնաւոր կանայք չո-
րեքհարիւր : Իսկ յորժամ եկին պարսիկք 'ի քաղաքն
Երուսաղէմ և պաշարեցին զիս , յայնժամ հանին զչո-
րեքհարիւր կուսանսն և բաժանեցին յապականութն :
Իսկ մի ոմն 'ի նոցանէ ստահակ և սնդիրդ իբրեւ կամե-
ցաւ ապականել զորոջն Վարի , խաբեցաւ 'ի նմանէ գո-
վելի՝ ատարասանն և նովաւ սատանայ այսու օրինակաւ :
Իբրեւ եկն ապականել զիս , ասէ յնա հարսն Վարի . Հնոր-
հեա ինձ զկուսութիս իմ , և ես հնորհեցից քեզ օծն ,
զի սրբան նեաւ և սուրս ընդունիցիս՝ ոչ մերձենայ 'ի
քեզ : Եւ նորա զարմացեալ ասէ ցորուհին . բեր ինձ
զայնպիսի տեսակս և ոչ մերձեցայց 'ի քեզ . զայն զմը-
տաւ ածեալ , եթէ զայն առից , և ապա զոր ինչ կամե-
ցայց՝ արարից . այլ վրէպ եղև ամբարհաւաճն 'ի սնտոի
յուսոյն իւրմէ : Վանդի հանեալ յիւրմէ իմաստունն
շիշ իւղոյ սրբոյ՝ ասէ ցանօրէնն . զայս տուեալ օծ զառ-
բանոց քո , և ես կոփեցից օրովն , և յայնժամ հաւանիս
եթէ որպիսի ընծայ մատուցի քեզ : Եւ նա ասէ՝ ոչ , այլ
'ի բում պարանոցիդ փորձեցից զայդ : Օ որ և արբու-
հին աղօթէր իսկ , որում՝ ակն ունէր և անձկացեալ էր ,
զոր իմաստութիւն խորամանկեաց , որպէս զի մի որս լիցի
յորպայթէ անտի բանասրկութիւն . և ընտրեաց զմարմ-
նաւոր մահն ընդունել քան զհոգւոյն . վասն որոյ և ընդ
բանի անօրինին լցեալ ուրախութիւն՝ անգանդիտաբար
զուարթ երեսօք յօժարութիւն մեծաւ օծ զպարանոցն 'ի
կենարար իւղոյն այնմիկ , և խոնարհեալ ասէ ցլխմար
որարսիկն . կոփեալ ուժով , և ծանիր թէ որպիսի ինչ իցէ
իւզս այս : Իսկ նորա տեսեալ զքերմեռանդն յօժարու-
թիւնն նորա , հաւանեալ եթէ ձմարտութիւն աւա , տգի-
տանալով պիղծն՝ եթէ 'ի ժահահատութիւն անտի նորա
փախուցեալ առ Վարի ձեպէր , և կոփեալ ուժովն թնաւ
մին արդարութիւն յուսարով եթէ անհուպ լինի պարս-

նոցն 'ի սրոյ անտի, իբրև ետես զպատուական գրութն նորա հատեալ և յերկիր անկեալ, զիտաց' եթէ 'ի կնոջէ պարտեցաւ խիստն և անամօթն: Նմանք բարիորդ խորամանկութեն, զբարւոք ստութեանն, զգովելի նենգութեանն: Ուարուք զայս, կանայք, և նմանող եղբրուք պարկեշտութե նորա, որ արհամարհեալ զաստի կեանս՝ Ժառանգեաց զերկնից արքայութիւն, անձկացեալ անմահ փեսային Վրնի:

Ի նոյն գերութեն Պարսից այր ոմն Նաեբիստ անուն՝ սարկաւազ սրբոյ յարութեն Վրնի նոյ մերոյ՝ երկուս աղջկունս ունէր փոքր. մինն էր իբրև ամաց ութ, իսկ միւսն իբրև ամաց տասնից. և էին կայտառք և գեղեցիկ առաւել քան զբազումս: () սոսա տեսեալ այնպէս գեղեցիկ՝ որ ստացեալ էր անօրէնն, 'ի ներգործութենէ վարեալ զիւական՝ նեղէր հրոյն երկիր պագանել, և 'ի հաւատայն Վրնի. ճեպէր որոշել, իւր ածեալ առաջի իւր՝ երոյց հուր. և սկսաւ հրամայել ողորդել, շողոքթէր զմանկունսն հաւանիլ նմա, զի ընդ նմա երկիր պագանիցեն: Իսկ հայրն սաստեր չգործել զայն: Իւր ապա փոխի կարգն. բարբարոսն դարձեալ 'ի սպառնալիս, իսկ հայրն 'ի բանս քաջցունս. և կային 'ի մէջ տղայքն Վրնի՝ յերկուց կողմանց տատանեալք: Իսկ յետոյ բարկացաւ անօրէնն և մերկացոյց զսուսերն 'ի վերայ առաջնոյն, և թօթափեր զարհուրեցունելով զնա: Ի՞նչ ցնա հայրն. մի երկնչի որդեակ իմ, կացիր արիւրաբար, կապեա զկնի զձեռն քո, և ընկալ յօժարութիւն զհատուցումն վասն Վրնիտոսի, որ ընկալաւ վասն քո 'ի կողմն իւր զխոցումն գեղարդեանն: Իւր եկաց տղայն հապտառուն, և ոչ յանցեալ զգատուիրանաւ հօրն իւրոյ. այլ մինչև 'ի մահ համբերեաց, ընկալաւ վասն Վրնիտոսի զենոււնն որպէս ծարաւի քո որ ընդունի ըզջուրա ջուր. ընթացաւ, յաղթեաց և պսակեցաւ: Ի ուրջուք և երկրորդումն հանդիսի պատարագելոյն Վրնիտոսի: Իայ ամբարիշտն յերկրորդ մանուկն. զամենայն ինչ առնէ, զամենայն տանջանս ջանաց, և ոչ ինչ ոգտի. քանզի կարծէր զԺնամքն՝ եթէ յերկիւղէ անտի առաջնոյն զերկրորդն զիւրաւ արեալիցէ, քսց լեւեալ եղէ 'ի յռոցն իւրմէ տպաբասանն. զի բարի հայրն, որ զորոշն բարեաց, յետ նոյ խրատեաց զնոս, և հապտառուն

գործվեամբ խրատեալ, և վերին օգնականութիւն պարտեալ, ի բերանոյ առիւծուն զգառինս իւր ապրեցոյց անապի և անվնաս: Եւ զայսոսիկ ասէր ցիւրեր մանուկն, մի երկնչիւր, որդեակ իմ և պառլ իմ և պատարագ իմ և պարծանք իմ. մի ընդունիւր և ոչ առ վարդկեան մի մեռլ ի քեռէն քումնէ. ահաւասիկ ես նոյնժամայն ընդ ձեզ առ Վրն եկից: Եւրե զայս լուաւ թշնամին նոյ, կոփեալ սրունք եսպան և զմեռ տղայն: () որ տեսեալ հօրն եթէ կատարեցան, ուրախութիւն լի եղև, որ զի թէ մնացոյց նոյ պատարագ ի պտոյց իւրմէ. և տրտմէր՝ եթէ մի գուցէ մնացէ ի զաւակաց իւրոց, և ոչ առնուցու պառկ մարտիրոսութե. վասն որոյ և զրդեւելով զանօրէնն և ի բարկութիւն շարժելով ասէր ցնա. օվ թշուառական, զինչ մեծ արարեր, որ եթէ ի վերայ տղայոցն քաջացար, զայդ և ես կարէի առնել. այլ եթէ քաջ գոլ պարծիս, ինչ տուր երկրպագել պիղծ և զազիր հրոյ քօ: Եւրե լուաւ զայսոսիկ դառն և զազանարարոյնս այն, յարեաւ և կրճտեաց զատամնս իւր ի վերայ նորա. և եհար զնա գառ քարիւք, և դալար ուտիւք թաթաղեաց զկողջ նորա, մինչև վատաւեցաւ յոյժ. և ապա վառեաց բոց մեծ, և կապեալ զտէր Եւսեբիոս և ընկեցեալ ի ներքս՝ որպէս ողջակէզ պատարագ արար, ոչ եթէ ի բարոյից իւրոց, այլ ի պատարագելոյ կեանց և հաւատոյ: () զարմանալի և հրաշալի գործ. Եւրահամ երբեմն զորդին մնացեալ՝ զիւր կամն եցոյց, իսկ սա զգործն կատարեաց. և նա զանձնն ոչ մնտնեաց, իսկ սա և ոչ յանձն իւր խնայեաց: Եւ իցեն զայսոսիկ հարք և մարք, և փութացեն այսպիսի ընծայս մատուցանել նոյ:

ՊԱՏՄԻՐ՝ անն ի միայնակեաց եղբարց որ ի հոայ ի թն են, ուր են երկոտասան բազուկք արմաւենոյ, ուր մտեալ () ուլսէսի գողովրդեամբ՝ ելեալ Եգիպտոսէ, և ասէր այսպէս. խորհեցոյ երբեմն առանձինն զի մի տից Խնեբին պնապատն տեսանել թէ զտից զոք ի ներքսպոյն քան զիս եթէ ծառայեսցէ տեսուն մերոյ: Եթ Վրն: Եւ երթեալ զչորս տիւ և զչորս գիւղեր գտի

Միայնակեաց ոմն պատմէր զայս վասն տեղոյն, ուր էր եթա նասուն արմաւենիք և երկոտասան աղբիւրն, ուր գնաց Մովսէս և Ժն. զովորդն մինչ ելին Եգիպտոսէ. և ասէր Ժնին՝ եթէ եգի ի մոփ երբեմն մտաւ ել ի խորին անապատն և դառնել զծառայոյն նոյ անդ:

այր մի. և բախեալ զդուրս մտի 'ի ներքս և տեսի զոմն եղբայր տարածեալ զձեռնս իւր: Եւ իմ' կարծեալ եթէ աղօթս մատուցանէ, և 'ի յամէլ նորա մերձեցայ 'ի հանդերձ նորա, և եղև 'ի ձեռնս խնամ' իբրև զփոշի: Եւ իմ տեսեալ զի 'ի վաղուց հետէ վախճանեալ էր նա, հանեալ զլիբառնն զոր ունէի՝ պատեցի կիսովն զմարմնս սրբոյն, և զարձայ 'ի խուզն իմ' փառաւորելով զամբ:

Եւ ոմն 'ի կողմանս յայնմ, որում անուն էր Ա՝ աղի. նոս, որ բազում ողորմածութիւնս առնէր. և երթեալ առ նա ոմն 'ի հարանցն աղաչեաց զնա, զի տարցի զնա առ հայրն Աղբ: Եւ եկեալ ծերն այն առ հայրն Աղբ, տեսաւ զովել զփոմնս թէ լաւ է և բազում ողորմութիւն առնէ: Եւ խնայեալ ծերոյն ասէ. այս լաւ է: Եւ յետ այսու ընկ աղաչեաց զնա և ասէ. Թողութիւն արա նմա, զի եկեալցէ և տեսցէ զքեզ: Եւ ծերն ասէ. չճանարութիւն ասեմ քեզ, ոչ անցցէ ընդ ձորս ընդ այս և տեսցէ զիս:

Եւ ԿԵ երբեմն հայրն Ա՝ ախար առ հայրն Ա՝ իովս յԱջ և ԿԶ երբեմն հայրն Ա՝ ախար առ հայրն Ա՝ իովսայ բազում սիրայս յտեսաւ: Եւ ԿԷ ցնա հայրն Ա՝ ախար. հրաւայեա ինձ՝ Թող և ես յտեսցից: Եւ յտեսալ նորա գտաւ

Եւ իբրև զնայի աւուրս չորս, գտի անդ այր մի. և իբրև նայեցայ 'ի ներքս, տեսի մարդ ոմն անդ. կացեալ 'ի ծռնիս յաղթմա. և բախեցի զցուռն, և նա ոչ շարժեցաւ, զի վախճանեալ էր 'ի վաղուց հետէ: Իսկ ես մտի յայրն, և կաշեալ զուից նորա շարժեցի զնա, և առժամայն քախեալ փշրեցաւ և եղև իբրև զփոշի. և նայեցեալ յայսկոյս և յայն. փոյս տեսի զփոշին նորա կախեալ ուրոյն, և իբրև մերձեցուցի 'ի նա զձեռս՝ եղև իբրև զփոշի և մոծիւր և ցնդեցաւ յերկիր: Եւ ելեալ անտի շրջէի, և գտի այլ այր, և էր 'ի գուրս նորա հետ մարդոյ, և միթաքեցայ և մերձեցայ յայրն. և իբրև բախեցի զցուռն, ոչ որ էր անդ մարդ որ քանայր: Եւ մտեալ 'ի ներքս ոչ զոք գտի, և նստայ առ գրան ալ. ընի և ասէի 'ի մտի իմում՝ եթէ գաղց է ասա փութով մարդն ուր և իցէ, կայցի ասա: Եւ իբրև եղև միջաւուրս, տեսի գոմէս զի գային, և այրն այլ էր մարդ 'ի միջի նոցա և գայր ընդ նոսա, և զնոժկեիս անգաւ մոյն հէրքն նորա ծածկեին: Եւ իբրև մերձեցաւ և ետես զիս, տեսաւ աղթեւ և ասէ. ի՞նչ էցես: Եւ ես ասեմ. մարդ եմ մարմնաւոր՝ ծաւայ այլ: Եւ ասեմ. մարդ եղեալ՝ ուրախութիւն համարեաց և եմայծ զիս յայրն, և պատահաց զամենայն ինչ իւր, և թէ քառամանկայ ժառանգի ունիմ ասա՝ ես ասեցի: Եւ ոչ եմոյ կաւ առ ինչն զէկեր մի, զի ոչ կարեա տեսել, ասէ, փորձանայ զիւայ: Եւ արձակեաց զիս գհնութիւն. և ես գոհանալով փառաւորեի զամբ, որ արժանի եղէ տեսաւ եւլ զայրն այլ, և խնդութիւն երթայի 'ի բնակութիւնս իմ':

զինի սիրացոյն հօրն Ս՝ակարայ յոլով քան զհօրն Ս՝իով սայ : Եւ ասէ ցնա հայրն Ս՝իովս . դու ես Ս՝ակար, բարի եկիր, ՚ի բազում ժամանակաց կարօտէի զքեզ տեսանել : Եւ ուրախ եղեն յիրեարս, և Ս՝ակար զարձաւ անդրէն ՚ի Սկիւթ :

Ի՞ՐԱՅ՝ հայրն Պիմէն՝ եթէ բազում մեծք եղեն ՚ի հարանց և ՚ի քաջ կրօնաւորութե, բայց ՚ի նուրբ խնդիրս մի մի ոչ :

Երգիւ՜ ծերք ՚ի Սկիւթայ երթային ճանապարհ յանապատին, և լուան ձայն հեծման հիւանդի յերկրէ . և խնցեալ յաղեցին զիջանել ՚ի մայրին, և իջեալ գտին զամեն կուսան սուրբ և ասեն ցնա . երբ եկիր այսր, մայր, և կամ ո՞վ սպասաւորէ քեզ . վասն զի ոչ ինչ տեսին յայրին, բայց միայն զկուսանն սուրբ յերկիր անկեալ : Եւ նա ասաց՝ եթէ երեսներորդ ութերորդ ամ ունիմ յայրի յայտմ, բանջար չաշակեմ և յաղախութեան կամ Վիշի, և ոչ տեսի մարդ անցեալ ըստ օրս ըստ այս . վասն զի առաքեաց զձեզ անձ, զի Թաղեցէք զոսկերս իմ : Եւ զայս ասացեալ ննջեաց : Իսկ հարցն փառաւորեցին զանձ և Թաղեցին զնա և աղօթս արարեալ գնացին :

ՊԱՏԾԵԱՅ մեզ ոմն ՚ի ծերոցն վասն սքանչելեացն, որ եղև ՚ի բարի նօտարէ մի ՚ի յոստանդինուպոլիս, որպէս պատմեն սուրբ գրեանք՝ միջնորդ գոլ զ՝Ի՞նչ ճշմաւ .

• Ասաց հայրն Պիմէն վասն հօրն Պաքայի՝ եթէ վասն յոյժ երկիւզին նայ որ առ ինքն ունէր, եկեալ բնակեցաւ ՚ի նմա հոգին սուրբ առաքաւորէս . զի բազումք ՚ի հարանցն եղեն ճգնեալք յոյժ, իսկ առ ներքին խորհուրդ մտաց ոմանք ոմանք հասաւ եղեն :

• Երգու ծերք մեծամեծք չըջէին յանապատին Սկիւթայ, և լուան ՚ի խորոց երկրէ հեծումն և հառաչանք և բանք ինչ ումնք . քանզի ընդ ապառաժ միեջ գնային՝ յորում ծերուք և այլք և խոռոչք կէն՝ տեսանել Թէ ինչ զք անգ բնակեալ : Արդ իբրեւ լուան զհեծումն զայն, խնդիր արարեալ գրան այրին գտին զնա . և իբրեւ մտին ՚ի ներքս, գտին անգ կին մի կոյս և սուրբ և անկեալ զքեանի, և ողջունեալ զնա նրա տան և ասեն ցնա հարցանելով . ուստի եկիր ասա, քորդ գու, և կամ ո՞վ է որ սպասաւորէ քեզ : Զի ոչ ինչ բնաւ գտին յայրն, բայց զնա միայն անկեալ ՚ի գեանի ցաւաքներալ հիւանդ : Իսկ նա ասէ . ունիմ յայրս այս ամս երեսուն և ութ և կերակրիմ զչալարս վայրի և բաւականացեալ այսու ծառայեմ նայ . և ոչ տեսի այլ մարդ զք, բայց միայն յայր զնեզ, ով սուրբ հարք, զոր առաքեաց տեր Թաղեց զմարմին իմ : Եւ զայս իբրեւ ասաց, առժամայն ննջեաց առ Քմ : Իսկ ծերքն զարմացեալ գոհանային զնայ, և օրհնութք և սաղմոսիք Թաղեցին բաւարք զմարմին ճգնաւորին նայ . և մեկնեցան անտի և գնացեալ պատմեցին եղբարցն ամենեցուն :

րիտ անձ մեր։ Ս'եսիդ ոմն լատ ոչ արժանեաց անուանեալ* յառուրս Ս'որկայ թագաւորին 'ի խոտանդիւտաւոյն, որ արուեստիւ մագութք ընկենայր զբազումս 'ի յաւիտեանական մահան դեղն, և ինքն մեծանայր պատուով զանխլաբար վարելով զդիւթութիւն։ Սա ինքն ստացաւ իւր նօտար՝ քրիստոնեայ և գեղեցկացեալ երկիւղիւն իւր. զոր և խորհէր ընդ այլն ընկղմել յիւր մահաթոյն դեղն, և զայսպիսի այր խաբել և 'ի դիւթութեան արուեստ մատենել։ Ի գիշերի միում ամենաբէր անիծեալն նօտարին կառավարել ընդ իւր. և գնացեալ երկոքեան արագ երկվարօք 'ի մէջ գիշերին հասանէին յընդարձակ դաշտ, յորում ոչ գոյր շէն և ոչ յարկաց ամենեւին հանդիպէին. և յանկարծակի գտաւ քաղաք մի առաջի նոցա։ Եւ յորժամ իջին երկոքեանն և զերկվարսն կապեցին, բախեաց միջնորդն զգումն և բացին նմա. հանդիպեալք նոցա ամենայն եթէոպացիք՝ ողջունէին զնա և մատուցեալ զերեսս նորա համբուրէին զանիծեալ միջնորդին. և 'ի գնալ նոցա 'ի տեղի մի, էր 'ի խոնարհ սենեակ մի վայելուչ, յորում էին լապտերք վառեալք յարծաթի աշտանակս և յօսկիս, և աթոռք յաջմէ և յահեկէ, և աթոռ մի բարձր ուրեմն եթէոպացւոյ՝ որ ունէր նստեալս ընդ աջմէ և յահեկէ զբազումս։ Եւ եկն անիծեալն այն Ս'եսոն՝ անկառ առաջի նստելոյն յաթոռն, և նա ընկալաւ զնա փափաքանօք և ասէ ցնա. զի՞նչ է, տէր միջնորդ, եղև ամենայն կամք քո թէ ոչ։ Եւ ասէ միջնորդն. այո տէր, և վաան այսր շնորհի եկի երկիր պազմանել քեզ, և գոհանալ զքէն։ Ի՞նչ դարձեալ ցնա որ յառաջանիստն էր. ևս առաւել շնորհ տացից քեզ։ Ի՞նչ գնացեալ Ս'եսոնն՝ նստաւ առաջի աթոռոյն։ Իսկ նօտարն տեսեալ զինքն 'ի մէջ բազմութե եթէոպացւոցն՝ գարշէր 'ի մերձեանսն առ նոսա, գնացեալ կանգնեցաւ յետոյ Ս'եսոնին։ Եւ յայեցեալ 'ի նա որ յաթոռն նստեալ կայր՝ ասէ յՍ'եսոնն. այրս այս որ ընդ քեզ է, տէր Ս'եսոն, ով է կամ որով շնորհիւ եկն այսր։ Ի՞նչ Ս'եսոնն. ծառայ քո է, տէր։ Եւ նա դարձաւ 'ի նօտարն և ասէ. ստա, մանուկ, ծառայ ես։ Ի՞նչ նօտարն. ծառայ եմ հօր և որդւոյ և

* ԶԻ. Յ. Μαρίτης ἰσὶ Μίσω φησιν ὅτι 'ի հայտնա ԵԻ։

Հոգեղոյն սրբոյ։ Եւ կնքեաց զինքն նշանաւ խաչին, և նոյն ժամանկն անկաւ որ յաթորն էր և աթոռն կործանեցաւ, ըստպէս շինան և գեղն յաղաղակ դարձան և ամենեքեան անցայտ եղին, տունն ջնջեցաւ և քաղաքն ոչեացաւ, (1) Ետնն անկաւ և ամենեքեան իբրեւ զգողի եղին. ոչ ամենեկին ձայն, ոչ ունկնդրութի և ոչ բնաւ որ, բայց միայն նօտարն և երիւարքն կապեալք։ Սարձեալ նոյն ինքն նօտարն զպատուական խաչն կնքեաց, և ոչ յաջմէ և ոչ ՚ի ձախմէ ետես զոր. անկաւ ՚ի վերայ երիւարին իւրոյ և վարէր. եկն և բախեաց զդուրս տան իւրոյ, և առ ինքն թագաւցեալ զպատահումնն ոչ կամէր պատմել։ (2) Ետ. սակաւ ժամանակի զնաց առ ոմն պատրիկ՝ որ էր այր աղորմած և սիրելի Վճի, գեղեցիկ ամենեկին. և զի էին գրացիք միմեանց և բարեկամք, նստան առ իրեաւրբա ՚ի խօսս հոգևորս։ Եւ հասեալ ՚ի մէջ գիշերին՝ եկին երկօրեան յաղօթս ՚ի տաճար փրկչին՝ որ կոչի Պէտրոս. կանգնեցան մերձ առ նկարեալ պատկերի նյ և տեսան մերոյ փրկչին (3) Վճի. (4) Յայնժամ՝ դարձաւ պատկերն և հայեցաւ ՚ի նօտարն. դարձաւ նօտարն ՚ի միւս այլ կողմն պատկերին, դարձեալ նոյնպէս դարձաւ ՚ի նա պատկերն։ (5) Ետ. ետես պատրիկն, անկաւ ՚ի վերայ երեսաց իւրոյ, բազում արտասուօք աղաչէր զտէր մեր (6) Վճի Վճի և ստէր. տէր (7) Վճի Վճի, գիտեմ զի մեղաւոր եմ, այլ մի դարձուցաներ զերեսս քո յինէն. նայեա յիս և աղորմեա ինձ. զի թէպէտ և մեղաւոր եմ, այլ քո ստեղծուած եմ. և ոչ գիտեմ յիս, տէր, չարութիւն տոբեան կամ խորամանկութի առ ՚ի դարձուցանել զերեսս քո սուրբ յինէն։ (8) Ինչքեռ այսպիսի օրինակաւ պատրիկն լայր և խառտովանէր, ձայն հնչեաց ՚ի սրբոյ և յանարատ պատկերէն այսպիսի. զքէն, ով պատրիկ, միայն գոհ եմ, զի բերես յիս զաղորմութի առ այնսոյն որք աղաչեմն. բայց նօտարիս այսմիկ պարտական եմ, զի ՚ի նեղութե ժամաւ և ՚ի մէջ բազում վշտաց ոչ ուրացաւ զիս, այլ խառտովանեցաւ զճար և զորդի և ըզսուրբ հոգի. բայց յամենայնի և ես տաց պատասխանի զմեզ վասն վարձուցն։ (9) Ետ. լուաւ զայս պատրիկն, առեալ զնօտարն ստուգութեամբ լուաւ ՚ի նմանէ զամենայնի և փառս ետ արդարակիս վարձահատուցին Վճի։ Եւ նոյն և մեք, եղբարք, հիստոյք ՚ի լեկն

զայս . զի նձ զինքն մարդոյ պարտական դատէ , որք ան-
արատ ուղիղ և անորիշ հաւատոս պահեցին առ նա : Բ՛ր.
գարեւ արհամարհեցուք զբիւր մահս վասն նորա , այլ
և հեղցուք առ տառապեալս զոր նձ շնորհեաց մեզ . զի
որպէս զպատրիկն՝ Վ՛թի համարեալ զմեզ բարեկամ՝
գոհացի . և որպէս զգեղեցիկն այն նօտար լուիցուք՝ եթէ
պարտական եմ և տաց քեզ պատասխանի յաւուրն դա-
տաստանի յորժամ տամ իւրաքանչիւր բառ գործոց իւրոց :

ԵՍԱՅ ԺԵՐ . Գնացաք ես և իմաստասէրն Սփրօնիոս
երբեմն յ՛ջեքսանգրիա առ արքայն Պաւղոս . ունէր
վանա ինչ՝ ի տեղւոյն որ կոչէր քարկոծումն , և օգտե-
ցաք վայելչապէս ՚ի ծերոյն՝ գոհացեալք զտեսանէ : Բ՛ր.
օացի ես ցնա . առա մեզ , հայր , վասն տեսան՝ հրդէս ե-
ղեր դու միայնակեաց : Եւ ծերն յոգւոց եհան և առէ .
հաւատացէք ինձ , որդեակք , ոչ թագադից՝ ի ձէնջ ինչ .
յորժամ աշխարհական էի , բազում անձուկ և հաւատ
ունէի առ միայնակեաց . և ուր գտանէի ՚ի միայնակե-
ցաց որք գային ՚ի քաղաքս՝ ընդունէի և պատուէի զնո-
սա , և զոր ինչ պիտոյ լինէր՝ շնորհէի նոցա : Եւն որ մի
յաւուրց՝ հիւանդացաւ դուստր իմ , և ՚ի բժշկաց խն-
ցեալք՝ եկին առ մեզ մերձաւորք և զրացիք և սիրեցիք
մեր , լային ընդ մեզ և մխիթարէին : Եւն ընդ իս եղ-
բայրն իմ . գնա և հօգեա զխաչապահն , որպէս զի եկեալ
արաացէ դմա այցելութի , զի վաղվաղակի արձակեցէ
աղջիկս զհոգին և մի տառապեսցի : Եւ ՚ի գնալն իմ ,
ընդդէմ դիպու ինձ արքայն () արեաւ , և տեսեալ զաչս
իմ յարտասուս՝ ասէ . ընդէր լաւ , որդեակ : Եւն ցնա .
դուստր ունէի միածին , և արդ վախճանի . և գնամ կո-
չեմ զխաչապահն , զի եկեալ արաացէ նմա այցելութիւն
առ ՚ի յաւանդել նմա վաղվաղակի զհոգին : Եւ ասէ ցնա
ծերն . դարձիր , զի ցնա տեսից : Եւ ՚ի մնաննն ՚ի յարբն
ասէ . հան զորս են՝ յայնկոյս : Եւ ես հանի զժողովեալսն
՚ի միւս յարբն : Եւն եալ ծերն մերձեցաւ ՚ի ձեռս աղջկանն
և ասէ ցնա . պահէս խորհուրդ զինչ ասացից քեզ , և
շնորհեցէ քեզ Վ՛ն զկեանս գորա : Եւ զի զերեւա իմ յա-
տրս նորա և ասեմ . ոչ ումեք ասացից : Եւն զնեցաւ ծերն
յաղօթս , և յորժամ կատարեաց զաղօթան՝ էաւ Զուր
և կնքեաց երկցս անգամ և ցանեաց ՚ի վերայ երեսոց
աղջկանն : Եւ այնժամ որպէս ՚ի տեսանէ փառաց առ-

ժամայն նստաւ աղջիկն՝ իբրեւ ոչ ունելով հետ տկա-
րութեն։ Եւ ասէ ցիս հայրն. այժմ ւնծ 'ի ձեռն աղօ-
թից սուրբ հարցն վասն օտարսիրութեն քո շնորհեաց
զգա քեզ, մի թակցես զինքն առն, այլ հարմնացո երկ-
նաւոր փեսային՝ Վախի ան մերոյ։ Եւ ելեալ ծերն գնաց։
Եւ ես և մայր նորա և ամենեքեան որք լուսնն՝ փառա-
ւորեցաք զանծ։ Եւ աղջիկն ութ ամաց։ Յայնժամ ես
բռնագտուէի զկինն իմ՝ ընծայել զնա կուսութեն։ Եւ
նա ասէ ցիս. Թող զգա մինչև լոցէ զօրինաւոր չափն։
Եւ յորժամ եղև հնգետասան ամաց, ասացի ցնծակիցն
իմ. ահա եղև յօրինաւոր չափն, ընդէր ըմբռնեմք զգա։
Վե՛հ ցիս. ես ոչ Թողում զգա կրօնաւորել, այլ թակ-
ցեմ ընդ առն։ Եւ մնացի ընդ նմա ամենայն հակառա-
կութիւն, և բազում անգամ ձաղէի զնա մինչև եկի ա-
ռաջի սինկղիտոսին, և նորա հրամայեցին հարցանել
զաղջիկն, զի զոր ընտրեսցէ յերկոցունցն լիցի։ Իսկ մայ-
րն և այլ կանայք խրատէին զաղջիկն զի խնդրեսցէ այր,
որդէս եղև։ Յայնժամ ասէ ցիս խաչապահն. գնա և
գնեա աղջիկ մի կոյս և մատո փոխանակ գորա 'ի վանս,
և անծ ընդունի զնա։ Եւ ես փափաքանօք յամենայն սրտէ
բոց զխրատն և գնեցի աղջիկ մի մետասան ամաց, և
ետաւ յեղբայրութի նորա դահեկանս քսան, և մատու-
ցի զնա 'ի վանսն. ասացի ցմայր վանիցն Պրոկոպիա. ըն-
կալ, մայր, զաղջիկս զայս, և յինէն կապիս կերակուր և
զգետտ գորա զամենայն աւարտ կենաց իւրաց. և 'ի մե-
ռանելն իմ՝ հանից դմա բաժին ութսուն դահեկան։ Եւ
զնա մայրն խաղեաց, և ես գարձայ 'ի տուն իմ. պառ-
բատեցաք զհարսանիսն, և լծակցեցաւ առն դուստրն
իմ։ Իսկ յետ ութ աւուր հարսանեացն տեսի տեսիլ, զի
զնայրի ընդ ոմն Զահազեաց ընդ ճանապարհ ընդ որ ոչ
էր ընթացեալ։ Եւ 'ի գնալն մեր եկաք 'ի դաշտ մի պառ-
բատական, և ասէ սր ընդ իմն էր. աստ վաճառանոց
է, գնացուք զի տեսցես զինչ շահեցար, կամ զինչ Թա-
գուցեր։ Հասաք և եկաք 'ի վերնատուն մի. և էր անդ
զանձ, և ամենայն քաղաքն լցեալ էր եթէ ուղարացուք,
և էին բազմութիւն եթէ ուղարացուցն հիւսունք՝ որք կաղ-
մէին որդայթս, և ոմանք անիւս կաղմէին և զմարդի-
կն յանխան բառնային. այլք խորխորատաւ բռնին և
զմարդիկն 'ի ներքս ընկղմէին. այլք տեսանէի զի տա-

հարէին զմարդիկն և խեթիէին զնոսա . այլք տեսանէի զի քարշէին զմարդիկն և 'ի լիճ խոր զէին և ընդ կա- նայս անանթէին յանդիման աչաց իմոյ և հաւանեցա- ցանէին . և էին ամենեքեան մի կամօք ուրախացեալք 'ի չարիան . և ընթանային ընդ եթէովպացիս և ասէին՝ եթէ ոչ կարէ մարդ թուել զարուեստս նոցա և զանա- մեթութիս զոր և նոքա ցուցանէին : Եւ գային ոմանք յեթէովպացւոցն յայնցանէ և համբուրէին զիս , և ես զնոսա համբուրէի , քանզի զիս իւրեանց ասէին . հար- ցանէին՝ երբ առնես զհարսանիսն , զի և զմեզ ուրախա- ցուցես : Եւ ասեմ . այժմ տեսանէք զիս զի ջանամ և եմ փոյթ ամենայնիւ 'ի նոյն : Տեսանէի ժողովեալ ժա- զովս 'ի կողմանէ փեռային՝ որք ունէին խորտիկս . եկաք ես և ըմակիցն իմ և մատուցաք զդուստրն մեր , և երեւոք նորա և պարանոց և կուրծք և բազուկք մինչև ցգօտին օծն փոքունս և մեծամեծս՝ որք էին պատաստեալք ընդ նմա , և մատուցաք զնա յառաքասն : Եւ ահա եթէով- պացի մի փոքր , նստաւ յահեկէ նորա և սկսաւ համբու- րել զնա . և տեսի այլ բազումս յոյժ եթէովպացիք ար- տաբոյ զրանն , փողովք և պարուք 'ի ձայն երգոց գօշէին 'ի վերայ մեր : Եւ զինչ այլ յաւերից . տեսի զիս զար- ձեալ ընդ նա , որ ջահազգեացն էր , զի գնացաք երկու- քեան 'ի միասին , և ուրախ առնէր զիս 'ի նմանէ հա- անուշից՝ յորմէ անփորձ էի յայնպիսի ուրախարար անա- շահոտութէ : Եւ ասէ նա որ ընդ իմն էր . կացես առտ , զի ոչ ես արժանի մտանել 'ի ներքս : Եւ անգնեցայ 'ի տե- ղաջն յայնմիկ , և տեսի քաղաք մի պայծառ վոյերջութի և գեղով , և զմեծութի նորա անկար է լեզու մարդկան պատմել : Եւ կնիեաց զձեռն այրն բարի , որ ճանապարհ- հակիցն էր ինձ , և եցոյց զպայծառութի քաղաքին : Տե- ասնէս , ասէ , ուստի խնարհեցուցեր զդուստրն քո և յորպիսի պայծառ քաղաքէ զնա վերջացուցեր՝ մատու- ցեալ զնա 'ի խորխորատ տղմոյ 'ի նեղութի և 'ի վիշտս : Եւ առժամայն զարթեաց : Օ այս ամենայն պատմեցի կնոջ իմոյ : Եւ ասէ նա ցիս . այսպէս մարդ և ես ծանեաց , բայց որ եղև՝ եղև . ունիմ ես երիս գիշերս զի տեսանեմ եթէովպացիս , որ պատաստին զինև և փութ անապի համ- բուրեն և ասեն ցիս . չնորհակալ եմք մեծ՝ զի սիրեցեր զմեզ , առաւել մեզ պատրաստեցեր զհարսանիս դասեր

քո քան {Եփ. և ես երկնէի քեզ պատմել զայս: Եւ
ասեմ: Եթէ կամիս՝ եկ որոշեսցուք 'ի միմեանց և ար-
տասուք լացցուք զմեզս մեր, և տէր Թողութի արասցէ
մեզ: Եւ նա ասէ. ոչ կարեմ առնել զայդ, այլ խոր-
հարդ ունիմ՝ բնակել ընդ գետերն իմց: Եւ ես վեր-
ջացեալս, որ զԹշուառականն զայն 'ի խորխորատն մատ-
նեցի, յարեայ ընդ առաւօտն, գնացի առ արբայ () ա-
բէոս, որ զառողջութիւն աղջկանն շնորհեաց: Եւ նա
ոչ կամէր ընդունել զիս, այլ գրէր ինձ 'ի անակիտ այս-
պէս. Թողութի արա ինձ, եղբայր, զի ան դարձաւ 'ի
քէն, և ես ոչ կարեմ ընդունել զքեզ: {Յայնժամ գնա-
ցի 'ի վանս արբոյն Եւթիմիոս, և մեկնեցի հօրն Պա-
ղոսի զամենայն ինչ զիմ: Եւ ասէ ցիս ծերն. խաբեցար,
որդեակ, տալով գետերն քում այսպիսի այր. և որ խոր-
հեցաւ ընդ քեզ, ոչ կամէր զփրկութի քո. միթէ ոչ կա-
րէր Լ'բրահամ որ ասաց ցնա անձ՝ եթէ զեն զորդի քո,
տալ փոխանակ նորա տասն ծառայ. և {Եփթայէ գի-
տաց՝ եթէ ոչ ընդունի զայս անձ, ապա թէ ոչ՝ սպանեալ
էր փոխանակ գետեր իւրոյ տասն ծառայ. և {Յակոբ ցան-
կացաւ Նաբէլի, և զլ իա յառաքատն գտեալ ոչ ամա-
չեցոյց. այլ զլ իա առ, և զՆաբէլ ոչ ամաչեցոյց և ոչ
եթող: () քի ան զաղջիկն 'ի քէն ընկալաւ, բայց և ըզ-
դուստրն քո ինդրէ 'ի քէն. իսկ դու և կիներն քո կամիք
զնա յաւիտեական հրոյն պատրաստել 'ի յանճանս մատ-
նիք՝ հաւատացէք ինձ, և ան ոչ արհամարհի. զի գրեալ
է՝ որ ինչ ելանէ ընդ շրթունս իմ, զայն ոչ արհամար-
հեցից: Լ'բր գնա, որդեակ, լաց 'ի վերայ մեղաց քոց.
և ան հարուստ է, յանչափ պարգեւաց իւրոյ ողորմի և
ուրախ առնէ զքեզ: {Յայնժամ դարձայ 'ի տուն իմ, և
զամենայն ինչս իմ Ժողովեալ ցրուեցի յաղքատս: {Եւ
երից աւուրց գտի միայնակեացս՝ որ գնային 'ի լեառն
Ախենայ. ճանապարհակցեալ նոցա, և եղէ շնորհին անց
կրօնաւոր: Եւ ունիմ երեսուն և երկու ամ. 'ի տուէ և
'ի գիշերի աղաչեմ զտէր Վ'ս, Թերեւ Թողութի արաս-
ցէ բազում մեղաց իմոց: () այն ամենայն լուեալ փա-
ռաւորեցաք զանձ, և գրեցաք առ որս խօսին և օգտին*:

* Օրիւնի Թ կն Բարգիստիւնեան
համաօրէալ և զգոգնութիւն այդեւ.
Արքայն Պաւլոս պատմեաց եւ

բարց թէ գուտար էր իմ միտք
և էր յորէվարի. և գիպեցաւ ար-
քայն Զոգեան, որհնեաց Զուր և

Եւ իսկ՝ արքայ լ'մեզ յյրուսաղէմ, որ և ձեռնադրեցաւ անդ պատրիարք. զոր և լուեալ ամենայն հարք վանորէիցն՝ եկին յերկրպագութի նմա, ընդ որս էի և ես յաշակերտութի հօրն իմոյ։ Եւ սկսաւ ասել առ հարսն պատրիարքն. ազօթս արարէք վասն իմ, հարք, վասն զի՝ ի մեծ բեռն և յանտանելի ձեռնարկեցի, և երկեցուցանէ զիս պաշտօն պատրիարքութե յոյժ անչափ՝ որ Պետրոսի է և Պաւղոսի և հովուաց զինի նոցա անձանց ընտրելոց։ Եւ ևս առաւել զարհուրիմ՝ ի ձեռնադրութեանն ծանրութենէ. զի գտի գրով եթէ երանելին Ղևոնդիոս՝ առաջնորդ արթուն հոռվայեցւոյ եկեղեցւոյն քառասուն առւրս մնաց ի տաղան սրբոյն Պետրոսի, աղաչանք խնդրելով ի սրբոյ առաքելոյն ազաւել զեւ վասն իւր։ Եւ յորժամ կատարեաց զաւուրսն, երեւցաւ նմա սուրբ առաքեալն և ասէ. աղաչեցի վասն

ցանեաց յերես աղջկանն, և նրա առաւուրը, և ասէ ցմեզ ծերն. տուք զիցս հարսն քիչ։ Եւ երուր ամաց։ Եւ իբրեւ եղև հնգետասան ամառ, զուգակից իմ նեղեաց զիս տալ զեւ առն, և տուաւ. և զենցի կոյս մի մտասանամայ և ետու զեւ ի կուսանոցն։ Եւ յայնմ գիւշերի եղէ ի անսլեան, և ջահաղցեստ մի տուրբ ասէ. եկ տանիմ զքեզ գիտել զի՛նք արարեր։ Եւ տարաւ ի տուն մի լի եթովպացւոց, որք գործէին շլթայս և ածիւս և խորհորատս սիրելեաց իւրեանց, որ հաճուրէին զեւ շնորհունելով ինձ, և իւրեանց ասէին զիս, զի ետու նոցա զաղջիկն։ Եւ ետոյց ինձ ջահաղցեաց այլն յայ.

լու՛մ կողման քաղաք մի լի և լցեալ անպատմել բարութիւն, և ասէ. յայտնանէ զիկեցր զչուսարն քո։ Զարթեալ և լայնի և պատմեցի իւր նոյն, և նա զիցն ասաց տեսանել։ Եւ զենցի առ արքայն Զաւէտս, և ոչ խտեցաւ ընդ իս ի բարկութենէն. և լոգայ առ այլ ծերս, և նորա եղև մեղադիր և ասէն. զցնեալ կոյսն ընկալաւ տէրն, բայց և զչուսարն ևս խնդրէ ի քեւ. մի. թէ չկարէր տալ Աբրահամ քիտուն ծառայ իոթանակ իտահակայ, կամ Յեփթաի. այլ զեւ յանապատ և լայն առաջի տեսան զեւ՝ ժամանակս քո։ Եւ եկի և ահա երեսուն և երկու ամէ զի պաւլոսիմ առ տէր թողուի հայցելով։

։ Եկն արքայ Ամեզ յերուսաղէմ, որ և ձեռնադրեցաւ անդ պատրիարք. որ լուեալ ամենայն հարք վանորէիցն՝ եկին յերկրպագութի նմա, ընդ որս էի և ես յաշակերտութի հօրն իմոյ։ Եւ սկսաւ ասել պատրիարքն առ հարսն. ազօթս արարէք ինձ, հարք, վասն զի՝ ի մեծ բեռն և յանտանելի ձեռն արկի. և երկեցուցանէ զիս պաշտօն պատրիարքութե յոյժ անչափ, որ Պետրոսի է և Պաւղոսի և հովուացն զինի նոցա անձանց եղելոց։ Եւ ևս առաւել զարհուրիմ՝ ի ձեռնադրութեանն ծանրութէ. քանզի գտի գրով եթէ երանելին Ղևոնդիոս՝ առաջնորդ արթուն հոռվայեցւոյն եկեղեցւոյ քառասուն առւրս մնաց ի տաղան սրբոյն Պետրոսի, աղաչանք խնդրելով ի սրբոյ առաքելոյն ազաւել զեւ վասն իւր։ Եւ յորժամ կատարեաց զաւուրսն, երեւցաւ նմա սուրբ առաքեալն Պետրոս և ասէ. աղաչեցի վասն քո զանէ

քո զանձն և եթող զմեզս քո, բայց 'ի ձեռնադրութեանն վազվազուկ և անընտիր սխալանօք հաղորդելոյն մեղաց օտարաց :

Եւ Երբ ' արբայն Սինաս հայր վանիցն արբայ Սեւե-
րեանու վասն հօրն Սոփրոնիու, եթէ առ մեռած ծովուն
ընակեալ ինքն՝ արար մերկ ամս եօթանասուն, խոտ մի-
այն ճարակեալ, և ոչ այլ ուրեք գնաց :

Եւ Երբ ' ամն գնացեալ 'ի լեառն Իփիմէ առ ծեր մի
մեծ և ասէ ցնա . արբայ, զինչ արարից զի կորնչի անձն
իմ : Եւ ասէ ցնա ծերն . ընդէք, որդեակ : Եւ ասէ եղ-
բայրն . յորժամ էի յաշխարհի, բազում պահս առնէի
և հսկմանս, և բազում արթնութի՝ մտաց և քերտու-
թիւն կայր յիս, և այժմ եմ միայնակեաց և ոչ ինչ բա-
րութիւն տեսանեմ յիս : Եւ ծերն . հաւատա ինձ, որ-

ած և եթող զմեզս քո, բայց 'ի ձեռնադրութեն վազվազուկ և անը-
նտիր սխալանօք հաղորդելոյն մեղաց օտարաց : Քանզի ոչ կամ զսրբա-
զան Խորգն՝ որ անընտրողարար ոք տայցէ խղացելոց և շանց ամանց,
որք առեալ առ ոտն հարկանեն, և զանարկանապէս 'ի ցասունս անեն
'ի վերայ աշխարհի . վասն այսորիկ ոչ ունին Թողութի յամենազու-
տեառնեն, զի վաճառական եղեալ՝ վասնիչ զանձուց գտանին տեսան
իւրեանց՝ տալով զնա ասեւելացն նորա : Սակս այսորիկ, հարք և եղ-
բայրք և որդիք իմ . յերկնչի եղեալ եմ և գողոյ սիրտ իմ խռովեալ
յահէ անտի . յաղագոս որոյ աղացեմ զձեզ զամենեանեդ, օգնեցէք
ինձ մաքուր ազօթիւք ձերովք 'ի վասնզի նեղութի պատահելոյս, զի
մի վազվազուկ և անիոյթ առնելով իմ յուրուք վերայ ձեռն գնդեմ,
և ժողովան հաճոյ լինել կամելով յոյ սիրոյն անկանիքիմ : Պատաս-
խանի տուեալ տաացին ամենայն հարքն սրբ ժողովեալք էին . օգնեա-
ցէ քեզ տէր Թոն ամենակալ, ով հայր պատուական և արժանաւոր
պատրիարք սրբոյ աթոռոյ առաքելական, և գու օգնական լեր ազ-
թիւք մեզ որդեկացն քո սրտէս և պարտագ իսկ : Զայս ասելով գնա-
ցին յիւրաքանչիւր անգիտ իւրեանց :

Հայրն Սոփրոնիոս առ մեռած ծովուն ընակեալ էր ամս եօթանա-
սուն մերկ ամենին 'ի հանգերձէ, և կերակուր նորա միայն խոտ էր
վայրի որ անգ գտանէր, և ոչ գնաց այլ ուրեք . և պատմեաց վասն նո-
րա արարչն Սինաս հայրն վանից արբայ Սեւերիանու :

Նոյն գոթանի ' և այլոց Դիմիտր Իերիւրդ Խորգանի . Պատմին և
զայլոյ ուսման ծերոյ՝ եթէ արածեր յեղբ մեռած ծովուն իրեւ անա-
սառն և մերկ ամենին, և եկաց այնպէս զամս եօթանասուն, և յոյն
գաղարարոյս անապատին արտա միայն էր նորա կերակուր :

Եւ Երբ ' ամն գնաց 'ի լեառն Փերթմեյի առ ծեր ամն մեծ և ասէ
ցնա . զինչ արարեց, հայր, զի կորնչի անձն իմ : Ասէ ցնա ծերն . ընդեր-
որդեակ : Ասէ ցնա եղբայրն . մինչ էի յաշխարհի, հայր, պահեի և հրա-
կեմի յոյս և զեղբ ունեի 'ի սրտի և քերտութի մտաց ստուգի . իսկ այժմ
և ոչ ստեղծ ինչ տեսանեմ 'ի նոցանէ առ իս : Ասէ ցնա ծերն . հա-

* Օրինակ Կ զղբումն և յորդորումն գայր յիս :

դեակ, զոր առնելի բարութիւն յաշխարհս, 'ի մտաւիս
 ուրութեան առ աշտ մարդկան եր անընտրողութիւն առաջի
 նոյ, և վասն այսորիկ սատանայի ոչ ինչ փոյթ եր մարմն
 չիլ ընդ քեզ կամ հատանել զգիտութե քո. այժմ տե-
 օին զքեզ զինուորեալ և սկսան պատերազմել ընդ քեզ,
 զի հարկանես 'ի նոսա զվէրս աղօթից սաղմաւորութեց
 և պահոց, և նոյն ինքն սպառազինեալ է ընդդէմ քո
 որ արժանիդ ես նոյ. որդեակ, այժմ զոր սաղմաւս խո-
 նարհութիւն՝ առաւել է քան զհազարս զորս սաղմաւելի
 յաշխարհի, և ընդունելի են պահք քո փղբունք՝ քան
 յայնժամ շաբաթն: Վրէ եղբայրն. լուր, արբայ, ոչ
 ամենեկին պահեմ այժմ, այլ ամենայն բարութիւն զոր
 առնելի յաշխարհի՝ բարձան յինէն: Վրէ ծերն. ընդու-
 նելի է զոր ունիւ, միայն համբերեա, և բարի է մեալ
 քեզ 'ի ժուժկարութե զոր ունեկին եղբայրքն: Վր տե-
 սեալ զտկարութիւն եղբօրն՝ յաւել առ նա ծերն. եղ-
 բայր, հաւատա, ոչ կամելի քեզ ասել, բայց տեսանեմ
 զքեզ 'ի տիրմ սատանայի անկեալ. լուր դու՝ որ կար-
 ծես. եթէ յորժամ յաշխարհի էիր՝ բարութիւն ունեիր.
 առաջին՝ անտանաա զամբարտաւանութիւն, բոս որում
 և փարիսեցին զոր կարծէր առնել բարութիւն՝ կորցոս.
 իսկ այժմ յորժամ կարծես ոչ ունել բարութիւն, զոյն
 իսկ բաւական է քեզ առ 'ի փրկութիւն. զի որ խոնարհե-
 ցոյց զանձն, նոյն ինքն արդարացաւ. որպէս և մեքտա-

հառ ինչ, որդեակ, զոր ինչ առնելի յերկրի, 'ի մտաւաւթէ և 'ի
 գովութե մարդկան ունեիր զյոժարութե, և սակա այսորիկ ոչ ընդու-
 նելի իցէ եյ այնժմ ժամու աշխատութե քո. և վասն այնորիկ ոչ պա-
 տերազմին ընդ քեզ գեթ խափանել զնոսա, զի ոչ հոգային զքո սուս
 յոժարութե. իսկ զի այժմ տեսանեն զքեզ զմեռարեալ եյ, և զի
 եւր պատերազմել ընդ նոսա, արգ և նոցա զտահեալ են: Եւ արգ ա-
 սեմ քեզ. հաճի քեզ ընդ մի սաղմոս քո այժմու՝ քան զքերս այնժմ
 ժամու. նոյնպէս և սակա պահս այժմու՝ քան զբազում շաբաթս
 մինչ էիր յերկրի: Սե շնա եղբայրն. հայր, և ոչ բնա պահեմ, և
 առաւ յինէն ամենայն բարիքն զոր ունեի յերկրի. Սե շնա ծերն.
 բաւական է քեզ զոր ունիւ. այլ համբերեա միայն: իսկ եղբայրն կայր
 'ի նոյն խորհուրդ և ասէր ցծերն. հայր, կորնի անձն իմ: Սե շնա
 ծերն. հաւատա ինչ, որդեակ, զի ոչ կամելի խոսել ընդ քեզ, զի մի
 մեռաւսին միջ քո. այլ զի տեսանեմ զքեզ կարճամեալ և խա-
 բեալ 'ի գիւտ, վասն այսորիկ ասեմ քեզ. քանզի այլ որ կարծես
 այժմ թէ յայնժամ բարիս գործելի, 'ի յամբարհաւանութե քում
 մի էր և յամբարտաւանութե, և զի այդպէս կորեաւ փարիսեցին և
 Լեւայ զբարեան զոր գործեալն էր. և զոր այժմ կարծես թէ բարիս

ւորն՝ որ ոչ ինչ բարիս գործեալ՝ հաճոյ գտաւ նոյ մեղաւորն և հեղգացեալն . քանզի մարդ դողութիւն արտի և խնարհութիւն առաւել է, քան որք բազումս աշխատին և բնաւ համարին յանձնաւ եթէ բարիս գործեցին, Վարձեալ և յորժամ յաշխարհ էիր և զբարիս գործելիր, մարդիկ տեսանէին զքեզ և պատուէին, և տառապեալք որք կերակրէին զոր բաշխէիր՝ գովէին զքեզ յերեսս, և գաւ լսելիր և առաւելուիր գայիր յեկեղեցին, տեսանէիր զաշխարհականսն և փափագանօք սաղմոսելիր . այժմ՝ ի տեսեալի քո մարդիկ ոչ գնն որք տեսանիցեն, այլ հրեշտակք տեսեալ զվարս քո աղօթեալից քեզ լինին, և դեք նետածիդ առնեն ի միտս քո զչար և զանաւորս մտածութիւնս, զի հեղգութիւն և անզղութիւն կործանեցեն ըզքեզ . քաջ լիր և արի կացցես ի մարտի բռնմ . յա օգտեցաւ եղբայրն, եղ ծուներ ծերայն և ասէ . այսօր, արբայ, փրկեցաւ անձն իմ :

ԻՅԱՐԱՆ Վերանդիոս հայր վանից սուրբ հօրն մեր ի յեթիմոսի պատմեաց մեզ և խնատասիրին Սոփրոնիա և ասէ՝ եթէ երեք հովիւք էաք յայնկոյս մեռեալ ծովուն յորժամ ելեալ շրջեաք ի լեռանս, և աղ հովիւք ի ներք քոյ մեր շրջէին առ ասին ծովուն . և եկին պատահեցին նոցա հազարացիք որք գային ի տեղւոյն յայնմ . յորժամ անցին ցմեզ, դարձաւ ոմն ի հազարացոցն և հաստ զգլուխ անապատաւորի միոջ . լացաք վասն անապատաւորին . յա ահա յանկարծակի եկն հաւ ի վերայ սարակիտոսին և յափշտակեաց զնա՝ բերեալ յանդիմանս մեր և եթող զնա յերկիր քակտեալ յօգուածովք :

ԻՅՀԱՆ ոմն ի Սկիտն քաղաքէ ի մանկութե տաւ հիւանութիւն . և իբրեւ լցան ասք կենաց նորա քսան և հինգ տմ, եմուտ նա ի միաբանակեցաց վանս և եղև ընդ նոսա զասն հինգ . և դարձեալ եղև միայնակեաց ի լերկնան Սկիտնի, և արար իւր խրճիթս երկուս . ի մի

ուչ գործես, այգ բուսական է քեզ ի փրկութիւն . զի խնարհութիւն է այդ, և գովաւ արգարացաւ մաքսաւորն որ բարի ինչ ոչ էր գործեալ . զասն զի առաւել սիրէ Թոմ զմարդ ծոյլ և մեղուցեալ որ ունիցի սիրտ բնկեալ և խնարհ, քան զայն որ բարի ինչ առնէ և զանձն սուրբ համարի . իբրեւ լուսա զայս եղբայրն, հաստատեցաւ և ասէ . այսօր գուեսս փրկէ անձն իմայ, զի փրկեցեր զիս ի բուսական խարհութե անտի, և հաստատեցեր զիս յերանելի հանգարտութիւնս յանապատին : Եւ զնայ ուրախութեամբ և շահեալ մտք :

ջինն յաղօթս կայր, և 'ի միւսն զպէտան մարմնոյն վճարէր, և 'ի միւսն նստէր և գործէր: Սա եղև զերեսուն ամ արգելանաւոր, և ընդ պատուհանն միայն առնայր զպէտան: Սա արժանի եղև առնուլ շնորհս գիտութե յայ. սա յանդիմանեաց զՍաքոթիմանոս գառաւարն՝ թէ ոչ կարես գու յաղթել այնոցիկ որ 'ի զաղիւեացիս հաւատացեալ են: Եւ ելեալ եղև անուն նորա ընդ ամենայն երկիրն՝ թէ գիտնաւոր է շնորհացն այլ երանելին խոջան:

Ի ՏԱԲԵՆՈՍ ամն միայնակեաց ընակեալ էր յոյժ առաքինի և սքանչեւագործ և հաճոյ այլ ամենայն վարուք իւրովք, ուր և Սաքմէոս եղև սքանչելի. վասն զի զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց 'ի ճանապարհս ուղղութեան եկաց նա, և արժանի եղև շնորհաց մարգարէութեան: Սա էր աղբւստատէր և առաւել մարգարտէր. և մինչ նստէր սա յայրին, յայտնեցաւ նմա հրեշտակ այլ և ասէ. Սաքմէ: Եւ նա ասէ. առասիկ եմ, տէր: Եւ ասէ ցնա. զքո ճանապարհսդ ուղղեցեր, ել այժմ յայրէգ և ժողովեալ զմիայնակեացս և ընակեալ ընդ նոսա, և որպէս ուսուցից քեզ՝ այնպէս խրատեալ գնոսա: Եւ գրեաց տախտակ մի հրեշտակն և ետ ծերոյն, և այս էին ակիզքն գրոյն. շնորհեսցես իւրաքանչիւր ըստ զօրութեան աւել և ընկել և ըստ զօրութե իւրաքանչիւր գործ դիցես, և մի արգելուցուս որք պահենն և մի որք ուտենն. և սրա զօրն 'ի գործ մշակութե նոցա, և աղօթք նոցա անձանձրոյթք: Իսկ առաջացն որք ծերքն են՝ արասցես խրճիթս և արկցես 'ի ներքս երկա երկա, և կերակուրք նոցա՝ զինչ և խնդրեսցեն. նստել և ուտել և բազմել, և աղօթք նոցա անձանձրոյթք, և աղանելիք նոցա ցերեկն մաշկեայս և գիշերն այծեացս, և առնուլ նոցա օրէնս զուրբաթ և զշաբաթ և զկիրակի, և 'ի ժամ օրինացն գօտեւածք եղիցին. և այս նշանակ կրնգղաց նոցա, զի եղիցի նա առանց խաւու, և խաչ ծիրանի յաջակողմանն: Եւ արար Սաքմէոս որպէս և հրամայեաց հրեշտակ տեառն. շինեաց վանս և ժողովեաց 'ի նմա եղբարս իբրև եօթն հազարս, ուր են մինչև ցայսօր, ուր և մեռաւ երանելին Սաքմէոս:

Իսկ և այլ վանք և կայր 'ի նմա արս հազար և երեք հարիւր, որ են մինչև ցայսօր, և զայս վանս ես խիկ Սա-

կար տեսի. և կայր 'ի նմա կարկատիչա հնգեաասան և թափիչա քսան և հիւսուէս հինգ, տասն դարբին, եօթն ուղտապան, քառասուն որ վատտակեն և իւրեանց բաւական առնեն, և 'ի բանտս և յաղքատս բաշխեն:

ՊԱՅԾԵԱՑ՝ մեզ հայրն Սակար յԱշխարհապետի թէ մինչեւ նստէի ես 'ի Սկիւթ, իջին անգ երկու պատանեակք օտարականք, մինն մորուօք և միւսոյն սկիւղն էր արարեալ մորուաց գաղոյ: Իբրեւ տեսին զիս՝ ասեն. ո՞ր է խուղն հօրն Սակարայ: Իսկ ես ասեմ. ես եմ Սակար: Եւ նոքա արկեալ զինքեանս առաջի իմ ասեն. կամի՞նք մեք աստ լինել: Եւ իմ տեսեալ զնոսա փափուկա, զի մեծութի էին թողեալ և հարստութի, ասեմ ցնոսա. ոչ կարէք կալ աստ: Ի՞նչ ցիտ աւագն. եթէ ոչ կարեմք կալ աստ, երթամք այլ ուրեք: Եւ ասեմ 'ի խորհուրդս իմ. ընդէր հալածեմ զնոսա և գայթակղին, աշխատութի իսկ անապատիս հալածէ զնոսա: Ի՞նչաւ ասեմ ցնոսա. եկայք շինեցէք ձեզ խուղս: Եւ ասեն. ցոյց մեզ գտեղին: Եւ ետու նոցա փայտատ և մարկեղ և քուրձ մի հաց, և ցուցի նոցա զվէճն ուստի զքարն հատանիցեն: Եւ ասեմ ցնոսա. բերէք փայտ յանառակեղ, և արկէք ձեզ ձեղունս և այնպէս նստալուք: Եւ կարծէի թէ առժամայն փախչել ունին յանապատէս վասն աշխատութեն: Եւ հարցին ցիս՝ թէ զինչ գործ

։ Պատմէր մեզ հայրն Ռեաբի զայս ինչ՝ եթէ պատմեաց մեզ հայրն Մակարի, եթէ նստէի երբեմն 'ի Սկիւթ, և եկին առ իս անգ երկու մանուկ կրճաւոր օտարք, մինն անէր զծնունդ ծածկեալ մորուօք և միւսն բնաւ առանց մորուաց: Եւ եկեալ առ իս ասեն ցիտ. մօր ինչ տանեակ հօրն Մակարայ: Եւ ես ասեմ ցնոսա. զինչ կամիք 'ի նմանէ: Եւ նոքա ասեն. լուրք 'ի բաղնայ զնմանէ և վասն Սկիւթայ, և եկող տանէն զիս: Եւ ես ասեմ ցնոսա. ես եմ: Եւ նոքա անկեալ առ ոստ իմ ասեն ցիտ. կամի՞նք զի բնակեցուք աստ: Եւ ես իբրեւ տեսի զնոսա մանկունս և փափուկս և 'ի մեծատանց լեալս՝ ասեմ. և մրպէս կարէք կեալ աստ: Սակեւ կրտսերն եղբայր. եթէ ոչ կարացուք իւրաք, զնամք աղաւթ: Իսկ ես ասեմ 'ի մտի. ընդէր արտաքսեմ զոսա և գաթակ զեպին յիս, աչ իւրեանց պատերազմն վարէ և արտաքսէ զնոսա: Եւ ասեմ ցնոսա. գնացէք շինեցէք ձեզ տանեակ և բնակի աջի անդ: Եւ նոքա ասեն. ցոյց մեզ, հայր, տեղի ինչ և շինեցուք անդ: Եւ ես ետու նոցա անթն և փայտահատս և բրիչս և ալ ինչ որ պիտոյ էր և հաց խորդով մի և ալ, և ցուցի նոցա վէճ մի գծուարին և ասացի. զայս վէճ հատեալ տեղի արարէք և բերէք փայտս 'ի գաղան և ծածկեալ բնակեցէք աստ: Կարծէի թէ 'ի խտութեմ վառացն վաղձաղակն փախչեն: Եւ նոքա հարցին ցիտ. և զինչ աշխատեալ ձեռագործեն

ունիցին աստ: Եւ ասեմ. սիրայ գործեն: Եւ ասեալ տերևս արմաւենաց ցուցի նոցա զսկիզբն գործոցն և ասեմ ցնասա. արարէք զայս փիւրաւնս և տուք ցարհաւորդսն, և նոքա բերեն ձեզ զհացիկն: Եւ զայս ասացի ցնասա և գնացի 'ի խուցն իմ: Իսկ նոքա զամենայն համբերութիւն կատարէին, և ոչ եկին առ իս զերիս ամս: Եւ ես կայի մնայի պատերազմեալ ընդ խորհուրդս իմ ասելով. զի՞նչ արդեօք են վարք նոցա, զի այլ հեռաւորք առ իս գան, և սոքա որ մերձաւորքս են ոչ գան, բայց միայն յեկեղեցին հաղորդել օրինացն լռութիւն: Եւ ազօթս արարեալ առ ամ պահեցի շաբաթ մի, զի ցուցէին ձ գործս նոցա. և յարուցեալ գնացի առ նոսա տեսանել թէ զիարդ կան: Եւ բախեալ իմ զգուրս՝ բացին ինձ և ողջունեցին զիս լռութիւն. և ամենարկեալ երկցադոյն եղբօրն կրտսրին, և նա ելեալ արտաքս նշտտէր, և միւսն առ իս հետոյր զսիրայս՝ ոչ ինչ խօսեցեալ: Եւ յիններորդ ժաման եկն կրտսրն, և նա նմա ամենարկեաց, և նա ելեալ արտաքս եփեաց սակաւ մի ոսպնաթան. և զարձեալ ամենարկեալ նմա եղ սեղան և երիս պարջամատս լռութիւն: Եւ ես ասեմ. արիւք ճաշեցուք: Եւ յարուցեալ ճաշեցաք և բերեալ զխաթ ջրոյն ար-

ատ ծերք 'ի պէտս իւրեանց. հայր: Եւ ես ասեմ. սիրայ հիւսեն: Եւ բերի 'ի գաշտէ տերև արմաւոյ և ցուցի նոցա զսկանել սիրային և ըզհիւսել և զիարել նորա, և ասեմ. այսպէս արարէք սիրիւք և տուք ցարհաւորսն պիտոյիցն զի բերցեն հաց: Եւ զայս ասացեալ իմ մեկնեցայ անսի: Իսկ նոքա արարին բազում համբերութիւն զոր առաջին նոցա, և չինեալ սենեակ նստան անդ, և առնէին զաղթս և զմեռագործս իւրեանց. և կացին այսպէս զերիս ամս, և ոչ առ որ բնաւ գնացին նոցա: Իսկ ես խորհէի 'ի մտի և ասէի՝ եթէ զի՞նչ է գործ նոցա զի ոչ եկին առ իս հարցանել վասն խորհրդոյ. այլք 'ի հեռաւորանէ գան առ իս, և գորս մերձ են և ոչ գան և ոչ առ այլ որ գնան, բայց միայն լռութիւն յեկեղեցին յաղագս հաղորդութեամբն մարմնոցն դնի: Եւ ես պահեցի շաբաթ մի և խնդրեցի յայ աղթիւք յայտնել ինձ թէ որպէս կեան անդ. և յարուցեալ գնացի անդ տեսանել զնոսա: Եւ խորի բախեցի զքուռն, բացին ինձ և ողջունեցին զիս լռելայն, և տրարեալ աղթս և նստաք. և ամենարկեալ երէցն կրտսրն ելանել, և նա ելեալ արտաքայ նստաւ և գործէր զսիրայն լռելայն, և բնաւ ոչ ինչ խօսեցան: Խորի եղև ինն ժամ, բախեաց զքուռն 'ի ներքուստ երէցն, և կրտսրն վազվազակի յարուցեալ եմուտ 'ի ներքս հանգարտութեամբ և արար կերակուր խորշակ, և գրեալ սեղան՝ եզ 'ի նմա երիս տաքսմատս ամենարկութիւն աւազին, և կացին լռելայն: Եւ ես ասեմ. յարուցեալ կերցուք, որպէսէք: Եւ յարուցեալ ճաշեցին.

բար: Եւ իբրեւ երեկոյ եղև ասենցիս. հայր, երթան
'ի խուցն քո: Եւ ասեմ. ոչ, այլ աստ ննջեմ այսօր: Եւ
արկին ինձ պրտուէ մի առաջոք, իսկ յայլում անկեան
ինքեանց, և լուծին զանաղափսն առաջի իմ և զգօտիան
և կողմեցան 'ի միասին. իսկ ես աղաչեցի զամ ցուցա-
նել ինձ զգործս նոցա: Եւ բացաւ ձեղունն և եղև լոյս
սաստիկ զոր նոքա ոչ տեսանէին, և վասն իմ կարծէին
թէ 'ի քուն իցեմ: Եւ զարթոյց երեց եղբայրն զլըր-
սերն, և յարուցեալ ամին զգօտիս իւրեանց և ամբար-
ձին զձեռս իւրեանց յերկինս, բայց զիս որպէս 'ի քուն
կարծէին: Եւ ահա տեսանէի ես զդեմն՝ որ իբրեւ ըզ-
ճանճս դային 'ի վերայ կրսերոյն և կամէին նստել 'ի վե-
րայ աչաց նորա և բերանոյն, և տեսանէի զհրեշտակ այ՝
զի աւելի սուր հրեղէն և զդեմն հալածէր և զնա պա-
րտաէր, և յաւազն ոչ իշխէին մերձենալ: Եւ իմ զայն
տեսեալ փառաւորեցի զամ, և իմացայ թէ աւազն 'ի

ցոյք և բերեալ ջուր արտաք: Եւ իբրեւ մերձեցաւ երեկոյն, տան յիս-
կամբն գնալ, հայր: Եւ ես ասեմ. ոչ, աչ աստ ննջեցի: Եւ արկին
մահիշա ինձ մի փոխք, և նոցա երկոցունցն մի փոխք, որ է նաւայ.
և լուծեալ զգօտիս իւրեանց և հանեալ զինգուզս եզին ընդ սնարիւք
և ննջեցին: Իբրեւ ննջեցին նոցա, խնդրեցի յայ ցուցանել ինձ զգործս
նոցա: Եւ ահա բացան առաստաղք իցին, և ել 'ի վերայ նոցա լոյս
յերբինց, և եղև սունն լոյս իբրեւ զօր, իսկ նոքա ոչ տեսանէին զայն
լոյս: Եւ իբրեւ կարծեցին նոքա թէ նիրհեցի ես, խմեալ զիւր կրսե-
րոյն աւազն, և յարուցեալ զքեցան զքեմն և զինգուզս իւրեանց և
ամին գտին, և համարմեալ զձեռս իւրեանց յերկինս աղմկէին ան-
մասնաւ: և ես տեսանէի զնոսա, և նոքա զիս ոչ տեսանէին, և համա-
րէին թէ 'ի քուն էի: Եւ տեսանէի զաղմուծի գիււայ որք իբրեւ զը-
մեխս և զճանճս փարէին զկրսերաւն, և ամենք նստէին յերեսս նորա
և ամենք յաչս նորա. և տեսանէի զհրեշտակ այ՝ որ ունէր 'ի ձեռինն
սուր հրեղէն և պահէր զնա և վարէր 'ի նմանն զցեան. իսկ առ աւազն
բնաւ ոչ իշխէին մերձենալ: Եւ իբրեւ մերձեցաւ առաստան, ընկողմե-
ցան գարմեալ 'ի մահիշա, կարծէին զարթեալ արգելք զիս, և ես այս-
պէս ցուցի զիս թէ արդ զարթեալ. զայս և նոցա ցուցին: Եւ ասէ յիս
աւազն եղբայր. կամբ, հայր, զի ասասցուք երկոստասն սաղմոս:
Եւ ես ասեմ. այո, արդեակք: Եւ սաղմոսեր կրսերն զհինգ սաղմոս,
և յամեն տան վեց կրկներ ծուր, և մի ալելուիս ասէր. և ելաներ
զառափս հայր 'ի բերանոյ նորա յերազանչիւր ասն երգոյն և ելաներ
յերբինս. նոյնպէս և աւազն եղբայր ամբ երգէր, ելանէր փան հրե-
ղէն 'ի բերանոյն և հասանէր յերկինս: Եւ ես իսկ ասացի փոքր սաղ-
մոս 'ի թիւ, և խնդրեցի աղմոս 'ի նոցանն և երբ անախ. իսկ նոքա կրկ-
նեալ ծուր լուսիթ՝ մնացին և գարման 'ի սննեախս իւրեանց: Եւ ծա-
նեալ զի աւազն կոտարեալ էր, իսկ ընդ կրսերոյն գեւ. ևս պատեալալ
ամեն գեւ: Եւ զինք սախա առուրց հանգեաւ աւազն եղբայր, և զինք
աւազքն երկն առուրց փոխանեցաւ և կրսերն: Եւ յարժամ գային

կատարելութիւն եհաս, իսկ ընդ կրօնային գեւ պատե-
րադմէին գլխն :

ԻՍԿ Բումբոս ոչ դպիր գորով, մատեաւ առ ոմն ուսա-
նել սաղմոս, և լուեալ զառաջին զտունն քսան և ութ
սաղմոսին՝ ասացի թէ պահեցի զձանապարհս իմ, երկ-
րորդին լսել ոչ անսացեալ զնաց, բաւականանալ ասա-
ցեալ այսուիկ միով բանիւս, եթէ կարացէ զսա գոր-
ծով ուսանել : Իսկ բողոք եղեալ աւանդողին զբանն՝
ընդէր վեցամեայ ժամանակի անցելոյ ոչ տեսանել զնա,
պատասխանէր՝ եթէ զբան սաղմոսին չե ևս գործով ու-
սայ : Եւ մնա Բումբոսի ուրումն տուեալ ակի՝ ի սնունդ աղ-
քատաց և ասացեալ թէ թուեա որում տանն՝ ասէր : Եւ
թուելոյ պէտք ոչ են : Օ այս զԲումբոս Բանաստի ե-
պիսկոպոսի աղաչեալ էջ յանապատէն յ՝ զեքսանդրիս,
և տեսեալ անգ կին մի յ՝ Կատրոնիկոն՝ յարտասուս հա-
բաւ : Իսկ որոց մերձն էին հարցեալ թէ ընդէր տրտա-
սուեաց, երկու իրք, ասէ, զիս շարժեցին, մին նորա կո-
րուստն, երկրորդ զի ես ոչ ունիմ այլքան փոյթ առ ի
հաճոյանալ իյ որքան նա զի հաճոյացի մարդկան զաղ-
րալեաց :

ԻՍԿ՝ այլ ոմն ասէր յաղաղօ նորին երանելոյն Բում-
բոսի՝ եթէ ի բազում ամն աղօթէր ասելով. տէր, մի
փառաւորեր զիս յերկրի : Եւ այնքան պատուական ա-
րար զնա աստուած և փառաւորեաց որպէս զԻ՛նքսեա .
քանզի որպէս զնորա երեսն ոչ էր տեսանել ի փառաց
երեսաց նորա զոր ետ նմա աստուած, այսպէս և սա
զնոյն շնորհ էաւ և ոչ զք կարէր հայել ի նա ի յետին
աւուրս նորա :

ԻՄՈՆ ոմն միայնակեաց մերկ զինքն ոչ երբեք էր տե-
սեալ, ասելով՝ անվայելուչ գոյ միայնացելոյն մերկ զիւր
մարմինն տեսանել : Եւ երբեմն ընդ գետ մի անցանել
կամելով՝ զանդաղէր մերկանալ, և աղօթեաց առ աս-
տուծ իննել նմա անցին ոչ ի հատումն կամացն, և հրեշտակն

ոմանք առ հայրն Մակարի, ասէր զնոսա ի սենեակն նոցա և ասէր .
եկայք և տեսէք զվիշտարտն մանկանց օտարաց, և փառաւորեցէք զսո-
ղապաճառն ամենայն բարեաց :

Եւ ոմն ի որոցն որ կռէր Պանդոյ . սա զերիս տմա աղաչէր զսո-
ն և ասէր . տէր, մի փառաւորեր զիս յերկրի : Եւ զի այնչափ փառա-
ւորեաց զնա աս, մինչ զի ոչ կարէին մարդիկ յերես նորա հայել ի
փառացն զոր ունէր :

փոխեաց զնա յայնկոյս գետոյն : Սա մանուկ գոլով հրա-
 ժարէր յամուսնու թէ . բայց իբրեւ ոմանք 'ի կամեղացն
 յորդորէին ոչ թշնամանել զամուսնութի, այլ կին առ-
 նալ, հաւանէր և զայր յամուսնութի : Եւ անդէն յա-
 ռաքատէն առեալ զկոյսն և ածեալ յօթանոցն սովո-
 րական հաշվօքն, և յետոյ գնացեալ պատշաճից նորա
 առնելով զիրս առաքելականս զոր առ կորն թացիան թուղթ՝
 կարդայր և առ ամուսինն, զառաքելոյն առ ամուսնա-
 ցեալն պատուիրանս մեկնէր . իսկ բազում ինչ և ար-
 տաքօստ իւր յաւելեալ ուսուցանէր՝ որքան ամուսնու-
 թիւնն ունի բեռինս, և զիարդ չարչարանք որ 'ի մէջ
 առն և կնոջ համալարութիւք, և որպիսի երկունք զյղին
 ընդունին . և զառ 'ի սնուցանելն յաւելլոր զտարժան-
 մունսն, ապա և զառ 'ի օրբութիւն գբաղցունսն, և զիարդ
 մաքուր վարքն են ազատ և անշաղախելի և յամենայն
 աղտեղութի արտաքոյ, և զի կուսութիւն առաջի նշ կալ
 առնէ : () այսոսիկ և այլս այսպիսիս բազումս առ ամու-
 սինն կոյս գոլով ասացեալ, հաւանեցուցանէր զնա հան-
 դերձ ինքեամբ յառաջ քան ցմիմեանս գոն հրաժարել
 յաշխարհական վարուց : Եւ զայս ուխտ երկոցունցն ե-
 դեալ՝ 'ի լեառն որ կոչի 'Սիարիա' գնացին . և անդ սուղ
 ինչ ժամանակ հովանեաւ անցուցեալք՝ ճգնարան ունէին
 հասարակաց, ոչ ունելով խիղճ՝ զարուին և զիգին, այլ
 գոլով ըստ առաքելոյն՝ տերամբ : Եւ յանցանել ոչ բա-
 զում ժամանակի նոր հարմն և անշաղախ կոյսն առ ի՛ր
 մեն ասաց . ոչ վայելուչ է, ասէ, ճգնաւորին զգատութիւն
 տեսանել յիւրում բնակարանին զէգ : Ս) ասնորոյ թուէր
 երկոցունցն զճգնաւորութիւն առանձինն առնել, և այս
 գործեալ ուխտքս հաճոյանային երկոցունց . և մեկնեալք
 'ի միմեանց այնպէս յետ այնորիկ զվարսն առնէին, և 'ի
 բաց կացեալք 'ի գինւոյ և 'ի ձիթոյ, բայց միայն հաց
 չոր, և զայն երբեմն յետ միոյ աւուր, երբեմն յետ եր-
 կուց, էր զի յետ բազում աւուրց ուտէին : () այս զ՛ր
 մնայ զհօգիս յետ մահուանն վերացուցեալ 'ի հրեշտա-
 կաց որ ըստ նմայն վարեալ զկեանսն ի նստմիտս ետես,
 որպէս ասէ 'ի վարս նորա որ ի ղեքսանդրուն եպիսկոպոս
 ի թանապիտ : Եւ իստանձեցան զվարս ի մնայ և այլք յոյժ
 բազումք, և ըստ կողմանն լցաւ Սիարիոյ լեառն և Սկիւ-
 թայ 'ի բազմութենէ միայնացելոցն :

Երբեմն արքայն Սակարիոս 'ի լեառնն՝ Վարդայ յառաջադրու թեամբ արքայ Սամբոնի : Եւ ասէն ցնա ծերբն . առա բան եղբարցս, հայր : Եւ նա ասէ . ես ոչ երբեք եղեալ եմ միայնակեաց, այլ տեսի միայնակեացս որք նստեալ էին ընդ իս երբեմն յանապատին 'ի սենեակն իմ 'ի Սկիւթ . բռնադատէին զիս մտածութիւն իմ և ասէին . ցնա յայտ անուն անապատ և տես՝ թէ ինչ տեսանիցես անդ : Եւ բռնադատեալ 'ի մտածութիւն անտի դադարեցի զհինգ ամ, կարծելով թէ 'ի դիւաց է . և յորժամ դադարեաց մտածութիւն իմ, գնացի յանապատս յայն և գտի անդ լիճ ջուրց և կղզի 'ի մէջ նորա, գային անասունք անապատին և ըմպէին 'ի նմանէ : Եւ ահա 'ի մէջ նոցա երկու արք մերկք զօրս տեսի, և զարհուրեալ անձին իմից կարծէի եթէ ոգիք դիւաց են : Երբս իբրև տեսին զիս զարհուրեալ, խօսեցան և ասեն . մի երկնչիս՝ և մեք մարդիկ եմք : Եւ ասացի ցնոսա . ուստի եկիք այսր յանապատս : Եւ նոքա ասեն . 'ի միարանիցն եմք . եղև առ մեզ ձայն ազգման և եկաք այսր, ահա քառասուն ամ է մեզ այսր . մինս 'ի մէջ եգիպտացի և միւս լիբէացի : Հարցին ցնա և ասեն . որպէս կեաց աշխարհս . քայլ ջուրն 'ի ժամու իւր և ունի աշխարհս զառառութիւն իւր : Եւ ասացի ցնոսա . այո : Եւ ես հարցի ցնոսա . որպէս կար է ինձ լինել միայնակեաց : Եւ նոքա ասեն . եթէ ոչ հրաժարես յամենայն աշխարհէ, ոչ կարես լինել միայնակեաց : Եւ ասէմ . ես տկար եմ, և ոչ եմ կարող լինել իբրև զձեզ : Երբս ասեն . եթէ ոչ ես կարող լինել իբրև զմեզ, դադարեա 'ի սենեակ քո և լաց 'ի զերայ մեղաց քոց : Հարցի ցնոսա՝ եթէ յորժամ լինի ձմեռն ոչ սառուալք, և յորժամ լինի սոթ զի խորշակահաղ լինին մարմնիք ձեր : Եւ նոքա ասեն . արար Իծ Թնօրէնութիւն իւրով զի ոչ սառուիմք և ոչ սապանալմք : Եւ ասէմ . ես վասն այսորիկ ստացի ձեզ՝ եթէ ոչ երբեք եմ մեղանակեաց, Թողութիւն արարէք ինձ :

Եւ երբեմն հայրն Մակարիէ 'ի Սկիտայ 'ի լեառն Վարդայ 'ի յիշատակ հօրն Պամբոյի, և ասեն ցնա ծերբ լերինն . առա մեզ, հայր, բռն իրառու : Իսկ նա ասէ . ոչ կարացի լինել կրօնաւոր, ալ տեսի կրօնաւորս որք անմարմնաց նախանձէն վարուց յանապատի տեղ . յորժամ 'ի խորհրդոցս յաղթեալ ելի անդ տեսանել զնախկին նոցա, զոր տեսեալ զարհուրեցայ վասն անմարմնական վարուց նոցա . զնոցանէ ասել պարտ է, և ոչ յիմէ խրատել զձեզ՝ որ ոչ երբեք կրօնաւորեալ եմ ես, քանզի տեսի կրօնաւորս :

Ի՛նչ է՛ դարձեալ այլ ոմն ծեր, որ արժանի եղև եպիսկոպոսութե՛ն, որպէս եթէ ընկերոյ իցէ պատմեալ նմա, բայց եր ինքեան արարեալ զայն։ Երբեք եղին ինձ, առե՛, մտանել ՚ի ներքին անապատն՝ Լաւանեայ, տեսանել թէ գոցի որ անդ միայնակեաց որ ծառայէ Վճի, առեալ սակաւ մի պարզամաստս և սակաւ ջուր։ Եւ իբրև գնացի առաւ չորս յանապատն կոյս և կերակուրն ծախեցաւ, վարանեալ էի թէ զինչ գործեցից. և քաջաբերեալ զիս սակաւ մի զօրացայ և գնացի գարձեալ այլ ևս չորս առաւ անապատ, և յոյժ վտանգեալ ՚ի քաղցոյ և ՚ի ճանապարհէն՝ սակաւ մի նեղապտեցի և անկեալ կայի ՚ի գետնի։ Ի՛նչ էկեալ ոմն և մատամբ իւրով մերձեալ ՚ի չթեռնա իմ, որպէս բժիշկ յորժամ դեղ արկանիցէ, այսպէս ՚ի ժամուն վազվազակի զօրացոյց զիս մինչև ոչ գիտեալ իմ թէ աշխատեալ իցեմ։ Ի՛նչ էր տեսի զգօրութիւն որ եկն ինձ յօգնականութիւն, յաբուցեալ գնացի ընդ անապատն։ Իբրև անցին այլ ևս առաւրդ չորք, դարձեալ ՚ի տկարութիւն անկայ. իբրև համբարձի զձեռս իմ՝ յերկինս, ահա առաջին այրն որ զօրացոյցն զիս՝ եկն գարձեալ և օծեալ մատամբն զլըթեռնա իմ, նոյնժամայն զօրացեալ եղէ. և գնացեալ իմ ընդ անապատն առաւրս ութ և տասն, արս գտի տաղաւար և արմատենի և ջուր։ Եւ ահա այր ոմն գայր,

։ Արեւ ծեր ոմն, որ եպիսկոպոս լեալ էր քաղաքին Օգոստոսոյ. համաց երբեմն մտանել ՚ի խորին անապատ անդ ուր են աղքն Մարկի. զայց. զի տեսից անդ եթէ գտանի՝ աղքատ որ որ միտաւութիւն գահապետ զայց։ Եւ առի ընդ իս արարեալս չորս իբրև չորից առաւրց և ջուր նոյն չափով, և սկսայ գնալ ընդ անապատն այն։ Եւ իբրև անցին առաւրդ չորք, պահտեաց կերակուր իմ և ջուր, և սկսայ հոգալ թէ զինչ տարբիւն և յանձնեալ ետու զյոյս իմ առ ձեռ, և գնացի անապատ զայլ ևս չորս առաւրս. և ժողովեցաւ իս սով և աղքատութիւն գնացին. և յաղձեալ անկայ յերկիր կիսամահ լեալ։ Եւ ահա այր մի ահեղ և սքանչելի եկն առ իս և մերձեցոյց զմատաւնս իւր ՚ի չթեռնա իմ նմա. նստեմբ բժիշկ, և ան զձեռն իւր զակամբ իմով, և առժամայն զօրացոյց այնպէս իբր թէ բնաւ ոչ աղխատեալ և ոչ սովեալ էի. և ինքն անյայտ եղէ. իսկ ես զօրացեալ յորեայ և չթեցայ յանապատ ալ ևս չորս առաւրս, և գարձեալ տկարացեալ անկայ, և համբարձի զձեռս յերկինս և կարգայի զեռ. և ահա այրն այն որ զօրացոյց զիս զառաջինն՝ եկն առ իս և արար նոյնպէս ըստ առաջինոյն, և զօրացայ գարձեալ և յարարեցեալ գնացի այլ ևս չորս առաւրս։ Իսկ զինի կատարման զեղատասան առաւրցն գտի տաղաւար ինչ և աղբիւր և արմատենիս, և տեսի անդ այր մի զիւր կանգուն և հերք իւր կին հանգերմ արմատն

որոյ հեր գլխոյ իւրոյ զգեստ իւր էր, հնացեալ ամենեւին
 և դիմօքն ահաւոր : Ի՞նչ իբրեւ ետես զիս, սկսաւ յա-
 ղօթս կալ, և կատարեալ զաղօթան և զամենն ասացեալ՝
 դիտաց վասն իմ թէ մարդ եմ : և բռնա հարեալ զձե-
 ոանէ իմմէ հարցանէր ցիս և ասէր . զիմոր եկիր այսր,
 տակաւին կենդանի է ազգ մարդկան, և հարածանքն և
 այժմ զօրացեալ են : Եւ ես ասացի՝ թէ վասն ձեր, որ
 ծառայէք, սուրբ ողբակէզք, տեսուն մերոյ ի Նիւ Վիտի,
 բայց հալածանքն դադարեաց շնորհօքն Վիտի . բայց դու
 ասա ինձ զիմոր եկիր այսր : Եւ նա հեծեծեալով և ար-
 տասուելով սկսաւ ասել այսպէս . ես եպիսկոպոս էի, և
 հալածանացն զօրացեալ և բազում տանջանաց ի վե-
 րայ իմ եկեալ, և իմ ոչ կարացեալ տանել տանջանացն՝
 զոհեցի : Ի՞նչ իբրեւ զգացի յանձին իմում և ծանեոյ
 զանորէնութիւն զոր արարի, անձամբ զանձն ետաւ յանա-
 պատս յայս ի մահ . և այս քառասուն և ինն ամ է որ
 բնակեալ եմ աստ խոստովանելով և աղաչելով զան զի
 թողուի արացէ ինձ . իսկ զկեանս զայս յարմարեալս
 ետ ան : Իայց մխիթարութիւն թողութե ոչ մի ինչ ու-
 նէի մինչև քառասուն և ութ ամն, բայց յայժմ ամի
 մխիթարեցայ : Եւ մինչդեռ զայս ասէր, յանկարծակի

մարմնոյ իւրոյ, և էր ծերացեալ յոյժ, և հերք իւր ամենայն ոգիով
 իբրեւ զար, և էր տեսակ նորա ահարկու և դանչելի : Եւ իբրեւ ետես
 զիս, աւժամայն եկաց յաղօթս . և իբրեւ կատարեաց զամենն, ծանեա
 զինէն թէ մարդ եմ, զի ոգի կարծէր գող զիս : Եւ ապա կաշեալ զձե-
 ոանէ իմմէ հարցանէր ցիս և ասէր . որպէս եկիր դու աստ և կամ ուս-
 տի, ասա ինձ և զայն ես թէ կոյ գեռ ես երկիր թուութն իւրով, և զայն
 ես թէ կայ հալած ունի ի վերայ քրիստոնէից, ասա ինձ զամենայն
 նստեալ առ իս : Եւ ես ասեմ նմա . ես, հայր սուրբ, ի ինչոր ձեզ
 ծառայեցիք Քրիստոս զլեցեայ յանապատս յայս . իսկ հալածանք քրիստոս
 նեկջ վաղ եւ գազարեալ է շնորհօքն Վիտի . արգ որդութեք ծան ինձ
 աղաչեմ, թէ ուսով կամ որպէս բնակեցար յանապատս յայս : Եւ
 ժամ հառաչեաց ի խորոյ սրտէ և սկսաւ խօսել և ասէ . ես եպիսկո-
 պոս էի ի ժամանակի հալածանացն, և բազում չարչարանս և ան-
 ջան հասուցին ինձ ըմբռնեալ զիս, և յետոյ յաղթեալ եղէ ի գոշ .
 զան ասեմանացն և զօհեցի կոոցն վերերեւոյթ և յակամայ : Եւ կրկ
 եկի ի մտի իմում և ծանեայ զանորէնութիւնն իմ, ապա զմահ յանն
 առեալ երի յանապատս յայս . և ահա եղեալ եմ ես աստ քառասուն
 և ինն ամ, և խոստովանիմ առ ան, և համբարեալ զձեռս ինչորեմ
 թողութե յանցանաց իմոյ : Եւ իբրեւ երի ես աստ, կերպարուր ես իմ
 ան յարմարեալս յայտանէ, աչ թողութե մեղաց ոչ առի միշտ
 քառասուն և ութ ամն . իսկ յայժմ ամի եկն առ իս ձայն ի տեսակ
 թողութե մեղաց իմոյ, և ապա մխիթարեցայ : Եւ իբրեւ ասաց զայս,

յարուցեալ ընթացաւ արտաքս և եկաց յաղօթս. և իբրեւ կատարեաց զաղօթան՝ եկն առ իս, և իմ տեսեալ զերեսս նորա զարհուրեցայ և վատասրտեցի, վասն զի տեսի զերեսս նորա որպէս զհուր: Եւ նա զարձեալ ասաց զիս. մի երկնչիւր, վասն զի տես ասաքեաց զքեզ պառնել զմարմինս իմ: Եւ իբրեւ լռեաց՝ ի խօսելոյ, պարզեաց զոտս իւր և զձեռս և հանգեաւ: Եւ իմ քակեալ զիւրիտանն զոր ունէի, զկէսն ինձ թողի և կիսողն պատեցի զմարմինս սրբոյն և ետու զհողն հողոյ: Եւ իբրեւ թաղեցի զնա, առժամայն. չորացաւ արմաւենին և տաղաւարն աւերեցաւ. և իմ լացեալ աղաչեցի զտէր զի տացէ զարմաւենին զի կատարեցից՝ ի տեղւոջն զկէսնս իմ, և ոչ նայեցաւ. խորհեցայ առանձինն և ասեմ՝ եթէ ոչ են կամք նայ: Եւ դարձեալ կացի յաղօթս և զնայցի յաշխարհ, և ահա այրն որ յառաջն զօրացուցանէր զիս: Եւ այսպէս ժամանեցի զալ և պատմել եղբարց, և աղաչեցի զնոսա մի անյոյս լինել յինքեանց, այլ համբերութեամբ գտանել զնձ:

Եւ եր ան պատուական յոյժ, այր տեսանող, ընապեալ էր յերկիրն Հայոց՝ ի ստորոտ լեռինն որ կոչի Սափի, ի տեղւոջն որ կոչի սուրբ Յակոբայ աղբիւր: Եւ կնանդ իշխան մի և աղաչէր զնա բժշկել զինքն, զի էր այր բազմամեղ կամարար սատանայի: Իբրեւ ասաց զգործս իւր, զարմացաւ ծերն և յարուցեալ ծնրադրեաց լի ար

յարուցեալ փութապէս ել արտաքս և եկաց յաղօթս ընդ երկար ժամս, և կատարեալ զաղօթան եկն առ իս: Իսկ ես իբրեւ տեսի զնա, զարհուրեցայ յոյժ, զի էին երեք նորա լեալ իբրեւ զխալկն և ինքն ողջոյն փայլէր իբրեւ զհուր: Եւ իբրեւ տես զիս զարհուրեալ, ասէ զիս. մի երկնչիւր, զի տես ասաքեաց զքեզ թաղել զմարմինս իմ: Եւ իբրեւ կատարեաց զոտս իւր, ընկողմեցաւ և պարզեաց զձեռս և զոտս իւր և աւանդեաց զհոգի իւր ի ձեռս տեսան և կատարեաց զկէսնս զայս: Իսկ ես փիլանով իմով պատեցի հանգերձ արտասուգ զսուրբ մարմինն նորա և եզի ի գերեզմանի, և իսկոյն արմաւենիքն չորացան և աղբիւրն այն ցամաքեցաւ և տաղաւարն նորա քակեցաւ և կորեաւ: Իսկ ես իբրեւ տեսի զայն՝ ողբացի յոյժ, և ինդրեցի ի տեսանէ ասլ ինձ ըզլուրն զայն և զարմաւենինն, որպէս զի անդ կատարեցից զաւուրս իմ: Եւ իբրեւ ոչ հանգիպեցայ ինդրոյն իմոյ, ծանեայ զի ոչ էին այն կամք նայ. և արարեալ աղօթս եկի գալ աստ: Եւ ահա այրն այն զարձեալ եկն առ իս և մերձեցաւ ի չթուռնս իմ մատափ և զօրացոյց զիս, փնջե եկի առ եղբարսն իմ և պատմեցի նոցա զայս և ասացի՝ մի երեք յուսահատել ումք, այլ համբերութեամբ ինդրել զնձ՝ որ յամենայն ժամ գտանի:

տասուօք և ասէ . օրհնեալ ես դու Վճ, որ մեաւոր վասն մեր, անչափ է ողորմութիւն քո և անբաւ առատ մարդաւորութիւն քո, որ զգերեալսն 'ի աստանայէ ազատես և ընդունիս : Եւ այսպէս գոհութիւն մատուցանէր նոյն : Եւ ասէ ցիշխանն . օւրախ լիւր, որդեակ, զի 'ի ձեռն խաւտովանութեդ մնբրեցար 'ի բազում չարեացդ . արդ եթէ կամիս սիրելի լինել Վճի, սակաւիկ մի տանջեալ զմարմնդ, զի մեռացումն լինիցի չարեացդ : Մէ իշխանն . Թէպէտ 'ի հուր այրիմ իսկ, լուր՝ Թալ ընդ հառատացեալսն ընդունի զիս : Մէ Ծերն . ես երաշխաւորեմ նոյն ողորմութեն որ ընդ բարեգործ քրիստոնեայսն ընդունի զքեզ . և արդ օրհնեալ լիջիր դու յնոյ զի մեծ աւետօք լցուցեր զիս, զի լալով խոտովանեցար զբովանգակ չաւրիսդ և յամօթ արարեր զաստանայ . նա և երկնաւորքն ուրախացան վասն քոյոյ փրկութեդ : Մէ իշխանն . Երուհեան արժանի եղէ տեսանել զդատկերդ Վճի և բժշկութիւն գտանել անբժշկելի ցառոցս, զինչ և հրամայես՝ առնեմ : Մէ Ծերն . զի՞նչ կամիս : Մէ իշխանն . Եւնիմ անչափ գանձս, շինեմ վանորեայս և տամ աղքատաց և աղատեմ յաղաղեաց զքրիստոնեայս : Մէ Ծերն . այն գանձն 'ի չարեաց ժողովեալ են և 'ի յափշտակութիւն, և յորժամ բաշխես՝ զայն չարիան լուանաս . քո ժամանակ լցեալ է, զի տեսանեմ զքեզ արիաւակացեալ ալեօք . տուր զսակաւ աւուրսդ նոյն, և լեւ իշխան երկնաւոր Թագաւորին : Մէ իշխանն . որպէս կամիս, կոն իմ վանորեայս, եթեամ կրօնաւորիմ : Մէ Ծերն . չեն ամենայն վանորեայդ տեղի ապաշխարութե . զի որ միաբանք չեն՝ աշխարհականք են, զի չեն 'ի գործ նոյն կեալ . այլ դու գնա 'ի միաբանակեացսն, զի բազմութիւն մեղացն 'ի հնազանդութեն դիւրաւ ջնջին . գնա դու 'ի Սուկաւ կամ 'ի օուրբ Սկի կամ յԱրաշխաւորսն կամ 'ի Սաքէնոցն : Մէ իշխանն . կամ 'ի լերինս մօտ ասքեզ և ջանիւ անցուցանեմ զաւուրս իմ : Մէ Ծերն . 'ի միաբանակեացսն դիւրաւ ազատիս : Մէ իշխանն . եթէ փութով վախճանիմ, գտանեմ ողորմութիւն յնոյ : Մէ Ծերն . եթէ Թորոս զքո կամսդ և հնազանդիս 'ի միաբանակեացս և կեսս ընդ նոսա աւուրս քառասուն աւելի կամ արկաս և վախճանիս, ես երաշխաւորեմ մեծ փառաց քեզ 'ի Վճ . ապա եթէ զկամսդ ոչ Թորոս,

Թէպէտ և հարկը ամ խոտաբուս լինիս, զհնազանդութե՛ գլխառն ոչ կարես առնուլ: Եւ զգեցոյց ծերն պարեգօտ և ասէ. քնա՛ր լ)՝պքենոցն: Եւ երթեալ բաշխեաց զինչան կարօտելոց և գնաց ՚ի լ)՝պքենոցն և եկեաց ընդ նսաս երկու ամ և վախճանեցաւ մեծաջան առաքինութիւն: Եւ ծերն իբրեւ լուաւ, աղաչեաց զմծ յայանել նմա՝ եթէ այնպիսի չարեօք լցեալն օգտեցաւ ինչ յապաշխարութեն: Իսէ հրեշտակն. ՚ի չարեացն ազատեցաւ և մեծ փառաց հանդիպեցաւ. արդ ուրախ լեր զի քօ վաստակ է, քօ ջան է, զի զԻ՞շի բարերարութիւն ցուցեր առ գերեալն. արդ պատրաստ լեր զի ՚ի սակաւ աւուրսդ գան ընդ առաջ քօ սուրբ հարքն և տանին յերկնաւոր հարսանին, և փառաւորեսցիս ընդ ամ սուրբս ՚ի յարկս լուսեղէնս զոր պատրաստեաց սիրողաց իւրոց Ի՛շրիստոս մծ մեր, որ է օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգմանոչքենն

ԱՍՍՑ* հայրն Պիմէն. երիս գործս ճգանց առաւել
ունէր հայրն Պամբոյ, սովեալ մինչև ցերեկոյ զամենայն
աւուրս իւր, և լուծի անչափ, և ձեռագործ անդադար:

ԻՍԻՒՆ վասն հօրն Պիմէնի՝ եթէ մինչ նաւեին առ
նմա խօսել ծերքն և յիշէին ինչ զհօրէն Սիսոյի, ասէր
նա. Թոյլ տուք յիշել զհայրն Սիսոյի, զի ոչ ստորագրի
գործ նորա՝ ի չափ պատմութեան լեզուի:

ԻՍԻՒՆ վասն հօրն Պամբոյի՝ եթէ որպէս փռաւառ
րեցան երեւքն Սոփէսի մինչ ետես զնձ, այնպէս երեւք
հօրն Պամբոյի պայծառացան իբրև զփայլակն յորժամ
նստէր յաթոռ. ի մէջ հարանցն խրատել զնոսա. և նոյն
շնորհաց հաղորդք էին հայրն Սիլուանէ և Սիսոյի արք
փայլակնատեսիլք:

ԻՒՆՉ մերձեցաւ ի մահ հայրն Ստանոս, շուրջ կա
ցին եղբարքն և ասեն. որպէս պարտ իցէ կեալ մեզ,
հայր: Իչ նա ասէ. ոչ յիշեմ երբէք թէ ասացի ձեզ
ումեք բան թէ արասցես զայս գործ, եթէ ոչ նախ եղի
՝ ի մտի զայս՝ եթէ ոչ բարկացայց, եթէ ոչ առնիցէ նա
զայս. և այսպէս կացի ես և դուք զամենայն ժամանակս
մեր խաղաղութիւն և անչիութ. և գուք այնպէս առնիլիք՝
խաղաղութիւն իւր ի միմեանս և սիրով և հնազանդութ:

ԻՍՑԻԲ երբեմն հայրն Սիսոյի՝ ի լեւոն հօրն Ինտո
նի, և յամեաց սպասաւորն իւր զալ առ նա ամիսս տառն,

* Եւսի բան գրեթէ յերկրորդ Բարգմանութեան. Առեին զծերոյն՝ և
թէ զերեքին զայսոսիկ առաւել ուզեաց քան զամենայն մարդ այս
մու աւուրցս, պահք խիստ, որքնութիւն զբաւար և ձեռագործ ան
գազարեղի:

և ոչ բնաւ ետես այլ մարդ, և ել ինդրել զնա: Եւ մինչ զնայր 'ի ճանապարհին, ետես այր մի որսորդ փա-
րանացի յանապատ որ որսայր զայծս վայրի, և ասէ ծերն.
ուստի ես և քանի ժամանակ ունիս յայս վայրի: Իսկ
նա ասէ. հաւատա, հայր, զի երկոտասան ամիս է որ
կամ աստ և ոչ տեսի զերեսս մարդոյ բաց 'ի քէն: Իբ-
րև լուաւ զայս ծերն, դարձաւ և զնացեալ եմուտ 'ի սե-
նեակ իւր և ասէ. սև Սիսոյի, կարծէիր թէ գործեցեր
ինչ համբերութիւն, և ոչ միոյ որսորդի աշխարհականի
չափ գործեցեր:

Եւ յո՛հ, սա հայրն Սիսոյի մինչ մտէր 'ի խցի, միշտ փա-
կէր զդուրս. և թէ որ հարցանէր ինչ զհօրէն Սամբոյէ,
նա ասէր. Սամբոյ մեծապէս մեծ էր 'ի գործս իւր:

ԻՍԱՅ ռմն 'ի հարանցն՝ եթէ խօսէր ռմն ընդ հայրն
Սիւլվանէ, և ետես զնա զի պայծառացան երեսը նորա
և եղև իբրև զհրեշտակի. և անկաւ եղբայրն 'ի վերայ
երեսաց իւրոց և երկիր եպագ նմա, զի յոյժ երկեաւ:
Ի՞նչ ցնա հայրն Սիւլվանէ. որդեակ, մի ինձ, այլ նոյ եր-
կիր պագցուք՝ որում և պարտիւք իսկ: Եւ երկիր եպագ
ծերն նոյ հանգերձ եղբօրն այն: Եւ այնպէս ահիւ կայր
եղբայրն, և օրհնութի առեալ 'ի նմանէ զնաց շինեալ
և ուրախացեալ:

ԻՍԻԻՆ վասն հօրն Սարմատայ՝ եթէ բազում ան-
գամ դբառասուն օր իբրև զմի օր պահէր հրամանաւ
հօրն Սիւմէնի. Եւ եկն առ նա հայրն Սիւմէն և ասէ
ցնա. ասա ինձ թէ զինչ տեսեր 'ի վերայ այսչափ աշխա-
տութե: Իսկ նա ասէ. ոչ ինչ տեսի երբէք: Ի՞նչ ցնա
հայրն Սիւմէն. ոչ թողում զքեզ եթէ ոչ ասացես ինձ
եթէ զինչ տեսեր երբէք: Եւ նա ասէ. զայս միայն տե-
սի, որպէս զի ասիցեմ ցբուն՝ եթէ եկ առ իս և գայ, և
թէ ասեմ՝ մի գայցես և ոչ զայ: Եւ փառաւորեցին զնոյ:

ԻՍԱՅ հայրն Փիլորոմա. յորմէհետէ ծնեալ եղէ 'ի
ջրոյ և 'ի հօգւոյն օրոյ մինչև ցայսօր, ոչ ճաշակեցի հաց
այլոյ ումեք, այլ իմոյ աշխատութեցն և 'ի ձեռագործէ:
Եւ ասէ. ետու երկերիւր զահեկան հիւանդաց և աղ-
քատաց. և ոչ ինչ պահեցի 'ի վաստակոց իմոց, ասէր:
Վանգի էր նա գրիչ խոհեմ և պատուական, և գրէր
միշտ մինչև 'ի մահ, և եղև ութսուն ամաց և ոչ պակա-
սեաց լոյս աչաց նորա:

ԼՆԱՅ Հայրն Փետենթատու և Հայրն Սորտ և Փայ-
 իտ՝ եթէ լուար զբանս հօրն Պախուսիոյ և յոյժ շա-
 հեցար, և յարոյց զմեզ 'ի նախանձ բարուց, զի խօսելն
 նորա և լսելն գործ է կատարեալ. զի կարծելի էր ունեց
 եթէ զամենայն սուրբան այնպէս ստեղծեալ էր անձ յո-
 րովայնէ մարց սուրբք և անդամնայիք 'ի չարիս, նոյն-
 պէս և զմեղաւորս պատահեմաք զոչ արդար կամ մե-
 զաւոր և ոչ կամաւ: ԼՆԼ ոչ այնպէս իցէ, այլ կամաւ մե-
 րով իցէ ընել արդար կամ մեղաւոր. որպէս տեսեալ
 եղև 'ի վերայ բազմաց 'ի սկզբանէ, նոյնպէս և 'ի վե-
 րայ հօրն Պախուսի յայտ է. զի որդի հեթանոս ծնո-
 ղաց էր նա, և այնպէս յառաջեաց յանձնաշտուածի և 'ի
 սրբութի, և զարգարեալ ամենայն առաքիլութի. և առ-
 տի յայտ է եթէ մեք և ամենեքեան յայ բարի ստեղ-
 ծեալ եմք և վասն բարւոյ, և կամաւ մերով հետեւիմք
 բարւոյ և չարի ըստ բանին տեսան որ ստէ՝ եթէ եկայք
 առ իս ամենայն աշխատեալք և ծանրաբեւիմք և ես
 հանգուցից զձեզ. առեք զլուծ իմ 'ի ձեզ. ԼՆԴ դիցուք
 զկեսանս մեր և զմահ յայսպիսի հարս, զի ուղիղ առաջ-
 նորդեն մեզ 'ի ճանապարհն անջ. և մի գիցուք պատճառս
 մեղաց զանձ, յորմէ ամենայն բարութի և խկապէս ո-
 ղորմութի և գթութիւն և քաղցրութիւն պարգևի:

ԼՆԵԻՆ զայս հարքն վասն հօրն Սլորի՝ եթէ ոչ եւ
 բան սուտ բնաւ 'ի բերանայ նորա. ոչ երդուաւ երբեք
 և ոչ անէծ զոր յաշխարհի և ոչ բան ինչ խօսեցաւ ընդ
 ումեք, բայց միայն 'ի կարեւոր ինչ բանից:

ԼԻ միայնակեաց անն 'ի Վիտէ որ արածէր 'ի վայրի
 իբրեւ անասուն ընդ գոմէշս, և աղօթէր առ անձ և ա-
 սեր. տէր, ցոյց ինձ եթէ իւ իւրք պակաս իցեմ: ԼԻ՞ն
 առ նա ձայն որ ստէր. զնա յայս անուն վանս եղբարց,
 և զոր հրամայեն քեզ արասցես: ԼԻ գնացեալ բնակե-
 ցաւ անդ, և ոչ ինչ գիտէր սպասաւորութի սպասաւո-
 րել եղբարցն: ԼԻ ստէին ոմանք. արասցես զայս ինչ,
 յիմար գու: ԼԻ այլք ստէին. առասցես զայս ինչ, տխմար
 և անուսումն: ԼԻ լլկէին զնա յոյժ: ԼԻ ձանձրացեալ
 յոյժ աղօթեաց առ անձ և ստէ. տէր, ոչ գիտեմ սպա-
 սաւորել մարդկան, արդ առաքեա զիս 'ի տեղի արօտոյ
 իմոյ: ԼԻ առաքեաց զնա անձ 'ի տեղի իւր առաջին՝ ա-
 րածել անդ իբրեւ անասուն ընդ գոմէշս յանաստաւի:

Ի՛նչ ոճի կրօնաւոր յանապատին լիկտոյ ձգնաւոր յոյժ. բազում ամա խնդրեաց յայ և ասէ. տէր, յայտնեա ինձ եթէ հաճոյ եղէ քեզ: Եւ եհաս առ նա ձայն, որ ասէր նմա հրեշտակ տեառն՝ եթէ ոչ հասեր դեռ ևս ՚ի չափ պարտիզպանի ումեմն ՚ի քաղաքին: Իսկ ծերն զարմացեալ ասէ ՚ի մտի. գնացից ՚ի քաղաքն և տեսից զնա թէ զինչ է գործ նորա՝ որ վերադոյն է քան զսպքան ժամա նակաց վիշտս և տառապանս և զձգնութիս իմ: Եւ յաբուցեալ ծերն եկն ՚ի տեղին զոր ասաց նմա հրեշտակն, և եգիտ զայրն զի նստեալ էր ՚ի փողոցի վաճառել ըզբանջար իւր, և նստաւ ծերն առ նմա մինչև ցութ ժամ աւուրն: Իբրեւ պարագեաց այրն և յարեաւ գնալ, ասէ ցնա ծերն. կարող ես, եղբայր, հիւրընկալնուլ զիս յայսմ գիշերի ՚ի տան քո: Իսկ նա ցնծացաւ յոյժ և զուարճութիւն կալաւ: Եւ իբրեւ մտին ՚ի տունն, պատրաստեաց այրն հանգստարան և օեղան ծերոյն: Իսկ նա ասէ. արասէր, եղբայր, և պատմեա ինձ զքաղաքավարութիւն քո. զի ոչ ինչ ճաշակեցից մինչև պատմեսցես, զի վասն այսր իրի առաքեցայ ՚ի տեառնէ: Իսկ այրն ոչ ինչ կամեցաւ ասել: Եւ ծերն կայր և փնայր յաղաչանս և ասէր. պատմեա ինձ, զի ոչ է բարի ընդդէմ կալ բարւոյն: (Յայն ժամ ասէ այրն ցծերն. ես, հայր, այր մեղաւոր եմ և աղքատ և ոչ ունիմ մասն ինչ բարւոյ. բայց ՚ի փոքր ինչ յօժարութէ մտաց յերեկոյէ յերեկոյ ճաշակեմ զհաց իմ, և ՚ի գնոց աշխատութեց իմոց առնեմ զկերակուր իմ, և զայրն բաշխեմ չքաւորաց և կամ ՚ի հիւր կրօնաւորս ծախեմ դայն. և զտիւ և զգիշեր զայս խորհիմ ՚ի մտի՝ եթէ բոլոր սչս քաղաք ժառանգելոց են զաղքայութիւնն երկնից վասն արդարութե իւրեանց, և ես միայն իջանելոց եմ ՚ի դժոխս վասն մեղաց իմոց: Իբրեւ լուաւ զայս ծերն՝ ասէ. բարւոք իցէ այդ, այլ զիսորդ վերադոյն իցէ քան զփիշտս այսչափ ամաց իմոց: Իբրեւ զայս ասէին, լուաւ ծերն ձայն երգաց և թմբկաց և պարուց ՚ի դրացեաց նորին, և ասէ ծերն. եթէ ըստ այ խորհիս կեալ, եղբայր, որպէս կարող ես լսել միշտ զայս ձայն լիտի և ոչ շփօթել մտաց քոց: Իսկ այրն. չնմարիտ աւետեմ քեզ, հայր, ոչ երբէք գայթակղեալ եմ, և ոչ շփութեալ յայսպիսի ձայնից երգոց: Իսկ ծերն. և զինչ համարիս զսոսա ՚ի մտի քում իբրեւ լսես: Իսկ նա ասէ.

աղօթս և երգս համարիմ զայս ես և զամենայն ձայն կենդանեաց, և ՚ի զեղջ եկեալ արտասուեմ և գոհանամ զէջ: Իբրև լուս ծերն, զգջացաւ և առէ. այս է որ առաւել է քան զամենայն ճգունս իմ: Եւ առէ. Թողութի արա ինձ, եղբայր, ես ոչ հասի յայդ չափ: Եւ մեկնեցաւ անտի և գնաց ՚ի սովորականն իւր:

ՊԵՏՄԵՐ մեզ զայս ոմն ՚ի հարանցն՝ եթէ էին երկու ընկերք վաճառականք ամփեցիր, և շրջէին ՚ի միասին և վաճառէին յօտար երկիրս. և էր մինն ընչաւէտ անթիւ և միւսն չափաւոր, և էր մեծատանն այնորիկ կին գեղեցիկ յոյժ և արբասէր, որպէս և ցուցանեն բանքս որ զկնի: Իւնդի մեռաւ այրն գեղեցիկ կնոջն այնորիկ մեծատունն, և սիրեաց երկրորդն այն վաճառական որ էր ընկեր մեծատանն զգեղեցիկութի կնոջ ընկերին և զխոհեմութիւն նորա և զընչաւէտութի, և կամէր առնուլ զնա իւր կին. այլ պատկառէր ասել, գիտէր զի երկիւղած էր և ոչ հաւանեցոյ էր նմա: Իսկ համեստ տիկինն զի իմաստուն էր՝ ծանեաւ զայն և առէ ցնա. տէր իմ Սիմէոն, զի այս էր անուն նորա, տեսանեմ զքեզ զի չգոթեալ ես մտօք. արդ ասա ինձ զխորհուրդս քո, և ես հանգուցից զմիտս քո: Իսկ նա նախ երկեաւ ասել, և յետոյ խոստովանեալ ասէ. կամիմ, տիկին, լըծակցել զքեզ և հետեւել կամաց և իմաստութե քո: Իսկ կինն. եթէ առնես զոր պատուիրեմ քեզ, ես լցից զկամս քո: Եւ առէ. զամենայն զոր հրամայես՝ առանց յապաղելոյ արարից: Իսկ կինն. գնա ՚ի վաճառ քո և մի բնաւ ճաշակեսցես ինչ մինչև կոչեցից զքեզ, և տէր ՚ի միջի, զի և ես ոչ ճաշակեսցից ինչ մինչև գայցես դու: Եւ նա ուխտեաց երգանալ առնել զայն. կարծէր յայնմ առուր կոչել զնա, զի ոչ եղ պայման հրաւիրելոյն: Եւ անց ընդ մէջ օր մի և երկու և երիս և ոչ կոչեաց զնա, և նա համբերէր վասն երգմանն և վասն տոբական սիրոյն. և անձ յարողէր զհամբերութիւն, զի կամէր զկեալ նորա, քանզի եղև յետոյ անօթ ընտրեալ նա: Եւ կոչեաց զնա յաւառն չորրորդի յորժամ վհատեալ և նուաղեալ էր ՚ի սովոյն՝ մինչ ոտիւք գնալ ոչ կարէր, այլ ՚ի վերայ երկվարի բարձեալ տարան առ նա: Իսկ կինն եղ սեղանի խորակօք, և պատրաստեաց մահիճս և անկողին յառաջ քան զմտանել Սիմէոն վաճառականին՝ որ գայր սո-

վացեալ : Իսկ իբրև եմուտ 'ի տունն այրն Սիմէոն , առէ ցնա կինն մեկուսի և 'ի ծածուկ . ահա եկ և տես զի պատ-
րաստեցի սեղան և անկողին : Եւ իբրև ետես Սիմէոնն
այր , ուրախ եղև յոյժ : Իսկ ցնա կինն իմաստուն . ահա
սեղան և ահա մահիճս ըստ կամաց քոց , ուր կամիս զի
երթիցուք նոխ : Իսկ այրն . աղաչեմ գբեզ , կերակուր
տուր ինձ , զի ահա պակասի հոգի իմ , զի ոչ յիշեմ թէ
զինչ իցէ կին 'ի բազում սովոյ և 'ի պակասելոյ զօրու-
թեան իմոյ : (Յայնժամ ասէ ցնա կինն . ահա մինչ սո-
վեցար , քան զսէր իմ և ամենայն կանանց զկերակուր
ախորժեցեր . արդ յորժամ այդպիսի խորհուրդք նեղեն
գբեզ , զայդպիսի դեղ կրէ 'ի քեզ , և ազատիս յամե-
նայն ախտակիր խորհրդոց մարմնոյ . և ճշմարիտ հաւա-
տա ինձ , զի զկնի վախճանի առն իմոյ ոչ քեզ և ոչ այլ
ուժեք մարդոյ մերձաւոր լինիմ , այլ կացից յայրութիւն
հովանեաւն Վթի :) այս յատկութիւն յետ սեղանոցն
յազենալոյ ասաց իբրև խրատելով զՍիմէոն վաճառա-
կանն 'ի հոգեւոր գիտութիւն իմաստուն և հոգեւոր տի-
կինն այն : Իսկ իբրև լուաւ զայս այրն այն , զղջացաւ յոյժ
տեսանելով զբարեպաշտութի կնոջն և զթծսիրութիւն
նորա , և վաճառեաց զինչս իւր և ետ աղքատաց և եղև
կրօնաւոր և բնակեաց 'ի վանս՝ որ էր յԱլամիա , և եղև
հաճոյ աստուծոյ : Երջնպէս և կինն եմուտ 'ի կուսանաց
վանո , և ստացաւ կեանս սուրբ և պատուական , և գո-
հանայր զաստուծոյ :

Երգո՛ւ կրօնաւորք ուխտեցին ընդ միմեանս ստա-
նալ ճգնութիւնս խիստս , բայց հաւասար առնիցեն զոր
ինչ ճգնեսցին , և ոչ առաւել մի քան զմի գործեացէ
դաշխատութիւն . և արարին այնպէս , և ունէին կեանս
հաճոյ նոյ և բաղաքավարութի ընտրեալս : Իսկ զիպե-
ցաւ միոյն հայր լինել հասարակաց վանաց , և միւսն մը-
նաց 'ի միայնակեցութիւն իւր և կատարեաց այնպէս զըն-
թացս իւր մինչև սքանչելի մեծամեծս առնէր , քանզի
զդէս հալածէր , զհիւանդս բժշկէր և զգալոց գործս
մարգարեանայր : Իբրև ետես և լուաւ այն որ հայր էր
վանից՝ եթէ այսպիսի շնորհաց արժանի եղև ուխտադիր
եղբայրն իւր , զարմացեալ հիանայր թէ երկաքանչիւրքս
միապէս աշխատիմք և ոչ առաւել ինչ մի քան զմի , արդ
զիսրդ նա սքանչելի և ես և ոչ մի ինչ : (Յայնժամ հան-

զարտեաց երևի եօթնեակս և մեկնեցաւ 'ի մարդկանէ և աղաչէր զնձ 'ի խորոց սրտէ և ասէր. աղաչեմ ըզքեզ, տէր, յայտնեա ինձ թէ ընդէր ընկերն իմ որսն չեղիս առնէ, և ես ոչ մի ինչ ստացայ այնպիսի: Այն ժամ երեւեցաւ նմա հրեշտակ տեառն և ասէ. վասն այսորիկ եղև այն, զի նա վասն սիրոյն նայն ստի միայն համբերութիւն, և հառաչանօք և հեծութիւն անցուցանէ զժամանակս կենաց իւրոց, և ողբայ զտիւ և զգիշեր, և է միշտ քաղցեալ և ծարաւ 'ի սէրն նայ. իսկ դու 'ի բազում հոգս և 'ի շփոթս ես, և բազում ինչ մտիթարութիւն ունիս 'ի բազմաց. և այն ամենայն որ 'ի մարդկանէ 'ի քեզ գործի, բաւական է քեզ փառք և պատիւ և ոչ պիտոյ է այլ:

Այդ էր վասն սկիտացոց՝ եթէ ոչ գոյր 'ի նոսա ամբարհաւանութիւն, վասն այսորիկ զի մի զմիւսն յաւել առաքելութիւն: Իսկ պահէին նորա ոմանք զերկու աւարքը, ոմանք զերեք և ոմանք զչորս. իսկ ոմանք 'ի շաբաթէ միանգամ ճաշակէին և ոմանք հաց բնաւ ոչ ուտէին և ոմանք գինի ոչ ըմպէին: Եւ զի համառօտ առացից՝ ամենեքեան զարդարեալ էին ամենայն առաքելութեամբ, և միապէս փառաւորէին զնձ:

ԽՈՐՀԵԱԼ ուխտեցին առ միմեանս երբեմն երկու եղբարք համահարք՝ գնալ լինել կրօնաւորս: Եւ իբրեւելեալ բնակեցան 'ի միասին և ճգնեցան բարւոք առաքնացեալս, և ապա եղին 'ի մեծի շինել սենեակս իւրաքանչիւրն առանձին հեռի 'ի միմեանց և բնակեցան մի այն միայնակեացս, և այնպէս արարին. և զանո բազումս ոչ երբեք եղին 'ի սենեկացն և ոչ տեսին զմիմեանս: Ի վերջեալ միոյն հիւանդանալ, և ժողովեալ եղբարքն առնա տեսանել զնա, զի մերձ էր 'ի վախճանել: Եւ իբրեւ նստելին շուրջ՝ պակասեալ նորա աւանդեաց զհոգին. և իբրեւ բազում ժամ էանց 'ի վերայ, դարձաւ անդրէն ոգի իւր, և հարցին ցնա հարքն և ասեն. զի՞նչ տեսեր: Իսկ նա ասէ. տեսի զհրեշտակս նայ որ եկեալ տանէին զիս և զեղբայրն իմ և հանէին յերկինս, և զիպեցոս մեզ յօգս բանակք դիւացն և կամեցան արդելու, և ոչ կարացին խափանել զելս մեր. և իբրեւ 'ի վեր անցաք զնոսա, սկսան գօշնել մեծ է համարձակութիւն արբութե և համբերութե: Եւ զայս իբրեւ ասաց, առ ժամայն զար-

ձեռք ննջեաց: Իբրեւ տեսին զայս հարքն, առաքեցին առ եղբայրն իւր Ժանուցանել նմա զի եկեացէ անդ: Եւ իբրեւ գնացին որք առաքեցանն՝ գտին զի և նա փոխադրեալ էր յայնժամ. և զարմացան յոյժ և փառաւորաւ նէին զիւժ՝ ի վերայ այսու եղելոյ որանշեւեաց:

ԲԱՂԱՔԻ ՈՒՄՆԻ ՎԱԽՃԱՆԵՑԱԼ ԵԱԿԻՍԿԱԿԱՆ. և ժազովեալ արք կողմանցն այնոցիկ գնացին առաջի արհիւպիսկոպոսին և աղաչէին զնա, որպէս զի ձեռնադրեացէ նոցա եպիսկոպոս փոխանակ փոխադրելոցն այնմիկ: Եւ ցնտա արհիւպիսկոպոսն. տուք ցիս զայր՝ որում վկայէք դուք եթէ ունի զօրութի հովուել իմաստութի. զհօտն ԲՆԻ, և ձեռնադրեցից ձեզ եպիսկոպոս: Իսկ նոքա աւսեն. մեք ոչ զոք ունիմք, այլ դու տուր մեզ զոր հաւատացուցանէ բեզ հրեշտակ քո: Եւ ցնտա արհիւպիսկոպոսն. ամենեքեան դուք անտ էք: Եւ նոքա աւսեն. ոչ, Եւ ցնտա. գնացէք ժողովեցէք ամենեքեան և եկայք աստ, որպէս զի հասարակաց հարցմամբ և վրկայութի ընտրեցուք զորս կացուցուք եպիսկոպոս: Իսկ նոքա գնացեալ ժողովեցան ամենեքեան և եկին առ նա: Եւ ցնտա արհիւպիսկոպոսն. արդ ունիք զոք ընդ ձեզ վկայեալ յամենեցունց, որպէս զի ձեռնադրեցից ձեզ: Եւ նոքա աւսեն. ոչ ունիմք մեք այնպիսի զոք, այլ զոր տայ մեզ հրեշտակ քո, նա եղիցի մեզ եպիսկոպոս: Եւ արձեալ ասէ արհիւպիսկոպոսն. արդ ամենեքեան էք աստ: Եւ նոքա աւսեն. մի ոք ի փոքունց յօթեւման նստեալ պահէ զյառանակ մեր, և այլ ամենեքեան աստ եմք: Եւ արհիւպիսկոպոսն. արդ նազանդիք զոր ինչ ասեմ՝ ձեզ: Եւ նոքա աւսեն. այո հաւանիմք յօժարութեամբ: Եւ այնժամ՝ կոչել հրամայեաց զայն որ յառանաին պահէր. և իբրեւ եին, ձեռնադրեաց զնա եպիսկոպոս և ետ ցնտա. իսկ նոքա ընկալեալ ինզոութի և մեծաւ պատուով՝ գնացին ի տեղիս իւրեանց, որպէս և ընկալան պատուել զնա որպէս զաւրբն նոյ: Իսկ եղև երբեմն եւ թաշտութի սաստիկ յերկրին յայն, և աղաչեաց զիւժ եպիսկոպոսն այն վասն երաշտին այնորիկ: Եւ ցնտա նոյ. գնացեալ կացցես ուխտիւ քո ի դուռն քաղաքիդ, և ժոք նախ մտցէ ի քաղաքդ՝ զնա կապես զի աղօթեացէ առ իս, և տայ ձեզ անձրև: Եւ ընդ լսել բանին վաղվաղակի գնաց ուխտիւն և նստաւ ի դուռն քաղաքին:

Եւ ահա դայր կրօնաւոր մի սե հնդիկ աղքատ ե բարձեալ փայտ ուսոյն բերէր վաճառել 'ի քաղաքն: Եւ յարուցեալ փութապէս եպիսկոպոսն կարաւ զնա ե 'ի բաց եդ յուսոց նորա զփայտին բեռն: Եւ ցնա եպիսկոպոսն. ով որդեակ դաւ, հրամայեալ է բեզ յնյ մի կալ հակառակ ընդդէմ, այլ աղօթել ե աղաչել զտէր, զի տացէ անձրեւ յերկիր, զի կորեաւ ամենայն պտուղ նորա: Եւ նա թէպէտ ոչ կամէր, պատկառեալ ամենայն խնայ. հուծիւ իւր՝ ոչ եկաց հակառակ հրամանացն. այլ իբրեւ սկսաւ աղօթել, բացեալ եղեն սահմնը երկնից ե եկն անձրեւ սաստիկ՝ մինչև ողողէր զքաջատ. եւ ապա աղօթեալ դադարեցոյց զանձրեւն, զի մի հեղեղեցեղ զերկիր: Եւ առեալ զծերն եպիսկոպոսն աղաչէր զնա ե ա. սէր. արա սէր վանն տեառն, ե պատմեա ինձ զկենցաղաւարու թի քո առ 'ի յօգուտ բաղնաց, մի թէ նախանձեացին գործոց քոց բազումք: Եւ ցնա ծերն. Թողութիւն ճարհեա ինձ, տէր, ահա որպէս տեսանես եւա. նեմ օր ըստ օրէ ե բառնամ զայս սակաւ փայտ, ե բերեալ աստ վաճառեմ, ե առնում 'ի զնէ նորա զպէտ իմ միայն, ե յերեկոյն զնամ յեկեղեցին ե կամ անդ ե սգամ 'ի զիշերի զմեզս իմ: Իսկ եթէ լինիցի ձմեռն աւուրս ինչ ե ոչ կարացից բերել փայտ՝ ոչ ինչ ճաշ. կեմ յաւուրսն յայնոսիկ զայլոյ ինչ, ե է արդեօք այսպէս կեանք իմ քառասուն ե եօթն ամ: Եւ լուեալ զայս եպիսկոպոսն ե ուխտն՝ շահեցան ե փառս մատուցին նոյ:

Եւ ԶԱՅԻՐ զած ոմն 'ի ծերոցն, զի ցուցցէ նմա թէ յորում չափու հասեալ իցէ: Եւ ասէ ցնա տէր. է եղբայր ոմն յայս անուն վանս, նա վերագոյն քան զքեզ իցէ: Եւ յարուցեալ ծերն գնաց 'ի վանսն յայն: Իբրեւ լուան զգալուստ ծերոյն անդ, ընդ առաջ եկին նմա հայրն ե ամենայն եղբարքն, զի էր մեծանուն ե հռչակելի յոթ ծերն: Եւ ծերն ցհայրն. կամիմ զամենայն եղբարն տեսնել ե ողջունել: Եւ հրամայեաց հայրն, ե ժողովեցան ամենայն եղբարքն, ե ոչ եկն այն եղբայր զոր խորհէր ծերն: Եւ ծերն. է դք այլ եղբայր որ ոչ է աստ: Եւ ցնա. է մի ոմն այլ, այլ յիսկոր ե կատաղի է նա, ե է արտաբոյ ե սրբէ զպահէզս 'ի փշոց ե 'ի խառոյ: Եւ ծերն. կոչեցէք ե զնա. ե կոչեցին: Եւ իբրեւ ետես զնա ծերն զի գայր, յարեաւ ե զնաց ընդ առաջ ե համ.

բարեհաջ զնա, և անեալ զնա մեկուսի ասէ. պատմեա ինձ, որդեակ, զգործս քո հրամանաւ տեառն վասն որոյ իսկ եկեալ եմ ես: Իսկ նա ասէ. ես, ու Հայր, մարդ մեղաւոր և յիմար եմ և ոչ ինչ ունիմ ասել քեզ: Իսկ ծերն բռնադատեաց զնա երդմամբ: Յայնժամ ասէ. մի ինչ է զոր առնեմ. քանզի զեզն պատնիսոյ ՚ի սենեակ իմ արգիլէ միշտ Հայրն, և յամենայն աւուր ուստէ զսիրայ իմ զոր աշխատեալ գործեմ. և արդ երեսուն ամբ են յորմէ հետէ համբերեմ այսմ, և ոչ երբէք ել բան չար ՚ի բերանոյ իմոյ կամ խորհուրդ բարեութեմ ՚ի մտաց իմոյ զհօրէն իմնէ, և ոչ երբէք զանեցի զեզն կամ ձանձբացայ, այլ երկայնամութիւն դարձեալ հիւսեմ զապահանալն տիրայ և գօհանամ զայ: Իբրե լուաւ զայս ծերն, զարմացաւ յոյժ, զի այսչափ համբերութիւն վկայեաց գոյ ՚ի նմա, որ ունի զամենայն առաքնութիւնս:

Եւ ՚ի հարանցն նստէր ՚ի սենեկի իւրում, և մտեալ ՚ի ներքոյ մահաց ծերոյն դէն և ընթեռնոյր զթուոց գիրք. իսկ ծերն լռեաց: Եւ ձանձրացեալ դէն՝ եղև ՚ի կերպս աղքատի և եկաց ընդդէմ պատուհանի ծերոյն, և էր նա կաղ և ունէր ՚ի ձեռին իւրում զաւաղան և մախաղ: Իսկ ցնա ծերն. գիտես դու թէ զինչ ընթեռնուիր: Պատասխանի ետ դէն. այո գիտեմ, զՏին օրէնս ընթեռնուի: Իսկ ծերն. և նոր շնորհաց ինչ ոչ գիտես: Իբրե լուաւ դէն զանուն նորոյ շնորհացն, կորեաւ և անյայտ եղև:

ՊԱՅՄՆՈՒՆ մեզ ունանք վասն եպիսկոպոսի ումնն եթէ զնաց նա երբեմն յաւուր կիրակէի ՚ի գիւղ մի, և ասէ ցնեկերո իւր. կուեցէք զերեց գեղոյս այսորիկ, զի եկեալ մատուցէ պատարագ մարմնոյն Վրիտոսի: Եւ գտեալ զքահանայն բերին առ նա, և էր գեղջուկ յոյժ և անբիծ և ուղիղ մտօք: Իսկ ցնա եպիսկոպոսն. մատուցես մեզ այսօր զխորհուրդն Վրի: Եւ նա առժամայն հետեւեցաւ առնել զպատարագն: Եւ ետես եպիսկոպոսն զքահանայն զի իբրեւ եկաց առ սուրբ սեղանն, եղև նա բողոքովսն իբրեւ զհուր և կայր ՚ի մէջ հրոյն և ոչ բացակիւղէր: Եւ իբրեւ կատարեաց զամարինն խորհուրդ զքն քահանայն, առեալ զնա մեկուսի եպիսկոպոսն եւ մեռտ ՚ի սարկաւազանոյն և ասէ ցնա. օրհնեա զիս, արժանի ծառայ այ: Իսկ նա ասէ. դու օրհնեա զիս, զի ք

է իշխանութի օրհնել զիս օրհնողիդ իմաց։ Ի՞նչ է եղև-
կարոնք. ոչ կարեմ էս օրհնել զմարդ՝ որ է հուր և կաց-
ցէ ՚ի հուր ՚ի ժամ ընծայիցն. զի վատթարն ՚ի բաւե-
անտի օրհնեացի գրեալ է։ Ի՞նչ քահանայն ցեղական-
արոն հեղաբար. թողութի արա, տէր, և է՛ հնար քա-
հանայի որպէս թէ ընծայեացէ զմարմին և զարիւն Վ՛թի,
և ոչ ՚ի հուր նծային կացցէ։ () այս իբրև լուաւ եղև-
կարոն, զարմացաւ ընդ օրբութի և ուղղութի նորա։

ԻՍԱՅ ԺԵՐՆ. ոչ ինչ պարտ է հոգալ ունել ինչ, այլ
միայն զերկիւզն այ. զի որչափ և հոգասցէ որ վամն սք-
տոյից մարմնայ, ոչ ինչ շահեացի ՚ի նմանէ։

ԻՍԱՅ ԺԵՐՆ. զոր օրինակ հուր կիզէ գգայտ, այնպէս
պարտ է գործ կրօնաւորի սասանալ որ ծախեացէ զախտս
՚ի մտաց նորա։

ՆԻՅԻ ռմն բնակէր ՚ի սենեակս, և ունէր կանոն այս-
պիսի. չորս ժամն ՚ի գիշերի ննջէր, չորս ժամն աղօթէր,
չորս ժամն գործէր և աղօթէր բերանով. իսկ յաւուրն
գործէր վեց ժամն, և զերիս ժամն ընթեռնայր գիրս, և
զքնի ինն ժամու առնոր կերակուր. այսպէս կատարեաց
զամ առաքա իւր, և միշտ փառաւորէր զամ։

ՆԻՅԻ ռմն հոգեւորն ունէր աշակերտ և բնակեցու-
ցեալ էր զիս բացադոյն յինքննէ իբրև երիս մընաւ,
որում պատուէր սուեալ էր գիտել և ճանաչել զիս-
բէութի և զբազմադիմի խորգախութիւնն սասանայի,
որպէս և տեսեալ և ուսեալ էր ՚ի ծերոյն զամենայն ե-
ղանակ խորամանկութե չարին։ Իսկ յաւուր միում ե-
ղեալ սասանայ ՚ի կերպարանս եպիսկոպոսի և եկն առ
աշակերտ ծերոյն և նստաւ յանդիման նորա բացադոյն
՚ի նմանէ իբրև աշխատեալ ՚ի ճանապարհէն։ Իսկ եղ-
բայրն իբրև ետես, ոչ ծանեաւ եթէ երևմանք չարին
է. այլ ընթացաւ ընդ առաջ նորա և երկիր եպոսոս նմա
որպէս եպիսկոպոսի։ Իսկ առէ սասանայ. եղբայր և որ-
դի, ողջամբ տեսի գքեզ. այլ արա սէր և ընկալ զիս, զի
վշտացայ ՚ի քաղաքէ և յամբոխմանն նորա և յանլար
ժողովրդենէն, որք սասանայի առաւել անսան քան այ-
ն և փախեայ ՚ի նոցանէ և եկի բնակել յանապատի հան-
գարտութե, որում ցանկացեալ էի ՚ի մանկութե իմնէ.
բոցց և զայս խնդրեմ ՚ի քէն, զի մի որ գիտասցէ զի-
նէն, և մի և հայրն քո ծերն մեծ, զի մի խնցեալ քա-

զարացիքն եկեացն թախանձել զիս : Եւ եղբայրն Հաւատաց չարին իբրեւ եպիսկոպոսի, և արար զամենայն կանն նորա . քանզի շինեաց նմա բնակութի 'ի քարայրի անդ մերձ իւր, և յառուրն մի անգամ տեսանէր զեպիսկոպոսն, և լսէր 'ի նմանէ խրատ խառն թուլութի . և շփոթմամբ և բարկութի լցեալ եղև եղբայրն և ոչ ի մանայր, քանզի փակեցաւ 'ի նմանէ գիտութին, զի առանց հօրն հրամանի էր . և այդպէս ամենայն ինքնաբաժնով յօժարութիւն չար է մանկանց և երիտասարդաց : Եւ յոյժեալաց ան զայս ծերոյն մեծի, և նա արթնեաց խնդրութեամբ զան փրկութեւ եղբօրն, զի մի կորիցէ իսպառ : Իսկ եպիսկոպոսն, որ էր սատանայն, ոչ կարաց ծածկել զիսպառանկութիւն իւր, այլ ասէ ցեղբայրն . որ զեակ, ո՞ր է փայտատու այս : Եւ ասէ եղբայրն . հօրն իմի է, տէր : Ի՞նչ եպիսկոպոսն . տես, որդեակ, զտէր հօրն քո, զի ոչ արար զքեզ արժանի միոյ փայտատի, փան որոյ ոչ ասացեր թէ իմ է : Ի՞նչ եղբայրն . նորայն իմ է, տէր, և ոչ ինչ է որ ոչ կամի նա ինձ : Ի՞նչ եպիսկոպոսն . ոչ այդպէս, որդեակ, այլ թէ կամիս գիտեալ զճշգրիտ մտածութի հօրն քում, գու երթեալ առ նա ստա իշխանաբար՝ եթէ փայտատն այն իմ է և ոչ քո, և փորձեալ այնու զճանաչութի նորա որ ընդ քեզ : Եւ ոչ ինչպաւ չարն թէ այնու յանդիմանելոց էր խարդախութիւն իւր : Իսկ եղբայրն զարձեալ ոչ ծաննեալ զեպիսկոպոսին զխառնութեւ խրատն ափշեալն տգիտութի, այլ շփոթեալ խռովեցաւ յոգի իւր զայրացմամբ ընդ զէմ՝ անտես ծերոյն : Եւ 'ի գիշերին յայն պղտորումն առնէր զմիտա նորա, և ոչ այնու իմացաւ . այլ 'ի վաղիւն երթեալ առ ծերն իւր շփոթմամբ զերկրորդութիւնն եւ և ասէ . եկի, հայր, զի գիտացես և ծանիցես թէ իմ է փայտատն այն և ոչ քո, և ոչ այլ տացից փա քեզ : Ի՞նչ սուրբ ծերունին . այս, որդեակ, քո է և ոչ իմ, և ոչ միայն այն, այլ ամենայն որ ինչ գտցի առ իմ՝ առեալ տարցես ընդ քեզ, և մի այլ առ իս բերցես, զի և ես քո եմ հնազանդեալ ընդ իշխանութեամբ քո : Եւ երբ զայս մտրեալ եղբայրն զարթեալ աղօթիւք արձոյ ծերոյն, և ապաշաւեալ անկառ առ ստա հօրն իւրոյ և ասէ . Թարութի արտացես ինձ մտրեցոյս, զի ոչ գիտեմ զինչ խառնեցայ : Ի՞նչ սուրբ ծերն . արհնեալ է տէր անձ, զի եւս

ինձ դարձեալ զորգեակն իմ զմարտեալ։ Եւ ասէ ցեղ-
բայրն. ով որգեակ, մի՛թէ եպիսկոպոս տեսեր և առ
քեզ պահեցեր, օրայգպէս խօսեցար։ Եւ ասէ եղբայրն.
այո, հայր, եպիսկոպոս տեսի և ունիմ առ իս ասանց
հրամանաց քոց, վասն որոյ այս մարտութի պատահեաց
ինձ։ Եւ ցնա ծերն. ով որգեակ, օրքան աշխատ եղէ
ուսուցանելով քեզ զամենայն խարդախութի չարին, և
դու ոչ ծանեար. արդ ոչ էր բաւական քեզ այն առ. ի
ճանաչել զպարն սատանայ զի ոչ ետ քեզ օղջոյն. վասն
այնորիկ ոչ եկն առ քեզ, այլ նստաւ անդին զի դու եր-
թիցես առ նա, և նա ինքն է սատանայ. և ոչ ի խրա-
տու նորա ծանեար զոր ելից զքեզ շփոթմամբ։ Երբեւ ե-
տես եղբայրն զի մի ըստ միոյն պատմեաց զեղեալսն, և
զի գիտեր զհօգեւտեալութի հօրն իւրոյ, գտէաց առ հայ-
րին իւր անկեալ առաջի նորա ասելով. ողորմաւ մար-
դեցաւ և աղօթեաւ առ տէր ան, զի մի անկայց ի փոք-
ձօւթիւն նենգաւորին այլ։ Բանգի մինչև պատմեաց
հայրն, ոչ գիտեր եղբայրն եթէ եպիսկոպոս այն տա-
տանայ է։ Եւ աղօթեալ հօրն զնացին ի միասին մինչև
ի խրճիթ եղբօրն, և ի յայրին և ոչ գտին զեպիսկո-
պոս երևեալն զայն. քանզի յայտնի եղի նենգութիւն
նորա և հալածեցաւ ի սահմանաց անտի աղօթիւք սրբ-
բոյ ծերօյն, և փրկեցաւ եղբայրն և զգաստացեալ եղի։

Եւ ըստ զի ասէ ի նոսա՝ ասէ. ես, եղբայրք,
յորմէ հետէ սկսայ հանդարտել ի խցի, բազմապիսի խա-
չեցի զմարմին իմ մեկնեալ յամենայն արտաքին գոր-
ծաց, և ի մօտ ունիմ միշտ զբանս գրոց որ ասէ՝ եթէ
խղեացուք զխաղանա նոցա և ընկեացուք ի մէջ զբաժ-
նոցա։ Եւ խնեցի պարիսպ ամուր ի մէջ հոգւոյ և մարմ-
նոյ իմոյ գործոց և ասացի ի մօտ՝ եթէ զք օրինակ ոչ
տեսանեն զմիմեանս որք պարապին ներքոյ և արտաքոյ
իցեն, նոյնպէս և զու միւրք մի բնաւ տեսցեալ արտաքին
գործս մարմնոյ, զի քեզ միայն նայեալ և մտ եղից

քոց և դատաստանին այլ։ Իսկ զքար խորհուրդս այսպէս տեսանեմ իբրև զօձս և զծնունդս իժից. և մինչ զգամ զնոսա եկեալ 'ի միտս իմ, բարկութիւն չորացուցանեմ զնոսա. և ոչ երբեք դադարեմ 'ի բարկանալոյ մարմնոյ և մտաց, զի մի գործեսցեն զանպատշաճնս։

Երրորդն. ասէ. ես յորմէհետէ հրաժարեցի յաշխարհէ, ասեմ ցանձն իմ. այսօր նորոգ ծնար վերստին, այսօր սկսար աստ բնակել և պանդխտիլ. արդ այսպէս բնակեա աստ իբր օտար՝ իբր թէ վաղիւ զնալոց ես աստի՝ թողեալ զտեղի քո, զայս խորհեաց 'ի տուէ և 'ի գիշերի։

Երրորդն ասէ. ես յառաւօտէ ելանեմ մտօք առ տէր իմ և երկիր պազանեմ նմա, և անկեալ առաջի նորա խաւտովանիմ նմա զյանցանս իմ, և այսպէս իջանեմ 'ի վայր և երկիր պազանեմ հրեշտակաց նորա և խնդրեմ 'ի նոցանէ, որպէս զի աղաչեսցեն զտէր վասն իմ և վասն նմա ստեղծուածոց իւրոց։ Եւ ապա իջանեմ յանդունդրս և դիտեմ զտանջանս որ 'ի նմա. յիշեմ և զանցաւորէիցն և զկոծս նոցա մինչ գերէին զնոսա բարբիւղացիքն, նոյնպէս և ես առնեմ. անցանեմ մտօք ընդ ամենայն տանջանս որ 'ի դժոխս եմ, և տեսանեմ զամենայն անդամս իմ դատապարտեալ 'ի տանջանս, և այնպէս լամ ընդ լացողսն 'ի տուէ և 'ի գիշերի։

Չորրորդն ասէ. ես այսպէս կամ մտօք միշտ իբր թէ նստիմ 'ի լեառն ձիթենեաց ընդ տեառն և ընդ սրբոց առաջելոցն և ասեմ ցանձն իմ. յայտմհետէ մի բնաւիմ խորհեացիս մարմնաւոր, այլ ընդ սոսա կացցես զօրհանապաղ և խնդրեսցես ընդ դոսա և նախանձեաց կեանաց սոցա. և որպէս Բարիւամ նստառ առ քառն տեառն և լսէր զբանս նորա մինչ ասէր՝ զուրբք եղերուք զի ես գուրբ եմ, և եղերուք զթաճք որպէս և հայրն ձեր երկնաւոր զթաճ է, և առարուք յինէն զի հեղ եմ և խաւարհ սրբիւ, և գաւնիցէք հանգիստ անձանց ձերոց. և այսպէս կատարեմ զիւսնս իմ։

Յինգերորդն ասէ. ես տեսնեմ մտօք յամենայն ժամ զհրեշտակս զի ելանեն և իջանեն կոչել և տանել զհոգի իմ, և միշտ մնամ վախճանի իմոյ և ասեմ միշտ՝ արարաստ է սիրտ իմ առ քեզ, նա, պատրաստ է սիրտ իմ։

Երեսերորդն ասէ. ես նստեալ զտիւ և զգիշեր և զայս

խորհիմ 'ի մեծի իմում, թէ զայս լուսայց 'ի տեսանէ՛ եւ թէ դուք աշխատեցայք վասն իմ, և ես հանգուցից բղձեղ. և զայս՝ թէ ճգնեսցաւ սակաւ մի, ես ցուցից ձեզ զգործութի իմ. և զայս, եթէ որդի իմ էք դուք, որպէս 'ի հօրէ պատկառեցարաք յինէն. և թէ եղբարք իմ էք դուք, պատուեցէք զիս իբրեւ զբաղումս համբերեալ վասն ձեր. և եթէ ոչխարք էք իմ, լուսարաք զձայն հովուին ձերում. և թէ ծառայք՝ երկերաք 'ի հարկանեւ լոյ և հետեւեալիք ինձ :

Եւ թէ երբորդն ասէ. ես զերեքին զայստակ հանապազ խորհիմ և անգաղար խրատեմ զանձն իմ ունել զտասա, այսինքն են հաւատ, յոյս, սէր. որպէս զի յուսով խնդացից, և 'ի հաւատոյ հաստատեցայց, և 'ի սիրոյ ոչ երբէք տրամեցուցից զոք բնաւ յաւորս իմ:

Եւ թէ երբորդն ասէ. ես տեսանեմ մեծք միշտ զգեալ թուցեալ և խնդրիցէ թէ զո՞ կրանիցէ. և ուր և չքի նա, տեսանեմ ես ներքին տեսարանսք և աղաչեմ զ'իշտ զի ընդունայն արասցէ զհնարա նորա, զի մի ումեք կա. րասցէ յաղթել երկիւղածացն նոյ և մի զայլեւիղել զոք:

Եւ թէ երբորդն ասէ. ես միշտ տեսանեմ մեծք զմեծապի զօրսն և զտէրն փառաց զի կայ 'ի միջի նոցա և առաւել փայլէ որոյժառութիւն, և 'ի ձանձրանալ իմում առաքեմ զմիտս իմ յերկինս և տեսանեմ զբանալիքի գեղեցեալութիւն հրեշտակացն, և լեմ զանպունիք երգս նոցա զոր անգաղար մատուցանեն նոյ, և լուեալ զձայն նոցա ցըծայ և քաղցրանայ հոգի իմ, և յիշեմ յայնմանէ զբանս գրոց որ ասէ՝ եթէ երկինք պատմեն զփառս նոյ. և զերկրաւորս զամենայն հոգ և մեխիկ համարիմ:

Եւ թէ երբորդն ասէ. ես միշտ տեսանեմ զհրեշտակն որ պահապան իմ իցէ, զի կայ մերձ իմ և պահէ զիս, և յիշեմ զբանս գրոց որ ասէ՝ թէ յառաջագոյն տեսանեմ զտէր զի կայր ընդ աջմէ իմնէ զի մի աստանեցայց. և երկուցեալ 'ի նմանէ պահեմ սուրբ զանձն իմ, զի տեսանէ նա զձանապարհս իմ, և տեսանեմ զի երանէ նա առաջի նոյ յամենայն աւուր պատմել զգործս իմ:

Եւ թէ երբորդն ասէ. ես խորհիմ 'ի տուէ և 'ի գիշերի թէ զինչ իցեն առաքինութիւնք, որպիսիք են պահք, սրբութիւնք, սէր, երկայնամտութիւնք. և քննեմ զայն յիշս 'ի սոցանէ պակասիցեմ, և ասեմ ցանձն

իմ՝ ուր իցեն արդեօք փուլցանալոցն քո, մի՛ ձանձրաւ-
ջիս, մի՛ երկնախցիս, ահա ունիս զստա մերձ Կու քեզ.
զի՞ր Կոմիտ առաքինութի՛ն գործեալ զնոս, և յոյժ գու-
վեն զքեզ առ ան Բ. վկայեն քեզ ելծէ գտանիցեն առ
քեզ հանգիստ:

Երկուստաներորդն Թուհ. ով հարց և եղարք,
Թեք երկնաւորք ունիք և քաղաքաւարութի՛ն երկնաւոր
ստացեալ էք. և ոչ են զարմանք զոր ինչ և ասեք, զի
տեսանեմ զձեզ բարձրացեալ յերկրաւոր գործոց յեր-
կինս, զի վերագոյն զօրութի՛ն բարձրացեալ էք յերկրէ
և օտարացեալ էք ՚ի մարմնաւոր գործոց. և ես ոչ գի-
տեմ թէ զինչ ասացից զձէն՞ և կամ զինչ կոչեցից ըզ-
ձեզ: Եւ ես զինչ գործեցից եղկելիս, որ ոչ ունիմ խոր-
հուրդ ինչ պատմելոյ արժանի, նա և ոչ կենաց այսու ար-
ժանի իսկ իցեմ. որ ոչ ինչ տեսանեմ իմ, այլ բազմու-
թիւն մեղաց. և ուր և նայիմ մտօք, տեսանեմ զնոսա
իբրև զբռնիս եղեալ առաջի իմ. վասն այսորիկ ՚ի ներ-
քինս դժոխոց խորհիմ դատել զհոգի իմ և ասեմ, Թէ
յետ սակաւ միոյ և ես անդ դատապարտելոյ եմ. և տե-
սանեմ միշտ զոր անդէն կոծումն և արտասուս անգա-
ղաւս և լաց անմխիթար, և տեսանեմ զկրճումն ատա-
մանց և զզոլմունս անհանդուրժելիս. և վասն այսորիկ
անկանիմ միշտ առաջի նի՛ ի խորդ և ՚ի մխիթր, և ամե-
նայն խոնարհութիւն և զզմամբ, զի զուցէ ողորմեալ՝ ոչ
առաքեացէ անդ զիս: () Ի տեսանեմ անդ ծով հրեղէն
տատկապէս եռացեալ, որոց ալիք բոցոյն հասանեն մին-
չև յերկինս, տեսանեմ և ՚ի հուրն այն արկեալ անթիւ
բազմութի՛ն մարդկան, և անողորմ հրեշտակք հրեղէնք
կան ՚ի վերայ նոցա, որք վառեալ այրին միշտ և ոչ մե-
ռանին, որոց միապէս ելանէ ձայն վայոյ և կոծոյ, որք
իբրև զխալու կիզին և ոչ բոցակիզին. և տեսանեմ զի
քաղցրութիւն և ողորմութիւնն նի՛ յայնժամ յետ դար-
ձեալ և պակասեալ իցէ ՚ի նոցանէ: Եւ զայս ամենայն
միշտ զմտաւ ածեմ, և ողբամ զամենայն ազգս մարդ-
կան, և զարմանամ թէ իրպէս իշխեն նայել յերկինս
կամ ասել բան ինչ մարմնական, որովհետեւ այսպիսի
անցս և ահ և դողումն կայ առաջի նոցա յեւ իւրեանց
տատեացս: () այս ամենայն իբրև մտախորհ ընիմ ՚ի
տուէ և ՚ի գիշերի և անարժան համարիմ զանձն իմ

երկնի և երկրի, և որչափ հնար է կատարել՝ կատարեմ
 զբանս զբոց որ առէ՝ եղեն ինչ արտասուք իմ կերակուր
 'ի տուէ և 'ի գիշերի։ Այսպիսի են խնամանոցն այնոցիկ
 հոգեւոր առաքինութիւնք և խորհուրդք և այս բանք քա-
 ղաբաւարութե՛ն նոցա։ Իսկ մերք արժանի յիշատակի նո-
 ցա ստացուք կեանս, որպէս զի հաճոյք տեսան (Նոր
 Վրժի երևեացուք։

**ԽՐԵՏՎ
ՍՈՒՐԲ ՀԱՐԱՆՑՆ**

100

100

ԽՐԱՏՔ

Ս Ո Ւ Ր Բ Հ Ա Ր Ա Ն Ց Ն

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԵՑՈՒԹԵԱՆ ՍԿՄԵԿԱՑ

ԵՒ ՅԱՂԱԳՍ ԿԼԱՄԵՑՈՂԱԾՆ ԲՆԱԿԵԼ Ի ՀԱՒԱՍԱՐ

ԿԵՆՑԱՂԱՌԻՄ ՍԻՒՆԱԾՑԱՑ ԵՒ ՅԱՂԱԳՍ ԾԵՆԱՒՈՐԱՑ

ՍԵՐԵՊԻՈՆԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԹՄՈՒԱՑԻՈՑ*

Ոչ կամիմ՝ զձեզ անդիտանալ, եղբարք, զի՝ ի սկզբնս յորժամ՝ արար անձ զմարդն՝ էթող զնա՝ ի դրախտին՝ ամբողջ ունելով զգայութիւն ի բնականումն. և իբրև լուսւ ապտրողին, նա յայնժամ ընկեցաւ ի փառաց իւրոյ : Իսկ տէրն մեր Հիսուս արար ողորմութիւնդ ազգս մարդկան, վասն բազում իւրոյ գորովոյն եղեալ մարմին՝ առնելով կատարեալ մարդ ըստ ամենայնի առանց մեղաց, մինչ փոխեացէ զոչ ըստ բնութեն ի բնականն ի ձեռն սրբոյ իւրոյ մարմնոյն, և դարձուցէ զամենեւեան զՀետեւացեալն Հետոց նորա և արատուիրաւնոց նորա, մինչ զի կարասցուք յաղթել Հանողին զմեզ ի փառացն մերոց, ցուցանելով մեզ սուրբ բարեպաշտութիւն և օրէնս յստակս, իբր զի կացցէ մարդ ի բնականումն յորում՝ արար զնա անձ :

Իւրդ որդե կամիցի գալ յիսկզբանէ բնականն, ի բաց խզեացէ զկամս ըստ մարմնոյ : Ի՛նչպէ իւր է ցանկութեւ, և առանց ցանկութեւ և ոչ սիրելութիւն առ անձ. սակայն

* Չորեքէն կաթողիկոս ըստ Գրոյ ԲՅԵՆՈՒՅՈՅ ՍԵՐԵՊԻՆԻ ՍԵՐԵՊԻՆԻ ԵՆՏՈՒՅՈՅ, Դ Կաթողիկոսութիւն Կորն Եւրոպ. ԺԲ. 385-387 հոգի Եւրոպեայ Եւրոպեայ եւ հանրեայ այլեւ Երկու

Կաթիւ որ զԵրկուց Եւրոպեայ առաջինութեւ, և խոսք զան Երկուցն այլ, Բեդեք և յերկուս յընդ Եւրոպեայ կաթողիկոս արարեալ էն :

այսորիկ կոչեցաւ Վանիէլ այր ցանկութեց : Իսկ փոխեաց թնամին զցանկութիւն զառ ՚ի յնձ՝ ցանկութիւն զարուծե առ ՚ի ցանկալ զցանկութիւն անարգութեան : Սխտք իւր է նախանձ ըստ բնութե, և առանց նախանձու յնձ և ոչ յառաջահատութի, որպէս և գրեալ է յառաքելումն՝ եթէ նախանձեցուցէք զնորհս գեղեցիկս . և փոխեցաւ նախանձն որ յնձ ՚ի նախանձ չարութեան, նախանձելով ընդ միմեանս և խանտարով ընդ միմեանս և ատելով զմիմեանս : Սխտք իւր է ցառումն ըստ բնութե, և առանց ցառման և ոչ չարութի ՚ի վերայ ախտից՝ եթէ ոչ զայրասցի ՚ի վերայ մտածութեցն, որպէս Փենեհէզն որդի Լաղիազարու յորժամ զայրացան՝ փողոտեաց զայրն և զկիւն, և արգել զարգութիւն տեառն ՚ի Ժողովրդեանէն : Իսկ դարձոյց զմեզ թնամին յոչ ըստ բնութե բարկութիւն՝ հակառակելով ընդ միմեանս և ատելով զմիմեանս . վասն ամենայն ապականալեցելոցն և ասպականացու անձին՝ նուաաստացաք ախտիւքն : Սխտք իւր է ատելութիւն ըստ բնութեանն . և որպէս եգիտ զնա Լաղիա, մեռոյց զմարգարէսն ամբթոյ . նմանապէս և Սամուէլ ՚ի վերայ Մագապ թագաւորին Մմադեկայ . և առանց ատելութե ՚ի վերայ ախտիցն՝ ոչ ևս բացայայտին չնորհք անձինն . և փոխեցաւ ՚ի մեզ ատելութիւն ՚ի միմեանս, արհամարհելով զմիմեանս, զըստ խօսելով զմիմեանս . և ատելութի հալածէ զամենայն առաքելութի ՚ի բաց յանձնէ : Սխտք իւր է բարձրախոհութի ՚ի վերայ ախտից . և որպէս եգիտ զնա Յոր, անպատուեաց նա զթնամիսն ատելով . անպատիւք չարք, խորշակահարիւք ամենայն բարւոյ, և ըստ միջեւն : Իսկ փոխեցաւ ՚ի մեզ բարձրախոհութի առ թնամիսն . բարձրախոհեցաք առ միմեանս, և արդարացուցաք զմեզ ինքեանս քան զմիմեանս, և ՚ի ձեռն ամբարտաւանութե թնամիք եղաք նոյ : Մհաւասիկ այսորիկ շինեալ են ընդ մարդոյն . իբրեւ կերան ՚ի ստունգանելոյն, փոխեցաւ բնականն յայսոսիկ ախտս անարգութեան :

Մեզ փութասցուք, սիրելիք, խնամելով ՚ի բաց խղել զայստիկ, և ստացուք զգրեցոյց անքն մեր Յովն ՚ի սուրբ իւրում մարմին, զի սուրբ է և բնակէ ՚ի սուրբս : Խնամ տարցուք մեզ ինքեանց առ ՚ի հաճոյսնալ նոյ ըստ կարի մերում, կատարելով զիրաւորականն մեր, և կռե-

լով զամենայն անգամս մեր, մինչ զի կարասցուք կալ 'ի բնականումն, որպէս զի գտցուք զողորմութի 'ի ժամն. փորձութեն հանդերձելոյ զալ 'ի վերայ բնականութե : || 'ի ժամանեցուցուք այսպէս, եղբարք, հեղձութե. այլ աղաչեսցուք, եղբարք, զգարերարութիւն նորա ան նուազապէս : որպէս զի առաքեացեալ առ մեզ զօգնականս. խոր և ապրեցրացեալ զմեզ 'ի ձեռաց թշնամեաց մերոց ընդդէմ զինս որեւոյն 'ի վերայ մեր. կամեցալայն արգելուլ զմեզ առ 'ի յոչ մտանելոյ մեզ 'ի հանգիստն մեր զոր ճարհեաց մեզ տէր մեր : { Եւ Վր 'ի ձեռն արքայ իւրոյ պարկեշտութեանն. զի նմա են փառք յառի տեանս. ամէն :

ԾԱՆԱԳԾ ՀԱՄԵՅՑՈՒԹԵԱՆ ՍԿՅՆԱԿԱԾ

'Եւ ի քան զամենայն յամենայնում իբրի պիտանաս նախ զնուաստախոհութե, պատրաստելով յամենայնում. բանի յորում լսեմք տակելով 'ի թողութի արա. քան զի 'ի ձեռն նուաստախոհութեն ամենայնքն հակառակորդին խախտին : || 'ի կամեր չափել զքեզ ինքն յի մի իբրի, իբր զի անվերայ եղիցի սիրա քո : Եղիցի արքա մեզին 'ի վերայ մեզաց քոց, իսկ զուարճացեալ ընդ օտար եղբարս, իբր զի երկիւղն նոց բնականցե 'ի քեզ : Եւ 'ի յոգի գնացես ընդ եղբարս, հեռացո զքեզ ինքն զգոյն 'ի նոցանէն, զի լռեսցես. և մի յածեսցին աչք քո անգոր կամ այսր, այլ խակացիր 'ի սրտի քում կամ ազաւա զնոց. և ուր ինչովսնեսցես, մի համարձակեսցես, այլ եղիցիս նուաստ յամենայնի : Եւ առաջի գնիցեն քեզ, ընկալ 'ի նոցանէն որպէս հարկաւորեալ. մանկաբոյն գոլով մի. համարձակեսցես առնուլ 'ի սեղանայն և արկանել 'ի բերան ընկերին քո յորժամ ուտիցեք զօք : Եւ յիջելով մի ծածկեսցես կապերտ ընդ օջիւրմ, այլ հարկաւորեցո զքեզ ինքն 'ի բազում աղօթս նախ քան ըզլ քան մտնել : Եւ 'ի վաստակեսցիս 'ի ճանապարհի և կռուեսցիս փոքր խաղով օժանել, զոտս քո միայն օժ պատկառելով մերկանալ զնոսա. իսկ զմարմինս քո մի աւերութե քո օժանել առանց հարկաւորութե 'ի հիւան.

դու թե՛նէ : Եթէ զայցէ առ քեզ օտարական , այսպէս
արասցես և դու նմա . զոտս նորա օծ և աստ նմա՝ թէ
արա սիրերու թի . առեալ դոյզն՝ արկ ՚ի ներքապոյնս քո .
եթէ ոչ կամիցես հանդերձ , հանգստեալսն տուր նմա
հանգիստ : Եթեւ թո՛ ՚ի սեղանն՝ ապկալին մանկապոյն
գողով՝ մի իշխեսցես ասել ումք թէ քով կեր . այլ յի-
շեա զմեղս քո , զի մի կերիցես հեշտութիւն , և աւելով
քո յանդիման կեր : Պատմու ճան քո եղիցի ՚ի ծածկել
զոտս քո , և ծոնկք քո մածուցեալ առ միմեանս . և ու-
տելով քո մի յածեցուցես զաչս քո այսր և անոր , այլ
և ոչ խօսեսցիս յառնայնաբանութիս . մի արկցես զձեռն
քո ՚ի սեղանն , եթէ ոչ նախ ասացես՝ բարեբանեա :
Եթեւ իշխելով զուր քո մի թողացուցես զկոկորդ . քո աղա-
ղակել անուսմնաբար : Եթեւ իշխելով ընդ եղբարս քո՝ եթէ
խօսի եկեսցէ ՚ի բերան քո , մի ընկեսցես զնա առաջի
նոցա , այլ արտաքս ելցես մինչ ՚ի բաց հանցես զնա : Եթէ
յորոնջ նեղեսցէ զքեզ , սնդեա զըթութունս քո առ
՚ի յոչ բանալ զբերան քո , և հանգիցես ՚ի նմանէ . իսկ
զգեաւ ամենեկին մի հաներ : Եթէ եղիցի հարկաւորութիւն
ծաղու , մի բացցես զբերան քո , զի բաւական է ժպտելն
միայն բռնութիւն : Եթէ ցանկանայցես զինչ և իցէ մեր-
ձաւորին քո թէ տեսանիցես , կամ հանդերձ կամ կրն-
դուղ կամ գօտի կամ աղաբողոն կամ թէ այլ նուա-
րապոյն , և ոչ յագեցուցես զցանկութիւն քո առնել քեզ
ինքեան նման այնցիկ : Եթէ ստասցիս գրկունս , մի որս
ճուռեսցես զգարդորումն նորա , վասն զի ոչ օգտեցու-
ցանէ զանձն քո : Եթէ գլխեսցես յիմիք իրի , մի ստեր
վասն անութիւն և մեղանչիցես , այլ արկ ապաշաւումն՝ թէ
թողուի արտ , և հանգիցես : Եթէ լուիցես բանս խօստոս
կամ նախատինս , մի սպառնասցիս , այլ արագապէս արկ
ապաշաւումն՝ թէ թողութիւն արա նախ քան զլինել
բարկութե . Եթէ ոք քեզ ստատիցէ՝ եթէ ընդէր արա-
րեր զայս իրա , մի խռովիր , այլ արկ ապաշաւումն՝ թէ
թողութիւն արա ինձ , եթէ գիտես զիրան և եթէ ոչ գի-
տես . քանզի ամենայն այսոքիկ յառաջահատութիւն եմ
մանկութեան :

ՅԱՆՈՒՅ ԿԱՊԵՏՈՂՅԱՆ ԲՆԱԿԵԼ ԱՌ ՄԻՄԵԼԱՆՍ

Եթէ իցես բնակեալ ընդ եղբարս, պահեա զքեզ ինքն ոչ համարձակիլ, իբր զի կարասցես կատարել զաւարս քո խաղաղութիւն: Կործելով զձեռագործ քո՝ իսկ կացիր զնա երկիրս զինն ան, իբր զի մի մեղանչցես անգիտութիւն: յամենայն ձեռագործս եթէ տացես զքեզ ուսման, մի ամանէր հարցանել զուսուցիչն քո՝ եթէ արա տիրելութիւն, տես զայս՝ աղնիւ գործեմ արգեղք եթէ ոչ: Եթէ զքեզ կոչեսցէ եղբայր քո, գործելով քո՝ ի ձեռագործակն քո, փութացիր տեսանել զինչ կամի ապա եղբայրն քո առնել քեզ՝ արա և եթէ զքոյն: Եւ տեղիւ քո եթէ սպասեսցես, մուտ ի սենեակ քո և արա տպաստութիւն ի սենեակին քում, և մի նստիս խօսել զնա տակարս ամսին քո: Իսկ եթէ հարց ուտես և խօսես լոյ բանս ան, առա արտաքն քո՝ եթէ կամիս՝ մնացից զի լոյսաց, եթէ երեւայց. և զոր ինչ առնէ քեզ՝ արա հանգերձ համագտեալս: Եթէ առաքեսցէ զքեզ վասն պիտոյից ի բազար կամ ի գետ, հարց զնա եթէ ուր կամիս զի ինչ վանեցից, կամ զինչ գնեցից կամ ոչ պէտա ունիս. և զոր ինչ քեզ առնէ, մի հատցես ի նմանն և մի յաւելցես: Եթէ լուիցես բանս արտաքոյ, մի բարձցես վնաս և եկեալ առաջես զնա այլում: այլ եթէ խցես զքեզ ին քո, ոչ մեղանչէ լեզու քո: Եթէ կամիս իրա առնել և ընդ սրում կեանս՝ ոչ կամի զայն, եթէ զխանս քո, իբր զի մի եղբայր հակառակութիւն և արտաքութիւն: Եթէ մրացես բնակել ընդ եղբարս իբր պանդուխտ, մի հրամանս տար նոցա յինչ և իցէ իրս: Եթէ մեղես բնակել ընդ եղբարս, մի կամիցիս զնա աւաքել ընդ քեզ յիրա ինչ խեղճանց. և եթէ հրամայեսցեն քեզ բան զոր ոչ կամիս, պատերազմեցիր ընդ մտածութե քում և արա զի մի տրտմեցուցես զնոսա: Եթէ բնակէք ընդ միմեանս, և եթէ քորձ առնել սենեակին, վաստակեցէք ընդ միմեանս, մի խնայեսցես քո խեղճանս մարմնայր: Եթէ յարիցես հաճապազ վաղաքոյն, նախ քան զգործել խակացիր ըզբանս ան: Եթէ այսորիկ եթէ է ինչ կազմել, եթէ ուսման յուսման, եթէ յարինել, եթէ այլ իրա առնել, հանգերձ փութելով մի մի հերեւցիս: Եթէ գործն է սակաւ

և ասացէ որ եղբօր իւրում, եթէ բաւական եմ առնել զնա միայն, եթէ գործեա զնա 'ի սենեկին քամ, արա ունկնդրութի. զի որ հաւանի, ինքն է մեծ: Եթէ եկեացէ առ քեզ օտարական, զուարթագին դիմօք ողջունեա զնա, և զոր ինչ բարձեալ է՝ առ 'ի նմանէ, եթէ մաշկեակ և եթէ քրձակ, առ 'ի նմանէ. տար զնա խոն: զութի 'ի սենեակն քո և արա նմա աղօթել. ապա տառ նմա՝ թէ իբր ունիս, տաքայ, բաւական մինչև ցոյց. և տուր նմա գրիունս զի խտեացի: Իսկ եթէ եկն խանջեալ, նախ լուա զոտո նորա, և առ զնա 'ի հանգնուշ. եթէ կամիցի խօսել յունայնարանութիս կամ յազազս զքարտուութե եղբարց կամ յանդամներոյ զանանա, ազալեա սիրով՝ եթէ թողութի արա ինձ, զի տկար եմ և ոչ կարեմ բառնալ. և մի հանդարտեցեա լսել: Եթէ իցէ հիւանդոտ և հանդերձք իւր աղտեղի իցեն, լուա նմա զայն. եթէ շաճուշ և ձորձ իւր պատառառան իցեն, կարկատեա նմա զայն. իսկ եթէ շրջալ է, և ունիս առ քեզ զոմանա սուրբա օտարս, մի մեծցեա զնա առ նախ, այլ արա ընդ նմա քիրոջն նոյ. իսկ եթէ իցէ եղբայրն օտարական, մի արհամարհեցեա զնա, այլ ընկալ զնա խնդութի ընդ սուրբան. և եթէ աղքատ է, մի արձակեցեա զնա ունայն, այլ տուր նմա յօքհուլեանէն նոյ, իբր գխտելով զի զոր ունին՝ նոյ է: Եթէ որ եղբայր յաւանդ ապցէ քեզ զինչ և իցէ, մի իշխեացեա բանալ զայն առանց նորա. եթէ պատուական է ինն, արա նմա՝ թէ տուր ինձ զայդ 'ի ձեռս իմ: Եթէ եթիւցեա յօտարութե կամ 'ի սենեակի եղբօր, և նա արտաք եղցէ վասն իրաց ինչ և թողցէ զքեզ միայն, մի ամբարձցեա զայս քո նկատել զսենեկին ամանա, այլ և ոչ բացեա ինչ կամ պարտուհան կամ անթիւնի կամ գրիունա. այլ ասա նմա յարտաքս ելանել նորա՝ եթէ զինչ կամես զի արարից մինչև եկեսցեն. և զոր ինչ պակն քեզ՝ արա մի վեհերելով:

Եթէ գովես զոր զոր ոչ տեսին աչք քո. իսկ զոր լուարն, մի ասեր զայն որպէս թէ տեսեր: Եթէ անարգ համարիք զքզ վասն ձեռոյ. մինչև զձուր քո արտաքս հեղձով մի արհամարհեցեա, յիշեա զնձ զի հայի 'ի քեզ: Եթէ յառնիցես առնել զսպառաւորութի քո, մի հանդերձ հեղձութի, և փոխանակ փառաբանելոյ զնձ զայրապաշտ.

նեա զնա, այլ կաց հանդերձ երկիւղիւ: Ս'ի առկողմնեացեա զքեզ յորմն. մի թողացուցես զոտս քո որպէս զանաւան: Ս'արտիւր ընդ մտածութե քում. մի յախուքս խօսել 'ի գերութե, իբր զի ընդունելի լիցի զոհ քո առաջի նոյ: Եթէ սաղմոսիցէք ընդ միմեանս, և իցէ օտարական ընդ ձեզ, ասա նմա զի արասցէ զաղօթան. առաջեա զնա երիցս և չորիցս առանց հակառակութեան. իսկ եթէ ոչ հաւանեցի, որ սաղմոսէն՝ արասցէ զաղօթս իւր. իսկ եթէ մանուկ է, ոչ ունի իշխանութի առնել մինչև յերիս ամս՝, և մարմին նորա ապառաժեալ եղիցի յամենայն խնջութե, պահեսցէ զինքն 'ի պաճնողութե հանդերձից. քանզի գլորումն անձին իւրում է: Օքու շատցի ինքն 'ի գինւոյ, մինչև յերիս ըմպելիս 'ի հարկաւորութեան: Ս'ի մերկացի զատամունս իւր ծաղու, և դէմք իւր հայեցին ընդ ատակն հեղութեամբ: Իսկ 'ի քուն լինելովն եղիցի պարեգօտեալ, և սովորեացի մի 'ի ներքս տանել զձեռն իւր 'ի ներքոյն իւր ննջելով. քանզի բազում ակտք մարմնական խու զօրանս յանգիտութե: Եւ հողաթափս սովորեացի մի զգեհու 'ի սենեկին իւրում. իսկ եթէ արտաքս ելցէ 'ի ճանապարհ, զգեցցի վասն հարկաւորութե. պարկեշտ եղիցի հանդերձիւքն իւրովք: Ուղևորելով ընդ աւագագոյնս քո, մի գնայցես առաջի նոցա. կայով ընդ լաւագոյնս քո, մի արհամարհեսցես նստելով, եթէ ոչ ասասցեն քեզ: Եթէ երթայցես 'ի քաղաք կամ 'ի գետ, պահեա զաչաքո, զի մի 'ի ներքս ժողովեցես քեզ ինքեան պատեւբազմ 'ի սենեակն քո: Եւ մի ննջեսցես 'ի տեղւոյ կասկածելով անկանել 'ի մեղս. մինչ 'ի հանդերձս կանանց՝ եթէ հնար է՝ ոչ հայեցիս. զի եթէ պահեսցես զաչաքո, ոչ ևս ջնացի սիրտ քո: Եթէ ուղևորեցես ընդ ծերոյ, և ունի ինչ բառնալ, մի թողցես զնա բառնալ. իսկ եթէ իցէք մանկագոյնք ուղևորելով, և ունիք ինչ թառնալ, բարձէք առ սակաւ սակաւ. որ բառնայն, ինքն սուտջոյ գնացէ:

1 Օրիւն 4 Ժամս:

ՅԱՂԱԳՍ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Եթե ուղևորիցէք 'ի միասին, և իցէ հիւանդատ մար-
մնով 'ի ձեզ՝ Թողացուցէք զնա առաջի երթալ, գուցէ
երբէք նեղեսցի՝ եթէ յետոյ ձեր գնացէ, և զնախ-
ցէք զգիտակցութի նորա: Եթէ իցէք եղբայր 'ի միա-
սին և երթայցէք յօտարութիւն, պատուեցէք զժ-
մանս. եթէ յօտնալուացութե, եթէ յաղթս, եթէ
'ի սեղան, առնել զիրան հանդերձ հանդատեամբ առանց
հակառակութեան. եթէ մինն երթիցէ մի հաղ, միւսն
երթիցէ այլ երբեմն: Եթէ հարցանես զծեր յաղագս
մտածութեց քոց, մի Թաբուցաներ 'ի նոցանէ. իսկ եթէ
կա ընդ եղբարս, ազնիւ է քեզ լսել քան խօսել: Եթէ
լուիցես զյանցումն մերձաւորին քում, մի ասեր ումբ,
վասն զի գլորումն է անձին քո: Եթէ լուիցես յեղբարց
որ խօսիցին յաղագս մտածութեանց, որ տակաւին ընդ
քեզ ոչ պատերազմեցան, մի կամիցես լսել զայնտիկ,
գուցէ երբէք եղիցին քեզ պատերազմ: Հարկեցո ըզ-
քեզ 'ի բազում աղօթս 'ի գիշերի, զի լոյս է անձին քում
աղօթքն. զմտաւ ած՝ զքեզ ինքն հանապաղ եթէ զինչ
գիշերեր. և եթէ աղօթեսցես յաղագս նոցա, քեզ Թա-
ղուցու ձծ: Եթէ հարկեսցի եղբայր բամբասել զեղ-
բայր իւր առաջի քո, մի պատկառեսցես 'ի նմանէ և հա-
ւանեսցիս նա և մեղիցես յաճ. այլ ասա խանդհա-
թեամբ՝ Թէ Թողութի արտ ինձ, եղբայր, զի տառա-
պեալ եմ, զայրտիկ զոր ասեսդ՝ ոչ բառնամ, զի ինք եմ:
Եթէ դք զքեզ չարչարիցէ, և այլ դք բամբասիցէ զնա
առաջի քո, պահեա զօիրտ քո, գուցէ չարութի տառ-
ւելեսցի 'ի նմա. այլ յիշեա զմեզս քո: Եթէ կամես զի
աճ Թողցէ քեզ, մի հատուցես մերձաւորին քում: Ե-
թէ երթիցես յօտարութե և ոչ գիտիցես զնոսա, Թէ-
պետ և իցեն փոքրագոյնք, Թող զտեղին աւագութե.
և եթէ երթիցես առ սիրելին քո, Թող նոցա զտեղին
յամենայնի, եթէ յօտնալուացութե, եթէ 'ի սեղան.
և մի եղիցիս իբր Թէ յաղագս քո ընկալաւ զնոսա, ալլ
յաւէտ տուր նոցա զպատիւն ասելով Թէ վասն ձերք ա-
րարին ընդ իս աղարմութի: Եթէ ուղևորեսցես ընդ եղ-
բարս, և եկեսցես 'ի տեղի և եղիցի անդ սիրելին քո,

և կամփցիս ասել նմա բան և Թողցես զեղբարս 'ի տեղւոյն մնալ քեզ, եթէ սիրելին քո արգելցէ զքեզ որ չապրն ժամն բանի ճաշակել, մի ինչ ճաշակեր՝ եթէ ոչ կոչեսցէ զեղբարսն քո : Եթէ ուղեւորիցիս ընդ եղբարս, և իցեն բազումք և եկեսցեն 'ի տեղին և է անդ սիրելին քո, և պատկառեսցես առնուլ զնոսա իջեւանիլ առ նան զի բազումք են, մի արհամարհեսցես Թողուլ զնոսա և երթալ առ սիրելին քո . այլ խոնարհեաց ընդ նոսա թէ զինչ պարտիմք առնել, և որ ինչ ասեն՝ լուր նոցա . այլ և զնայով ընդ նոսա եղիցիս նուաստախոհ յամենայնի : Եթէ երթիցես յօտարութի, և կամփցիս լուծանել առ ումեք եղբօր, և ոչ կամփցի զքեզ ընդունել, և տեսցես զնա 'ի ճանապարհի, կամ առ քեզ եկեսցէ լուծանել իբրև օտարական, արա ընդ նմա ողորմութի առաւել յողովադոյն, և մի ինչ նմա ասիցես, բայց միայն խնդա ընդ նմա : Եթէ լուիցես յաղաքս եղբօր եթէ բաժ բառեաց զքեզ կամ չարախօսեաց զքեզ, և դիպեսցիս նմա կամ եկեսցէ 'ի սենեակ քո, զուարթագին դիմօք ողջունեա զնա, և ըստ զօրութե քում խնդացիր ընդ նմա, և մի ասիցես նմա բան ամենեւին յորոց լուարն . քանզի գրեալ է՝ Թէ Թողէք և Թողցի ձեզ : Եթէ իցէք եղբարք յօտարութե և կամփցիք իջեւանիլ առ ումեք եղբօր աղքատի, մի ծանրասջիք նմա յաղաքս կեբակոց . այլ զնեաջիք ձեզ զպէտան մինչ առաւելեսցէ ձեզ, և բաւական եղիցի ձեզ ծածկոյթ իջեւանի նորա, զի մի տրամեսցի եղբայրն : Եթէ բնակին ընդ քեզ եղբարք և լեն քեզ, հոգացիր նոցա որպէս գիտես, զի հանդերձեալ ես բան տալայ յաղաքս նոցա : Եթէ յօտարութի երթիցես յաղաքս այ, մի կամիր խառնել ըզքեզ ինքն ընդ բնակիչս տեղւոյն, այլ և մի գտցի բան քո 'ի մէջ նոցա . զի լաւագոյն է քեզ առ քոյն ըստ մարմնոյ : Եթէ կամփցիս երթալ առ հարս 'ի լեառն կամ 'ի մենարան, և երթիցես նախ առ սիրելին քո, մի երթիցես յայլ սենեակ, եթէ ոչ նախ ասացես նմա արդեօք կամի եթէ ոչ . և որ ինչ ասեն քեզ՝ արա, մինչ արտաքս ելցես 'ի նմանէն . և եթէ զնացես 'ի նմանէն խաղաղութի, գիտակցութի իւրաքանչիւրոցն հանգիցէ : Եթէ առցես քեզ սենեակ իբր օտարական, մի Թորսցուցես քեզ ինքեան բազում սիրելիս . բաւական եղի-

ցի քեզ մի առ 'ի պատճառս հիւանդութեան, զի մի կորուսցես զգորութի օտարութե քո: Եթէ արասցես ողորմութի ընդ եղբօր աղքատի, մի կոչեսցես զնա 'ի պաշակութի քո, զի մի կորուսցես զվարձս ողորմութե քո: Եթէ մոցես տեսանել զդք յեղբարցն, և ասասցէ քեզ նիստ աստ սակաւ մի, մի մոցես յայլ սենեակ նորա առ 'ի նկատել առանց նորա: Եթեւ ըր 'ի սենեկի, մի ստառցիս ինչ երբէք խափանիչ քեզ 'ի պատուիրանաց եղբօրն քո, եթէ պէտս ունիս նորա: Եթէ զպէտսն քո միայն ունիս, և աւելորդ ոչ ունիս, մի կամիցիս զայն ցրել և գտանիցիս ծփեալ. քանզի օգուտ բերէ մի 'ի պատուիրանաց քոց կորնչել, քան զբոլոր մարմնոյ քո երթալ 'ի գեհնն: Եթէ հրաժարեցեր ըստ մարմնոյ վասն նոյ, մի թողացուցես զհեշտութի նոցա ձգել զքեզ, նստելով 'ի սենեկին, կամ գլխով 'ի հայր կամ 'ի մայր կամ 'ի սիրելութի եղբարց կամ քերց կամ գորովման ուտերաց կամ դատերաց կամ հեշտութի կնոջ զորս թողեր վասն նոյ. յիշեա զժամ հարկաւորութե մահուան, զի ոչ դք 'ի նոցանէ կարէ քեզ օգնել. և ընդէր ոչ թողուցուս զնոսա վասն առաքինութե: Եթեւ ըր 'ի սենեկի, եթէ յիշեսցես յաղագս որումն չարարարի քեզ, արի արագապէս աղօթես բոլորով սրտիւ քո, իբր զի թողութի լինել նմա. և այսպէս մտածութին ընդդէմ հատուցման դադարէ 'ի քէն: Եթէ փորձեսցեն զքեզ 'ի գիշերի յանուրջս հեշտ ցանկութիք, պահեա զսիրտ քո 'ի տուրնջեան. մի 'ի գերութե վարիլ 'ի հեշտութե նոցա, իբր զի մի 'ի վերայ բերցես գորովման անձին բուժ. այլ անկիր առաջի նոյ բոլորով սրտիւ քո, և օգնէ քեզ, զի գթած է առ տառապանս մարդոյ: Եթէ ես 'ի խրատամբերութե, մի քաջալերեսցի սիրտ քո 'ի նմա եթէ նա զքեզ պահպանէ. այլ ասա խորհրդոցն բուժ, եթէ 'ի ձեռն չարչարանաց մարմնոյս նոյ լսէ տառապանաց ի մոց: Եթէ դք զքեզ թշնամանեսցէ կամ նախատիցէ, մի ընդդիմանար նմա մինչև լուսոյ. եթէ քննեսցես ըզքեզ ինքն, գտանես 'ի քեզ ինքն զոր լուար 'ի նմանէ. այլ փութացիր նմա առնել ապաշաւումն, մինչև բժշկեսցես զնա, և արագապէս սէրն նոյ ընդունի զքեզ: Եթէ ուղևորեսցիս յուղւոյ ընդ եղբարս և է սիրելին քո ընդ քեզ, պահեա զքեզ ինքն ոչ համարձակել ընդ նմա,

գուցէ երբէք վիրաւորեսցես զգիտակցութիւն պայոցն և մեղիցես : Եթէ երթիցես յօտարութեան և մոցես առ ռամբ իջեւանել, մի ակնկալցիս թէ ամենևին ունիցին խնդալ ընդ քեզ. զի թէ միայն ընկալցին զքեզ, զոհաւցիլս զայլ : Եթէ անկցիս 'ի հիւանդութիւնստեղծ քո 'ի սենեկին, մի տարակուսեսցիս, այլ առաւել զոհասցիս զայլ : Եթէ տեսցես զանձն քո խռովեալ, ասանմա թէ ընդէր խռովիս. ոչ լաւագոյն է քեզ այս քան զգեհեանն յոր երթալոյ ես. և մտածութիւն այս դադարէ 'ի քէն : Եթէ երթիցես առ եղբարսն, և ասասցէ քեզ մի ոք 'ի նոցանէն՝ թէ ոչ հանգնում աստ, այլ ընդ քեզ կամիմ բնակել, մի տալցես տեղի, զի մի զբազումս գայթակղեցուցես. ապա թէ ասասցէ քեզ՝ եթէ ունիմ կորուսանել զանձն իմ վրան ծածուկ մտածութե, տուր նմա տեղի առ 'ի փախնուլ այլ ուրեք, և մի թողցես զնա բնակել ընդ քեզ : () ամենայն մտածութի պատեհազմիչ քեզ մի պատկառեր զնա յայտնել առաջի հարանց քոց, և հանդիցես. զի ոչ է խնդութի դիւացն, եթէ ոչ յոր ժամ մարդ ծածկէ զմտածութի իւր : Ետեղծ քո 'ի սենեկին, տուր զպէսս մարմնոյ քո ըստ բաւականութե, զի կարասցես կալ երկար 'ի սպասաւորութե քում. մի կամեսցիս երթալ 'ի տեղիս բազումս. իսկ արտաքոյ ելով սենեկին քո, զամենայն կերակուր առաջի եդեալ քեզ մի կերիցես յազուրդ հանդերձ ցանկութե : Եթէ հաւանեցուցեն զքեզ զեք 'ի կրօնաւորութիւն զոր ոչ կարես հանդարտել, մի լուիցես նոցա. քանզի ջեռուցանեն զսիրտ մարդոյն յորս ոչ կարէ, մինչ զի անկցի 'ի ձեռս նոցա, և խնդասցեն 'ի վերայ նորա. զի ամենայն ինչ դիւաց յանհաստատութենէ է : () 'ի հաղ կերիցես յաւուրն և տացես զպէսս մարմնոյ քում, զի յարիցես տակաւին կատարելով զհսկումն քո : Եղիցիս հանդերձ պարկեշտութե, և մի վերջացուցես 'ի նմանէ զպէտս իւր, այլ զսպասաւորութի քո արա յօժարութե հանդերձ երկիւղիւն այլ : Բաւականասցի քեզ կէս գիշերոյն առ 'ի հանգիստ մարմնոյ քո, իսկ մնացորդ գիշերոյն առ 'ի սպասաւորութի պաշտամանն քո : Եթէ տեսցես ըզմարմին քո վհատեալ, աստ նմա թէ հանգնել կամիս 'ի փոքր ժամանակիս յայսմիկ և երթալ 'ի յաւիտենական տանջանան, եթէ չարչարել կամիս առ փոքր մի ժամ.

նակ և հանգչել ընդ սուրբս . և եթէ հարկեցուցէ ըզ-
քեզ սակաւ սակաւ , գայ 'ի քեզ զօրութի : Եթէ մե-
նակ ես և ունիս քեզ ծառայ , և թողցես զնա քեզ ին-
քեան , նախատես զձեզ . եթէ չնորհես զնա այլում , մե-
ղանչես Վշի . իսկ եթէ կամեսցիս մենակ լինել , մի
թողցես զնա բնակել ընդ քեզ , զի ոչ օգտեցուցանէ
զանձն քո . այլ ազատես զնա , և ուր կամի բնակել բնա-
կեսցէ : Եթէ ես հրաժարական ոչ թողլով քեզ ինքեան
զինչ իցէ , և տեսցես զքեզ ինքն կտմեցեալ շրջող լի-
նել տակաւին լինելոյ քո տկար զգայութիւնք թախծէ
անձին քում շրջող լինել . այլ առաւել վաստակեցիր 'ի
դործս ձեռաց քոյ , զի դադարեսցես 'ի սենեկին քում ,
ուտելով զհաց քո հանգերձ հեղութի : Եթէ երթի-
ցես 'ի քաղաք կամ 'ի գետոյ վաճառել զձեռագործանք
քո , մի հակառակեսցիս 'ի գինն նորա որպէս զաշխար-
հական դք . այլ սուր ցնա որպէս և վայելուչ է , զի մի
կորուսցես զզօրութի սենեկին քո : Եթէ գնես պէտա-
ինչ սենեկին , մի հակառակեսցիս 'ի գինն նորա թէ ոչ
այսբան՝ ոչ տամ . թէ ոչ ունի զգինն , թող զնա հանգըս-
տեամբ հախդերձ : Եթէ ասասցէ դք քեզ յեղբարցն
թէ արա սիրելութի՝ գնես ինձ զայս ինչ , երթալով 'ի
վաճառ քո՝ որպէս գնես քեզ ինքեան , և նմա գնես :
Եթէ եղիցի քեզ հարկաւորութի երթալ 'ի գետոյ վասն
հարկի պիտոյից , պահես զքեզ ինքն 'ի կանանց . մի խառ-
նեսցիս ընդ նոսա , զի մի 'ի ներքս ընդ քեզ բերցես գե-
րութի 'ի սենեակն քո : Եթէ փոխ տայցես եղբոր աղ-
քատի զինչ և իցէ , և գիտիցես զի ոչ ունի հատուցա-
նել , մի ինչ նմա ասիցես , եթէ կերակուր իցէ , եթէ
հանդերձ , եթէ զինչ իրք և իցէ : Եթէ երթիցես բնա-
կել 'ի տեղւոյ և առցես սենեակ , և ծախս հանցես 'ի
նմա առ 'ի շինուածն , և յետ ժամանակի իրաց գնա-
ցես 'ի տեղւոյն յայնմանէ , և այլ եղբայր առցէ զսե-
նեակն , և դարձցիս յետ ժամանակի 'ի տեղին , մի հան-
ցես զեղբայրն 'ի սենեկէն և մեղանչիցես յնձ . այլ ե-
թէ կամի իւրով կամաւորութիւն արտաքս ելանել 'ի սե-
նեկէն , անպարտ ես : Եթէ արտաքս ելցես 'ի սենեկէն ,
տես մի առցես զպէտան 'ի նմանէ , այլ թող զնա վասն
այլոյ եղբոր աղքատի , և նձ հոգայ զքեզ ուր և երթաս :
Հայեաց 'ի քեզ ինքն 'ի ժամու հազորդութեան խոր-

հրրդոյն, գուցէ ունիա ինչ զուժեքէ և առնուցուս 'ի դա-
տապարտութի անձին քո: Եթէ յայտնեսցի քեզ բան
'ի գիտութէ առ 'ի յայլաբանել զնա, այլաբանեսա. բայց
միտ գիր քեզ ինքեան մի խափանել զգիրն, զի մի հա-
ւատասցես քոյին գիտութեդ քան սուրբ գրութեն. զի
նշանակ է այս ամբարտաւանութեան: Եթէ մուրեացի
եղբայր քո 'ի սուրբ հաւատոց անգիտութի, կամ թէ
պատրեցաւ 'ի հերձուածողէ, եթէ դարձցի՝ մի արհա-
մարհեսցես զնա, զի ոչ իւրովք կամքք գլորեցաւ: Պա-
հեա զքեզ ինքն 'ի հերձուածողաց առ 'ի յոչ դատել
ընդ նոսա՝ կամեցեալ հաստատել զհաւատն, իբր զի մի
զնասեսցի սիրտ քո թունիւք բանից նոցա և վտանգեա-
ցի: Եթէ գտցես զգիրս հերձուածողացն, մի կամիր
վերծանել զնոսա, զի մի լցցի սիրտ քո թունիւք մահու-
ոյլ յոր մկրտեցարն՝ այնպէս պինդ կալ, մի յաւելու-
լ և մի պակասեցուցանել. իբր զի արասցես զամենայն ժա-
մանակս քո 'ի հանգստեան: Եթէ մանկագոյն ես և տա-
կաւին ոչ կատարեցիր զծառայութի չարչարանաց մար-
մնոցդ, և լուիցես յաղագս մեծամեծաց առաքինութեց
հաթնաց, մի կամիր հասանել յայնտիկ աներկբար. քան
զի ոչ դան քեզ, եթէ ոչ արասցես զերկրագործութիւն
նոցա նախկին. իսկ եթէ կատարեսցես զերկն նոցա, ինչ
քեանք 'ի քեզ դան. և պահեա զքեզ 'ի տխարութե,
զի առ կորուսանէ զամենայն պտուղ մենակեցի: Եթէ
ձգնիս յաղագս ախտից, մի վեհերիր, այլ անկիր առա-
ջի քո բարով սրտիւ քոյով՝ եթէ, տէր, ես ինչ ոչ զո-
ւեմ. և օգնէ քեզ արագապէս: Եթէ մարտնչիս ընդ
Թշնամին քո և տեսցես զնոսա հեռացեալս 'ի քէն, մի
անդասցես 'ի սրտի քում, քանզի չար թոյնք դիւանցն
ցեալոյ իւրեանց է. քանզի պատրաստեն պատերազմ
աբազոյն քան զառաքին, և թողուն զնա հեռոյ քաղա-
քին և պատուիրեն նմա ոչ շարժել. և եթէ ընդդիմաս-
կա պատերազմելով ընդ նոսա, յայնժամ փախնուն 'ի
քէն խորամանկութի: Եւ եթէ բարձրագոյն ելլես և
բաջալերեսցես 'ի զօրութեան քում, և թողցես զքա-
ղաքն հալածելով զհեա նոցա, և նոքա տեսցեն զի թո-
ւեր զքաղաքն, ոմանք ընդդիմանան առաջոյ, իսկ այլքն
առանձն 'ի յետոյ և պաշարեն զթշուառականն 'ի միջի
լեռանց՝ ոչ ունելով ուր փախիցէ. բայց անկանին ա-

քաջի այ աննուազաբար, այս է քաղաքն. որ որ այսու-
հետեւ առաջի այ անկանի բողոքով սրտիւ իւրով, օգնեա-
ցէ նմա յամենայն 'ի փորձութե': Աթէ աղաչես զթո-
օգնել յազադս փորձութե, և ոչ լուիցէ քեզ, մի յճա-
տիցիս, զի ինքն գիտէ զօգուտն քո քան զքեզ. եթէ ա-
ղաչես զած վասն ամենայն հայցման քո, մի ասեր եթէ
բարձ զայս յինէն կամ տուր ինձ զայս, այլ աղօթեա
այսպէս. տէր (Էջ, դու ես օգնական իմ, 'ի ձեռս քո եմ,
դու գիտես զօգուտն իմ, օգնեա ինձ: Ա' թ թողուր զիս
հետեւիլ կամաց իմոց, մի թողուր զիս կորնչել 'ի մեզ
իմ. գթա 'ի ստեղծուածս քո. մի ընկենուր զիս յերե-
սաց քոց վասն մեղաց իմոց, զի առ քեզ ապաւինեցայ:
Իժշկեա զանձն իմ, զի մեղայ քեզ. առաջի քո են ա-
մենայն նեղիւք իմ, և ոչ գոյ ինձ ապաւէն բաց 'ի քէն,
տէր տէր: Այցա զիս ըստ ողորմութե քում, և ամաչեա
ցեն ամենայն յարուցեալքն 'ի վերայ իմ որք խնդրեն
զանձն իմ կորուսանել զսա: զի դու, տէր, կարող ես
յամենայնի, և քո են փառք յաւիտեանս: Այլ յոյն-
ժամ գիտակցութիւնս խօսի հանդերձ սրտիւ քո ծած-
կաբար, թէ վասն որոյ իրի կամ որոյ ոչ լսէ քեզ ան:
Ի՛ն է այնուհետեւ ոչ արհամարհել զիս, այլ զինչ ա-
սէն քեզ՝ առնել: Ի՛նչի անհնար է այլ լսել մարդոց,
եթէ ոչ 'ի բաց հատցէ զկամս իւր և լուիցէ այլ. զի ոչ
է հեռի 'ի մարդոց, այլ չարութե գործքն մեր պարտքեն
զմեզ 'ի նմանէ առ 'ի յոչ լսելոյ մեզ: Այցաք որսու-
հետեւ, սիրելիք, յերկիւղն այ պահպանելով, կատարե-
լով զձեռագործակն մեր, ոչ տալով զայլ թակողութի գի-
տակցութեն մերոյ, այլ հայելով 'ի մեզ ինքեանս եր-
կիւղիւ, իբր զի ազատեսցէ զմեզ և եղիցի մեզ պահա-
պան ապրեցուցանելով զմեզ իւրաքանչիւր որ յորս ան-
կանիմքն. գուցէ երբեք հեռացի 'ի մէնջ, և անկցաք
'ի ձեռս թշնամեացն մերոց և ոչ ողորմեսցին մեզ. որ-
պէս ուսոյց զմեզ տէրն մեր (Էջ ասելով)՝ եթէ ծածկո-
ղոսին քո մինչ 'ի շանապարհի ես ընդ նմա, գուցէ եր-
բեք մատնեսցէ զքեզ դատաւորին, և դատաւորն առա-
քեալ տայցէ զքեզ սպասաւորացն, և սպասաւորն արի-
ցէ զքեզ 'ի բանտ. ամէն ասեմ քեզ՝ ոչ ևս արտաքս ե-
լես անտի, մինչև զվերջին խերեւէշն հատուցեալ: Ի՛ն-
սեն զգիտակցութիւնն ռափս գալ, զի ընդգիւնանայ մար-

զոյն փամեցելոց առնել զկամս իւր ըստ մարմնոյ . և եթէ ոչ լուիցէ նմա, մասնեացէ զնա Թշնամեաց իւրոց: 1) ասն այսորիկ՝ սգալով (1) զԵհէ զյփրեմէ ասեր . յազԹահարեաց Եփրեմ՝ զոսոքս իւր և կոխեաց զիրաւունս . խնդրեաց զԵփրայտոս, և բռնութեամբ յափշտակեցաւ յասորացիս: 1) ըր զԵփրայտոս՝ զի խնդրեաց սիրտն զախտս . իսկ յափշտակելն յասորացիսն ասէ, զի կամեալով և ոչ կամեալով Ժառայէ Թշնամեացն իւրոց: Խնամեացուք այսուհետեւ զմեզ, սիրելիք, առ ՚ի յոչ անկանել ՚ի ձեռս կամացն մերոց ըստ մարմնոյն: Գուցէ առնուն զմեզ յասորացիսն, և լսիցեմք դառնա բանք՝ եթէ եկն Թագաւորն ասորացւոց յերկիրն Խարայելի, և փոխաբանակեցոյց զԵփրեմ՝ և զԽարայել յասորացիս, և բնակեցոյց զնոսա յԱղաթ, և ի յակովբա առ գետովն Վաղայ և ՚ի լերինս մեղացւոց մինչև ՚ի սերկեան օրս: 1) Եթովմա ապրեաց Թագաւորն Եսորոց յազգէն իւր մէ առ ՚ի բնակել յերկիրն Խարայելի, և իւրաքանչիւր ոք արար իւր զօշեալ պաշտել զնա . և այս եղև Եփրեմի, զի յազԹահարեաց զոսոքսն իւր և կոխեաց զիրաւունս: Տեսէք, եղբարք սիրելիք, զՏեռեացեալն կամաց իւրեանց ըստ մարմնոյ զինչ եղև նոցա: 1) ՚ի նախանձեացուք այսուհետեւ ընդ նոսա, եղբարք սիրելիք . այլ նախանձեացուք ընդ ամենայն սուրբս, որք ոչ լսեցին մե-

1 Ճառքովն այսով Թշնամեաց . Իւրեմի ասալէս . Եւ արգ զի մի այն լիցէ, նախանձաւոր լիցուք սրբոյն, որք ոչ լսեցին մեղացն մինչև ՚ի մահ, այլ լսեցին սրբոյ զԲաղդուցի ըստ այ, մինչ զի Ժառայեցին զարքայութիւնն յաւիտենական . քանզի նահապետեցան ընդգէմ Թշնամեաց իւրեանց և ոչ ունայնս վաստակեցին: Ոչ որպէս միքս առնեմք . զի առնեմք զմաստակն մեր, այլ ոչ պահեմք զնա . նախեմք ՚ի սենեկի, և ներքին մարգս մեր ազատութիւն յանրանայ . առնեմք սաղմոսերգութիւն, այլ գերութիւն կորուսանէ զնա ՚ի մեռլ . առնեմք զպահան, այլ բամբասանքն զերծուան զնա ՚ի մեռլ . տառապեցուցանեմք զմարմնս մեր յաշ-

խատութիւն և յերգս, այլ սնափառութիւն կորուսանէ զնա ՚ի մեռլ . խոհեմք ՚ի բանս այլ, այլ խոհեմք մեր զունայնաբանութիւն աշխարհի՝ խափանէ զնա ՚ի մեռլ . տամք ըզհացն մեր կարօտելոց, և առեւրութիւն և արհամարհանք մերմ կալով կորուսանէ զնա . գնեմք սեղան եղբորն մերում, և ազահութիւն և չարակնութիւն կորուսանէ զայն ՚ի մեռլ . Յամենայն յայտոսիկ անկանիմք, զի ոչ հոռեանամք գիտակցութիւն մերոյ որ ըստ այ, Դահաւ տակեացուք այսուհետեւ, եղբարք, պահելով զաշխատութիւն մեր . և մի կորուսանել, որպէս զի գտցուք զողորմութիւն ընդ սուրբս ամենայն, որ պահեցին զաշխատութիւն իւրեանց ՚ի ձեռն շնորհին այլ:

դանքն մինչև 'ի մահ. այլ տիրեցին զտուրք գիտակցութիւն իւրեանց ըստ նոյ, մինչ զի ժառանգեացեն զարքայութիւն յաւիտեանական 'ի Վ'Յ (Յ) 'ի տէր մեր. որում փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ՅԱՂԱԳՍ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ

Որ որ պահէ զնոսա, կարէ ստացել 'ի գեհեննէն, և հանգչի ուր և կամի բնակել եթէ 'ի վանս, եթէ յանապատի, եթէ 'ի մէջ մարդկան: Վ'աց ծերն' եթէ պարտի մարդ մեռանել յընկերէ իւրմէ առ յոչ դատել զնա յինչ և իցէ իրս: Որ որ տեսանէ զիւր մեղս, ոչ տեսանէ նա զընկերին իւրոյ. և եթէ ոչ կապի մարդ զնաքն առ մեղաւորս, ոչ լսէ նա նա: յ. եթէ ոչ բարի գործն միաբանեացի ընդ ազօթիցն նորա, ընդունայն վատտակի. և յորժամ մարդն թողցէ զկամս իւր, յայնժամ ապա նա ընդունի զազօթս նորա: յ. մեռանելն յընկերէ իւրմէ այս է. յոչ դատել զնա և անհոգ լինել յամենայն մարդոյ. մի ասել թէ սա աղնիւ է և միւսն չար. մի առնել չար ընկերին. մի անգոսնել զայն որ առնէ չար ընկերի իւրում. մի հաւանեացիս երբէք չարարարին ընկերին իւրում. մի անտես առնել զայն որ առնէ չար ընկերին իւրոյ: Վ' չարախօսեր զումեքէ, և մի հաւանիւր ընդ նախ որ չարախօսին, և մի խնդար ընդ նախ որ չարախօսեն և կամ ընդ չարախօսութի նորա: Վ' ի տտեր զայն որ թշնամին լինի ընկերին իւրոյ, և մի հաւանեացիս թշնամութե նորա. մի ունիւր թշնամութի ընդ ումեք: յ. կատարած նմի այս է' ոչ դատել զոր. և այս իսկ ինքն է մեռանելն, և այս է' թէ մի դատիւր զի մի դատիւր. և այս է խաղաղութի ընդ ամենեւին: Վ' իշեա զարքայութիւն երկնից, զի ցանկութի նորա ձգեսցէ զքեզ առ ինքն. յիշեա զգեհենն, զի ստեղծեա զգործս չարս. յիշեա զի բան պարտիս տալ նոյ, և ոչ մեղանչեա նոյ. պատրաստեա զքեզ պատահել նոյ, և արատ.

1 Եթէ ոչ հաւատարին ամենայն գործք ազօթիցն, ունայն աշխատիւր յազօթ. քանզի յորժամ զայն ինչ ոչ արտոցուր յորմէ ազօթեթէ թէ փրկեա զմեզ, և գարձեալ թողեալ զկամս մեր արտոցուր զկամսնոյ, յայնժամ գիտեմք զի լսէ նա զազօթս մեր:

ցես զամենայն կանն նորա . դատապարտեա զքեզ աստ ,
 և ոչ աշխատեցիս 'ի ժամ' մահոյ . դատաւատանին . փոր-
 ձեա զքեզ ինքն թէ զոր ախտ յազթեցեր , և յայնժամ
 աւնիս համարձակու թի մեծ առ ան : || 'ի ունիւր զքեզ
 առանց ախտից , քանզի ամենեքեան ընդ ախտիւք եմք .
 մի բարձրամտիւր որպէս թէ ուղղեցեր զքեզ , քանզի ոչ
 կարես հաւատալ թշնամեացն քոց մինչև ցժամ վախ-
 ճանին քո . մի վստահանար դու յանձն քո , մինչև անց-
 ցես ընդ իշխանութիւն խաւարի . զուարթ կաց 'ի շունչան
 որ բերեն քեզ տրտմութի , զի մի արացեն քեզ նեղ
 ինչ և արանջել . քանզի տրտմութի որ ոչ է ըստ այ' մահ
 գործէ : Վաջ սիրտ կալ 'ի խորհուրդս քո , և թեթեւա-
 ցին 'ի քէն 'ի բաց , զի զերկնչոտս 'ի նոցանէն առնեն խո-
 տորել 'ի ծանրութէն իւրեանց : || Երկնչի յազգմանց
 նոցա , յայտնի զինքն առնէ թէ անհաւատ է առ անծ .
 իսկ եթէ ընկեցէ զինքն առաջի Վշտի , հզօրագոյն և ա-
 քան զնոսա լինի : || Հիւանդացաւ , նա ինքն գիտէ զզո-
 րութիւն Վշտի . որ որ ինդրէ զանձն իւր կեցուցանել ,
 պարապէ ինքն կորուսանել զամենայն ախտ իւր զմարմ-
 նականս յինքենէ 'ի բաց . պսակաւն պսակի , զի յաղ-
 թեաց զթշնամիս թագաւորին . և եթէ ոչ էին ախտք ,
 սորա ոչ իսկ բնաւ դոյին առաքինութիւնք :

Իսկ եթէ եմք ձանձրացկոտք յոյժ , յայտնի եմք իբրեւ
 զմասնիւս . քաջ սիրտ օգնութի է անձին յետ այ , որ-
 պէս օգնութի է չարութե ձանձրութի : Իսկ զօրութի
 անկեղոյն 'ի փորձութի այս է , չկարձամսել և չնեղել .
 իսկ զէնք առաքինութե նն աշխատութիւնք հանդերձ
 գիտութի . իսկ յաւութի և դանդաղութի մեր ծնանի
 զախտս . քանզի ոչ դատելն զընկերն՝ պարիսպ է ամուր ,
 որ գիտութի պատերազմին . իսկ պարսաւելն զընկերն
 իւր՝ աւերէ զպարիսպն հանդերձ գիտութի . իսկ պա-
 հելն զէզօւն՝ յայտնի առնէ թէ գործօնեայ է , քան-
 զի չժառժկայութի լեզուին նշանակէ թէ միտքն իւր չես
 յառաքինութե : Վիտութի հանդերձ ողորմածութիւն
 ծնանի զյառաջատեսութիւն . իսկ ոչ գթալն նշանակէ
 թէ չէ առ նմա սէր : Երբեքանութի ծնանի զարբու-
 թիւն . իսկ զբաղելն ծնանի զախտս , և խստաբարտու-
 թիւն ծնանի զբարկութի և զզուր ցասումն : Նոյնութի
 անձին այս է , զի ոչ ուրեք յածեցի ընդ վայր . իսկ չըդ-

նութի մարմնոյ է անձկութի նեղութի : Իսկ յանցումն անձին է զբաղումն . բայց ուղղութիւն նորա է դադարումն 'ի տան հանդերձ գիտութի : (խաղումն քնոյ է զօրութի արտաից , բայց փրկութի անձին է տքնութի . քուն հանդերձ յազմանմա՝ բազմութի երազոյ է , բայց տքնութիւն հանդերձ գիտութի . զուարթացուցանէ ըզմիտան . քուն բազում թանձր առնէ զմիտան , բայց տքնութի անօտէ զնա . բարի է քուն հանդերձ լուութի , քան տքնութի ընդվարդանութի : Իսկ սգալն հարած է զլուութիւնն հանդերձ անխռովութի : Իսկ ոչ հարկանել բարանօք ինչ զխիղճ ընկերին ծնանի զխոնարհութի յոգւոյ , բայց փառասիրութիւն ծնանի զհպարտութիւն . և հայելով 'ի դատաստանս ւնյ ծնանի զերկիւղն ւնյ , բայց շնջելն հանդերձ բարանօք զխիղճ ընկերին՝ հալածէ զառաքինութիւն : Սէր մեծ առ ւնձ դարձուցանէ զգերութի , իսկ աներկիւղածութիւն մեր զարթուցանէ զնա . բայց ուղղել զխորհուրդսն հանդերձ լուութեամբ ածէ զգիտութի : Իսկ շատխօսութիւն մեր ծնանի ձանձրութի և մոլորութի . և ոչ կատարել զիւր կաման՝ նշանակէ եթէ են միտք յառաքինութեան , և առնել զիւր կաման՝ նշանակէ անգիտութեան : (Բայց խոկումն յերկիւղն աստուծոյ պահէ զանձն յարտից . իսկ շաղփազփութիւնք և խօսք մտքմտականք՝ գերեն զնա յառաքինութեցն : Սիրել զհիւթս խափանեն զմիտան յառաքինութեց , բայց հրաժարեն 'ի հիւթոց երկրաւորաց նորոգէ զմիտան . և ոչ ասել զխորհուրդս իւր՝ զարթուցանէ զնոսա , իսկ որ համարձակին ասել զխորհուրդս իւր առաջի հարցն՝ հալածէ զնոսա յինքենէ : Սը խառնէ ըզբանս իւր ընդ աշխարհականս , խռովէ զնոսա և զսիրտ իւր , և ամաշխոյցէ յաղօթելն իւրում առ ւնձ :

Սի կապեր զքեզ 'ի բազում պատճառս կամ յերոնին երկրաւորս , և խորհուրդք քո ոչ ևս խռովեն զքեզ : Սի ունիր թշնամութիւն ընդ ումեք , ապա թէ ոչ՝ ևս անընդունելի լինին աղօթք քո : Խաղաղութի հալ ընդ ամենեւեան , զի համարձակութի հանդերձ աղօթեանցեա : Սի կամիր լսել զյանցանս զայնր որ տրտմեցց

1 Յաւելած յերկրորդ Բարգմանութիւն . Պատմա զանցանս քո ըստ իւրաքանչիւր կերպարանացն , զի ուսանիցես թէ յումնի առնուս թաղութի , զի այնպէս շնորհակալ առ բարերարն լինիցես : Յանձն առիք

զքեզ, զի մի և դու անկցիս . եթէ խորհուրդք քո խղճեն ինչ եթէ եղբայրն քո տրուում է վասն քո, դու մի արհամարհեր զնա, այլ անկիր 'ի զեղջ յոռո նորա, մինչև հաւանեցուցես զնա գալ 'ի զղջումն : Ս'ի լինիր խառասիրտ յեղբայրն քո, զի մի անընդունելի լիցին աղօթք քո . և եթէ բնակես դու ընդ եղբարս, մի հրաման տար նոցա յիրս ինչ, զի մի կորուսցես զպտուղն քո : Վարժեա զձեռագործն քո, զի հանգիցէ եղբայրն 'ի հաքէն' քումսն . քանզի դատարկութիւն մահ բերէ և յանցանս մեծ անձինն, և անընդունելի են աղօթք նորա : Արդ հայի յիր մահն, ոչ մեղիցէ շատ . իսկ որ ոչն յիշէ, ընդ բազում մեղս շաղապատի : Իայց որ պատրաստէ զինքն տալ բան նց, հոգասցի յաղագս մեղաց իւրոց յամենայն ժամ :

Եթէ մոցէ 'ի սիրտ քո խորհուրդն հպարտութեան, յիշեա զի այն է որ կորուսանէ զաշխատութիւն քո, և ոչ գոյ 'ի նմա ապաշխարութիւն : Իսկ եթէ արհամարհութիւն պատերազմեսցի ընդ քեզ վասն ընկերին քո, յիշեա զայն եթէ յաղագս այսորիկ նո՞ւ մատնէ զքեզ 'ի ձեռաթշնամեաց քոց : Եւ եթէ չարախօսութիւն ընդ քեզ պատերազմեսցի, յիշեա զի եթէ լսէ՝ ցաւ է նա ընկերին քում, և ապա դու ամօթ համարեսցիս պատահել նմա : Պահեա զայս քո, և սիրտ քո ոչ տեսցէ բազում չարիս և անօրէնութիւնս . պահեա զլսելիս քո, զի մի անձամբ անձինդ ժողովեսցես քեզ պատերազմ, և մի արհամարհեսցես դու զպաշտօնն քո զլուսաբեր անձին քո :

Ի՞նչո՞ւ այսր ամենայնի որոշողութիւն խորհրդոյն է գլուխ և կատարած . և անհնար է լինել որոշողութեն, եթէ ոչ նախ զերկրագործութիւն նորա արասցես : Հաւաք դադարումն 'ի տան . իսկ դադարումն ծնանի զձգնութիւն, իսկ ձգնութիւն ծնանի զարտասուս, իսկ արտասուս ծնանի զերկիրւ, երկիրւ զխոնարհութիւն, և խոնարհութիւն ծնանի զյառաջատեսութիւն, իսկ յառաջատեսութիւն

գորհուրդս քո անսուղութիւն կերակրոց, զի մի զճշ պոռնկութեան զքաջութեան խոսեսցի : Անմա տէր ընդ զպորտ ծառայի իւրոյ, իսկ որ խնամուան է՝ սովամահ առնէ զնա : Դայլ քաջեալ զհետ երթայ և զօրէ խաշնոց, և այսն պոռնկութեան որ ընդ զպորտ իւրեանց : Ի գործ և յաղթմա բաժանեա զանձնք . քանզի այսու ոչ գտանէ 'ի մեզ մեզս օտանայ :

Ս'ի հացին քո :

ծնանի զսէր, և սէրն ծնանի զանձն անցաւ և անախտ։
Եւ որ ոք կամի զալ յառաքինութիւն յայտարարել, անհոգ
եղիցի յամենայն մարդոց՝ եթէ նա ազնիւ է և միան
չար. և պատրաստեցէ յամենայն ժամ զինքն՝ ի մահ,
և քննեացէ թէ զինչ է որ մերժէ զնա յայ, և խափա
նեացէ զայն՝ ի բաց, և ատեացէ զաշխարհ և որ ինչ յերկ
րի է, և յայնժամ ապա բարերարութիւնն նոյ ընդունի զնա։

Եւ որ աղաչեմ զամենեւեան ոյք սիրէք զսէր, պահել
զինքն ի գինաց, քանզի նա յարուցանէ զամենայն ակտս
և հալածէ զերկիւղն նոյ յանձնէ, և ապա թնտմիքն
մեր վառին ի զօրականութիւն պատերազմի և մարտի ի
վերայ տառապեալ անձինն, կամել նոցա մերժել և ո.
բոշել զնա յայ, մինչև ժառանգեսցին զնա։ Յարգս
այնորիկ առնուն և զսպեն յինքեանս ի բաց զգործին
խրեանց զընդդէմ ճակատեալք մարդոյն։ Եւ մի հա.
ւատար դաւ քեզ եթէ տեսցես զքեզ առ ժամանակ մի
հանգուցեալ յախտիցն. քանզի ի բացեայ զսպեն զին.
քեանս, առնելով առ վայր մի և ժամանակ մի հանգերն
խորանանկութիւն, զի անձն յաւաստի, կարծելով ի մոկ
խրում պատէս՝ եթէ հանգեայ։ Եւ յայնժամ ապա
յանկարծակի վազեն ի տառապեալ անձն և յափշտ.
կեն զնա իբրև զճնձղուկ մի, և թերևս զօրագոյն քն
զնա լինին. յամենայն մեղս մեծս և չարագոյնս խնայ.
հեցողքանեն զմարդն անողորմաբար չարագոյն և գոն.
զակաբար քան զառաջինն։

Եւ ան որոյ աղաչելով զնձ յաղաքս պատրիկ տէր մեր
պատուիրեաց ասելով՝ եթէ լերուք պատրաստք յա.
մենայն ժամ, քանզի ոչ գիտէք զժամն յորում գոն
գայ. մի գուցէ յանկարծակի եկեսցէ և գտցէ զնի
ի բռն։ Եւ դարձեալ ասէ. ահա առաքեմ զնի իբ.
րև զուխարս ի մէջ գայլոց. մի ինչ բառնայք ընդ ձեզ
ի ճանապարհս։ Եւ որ յորմէ հետէ ոչ ինչ ունէին նոքս
զգայլոցն, ոչ ևս զօրէին նոքս զնոսա ուտել և վառել։
Եւ դարձեալ ասէ. եթէ որ սիրէն զիս, զբանսն իմ առ.
հեսցէ. և որ պահէ զբանս նորա, գայ ընդ նմա ի խոյն.
քանզի խաչն Վրդի է ժառանգութիւն յամենայն ակտս
մինչև խափունեսցին։ Վրանցի աւուրս առաքեալն կորե.
լով յինքենէ զախտս իշխեաց ասել եթէ ընդ Վրդի ի
խաչ ելի, և կեամ ոչ ևս ես, այլ կեայ յիս Վրդ։ Եւ որ.

քէն յորժամ խափանեալ 'ի բաց ընկեցին յինքեանց զախտան, կենդանի է 'ի նոսա ՎՆ: Եւ դարձեալ ասէ. եթէ մեռաք ընդ նմա, և կեցցուք ընդ նմին. և եթէ համբերեմք, ընդ նմին և Թագաւորեսցուք. և եթէ ուրանամք, և նա ուրացի զմեզ: Եւ որ ով է որ ուրանայ զնա, եթէ ոչ որ գործէն և կատարէն զկամս մարմնոցն, և Թնամանէ զսուրբ մկրտութիւն զոր ընկալան 'ի նմէ:

Ղգնեսցուք այսուհետև, եղբարք, զի մերձեցաւ ժամանակն. քանզի պտուղն հասուն եղև, և ժամ է հինձոցն. երանելի է որ ապրեցուցէ զպտուղն իւր, քանզի ժողովն զնա հրեշտակք յառիտեանական շտեմարանն: Երեկք, արդ յայսմհետէ ժամանակ կատարեալ են, և ոչ որ կարէ հոգալ իւրում անձինն որչափ հոգայ զաշխարհի իրս: Եւ որպէս ոչ որ կարէ միով ակամբ նայել յերկինս և միւսովն յերկիր, այսպէս ոչ կարեն միտքն հոգալ զայլ և զաշխարհիս. և որպէս ոչ կարէ երկիր պըտուղ բերել առանց սերման և ջրոյ, այսպէս ոչ որ կարէ ապաշխարել առանց նուաստախոհութե և աշխատութեան մարմնոյ: Իսկ պահել զպատուիրանն այն է՝ հաւատքն յիստ. և երկիւղ այլ է՝ զի ոչ տրամեցուցանէ զիւր դիտակցութիւն և զխիղճ մտացն որ է բոտ այլ: Եւ հաւատայն եթէ է դատաստան, ոչ կարէ դատել զընկեր իւր իրս ինչ երկրաւորս, որպէս և գրեալ է՝ Եթէ մի դատիք, զի մի դատիցիք: Եւ հաւատայն Եթէ աղքատութիւն որքոյ է, փութայ պահել զպատուիրանն այլ, զի ապրեցուցէ զպտուղ իւր յաղքայութիւնն երկնից:

ԽՐԱՏՔ

ՎԱՍՆ ԵՐԿԻԻՂԻՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ՄԱՅԵԱ 'ի քեզ իբրև զձնարիտ՝ եթէ մեծ մահ քայ առաջի և կորուստ անձինդ, և որպէս ձնարտութիւն յառաջատար է. և մեծ պատճառք են հրոյն և յառիտեանական տանջանոցն: Եւ որ կատարելապէս ասեա և զարշնջիր, և ընթացորեալ փախիր դու յամենայն իշխանաւորութե և 'ի փառափրութենէ, և 'ի կամելոյ ըզիտաս և զպատիւ և կամ զգաւութիւնս ինչ անտիս 'ի

մարդկանէ, և զբոլոր իսկ զցանկութիւն և զհետաւթիւն որովայնամբոյն և զաչացող և զսեւեւացող և զշոշափելեացող և զգատարկաբանութեան, իբրեւ թէ ճշդիւ իսկ վարս սոցա այդոցիկ պատճառք է չարակնութեւն և նախանձու և զրգուութեւն և պատերազմի և կռուոյ: Եւ յոյժ առեալ զքեզ և զարշեալ և պարսաւեալ զքեզ հանապազ, իբր թէ մահ և կորուստ է անձինդ և մարմնոյդ, և յաւիտեանական ապականութեանցն:

Պահեալ զքեզ ճշմարտութիւն իբրեւ այդ գործակցելովքեզ, իբր թէ արդարեւ մեծ մահ և կորուստ է անձինդ: Եւ ի վարս յայտակի գարշեցիր, և որշեալ ի քէն զցանկութիւն աշխարհիս և զամենայն մարդկային հեշտասիրութիւն և որ ինչ աշխարհիս այսորիկ է. զի այսպէս միտք զբաղելով յայսցանէ, և ոչ մի ինչ ցանկութիւն քո ունելով և պղծելով նովաւ, այլ ամենեւին իսկ ի քեզ լինելով որպէս եղև ի սկզբանէ և այժմ: Եւ իշտ և հանապազ զանձ առաջի աչացող ունիցիր, իբր թէ մերձ է և տեսանէ զքեզ. և հանդերձ ամենայն խնարհութիւն և արտասուօք և երկիւղիւ բազմաւ գոչեալ առ նա աննուաղաբար:

Պահեալ զքեզ ճշմարիտ հաւատեալ, զի հանդերձ ճշմարտութիւն մեծ շահ անձինդ և ողորմութիւն լինի քեզ յայ. և զի խաղաղութեամբ և անխռով և անվիշտ կեցցես. և որչափ է քո զօրութիւն, կատարելով զքո գործն նուաաստիսութիւն նմանապէս ըստ կամացն այ. Եւ ունիցիս զքեզ միշտ ճշմարիտ, իբրեւ հեռի լինելով քո յիւրաքանչիւր առաքինութեանց և ի պատուիրանացն այ. քան զամենայն մարդ անարգագոյն և քան զամենայն մեղաւորս ևս մեղաւոր համարեալ զքեզ: Եւ եթէ մըչափ ըստ համեմատութեան քրիստոնէի եմ ես՝ հող և մոխիր գոլով և իբրեւ ստուերք եմ ամենայն արդարութիւնք իմ, և եթէ ոչ ողորմութիւն մեծաւ և շնորհքն այլ ողորմեցայց. այլ եթէ ըստ ճշմարտութեւն գրոց է, ոչ ևս ունիմ ակն ապրել, այլ միայն անկանել յաւիտեանական տանջանսն, եթէ կամիցի դատել զիս վաճառելայ իմոց, և կամ վաճառել կարծելոյ ինչ բարեաց. ոչ կարեմ ի վեր հայել, վաճառել զի լի եմ անարդանօք:

Պահեալ զքեզ ճշմարտութիւն, զի աւուր աւուր յիշեցես դու զմեզս քո, և եթէ որչափ հեռի եմ ի պատուի-

րանաց ւայ. և միշտ յիշել և առաջի աչաց ունել զհօրն անշէջ և զխաւարն արտաքին և զյաւիտեանկան տանջանս, և որք անդն տանջին և հեծեն հառաչանօք. և որչափ գոյ քո զօրութի՛ հառաչել և տրտմել և սգալ, և այսպէս յամենայն օր ակն ունել մահու: Ի՞նչոք այսպէս սգասցիս քեզէն զքեզ, աւուր աւուր աշխատեալ տրտմութիւն և հեծութիւն. մի երբէք զուարթանալ, մի ծիծաղել. այլ յամ ժամ ծաղր քո՛ ի սուգ դարձցի և խնդուի քո՛ ի տրտմութի, և միշտ և յարածամ տրտում և տխուր շրջել. զի անձն իմ լի եղև չարչարանօք:

Պահեա զքեզ ճշմարտապէս իբրև քաջալերելով ըզքեզ ինքն, և հաւատալով եթէ Վշտ վանն մեր մեռաւ և եկաց, զի մեռելոց և կենդանեաց առ հասարակ տիրեացէ. և արեամբն իւրով դնեաց զմեզ, զի դու մի ևս քեզ կեցցես, այլ կատարեալ ծառայ նորա լինիցիս: Ի՞նչ որչափ է քո զօրութի, առցցես զանհաւանութի քո՛ որ եթէ ի սրտիդ իցէ: Իրպէս հեզ անասուն անսխալ լռէ տեառն իւրում, այնպէս պարտ է լինել քեզ առաջի ւայ: Ինչափ գոյ քո զօրութի, մեռողքեզ ի մարգկային ախտից և յամենայն հեշտութեց, և բնաւ մի ունել յանձին բռն կամս կամ ցանկութիս երկրայինս. այլ լինել յարածամ ընդ ւայ և պահել զպատուիրանս նր հանապաղ:

Պահեա զքեզ ճշմարտապէս, զի այնպէս եղիցիս դու յամենայն ժամ որպէս և վայել է ւայ, հանդերձ երկիւղիւ և գողութիւն և բազում նուաստախոհութիւն, և միշտ պատրաստ կալ և լսել կամաց նորա, եթէ ի կեանս, եթէ ի մահ, եթէ յոր և իցէ նեղութիս հանդերձ բազում յօժարութիւն. և միշտ և հանապաղ զամենայն օր և զբոլոր գիշերն ակն ունել գալ ի վերայ քո բազում և զանազան փորձութեց, եթէ ի վաստակս, եթէ ի բանաւորս, եթէ ի գանս, եթէ ի քաղց, եթէ ի ծարաւ, եթէ ի ցուրտ, եթէ ի մերկութիւն, եթէ յամենեցուն իսկ թշնամանս, և մեծ անարգանս հասանէ քեզ կրել ի զանազան տանջանս և յախտս, մինչև ի մահ տանել և համբերել յօժար կամօք և անխռով մտօք:

Պահեա զքեզ ճշմարտապէս, զի մեծ ճգնութիւն և ժառկալութիւն քեզ լինիցի. հանապաղ լուծի ամենեւին մի խօսել մինչև զփոքր ինչ իրս: Ի՞նչոք եթէ ի հարկէ քեզ խօսել, և զայն նախ փորձեալ եթէ կանգ

են օչ լուին քան խօսին. և այնպէս խոստովանեալ ըզպատճառոն առաջի նյ՝ եթէ ոչ վասն իմ ինչ կամեց և հեշտութե կամիմ խօսել, բացց գիտեմ եթէ կամեց նոյն խօսել քան լուել. և ապա բանալ զքերան քո բանիւ նոյն և խօսել որպէս և վայել է առաջի նյ հանդերձ երկիւզիւ և դողութիւն և ամենայն նուաստախոհութիւն և հեղութիւն, և զբարս ունելով միշտ հեղ և ցած, իբր պառտուելով զամենեստեան և հնազանդելով նոցա:

Որպէս զքեզ ճշմարտապէս, զի այնպէս եթէ պատահեցես զու ումեք՝ մի բան և կամ երկու վառն սիրոյ խօսել, և ապա լուել. և եթէ նա քննեացէ ինչ ըզքեզ, պատասխանի տաք նմա լոկ միայն զպիտոցն. և եթէ յազազս վարդապետութե ինչ բանք իցեն, որչափ է քո զօրութիւն պահեալ զքեզ՝ համարելով եթէ անապոժան և տգէտ եմ, ապա հազիւ հանդերձ բռնութիւն խօսել սակաւ մի բան: Եւ այնպէս քննեալ զքեզ ամենայն իրօք այգուն և վեց ժամուն և երեկունն, կարգել ուղղել զքեզ յազազս պիտոցիկ. ապա եթէ գտես զքեզ յազազս պիտոցիկ եթէ խօսեցար աւելի քան զպին, և ասացեր ումեք զու, և եթէ իրպէս և զիսոր կամ թէ զինչ իցէ այս իրք, աղօթեա առ տէր հեծելով և հառաչելով առաջի նորա միշտ, և այսու զքեզ տալաւորեցես: Եւ զգուշացիս ի մանուսն, մի վազվազակի յանցանել քեզ լիցի. և մի ևս առհասարակ զփորձանն, և ի մեծ և ի ծանր մեղս ոչ անկցիս: Եւ ի տեղում զաշարել շատ լիցի քեզ, և ամիսօրեա զքեզ ի մարգկանէ, և կալ զմիտս քո անախալ միշտ ի հսկումն տալք զքոց և յաղօթս յամենալ. զի սցսպէս եղիցիս զու հանապաղ մոռք քո իբրեւ կանոն պաշտաման կատարել:

Որպէս զքեզ քաջ հաւատեալ. զի որպէս ժառանգութե ի հեղոյն զարին և ի հայհոյելոյ, նոյնպէս և ժառանգութե և պահեալ զքեզ, զի մի բերանով կամ մտք զաւել զքնկերն քո և մի չարախօսել զումեքէ և մի բնաւ զբարարտել զքո, մի զփոքր և մի զմեծ: Եւ եթէ տեսցես իրս ինչ զուրուք, կամ եթէ չարախօսեսցէ որ զումեքէ, մի ունկնդիր լինիք, այլ պահեալ զքեզ քաջ և պինդ, և մի ինչ ամենեւին չարախօսեր զքնկերն. որչափ եթէ գրեալ է՝ իւրաքանչիւր որ ի մէնջ ընդ անձին իւրում համարս տալոց է նյ: Եւ զի, եղբարք, մի գտալք

զմեմանս, այլ առաւել զայս գիշը 'ի միտ չգնեղ գայ-
թակզութիւն եղաօրն. զի գու ո՞վ ես որ դատիս զայլոց
ծառայ, իւրում տեսան կայ կամ անկանի: Եւ քո բա-
ղում ինչ լուսգտանեմ զիս, և ոչ ունիմ համարձակու-
թիւն առաջի նոյ:

Պահեա զքեզ շքմարտապէս, որպէս զի նծ հայեսցի
'ի սիրտ քո, և մերձ իսկ առ քեզ կայցէ յամենայն ժամ.
և այսպէս հաւատալով'ինա, սովորեցողքեզ միշտ ժուժ-
կալել և գողալ, իբր թէ տեսանիցես իսկ այժմ զնա
մտօք քովք առաջի քո հանապազ. և հեծել և հառա-
չել և աղօթել յերկար, զի այսպէս մի պարապիցես
խորհել ինչ յանօգուտսն, և մի դէք գտցեն'ի քեզ տե-
ղի արկանել խորհուրդս չարս և փնասակարս:

Պահեա զքեզ լուս կռակցն նոյ, և մի ամենեւին խօ-
սեցիս ինչ, բայց զոր փորձեմն զքօսելն բարի, և լուել
'ի կամս նոյ, և սիրել զամենայն մարդ արտի մտօք և
գործովք շքմարտութիւն: Եւ թէ չար ինչ կրեսցես յու-
մեքէ, բնկալ զայն յօժարութիւն և անխափ, ասել զքեզ
ինքն՝ եթէ արժանի եմ և աւելի ևս քան զայս չարաւ-
րել վասն մեղաց իմաց: Եւ արտ և միջումն ճգնաւորին և
վշտաբերին այս է, իբր զի մտցէ ինքն'ի սիրտ իւր առ-
նել պատերազմ ընդ սատանայի և առել զնա, և ուրա-
նայ զանձն իւր, և զի բարկացի և ևս զչարացի ինքն
քանկութեան իւրոց, և բոլոր իսկ 'ի հեշտութեց հրա-
ժարեացէ, և միշտ կռուիցի ընդ իւր խորհուրդան, և մտը
տիցէ ինքն ընդ ինքեան: Իսկ եթէ յերեւելիս պահիցես
զանորմնդ քո յապականութիւն և 'ի պոռնկութեան, և 'ի
նեղբայր ջնաս խորհրդովք, ոչ ինչ օգտիցիս ունել զմտը
միտդ քո կոյս. և ահա քանդի պոռնկիս իսկ, և ջնայ
տիրող ընդ սատանայի, և յոյժ անպիտան լինի երկնաւոր
փեսային: Եւ քանզի թշնամին մեր դողանայ զանձնս
խնատունան, և ոչ սպայ որ գողացեալն եղև, և որոշեալ
'ի մեմեանց զխորհուրդան 'ի փնասակարսն, և այնպէս
անկանի յորոգալթան և 'ի մեծ կորուստն սատանայի:
Եւ մեզ պարտ է զուարթ կալ միշտ հանդերձ որոշո-
ղութիւն խորհրդոցն, զի մի անկանիցիմք 'ի բարւոյն: Եւ քո
մի ուրեք մինչև ցնտածութիւն անգամ 'ի ձեզ ձանկոտ-
թիւն բոյնս գիցէ. քանզի որ համբերեացէ 'ի սպառ, նա
կեցցէ: Եւ փառաւորութիւն հաբեղայի հանդերձ շքմար-

տուութիւն, անստացուածութիւն հանդերձ ուղիղ հաւատով, և պարկեշտ մարմնով և անխիղճ գիտակցութեամբ և անբժով 'ի ներքս նստել, և 'ի գործն իւր զձեռն չար ժել, և տուրս տալ այնոցիկ որ պէտս ունին: Ի՞նչ մի զարհուրեցուցէ զքեզ մնտի փառք վարուցս այսոցիկ որ վաղվադակի ապականի, որպէս և գրեալ է:

Ի ԹՂԹՈՑՆ ՄՈՎԱՍԷՍԻ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

ՈՐ ՄԻ ԱՄՈՆ ԲԱՆ ԽՐԱՑՈՒ՝

ԵՐԿԻՒՂԻՆ այ մերժէ զամենայն չարախօսութիւն, իսկ հեղգութիւն մերժէ զերկեղնայն: Իսկ զերեւոյն խորհրդով 'ի սատանայն՝ լռեն ամենայն առաքինութիւնք յանձնէ: 'Շորք են այսոցիկ առաքինութիւնք որ պահեն զանձն. ողորմածութիւն առ աղքատս և առ ամենեւեան, և նուստատխոհութիւն, և ժուժկալութիւն: 'Շորք են առաքինութիւնք այսոցիկ որ պահեն զանձն. ողորմածութիւն առ ամենեւեան, և ոչ բարկանալ, և երկայնամիտ լինել, և պահել զինքն 'ի մտացութիւն: 'Շորք պէտս ունին չորից առաքինութեցս այսոցիկ. յամենայն ժամ անդադար աղօթել, առաջի անկանել այնքալ իւրով և սգալ 'ի վերայ փոստից, և համարել զինքն մեղաւոր, և ոչ դատել զնոյնք: ապա լռեցեն խորհուրդք քո: 'Շորք են այսոցիկ առաքինութիւնք որ օգնեն մեծօրէն միայնակեցոյ. կրթութիւն յամենայն ժամ, տքնութիւն, և անհեղգութիւն լսողութեւ և առ ոչ ինչ համարել զանձն: 'Յազազս չորիցս այսոցիկ եղծանի հոգի. զնալ 'ի քաղաք և ոչ պահել զաչս իւր, և բնաւ իսկ ծանօթութիւն ունել ընդ կնոջ, և ունել սէր ընդ փառաւորեալս, և ախորժել զմարմնական ախտս: 'Ստան չորից իրաց զարթ.

* Ի խրդի խաբէութեանցի մեծ գործունէութեան մեր զճառաւորս յեղ 181 շաբաթիւն օրինակ երբեք, օրինակի կն խաբէութեան զարմաց վարաց համայնութեամբ երկուրդի բարձրագոյն Մովսէսի Գրիգորի:

մեծագոյն, Բեդեք և երեւելի Գրիգորի. այլ 'ի խաբէութեան խորհուրդք. թիւ 391-393 հոգի Երանայ Բեդեքի, և Երանայի ճառք մեր Երանայի Գրիգորի:

յի բարկութիւն. 'ի տուրեւաւից, և 'ի կատարել զիւր
կաման, և սիրել 'ի վարդապետել, և 'ի կրթեցի զինքն
իմաստուն գոյ: 11 ասն չորից իրաց յառնէ չարութիւն.
վասն ուտելոյ և րմակելոյ առաւելապէս և ննջելոյ յադ,
և 'ի դատարկութիւն, և 'ի ծաղուէ և յընդունայն բա-
նից, և 'ի պաճուճանաց հանդերձից: 11 ասն չորից ի-
րաց խաւարին միտք. յատելոյ զքնկեր և յարհամար-
հելոյ և 'ի նախանձելոյ և 'ի չարախօսութենէ: 11 ասն
չորից իրաց անապատանայ հոգի. յոչ լռելոյ և 'ի սիրե-
լոյ զողջոյն և 'ի ցանկարոյ նիւթից և յազահելոյ: 12
րեք են այսոքիկ առաքինութիւնք որ դժուարաւ կարէ
ստանալ մարդ. սգալ հանապաղ, և հայել յիւր մեղան,
և ունել առաջի աչաց միշտ զմահն: 13 և կատարումն
այսր ամենայնի այս է. յորժամ լսես ինչ, ասասցիր ե-
թէ ոչ ինչ ունիմ իրս, զի ես մեղաւոր եմ և մեռեալ.
քանզի մեռեալ վասն ուրուք ոչ հոգայ. և յաղաքս այ-
սորիկ անձ զօրացուցանէ զքեզ: 14 որ փութայ ստա-
նալ զառաքինութիւնս զայս, կարէ ապաշխարել շնոր-
հքն Վրիտասի:

15 հաւաստիկ գործառնութիւնք նորոյ մարդոյ և հնոյ. որ
կամի այնուհետեւ կեցուցանել զանձն իւր, հոգասցի պա-
հել զնորոյն մարդոյ: 16 և որ կամի զհանգիստ իւր ըստ
մարմնոյ 'ի փոքու ժամանակիս այսմիկ, կատարէ զկամն
հնոյն մարդոյ, և զանձն իւր կորուսցէ 'ի հանդերձեալ
յաւիտենին: 11 ասն զի տէրն մեր Եսայի յայտնապէս
զնորն մարդ 'ի տուրք մարմինն իւր ասէք. որ սիրէ զան-
ձնն իւր, կորուսցէ զնա. իսկ որ կորուսանէ զանձն իւր
վասն իմ, գտցէ զնա: 12 և ինքն է տէր խաղաղութե, և
նոպաւ լուծաւ միջնորմն թշնամութե. և ասէ. ոչ եկի
տրկանել խաղաղութի յերկիր, այլ տուր: 13 և գարձեալ
ատէ. հուր եկի արկանել յերկիր, և զինչ, կամիմ թէ
ահա վառեսցի: 14 արդ բոլորքեսցուք զամային հուր
սկիւղն յոգիս մեր, զի արժանաւոր լիցուք խոսացելոց
բարեւոյ նորա ընդ ամենայն սուրբս, և ընդ նոսին փառս
վերառաքեսցուք ամենատուրք երրորդութեանն յաւի-
տեանս յաւիտենից:

ՃԱՌԱՐԱՐՈՅ ՄՈՎՍԵՍԻ

ՎԱՄՆ ՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Եթէ որ առցէ յուշ զայն որ որ խռովեցոյց զնա կամ բարձրասեաց կամ զրկեաց կամ արհամարհեաց, պարտի յիշել զնա որպէս բժիշկ առաքեալ 'ի Վ'նէ, և պարտի սիրել զնա որպէս բարեգործ: Վ'անգի նոյն խռովեց թո Տիւանդուծի գուշակէ անձինդ. ոչ խռովել պարտէիր, այլ պարտ էր ուրախանալ յաղագս եղբօրն, քան զի նովաւ ճանաչես զՏիւանդուծին. այլ աղօթել 'ի վերայ նորա, որպէս դեղ բժշկուծէ առաքեալ 'ի Վ'նէ: Բայա եթէ տրտմիս 'ի վերայ նորա, հաւաստեաւ ասես ց'ի՛ծ ոչ կամիմ ընդունել զդեղն թո, նեխել կամիմ 'ի վերս իմ: Ար կամի բժշկել 'ի դժնդակ վիրաց անձին, զի 'ի բաց բուժեսցի 'ի Տիւանդուծենէ իւրմէ, հարկ է նմա համբերել 'ի մատուցելոց նմա 'ի բժշկէ անտի: Վ'անգի որ Տիւանդն է, ոչ է հեշտեաւ կամ հառանել կամ խարել կամ սրբադեղ առնուլ, այլ և յիշելով իսկ զնոյա տաղտկանայ. սակայն հաւանեցուցանէ զանձն, եթէ առանց նոցա անհնար է նմա բուժել 'ի Տիւանդուծէ իւրմէ: Եւ ապա տայ զանձն իւր 'ի ձեռս բժշկին, զիտելով եթէ փոքր ինչ Թախժանգը բուժել 'ի բազում մաղասոյն և 'ի բազմաժառանգակեայ նեղուհն: Խարան է՛ջոի է, որ արհամարհէ զքեզ կամ բամբասէ, այլ բուժէ զքեզ 'ի մնափառութէ. սրբադեղ է՛ջոի է, որ ածէ 'ի վերայ թո զրկումն, և բժշկէ զքեզ յազահութէ: Ար փախչի յօգտակար փորձութէ, փախչի 'ի կեանացն յաւիտեանից. ո՞չ արհամարհեաց Խախժանոսի այնպիսի փառս, զոր ստացաւ 'ի ձեռն բարկածելոցն զնա:

Եւ այլ զարձեալ. ես որոց զինքն ամբարտաւանն ոչ մեղադրեմ, այլ բարեգործս կոչեմ, և ոչ անգործեմ զբժիշկն ոչ ոք ոչ, որ դեղ անարդեանաց մատոյց մնափառ անձին: Վ'անգի երկնչիմ մի գուցէ ասիցէ և վասն իմ անձին. բժշկեցաք զՆաբելոն, և ոչ առողջացաւ: Ա՛յլ գուցէ մեղադրեցայց 'ի Վ'քիստստէ 'ի վերջնում աւուրն. հիւանդ էիր 'ի մնափառութենէ, և մատուցի քեզ զեղ

անարդու թեան, որպէս զի նորօք սրբեցցիս. իսկ դու ոչ բժշկեցար:

Եւ այդ գարձեալ. ոչ որ է 'ի մեզ որ խօսի զՃշմարիտն, բայց միայն որ պարտաւենն զմեզ. սակայն և ոչ անպէս գտանեն ասել զամենայն չարութիւն մեր և զդառնութիւն. քանզի թէ լինին ամենայն բերանք մարդկան լեզուք առ 'ի բամբասել զմեզ, ոչ են բառական արժանապէս անարդել զմեզ: Եւ մենայն որ որ արհամարհէ զմեզ կամ բամբասէ, մասն ինչ ասէ. իսկ զամենայն ոչ կարէ գիտել. յամենայն 'ի մեզս խոնարհեցոյց զմեզ սառանայ: Իսկ որ մոտերիմքն լինին, խոնարհութիւն իւրեանց խորտակեն զսառանայ, որպէս ասացին հարքն՝ եթէ իջանէ խոնարհութիւն մինչև 'ի դժոխս՝ յերկինս վերաբերի: Ս'ի խոնարհեցուցանէ զխոնարհս խորհել ինչ զուժեքէ: քանզի զինչ և վշտանայցէ խոնարհն, կամ լուիցէ պատճառս առ 'ի նուարացուցանել զանձն իւր, և որ ինչ լինիցի նմա, 'ի նայն յաղօթս պարապէ և զամենեւեան օւնի երախտաւոր:

Պարձեալ ասաց. զգոյշ լեր անձինդ. զի եթէ որ որ ինչ և իցէ գործով խռովեցուցէ զքեզ, լուիցես և առնենին մի խօսեցցիս ընդ նմա, մինչև անգաղաթ աղօթ թիւք ցածցի սիրտ քո. և աղաչեա զեղբայրն և ասա ցանձն քո. ընդէր մոլեգնիս, ընդէր խռովիս որպէս որք գրգրենն. տեսանե՛ս զի հիւանդ ես. զի եթէ ոչ էիր հիւանդ, ոչ վշտանայիր:

Եւ այդ գարձեալ. զիսպն Վշտի տեսանեմք և զարշառանա նորա ընթեանումք որ ինչ չարչարեցան, և մեք և ոչ մի իրաց հասկերեմք. այսպէս խռորեցաք յաղիղ ճանապարհէ անտի:

Եւ այդ գարձեալ. եթէ ոչ սառանայցէ մարդ խոնարհութիւն, ոչ յառաջեցէ. և եթէ կացցէ մարդ զտարիան յ'աթուստայի, և ոչ գնացէ զճանապարհս. զայս զոր բնացցին սուրբ հարքն՝ զարհամարհանաց և զանարգանաց, անպէս որպէս դարբին որ կռէ շանթ երկաթի և մնօթ ոչ կարասցէ ասնել պիտանալու մարդոյ, և քաղցաւ թիւն՝ օրով քակի ամենայն գօրութիւն թշնամոյն, ասի՝ նշան 'ի բայ պատելոյ զարխարհիս ինչս այս է՝ անառով կալ. քանզի թէ քամահէ որ զբաղուի քանձիւք, քաղցցէ ասեմք մի, և բաշխայ անդան, կամ գրոցի քան

այլ իմիջ, և ոչ ևս ծառայէ Վիտի, որպէս տարբ առ. քեան ընտրէ՝ թէ յորմէ պարտեալ որ է, նորին և ընդ ծառայութեամբ է :

Ի՞նչպէս դարձեալ. հոգի կամի զապրելն, բայց անտեսց մարմին ցանկացեալ և ընդ նստին պատաղեալ փախի յաշխատութիւն : Ի՞նչ տուգութիւն ոչ են ծանր պատու. բանք, այլ կամք չարք, որ սովորէ մեզ վասն ծովու եր. կիւղի և աւաղակաց զինչս մեր ընկենաւ անվեհեր, զի տեղով եթէ փոքր ինչ յետոյ սակայն մեռանիմք : Ի՞նչքան ձեալ վասն սակաւ ինչ կերչոյ ամենայն ընչից համբ. բեմք, և երանութի համարիմք, եթէ զանձինս ապր. ցուցցաւք. և զիմարդ և ոչ վասն յաւիտենական կենաց զնոյն խորհիմք. զիմարդ ոչ առաւել ևս զօրանայ ՚ի մեզ երկիրն այլ քան զերկիրն ծովու և մարդկան :

Ի՞նչպէս դարձեալ. աղօթեա ՚ի վերայ թ ճամբաց, և զոհաջիր յորժամ անարգիս, և եղեր աշակերտ տարբ առաքելոցն՝ որք գնացին ինդպալ, զի վասն անառն արժանի եղեն անարգելոյ : Իսկ զայս սուրբքն անէին, այլ մեք մեղաւորք և զհաւատարն ոչ ընդունիմք. ոչ ա. սեմ վասն անուանն, այլ և ոչ վասն անձանց : Օ՛րհ է մարդոյն սիրելն և սիրիլն յամենեցունց. իսկ փոքրն հանգիստ ոչ ունին պատու. բանք այլ, որոց բարիք յ. ժարութիւն ունիցին :

Ի՞նչպէս դարձեալ. որքան զորոց երանեն զմեզ քրիմք, և այնքան զորոց անարգեն զմեզ և բամբասան՝ շահիմք. այսպէս արքայ Սափարիտս զպարտեալ և համբերեալ փառաւորեցաւ, և դարձեալ խորշելով ՚ի փառաց անոթ գնաց ՚ի Կիւթ : Ի՞նչ կամիցի շահել արհամարհան, որ. րէ զնեղութիւնս. քանզի ասէ. երանի է ձեզ յորժամ նախատիցեն զձեզ և հալածիցեն, և որ ՚ի կարգին է. մինչ զի վարձք ձեր բազում են յերկիրս :

Ի՞նչպէս դարձեալ. ոչ է պարտ քրիստոնէի առ մարդի բարկանալ, բայց միայն առ զեւ. որ տիրէ բարկութիւն, տիրէ զիւաց. քանզի զէր և ասիցի ախտ, եթէ որ պար. տիցէ՝ զնորին և զզեն պարտիցէ : Իսկ ակնդն տիրեց բարկութե՝ խառնելն է և ոչ խօսելն, այլ արհամարհել և անպիտան համարելն բազում չարեաց պարտաւոր է զեհեմին արժանի. որպէս ունելով սղաղակեալ զփառ, կրեցեն նեղութիւն զօհաւթի, հանապաղ զօգնախառն.

Թիւնն նոյն և զողորմութիւնորս խնդրելով որպէս շահեստս իրաց, զնեղութիւնս, զարհամարհանս, զնախաւինս . քանզի ՚ի խոնարհութիւնս առաջնորդեն, և թեթևացուցանեն ՚ի մեղաց . խորտակեն զսատանայ խնարհութիւնս, քանզի տեսան պատուիրանն է :

Ի՞նչոք դարձեալ . որ բարկուն համբերէ, սուրբ ազօթս ստանայ, այնպիսին յանախտութիւն զարգանայ շնորհգրն Վիշի . իսկ որ զայս մերժեցէ յիւրմէ, զմեծութիւն և զգեառս արհամարհէ, ևս և զմարմին իւր վասն սիրոյն Վիշի, որ ՚ի ձեռն հեղութե և բարութե շահին շնորհգրն Վիշի . նմա փառք յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆԻՔ

ՍՐԲՈՅՆ ԱՐԲԱՅ ԵՓՐԵՄԻ

ՎԱՅ այնմ որ անիրաւ է . վայ անառնութիւնս, վայ որկրամոլութիւնս, վայ հպարտացելոյն, վայ պտռնկաց, վայ արբեցողաց, վայ խռովակերաց, վայ արծաթասիրաց, զի հաւրն փորմէ զնոսա յորժամ իջանէ ՚ի խորխորատա գծախոց և ՚ի ստորտարտա մահու . ոչ ինչ առաւել բարձրագոյն քան զերկիւզն նոյն : Ի՞նչ զուարճացուցէ զձեզ բազմակիւր կամ արբեցութիւնս կամ յաճախումն մեռց կամ ձկանոց, զի մի անկանիցիք ՚ի կործանումն անարէնութե և այնա յանբաւ մեղս : Ի՞նչութե զչեցիր վարս, սիրելի, ուղիղ հաւատով : Ի՞նչ ոչ երանեցէ զայնպիսի այր որ յեղանելն ՚ի սենեկէ իւրմէ ՚ի պաշտօն կամ յընթացս կափուցանէ զաշտ և բանայ զսիրտն բարեպաշտութիւն մտածութե, որով ասէ՝ միթէ կենդանագիր առաքեցար ուսմանել, զի զպատկերս մարգկան ճգրտես : Ի՞նչ զու բեղ թիւն զգուշացիր, թշուառացեալդ և հեղգդ :

ԵՐԱՆՆԵԼԻՈՅՆ ՓԵԼԷՒՐՄԻԱՆՈՍԻ

ՅԵՐԱՊՈԼՍԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ՋՈՐ ԳՐԵԱՑ Ի ԽԵԴՐՈՑ ԵՂԲՕՐ ՈՐ ԱՂԱՉԵԱՑ ԶՆԱ
ՈՒՍԱՆԵԼ ՋՍԿԻԶԲՆ ԸՆԹԱՑԻՑ ՄԻՍՑՆԱԿԵՑԱՑ
ԵՒ ԶԿԱՑԱՐՈՒՄՆ ՈՐՈՑ ԼԻԵՆ Ի ՍԵՆԵԱԿ

ՔԱՆԶԻ տեաի զհոգի քո, ով անդրանիկ ողւոյ իմոյ,
զի ընթանայ ուսանել զճանապարհ կենաց, զոր ուսոյց
և հորդեաց տէրն աշակերտացն իւրոց. և իբրեւ խնայոյ
զհայցուածս քո զայսքանեաց զի գտանել կամիս վաճառ
առահալութիւն քո բազմապատիկ արդիւնս հատուցանն իւր
ըն զիմաստուն վաճառականն զայն, և արդ զոր խնդրեց
ցեր 'ի մէնջ բան, թէ և փոքր է 'ի թիւս բանից, բայց
մեծ է արդեամբք, ահաւասիկ յայտ արարեալ նշանա
կեմ' սիրոյ բուծ. վասն նստելոյ 'ի միայնութեմ և վասն
չարչարանացս այսպիսի, մանաւանդ թէ և վասն խաղաղութեմ
թեան և վասն փորձութեցն որ գայ հաւանե 'ի վերայ
վաստակաւորացն որ 'ի նմին 'ի խաղաղութեն օրհն, և
վասն շնորհաց օգնականութեն որ պարգևի նոցա յորդ
մութենէն այ 'ի վերայ չարչարանաց կրիցն, զոր 'ի քէն
պատմեցաւ ինձ նշանակեցից քեզ. ԱՂԸ Ժգնից, սիրե
ցեալ և անդրաքիկ եղբայր իմ, զի խորհրդոյս այսպիկ
աստիարակութեան ոչ եթէ ամենայն ողւոյ 'ի շահ օր
տի լինիցի, այլ միայն գիտողացն զանձինս. իսկ անդեա
քնն և ակարացեալքն արտաքոյ գրան արժութե արժոյն
գտաւիցեն: Համայ թուեցաւ ինձ, ով սիրելի, կարելի
քեզ զբռնիս հայցուածոց քոց 'ի շահ և յօգուտ ամե
նայն հասակի: Վաճառ տեաի զբորբոքումն ցանկութեմ
քո եթէ աստուածային է տենչումն, և կամիմ տալ քեզ
գրով զընթաց և զձգնութիւն ճանապարհիս այս
միկ' թէ որպէս պարտ է կենցաղավարիլ 'ի սին ընդգէմ
պատերազմաց թշնամոցն, յորում օրէ բուռն հարկա
նեմք զճանապարհէն կենաց մինչև յօրն ընդ որ ոչ ումեք
է հնար անցանել մարմնոյ կենաց:

Ի՞նչ զառաջին օկիզն երանելոյ մարդոց յաշխարհէս յայսմանէ, օրինակէ եւք որդւոցն Իսրայէլի յԱզիպտոսէ : զի որպէս առաքեաց ան զԴովթէս ի Վորեր լեռնէն և ետ նմա գաւազան և իշխանութի իջանել և փրկել զորդիան Իսրայէլի ի ծառայութի եգիպտացւոցն և հանել զնոսա յանապատն, նոյնպէս և հրեշտակ պատրաստական հարկիւ առաքի յաստուծոյ առ հոգի և ինուզնա ահիւ և դադութի, մինչև հանէ զնա յաշխարհիս ծառայութենէ և անէ զնա յանապատ հանդարտութեան, որ է չափ մարմնոյ, մանաւանդ ի միայնատաւ նրս : Իւ պարտ է գիտել եթէ Զան և վաստակ առաքինութե նորա ի օկիզն զալոյ ի հանդարտութի անապատին այս է՝ խոնարհութիւնն : Իսկն հարցէ զափոյ առաջին կարգիս, այսինքն զխոնարհութի, յորմէ ծնանի ունկնդրութի խրատուց, և յայսմանէ տայ զպտուղ հոգեւոր ի ժամու իւրում, որպէս ասէ երանելին Պաւղոս՝ Եթ խրատ առ ժամայն արտմութի է, բայց յետոյ պտուղ խաղաղութե տայ նոցա որ կրթին նոյալ ի յարգարութիւն : Ի՞նչ ի խոնարհութենէն և յունկնդրութենէն ծնանին ամենայն բարութիւնք : զի և տէր մեր խոնարհեցոյ զանձն՝ լեալ հնազանդ մահու չափ և մահու խափ վասն անունկնդրութեանն Իգամայ, որով տիրեաց մեղաց և մահու զօրութի ի վերայ ազգի մարդկան : Ի՞նչ յորժամ զճմարիտ ունկնդրութին ստանայ, պատրաստէ նմա զամենայն հանգիստ և զհոգեւոր քաղցրութիւն : Իւ ոչ է արժան աշակերտին առնել զինչ և կա միցի : այլ պատուիրեմք նոցա թողուլ զամենայն զկամն անձանց և կալ ի սահման հրամանի վարդապետացն իւրեանց, զի այս իսկ է ճմարիտ ունկնդրութիւնն :

Իստեհետև զգոյշ լեր, ով եղբայր, որ վաստակին ի հանդարտութե անապատի և կամիս ժառանգել զերկիրն աւետեաց որ բոխէ զկաթն և զմեղր : Իւ որպէս առ թոր { Ենտ որդի Լուեայ և Վաղեր օրդի } { Երկնեայ զունկնդրութի } Դովթէսի, որք գնացին զհետ պատուիրեանց նորա և մտին յերկիրն պարզեաց, այսպէս և դու առաջեք՝ գնալով զհետ ճմարիտ ունկնդրութեն և մըտանել ի վերին երկիր աւետեայն : Վանգի եթէ դ ոչ պարապեցուցանէ և ազատէ զգոյսարանս իւր յամենայն գանձուց աշխարհիս, եթէ գգալի երանելուն և եթէ

իմանալ, ոչ կարէ մերձենալ առ անձ և օտանալ զհոգի իւր: Եւ քանզի երկու են եւք յաշխարհէս և սկզբնաւորութիւն սուրբ ճանապարհի միայնութեան, մի մարմնաց և միւս մտաց. և ոչ թէ ամենայն ոք որ ելանէ յանապատ՝ ազատի և 'ի վարուց կենցաղոցս պարտիկ. զի բազումք այն են որք ելանեն յաշխարհէ արտաքին ձեռք և այլափոփոխք վարին, յաղաքս այնք երկուս առաջագլխն. քանզի բազումք ելեալք տեսաք յաշխարհէ, իսկ ազատեալք 'ի վարուց սորա մի 'ի հաղարացն:

Եւք որպէս ասացաք զելս որդւոցն Խարայեղի յորդատուն՝ օրինակ մարդոց որ հրաժարէ յաշխարհէ. այնպէս և իմանալք զիւնն զոր կանգնեաց երանելին Սոփիան 'ի մէջ խրայելացւոցն և եգիպտացւոցն, խորայելացւոցն լուսաւորիչ և եգիպտացւոցն խաւարեցուցիչ. ապացոյց հրեշտակին որ պատրաստէ 'ի տեսանէ զոյցն առ տուածային հովանի 'ի վերայ մտաց միայնաւորին և բխաւարն արկանէ 'ի վերայ իշխանութեան չարին և չար խորհրդոցն որ 'ի նմանէն ծնանին. վասն զի որչափ 'ի ձեռն ելանելոյ յաշխարհէս լուսաւորի աչք հոգւոյ, այն չափ խափանի 'ի նմանէ ամենայն խորհուրդք չարք յիմանալի ելն յայնս: Եւ է տեսանել յայնմ հետէ եղբայր զեկեալն յաշխարհէ և զնստեալն 'ի միայնութեան խուզս, յաղօթս և յօրհնութիս և 'ի հնազանդութի հարց: Եւսան է Նեսովայ որդւոյ խաւեայ որ լուս երանելոյն Սոփիան և բարձաւ զգաւազանս որդւոցն իւրայելի և սրբեաց զձեռս իւրեանց 'ի տէր: Եւ յայն և զու, պատուական եղբայր, եթէ ունիցիս ճշմարիտ անկրնդրութի առ հարս քո հոգեորս, լսես զերանելի բնական զոր լուան օրդիքն Խարայելի՝ եթէ այսօր սրբեցեք զձեռս ձեր տեսան. և փառաւորիս երանելի ձոյնիւս պստիկ 'ի սրբել զհոգի քո հոգւոյն արդով: Իսկ որ անուսկնդիրքն են և ոչ բնական խաղաղութեամբ 'ի միայնութե խուցան, այլ չար խորհուրդք ագահութե և հպարտութեանն զօրանայ 'ի նոսա, և ոչ թողուն զկամ իւրեանց վասն նոյն և ունկնդիրք լինին, 'ի նոսա ծնունտ տոեղութի և զօրանայ վատթարութի: Վասնզի 'ի կատարել զկամ իւրեանց պատճառս տան ամենայն վատթարութեց, որպէս ասաց ամեն 'ի սրբոց հարցն՝ եթէ զամենայն ինչ զոր ատէ տէք, բնական յանձնես վատացն և

անխրատիցն . իսկ պսակք ունինդրողացն բազմապատկեք են : Ըրդ տես և զգոյշ լեր , ով ունինդիր եղբայր , զի բազում ոխս պահեն առ քեզ դեքն յանապատին , զի դարձուսցեն զքեզ յԱգիսյոտոս չարութեն , այսինքն 'ի փենցաղս և յաղտեզի գործս իւր :

Երբեք և յայտմանէ զգուշացիր 'ի հանդարտութեան անապատն . զի բազում օձք են խածանողք , այսինքն նախատինք , բախասանք , տրտունջ , զրկանք՝ որ 'ի ստտանայէ և 'ի մարդկանէ : Ըրդ եթէ կամեսցիս փրկիլ 'ի նոցանէ , արասցես որպէս և արարին որդիքն Խաբայէլի , այնորիկ որք լուան երանելոյն Սոփէսի : զի ամենայն որ որ հարկանէր , նայէր յօձն պղնձի զոր բարձրացոյց Սոփէս 'ի գլուխ լերինն , և բժշկէր 'ի Թունից օձիցն : Եւ դու յորժամ վերաւորիս 'ի միոյ յօձիցն զորոց ասացի՝ բարձրացո զտեսութի մոռաց քոց և նայեաց 'ի տէր մեր (Եւ ի՞նչ որ բարձրացաւ 'ի վերայ խաչին վասն փրկութե մերոյ , և յայնժամ բժշկիս 'ի Թունից օձիցն յորոց հարկանենն զքեզ , որպէս ասէ առաքեալն Պաւլոս՝ Թէ նայեցարուք 'ի զօրագլուխն հաւատոց և 'ի կատարինն (Եւ , որ փոխանակ ուրախութեն որ նմա առաջի կայր՝ յանձն առ զխաչն , արհամարհեաց զամբ , նստաւ ընդ աջմէ ամբողջն ան : Իմա , ով սիրելի , Թէ իրպէս նախակարգէ զխաչն և զարշարանն , և ապա յետ այնորիկ յաւելու զմտանեն յստային փառսն : Ըրդ օրինակաւդ իմա զի ամենայն որ որ մեղիի առ չարաբանս անտից կամ պարտի յտնութոյ փառաց և հարկանի յայտելի օձից , ոչ կարէ մտանել յերկիրն աւետեաց աւր հայր զմիածինն իւր փառաւորեաց : Եւ Թէ իրպէս պարտ է նայել 'ի նա , լուր և 'ի միտ առ : (Երբժամ հառանէ քեզ նախատանգը անարգիլ յուսմբէ , նայեաց զի և նա նախատեցաւ վասն քո , և սամարացի և դիւահար կոչեցաւ : Եւ եթէ կատակեն և հարկանեն զքեզ , տես զի և զփրկիլն արարածոց հարին և կատակեցին և կրօնեցին և Թաքնախատանաց յերեսս նորա ձգեցին . քացախ լեզուով դառնութեան ետուն ըմպել նմա , և եղիգամբ զգլուխն սուրբ ծեծէին : Եւ Թէ փառատիրութիւն ընդհարկանէ զքեզ վասն առաւելութե վստատեցն , յիշեա զասացեալն տեառն՝ Թէ յորժամ կատարեցէք զամենայն հրամայեալն , ասաաջիք եթէ ծառայք

անպիտանք եմք, զոր պարտէպէն առնել՝ արարաք։ Իսկ
եթէ եղբայր քո արհամարհ թուեացի յայս քո վառն
տկարութեն իւրոյ, նայեաց ՚ի տէր մեր (Իս-Վ) թէ
մրպէս ՚ի վերայ մաքսաւորաց և մեղաւորաց առաւել
ցուցանէր զհարկաւոր գում իւր։ Եւ թէ չարչարանք
և նեղութիւնք ծանրանան քեզ, նայեաց ՚ի նա՝ որ փոխա-
նակ ուրախութեն որ կայր իւր առաջի՝ վառն բարեբա-
րութեն յանձն առ զիսչն անպարտական։ Օպս յա-
րաժամ գիր ՚ի սրտի քում, և տկարանայ և անհասկ
թոյնք օձիցն ՚ի միտս քո։ քանզի արդարեւ մերձուոր է
առ քեզ խաչիւն (Իս քան օձն պղնձի առ հերբայեցիւն)։
՚ի գաղանիս սրտի քում բնակեալ է և ՚ի ներքին մարդ
քո օթեվանի և ՚ի տեսութէ նորա ծագի առ քեզ լոյս
փառաց։ Երբայ ցուցանես ունինգրութիւն զվաստակոյ
քում զառաւելութիւն, պնչափ ցուցանէ նա զգեղեցկա-
թիւն իւր յագւոջ քում և թագաւորեցուցանէ ՚ի վե-
րայ քո զուրախութիւն։ և որբայ ծալութիւն նաւազն
վաստակք քո, գողացեալ լինի լոյս գիտութե փառաց
նորա ՚ի ծածուկ օթեվանաց սրտի քում, և ոչ քաղցրա-
նայ հօգի քո ՚ի խորհուրդս փառաց նորա։

Եւ քո ընդ խանարհութիւն ունինգրութիւն զոր առաջի,
պարտ է ստանալ կարգի կրօնաւորաց և զառութիւնն և
զպահպանութի լեզուոյ ՚ի դատարկ բանից, յընթաց
հանդարտութիւն, զձուձ զգեստութե, անպաճոյճ յօգ ու
տից։ և բնաւ ոչ այլ ինչ ստանալ, բայց միայն զճաճ կոթոս
բաւական անձինն, որպէս և տէր մեր յայս առնէ ՚ի բա-
նրա պատուիրանի իւրոյ ասելովն՝ մի ստանայք ոսկի և
մի արծաթ և մի պղինձ ՚ի գօտիս ձեր և մի երկուս հառ-
դերձս ունիցիք և մի պարկ ՚ի ճանապարհ և մի հօգա-
թափ յօտս ձեր։ Եւ առաւել քան զամենայն ինչ սեր
սերտ ունիցիք յանձինս ձեր, զի նովաւ կարող լինիջիք
առաւելապէս ստանալ զգրիս ձեր։ զի և գիտէ հօգն
ձեր երկնաւոր զինչ պիտոյ է մինչ չև ձեր իցէ ինչ խնդ-
րեալ։ վասն այսորիկ խնդրեցէք նախ զարքայութիւնն
նոյ և զարքարութիւն նորա, և այդ ամենայն յաւելի ձեզ
՚ի հօգէն ձերմէ որ յերկինսն է։

Ի վերայ պար, ով որդիք իմ անդրանիկք, սպասադ
նեցէք զանձինս ձեր որահօք և ազօթիւք և յարաժամ
ճիշտութիւն և արձալութիւն ընդգէմ հանապտեաց կերպարոյ,

և մի պահանջարկներով զմիտս ձեր 'ի յիշմանն են, ոչ 'ի տուէն և ոչ 'ի գիշերի։ Իսկ եթէ յառնէ 'ի վերայ ձեր պատերազմ չարին արդեալ յերկրէն աւետեաց, ապա ապրիկէ զմիտս ձեր սուրբ հոգւոյն 'Բրիտան և յաղթէ թշնամւոյն պատերազմի, որպէս և 'Դոմէն 'Իմա զեկոյ։ Ի՞նչ որք 'ի տիս երեսասարգութե են, պարտէ նոցա ոչ ընկազմանել 'ի վերայ երկրի 'ի ժամ քնոյն, այլ նստելով ննջեացեն, և կամ 'ի վերայ ոտից իւրեանց 'ի կանն տաքեն սակաւիկ ինչ տեղի քնոյն, ածելով զքն տառ զվարդապետութի սուրբ հորն մեր 'Դակարիտի որ 'ի քառասունից հացով և ջրով և քնով ամենեւին ոչ յազեցաւ, որպէս ինքն իսկ երանելին առէ՝ եթէ ընդ հաց իմ աւտէր կշռով և զճուր իմ բնակի չափով և յորմ ինչ յենլով սակաւիկ ինչ յափշտակէի 'ի քնոյ։ Ի՞նչ զիտեմ և զմի որ այլ 'ի հարցն սրբոց զի զժամանակ քան ամաց ոչ ննջեաց ամենեւին 'ի վերայ միոյ 'ի կողմանց անձինն իւրոյ, քայց թէ 'ի պատահել հիւանդութեանց, և այն զի անգառապարտ մնացէ 'ի կանաչաց սրբոց։ (1) այս և զուր, եղբարք, որք կամիցիք ստանալ զարքութի, պահեցէք զգուշութի և կատարեցիք և մի երկնակոյցէք 'ի սոցանէ։ զի եթէ պահեցիք զտառ յանապատական կեանս, ծագեացէ 'Ինչ զիցա գիտութեն իւրոյ 'ի սիրտս ձեր, և յաջանի առնիցէ ձեզ զիմաստութիւն իւր որպէս երբեմն որդւոցն Իսրայելի։ որք թէ պէտ և մեղանէին յանապատն, սակայն ոչ զրկեր զնոսա ձեռն յողորմութեն իւրմէ և 'ի յարաժամ իտասկցութենէն իւրմէ 'ի ձեռն 'Դոմէնի։ Ի՞նչ պէտ և ամենայն վատասկաւորաց օգնական լիցի ձեռն 'ի յառաջատեղն 'ի մարմնական առաքինութե անտի 'ի հոգեւոյն, և սորմեմբն իւր զչորհ բերկրալից միւրթարութեն իւրոյ երբեմն երբեմն ծագէ առ նոսա։ Ժամանակ մի զիմաստ գիտութե սուրբ գրոց քաղցրացուցանէ նոցին, և այլ երբեմն յաղապանս թողութե մեղաց իւրեանց արախացուցանէ զնոսին։ յայլ ժամաւ պարգևս արտաստաց յորդաստառ տացէ նոցա։ Ի՞նչ ոչ առեմ զարտաստան զոր անտանեցին սուրբ հարցն երկիր աւետեաց, որ 'ի չափ հասարկի հոգեւորութեն պարգևի այնոցիկ որք ժամանակն իւրոյն, այլ զայն զոր սուրբն 'Իմնիտ կարգաց բորբոքումն արարին անթափանս։ Ի՞նչ այնոցիկ որք 'ի մեղ

ձեռքն թմբումէ բուն հարկն զառաքինութի լինի ի գործունէն այսպիսի յառաջատուութի արտասուացել բռնն երբեմն։ Եւ ի գալ այսպիսի արտասուացն՝ երբեմն նեղարտութի ածէ հնազանդեցելոցն շնորհ ի հնազանդութիւնն, այլ ինքնիշխանութի յեւ անձուկ վարս փոխել։ Եւ երբեմն ուրախանայ ի վերայ արտասուացն աւելոյ զոր ոչն ունէր յառաջ, և ծնանի ի միտն փառասիրութի, և ժամանակ մի տրամի արտասուզն ի յիշատակ մեղացն գործեցելոց, և աճէ արտմութիւն յառաջատուութիւն։ Եւ յաղագս այս տարբն ի յնմիտ կորզաց զսա ամբօխումն, քանզի յարախութիւնէն նիւթ զփառասիրութի և ի արտմութիւն զանյուսութիւն։

Իւրդ յայսմ վարի պիտոյ է եղբարցն՝ որք յայս լստ յառաջնն՝ վարդապետ իմաստուն, որ զորտմութի յառաջատուութիւնն ի յոյս հաստատել իրատուն և զուրախութիւն ի տէր գարձուցանել խնարհութի։ Ի՞նչոք է ոչ պատահէ բարի և իմաստուն ուսուցիչ, վերացուցնեն զմիտս նորա դէքն սնափառութիւն և առեալ ածեն յեւ յուսութի արտմութիւն։ Ի՞նչ զուր, իմաստուն եղբարք, որոց յառաջատուութեց արտահանէ փոփոխմունք այս, նրա տարուք առ ոսոս վարդապետաց և նախախնդրեցելոց ի վարս յայս, և լուեալ ի նոցանէ զօգտակար խրատն՝ ի նոյնն դադարեցէք, ոչ յաջ խտորել և ոչ յահեակ։ քանզի պարտ է և վարդապետին իմաստութի իւրում վկայութի ունել։ Եւ զուր, ով վարդապետք, ի գալստ աճել ումեք յեղբարց նեղեալ յայսպիսի աղէկածութեց՝ զքոյշ լինիջիք ի խրատելն զնոսա։ Եթէ բարբառեալ է արտիւ և ուրախ է միտք, կափեալ միտ և յաւել զմարմնական առաքինութեցն աշխատանս՝ զպահս և զնքնութիւն և զգիշերային տքնութի և զերկրպագութի հանդերձ խնարհութի առաջի ամենայն ումեք։ Եւ զքոյշ լերուք ոչ իւրիք հեղգանալ յուսուցանելոց զճշմարտեան, և գառապարտիցիք վասն հոգւոց աշակերտացն ձերոց։ Ի՞նչ սեմ դարձեալ և զյառաջատուութի արտմութիւն և զուր կարութի յառաջատուութիւն, որ առաւելութիւն իւրում առնէ զհոգին անպտուղ իրրե զվէմ։ որ առաւելութի ոչ կարճէր տէր, ոչ ապրէր ամենայն մարմին։ Ի՞նչ որ որ յայսմ վարակեալ գայցէ առ ձեզ, տեաէք և զքոյշ լերուք թէ արդէս պարտիք խրատել վնա, այսպիսեցն տէր։

մանել 'ի սիրտ եղբորն զյոյս ապաշխարութե և զհոս-
տումն տեսնն զոր ուխտեաց դաշամբք 'ի ձեռն լազե-
կիէլի' ոչ կամիմ, ասելով, զմահ մեղաւորին, այլ զգարձ
նորա 'ի չար ճանապարհէն և զկեան : Եւ յետ այսպի-
սի փոփոխմանցս և այլ և այլ ծփմանցս շնորհ օգնութե 'ի
վերտատ եկեցեղ ատ հոգի հախերողին, և սկսանի յա-
ռաջանալով աւուրց հուր սիրոյն նոյ բորբոքել ատ մարդն՝
որ և զտիւ և զցիշեր խաչէ զհոգին յաշխատութե կիրս
'ի վեր քան զքնութի մարմնոյն կամեցեալ լինել : Եւ որ
զգոյշ լերուք, եղբարք, ոչ անձամբ անձին ընծանալ, այլ
ուսուցին ձերոյ հաւատալ զանձինս և այնպէս կատա-
րել զասացեալսն որպէս թէ 'ի բերանոյն նոյ լսեցէք զայն-
և օգտեալ ձեր 'ի շնորհացն նոյ հասանէք 'ի նաւահան-
գիստն խաղաղութե : Եւս թէ յերկարի առ որ յեղ-
բարց այսպիսի այլայլմունքս և ընդունի յինքն զփառա-
սիրութի, խաւարի ընտրողութի մտաց նորին և փոփո-
խի առաւելութի սիրոյն 'ի բորբոքումն պոռնկութեան
անօտր և նուրբ մոլորմամբ, և ոչ տեսանէ զախան ինքն
յոյժանապէս և ոչ կարէ հաւանել ասողաց, և մասնի այ-
նաւհետե 'ի խռովեալ ախի ծովու . և յաղաքս այսր կո-
չեցաւ բորբոքումնս այս ամբոխումն : Եւ որպիսի դժուա-
րին է ճանապարհս այս այնոցիկ որք ոչ են կարող ընտ-
րել : Եւստանօր պիտոյ է ամենեւին վարդապետ իմաս-
տան, զի 'ի ձեռն նոցա դադարեցուցանող քաջաւերու-
թեանն՝ այսու ջերմութի բորբոքեալքն և արտասուաց
առաւտութի դիւրաւ կարեն հասանել վաստակաւորքն
'ի արքութիս՝ որ է կատարումն մարմնական վարուց, և
աջնաւհետե առնու սկիզբն հոգեարական տեսութեց, որ
պէս և ասէ դարձեալ սուրբն 'մնիոս՝ եթէ բորբոքումն
այս է զուռն ընդ որ մտանեն ամենայն վաստակաւորք 'ի
արքութիւն : Եւս գիտացե թէ ոչ ամենայն մարդոյ է
ընտրել և որոշել ընդ սէրն բնական և ընդ չարչարանս
աղտանկութե, բայց թէ միայն այնոցիկ որք զփորձն ա-
ւին անձամբք : Եւսնպի որպէս և ասացաք՝ հեղեղք և
յաբուցանմբ բորբոքմանս այսորիկ 'ի վեր քան զքնու-
թիւն նեղեն զնա նկրտել . ըստ որում և գրեալ է վասն
եղբանեալ հօրն մերոյ {Եհաննու՝ եթէ յորժամ եհաս
'ի բորբոքումնս յայս, ասաց ցեղբայրն իւր . կամիմ յան-
հօգս մնալ և լինել իբրեւ զհրեշտակ նոյ որք ոչ ունին

զհոգս երկրաւոր իրաց. և այսու բարբոքմամբ ընկեաց
յանձնէ զՀանդերձս իւր և ել՝ յանապատ, և ոչ կարու
ցեալ ժուժել անվայելուչ կրիցն՝ դարձաւ անդրէն: Եւ
այսպէս զբազում մոլորեցուցանէ աստանայ բարբոքմամբ
բլա այսուիկ և հանէ՝ ի միայնուէ կեանս մինչդեռ ոչ իցեն
հեռացեալք ի կանց իւրեանց և ոչ ունայնացեալք ի
խորհրդոց մարմնոց. և յոչ կատարել զպատուիրանս հնաւ
զանդուութն առ վարդապետսն և ուսուցիչն իւրեանց՝
վաղվազակի շիջանի բարբոքումն բարի սերմանն բնակաւ
նի և զօրանայ ի նստա բարբոքումն չար և պէտքէս ցան
կութեց. վասն այսորիկ պարտ է աշակերտացն ունկնդիր
լինել վարդապետացն՝ որք իմաստունք լինին գիտութիւն,
կարող լինիցին ընտրել զերկուս ճանապարհս զոչսորիկ:
Իայց վայ իցէ վարդապետաց, որք ոչ լիցին ազատեալք
ի չարչարանաց կրից և վնիցին ուսուցիչք պղտ. քանզի
արդարեւ պարտականք մեան հոգւոց աշակերտացն իւ
րեանց, որպէս և աշակերտքն մեան պարտական տեսնի
անուկնդրութիւն և հեղգութեամբն առ խրատս նոցին:
Իարձեալ երանի իցէ վարդապետաց իմաստնոց, որք ա
զատեալք իցեն ի կրից չարչարանաց և պահեցին զհարգ
որութե, մինչև ի հոգւոյն որբոց տուաւ ուսուցանելն
նոցա: Երանի իցէ և ունկնդիր աշակերտացն, զի ըն
կալին ի տեսանէ զվարձս հնազանդութեն, այսինքն
զի ի տառապէն յանապատս հանգարտութիւն մեծանի
ի նոցանէ ամենայն չարչարանք մեղաց, և ծնանի փա
խանակ նոցին խորհուրդք գիւրիմք ի բնաւորական բա
րոյից ուղղութեց, և այնուհետեւ սկսանիցի ունել զմիտս
Սովետի առ տեր՝ յստակ մեղք պարապեալ յոչ խա
տակցութեն, և կատարեալ զկարգ հնազանդութեն առ
հոգեւոր հայրն՝ ելանէ նստի առանձինն ի խաղ հան
դարտութե յապացոյց օրինակի երկրին աւետեանց, և
սկսանի մարտնչել ընդ օտար ազգս հեթանոսաց որք
բնակեալք են ի նմա, այսինքն ընդ պոսոնքն պրճոց, և
հատանէ ի չափ հասակի հոգեւորութեան որ ի նմանէ
պարզեի՝ զպայութի միտաց և ուսումն ծածուկ խորհրդոց
և գիտութիւն ամենայնի. ի վիճէ եղելոց տնօրէնութեց
և ապագայիցն:

Պարտ է ինձ այժմ ասել և զանցանելն ընդ չար
դանան. քանզի տեսի զհոգի քո քի ընկանայ զհետ փ.

քոյն Վիտի, և վասն այսորիկ յառաջ առի կատարել ըս-
խնորհածս քօ, ուլ տիրելի եղբայր: Եւ քանզի խնոր-
հեցեր 'ի մէջ թէ որ Զանեա պարտին աշխատել որք նոյն
ամն 'ի խաղա Տանդարտութիւն, և թէ որ օգնութիւն 'ի
ճարհացնայ արտօնի նոցա, և թէ որ են չարչարանք
որք պատերազմին և նեղեն զնոս 'ի համբերութին որ
յարգելական խղին, և թէ որ են դժուարինք 'ի պատե-
րաբանցն դեպիանաց որ գայ 'ի վերայ նոցա, և թէ զինի
յաղթութեան այսր ամենայնի յոր չարիս հասանեն:
Եւ որ քանզի այսքան դժուարութեւն ունիւր ինքորուածք
քօ, և չար 'ի չարից աստիճանութիւնք այսորիկ ունին
ընդարձակ հեռաւորութիւն 'ի միմեանց, վասն այսորիկ
եզի նշանակս օրինակաց 'ի սուրբ գրոց 'ի մէջ նոցա, և
հասեալ մինչև ցարս վայր յառաջեմը կատարել զգնեգ-
րածս քօ զօրութիւն և օգնականութիւն սրբոց երրորդա-
մեանն, ուլ տիրելի եղբայր: Եւ արդ ահա հասեալ է
ժամանակ զի անցանիցէ ժողովուրդ անառն զերկրորդ
անցն ընդ Հորդանան և մտցէ յերկիր անտեանց և ար-
տերազմեացի ընդ եօթն ազգս որ 'ի նմա և յաղթեալ
ժառանգեացի զքաղաքս նոցին և կերակրեացի 'ի քա-
րութեանց երկրին այսորիկ կաթամբ և մեղր: Եւ որ ար-
աւըն անցն որ յԵգիպտոսէ ընդ ծովն կարմիր՝ օրինա-
կեաց զերն յաջեարհական ժամեանց և զայ յանապատն
'ի հրադանութիւն հօգեոր հօր և 'ի մարմնական առա-
քինութե չար որպէս և ասացաք, յորում զանանց ընա-
րութե վարդ եկաց և զամբօխանման կրեաց: Եւ երկ-
րորդ անցն ընդ Հորդանան և մտաք յերկիրն պար-
գեանց՝ ապացոյց յետ առաջին կարգին ժամանակոյ 'ի չարի
հօգեորութե և նստելոյ իւր առանձինն 'ի խաղաղական
խնդ: որ կատարեաց ար եղբարս և առ վարդապետս
քանկնորութին: Եւ այսորիկ դատարեանայ յամենայն
հօրոց և 'ի զաւգմանց և մեկն 'ի հօրցն իւրոց հօգեա-
րոց: Եւ մինչդեռ զգեցեալ զինի զսպասագնութիւն
հօգեոյն արդոյ, երանէ պատերազմել ընդ զայսն չարաց,
օրպէս և Հետո՛ օրպէ՛ ի յաւեալ ընդ ուրցս քանկնայնոց
յամբանին ընդ Հորդանան, որում և ասացաւ՝ նստեալ
մէջիս անեցիկս զորքինդ իւրայնի կրկնակի: որպէս զի 'ի
մերմա այդր Եգիպտոսութե թշուառեացի 'ի պախի մերոց
ամենայն չար ոգմանք՝ եգիպտացոյն: և զեկոյ նոցա

զնծային զօրութիւն, որպէս զի պատերազմեացին ընդ
օտար ազգս և ընդ թագաւորս որ յերկրին աւետեաց
բնակեալ են : Այսպէս և նա որ մեկնի՝ ի հոգեւոր հօ-
րէն որպէս և {Եսա. 'ի }՝ ուխտէ, և անցանէ ընդ {Եր-
զանան մարմնաւոր խորհրդոցն, Թրիստէ յազույ իւրմէ
զմարմնական մտածմանս, որպէս և յառաջ քան զայս
'ի սկիզբն առաքինութեն զմարմնական գործն, և նըս-
տեալ լուծի՝ ի միայնութեն խուցն որպէս յերկիր ա-
ւետեաց յոր եմուտ հոգեւոր՝ զգնեալ զնծային սուրբ
զօրութիւն և պատերազմի ընդ եօթն խորհրդոցն որոշ-
մանս՝ որք 'ի միմեանց փոփոխանիք միցին ընդ նմա
յանդգնութեամբ :

Այդ այսմ միայնացելոցս պարտ է որհնել զլուծին
իւր ըստ այսմ օրինակի . նախ և առաջին հեռանալ յազ-
գափանաց և 'ի մերձաւոր ծանօթից, և ոչ տալ ումեք
համարձակութի ընտանութե առ ինքն : Ի վերայ այսոր
զտիւն ողջոյն արտաքոյ խղին ոչ ելանել, բայց թէ կա-
րէ որ պատճառանօք, մանաւանդ յառաջին ամին, եթէ
փախադէ ճաշակել զքաղաք պտուղ հանդարտութեն, և
ոչ արտաքոյ յարկին օթագանել : Այս յայտ առաջին ամն
զպահս 'ի կերակրոց և զաքնութիւն չափով պարտցէ, այս
ինքն զտիւն ողջոյն պահել և յերեկոյն ճաշակել, և բզ-
կէս գիշերոյն աղօթել և զկէսն հանդարտութիւն տալ
մարմնոյն, որպէս և սուրբ հայրն մեր Աղլոս ասէ՝ ի բանս
իւր . ով եղբայր, յառաջին ամն յորժամ նախա յա-
ռանձնակի խղի, ոչ է պարտ քեզ յառաւել ձգնութիւն
ապահել և աշխատ առնել զմարմնիդ, զի մի ծաղբ լի-
ցիս 'ի սատանայէ, զտան զի նորա բորբոքն զմիտնա-
ւորն առաւել քան զչափն նկրտել, որպէս զի յոչ հան-
դարտելն արտաքս ձգեացեն զնա յարգելահան խղէն :
Այս քանզի հմուտ են չար դէքն եթէ յառաջին ամն
դիւրալուրք են անձինք միայնացելոցն, զտան այսորիկ 'ի
բազում աշխատութիւն զրդեն առ 'ի կարճմտեցուցանել
զնա . զտան զի ընդ աշխատութիւն նիւթեն զնախառու-
թիւն, և նա է դեռ ևս որպէս գիտեցդէն անօթ որ մինչ
դեռ ոչ է հրով թրծեալ՝ յարկանելն 'ի նա ձեթ կամ
ջուր կամ գինի կամ այլ զինչ և խցէ 'ի նիւթոց՝ փչի
և հեղու արտաքս զամբարեան : Այսպէս իմա և զմար-
մնիդ . զի առաւելեալ 'ի վերայ նորա զաշխատութիւն ա-

ապրինու.թեանն յառաջին ամին մինչդեռ ոչ է թրծեալ անխառով սիրովն և գիտութեն՝ փշթի կարճամտութեն և ոչ ժառանգէ . խակ յորժամ կրթի միայնութեն , և առաւելուս՝ ի վերայ նորա զոր ինչ կամեացիս՝ տանի . քան զի օւղղէ զմտացն հայեցողութիւնն , այլ և զմարմնացն պարկեշտութիւնն . Վնայի օր ըստ օրէ ամերօրի ընդունող կերակրոց որովայնն և որբի ըղեղ զվնոյն յաղտեցի զպղծեացն և պայծառանայ տեսութիւնացն , ցաւմաքի չորս հիւթոցն յաւելուածքն՝ ի պարկեշտութենէ , և վնան թեթեւութե մարմնոյն ոչ վատաակի՝ ի ժառկարութին և ոչ հիւանդանայ : Երանի այնոցիկ որք զառաջին ամն գիտութե և զգոնութե վատաակին . զի որչափ առաւելուն՝ ի վատաակն , ոչ յագի անձն նոցա , և որչափ յամեն յաջիատութիւնն՝ պայծառանայ միտքն . ցաւ և լուսաորի և ընդարձակի ճառագայթիւք գիտութեանն . վնան զի ամենայն պատուիրանք տեսան լոյսեն , և անգիտութիւն նոցին խաւար : Եւ յազազս որոյ թէ որ ըմբանեալ է յանգիտութե և մարմին նորա կրէ՝ ի միայնութեն զաշխատութին , խաւարաւ խաւարեալ է այնպիսին և կուրացեալ ընտրութիւն հոգւոյ նորա անտառութեն չար խորհրդով որ ամբարեալն է ի նմա : Եւ ան այս որք կամեցին ի ճանտարարս միայնակեցութեան ընթանալ , եթէ ոչ կրթեն զանձինս և զմիտախրեանց լուսով գիտութեն , անկարգ է ընթացք նոցին : Եւ թէ թեթեւաբեռն ճանտարարս արքայութեն երկնից յառաջին ամն այս է որպէս և ասացաք , որչա անձին՝ ի կերակրոց մինչե ցերեկոյն , և ի ճաշակելն ոչ ընտլ զորովայնն որկրամոլութե ակտիւ , զի զհետ երթայ առաւել յագեցնանն ծանրութե քնոյ և տեսութե երազոց փնտաւորաց : Եւ յետ առաջին ամին այսպէս կրթեց ի սովորութե պահոցն , արժան է զերկուս աւուրս պահել . և ևս յառաջացեալ՝ զերկուս աւուրս անսուսաղ անցուցանել , այլ և զշարժութե ողջոյն . նա և օրինադրի ոչ կարօտի , այլ որպէս կամի կենցաղաւարի և որպէս ասցէ նմա ան զորութե և օգնականութե . Եւ այս թէ գիտութե և խրատութե գիտականի ոչ վատաակի , ի բեկեալ անօթ նմանէ , յորում զոր ինչ արկանեն՝ հեղու ի կուրտա : Երանի այնոցիկ որք առնեն և ուսուցանեն , վն զի քաղցրանայ հոգի նոցին ի պողոյ գիտութե խրեանց

Իսկ օաճման աղօթիցն յառաջին ամիսին Ի մի այնու թի՛ այս լիցի։ Ի՞նչ տիւն և ընդ գիշերն կատարել զսովանդակ երգս սաղմոսայն Վառ թի, և յետ այսոր որ չարի և կամի առաւելաւ յաղթան և ըստ այսմ բերել զմանաւ թի հրեշտակաց միայնակեցին ոչ զանգագիմ առեւ՝ որք անգագարք են ի փառաբանաւ թի տեառն։ զի և նոցա վայել է զօրութիւն հոգւոյն արդոյ սպասաւորել անգագար փառաւորութիւն տեառն։ Եւ յետ գիշերային աղօթիցն յորժամ ծագէ առաւօտն, լուսնայ պարտի զձեռս իւր և ծռնր կրկնել առաջի կենսակիր խաչին Վիշի. և յաւելու ի ծնրադրութիւն քառասուն անգամ, որպէս զի ամփոփեացի միտքն և բողբոջեացի հրաւ սկսոց տեառն մերոյ Վիշի Վիշի, զոր և աղաչեացի քաղցր արտասուք և ասացի։ Իստուած իմ, արժանաւորեա զիս զի քաղցրացի ի յոգւոյ իմում անօրէնութիւն որդւոց քո սիրելոյ։ Իստուած իմ, մերկացո յոգւոյ իմմէ ըզպատրուակ ախարց չարարանաց որ անջրպետէ զտեսութիւն մտացս ի բէն, և պայծառացս զլիս փառաց երեսաց քոց ի սրտի իմում, զի տեսից աչք որւոյ իմոց զժամուկ խորհուրդս զազոտի պատուիրանաց քոց։ Իստուած իմ, յոգնել ինձ նայեաց, և տէր, յընկերել ինձ փութաւ. ամաչեցնեն և յակնթ լիցին ամենեցեան որք խնդրեն զանձն իմ. և տուր ինձ զշնորհս քո և արժանաւորեա զիս ողորմութե քո, զի անձնդ հաս եղիցի յիշատակ սիրոյ քո ի մտաց իմոց ի տուէ և ի գիշերի, որպէս զի երգեցից զփառաբանութիւն քեզ, տէր հայր, և միտքն որդւոյ քում և ամենասուրբ հոգւոյդ յաւիտեանս յաւիտենից։

Եւ յորժամ ամփոփես զխորհուրդս քո, ոչ եղալոր պիտի, այսպիսի աղաչանք և համբարեա զկենսաւորել խաչն, պաշտ. ի վեռս զաւետարանն սուրբ և զիցես զնա ի վերայ աչաց քոց և տալէս զօհութիւն ամիմ որ արժանաւորեաց զքեզ քաղցրանալ ի խորհուրդն որ ծածկեալ էր ի յաւիտեանցն և յաղապ։ Եւ յորժամ զայս պիտի երկրորդութիւն մատուցանես, ծնանի ի քեզ ի մեծադի երկրպագութիւն և շնորհակալութիւն զօհութիւն զոր ոչ բաւէ լիզու առել ըստ որում է։ Իբարեւ երանի այնոցիկ որք արժանաւորին խորհուրդն որ յայտնէ մտացն ի ժամ աղօթիցն, վասն զի առհասարակեաց

է նա երամուծեն այնմիկ զոր տալոցն է Վճ զինի յա-
րուծեն սիրողաց իւրաց։ Շնորհաբուծք հաստատ, ով
սիրելի ողւոյ ինց, զի գիտեմ զոնն 'ի միայնակեցաց որ
յաւուր միում մինչեւ տարածեալ էր զձեռս իւր խա-
ղածման յաղօթս և ամբարձեալ յերկինս, յանկարծա-
կի բացաւ սիրտնորս և լցաւ անձային լուսովն զոր ոչ բա-
ւէ լեզու արտասել։ Վրդ յորժամ առնաւ 'ի ձեռս զա-
ւետաբանն սուրբ՝ ընթերցցիս մինչև յերկիս ժամ ա-
ւառն, և ապա յարուցեալ տարածեացես զձեռս քո ա-
ռաջի կենդանութեան խաչին և ամբարձցես զայս 'ի յերկին-
սին՝ ամբողջեալ զխորհուրդս առ անձ։ զիցես ծուռի և
աղաչեացես զնա անբարեպետ, զի տացէ քեզ իմաստու-
թիւն իմանալ և 'ի միտ առնալ զերգս որդւոյն (}ես-
սեայ. և 'ի սկսանելն քո սաղմոսել, մի փութացիս զբա-
ղումն երգել 'ի նմանէ, այլ միայն ուշ եղեալ քննե-
ցես զիմաստն որ ծածկեալն է 'ի նմա։ Վ) ան զի այս-
պէս տալոցն հարցն սուրբ՝ եթէ բարեպետ է և օգտա-
կար մի տուն հանդերձ մտաւոր փառապրութիւն քան զբա-
ղումն մտաց մարդութիւն։ Վրդ անս և զգոյշ լեր յերգելն
զի խնացի միտք քո զիմաստս երգոցն զոր փառաբանես
ընդունաւ. ապա եթէ ոչ ունայն է երգ լեզուոյ առանց ի-
մաստեց մտաց։

Իսկ յորժամ կատարեցես զաղօթս երրորդ ժաման,
որպէս և օրինադրեցին սուրբ հարցն, առցես 'ի ձեռս
զխորատ հարց և զվարս և ընթերցցիս մինչև 'ի միջօրեայ
ժամն, որպէս զի մի դադարեացին միտք քո 'ի քննութիւն
իմաստեց, և մի թոյլ արացես զգալի լեզուոյդ յառաջ ըն-
թեանալ յընթերցումն քան զիմաստ մտացդ, այլ հա-
ւատարեալ զնոսա միմեանց ընթացակիցս լինել։ Եւ յայլ
կարգ աղօթից 'ի ժամն 'ի ժամ զառաջինն պահեսցես
առահման ծնորդորութեւն, և զկեանս առաջի սրբոյ խաչին
և նայել 'ի տեղ մեր։ Եւ Վճ որ խաչեցան վասն փրկ-
կութեւն մերոյ, համբուրելով քո զսուրբ ոստ նորա 'ի խա-
չին։ Իսկ 'ի հասարակօրեայ աղօթից մինչև ցինն ժամն
եթէ ունիցիս ինչ ձեռագործ՝ արասցես, և 'ի նոյնն յի-
շատաւնն նոյն անպակաս եղիցի 'ի մտաց քո։ Իսկ յինն
ժամն աղօթիցն պարտաւանդես կերակուր քեզ՝ յա-
րաւժամ փառապրելով 'ի դործարանի քո զտէր և 'ի հո-
գեակոր միտս քո։

Եւ իբրեւ զայ հասանէ ժամ երեկոյն, կանգնեա ա-
րիացեալ զուարթ հոգւով և բարի խորհրդով, և մնառ
գոհութիւնն որ այց արարեալ պահեաց զքեզ 'ի խաղա-
ղութն զօրն ողջն: Եւ առաւել քան յամենայն ժա-
մանակս յերեկոյն եղիցի զգուշութիւն քեզ 'ի վերայ
խորհրդոց քոց, որպէս և երանելին՝ յաւիթ առե. հաւ
բարձուքն ձեռաց խնոց որպէս պատարագ երեկորի: Եւ
զու եղբայր, արբութիւն մնառուցես զպատարագ աղօթից
քոց առաջիւնն, զի 'ի նմանէ զգեցցիս սպասադինութի
ննդգէմ գիշերային թշնամեացն: Եւ յորժամ կատա-
րես զերեկոյն աղօթս սովորականս, գիր զսեղանն ա-
ռաջի խաչին և ասա զաղմոս զայս. «Եր հաւանցէ զիս
և ինձ ինչ ոչ պակասեցի»: Եւ կատարեալ զաղմոսն
սուր գոհութիւնն, որպէս զի մարմին քո առցէ զկերա-
կուրս զգալի և հոգի քո կերակրեացի հոգեւոր կերակրեալն:

Տես, ով եղբայր, գուցէ պատճառանք զգալի կերակ-
րոյդ զրկի ոգի քո յիմանալի կերակրոցն, և ընկի սե-
ղան քո որպէս զգաղմոսաց. և եղիցի ոչ 'ի զանազան հա-
մադամաց պատրաստութիւն, այլ յարդարեացի սեղան
քո ցամաքային իրօք: Եւ 'ի նստելն յուտել յիշեա զգի-
շերային պատերազմունք չարին, և արգել զմտածութի
առաւել ուտելոյն: Օ ի յորժամ սկսանիցին բաբելա-
ցիքն բորբոքել զհօւր հնոցի մարմնոյդ խորհրդով ախտոյն
չարչարանաց, յարիցեն զօրութիւն զառախարակեալքն պա-
հօք լ' նանիա, լ' զարիա և լ' իսայել 'ի խոստովանութի և
'ի փառաւորութիւնն, այսինքն մեռք խորհուրդք և զգոյ-
սութիւնք, որք արկեալ կան 'ի մէջ հնոցի մարմնոյն և մեռ-
թեննն, որպէս զի ցողէ զբաղդութի իւր և շիջուցէ ըզ-
տոյնորումն հրոյ ախտից չարչարանաց. բաբելացիքն դարձ-
ցին ամօթով և սոքա պայծառացեալք անային լուսոյն
լոյցին ուրախութիւն 'ի վերայ յաղթութենն որք ոչ թաքն
զերկրպագութիւն հարցն իւրեանց և ետուն պատկերին
զոր կանգնեաց յարբագործնաւոր իշխանն գիւաց:

Եւ զձաշակեալ զկերակուրն՝ տացես գոհութիւնն նոյն
տեսութիւնն ամենապարգեւ շնորհացն նորա. յետ այնք ըզ-
գիշերն զուարթութիւն հանցես 'ի գլուխ բաժանեալ զնա
յերիս մասունս, զմինն 'ի սաղմաներգութիւն ծննդաբա-
թեամբ և զմիւսն յընթերցումն գրոց և զերբորդն եր-
գովք, որք 'ի հոգւոյն նոյն տուեալք են և գրեալք: Ս

զի միայնաւորն այն որ տքնի յերեկոյնն մինչև ցաւաւ-
ւօտն զուարթ մտօք, բերէ զմանաւթն լուսաւոր հրեշ-
տապացի այնոցիկ որք զխորհրդական երեսարանութիւն
'ի վերին աշխարհն սրբաձայնեն: Երանի իցէ միայնա-
ւորն այնմ, որ արժանաւորի խնդութեան այնոցիկ զոր
տքնութիւն գիշերային տայ նոցա որք յայտարար վաճա-
ռաշահութիւնս հրաւիրեցին զանձինս իւրեանց. յայն
ձկտեալ յոր երանելին Արարչոս հիւսցնաւ նայեցեալ
ասէր. զոր ամբ ոչ ետես և ունին ոչ լուսաւ և 'ի սիրտ
մարդոց ոչ անկառ պատրաստեաց ան սիրելեաց իւրոց:

Եւ որ միայնաւոր որ վաստակի զամենայն գիշերն տքը-
նութիւն, խորհարդ մնածութեց նորա 'ի բարութիւն որ
յաշխարհն վերին է' ոչ վերայ: Վասնզի տքնութիւնն
զգորութիւն մարմնոցն տկարացուցեալ և զմտածութիւն
խորհրդոցն նրբեալ և պայծառացուցեալ՝ տեսող առնէ
երկնաւորացն անձառ բարեաց. այլ և 'ի տքնութե' գի-
շերոյն պատերազմուի՝ զօրն աղջին թեթեանայ 'ի նմա
նէ. զի զուարթութի գիշերոցն հալածէ զմտաւ, որում
և տէր մեր է՝ Եւ Վասնզի ետ զանձն՝ հանեալ 'ի գը-
լուի զգիշերն յաղօթան ան որ վասն մարդկան փրկու-
թեան: Վրեալ է և յաղագս հօրն մերոյ՝ Երանելոսի,
եթէ 'ի կան յաղօթութեղոր զարեգակն յետաւս կա-
սէ անձինն, և տարածմամբ ձեռաց աղօթիք մինչև 'ի
Ժաղել ճառադայթիցն 'ի դէմն երեսացն իւրոց. նոյն
պէս և այլ հարցն մեր սուրբք ամենեքեան տքնութիւն և
աշխատութիւն մերկացան յանձանց իւրեանց զհին մար-
դն, և զգեցան տեսութի որ է ամենեկն լոյս, այսինքն
զհայեցողութի փրկչին, լոյս որում և Վասնզի վա-
ստակէր հեծութի յամենայն գիշերս, լուսնայր զմահիւն
արտաստօք և զանկողինսն թանայր:

Տեպէք և զգոյշ լիւրօք, ով եղաւորք, ոչ խափանել
յեզեալ կարգաց սուրբ հարցն զոր կանոնեցին 'ի պահ-
պանութիւն փրկութե մերոյ. զի մի մասնիցիք 'ի ձեռս
սատանայի որ է թշնամի կենաց մեր և փրկութե, բոլոր
թէ կարեւոր պատճառաւ իմիք: Եւս եթէ որ պակա-
ւեցուցանէ վարդապար 'ի կարգէ աղօթիցն զոր սահմա-
նեցին սուրբ հարցն եօթն անգամ յաւուրն զանձն օրհ-
նել, ունայն է նմա մեալ 'ի խաղ խաղաղակիւն և չար-
չարել 'ի վաստակս իւր: Իսկ որ Զանայ և աշխատի, զոր-

ծափէջ լինի մին անձ և զօրացուցանէ զնա 'ի կարգ իւր պահպանեալ 'ի պիւսական փորձութիցն, և տալի նաւ զկարգալուծիւն քաղցրութիւն և հանգստեամբ 'ի խաղ իւր: Ի վախճան տես, ով եղբայր, և մի վրան զի բաշխեցաք 'ի վերայ քո զաղմեսերդութիւն, հեղգանաս առ կարգաւորութիւն ժամուց ազօրիցն. զի այս ոչ է դարձ ինկանաց զառաւել տաղմոտորդութիւն պատմաբանութեան ստանալ, այլ յայտարարութիւն ժամանակ միով գործայիլ թաւականացեալ մի անցուցաներ զահման աղօթիցն: Իսկ թէ և ա ջանայ զօրանալ 'ի վերայ քո երկրայեցեացանալ որևէ յերկար ցուցանելով զաղօթման, զօրացո զանձն քո յիշմանն այ. և յարաջեալ 'ի սահմանեալ ժամն կայցիս յաղօթս առաջի պատուական խաղին, և անառնագրեալ զերես քո երդեացես միայն ըզփոխ աղքատիս այսորիկ. օրհնեցէք քուեր ամենայն ազնիւք, դոկեցէք զնա ամենայն ժողովուրդք. զօրացի ո զօրմութիւնսրա 'ի վերայ մեր. չժմարութիւն տեսան մնացէ յաւիտեանս: Իսկ այսր ասացես և զերեքորբերան երդն 'ի զեւնս արգւոյ որ խաւեցան վասն մեր՝ ծըն քաղցրութեամբ խաղին, և ընդունելի լիցի պատարագն քո առաջի մի: Ի վանդի զեղեալ հարկս օրինացն եթէ հափուացես որք իսկ զդահեկանն, ընդունելի է. և թէ պացես նաքարակիտ մի, և զայն ընդունին զուարթութեամբ. միայն հատուցման տացես զարարման 'ի ժաման, և ոչ կշտամբիս 'ի սակաւն և 'ի նուազն. զի գորով 'ի միջումն պատերազմացն միով օրինակաւ տացես ըզփորձս հատուցանան:

Այսովեաց ինձ ոմն 'ի հարցն և արաց՝ թէ մինչդեռ նստէի 'ի սենեակն իմ, եկն եհաս 'ի վերայ իմ պատերազմ ծուլութեան, և ոչ տայր թող յառնել ինձ յաղօթս, և ոչ կարէի ածել զյիշումն աղօթիցն 'ի սրտի իմում: 'ի մեծադոյն ծանրութենէն. և հատուցի զյոյս կենաց իմնց անկեալ կայով 'ի վերայ երկրի, մինչ զի առեւ ցանձն իմ թէ գնալն ինձ յաշխարհ բարեւք և օրտախար է քան մնալ 'ի խաղաղական կեանս յայս և ոչ ինչ վաստակել: Իսկ իբրեւ յարեայ և ժողովի զարդիւնս խցին առ 'ի յերթալ, յանկարծակի լուայ բարբառ օր խօսէր ընդ իս քաղցրութիւն և արեւր. մի երթիցես յաշխարհ մի, այլ թաքտեցեաց և պինդ կաց յարդեանայ

խորհրդ, և երգեցես յազգմա քո մի զազմաս զայս, որհնեցէք զսիր ամ ազնիք և գովեցիք զիս ամ ժողովորդք: Եւ իբրեւ լուս, զմայնս զայս, քաջալերեցայ և փանդեցայ ՚ի վերայ գտից խնց և ազգութեցիլստ զովորութենս զոր սենեի. և այնու հետեւ ոչ յազգեր ամենեւին բեւրան իմ յազելոյ դարդմաս զայս, ոչ զսիր և ոչ զգիշերս, Եւ յաւել արեւ զիս ծերս այս՝ Թէ պատիւի պատերազմանալ ՚ի թող տալոյ փամայն մի գան, որպէս զի փոր ձեռնէ միայնաւորն զլաւ իւրոյ զօրութենս առ պատերազմս գիւտն: Եւ և տալոյ գործեալ թէ յորում հաստեղեկն պատիւի պատերազմանալ ՚ի վերայ քո, ոչ պարտիւ թողուլ զսենեակ քո, այլ զօրացուցանել և սնդել զանձն յաւալն մի, և ամ ողջութեն իւրով բանայ քեզ զառն զանձուց իւրոյ՝ որոյ անթիւ և անլաւ ին պարգէն, և զմորհ միթիւարութեան հետեւ ՚ի վերայ քո: Եւ այսպիսի պատերազմս որ հառանն ՚ի վերայ եղբարոյ ՚ի միայնութե խաղա ՚ի ծուրացուցանող և յերկբայեցուցանող դիւտն, ՚ի սնդելն նոցա զանձնա իւրեանց՝ անցանն փոյթ ընդ փոյթ զօրութեամբ և օգնութեամբն աստուծոյ:

Եւ յայն և ՚ի վերայ իմ եհաս, եղբայր, պատերազմ յերկայեցուցանող դիւտն յայտանն, և ոչ թող տալ ինձ ազգել ՚ի բազում ծանրութեն զոր արեւ ՚ի վերայ իմ: Եւ յայտալի զանաւթնս կործանմանէ զմեռեալ անձն իմ փանդեցի, և կացեալ առաջի՝ որոյ խալին երկրպագի ի և տեսանադրիէ քեզան տեսն ՚ի վերայ երեսայ խնց արքասուք, և ՚ի սնդելն իմ ՚ի համբերութեն, յայն ցրուեցան զեքն ՚ի գօրութե տուր խալին, և զերծեալ լեզու իմ յազգութե՝ տեսանէի ձաւնն ձեռին որ էառ ՚ի պարանոցէ իմնէ միմի ծանրութե. և այնու հետեւ լցաւ սիրտ իմ աւբախութե և ցածութեամբ զոր ոչ բաւական էմ արտմել, մինչ զի զաւուրս երեսուն մեալ ինձ յարախութեն յայն օգնութեամբ լուսեցն. և զսիր և զգիշեր ամենեւին ոչ նստայ՝ գորով արբեալ ՚ի հոգեւոր բաժակէն, և ոչ դիտելի գո զիս ամենեւին ՚ի փենցալս:

Եւ և զառ, եղբայր, ՚ի հասաննն ՚ի վերայ քո այսմ պատերազմի, Թէ և միայն ՚ի վերայ ստից յարուցեալ փանդեցեցիք և ՚ի սիրտ գործարանի ազգել եցես, ամ

որ տեսանէ՛ զտարժանութիւն ժամկտութե՛ք քո, առաքելա-
ցի քեզ վաղգիւղակի զօրութի՛ն օգնականութե՛ն : Եւ ետ
յաղաքս այսորիկ, ով սիրելի որոյ ինչ, կարգելի քեզ
'ի գերս յայս զոր ինչքեցեք բովանդակարէս զյեղանակ
պատերազմանցն և զմիջու մեջն, զի սասանցն զհամբե-
րութի ընդգէմ՝ յերկուացուցանող դիւխ, զու և ամե-
նէքեան որք լանց զգիրս՝ զբուշտեալք՝ ի չար յուսահա-
տութե՛ն նորին . քանզի ինքն է սկիզբն ամենայն պատե-
րազմաց, և ինքն որ բանայ դուռն նոցին . այլ և թէ համ-
բերես, յաղթես նմին զօրութի՛ն օգնութե՛ն այ : Եւ յոր
ժամ ապա մարտն ընկրիկ, ապոյ գիւտայ պատերազմանքն
դիւրաւ յաղթահարին : Իսկ կարճամիտքն առ յայս պա-
տերազմ և ոչ համբերողքն՝ թողուն զտնտեսի իւրեանց
և գնան, և այնուհետեւ ինքեանիք առ ինքեանս՝ ի խղճե-
մտացն կշտամբին արտուութի՛ն փոխանակ ուրախութե՛ն
որ պատահէ համբերողացն . զի դեզ բժշկութե՛ պատե-
րազմս այսորիկ ոչ այլ ինչ, բայց միայն համբերութի՛ն
միայնակեցին՝ ի խաղ իւր պնդակազմութեամբ մինչե-
ժամանէ յանդաւաղ ազօթեմն :

Իսկ զկնի պատերազմող դիւխ այսորիկ է և այլ գե՛
որ պատերազմի ընդ եղբարս՝ ի խաղաղութե՛ն, և հաս-
րի մարտեցուցանել գնաին : Վանդի յորժամ տեսանէ
զեղբայրն զի վաստակի՝ ի ձգնութի՛ն առաւելութի՛ն, ի
վերայ հասանէ անիծեալն առ ի մարտեցուցանել գնա
'ի մնափառութի, և արկանէ՝ ի միտս նորա զմտածմանս
զբանչեղադրծութե՛ն և զառաջնորդութիւն վերակացու-
թեան, և թէ ոչ է բաւական անձին օգուտ՝ այլ և զառ-
գուսն շահել : Եւ պատէս ի դրոյ զօրութե՛ն և ի մնաց
գիրութե՛ն հնարի աջակողմանն գայթակղութի՛ն ձգել
գնա յաշխարհ, և զհոգեւոր տեսողութի՛ն և զազօթից
յերկորածգութի՛ն առնէ՝ ի միտս նորին պատճառ ան-
ախտութե՛ն . և թէ կարող է, այնուհետեւ յանախա մը-
տաց և ի զօրութե՛ն հաւատոյ պանչեղադրծութի՛ն և
վարդապետութի՛ն զբազումս յուզիղ ճանապարհն գոր-
ծուցանել, յորոյ ադիւտութեանն վերայ հեծէ, մեռչէ և
արտատուէ և զօրայ ձգիլ առ նոսին ի պէտս փրկութե՛ն
ըստ անախտ մտաց : Իստանոր պիտոյ է ուսուցիչ իմառ-
տուն . զի թէ ուսուցիչ ոչ ունիցին, ով եղբայր, և ընա-
րաղութի՛ն ոչ կարես որոշել զնորք խորհուրդս զայս, ի

գայթակղութի մասնին . քանզի յոյժ դժուարին է չափ պատերազմես այսմ՝ յանփորձ անձինսն :

Իսկ որք հրեցին զփորձութիւն անձամբ և հասեալ 'ի քորժ խորհրդոյն նիւն եղեն յանձնես և վերստին դարձան 'ի լուծեանն , նոցա դիւրին է ուղղել զգայթակղեալսն : Եւ որպէս ասէ տէր մեր՝ Թէ 'ի պողոյնոցս ծանխիք զնոսա : Եւ եթէ պատգ տեսութեցն և հոգեոր իմաստիցն այս լիցի գնալ յաշխարհ և այլոց յարմանել՝ զգոյշ լեր և կաց 'ի կայի բուսմ , զի մի գայթակղեցա . Իսկ եթէ բարեք են իմաստքն , զայս առցես նշան . և Թէ 'ի սպասաւորութէ հրեշտակաց է և 'ի հոգեցն որոց չնորհաց և 'ի յարստամ ընծերցնես . նէ և 'ի բնական բարոյից ուղղութեց , յորժամ բարբաքի 'ի սիրտ քո հոգեոր իմաստք , և յայսպիսի իմաստքս ժողովի խորհուրդք քո և հեշտանայ 'ի չարչարանաց օտար խորհրդոյն դերժեալ , և ուրախութիւն հոգիդ , և յայս իմաստիցս և յուրախութեն ներտիս յաստել իմաստհոյժի և յես բաղձանք միայնութե և լուծե որք նիւթեցին քեզ դայս , գիտելով պարգաբար Թէ առանց լուծե ոչ կարեառանել զայս ուրախութի , յայնժամ՝ ճանաչել ունիս Թէ յաջակողման դասէն են զօրացուցիչն : Եւ 'ի վերայ այսորիկ որչափ և զօրանան աղօթիք իմաստից 'ի սրտիդ , առւր նոցա տեղի . և ամ զհայեցողութի մտաց քոց յանձաեղի լըն որ 'ի պարգեաց չնորհէ իմաստիցն ծագի առ քեզ , և կրես յանձն քո և պարտպես նախա որչափ և ասցէ քեզ տէր : Եւ դիտես զի յայսպիսի չնորհացս զայ միայնաւորին բրիւնանք արտասուաց ասանց չարչարանաց , և զողութիւն ինզուրիս յածեին զմաս զմեծազոյն չնորհն և զգութարարչութեն նոց առ իւր արարածս . և Թէ որչափ պատուեաց անձ զազա մարդկան՝ փութացեալ 'ի փրկութի նոցա յանկնայն առաք և ժամու . և որքան մեք զրկեմք զնա յանգստութի մերով՝ ոչ ջանացեալ 'ի ճանաչել զնա , այլ և դառնացուցանեմք չար գործովք մերովք :

Եւ իմա , ու՛ սիրելի , զի ընդ այսպիսի իմաստս արտասաք անչափ յաչաց և ինզուրանք միամիտք վնան հասարակաց աշխարհի , և ամենեցուն վշտակցի միտք միայնակեցին և ինզրէ յոյ նոցին ողորմութի . և յարստամ ոչ քաղաքեն միտք նորա յերգելոյ դերզօ տարնուաց և 'ի

յիշատակելոյ՝ ցննաստս սուրբ գրոց ուշիմ՝ մեծք։ Եւ սկսանի այնուհետեւ հարեալ հասարկ անել և անանել յերկիրն բարի և հեշտակել, այսինքն 'ի խելումն իոր հրդարայն Վճի՛ որք իբրեւ զհօր բորբոքին յանձն նորա, և զտիւ և զգիշեր իսպէ։ Գննէն իւր աշխատութիւն ըզմիւք ընդ նմն, և զպատաղ աշխատութեն անաւ մեծ։ Դուրասիւս որ ըստ որեւ 'ի լլոխնէ անային իմաստիցն։ Վ՛անդի քանաւ անէ հրեշտակն զմիտս մեր 'ի մեծ պաշտ լիկա նախախնամութեւն ' ինկ իրպէս յոյժից գոյացոյց զամենայն արարածս, և որչափ նախախնամութիւն որոհ պանէ։ մինչ զի և անարգ զեռանքն որ 'ի վերայ երկրի տղան՝ ոչ մնան արտաքոյ իմասնցն մայ, և զի բարեանկիւրդը յարարածաց տեսնող ինքն յիւր միտս սքանչանայ իւր թեւ վասն իւր ստեղծան։ և ցնծացէ յիրտ նորին յուրախութիւն սքանչելի իմաստիցն իւրեւ 'ի քիւնոյ։ Եւ ինքն իրկ հոգին յայտ իմաստիցն աշտինչակ այտպս զգրանայ, նախ 'ի բնութեան բարձրիցն ուղղութեւն՝ յորմէ բոլոր այսպիսի հոսանք, երկրորդ 'ի հրեշտակական աղգմանէ՝ որք են զարացողիւք մեր և բանական շարժ զերկիւր զածովքն մայ, երրորդ 'ի զքննուլ հոգւոյն զհօր ընդ մութ սիրայ և իմաստից սուրբ հոգւոյն։ Եւ յորիկ են նշանակք իմանալի իմաստից որ յանկողնան դասէն ի ներքի, ըստ որում և ցոցար և բոլորմն ամենայնիս 'ի խանարհութեանն իմերի։

Եւ այնուհետեւ սկսանի ծիսել 'ի հոգւոյ միայնակելիս հոռ քաղցրութեւն իմանալի անուշահոտութեւն, մինչ զի և մեղմինն զգարականից լինիցի 'ի վատապ ճշնութեանն այնմ անուշահոտութեան։ և որչափ շարժումն հոգեւոր գիտութեւն բոցոյ զսիրան աշտի, 'ի խանարհութեանն յաւաքէ և յարեմնին արհամարհութիւն իւր։ և որչափ ըստ իմաստիցն պարժարանայ 'ի ներքս 'ի սրբալիկ, վատապք արատաւան բոլորեւ անանայ աշխատութեան և անձնութիւն արարութեւն ցնծութեւն և յուսով հանդերձալ փնայն հանգստեան։ Եւ զայս արտապաշտ շափ անտանեցին հարկն մեր երկիր աւելակայ։ յոր իրեւ փայնանէ մենաորն, այնուհետեւ այլ ոչ ոչ իւրաքի 'ի զիւսկան յնարիցն և որչափ յայտ խորհարար իմաստից և յայտ շարժումն խնայհոթութեան և արիւտ։ Եւ ուստ ինչէ միայնակել տցն քաղանայ մեղմանայ փնայնալ որ

մնայ : Իջրամի այնոցիկ որք արժանաւորին այսմ, և ճաշակեն 'ի քիտն մնաց իւրեանց զբազորութիւն անային խորհրդոյն . քանզի յայտարիւր անարարութիւն զազեալ մնացն, և զի մնայ զառաքա առանց կերակրոց, մեռնցեալ զհարկաւոր պէտք նոցին, քանզի բանիւքն այ կերակրի . և ժամանեալ յայս ծագեաց, 'ի վերայ նորա լոյսն անային, մինչ զի անխաբար մնայ արեգակն և լուսնի սպասարութեւ, վասն զի տիւն և գիշերն հաւասար է նաւ : Տես, եղբայր, և զգաշացիր յառաքա յորս յայս պիտի անարարութիւնս կանխէ ոգի . քո յեւթմից եղբարց . որպէս և ոմն 'ի միայնակեցաց եղբարց յորժամ ընդունէր 'ի դրանէն զողջոյն կարգակցի իւրոց 'ի մեծութիւն շարհիս այրորիկ գոյով անայ առ որ բախեր ընդունն 'ի աննայն քանք ողջունից և հարցանաց քոց խնձորք սոկիք են, իւրեւ զազք անպիտան են առ իս հոռմարեալ ըստ շարհի պարգեացս զոր ընկալայ 'ի տեպա նէ 'ի ժամուս յայտիկ : Իսկ այնոցիկ որք վասն փառաց և գովութեւ մարգկան նստին 'ի միայնութեւ սենեակս, այնոյիտեացն չար օրինակք լինիցին տեսիլք . ապաքա նեն զհոգին և պրայլն զմիտան, և իբրեւ զանաքս երկաթիս ծանրացուցանեն 'ի պարանոցս նոցին զմաքառաւթին և մասնեն 'ի ձեռս պոռնկական զիւին, որպէս և փորձեցան անմեք որք ալ վասն այ նստան 'ի խաղաղութեւ . քանզի թուլացեալք 'ի շարհացն այ մտանկցան 'ի ձեռք գիւաց, և անբոխեալք 'ի պէտպէս անխորից գոյթակողեցան 'ի սպառ : Իսկ որք վասն այ նստին 'ի խաղաղական կեանս երանութեւ և շարհաց սուրբ, հոգւոյն արժանաւորին, որպէս և աւագար :

Իւրգ. պա եղբիցի քեզ նշանակ ընդ ճշմարտութիւն և ընդ ստութիւն . քանզի խնայար որ յանիւծեալ դիւացն սերունմին, ամենայն խաբէութիւն են . և յորժամ շտեանեն թէ ալ հնարանդի հոգին չարչարանակ պոռնիքութեան, արկանէ 'ի նաւ զանազան խորհարդոյ խնայակց և անբոխէ զնա մնախառութիւ և ընտ պաքադակ մտածաւթիք, որք յովգին բախմանէն խաւարեցուցանէն զմիտան և պրայլեն զհոգին : Իսկ 'ի սկսանել խնձարիցն որ 'ի շարհացն այ է, հոռ խնայակի քաղցրութեւ և բնաւութեան բոքի 'ի սրտեն, և զշարժման հոգացի մեղմիւր թմբկեցանէ, և որպէս 'ի քոն թանձրութիւն

ընկզմէ 'ի տէրն և 'ի գիտութիւնն նոյն . և համառակ այսմ խնայեց զիւայն հոս զարշուծեան և ախտից բխեն 'ի արտն , և 'ի չարահասութիւնն խառնի աւանայն խոր հաւորք հոգեկանք և մարմնականք : Այլ զու , եղբայր , յարժամ հասանիցէ 'ի վերայ քո պատիւի պատերազմ , մի թող տացես խորհրդոց քոց հաւանել . այլ լիցի յարժամ ընթերցումն սուրբ գրոց և ծնորդութիւնն առաջի պատուական խաչին և ճգնութիւն և արտառութ , և անցցէ 'ի քէն զբութեանք և օգնականութիւն տեսն մերոց {Նոյն Վնդի :

'Կարձեալ միայնութիւն որ նստի 'ի խաղաղական տէրեակ , ոչ է պարտնմն խոտակցել բազմոց , բայց այնմ միայն որում յայտնէ զծածուկս իւր և առնու 'ի նմանէ զօգնականութիւն բարի խրատուց և օգտակարաց . և այն զի լիցի խրատաւն փորձ 'ի գիտութիւն խնայեց և մերձաւոր առ նձ և պահող խորհրդոց : Այլ զտրացեալ յայնպիսոյն վարդապետութիւն միայնաւորն , նմանէ առն որ զլեցեալ է զամենայն սպասադիմութիւն պատերազմական , և ոչ երկնի 'ի սրոյ թշնամեացն որք գան 'ի վերայ նորա : {Սաղաքս այսր և զու , եղբայր , լուր վարդապետացն քոց , որպէս և լուան առաքեալքն ճշմարիտ վարդապետին իւրեանց , և կային մեացն յաշտակէմ մինչև ընկալան զբութի 'ի բարձմոց և եղեն քարոյք առ քայութեանն երկնից :

Այլ և այլ պատերազմալ զև որ միցի ընդ մեացեալ եղբայրս . քանզի գայ հասանն արտաքոց տէնեկին և լոնլ տայ նմա ձայնս ուժգին աղմկի և խառնութեց որպէս 'ի բազմաց հնչեցեալ : Իսկն և զգուռնն կարծիս տուեալ մեծաւորն եթէ խնդրի յաւմքէ . զի ելանեալն 'ի տեսութիւն խնդրալին խափանեացէ զնա 'ի կարգէն և 'ի խոտակցութենէն որ առ նձ : Իսկ եթէ ժառկալէ միայնապէս և ոչ եղէ արտաքոյ , փոփոխէ զարուեստ իւր դէն , շարժէ զարմ տանն և զօղայուցանէ զմեղունն և ստի առ միայնական . զի թէ ոչ ելեալ փախիլիցիս , յարկս այս գերեզման լիցի քեզ : Իսկ թէ դարձեալ ժառկալէ և ոչ եղէ արտաքոյ , զնիս այս պատերազմոց եկեացէ նմա օգնականութիւն չնորհացն նոյն , և տուարի սիրտ նորա հրով սիրոյն նոյն և մնայ 'ի խաղաղութե և յերգս սաղմոսոց անյար , 'ի ծնրադարութիւն և 'ի յարա .

Ժամ ընթերցումն, և նիւթի քաղցրութի իմաստիցն 'ի քիմն նորա սրպէս զմեղը ըստ գրեցելումն՝ քաղցր են 'ի քիմն իմ՝ բանք քո քան զմեղը բերանոյ :

1. և այլ դե որ կերպարանէ 'ի յարկ միայնակեցին առ աչս երկիրդալից տեսիլս . զոր իբրև տեսանէ, յուժ գին երկիրդէն հեղու յամենայն մարմնոյ նորա քրտուեք իբրև ջուր յաղբերաց, և կապի լեզու նորա և ոչ կարէ բարբառել . և թէ ոչ փութանակի ժամանէր ողորմու թիւնն այ և հաստատէր զնա, հոգին քաղէր 'ի մարմնոյն : 2. յու գու, եղբայր, յանկանել յայսպիսի փորձանս երգեա զատղմաս զայս . յարիցէ ան և ցրուեցան ամենայն թնամիք . և մի տացես, տէր, զցանկութիւն ամբարշտին, այլ ուրախացո զիս փրկութիւն քո . յամթ ուրա զատելիս իմ, և օգնութեամբ քո փրկեա զիս, տէր . զարձցի ամբարշտութի առեւոյն 'ի զլուխ իւր, և արկ երկիրդ և զարհուրումն 'ի վերայ թնամեացս որք պատերազմին ընդ իս : 3. յորժամ հարկանես զնոսա այսպիսի նետիւք աղօթից, կնքեա զանձն քո ամենազօր խաչիւն, և իսկոյն պակասին յերեսաց քոց :

Իսկ որն 'ի հարցն՝ թէ որք պատերազմին ընդ այս գեքս, ոչ պարտին փոփոխել կամ փախչել 'ի սենեկէն, այլ ժուժկալել և մնալ և տքնութեամբ բախել զգրուես տեառն մերոյ զաիւ և զգիշեր . և օգնական լիցի նոցա տէր ողորմութիւն իւրով, և ոչ ընդերկարեսցի 'ի վերայ նոցա պատերազմն յարաժամ : յորմէ զորացեալ հոգին որպէս բոց զի հրգեհէ զխալս՝ այնպէս պակասի 'ի նմանէ ամենայն երկիրդ . այլ և ընու սիրտ նորա ուրախութեամբ և ցնծութիւն, և բերկրի սիրողն Վրտի, աղաղակէ ըզձիւք զբանս սրբոյն Սաւղոսի և ասէ՝ թէ ոչ հուր և ոչ սուր և ոչ նեղութիւն և ոչ անձկութիւն, ոչ հրեշտակք և ոչ մարդիկ կարող են մեկնել զմեզ 'ի սիրոյ անտի այ որ 'ի Վրտի { Ես 'ի տէր մեր :

Սանացարուք սակաւ ինչ, ով եղբարք, և սպառազիւ նեցէք ընդդէմ փորձութեցն որք նեղեն զմեզ . զի պարզ երեսօք և համարձակ գիմնք կարող լինիջիւք աղաղակել և ասել՝ թէ մեք խաչեցաք զփորձութիւն աշխարհիս, և փորձութիւնք աշխարհիս խաչեցին զմեզ վասն սիրոյն Վրտի . Վրտեք լիցի ձեզ, զի առանց համբերութե և ժուժկալութե ոչ արժանաւորիմ խօսել զխորհուրդս

նժաշկին որ պատահէ աղբակահին 'ի լուծեանսն
 նեանին : Վանդի ստացին սուրբ հարցն եթէ տենեալի
 միայնացելոյն է ըստ որինսկի բարեխնական հնոցին, և
 երեք մանկանցն որ 'ի նմա' պատկեր են հոգւոյ մտաց և
 մարմնոյ լուցելոյ 'ի նմա ճգնաւորին : որ եթէ տարցի
 ժառկալուք հրոյ փորձանացն և հաւատովն որ առ տեղ
 արհամարհէ զնա, յայնժամ իջանէ հրեշտակ տեսան
 'ի վերայ իւր և զքօզ նժաշկն գիտութեն հեղեալ ան-
 խառ պահէ զնա 'ի հաւ փորձանացն : Վանդի որդէս
 հաւր սիրոյ երկից մանկանցն չիջաց զհաւ հնոցին, այս-
 րեւաւ անեն միայնակեցին եթէ կայրի զհաւն նժաշկն
 յորժամ մտանէ 'ի հնոց խղին՝ գորշի հրոյ սիրոյն իւ-
 րոյ չիջացանէ զհաւ չարարանաց ախարցն : Եւ որպէս
 համբարտ թի անանիանցն փոփոխեաց զտեսիլ մարմնոց
 նոցա 'ի պատկեր լուսաւոր հրեշտակոց, պատէս և ան-
 նեցեանսն որք համբերեն հնոցի փորձանաց, փոփոխին 'ի
 մարմնաւորութի 'ի հոգւորութի, և լուսաւորի տեսիլ
 երեւաց նոցա սուրբ լուսովն որ ծաղէ 'ի պտից նոցն :
 Եւ ուսոյն աշխարհի տեսան մերոյ (Յոի Վոի հան-
 դերձ հարբ և սուրբ հոգւոյն փառք յաւիտեանս յաւի-
 տենից : ամէն :

ՔՐԻՆՔ

ԵՐԱՆԵՒԻ ՀՕՐԵ ՄԱԿԱՐԱՅ

ՅԱՌԱՋ յորժամ սկիզբն արագել մարդ և աստղ
 զմիտս իւր 'ի գիտութի ճշմարտութեանն, և խնդրեացէ
 յոյ և ստորաշխարհեցէ զգործս իւր զոր 'ի ժամանակս
 հեղգութե և գաւառիութե իւրոյ, յայնժամ շնորհ
 նմա լուծի տրամուլե 'ի վերայ գործոցն առաջնոց : Եւ

Հանուգութիւն Դաւիթի 7 հին Եւգենիոսի

Թուոյր մեծի հոյն Մանդրայ

Հարկն Մակար որդէ ամենայն սի-
 րեւեաց որդւոց իւրոյ աղաչելով
 և ողորունկով : Զառաքին եթէ
 սիրոյ մարդ տալ զնքն 'ի գիրքս :

Թիւն և 'ի խնդրել զնքն և տալ
 խորել ժամ իւրոյ գործոցն, յոյ
 ժամ բարեբոյրն աստուածոց
 նմա պատմութե երկն երկրաց ըր

դարձեալ զՏէտ այնորիկ վասն մարդասիրութե իւրոյ շնորհէ նմա նոճ աշխատութի մարմնոյ և կրօնաւորութի և յօժարութի պահոց, հսկումն զուարթութե և բազմութի ազօթից յորդութե, հրաժարումն ՚ի հոգոց աշխատքիս և յամենայն ստացուածոց, և համբերութիւնսս ՚ի թշնամանելոյ ուրուք դնա, և ատել զպատուասիրութի և զգովեստ ուրուք, և սիրել զլալ առաւել քան զծիծաղել, և միանգամայն ասացեալ ատել զամենայն հանգիստ մարմնոյ և յօժարութի սիրել զամենայն աշխատութիս մարմնոյ : Օ Տէտ այնորիկ շնորհի նմա արտասուս և ողբ և բազում խոնարհութի և վաստակասիրութի : և ոչ հայել ընդ մեղս ուրուք, այլ զինքն մեղաւոր քան զամենայն մարդիկ համարել : և իւրոց յանձնացն միայն հայել, և քան զինքն զամենայն որ արդար համարել և յամենայն ժամ յիշել զօրվախճանիս իւրոյ, և կամ թէ որպէս կարասցէ պատահել և առանց ամենթ ոչ աւետանել զնոճ, և զամենայն դատաստանս տան ջանացն դրել ՚ի սիրտս մտացն, և զհառս և զպատիւ և զպատի որբայն և արդարոց որք սիրեցին զնոճ :

Եւ յորժամ քաղցրացի նմա այս նոճ, պիտահետե փորձուիք զան՚ի վերայ : և եթէ իցէ՞ հրաժարել ՚ի գնալոց և յանկելոյ զկամս մտաց իւրոց, և կտրացէ ընդգէմ՝ կալ խորհրդոց պատեղաղանց սրտի իւրոյ՝ որ խարեցաւ ըստ կամաց իւրոց երթալ յառաջագոյն : Օ ի ամենեւին զնա է այս, եղբարք, զիսմ իւր կատարել, թէպէտ և բարի իցէ : այլ երթալ ըստ կամացն նոց մինչև ցմահ, և քաղցրութի լսել առաջնորդի իւրոյ :

Եւ փորձեալ արկանէ փորձութիւն որ յառաջագոյն փոփոխեալ համարամ կերակրուիքն էին, և ածել տայ

գործեալն : և յեա այնորիկ ՚ի ձեռն զթութի իւրոյ տայ նմա ճգնութեան ՚ի նորոգութի արտութի և յազնութի, և հրաժեշտ ՚ի հիւթոյ յուրեանիս այնորիկ, և նախատանց համբերել, ատել զամենայն մարմնաւոր հանգիստ և սիրել զլալ առաւել քան զծիծաղել : և յեա այնորիկ տայ նմա սուգ, և խոնարհութիւն որք և մարմնոյ առ ՚ի շնայեալ ՚ի յանցան մարդոյ, այլ

միայն յիւր մեղսն և յիշել զիւր իւր յաշխարհէս, և եթէ որպէս պարտ է պատահել նոյ, և զանշանս մեղաւորաց գրել ՚ի սրտի իւրում և զպատիւս արդարոցն :

Եւ յորժամ քաղցրացին նմա այնորիկ, փորձէ ընա զի գիտացէ՞ եթէ հրաժարեալ է ՚ի կամաց իւրոց, և եթէ կարէ ընդգէմ կալ պատերազմացն յորոց յազնաւորեալ լինէր յառաջագոյն, և ա-

զմտաւ զքրդումն մարմնոյ, զմաշումն օրտին և զծիրումն ամենայն մարմնոյն, մինչև ցոփարացուցանել, և ոչ տալ սակաւ մի պահել: () մնաւ ամէլ տայ զտեւրութի մարմնոյն և զերկարութի ժամանակաց, և տայ ասել թէ ուստի կարեմ զայդչափ երկայնութի ժամանակաց աշխատութի հասցնել: Եւ զի հիւանդոս ևս ես և տկար մարմնով, և մեծ բեռն է մարդոյ զնոց բնականացանել յինքեան, և մանաւանդ քեզ որ բազում մեղսս կործեալ է քո յառաջագոյն, և այժմ յազաջ մեղացն չես 'ի բաց, և որպէս շնորհէ քեզ նոց: Եւ եթէ իցէ յայտ՝ փորձութեց ոչ թերացեալ միտքն, այլ պընդակալմ եկաց 'ի պատերազմին խորհրդոց և ոչ յազութեցաւ, զան 'ի վերայ նորա փորձութիք պատճառելով զփառասիրութիւնն՝ արդարութի. և որ ոչ կարաց թիւրել զնա 'ի ձախակողմ 'ի մեղս, գլորէ զնա յաջակողմ: Եւ զհարատութի, ուստի ոչ կարէ յանել:

Եւ զուրբ, ով եղբարք իմ սիրելիք, մի յաջ խառնիք և մի յահեակ. միտ գիք խորհրդոց հարաբարութեան: Եւ թէպէտ և մեղար յառաջագոյն, ապաշխարեցեր և սրբեցեր զամենայն մեղսս քո: Եւ տայ նմա յիշել զան մեղուցեալ և ապա արդարացեալ, որպէս զ'առիթ և զայլուն: (Եւ յայնժամ տերմանի մնափառութիւն 'ի սիրտ նորա. և ոչ միայն զայս, այլ և յաւելաւ ինն 'ի մնափառութիւն տալ, և յօժարագոյնս առնէ զնա կրօնաւորել ինչայ զոր ոչ կարէ առնել: Եւ երանեն 'ի խորհուրդս նորա առաւել ևս անկարգ պահս և անօգուտ հսկումն և արթնութիւնս, և այլ բազում ինչ զոր ոչ կարեմ թուել: Եւ ասն զի փորձութիքն օանձարձակ արարին զհարհուրդըս նորա և զամենայն աշխատութիւն մոլորեալ դիւրաւ

խորժիցիւրակերոց՝ որք լցուցանեն զփրան առ 'ի չգորել և ոչ գոյն ժամ մի պահոյն յերկարել, գնելով առաջի նորա տկարութիւն և յերկարութիւն ժամանակի. և թէ որչափ, ասէ, կարիցես հաճերել յաշխարհիս, զի կատարեալ լիցիս. լուսն զի մեծ լուսն է բնակեցուցանել զնոց 'ի մարդ, և մանաւանդ քեզ բազում յանցուցելոյդ, և որչափ ինչ թողութի արասցէ քեզ, եւ թէ ծանիցէ եթէ ոչ ըն

կալաւ սիրտնորա զհրապոյրս զայստիկ, փախին յաջ ասելով նմա՝ զի թէ և մեղար, այլ և ապաշխարեցեր: Եւ ամեն զնա 'ի յիշատակոյն մեղուցեալ և շաղախարեալ, սերմանելով 'ի նմա մնափառութիւն, և պատրաստել զամեն 'ի մարգկանէ փառաւորել և գովել զնա, և գրգնէ զնա 'ի գործս որոյ ոչ հանգուրծէ, սերմանելով 'ի նմա խորհուրդս անկերս, ամարդս և անքունս և շատ ևս այլ ինչ, որ

տանի, յորում կարծեմ՝ քան մեղքն՝ այսու ուրազ գլորէ
զնաւ։ այս է գլորումն 'ի կողմն աջոյ, որ զինքն համակ
առ արդարան ունի, և առանց ապախարութե վնարէ
զկեանս իւր։ Բայ լուեալ, եղբարք, յառակախսեն՝ մի,
ասէ, խոտորեացիս 'ի յաջ և մի յահեակ։ Հայնժամ
տեսեալ նոյ բարերարի՝ եթէ ոչ չոգաւ զհետ խորհրդ-
դոցս այսոցիկ և ոչ զմիոյ, որպէս և Վաւթայ նշանա-
կեալ ասէ վասն այսորիկ՝ եթէ փորձեցեր զսիրտ իմ և
քննեցեր 'ի գիշերի, ջեռուցեալ հրով փորձանօքն, և ոչ
գտաւ յիս անիրաւութիւն։ Եւ ընդէր ասաց թէ փոր-
ձեցեր զիս 'ի գիշերի, և ոչ 'ի տուէ։ վասն զի և Պաւ-
ղոս ասէ։ չեմք որդիք գիշերոյ, այլ որդիք լուսոյ։ վասն
զի որդին նոյ լոյս է, իսկ զան չար գիշեր է։

Իսկ յորժամ անցէ խորհուրդք սրտի մերոյ զայսու
փորձութիւն, և ոչ 'ի մեզս խոնարհեալք և ոչ 'ի հարա-
տութիւն, և լուծիւք և ցածութիւն և առանց կեղծաւո-
րութե հարթ կրօնաւորութիւն ընկալեալ, դարձեալ
միտանգամ սկիզբն առնեն յուզելոյ 'ի վերայ նորա խոր-
հուրդք ցանկութե և արուագիտութե, 'ի յայս պատե-
րազմունս լքեալ լուծանեն զսիրտն, որպէս թէ՛ ան-
հնար իցէ նմա կեալ սքեութիւն և առանց աղտոյ պահել
զկուսութիւն։ արկանեն 'ի միտս նորա երկայն ժամանակս
և զկրօնաւորութիւն աշխատութիւնք։ զնեն առաջի նորա
հիւանդութի և զտկարութի մարմնոյ, Բայ զուրք, ու
եղբարք, յայսմ փորձութե զհանգիստ մարմնոյ 'ի բաց
թողէք, և ուժգին յաշխատութիւնս պահոց և ամե-
նեկն զմարմնս մնալ ջանացարուք։ Եւ յորժամ յոժա-
րեալ զմեզ յաշխատութիւն պատերազմիս այսմիկ տես-
ցէ նոյ, առաքէ զգորութի իւր սուրբ և հաստատէ ըզ-

պէս զի կարացեն զնա այսոցիկ
խոտորեցուցանել։ այլ մի խոտ-
րեացի մի յաջ և մի յահեակ։ Եւ
իբրեւ տեսցէ բարերարն նոյ՝ եթէ
ոչ խոտորեցաւ զինք նոցա, որպէս
Վաւթայ ասէ՝ եթէ փորձեցեր ըզ-
սիրտ իմ, այլ արարեր 'ի գիշերի։
Եւ ընդէր 'ի գիշերի։ Վասն զի հր-
ադոյրք թշնամոյն 'ի գիշերի լինին,
այսինքն 'ի խաւարի։ զի որդին նոյ
լոյս է և տիւ, իսկ ստամոյս խա-
ւար է և գիշեր։

Եւ եթէ անցէ մարգն ընդ պա-
տերազմունս ընդ այսոցիկ, զայ
պատերազմ պոռնկութե և արուա-
ցանկութե, որով տկարացաւ մեզիկ
սիրտն, մինչ համարել զինքն տն-
գոր և տկար (կամառաակ) 'ի պաշտ
և 'ի սքեութե, առաջի արկանելով
նմա բազմութի ժամանակի, և ջան
և վատասել առ 'ի սքեութե, և մար-
մնոյ տկարութիւն անժուժութե։
Եւ եթէ մեզիկոցի սիրտ նորա այ-
սոցիկ, յայնժամ ողորմածն նոյ

սիրաս, և չնորհէ արաատու ուրախախառն և հանգիստ խորհրդոց, և զօրացուցանէ առաւել քան զԹշնամին, և ոչ տայ չարին խորհրդոց նեղել յերկիրէ զօրութեանն զոր չնորհեաց. որպէս և Սաւղոս ասէ. չգնեցարուք բազում աշխատութիւն և աւելք զզօրութիւնն այ: (Մատթ. 23: 3) Եւ զօրութիւն զոր և Սկարան ասէր՝ էթէ ժառանգութիւն անապական և անանց պատրաստեալ է մեզ յերկինս, որ տուտ մեզ զօրութեամբն այ յարութի հաւաստոյ:

Եւ յորժամ բարերարն աստուած ետես էթէ սիրալ մեր զօրացան 'ի վերայ Թշնամոյն, յայնժամ աւերալ 'ի մէջ զզօրութիւնն իւր մինչև 'ի ժամ մի, եթէ խորհրդիւ ուշ դնէք, ով սիրելիք, գիտէք ճանաչել զժամն իւրաքանչիւր որպէս մարմնի 'ի սրտերալդ, կամ էթէ որպէս հանգիստ յատուծոյ. և Թողացուցեալ զԹշնամին արատերազմել ընդ մեզ խորհրդոց գիշութեամբ, և յայլ ցանկութիւն հեշտութեան և մոպառութեան և մեծանուութեան, որպէս նաւ առանց ուղղի կածիցի յայսկոյս և յայնկոյս. այսպէս լինի մարդ յոյց փորձութեց: (Յորժամ և սիրան իւր տկարացի յոյժ, և կամի վհառել 'ի յարձակմունս Թշնամոյն, յայնժամ այ բարերարի փոթ արարեալ տեղծուածոյն իւրոյ՝ առաքէ 'ի նա դարձեալ զսուրբ զօրութիւն իւր և հաստատէ զսիրտն և զոգին և զմարմինն նորա, և չնորհէ նմա միևթարութիւն. զուծն հեշտութեան, որպէս և գրեալ իսկ է: աւելք զլուծ իմ 'ի մեզ և ուսարուք յինն, զի հեղեմ և խմորս սրտի: (Յայնժամ մարդասերն Թշնամի պիտի առնէ բանալ զայս սրտի նորա, և 'ի գործնական

տեսչէ զօրութեն սուրբ և հաստատէ զնա, և տայ նմա զգլուխ և ուրախութիւն, մինչև զբարեոյն լինել նմա քան զԹշնամին. որպէս զի մի կարասին նշնալէս նեղել զնա քան բնակել զօրութեն 'ի նմա. որպէս առաքեալն Քրիստոս էթէ պատերազմեցարուք և առ լիք զօրութեան:

Այնուհետև յորժամ տեսչէ բարերարն Թշնամի զբարեոյն նորա, ապա մի ամբարն յինն զչնորհա իւր և Թողացուցանել զԹշնամին պատերազմել ընդ նմա գի

շութեց մարմնոյ և աչաց ցանկութեամբ, նարախառնութեց, իւրե քնա առանց թնոյ: Իսկ յորժամ տկարացի գարեալ տեսչէ առ 'ի պատերազմունս Թշնամացի, յայնժամ բազմապիւթ Թշնամացի տեսչէ սուրբուածոյն, առաքէ նմա գարեալ զիւր զօրութիւնն և հաստատէ զնա ընդ հեշտ ընդ միևթարից, որպէս և ասին. առեք զլուծ իմ 'ի մեզ: Եայնժամ քաղցան Թշնամի զբարեոյն նորա, զի Թշնամի է նա և զբարեոյն նորա և հաստատէ: Եւ այնուհետև տայ

վարուցն յանախալ գիտնականաւն չասանէ. և յայնժամ ծանուցեալ գիտասցէ եթէ ով է որ զգրացուցանէ զնա, և կամ գիտից ընտրողական կրօնաւորութիւն արժան է ըստ կամայն այլ գնալ: (Յայնժամ մարդն գիտէ զգրատիւն այլ հաստուցանել բազում խոնարհութիւն և կրօնաւորութիւն, որպէս՝ Իսաիթ ապէ. պատարագ այլ հոգի խոնարհ: Օք յաշխատութեց պատերազմին զխոնարհութիւն և զգրութիւն ուսանի ՚ի խորհուրդս սրբին: Եւ յայնժամ զգրութիւն սիրելն առնէ յայտնել նմա զերկնայինն առաջի խորհուրդս սրտի նորա, և առջ գիտել նմա որպէս արժան է տարիման, և յայնսն նմա զգրատիւ հանգերձեցոյն որք յուսով համբերեն. և տեղեկացեալ գիտասցէ եթէ աշխատութիւնք մարմնականք փոքր և սակաւք են առ մեծամեծ պարգևօքն այլ զոր շնորհէ վատտականութեց իւրոց, որպէս և գրեալ է. ոչ ինչ արժանի են չարչարանք ժամանակին այսարիկ առ հանգերձեալ փառքն այլ որ յայտնէ առ մեզ ընդ սիրելիս իւր: (Յայնժամ ըսկիզբն առնէ յայտնել նմա զդատաւորան տանջանաւորայն, և երեալ յայտնի առաջի խորհուրդս սրտի նորա, որով կարասցէ զինքն յնմա ցանկութեց զգուշութիւն պահել երկիւղիւն այլ: Իսպառ և այլ ինչ ընտրողութիւնք են որպէսնայ յայնմ վայրի, զոր ոչ է ժամանակ առել զնմա: այլ յորժամ յայտ վայր է կենցեղ, շնորհի նմա ընտրողութիւն գիտել զամենայն: (Յայնժամ միեւնարիւ բարեխառն զնէ նմա տահման խորհուրդս սրտի սրտութիւն հոգւոյն՝ հանգաբաւել նմա ՚ի ներքոյ ամենայն արարածոց, և առանց փորձութեանց գիտել և հանգել, և մի նայել յուրաք յանցանա, և զամենեսեմա քան զինքն արդարա համաբով, և յուզրութիւն նայել ապաց նորա, և պահպանաւ.

նմա զգրատիւն ՚ի բազում խոնարհութիւն որպէս. որպէս և երանելին Դաւիթ ապէ. ընծուին այլ հոգի մեղեալ է. քանզի և ՚ի փառասկոց և ՚ի ջանից որ առ սրտն խոնարհութիւն և ժաշուած արարին լինի: Եւ յայնժամ շնորհն այլ սկսանի յայտնել նմա զերկնաւորան. և եթէ որպէս պարտ է սաղմանել, և զպատիւն հանգերձեալ, և առչութիւն համբերողայն. և զի ոչ արժանի

են չարչարանք ժամանակն առ ՚ի փորձաբեմապատիւնն այլ: Եւ յայնժամ սկսանի նմա յայտնել զհանգերձեալ տանջանքն մեղաւորաց և այլ ևս բազումս զոր ոչ կարեմ առել, վրան զի չէ որժժ ժամ: Եւ յայնժամ միեւնարիւն զեկուցանէ նմա տահման և կարգաւ առ ՚ի որպէս արարութիւն խոնարհութիւն, և զինքն առ անարգա ունեւոր քան զամենեսեմա, և չհայտնի յայնցանաւ,

Թիւն դնել լեզուի իւրոյ, և մեզմ' ուրեք յանկարծ՝ ե-
թէ զօրն ամենայն սակաւ ինչ ասել, լուս՝ և ասել իտի
ոչ. զի ասէ (Նախագոս 'ի կաթողիկէսն. եթէ որ ոչ ասն.
ձահարեացէ զլեզու իւր, այնպիսոյն ընդ վայր է կրօնա-
ւորութիւնն։) Այլ մեզմ' ուրեք և սակաւ ասել, բայց
լուս և լուս լինել. քանզի ասէ. լուս Նարայել և լուս
լեր։ Այս յորժամ ասնիցէ չափով և քաղցրութիւն, և
դձեռս իւր ձգեսցէ յարգարութիւն, և ընկալի զպաշտօն
հանապազորդ աղօթից, և յամենայն ժամ տացէ զմար-
մին իւր յաշխատութիւն և 'ի հսկումն։ (Այս ամենայն
արտացէ չափով և կշռով և ընտրողութիւն, և մի ամբա-
խաւութեամբ, այլ հանդարտ կարգաւորութեամբ։

Այս եթէ խորհուրդք մտաց իւրոց արհամարհեցան
զհանդարտութիւն կարգաւորութիւն հոգւոյն սրբոյ, որով աղ-
ժանի իցէ ցածութիւն կազմել զինքն, և քաղցր բանիւ և
լուսութիւն և համբերութիւն, եթէ զայսու անփոյթ
արտացէ, յայնժամ զօրութիւն հոգւոյն սրբոյ որոշի 'ի նմա-
նէ. և յարձակին այնուհետեւ 'ի վերայ նորա փորձու-
թիւն խորհրդոց և խառնութիւնք սրտի և ակնոց մարմնոց և
զբազմունք խորհրդոց շարժմանց, և սերմանի չար և շատ
խառնութիւն և լեզուոյ անլուսութիւն և յանդգնութիւն և ցո-
տումն և ծաղր՝ որ ոչ վայել է սրբոց, և տրամուծիւն
խառնական՝ որ նեղէ զտրամական հոգին. նա և արտա-
սուս ևս գաւառութեան։ Այս եթէ շնորհեցէ տէր և
գարձուացէ զխորհուրդք սրտին իւրոց յանկարգ խառնու-
թենէն, և ընկալի զհրամանն սուրբ հոգւոյն, այցելու-
թիւն լինի 'ի վերայ նորա և օքնութիւն յոյ. յայնժամ
ծանալեալ գիտացէ մարգն այն, եթէ անբակ լինին խոր-
հուրդքն իւր յոյ, հանապազորդ այս միտիթարութիւն և

բարց, և զգտն լեզուի և սոփոյ ուղ-
ղութիւն և ձեռաց արգարութիւն և
ինչորուածս արժից և վատտի
մարմնոց և արժութիւն տալոց. առ
զամենայն չափով և համատարբ
և ընտրողութիւն։

Այս եթէ միտքն արհամարհեա-
ցն զգաւաւորման հոգւոյն սրբոյ,
յայնժամ շնորհք հոգւոյն սրբոյ
ամբողջին, և ակնոց մարմնոց խառ-

նեցուցանեն զնա. Այս եթէ կողմ
զպատուէրս հոգւոյն սրբոյ, հո-
վանի լինի նմա. յայնժամ զպա-
մարգն, եթէ պարտ է անդաւառ
կալ և ճաշ և սպասել տեսան։
Այս պատահեաւ զայս ասեմ. և
թէ ոչ քեցիք որ յամենայն հիւ-
թոյ յաւիտենիս պատրիկ, ոչ ետ-
րէ հասանել աներևութից բարու-
թեանցն։

Հանգիստ՝ որ առնէ զմեզ կատարեալս, և ոչ այնուհետեւ խոտորինք ոչ յաջ և ոչ յահեակ, որպէս երանելին յաւիթ ինդալով գոչէ և ասէ. առ քեզ ազազակեցի և բըժըշկեցեր զիս :

Եւ ասեմ իսկ սիրելու թէ՛ք ձերում խրատ մի. մեծ է ընդունել զայսպիսի Հանգիստ յայ և լինել կատարեալ : Եւ արժան է մարդոյն այնմ սեռանալ իւր հեղու թի խոնարհութեան և ցածութի լռութե յոյժ ՚ի խորհուրդս որոին ՚ի ծածուկս և յերեւելիս մարմնոց իւրոյ . և առնել զինքն արհամարհել զթշուառնս ուրուք և զզաւտիւ մարդկան, ազատել զմիտս իւր ՚ի սուտակաստան ծառայութե, հաճել մարդկան, և կամ դարձեալ հակառակել և տրամեցուցանել զմիտս ուրուք . այլ յամենայն ժամ յայտնի ազատաբարոյ, և յամենայնի յայտնի զգուշութիւն տանձահարել զինքն, և զմահ առաջի իւր նշանակել Հանապաղ, և հրաժարել յաղտոյ և ՚ի մեծութե և ՚ի փառաց աշխարհիս, մանաւանդ որպէս աւետարանն ասէ . եթէ աջ ակն քո գայ թակղեցուցանէ զքեզ՝ խլեա զնա և ընկեա ՚ի բաց, այսինքն սիրելիք ազգատահմ : Ի թէ կարեմք ըստ նոյ կեալ, ոչ սոքա միայն չկարեն գայ թակղեցուցանել զմեզ, այլ թէ և մեք իսկ մարմնս սխալեցի, արասցուք ըստ այնմ, եթէ որ կորուսցի զինքն՝ գտցի զնա : Վրանդի ոչ եմք մեք կենդանիք, այլ կենդանի է ՚ի մեզ Վր : Ի թէ այսու ամենայնիւ ամախտ և հասարակ վարիմք, և ընտրողութիւն և որոշողութիւն բանից և գործոց զգուշանալք, պարգևէ մեզ նա զՀանգիստ իւր, և լինիմք կատարեալք շնորհք և մարդասիրութիւն տեսան մերոյ { Նի Վրի, որում փառք յաւիտեանս . ամէն :

ՄԱԿԱՐԱՅ ԳԻՏԵԱԽՈՐԻ

ԲԱՆ

ՈՐՈՑ լինն զաննն այ և ստենն, բարի պատու նշանի
 'ի նստա պատրիկ են. հեծութի, լաւամ, դաւթի, երե-
 սաց արամութիւն, 'ի նմին մնալ, պարսպումն, հառա-
 չանք, ցաւ արտի յաղաքս բարեպաշտութե եղեալ: Իսկ
 գործք՝ արնութի, ժառկալութի, պահք, հեղութիւն,
 երկայնմութի, անպակաս աղօթք, ընթ երջումն անպէն
 դրոց, հաւատք, խնարհութի, եղբայրութիւն, վշտակ-
 ցութի, սէր, հնազանդութի, բարեխորութի, որսկեշ-
 տութի. և բարն լոյս, որ է տէրն: Իսկ ոչ արարազացն
 պատու կենացն յախտենից՝ նշան պատրիկ են. ձանձրու-
 թի, զբռտախորութի, այր և անդր հայել և միտ անմէնն
 ոչ գնել և ոչ կամել լսել զգոտակար բնոս, տրանջազմ-
 թի, ցասկոտութի. Իսկ գործք՝ անյազութի, շապտութի,
 տրամութի, բարկութի, չարախառութիւն, վերացեալ
 միտք, հպարտութի, անհաւատութիւն, ընդվայրադա-
 նութի, անկարգաւոր սայթաքումն, մուտցկոտութիւն,
 զշաքաղութի, արծաթսիրութի, նախանձ, գրգռութի,
 արհամարհութի, անհնազանդութի, շառխոտութիւն,
 անժամ ծաղք, փառասիրութիւն, ոչ բնգունել կամել
 զբերատ. և բարն խաւար, որ է սատանայ. (1) Զբռտք
 է՝ ան պահել զմեզ յամենայն չարե և 'ի փորձութենէ
 և 'ի հանդերձեալ ժամանակէն՝ որ գալոցն է 'ի վերայ
 ամենայն տիեզերաց, զի գտցուք զողորմութի 'ի Վշե
 'ի ձեռն սուրբ հոգւոյն այժմ և միշտ և յախտեանս
 յախտենից. ամէն:

1 Արդ. եզրայր, ընկալ զբարին 'ի քեզ և լեր պաղարեր կենացն
 յախտենականաց, իբրե զարմաւենի պաղաղեց և քաղցրաշաշտի օշ-
 կեալ 'ի տանն տեառն և 'ի գաւիթս մաննանց 'ի ԲԺ ԲՅ 'ի տէր մի,
 որում վայել է փառք:

ԱՌ ՀԱՅՐԵ ՄԱԿԱՐ

ՀԱՐՑՈՒԱԾԻՔ ՎԱՍՆ ՈՐՈՇՈՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ՝

ԱՐԱՐ անձ զմարդն և եզ զնա՝ ի դրախտին փափկու-
թեան, զամենայն իսկ զզգայութի ողջ ունեւոյ՝ նորա՝ ի
բնութեն իւրում։ Ի՞նչ իբրեւ լուաւ նա այնմ՝ որ խա-
բեացն զնա, յայնժամ՝ առ նա զսխտոս՝ ամենայն և իս-
կոյն ընկեցեալ եղև արտաքս՝ ի չքնաղ և ի մեծ փա-
ռացն իւրոց։ զի ծանխցէ մարդն՝ եթէ գոն ախտք որ մեր-
ժեն զնա յայ, և զի աղաչեցէ զբարեբարն անձ, որպէս
զի օգնեացէ նմա, և ապա կարացէ կտրել ի բաց յին-
քենէ զամենայն ախտոս։ Ի՞յս ամենայն վերք են յան-
ձին մարդոյ, որ կտրեն՝ և քակեալ որոշեն զնա յայ։
Իրանելի է որ սրբեաց զինքն յամենայն ախտից և յա-
մենայն պղծութէ ոգւոյ և մարմնոյ։ զի ոչխար բանաւոր
է ընդունելի պատարագ ոյ, և լսէ զձայն տեառն որ ա-
սէ։ Բարի ծառայ և հաւատարիմ, ի սակաւուդ եղեր
հաւատարիմ, ի վերայ բազմաց կացուցից զբեզ, եկ մուտ
յուրախութիւն տեառն քո։ Իսկ ոչք կամին կատարել
զկամն իւրեանց որ բոտ մարմնոյ է, և ոչ կամին բժշկել
զինքեանս՝ ի բժշկութէ սուրբ տառքիւնութեց, և անկա-
նին ի խաւարն արտաքին ուր է սատանայ կապեալ։ զը-
տանին մերկք՝ ի սուրբ պատմութեանն ի ժամ հարկա-
ւորութեանն։ Իսկ պատմութեանք ախտիցն այսոքիկ են.
պոռնկութի, արծաթսիրութի, չարախօսութի, բան-
ասիրութի, նախանձ, փառասիրութի, հպարտութիւն,
այսոքիկ և որ նման են սոցին։ Օ՛հնչ է պոռնկութիւն,
պոռնկութի է ցանկութի, յագումն քնոյ, դատարկու-
թիւն, դատարկարանութի, պաճուճանք մարմնոյ, զբա-
զումն, ընդ վայր ծաղր, անամօթութի, թուլութիւն,
դանդաղումն։ Օ՛հնչ է արծաթսիրութի, արծաթսի-

Սակաւից անոթ ինքնուէր
ազգայնութի ի մարմնագործութեան ծա-
ղաւանդ, ըստ հնագիցն օրինակի եւ
հին, - և սփռալ քարէն-նէ, շէն-ն-

1 Երկու օրինակի քերտաւ։

Կարեւորեալ օրինակի ինքն-
հին և արեւելեան ժամանակ
Ստեփանն։

2 Երկու օրինակի հին և նորին։

րութի է անհաւատութի, անյուսութի, անգթութի, անողորմութի, ազատութի, արհամարհութի, անբարեմտութի, ամբարհաւաճութի, անձնահաճութիւն և յոչ հայելի՝ զատաստանան նոյն։ Օրհն է չարակնութի. չարակնութի է չարախօսութիւն, նախանձ, չարակնութիւն, մարդահաճութի, անձնասիրութիւն, անգիտութիւն, օտութի, սուտ վկայութի։ Օրհն է բարկութիւն. բարկութիւն է հաստատել զիւր կասկած, հափառակնութի, վեճութի, նենգութի, սուտ գիտութի, կարծւմտութիւն, նեղկտութի, ձանձրութի ոչ բառնալով զթշնամանաւ տրուք, տալ և առնուլ։ Օրհն է փառասիրութի. փառասիրութի է անզգամութի, սիրել զառիւսքս և որ ինչ ի սմա է, և լինել անուանի ի մէջ մարդկան, և կատարել զախօս անգիտութի։ Օրհն է հպարտութի. հպարտութի է խտտարտութիւն, անհնազանդ լինել ամենեցուն և քաջալերել յիւր զօրութիւնն, և համարելով զինքն իմաստուն, և առնելոյ զիւր և եթ կամեն, և արհամարհել զընկերն, և կարծել զինքն գիտուն գոյ, և ունելով զինքն իւր ոչ իմիջ կարօտ գոյ։ Եւ յս ամենայն գործի յանձն մարդոյ, մինչ որոշեն զնա յայ։ Եւ յս է զոր երարձն լճամ՝ յորժամ եկեր ի աղաղոց ծառայն։

Իր դր կամեցի նոյն հաճոյ լինել և Վրթի սիրելի, յառաջ քան զամենայն զխոնարհութի և զհամբերութիւն և զերկայնմտութիւն ստանալ պարտի ի պատահել նեղութեան, թէ մարմնական ախտիւք ինչ և ցուք, կամ թէ որ գան ի վերայ մեր ի չար զօրութեանցն. եթէ քնապք ընչից և եթէ անարգութիւնք, եթէ թշնամանք՝ որք իրափանիւք անտի լինին, զի մի մերձեացուք առ անձ։ Ի՞նչ յայտախիւս արարտի խնդալ խնդութի և զհիմալ զայ, և նախ քաջութի բաղնալ ի վերայ այնքան նեղութեցն ամենայնի որ գան սիրովն Վրթի։ Իսկ թէ ոչ այսպէս պատրաստեցի, վշտանայ և նեղի՝ ոչ քաջանալովն իւրով. զի այսպիսիս որդի կենաց ոչ կարել լինել, վասն զի ոչ եղև նմանող սրբոցն որպէս ի սկզբանէ հաղթն և հպարտեացն և մարդարեւն և առաքելալն և մարտիրոսն և ամենայն իսկ արդարեւ գտան ի նեղութիւն և ի հարկաւորութիւն և ի փորձութիւն զանազանս, և յաղաքս այսորիկ եղեն սիրելիք նոյն։ Ի՞նչ զարձեալ առէ.

որդեակ, եթէ զաս ծառայել տեառն ւնայ, պատրաստեալ
 զանձն քո 'ի փորձութիս : (Իրպէս և այլուր ասէ՝ եթէ
 ուր պատահեն քեզ վիշաք՝ իբրև զբարի ինչ ընկալ, զի-
 տելով քո թէ առանց տեառն ոչ ինչ վնի, որպէս և զի-
 տացաք յաղաքս սրբոյն : Նովբայ՝ մինչև ցմարմինն և ցու-
 ղիւզն տանջեալ նորա, և զայն միայն որ առ անձ սէրն
 էր՝ ընկալաւ : Հանդերձ համբերութիւն և գոհութեամբ
 յաղթեաց իւրում փորձութեցն, և յաղագս այսորիկ
 յաղթող քան զամենեւեան եղև : Իսկ աստ զկատարե-
 լագոյնսն ասէ իբրև ւնայ սպասաւորք 'ի համբերութիւնս
 բազումս, 'ի նեղութիս 'ի վիշտս 'ի բանտս յանձկութիս
 'ի հալածանս : Իւր դարձեալ յորժամ անշարժ եղև Պա-
 զու, գոչէր ասելով. ո՞վ մեկնեացէ զմեզ 'ի սիրոյն Վշի-
 նեղութիւն, թէ անձկութի, թէ հալածանք, թէ սով,
 թէ մերկութի, թէ վիշաք, թէ սուր. զի վասն քո մե-
 ռանիմք զօրհանապաղ : Իւր դարձեալ ասէ՝ թէ ոչ մահ
 և ոչ կեանք և ոչ հրեշտակք և ոչ իշխանութիւնք և ոչ
 զօրութիւնք և ոչ որ կանս և ոչ հանդերձեալքն, ոչ բարձ-
 րութիւնք, ոչ խորութիւնք և ոչ այլ ինչ արարած կարէ
 մերժել զմեզ 'ի սիրոյն ւնայ որ է 'ի Վշի : Նա 'ի տեր մեր :
 Իւր տեր մեր ասէ. նեղ և նուրբ է ճանապարհն որ տա-
 նի 'ի կեանսն : Իսկ երանութի սգաւորաց ետ : և որ նե-
 ղին յաղագս տեառն, պահինոցա կեանք. երանելի էք,
 ասէ, յորժամ նեղեն զձեզ, և զձեզ հալածեացեն և
 թշնամանիցեն և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնդ
 սուտ վասն իմ. ցնծացէք և ուրախ լերուք, զի վարձք ձեր
 բաղում են : (Ի՞նչ է արժանի որ վասն Վշի հալածի
 և օտարանայ և 'ի փորձութիս զանազանս մտանիցէ և
 չարաբիցի, և յայսր ամենայնի վերայ խնդայցի և դռ-
 հապի զւնայ : Իբրանի այսպիսւոյս, զի մեծ համարձակու-
 թիւն կալլի յաւուրն դատաստանին առաջի բեմին Վշի
 մեծի և ահաւորին, որում փառք յաւիտեանս :

րութի է անհաւատութի, անյուսութի, անգթութի, անողորմութի, ագահութի, արհամարհութի, անբարեմտութի, ամբարհաւաճութի, անձնահաճութիւն և յոչ հայելիի դատաստանան նայ: () Ինչ է չարակնութի. չարակնութի է չարախօսութիւն, նախանձ, չարակնութիւն, մարդահաճութի, անձնասիրութիւն, անգիտութիւն, ստութի, սուտ վկայութի: () Ինչ է բարկութիւն. բարկութիւն է հաստատել զիւր կամեն, հակառակութի, վեճութի, նենգութի, սուտ գիտութի, կարճ մտութիւն, նեղկտութի, ձանձրութի ոչ բառնարով զբնշարմանս ուրուք, տալ և առնուլ: () Ինչ է փառասիրութի. փառասիրութի է անզգամութի, սիրել զաշխարհս և որ ինչ 'ի սման է, և լինել անուանի 'ի մէջ մարդկան, և կատարել զսխառ անգիտութի: () Ինչ է հպարտութի. հպարտութի է խառնարտութիւն, անհնազանդ լինել ամենեցուն և քաջալերել յիւր զօրութիւնն, և համարելով զինքն ինաստուն, և առնելոյ զիւր և եթ կամեն, և արհամարհել զքնկերն, և կարծել զինքն գիտուն գոյ, և ունելով զինքն իբր ոչ իմիք կարօտ գոյ: Ի՞նչ ամենայն գործի յանձն մարդոյ, մինչ որոշեն զնա յայ: Ի՞նչ է զոր երարձն Ի՞գամ յորժամ եկեր 'ի պառզոյ ծառայն:

Իբր որ կամեսցի նայ հաճոյ լինել և Վճի սիրելի, յառաջ քան զամենայն զխոնարհութի և զհամբերութիւն և զերկայնմտութիւն ստանալ պարտի 'ի պատահել նեղութեան, թէ մարմնական ախտիք ինչ և ցաւք, կամ թէ որ գան 'ի վերայ մեր 'ի չար զօրութեանցն. եթէ զնապք ընչից և եթէ անարգութիւնք, եթէ թշնամանք՝ որք խախտանիք անտի լինին, զի մի մերձեցուք առ անձ: Ի՞նչ յայտարիկ սրտտի ինզու ինզութի և գոհանալ զայ, և նախ քաջութի բազմա 'ի վերայ արեւան նեղութեցն ամենայնի որ գան սիրտն Վճի: Իսկ թէ ոչ պոսպէս պատրաստեսցի, վշտանայ և նեղի՝ ոչ քաջմտութի իւրով. զի պոսպիսիս որդի կենաց ոչ կարել լինել, վասն զի ոչ եղև նմանող սրբոցն որպէս 'ի սկզբանէ հաղթն և հպարտեցն և մարգարէքն և առաքեալքն և մարտիրոսքն և ամենայն իսկ արդարեւ գտան 'ի նեղութեան և 'ի հարկաւորութեան և 'ի փորձութեան զանազանս, և յաղագս պատրիկ եղեն սիրելիք նայ: Ի՞նչ դարձեալ առե՛.

որդեակ, եթէ գաս ծառայել տեառն ւնի, պատրաստեա
ղանձն քո 'ի փորձութիւնս: Արդէն և այլուր ասէ՝ եթէ
ուր պատահեն քեզ վիշտք՝ իբրև զբարի ինչ ընկալ, գի-
տելով քո թէ առանց տեառն ոչ ինչ լինի, որպէս և գի-
տացաք յաղագս սրբոյն: Յովբայ՝ մինչև ցմարմինն և ցու-
ղիւղն տանջեալ նորա, և զայն միայն որ առ անձ սէրն
էր՝ ընկալաւ: Հանդերձ համբերութիւն և գոհութեամբ
յաղթեաց իւրում՝ փորձութեցն, և յաղագս այսորիկ
յաղթող քան զամենեւեան եղև: Իսկ աստ զկատարե-
լագոյնսն ասէ իբրև ւնի սպասաւորք՝ 'ի համբերութիւնս
բազումս, 'ի նեղութիւնս 'ի վիշտս 'ի բանտոս յանձկութիւնս
'ի հալածանս: Եւ դարձեալ յորժամ անշարժ եղև Պաւ-
ղոս, գոչէր ասելով. ո՞վ մեկնեցէ զմեզ 'ի սիրոյն Վշտի.
նեղութիւնս, թէ անձկութի, թէ հալածանք, թէ սով,
թէ մեղկութի, թէ վիշտք, թէ սուր. զի վասն քո մե-
ռանիմք զօրհանապազ: Եւ դարձեալ ասէ՝ թէ ոչ մահ
և ոչ կեանք և ոչ հրեշտակք և ոչ իշխանութիւնք և ոչ
զօրութիւնք և ոչ որ կանս և ոչ հանդերձեալքն, ոչ բարձ-
րութիւնք, ոչ խորութիւնք և ոչ այլ ինչ արարած կարէ
մերժել զմեզ 'ի սիրոյն ւնի որ է 'ի Վշտի 'ի տէր մեր:
Եւ տէր մեր ասէ, նեղ և նուրբ է ճանապարհն որ տա-
նի 'ի կեանսն: Իսկ երանութի սգաւորաց ետ. և որ նե-
ղին յաղագս տեառն, պահի նոցա կեանք. երանելի էք,
ասէ, յորժամ նեղեն զձեզ, և զձեզ հալածեսցեն և
թշնամանիցեն և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնց
սուտ վասն իմ. ցնծացէք և ուրախ լերուք, զի վարձք ձեր
բազում են: Եւ իսկ է արժանի որ վասն Վշտի հալածի
և օտարանայ և 'ի փորձութիւնս զանազանս մտանիցէ և
չարչարիցի, և յայտ ամենայնի վերայ խնդայցէ և գո-
հացի զւնի: Երանի այսպիսւոյս, զի մեծ համարձակու-
թիւն կալցի յաւուրն զաստատանին առաջի բեմին Վշտի
մեծի և ահաւորին, որում փառք յաւիտեանս:

Հ. թիւ՝ որպէս պարտի իւրաքանչիւր դժ ժողովել զիւր զմիտան և զխորհուրդսն յաժեալս յաշխարհս. և մի ինչ այլ իմանալ, բայց միայն զակնկալութիւնն և զսէքն որ առ նա է՝ ամբողջ ապրեցուցանել:

Գ. իրպէս և մայր ունելով մանկունս, և նորա երթիցեն պլուր, և կամ որպէս յանպետս յաժիցին ընդ վայր, ոչ ապաքէն առեալ մօրն ժողովէ զնոսա ի նոյնն խրատելով և օրինադրելով զնոսա. դոյնպէս և անձն պարտի ամենայն ուստեք զիւր խորհուրդսն յաժեալս ժողովել իբրև զիւր մանկունս: () ի թեպէտ և ի հոգոց աշխարհիս և կամ ի մեղաց ինչ ցրուիցին, բայց սակայն որպիսի իւր կարողութիւն գոյ՝ միշտ և անդադար պարտի ժողովել զխորհուրդսն ի տուն մարմնոյ իւրոյ առ ինքն, և հանապաղ ակն ունել տեսուն. կալ ի հաւատսն հաստատունս և ի սուրբ սէրն որ առ նա է, և տսել էթէ երբ եկեսցէ տէր Ճշմարտութիւն ժողովել զաջնութիւն առ ինքն, և արասցէ զխորհուրդս մեր անձայնս և երկնայինս և բանականս, և ուսուցէ նմա աղօթոյ Ճշմարտս և անդադա և անյաժս: Իսկ եթէ մեր յաղօթս կալով և զխորհուրդս մեր արտաքոյ յաժեսցուք, և մեզէն իսկ մատնեմք զմեզ և թողացուցանեմք ի մտածութիւնս մեղաց և ոչ ժողովեմք զնոսա: Ի արձեալ և ոչ զկամս մեր ձգեմք առ նա, և բռնաբարեմք մեք իսկ մեզէն զխորհուրդս մեր առ տէր. որպէս զի ինքն իսկ տէրն կամօք իւրովք եկեսցէ առ մեզ, և Ճշմարտութիւն իւրով ժողովեսցէ զմեզ առ ինքն: Իսկ արդ մեր թուլութիւն և աժեղով արտաքոյ ընդ վայր զմիտան, և մարմնն մեր թէ կայցէ յաղօթս առայց մտացն, այլ ոչ թա

։ Ասաց հայրն Մակարի՝ Թէ պարս է անձին զխորհուրդ իւր ժողովել ի յաղթս և ի սաղմոսերգութիւն զջնութեամբ, և մի ալ ինչ ի մտի կայցէ քան զմեալ գալստեան տեսան և մտածել զսէր նորա և ունել ի մտի և սրտի, և ընդ նմա միայն բեկեռեալ լիցի: Եւ որպէս մայր զի ժողովէ զորդիս իւր և ուսուցանէ զնոսա, այդպէս և անձն ժողովեսցէ ցրուեալ խորհուրդս իւր իբրև զորդիս, Թեպէտ և ի մեզ ցրուեալ իցեն. և օրինադրեսցէ մեալ գալստեան տեսան հաստատուն հաւատով, որպէս զի եկեսցէ և ուսուցէ զհոգի նորա Ճշմարտ և անպարտ աղօթիւք ըստ կամոց իւրն հաճութեան:

զուս զտէրն դալ առ քեզ քոյով կամօքդ, որպէս և ոչ
 դու քոյով կամօքդ փութաս առ նա : Ըմենայն իսկ մեր
 հաճոյ լինել տեսանն և միտք անձինն 'ի խորհուրդսն :
 Ըյլ փութա 'ի ներքոյ հաճոյանալ նմա 'ի խորհուրդսդ,
 և յամենայն ժամ 'ի ներքս ակն ունել քո տեսան . և
 միշտ և համապազ փութացիր 'ի ներքոյ խնդրել զնա
 խորհրդովք, և բռնաբար իսկ հարկեցո զկամս քո բա-
 րեյօժարութիւն՝ զախորժակս մտացդ ունել առ տէր . և
 ապա տեսցես որպէս ինքն կամօք իւրովք գայ առ քեզ,
 և օթեկանս առ քեզ արասցէ : Եւ որչափ զմիտս քո
 բռնաբարես, իբր լծէ կամօքդ առ 'ի խնդրել բողբոլ
 սրտիւ քոյով զնա, նոյնպէս ևս առաւել նա հարկեցի
 յիւրոյ զթութեցն և ըստ իւրում բարերար քաղցրու-
 թեանն դալ առ քեզ և հանգուցանել զքեզ հոգեպէս :
 Ըմենակն իսկ ոչ եթող զքեզ երբեք, այլ եկաց անտե-
 տաբար մօտ առ քեզ, տեսանելով նորա զքո զմիտսդ և
 զխորհուրդսդ, և հայելով 'ի մտածութիսդ քո և տե-
 տանելով լծէ որպէս կարդաս առ նա, եթէ յամենայն
 անձն և կամ լծէ ծուլութեամբ, մինչև յուլանալով և
 կամ լծող մօտք, մի ախտիւք մեղացն գործառնութիւն
 ինչ : Ըրդ յորժամ տեսցես դու եթէ յամենայն ժամ
 հանդերձ գործառնութիւնս սիրիցես զխորհուրդս քո առ
 տէր ան և առ նորա միայն հայեցուման, յայնժամ
 ինքն տէրն իսկ յայտնի քեզ, և երևեցուցանէ զինքն
 անձին քում անձառութիւն, և ցանկալի գեղեցիկութիւն
 իւրով սրբաւառացուցէ զքեզ, և նոյնպէս օդնականու-
 թեամբն իւրով առլցուցէ զքեզ, և զյաղթութի իւր
 զամենայն առ քեզ առնէ, և զերծուցանէ զքեզ յանե-
 բեւոյթ լծ նստմեացն քոյ . հայելով տեսան յառաջագոյն
 զքո առ նա զանդաւազ զխնդրութեան, և զմտացդ քոյ զակն
 փառութիւն անսխալ, և անպակասաբար միշտ ունել առ
 նա զուզիղ սէրն սրտի մտք . և այնպէս ուսուցանէ ըզ-
 քեզ և ապա քեզ ճշմարիտ ազօթս և զտէրն հաւատոյ
 և զճշմարտութեան, և զխնդութիւն իսկ զերկնային և
 զճշմարիտն՝ որ է ինքն իսկ Վրդիստոս ամենայնի առ
 քեզ եղեալ :

Հ. Ի՞նչ որպէս պարտ է դադարել ումք 'ի տան :

Գ. Օ՛ր մի բնաւ ամենակն իսկ ունիցի դք յինքեան
 յիշողութիւն ինչ մարգոյ :

Հ. Եւ՝ զինչ գործս բարիս արդեօք պարս իցէ ունել
'ի սրտին, զի ինքեան պարտաւիցէ միայն մտօքն:

Գ. Եւս է բարի կատարեալ գործաւնութի հաբե-
ղայի, հայեացի յան հանապազ անգլազ մտօք:

Հ. Եւ՝ ոնչ պարտին միտքն հալածել զխորհուրդսն:

Գ. Եւ կարէ ամենեւին յինքենէ, քանզի ե ոչ զօրութի
իսկ ունի. այլ յորժամ խորհուրդ ինչ անկանիցի յանձն,
առժամայն իսկ ապաւինել պարտի առ այն որ արարն
զնա՝ հանդերձ աղաչանօք ե պաշտօնելով. ե նա ապա
հայէ զնոսա իբրե զնա, քանզի նա մեր հօւր Եօթիչ է:

Հ. Որպէս՝ կամ իբր հարքն Սկիւթայ, որ է յ) յգիտ-
առս անապատին, ընդդիմակ խորհրդովք եւեթ վարելին
միշտ:

Գ. Եւ այն բարի գործաւնութի նոցա մեծ էր ե ըն-
տիր, բայց աշխատութիւն մեծ ունէր, ե ոչ ամենե-
ցուն է զգուշալի:

Հ. Եւ՝ որպէս ոչ ամենեցուն է զգուշալի:

Գ. Վանգի զարհուրումն ե ցնորս զխելացն ունի:

Հ. Որպէս:

Գ. Եւրդ յորժամ խորհուրդ ինչ եկեացէ յանձն, ե
կարացէ ինքն ապա բազում ճգնութի հանել զնա յին-
քենէ, դարձեալ ե ո այլ խորհուրդ գալով նա ընդունի
զհոգին մարդոյն յինքն. ե այսպէս ապա զամենայն իսկ
օրն անձնն ընդդիմաբանէ ընդ խորհուրդսն իւր, ընդ-
դնելով ընդ նոսա յարուզէ՞ հակառակութե. ապա ոչ
ե ո երբեք պարապէ անձնն նախկին տեսութեանն:

Հ. Արպիսի ինչ գործ պարս է ունել 'ի մօի լուելեայն ե պար-
պել յայն: Գ. Եւս է կատարեալ գործ կրօնաւորի, զի միշտ տեսցէ
զան՝ ի մօի անխոտորելի:

Հ. Որպէս պարս է մերժել 'ի մտաց զազանի խորհուրդս: Գ. Այլ
կարող իցէ որ ունել զայս անձամբ իւրով. այլ յորժամ այնպիսի խոր-
հուրդք անկանին 'ի մօի, արժան է գիմել 'ի պաշտօնան առ արարչին
իւր, ե նա հայածեսցէ զնոսա իբրե զնա, զի նա մեր հօւր Եօթիչ է:

Հ. Եւ որպէս հարքն սկիտացիք զհակառակս խորհրդոց գործեցին:
Գ. Եւ այն ե ո գործ մեծ է ե բարձրագոյն, ոչ յոյժ աշխատութիւն
ունի, ե ոչ կարեն տանել զայս ամենեքեան:

Հ. Որպէս ոչ ամենեքեան տանին: Գ. Երբժամ խորհուրդք ան-
կանին 'ի մօի, ե բազում պատերազմաւ արապեսեսցես, յայնժամ այլ
խորհուրդ գայ մտանէ յանձն քո. ե այնպէս մինչ զորհանապազ պա-
տերազմս ընդ խորհուրդս, յազթէ ձանձրութի ե պակաս տեսութի
ե այնպէս ընկզմի 'ի խորհրդոցն: Եւ այնպիսի ոք կարողացան յազ-
թել խորհրդոցն, նոցա քաջապէս անձանձիր պատերազմացան մահաւ:

Հ. Եւ իսկ որով օրինակաւ այժմ խորհուրդ մեր ապա-
ւինեացի յամ :

Գ. Եթէ առ քեզ խորհուրդքն պոռնկութե լինիցին
մերձ, դու առժամայն իսկ կորզեալ ձգես զնա, և բաց
զուշդ քո և զմիտոդ, 'ի վեր զնա հանջիր հանդերձ փու-
թով, մի յամեացիս. քանզի յամեն 'ի քեզ յերկար
խորհրդոյն՝ բոտ նմա զիջանելոյ սահման ունի :

Հ. Եւ եթէ փառասիրութե խորհուրդն եկեաց ևս
քեզ եթէ ուղղեցեր զքեզ, ոչ պարտի ընդդիմաբանել
ընդ նմա խորհուրդն իւր :

Գ. Եւ դու յորում և պէտ ժամու հակառակիս ընդ
նմա բանիւք, նա ևս քան զևս յոյժ հզօրագոյն լինի, և
առաւել իսկ քան զքեզ նա ևս շատ գտանէ ընդդիմա-
բանութի. և ապա ոչ այսչափ հոգիքն կարեն աւարդու-
նել. քանզի գտանիս դու որպէս թէ ասելով 'ի քեզ' ե-
թէ ես ինձէն իսկ եմ բաւական կուտել ընդդէմ մար-
տիցն : Եւ որպէս որ՝ հայր հոգեւոր ունելով, զամենայն իսկ
զհօգնս իւր 'ի հայրն ընկենաւ, և ինքն անհոգ կայ ա-
մենայնիւ, և դատաստանս ոչ ևս ունի առ 'ի յայ, դոյն-
պէս և որ այն սայ զանձն՝ չպարտի ամենեւին իսկ հոգ

չափ, և յօժարութե ունէին տանջանայն նոցա յամելով 'ի նմն պա-
տեալով, և 'ի ձեռն պաշտանայն որ առ Թժ՝ շարժեցին 'ի գութ
զգործութեն այ. և ապա այնպէս օգնութեամբն Գրի յազմեցին և
խորհրդոցն :

Դ. Որով հարկեց գիմացեն խորհուրդք առ Թժ. որովհետեւ այս-
պիսի յազմեց խորհրդոց խափանելք են : Գ. Եթէ գայէ 'ի մօտ քո
պոռնկութե խորհուրդ, յափշտակեալ զնա և կացո առ գառառա-
նին այ. այսպիսի օրինակաւ և զամենայն խորհուրդ արտացես. մինչ
գայէ առ քեզ՝ գու առեալ զնա կացուցես առաջի ահաւոր թա-
գաւորն այ, և խորհուրդքն ջրուեալ հալին յաչէ մեծին այ՝ և գու
զերծեալ 'ի շարէն մնաս անգամօր առ տեսութեն այ. և եթէ Թոյ
տացես խորհրդոց կալ յայն ախա յորս եմ, գիտացես զի յամեն 'ի
շար խորհուրդս հետեւան մեղաց իցէ :

Ե. Եթէ ամբհաւաճութե խորհուրդք մտեալ ասեմ՝ կառարե-
ցիր զամենայն առաքինութե, մչ պարտ իցէ խոսել ընդ խորհուրդս :
Գ. Յորժամ գտաւ և խոսել որ սկսանի զայն, նա աչ ևս զըրաւորա-
պէս սկսանի մարտնել, զի բազում պատճառս գտանէ նա՝ թէ ընդ
գէմ կայցես նմա առանց զըրութեն այ իւր ոչ ինչ համարելով զնոցա
առ սերն այ զոր կարծես ունել, և գու ինքեամբ պատերազմել հա-
մարձակիս առ նոցա զըրաւոր զքեզ համարելով, և ոչ հոգին աւար
օջնեաց քեզ. քանզի հպարտացեալ գու գառաւոր լինի անձին քո
և թշնամայն պատերազմի : Զի զոր օրինակ յորժամ ունիցի որ հայր
հոգեւոր, զամենայն գործ իւր 'ի նա յանձնէ զհօգւոյ և զմարմայն
և ինքն ոչ ինչ հոգաւոցէ, այսպէս և որ յանձնեացէ զայս իւր յամ, ոչ

տանել իւրոց բոլոր խորհրդոցն, և թէ հակառակել և կամ թէ բնաւ անդի իսկ թողուլ նոցա մասնելոյ՝ ի քո անձնդ : Ի՞նչ եթէ մտցէ ևս ՚ի քեզ աշակեցի խորհուրդք, դու անդր ՚ի վեր առ հայրն քո հանձնիր զնա . և առաջին թէ ոչ անիրմ ես ընդ քեզ իրս, ահաւանելն է հայրն իմ, նա դիտէ : Եւ ևս՝ մինչ դու գեռ տանիս, ՚ի մէջ ճանապարհի թողու զքեզ և փախցի, քանզի և չկարէ իսկ դայ առ հայրն քո ընդ քեզ և ոչ բնաւ կաշատալի նորա : Ի՞նչ քան զայս բարի դարձանու թէ մեծ և յոյժ անհոգ ոչ ևս այլ զոյ իսկ յամենայն եկեղեցւոյ :

Է. Եւ՝ որդի ճիշտ և թէ իբր սկիւթացի հարքն ընդդիմակ և հակառակող խորհրդովքն իւրեանց միշտ հաւաքալ ընդ թշնամիան գտան նոցա հաճոյք նոյ :

Գ. Եւ անդի նոցա պարզամտութիւն և հանդերձ երկեւդիւն նոյ առնելն զինչ և գործելին, յազազս պատրիկ անձ էառ և ընկալաւ զնոսա . և յետոյ ապա ինքն իսկ բարի դարձանու թէ իւրեանց հանդերձ իւրովք իսկ տեսութիւն եկն առ նոսա կամքն նոյ, և յաղազս բազում նոցա աշխատութեանն զոր միշտ վաստակելին՝ և յոյժ իսկ անձաբութիւն նոցա : Ի՞նչ իսկ նա մեծն օրն, որ զայստիկ ուսոյց մեզ՝ եթէ եղեալ իմ ՚ի Սկիւթ, չազայ տեսանել անդ զմեծ ոմն ՚ի սուրբ հարանցն՝ որոյ բազում իսկ ժամանակս կեցեալ էր անդ : Եւ տեսեալ նա

իցէ պարտ հոգալ ինչ : Այլ թէ գործեալ գայ առ քեզ, հոն ընտ ՚ի վեր առ հայր քո և առաջես . ահա գու և ահա հայր իմ, ևս ոչ ինչ դիտեմ : Այսպէս քաջեղեմ զնա յարածամ ՚ի վեր առ քո . յոյժ ժամ թողեալ զքեզ փախցի՝ ի քեմ, զի ոչ է կարող բաւ ընդ քեզ առ հայր քո, և ոչ կարի եկաւ առաջի փառաց երեսոց նորա . և քան զայս յազմութիւն որ և իցէ առաջնութիւն ոչ որ քարկոտցոյն և մեծ է . յե առաջի նոյ :

Է. Եւ մտնա սկիառացիս հակառակելն խորհրդոց, և հաճոյ է զին նոյ : Գ. Զի նոցա հեղու թէ և երկեւդիւն նոյ առնելն զայս, վասն պարտիկ անձ օրներ նոցա . և զի պարտ է հակառակ եւլ խորհրդոց որք գերել Լոման զմեզ, և ոչ առաջ տեղի նոցա և ոչ թի, ոչ որպէս տանցն առ քո, զի զորութիւն տեսն ընկնեացոց զնոսա որպէս յառաջագին յուրա . և առաջ երկնեցաւ վասն այն, զի զաւաղացոց յամբարտանալն որոյ հակառակն անձ է, և կործանուին մեծ : Իսկ որք ՚ի վերայ հիման խոնարհութեան և հեղու թէ զինչին զպատերազմ խորհրդոց, նոցա յետոյ շնորհաց հոգւոյն հապն և տեսութե նոյ որքա . նոցա : Որպէս և պատմիր մեծն այն որ զայս ուսուցանէր մեզ՝ եթէ զնորք երբեմն ՚ի Սկիւթ, մոկ առ ծեր ոմն մեծ և սուրբ որ անդ ծերացեալ էր : Եւ իբրեւ ոգևորեաց զիս և դատաւ և ոչ բնաւ խորեցաւ ընդ

րա զիս՝ միայն ողջոյն էտ ինձ և նստաք, և այլ ոչ ևս նա ինձ պատասխանի էտ. բայց միայն նստեալ իմ և ՚ի տեսութի պարապելով, և նորա զսիրայն գործելով, հաւ բուն ոչ կանգնեցաւ և նայեցաւ յիս և ոչ ուտել հրա մայեաց ինձ. և սակայն ունելով զվեց օր պահելով՝ եկաց զվեց օրն ամենայն ստանց ուտելոյ. և նա ինքն եկաց մնաց զողջ օրն մանելով զչուանն. իւ իրբն երեկոյ եղև, զարձեալ ինքն արևմուտնի թրմեաց և զամենայն գիշերն նստաւ գործելով: իւ ՚ի տասներորդ աւուրն պատասխանի տուեալ ասէ զիս. եղբայր, ուստի գտեր զու զաւարի գործառնութիդ զայդ: իւ ես ստացի ցնա. դու, արբայ, ուստի ունիս գրոյդ, և քանզի մեք ՚ի մանկութենէ զայս բարի գործառնութիս ուսաք առնել ՚ի հարանց մերոց: իւէ սկիւթացին, մեք այգպէս ինչ ուսումն չնկարար ՚ի հարցն մերոց. այլ որպէս տեսանես իսկ այժմ, զորպէս մնացի զամենայն ժամանակս իմ. սակաւ մի ձեռագործ, սակաւ մի խակումն սուրբ գրոց և սակաւ մի յաղթմս կալ, և ըստ զօրութե իմոյ սրբել զխորհուրդս, և ընդգիտաւնութիւն հակառակել ընդ այնոսիկ որ գտն ՚ի վերայ մեր չար խորհուրդքն: իւ այսպէս, ասէ, առնելով իմ, ապա տեսութե հոգին ինքնին եկն առ իս, իմ ոչ գիտելով բնաւ ամենեկին եթէ այսպիսի տեսութի ունայր ունէին: իւ ես ստացի նաև, եթէ և ես ՚ի մանկութե իմեմէ այսպէս ուսայ որպէս գիտացեր վասն իմ:

Հ. ի՞նչ ինձ՝ եթէ որով օրինակաւ պարտի պայտեալս հայել ՚ի տեսութիւնսն:

Իս, և ես նստեալ նայէի և նա հիւսեր զսիրայն, և ոչ նայեցաւ յիս և ոչ կերակրեաց զիս, զի կի տեսաւ զուսուրս վեց, այլ գործեր տեսնուել մինչ ցնաառանքորդ ժամն: Եւ ապա ասէ զիս. եղբայր, ուստի գտեր զառաքինութեդ զայդ համբերութե: Եւ ես ասեմ. և դու ուստի գտեր զառաքինութե լուսութե և զանշիթմեի խորհուրդք. այլ մեք ՚ի մանկութենէ յայտ կրթմ եմք ՚ի հարցն մերոց համբերութե ժաժկալութե: Եւ սկիտացին այն ասէ զիս. զայսպիսի առաքինութե ՚ի հարցն ոչ ընկալայ, զի զնոցայն առնել կարգութե ոչ եր իմ, զի ՚ի վեր եկն քան զխոր մարդոյ. ալ որպէս տեսանես զիս այժմ, պարզապարսի զուսուրս իմ. սակաւ ինչ գործել և լուելոյն կեալ, և ՚ի որպէլ ըստ կարի ընտա և ընգրեմ կալ խորհուրդս, քան եկն առ իս հոգեւ տեսութե, և ես ոչ գիտէի թէ իցե այս բնաւ առաքինութե: Այն տեսեր զի սկիտացին ՚ի ձեռն խնամհարութե յաղթեցին խորհուրդքն. արդ և դու այնպէս կայցես ընդգիտ խորհուրդքն:

Գ. Վերջ սուրբ ցուցին մեզ թէ որպէս կամ իբր :

Հ. Որպէս :

Գ. Վանդի Վանիէլ իբրև զՏինաուրց տեսանէր զնա, իսկ լազնիկէն ՚ի վերայ կառացն քերովելից. բայց լայսպի ՚ի վերայ բարձրացեալ աթոռոյն և վերացելոյն, իսկ Սուլէս զանտեսն իբրև զտեսանելի համարեաց :

Հ. Որպէս կարեն միտք տեսանել զոր ոչ երբէք ետես :

Գ. Օթագաւոր ոչ երբէք տեսեր ՚ի վերայ աթոռոյ իբրև զպատկերս կանգնեալս :

Հ. Լա պարտին այժմ միտք մարդոյ գրել յինքեանս սրն զանպիման :

Գ. Զէ բարի գրել ՚ի միտան, և կամ անաուրբ խորհրդովք ըստզինանել կամաւ մտացն յայն յանպիման :

Հ. Սի գուցէ իբր թէ մեզք ինչ համարիցին :

Գ. Ինկալ զայս այսպէս, և մարգարէքն տեսին պատմութիւն. և ապա ինքնին իսկ կատարեալն գայ առ քեզ, որպէս և առաքեալ ասէ. տեսանեմք այժմ իբրև ընդ հայելի օրինակաւ, իսկ յայնժամ դէմ յանդիման. Լա քանդի յայնժամ յայնտի ասէ՝ թէ իբրև խորհուրդքն կատարեալք եղիցին, յայնմհետէ ապա համարձակութեամբ իսկ տեսանէ զնա :

Հ. Լա՛ արդ չունի առ այժմ ցնորս և կամ զարհուրմն մտացն :

Գ. Լա ոչ բնաւ իսկ ամենեւին, եթէ որ ճշմարտութեամբ ճգնիցի ըստ օրինին : Ի՞նչեր իսկ ինքն՝ թէ զաւանայն շարաթն առնէի, և ոչ մի ժամ յիշեցի զմարդկան ինչ յիշողութի, նկատելով և տեսլով ՚ի միտս իւր զոչ յիշելն զոր : Լա այլ ոմն ասէր՝ եթէ եղէ և մտացի ՚ի ճանապարհի շրջելով երբեմն, և հրեշտակս երկուս տեսանէի զի գային ընդ իս աստի և անտի իմ. և ես, ասէ, ոչ հայեցայ ՚ի նոսա :

Հ. {Յաղագս՝ եր ոչ :

1 Հ. Եւ արդ կարողութիւն իցէ խորհրդացն և մտացն այնքան որք իմէ՝ մինչ ոչ ունիցի միկնել ՚ի տեսութեւն այ : Գ. Ոչ ունի բնաւ եթէ ճշմարտութեամբ ճգնեցի, վասն զի ես կացի շարաթն մի և ոչ յիշեցի բնաւ ՚ի մտի յիշտակ մարդկային : Եւ այլ ոմն ասէր՝ եթէ երթայի երբեմն ՚ի ճանապարհ ուրեմն, և տեսի երկուս հրեշտակս յայնոցս և յայնիցոյս ՚ի ճանապարհին, և ես ոչ բնաւ հայեցայ ՚ի նոսա :

2 Հ. Ընդ էր ոչ նայեցար : Գ. Վասն այսր զի գրեալ է՝ եթէ ոչ հրեշ

Գ. Վանդի գրեալ է՝ Թէ ոչ հրեշտակք և ոչ զօրութիւնք կարեն մերժել զմեզ ՚ի սիրոյն Վ՛րի:

Հ. Համենայն՝ ժամ կարեն խորհուրդքն մարդոյն տեսլեանն պարտապել:

Գ. Եւ եթէ ոչ յամենայն ժամ, բայց յորժամ խորհուրդքն բանադատիցի յայլոց ինչ խորհրդոց չարաց. բայց զու մի ինչ յամիցես ապաւինել ՚ի տեր. ասեմ իսկ քեզ, եթէ կատարեսցի խորհուրդն յայսմիկ առանց աշխատութե, զու գլեանագ չարժես: Վանդի եթէ զխորհուրդս քո իջուցես անտի ՚ի վերուստ, որպէս զդատապարտեալ զքո որ ՚ի խաւարայինն ՚ի բանտ արկանիցի, և արդ յորժամ արձակիցի և զլոյս տեսանիցէ՝ ոչ ևս ապա կամի յիշել նա ինքն զխաւարն յորում կայրն. դոյն օրինակ և խորհուրդն մեր յորժամ սկսցի զիւր իսկ զլուսաւորութիւնն տեսանել, ոչ ևս կամի ՚ի խաւարին և ՚ի չար խորհուրդն կալ: Եւ որ ոմն ՚ի կատարելոցն՝ եթէ երբեմն կատարելով իմ զխորհուրդսն փորձել Թէ արձակեցից զնա, Թող երթիցէ և խափառեալ չքնիցի յերկրիս պարտիկ, և արձակեցի զնա. և նա եկաց մնաց ՚ի նմին՝ ոչ գիտեալ Թէ ար երթիցէ, և մնաց ՚ի տեղւոյ իւրում անշարժ. իսկ ես, ասէ, դարձեալ առի զնա ՚ի վեր. և գիտեր իսկ ինքն նա՝ եթէ երթեալ էր ՚ի յաժէն, ես, ասէ, ՚ի վտանգելու նսէի զնա: Օպար բարի գործադնութիւն դադարումս հանդերձ աղօթիւք ուղղէ ՚ի տան. քանզի ասէր նա ինքն, եթէ միշտ յաղօթս կալ՝ վաղ և երազ յուզութիւն տծէ զմիտս մեր:

Հ. Երբէն կարէ դք յամենայն ժամ յաղօթս կալ,

տակք և ոչ զօրութիւնք միկնել կարող իցեն զմիտ մեր ՚ի սիրոյն աստուծոյ մերոյ:

Բ. Եւ յամենայն ժամ կարել իցէ միտք անտանել զտեսութիւնն քո: Գ. Կարել է՝ որք ըստ քո խոնարհութե ուղղեցին զնա: Որպէս հրաշքս մեզ ոմն ՚ի հարանցն՝ եթէ կամեցայ երբեմն փորձել զխորհուրդս իմ Թէ որպէս իցէ, և Թող զրուել զնա ուր և կամեսցի. իսկ նա եկաց ՚ի անոց իւր և ոչ գիտեր Թէ յո երթիցէ, մինչև կալայ զնա և հանի ՚ի վեր. զի գիտեր նա՝ որ Թէ զրուեալ երկերիցի, ասնջիւղոց կը ՚ի տեսանէ: Իսկ յայսպիսի չափ՝ հանգարաութե խոնարհութեն հաստատեն, զի անգագար աղօթք և խոնարհութիւն ուղղէ զմիտք:

Բ. Եւ միտքս կարող է դք աղօթել անդադար, զի մարմնս անար իցէ: Գ. Ոչ եթէ մինչ կացէ յաղօթս՝ այն միայն կընկեալ իցէ ա-

զի սկիար է մարմնն մեր առ 'ի ժռւովալ սպասուորու-
թիւն աղօթից նոցա արուց :

9. Ի՛րդ ոչ միայն կան մեր 'ի ժամնակի աղօթիցն
միայն ասին աղօթք, այլ յամենայն իսկ ժամ :

Հ. Ի՛բր յամենայն ժամ :

9. Իթէ աւարցես և եթէ ընկնես և կամ եթէ 'ի
ճամնապարհի շրջիցիս և եթէ գործ ինչ առնիցես, մի 'ի
բաց կացցես երբէք յաղօթիցն քոց :

Հ. Ի՛րդ եթէ ընդ ումք խօսիցի, որպէս կարելի է
տարել ինքն զայն բան 'եթէ յամ ժամ յաղօթս կացէք :

9. Եւ յաղաքս այսպիսի իսկ ասաց առաքեալն՝ ամենայն
աղօթիւք և ինդրուածովք : Ի՛րդ դու յորժամ չարաւ
պիցես ընդ այլում խօսելով յաղօթս կալ, հեծաթիքն
աղօթ եսջիր :

Հ. () ըր աղօթս պարտիմք աղօթել :

9. Զայր մեր որ յեղիկնս, և որ զկնի է :

Հ. Ի՛նչն ինչ չափ արժան է մեզ ունել աղօթիցն
մերոց :

9. () Զայն չափս յայտնի. և քանզի ասելն եթէ
յարաժամ՝ յաղօթս կացէք, այս ինքն է անպակաս չափ
ունի : Ի՛րդ եթէ ոք միայն յորժամ՝ ինքն առանձինն
յաղօթս կայ հարեղայն, և զայն միայն աղօթեացէ, այդ
պիտի մարդ չկայ երբէք յաղօթս* : Ի՛նչի իսկ նա՝ եթէ
պարսի այսպիսին զամենայն մարդ իբրև զմի ոք տես-
նել, և 'ի չարախօսութիւն արգելուլ զանձն : Ի՛նչի առ
'ի կատարելոցն՝ եթէ վքսան ամ ձինեցայ մի ժրբէք
թողուլ առ իս օտար խորհուրդս մտանել 'ի սիրտ իմ.
և տեսանէի, ասէր ինքն, եթէ մինչև ցիւցեալոյ ժամն
զամենայն աւուրս զբանսարկուն սատանայ, զի աղեքն
ունէր լարեալ ինքն 'ի ձեռին իւր, և կամէր ձգել 'ի
սիրտ իմ. և ապա նեղեալ նորա և ամաւեցեալ, ասէ,
յինէն պնակս երթայք զնոցր աւուր աւուր : Եւ բարի
քաղաքավարութեն և ընտիր բարոցն բարի գործաւ.

գիտէ, այլ հանապազն և անհասն յիշմանն նոյնինն մտայ՝ և զի-
բին խորհելն ուր քն նստի՝ աղօթք իցէ :

* Այլ օրինակ աղցել 'ի կնիւթ. յաղթս, այնպիսին ոչ երբեք էր
մտաբէ. Ասաց ճերմիւնակեալ յաղթս.
Եթէ 'ի ժամն աղօթիցն միայն էր :

նութի, և կարի իսկ զիւրաւ յայ հաճութի. Տեսի եւ, ասէ, կատարեալ զոմն մի յընթրիս եղբարցն մանողոնաց, որ թէ և էր ժամանեալ նորա, և յերկար ըմբման զինչոյն նեղելոյ յազազս եղբարցն համարձակութեան, և նա, ասէ, ոչ եկաց 'ի բաց յաղօթիցն իւրոց և յայ մինչև ցրդան, և ոչ զմի բաժակն յինքենէ 'ի բաց դարձոյց յառնելոյ ընդ նոսա. և ինքն էր դարմանալի այր 'Ասասեր' թէ թուեցի երբեմն զաղօթս իմ զոր առնէի, և գտի հինգ հազար զոր առնէի յաւուրն, և նոյնչափ ևս 'ի գիշերի զի առնէի զաղօթմն: Ար որ կամեցի 'Վճի' այ հաճոյ լինել, յառաջ քան զամենայն ըզխոնարհութի արարտի ստանալ և զհամբերութիւն:

Հ. Արպիսի՝ ինչ պարտ է լինել միայնակեցին:

Գ. Միայնակեաց աղանի է. քանզի որպէս աղանն էլանէ յօգս թօթափել զթէս իւր, և եթէ յամենայ արտաքս 'ի բռնոյ իւրոյ' 'ի վայրենի թռչնոյ կառափեալ կորուսանէ զվայելութիւն իւր, սոյնպէս և միայնակեաց որ ելանէ 'ի ժամ աղօթից' 'ի խցէ իւրմէ թօթափել զխորհուրդս իւր, եթէ յամենցե արտաքոյ խցի իւրոյ՝ կառափի 'ի գիւաց անտի, և խաւարին խորհուրդք իւր:

Հ. Արմի՝ խորհրդով արտաբերէ սատանայ զմիայնակեաց 'ի խցէ իւրմէ:

Գ. Սատանայ թափէ է. քանզի որպէս թափէ կախուղ բանիւք արտաբերէ զգազանն յորժոյ իւրմէ, և ըմբռնեալ զնա շրջեցուցանէ 'ի հրապարակս քաղաքաց, և արձակեալ զնա առ 'ի կատակիլ 'ի մարդկանէ, իսկ յորժամ արասցէ ընդ նմա զամենայն զկատակս, յետոյ կամ

Է. Զմեջ պարտ է առնել մարդոյ, զի եղիցի կրօնաւոր: Գ. Արմատար տղանի իցէ. և զոր օրինակ ելանէ աղանի 'ի ժամաւ իւրում և թաւալեալ յօգս մաքրէ զթէս իւր և դառնայ անգրէն, իսկ եթէ յամենցէ 'ի բացեաց, 'ի վայրի թռչնոց կառեալ թնի և կորնի քանիք և փռանի վայելութիւն նորա, սապէս եթէ կրօնաւոր ելլէ 'ի խցէ իւրմէ 'ի ժամու աղօթիցն, և երթեալ յեկեղեցին մաքրէ փարհաբդ իւր, իսկ թէ յամենցէ արտաքոյ՝ հարձանի 'ի խորթոց գիւաց ընդ ունի և ընդ տնի իւր, և խառորդեցն խորհուրդք նորա: Չարափով զդուշութեան եթէ որ կարիցէ առնել, և այսպիսի և զանազան 'ի խորթն կարիցէ ժողկալել և քաջապէս համբերել, կարիցէ նա լինել և և կրօնաւոր:

Է. Արմի խորհրդով հաննէ զկեղծաւորն 'ի խցէ իւրմէ: Գ. Դեհրբէ զմեջ իցէ. և զոր օրինակ թափէ քաղաքացոյն բանիւք հանէ զան 'ի բարանէ իւրմէ, իսկ մեջ տիրէ նմա՝ ասնի զնա 'ի փառաց քա

Հրով կորուսանէ զնա կամ Զրով ընկզմէ, ոոյն օրինակ է միայնակեցի՝ որ կրկնէ կիրս յորժամ 'ի խորհրդոյ անտի ձգեալ թողցէ զխուց իւր:

Հ. Եթէ 'եղանկէ եզրայր 'ի սպասաւորութի պաշտանն և հանգիսեացի կնոջ մարդոյ, զխնդ կարէ փախել 'ի մարտէ անտի պառնկութեանն:

Գ. Ի մարտէն ոչ կարէ փախել, իսկ 'ի գործոյ անտի կարէ փախել եթէ լսեցէ 'ի ժամ պատահանն. քան զի որպէս հուր յարանց՝ հրահանաց ընդ միմեանս բախելով՝ հանդերձ ծծմով արատաւերէ զհուր, նոյնպէս և խօսք առն ընդ կնոջ զմեզս գործեն:

Հ. Եթով՝ խորհրդով մտանէ պառնկութի 'ի մարդն:

Գ. Եթէ մի և ոչ երկու և ոչ հինգ և կամ տասն ճառապարհ բաղանդակեն պառնկութե. քանզի ամենայն խորհուրդք սատանայի զպառնկութեանի զգործ ծածկեալ:

Հ. Իարիոնք՝ իցէ ստանալ երկուս հանգերձն:

Գ. Եթացիր երկուս հանգերձն և մի ստանալ չարախօսութիւն, որ տրատաւորէ զամենայն մարմինն. քան զի անձին ոչ ինչ է 'ի չարախօսութի, իսկ մարմնոյ պէտք են արկանեցիք. սակայն ունելով զպէտաւ և զբաւականն, այսու շատապուր:

զարին և առնէ զնա նախապէս և խաղաղի մարդկան, և յետոյ կամ 'ի հուր այլէ զնա կամ 'ի ջուր խեղդէ, այսպէս գիտեցնէ կրօնաւոր յորժամ 'ի խորհրդոյ գիւթեալ խորի 'ի գիւտց և ելեալ մեկն 'ի տեւեկէ իւրմէ:

Հ. Եթէ զնացէ և զբայր 'ի սպասաւորութիւն ուրիշ և գիտեցնէ նմա կին 'ի ճանապարհին, մրպէս պարտ է փախել 'ի պատերազմէ մտացն պառնկութե. Գ. Ի պատերազմէն զերծանել ոչ է կարող. այլ 'ի գործոյն լսել գիւրին իցէ և զանց առնել զնոքու անխաւ և անգի. տել ահաբ. զի զոր օրինակ երկամ ընդ քարի հարեալ ելանէ հուր, այսպէս և ձայն և տես կնոջն մինչ հարկանի 'ի սիրտ առն՝ ելանէ հուր շուրթեան:

Հ. Եթով խորհրդով գայ 'ի միտ մարդոյ մեզս պառնկութեան:

Գ. Եթէ 'ի մի կամ յերկուս կամ յերեք խորհուրդս տպաւորին պատեկութի, այլ յամենայն խորհուրդս գիւտական կայ պառնկութեան 'ի թաքուն, և ոչ մի խորհուրդ գայ գիւտական՝ յորում ոչ իցէ տես 'ի նմա պառնկութեան 'ի թաքուն:

Հ. Բարեկէ և ստանալ երկուս հանգերձն եթէ ոչ: Գ. Եթացիր երկուս հանգերձն և մի ստանալ չարութիւն անձին, զի մի պէտք տրտցէ զքեզ. քանզի մարմին հանգերձն պէտա ունի, իսկ անձն պէտա ոչ ինչ ունի չարեաց, զի ոչ ինչ հարկաւոր է նմա չար լինել. այլ եթէ տնի մարմնոյ չարաւոր հանգերձն, նոքու բաւականայր:

Արդիս յօրինայն:

Հ. Օխորդ՝ պարտ է կատարել զպաշտօն սաղմոս-
երգութեան և զաւրաւորութիւն պահպան :

Գ. Սիմէ աւելի քան զհրամայեալն իմանալ . քան
զի բազումք կամեցեալ առաւել քան զաւրաւ, յետոյ և
ոչ սակաւ կարացին կատարել :

Զ. Եթէ՝ բռնադատեցէ զիս եղբայր՝ որպէս զի ար-
բից բաժակ մի գինի՝ ի խցի նորա, բարիք է երթալ :

Գ. Փախիւր ի գինոյ և ապրիս որպէս զայծեամն յո-
րոգայթից, քանզի բազումք յազազս այնմ պիտոյից կա-
պեցան ի գլորումն խորհրդոց :

Զ. Ընդէր՝ ոչ կարեմք բնակել ընդ եղբարս :

Գ. Սառն զի ոչ երկնչիմք յայ . զի եթէ յիշէիր լղ-
գրեալսն եթէ՝ Սոլոմոն ի Սողոմ ապրեցաւ՝ ոչ զոք գա-
տապարտեալ, և գու արգելք զանձնդ ի մէջ գաղանաց
արկանէիր բնակել :

Զ. Եթէ՝ դք գայթակղեցուցանէ զիս, կամիս զի ար-
կից նմա ծուռն :

Զ. Ո՞րպէս կատարել պարտ է զսաղմոս յաղթօս, և կամ զպահ-
կեալ . եթէ գայցէ ի վերայ յաւեան՝ առնել, եթէ ի չափօս կեալ :

Գ. Ոչ ինչ առնել պարտ է առնել քան զկարգեալն . քանզի բազումք
կամեցան ընդ առաջնան նախ մեծամեծս առնել զգործ արթից և պա-
հայ, և յետոյ և ոչ զվերունս կարացին գործել : Այլ թէ յառաւելն
և ի մեծամեծս ցածկաս բուռն հարկանել, մի նախ զպահոց և զմար-
տաւոր արթից, զի գիտաւ եղբանեկք են յետոյ՝ առանց հիման խա-
նարութե և հնազանդութե, այլ նախ բուռն հար հնազանդութե հե-
զութե և համբերութե և սիրոյ, և զտոսա մեծաց և առաւելաւ որ-
քան կամիս ի վեր քան զյարունս, յորոց և ոչ մի ինչ անկման կա-
կած և ոչ խտրութե գիւտական հարաբարութեանն . յորոց յետոյ զմեծ
ընթանաց և պահպանութե Խնամաւոր և առաւելեալ և արթից ար-
ժանաւորք . յորոց յառաջագոյն ըզմայր, նոյնք յետոյ գիպեսցին քեզ
անգրգուռել և անփոփոխել ի քեզ :

Զ. Եթէ բռնադատէ զիս եղբայրն գնալ ի սննեակ իւր և ընդել
գինի, բարեւոր իցէ հնազանդել և գնալ : Գ. Փախիւր յարմանէ զի-
նոյ և կենցեա իբրեւ զայծեամն յակնատն, զի բազումք ի սոցանէ գրե-
ցին յանկումն խորհրդոց շնութեան :

Զ. Ընդէր ոչ կարեմք բնակել ընդ եղբարսն : Գ. Սառն այնորիկ զի
ոչ երկնչիս գու լոյ . զի թէ յիշէիր գու զքանս գրոց՝ եթէ որպէս
Ղովա ի սողոմայեցեացն փրկեցաւ, զի ոչ գատեաց զոք, նա գու ի
մէջ գաղանաց ընթերիւր բնակել :

Այլ որչինայ իբրեւրք Խորհրդաւորսն . Ընդէր ոչ կարեմք բնակել ընդ
եղբարս առանց գտնելոյ և գատելոյ : Գ. Սառն զի ոչ երկնչիս յայ .
զի եթէ յիշէիր զգրեալսն եթէ Ղովա ի Սողոմ ապրեցաւ՝ ոչ զոք
գատապարտեալ, և գու արգելք զանձնդ ի մէջ գաղանաց արկանէիր
բնակել, և ոչ բնաւ չարանայր նոցա :

Զ. Եթէ գայթակղեցէ զիս եղբայրն իմ, կամիս զի խնարհեցու-

9. Ի՞նչ նման ծուներ և ՚ի բաց անջատեալս զքեզ ՚ի նմանէ, վասն զի աբապ Լ՛ըսէնիոս ասելո. ընդ ամենեցունս սիր կաջիւր, և յամենեցունց խորշեաջիւր:

2. () Ի՛նչ է մարթ մատուցանել քոհանանս յեկեղեցիս:

9. Գործս պս գանձ է որ կայ առաջի նայ. և զոր աբ կանեսս այսր, ՚ի վեր երթայ նա:

2. () Ի՛նչ են մեղք չարախօսութեան:

9. Ի՛նչք չարախօսութե ոչ թողացուցանէ զմարդ գալ առաջի տեսուն, քանզի գրեալ է. որ չարախօսէր զընկերէ իւրմէ, հալածէի զնա:

2. Ի՛նչմա՞ն մարտիրոսանալ վասն նայ:

9. Լ՛իմէ որ ՚ի նեղութե ժամու համբերեացէ եղբօքս, հաւատար է նա հնոցի երկց մանկանցն:

2. Ի՛նչքի յորժամ կառնիմ կալ յաղօթս, զբազնս զիս խորհուրդքս:

9. Ի՛նչ ասն զի սատանայ ՚ի սկզբանէ ոչ կամեցաւ երկիր պահանել նայն ամենեցուն, անկաւ յերկնից և օտարացաւ յարքայութենէն նայ, և վասն այսորիկ զբազեցունէ զմեզ յաղօթիցն:

2. Ի՛նչմա՞ն ցանկութիւն կերակրոց մատուցանէ ինձ խորհուրդքս, և զիջուցանէ զիս յաղօթիցն և ՚ի պահոցն:

9. Վ՛անզի զ՛ձքամ ՚ի ձեռն կերակրոց պատրեաց, վասն այսորիկ մեզ նոյն օրինակաւ ներգործէ:

2. Ի՛նչքի՞ն՝ պոպէս պոռնկութի թախանձէ զմարդ:

9. Վ՛անզի տեսանէ սատանայ եթէ պոռնկութիւն օտարացուցանէ զմեզ ՚ի հոգւոյն սրբոց, որպէս և տեքն ասէ՝ եթէ ոչ ևս բնակեսցէ հոգի իմ ՚ի մարդիկս յայս վասն գործոց դոցա:

ճիշ նմա զծուներս իմ: 9. Խոնարհէ զծուներ և փոթ հրաժարեացես ՚ի նմանէ, զի այսպէս իրաւե զմեզ հայրն Արսէնի և ասէ. սեր կաջեսս առ ամենեւեմ, բայց մեկնելով մեկնեալիս յամենեցունց:

2. Զ՛ի՛նչ օգուտ իցէ մարդոյ ընծայել յեկեղեցի: 9. Այս գործ գանձանալին իցէ եգեալ առաջի նայ. և զամենայն ինչ բայց փրով որքան որ գնիցէ օսոս, յերկնս եգեալ ասի այն, ուր և բազմապատկէ օռնոց իցէ:

2. Գամէի վկայութիւն կրել վասն տեսուն, և ոչ լինի առ ձեռն պատրաստ, և զի՛նչ առնիցեմ հասու լինել յայնմ շնորհաց: 9. Եթէ որ ՚ի ժամանակի փորձութեան համբերէ, այն հաւատար հնոցի երկց մանկանցն իցէ:

2. Ընդէր այնպէս գծեալ նեղէ զեն պոռնկութեմ զմարդ առաւել քան զայլ արտ: 9. Վասն այսորիկ զի գիտէ զեն զգրութեմ պոռնկութեմ զի նա մերժէ ՚ի մեջ զհոգիս սուրբ, և զի լսէ զբանն նայ որ ասաց՝ եթէ ոչ մտացէ հոգի իմ ՚ի գոսս վասն լինելոյ գոցս մարմն:

4. Սկսած այսպէս տառաւայ մզէ զիս 'ի զբաղմունս, և խափանէ զիս 'ի ձեռագործէ անտի:

9. Վրանցի գիտէ տառաւայ թէ պտղաբերութի 'ի ձեռագործէ անտի լինի:

4. () Իսկոյ կարէ մարդ արգելուլ զդաւաճանութի զիւաց:

9. Սկսէս միւսն ոչ կարեն արգելուլ զմկնորսն առ 'ի շարժանելոյ զկարթն 'ի ծոփն, ալ յորժամ գիտասցեն զնենգութի կարթն, 'ի բաց դարմեալ ապրին, և մնաց դատարկ մկնորսն, նոյնպէս և մարդ:

4. Եթէ ունիցի արդեօք մեղս վասն մտածելոյ խել:

9. Սկսէս զվէմ ինչ ոչ շնտեսն ալիք, նոյնպէս և գաւառմանումն դատարկացեալ ոչ ինչ մեղիցէ մարդ. քանզի գրեալ է, թէ ամենայն մեղք չէ ևս կատարեալ ոչ ևս համարին մեղք:

4. Կարուք իցէ բնակել յանապատի:

9. Սկսէս Սպայէլի յորժամ դադարեցին 'ի զբաւաւնացանտի յանապատին և բնակէին 'ի տաղաւարս, յայնժամ ծանուցաւ նոցա զիսկոյ պարտ էր երկնել յնոյ. քանցի և նաք պէկոծեալք 'ի միջ ծովուն մնան դատարկք, իսկ յորժամ մեկնեցին 'ի նաւահանգիստն՝ յայնժամ զբահաւմանն 'ի գէղ ստանան, նոյնպէս և մարդ եթէ ոչ 'ի նմին տեղի ժուժկալեցէ, ոչ աւետալիսութի փրկութե: Վրանցի և յառաջ քան զամենայն առարկնութի գիտարհութիւն խեղրեաց անծ. զի գրեալ է՝ Թէ յո բնակեցայց ես, եթէ ոչ 'ի հէղս և 'ի խոնարհս և որք դողան 'ի բանից իմոց:

4. () Իսկոյ կարէ մարդ բնակել առանձինն:

9. Եթէ հասանել զարուեստ յաղթութե, որպէս զի Կաթողիկոսն այնպէս ընդ ոտիկն իւրում ախոյեանն ելանել: Վրանցի և միայնակեացն եթէ ոչ խորտեալ ընդ եղբարս առանձինք զարուեստ խորհրդոցն, ոչ կարն առանձինն բնակել և ընդդիմանալ խորհրդոցն:

4. Որպէս կարող իցէ որ հանգարուել առանձինն: 9. Մարտիկ է զինուոր եթէ ոչ 'ի միջ ծովոց ուսանին զգործ և զարուեստ պատերազմն, ոչ իցեն կարող միայն մարտել և յաղթել: Այսպէս և կրօնաւոր եթէ ոչ նախ վարժի զառաքինութի ընդ եղբարս և ուսանիցէ զարուեստ խորհրդոյն պատերազմոցն, ոչ կարող իցէ նա միայն հանգարուել, և ոչ ընդգէմ կալ ախոյե որ 'ի վերայ նորս:

Հ. Եթէ լիցի 'ի հարկէ դալ ընդ կնոջ 'ի խոսս, զիսորդ պարտ է պատահել նմա :

Գ. Հարկաւորութիւն այս գործ ստատանայի է, քանզի բազում ծառայոց հարկաւոր ունի. ապա թէ լինիցի պէտք դալ 'ի խոսս ընդ կանանց, մի տար նմա խօսել ինչ աւելի. և դու եթէ խօսիս, բովանդակեա սակաւութիւն չառ ինչ, և փութացեալ արձակեա զնա. ապա եթէ յաւենաս ընդ նմա, զիտեա եթէ ցանկութիւն նորա զխորհուրդս քն զիջուցանէ :

Հ. Որով խորհրդով կարասցի մարդ ապրել 'ի չարութեան :

Գ. Որ ընդունի զհաւք 'ի ծոց իւր, փերսաբի. նոյն պէս և որ ընդունի զխօսս մարդկան, ոչ անպարտ լինի 'ի չարախօսութեան :

Հ. () Ինչ են գիշերային երեւակերպք ստատանայի :

Գ. Որպէս 'ի տուրմեանն օտարոտի խորհրդովք զբաղեցուցանէ զմեզ առ 'ի չարապել մեզ աղօթից, նոյն պէս և 'ի գիշերի թռուցանէ զմիտս մեր առաջը երեւմամբ, և խափանէ զմեզ 'ի գիշերային աղօթիցն :

Հ. () Ինչ արասցի մարդ զխորհութիւն, որ լինի նմա 'ի կատարումն մարմնոյ յանուրջս :

Գ. Որպէս որ դառալ զգատախաղ իւր 'ի քուն՝ սպառնալիցէ զնա, միթէ սպանողն կատակել կարիցի զքսպանն՝ որպէս զյաղթող. և ոչ երբէք. քանզի չիք նմա յաղթութի, այլ և առաւել ևս սղալի է :

Հ. () Իսորդ՝ կարասցի մարդ շնորհս առնուլ սիրել զաստուած :

Գ. Եթէ որ տեսանիցէ զեղբայր իւր 'ի յանցանս, և կարգասցի առ իւր վասն նորա յօգնութիւն, յայնժամ առնու զգիտութի թէ զիսորդ պարտ է սիրել զիւր :

Հ. () Եր պատուիրան ստացեալ մարդ կարէ ապրել :

Գ. Նորք առաքինութիւն են յարեալ 'ի մարդ. պահք և աղօթք առ իւր և ձեռագործ և մարմնոյ զգատուութիւն : Եւ յսոցիկ առաքինութեց ընդգիւնտնարտեալ առ

Հ. Ձիորդ կարասցի մարդ շնորհս առնուլ սիրել զիւր : Գ. Եթէ որ տեսանիցէ զեղբայր իւր 'ի յանցանս, և կարգասցի առ իւր վասն նորա օգնութի, յայնժամ առնու զգիտութի թէ զիսորդ պարտ է սիրել զիւր : Գ. Եթէ տեսնէ զիւր յանցանս, և նա եղբոր իւրում :

տանայի եհան զԴամ. 'ի սկզբունէ 'ի ձեռն մարմնոյ պատրեալ և կրկին յամեն արարեալ փախտական լինել հաւանեցոյց թողլել. որպէս զի մի գայցէ առաջի նոյ, զի մի գուցէ երկիր պազանիցէ նոյ, և թողու թի լինիցի մեղացն: Իսկ յորժամ արտաքսեցան Դամ, դատարկացեալ եկաց սատանայ, 'ի ձեռն դատարկութեն յայլ մեղս գատապարտեալ, 'ի վհատութի առանձինն ունել զնա կամեցեալ: Իսկ մարգասէրն ած տեսեալ զխարդախութիւն սատանայի, ետ Դամայ գործ. առէ. գործեալ զերկիր, ուստի առարդ: Իբրպէս զի Դամայ գործոյն հոգ տանելով, զհրապուրանս սատանայի 'ի բաց ընկեալուց: Իսկ սատանայի և այսու պատրեալ, 'ի հրեշտակ զինքն նմանեցուցեալ, զգուտերս մարդկան 'ի պառնոյձ պոսկութե զարդարէ, և զհրեշտակաց փռուս խորհարհեցուցեալ 'ի ցանկութի մարմնոյ զիջոյց զնոսա: Սա նոյ այսուհետեւ սատանայ ընդդէմ պահոց և ընդդէմ աղօթից և ընդդէմ ձեռագործի, քանզի ձեռագործ ըզբազում զարարուեստս նորա խափանէ. ջանայ և ընդդէմ առաքինութեանցս գործոյ. ապա և ամենայն սուսքինութեանց տիրեսցէ:

Հ. Իսկ զինչ արասցէ մարդ զի առնուցու շնորհս առաքինութեան:

Գ. Եթէ որ կամեցի ուսանել արուեստ, զամենայն հոգս թողեալ և նկուն արարեալ զանձն, 'ի ձեռն խառնարհութեան առնու զշնորհս արուեստին. նոյնպէս և միայնակեացն եթէ ոչ թողուցու զամենայն հոգս մարդկայինս, և առնել զանձն նուաստ և չհամարել եթէ լաւագոյն եմ քան զոր և կամ թէ հաւատար ուրուք, և յայնժամ գտեալ զառաքինութեցն զգործն իւրովի եկեալ, մինչգեռ գու խօսիս, առէ՝ ահաւասիկ եմ:

Հ. () Ինորդ՝ կարէ մարդ գիտել եթէ աղօթք նորա ընդունելի են առ ած:

Գ. Եթե՞ յորժամ մարդ զգուշացի առ 'ի չգրկել զընկեր իւր, յայնժամ համարձակեցի 'ի միտս իւր եթէ ընդունելի են աղօթք նորա առաջի նոյ. ապա եթէ որ զոր-

Եթէ որ պահեցէ զանձն ոչ փասել ընկերին, յայնժամ ընդունելի լինի նոյ աղօթք իւր. իսկ եթէ գթէ զընկերն, աղօթք իւր խոտան և անընդունելի լինի. զի հառաչանք զընկերն 'ի նմանէ արգելում զնա ոչ մասնել առաջի նոյ:

կեացի զընկեր իւր, ազօժք նորա գայլերի և անընդա-
նելի են. քանզի հեծումն զրկերցն ոչ տայ թող ազօժից
զրկողին մտանել առաջի այ: Ըրա եթէ ոչ փութայ
հաշտեացի ընդ ընկերին, ոչ անպարտ եղլոյի ի մեղաց
իւրոց յաւիտեան. զի գրեալ է. զոր կապիցէք յերկրի,
եղիցի կապեալ յերկինս:

Ճ. Ընդհինք է՝ ի բերան առնուլ զգիրս աւարտ:

Գ. Այսպէս առնու ճարակ ի խոսոյ անաթ զարարից
զարարիս, ապա և ճարակի զարարիս անապատի. և յոր
ժամ խառնայ ի փշոց անաթի, որո՞նց զգարարին և քաղց-
րանայ բերան իւր, և գազարե թոյնը փշոցն: Ըրն.
այն և մարդոց բարեաց է սուրբ գրոց ընթերցումն առ
՛ի քառաձայնումն չարին: Վննդի եթէ ոք պարտաւորցի
եթէ բազմաք և եթէ սակաւք ի սաղմոսերգութէ, և
պատանձեացի զբերան իւր և ոչ գաշեացի առ նո՞ւ, այն-
պիսին զիւաց գործ գործէ. վասն զի գեւք ոչ կարեն լսել
զգովիսան Վ՛նի, և զսաղմոսերգութիւն խաղանուն:

Դ. Բարեք իցէ, հայր. Թեազունք գրոց ընթերցումն: Գ. Այսպէս
առնու կերակուր զբարի գալարս, առնու և զխուշո. և ի փշոց փնչ
խոցոսի բերան նորա, զայն գարձեալ որո՞նց և քաղցրացունէ զնա:
Այսպէս և մարդ խորի ի մեթի զբարիս և զպարս. ալ յորժամ ըն-
թերցումն զսուրբ գիրս, հրահանգի և քաղցրացունէ զնոսա. քան-
զի գիմամբառ են բանք գրոց ամենայն խորգափութեց զիւացն: Իսկ
եթէ գնասցէ ոք յեկեղեցին յազօթն ընդ այլ և զբարան, և խցէ զբե-
րան իւր և ոչ բանայ զնա ընդ նոսա յորհմութի և յերգս և յազօթն,
այնպիսին զերգս ստաւանայի գործէ. քանզի գեւ ոչ կարեն լսել զգ-
ովութիւնն Գրեառոսի:

* Այսպէս ի բազմալ ինչ Բարեք. նմա. այսպէս և ընթերցումն զգիրս
հաւկայանմա: Եւ որ ի ժամ պաշ-
տամանն իցէ զբերան իւր և զա-
կանջո, այնպիսին թշնամի է փա-
կաբանութեանն այ:

Ե. Օրինակ ի խառնեալ. այլ ուր. ծախի:

ԽՕՍԲ

ԻՊԵՐԻԲԵԱՅ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

ԱՍԱՅ Ժերն . որպէս առիւծ ահարկու է 'ի վերայ իշաւայրեաց , նոյնպէս և միայնակեաց փորձ՝ խորհրդոց ցանկութեց : Պահճք որպէս սանձք են միայնակեցի ընդդէմ՝ մեղաց . որ զնայն ընկենու , որպէս ձի խեղ գտանի : շորացեալն 'ի պահոց մարմին միայնակեցին՝ զհոգին 'ի խորոց 'ի վեր բերէ , և չորացուցանէ զվտակս հեշտութեց սրահք միակրօնին : Պարկեշտ միայնակեաց յերկրիս պատուի , և առաջի բարձրելոյն պսակեացի 'ի յերկինս : Ս'իայնակեաց որ ոչ արգելու զլեզու իւր 'ի Ժամ բարկութեն , այնպիսին և ոչ զախտս մարմնականս կարէ արգելու : Նանս չար մի երբէք հաներ ընդ բերանքս , զի ոչ բնաւորեցաւ այգի բերել փուշ :] աւէ ուտել միս և ըմպել զինի , և ոչ ուտել չարախօսութիւն զմարմինս եղբարց : Շ շնջելով օձն զԱյայ 'ի դրախտէն եհան . սորին նման է որ չարախօսէ զընկերն , զհոգին լողին կորուսանէ , և զիւրն ոչ ապրեցուցանէ : Պանծ՝ միայնակեցի անստացուածութի է՝ կամաւոր աղքատութեամբ . զանձեա , եղբայր , 'ի յերկինս , քանզի անանց են հանգիստն յաւիտեականք : Ս՝ տածութիւնք քո միշտ եղիցին յարքայութիւն երկնից , և փութով Ժառանգես զնա : Աեանք միայնացելոյն ըստ նմանութե հրեշտակաց եղիցին կիզելով զմեզս : Մը փորձութիւն պարտ է մեզ զինքեանս զինեալ և սրեալ , զի յորԺամ 'ի վերայ գան՝ փորձ երեսեցուք : Տիւ զգիշերն գործէ միայնակեաց

։ Ասաց հոգին իպէրիքսէ . զանձարան մեծ է կրօնաւորի կամաւոր անշնչութիւն . և զու գանձեացիս յերկինս , զի անհատ են հանգիստն և յաւիտեականք : Ի մեզ կայցես միշտ և հանապաղ զարթոյնութիւնն երկնից , և գիւրու մոցես 'ի նա : Պարտ է կրօնաւորի նմանել վարուց քրտոյրէնց՝ որ միշտ կիզու զմեզ . քանզի եթէ ոչ պահեսցէ ծեր աւանդն զգուշութիւն զփոս իւր , և զամենայն ինչ զոր լսէ զքան բարի՝ մոռացի զայն , ապա այնպէս գայ 'ի ծուլութիւն , և թշնամին կաշեալ ձգէ զնա 'ի կենաց : Աջութք սուրբք եղիցին միշտ 'ի բերան քո և խորհուրդք բարի 'ի միտս քո , քանզի սղաթ թեթեւացուցանեն զփորձութիւնքս . և պարտ է նախ քան զգալ փորձութիւն պատրաստել և դասնել զանձինս մեր , զի յորԺամ գայցին՝ գացուք յաղճուղք և ընդդեմալք :

արթնեայ և ազօթիւք հրճուեալ զըջնայ սրտիւ. եհեղ զարտասուան և յերկնաստ հայցեաց զարքայութիւնն : Եթէ սպասեցէ միայնակեաց լողութեանց, որ զայս ստանայ, և նա լսելի լինի նոյն. քանզի և 'ի վերայ խաչին տէրն լող եղև մինչև ցեահ : յառ կենաց 'ի բարձրութիւնս յարուցեալ տառապելախոհութիւնս : Եմանեաց մաքսաւորին, զի մի ընդ փարիսեցւոյն զուգադատապարտեցիս . զ] ովսէսի հեղութիւն ընտրեալ, զի ծայրատելով զսիրտս՝ զլիճն 'ի ջուրցն փոխանակիցես : Փրկեալ զընկերն 'ի մեղաց նախատանաց որչափ կարող իցես . քանզի նո՞ զգարձեալն ոչ մերժէ : Սբան չարութե և յայտնութե մի հաստատեր 'ի սրտի բռն՝ զեղբորէն քումմէ, զի կարող իցես ասել՝ Թող մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեք Թողումք մերոց պարտապանացն : Ղշմաւրիա իմաստուն է՝ որ ոչ բանիւք ուսուցանէ, այլ գործովք վարժէ :

ՊԱՓՆՈՏԻ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ՀԱՐՑՈՒԱԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄ Ի ՎԵՐԱՅ
ԱՆԿՈՒԱԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄ ՎԻՊԵՑԵԼՈՅ Ի ՊԱՏԸԱՃ ԿԵՆԱՅ

ԲԻՐՈՒՆԻ ումեմն և Յակոբու մերձ բնակեցելոյ և դրացի հանդիպեցաք ես որ գրեցիս և երանելի օտրկաւ լազունքն Եւաղորիոս և Լիլիոն . հայցեցաք ուսանել 'ի նոցանէ զպատճառս յանցանաց, կամ 'ի վերայ անկուածոց եղբարց և կամ 'ի վրիպեցելոց 'ի պատշաճագոյն

Հարստութե և գանձարան կրօնաւորի հաղանդութիւն իցէ . և որ ոգստանայ զնա՝ լսէ նո՞ ազթից նորա, և համարձակութե կապէ առաջի խաչելոյն՝ անառն՝ որ հաղանդ եղև նոյն հոր փոքի 'ի խաչ և 'ի մահ և զամենայն կատարեաց վասն մեր . Եմանող լեր մաքսաւորին, զի մեք ընդ փարիսեցւոյն գտեսցիս . և առ յանձն զհեղութիւնն Մովսէսեմ, որպէս զի բարացեալ սիրտ քո եղիցի խոնաւ և բոկեցէ աղբիւր յայն . փրկեալ զեղբայր քո 'ի մեղաց որչափ կարող ես՝ առանց արհամարհելոյ, զի նո՞ զգարձեալն ոչ ևս յետս գարձուցանէ . և բան չար և նենգաւոր մի եղիցի 'ի սրտի բռն՝ վասն եղբոր, զի կարիքս ասել՝ Թող մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեք Թողումք մերոց պարտապանացն : Ղշմաւրիա իմաստուն այն է, որ ոչ միայն բանիւք ուսուցանէ, այլ և գործովք վարդապետեցէ :

կեանսն, Վանգի դիպեցաւ յաւուրսն յայնտիկ Վերմանի կրօնաւորի՝ ի նստելն վախճանել, և գտանել զմեռեալն յաթոռն՝ ունելով զգործ ի ձեռն. դիպեցաւ և այլ ումեմն եղբօր փորել ջրհոր և թաղել ի նմին, և այլ ումեմն Նսկիպեայ գալ և մեռանել ի ծարաւոյ ջրոյ, ի շէնցաք և զՍտեփաննոսէ՝ որ անկաւ ի գարշելի անարգութիւն, և զԵլարպոս և զՆրոնիա զաղէքսանդրացի և զԼաղէս պաղէստինացի և զՍտղոմէոս ի Սկիտէ գեգիպտացի։ Ի հարցանելն մերում թէ զինչ է պատճառն այնպէս կեցեալ յառաքինութե մարդիկ ի վարս յանապատի, և այնքան ոմանց մոլորեալ՝ փասեալք ի խեղաց, կիտց ըմբռնիլ յորովայնամբութիւն, և այլոց երգիծանել պաղշտութեամբ, զայս մեզ սուրբքն պատասխանի արարին. Ստեփանոսի գիտնապոյնն՝ եթէ ամենայն լեալքն բաժանին յերկուս, ի հաճոյութիւն այ և ի ներել նորուն. որ ինչ միանգամ լինի ըստ առաքինութե ի փառս այ, այնոքիկ լինի հաճոյութիւն այ. իսկ որք միանգամ դարձեալ փասակալք և վտանգաւորք և ամբօխականք և արտաքս անկողք, այնոքիկ լինին ըստ ներելոյն յանգանութե կամ յանհաւատութե թուլացելոցն. վասն զի անհնարին է որ ուղիղն խորհին և բարեպաշտութիւն կեան՝ թողանիլ և անկանիլ ընդ յանցաւորք ամբօյ կամ ընդ խաբէութիւն դիւաց։ Եւ որք միանգամ ապականեալք են խորհրդովք, կամ ախտիւք մարդահաճոյութիւն, կամ ամբարտաւանութիւն մտաց, կամ ի նենգել յառաքինութիւն, այնպիսիքն ընդ սխալանօք անկան. նո՛ր ըստ նոցա թիւր դիտաւորութեանն թողու զնսսա, զի յաղագս թողոյն օգասցեն, և փոփոխմամբ դարձեալ ուղղեցին, կամ զսոսաշարութիւն և կամ զգործն. վասն զի երբեմն յառաջադրութիւն կամ մտցն մեղանչէ, և երբեմն գործ։ Եւ յորժամ ապականութիւն է, ըստ որում պարտ իցէ, օրինակի ոչ ինչ լի նիցի. որպէս հանդիպի բազում անգամ և պաղշտին ապականեալ մտք առնել զողորմութիւն ի մանկամարդան յաղագս գարշելի կատարածին, և զգործն դիւրաբար իբրև որոյ և կամ միայնացելոյ և կամ կրօնաւորի տալ զօգնականութիւն։ Վիպի և ուղիղ խորհրդով առնել զողորմութիւնն յախտածէսս կամ ի ծերս կամ յանկեալ ի ճոխութե, այլ խնայելով և տրամելով. և է

խորհուրդն ուղիղ, բայց գործն՝ անարժան։ վաճառքի
սարսուռ և արժան է որ ողորմին՝ զուարթութիւն ողորմել
և անխնայաբար։

Իսկին սուրբքն և զայն՝ եթէ յառաջագիտութիւնք են
'ի բազում յոգիս, յունսս քաջուշութիւն մտայ, և 'ի
կէսս պատեհութի կրօնաւորութե։ Իսկ յորժամ ոչ
լինիցի յազազս նորին ինքեան բանին ոչ ըստ այդ դիտա-
ւորութեանն և ոչ յառաջագիտութե գործն և ոչ քաջու-
թե, և ոչ որք զքաջափառութե բանիցն ստանան՝ 'ի վե-
րայ գրեն զչնորհան տուողին բարեացն այլ, այլ իւրեանց
յօժարութեն և բաւականութե, այնպիսիքն թողեալք
'ի նախախնամութեն՝ անկանին յամօթալի գործս կամ
'ի գարշելի ախտս և 'ի վատթարութիւն։ և թողեալք
յազազս եղելք 'ի նստանստաստութեն և անկարգութե,
հանդարտագոյն իմն առ սակաւ սակաւ 'ի կարծեցեալ
յառաքինութե նոցա ընտանենայ հպարտութիւն՝ յին-
քեանս վստահանալով, այլ ոչ յաճ՝ որ չնորհն զամե-
նայն որ խոստովանին զչնորհան։ Եւ ասն զի ամբարտա-
ւանեալն գտանելով զամբարտաւանութիւն՝ ամբարտա-
ւաճէ, և ոչ ևս վերագրէ զպարգևս՝ քաջուշութեն այլ
և ոչ զմտապարարութի գիտութեն, այլ իւրում կրօ-
նաւորութեն և կամ բաւականութեն։ Ի բաց կացու-
ցանէ ամ զհրեշտակ նախախնամութեն, որ է 'ի վերայ
չնորհին պնդիկ կարգեալ։ որոյ 'ի բաց կացելոյ բանա-
դատեալ լինի 'ի հակառակամարտէն ամբարտաւանեալն
քաջուշութեն, անկանի ընդ պազշտութե։ զի կամ
չնաբարոյ կամ անանասկան անարգելութեն վարեցի
զքիւական ընութիւն, որպէս զվկայի աղջախոհութեանն
'ի բաց բարձելոյ՝ անարժան հաւատոյ լինի ասացեալ 'ի
նոցանէ։ Փախլին երկիւզածք յայնպիսի բերանոյ վար-
դապետութե որպէս յաղբերէ որ զտղբուկան ունի, մինչ
զի 'ի կատարել գրեցելոյն։ մեղաւորին ասէ ամ՝ դու ընդ-
կը պատմես զարդարութի իմ կամ առնուս զուխտ իմ
'ի բերան քո։ Իսկ զի նմանեցան ճշմարտապէս ախտա-
ւորացն օգիքն զանազան տղմական աղբերաց՝ որ արծա-
թաւերք են և աւերատացուք, աղբերաց որ գորտս ու-
նին։ Իսկ յաշտկոտացն և ամբարտաւանիցն, որք զան-

1 Յօրհիւն գործոյն։

2 Մեծ զմբարտութիւն։

3 Միւս բանաւորութեանն։

պատեհում ին գիտում է ունիցին, նմանք են աղբերաց
որք օձս բուծանեն, յորս միշտ լճանայ բանն օրինակին
ինն իրքն զժուր նեխեալ 'ի ըն' որ ոչ է ումեք անտի
հեշտութի ընկել վասն դառնութեան բարոյն և յա.
ղաքս հոռոյն յանանքուր գործոյն: Սևտի 'Վաւիթ ա.
դաշէր երես հայցերալ չնորհս յոյ, ուսանել դրազդրու.
թիւն և դիւրատ և զգիտութի. վասն զի առանց քաղ.
ցութե' գիտութի խտտան է: Ի՞նչա թէ ուղղեցի այն.
պիսին՝ զպատճառս թողցոյն 'ի բաց գնելով, այս է զհը.
պարտութիւն, ծանկոյց զիւր զլափան ոչ յարուք վերայ
ամբարտաւանելով, այլ զոյ գահանայցէ, քայ գարձեալ
'ի նա վկայութե գիտութիւն. վասն զի բանք հոգեւորք
վարս պարփեշտս և հոգեւորս ոչ ունեւրով ձիւվարեալք՝
հասկ.ք են խորչակահարք, զձե հասկիցն ունին, և 'ի
կերակրողութե զօրութեն պակասեալք են: Ի՞նչ ամե.
նայն անկումն եթէ 'ի լեզուոյ եթէ 'ի տեսութե կամ
'ի բերեաց կամ 'ի հոռոտեւեաց կամ 'ի գործոց և եթէ
'ի բաւանդակ մարմնոյն՝ ըստ համեմատութե ամբար.
տաւանութեանն և կամ կարծեաց 'ի թողցոյն այ ինն'
խնայելով 'ի թողեալն: Վանդի եթէ հանդերձ անաղ.
գութի քաջութեւն նոցա վկայէր մատակարարութիւն
տէրն բանից նոցա, և դեռ արդեօք ամենի դնասս ամ.
բարձեալս ամբարհաւանութիւն հանդերձ անմեքրութիւն:

Ի՞նչ քայտսիկ ստէին մեզ սուրբ հարցն այնորիկ և ա.
ռաքինիք արանցն. յորժամ տեսանիցիք զոք վարուք չար
և բանիք հաւանական, յիշեմք զգեան որ յաւետա.
բանին ընդ տեսան խօսէր, և զասացեալն 'ի գրոց վը.
կայութիւն: Ի՞նչ օձն էր խնատնադոյն քան զամենայն գա.
ղանս որ 'ի վերայ երկրի, որոյ խնատութի նորին առանել
'ի վնաս նորին իննն՝ այցոյ առաքինութեց այնպիսին ոչ ըն.
թանալով. վասն զի պարտ է և արժան հաւատալ նմին և
բարեւոյ խորհել զոր ինչ տայ ան, և խօսել զոր խորհին, և
առնել զոր խօսին. զի եթէ ոչ ճշմարտութիւն ընդ բանն
և առաքինութիւն ընդ վարսն ընթանայցէ, և քաղցր օ.
րինականացն քաղատհմութի հայ է առանց աղի ըստ
մբանելոյն: Երայ. այնպիսին ուտի և ոչ երգէք. որ թէ.
տէրս և ուտիցի, 'ի բաղում չար ախտս արկանէ զկերպոյն.
Քանզի ստէ՝ եթէ ուտիցի հայ առանց աղի, և կամ ի.
ցի՝ ճաշակումն 'ի բանս մտաք: Ի՞նչ է օգտակարու.
թիւնն՝ ոչ լցեալք վկայութի բարեաց գործոց:

Եւ թողցին զանազան են պատճառք . զի ոմն լինի յաղաքս ծածկելոց առաքինութե զի երեւոցի, որպէս 'ի մեծ համբերութե նահատակին { Երայ : Ընտուծոց խօսեցեալ և ասացեալ նմա այսպէս . մի 'ի բաց առներ զիմ զերաւունս և մի կարծեր այլ ազգ ընդ քեզ խօսել, այլ զի երեւոցիս արդար . վասն զի ինձ ծանօթացին էիր 'ի սկզբան տեսողիս զծածուկսն , և որ հայիմս յանգունդս խորոց մարդկայնոց . բայց զի անդիտացեալ էք քա ուղղութիւն 'ի մարդկանէ , որք կարծեն չար պարապմամբ յաղաքս փարթամութեն պաշտել զիս , 'ի վերայ անելով զայդ՝ քան զխռովութիւնս , 'ի բաց հանեցի զձոխութիւնդ :

Եւ այլ ազգ թողեալ լինել յաղաքս խտտորման ամբարտաւանութեան և փախելոց 'ի կարծեաց ամբարհաւանութեան , որպէս զերաներոց առաքելոցն է տեսանել Պաւղոսի . վասն զի թողեալ եղև նա 'ի խռովութիւնս անկանել և 'ի չարարանս և յազգի ազգի նեղութիւն , յաղաքս որոյ և տակեր . տուաւ ինձ խայթ մարմնոյ հրեշտակ սատան . նա տանջեցէ զիս , զի մի ամբարտաւանեցայց : { Եւ մի երբէք այնքանեօք սքանչելեօք հանգիստ և բարեմտութի և պատիւ նմա լեալ , 'ի տատանայական ամբարտաւանութիւնս արկանիցէ զթուլցեալն ընդարձակութիւն : { Եւ զաւ և անդամալցոն յաղաքս մեղաց , որպէս և տակեր { Եւ . ահա ողբացար , մի ևս մեղանչեր , զի մի չար ևս լինիցի քեզ : { Եւ զաւ և { Եւ զաւս պատուելով զարծաթն քան զիննաց բանն , յաղաքս որոյ խեղդեցաւ : { Եւ զաւ և { Եւստ , որոյ աղաղակ ընդ պազշտութիւն անկաւ , նախապատիւ առնելով քաղք որովայնի քան զհայրենի օրհնութիւնսն :

Եւ զայսոսիկ զամենեւեան զգացեալ 'ի հոգւոյն օրբ բոյ երանելոցն Պաւղոսի առաքելոց՝ տակեր յաղաքս այսպիսի օրինակի թողացելոցն . և որպէս ոչ ընտրեցին զնձ ունել 'ի գիտութեան , մատնեաց զնոսա անձ յանձնորձ միտս՝ առնել զոչ արժանաւորսն : Եւ յաղաքս այլոց որ և կարծէին զգիտութիւնն նոյն և նոյն զանդերձ ապագայնեալ վարուք և սնտոի ամբարտաւանութիւն՝ տակ . վասն զի ծանեան զնձ և ոչ իբրեւ զնձ փառաւորեցին կամ գոհացան , այլ ընդունայնացան 'ի խորհուրդս իւրեանց և խաւարեցան անհանձար սիրտք նոցա , ասելով՝ իմա

տունը գողով յիմարեցան, որք կարծեաց և ամբարտաւանութե դիւրան երդիծան. յաղազս որոյ մասնեաց զնոսա ան յախտս անարգութե անպատուել զմարմնս իւրեանց: Իրպէս զի աստուտ ճանաչել մեզ պարտ է եթէ անհնարին է անկանել ումք ընդ պաշտօտութե, ոչ լքեալ յայ նախախնամութեն, 'ի պղերգութենէ և 'ի ծաւութենէ իւրեանց թողացելոցն այնոքիկ հանդիպեալք նոցա:

Եւ այս սահման Պապնոսեայ առաքինաց գիտնաւորի և ընտրեցելոյ միայնակեցաց՝ մերձ լեալք ընդ նմա և ընդհարցաքննեալք սուրբք և երանելի հարցն յաղազս առաջնորդութեն անկանելոց՝ Բրիտնիոս և Յակոբոս՝ որք առաքինի վարուք են պայծառացեալք:

ԲՈՒՂԹ

ՍՈՒՐԲ ՀՕՐՆ ՍՄՈՆԻ

ՀՈՒՐՆ սուրբ ուր և կամի հանգչի, և հանգչի 'ի սուրբս և 'ի հանգարտս և 'ի ցած ոգիս մարդկան. և եթէ զք քաղցրութե լսէ հոգւոյն սրբոյ, տայ նոցա զերկիւզն ան, և արկանէ ջերմութի 'ի սիրտս նոցա 'ի սկրզլանն: Եւ յորժամ ջնորհի նոցա ջերմութի սիրոյն ան, տայ նոցա ատել զամենայն պէտս աշխարհիս, զոսկի և զաթճաթ և զամենայն հոգս նոցա, զհայր և զմայր, բզկին և զորդիս և զեղբարս և զսիրելիս և զամենայն որ է յաշխարհիս զառաքմունք. և ջնորհէ նմա վինել անխն, անգը, անուրեք նման որգւոյն ան, և քաղցրացուցանէ նան զգործմն ան առաւել քան զխորիսն մեղաւ, եթէ զաշխատութիւն, եթէ զպահս, եթէ զհակումն, եթէ զգաւութի հանգարտութե և զողորմածութի. զամենայն խաղաղութե ան քաղցրացուցանէ նմա, մինչև զամենայն ինչ ուսուցանէ նմա: Եւ յորժամ զամ ուսուցանէ նմա, զայ այնուհետև նմա փորձութիք, և յայնժամ ան որ յառաջն քաղցրութիւն նմա գործքն էին, ծանր և դառն համարի զնոսա: Եւ ազուր յորժամ փորձին, քաղցրանան նմա. խրատք քառ մարմնոյն խորհրդոց. և վերաւորեալ հարկին, և ոչ ունին զէջիւ արդարութեն:

այս է զոր Որստոս ասէ . «Իսկեւ Տոբեալ» և արդ մար-
մնով վախճանիք, և այսչափ աշխատեցայք ընդունայն,
եթէ իցէ ընդունայն :

Ի՞նչա եթէ մարդն ընդդիմացի սատանայի յառաջ-
նումն պատերազմին, և յաղթիցէ չար դիւին այ չոր-
հիւն, զի պարտ է մարդոյն զիւր յաղթութիւն այ համա-
բեղ, ապա այնուհետեւ տայ նմա ան ջերմութի հաստա-
տուն սիրոյն իւրոյ և համբերութի անխռով : () Ի ջեր-
մութիւն առաջին յուզարէ է և անհաստատ, իսկ ջեր-
մութիւն երկրորդ առաւել լաւ է և հաստատուն և ան-
շարժ . և ՚ի անմեծ ծնանի տեղանեղ և գիտեղ զմեծու-
թիւն գանձուցն երկնաւորաց, և որ ունի յինքեան համ-
բերութիւն անխռով և անյոյզ, և որպէս նաւ ՚ի քաղցր
և յաղթիւ հողմոց հանդէպ երեսայն կշիռ՝ զառաքասան
լեւալ օդովն իբրև զթռչուն սլացեալ յառաջ դիմեսցի,
և նաւորդքն հանգչին ուրախութիւն հանգերձ : Եւ այժմ
դուք, սիրելիք իմ, և որդեակք, ստացարուք զերկրորդ
ջերմութիւն ՚ի խորհուրդս սրտից ձերոց, զի լիցի հան-
գիստ ձեզ յամենայնի . զի որ ըստ այնմ երկրորդ ջեր-
մութեն է, կարէ զամենայն ախտս խաղաղմանց ցածու-
ցանել, և սա զամենայն հնութի նորոգէ զմարդոյ, և սա
սրբէ զիշխանական միտս մարդոյն ՚ի խորհուրդ, և սա
տայ բնակել անութեն ընդ մարդկութեանս, զի լինիցի
մարդն տաճար այ, որպէս և գրեալ է՝ Թէ բնակեցայց
՚ի նոսա և գնացից ՚ի նոսա :

Եւ յորժամ կամիցիք զերկրորդ ջերմութիւն ընդու-
նել՝ որ ՚ի գալ փորձութեցն զառաջին ջերմութիւն հե-
ռացոյց ՚ի ձենն, այս գործ առաքինութե է՝ որ ամէն առ-
ձեղ զերկրորդ ջերմութիւնն . զի դիցէ մարդ ուխտ ընդ
ինքեան և ընդ այ, եթէ չմորհեա ինձ զմեղան առաջինն
զոր հեղգացայ, և ոչ ևս պիտուհետեւ անցանեմ զբանա-
բով : Եւ արտայն այնպէս ինքն զի այնուհետեւ մի մարդ
զք, մի խորհուրդք մարդկեղէնք հանդիպեն ՚ի նմա և դա-
գարեցան . և մի տայն զբօսման մարդկեղէնս մարմնոց
իւրոյ կամ հոգւոյ, այլ յամենայն ժամ ունիցի արար-
չեալ զխորհուրդս իւր առաջի այ : Եւ ուրախացաւ ար-
տասաւոր տրամութի յանդիմանի զհոգին իւր և ասէ .
Ընդէր հեղգացար մինչև ցայժմ և խաղաղմանցար զայն-
չափ աւուրս և զժամն : Եւ դարձեալ յիշեցէ և գրաւ .

նայն տանջանան և զամենց արքայութիւն, յանդիմանելով զհոգիւն իւր յամենայն ժամ, և ասելով զայս՝ եթէ արպէս նո՞ւ չնորհեաց քեզ և պատրաստեալ զայսպէս պատիւ, և դու հեղգացար և կարճամտեցեր:

Եւ յորժամ զայս ամենայն ասիցէ հոգիւն ընդ իւր՝ յանդիմանելով զսիւս և զգիշեր և զամենայն ժամն և զժամանակս, վաղվաղակի գայ մարդն յերկրորդ ջերմութի սիրոյն աստուծոյ որ է լուսագոյն քան զառաջինն: Վրանգի երանելիւն Ղաւիթ յորժամ տեսանէր եկեալ ՚ի վերայ իւր ծանրութիւն խորհրդոց, Երոտեալ ասէր այսպէս՝ եթէ զամս յաւիտենից յիշեցի և խօսեցայ: Եւ դարձեալ. յիշեցի զառաջինսն և խօսեցայ յամենայն ՚ի գործս քո, յարարածս ձեռաց քոց խորհեցայ և տարածեցի առ քեզ զձեռս իմ հանդերձ աղօթիւք: Եւ դարձեալ Եսայի ասէ. յորժամ դարձցիս և հեծեծեցես, յայնժամ կեցցես, և գիտացես եթէ ուր էիր զառաջինն: Եւ սիրելի որդեակք իմ, եթէ այսպէս ամբաստուք զխորհուրդս մեր, և սանձահարեցուք զհոգի և զմարմինս մեր, և հանդերձ ցածութիւն և լուծեալք զախտս ամենայն ՚ի մէջ ՚ի բաց ընկեցուք չնորհոք Վրդի, որում փառք յաւիտեանս. ամէն:

ՆԱԲԷՆ ՍԱՒԻՐ ՀՕՐԵ ԱՄՈՒՆ ԱՅԼ ԹՈՒՂԹ

ՍՈՐԵԼԻՔ, տեսանեմ այժմ զի պտուղ ձեր ամենելին կենդանի է. և յորժամ պտուղ մարդոյն ամենելին կենդանի լինի, տայ նմա նո՞ւ ժառանգութի, և հաշուիցի ՚ի բաժին իւր վնա, և հաստցանէ նմա հատուցումն բարի փոխարէն աշխատութե նորա. վասն զի Զգնեցաւ պահել զպորտ պտուղ իւր կենդանի: Իսկ եթէ պտուղ մարդոյն մեռանի, ոչ հաշուի նա ՚ի կողմ նոյ, այլ առաւել ևս մեղադրէ նո՞ւ ասել ցնտա մարդարեւին այսպէս. գոչեա զբոտութիւն և մի խնայեր. բարձրացի իբրեւ զփողոց զբարբառ քո, պատմա ժողովրդեան իմում զմեղս նոյն և տանն էջակողայ զմտութիւնութիւնս նոյն. զիս որ բնաւ օրէ խնդրեն և ճանաչել զճանապարհս իմ ցանկանս, զի է զի պահեցաք մեք և գու ոչ տեսեր, և խորհարհեցաք զանմիւս մեր և դու ոչ գիտացեր: Վրաստանդանի ես նոյն և ասէ՝ եթէ յաւուրս պահոց ձերոց

գտանիկն կամք ձեր կատարեալ. և որք ընդ ձեռամբ ձերոյ կեն՝ չարարէք զնոսա և կռիւք զանաւազն. և զինչ պէտք են ինձ այնպիսի պահք, և ձեր աղաղակելով գալ բողոքել առ իս և ինձ ոչ լսել ձեզ. ոչ զայնպիսի պահքս ընտրեցի առե տեր. և եթէ խոնարհեցուցանես իբրեւ զանուր զպարանոց քո, և քուրձ և մոխիր ՚ի ներքոյ քո տարածանիցես, և ոչ այնպէս կոչեսցի պահքս ընդունելի: Ի՛հա այս է պտուղ մեռեալ, յաղագս այսորիկ ոչ լռե նոցա, եթէ յազօթս կազցեն առ նա. քանզի զգործն զոր առնեն, ՚ի հաճոյս մարդկան առնեն և ոչ յոյ. վասն յայտրիկ ոչ բնակէ ՚ի նոսա շնորհքն ՎՊԻ:

Եւ եթէ ոչ ուրացի մարդ զկամս և լուիցէ այնոցիկ որ ըստ հօգւոյն ծնողքն են նորա, ոչ կարէ ընտանեանալ կամանցն այ. իսկ եթէ իմասցի զկամն այ և ինդրէ, ոչ դարձցի ունայն: Տեսէք այժմ, եթէ իմանալ զկամբս այ մեծ է, իսկ առնել զկամս նորա օրչափ լաւագոյն: Իսկ եթէ որ սիրէ զտեր ՚ի բոլոր սրտէ և ՚ի յանձնէ և ՚ի զօրութենէ և ՚ի մտաց, և կազցէ յերկիւղ նորա, և ապա երկիրն ծնանի զարտասուս և արտասուսն զերն դուծի և զուրախութի, և յաղագս նորա անձնն որքա զաբերէ յամենայն առաքինութիս. և յայնժամ տեսցէ անձ զպտուղ մարդոյն գեղեցիկ, տայ նմա անձ պահապան՝ որ պահէ զնա յամենայն ՚ի ճանապարհս իւր: Իսկ ծոյլքն զերկիրն այ ոչ ունին, և ոչ զտերն նորա և ոչ զքերութի նորա, այլ զհետ կամեց իւրեանց գնան. և եթէ երթան առ անմա որք խօսին զաշխարհիս, և վասն զնոր խօսից և ընդ վայր բանից՝ զքերութիս և զտերն որ առ անձ է՝ կորուսանեն և չիջուցանեն. վասն այսորիկ գրեալ է, զհօգին մի չիջուցանէք: Վիտեմ ես գիցաւ, որ սրտի էք ընդ փորձութի անկեալ, այլ քաջութի տարեալ այսմ ընդունիցիք զանդուծիւն. և եթէ ոչ եկեսցէ ձեզ փորձութի, ոչ կարէք անուշ յաւելուած առաւել քան զափն ձեր: Եւ նորին իսկ սուրբքս յորժամ ինդրեցին յինքեանս յաւելու զհաւատս, ՚ի փորձութիս անկան: Եթէ որ առցէ օրհնութիս յայ, առժամայն իսկ յաւելու ՚ի նա փորձութիւնս թշուառաց՝ որք կամին արկանել զմեզ ՚ի յօժարութեց ՚ի վայր, գիտելով չար դէմս եթէ օրհնեալ անձնս յառաջագիտութիւն ստանայ, և ընդդէմ իսկ մարտնչի: Վասնզի, յոր-

ժամ օրհնեցաւ Յակոբ 'ի հօրէն իւրմէ, և նոյնժա-
մայն իսկ փորձուծին Ասաւայ մերձեցաւ առ նա. քան-
զի սատանայ շարժեաց զսիրտ նորա ընդդէմ՝ եղբօրն իւ-
րոյ, զի ապականեցէ զօրհնութիւնն. բայց ոչ եթող-
ւած. գրեալ է՝ եթէ ոչ թողու տէր զգաւազան մեղա-
ւորաց 'ի վիճակս արդարոյ:

Սիրելիք, փութացարուք և դուք լուաղոյն վնեւ 'ի
փորձութիւնս որ դան 'ի վերայ ձեր. քանզի որք պատա-
հեն օրհնութեց, հարկ է և փորձութեցն համբերել.
քանզի ես և հայրն Մատն մեծամեծ փորձութեց համ-
բերեցաք յայտնի և գաղտնի. և համբերեցաք կամայն
այ՝ ակն ունելով և ինդրելով 'ի նմանէ ապրեցուցանել
զմեզ. Աս արդ այժմ՝ դուք, սիրելիք, քանզի օրհնու-
ծիւն այ եհաս առ ձեզ, զհետ եկին և փորձութիւնքն
մինչև անցցէք ընդ նոսա. Իսկ եթէ ընդ նոսա անցա-
նէք, յայնժամ ապա և զմեծ հասկն ընկալջիք, և յա-
ւելցի ևս առաւել յառաքինութիւն ձեր, և տացի ձեզ
մեծ խնդութի յայ զոր ոչ ունէիք 'ի սիզբանէ. Իսկ ան-
ցեալ ընդ փորձութիւնս զինչ պեղ է նոցա, զի մի նեղի-
ցիք. այլ յաղթս կալ առ իմ 'ի տուէ և 'ի գիշերի, և
բոլորով սրտիւ զօհանալ զտեսանէ, և երկայնամտել
յամենայնի, և անցցէ ընդ ձեզ որպէս Մբրահամ փոր-
ձեցաւ և երևեցաւ ընտիր: Մրդ տեսէք թէ որպէս ա-
մենայն սուրբն մտեալ 'ի փորձութիւն գտան սիրելիք
այ: Իայց արդ յաղաքս ուղղութե սրտից մերոց խնա-
մով բարի գործ առնիցէ ընդ մեզ իմ. և եթէ ոչ սիրելի
զմեզ, ոչ ածէր 'ի վերայ մեր փորձութիւնս, որպէս և
գրեալ է՝ եթէ զոր սիրէ տէր, խրատէ տանջէ զամե-
նայն որդի զոր յակն առնու: Իայց զի 'ի հաւատացելոց
վերայ գայ տեսակ փորձութեց. իսկ որք անփորձն են,
խորթք են և ոչ որդիք. զի թէպէտ և զհանդերձն և
զգայութի ձեցս զբեցեալ են, սակայն զգորութի նորա
ոչ գիտին. քանզի արքայ Մատնիտա ասաց՝ թէ ոչ որ
անփորձ կարէ մտանել յաբքայութիւն երկնից: Վրեալ
է եթէ որ պարծիքդ այժմ, թէ արժան իցէ ձեզ արքա-
մեւ 'ի զանազան փորձութիւնս; զի ընտրի ձեր հաւատն
առաւել քան զսկի պատուական, որ կորնջի և հրով
փորձեալ գացի լանդ: Իսկ և վասն ծառոց, եթէ 'ի հող-
մոց նեղեալք առաւել ևս պրմատս արձակեն և աճեն:

Վայնակէս և փորձութիւնն ՚ի հաւատացելոց վերայ գան , ոչ ՚ի զնա , այլ ՚ի շահ մեծ . և առանց փորձութեանց մարդ ոչ կարէ անուշ հաժարձակութի և լինել սիրելի այլ : { յաղագս այսորիկ գան փորձութիւն , զի փորձեսցի մարդն և եղիցի մաքուր յանձանութեութի և յառաջագիտութի . և յորժամ անցցէ ընդ փորձութիւնս և յաղթիցէ հանգերձ գոհութիւն հոգւոյն փառաբարութիւն , յայնժամ ապա աղօթելով նորա առ ան ընդունելի եղիցի . և յետ այնորիկ տայ նոնա ան զտեսութի իւր , զի զատեալ որոշեսցէ ՚ի բաց ՚ի միմեանց զզանազանութի բարւոյն և չարին . և լինի յայնմհետէ յառաջատես և վայելուչ , և օրհնէ զնա ան յամենայնի և տայ նմա զխնդրածս իւր . և ևս յաւելցէ և տացէ նմա շնորհս սուրբս և զօրութիւն անձային որ պարարէ զանձն նորա , մինչև փոխադրեսցէ զնա ՚ի տեղին իւր հանգստեան :

Եւ արդ տէր պահեսցէ զձեզ աջ հոգւով և մարմնով և տացէ ձեզ հանձար և ինաստութի յամենայնի , զի աղբեւնիք յօրացեալ ժամանակին ՚ի մերձակայ չարեացն , մինչև փոխեսցէ զձեզ յաղբայութիւն ընդ սուրբս իւր ՚ի ՎՏ { Ծ } : Իղջ լերուք ՚ի տէր մեր , սիրելիք :

ՆԱԲԻՆ ՍՈՒՐԱ ՏՕՐ ԱՅԼ ԹՈՒՂԹ

ՍՈՒՐԱՆԻ ԻՄ ՚ի տէր , գիտեք և դաք եթէ յարմէ . հետէ եղև յանցումնն՝ ոչ կարէ անձն մարդոյն . դիւրաւ ձանաչել զանձ , եթէ ոչ ամփոփեսցէ զինքն ՚ի մարդկանէ և յամենայն ՚ի փորձութեց ընդունայնից . և յայնժամ տեսցէ զպատերազմ որ ընդգէմ կայ նմա : Եւ եթէ ճգնեսցի յաղթել լատ ժամանակին որ գայ ՚ի վերայ նորա , յայնժամ բնակի ՚ի նմա հոգին այլ , և ամենայն աշխատութի նորա զարձցի ՚ի ինդութի և ՚ի զլնութեութի : Իսկայ եթէ յաղթեսցի ինքն մարդն ՚ի պատերազմի թշնամոյն , գան ՚ի վերայ արամութիւն և ձանձրութիւն և բաղնադիմի հարաւածք . յաղագս այսորիկ և մեր սուրբ հարցն յանապատի կէին հրաժարեալք յաշխարհէս , իշխաս , { Եւհաննէս և այլ սուրբ հարցն անմի } : Ինչ կարծեք եթէ որ ՚ի մէջ մարդեան էին սուրբքն՝ կարացին զարգարութիւն ուղղել , այլ բազում դժգոհութեան ունէին յառաջագոյն արարեալք և ինկալեալք յին

քեանս, և բնակեցուցեալ զգորութիւն անութիւնս : (Եւս-
 ժամ ապա ան առաքեաց զնոսա 'ի մէջ մարդկան, և ու-
 նէին զամենայն առաքինութիւն : (Եւս այսորիկ տեսուչք
 եղեն մարդկան և բժշկեցին զամենայն հիւանդութիւն
 նոցա . քանզի բժիշկք իսկ եղեն անձանց մերոյ, և զհի-
 ւանդութիւն աշխարհիս այսպէս ապա կարացին բժշկել :
 (Եւս ապա այսր իւրեանց դադարմանէն գնացին և 'ի
 մարդիկ առաքէին . քանզի յայնժամ առաքէր զնոսա,
 յորժամ յառաջ բժշկեցան նոցա ախտքն ան . Բանդի
 անհնար է ան առաքել զանձն ուրուք 'ի մարդիկ 'ի տես-
 լութիւն նոցա, որ ունիցին յինքեանս հիւանդութիւնս
 կամ երկեանս մեղաց : (Եւս որք գնան նախ քան զպա-
 տուիւրեան նոցա յայ, իւրեանց իսկ կամօքն գնան և ոչ
 այ . ան իսկ ասէ յաղազս այսպիսեացս . ես ոչ առաքեցի
 զնոսա, և նոքա ընծանային . յաղազս այսորիկ և ոչ զին-
 քեանս կարեն պահել, թող թէ այլոց օգնել : (Եւս որք
 յայ առաքին, 'ի բաց կալ 'ի դադարմանէն իւրեանց ոչ
 կամին, գիտելով թէ յայնմանէ ստացան զանձային զօ-
 րութիւն, և զի մի որպէս թէ անունկնադիրք եղիցին ա-
 թաղիս իւրեանց՝ դան ինքեանք կամօք իւրեանց յայլոց
 շինութիւն :

Եւս ծանուցի ձեզ զդադարմանն 'ի տան, 'ի միւսում
 տեղեղ զգորութիւն և զպտուղն . և զայս եթէ ընդունիք,
 և աստուած զձեզ ընդունի . զօրացարուք 'ի տէր, յո-
 բում և գործէքդ զբարիս : (Եւս որք 'ի բաց կան 'ի բա-
 րի դադարմանէն, ոչ կարեն ուղղել և յաղթել կամաց
 իւրեանց, և ոչ մարտնչել ընդ կուռոյն, որ միշտ պա-
 տերազմին ընդ մեզ . յաղազս այսորիկ ոչ ընկալան յին-
 քեանս բնակել զսուրբ գորութիւնն այ, քանզի սուրբ
 շնորհն այ ոչ բնակէ յայնս որք ծառայեն իւրեանց ախ-
 տից և մեղաց : (Եւս դուք ախտիցն յաղթեցէք, այն-
 պէս ապա զօրութիւն այ իւրովի գայ առ ձեզ, (Եւս լե-
 լուք 'ի տէր և յուղիղ հաւատս Բիւի այ մերոյ, որում
 քառք յաւիտեանս . ամէն :

ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆԵՒԾ

ԵՒ ԾԱՆԿԱՆՑ ՈՒՒՑԻ

2. Եթէ որ 'ի հաւատս կացցէ կամ մենակեաց լի. նել կամ գինչ և իցէ սրբութի և զկուսութի պահել և կենացն յաւիտենից հասանել, ընդ ընկերս կայցէ ընդ ճշմարիտս և ընդ միաբանակեացս, զի 'ի միմեանց շինեսցին սիրովն Վիշի. զի եղբայր յեղբօրէ օգնեալ իբրեւ զքաղաք պարսպեալ. և եթէ՝ նո՞ ընակեցուցանէ զմիակրօնս 'ի տաննայ. և եթէ երկու և երեք ժողովեալ են յանուն իմ, 'ի միջի նոցա եմ. և դարձեալ. ուր երկու և երեք միաբանութի խնդրեսցեն ինչ 'ի հօրէ իմմէ, տացի նոցա. և եթէ՝ յայսմ ծանիցեն զձեզ եթէ իմ աշակերտք էք, յորժամ միաբանիցէք և զմիմեանս սիրիցէք: || Ի լիցի սովորութի մի մի լինել. ապա քեարդ կարասցեն գիտել զկարգ և զպայման հաւատոց, և կամ զյանցուածս իւր 'ի միտ առնուլ, և կամ զհնազանդութի և զսէր առ ընկերս ցուցանել: | Ենպէս գաղանք են 'ի լեւրիս, եթէ ոչ որ մերձենայ և խռովէ, խաղաղ կան: | Եւ հաւատք կատարեալ և ճշմարիտ այս է, հնազանդութի առ ընկերս, և սէր առ միմեանս և առ Վիշ. 'ի մէջ մարդկան լինել օրինակ բարի և տիպք նախանկար, զի շահեալ 'ի միմեաց և նախանձեալ 'ի գործս բարիս՝ տեսցեն և փառաւորեսցեն զհայրն 'ի յերկինս. և զանարգ և զգայթակղեալ եղբայրն 'ի ձեռն հոգևորն խրատու 'ի պատուականս հանեալ բերանն այ կոչեսցի:

| Իայց արդ եկայք, որքիք, և լուարուք զերկիւզ տեաւորն և զկեանան յաւիտենից, և 'ի կենդանութե զառաքս իւր տեսանել 'ի բարութե: | Եանուցանեմք, լուարուք և ուսարուք որ տեառն հաճոյ է, և զկեանս յաւիտենա կանս ձեզ առթէ: | Ոեցո զլեզու քո 'ի չարութէ և 'ի նենգութէ: | Ուր, լեզու չար՝ հուր հատտատեալ է 'ի մարմնի. լոյծ զկնձիռն անիրաւութե. դիր դուռն ամուր չթմանց և պահպանութիւն բերանոց, և մի խորհեսցի

սիրտ քո 'ի բանս չարութեան. զարծաթ 'ի վարձու ոչ
տալ, տակոսեօք ոչ պահանջել, զգրաւ պարտապանին
վաղվաղակի դարձուցանել: Արդիք մարդկան, մինչև յերթ
էք խտտասիրտք, ոչ մրրկեալ նեղատրեալ. առ նե-
ղասրտի ո՞ւռնիցի ժոյժ: Հարկնէ հեղձեղոյ, 'ի ջուրէ,
'ի պոռնկութէ, 'ի գողութէ, յագահութէ, յարծաթ-
սիրութէ, 'ի սուտ երդմանէ, 'ի սուտ խօսելոյ, 'ի բան-
սարկութէ, յարբեցութէ, յորկորստութենէ, յանձ-
նակամութենէ, 'ի կամակարութենէ, 'ի սիգութէ. մի
հպարտ, մի չարակամ, մի ամբարտաւան, մի 'ի խաղ եր-
գոց, մի յերգս լիտեաց, մի 'ի ժպտանս, մի 'ի վայրա-
պարծաղը, մի յահուր, մի զրկող, մի տրտնջող, մի յան-
դաւն, մի ատեցող, մի շատախօս. մի խօսիր զուր-
քէ, մի լսեր զուրքէ. որ քեզ չար թուի, ընդ ընկե-
րին մի առնել. մի ցանկացող, մի քնած, մի կամակոր
յուամանէ, զի մի 'ի չարիս անկցիս. մի հեղզալ յաղօթս,
մի ատել զաղքատս, զի յաւուր չարի փրկեսցէ զքեզ
տէր, և ոչ մասնեսցէ 'ի ձեռս թշնամեաց. մի ատել ըզ-
պահս և զձգնութիւնս, որ զհուր շիջուցանէ, զառիւծ
սանձէ, ընդ այլ բանս 'ի կիր արկանէ. և այլ որ ինչ բա-
րի գործք բարոյովն կատարում: Արեւ զտէր ան յա-
մենայն սրտէ և զպատուիրանս նորա կատարել, ընդ ա-
մենայն մարդոյ զխաղաղութիւն ունել. հեղ լինել և խռ-
նարհ. և յամենայն ժամ դողալ և երկիւղիւ կալ և
լսել բանից նորա որ ասէ՝ յո՞ բնակեցայց, եթէ ոչ 'ի հեզն
և 'ի խոնարհս և ոչք դադան 'ի բանից խնոց: Խնդրեա
զխաղաղութիւն և երթ զհետ նորա. յուսոյն ակն ունել,
և մի վայրապար բնակեսցես յաւիտեանս յաւիտեանից.
յերկինս մարդ կատարեալ, և 'ի յերկրի հրեշտակ ե-
րեւեալ: Ար մենակեաց կամի լինել և կուտան և զհա-
րեղայութի յանձն առնուլ, կանոն զայդ կալցի ամենայն
ոք որ 'ի հաւատս կացցէ, զի 'ի ձեռն անարատիցն մե-
ղաւորքն արեւեսցին:

ԹԷ ՈՐՊԷՍ ՊԱՐՏ Է ՍՐԲԵԼ ԶԱՆՁԻՆՍ

Եւ արդ բազում երկիւղիւ անձանց դբուշացուք և մեծաւ փութով զհաւարն անգիտութի փարատեսցուք, զանհրաւ բարկութի և զթնամանողութի 'ի բաց ընկեսցուք. զփորամանկութիւն, զքինահանութի և զխախտնմ մերժեսցուք. զտրամութի և զյիւնարութի և զառանց բարբառոյ զաղաղակն 'ի բաց մերժեսցուք. յազահայ և 'ի բաժնասողաց և 'ի զեղիւնցելոյ տրտնոյ զացն փախիցուք. զբարակնութի և զաղտեղութիւն և զգազտնի նենգութի գաղարեցուցուք. ընդ թնամիս հաշտեսցուք, և զյանցանս 'ի արտէ թողցուք միմեանց. միմեանց ծառայեսցուք, միմեանց հնազանդեսցուք և զմիմեանց բեռն բարձցուք. զմիմեանս սիրեսցուք, զմիմեանս պատուեսցուք և զմիմեանս լաւ բան զանձինս համարեսցուք. զսիրտս սրբեսցուք, զաշխարհուցուք և զէզուս 'ի բամբաստանաց լոեցուցուք. զմեղաքատեսցուք, զյանցանս ապաշխարեսցուք և մի միւսանդամ անդրէն շրջեսցուք. զխիղճ փարատեսցուք, զյիւնարութիւն թօթափեսցուք, և զժուլութի 'ի փոյթ զարձառցուք. աղօթիւք աշխատեսցուք, և յաղթմութի յօժօք լիցուք. գործովք առաքինասցուք, 'ի չարեաց տղայացութեւ, և հաւատով կատարեալք լիցուք: () 'ի պտուխ ամենայն առաքինութիւն և արգարութիւն և անմեղութիւն արժանաւորք եղիցուք մեծի խորհրդոյն, և բազում փափայլանք և կատարեալ սրբութիւն վայելեսցուք 'ի մարմնոյ տեառն մերոյ () Եւ 'ի 'սի, որում փառք յաւիտեանքս. ամէն:

ՅԱՂԱԳՅ

ՅԻՇԵԼՈՅ ԶԳՈՐԾԵԾԵՆԱԼ ԶՄԵՂՍՆ

ԹԷ ԶԻՆՉ ՕՐԻՆԱԿԱՒ ԱՌԵՆԼԻ Է

Եւ եկեսցէ յիշատակն տրամութի բերելով, ընկալ և սգացիր. խկ եթէ հեշտութիւն, 'ի բաց հաղա-

ծէաւ. քանզի թշնամոյն է այս իրագործութիւն: Իսկ եթէ ժուժկալութիւնցանեւ կամիցիս, մի միանգամայն քաղցր պատիկ և ծարաւ մարմնոյդ՝ ի վերայ յարուցանիցես, քանզի խաբես զքեզ ինքն. և մի առաւել քան զպահն, քանզի ոչ տարցի ընութիւդ, և դարձեալ գառնայցես յառաջին անկարգութիւնն. այլ առ փոքր փոքր արգելքով զխորհուրդս շատկերութե՛հ հանգիստ գտցես, և ժուժկալութիւն քո մինչև ի վախճան եղիցի: Իսկ եթէ խորհուրդք պառնկութեան պատերազմեացին ընդ քեզ, ճգնեաց՝ ադարեալ զամենայն զօրութիւն քո, այս ինքն է պահս, քննութիւն, յաղթս խոնարհութիւն, և գձուձ զքեզ երեւցուցանելով ճշեցիք զանձն. ապա թէ ոչ վճարիցիս, ասա եթէ ոչ ևս ինչ արարի. և ընկենլով զքեզ առաջի աջ և զտկարութիւն առաջի դնելով՝ եթէ քեզ միայն կարելի է ամենայն ինչ, առաջես և հանգիցես: Իսկ եթէ պատէս ևս ոչ վճարիցիս, մի քիչիս անցոյս, այլ ասասցիր՝ եթէ չեմ արժանի, զի լսելի եղիցին խնդրուածք իմ, և հանգիցես:

ՊԱՏՈՒԻՐԻ ՍՈՒՐԻ ՀԱՐՑՆ

ՓՈՒԹԱՑԱՐՈՒՔ, մենակեացք, մի ինչ յանցանել, զի մի զքնառիցն ձեր զնձ թշնամանէք և հալածիցէք՝ ի հոգւոց ձերոց: Պարտ է միայնակեցին անատացուած կեալն ստանալ, հոգւոյ և մարմնոյ զխաղաղութիւն և զպարկեշտութիւն անձին, ձայն չափաւոր և բանս կարգաւորս, կերակուր և ըմպելիս անխռով և հանդարտաբար. առաջի երիցանց լուծի, առաջի իմաստնոց լսողութիւն, առ ընկերակիցս սեր, առ կրօնադոյնս խրատ բարի, ի ժանտացն և ի մարմնեղինաց և ի չարախնդրոց հեռանալ. յողով իմանալ, և սակաւ ճառել. մի յանդգնել բռնիւք, մի շտապիսս լինել, մի պատրաստ լինել ի ծաղր. պարտաւանօք զարդարել, ի վայր ունել զակն, և ի վեր զխորհուրդան. մի հակառակող լինել, այլ հնազանդ. աշխատել ձեռօք, յիշել հանապաղ զկատարածն, յուսով խնդալ, անդադար աղօթս առնել, յամենայնի գոհանալ, նեղութեց համբերել, ամենեցուն խոնարհել, առնել զամբարտաւանութիւն. մի սնափառ լինել, պահել

զսիրտն 'ի չար խորհրդոց, դարձուցանել զտին յօտար
 գեղեցկութեց և պահել 'ի չարէ: () աղքատութիւն
 կցորդակից ունել, զպարկեշտ զգեստ գանձել պատուի
 բանաւն յերկինս, զանձն դատել վասն խորհրդոց և վասն
 գործոց օր ըստ օրէ: () խաղապատել յաշխարհիս շատ
 խօսութիւն, մի քննել զպղերգացն զկեանս, այլ միայն
 նախանձել ընդ սրբոց հարցն վարս: () ւրախակից լի-
 նել որք ուղղութեամբ վարիցին, և մի չարախել վշտա-
 կից լինել վշտացելոյ, մի դատապարտել և մի թշնամա-
 նել զայն որ դարձեալ իցէ 'ի մեղաց: () ի երեւք արդա-
 րացուցանել զքեզ, այլ քան զամենեւեան մեղաւոր ա-
 ռաջի աստուծոյ և մարդիկն խոստովանեա զքեզ: Իրա-
 տեա զանկարգն, մի թարեա զմեղաւորտն, արատա-
 ւոր լեր հիւանդաց, զսոս օրբոցն լուա, եղբայրսիրու-
 թեան և օտարսիրութե հոգ տար, ընդ ընտանի հա-
 ւատացեալն խաղաղութիւն կեաց, 'ի հերձուածողաց 'ի
 բաց դարձիր, զկտակարանս սուրբս ընթերցիր, որ 'ի
 ծածուկն են՝ մի ամենեւին հայիր 'ի նոսա. վասն հօր և
 որդւոյ և հոգւոյն արեւոյ մի ընդ խնդիրս ինչ անկանիր,
 այլ անստեղծ և միասնական երբորդութիւն համարձակու-
 թեամբ ասել և իմանալ. և որք հարցանեն, ասել եթէ
 մկրտեցարուք որպէս ընկալայքն, հաւատալ որպէս մկր-
 տիլքն, փառաւորել որպէս հաւատացայքն: Ի գործն
 բարիս ընթանալ. մի երդնուլ ամենեւին, մի տալ զար-
 ծաթ 'ի վարձու, և ցորեան և գինի և ձէթ բազմացու-
 ցանել. մի տալ ումեք և արգելուլ գրաւական, յարե-
 ցութե և 'ի ցնորմանց և 'ի հոգոց աշխարհականաց 'ի
 բաց որոշել: Ի խնդութիւն մի չարախօսել և ախորժելով
 լսել չարախօսաց. մի վազվաղակի հաւատալ վասն ու-
 րուք, և մի բռնաբարիլ 'ի բարկութեն, և մի յաղթիլ
 'ի ցանկութե, և մի ընդ վայր բարկանալ մերձաւորին:
 () ի սխալալ լինիր ընդ ումեք. մի չարի չար հատուցա-
 ներ, մօծաւանդ եթէ չարախօսիլ քան թէ չարախօ-
 սել, հարկանիլ քան թէ հարկանել, զրիլ քան թէ զրբ
 կել, տալ քան թէ առնուլ, անիրաւիլ քան թէ անի-
 րաւել: Ի ք քան զամենայն ինչ պարտ է միայնակեցին
 ժուժկալ լինել 'ի պատահմանէ կանանց և 'ի գինեւր-
 բուաց, վասն զի կանայք և գինի զիմաստունս զայլթակ-
 ղեցուցանեն: Ի լղղել ըստ զօրութեան իւրոյ զպատուի:

բանս . մի ձանձրանալ, այլ զվարճն և զգովութիւն յայն
 անն ունել և զյաւիտենական կենացն վայելչութի . յա-
 մենայն ժամ առաջի աչաց ունել զբանն 'Վաւթայ' թէ
 տեսանէի զտէր առաջի իմ յամենայն ժամ : Եւ որպէս
 զորդի յամենայն արտէ և 'ի զօրութէ և 'ի մտաց սիրել
 զԽժ, և իբրեւ զծառայ զարհուրել և երկնել, երկիւ-
 րէ և զողութի զգիրութի գործել, հոգւով Զեանու-
 զբնուլ հանապազ պարտ է զգրահան հաւատոց, և ըն-
 թանալ ոչ յաներեւոյթան, և կուտել ոչ զօրդ հարկա-
 ներով, և պատերազմել ընդ թշուառոյն տկար մարմնովս
 և աղքատ հոգւով, և զամենայն ինչ կարգաւորութի
 վարել . անարգ զինքն ասել և հաճոյ լինել ահաւորին
 ւայ : Եւ մի ինչ հպարտութի և մտախառութի գործել,
 այլ զամենայն ինչ վասն ւայ և ըստ նորա կամացն առ-
 նել . զի Խժ ցրուեացէ զսակերս մարդահաճոյից : Եւ
 պարծիր ամենեւին, և մի գովութիւն վասն քո տեր, և
 մի թէ այլ դք վասն քո գովութի ասիցէ՝ ախորժելով
 լսեր 'ի ծածուկ ամենեւին ծառայել ւայ, և մի մարգկան
 երեւեցուցանել, այլ միայն 'ի տեսանէ ինչգրել զգովու-
 թիւն . զահաւոր և զգիտաւորեալ զգալուստ նորա զմե-
 տաւ ածել և զգիտութեամբ յաշխարհէս և զպատրաս-
 տեալ բարիս ւայ արդարոցն, նշնագէս և զպատրաստեալ
 հուրն սատանայի և հրեշտակացն իւրոց : Եւ յայնմ
 ամենայնի յիշելով զառաքելական բանն՝ եթէ ոչ են ար-
 ժանի չարչարանք ժամանակեալս այսորիկ հանգերձեաց
 փռացն, որ յայնմեւոյ է 'ի մեզ : Եւ ընդ 'Վաւթայ
 մարգարէի ասել . ոյք պահեն զպատուիրանս ւայ, հատու-
 ցումն բազում և վարձք սաստիկ և պատկ պրդարութե,
 զգեստ անսպասկան, յաւիտենական ընակութիւն, կեանք
 անվախճան, ինչգով անպատմելի, օթեվան անհա-
 ւանելի առ հօր 'ի յերկնս, երևումն դիմաց առ դէմն,
 ընդ հրեշտակս պարել, ընդ հարս և ընդ հայրապետս,
 ընդ մարգարէս և ընդ առաքելաւ, ընդ մարտիրոսս և
 ընդ աւետարանիչս, ընդ խոստովանաղս և ընդ եպիս-
 կոսոսս, և որ 'ի սկզբանէ հաճոյ եղեն՝ ընդ նոսա փու-
 թացարուք լինել, և ազօթս արասցուք շնորհօքս Վճի-
 և նմա փառք յաւիտեանս . ամէն :

ՅԱՂԱԳՍ ՃԳՆԱԻՈՐԱՅ՝

Արդ Կամիցի Վճի ան Տաճոյ քնել, յառաջ քան զամենայն զխմարհութիւն և զհամարութիւն և զերկայնմունութիւն պարտի տաանալ ՚ի պատահել նեղութեց ըստ այնմ՝ որ ասէն. որդեակ, եթէ զառ ծառայել տեսաքն, պատրաստեալ զանձն քո ամենայն փորձութեանց. որպէս զխառնար յաղաղս պղարոյն իջարայ, մինչև ՚ի մարմնին և յաղիւղ նորա տանջեալ, և սիրովն այ յաղութեան փորձարին. ի՞նչ իսկ է արժանի որ վասն Վճի հալածի և օտարանայցէ, և ՚ի փորձութիւնս զանազանս մտանդից և չարաբոյցից, և ՚ի վերայ այս ամենայնի խնդասցէ և գոհանայ զայն. իջանելի է այսպիսի զի մեծ համարձակութիւն կապի յառաջն դատաւանին առաջի բեմին Վճի մեծին և ահաւորին:

Վայց պարտ է այսպիսի ճգնաւորիս չանկանել յիս երկրաւորս և ՚ի զապումն անօգուտս. ՚ի խառնութեց բաժել և յանօգուտ անպարապութենէ և ՚ի բաղում երկրաւոր տրտմութիւն և ՚ի բարկութենէ, որք են ախար և կարիք հազար: Եւ այս կրթութիւն և միջումն է հագեար. և պարտ է զամենայն առաքիտութիւն գործել՝ մի ՚ի փառս մարգարան, այլ ՚ի փառս այն: Վայց պարտ է զի տեղ զի և ՚ի հոգեւոր ճգնութեցն ծնանին հպարտութիւն և մեծաբանութիւն, որ աստատմեցուցանէ զհազին յայ, և խառնեցուցանէ և խմարհեցուցանէ, և ՚ի հակառակութիւն և ՚ի բարկութիւն գրգռէ, և արկանէ յամենայն աշխարհական ախտս և ՚ի կարիս: Եւ այնպէս զհեղութիւնս կայցուք ՚ի մեղ, և զքաղցրութիւն ամ ամենեւեան, և զանմասնանմութիւն և զսէր և զխաղաղութիւն և զհաւատարմութիւն հաւատաց՝ որ է զարդ մարգար և նմանութիւն որ առ Վճ. ընդ այս հաճի ան և յայտմ հանգչի և այց զճարհաւ առաւարտիս և ՚ի խոստումն յախտեանական կեանայն առաջնորդէ և յանձնու բարին վայելեցուցանէ. և նմա փառք յախտեանս յախտեանից:

* Առաջին հարումս այս ճառի բարեհաբուծն է ընդ Երեմիայի Թերլոնի և Երեմիայի Մարտիրոս, որ է իւրաքանչիւր Մարտիրոս, իւր 872. իւր երկ. առաջ հարցն իւր 633:

ԽՐԱՅԳ ԾԵՐՈՑ ՄԵԾԻ

ՄԵՐ՝ ոմն նստեր 'ի գեհի երանելոյն Անտոնի յայն-
կոյս քան որ կոչի կղզի . և գնացեալ վասն պիտոյից Աճ-
գիպոսս , առեալ ընդ իւր և զաշակերան իւր , և իջեալ
'ի քաղաք մի որ կոչի Ալեքսի և դադարեցին անդ շա-
բաթ մի : Այլ տեսանէին 'ի նոյն աւուրս յայգուէ կա-
նայս որ ելանէին 'ի գերեզմանս և լային իւրաքանչիւր
զմեռեալս իւրեանց մինչև յերրորդ ժամն : Բնէ ծերն
ցաշակերտն իւր . տեսանէս , եղբայր , ի՞նչքան առաւօտն
սորա . հաւատա ինձ՝ որ եթէ մեք ոչ արասցուք այնպէս ,
'ի կորուստ երթիցուք : Այլ դարձան 'ի խուցս իւրեանց .
չինեցին և նոքա 'ի նոյն գերեզմանս իւրեանց հեռի 'ի մի-
մեանց , և զօրհանապաղ նստեալ յայգուէ լային իւրա-
քանչիւր որպէս զմեռեալ : Այլ եթէ երբեք սակաւ ինչ
'ի քուն մտանէր աշակերտն ընդ առաւօտն , ասէր ծերն .
արի , եղբայր , զի նոքա արդ ժամ ունին 'ի գերեզմանս
և 'ի կոծս իւրեանց :

Այլ՝ 'ի միւսմ աւուր ասէ եղբայրն ցծերն . արքայ ,
սիրտ իմ խիտ է և ոչ կարեմ լալ : Պատասխանի ետ
ծերն և ասէ . Զանացիր , եղբայր , սակաւ ժամանակ և

1 ՄԵՐ ոմն նստեր յանապատ 'ի գեհի մեծին Անտոնի յայնկոյս գե-
տոյն՝ որ կոչի Կոլիզէոս : Սա գնաց յԵգիպտոս երեմէն սակա պիտոյից
ինչ , և ունէր ընդ ինքն զաշակերտ իւր . և իբրև մարմնացալ 'ի քաղաքն
որ կոչի Կոլիզէոս՝ եկաց անդ ծերն շաբաթ մի : Եւ տեսանէր ծերն զմար-
դիկ քաղաքին այնորիկ զարս և զկանայս զի ելանէին ընդ արշալոյս
առաւօտան 'ի գերեզմանս և լային զմեռեալս իւրեանց մինչև յերրորդ
ժամն և ապա գնային : Ասէ ծերն ցաշակերտն իւր . տեսանէս , ո՞ր
գեակ , եթէ զմարդ չգնին սոցա և հսկին զչիւրէն 'ի սակա մեռելոց
իւրեանց . հաւատա ինձ , որգեակ , եթէ ոչ արասցուք և միք այնպէս ,
'ի կորուստ գնացուք : Եւ մինչ դարձան 'ի սենեակս իւրեանց , շինե-
ցին փութապէս իւրաքանչիւր գերեզման իւր հեռի 'ի միմեանց , և ընդ
առաւօտն ելանէին անդ և նստեալ ողբային զանձինս իւրեանց մի-
նչև յերրորդ ժամն : Իսկ եթէ երբեքն ներհէր յառաւօտուն աշա-
կերտն 'ի ծանրութենէ կարգի գեշերոյն , զարթուցանէր զնա ծերն և
ասէր . արի , որգեակ , արի , զի նոքա այժմ ժամ մի ունին զի եկին 'ի
գերեզմանս իւրեանց :

2 Եւ յաւուր միով ասէ աշակերտն ցծերն . զինչ արարից , հայր , զի
խիտ է սիրտ իմ՝ և ոչ կարեմ լալ : Ասէ ցնա ծերն . բռնագտեա , որ-
գեակ , և նեղեալ զքեզ փոքր ինչ ժամս , և տեսանէ անէ զնա յս և

աշխատեալ, և տեսանելով այստայ զլաստակս իւր 'ի քեզ և ոչ ևս վաստակիս . քանզի ասեմ քեզ, որդեակ, որպէս սիրտ խոցեալ 'ի նեւտէ ոչ ևս ունի բժշկութիւն, նոյնպէս թէ ան խթէ զնա 'ի սուգ, ոչ երթիցէ 'ի նմանէ սուգն, այլ կայ և մնայ մինչև 'ի մահ . և եթէ ուտէ և եթէ ըմպէ և եթէ 'ի քուն մտանէ, անձին իւրոց սուգ է : Եւ 'ի միւս աւուր տեսեալ զեղբայրն ծանրացեալ 'ի կերակրոց, քանզի եկեալ էին առ նոսա ա մանց՝ ասէ ցնա առանձինն . եղբայր, ոչ գիտես եթէ սուգ որպէս ճրագ է լուցեալ, և եթէ ոչ զգուշաբար ծածկես զնա՝ շիջանի . քանզի բազում կերակուր շիջուցանէ զնա, և բազում քուն խափանէ զնա, և բազմախոսութիւն կորուսանէ զնա, և միանգամայն որ ինչ հանգիստ է մարմնոյ՝ խափանէ զնա . իսկ պարտ է որ սիրենք զՎա, յամենայն ընչից իւրոց առնել բաժինս : Ի՞նչ եղբայրն . զիարդ է բանդ, հայր : Ի՞նչ ծերն . յորժամ գտանես հաց մաքուր, թող զայն հիւանդին և դու կեր զյոսին վասն Վարի . և եթէ անկանիցի քեզ զինի անոյշ, խառնեա սակաւիկ մի քացախ . և եթէ ուտես միրգ, մի յադենար, այլ թող սակաւիկ մի ասելով ահառասիկ մանս Վարի . և եթէ գտանիցես բարձ փտիուկ, թող զայն և դիր քար և ասա՝ վասն Վարի . և եթէ յանկողնի քում սրտանայցես, համբերեա ասելով՝ եթէ այլք համբուս

այս սրտի քո զեզ և աչաց քոց արտասուս, և յանձնեալ այլ ոչ ևս վշտացիս . Զմարիտ ասեմ քեզ, որդեակ, զի զոր օրինակ պէր մարդոյ եթէ խոցեսցի նեւտի՝ բնա ոչ ողջացի, այսպէս և մարդ զորոյ սիրտ խոցեսցէ տէր զընութիւն՝ ոչ բնա ելանէ այն 'ի սրտէ նորա, այլ կազցէ 'ի նմա խոցն այն մինչև յոր վախճանին իւրոյ . և ուր և գնացէ և կամ կազցէ, մշտնջենաւորապէս յողբ և յարտասուս կազցէ : Իսկ 'ի միւս աւուր ետես ծերն զեղբայրն զի ծանրացեալ էր կերակրովք, զի օտարք ոմանք եկին առ նա յերեկոյին, և ասէ ցնա առանձինն . մէ գիտես, եղբայր, զի ողբ ճրագ իցէ վառեալ, և թէ ոչ ոչ յօժարութեամբ զգուշացուցէ զնա՝ վազկազակի շիջանի 'ի բախմանէ հոգեցոյս պարպէ և և ողբ, անյայտ լինի և կորնչեալ անցանէ, զի յգիտութիւն և բազմութիւն կերակրոց շիջուցանէ զնա, և զի շատախոսութիւն և աւուր կորուսանէ զնա, և ամենայն հանգիստ մարմնոյ կորուսանէ և աւուրն զնա . այլ և զի պարտ է որոց սիրենք զան, զի յամենայն գործոս իւր թողցէ զբաժինն քի : Ասէ եղբայրն . և մի իցէ բաժին քեզ, հայր : Ասէ ցնա ծերն . եթէ գիպեսցի քեզ ունել հաց սուրբ, թողցես զնա այլոց և կերիցես գու զլաթարն վասն քեզ : Եթէ ունիցես գինի անոյշ, խառնեա 'ի նմա քացախ և արբ վասն քեզ՝ որ ետար վասն քո քացախ . և մի յագեսցիս նովաւ, այլ թող զման քեզ : Եւ եթէ դիցեն քեզ բարձ կակուղ, թողցես զնա և գիր քար զգիտով քով վասն

ոչ ննջեն . և եթէ արհամարհիցիս , լռեալ ասելով՝ վասն Վրի , զի և նա վասն իմ արհամարհեցաւ . և եթէ առնես ջերմ , անհամարեսեա սակաւ մի ասելով՝ եթէ այլք արժանիք և հաց ոչ ուտեն , իսկ ես անարժանս և խորտիկս ուտեմ , որ պարտ էր ինձ ուտել մոխիր և մղեղ : Եւ միանգամայն յամենայն իրս քո խառնեա սակաւ մի նեղութիւն հանապազ , և յուտել և յըմպել և ՚ի ննջել և ՚ի գործել . անձկութեմ և խոնարհութեմ կաց հանապազ , զմտաւ ածելով եթէ զիսորդ կեցին սուրբքն , և որպէս զի եկեսցէ ժամն և գտցէ զմեզ ՚ի նեղութեան , և դառնեմք անդ զհանգիստն :

Սի՛ ունիցիս ՚ի խցի . քում զգեստ կամ հանդերձ կախեալ դատարկ , զի մահ է քեզ , եթէ այլ արդարք ցըր տանան և դու որ մեղաւորդ ես՝ աւելի ունիս : Սի՛ ստանար անօթ ինչ աւելի և դատարկ մինչև ցրերիչ մի , ապա թէ ոչ՝ բան տացես այլ վասն նորա : Սի՛ ստանար ոսկի ՚ի կեանս քո , ապա թէ ոչ՝ անձ հոգացցէ վասն քո . իսկ եթէ անկանիցի քեզ ոսկի , ՚ի նոյն գնեա կէրակուր կամ հանդերձ . ապա թէ ոչ է քեզ պիտոյ , մի ստանար ՚ի կենդանութեան քում :

Եթէ՛ ասիցէ ցբեզ խորհուրդք քո՝ ՚ի տօնի անդ առնել պէտքէս կերակուրս , մի լսեր նմա , ապա թէ ոչ՝ հրէաբար տօնես , քանզի նորա պատրաստեն զայնոսիկ . իսկ

Քմբ . և եթէ ցրտացիս , համբերէ վասն Քմբ . եթէ անարգեացիս , լռեալ վասն Քմբ , որ և անարգեցաւ վասն քո և լռեաց . և թէ արասցես քեզ կերակուր եփեալ , խանգարեա զնա փղբ մի և ասացես քեզ՝ թէ բազումք և հաց իսկ ոչ ունին , և ես եռացեալ ուտեմ , շատ է ինձ : Եւ զի կարճառատ ասացից՝ յեմ հեշտափ գործո քո խառնեացես վշտա ինչ յուտել և յըմպել , ՚ի քում և ՚ի գործել ինչ , և յամենայն խոնարհութեմ զնացես , և յիշեացես միշտ զկենցաղս հարց որոց թէ մարդս կայն նորա յաշխարհ նեղութեմ և վշտք . և յիշեացես հանապազ և զք մահուն քո , որպէս զի յօժարութեմ համբերեացես վշտաց և նեղութեանց ՚ի կեանս յայս , և գացեալ գու անդ զհանգիստ և զկեանս յախտեմից :

Սի՛ ունիցիս կիկին հանդերձս կախեալ ՚ի սենեկի քո , զի այն մահ է հոգւոյ քո . քանզի և բազում աղքատք մերկ և ՚ի ցրտին զնին : Եւ մի ունիցիս անօթս դատարկս ՚ի սենեկին քո և մի մինչև ցատեղ մի , զի և նմա պատասխանի տալոց իցես : Եւ մի ստանար ոսկի ՚ի կեանս քո , ապա թէ ոչ՝ անձ հոգացցէ քեզ . և եթէ անկանի ՚ի քեզ , թէ կարտ իցես՝ ծախեացես զայն ՚ի պէտս քո , ապա թէ ոչ՝ մի զթեպի այն ընդ քեզ :

Եթէ՛ տալիցն քեզ խորհուրդք քո բազմահամ կերակուրս պատրաստել ՚ի տօնի աղաղակ , մի լսիցես նմա . ապա եթէ լսիցես , հրէաբար տօնեացես , որք պատրաստեն ՚ի տօնս իւրփանց բազում խորտիկս . իսկ

միայնակեցի կերպուր սուգ և արտասուս է։ Եթէ լռի-
ցես զու մեքէ եթէ ասէ զքեզ կամ բաժնաւ, առաքեալ և
առաքեալ օրհնութի ըստ զօրութե՛ք բուժ, կամ սակաւ
մի հաց կամ փոքր մի մախաղ, որպէս զի ունիցիս համար-
ձակութի ասել ՚ի ժամ դատաստանին՝ Թող մեզ զպարտա-
մեր, որպէս և մեք Թողաք մերոց պարտապանայն։

Եթէ՛ ունիցիս խուց որ միայն ծածկէ զքեզ, մի շի-
նէր այլ համբուն, որպէս զի անդ ստանայցես ընդար-
ձակութի և լայնութի, Եթէ ելանիցես ՚ի խցէ բուժմէ
և երթայցես առ դք, մի Թողայցի սուգ քո. դարձեալ
՚ի նոյն վաղվաղակի բուռն հար, դարձեալ հաստատեալ
յառաջին քո կարգն։ Եթէ եկեցեցն եղբարքն առ քեզ,
յորժամ տեսանիցես զնոսա բացադոյն՝ կաց յաղօթս և
ասա. տէր (Եւ Կի, փրկեա զմեզ ՚ի չարախօսութենէ.
և խաղաղութի յուզարկեա զեղբարսն)։ Եթէ սուգ կա-
միցիս ստանալ, ջանացիր որ եթէ անօթ քո տրուպ լի-
նիցի որպէս այնոցիկ որ մեռացիկ նստիցին։ Եթէ ստա-
նայցես քեզ գիրա, մի պաճառձեր զչարագոյր նորա։

Ս՛ի՛ ստանար արկանելի մեծագնի յորում երկրաւ-
գիտ։ Լ՛նօթ ոսկեղէն կամ արծաթեղէն մի շօշափեա-
ցեն ձեռք քո ՚ի խցի բուժ մինչև ցիտեր թիւ. հանգերձ
նոր մի արկաներ զմարմնով քո մինչև ցիտեղ նոր։ Ս՛ի՛
ստանար եղբեր և մի կախեր զգօտուով քո, բանդի այս

խորաբէք կրօնաւորի և ասն ողբք և արտասուք են։ Եթէ գիտես զքո
որ ասէ զքեզ կամ չարախօսեցէ զքե՛ն, առաքեալ առ նա օրհնութի
ըստ կարի քո զոր ինչ և ունիս, որպէս զի ունիցիս համարձակութիւն
ասել յաղօթս՝ Թէ Թող մեզ զպարտաւ մեր, որպէս և մեք Թողաք
մերոց պարտապանայն։

Եթէ ունիցիս սենեակ որ փարեացէ զքե, մի լինեցես աչ մեծա-
գոյն, զի անդ հանգիցես։ Եթէ ելցես ՚ի խցէ բուժմէ և գնացես ա-
րեք և փոքր ինչ հեղաւայիտ յողթոց, գարնիր փոյնի ՚ի սենեակ քո և
կացես յանձին զառաջին փածոն քո։ Եթէ եկեացեն առ քեզ ունեք,
և կաթս ուտանել զնոսա, կապցես նախ յաղօթս և առաջես. անք
Եւ Կի ան իմ, փրկեա զիս ՚ի չարախօսութէ և բարախօսանայ և ՚ի գառ-
մանէ լծիկերն։ Եթէ կամեցիս ստանալ սուգ, ժրջիք, սրբես զի
ամենայն պէտք և անօթք քո անարգ և աղքատիք երջին որպէս ոչ-
նայիկ որք ՚ի հրապարակս մեռալիքն են։ Եթէ ստանայցես գիրա,
արտաքոյ մի զարգարեցես զիս։

Ս՛ի՛ եղիցի զարագոյր և կամ անօթ մեծագնի ՚ի ասն բուժ, որ է
եկեղեցի ալ։ Անօթ ոսկի կամ արծաթի մի մնչէ բնաւ ՚ի ասն քո. և
հանգերձն նորս մի զքեզք անձն քո, և մի մինչև ցիտեղ եւ։ զար-
չաժառի մի կապեցես ՚ի գառն քո, բանդի այս ամենայն խափանեն ըլ

ամենայն խաղաղութիւն և զուգ 'ի' քէն : () Երբեք
 նստիս՝ մի գնիր հանդերձ ներքոյ քո , այլ խոտ և սե-
 բին , որպէս արքայ () լուսնիս : Եւ միանգամայն անկո-
 ղին քո և անթի քո և հաղթաբախ այնպէս եղիցին , որ-
 ւէն թէ գայցի զքո զոգոտակի զքեզ՝ ոչ հաճեացի առնու-
 ինչ 'ի' խցին քումն : Եւ թէ տեսնիցես անթի կամ դու-
 ծի որ ինչ և իցէ առ եղբոր , մի ցանկար , ապա թէ ոչ՝
 'ի' մեծ չարիս անկանիս . քանզի որ ցանկանայցէ վատ-
 թար և փոքու ինչ , տեսանելով ցանկացի և մեծի : Եւ
 թէ ունիցիս անթի ինչ կամ սուր կամ թապար կամ
 զինչ և իցէ , և գիտիցես եթէ սիրտ քո սիրէ զնա , 'ի' բաց
 բնիկեա 'ի' քէն , որպէս զի ուսուցես զսիրտ քո մի ինչ
 հասկուն սիրել , բայց միայն զմեծ :

Եւ թէ դանդաղիս 'ի' գիւրդի յառնել 'ի' կանոն քո , մի
 տար մարմնայ քո զկերակուր , քանզի սակ գիր . դատարկն
 մի կերիցէ : Եւ եւ քեզ . որպէս որ յաշխարհի գողանայ-
 ցէ և դատաստան մեծ ունի , նոյնպէս և դատաստան հա-
 մարի աստուած ամենայն ումեք՝ որ ոչ յառնէ 'ի' պաշ-
 տն իւր առանց տկարութե և մեծ աշխատութե . սա-
 կայն 'ի' հիւանդէն և 'ի' ծանր աշխատեցելոյն աւուրն ա-
 ւուրն և ժամուն ժամուն աղօթս պահանջէ ան , քան
 զի այնու հնար է մատչել առ ան :

Եւ թէ չարախօսեցես զեղբորէ քումն և թեմէ բզ-
 քեզ խղճմունութիւն քո , երբ արկ նմա ծուր և ասա .
 Թողութի արա ինձ , զի չարախօսեցի զքէն : () Գուշա-
 զիր մի և ս կատակիր , քանզի մահ է չարախօսութի հո-
 գաց : Եւ թէ բերիցէ քեզ եղբայր սէր ինչ և գիտիցես
 թէ աղքատ է , սուր նմա առաւել քան զոր երեւն . ա-
 պա թէ ոչ ունիս , արկ նմա ծուր և ասա . Թողութի ա-
 րա վասն այ զի աղքատ եմ , բայց ան տացէ քեզ զվարձան :

Եւ թէ լուիցես զմեծամեծս վասն սուրբ հարցն , ձեռն
 արկեա և դու կարդալով զանուն () Յի . Ռի , որպէս զի

զեղբ և հաղածեն զոգրս 'ի' քէն : Եւ զի համառոտ ասացի՝ ամենայն
 անթի քո և հանգերձ և անկողին և անգալս ոտից և վերարկու և ա-
 մենայն պէտք այնպէս եղիցի , զի եթէ զան աւաղակք զողանալ՝ ոչ
 առցին զնոսք սուր անպետանալով : Եւ եթէ ունիցիս անթի ինչ և
 սիրտ զնա , հան զնա 'ի' քէն , որպէս զի ուսցին միտք քո զայ ինչ զ-
 սիրել , բայց միայն զմեծ :

Եւ թէ լուիցես զմեծամեծս աւարկութիւն հարցն , կարգապէս քո
 նուն այ , զի զբարեպաշտ զքեզ , և ձեռն արկեա և դու գործել զնոս

զօրացուցէ զքեզ : Եթէ լինի բաւական և համբերեա
զործոյն յոր ձեռն արեւանեցին , այլ լը չնորհակալ . իսկ
եթէ ոչ , կարացեա , մեղադրեա տկարութե անձին քում
և ծանիր զտկարութե անձին քո և խոնարհեցո զմիտս
քո մինչև ցօր մահուան քո որպէս անբաւական և արուսդ
և անհամբեր , հանապաղ յանդիմանելով զանձնդ որ-
պէս սկսեալ և ոչ կատարեալ :

Եթէ գործեալ ես մեղս մարմնաւորս , մի խորհիւր
թէ որպիսի ինչ տարազաւ գործեցի , եթէ ոչ՝ շաղախի
անձն քո . այլ աղօթեա տակելով՝ տէր , դու գիտես զնո-
սա , որպէս կամիս ջնջեա զնոսա , քանզի ես ոչ իշխեմ
ածել զնոսա զմտաւ : Եթէ յանապատի բնակեա և տե-
տանես եթէ պատրաստ է քեզ տատաւած , մի հպարտա-
ցի սիրտ քո , եթէ ոչ՝ վերանայ 'ի քէն օգնութն այլ . այլ
մեծաւանդ տաա՝ եթէ վասն տկարութե և բնան առնե
ած զգործութն , որպէս զի համբերեցից և մի ձանձրացայցո

Եթէ՝ պոռնկութե մարտնչի ընդ մարմնդ քո , քննեա
և տես եթէ ուստի շարժեցա 'ի քեզ մարտն , 'ի կե-
րակրոց եթէ 'ի քնոց եթէ 'ի հպարտութե , եթէ ունի-
ցիս զանձնդ եթէ լաւ եմ ես քան զբաւաւմս , կամ թէ
զոմանս մեղուցեալս դատապարտեցեր . քանզի առանց
այս երկից իրաց ոչ մարտնչի մարդ 'ի պոռնկութի : Եթէ
ժողովեցէ մարդ որովայնի և ոչ 'ի դատապարտել զքե և
շխորհել եթէ բարեոք վարի կամ եթէ հաւնոց ես այլ
գործք նորա* :

Եւ եթէ ուղղեցես բարեոք , եյ տուր զմորհն . և եթէ ոչ կարա-
ցես ուղղել , մեղադրեցես անձին . և ծանիր զտկարութե քո և խոնար-
հեցո զմորհուրդ քո մինչև յընթին շունչ քո , և համբերա զքեզ իւ-
րն զանգոր և զազքոս և զանհամբերող ոք՝ միշտ նստաւելով զանձն
իբրև սկսանող բարւոյ և ոչ կատարող , և 'ի ձեռն խոնարհութե գացես
զայն որում ցանկաս :

Եթէ պոռնկութե պատերազմացի ընդ մարմն քո կամ ցանկա-
թիւն ընդ մտա քո , քննեա և տես թէ ուստի և կամ յորմէ պատաճա-
ռէ եմուտ այն . զի կամ 'ի կերակրոց և կամ յոմպելեաց և կամ յա-
լօսի քնոյ և կամ յամբարտաւանութե կամ 'ի համարելոյ զքեզ լաւ
քան զայլս և կամ 'ի դատելոյ զեզրայրն զթեալ . զի առանց սոցին ոչ
կարեն պատերազմել պոռնկութե ընդ ումք :

* Դոյն իսկ եւ գարիւն 'ի հիւ
Իսրայէլական . Ասէ Ժերմ . եթէ
պոռնկութե մարտնչի ընդ մարմն
քո , ինքորեա ուստի շարժեցա 'ի
քեզ մարտն՝ և կանգնեա , եթէ 'ի
կերակրոց կամ 'ի քնոյ կամ 'ի

բարձրամտութե , և թէ ունիցես 'ի
քեզ զչիւղ աննոց , կամ թէ գա-
տապարտեցեր զքե մեղուցեալ .
բայց յայտնակն ոչ մարտնչի գն
պոռնկութեա :

Եթէ՛ տացես ումեք սէր և յետոյ խաղկեցին միտք
քո եթէ՛ կարի շատ ետուր, մի՛ դներ միտ այնմ՝ խոր-
հըրդոց, քանզի՛ ի սատանայէ է. սակայն որքան կարես՝
աղքատութիւն և անձկութիւն կայ, որպէս զի դու պիտոյաւ
նաա առնուլ սէր. քանզի որ տայն՝ խնդայ սիրտ նորա
որպէս կարծեալ եթէ՛ բարւոք գործ առնէ. իսկ որ ոչ
ինչ ունի, այլ աղքատութիւն կայ, ի մեծ խոնարհութի
գայ՝ զմտաւ ածեալ եթէ՛ ոչ ինչ բարի առնեմ և տամ
ոչ ինչ ումեք, այլ և մայր ևս խնդրեմ. Եւ յայէս կեցին
սուրբ հարբն մեր, այսպէս եղիտ զնձ արքայ Եւսէնիս.
{ Եամենայն՝ ի գործս քո Եամենայն ժամ զայս ա-
սասիր. այժմ եթէ՛ այց արասցէ ինձ նձ՝ զինչ լինի-
ցիմ արդեօք. և տես զինչ պատասխանի տացէ, քեզ խոր-
հուրդդ. ապա դատապարտես զքեզ ի նոյն և ընկեալ
զգործ քո զոր ունիս, և առեալ ունիցիս խիզախութիւն
եթէ՛ հասանիցես յայն, քանզի որպէս մշակն պատրաստ
լինի Եամենայն ժամ երթալ զճանապարհս իւր. Եթէ՛
ի ձեռագործ նստիս, եթէ՛ զհաց քո ուտես, եթէ՛ ի
ճանապարհի գնացես, զայս հանապաղ աստացես. եթէ
այժմ այց արասցէ ինձ նձ՝ զինչ լինիցիմ արդեօք. և
տես զինչ պատասխանի տացէ քեզ խղճմտութիւնդ, և
ճեպեալ առնել որ ինչ ասիցէ քեզ. Եթէ՛ կամիցիս գի-
տել՝ եթէ՛ առնիցէ ընդ քեզ ողորմութիւն նձ, առնելով

1 Եթէ տացես աղքատաց ինչ և հոգասցն միտք քո եթէ շատ ե-
տու, բնաւ մի ստացիտ զայն, զի գիտեմ եւ այն խորհուրդդ՝ արածել
ի վերայ բարւոյ գործոյ. Եւ որչափ կարողութիւն խոնարհութեամբ
և աղքատութիւն կեցես, որպէս զի ե դու պէտա ունիցիս բարեգոր-
ծութիւն. քանզի որ տայն՝ խնդայ և վերայ եթէ բարե գործեցի. իսկ
որ աղքատն է և առնուլ կարաւ, այն յոյժ խոնարհի և ասէ ի մեզ՝
եթէ ոչ տալ կարող եմ և ոչ բարե առնել. Այսպէս կային սուրբ
հարբն, և զի այսպէս գովն զնձ.

2 Եամենայն ժամ և Եամենայն գործս քո ստացիս ի մեզ զայն ինչ
առնուլ. եթէ՛ արգ ևս կոչեսցէ զի տէր՝ զինչ լինիցիմ. և տես թէ
զինչ պատասխանի տացին քեզ խորհուրդդ քո. և եթէ գտեսցէ քե-
քեզ, Թողես զայն գործ զոր ունիս՝ և առցես այլ գործ զոր կարող
իցես կատարել, զի պարտ է մշակին միշտ գիտել ի գործս իւր. Եւ գու-
թեպեալ ե ի ձեռագործի նստեալ իցես, և թէ՛ ի ճանապարհի զնա-
ցես, և թէ ճաշակես ինչ, ստացիս զայս բաւ. եթէ՛ արգ կոչի զի
տէր՝ զինչ լինիցից իցէ ինձ. և տես թէ զինչ տանի քեզ միտք քո. և
փութաւցիս վազմազակի առնել զոր և տանի քեզ միտք քո, զի մի
գուցէ յառաջեսցին զքեզ. Եւ թէ կամիցիս գիտել թէ՛ արար տէր
ընդ քեզ ողորմութիւն, հարգիր դու ընդ միտք քո և նոս ասէ քեզ, և մի

զարթու թո հարց ցնխա թո, և մի գաղաթեր զայս առ-
նել՝ մինչև հաւանեացի սիրա թո և ստիցէ քեզ՝ եթէ
հաւատամ՝ ի գթութին նոյ որ եթէ առնէ ընդ իս ո-
ղորմութիւն: Եւ զգուշացիր սրտի բուժ մի յերկուսնապով
ստիցէ զբանն. և եթէ յերկուսնայ իցէ մինչև ցմեղ մի,
հեռի է նա յողորմութենէն նոյ:

Եթէ՝ բառն հարկանիցես ի ճգնութե և զարմեալ
թուրանայցես, գարմեալ ձեռնարկես և մի կար ի բաց,
այլ մինչև ցմեհ զայս գործես. քանզի ուր հառանիցէ՝
անդ և երթիցէ, եթէ պրէրգութե և եթէ ժաժկաութեան:
Իստ ամենայն ամաց և տարւոյ և շարաթու-
քնեա առանձինն եթէ յինչ յառաջիցեր, ի հսկումն,
յաղօթս, ի պահս, ի լուծե, առաւել քան զամե-
նայն ի խմարհութե. քանզի է ճգնարկա զարգացումն
հոգւոյ, որդէս զի որ ըստ օրէ խմարհագոյն ունիցիս
զանձնոր ստեղծ՝ եթէ ամենայն մարդ լաւագոյն է քան
զիս. քանզի առանց այսմ խորհրդոյ թէ և նշանա առ-
նիցէ մարդ և մեռեալս յարուցանէ, հեռի է նա յոյ:

Եթէ երթիցես առ ծեր դք և ի ժամ աղօթիցն հրա-
մայիցէ քեզ նստել, ստա ցնա. հայր, ստա մեզ բան
կենդանութե եթէ զխորդ գացուք զնո՞ւ, և արա ինձ ա-
ղթս զի բազում մեզս ունիմ. և մինչև ցոյս բան մի
խօսիր: Եթէ առիցէ քեզ եղբայր զխորհուրդս իւր և
այլ դք երդմենցուցանէ զքեզ ստեղծ զիրան, մի յայտ-
ներ նմա զխորհուրդ եղբօրն. մի երկնցի յայնմանէ որ
երդմենցոյց զքեզ. քանզի նա ունի զպատուհատ երդ-
մանն: Եթէ ոչ ունիս զղջումն, գիտես եթէ նմափա-

գաղաթեր առնել զայս՝ մինչ հաւատացուցն զքեզ միտք թո և սանձ
քեզ՝ եթէ հաւատամ յողորմութե նոյ զի առնէ ողորմութեան քեզ:
Այլ զգուշացիր մտաց քոյ և քննեցես զիս, զի մի ստա ստացէ
քեզ. զի թէ երկնիցէ և կամ կարծեալ ստացէ, հեռի իցէ ի քեզ
օրկութեան:

Եթէ սկսես ճննել և վատեալ ևս լքիս, գարմեալ օգիւր զնա,
և մի գաղաթեր զայս առնել մինչև յոր մահուան թո. քանզի յայն որ
յորոյ վերայ գացի ևս մարդ՝ անտի գնացէ, եթէ ի հեղուրթէ և եթէ
ի ճշնութեան: Եւ արդ յամենայն որ յամենայն շարաթու յամենայն
սմայ և յամենայն տի քննեցես զքեզ թէ զմի առաքնութե ուղ-
ղիցիր յոր՞, պահք, թէ աղօթք, թէ հանդարտութի, և ևս առաւել
զխմարհութե, զի ճգնարկա ուղղութի հոգւոյ խմարհութե է, այն
որ որ ըստ օրէ առաւել խմարհեցէ զանձն և ստացէ՝ եթէ ամենայն
մարդ լաւ քան զիս է. և առանց այսու խորհրդոյ թէպէտ և նշանա
առնիցէ դք և մեռեալս ևս յարուցանէ, հեռի գտանի այնպիսին յոյ:

առթիւ և որկրամկութիւն ունիս, քանզի սղբա ոչ տան
Թոյլ անձին գալ 'ի զըջումն:

Եթէ պահատեսցեն պէտք մարմնոյ, մի ասեր ցմարդ
տալ քեզ, այլ մանաւանդ ընկեա 'ի յեծ հոգս քո. իսկ
որ Թողու զեծ և 'ի մարդկանէ խնդրէ, ոչ հաւատայ ե-
թէ կարող է եծ հոգալ զնա: Եթէ իւրովի սոյ քեզ
մարդ սէր և պէտք է քեզ՝ առ, քանզի եծ առաքեաց
զնա. ապա Եթէ ոչ է քեզ պէտա՝ մի առնուր, քանզի սա-
տանայ փորձեաց զքեզ զի առցես՝ որ ոչ է քեզ պէտք:

Եթէ՝ գովէ զքեզ մարդ յերեսս քո, 'ի միտ առ 'ի
նոյն զմեզս քո, և աղաչեա զնա ասելով. վասն այ, եղ-
բայր, մի գովեր զիս, քանզի Թշուառական եմ և ոչ
կարեմ տանել: Ապա եթէ մեծ մարդ իցէ, աղաչեա զեծ
ասելով. տէր, ծածկեա զիս և փրկեա զիս 'ի գովեստից
մարդկան և 'ի պարտաւանաց նոցա:

Այլորեցո՝ զայս քո մի հայել 'ի մարմինս օտար, եթէ
հնար է՝ և ոչ յանձն իսկ:

Եթէ շնորհէ քեզ եծ սուգ, մի կարծեր եթէ մեծ
ինչ առնես զի սգաս, քանզի երանի որոց ոչ են պէտք
սգոյ. սակայն եթէ տեսանիցէ եծ մարդ որ եթէ պարծի
սիրտ նորա 'ի վերայ արտասուաց, 'ի բաց բառնայ զնա
'ի նմանէ, և անայ սիրտնորա իբրև զքար խխտու կորնի:

Եթէ՝ մարմնայի ընդ քեզ անձն քո վասն բազում
կերակրոց, նեղեա զնա և 'ի նոյն իսկ 'ի հացն, որպէս
զի աղաչեսցէ գոնեայ և հացիւ յազենալ:

Եթէ հարցանիցես 'ի հարանց և լուծցես 'ի գրաց լղ-
բանն այ, փութացիր առնել որ ինչ լսես. իսկ եթէ
առ Ժամանակ ինչ հեղգանայցես և ոչ գործես, մի վասն
աշխարհի դադարեր 'ի հարցանելոյն. քանզի որ հարցա-
նէ և լսէ և ստունգանէ, դատապարտէ զանձն իւր և

1 Եթէ գովեսցէ զքեզ կերայր քո գեժ յանգիման, յիշեսցես առ-
Ժաման զմեզս քո, և աղաչեսցես զնա և ասացես. վասն սիրոյն այ, մի
գովեր զիս, կերայր, զի ախար եմ և բառնալ ոչ զրեմ: Իսկ եթէ նա
մեծ իցէ, աղաչեսցես առ տէր և ասացես. տէր, փրկեա զիս 'ի գո-
վութենէ և յազնատանաց մարդկան:

2 Այլորեցո զայս քո ոչ հայել 'ի մարմինս օտարաց, և Եթէ կարողու-
թիւն իցէ՝ մի և զլոյս տեսցես զմարմնոց:

3 Եթէ պատերազմացի ընդ քեզ սիրա քո վասն բազմաժամ փե-
րակրոց, գոռ նեղեսցես զնա ոչ տալով նմա հաց, մինչև յետոյ վասն
հացի աղաչեսցէ զքեզ:

խանարհի, և գտանէ յոյնմանէ փոքր ինչ ողորմութիւն . իսկ որ ոչն հարցանէ և ոչ լսէ և ոչ ստանդանէ և ոչ խանարհի, և ոչ գտանէ ողորմութիւն : () Ի որպէս հիւանդ որ ցաւ զոյ՝ ի ստամոքսին, բազում կերակրոց մնառցեալ ոչ ինչ են նմա հաճոյ, իսկ յետոյ դաժնիցէ մի խորտիկ և խնգութք ընդունի զայն և կերեալ զնա առաջընայ, նոյնպէս և անձն հեղգ թէ և բազում անգամ ստունդանէ, այլ արգեօք ժամանակաւ պատկառէ, և թերեւս գտեալ մի ինչ յորոց լէն և հաճոյ թուի նմա և աւան զայն, և ապրի նովա :

Եթէ՝ անկանիս ի պռանկութիւն, և մերձ է տեղին մարտն յոր անկարն, ի բաց զնա ի տեղւոյն, ապա թէ ոչ՝ ոչ կարես ապաշխարել : Եթէ տեսանիցես զեղբայր քո աչքք քո եթէ անկանի կամ յանցանէ, ի նոյն առաւնդովեալ սատանայ, զի գու ես պատճառք եղբօրն, եթէ ոչ՝ եղբայրն ոչ ունէր գործել ինչ : Եւ տես զգոյշ լեր սրբ տիւ առ ի չղատելոյ զեղբայրն, եթէ ոչ՝ ի բաց կոյ ի նոյն սուրբ հոգին ի քէն :

Եթէ՝ չարախօս լինի եղբայր զեղբօրն առաջի քո, տես մի ամուլեր ի նմանէ և ասեր՝ թէ այդպէս է, այլ կամ լռեալ և կամ ասա ցնա . եղբայր, ես միանգամ դու տապարտեալ եմ . և փրկեալ զանձնդ և զնա :

Եթէ՝ հիւանդանայցես և խնդրեսցես ինչ յաւերժէ ի պէտս քո և ոչ տացէ քեզ, մի խառվիր ի վերայ նորա, այլ մանաւանդ ասա . եթէ արժանի եի աւանդ հաւանեցուցանելի նմ զեղբայրն տալ ինձ : Եւ զայն զիտեալ՝ եթէ երեք կարգաւորութիւն են յազապս առնող յաւերժէ սեր . կատարեալ ճգնադրն ոչ վարկաբանի առ նաւն սեր յաւերժէ . իսկ մէջը ոչ ասեն տալ ինչ խրեանց

1. Եթէ անկանիս ի պռանկութիւն, և գէմն այն և տեղին ուր բնակեալ իցէ այն առ որ անկարն՝ մորձաւոր իցէ քոյդ բնակութիւն, Թաղեալ զքնախութք քո՝ մկնեալ հեռաջիր ի տեղւոյն և ի տեսոյ նորա . ապա թէ ոչ՝ ապաշխարել ոչ կարես :

2. Եթէ չար խօսեսցի եղբայր զեղբօրն առաջի քո, մի տառչեցես ի նմանէ և ասացես՝ այդպէս իցէ, այլ կամ լռեսցես և կամ ասացես ցնա . ես գտակոյ եմ, և զայն գտակ ոչ կարեմ :

3. Եթէ հիւանդանայցես և խնդրեսցես ինչ յաւերժէ և ոչ տացես, մի արմիր վան նորա, այլ ասացես ի մօր . եթէ արժանի ընալ էի տանդ, ես հաւատացուցեալ էր զնա տալ ինձ զայն սեր : Այլ զայն զի՝ տես զի յերկս անասկս բաժանեալ է գործ ասեալ զողորմութիւնն . նախ զի որք կատարեալ ճգնաւորք են, բնաւ ոչ ինչ առնան յաւերժէ :

ուսմէք : ապա եթէ իւրովի ոք տայ, առնուն որպէս յայ առաքեալ . ապա եթէ տկար իցեմք և ոչ կարիցեմք դործել զպէտս անձանց, խնդրեսցուք խոնարհութիւն մեզադրելով անձանց հանապազ :

Եթէ տեսանիցես եթէ անժամանակ մի կամ առօրեայ ետ քեզ զգլուսն, ի ժամանակին յայնմիկ քամահեա զձեռագործն . եթէ տեսանիցես եթէ օգուտ է քեզ, պարապեա սգոյն, մի գուցէ մերձեալ է ելք քո աստի, և վասն այնորիկ չորհեաց քեզ անժամանակ, որպէս զի նոյաւ գտանիցես ողորմութիւն . քանզի որպէս սատանայ մերձ ի վախճանել մարդոյն փութայ կորուսանել զնա, նոյնպէս և անժամանակ մերձ ի վախճան մարդոյն ի ձեռն պատճառանաց խմբ ապրեցուցանէ զմարդն, զի ողորմած է : Յարուցեալ քո ի քնոյ, ի նոյն առաջին բան փառաւորեսցէ զանձն քո, և ի նոյն սկսիր յորհուրութիւնս նոյ և ի սաղմոսս . քանզի ուր յառաջեսցեն միաք քո յայգուէ, որպէս երկան զնոյն աղան զօրն ամենայն թէպէտ ցորեան թէպէտ որոմն . վասն որոյ յառաջեա հանապազ և զցորեանն արկ յառաջ քան զթնամոյն քո արկանել զորոմն :

Եթէ տեսանիցես երեւոյթս կանանց յանուրջս քո, ջանացիր ոչ ածել զմտաւ զայն ի տուրնջեան : Դազմեալ յանկողնի քո յիշեա զգերեզմանս քո ասելով յառնեմ արդեօք ի վաղիւ եթէ ոչ յառնեմ . և աղօթեա յառաջ քան զքունն, և կալով և բազմելով զգոյշ լերան . ձինդ մի ինչ խորհելով ազտեղիս : ի ածեր զկին մարդ զմտաւ, թէպէտ և ի սրբոյն իցէ, այլ մանաւանդ աղօթելով ննջեա . քանզի զոր ինչ խորհի մարդ ի տուրնջեան, զնոյն գործէ ի գիշերի թէպէտ բարի թէպէտ չար, և զեք ընդ նմին . և յորժամ զիցէ մարդ զինքն յանկողնի, ի նոյն նստին շուրջ զնովաւ արկանելով ի փոս մարդոյն յիշուան կանանց . և են սուրբ հրեշտակք

Թէ և ազակեցին ի առաջացն . իսկ որք միջինն են՝ ոչ ինչ խնդրեն յառաջէ, և թէ ոչ ինքնն տացէ՝ առցեն իբրեւ յայ առաքեալ . իսկ յետինն և տկարն որք գործել ոչ կարեն՝ զպետեան խնդրեսցեն, այլ բազում խոնարհութիւն և պատկառանք, և ոչ առաջացն եւ կարող լինեն առաւել արթնել զնա :

Եթէ տեսնես յանուրջս տեղի կնոջ, զգոյշ լերդ զի ի տուրնջեան խորհեսցես զայն ի մեծ, վասն զի այն մահ է հոգւոյ և կորուստ անմեայն յարեաց :

պարտագեալ 'ի նոյն խել և կարգեալք 'ի պահեստ միայնակեցաց: Իսկ յորժամ ասիցեն քեզ խորհուրդք քո 'ի տուէ և 'ի գիշերք' սրի, եղբայր, ազօթեա առ անձ, գիտեա եթէ սուրբ հրեշտակքն որ պահեն զքեզ' նոքա առ տեն քեզ արի ազօթեա. և քո յառնելով' թիկնակից և ազօթակից քո ինկն հպածելով 'ի քէն զգեան զմահն չեալսն 'ի վերայ քո: Ի՞նչու եթէ ստուգանես և զանգուզիս և ոչ յառնես, ապա գնան 'ի քէն հրեշտակքն և անկանիս 'ի ձեռն թնամանոյն քո:

Ի՞թէ՜ ոչ ունիս խոնարհութի, ազօթս հոգեորականս ստապիր և մարմնաւորականս, զի 'ի ձեռն մարմնաւորականացն քան քեզ հոգեորականքն. ապա թէ ոչ ունայն վաստակիս:

Ի՞թէ գործես գործ ինչ ընդ եղբարս, մի կամիր ցուցանել թէ աւելի ինչ քան զնոսա գործեցիր. ապա թէ ոչ՝ զրկեցար 'ի վարձուց անտի:

Ի՞թէ ունիցիս սէր ընդ մանկան կամ ընդ երիտասարդի և զպթակղին տմանք 'ի սիրոյ անտի, արգել զքեզ 'ի նմանէ. եթէ իցէ քո սիրելի իբրեւ զիբ ախան քո, հատ զնա 'ի քէն:

Հաստատեա՜ և պահես զքեզ 'ի բանիս յայտնի, որ եթէ նստիցիս 'ի ձեռագործ 'ի խցի քոմ և գացցէ ժամ ազօթից քոց, մի ասեր կատարեցից զսակաւ արմաւենի տերեւս կամ զլակտտեալ մաղակիս և ապա յառնեմ. այլ արի ժամու ժամու և հատո ան զարտ ազօթիցն. եթէ ոչ՝ սովորեալ ըստ փգու փգու պղերգանաս 'ի պաշտամանէն քումմէ, և լինի ապա լեքի անձն քո: Ի՞նչմնայն գործոց քո հոգեւորականի և մարմնաւորականի յայգուէ եղիցի սկիզբն:

Ի՞թէ՜ երթիցես ուրեք, մի կամիր ցուցանել զվարս

1 Եթէ ոչ ունիս արթն հոգեորս, ապա բարեւ աշխատութիւն մարմնաւորս արտայն, զի 'ի մարմնաւորացն յայնչանէ գտանի 'ի քեզ և հոգեորքն. ապա թէ ոչ՝ գիտեա զի ունայն աշխատիս:

2 Եթէ առնես զգործ 'ի տնեկի քո և հասանէ ժամ ազօթից քոց, մի ստացես թէ կատարեցից զայս փոքր ինչ ձեռագործս և ապա ազօթեցի. այլ արի 'ի նմի ժամու և հատո այլ զվարտ ազօթից քոց. ապա թէ ոչ՝ սակաւ սակաւ սովորիս զմալութիւն 'ի յաղթմ քո, և ունայնացի անձն քո յամենայն բարեաց գործոց. զի 'ի յառնել քո յառաւառու՝ յայնչին յօժարութի և ընթանութի մտաց քո 'ի յաղթմ:

3 Եթէ ուրեք գնացես, մի յայնէր զվարս քո, իբր թէ ոչ Կե-

քո, կամ թէ ոչ ուտեմ աչ կամ ջերմ կամ ձուկն . բայց միայն 'ի գինի մի լուծաներ եթէ երկնիս 'ի մեր տէն . Թէպէտ և մեղադիր ընկելն քեզ անմեղ, մի ընդ քեզ փայթ : Եթէ իցէ մարմին քո տկար, ընդ նմին արա և զպահս քո, գուցէ անկանխելիս 'ի փորձութի և խնդրեցես կերակուր, և ծանրացիս որոյ տապաւադեն քեզ :

Եթէ ' թախանձեն զքեզ խորհուրդք ազտեցիք, մի ծածկեր զնոսա, այլ 'ի նոյն պատմեա զնոսա հօր քո հօգեորի և յանդիմանեա զնոսա . քանզի որքան ծածկէ մարդ զխորհուրդ, այնքան զօրանայ և ազտեղանայ : Վնասի որպէս օձ որ ելանէ յորջոյ իւրոյ 'ի նոյն փափւի, նոյնպէս և խորհուրդք չարք կորնլին . և որպէս բաւատա որ ուտէ զփայտ, նոյնպէս և խորհուրդք չարք ապականեն զսիրտս : Եւ յայնմ զխորհուրդս, վաղիւ զանի բժշկի . իսկ որ ծածկէ զնոսա, ամբարտաւանութիւն ունի : Եթէ ոչ հաւատաս յոք պատմել նմա ըլլ խորհուրդս քո, նշանակէ այս եթէ խնարհութիւն ոչ ունի . քանզի խնարհամիտն զամենեւեւեան սուրբ և ըստ տեսնէ, բայց միայն զնոյն ունի մեղաւոր : Եւ յայնմ եթէ կարդացէ մարդ բոլորով սրտիւ զնձ, և յայնմամբ ելքմեալ հարցցէ ցմարդ յաղագս խորհուրդոյ իւրոյ, կաւտախանի սացի մարդն, անտաւանդ թէ նձ 'ի ձեռն մարդոյն զօրտակարան, որ երայ զերան իշխնաւ խաղաւ մեռ, թէպէտ անարժան և մեղաւոր իցէ որ հարցանէն :

Եթէ լսես զեղբորէ որ երթայ առ տէր, երթ և կայ առ նմա զօրն զայն, զի տեսանիցես եթէ զխորդ ելանի :

Բայց ձեթ և կամ ձուկն և աչ փափուկս և պարտաս . աչ փայն զի նի մի արդես վասն պատերազմն . և թէպէտ և նեղեցեն 'մի լուիցես, աչ զաւարի գրեալն կրիցես :

Եթէ նեղեցեն զքեզ չար խորհուրդք, մի ծածկեր զնա, աչ առ ժամայն խոտաւանեա զնա հօր քո . զի որքաի և ծածկէ չար խորհուրդք, այնչափ բազմանա իւրեանք և զրանա : Եւ զոր որման չի իրեն ելանէ 'ի ծակէն' փափւի առժամայն, այնպէս և չար խորհուրդք մինչ յայնմ 'կորնլին սակալ . զի որպէս որքն զփայտ ուտէ, այնպէս և չար խորհուրդք զսիրտ . որ յայնմ զխորհուրդ իւր, արագ բժշկի . քի որ ծածկէ, հիւանդ և անբարտաւանութիւն : Եւ թէ ունի ոչ հաւատաս պատմել զխորհուրդս քո, նշան է այն զի խնարհութիւն ունի, զի խնարհութիւն զամենեւեւեան սուրբ համարի և զնոյն մեղաւոր : Եթէ ցարդացէ որ զնձ բոլորով որաի . և ցնացէ առ որ հարցանել զխորհուրդս, նա սացի նմա զոգուտ պատախանի . զի նձ նովա խափ 'քն նա, այն որ երայ զերան իշխն խափ առ բաղաւան, թէպէտ անբարդք և անարժան էին որք հարցանելին :

ցէ հոգին 'ի մարմնոյն. լիթէ աղօթից յանձնիցէ, այսպէս ասա. եղբայր, աղօթիւք սրբոց և ձեր անձ ինձ և ձեզ աղորժեսցի որպէս հրամայէք:

Լիթէ՝ լսես եթէ անարգէ որ զքեզ և գայ առ քեզ, մի ցուցաներ եթէ լուեալ ինչ իցեմ. այլ ինդա ընդ նմա և զաւարժացո զերեսս քո, զի ունիցիս համարձակութի յաղօթս քո:

Լիթէ գիտ ընկիցի և ծանրանայցես 'ի կերակրոց, մնա զանձնդ 'ի վատտակս և 'ի ջանս մարմնոյ, որպէս զի յառաջ քան զգիշերն թեթևացի 'ի քէն և ոչ տեսցես երեսլթա չարս: Եւ ըր որպէս բարիոր ըմբշամարտ ասա բանաստեղծս. եթէ կոփէ քեզ աստի, կոփեա զառ նմա անտի. եթէ բուռն հարկանէ 'ի քեզ կերակրովք, բուռն հար և զառ նմա հսկմամբ. եթէ ձանձրացիս քով, խորտակեա զանձնդ 'ի վատտակս մարմնոյ. եթէ պարտեսցէ զքեզ 'ի մաախաութի, արա զարձեալ իրա կամ տարազս առաջի մարդկան, որպէս զի անարգեացեն ըզքեզ. և զայս գիտաւջիր՝ եթէ ոչ խիք սասանայ խառվէ և փախչի որպէս մարդ, որ զխնարհութիւն սիրեսցէ և զանարգութիւն:

Լիթէ՝ դեռ ևս մեծուկ ես, փախիր 'ի գինւոյ որպէս յօձէ. եթէ 'ի սիրոց ըմպես, սակաւ մի՛ և զազարեա. եթէ երգմամբ որ զքեզ ազաչէ կամ ծունր ամենով, մի գինր միտ երգմանն. քանզի յոյժ արկանէ սասանայ 'ի միտս միայնակեացս հարկաւորել գողոյս 'ի գինի, քան զի գինէ եթէ գինի և կանայք մեկնեն յոյ:

Լիթէ՝ գտանիցիս յօտարութե և ոչ ընդունին զքեզ,

1 Եթէ լուեալ է քո զուժից եթէ անարգեաց զքեզ և գայ առ քեզ, մի ցուցաներ նմա թէ լուեալ է քո զայն, և մի տեսցէ ողբերակ զերեսս քո. այլ ուրախութի ընկացիս քա, և յայնժամ անիցի համարձակութիւն աղօթք քո առ ան:

2 Եթէ գեռ ևս մեծուկ իցես, փախչես 'ի գինւոյ իբրե յովոց. և եթէ սիրեսցի 'ի մարդկան և բանազատեսցի 'ի նմանէ, սակաւ մի արբոյես և բաւական համարեսցի. և թէ այլ ևս բանազատեսցես, և կամ թէ երգուիցեն և կամ թէ ծունր կրկնեսցեն քեզ, ամենեմբ մի նայեսցի 'ի նոսա: Վասն զի բազում անգամ գիշ խորագրեն զծերս, զի նեղեսցեն զանձնէ կրծաւորս ըմպել գինի. քանզի գինին զոյս գիշ զի գինի և կին հեռացուցանեն զմեզ յոյ:

3 Եթէ աւուրս ինչ աշխատի որ և զազարե, սա ոչ կարէ սասան զհամբերութե. զի եթէ իցես տար և ոչ որ ընկալի զքեզ, մի աղաւանջես, այլ ասա 'ի մտ քո. եթէ արժանի եմ՝ հանգուցեալ երգես:

մի տրտմիք, այլ ասա. եթէ էի արժանի, թո՛ւ առնէր ինձ հանգիստ:

Եթէ՝ ըմբռնիս 'ի սէր և տանիցին զքեզ 'ի խոնարհագոյն տեղիս, մի տրտնջեացեն միտք քո, այլ ասա՝ եթէ և ոչ այսմ եմ արժանի. քանզի ասեմ քեզ՝ եթէ ոչ անարգանք և ոչ նեղութիւնք և որ ինչ և իցէ զան 'ի վերայ մարդոյ, բայց 'ի վերուստ յոյ, է որ 'ի փորձ և է որ ըստ մեղաց իւրոց. և որ ոչ այսպէս ունի, ոչ հաւատայ եթէ իրաւագէտ է թո՛ւ:

Եթէ յանապատի ուրեք նստիս, զգոյշ լեր մի կատակեսցեն զքեզ խորհուրդք քո և դէն ասելով՝ եթէ բարիք նստիս, և ահա մերժեալ ես 'ի չարախօսութենէ և 'ի մարդկանէ և յասելոյ և 'ի լսելոյ, և առնես զփոքր պաշտօն քո: Եթէ զայս զմտաւ ածես, 'ի բաց բառնայ թո՛ւ զօգնութի իւր 'ի քէն, և յայնժամ ծանիցես զտրկարութի անձինք. այլ մանաւանդ ասա հանապազ. վայ ինձ որ եթէ մարմնով յանապատի եմ և հոգւովս յաշխարհի տատանիմ, և մարդիկ կարծեն եթէ զվարս հարցնուն 'ի տգիտանալով, զի զօրն ամենայն պիղծ խորհրդովք և պղերգութիւն անցուցանեմ ուտելով և ըմպելով և 'ի քան լինելով:

Եթէ երթիցես հարցանել առ հարս վասն խորհրդոց, աղօթեա նախ առ թո՛ւ և ասա. տէր, որ ինչ հրամայես ինձ՝ դիր 'ի բերան ծերոյն որ ասէ ցիս. քանզի ես որպէս 'ի բերանոյ քո, տէր, լուայց զառ 'ի նմանէ ասացեալսն: Հաստատեա զքեզ որպէս վէմ 'ի բանիս յայսմիկ. քանզի վաստակ և լուութի և ազքատութիւն 'ի խոնարհութենէ ծնանի 'ի մարդ, և խոնարհութիւն քաւէ զմեղս մեծամեծս:

Եթէ՝ գայցէ առ քեզ եղբայր, բարձ զսուգն յերեսաց քոց և թաքո զնա 'ի սրտի քում մինչև արձակես:

Ձի եթէ վերացին փորձութիւնք, ոչ որ եղիցի սուրբ. քանզի որ որ փախցի 'ի փորձութեց, 'ի շահուց փախցի նա 'ի կենաց յաւիտեանց:

Եթէ կոչեսցիս 'ի սէր և նստուցանեն զքեզ յանարգ տեղւոջ, մի տրտնջեացեն խորհուրդք քո, այլ ասա 'ի մեկ 'ի եթէ և ոչ այսր արժանի եմ. այլ զայս ասեմ քեզ, զի և ոչ մի վշտ եկեսցէ 'ի վերայ մարդոյ ինքեամբ, այլ ամենայն յոյ գոյ, կամ վտան փորձութեան և կամ վտան մեղաց. և որ ոչ այսպէս կարծեսցէ, նա ոչ հաւատայ թէ թո՛ւ գատաւոր է արգար:

Եթէ գայցէ առ քեզ եղբայր, առ զսուգ և զսուգ յերեսաց քոց

ցես զեղբայրն . և դարձեալ արկ զսուգն զերեսօք քո , քանզի փախչին դեքն տեսանելով զնա առ քեզ :

Եթէ՝ խորհուրդ ամբարտաւանութեան թախանձէ զքեզ , ասա ցգեւն . ասաց ինձ՝ ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն , խոնարհեսցի : Ապա եթէ թող քաջս աւել եթէ լաւ եմ ես և երկ-դած , ապա գիտեմ եթէ լաւ եմ ունելով զխոնարհութի . վասն այնորիկ հաւանեալ եմ եթէ օտարացեալ եմ յայ , քանզի տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ* :

Եթէ բնակես ընդ եղբարս , զգոյշ լեր անձինդ , մի որպէս զիշխանութիւն ունելով՝ ի վերայ նոցա համանա ապցես , զի մի գուցէ բարձրանայցէ սիրտ քո . բայ երեսօք քո պահեա առ ի չտալց համարձակութի , իսկ հոգևովդ զանձնդ ծառայ կալ նոցա և փգրագոյն :

Եթէ՝ անկանիցիս ի մեզս և դարձիս ի նոցանէ և սկսանիցիս ապաշխարել և արտմել , զգոյշ լեր մի դադարեր ի արտմելոյ և ի հառաչելոյ առ ինձ մինչև ցօր մահուան քո , եթէ ոչ՝ փութանակի անկանիս ի նոցն խորհուրդ դարձեալ . քանզի որ ըստ նոյ արտմութիւնն է՝ որպէս աչք են անձին որ ոչ տան նմա անկանել :

Երրժամ տեսանես զինձ որ եթէ ողորմի քեզ և ապա զգծումն անձին քո , յայնժամ սառանայ արկանէ ի միտս քո գործ ինչ ի խցի քում ասելով՝ այս գործ կարելոր

և թագուցես ի սրտի քո մինչև յուզարկեսցես զեղբայրն . և ապա բեր յերեսս քո զողբ , զի և այնու փախչին ի քէն զեք :

Եթէ նեղեսցէ զքեզ խորհուրդ ամբարտաւանութե գիւրն այնուրիկ , ասացես ի մտի՝ եթէ ասաց տերն . ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն , խոնարհեսցի : Եւ արդ եթէ ոչ գազարեսցես ասել ցես և . Եթէ բարեոք է , հաւանիմ թէ հեռի եմ յայ . և զի տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ :

* Աւերիւն՝ Գոբնէլ ի հին Բաղ . Ապա եթէ ունին գնեմ ասացելու . Եթէ քայ ի խորհուրդս քո ամբարտաւանութե և ամբոխէ զքեզ , առա առ գին . լսեա յինէն . զի ինձ ասաց՝ ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն , խոնարհեսցի : Եւ արդ եթէ ոչ գազարեսցես ասել ցես և . Եթէ բարեոք է , հաւանիմ թէ հեռի եմ յայ . և զի տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ :

Եթէ անկանիս ի մեզս և գառնաս ի նմանէ և սկսանիս լալ և ապաշխարել , տես մի գազարեր ի սգալոյ և ի հառաչելոյ առ տէր մի . չե յօր մահու քո . ապա թէ ոչ՝ ի նոցն գուր դարձեալ փութապէս անկանիցիս . և քանզի որ ըստ նոյն արտմութիւնն է՝ սանձք է անձին ի ոչ թողու անկանել զնա :

է, զայս գործեալ այսօր, կամ երբ յառիւ յայս ինչ զի հիւանդ է: Իսկ զայս ամենայն անէն, զի ոչ էմ աղաչաւ զքեզ պարապել և վայելել 'ի քաղցրութէ անտի աղօյն: Իշա եթէ խնայ մարդ զնեզութի աստանայի և պաւ հէ զանձն և պարապել արթնից. զվճարեալ առանձին, 'ի նոյն ամի կապի փորձութե 'ի ճակատամարտի կամ 'ի մարգիտե, կամ 'ի գիւաց. քանզի աստանայ. յայնժամ ընդ մարգոյն մարտելի, յարժամ մարդն մարտնչի ընդ նմա բարեւան: Բայց արտաճութիւն աւելի քան քաննայն զվճար և գիտնարհութի հորաց. է. Բայց յարժամ եթէ մինչքեա նստիս, շուրջ լինին զքե. քարհուրդք և քեքիւրք և զմեղութե. այլ 'ի նոյն յարաքեալ կաց յաղօթաւ և զնա սակաւ ինչ արտաքս կայ, և նոքա զբաւին 'ի քեւն:

Սիրեալ՝ գիտնարհութի և զաղքատութի յոյժ, և մի կամիր անել մանր ինչ նիւթ 'ի խցի քամ. քանզի յարժամ խնդրիցէ անձն իրս ինչ և ոչ գտանէ և խնայր. հի, և յայնժամ նա միւրիւնքէ զնա և սայ նմա զըզ. Զուսն. իսկ յարժամ ճաշակէ նա 'ի քաղցրութէն նայ, ասէ նա զրեթէ և զհանգերն զոր զգեցեալն է, և ըզ. նայն իսկ զմարմն իւր: Վանդի զայս ասեմ քեզ, որ. դեակ, եթէ ոչ ասեցէ մարդ գմարմն իւր իբրեւ զմըշ. նամի և զտախ իւր՝ ոչ իւր առնելով նմա հեղաութիւն մինչև 'ի փորք ինչ, ոչ կարէ աղաւթիլ յարարայթից բանա. արթնին: Բայց մարդ, մանաւանդ առ մանուկ մարմնեա մեր, որպէս արքայ իշայեաւ պատուիրէ ասելով. մի հարկաներ բառն զմեռանէ ուրուք, և մի քորեր զմար. մին ասար ասանց հիւանդութե՝ և զայն երկեղիւ, մի մերձեցի 'ի քեզ մեռն օտարի և մի քորեացէ զքեզ, և մի

Սիրեցեալ զաղքատութիւն յամենայն պատէ քուսմէ. և մի ունիցիս նիւթս պատմիս 'ի ասն քամ. որպէս զի յարժամ խնդրեացէ անն քա զպետան և ոչ զայն՝ հաւաքեացէ և խնայրիւնցի, յայնժամ մի. խնայրիւնցէ զնա ասի և սայ զնա և արտապաւ նմա. և յարժամ ճա. ջակէ անն զքաղցրութէն նայ. յայնժամ ասեցէ զպիտար՝ ամենայն և զմարմն իւր եւ: Այլ և զայս ասեմ քեզ, որքանի, եթէ ոչ ասեա. չէ մարդ քանն իւր իբրեւ զմըշամի՝ որ և ոչ մի ինչ ասելիցէ ըստ կա. մաց նորա, նա ոչ կարցէ զերձանիլ 'ի ցանցից գիւացն. քանզի և ցանցից գիւացն որով պատկարացին ընդ մեզ՝ մարմնի մի իցեն, և առ. ասեցէ 'ի մանկութե հասակին: Արդեա և հայն իսայի ուսուցանի և ասէր. մի կարեա զմեռանէ ասեցէ, և մի մերձեցեա 'ի մարմն աղա. զաղք մայն 'ի ցաւս մեռն. և մի մերձեցի 'ի քեզ մեռն օտար և մի քե. քեցէ զքեզ և մի ասցէ զիլ 'ի գիւայ քուսմէ. և մի ննիւնցեա մեր առ.

ուսմեք բառնալ ողիւ 'ի գլխոյ քումմէ կամ 'ի մարուաց կամ յանսթոյ հանդերձէ, և մի լինիր 'ի քուն մերձ յոր 'ի կենդանութեան քում. և մի տար համբոյր մանկան որ ոչ ունիցի մարուս, և մի 'ի նոյն խկ յեկեղեցւոյ և մի յորժամ դայցէ յօտարուստ: Եւ մի ծիծաղիր ընդ մանկան, զի մի կորիցէ անձն քս. և մի մերձ 'ի նա նըստիր և մի գնար ընդ նմա, զի մի հպիցիք ընդ միմեանս. և մի 'ի պէտս ջուր հեղլոյ նստիցիս ընդ այլ ուսմեք, քան զի որ ճշմարիտ պատկառողն է՝ տեսչէ գրեթէ և յանձնէ իւրմէ: Վանդի բազումք քամահեալ զայստիկ որպէս նկունս և յալնչ պէտս համարեալս, անկան 'ի սոցաւնոյ 'ի մեծ խորխորաստ և կորեան. քանզի մեծամեծ չարիք 'ի փոքր իրաց սկիզբն առնուն և մեծ լինին. զոր հետի տարցէ Վնս ուծ 'ի ծառայից իւրոց, և նմա փառք ընդ Տօր և սուրբ հոգւոյն յաւիտեանս յաւիտեանից. ամէն:

ՅԱՌԱՋՈՒՄՆ ՀԱՐԵՂԱՅԻ

ՈՐԳԵՍ մարդ զի տնկէ այգի, և յանցանել գծնաց ձմերին և ահագին հողմոյն յայնժամ երևեացի յարթն՝ եթէ որ էառ արմատս և որ սնն էառ, այսպէս և մարդն անկի յոժ, առնլով շնորհս 'ի սուրբ հոգւոյն. և յանցանել ձմեռնային փորձութեցն, և փորձելով մարդոյն յայ 'ի չարէն, յայնժամ երևեացի եթէ առ արմատս յաստուածակողմն, եթէ 'ի պատուիրանս նորա եկաց, և կամ եթէ զշնորհսն տեսան հաստատուն պահեաց, և եթէ 'ի սէր նորա եկաց, և 'ի նմա անկաց և 'ի նմա կատարեցաւ: Իսկայ սակայն որ երկրագործն է, կառնի

միջ 'ի կեանս քս. և մի տացես համբոյր մանկան անմորտի, և մի յեկեղեցւոյ ես և մի 'ի տան: Եւ մի ծիծաղեսցիս ընդ ուսմեք՝ ես տառաւել ընդ մանկան, զի մի կորուսցէ զքեզ. և մի նստցիս ընդ նմա և մի գնասցես ընդ նմա և մի մերձենար 'ի նա. և մի գարձեալ 'ի նստելն քս 'ի կարիս որովայնի՝ տեսչէ զքեզ, այլ և ամաշկւ պարս է քեզ 'ի իլլըռն մտայ: Բազումք մոռացան զայստիկ իբրև զփրցուան, և 'ի յայտս տիկ փրցրեանց հոսեցան և անկան 'ի մեծամեծ չարիս և կորեան իւրառ. քանզի ամենայն մեծամեծ չարիք 'ի փոքունցն սկսանին և ապա աշնն և մեծամեծս լինիցին. որպէս և է հնոց հրոյ, զի 'ի փոքունցն սկսեալ ամեանայ և կիզէ զամենայն նիւթն: Այլ և տացէ միջ տեղ ուծն մի գիտութի և միտս բարիս յերկիւզն նոյ և 'ի գործն պատասխանեաց նորա:

զամենայն գունն և զտառն 'ի կատարելութի և 'ի պըտ-
զարելութի գալ. այսպէս աս իմի զամենայն որ առ-
նաւ շնորհս 'ի սուրբ հոգւոյն, փորձել և կատարել 'ի
բարին: Եւ որպէս ոսկի ընդ երկիր խառնեալ և ապա
ջրով ողորեալ և յատակեալ որոյ՝ 'ի հոգւոյն, և դար-
ձեալ 'ի բոլոս անկանի մինչև սրբեացի քաջ մարտեալ, և
ապա յայնմ հետէ առնու զպատկեր թագաւորական և
'ի շահալեանառութիւն երթայ և 'ի գանձ թագաւորի
դնի, և նախ քան զեղեղել և ընարել զոսկին հող էր ան-
պիտան 'ի գաղանաց երկրի կոխեալ, այսպէս և անձն
մարդոյն յերկրաւորսս զբաղեալ ընի մեղք և խառ-
նեալ 'ի չար գաղանաց կոխ. իսկ յորժամ 'ի սուրբ հո-
գւոյն ջրով մկրտութեն լուսացի, նախ առնով զշնորհս
հոգւոյն սրբոյ, և ճանաչել զինքն զատեալ 'ի չարեացն,
ապա 'ի բոլոս փորձութեանց անկանի, զի քաջ սրբեացի
յամենայն աղտոյ. և յայնմ հետէ զպատկեր թագաւո-
րին երկնաւորի ընդունի, և տպաւորի ՎճԻ 'ի նման. և
յոյժ քաջ սրբեալ նորա, բարի և պիտանի տեառն իւ-
րում վնի, և 'ի թագաւորական գանձին դնի յարքայ-
ութեանն երկնից:

Եւ որպէս թագաւոր թուղթս և վարկս պատուոց և
փառաց առ ունան գրեցէ՝ կոչելով զնոսա առ ինքն, ե-
թէ ոչ երթիցեն որ կոչեցանն, ոչ ինչ 'ի թղթոցն կար-
գալոյ եղև օգուտ, քանզի 'ի փառացն գրկեալ գտան,
և զմահ իւրեանց առաջի բերին յազազս թագաւորին
ձայնի չնելոյ և զփառան արհամարհելոյ, այսպէս և զառ-
տուածային զգիրս իբրև թուղթս գրեաց թագաւորն
աս, և հաւատացեալ նման ընկալին զշնորհս հոգւոյն
սրբոյ. և եթէ ոչ երթեալ առցեն որք կոչեցանն, ոչ
ինչ ունին օգուտ 'ի կարդալոյ զգիրն, այլ առաւել ևս
զատապարտին. զի 'ի նոցանէ ուսան ասեալ զկամենն աս,
և յոյժ արհամարհեալք զնա՝ մերժեցան 'ի մեծ թա-
գաւորէն յամենեցունցն աս:

Իայց որ ճշմարիտ սրտիւ զհետ երթայ ՎճԻ, զամե-
նայն ինչ ուրանայ, նա և զանձն ևս իւր, և զմիտս բեւե-
ռեալ 'ի սերն ՎճԻ, նախապատուելով զՎճ քան զԺը-

1 ՄԻԼԻ Կոթուած. ԳԺԻ ՄԻԼ. Իգրէալ Թէ ընգեր ասանքն գիրք
բայ եգիպտացոյ ըծայի Դ Ժաբէն. պարգեւեցան մեզ յոյ,
Գարսի Կոչ Կոթ. Գ. 180. ՄԻ.

Նողս իւր և զեղբարս և զկին և զորդիս և զազգակիրս և զխրեղիս և զստացուածս : Վրանդի ասէ տէրն . որ սիրէ զհայր կամ զմայր կամ զեղբարս կամ զքորս կամ ըզկին կամ զորդիս կամ զազգարսին կամ զսուհս և զհետ զայ իմ, ոչ է ինձ սպաւանի, զազքայտ լինի ան քարոզելով ազգի մարդիսն՝ որք կամին նմա հետեւել : Իւր տէր . որ որ կամի գալ զինի իմ, ուրապի զինքն և զաշխարհս և որ ինչ յաշխարհիս է . որ որ կամի գալ զինի իմ, ոչ է այսմ աշխարհիս, այլ յաւիտեանն : Երաւ և ցառաբեւայտն ասէր . որք չէք յաշխարհէս յայտնանէ : Ի՞նչն այստիկ առ դու զիսալ քս և եկ զինի իմ : Օ քանն այժմու վարսս ասէ . բայց եկ զինի իմ, զյաւիտեանից սրբայտ լինանն ասէ : Ի՞նչ իսկ տէրն՝ եթէ ուր եսն եմ, անդ և պաշտանեայն իմ եղիցի, և նմափառք յաւիտեանս յաւիտեանից . ամէն :

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ քարգմանութիւնն

ԵՐԱՆԵԼԻ ՀՕՐԱ

ՅՈՀԱՆՆՈՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԻ

ՎԱՍՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ԵՂԱՐՑՑ՝

ԱՅՍ ԵՆ ՎԱՐՔԸՆ սիրելեացն այ, զի մի լիցի հայել
նոցա աստ կամ անդ, այլ առաջի հայել պարտ է. և 'ի
բազմաբանութենէ հեռանալ, և գծուծ զգեստիւք և
հարկաւոր կերակրովք, և ունայն յամենայն բնչից, իսկ
գինի եթէ 'ի պատճառս հիւանդութեան լինի՝ սակա-
ւագոյն վաճն ստամոքսի. իսկ բանս երկիւղիւ և ցա-
ծուն: Եւ ուր և հանդիպիմք, պարտ է լինել կրտեր և
սպառաւոր եղբարց մերոց, և ոչ բանալ և ոչ զմի յան-
դամաց մերոց առաջի մարդկան, և մի մերձենալ 'ի մար-
մին օտար. իսկ 'ի համարձակութեց պարտաստել որպէս
'ի մահուանէ: Եւ ունել զվարս պարկեշտութիւն, զի մի
հեռացի 'ի մէնջ զօրութի և օգնականութի պարազին
մերոյ. իսկ եթէ ննջեսցէ, մի դռ տեսցէ զնա: Եւ զիօր
ոչ է պարտ արկանել առաջի մարդոյ. և եթէ հազայ 'ի
վերայ սերմնոյն, պարտ է դառնալ արտադրոյ սեղանոյն
'ի ձգել զիօրս: Իսկ զկերակուրս և զբնդելիս հանգա-
րութի պարտ է առնուլ, և ոչ պարգել զձեռս համար-
ձակութի առաջի եղբարց: Իսկ եթէ հանդիպի դռ օ-
տարական 'ի սեղանն, մի անգամ կամ երկիցս, և թէ

* Ի հոգեւորականի հարց հարց
ժող. 488. առաջիկայ ճառք ընթացի
հոգեւորականի վերագրելու Եւրոպայի
բարեկարգութեան միջոցակէցաց:
Իսկ 'ի հարց. Ե. 530. ընթացի հոգեւ.

առնալ: Եւ է օտ. որպէս երեւի, Կա-
ղաթ 'ի Բաղթ Սերեպիմի եղիւ.
Կողմ. յիշ 509. Ըստ հիւ խորհա-
նալեան օրինակաց մերոյ, և յառե-
յալի Բաղթի ինչ 'ի խորհածին:

առաւել ևս երիցս պարտ է մեծարել զնա վասն կերակրոց, և այլ ոչ ևս: Եւ եղիցին պատրաստ ոտքն և ձեռքն և զգեստքն և բերանն 'ի խօսելոյ 'ի սեղանն անդ, և յօրանելոյ ևս արգելու: Իսկ 'ի մտանել 'ի խառս վարդապետի կամ աշակերտի և կամ սիրելոյ, յոյժ պատրաստել պարտ է 'ի հայելոյ յընչից որ անդ կայ. և հանդարտութեամբ պարտ է բանալ և փակել զդուռն՝ զիւրն և զընկերին: Եւ 'ի ճանապարհին ոչ է պարտ փութալ յառաջ քան զաւագադոյնան, և եղիցի հնազանդ և ունկնդիր ըստ ամենայն իրաց: Իսկ 'ի ստանալոյ ընչից ամենեւին պատրաստ, և յաշխարհական 'ի զբօսանաց, զի մի լիցի ծառայ սատանայի: Եւ ուրախութիւն խօսել ընդ ամենայն ոք, և սրբութիւն հայել ընդ ամենայն: Եւ եթէ մնացէ եղբայրն 'ի ճանապարհին, պարտ է կալ մինչև գայ. և որ առողջ է, հեռանդին պարտ է խնամ տանել: Եւ ոչ է պարտ գայթակղեցուցանել զեղբարս ըստ ամենայն փնասուց, այլ հանապազ մեք եղիցուք պարտաւորք. և զամենայն խնարհ գործս մեզ է պարտ գործել. և ընդ ծաղրական բանից ոչ է սրբութիւն ժպտել և ոչ զատամունս բանալ: Եւ 'ի խօսելն ընդ կանայս՝ պարտ է զարձուցանել զերեսս և ապա խօսել, և որպէս յորոգայթից սատանայի պարտ է 'ի նոցանէ հեռանալ և 'ի տեսութենէ նոցա մեկնել, զի մի ապականեսցի բնութի 'ի չար ախտից: Եւ թէ պէտ և քորք իցեն կամ աղքատիք, պարտ է հեռանալ 'ի սիրոյ նոցա որպէս յօտարաց. և 'ի միաւորութիւն նոցա որոշել պարտ է, զի մի հովասցի 'ի սիրոյն ւն: Եւ 'ի համարձակութիւն մանկանց և ընկերաց ևս՝ որպէս 'ի օտակիչ օձէ պարտ է հեռանալ, զի մերձաւոր սատառ նայի է համարձակութիւն և հեռացուցանող յոյ. և մի եղիցին մեզ խորհրդակից և հաղորդակից մանկունքն և մանկադոյնքն: Եւ արդ որ երկնի 'ի տեառնէ, խաղաղեալ է 'ի խորհրդոց և աղքատ է յընչից, և ոչ արձակէ զփիլոսոս ըստ ամենայն պատճառի, և հանդարտութիւն կատարէ զգործն, և 'ի հրեշտակէ պահպանողէ իւրմէ պատկառի, և յերկիւզն ւնյ մնայ: Եւ ուրախ է ըմպել ընդ կին մարդ մի յանձին կալ լիւր, թէ մեռանել ևս հասանիցէ. զի թէ ընդ մայր և ընդ քոյր քաղցրութեամբ կերակուր և ըմպելի ճաշակել և մարմնական ուրախութեամբ

Թիւն առնելով 'ի հեշտանալն, որպէս Թէ չիբ որ պարտաւոր զի ընդ մայր և ընդ քոյր է, վասն այսորիկ բարոյք է զեղ մահու ճաշակել՝ քան ընդ մայր և ընդ քոյր այսպիսի կերակուր ուտել: Վարձեալ բարւոյք է նմըն ընդ վիշապի, քան Թէ 'ի մի անկողին ընդ եղբօր: Եւ եւ Թէ կամիցի այն եղբայրն որ յառաջագէմ է քան զբեղ սաղմոսել և կամ ծուռը կրկնել, լուր նմա քաղցրութիւն, և կամ զէջուն տանձել և մտօքն զանձ օրհնել, մի կալ հակառակ, այլ հպատակ լեր: Եւ մի սուտ խօսել և կամ երդնուլ յանուն տեառն, և մի բառաւոր և մի զրկեր: այլ կործանեա զմարմնաւորան, և մի պակասեցուցաներ զմի 'ի հոգեւորացն: Եւ 'ի դատ մի մերձենար, այլ համբեր: Թէպէտ և անմեղ իցես, որպէս զպարտաւոր կաց: Եւ ոչ է պարտ սիրելի լինել իշխանաց. զի որոշիլ 'ի նոցանէ արժան է, քանզի մեծ որոգայթ են նոքա և որսան զամենեւեան յապականութի. և զի բարոյք է արկանել 'ի բերան քո կայծակունս հրոյ՝ քան զհամեղագոյն կերակուրս իշխանաց: Եւ եղիցիս օգորմած յամենայնի և որոշեալ բնութիւն յամենայնէ: Եւ եղիցիս պատրաստ 'ի բազմախօսութիւն, զի նոքա շիջուցանեն 'ի սրտէ քումմէ զհոգեւոր շարժմունս: Եւ 'ի միաւորութիւն բարկացողաց փախել և զերծանել, զի մի եղիցուք և մեք բարկացողք, և խաւարեացին ոգիք մեր 'ի մոլորութիւն և վերացի 'ի մէնջ հոգին սուրբ և լինիցիմք բնակութիւն շար ախարից: Օայսոսիկ զպատուիրանս եւ Թէ պահեսցուք, միաւորիմք առ անձ, և հօգիւն 'ի մեզ բնակի:

ԻՐԱՏՔ ՍՈՒՐԲ ՀԱՐՑՆ՝

Որ որ կամիցի Վերնայ հաճոյ լինել առաքինութիւն, յառաջ քան զամենայն զխոնարհութիւն և զհամբերութիւն և զերկայնամտութիւն պարտի ստանալ, զի 'ի պատահել նեղութեցն մի անգղոյշ լիցի. ըստ այնմ որ ասէն, որդեակ, եւ Թէ դատ ծառայել տեառն, պատարաս

* Առաջին հատ է այս գործի 1-ին հատը: Կարգի որդութիւն պաշտօնէից՝ 604: Չորսուորաց 810. և ինչ 4-րդ մասն իւր իւրիւր հատ է առեալ 'ի իրաւանքի: Եւ ինչ 4-րդ մասն զայս պիտի հօդէ Բեկեթիւրի:

տեալսն զանազան փորձանայ : Եւ յորժամ համբերութիւն յաղթեացեա փորձանայ որք ի ներքուստ կամ յարտաքուստ և կամ ի սուտ եղբարցն վշտէ, զայն մի ի փառս մարդկան հաճեցեր, այլ ի փառս նոյն : Վասն զի ի հոգեւոր ճիշտութեցն ծնանին հպարտութիւնքն և մեծաբանութիւնք, որք ապրտամբեցուցանեն զհոգին յայն : Եւ ամեն պարտիկ զօգտակար առաքինութեց բուն հարցուք, զխոնարհութեւն և զհեղութեւն և զհնազանդութեւն, որք հարկաւորագոյնք են և կարեւորագոյնք, յորոց ոչ լինչ ծնանի ախտ հպարտութեւն կամ ամբարտաւանութեան կամ փառասիրութեւն : Եւ յորոց խաղաղութիւն և սէր և հաստատութիւն հաւատոյ, որ է զարդ կրօնից և նմանութիւն հեղութեանն Վճի, որով հաճի ան և հանգչի և տայ շնորհս առատապէս և զկեանքն յաւիտեանց : Եւ որք կամիցին զարքութիւն և զկուսութիւն պահել և կենացն յաւիտեանց հասանել, ընդ ընկերս կացցէ ընդ ճշմարիտս և ընդ միաբանապէացս, զի ի միմեանց շինեացին սիրոցն Վճիստոսի : քանզի եղբայր յեղբօրէ օգնեալ իբրեւ զբաղար է պարսպալ : Ըստ այնմ : ան բնականեցանէ զմիակրօնս ի տանն նոյն : և եթէ՛ ուր երկու և երեք ժողովեալ են յանուն իմ, անդ եմ ես ի միջի նոցա : Եւ զհնազանդութիւն և զսէր ունին զգեցեալ, յորոց միջի և Վճ, որք օրինակ բարի և տիպք նախանկարք լինին մարդկան : Ըստ այնմ : տեսցեն զգործս ձեր բարիս, և փառաւորեսցեն զհայրն իմ որ յերկնս : Եւ զանարգ և զգայութեանդ եղբայրն ի ձեռն հոգեւորն խրատու ի պատուականս հանեալ բերան նոյն կոչեսցին : Եւ առաջնորդին պարտ է արթուն և զգաստ լինել քան զամենայն եղբայրութիւն, և զայն մեծախորհուրդ և երկայնամիտ, հայեցով ի ծանրութիւն պաշտամանն յոր կարգեցաւ : Եւ որպէս մեծ է անունն, այնպէս և վարուքն պարտի մեծ լինել, զի մի անուղղայ և անկարգ պահելով զեղբարն և հպարտացեալ իշխանաբար վարեցի ընդ նոսա : և խրատեցեալ եղբարցն ի շարաւիտն լիզուոյ նորա և յանդութ շարժեց ընդ նոսա, օգտեալ ի նմանէ ուսցին զանհնազանդութիւն, և չփութմունք և պառակտումն եղեալ ի միջի՝ սատանայական խռովութիւնցն, և ինքն առաջնորդն և խռովարարն ընդ իւր մասնսնեսցին ի գործ սատանայական և ի կորուստ յաւիտե-

նից : () Ի չար առաջնորդն ոչ միայն զինքն կորուսանէ , այլ և բազմաց լինի պատճառ . իսկ բարի առաջնորդն ինքեան և բազմաց լինի առիթ փրկութե , քանզի հայր է և գթայ 'ի վերայ որդւոց և հոգայ զպէտա հոգւոց նոցա . վասն զի անձային անուն եղաւ 'ի վերայ իւր . ըստ ռոքում ասէ առաքեալն . ընկալաք զհոգին սուրբ , որով աղաղակեմք արքայ հայր : Ս ասն այսորիկ ինքն է առաջին յեկեղեցին՝ որ ուսուցանէ ամենեցուն զհրամանս Վ՛շտի : (Յաղագս այսորիկ հայրն 'ի հրամանացն նյ պարտի ոչ ինչ թերի ունել , այլ առնել և ուսուցանել զամենայն օրէնս , որպէս զի իւր վարքն և խրատն միապէս լինին և երեւեցին . և այն իբրեւ զխմոր լինի յարդարութիւնն աշխուհանել զնա , և զնամ աշակերտեալն 'ի նոյնն դարձուացէ նմանութի :) Ե ինքն պարտի լինել միշտ խորհրդական , և զմտաւ ածել և դիտել զհնազանդն և զանհնազանդն հօրն . և զհնազանդն պատուով սիրել , իսկ զանհնազանդն գթով և օրինօք խրատել և հնարութե հնազանդեցուցանել . ապա թէ ոչ գայցէ 'ի լաւ անդր և յուղղութի , մերժել պարտ է զայնպիսին . բայց վասն յանցանաց եղբարցն երկնչել պարտի յնյ , քանզի գիտելով գիտացէ զայս ճշմարտապէս՝ զի ընդ ամենեցուն մեղացն համարս տալոց է առաջի նյ : Իսկ եթէ եղբարքն անհնազանդութի ցուցանիցեն ընդդէմ նորա , և յամառեալ զօրէնս կարգացն արհամարհիցեն , և 'ի զգուշացուցանելն ոչ լինիցին ունկնդիրք , յայնժամ հայրըն զմարդարէին առաջի նյ ասացէ . տէր , դու գիտացեր զի զարդարութիս քո ոչ ծածկեցի 'ի սրտի իմում , զճշմարտութիս քո և զփրկութիւնս քո . այլ ինքեանք հպարտութիւն արհամարհեցին , և ունկնդիր ոչ եղեալ օրինացն քոց՝ անձամբ զանձինս իւրեանց սպանին : Ի յսպէս ունել զառաջնորդութիւն արդարութի է և հանձարեղութի և հաճոյ Վ՛շտի նյ . որում փառք և պատիւ այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

Handwritten text, mostly illegible due to extreme blurring. The text appears to be organized into several paragraphs, with some lines indented. A small, dark circular mark is visible on the right side of the page, approximately one-third of the way down.

ኮሮሊያቶ

ን ኔ ሳ ሰ ሀ ት

ԶԵՆՂԱՈՒՆ ԵՒ ԶՆՈՒՆ ԽՐՈՋՈՒՑ

Ո՛ր 'ի հոգեւորեւ-հազանցն միայնակեցականն գասան, որ 'ի հինգերորդի գագունն փողկեցան, եկաց-կրօնեցին ներքաւ։ Անկեւրիա նորին խանկարաւք, և դաստիարակ հոգեվարժ Ոսկերերան հայրապետ, և սերտանք Յիւզանդույ գիկաժոր բնաւ 'ի հրամանէ նորաստա կայսերութեանն։ Անտրիւս և թէտ, դասի։ Այսպէս որ 'ի բնէ խնամազմեանն ձեռք լծակցեալ 'ի նմա ընդ թաւակիրք աղագորտութեան յայտ գրասիւս սակ բարձին զնա։ Սակայն մինչքեւ նա զպետութեանն սանձ ազդել զուն դարձեր 'ի Թադատրեալ թադալին, այլ ապարել զպատրաստեին նմա երկիրք, և յափշտակեալ զնա 'ի շինթից արքունեաց և յաճնացն կենցաղականացս ստորեայ պերճութեանց փութացեցին յանապատն Սինայի, և ցանկալի եղև նմա քան գրագնարաբ 'ի տաճանին ընդ աստուած յառակցութեանն միակեցական փարոք։ Այլ որ 'ի ազգոս աստ բանայն ցանկայր 'ի կենակիցն իննչոյ ընդ մարդկան, հրեւ տակակրան քաղաքադարձին նորա սո ձեռաց տալար գաւերաի մարդկանն ծարաւեաց 'ի բարաստուածոցին բանքն որ անապատ բխէր 'ի նմանէ։ Եւ ըստ քաջակարճ կրթութեանն զրաւորականին մտաւոր հանգանակաիւղ մարտապետին իւրոց ոչ լոկ բանիւ, այլ և 'ի զիր գրողմեալ զաննկայն հոգեբուր բանիցն լարա, եթող ամենայն հասակի մարդկան և աւանդինն միանձնաւորաց կրթարան հոգեւոր 'ի հանապազօրեայ ընթերցումն առ 'ի նեցուկ անզոյշ գայթակգութեանց անկեալ բնութեանս և պաւրթան և անթերիք պահելոյ միշտ 'ի մեռելութեան ախաից դաստուածանոսէր հոգին։

ՅԱ՛յ 'ի նոխ մասննորդութեանց արքայ Հօրս որ կայ յաւ նաբէն, զոր և անշուշտ համարինք զամենայն քարզմանեալ 'ի մեղ 'ի նախնեաց, հասակստորքն եկթ հասին առ մեղ թէպէտ են և որ 'ի մերոց աստիտա Յայն պակարին, և են շարք որ 'ի բիւզանդացոց տապալքին։ Եւ սպառիկ ամենայն ոչ միտխուռն 'ի միզմ մկտենի գտան, այլ ցրիւ. զոր կօթն և տաւան հապաւածովք կամ գլխովք տաւր 'ի լոյս, ամբողջեալ յօրինակացն գրեւոց 'ի ԶԶԵ. ԳԴԸ. Ռ. ԲԳ. ԲԳԳ. և

յայլ ևս հնազունից անյայտ թուականաւ։ Ազգ առնեմք հնա-
սիրացն զի ըստ օրինակի մատենին Հարանց վարուց կրկին
Թարգմանութիւնք եղեալ են և Նեղոսի ճառիցս . զի կամ այլ
և այլ բնագիրք կային 'ի ժամանակին ըստ կամս օրինակո-
ղացն հաւաքեալ, և կամ Թարգմանիչքն երկոքեան անգէտ
իրերաց 'ի մի և 'ի նոյն երկասիրութիւն ձեռնարկեալ՝ յորմէ
հարկաւ 'ի վեր երևեալ և այլալլութեանց։ Իսկ առաջիկայ
ճառիցս ոչ ամենեցուն կրկնակի օրինակք Թարգմանութեանն
առ մեզ հասեալ, և ոչ որոց հաօրնն՝ անթերի էին հնազու-
նին օրինակք։ Որ հնազոյնն էր առ մեզ եթէ գրութեամբ և
եթէ Թարգմանութեանն ոճով, որ և առաւել քան զայլոն հա-
մաձայն յունական բնագրին, զայն բնութեալ կարգք մեզ բնա-
գիր, և գերկրորդ թուեցեալն մեզ Թարգմանութիւն ամփո-
փեցաք մանրագիր 'ի ստորեւ։ Իսկ որ 'ի գլխոյն պահաւէր
'ի Հին Թարգմանութեան, երկրորդիւն շատացեալ ընդ բնա-
գիրսն զայն կարգեցաք, զսովորական տարբերութիւնս օր-
նակաց նորա եղեալ 'ի ներքայ . և որոց առաջին կամ միջին հա-
տուածքն և եթ կային հնայն, զայն խառնեցաք 'ի կարգին, և
զհասասար նոցին հաստատեան երկրորդի Թարգմանութեանն
առաք 'ի վայր, որովչս անտանձ յերկուսին զլուստն Եւ և Ժէ
առստեղանիչ եղեալ 'ի սկիզբն հաստուածոցք և զոչք զձանշան
'ի կատարածին . . . ։ Ոչ կարեոր վարկաք նշանակել 'ի կա-
գին և զխախտումն հաստուածոց ոմանց զլիսոյն, չգիտեմ մերն
'ի յունականէն եթէ նորայն 'ի մերոյն . զի որ 'ի մերն սկիզբն
էր զլիսոյ, այն միջին հաստուած էր 'ի յոյնն . և որ 'ի մերն
զլուսի մի բանի միակեա աւարտի միով վերանադրու, նորին
հաստուածքն ցրիւ տեսանին յայլևոյլ զլիսակարգութիւնս յու-
նակոսին . այլ մեք զմերն անխախտ պահեցաք, այնու՝ զի
թէ ըստ կամս գաղափարողացն եղեալ իցեն հաւաքմունքք,
միօրինակ մարմի լինել թերութեանք յազգան երկտեսան, օ-
րինակողաց իրաքանչիւր ըստ կամի բնութեալ 'ի հաստուածոց
բնագրին, կամ զեղչեալ կամ անգաղափարեալ ըստ արարժա-
պաց, և օրինակացն այնոցիկ յաճախել և հասանել մինչև յա-
ւարս մեր։ Այլ եթէ այս և որ այլ ևս չգիտէք երկրալլութեանց
յստակեալ պարզեացին յորժամ և 'ի հայունս 'ի մի վայր
խմբեացին ողջ մատենագրութեանցն չաքք աւարտ հօրս 'ի չափ
և 'ի քանակ յունական բնագրին . զոր յազգաւէր փութայ հայ-
րենասիրացն ոսկն ունիմք 'ի վայելս հասարակաց և առ ան-
կորուստ մնալոյ գրաւոր վաստակոց երանելի Թարգմանչաց։

ԵՒ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ՀՕՐՆ

ՆԵՂՈՍԻ

ԽՐԱՏՔ

Ա

Ի ԿԱՐՃԵԼ ԶԾՈԼԵԿԱՆ ՈՐՈՎԱՅՆ

ԵՒ ԸԱՀԵԼ ԶԱՆՁԻՍ

ՍԿԻԶՐՆ պողաբերութե ծաղիկ, և սկիզբն առա-
քինութեան գործոց ժուժկալութի պահոց: Որ յաղթե
որովայնի, պահասեցուցանէ զախոտ: Իսկ յաղթեալն ՚ի
կերակրոյ աճեցուցանէ զցամեկութի: Սկիզբն հեծանա-
սաց ՚ի մաղեկ, և սկիզբն ախտից որովայնամուկութիւն:
Նիւթ հրոյ փայտ բազում, և նիւթ որովայնամուկութե
յարալութի կերակրոյ: Փայտ բազում մեծ բոց յարու-
ցանէ, և առաւելութի կերակրոց բուծանէ զցամեկութի:
Ինոց շիջանի ՚ի պահասեղ նիւթոյ, և ՚ի նուաղել կե-
րակրոց շիջանին ախտը ցանկութեանց: Որ բարանեաց
զծնօտ, զանեաց զայլազգիսն, և զկապ ձեռացն խզեաց
արութի: (Կարմանէ ծնօտի ծնաւ աղբիւր ջրոյ, և որո-

ՍԿԻԶՐՆ պողաբերութե ծաղիկ, և սկիզբն առաքինութե գործոց
համբերութի: Որ յաղթե որովայնի, պահասեցուցանէ զախոտ ցան-
կութե: Իսկ յաղթեալն ՚ի կերակրոյ աճեցուցանէ զցանկութիւն չարս:
Սկիզբն աղջաջ աճալեկաջիկ, և սկիզբն ախտից որովայնամուկութիւն:
Բորբոքիչ հրոյ փայտ, և բորբոքիչ որովայնամուկութեան կերակրոց:
Փայտ չարս յարուցանէ բոց մեծ, և կերակրոց առաւելութի սնուցանէ
զցանկութիւն չարս: Բոց պակաս ՚ի սպառել փայտի, և ՚ի նուաղել
կերակրոց շիջանին ախտը: Որ բարանեաց զծնօտ, զանեաց զայլազ-
գիսն: Գլխայնս ձեռաց իւրոց զհերաւ խզեաց արութի... առաքինա-

վայնամուլութի խափանեալ տեսութի ծնաւ առաքինա-
գործ սուրբ : } Ից խորանին թափեալ զծնօտ՝ սպան
զթնամին, և բան ժառկալութե մեռաց զախտ ցան-
կութե : } Կանկութի կերակրոց ծնաւ զստունգանին, և
ճաշակ քաղցր եհան 'ի դրախտէն : Բազմապատիկ կե-
րակուրք ուրախ առնեն զկոկորդս, և մտացանն զորդն
զեղխութե զաննննին հանապազ : Երաւայն պակասեալ
'ի կերակրոց՝ յաղօթս հսկել յորդորէ, իսկ յղփացեալն
քնով ծանրանայ : Ը Զաստ միտք լինին 'ի ցամաքոտ վարտ,
իսկ վարք գիջնք ընկզմեն զմիտս : Պահողի աղօթք որ-
պէս ձագ արծույ 'ի բարձունս թռուցեալ, իսկ արբեցո-
ղին ծանրացեալ 'ի խնարհ իջանէ : Պահողի միտք իբ-
րե զաստղ 'ի հաստատութե պայծառ, իսկ արբեցողին
'ի խաւարի յածին : Ը Էք ծածկէ զճառագայթս արե-
գական, և զմիտս խաւարեն յաղօթութիւնք կերակրոց :

Հայելի ժանգոտեալ ոչ երևեցուցանէ յատակ զյան-
դիմանեալ երեսս, և մտաւորական ակն բթեալ՝ ոչ ու-
նի զգիտութիւնն : Ոչաբեր լինի երկիր կորգացեալ, և
միտք որովայնամուլի բուսուցանեն զխորհուրդս զապիրս :
Ը Է հնար 'ի տիգան զտանել անուշահոտ խունկս, և ոչ
յորովայնամուլէ անուշահոտ արբութի : Ը Է որովայնա-
մուլի խուղէ զերախանս, իսկ ակն ժառկալի զժողովս
սրբոց : Ը Երշատակս սրբոց թուէ անձն որովայնամուլի,
իսկ ժառկալն վարուց նոցա ցանկայ նմանել : Ը Ըրա-
կան երկնոտ սարսէ 'ի փողոյ՝ որ նշանակէ զգատերազմ,
և որովայնամուլն 'ի քարոզելոյ պահոցն : Ը Երաւայնամուլ
միայնակեաց որովայնի հարկատու է, և զանահարեալ
պահանքի 'ի պարտս : Հանապազորդորեայ ճանապար-
հորդ երազաբնաց վաղվաղակի հատանէ 'ի քաղաք, և
միայնակեաց ժառկալ յիւր կարգն : Ը Զանապարհորդ
հեղք 'ի վայրի ագանի, և միայնակեաց որովայնամուլ ոչ
հասանէ 'ի տուն անախտութե : Հոտ անոյշ բուրէ 'ի
խնկոց, և աղօթք ժառկալաց 'ի հոտոտելիսնն : Ը Եթէ
տացես զանձն քո ցանկութե կերակրոց, ոչ ինչ բաւա-
կան լինի ըսել քեզ զնա : քանզի հուր է ցանկութիւն

գործս սուրբս . . Զգաստ միտք լինի ցամաքոտ վարք . . և զմիտս խա-
ւարէ յովով կերակուր :

Հայելի ժանգոտեալ . . և մտաւոր ակն բթեալ յաղփացեալն ոչ . .
Հանապազորդեայ ճանապարհորդ . . զհոտոտելիսնն աստուծոյ որ արք :

կերակրոց, հանապազ ընդունելով հանապազ բորբոքի։
Չափ բաւական ելից զանօթ, և որովայն պարարտեալ ոչ
ասե չառ'ի մթերս իւր։ Տարածումն ձեռաց վանեաց զի
մաղեկ, և գործք բարիք հնազանդեն զանգամն մարմնոց։

Սատակեալի քէն զիմացուածս չարին, և զանգամն
մարմնոց քո մեռս քաջապէս։ Իրպէս պատերազմ վա-
նեալ ոչ զարհուրեցուցանէ զքեզ, նոյնպէս և մեռանել
մարմնով ոչ խռովէ զքեզ։ Եւ զչայ պատ. հոյ մարմնն
մեռեալ, և ոչ ժաժկաին զչար ցանկութիւն։ Եւ քէն ապա-
ցես զեղիպատացին, Թագս ընդ աւագով, և մի պարարեք
զմարմնոց'ի պատրել ախտից. քանզի հոգ պարարեալ
բաւաւցանէ զծածկեալն, այսպէս և մարմնն պարարեալ
զախտ չար ցանկութեց։ Իւր Թարշամեալ յաւեցով'ի
'ի խռուց վառի, և ցանկութի շիջեալ յաղովութէ կե-
րակրոց։ Եւ'ի աղբոյ մարմնոց յաշխարհէ զնշողուն, և
մի յգիացուցաներ զնա բազում կերակրովք։ Եւ Թա-
ղացուցաներ զկամս քո'ի պէսպէս կերակուրս, զի մի զա-
րացեալ մարմնոց փոսիցէ զոգիւր։ Եւ'արտ աննուէր
շարժէ համեղութիւն կերակրոց, և ըմբռնեալ մտունէ
գիւրն պտնկութիւն։ Եւ'ի վար գիւրերեւան է անձն որ
ճնշէ զմարմին իւր'ի պահս, և ոչ երբէք ընկենաւ զհե-
ծեալն։ Վասն զի ճնշեալ սա ընդ ձեռօք ձեռին վարժո-
ղին ոչ'ի վախից մղիցէ զի վերայ նստեալն, նոյնպէս
հրահանդեալն պահօք։ Եւ'անդի մարմնն վարժի քաղ-
ցիւ' և հսկնալի, և ոչ'ի բաց խայտայ'ի վերակացու
մտացն, և ոչ խրինձայ շարժեալ յարձակմամբ ախտից
ցանկութեամբ։

Եւ'առ է։ Եւ'ի տալես... և որովայն պարարտեալ... զախտ մարմնոց։

Սատակեալի քէն զիմացուածս չարին... Բայ Թարշամեալ'ի յա-
ւելուլ խռուց... յաշխարհէ զքեռն... Եւ'ի վար գիւրերեւան... Զքե-
ռեալ աննուէր ձեռին վարժն (կո՛ւ շարժողն) ոչ'ի վախից վերա-
մղեալէ զմտեալն... և ոչ բացախտայ'ի վերակացու մտացն (կո՛ւ բա-
ցախտայ'ի վերակացու)։ և ոչ խրինձէ։

1 Ամենք օրինալի հայրն. եղբայր լար յանին։

ՅԱՂԱԳՍ ՊՈՌՆԿՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԱՍՅՈՒԹԻՒՆ ծնանի զժուժկայութի, իսկ որովայն
 նամարութի է մայր զեղիտե արտից: Իւզ վառէ՝ զսու-
 տերս հրոյ, և զարծարծումն ցանկութեց բարբոքեն խօսք
 կանանց: Ի լեաց սաստկութի. այէ կոծէ զնաւ անհատ-
 տատունս, և խորհարդ պոռնկութեան զանժոյժն: Ի
 մարտնչի ընդ դէն պոռնկութեան, ոչ առնաւ կցորդ իւր
 զյագումն որովայնի. քանզի թողաւ զնա և ընդ հակա-
 ուակորդացն կայ, և յետոյ մարտակից լինի թշնամեացն:
 Ի նվիրաւոր կացցէ՝ ի նետից թշնամեացն, որ սիրէ զա-
 ռանձինն լինել. իսկ որ կայ ընդ բազմաց, յաճախ ընդա-
 նի զվէրս: Հայեցումն կնոջ նետ է զեղեալ՝ որ խոցոտէ
 զանձն և զթոյսն ներքսագրեաց, և որքան յամէ՝ առա-
 ւել գործէ զնեխութի: Իր զգուշանայ պալմ նետից, ոչ
 երթայ՝ ի ժողովս ամենախառնս, և ոչ ի տուն չորի բզ-
 ձանալով. քանզի բաւ է ի տեղւոյ. որումն կալ և աղը-
 թել, քան պատուել կարծել գտնու և փնտել զանձն:
 Փախիր ի խօսից կանանց, եթէ կամիցիս զգաստ լի-
 նել, և մի տար երբեք ի խիղախութի համարձակել.
 քանզի պատկառն յանաջնումն հարկաւորեալք, իսկ
 յետոյ համարձակին յաթկէս: Իստաջին ի խօսան բզ-
 հայեցուածն ունին ի խանարհ. խօսին հեղաբար և աղ-
 տասուն ողորմս. նորա ձեւանան պարկեշտաբար. ի յա-
 գաց հանեն դառնապէս և լուծանեն զմիտն: Ի պա հար-
 ցանեն յաղաքս արարիշտութե և ցածութե, և ունին
 դիր լինին մնաղիւրս: Իրկորորդ անգամ ի վեր հայե-
 լով տեւանեն և երևեցուցանեն քեզ զմիքեանս կնա-
 ցեալս: Իրորորդ անգամ լուծին զքեզ ի տեսակս իւ-
 րեանց յանամութս ժպտելով, և իւրեանք ծիծաղեցան:

Ի լուծանէ... Ալեաց սաստուեալ... զյագումն ցանկութե... զթոյսն
 ներքսագրեաց (Իս՝ ի ներքս թափէ)... առաւել գործէ ընդիւռեալ... ի
 տեղւոյ իւրում...:

Փախիր... Եթէ կամիս զգաստանալ... խիղախութի համարձակել...
 քանզի պատկառն լի են... իսկ յետոյ համարձակին յանամութս (Իս՝
 անամութաբար)... մաղիւր (Իս՝ մաղաբութի, մաղաբութեան)...
 յանամութս ժպրհելով, և ինքեանք ծիծաղեցան... նուաճեն գորովս...

է) Եւ այսորիկ զարդարին և 'ի ցոյցս լինին, փոռնկական կեղտարանօք փաղաքշելով 'ի չարսն. զհայեցուածս զեղեցկացուցանեն՝ աւետիս տալով քեզ ախարին. զյօնսն ձկտեն, զարտեանունսն չըջըջեն, մերկացեալ զպարսնոցն : Դոքա և բողբոլին ժայժքին. բանս խօսին յուզողս ախտիցն, և բարբառս նուաձեն 'ի գորովս լսելեաց քոց : Դպտ այնու ամենայնիւ յամենայն կողմանց պաշարեցուցանեն զանձն քո. և այն լինին քեզ կարժ յորսալ 'ի մահ, և ցանկ առ 'ի քարշել 'ի կորուստ : Ե) 'ի խաբիցեն զքեզ բանիւք հեղու թե, զի թագուցեալ է 'ի նոսա թոյնք չարք իբրեւ զչաղանայ :

Երձեցիր մանաւանդ 'ի հուր վառեալ քան 'ի կին աղջիկ : Դու պատանեակ, բմբունեալ 'ի հրոյ և ցաւեցեալ քեզ, երազ վաղիցեա արտաքս. այլ 'ի կանանց բաւնից բմբունեալ, ոչ կարացես դիւրաւ գերծանել : Դաւարի զուարճանայ որ մերձ է 'ի ջուր, և տխտ ցանկութեան 'ի պատահել կանանց : Ար ընու զորովայնս և խտտանայ համբերել, նման է այնմ որ խտտանայ զհրոյ զընացս այրելեօք շիջուցանել. նոյնպէս անհնարին է ըզշարժմունս գիջութե առ 'ի յագմանէ ցածու ցանել : Արն հատատի 'ի խարտիս, և ցաւ պոռնկութեան 'ի լցմանէ որովայնի :

Ի նաւահանգիստ ժութայ նաւ խռովեալ, և անձն

այնու ամենայնիւ պաշարեն . . և այնորիկ լինին քեզ կարժ պատրաստելով 'ի մահ, և որարտնք (իս որարտնք) բազմապատիկք առ 'ի քարշել 'ի կորուստ : Զգոյ՞ր կացիր (իս զգուշացիր) ով մարդ, մի պտարեցեն զքեզ բանիւք յաճախագոյն գթովք. մի թողացուցաներ ըզքեզ 'ի նոցա սերն, զի ծածկեալ է 'ի նոսա թիւնք մահարեք ևս չարքան զքարից :

Երձեցիր աներկիւզ ևս առաւել 'ի հուր բողբոլեալ քան 'ի կին մանկամարդ. ով երկաստարգ. զի 'ի հուր մերձեցեալ, 'ի բոցոյ հանդիպել վազվազակի տախցեա. իսկ 'ի կանանց խօսից մեղեալ ոչ կարեն գերծանել դիւրաւ : Աճէ գալարի որ մերձ է 'ի ջուր և կացցէ ջերմութե, և տխտ զեղբութե 'ի բանս կանանց : Այ ոք ընու զորովայնս և խտտանայ զչատ լինել, նման է այնմ որ արգելուլ ասէ զհրոյ ներգործութի վառեալ յեղէգն. ալ զոր օրինակ զհրոյ աստաղութիւն 'ի խաբ վառեալ անհնար է շիջուցանել, նոյնպէս և զյարձակութե զի խութե առ 'ի յագմանէ զայրացեալ ցածուցանել անհնար է (իս վառեալ յեղէգն ցօղուածք սանձել. քանզի որպէս զհրոյ գնացս 'ի ցօղուան գժուար է արգելուլ, նոյնպէս անհնար է արգելուլ զչարժմունս գիջի վառեալ 'ի յագմանէ) : Սիւն հատատեալ է 'ի խարտիս, և արտ պոռնկութեան յորովայնամիտ հանգուցեալ է :

Ի նաւահանգիստ Խեղէ ալեկոծեալ նաւ (իս կործանեալ) և արձն

ժառանգել խնդրէ փութապէս զանապատ : Եւ փախչի
 ամէ յալեաց ծովու , զի աստիկն է 'ի կորուսանել . և գեղ
 զարդարեալ՝ յարագոյն քան զալիս ընկզմին , { յալեաց
 ապրի զուգեղով՝ ցանկացեալ կենաց , իսկ 'ի գեղեցեա-
 լունէ կնոջ բմբունեալն և զկեանս արհամարհեալ հա-
 ւանի : } Երեւնի որ է յանապատի , առանց վնասելոյ ապ-
 րի 'ի հրոյ . և համբերալ հեռացեալ 'ի կանանց՝ ոչ բո-
 ցահրեցաւ 'ի ցաւոյ զիջութեանց : Երբէն յիշեալ ըզ-
 հար ոչ այրին միտք , նոյնպէս և ոչ ախար կարեն ելիէ
 ոչ մերձ իցեն յուսէ ցան ընկն :

Եւ թէ ողորմիս թշնամեցն , եղցի քեզ 'ի թշնամու-
 թիւն . և թէ խնայեա ախարից , յարիցեն 'ի վերայ քո .
 () ցանկացող այր յարուցեն 'ի ցանկութի ախարից գեղե-
 կնոջ , իսկ համբերողն ցանկայ 'ի փառաբանել զան : Եւ
 թէ խաղաղեցի ցանկութի 'ի պատահել կանանց , մի
 հաւատալ նմա զանախառութիւն խոտանալ . քանզի և
 շուն քմնի բմբունեալ 'ի բաղնիքեան , պլ ելեալ քան
 զբաղնիքեան երևեցուցէ զարութիւն իւր : { Երբժամ
 վնի քեզ յիշատակ կնոջ առանձին 'ի տեղւոյ 'ի ցան-
 կութի , և 'ի յիշեն զնա ոչ յարիցեն 'ի ցանկութիւն ,
 յայնժամ համարեա թէ ելեր 'ի սահմանս անախառ-
 թեան : Եւ յորժամ պատկեր նորա զայցէ քեզ 'ի յան-
 գիմանութի տեսլես , և կարասցեն զու հազցն զո-

զգոտասեր յանապատ փութացեալ : Գանձի նա վանս արեաց խո-
 վութե փութայ զերձանել , իսկ զգոտասերն 'ի փորձել կանանց : Խոր-
 հազցն զլուսմարագայնան 'ի կորուստ անձանց՝ ծանրագոյն քան 'ի ծո-
 մէ ընկնալ է 'ի խորս . քանզի նմա հմար և յուսով եկց կենաց (Իմ
 քանզի նա հմարի լուսնով կենաց ցանկացեալ) , իսկ ինքապարմոյ կնոջ
 պատրելով քամահել հաւանէ և զանանց կեանս : Երեւնի անապատս .
 ար ապրեցաւ 'ի բոցոյ հրոյ անվնաս , և զգոտս մեկուսեալ 'ի կանանց
 ոչ կէդու զեկութի (Իմ 'ի զեկութե) արեաց . քանզի որդէն յիշում
 հրոյ զգոտս ոչ կէդու , նոյնպէս յարմահարեալն յոչ գոյ ձիւթոյ :
 Եթէ ողորմացիս մարմնալին , եղցի քո թշնամի . և եթէ խնայես .
 ցես ախար , 'ի վերայ քո յառնէ : Զիտ գրգռի 'ի ցանկութե 'ի հայե-
 ցաւս կնոջ (Իմ Զգեղ այր յարուցանէ 'ի ցանկութի գեղե կնոջ)
 ցաւս կնոջ (Իմ Զգեղ այր յարուցանէ 'ի ցանկութի գեղե կնոջ)
 իսկ զգոտասերն 'ի փառաբանութե այ , Եթէ զարդարեաց արեա 'ի
 իստ կանանց , մի հաւատար նմա խոտանալ զանախառութիւն (Իմ յանկար-
 շուն շողորմութ շողմնով 'ի ժողով , իսկ յանկարկածի (Իմ յանկար-
 ժակ) եղեալ՝ քիբ շարութիւն ցուցանէ , Երբժամ կնոջ մարդոյ յի-
 շումս առանց ախարի վնի (Իմ ոչ յարուցանէ զանկութե քո) , և որ
 փորհրդով երեւցի նորա ոչ խոսով զախար , յայնժամ գիման 'ի
 սահմանս հաւանալ զգոտասերն : Իսկ յորժամ տեսն նորա զքեզ
 ոչ ըմբանէ և ոչ յուսնալ ընկն խորհրդոյ , յայնժամ հաւանեցի

բութի խոխալ՝ թէ ժողովս առաւել են քան զմարմնոյն, յայն գիտեա հաստատ թէ յառաքնութեն ես։ Այլ և այնպէս մի յամեր յայնպիսի խոհման, և մի բազում անգամ զմեռա ածեր զպատկեր կնոջ. քանզի փոփոխել տիրէ ախտն, և մերձ առ ինքեան ունի զկորուստն։

Եւ որպէս կշիռ բովք սրբեն զարծաթն, իսկ առաւելն աչքէ և կորուսանէ, նայնպէս և դիւրաւ զմիտան տխաղն ապականեն յամեալ յիշատակք կնոջ։ Այլ ապրամենեին զմիտս քո խոխալ գկին. մի խօսիր բազում անգամ յերեւել երեսաց նորա, զի լուցցէ ի քեզ զցանկութե զբոյն և այրեացէ զչեղձ անմին քո։ Այլպէս փայլան ի յարգ յամեալ և յարուցանէ բոց, նայնպէս և խոխութի կնոջ յամեալ ի քեզ՝ վառեալ բարբոթէ զչարս ցանկութիւն։

ՎԱՍՆ ՀՈԳԻՈՅ ԱՐԾԱԹՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԾԱՑ է ամենայն չարեաց արծաթսիրութիւնն, և անուցանէ իբրեւ զոստ չարեաց զամենայն ախտս. և եթէ հատանես ոստ մի, ընդ նորա այլ արմատ ելանէ, և ոչ տայ ցամաքել ծաղկելոյն ի նմանէ։ Այլ կամի հատալ նեւ զախտս, յառաջ զարմատն հատցէ. քանզի մեա-

բարս զայ առաքնութեանց։ Այլ և այնպէս մի անհոգ լինիր յայն տխր խորհուրդս, և մի համարձակիր անսանել և խօսել. քանզի գարձաւեր և այսն (յաւ ախտն) ցանկութե, և ունի մերձ զլուսնոցն յոտն ինն մարտն։

Զի որպէս չափաւոր բովք սրբեն զարծաթ, իսկ առաւելն կորուսանէ զթութն, նայնպէս և պահագ. եւ զու զվարս (յաւ զարս) զչառ. տասկերս ուղղութի յարգարեա, զի լինի ստոր՝ հոգի և մարմն։ Մի թաղարարեանք զմիտս քո ի յիշումն կնոջ, և մի պատահեալ ի խօսս և տոցն վնաս անմինգ. այլ և մի յաճախել ի խօսս միայն ընդ միջն, զի մի քանդեցն զքեզ ի բոց ցանկութեանց և այրեացն զչաւ անմին քո. զանդի որպէս ի ժամանակեալ (յաւ ժամանակեալ) հուր յարուցանէ բոց, նայնպէս և յիշումն կնոջ բարբոթէ հրով ցանկութեց զբոց տխալց։ Արգ. յայտցիկ զչառաւոր, ով անմն, ի հրոյ ցանկութեանց, զի մի այրեայնս յանել չուրձ ի տեսել ամենայն մեղեդա։

ԱՐԾԱԹՍԻՐՈՒՄ է արմատ ամենայն չարեաց, և բուժանէ որպէս զոստ չարս զայ ախտսն. եթէ կարես մի սաս ի նոցանէ. ի նոյն ալ ոստ արձակ լինի, և աւոյ թոյլ չորանալ փթթեալ տխալցն։ Այլ կամի մարտն զախտս, զարմատն կարեաց. զի ի մեալ արծաթսիրա-

ցեալ արծաթաթուղթ արևմտն՝ թէ և աստի հասա-
նես, ոչ ինչ օգտիս. զի թէ և հաստնի, երազ ծաղկէ:
|| Իայնակեաց ընչաւէտ նաւ ծանրաբեռն է, և ի խաւ-
վութի ալեաց երազ ընկղմի. քանզի ի ծանրութեն ի
խոնարհ ձգի, և վասն այնորիկ յամենայն ալեաց երազ
ընկղմի. նոյնպէս և միայնակեաց ի հոգոց: || Իայնա-
կեաց անինչ ճանապարհորդ է ստուկ, և յամենայն տե-
ղիս հանգիստ գտանէ: || Իայնակեաց անինչ արծուի է
բարձրաթուիչ. և վասն կերակրոց յայնժամ թռչի, յոր-
ժամ պէտքն պահանջեն: Վասն զամենայն փորձութիւն
այնպիսիքն վերագոյն են. ծաղր առնեն զմերձաւորս, և
բարձրացեալք վերանան հեռանան յերկրականացս և
չըջին ի բարձունս. թեւ աւին թեթեւ, և ի հոգոց
չծանրացեալք. նեղութիւն եկին, և առանց տրամուլթ
զտեղեական թողին. մահ եկն, և աւրախութիւն երթան,
վասն զի յոյնչ ի կապանս երկրականս զանձինս ոչ կա-
պեցին: Իսկ ընչաւէտն կապեալ է ի հոգոց որպէս զբռն
զի կապեալ է սարիւք: Իսկ թէպէտ և փախիցէ այն-
պիսին ի բռնութեւ, սակայն զհոգան ընդ իւր ըջընցու-
ցանէ: Իսկն ծանր և տրամուլթիւն անշահ՝ ծակառի ի
տրամուլթէն, և միտքն խարշի զօրագոյնս. եթող զինչան,
և ի տրամուլթէն տանջի: Եթէ եկեացէ մահ նմա, և
զորմելի եթող զոր ունէրն. արձակէ զոգին, և զաշն

թեանն՝ կորելով զախտն՝ չօգտի. քանզի թէպէտ և կորեցին, նոյն-
ժամայն ալ ծաղկեցին յինքնաթրութեւ արծաթոյն: Ընչաւոր միայ-
նակեաց նաւ ծանրաբեռն է (իսկ ծանրաբեռնի է), և յողմէլ ալեացն
գիւրաւ ընկղմի. զի որպէս ծանրաբեռն նաւ ի վերայ իւր բերէ զաղիս,
նոյնպէս և բազմաստացուածն զհոգան: Անասացուած միայնակեաց ձեւ
նապարհորդք թեթեւացաւ, որում մեղքեր գտանք անգի: Անասու-
ցուած միայնակեաց արծուի է բարձրաթուիչ արագութեւ. ի կերակրոց
յայնժամ թռչնէ, յորժամ պէտք լինի: Ամփորձութեւ այնպիսին վերա-
բոյն է. ծիծաղի զնեղեալս (իսկ զնեղեալս, զնեղեալս), և վերամբ
բարձեալ վերանայ, մեկն ի հոգեղնացս, և կտրագտից լինի վերնոց
գասուցն. քանզի թեթեւութիւն է, և ոչ ծանրաբեռնեաց ի հոգոց
ի վեր բերի ընչաթրութեւն ազգաւ. նեղութիւն եհաս, և անտարած
եթող զտեղին. նա և ի մահ իսկ երթայ յօժարութիւն. ոչ ինչ ի հոգե-
ղնս կապեաց զանձնաւորն: Իսկ ընչաւորն որպէս զան ըջընցուցեալ
ոգի: Եթէ հասանէ փոխել ի անգղիքն, յիշումն ստացուած ոյն տարա-
բերիս ալ տրամուլթուցանէ զմա: Խոսքի ի պէնպէս ընչին զապրանն, և ընդ
միտն յորժ ցաւալնեալ յիշատակիցն. եթող զապրանն անտարած,
ոչ ոչ եթող զնոյն սեղ ի կամոց տրամուլթ ընկղմալ: Եթէ մահ
հասանէցէ, ոչ տրամուլթ և ապաշուտեալ թողուցաւ զնոյն. աւանդէ

ոչ հեռացուցանէ յընդին։ Ասանց կամեց քարշի իբրև զծառայ փախուցեալ։ Բարժանի 'ի մարմնոյն և ոչ բարժանի յընդին, առաւել ըմբռնեալ 'ի քարշողացն քան 'ի ցաւոցն։

(Եւ ոչ ընու՝ զբազմութի գետոց ընդունելով, և ցանկութի արծաթասիրի ոչ յազի 'ի բազմութենէ ընդից. կրկնակի զինչան արար, և դարձեալ կրկնել ջանայ, և 'ի կրկնելոյ երբէք ոչ դադարէ յանսպառ փութոյն յայնմանէ։) 'Ի խայնակեաց իմաստուն պիտոյիցն միայն ցանկայ հոգալ, և զպակասութի որովայնին հացիւ և ջրով ընու. ոչ թէ մեծատան փափաքէ վասն ցանկութե որովայնի, և ծառայեցուցանէ զազատ միտս իւր տերանց բազմաց. շատ են ձեռքն սպասաւորել մարմնոյն, և յամենայն ժամ ընու զընութե պէտս։) 'Ի խայնակեաց անինչ ըմբիշ է՝ որ ոչ 'ի միջոցն ըմբռնի, և ընթացող թեթև՝ որ երազ հասանէ 'ի պսակ վերին կոյմանն։ 'Ի նշաւէտ միայնակեաց ուրախ լինի 'ի բազում արարս ամի, իսկ անինչն ինդայ պսակօք ջանից իւրոց։ 'Ի րծաթասէր միայնակեաց գործէ յոյժ, իսկ անինչն աղօթից և կարդացման պարապէ։ 'Ի րծաթասէրն ընու զշտեմարանս իւր ոտկաւ, իսկ անինչն գանձէ յերկինս։ 'Ի նիծեալ լիցի որ առնէ պատկեր և դնէ 'ի ծածուկ, նոյնպէս որ ունի զախ

զոգին, և զաշտ յընդին ոչ վերացուցանէ։ (Եսէւստե եւրբրի Խարգ. Ժան-Էս, որ քս 'ի յայն. Սաղկոգի և կաթողի, և քան զինչն զայն շարհամարի, զի զինչն 'ի ձեռս ստարաց եթող. զի կամք ընդ իւր առնուլ, և չեղև ձեռնհաս։) Եակամայ ձգի որպէս ծառայ փախուցեալ. բաժանի 'ի մարմնոյն, և ոչ բաժանի 'ի ստացուածոցն ձգելով յինչն (Կաթողի) 'ի պնդեալ ամբիշն։

Եւ ոչ յազի 'ի բազմութե գետոցն ընդունել (Կաթողի) և ցանկութի արծաթասիրութե ոչ ընու. կրկնեաց զընութե, և զայն գարձեալ ցանկայ կրկնել և 'ի կրկնելոյ ոչ երբէք դադարէ. նա և ցանկ զածորաւան զայս շահ անոտի յեպի (Կաթողի) ստանալ, և ոչ թուղու 'ի մեաց յիշուան նորա։ Հանձարեղ միայնակեաց պիտոյիքն բաւականայ, որ զպէտս որովայնին հացիւ և ջրով ընու. ոչ ողորք զմեծատանայ վասն զգետու և կերակրոց մարմնոյ, ոչ ծառայեցուցանէ զազատեալ միտս բազում տերանց վասն ընշափրութե իրիք. քանզի բաւական համարի զձեռս սպասաւորել անձին, և զբնաւոր հարկաւորութիւնն ընու միշտ։ Անինչ կրճաւոր յգնաւոր անբաւանի, որ փութայ հասանել պտակին յաղթութեան վերին կոյմանն։ Ընշաւոր կրճաւոր ուրախանայ ընդ ստացուածս իւր, իսկ անինչն ընդ առաքինութիւն։ Արծաթասէր կրճաւոր ընու զպեմարանն ոտկայ և արծաթայ, իսկ իմաստունն յերկինս ամբարէ։ Անիծեալ որ կուտ պաշ

որս արծաթակրութեւ. քանի որ ոմն երկիր պաշտանէ պղծ-
ծոց և անօգտից, և ոմն պատկերազգեստ լինի ցանկու-
թեամբ արծաթակրութեւ և մեծութեան:

Պ

ՎԱՍՆ ՀԱԳԻՈՅ ԲԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ է ախտ մոլեկան, և որ ունի զնա՝ ընդ
իւրեաւ յիմարի. իբրեւ զգազանի զանձն առնէ, և փախ-
չել տայ յամենայն ումեքէ. Հոգմն սաստիկ շարժէ զաշ-
տարակ, և զանձն հեղ ոչ շարժէ բարկութիւն. Չուր
շարժի 'ի բռնութենէ օգոց, և բարկացող 'ի խորհրդոց
բարկութեւ: (1) Իայնուկեաց բարկացող վարազ անապա-
տիւ իբրեւ տեսանէ զդք, զատամննա իւր կըճէ: Եւ
ման շոգի թանձրացուցանէ զհաստատութիւն, և բարկու-
թեան շարժումն զմիտս բարկացողի: Իստարեցուցանէ
զարեգակն ամպ մթացեալ, և զմիտս իւր խորհուրդք
չարայուշի: Եւ զգազազի չըջանալա յաճախ շար-
ժէ, և բարկացող 'ի տնկան զխորհուրդա զօրութեան:
Տեսիլ ցանկալի է ծովու, այլ ոչ որպէս զժամանակա
խաղաղութեւ: Իրախի է ցանկալի. 'ի խաղաղութեան
ծովու խայտան զլեկնք, իսկ 'ի խաղաղել մտաց միան-
ձանց կայտուն միտք անձակալք: (2) Իայնուկեաց երկոյ-
նամիտ աղբիւր է խաղաղութեւ, և տայ ամենեցուն ըզ-

տէ, նշնպէս և արծաթաէրն. զի նպտ սպասուողք են գիւտ. իսկ
սա՝ զնոյն բերէ մարտութեւ գիւտ. վասն որոյ յերկրոյնց 'ի բաց կայ:

ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ է ախտ զարախն, և զն գուճող իւր յեմարեցուցանէ
գիւրեաւ. զազանացուցանէ զանձն սրտմտութեւ (իսկ սրտմտութեւ), և
յամենայն խաւց բացադարձ առնէ: Հոգմ սաստիկ շարժէ զաշտարակ,
և զանձն անբարկացող ոչ շարժէ սրտմտութեւ (իսկ զանձն բարկացող
շարժէ սրտմտութեւ): Չուր շարժի 'ի սաստկութեւ հոգմոց, և բարկա-
ցող իւրով 'ի խորհրդոց սրտմտութեւ: Միայնուկեաց բարկացող վա-
րազ անապատի. ետն զդք, և զտամննա օրեաց սրտմտութեւ: Մի
գի տարածումն թանձրացուցանէ զդք, և սրտմտութեւ շարժումն ըզ-
միտս բարկացողայ: Իստարեցուց զարեգակն մթացեալ ամպ, և զմիտս
խաղաղ խորհուրդք սխալալք: Ասիւծ անկեալ յորոշայթ՝ ստիպով
շարժի 'ի շար. սոյնպէս և բարկացող: Չուր շարժի է հանգարտութեւ
ծովու՝ նաւորդաց. նշնպէս և խաղաղական կարգաւորութեւ: Ի համ-
գարեւ ծովու խաղան ձկունք, և 'ի խաղաղական կարգաւորութեան

խաղաղական արքունին : Ս'իսք բարկացողի՝ ի խառնու-
թեան են, և ոչ տացէ ծարաւոց ջուր : այլ թէպէտ և
տացէ, պղտորեալ և ոչ պիտանացու : Ս'ք բարկացողի
խռովեալ են և արիւնալից, և որտի խռովելոց կարապետ
է երեսը : երկայնամիտ միայնակեացք խոնարհայեացք,
և ալքն զհեղուծիւն գուշակեն :

Հեղուծի առն յիշի առաջի այ, և անձն ոչ բարկա-
ցողի տաճար լինի սուրբ հոգւոյն : Հանգուցանէ Վիշ
զգլուխ իւր յերկայնամիտ յոգւոյ : վանք լինին յորոր-
դուծեն խաղաղամիտք : Ս'ըսեալք բնակին ի չարայուշ
անձին, և գաղանք որջիցեն ի խռովական արտի : Միախ-
ջի այր խնատուն ի չարութէ՛ վանաց, և ան ի չարա-
յուշ արտէ : Ս'ջուր յազեալ պղտորէ քար յընկերեալ
ի ծերքս, և բան խռովէ զմիտս բարկացողս : Հեռացս
ի քնն զխորհաւքս բարկութե, և մի հանգիցէ բարկու-
թիւն ի սրտի քում, և ոչ խռովիցին ի ժամանակի ա-
ղօթելոց : Սրտէս ծուխ յարգի պղտորէ զաչս, նոյնպէս
և չարայուշի միտք ի ժամ աղօթելոց : Խորհաւքք բար-
կացողի ձազք են քարի, և ուտեն զմիտան զծնողան իւ-
րեանց : Խաղաղացողի աղօթք խռնի են ժահահատ, և
տաղմուսէ նորա բարբառ տառիք : Ս'նծայ չարայուշի միջ-
մեակերս պատարագ է, և ոչ մերձեացի արտեալ հաւք ի

խաղան իմաց այ : Երկայնամիտ միայնակեաց ազդուր քաղք, ամե-
նեցուն հանք ըմբելի առնուլ պատրաստի : Իսկ միք բարկացողի հա-
նապալ պղտոր, և ոչ ապ երեւք ծարաւելոց յտակ ջուր : Այք բար-
կացողի պղտոր և արիւնախոն, և խռովեալ արտն պատմադրան ի
չարէ (իս՛ ի չար) : Իսկ երկայնամիտ երեսք անխոփեալ ժուժկալու-
թեամբ հեռագոյն տեսակ ունի :

Հեղուծիւն առն յիշուին քնի է, և անբարկացող անձն տաճար է
հոգւոյն որոյ : Խոնարհեցուցանէ զինքն քն յերկայնամիտ անձն, և
թեման լինի շնորհաց նորա : Աղուեալք ձեռնաւորք են անմիջք դիտա-
լոց, և գողանք վայրենիք բարկացողք : Փախչի այր պրտսեր և պար-
հեշտ ի լաղիր թեմանաց : ողնպէս և ան յոխտակէ և ի բարկացողի :
Ջջուր պղտորեաց քար անկեալ, և զմիտս յտակ բան բարկացողի
(իս՛ յտակ՛ բարկութե) : Իսպց արա ի արեւ քումն զխորհաւքս
արամաութե, և քան չար և բարի (իս՛ չար բարի իս՛ չար բարկութեան
իս՛ չար և բարկութեան) մի է, քն ի բերանոյ քումն : Զի զոր որմեակ
ծուխ յարգի խռովեցուցանէ զաչս, նոյնպէս և արամաութե զմիտն
յաղթու : Խորհաւքք արամաութն ծնունդք իմից, և ուտեն զծնողին
միտն, և ոչ տայ կեալ ի խաղաղական կեանս : Արամաութի և դիտակի
աղօթք որպէս խռնի (իս՛ ծուխ) անընդունելի են : և աղքատս բարկա-
ցողի որպէս հնչուն քարի : Ընծայ դիտակին անշնորհակալու պատա-
րագ, և ոչ ընկալի ի տաճար արքութեան որպէս մեռելոսի : Անուրջք

զոհարման։ Երբեք խառնական տեսանէ բարեպաշտը, և զգալանայ յարձակումն խոկայ սիրտ նորա։ Իսկ երկայնամիակ զայստահել սրբոց, վարժի 'ի բանս հոգեւորաւ, և 'ի գիշերի գտանէ զորոշումն խորհրդոց։

Ն

ՎԱՍՆ ՀՈԳԻՈՅ ՏՐՏՄՈՒԹԵԱՆ

* ՏՐՏՄՈՒԹԻՒՆ խառնութիւն է անձին, և ժողովն 'ի խորհրդոց բարեութի։ Ընտրութի շար հաստացանք ցանկութի է, և 'ի յարտահան հաստացանքն ծնանի բարեութի։ Տրամութի բերան է առիծաւ, և զարթաւեալն գիւրաւ կանէ։ Երբն արտի է արամութի, և առէ զմայրն՝ զծնողն իւր։ Երբն մայր 'ի ծնանել զորդիւն յորժամ ծնանի, ազատի յերկանց։ Իսկ արամութի ևս առաւել յարուցանէ ցաւս և յետ երկանցն։ և յաւեցեալ 'ի նմա՝ առաւել երկնեաց, և ամենեւին ոչ գիտաց զցանկութի հոգեւոր սիրոյ։ Ի՞նչայնպէս արամաղ և ոչ զմեղաւի ճաշակ կարէ գիտել, վասն զի ջերմաւ է յոյժ։ Տրամաղ միայնակեաց յարուացէ զմիտս 'ի խոկալ, և ոչ աղօթս սուրբս 'ի վեր երբէք առաքել կարացէ։ Երբեքիչ է ամենայն բարեաց արամութի, կապանք ոտից, արգելիչ ընթացից։ Տրամութի խառնակիչ է հակման։

Խառնական տեսանէ արամաղն, և գաղանայ յարձակմանք առ աղբ լինի բարեպաշտն։ Իսկ երկայնամիակ 'ի խոսս սրբոց կրթի 'ի առնջեան և 'ի բանս հոգեւորաւ (Իսկ հոգեւորական), և 'ի գիշերի ընդունի մեկնութիւն խորհրդոց։

ՏՐՏՄՈՒԹԻՒՆ և արամութի անձին, և բազմանայ սա 'ի խորհրդոց բարեութի և 'ի նաւաղելոյ իրացն, զի հաստացանք բարբ են արամութի։ Իսկ փոքունն հաստացանքն ծնաւ զարամութի անձին։ Տրամութիւն է որդեւ բերան առիծաւ, և զփրկեալն կանէ գիւրաւ։ Նա և որդն արտի, և առէ զծնեալ մայրն՝ ուստի մուծան։ Ցաւաքին մայր ծնանելով մանուկ, և ծնեալ ուրախ լինի։ Իսկ արամութի բազում ցաւս ծնանի յետ երկանց իւրոց ալլոց։ Ոչ գիտէ ցանկութի զհոգեւորական զանն արամեցունցանել։ որդեւ և ոչ մեղուաց 'ի ծաղկաց ժողովեալ գաւառութի 'ի առնո իւրեանց։ Տրամալ միայնակեաց ոչ շարժէ բարձրաւ 'ի անտութի, և ոչ սուրբ աղօթս մատուցանէ։ Բանքն ամենայն բարեաց խառնէ և արամութիւն ուր գաղարէ, և շարութի յորդիւ։ Կապանք և բանք խառնէ են գնացելոց և գործաւորաց։ այսպէս և արամութի խառնոց։ Գերեալն յալալեաց և կապեալն եր-

գերի վարի յայդազեայ, կապի երկաթով, տանիքի՝ ի ցաւոյ, կապի տրամուծիւք։ Այլ զօրէ տրամուծիւն, թէ ոչ մօտ լինին և այլ ախարն։ որպէս և ոչ կապանք առ ի չլինելոյ կապողաց։

Այլ կապեալ է ի տրամուծիւք, յազթեալ է յախտից, և զկապանա չընցուցանէ ընդ իւր։ Տրամուծի ծնանի ի չպատահել ցանկութե, իսկ ցանկութի հազարդի աւանայն ախտից։ Այլ յազթեայ ցանկութե, յազթեցաւոց։ իսկ յազթող լեալ ախտից, ոչ յազթահարի ի տրամուծիւք։ Համբերող ոչ տրամի ի չպատահել կերակրաց, և ոչ ժուժկալ ի չպատահել չար ցանկութե։ Այլ որ ոչն է բարկացող, ոչ պատահի չար հատուցման։ և ոչ տրամի խոնարհ ի չպատահել մարմնաւոր պատուոյ։ և ոչ արծաթատեացն ի պատահել վնասուց։ Հեռացեալ ի նոցանէ արծաթ, նոքա առաւել ցանկութեամբ զայն ախտիւն։ Այլ վառեալ է զբահեզը, նեւ ոչ յինքեան ընդունի։ նոյնպէս և անախտ միայնակեաց ոչ հարկանի ի տրամուծեանէ ։

Այլ ահա զինուորի և քաղաքի պարիսպ, իսկ անախտութի կրօնաւորի ամրագոյն է քան զնոսա։ Այլ ընդ վահան անցանէ նեւ ի մարդ՝ յուժգնաբար արձակեալ, և զպարիսպ քանդեաց մեքենայ։ իսկ զանախտն ոչ յազթահարեաց տրամուծիւք վտանգը։ Այլ յազթեայ ախտից, կոխեաց զտրամուծիւք։ իսկ որ յազթի ի ցանկութեանէ, ոչ ապրի ի չարէ։ Այլ տրամի յաճախ և առեւ առանց ախտից գող, նման է հիւանդի՝ որ կեղծաւորի զառաջութիւք։ զի որպէս հիւանդն ի գունդն յայտ է, այն

գաթովք տրամի է։ նոյնպէս և կապեալն ի կապան տեսքս։ Այլ յազթահարէ տրամուծիւք ի չգոյն ախտից։ որպէս և ոչ կապանք առ ի չլինելոյ կապողաց։

Այլ կապեալ է ի տրամուծեանէ, կապեալ է յախտից և զցաւս կրե կարտուելոյ (իսկ կապելոյն) ի յանդիմանութիւք։ Այլ տրամուծի բազկանայ ի գիւղ լինելոյ զգիւղ մարմնոյն։ սակայն լծորդեալ (իսկ զաւելցեալ) ի անտիս բերումն է։ Այլ յազթեայ բազման, պարտեաց զգիւղս։ իսկ որ զախտս պարտեաց, ոչ ըմբռնի ի տրամուծիւնս։ Ժուժկալն ոչ արտի վերպեալ ի կերակրաց, և ոչ զցատան վերպեալ ի ցանկութե ախտից։ նա և ոչ անտրեւոյդն վերպեալ ի հատուցանելոյ զոխակալութի և զվեժս վնասու։ այլ և ոչ խոնարհն պակասեալ ի մարդկայն պատու, կամ անարժանութեան ի առջառան անկեալ։ քանի բացազարձ է ի ողբն ախտի ըզմեմնե ամենին։ Արդեւ ցաւ հաւորն նեւ ոչ ընդունի, այնպէս անախտն ոչ խոքի ի պատմութիւք։

պէս և ախարարն 'ի արամութեն յանդիմանեալ : Որ
սիրէ զաշխարհս, արամի միշտ . իսկ որ քամահէ զկեանս
աշխարհիս, ուրախ է 'ի տէր հանապազ :

Ի՞րժաթասէրն տուժեալ՝ արամի գառնապէս . իսկ
որ քամահէ զքնիւք, անարտում կայ մնայ : Փառասէրն
սգայցէ յորժամ գայցէ անարգութիւն, իսկ խնայո՞ւն
որպէս կենակից ընդունի : Ի՞նչք ընտրեցին զարծաթ
անպիտան, և արամութիւն զսիրտս ներքեզսկան : Հա-
լուսն հմտագոյն մնալէ զկապար, և արամութի աշխար-
հական նուազէ զմիտս : () աշայ ներգործութի նուազէ
մէջ, և զմիտս տեսողս բնէ արամութի : Ի՞նչ խորու-
թիւն Զոյց լոյս ոչ անցանէ, և 'ի սիրտ արամիդի ոչ ծա-
գէ տեսութեն լոյս : Ի՞նչք եւն ամենայն մարդկան ա-
րեւելք, իսկ արամաղ անձին և այն գժուարահաճ է ' :
() քայտութի՝ ճաշակելեաց բառնայ զարամութի . իսկ
որ քամահէ զքանկութիւն աշխարհիս այսորիկ, ոչ թա-
խանձի 'ի խորհրդոց :

Ձ

ՅԱՂԱԳՍ ԶԱՆԶՐՈՒԹԵԱՆ

ԶԱՆԶՐՈՒԹԻՒՆ է ԼԵՐԱՄՆ անձին . և ԼԵՐԱՄՆ անձն որ
ոչ ունի սխգութի ըստ բնութեան, և ոչ կայ ընդդէմ
փորձութեց արխաբար . զի զոր օրինակ կերտուր է ա-
ռաքացեալ մարմնոյն, նոյնպէս և փորձութիւնք արի
անձին : Հոգմ հիւսիսի բուծանէ զարդիւնս սերտս, և
փորձութիւնք հաստատեն զսիրտս քաջս : Ի՞նչ անթուք
հարածի 'ի հողմոց, և միտք որ ոչ ունի արատօր 'ի հան-
դիսի ձանձրութե դիւին : () զարնանային անէցու-
ցանէ զպառուզս, և բան հոգեարտիան արբուցանէ յար-
բունս տեսան : Ի՞նչն ձանձրութե հարածէ զմիտքնակեաց
'ի տեղւոյն իւրմէ . իսկ որ ունի համբերութի, ժաժ-
կայէ 'ի վտանգս : Հիւանդաց այցելութիւն պատճառէ
ձանձրութի, և հաւանեցուցանէ ծուլանալ : Զանձրա-

1 Եւէ՛ր օրն . գժուարահաճոյ է : Ընայ բառնայ սիրտ գայքան, և
2 Այդպիսի անձնի օրինակ էր . զգլխութիւննայն բառնայ արտա-
բերուի . Զգլխութիւնն յաշակէ . մութ . . 'ի խորհրդոց արամութի :

ցող միայնակեաց՝ ի պաշտօն սպասու արագ է, և ի գործ և յաղօթս թող։ () Եկար տունկ նուազեցուցանէ՝ արկար սիր, և խորհուրդ շանապարհի ձգեաց զհեղգն։ () Ծառ բարիորդ կայեալ ոչ շարժեաց սաստկութիւն հոգնաց, և ձանձրութի ոչ խել զհաստատուն անձն կրօնաւորի։ () Բնող միայնակեաց խախ անապատի. սակաւ ինչ գտեղի ունի, և դարձեալ տարաբերի՝։ Տունկ փոփոխեալ ոչ պտղաբերի. նոյնպէս և չքող միայնակեաց ոչ պտղաբերի։ () Ի հիւանդն է՝ ոչ շատանայ՝ միով կեութեամբ, և ոչ ձանձրացող միայնակեաց միով գործով։ () Ինչ ձանձրացող միայնակեացի հարթուցեալ է՝ ի դուրս անդր, և մտքն երևութ անայ յիրս ինչ, Դձբնչիցի՝ դուրքն, և նա թնդեաց. ձայն լուռ, և ընդ պատուհանն խնարհեալ նայի, և կանգնի մինչև ընդարձանայ։ () Ընթեւնուլ զգիրան որանչէ, և ի քուն լինի՝ զիրաւ. միշէ զերեսս, և ձգտէ զձեռս։ () Գրոյն դաշտ բարձեալ՝ աշտ ընդ որմունսն. և դարձեալ սակաւ ընթեւնուլ, և զիստարած ճառիցն խաղէ։ () Խաղէ զթուղման, և ապա սնդէ զգիրան և դնէ ընդ գլխովն, և ննջէ ոչ կարի խորին, քանզի քաղցն դարձուցանէ ի փերակրոյն ցանկութի։ () Կանաչակոտ է յաղօթսն հանապազողդ, և ոչ յարգորի ցանկութի՝ ի սաղմոսերգութիւն նոյն. քանզի որպէս հիւանդն ծանրացեալ ցաւովք, նոյնպէս և նա յաղօթս և ի գործս։ () Սպասեալ հիւանդ ի զօրութի մարմնաց ցաւովք, իսկ սրտոյն ի թուլութենէ լքեալ։ () ձանձրութի բռնչէ ժաժկալութի սխալութի, տունկ զամենայն հանութիւն ըստ կամայն նոյն։ () Կարգեալ լափ անձին քս գործոց և աղօթից, և մի թուլմար մինչև կատարեցեն զամենայն։ () Եւ յաղօթսն զընթերթ թծային սիրոյն արտառուգ մի լքաներ, և դեն ձանձրութեան ոչ մերձենայ ի քեղ։ () Կրօնաւորեալ ի հանդէս թծային կոյմանն, և մի թողուր ի մտաց զհրատարու մի յաշխարհէս։

1 Մի օրնա խնարհեցողն չէ. առ օրն։

2 Երեւ օրնա յարբերի։

3 Զոր օրնա լինն։

4 Մի օրնա ձգնչէ գուռն, և նա թնդայ։

5 Մի օրնա ի քուն լինն։

ՅԱՂԱԳՍ ՍՆԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ

ՍՆԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ է տխու անբնական, և ամենայն գործոց առաքինութե գիրաւ շաղապարտի։ Սխառագիւժ վնասակար պատի զծառայն. և յորժամ հասանէ 'ի ծոյրն, չորացուցանէ զծառն։ Իսկ սնափառութի առաքինութեանց մերձ բռնանի, և ոչ մերժի մինչև հասցէ զգորութին։ Սղկոյզ որ 'ի հող կայցէ, արագ ներսէ զնա. և առաքինութիւն կորնչի յեցեալ 'ի սնափառութիւն։ Սխայնակեաց սնափառ մշակ. անվարձ. զայնառութի կրեաց և զվարձն կորոյս։ Վասն ծակառեալ ոչ պահէ զարկեալսն, և սնափառութի կորուսանէ զվարձն առաքինութեան։ Սորժ սնափառի ծուխ հնոցի, և երկրքեանն յօգս խառնեալ կորիցեն։ Նողմ եղծանէ զհետս առն, և զողորմոյի սնափառութի։ Վարի յարձակումն ոչ հառա նէ յերկինս, և աղօթք մարգահաձայի ոչ եղանեն առ ամ։

Սնափառութիւն վե՛մ ընդ քոյ է. եթէ բարեալ գթի ինչ 'ի նա, զբեռնն կորուսեր։ յառնիկ զբանձ պր իմաստուն, և զառաքինութե վաստակ պր հանձարեղ։ Սեզուի նմանի միայնակեաց խորանմանկ. զմարգիւնս 'ի ներքս ընու, և զմեղսն 'ի պետս մարգկան։ Սհրապարակիս խորհրդակից լինի արթեւ սնափառութի, իսկ զբասան 'ի տան աղթէ։ Նքապարակացնց առնէ զմեծութի իւր սնափառն, և զբազումս գրգռէ 'ի դաւաճանումն. բայց զաժաժկեալ զքոյն. զի 'ի ներքուստ է աւաղանն, մինչև հառանիցեն 'ի քաղաքն խաղաղութե. և անգր երեւեցիս։ Ճանապարհ կարծեա. զներկայ վայրս լլեալ աւաղակօք, և քաղաք բարի. զյաւիտենից կեանսն։ Ս'ի պարծիր 'ի ճանապարհի, զի զգաւաճանողսն գիրաւ զրգռէ 'ի քեզ. արա եթէ հասանիցէ մտանել 'ի քաղաքն, վայելեացեա

Ի Բաղեղն (Իսրաղեղն պատաղի՜) վնասակար... զծառն. այսպէս և սնափառութի... և ոչ հեռանայ... կորնչի յարեալ... Սնափառի համբերութի ծուխ է հնոցի, և երկրքեան յօգս ցրուին...

Սնափառութիւն վե՛մ է 'ի ծովու. եթէ հարկանեն զծառն 'ի նա՜ քեզի... Սեզուի նմանի միայնակեաց խորագէտ. արաքուստ բերե՛ծափի, և 'ի ներքս ընու խորիս։ Սհրապարակիս արթեւ խորհի մտփառութի... Սի ցուցաներ զմեծութի 'ի ճանապարհի... վայելեա-

անդր : Ի՞նչ քննութիւն մնափառի զուարակ է գաղանա-
բեկ , որ ոչ մնացի 'ի սեղանն նայ : Ը փութի գիր գրեալ
'ի վերայ Զրոց , և առաքինութիւն վաստակ յանձին մնա-
փառի : Ի՞ գիշերի կեր զգաւորին ըստ օրինացն , և մի
հրապարակեր զառաքինութիւն ըստ աւետարանին Վճիռ :
||՝Ո՞ր առ 'ի ցոյցս առնես զբարին վասն գովից . զի տե-
սանէ հայրն քո 'ի ծածուկ , և հասուցէ քեզ յայտ-
նապէս : || Երտակ եղև ձեռն արկեալ 'ի ծոցի , և Թա-
քուցեալ առաքինութիւն քան զլոյս ևս պայծառագոյն
ծագեսցէ : Չանձրութիւն լքանէ զպնդութիւն , իսկ մնա-
փառութի կառուցանէ զսիրտս Թուրացեալ . զտկարն
առաջնացոյց , և զծերն քան զմանաւ հզօրագոյն արար :
Իսկ եթէ գտանիցին միայն լինելոցն վկայք , Թեթև ևս
յայնժամ պահք և հսկումն և աղօթք . քանզի գով
բազմացն յորդորէ զյօժարութիւնն յերեւել : ||՝Ո՞ր վա-
ճառեր զվաստակս քո մարդկային փառաց , և մի զապառ-
նի փառան մեծաներ վասն նկուն գովեստից . քանզի փառք
մարդկայինք 'ի հող բնակեսցէ , և գովեստ նորա շիջանի
յերկրիս . իսկ առաքինութիւն փառք մնայ յաւիտեանս :
Ի՞րդ ով անձն պարտեալ 'ի մնափառութենէ , զգոյշ
կաց , մի զջան վաստակոց քոց կորուսաներ . այլ յամե-
նայն Զանոս բարեպաշտութե լծակից արացես քեզ լղ-
խանարհութիւն , զի այնպէս նոժ փառաւորեսցի և փառա-
ւորեսցէ զքեզ 'ի վերջին աւուրն :

ցնո անդր , և ոչ որ յափշտակեսցէ զվաստակս քո : Առաքինութիւն . .
Մոքտակացաւ ձեռն Թաքուցեալ 'ի ծոց , և գործք բարեք ծածկեալք
(Իսկ Թաքեալ) . քան զլոյս պայծառագոյն լուսաւորին : Չանձրութիւն
լքանէ զպնդութիւն անձին , իսկ մնափառութիւն պնդէ զԹուրացեալ
անձն . զտկարն զօրացուցանէ . . հզօրագոյն առնէ : Իսկ եթէ գտանի-
ցին միայն լինել և ոչ գուցէ վկայք եղելոցն , Թեթև ևս . . գովութիւն
բազմացն յորդորէ զյօժարութիւնն : Մի . . և մի զյաւիտենից փառան . .
պարտեալ 'ի մնափառութենէ . . :

ՅԱՂԱԳԻ ԱՄԲԱՐՑԱԻԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԲԱՐՑԱԻԱՆՈՒԹԻՒՆ է ախա զայրացեալ, ուսուցեալ է փրով. ուր հառանէ, որցթէ և աննէ զնա ժահահողութիւն: Փայլատափման ջահ հնչեւն նշանակէ օրոտման, և զամբարտաւանութեան զարտեան աւետիս տալ սնափառին: Ի բարձրութիւն յոյժ վերանայ անձն ամբարտաւան, սակայն անտի յանդունդս զինքն ընկէց: Եւ ժ հատեալ ի լեռնէ տառփիկ ուղղմամբ վաղարեւրի, և բացակացեալն յայ անկցի ի վայր: Բնաբարտաւանութեամբ ախաացեալ է՝ որ ի բաց կացոց զանձն յայ, և իւր գրէ զառաքնութիւն: Իրպէս որք ելեալ ի սաղագի օտապն և ոչ զգան, սոյնպէս վատահացեալն յիւր զօրութիւն: Եւսուղ բաղում խնայրհեցուցանէ զոտոճառաց. այսպէս առաքնութիւն անզգաշարի: Իսէ բարձեալ կրէ զտառս պողպիցս, և երկեւղ այ զառաքնի անձն. քանզի որպէս ծանրութիւն պողոց խզէ զոտոս, սոյնպէս ախաբարտաւանութիւն խորտակէ զանձն առաքնի պողպղ: Եւսուղ նեխեալ ոչ է պիտոյ երկրագործաց. այսպէս և առաքնութիւն ամբարտաւանին: Ի թ ամբարտաւանութե զանձն քո, և ոչ տեսնես առաջօր ի գիշերի որ խռովեն զքեզ. քանզի անձն ամբարտաւանին թուլացեալ լինի յայ և խնդարի լինի գիւտոց և ընդունակ չարի. ի գիշերի առաջօր տեսանէ բազմութի զգազանաց զիմեալ, և ի տունջեան տաղնապի ի խորհրդոց զանդիտեալ: Ինջեալ ընդոտմառ յաճախ, և

ՀԳՐՈՒԹԻՒՆ է ախա զայրացեալ և ուսուցեալ փրով. փրովատափման նշոյլ զմայն օրոտման նշանակեն, և զամբարտաւանութեան զարտեան աւետիս տալ սնափառութիւն. և իւրոյ բարձրութիւն զառաքնութիւնն համարի: Որպէս որք ելեալ յոտոսի սարդի ոչ զգան, սոյնպէս վատահացեալն ի զօրութիւն իւրեանց անկանին ի խոնարհ. Ժառաց. այսպէս և առաքնութիւն բազմութի զփառ առն: Գառզ նեխեալ առօգուտ է այլեգործի. նոյնպէս և առաքնութիւն առն ամբարտաւանի այ անդիտան է: Իսէ բառնայ զոտոս. օրպէս ծանրութիւն պողոց բեկանէ զոտոս, նոյնպէս հպարտութիւն զանձն առաքնի: Եւ ամբարտաւան զքեզ տեսեալ. Թուլացեալ լինի յայ և ծառք լինի գիւտոց. ի տուներէ Թաշոց և յայ իրէ. և ի զնն տեսեալ զարհուր

գարթուցեալ զարհուրի 'ի հովանւոյ Թռչնոց և յայլ իրէ : Խարշափ անբռնոյ զարհուրեցոյց զամբարտաւանն , և հնչին հրոյ տագնապեցոյց գնա . քանզի որ փոքր մի յառաջ հակառակ անէր զինքն նոյ և զառ 'ի նմանէ աւրանայր զօգնութիւն , յետոյ զարհուրի 'ի նուաարտ առաջը տեսնեն :

Ի մեարտաւանութի յերկնոյ ընկեց զհրեշտակս , և իբրև զփայլափն ետ անկանել յերկիր . իսկ խոնարհութիւն զմարդն յերկինս վերացուցանէ , և ընդ հրեշտակոս պարել պատրաստէ : Ի նոկէր հպարտանաս , ու մարդ , հոգ գորով և Թարախ . ընդէր հպարտանաս և քան զամեն 'ի վեր ամբառնաս : Հացեաց 'ի բնութի քո , զի հող ես և մոխիր , և յետ սակաւ աւուրց դարձեալ 'ի մոխիր դառնաս . այժմ՝ հպարտ , և յետ սակաւ աւուրց որդն : Ի նոկէր զպարտանոց բարձրացուցանես , որ յետ սակաւաւ նեխելոյ ես 'ի հող : Եւ եւ մարդ ցոր վայր օգնի յոյ , և Թողացեալ 'ի նմանէ՝ ծանեաւ զտկարութիւն բնութեն : Եւ ինչ աւելի բարի , եթէ որ ոչ յոյ ես աւետալ . արդ ընդէր պանծաս որպէս քոյով . ընդէր չարհաւն նոյ որպէս քոյով գեղեցիկանաս , և աչ յիշեա զքս . տապալն զեւծ : Եւ անիր զտուտն զեւծ , և մի հպարտաշար արարածդ առ արարիչն , զի մի արհամարհելիս 'ի նրանն : () Գնիս յոյ , և մի արհամարհեցի զբարեգործն . 'ի բարձրութի վարուց ես , աչ նա առաջնորդեաց . առաքինութիւն ստացար զորոց , այլ նա եղև զարծակից քեզ յամենայն 'ի շնորհան : Իսաւանեա զբարձրացուցիւն , որպէս զի կացցես 'ի նոյն բարձրութեն հաստատուն : Եւ արդ ես , կաց 'ի սահմանս բնութե քո . ծա-

ամբարտաւանն (Իմ չղձն անբռնոյ զարհուրե զամբարտաւանն) . և հնչին հրոյ և խոսողիւն իւրոյ բեկանէ զփրա նորա . քանզի . . յետ առկաւ միոյ զարձեալ 'ի հող լուծանիս (Իմ մանիր գաւնաս) . ուրժմ հպարտացեալ , և յետ սակաւ միոյ որդն ես : Մեծ ես որչափ ունիս զոյ պնակաւութիւն . այլ յորժամ ընկեցեալ լինիս 'ի նմանէ , անգին երթի ամբարթն բնութեդ . Եւ ինչ ունիս բարի զոր ոչ յոյ առեր . զի որ զոյն ունիս , իբր 'ի քոյում մեծաբն . ընդէր շնորհքն նոյ իբր զտապաւանս քո զարգարիս , և աչ յիշեա զանգեծով եւծ : Մանիր բարձրութի և մի հպարտանար : Արարած ես նոյ , մի ուրանար զարարիչն , զի մի արհամարհելիս 'ի նմանէ : Օգնիս յոյ , մի ուրանար զգնակիւն քո : 'ի բարձրութի վարուց ելեր , այլ նա առաջնորդեաց . գործեցեր զառաքինութի , աչ նա եղև գործակից . խոստովանեա զբարձրացու-

նիք զաղգափիցս քո, զի նոյն բնութի են : Ս'ի ամբար-
տաւանիք և հպարտանար ուրանալով՝ զաղգափիցոն քո,
թէ և նա տկար է և դու մեծ . վասն զի նոյն տէր է հա-
սարափաց, այլ որպէս կամի՝ բաժանէ զնորհս առ ա-
րարածս իւր :

Ս'ի քամահեր զխոնարհն, զի հաստաւեալ է 'ի բարձ-
րութե՝ որ ոչ խոնարհի 'ի վայր . այլ դու ամբարտա-
ճեալց 'ի վեր, ընդ խոնարհս գիջանիցես, զի մի խոր-
տակիս ամբառնալովն : Փուտ կուգը են ամբարտաւանու-
թիւն . և որ ելանէ 'ի վեր, յանկործակի խորտակի 'ի
վայր . իսկ խոնարհն հաստաւուն կայ միշտ, և ոչ սա-
ւանի 'ի խորհուրդս ամբարշտաց : Մեքարտաւան միայ-
նակեաց ծառ է առանց արմատաց, և ոչ հանգուրժէ
սաստկութե հազոց : Վազայք պարսպեալ անհպարտ
բարիք . և որ բնակէ 'ի նմա, անկապուտ է 'ի գրժո-
ղաց թշնամեաց : Տարաբերէ հոգմ՝ զխաբւ պար անդգր,
և զամբարտաւանն մեծամեծութի շարժէ : Ս'ի զաջակ պոյ-
թեալ եղծանի, և յիշատակ ամբարտաւանին յետ մեռ-
հաւանն կորիցէ : Վասն խոնարհին սպեղանի անձին . իսկ
ամբարտաւանին լի է ամբարհաւաճութիւն : Մ'ցօթք խո-
նարհամոխն հասանեն յերկինս . իսկ աղօթք ամբար-
տաւանին 'ի բարկութիւն ամէ գարեգութն ամ : Վար
պատուական վայելուչ է ընդ ասիւոյ, և առաքինութիւն
բազում պայծառանայ այր խոնարհութիւն ընդելուզեալ :

Ս'ի իղեն և աւարտ է խոնարհութիւն, և զարժեալն
ընդ իւր ոչ իւրք 'ի գրժանայ 'ի վայր ընկենալ : Ս'ի

ցիշն քո, զի հաստաւուն պահեսցիս 'ի բարձրութեանդ . . Ս'ի ամբար-
տաւանիք . . Թէպէտ և գու մեծ ես և նա տկար, բայց հասարակաց մի
և նոյն տէր է, և որպէս կամի . .

Ս'ի քամահեր զխոնարհն, քանզի հաստաւուն քան զքեզ կայ . զի
նա յերկրի չքի է ոչ արագ անկանի, իսկ բարձրացեալք անկեալ ա-
րագ խորտակին : Փուտ կուգը . . Ս'ի յիշակեաց հպարտ ծառ է . .
որ ոչ համբերէ զնացից տատիկ օգոյ : Քաղաք պարսպեալ են միտք
անհպարտք (յա՛մ անհպարտ բարք) . և որ բնակէ 'ի նմա, յուսկնէ ոչ լա-
ժրչտակի . . և զամբարտաւանն շարժեն յարժակմունք հպարտութե :
Պղպլշակ . . Աղօթք խոնարհին 'ի գութ ամէ զմեծ . և աղօթք ամբար-
տաւանին բարկացուցանէ զնա : Քար պատուական վայելուչ է ընդ
ասիւոյ, և առաքինութիւն բազում պայծառացուցանէ զայր խոնարհ-
զի խոնարհութիւն է քար պատուական 'ի վերայ ասիւոյ ասալինութե :

Պարիստ ահուր է խոնարհութիւն . և որ ելանէ 'ի նա, պահէ հաստա-
ւուն : Եղբժամ ելանես 'ի բարձրութե, յոյժժամ զհաւատաւութեան

յորժամ ելցես 'ի բարձրութիւն առաքինութեց, յայն-
ժամ զխոնարհութիւն մերձ դիցես, զի մի որ կորիցէ 'ի վայր-
զխոնարհութիւն ընդ մերձ ոչ լեալ 'ի բարի գործան' եր-
կիւղ է յամենայն վտանգից լուծանել: Անխոր ուտէ
որ առնէ զգատիկն . և անձն առաքինի լուծանի անհպար-
տութեամբ 'ի վիշտս: Օ ի որպէս խնորեալն հպեալ 'ի
հաւր՝ փքացեալ վերանայ, նոյնպէս և զամբարտաւանն
փքացուցանէ առաքինութիւն. իսկ զխոնարհն ոչ ածէ 'ի
մեծութիւն: Աթէ փախուցեալ ես 'ի Աբանայ, դաղտ
փախիր, և մի հաւատար խոստանալ յղարկել: քանզի
որովք ասէ յղարկել, նոքօք խափանեսցէ: Օ ի տաւղիւք
և փողովք և թմբօք արձակելովք 'ի կրօնատ ձգեալ ո-
գսրի զփախուցեալ միտան, բարբառոց հնչմամբք դի-
ւեկով, և զյօժարութիւն վհատելով համաշնչմամբ երգողն:

Գաւազան խրատու նշանակ է, զորով որ ունէրով ան-
ցանէ ընդ Հորդանան կենցաղոյս: Գաւազան 'ի ձեռին
ճանապարհորդի առ ամենայն ինչ կարելոր է: Գաւա-
զան 'ի վայր անկեալ՝ եղև օձ, և խրատ յառաքինացոր-
ծէ մերժեալ՝ եղև ցանկութիւն. խրատ յառաքինութիւն
ուղղէ զվարս առն: Ա'ի երկեցուցէ զքեզ յերկրի սո-
ղեալ օձ, և մի ախտ ցանկական զեռալով 'ի հողեղէն
նիւթս: Օ ի եթէ բուռն հարկանիցես զտտանէն, դար-
ձեալ եղիցի գաւազան 'ի ձեռին բուռ. և եթէ պար-
տիցես ախտի, եղիցի խրատ: Հանապառի հարեալ օձի,

խոնարհութեան մերձ գիցես, զի մի գլորիցիս 'ի վայր. զի խոնարհութեան
է որ պահէ հաստատուն զամենայն առաքինութիւն քո: Քանզի որ գլորի
յերկրի, արագ անգրէն յառնէ. իսկ որ անկանի 'ի բարձրութէ, բա-
զում անգամ և մեռանի: Բազարջ անխոր ուտէ . . և անձն առա-
քինի անհպարտութիւն կերակրի. զի խոր է հպարտութեան և քաջանե-
ցուցանէ զանապական առաքինութեան: Չի որպէս խնորեալն . . նոյն-
պէս և ամբարտաւանութեան փքացուցանէ զառաքինութիւնն: իսկ զիւ
նարհն ոչ փքացուցանել կարէ հպարտութեան . . 'ի Աբանայ ասորոյ,
գաղտ փախիր, և մի հաւատար նմա՝ թէ խոստացի յուղարկել . . նո-
քօք արգելեալ խափանեսցէ: Քանզի երգչօք . . և թմբօք հնարի ար-
գելով զփախուցեալ միտան, և կախարգէ զնա ձայնիւ տառաղեացն,
և զքթաւան խափանէ ձայնից ցանկութեամբ:

Գաւազան . . զոր թէ ունի որ, անցանէ . . առ ամենայն ինչ օգտա-
կար է: նոյնպէս խրատ նեղութեան փորձանայ ուղղէ զկեանս առն:
Գաւազան 'ի վայր ընկեցեալ՝ եղև օձ, և խրատ 'ի գոհացողութէ հե-
ռացեալ լինի թշնամի: Ա'ի երկեցուցանիցէ զքեզ օձ գալարեալ յերկ-
րի, և մի ախտ ցանկութեան . . նիւթս քո . . և եթէ յաղթես ախտի,
գարձեալ լինի խրատ: Յանապառի թէ խաժանէ օձ, սպանանէ զանձն:

սատակէ զանձն . և ցանկութի հարեալ կորուսանէ զայր :
 Որ հայի 'ի պղնձի օձ, ապրի 'ի մահուանէ . և որ ունի
 զխրատ զգաստութե, կեցցէ : ()ձ հարկանէ զգարշա-
 պար երիվարի, և ախտ ցանկութե զանզգաշալի արբու-
 թիւն : Վամանակեաց նեխեալ վէրք բժշկի դեղովք ու-
 մամբք, և բարք սնափառութե ինքնարհամարհութի և
 խոնարհութի միշտ : Հառումն սրոյ և խարումն մար-
 մնոյ ցաւագին են յոյժ, բայց զճարակ վիրոյ ամբոփեն
 յոյժ սովաւ : Իւ արհամարհանք թէպէտ և արտմն ցու-
 ցանեն զայն որ բժշկելոցն է, սակայն գաղարեցուցանեն
 զախտ չարաչար՝ զսնափառութի և զամբարտաւանու-
 թի, և որ 'ի նոյնս յարմարին խորհուրդ և բան և գործ
 և փառասիրութի մուրումնիք երևելի և աներևոյթ՝
 շնորհք և մարգասիրութի տեսան մերոյ : Նի Վնի
 բարձրի 'ի մէնջ, և ինքն եղբջի օրհնեալ յախտեանս :

ԻՐԱՏԺ ՈԳԵՇԱՀԺ ՄԻԱՆՁԱՆՑ

ՄԻԱՆՁ ՆՍՏԻՐ ԱՌԱՆՁԱՐՆ Ի ԼԵՐԱՆ ՍԻՆԱՑ՝

ԱԿԻՋԱՆ Հրաժարելոյ յաշխարհէն երկիւղ տեսան,
 և աներկիւղն արտաքոյ դրանն օթեցի : Սկիզբն բարի
 կենաց միանձանց գիտութի նոյ, բանալի անգիտութիւն

և ախտ ցանկութե եթէ հարկանէ, կորուսանէ զիտա . . ապրի 'ի մա-
 հուանէ . և որ հայի 'ի հասուցումն զգաստութե և ժուժկալութեան,
 կեայ և ոչ մնաւին : Օձ հարկանէ . . Նեխեալ վէրք բժշկի խորանաւ .
 նոյնպէս բարքն սնափառի բժշկի յանգիմանութեամբ և նախաւանդ
 ահելով : Հառած և խարած վէրք (յո՛վ զատումն սրոյ և խարած հրոյ)
 ցաւագին կսկծեցուցանեն, բայց կարճէն զճարակ վիրին և առաջա-
 ցուցանեն : Եւ անպատուութեք արհամարհանաց թեպէտ և արտմն
 ցուցանեն զորս բժշկեն, սակայն գաղարեցուցեալ հանեն զբոխ չա-
 բաչար սնափառութե և զհպարտութե, և որ 'ի նոյնս յարմարին մա-
 լութիւնք փառասիրութե և խորհուրդ նորին և գործ և բան երևելի
 և աներևոյթ շնորհք . . :

* Վերելի ուրիշի մեր՝ Նեղի-
 ժախքեւ զհոսս, 'ի խորեւարանի
 հորչ հաթ . Եւ . 466 Իդերիւնայ ը-
 ծայի . որո՛ւ հայայի վայի և հաթի

ոչի հաթսածի խաղ իդերիւնայ
 երեւա մեր 'ի վեր ալդր յձ 591 Ը-
 ինի Բարգմանութե :

այ խաւարէ զմիտան : Եկեղեցի բարի ժառանգութե մի-
անձանց կուտութիւն սուրբ է, իսկ անսուրբն տարազիր
է : Ղընութե միանձանց խոկումն՝ սուրբ գրոց է, և զն-
սին առնել չնորհօք և ընտրութիւն : Եկեղեցի միանձանց
առնել զկանն այ է, և ըմպելի երգս երգս սաղմոսաց-
այլ և մարմնական պէտքն կարտութիւն եղիցին՝ ի դէպ
ժառանգակի միանձանցն : Ղնացք միանձանց ցածութիւն
չարժեալ տանէ՝ ի տուն որպէս ուրջ աւետարանի բա-
րութե : Եւ այլք միանձանց առանց գայթակղութե եղիցին
՝ ի դնալ, ի նստել, ի ննջել, ի յառնել :

Եւ իմանալք զգոյշ ըմպելի միշտ ի կանանց շնորհա-
կուտեց մեղք որպէս ի սպանողաց : զի նետք մահա-
բերք են պանկայն յիշատակ, որ խոցատն փորձանք
հրոյ : Խորհուրդք միանձանց ընդ հանձարեղս լիցին, և
մի ընդ անխնայս՝ որ ոչ գիտն զօրէնս : Հոգեւոր միան-
ձանք օրհնութիւնք և հոգեւոր երգութե՝ հերքին գեք :
Եւ ծաբանելով միանձանք ի վերայ ազգութեանց և
ննջելով, որպէս սարգի ստայն լուծանին : Խոնարհք
հոգեւոր միանձանք նշանաւ խաչին պահպանին յոր-
գայթ ից սատանայի : Երկրատեք միանձանք յերկիր փո-
խարիւրով՝ զգործ առնուն որդայթ ից սատանայի : Խոր-
հուրդք միանձանց եղիցին ի գործս բարեաց, քանզի
բարք անգործականք ոչ ընուն բարեաւ : Եւ պառակցիս-
թիւնք միանձանց խորհրդովք յապաւեալք ի բարե-
պաշտութիւն անսիրութե : Եւ ըմպելի միանձանց հա-
ւատովք հանդիսացեալք հանգարտեցուցանէ զխորհուր-
դրս ազատելիս : Եւ խորհրդութիւն միանձանց ի գործս բա-
րիս պաշտութեք ըստ աւետարանին մնացականս և հո-
գեւորականս : Եւ շարիւրով միանձանք զերկիր արգիւնա-
կատարութեամբ ըստ այլ, ըմպելի զվարձս երկնաւորս :
() օրութե միանձանց անստացաւածութե, ի բառնալ
զիսան Վճի և աշխարհի մեռանել : քանզի դժուարին

Հակումն սուրբ գրոց է... և ըմպելի հոգեւորական երգ սաղմոսաց-
այլ և մարմնականքն ի պէտս կարտութե եղիցին միանձանց, և ի դէպ
ժառանգակ... որ ոչ գիտն զան : Հոգեւոր միանձանք սաղմոսովք և
օրհնութիւնք... նշանաւ խաչին արտաքին յորդայթից սատանայի :
Երկրատեք միանձանք յերկիր անխարիւրով զգործ առնուն որդայթ-
թից սատանայի մեղքով... Մշակելով միանձանք զերկիր արգար-
թեամբ (յս արգիւնակատարելութե) : Եւ բառնալով զիսան Վճի... քն-

է միանձանց ընչասիրութիւն ըմբռնելոց զարքայութիւնն
այ ստանալ :

Տուք զսիրտս ձեր, միանձուցը, յառաւանս մտաւորա-
կանս, և գործով յանդիման լիցի տէրն որ առ անձ : Ո՞րք
գեւաբարի միանձանց կուսութիւն, կառավարեալ զնա յեր-
կինս ընդ սրբոյն իշխուցի : Եւ տարփող եղեալ, միան-
ձուցը, ելջիք ՚ի վերայ հրեղէն կառաց, ցոլելով արտա-
տուաբոյ ձայնիւ : Եւստ կենաց է կրօնաւորել, և բա-
րեկարգութիւն և խոնարհութիւն բարձրանալով : Զնոր-
հօքն Վճի ստացեալ ձեր զդրախան՝ արտասուօք ռա-
գեւջիք զնա, միանձուցը : Օգրութիւն կուսութեւն ժու-
կալութիւնն է, իսկ շուպտեանն և հեղգն բժաւորի : Զբա-
արակելով զտուրս և զաղօթս, միանձուցը, և ՚ի ցոյցս,
անշարժ և ունայն են ՚ի վարձուցն Վճի : Իսկ ՚ի ծա-
ծուկ զայս արարեալ անձգիտութեւն աղագաւ միանձուցը՝
ստացն զերեւելին : Տալով զայն այ միանձուցը՝ մի հայր-
տասցին, այլ ընդ խոնարհս զիջանիցին և լիցին չափա-
ւորս : Ի՞նչօթեղով զգիշերն ամենայն միանձուցը մարբա-
ւիտ, լուրից տէր և որպէս ափս լուսաւոր զնա լուսաւո-
րէ : Ի՞նչորմութիւն միանձանց մարդասիրութիւն է ՚ի տէրս
եղբարցն : առն ոչ ամենեցուն է, այլ որ ոչն ունին :
{ Եւստարտաւան միանձանց հեռի է տէր : Իսկ ՚ի խոնար-
հէն հանգիցի հոգին սուրբ : } Եւստութիւն միանձանց է-
ղիցին հանապաղ վասն արքայութեն, և յետ աստեացոյ
ժառանգեսցեն զնա :

{ Եւստայն ժամ եղիցին միանձուցը առանց արտառոյ
և սուրբ, և սուրբն սրբոց բնակիցի ՚ի նոսա : Ի՞նչէջ
պահիցին լապտերը կուսութեւն միանձանց հանապաղ, զի
մի շիջին և ոչ լուսաւորեսցին : Իարեգործութիւն ուղ-
ղեալը միանձուցը աննուաղ, զի մի յառադատեն տը-
տաբոյ մնացն : Ի՞նչմը միանձանց նմանը հրեշտակոց
եղիցին՝ հանապաղորդ սաղմոսիւք կիզուլ զմեզս, և
վարը նոցա յերկրի որպէս յերկինս : Ի՞նչար միանձանց
{ Եւստանու նմանեցին յանապատի հոգւովք բերկրեալք՝
մեռուցանելով զհամանդամս : } Եւստն դիւաց ՚ի միան-
ձանց անձսիրութիւն խաղաղանայ՝ հրեշտակային կարգաւ

բաժնութիւն ըմբռնելով զարքայութիւնն այ ստանալով... Զորպէս քիչ
ստացեալ զառաքինութիւն գրախա... զայս արարեալ աստուածօրմէ
աղագաւ... և որպէս որ լուսաւոր... տալն ոչ ամենեցուն է, այլ որք

ւորութիւն : յոփանեք զիւսկանաւ մեծարանեալ միանձաւք ժուժիպոցն 'ի սրտմտութիւն զգուշանալով : Ինանք միանձանց հեղութիւն և համբերութիւն յօրինեացին որպէս լուսաւորս յերկրի :

Ի յօրինանէլով միանձանց իրաւարար ընդ եղբարս , զառնադոյն յիմբեանս ձգեն զաւնասրկուն : Իմեք շաբութիւն մի լիցին 'ի միանձունս' որ բաժանէ զեղբարս , այլ սեք սերտս' որ 'ի միասին պահէ : Ի բեգակն մի մտցէ 'ի մերաց բարութիւն միանձանց , այլ արեգակն արդարութեան 'ի սիրտս հանդիցէ : Հանգարտ կրօնաւոր ոչ խառնէ զեղբարս , իսկ նախանձաւն և բանասրկուն կործանէ զլինան : () Հնչումն հոգեւոր երգոց և սաղմոսաց մի որ պարտաւիցէ , զի օրհնութիւն հրեշտակաց են . իսկ 'ի հնչանց որ 'ի տեսարանս են' փախիր , զի այնպիսի որպէս բանասրկութիւն են : Ի յիցին յամենայն ժամ 'ի ըզբայարանս միանձանց խաչին 'Եթի տպաւորութիւն հաւատալիք : Ի աւութի միանձանց հանգերձ մաքուր սրտիկոյն զաւրբ հոգին . իսկ անսուրբն հարածէ : Պատշաճեալ միանձանք հոգեւոյ և ճշմարտութիւն մի պատկառեցն երբէք 'ի զիւաց : Եւ ահա պատերազմի միանձանց օրհնութիւն հրեշտակայինք են , յորմէ փախին գեւր :

Եւ ահ միանձանց սրբոց թեթեւագոյն է քան զքուն , զի փոխին 'ի ձգանցն 'ի հանգիստն յաւիտենից : Ի անձ միանձանց անկաղապտեղ անստացուածութիւն է , որ ոչ որ կարէ յափշտակել զնա : Ի առանգութիւն միանձանց հանգերձեալն են անեղբայրական հանգստեամբ 'ի փառսն յաւիտենից : Ի աստաւորութիւն միանձանց գրովք սրբովք է ստեղծեալ . հաճոյացին այլ տեսողի : Ի տեսն միանձանց 'ի մուտս արքայութեն երկնից նեղ և անձուկ է , այլ յաւոյն կենաց թեթեւագոյն է : Ի քուածարաշառութիւն միանձանց օրութիւն ողորի , և եղբայրսիրութիւն ծանուցեալ լինի : Ի յաջութիւն միանձանց ոչ ուժոյ մարմնով , այլ հոգեւոյ 'ի պահս ձգնեալ գումաւոր ցուցանէ : Ի ժշկութիւն միանձանց ցաւոց 'ի ձեռն աղօթից և

ենն . . . յառաքատին արտաքայ գացին . . . հոգեւոյ բերեալք . . . Եթեմ 'ի զիւաց միանձանց . . . որպէս լուսաւորաց երկրի :

Եւ օրինանէլով միանձանց անիրաւարար . . . որ 'ի միասին ունի . . . զհրեշտակաց և զհոգեւորսն . . . փախիր , զի այն են պարտաւք բաժարի . . . Ի արձանարութիւն միանձանց գրովք սրբովք . . . ալ յաւոյն

պահոց լիցի, որք բժշկին զամենայն ակտա: Օւ աղթ-
տաւա ձգեաւոր խրախուսեալ յամ' խորհրդոց շարաց
արտահալածուին առնել հանապազ:

{Յհաննէս' որ յանապատէն գաղափարէ զմիանձուեալ,
և եղիցին խոշոր վարք իւրեանց: {Եղիցի մարիեակն,
ով միանձուեք, ուսուցանէ զորպիսի գգնատ 'ի սկզբանէ
տարիչն մեր ետ մեզ: {Ետորոս անմեկնելին 'ի տա-
նարէն հանապազորք արթիւք ուսուցանէ' մի թուր-
նար 'ի վանից քոց: {Յհաննէս առ անսկիզբն բանն ա-
ռաջնորդէ 'ի փրկութի կուսութի նահատակի: {Գլու-
թոհ միանձուեք միաբանեն զեղբարս 'ի բարի գործս,
իսկ ազարասանքն զրուեն փոսա: Համբերութի միան-
ձանց զխոտութի շիջացանէ և 'ի խմորահոլութի ածէ:
Հրեշտակաց հաւասարեացին պարկեշտքն 'ի կերպիւրս
և յլնկելիս: {Միանձուեք որ ոչ պահեն զանտութի կա-
նանց, այլ և զիտա վարկապարզի համարին, ոչ ապրին
նորա: {Չարաշար միանձուեք որոց զկուսութի իւրեանց
բժաւորեալք, եղկելիք և արհամարհեալք են: {Ղեկադ-
հատէր միանձուեք և զբաղեալք յանցաւոր իրս' ոչ կա-
րեն հաճոյ լինել նոյ: {Նմն սրբեալ և անընչատէր' բա-
րոզ հաւատարիմ' է կենացն յախտենականացն: Օտրդ
երիտասարդի միանձին ողջախոհութիւն է արբութի 'ի
հնազանդութիւն հարց:

{Ընկնորութի միանձանց ոգեշահ խրատուց արեա-
ցուցանէ զանձինս 'ի հոգեւոր մարտս: {Չարութի մի օ-
թեացի 'ի սիրտս միանձանց, այլ բարութիւն յաղկեացի
երեւելի և աներեւոյթ: {Բանս բարիս զբաղեացին միան-
ձուեք յամ' ժամ, բայց զլուութի մի մուտացին: Օ ժառ-
կարութի միշտ ընկալցին միանձուեք մեռուցանելով զան-
գամս զերկրաւորս: Ղշնարտեալ բանս խօսեացին միան-
ձուեք յամենայն ժամ, և սուտ ամենեկին մի: {Բանս
խիստս լսելով միանձուեք մի խաղկեացին, զի այնպէս
զարմից բարկութիւն 'ի խաղաղութի: Օ խաղաղութի
զհետ լիցին միանձուեք և զորութի, զի առանց այտ-

Թեթե... Գաղափարութի միանձանց ոչ ուժով մարմնայ... արտահա-
լածանս առնել հանապազ:

Յոհաննէս որ յանապատէն' ձեզ գաղափար, միանձուեք, եղիցի
խոշոր վարք իւրով... եղկելիք և արհամարհեալք են... զբաղեալք
յանցաւորս, ոչ կարեն հաճոյ լինել նոյ: Գարոզ հաւատարիմ' է անձն
սրբեալ և անընչատէր կենացն յախտենականացն... բարութի յաղկեա-

ցիկ չէ հնար տեսանել զտէր : 1) արդապետելով միանձանց զլաւն խոնարհութիւն և զզմամբ լուծանէ զխորհուրդս անմաքուրս : Բիւծ ահարկու է իշապայրեաց սոյնպէս և կրօնաւոր քաջ 'ի վերայ անմաքուր խորհրդոց չարին : 1) Լուծանելով միանձանց զարգասաւոր պահս և զաղօթս նոյն, խրամատէ զցանկն 'ի մուտս չարին :

Հողմ անդնդային ամբոխէ զծով, և հպարտացեալ անձինք բարկութիւն ամբոխէն զմիաբանականս : 1) Եւ ահա հանդիստ խաղաղութե է անձն բարեսէր, և հանգարտն 'ի մէջ միաբանականաց սիրով : 1) Եւ մեծութեամբ դասուց հրեշտակ են յերկրի մաքուր կուսութեամբ միանձունք : 1) Եւ զոսի պնդութեան նմանեալ միանձունք, զի այնպէս յափշտակեսցին 'ի զրախտն : 1) Եւ ոյսէսիւ զհեզութեան անսանձունք, զի այնպէս զերծցին 'ի խորանն 'ի բարկոծչայն :

1) 'ի վնիւք ամբարտաւանք, միանձունք, յորժամ փառաւորեսցիք 'ի մարդկանէ, զի մի անարգեսցիք : 1) Եւ մի մարտաւորին խոնարհեալք միանձունք, և մի ընդ փառիսեցեոյն 'ի վայր անկցուք 'ի տեստն : 1) 'ի նախանձիր ընդ եղբօր 'ի խորհուրդս մահու որպէս Կայէն, զի մի զնոյն պատիժս կրեսցես : Հարէլ զմի նախանձն ուսուցանէ հաճոյ պատարագան . որ թէպէտ մեռաւ, սակայն բարոզի 'ի սուրբս : 1) Եւսիք, միանձունք, միշտ զխոնարհութիւն, զի նովաւ ապրեսցիք յորդայնութիւն բանաւոր կուին : 1) արձք բարիք 'ի տեստն խոնարհաց, և մի զրկիք յայնմանէ, միանձունք, զի ընդ Վսի բարձրասցիք յերկինս : 1) Եւ որմուտ միանձունք բուռն հարցեն ըզհնազանդութե ահիւն նոյն յորով աշխատութիւն : 1) Եւ նկատին 'ի տուն տեստն և 'ի գաւիթս միանձանց զզոյշ կայցէ, զի մի ռաիցէ 'ի բանասարկուէն :

1) Եւ խոհոյ միանձունք ինքնաբուզի արտաառօք ոռօգեսցեն զխնամալի առաքինութիւն : 1) Եւ ոռս սրբոց լուսնա, 'ի պէտս նոցա օժանդակեա հոգեւոր սիրով, և երանեցիր 'ի Վսի : 1) Եւ զիշէն տիւ գործեն միանձունք, որք շնորհացն նոյն եղեն միշտ ընդունակք : 1) Եւ որձի 'ի հողմոց շարժեալ անձն որ այսր և անոր տարաբերի և ոչ

գի... զջմամբ լուծանէ զախտացեալսն : Եւ Բիւծ... զխորհուրդս պահս... նմանութե դասուց հրեշտակաց . 'ի մարդկանէ, զի մի անկցիք... ասկայն բարոզի սուրբ... Զոռս սրբոց լուսնալ... 'ի պէտս նոցա օժանդակել...

կայ 'ի սահմանի իւրոյ : Փայտ գար՝ ձեռաց է կրծնաւոր
հեռ և անհնազանդ, որ ոչ անկանի 'ի շինուած եկեղե-
ցւոյ ւն : Փայտ կենաց պտղաբերեալ անձն արդիւնա-
կան, հերակրելով զմիանձուես ամենայն : Հրէշտակա-
կան վարս ունելով հանապաղ սաղմոսերգութիւն անձնն՝
'ի յերկինս վերաթեւէ : Աոր փայտիւ լաղիսէէ զեր-
կաթն 'ի խորոցն հանէ : նոյնպէս և կրծնաւոր՝ որ զխրա-
տութիւն 'ի սրտէն 'ի բաց ձգէ : Աորացուցանէ զախտիցն
հոսանս անսուաղութի կերակրոց և ընկելեաց և սէրն
ւն : Աւր ընդդէմ՝ ախտից աղօթք արտասուալիցք տըք-
նութիւն, և պահք խոնարհեալ հոգւով : Մեծայք 'ի մարդ-
կանէ վայրբերեն զմիանձուես անհանձարս, և զմաս-
տունս 'ի վեր ձգեն : Աւր վայր է սահման պահոց միան-
ձանց : մինչև ցվախձան : առաւել ևս աղօթիցն միշտ :

Ար նախատէ զմիանձուես առաջի մարդկան, պիղծ է
առաջի ւն : իսկ բարեարշտեալն օգտի : Ար ոչ պահէ
զլեզու իւր ընդդէմ՝ բարկութե 'ի թշնամանս, ոչ ան-
պատու հաս ապրի յնոյ : Բարկութիւն մարդոյ ամբողջ
զմիանձուես, և զարգարութիւն ւն ոչ գործէ 'ի մերձա-
ւորս : Անծ մնաս առնէ անձին՝ որ արդարամայ բանիւ
և ոչ գործուք առաջի տեսողին զինքն : Անձրութիւն
բուծանէ զկարգ և զկրծնաւորութիւն միանձանց, զի նա
է սկիզբն կորստեան մերոյ : Բարկութիւն յարուցանէ
միանձանց մարտ բանասարկուն : իսկ խորագէտն զղջմամբ
լուծանէ :

Ար պանծայ 'ի գործս իւր յաջողակո, կորուսանէ զվար-
ձրս : իսկ որ 'ի փառս ւն ընծայէ, առցէ զվարձս : Ար անար-
գէ զմերձաւորս որպէս զմեղաւորս, և ինքն անարգեալ և
արհամարհեալ յամենեցունց տեսանէն : Անարտաւա-
նեալ միայնակեացք զկարգեալն փոխարկեն, և պար-
զեալքն 'ի նմին մնան : Այս բան զմարտն սպառազի-

և երանեցին . . . փորձիւ հոգն . . . այր և անգր բերի . . . փայտ գարձ ձե-
ռաց . . . որ ոչ կայ (սահման) 'ի շինուած . . . արհաւիր . . . Ընծայք
'ի մարդկանէ 'ի վայր բերեն . . . իսկ որ բարեբանէ (սահման բարեբանեմ)
օգտի . . . Բարկութիւն յարուցանէ բանասարկուն միանձանց 'ի մարտ (սահման
Բարկութիւն յարուցանէ բանասարկուն միանձանց 'ի մարտ) . . . և ինքն
արհամարհեալ յամենեցունց 'ի տեսանէն : Անարտաւանեալ . . . և
պարզամտք 'ի նմին մնան . . . զիւրաւ պարտիք (սահման պարտիք) . . . մի

է Արդեւ 'ի հոգոյն օրինակն, զի լուր . . . Ժառ գալար կրծնաւոր տէ :

նեպ, միանձուք, զի մի լսեալնեպէր 'ի չարէն՝ դիւրաւ պատրեսցիք։ Օ մեծութի բազմազաւ սնոտի, միանձուք, մի արասցուք, զի նեղ է յաբալութիւն մուտն։ Եղիզանոս համարեսցուք զանցաւորս, միանձուք, ըստ Պաւլոսի, զի զԲնշահեսցուք։ Հոր կիզանալ 'ի մարմնս ցանկասիրաց։ այլ անասէր միանձուք հրով հոգւոյն օրաց լնուցուն։ Եւ զիւր շնորհաց հոգւոյն սրբաց 'ի միանձուքս բոլրէ, որք աղջախոհ միսքան կարգեալ են։ Ի մարմնական 'ի զբաղման լեալ միանձուք՝ շուայտեալ գթեն, և ոչ բերեն զգաստութի։ Ի պարծանք մի ասնաւորցեն միանձուք, զի մի սրտաբայ բարւոյ և առաքինութեան գտցին։

Եւ պարծեսցին միանձուք 'ի մեծութիւնս աղջի և աշխարհի, զի մի զրկիցին յաւիտենականէն։ Օ լուրս մեղաց մի պատմեսցես բազմաց, այլ որ օգտեցուցանիցեն զբեղ և զնստա զօր էնն։ Օ մեղս անձանց միանձուք յամենայն ժամ պատմեսցեն հարց և լուծցեն խոտորվանութի։ Եւ հատեալ միանձուք առջին քաջալերութի 'ի սուրբ գրաց և 'ի հարց խրատուց։ Հոռութեամբ արտասուաց միանձանց 'ի հանապազորդ աղօթման որբէ և տեսանողս առնէ։ Տարաբերեալ միանձուք վնաս 'ի վնաս ոչ ունին ոք զաղապրիցեն և հաստատիցեն, իսկ հիմնաւորեալքն առաւելուն և աւելցուցանեն զինքեանս։ Եւրպէս ծագք պողաբերք և տունկք առ 'ի փոփոխել արմատ ոչ ունին և ոչ պողաբերին, այնպէս և միանձուք անխնայք։

Եւ յառաջ պարծանաց միանձանց կուտութիւն է, որ բարձրացուցանէ ընդ հրեշտակս 'ի յերկինս։ Ի մաստութիւն միանձանց մի արտաբերից լիցին, այլ աւետարանական հանձնարով փառիցեն։ Եւ զօրավար վանէ զինքդիւմանարտս։ այնպէս ճշնաւոր զգունդս գիւաց 'ի մարտի։ Եւ զիւր չարին խաղիւն Բժիշի և հաւատովք միանձուք կայցեն և միշտ յաղթողք եղիցին։ Ի կամս այ թոսեացի լեզու, լուրիցե ունին և խնացի սիրտ, և այնպէս եղիցի նման հաճոյ։ Եւ փական ստացուած միանձանց կուտութի

ստացուք, զի նեղ է արքայութե մուտն... Հոր կիզող... Ի պանծանք մի ասնաւորցեն...։

Եւ պանծանցին... զի մի զրկիցին յաւիտենէն... յամ ժամ խոտորվանեցին հարց և լուծցեն։ Եւ հատեալ միանձուք առջին յուսով քաջալերութի... որ բարձրացուցանէ յերկրէ ընդ հրեշտակս։ Ի մաստութի...

սուրբ, պարկեշտութիւն չգնեալ միշտ: Պահեօթիք զպա-
տուիրանս տեառն, միանձունք, զխրատս ոգեւորհոս երա-
նելի հարցն: Ս'ի ծուլանար առ խրատ և հանգես կար-
գաց և կրօնից, զի սքեա վերաբերեն զքեզ յերկինս:
Ճանդունքն և անհնազանդ միանձունք անկցին յորո-
գայթ փորձանաց 'ի բանսարկունէն, իսկ հեղն և հաւանն
արտաքս մերժէ զամենայն նեղոս մութս չարին մարտա-
գրաւն Վճիւ: յուժկալութիւն հանդիսացեալք և ցան-
կութիւն հոգեորականաւ միանձունք՝ կեցցեն: Ս'ի ան-
ձունք ունիցին խորհուրդք միամիտ, և յիշումն այ հա-
նապաղ՝ ոչ թողու 'ի սխալանս: Ի ստուծոյ երկիւղուն
յարդարեալ միանձունք ոչ մերձին 'ի չար, իսկ աներ-
կիւն միշտ սխալէ:

Հնազանդութիւն միանձանց հարց մինչև 'ի մահ լիցին,
որպէս և Վճիւ եցոյց մեզ: Համբերութիւն միանձանց 'ի
նեղութիւն բազում՝ յուսով հաստատեալ, գործով կա-
տարեալ: Համբերութիւն կրօնաւորութեան մինչև ցեղհ
միանձանց. զի որ համբերեսցէ իսպառ, նա կեցցէ: (Քհ-
նութիւն միանձանց հոգեւոր միշտ 'ի բերան 'ի գնալ, 'ի
նստել և յառնել: Ի նորադար տաղմուկերգութիւն միանձանց
զքեւ հերքէ և զամ՝ մարտս սատանայի: Ս'ենդորութիւն
միանձանց աւետարանականաց զհոգի և զմարմին անդէ
'ի սէրն Վճիւ: Չայն չտիաւոր և բան հեղ միանձանց
ած օրհնութիւն, և առ մարդիկ զպէսս խառնեն:

Սեփական սրբութեամբ կուսանք կրօնաւորեալք զամ
տեսցեն, և երևեսցին լուսաւորք: Ս'ր կացին յուխտին
սրբութեան, տացի նոցա տեղի անաւանի 'ի Վճիւ յար-
քայութենէն երկնից ընդ սուրբս: Երկիւղուն այ յարմա-
րեալ և սրբեալ միանձունք վայելեցցեն յանդաճում
բարութիւնսն: Ս' զս մարութիւն 'ի վերայ երկրի կուսանք,
հոգւով և մարմնով սուրբ ամենայն կարգօք: Ս'երակուր
միանձանց և բնական պարկեշտութիւն եղիցի, և վառն մե-
սոց և գինւոյ զի ասացից: Ս'սկի փորձեալ միանձունք պէս
պէս վաստակօք, այնպէս առաւել փայլեսցին: Չեղք
միանձանց եղիցին սրբեալք ճշմարտութիւն, տաքստեալ
'ի վեր առանց վնասուց: Ի յաշելոյն վառն փրկութեւ աշ-

պարկեշտութիւն չգնեալ միշտ... նեղոս մութս (ս'ի նեղամութիւն)... միան-
ձունք կեցցեն: Միամիտ խորհուրդք միանձանց և երկիւղուն... Ս'սկի փոր-
ձեալ միանձունք պէսպէս վաստակօք... ճշմարտ և զորութիւն աշ-
տեղ:

Թարհի չնորհիւ զօրութիւն յուշ լիցի ձեզ : Սանձք ախտից միանձանց ցանկութիւն առ անձ է, մեռուցանելով զանդամս մարմնոյ : Կարկուտ ապականէ զանգս պողաբերս, և բարկութիւն հասեալ թնամանօք զեղբարս : Զեւք միանձանց չարաչարք շարժեալ 'ի փասս' ապականեն զհոգեւոր զգաստութիւնն :

Փառքուք միանձուք պառակտեն զեղբարս և հանեն 'ի գրախտէ վանացն միաբանելոց որդէս բանսարկուն : Շողմոզ միանձուք զանձինս մերձաւորաց կորուսանեն, և զինքեանս ևս չարաչար : Սաղմոսելով 'ի սիրտս իւրեանց միանձուք մարութք' լսելի լիցին ան և առցեն զպրտուղ աղօթից : Ս'իանձուք հրաժարեալք յաշխարհէս՝ արհամարհիցեն և զտրային պատաղմունս 'ի ձեռն չնորհացն Վշի : Ինձինք միանձանց զարդարեալք հոգեւոր կարգօք անոյշ հոսոս բուրեն : Ար զախտաւոր ցանկութիւն արհամարհեն, անանց բարութեցն հասցեն յերկինս : Ար մերձ ունին զերկիւղ տեառն, յամենայն զիջութեց սրբին և որ 'ի նոյն բերին ախտք : Լոտասուալից աղօթք միանձանց առ անձ 'ի սուրբ սրտից հաւատովք' մի անյոյս լիցին 'ի տեառնէ :

Ով միանձուք, որքան սուգ է 'ի մէջ սրբոցն անկումն ձեր 'ի լուսաւոր կարգաց և 'ի սուրբ կրօնից : Ով հօտ մեծի հովութն և առաջնորդին կենաց, որ նեղարար՝ հետիւն յնդարձակն տանի : Ով միանձուք, որքան է խոտտումն սրբոց կուսանաց՝ որք փայլեն յարքայութեն երկնից : Ով ձգնաւորք, որպիսի չնորհի արժանաւորեցայք՝ ազգակցութիւն ունելով առ Վշ : Ով երանելի կոյորք, յաղթողք 'ի հոգեւորական պատերազմին, կացջիւր առանց փնասուց 'ի Վշ : Ին : Ով միանձուք, ունկնդիր լեզուք հոգեւոր խրատուց, զի որդիք լուսոյ եղիծիք և ժառանգակիցք Վշի : Ինկարարուք գիտաստ և գտջիւր հանգիստ անձանց չնորհօք և մարդասիրութիւն տեառն : Ինչօթք ձեր լիցին սուրբ առ անձ և երկիւղիւ ան, և զիս կոյորդ համարեջիւր 'ի Վշ, եթէ 'ի սուրբ կրօնադոշ հեղգայք : Եղիցի ձեր այսն պոլ և ոյն սշ, և 'ի մահաւանէ 'ի կեանս փոխեւջիւր : Եիսուս է կեանք մեր և տէր կենաց և մահու, որ զմեզ կենադարձէ, և եղծանէ զմեր

1 նեղ արհեստին . . որ զմեզ կենադարձէ, և լուծանէ . . խոտաւ

զմեղս. զապաշխարեալն խոստովանութի ընդունի, և զանցաւորս դարձեալս ևս մեղքի: Ստորոք զապաշխարութեն զօրութի. դարձարուք օրտիւք, և մեղք ձեզ տարեն: Օ անեղծութե զհետ երթայք և զգրութե, և ընդ արտաքոյ սխալանայ: Օ խաչ կրօնիցն բարձեալ և երթեալք զհետ Վիտի, ահարկու սպասամբ զօրութեանցն լիցուք, պատուելով զարդարութի և զգրութիւն ամենայն: Մտէն իսկ ՚ի դրախտի անօրինեալ, անդադար փառաբանութի զնձ մերձ կալ, և օրհնեա անձառելի ձայնիւ և ջնարհիւ: Այսպէս իմանալի հասնդ խիւր վերաբերեալք յերկնայեանք՝ ընդ նոսին կրօնեացուք, և այսպէս ՚ի հանգերձեալն ամբարեացուք ՚ի սրբութեցն հանգիստ, ուստի մերժեալ են ցաւք. ստեղծեք օրհնութի և անձառելի խնդութի փառաւորելով զամենասուրբ զերրորդութիւնն այժմ և յանդիման յաւիտեանս. ամէն:

ԻՐԱՏՔ ԱՌՃԳՆԱՌՈՐՄՆ

ՍԿԻՋԱՆ բարեաց երկիւղ տեսն: Սա է քարին ընդ վայր ձգել քան զքան: Օ արդարութիւն գործովք կատարել քան բանիւք: Մարեպաշտ է սիրելն բարեաց: Մտուածատէրն ՚ի պատահեալն՝ ոչ շնորհ: Սուրբն բանիւ և գործովք սիրեցէ զնձ: Սուրբ վարս կրօնաւորեա միշտ ՚ի Վիտ: շար է բժաւորիլ կուսի տեալսք: Ման բարի՝ և գործք առաւել ևս լիցի: Սիւթաղուր ՚ի մնաց զյիշատակ նոյ դատաստանացն: Վարովք սրբովք զքեզ խրատեա միշտ: Օ յարն յարեալհեա մերձ է ՚ի տէր: Սաւաղիտն չարին է գործարան: Օ մեծա չարիւ մի երանեացես: Սխորժակք որովայնի ՚ի քեզ մի լիցի: հարկաւորքն յօրինեա զկեանս քո. մի սիրեր մեծաց հաճոյ լինել, այլ նոյ: Սխա քան զայս զքեզ ինքն

ձեռութի ընդունի, և զքաջարձեալն (իսկ զքաջարձեալն) մեղք. . և այսպէս ՚ի հանգերձեալն զմացուք. . .

՚ի պահէն (իսկ ՚ի պատահէն). . . Սրբիւ և բանիւ և գործովք տրեա զատուած. . . զիշուան նոյ դատաստանացն. . . մեծանեաց հաճոյ

ուղղեալ 'ի կամն նոյ։ Այնպէս ապա լեր 'ի հոգեւորն հա-
նապազ, յարդիւնաւորս առիթ կենաց։ Արդեւ լիցին
քեզ սիրելի միշտ։ Պարսաւել զարդարն և զնձ մի է։
Այնքան և լեզուս զգոյշ կայ։ Արեւա զնձ և զպատուի
բանս նորա պահեա։ Այն է ցանկաս Վշի, զբանն նորա
պահեա։ Վեկալ 'ի քեզ զհոգւոյն սրբոյ զնորհա։ Վժն
գան է ունայն մեալ 'ի շնորհայն նոյ։ Այննայն ժամ
լեր 'ի շնորհան Վշի բարեացն սիրոյ։

Այնպէս կենաց գե է առաջնորդ։ Սուրբալ 'ի սրբ-
բուն բնակէ։ Բոտուածաւորն արդեալ է 'ի ստատանդէ։
Արդիւնաւորն նոյ բարեկարգ է։ Չարաւոր է անխաբ
կենաց միանձանց։ Իրանա զարժանն 'ի շահ հոգեւոր
'ի Վշ։ Վանձ բարի բարեկատար և սուրբ։ Այն-
դուրի ուղու է մտաւորութի։ Այնպէս հոգւոյ բը-
ժիշկք են արուք։ Այնպէս առ աւեր արտասուք լիցին,
և զոր խնդրես 'ի կամն նոյ' առնու։ Այն մեծաւոր զար-
գար դատաստանն Վշի։ Այնպէս և հեղին յերկրի
քերովքէ են։ Պատուական ծեր բարեխոնարհն է 'ի
Վշ։ Այնպէս արդեւ, մի լնդունակ չարի, այլ բարոյ։
Սիրելիք զարուածիւն, զի սուրբ է տեր 'ի խորհուրդս
բարիս միշտ եղիլք։ Այն սուրբ կուտութիւն կրօնաւորեա
միշտ, զվերինն խորհուրդ ուր Վշն նախ, և զարժովք
մերձ կացեալ 'ի լոյս անդ. ուր ոչ մեղք, անդ և ոչ համ-
բաւ մահա։ Այնպէս արդեւ 'ի մեծէ լուսոյն մերձ Վշն,
վայելելով յանապառ կենանն 'ի Վշ, շնորհք և մար-
գաւորութիւն տեսան, փառաւորելով զհոգւոյն աննախա
և զորդին միանձին և զհոգին սուրբ կենդանաւոր։ Ո-
րով փառք յառիտեանս. ամէն։

Այն. . . Մտաւորութիւն. . . արդիւնաւորն առիթ է կենաց։ Կարգա-
ւոր վարդ լիցին քեզ. . .

Այնպէս կենաց գե է առաջնորդ. . . 'ի շնորհ հոգեւոր 'ի Վշ։ Գանձ
բարի բարեկատար և սուրբ. . . Պատուական ծեր բարեխոնարհն (այն
բարեխոնարհն է) . . . բարիս միշտ եղիլք. . . մերձ կացեալ 'ի լոյս. անդ՝ ուր
խաւար նոցա ոչ լնդ հատու, ուր ոչ մահ և ոչ մեղք համբաւ։ Այն-
պէս արդեւ. . .

ԻՐԱՅՏԻ ՎԵՐԱԿԱՅՈՒՄՑ

ՆԱԽԱԳԻՐ տղէտ պատրաստ է 'ի հորուստ, և վաղ-
ղապետ անխրատ կորուստ է աշակերտացն, և չափի տղէտ
Թիւրի զձանապարհս խաշանցն, և վարդապետ զձանա-
պարհս աշակերտացն: Ոչ ձանաղէ 'ի մէջ միգի զգլխաբա-
խիւր հափիւ տղէտ, և ոչ 'ի ժամանակս փորձուի բանս օգ-
տակարս կարէ ասել վարդապետ անխառն: Օրտավաթ
պատերազմի պիտոյց բժիշկ է, և առաջնորդ իմաստուն
խոցել ոչ տայ, և կամ: Թէ խոցէ որ, որպէս բժիշկ է: Նշա-
կերտ որ ոչ է հալս, խեղաթիւր է և ասեղի, և ոչ ուղ-
ղի յաճախ յանդիմանելովն: Նշաւասար եղբայր՝ ան-
հաղթ ազի է քիւ՝ որ խանդարիչ է եղբայր, և զնայ-
նակցութիւն երգաց միաբանութեն խանդարէ, նա և զա-
տաւասան անձին իւրում ստանայ իւր անձնականութե-
մէկամբն: Եւ հեռիւն: Տաւոյ նման է որ առե զժա-
տակս մեղրաց, սցնախն որ ուտէ անհաղ զհաւատար
զարապիւնեացն զգաւատելս: Օրտական երկնքաւ լրան-
ընէրս 'ի պատերազմի. սցնախն անպարձ մայրապետաց

Ըստ Ժողովի Երեւանի օրինակի՝ Ներսէս Բագրեւա ձառ, ետեւերէր Բ-
աղա ինքնաւոր Եւսեփի ընտել 'ի հարկաւոր Եւսեփի Եւսեփի Եւ
զաւանդուց և պատերազմաց. և քիւրի Բ 'ի յոյ Բագրի. Նաւապետ
տղէտ զնաւ, և առաջնորդ անձնա զաշակերտն կորուսանն: Չափի
անարուեստ և ընկանող Գալսէ կորուսանն զնա: Հափի յանձնա-
ն ոչ կարէ ժողովել զհօտ իւր, և առաջնորդ անձնա ոչ կարէ տալ հարս
փրկութեւ: Եւսեփի կարեաց մեծ է զորութեւ պատերազմի. և բժիշկ
պիտոյց է իմաստուն տաւաճար, որ ոչ տայ նախի հարկանել զա-
կերտան. և Թէ զիւրի, գիւրաւ բժիշկ: Աշակերտ անպիտ փայտ է ան-
անկի Թիւրիւ: Եղբայր անպիտ նման Բագրի. որ անձնա է և տա-
կանն զնայ ընկերացն: Իշտակաւ ուտէ զլուստակ միտաւոյ, և ան-
կասկած կորուստ զարապիւն և ընկերացն: Հեռեւ ոչ կրկնաւ 'ի պատե-
րազմի աւարէ, զաւան, և աշակերտ Բոյ զփրկութեւ եղբայր: Միտաւ

1 Երեւանի Եւսեփի օրինակի Բ-
գրեւա նախ տղէտ, և ազա 'ի Բոյ
Բերեւա և Բոյաւ Երեւանի Բ-
նախ ազնիւ որ. և երեւան ազ է
ժողով. իւր երեւան Բագր. օրինակի
ազնիւ է քիւրի և խանդարիչ է

Եղբայր:

2 Մի օրինակ անձնականութեւ
Թիւն. այլ օրինակ անձնականութե-
ութեւն. Բոյ այլ անձնական-
ութեւն և խեղաթիւ. երեւան Բագր-
կանականութեւն:

լուծարել: զյոժարել թիւ եղբայրց. (Այսու մեղաց գործի
զմեղք, և հաւատար եղբայրց՝ միաբանելոյ զմեղքնաւի:

(Իսկ յորինել զգործ իրաւարարելի, և խնամաւոր զաբ
գտուեալ զաշակերտս իւր ի գործս առաքինութեւ:} Աս
տեա առաջարկս բանիս՝ որ առաջնորդեա զաշակերտսն
քո ի հոգեւոր պատերազմն: (Արահեա խնամամբ յա
տով բարեաց, և փափեա վահանաբ ապիւր հաւատարմն,
և սաղաւարտեա յառնոյն նոյ, և խնայեա զոտա աւետա
բանական ուրմանքն ի ՎՍԻ: Այնչեա զմեջնաւորս հաւ
բերութեւ, և դիր դանակ սուր ի ձեռնն, որովք կտրես
ցի: զախոս ցանկութեց արտից դիւանանոց: } Երկու
ցո ի խորհուրդս զվառեալս, և շարտարեն ի հոգեւոր
պատերազմն. և ցոյց ահագին զյաղթող նախամար
տիկն սպառնալիք յաւիտենից տանջանացն, և զյաղ
թութիւն աւետարանել լուսաւոր գոհութիւնն ի տէր:
Վանգի գիտն և բարեբանութիւն յօժարագոյնս առնել,
և զյաղթեալն բժշկել հոգեբարձութեւ. զի առաւել
քան զսպառնալիսն (Թողութիւն ամուսնացանէ պիտա
տանն: } ի բարկանար աշակերտի մեղացելոյ. զի լա
ւէ ոչ զինքն խոցել յառաջ բան զբժշկել ընկերին, այլ
համբերութիւնն աւելի զսխալմանն որ պատկենն: Բժշկել
բժիշկ և զցաւս, այլ ոչ բարկանոց հիւանդին՝ որ ոչ իւր
փամբն հիւանդացաւ: Հատանն և բժիշկ առնանց բար
կութեան. մի խնամեալի ի յանդիմանաւն բարկութի:
Այլ յիշխարաւէ բժիշկն, յանապատանկան շանաւ

նութիւն մեղաց հիւսն խորիւր և պարս, և միաբանութիւն եղբայր
զաղբայրութիւն:

Բող զարթուցանել զմտա պատերազմաւոց, և բարդութիւն քաջաց
զմեղքաւ: Առաջնորդ, զինուորեա զաշակերտ բարձրագ, և փր
զյոյս գոցա յաշխարհն որ դառնց և զչեցո գոցա զվահանն հաւատոյ
առնն. զազգայեա զոտա գոցա պատրաստութիւն աւետարանին. ապա
զգործն արգարութեւ, և անգեա զմեջ գոցա բանիս ողորտահոյութեւ
տուր. առեալ սպաննել զմտա և զցանկութիւն, եթէ յօժարք են
ցոյց գոցա քան և զերկիւզ գոտաւանին. և որ է յաղթող գովեցին
զի Ժրագիւր, և զյաղթեալն կանգնել բժշկեա: Այլ է պարս բարկանալ
ընդ յանցանս եղբոր քո, զի մի նախ քան զբժշկելն նորոց հիւանդաս
ցիս գոց. այլ հեղութիւն տուր նմա առաջնութեւ, զի բժիշկ իմաստուն
ոչ բարկանալ հիւանդաց:

Եւ որք կտենն յեղբայրաւն, հազա նոցա զնմանաւորս անապա

Եւ Աս միաբանութիւն եղբայրց, մտեալ զամենայն ազգս ընդգլխալ
Բող յորդոցն. Զբահեա խնայել կոցո:

պարհին առաջնորդին սեռաբն լուսոյ, Վրապուծի գիտե
առաջնորդել 'ի ժուժկալութի. և ակոխել յառաքե-
նութի բանակեցոյց (յապիմ' որ Թարգմանի գուման, այն
որ վաստ յառաքինութիւն. յոյց և զեօթանասուն աք-
մանեման. բնակեցոյց առ երկոտասան աղքերսն որ զե-
մանալին իւտ. Վարտ է զյաղթութիւնն բարբառել,
որոց են արմաւենիքն նշանակ' քաղցր վարքն 'ի տէր:
|| խիթարեա և զապ ախտիցն' տապալ զբարն առաւա-
պէս, զխոտառմն հանդերձ գործալք. զի հնազանդե-
ցին զան' ախտս ընդդիմակաց, և յառաջեացին յերկիրն
պարգեւաց, ուր վայելին զերանեղն զանախաութիւն:

ԹԹ

ՊԱՏՈՒԷՐ ԱՌ ՄԱՆԿՈՒՆՍ

ՊԱՐՑ է մանկունց ճգնել և կրթել քննարկն 'ի հնա
զանդութի' պատուիրանաց, և ունել բարբառ չափա-
ւոր, բան հեղ, կերակուր և ընկելի կարգաւորութիւն:
|| 'ի անժամ տարածամ գերբանն ընդ վայր անել, և
հաս և խան զինել և անառակել: || Բաջի ծերոց լու-
թիւն, խմաստնոց ունիւղորութի. առ ընկերս սէք, առ
կրտերս ուրախական խրատ հոգեւոր: || չար և 'ի մար-
մաւոր և 'ի շաքմաք և 'ի շատիտ շաքմաքիւմաց հրա-
ժարել. սակաւ բարբառել և շատ խնամալ: || Բ յան-
դուքն 'ի բանս և յաճախ 'ի խոտ. մի պատրաստ 'ի ծաղի,
ամօթ խածութիւն զարգարեալ զանձն հանապաղ. և ընդ
կանայս ամենեւին մի խոսել. 'ի խոնարհ ունելով զաշտ,

տիմ, զի նեղութի ծնանի զհամբերութի. և յորժամ սկանքն վա-
տակոց, տար զնոսա Եղիմ և տուր տեսնել նոցա եօթանասուն և
երկու արմաւենիս, և ան առ երկոտասան աղքերն, և անցա զնոսա
ընդ ամենայն անապատն մինչև ժամանեին յերկիրն ակեռեայ, և անդ
կապցին խճութիւն և առցան զխրան ախաաութիւն իւրեանց 'ի կենա-
բարեն մերմէ քմէ, որ է ան ճշմարիտ. որում վայել է շորհք և ճշ-
մարիտ պաշտան յախտանս յախտանից:

1 Երկուր Բարգմանութիւն և էի
յաւելածով 'ի հանգարտութիւն,
և նոյնքն կերպարանել և ունել.
ընդելի խոնարհ և կարգաւորութիւն.

Թեանք. գուրի անխառնաց խա-
ռել, արդեւ և լորի Բարգման ան-
խառն ան' հոտեայն արժ որ երկու
է նովն Բարգման յիշ 607:

և 'ի վեր զմիտս . Ժախել 'ի հակառակութէ և 'ի խոս. ժութէ : Ս'ի վարդապետական պատուոյ ցանկալ, այլ վարուց սրբոց : Ս'ի զարմանալ ընդ մարդկան պատիւս, մանաւանդ ընդ ամբասիկ՝ որք ոչ գիտեն զճարտարտ պատուիրանն : Օ) Հետ երթալ այնմ՝ որ միայն ընդունելի է իմաստնոց զառ 'ի բարեացն գովութիւնս . զարդանալ և օղորել 'ի խնդիր գովութեն՝ որ միայն յնայ իցէ : Եւ թէ ուսուցանել և խրատել զայլ բաւական իցէ, վասն վարձուցն որ յնայ է, արասցէ զայն 'ի կամս նայ . մի 'ի փառս մարդկայինս, այլ որպէս զգործ նայ, զոր պարտ է կատարել և 'ի նմանէ ընդունել զփոխարէնն զանանց պարգէնն՝ . վասն երեւելի կրթութե ճգնութե եղիցի առ առնուլ բարի արգասեօք ընդ ամենայնի :

Օ) այս՝ գիտեալ, սիրելի, զի ընդ միմեանս կապեալ են առաքինութիւնք որպէս շար ինչ հոգեւոր շղթայք մի ըստ միոջէ յեւեալ . աղօթք զսիրոյ, սէր զմեղութենէ, խնդութի զհեղութէ, հեղութի զխնայհոսութէ, խոնարհութիւն զարքանեկութէ, արքանեկութի զյուսոյ, յոյս զհաւատոյ, հաւատք զհնազանդութէ, հնազանդութի զպարզամտութէ : Սրպէս և ընդգիմակայ կողմն մի ըստ միոջէ շարին է կապեալ զարութիւն իւր . աստ լութիւն զարկութէ, բարկութիւն զհարգաւութէ, հարգաւութիւնն զմտաւարութէ, մտաւարութիւնն զմեղութէ, մեղութիւնն զմաւրութէ, մաւրութիւնն զմաւրութէ, ծաւրութիւնն զթաւրութէ, թաւրութիւնն զլքանել, լքումն զձանձրութենէ, ձանձրութիւնն զանքերութէ, անքերութիւնն զքանկութէ, քանկութիւնն զչարագործութէ : Եւ այլ ևս անգամք չարեաց զմիմեանց կապեալ են . նոյնպէս և բարի կողմանն ընդ միմեանս յառեալ են՝ առաքինութիւնք որ 'ի Վ' :

Եւր ուրի, ուլ սիրելի իմ, զաւետարանական կրօնս . լորութիւն, և սահմանեալ աշաց ճարտարութիւն, լեզուի ժառկարութի, մտքնոյ ճշշումն, մտաց խոնարհութի,

1 Նոյն պարգէն որ վասն երեւելի կրթութե և ճգնութեց և բարի արգասեօք : Ընդ ամենայնի և զայս գիտեալ . . հոգեւոր շղթայք :

2 Հոգեւոր այս փելս աղաքի. նուրիք որ 'ի Ք' , Մովսէս ընդայն

Դ խորհարարութի հոգեւոր . Դ . 180 :

3 Նոյն յեւեալ են . . որ 'ի Ք' ըստ վերջորեկոյն : Սրգ. գառ. սրբ. սիրելի իմ, զաւետարանեալ կրթութեւորութիւն սահմանեալ 'ի վեր, և աղաք աշաց ճարտարութիւն :

արտի արքայ (Զինն, բարեւ, ԸՄՆ Տնային, Ս) ահա յուսն-
քի վարեցիս, յաւել, զբեկացիս յուսնքէ, մի գառարաւ
զեր. առեացիս, սիրեա, հարածեացիս, յանձին կալ. հայ-
հոյեացիս, աղայեա. մեռիր մեղացն, խաչեա ընդ Վրիս
տառի. Օ առնայն սեր քո փոխեա 'ի տէր ամ քո, զի
գաղթիս ոչ հրեշտակացն բերք, անգրանիս ժողովք,
տաւաքեղացն ահապք, հայրապետացն քաւազսնք, մար-
տիրոսացն պատկ, արգաւորն գալեապք. 'ի յոյս երամա-
նից զբեկ ցանկացիր առնել, և նոցա բարեացն ժառան-
գակից 'ի Վր ի Վր 'ի տէր մեր. որում փառք յաւի-
տեանս յաւերեմեց. ամէն:

ՃԳ

ՅԱՂԱԳԱՒ ԻՐԱՏԻՑ ՀԵՉՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԱՊՈՅԸ ԼԻՆԵԼ

ԵՒ ԱՊՈՅԸ ՀԱՆԴԵՐԶԻ ԳԵՆԱՏԵՆ ԵՒ ԹԱՒՍԱԹ ԹԱՐԱԻԹԵԱՆ

ՈՐ շինել տխուրի, պարտ է կատարել, զի մի ծաղի լի
ցի անցաւորացն: Որ շինել իւր առն, 'ի վերայ միմի գիշի
ճիւղանա իւր զբաղումք: զի մի անկցի 'ի բախմանէ
հոգեց: Որ կամի փոխել 'ի խաւարէ. ցնացէ մինչեւ
դէպ առ ինքեան ունի: Որ կամի 'ի ձեռքանցն փոխ-
ել, ամառանայ պատգամաւից ինքեան: Որ ամի առն 'ի
հանգիստ մասնել, պատգամաւից զբաղման կերպ
փայն: Որ ինոցի 'ի տեւանէ Ընդուն, և ինքն Ընդ-
ցէ իւրում պատգամաւին: Որ առ պահանջ 'ի ծառայ-
ակցէ իւրմէ զհարկը քահնկանն, և ոչ ինքն պահան-
ջեացի 'ի տեւանէ իւրմէ զբեր քանդարն զոր պարտեցի:
Որ արկանէ 'ի տեւանն զարծաթն զոր առ 'ի տեւանն,
ոչ կոչեցի ծառայ չար: Որ սիրէ զխնարհութի, ժա-
ռանգեցէ զերկիր: Որ առնէ զխաղաղութի, որդի աչ

1 Գոյ, յաւել և մարգարեցի
երաւ:

2 Բեգիւ և վրիժիս պիտի մը
նշտիմիտիւն և զառայ պարտ

3 Ժողի 'ի ծառ 'ի վրիժիս զբար-
յալ ծառի ԶԳԱ Գոյ ուրիշ Թա-
րա երեւելի Բախմաւ. առնէ յառն
իցէ պարտիւ Բախմաւ յարեւելի:

լինի։ Ար զիտէ՝ զկտան տեառն իւրոյ, արասցէ զամենայն ըստ կամաց նորա, զի մի յոյժ տանջեսցի։ Ար սրբէ ըզսիրա իւր ի նենգութէն, զարքայութիւնն այն հանդերձ փառօք՝ տեսցէ աջօք իւրովք։ Ար ընդունի զհոգին Քրիստոսի, յօրինեսցի բարիօք զներքին մարդն։ Ար կոչեցաւ տաւաւնայն, յամենայն ազտեղութենէ պահէ զմարմին իւր անարատ։ Ար ոչ կամի տրտմեցուցանել զհոգին Քրիստոսի, անարատ պահեսցէ զմարմին իւր ի պոռնկութէն։ Ար մերկացաւ զհին մարդն, մի դարձցի յառաջին ի գործա իւր։ Ար զգեցաւ զնոր մարդն, յամենայն ազտոյ պահեսցէ զինքն։ Ար ճակատեալ է ընդդէմ թշնամոյն, զգուշացի ի նետից դիւականաց։

Զանձրացկոտն չէ հաճոյ այն։ Ար յօրէնս տեառն խոկայ, մի զաղեսցի ի հոգս երկրաւորս։ Ար յօրէնս տեառն խոկայ, եղիցի նա որպէս ծառ պողաբեր անկեալ ի գնացս ջուրց։ Ար ունի զյոյս իւր ի տէր, լիցի որպէս ծառ ծաղկեալ վայելուչ պտղովք։ Ար ի մարդ յուսայ, զանէծս խրեմիայի առցէ։ Ար կոչեցաւ ի փեսային, պատրաստեսցէ զինքն արժանի հարսանեայն։ Ար պայծառացոյց զձրագն, մի հեղգացեալ չիմցի և խաւարեսցի։ Ար ձայնի փեսային սպասէ, իւզ կայցի ընդ լապտերսն։ Ար դուռն բախէ, տեառն ակն կայցի։ Ար սիրէ զկուսութիւն, նմանեսցի խղիւղի։ Ար զուծ տեառն առեալ է ի լուութի կրթեսցի։ Ար սիրէ զհեղութիւն, ակն կայցի յուսոյն։

Խորազէտ և հնարազէտ է հակառակորդն մեր, և ճգնաւորաց ի գիմի հօրհանի, զի արարտեսցէ։ Եայնժամ պատերազմի, մինչ գտանէ զմեզ հեղգացեալս և գերեսցէ։ Եթէ միշտ հսկեմք պահ ունելով, հերքեալ գնայ ի մէնջ։ Ար ունի թեւ, թռչի և գերանայ, անցանէ և ոչ խոցի ի նետից նորա։ Հոգեւորք տեսանեն զնա պատերազմեալ ընդ ինքեանս և զգուշանս, և ոչ տիրէ ի վերայ նոցա իշխանութիւնն։ Ինչնայն պղծ լուսայ չերկնջին ի նմանէ, վասն զի խաւար փախցի ի լուսոյ և ոչ որդիք բարւոյ երկնային ի նմանէ, բարոյի տաւեալ է վտառ ի կոխումն ուրից Կոցա։ Եւ եթէ սարկաւ մի նմանեսցէ լուսոյ, այլ վանի վաղվաղակի ի ճգնաւորաց։

մարիտ լուսոյն : Եւ եթէ իբրեւ զձ հասանէ 'ի վերայ
 սրբոցն , նոքա՝ քանից աղօթ են՝ ստատակեն զնա : Եւ
 եթէ նմանեացէ քաղթի , լինին իբրեւ զմանկանաւ առ-
 մեզս , և ձեռք խրեանց ջարժախեցեն զնա : Եւ եթէ
 ցանկութիւն՝ կերակրոց հասցէ , պահօք յաղթեցեն նմա
 որպէս փրկիչն մեր : Եւ եթէ ցանկութիւն աչաց , 'ի բար-
 ձրութիւն երկնից զաչս խրեանց ամբարձեալ՝ նկուն առ-
 նեն զնա : Եւ եթէ յպսոմապէս պատերազմեացի , հը-
 դեպր զնա վառեալ կործանեն զնա : Եւ եթէ խնդրեա-
 ցէ զնա 'ի տեառնէ , լսէ զսասցեալն 'ի տեառնէ՝ թէ
 միայն զհոգի նորա պահեա : Եւ եթէ տեղեամբ քնոց
 հասցէ , սաղմոսելով խորչեն զնա : Եւ եթէ ընչիւք
 խաղտեացէ զնա , ազգատութիւն յաղթեն նմա : Եւ ե-
 թէ քաղթ երեւեցի նոցա , գիտացեալ զդաճութիւն
 նորա՝ ոչ մերժին 'ի նա : Եւ եթէ ցանկութիւն կանանց
 պատերազմեացի , ամենեկին ոչ յարին 'ի կանոյս , և սպա-
 նանեն զնա 'ի պատերազմին : Պատերազմեցաւ ընդ ի՞նչ
 զանոց յաւիւր կենակցաւ իւրով . պատերազմեցաւ ընդ
 { Յովնայ 'ի ձեռն կնոջն . պատերազմեցաւ ընդ Սամփա-
 նի 'ի ձեռն կնոջն , և յաղթեալ նմա՝ կորչեաց առ 'ի
 նմանէ զգորութիւն : Եւ Սաւիթ զամենայն պատերազ-
 մանա զմանեաց , և 'ի կնոջն յաղթահարեցաւ : Վեր-
 ցիկ եր տեղեամբ լ'սնիւն , և շաղախեալ ցանկութեամբ
 քեան իւրոց՝ սպանաւ յ' ըրիտարոց : Եւ Սողոմոն մե-
 ծացաւ քան զամենայն թագաւորս , և կանայք նորա
 մեկուսեցին՝ զսիրտ նորա 'ի տեառնէ : Եւ Սաւիթ անդ-
 բանիկն { յսիրտս վասն կնոջն գատապարտեցաւ 'ի մահ :
 Ս'եծ քահանայ եր լ'հարոյն յ' արայիկի , և վասն Ս'ա-
 բաւան քեան իւրոց նախանձեցաւ ընդ Ս'ովսէսի : Ս'ա-
 քեցաւ Ս'ովսէս փրկել զԺողովուրդն յ' ըրիտարոսէ , և
 ընդ իւր առ զիկն . և պատահեալ նմա հրեշտակն տեա-
 ուրն կամեր սպանանել , մինչև գարձոց անդրէն զիկն 'ի
 Ս'աբիամ : Իշխան եր Ս'ամարի ցեղին Շ'մուամի , և
 կորեաւ 'ի Վ'սարեայ գետերէն Ս'աբիամն . և վասն
 նորա յ' արոցելէ անխան քան աւ չորք հազարք : Ս'եծ
 եր և { Յոհաննէս մկրտիչ , և սպան զնա Նիքովգիտազ

1 Մի օրինի նոքա քանից աղ-
 օթք ստատակեն . այլ օրինի նոքա
 զի աղ են՝ ստատակեն . յայլ կարուստ

դաւան :

2 Երկու օրինի ցանկութեան :
 3 Երկու օրինի մեկուսացուցին :

անօրէն : 1) ասն այսորիկ այր միանաւ եթէ կամիցի բնա-
կել ընդ կուսի եւ թէ ընդ ժառկալ կնոջ, լաւ է նմա
ամուսնանալ քան զքեանուլ, եւ բառնալ զինքեան քոյ-
թակորս թէ ծանրութի : 2) ասն որոյ պարտ է ասն միայ-
նակեցի առանձինն՝ չգնել, նոյնպէս չգնալ կնոջ առան-
ձինն բնակել : որպէս ասէ ԽՈՒՆԻ ԴԵՆԻՆ 1) քեմիայի մար-
գարէի . բարբ է առնուլ զլուծ խանարհութի ի ման-
կութենէ, եւ նստցի միայն . եւ 2) Կաւիթ ասէ . միայն եւ
եւ մինչեւ անցից :

3) ասն որոյ պարտ է գիտել . որպէս ի ԴԵՆԻՆ կնոջ ե-
մուտ յաշխարհ թշնամին մարդկան, եւ մինչեւ ցղախնան
ի ԴԵՆԻՆ նորա բազմաց յաղթէ . քանզի զէն սառանայի
է, եւ նովա պատերազմի ընդ միանաւնա : 4) քանզի
գործի խի նորա եղև յառաջակէ խի օրէ, եւ ի ԴԵՆԻՆ
նորա զօրացան անկէճք օրինայն, եւ անկեցաւ մահ, եւ
փուշ եւ տառասի բաւոց երկիր, եւ ցաւալք եւ ՀԵՇՄ-
ԹԵԱՄԲ Ժնանել զմանկուս խի՝ մասնի ի ԴԵՆԻՆ մահա .
խի ի ԴԵՆԻՆ որոյ կուսին 1) արիամու ԽՈՒՆԻՆ ԿԵՆԵՆ
խիցան, քիլան գազարեաց, թիւնին անխնա, աղա-
խինն աղաւեցաւ, հողն յաղ գարնաւ, անկէճքն ընդ խա-
լախայնին բեւեռեցաւ . սորն մերկացաւ ի դրախտին
կենաց, եւ պտուղն տաւա ի կերակուր մեզ . չընդ-
տութիւնն երեւցաւ, եւ ամենայն հաւատացելոց դուռն
բացաւ : 2) քիլան արաւցանէ զճարսիս . սեղանն ուղ-
ղեալ է, հարսանիքն կաղժ են, պարարան զենեալ է,
բաժակն փրկութի խոռնեալ է, ուրախութիւն առաջի
փոյ . փեայն մտ է ի բազմել . առաքեալն զազուսն
փոխցին : 3) աստուտեցէք զանձինն՝ ձեր . լցան անդրէն՝
խի լուսաւորէ . անապական պատմաւնալն պատրաստ
են, պահիքն անթառամ վայելուչ պատրաստական :
4) Զայն մեքեցաւ, աղաղակն եհաւ, գերեզմանք բացան,
զանձք յայտնեցան, ննջեցեալք յառնեն փութով, կեռ
զանիքն յափշտակին ընդ առաջ թաղաւորին : 5) քան
գիտան կաղմեցաւ, փողն գոչէ, հրեշտակք ընդ առաջ
ընթանան, աթաղ գառաւառանին հաւատարեալ է . վառ-
տակեալն ցնծայ եւ փութայ, ամբարիշտն ամալէ եւ ասղ-

1 ԶԵՆՈՒՆ ԵՐԵՄԻԱՅ ԵՆԴ ԿԵՆԵՆ :

4 ԵՐԵՄԻԱՅ ԵՐԵՄԻԱՅ ԵՆԴ ԵՐԵՄԻԱՅ :

2 ԶԵՆՈՒՆ ԵՐԵՄԻԱՅ ԵՆԴ ԵՐԵՄԻԱՅ :

անգէն :

3 ԵՐԵՄԻԱՅ ԵՐԵՄԻԱՅ ԵՆԴ ԵՐԵՄԻԱՅ :

նապի։ Սրբի 'ի ձեռնմէն են, սրան և որան։ որք ընդ աշմէն են, ինդան։ Սրբի 'ի շրջն են, հանդիսն զուարթացեալք 'ի լուսոյն։ որք 'ի խաւարին են, հեծեն դառնալիս և յաւաղ հանեն։ (Նորհն անցանէ, և դատաւ տանն կայ։ ձեռնն մերձեցաւ, և քարունն անցանէ։ շաբաթն հանգստեան կազմ է, աշխատութիւնն դադարեալ է, մահկանացուն յանձնհաւթիւն փոխի։ Սրբի մարմնի սերմանեցին, ծառանդեալեն զուարթանութի։ որք զկուսութի պատուեցին, 'ի հրեշտակաց պատուին։ որք զքրտութի սիրեցին, 'ի արքաւանին նոյ հանդիցեն, և աւրաւ արարչէ զնոսք միանձին արդին նոյ։

Վարդապետ զխաղեալ, սիրելի, լեր փոյթ յալօթս և 'ի պահս և 'ի խանարհութի և յերկիւղն նոյ, 'ի զգատութիւն և 'ի հեղաւթիւն, զի վնդեցն նոյ բնութարան։ Սրբա խաւեաց չափաւ, և 'ի բանեց զնաւարարաց պահեալ զքեզ։ Օրաւն ինչ հանդիսից մի սիրելի, զի մի կորստեան պատճառք ընին քեզ, և արդեւեալ գատեցին 'ի հարանեւայն։ զի մի 'ի ձեռն ապականացաւ և անցաւ որ պատմաւ ինչայ աշխարհի վերայեցն յանոց և յարեւելեան կենացն յախտեցից, զոր պատճառեալովս սիրեցեալ խոց։ Հերս փան զերեցեալութի մի պարարեր։ անոյ իւզովք մի օժաներ, քանզի այս ամենայն օտար է 'ի քրիստոնէից։

Վարդան ուրախ ընդէ և մի տրամեցի փան աղքատութեն, և ընդ աղն չարի մի բնակեցեց։ (Քրիստոս աւցաւ 'ի վիշակ, զի մեծատուն գողով փան մեր աղքատացաւ։ բարձրեալ, և փան մեր խանարհեցաւ։ տեղն ամենեցուն, և ոչ ունի որ զգուին գնի։ 'ի վերայ քերտիւղեցի հանգուցեալ, և յոխանիկ նստեալ եմուտ Արքաւարդի։ Մտաւ զկերպարանս ծառայի էա։ հանդիսն յախտեցից աշխատեցաւ 'ի ճանապարհորդութեն։ կենաց աղբիւրն մշտնջենապաղէ ծաղաւեցաւ, կերակրատան ամենայնի բարդեաւ, և անքուն պահապանի վարդիկն նմընոյ։ իշու որ պաշտի ընդ հոյ յամենայն արարածոց, պաշտեալ զծառայան։ փրկիւն ամենեցուն 'ի խալին բեւեռեցաւ։ իշու այնմ յոյց բերան նենգութի ոչ գտաւ, լեղի կերակուր ետուն և քաջախ ընկելի։ և զոր օրհնեն երկնաւոր զօրն ամենայն, կոփահարեցաւ 'ի հողեղինացաւ։ և զոր 'ի վեր։ ունին ակ-

րովբէք և քերովբէք դողալով, զխաչն ինքնին բարձեալ տանէր 'ի Վոդգոթայ 'ի մահ. և կենարարն ամենեցուն 'ի մահ զինքն մատնեաց :

() այս ամենայն խոնարհութիւն յանձն էառ վասն մեր փրկիչն մեր Վր, և մէք խոնարհեացուք վասն ազձանց : Վրանդի եկեալ տէրն՝ արտաքոյ քան զիւր բնութիւնն համբեր ամենայնի. զի և մեք 'ի բնութիւն մեր մնացուք, և արդար դատաստանին հաղորդս արասցէ զմեզ իւրոյ բնութեն : Բռեալ 'ի մէնջ առհաւատչեայ վերացաւ յաշխարհէս փառօք յերկինս, և զմեզ թողեալ առհաւատչեայ՝ իւրայոյն ել առ հայր : Ինկարօան ա. մենայնի վասն մեր եղև կարօտ. և անտուն 'ի խոտումն իւր՝ եթէ ուր ես եմ, և դուք անդ լինիջիք : Օգր 'ի մէնջն էառ, 'ի փառս է առ նմա. զոր մեք առօք, արժանաւորապէս փառաւորեսցուք : () մերն պատուեաց առ ինքեան առաւել քան զբնութիւնն. պատուեսցուք և մեք զնորայն սուրբ յանձինս մեր : Եթէ արժանապէս պատուեսցուք, և մեք բարձրացեալ փառաւորեսցուք առ 'ի նմա 'ի չնորհա նորա : Եթէ արհամարհեալ անարգեսցուք զառհաւատչեայ նորա, առնու և նա զիւրն և օտարացուցանէ զմեզ 'ի ստացուածոց իւրոց զոր խոտացաւ 'ի վերջին աւուրն :

Ար ունի զհոգի սուրբ յիբեան, մեծ պատուոյ արժանի լիցի 'ի Վր՝ սէ : Ալ ինչ ինչդրէ 'ի մէնջ, բայց միայն զի սուրբ կայցուք զտաճար մեր և մարութ յամենայն աղտոյ. և լիցուք տաճար սուրբ երրորդութեն, և սրբութեմ թառանկեսցուք զպատրաստեալ մեզ զարքայութիւնն 'ի սկզբանէ աշխարհիս չնորհօք և մարդասիրութեամբ տեսան մերոյ և փրկիչն : Իխուսի Վրիստաի. որում փառք յախտեանս :

ՈՐ Ի ԲԱՅ ՄԵՐԺԵՆ ՅԱՊԱՅԱՆԱՅՈՒԱՅՆ

ԵՒ ՄԵՐՁԵՑՈՒՅԱՆԵՆ ՅԱՆԱՊԱՅԱՆ ԿԵԱՆՄԸ ԶՄԱՐԴԻ

ՃԱՆԱՊԱՐԿՔ յառաքինութիւնս հրաժարումն յաշխարհէս, է բարիոք և կարճահատ: Պարտ է որք ցանկան անապական կենացն, յոգնէ համարել զապականացուս: Եթէ յարգարեւ 'ի կեանսն անձկաս, հանապազ'ան կալ մարդկօրէն մահաւ ելանելոյ: Եթեա զժամանակեայ վարս, քանզի տեսանես զանիւ տրա ստա. հակապէս հոյովեալ: Եթ ցանկար բարեաց անտեսաց, և որոյ պէտքն անցանէն և ոտացուածն կորնչի: Եթ համար հեա զլլղփաւէրս, և վշտակից լեր չբաւորաց. քանզի այս վարձուց արժանի է, իսկ այն հանձարոյ: Համբերութեան ժոյժ կալ, որպէս ծանեաք՝ սովաւ վարժեալ զմարտիրոսս. քանզի և մեք զխիղճմութե մարտիրոսութի պահանջիմք: Եթ ան զամենայն իմիք խնամատար լեր հոգւոյ, և առաքինութե ընթացումն առանց վատակոյ պատրաստի: Եթ նայն որ այսրէն է, ապականացու են. իսկ հոգին անմահ է. պստահեալ պարտ է խնամել անմահին, քան ապականացուին: Պատրաստեա ըլլեալ առ 'ի տրամականն յուսով, և շնորհեցես զաւելիան արդեանցն:

Պատուիրք որոյ

ՃԵՆԱՊԱՐԿՔ յառաքինութի յաշխարհէ փախուսոյ, բարի է համարու: Պարտ է որ փախալինն յանապականութե, ոչ ինչ վախնել զապականացուս: Եթէ չճարիտ կենացն ցանկացես, միշտ ընկալ զմարդկայն մահ: Ատեա զմարձակայ կենցաղս, զորոյ տեսանես զանիւ անապաւար հոյովեալ: Եթ ցանկար բարեաց, որոյ պէտքն անցանէն և ոտացումն կորնչի: Եթ արա զերջանիկն, և թշուառս, ցելոյն ափաակից լեր. վասն զի այս վարձուց, և այն խնամատարութե առիթ լինի: Եթ համբերութե նահատակեցիր, յորս ծանեաք հրահալ գետաւ և զվշտան. վասն զի և զմտաց մարոյ զվշտութե մեք պահանջիմք: Բան զեմ՝ նախապատիւ արա զգրիգ. առաքինութե յոյ առանց աշխատութե լինի: Աթ առի իրք ապականացու են, բայց հոգին է անապական. նախապատիւ առնել քան զապականացումն զանապական պատշաճ է: Պատրաստեցիր առ տրամականն և շահաւորն առաւել:

||'ի խնդրեր յնյ զհեշտականն, այլ զզգասկարան. զի զայն խնդիրն ոչ տայ որ ապականի: ||'ի մեղադրեր աղքատութեան, քանզի անզգազ՝ օրինաց զնահատակն պատրաստե: ||'ի օւրախանար ընդ մեծութիւն. քանզի որ սորա հոգան է՝ մեկնէ զմեզ յնյ, թէպէտ և ոչ կա. միջիմբ զայնսօրիկ: ||'երձ է վախճան. որ որ հեղգայ, պատրաստե զնա 'ի հարուածս ըստ արգար զատառտանին: ||է են հեռի հունձք, ոչ հեռի գատաւորն. զագարակ հռ զայն սրբեսցուք. այսուհետեւ յունայնաց կամբ՝ զմեզս ծածկեալ 'ի հարց: Վան 'ի մարդկանէ 'ի հրեշտակաց պատկառեա, քանզի բարութե են զմեզ, և յամենայն ժամիր գործոց անջառն զմեզ: Հոգս կայցուք զգտաւորն կռայ. և զամենայն որ ինչ անարդ է, յաշխարհական մտխաղէ 'ի բաց հանցես: ()րկումն համարեա զպարապումն և զհանգիստ, և փութացիր գործել զոր ինչ խնդրելոյն է 'ի քէն:

||' միտ առ հանապաղ զանհատատուն զաշխարհիս զգարս, և ոչ ինչ որ 'ի սոցանէ է՝ զբաղեցուցանել կարի զքեզ: ||' ժամանակ է պայծառութիւնք աշխարհիս, մի զարաւանդուցէ զքեզ, քանզի գործիք են որսալով զմարդիկ որպէս զկանա: ||'ի խնդրեր փորձութիւն. իսկ եթէ եկեացէ, ցոյց 'ի նա զզբութիւնս քո: ||'ի անտես

Մի խնդրեր յնյ զհեշտական, այլ միայն զզգասկարան. քանզի զայն արեւ խնդրելով ոչ տայ քեզ, և եթէ ապեա՝ ապականի: Մի աղաքովր զաղքատութիւնն, զի առանց զբաղանայ յորին ընահատակն գործե: Մի հրեշտակ յընկերութե. վասն զի որ յաղագս նորա հոգք են՝ որոշեն զբարութե տկամայ զմարդիկ: Մերձ է 'ի վախճան. որ ալ զերգն է, պատրաստեցի 'ի տանջան: Ոչ է հեռի ամառն. 'ի փռաց այսուհետեւ աղաքեսցուք զանձինս. ոչ ինչ զանկանայ 'ի գտաւորն, որպէս թէ մեղանշելով 'ի սնոսիս՝ զանկանան ժաթմանք: Նախ քան 'ի մարդկանէ՝ պատկառեա 'ի հրեշտակաց, վասն զի յոլովք առ մեզ մերձ կան, յամենայն 'ի վաթարագործոց հեռացոց: Հոգս յաղագս՝ գտաւորն ընդ, և ամենայն որ ինչ 'ի քեզ արեւ և կամ՝ հեղգութիւն աշխարհական՝ արտաքս հան: Յուզանս լինել զպատարկութիւն և զթուլութիւն վարկեր, և փութա գործել զոր ինչ պահանջին հանգրձնեալ եմք:

Միշտ զմտաւ առ զկենցաղոյս անհատատութիւն, և ոչ ինչ իրք որ 'ի մտն են՝ զքեզ բաղբաղել կարեն: Զարաւանդք առ ժամանակեացք երկրայեմք զքեզ մի հեշտացուցանեն, քանզի կարթ է ուղայ և խորն զմտն որսայ: Մի բաղձար փորձութեց, բայց զբութեցց: Մի եր.

մատար լեր առաջինութեւն, քանզի սա 'ի մեան հանձնարայ զքեզ հրեշտակացոյնն: Սրբայնի ժողովալ ել լեզուայ. զի մի գուցէ միջնի ծառայ լինիցիս, իսկ միւսումն հրով սցրիս որպէս անմտաբար:

Արեւա զած. իսկ առաւել քան զնա ընտանեաց մի վշտակցեր, մի գուցէ ընդ նորա բանին գաւանդ պնար ժան 'ի սեր նորա: Համբերեա նեղութեանց, զի նորա պատրաստին ճգնաւորացն պատկեն 'ի Վնէ: Արամի որ պուգ ահաւ վասն մեղաց. իսկ որ առնէ զսարն, թշուաւակն է. քանզի Վնի ժառանգորդ է որ վշտանայն. իսկ որ առնէ զսարն, ժառանգորդ է օստանայի: Իսկ ըստ է հաց պահաց. քանզի 'ի խնորայ անտի ջանքութեանց մեկնեալ է: Սուրբ է տաճար ազօթից, քան զի ձգէ առ ինքն զարուծեցն տէր: Ս'ի կարծեր զարդարութեան առաջնութեցն հարեանցի գործով, քան զի առանց նորա ամենայն գործք պեղծ են:

Իշխէ սերմանես աղքատաց, զբոյնս սերմանես. քան զի որ յօտարացն է; քան զորմն գաւառացն է: Իրի է ողորմածն, եթէ ոչ իցէ յիրաւանցն ժողովեալ. և արդարութի գործեալ գերիկի: Մին կալ հանապաղ մեռ հո. բայց մի երկնիկ, քանզի ճշմարիտ. նկարագիր են հանձնարայ երկրեանս սոքա: Չեացոյ զառաքինութեան, ոչ զի պատուեցիս, այլ զի օգտեցիս անապղծն: Պարտ

գաւ անձանական կապնի զմարդն. խնամ սար առաքինութեւն. Դասն զի ան զԱրամ 'ի մեան իմաստասիրութեան ցուցանէ: Եթէ արդելուս զարդարեալ՝ արդել և զեղուգ, զի մի 'ի միւսն գաղիս ծառայ և 'ի միւսն անգուստ աղաւ պատահեցիս:

Արեւա զած քան զքեզ, և ընտանիսն մի պատեցանար, մի գուցէ հակառակ նմա ըստ ձայնի նորա գաւանդիս որպէս անարեւմտ: Ժողովալ լեզու 'ի նեղութեան, քանզի 'ի նոսա նահատակացն են պատկ: Արա. նեղի է որ գաւանդին շարաւոր. բայց որ առնէ՝ երկու թշուաւակն. վասն զի քիմի է ժառանգ որ շարաւորն. իսկ որ առնէ՝ ստանայի ժառանգակից է: Բարի է պահպնէ հաց, զի 'ի խնորայ հեղատութեանցն է աղաւ: Սուրբ է ազնիւցն անգան, և ձգէ առ միգ. զարդացն սուրբ: Մի կարծեր զարդարութեան ժողովալս ինչ առաքինութեւն լեալ, քան զի ինքնայն նորա ամենայն գործ անմարդար է:

Եթէ սերմանես յաղքատան՝ զքո սերմանես, քանզի օտարաբն քան զորմն լար է. կար է ողորմածն, որ ոչ իցէ արդար. մեկեան գերիկի զոր մեծել կարեա: Աստահայի միջո. բայց մի երկնից 'ի մեռ հոսանէ. ճշմարիտ պատկեր առաքինութեան երկրեանս: Զարաւորա 'ի քեզ զառաքինութեան ոչ որպէս խորեւով, այլ որպէս օգտեցիս:

1 Ին ըստ յունի 2 գեղեր զիւրաբանս առաքինութեան:

է ասել զգարւոյն. և որք ոչն գործեն զգարւոյն, որպէս զի սխանիցին զգարին գործել, և 'ի բանից խրեանց ուղղեալք: Եթէ յերկինս բազմա մտանել, մի ինչ լիցի քո յերկրի. քանզի ոչ տայ Թոյլ սա 'ի վեր ելանել, ըմբռնեալ է զքեզ:

|| 'Ի կամիր մեծատուն լինել յաղքատիրութեն պատճառ, քանզի 'ի զոյից անտի ողորմել օրինադրէ նոժարդարաց: Եթէ բաժակ ցուրտ ողորմի գլխածողին, ո՞ր քան արդեօք փոխադարձ եղիցի որ դամենայն գոյսն խորեա աղքատաց: || 'որ տալքինութեան են սրբութի և վշտակցութի. յերկոյունց այսուհետեւ մի արերդանար զնուարել Վիի. քանզի վշտակցութե գործարանն է, որ վան մերմարմնացան, մարդկան պատրաստեալ զարս: || 'ի ասեր' հասուցից թշնամոյն, քանզի դատարար արգար ունիս յերկինս գնծ: || 'Ի կամիր մեծատուն լինել, և մի փափկութե ըզմանար և փառաւորել 'ի յերկրիս. քանզի տպականութեց աշխարհիս չարեաց են վարք, իսկ մեք ոչ լիցուք տպականելիք: (1) մեռեալ մի սգար, զի հասարակաց է ճանապարհն. իսկ որ հասանէ յարգարան, երանելի է: (2) մեղուցեալն սգաջիւր և մի զաղքատացեալն. քանզի սա պատկի, իսկ նա տանջի: (3) Ի ծաղեա զանեւ կենցաղոյս, զի յանարգս հոգովի. և զգուշացիւ 'ի խորխորատե անտի, յարում հոգովի որ 'ի նմա քնովն են ծանրացեալք:

Խօսեաց ընդ նոյ բազում ինչ և ընդ մարդկան սա.

չեալ զտեսչան: Ստել պարս և արժան է ոչեղեղին. և որ ոչ զբարիսն գործէ, որպէս զի ոչոյք գործով պատկառել 'ի բանից: Եթէ երկնից բազմա, մի ինչ քո յերկրի լիցի. քանզի ոչ Թողացուցանէ նա, անգրէն 'ի վեր Թալել:

Մի անործեացն ընչաւեանալ աղքատիրութեն աղաղաւ, վան զի 'ի գոյիցն օրինադրեալ նոժարդարաց: Եթէ բաժակ մի ջուր ցուրտ ողորմի անանին, միքան ոք հասուցումն որ զամենայն օրեւանցն աղքատաց' անարեւ: Մի անփոք մանկցեա ցուակցութեն. քան զի որ 'ի նման է գործն, որ յաղագս մերմարմնացաւ, 'ի մարդիկ կոչոյց մեռ: Մի անիցեա' պատեմ զթշնամիս, վան զի գատարար արգար ունիս յերկինս: Մի անործեացն փաթեմանալ, մի փափկանալ, մի փառաւոր լինել, զի տպականացուք են այսոյքի. բայց մեք ոչ ենք տպականացուք: Ի վերայ մեռելոյ մի սգար, զի հասարակաց է ճանապարհն. և որ ժամանկն' երանելի է, Զմարդարն սգա, մի զաղքատացեալն. վան զի պատկի այնպիսին, իսկ նա պատմի: Մտայ որոս լինեցալ' զանեւ անխաղաղար հոգովեալ, և ոչուշապէր 'ի զքեզն' յոր հոգովեացանէ որք 'ի նմա նիքհեցինն:

Խօսեա ընդ նոյ յալսեւ և ընդ մարդկան ստեաւս. բայց կրթութեամբ

կաւ . բայց խորհելով զօրէնան՝ ուղղեսցես զերկոսին առ
 անձ : Եւ ազան բարի հոգւոյ արտօսը . այլ յետ աղօթե-
 լոյն յիշեա՛ թէ ընդէր արտասուեցեր : () Հզօրս աչ-
 խարհի մի երաններ , քանզի հզօրք զօրութիւն դատեսցին .
 ուստի զդատաւոր նոքա անաշառ ունիցին : () Կարտ է վառ
 տակել որք յԱրամայ , իսկ զվաստակոյն օրինօք զփոխա-
 դարձն շահել : Հարկ է ժառանգաց Եւայի տրամել .
 այլ յորժամ զտրտմութիւն գոհութիւն ընդունիմք , յօրհ-
 նութի մեզ լինի անէծքն որ յարարէն մերմէ : Իբրեւ
 զճրագ զմիտս քո առ գործն ստացիր . քանզի սա յայտ-
 նէ քեզ որ ինչ բարին է , և որ ինչ ապիրատն գործե-
 ցեր : () անձինս դատեսցուք , և դատաւորն հաճեալ
 լինի . քանզի ուրախ լինի որպէս բարերար՝ տեսանելով
 զմեզաւորն ցրուեալ զմեզան : () Ինչ ազանդի գործեմք ,
 ապաշխարութե արտասուօք լուսացուք , քանզի զպատ-
 կերն սուրբ ընդունելոց եմք : () Կառալ քան զյանդիման-
 նելով մերոց անձանց խոստովանութիւն բժշկեսցուք , որ-
 պէս զի շահեսցուք դեղովք զտանջանման : () Երպէս կա-
 պեալք դժուարաւ գնան , սոյնպէս զընթացս առաքինու-
 թեանս որք պատաղեալ են յաշխարհիս սեր :

Պարտ է զմեզս ատել . քանզի այսպէս յօրդայթէ
 վաղվաղակի ելցէ , թէ և սողսակեաց որ ՚ի նա : () որ ոչ

օրինացն ուղղեսցես զերկոսեանն : Եւ առի բարեաց անձին՝ աղօթից
 արտասուք . այլ զինի արտասուացն յիշեա վասն որոյ արտասուեցերն :
 Զօրաւորաց ՚ի կենցաղումս մի երանեսցես , քանզի հզօրք զօրաւորապէս
 հարցափորձին . ուստի և զդատաւորն նոքա գաճապօքն ընգունելոց
 են : Գարտ և արժան էր վաստակել Արամայ , և մեք աշխատեալ յօ-
 րինս՝ զհատուցումն շահեալք : Հարկաւոր է Եւայի ժառանգաւորացն
 վտանգել . բայց յորժամ գոհացող ոգորմութիւն նեղութեցն համե-
 րեմք , յօրհնութե մեզ նզովքն փոփոխին : Ճրագաւ գիտակցութեամբ
 առ ՚ի գործս քո վարեցիր . վասն զի այնոքիկ քեզ զորս բարոյք կե-
 ցեր և զորս չարաշար՝ ցուցանեն : Զանձինս դատեսցուք , և դատաւորն
 ընդ մեզ հաշտի . քանզի խնայ իբրեւ տեսանելով զմեզաւորն յորժամ
 զլեռն ցրուէ : Եւ ինչ ազանդի ինչ գործեմք , ցաւի մեզ . ապաշխարեալք
 լուսացուք , վասն զի հանգերձեալ եմք զկերպարանս մաքուր պահել :
 Կառի քան զմերկանալ վրիկ հոգւոյն՝ բժշկեսցուք , զի շահեմք քե-
 ղովքս դատաւորութի . Զոր օրինակ դժուարաւ կապեալքն գնան , նոյն
 պէս զընթացս առաքինութեանն՝ որք վարակեալ են ընդ կենցաղոյս
 իրա՝ մաքրապէս ոչ կարեն վճարել :

Գարտ և արժան է զմեզս ատել . քանզի այնպէս ՚ի նորա որդայթան
 թէպէտ և գայթակղեսցի որք , վաղվաղակի առ ինքն գայ : () որ ոչ ատե

ատէ զմեզս, ընդ մեղաւորս դատի 'ի տեառնէ, Թէպէտ
և մեզս ոչ գործէ : Ս վերայ մերձաւորի մեղացելոյ Հա-
ռաչեալ, որպէս զի և զանձնդ ազատցես, քանզի ամենե-
քեան մեղաց պարտաւոր եմք : Նիշեցս ժիրելոյ քո մե-
ղացելոյ զերկիւղ գատաւանին, քանզի բաժան Հա-
սարակաց է զեզն խորհելոյն զայստիկ : Սեւ ինչ կամ
գործել նկատելով Հոգ տար, որ յետ սակաւ միայ տա-
լոց ես պատասխանի, և զգատանաս յերկիւղէ անտի
ուղղելով զիրան : Ս մեղաց տանջանաց երկիր և յամօթոյ
անտի սարսեալ, քանզի անբաւ չար են : Հանդերձեալ
բարեացն գեղեցկութիւն անբաւ են, իսկ արդիս հովա-
նի և ծախ և պղպլակք : Ս սերմաներ չարիս, քանզի
հունձք մերձեալ են, և հաւն զերկրագործս փռոցն ըն-
դունի : Ս արդք աշխարհիս կեղծաւորք և ազահք և
ցանկատէրք են . այլ փոքր մի ներեալ, և տեսես զխառն
առ տան կոխեալ : Ս մնայն գործք չարք սպառազէն ' են
սատանայի . իսկ նորա սպառազինեալ չարաչար մարտնչ
ընդ այնտիկ որք սպառազինեցինն զնա : Ս ամիս զտեա-
լութի Թնամուսն վանեւ, զմեզս 'ի բաց արա 'ի քէն,
և մերկացեալ նորա 'ի Թեոցն ' որպէս ճնձղուկ կատակի :

Ս այ ամբարշտին, յորժամ ամենեքեան լուսաւորին,
նա միայն խաւարի : Ս այ հայհոյքին, զի կապի լեզուն և

զմեզս, մեղաւոր է . Թեպէտ և ոչ գործէ զմեզս՝ գատաւորեալ է
նա : Ար յնիկեակեցան մեղանչէ՝ հառաչեալ վառն նորա . զի և վառն
քո հառաչեցես, քանզի ամենեքեան մեղաց պարտաւոր եմք : Յիշե-
ցս պատաւորն՝ զարեւոյն որ գայթակի, և զքո մեծամեծ վերս, վառն
զի հասարակաց խորհրդոց է գեղն : Սեւ ինչ եթէ հանգերձեալ ի-
շես և կամ գործել, որ զիս փոքր ինչ պատասխանեցն լինելոյ՝ հա-
քա, և ողջութեանս երկիւղե յարմարեալ : Ի մեղոյն տանջանաց
երկիր և յամօթոյն զարհուրեաց, զի երկոցեանն անշտի չար են : Հան-
դերձեալ բարեացն և գեղեցկութիւն և յուրմութիւն անբաւ է, բայց
այսորքի ստուեր և ծախ և պղպլակք : Ս սերմաներ զչար, վառն զի
ամառն մերձ է, և հաւ մշակի փռոցն կայ մայ : Վարդ կեղծաւոր են
կենցաղոյս ասեղատացուն հեշտակերք . բայց եթէ փոքր ինչ ժառ-
կալես, տեսանես զիսան կոխեալ : Եսմնայն չար գործ զինէ տառա-
նայ . և զինեալ, չարաչար՝ որք զինեցինն զնա՝ վարդ 'ի նստա . Կամ
զԹնամուսն տկարացուցանել, զմեզն պարտութեալ, և մերկացեալ 'ի
Թեոցն՝ իբրեզմադ խոյ լինի :

Վայ ամբարշտին, յորժամ ամենեքեան լուսաւորին, նա միայն խա-
ւարանայ . . . տացէ գատաւորին զոր ոչն ունի : Վայ մեղաւորին, զի

1 Ս 'ի յիս' սպառազինն զսատանայ . . զմեզս 'ի բաց կոծապէ . և
մերկացեալ :

պատասխանի տալ դատաւորին ոչ կարէ : Այ անօրինին, զի առ դատաւոր խիստ և արգար օրինադիր երթալոց է : Այ ազահին, զի մեծութիւն նորա եթող զնա, և հօրն անշէջ ընդունի զնա : Այ հեղգոյն, զի խընդրեացի Ժամանակն զոր ծուլութիւն մնալեաց : Այ ամբարհաւաճին, յորԺամ մտանէ 'ի գերեզմանն, ուսանի զինքն թէ ոչ իցէ : Այ պոռնկասիրին, զի աղտեղացոյցանէ զպատմութեանն զհարսնական, և յարքունական հարսանեացն ամբթով մատնի 'ի տանջանա : Այ բամբասողին և ընդ նմին արբեցողին. ընդ սպանողս և ընդ պոռնիկս դատեցին : Այ փափկացողին, զի առԺամանակեայ է, և որպէս զուարակ 'ի զենումն պարարի : Այ կեղծաւորին, զի հովիւն ուրացի զնա, և դատաւորն՝ զայլ համարի զնա հօտին : Այ յաչաղկոտին, զի մախացաւ ընդ բարինս՝ որ նմա պատրաստեաց արդարադատն : Այ բարկացողին, որ ոչ ունի զհամեստութիւն՝ բարւոյ, զի վրէժինդիր է դատաւորն : Այ ոխակալին և անողորմին, զի անհաշտ և անողորմ դատաւորի հանդիպին :

Երանի որ գնայ զնեղ ճանապարհն, քանզի պատկառեաց և սուրբ մտանէ յերկինս : Երանի որ եթող զամենայն ցանկութիւն, քանզի դողան մարտնչելով ընդ նմա դեք : Երանի որ հոգւով սուրբ է և առաքինութիւն անկեղծաւոր. քանզի դատելոց է զաշխարհ, և ոչ ինքն դատի ընդ աշխարհի : Երանի որ բարձր է վարուք և խնայք մտօք, քանզի նմանող է Վրդի և նստակից նո.

առ խիստ դատաւորն և առ արգար օրինադիրն երթայ : Այ աւելտապարտին, ընչեղութիւն 'ի նմանէ փախի, հօրն կայ թալ : Այ ամբարտաւանին, յորԺամ մտցէ 'ի գերեզմանն, ուսանի զինչ որ էրն : Այ բողոքորին, զի աղակէ զփեսայական պատմութեանն, և 'ի թագաւորական հարսանեացն ամբթով արտաքս անկանի : Այ թշնամանողին ընդ նմին և արբեցողին. ընդ սպանողս կարգին և ընդ շնացողս պատմին : Այ փափկացելոյն, իբրև զզուարակ 'ի սպանումն բռնալ պարարի :

Երանի որ ընդ ճանապարհն գնացէ, վասն զի պատկառեալ է յերկինս մտանէ : Երանի որ զհեղուկութեան կոխէ, քանզի գողան 'ի պատեհալին որ ընդ նմա է՝ գեղն : Երանի որ մաքուր է յաւաքնութիւն և հոգւով անկեղծաւոր. վասն զի զաշխարհն գտակը հանգերմեալ է, և ոչ ընդ աշխարհի դատապարտի : Երանի որ զվարս բարձրագոյն ունիցի և զխորհուրդս նուազս, զի Բժի նմանող է այնպիսին և նմա ա.

1 Երեւ օրինալ զհամեմատութեան վրէժինդիր է դատաւորին . . անողորմ գտակ հանդիպին :

րա : Լըրանի է անձն՝ յորոյ լեզուէ օրէնք ոչ անջատին , քանզի 'ի սմանէ աստուած ոչ մեկնի : Լըրանի որ բազմաց բարի առնէ , քանզի բազում ջատագովս ունի 'ի դատաստանին : Լըրանի որ ոչ խառնաբնդորէ զառաքելնու թիւս , քանզի հեծանոց դատաւորին ոչ կատակի : Լըրանի որ յարդարէ զգործս իւր յառաջ քան զարարեալ հնոցին , որով ամենայն փորձի : Լըրանի որ 'ի հանդերձեալն ճեպի , քանզի սա զապականութի խոտէ և ձգէ 'ի կեանս : Լըրանի որ ցրուէ զարիս խոտովանութի , և սրբութիւն սրբոյն առաջի կայցէ : Լըր գլուխ բանիս . անձն , մի հեզգար , զի յետ աստեացս զկշիռն ընդունելոց ես 'ի տեառնէ :

ԻՐԱՏՔ ՈՐՔ ԿՐՕՆԱԻՈՐԻԼ ԿԱՄԻՆ

ԶՓՐԿԱԿԱՆ ԿՐՕՆԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆ

ԶԵՐԿԻՒՂ ընկալ զայ , և մաքուր վկայութիւն տակցութիւն քով վարեցիս : Օնոյն ինքն 'ի վերայ կացեալ համարեցիս զան , զորս գործեան հանապազ : Փախիւր 'ի գովութեց և ամաչեա 'ի պատկառանաց : Օտար

Թռակից եղէ : Երանի որ յորինաց լեզուաց 'ի բաց ոչ եկաց . քանզի զնա 'ի խորանէ այ ոչ որոշեն : Երանի որ բազմաց զբարիս գործէ . զի զբազումս ունի բարեխոս 'ի գառաստանին : Երանի որ ոչ ապական առնէ զառաքելնութիւն , 'ի հեծանոց գառաստանն ոչ լինիցի խաղ : Երանի որ զիւր գործան զարդարէ նախ քան զուշանել հրոյն , որով ամենեքեան քննին : Երանի որ ճեպեցի 'ի հանգերձեալ կեանս , վասն զի մերձակայքս փախի և ապականին և 'ի մահ ձգին : Երանի որ զլատութեան ցրուէ զորս ժողովեաց , և մաքրապէս սուրբ գառաստանն մերձ կայցէ : Գլուխ բանիցս . զանձն անփայլ զի առնէր , հանգերձեալ ես զկնի փոքր ինչ լծով անգր երթալ :

Խրատք հոգեւանք և վիճակք արդարութեան

ԶԵՐԿԻՒՂ այ ունիլիւր և զգձուռն նորա , և սուրբ ստացելս զքեզ յամենայն ինչ վկայութիւն մտաց քոյ : Չնոյն ինքն ան վերապաշտ լինել հաւատա ամենայնի զոր ինչ և գործեա բարի : Փախիւր 'ի գովէս :

1 Երէ : օրինիս յաւելու և ժողովէ զբարիս առաքելնութեամբ :

2 Երէ : օրինիս զի պղերգանար :

Ճաղիր յառաքինութի յորժամ գործիցես . այլ մի ամբարտաւանեսցիս , մի գուցէ նաւաբեկութիւն 'ի նաւահանգստին լինիցի : () քան յօրէնս յառաջնայցես , նրւազանալ 'ի կատարելութիւնս ծանիցիս : () ամենայն զգործս՝ զկատարած նախ քան զսկիզբն խուզես : () գիշերի և 'ի տուրնջեանն 'ի վերջին օրն հայեսցիս : () 'ի խառնակեսցիս յայնոսիկ զոր տեսանիցես 'ի բարեաց վատթարեալս : () ութա մի ումեք փնասել որովք ասես կամ գործես կամ իմաստասիրես : () 'ի հրճուեսցիս 'ի մարդկան կենցաղականս . քանզի խոտոյ ծաղիկ յորժամ շոչափես՝ թարչամէ : () տխրականն գոհացցիս , և լուծն թեթեւանայ . 'ի փորձութիւն ամրացիր , քանզի զյօլովս և 'ի մեծամեծացն յանդիմանեսցեն : () 'ի բամբասեր զայ մարդապիրութիւն , վասն զի հասարակաց է դեզն : () յետա զանհարթութի կենցաղոյս , և յայնոսիկ զան մի հայհոյեր : Հայեսցուք 'ի մեզ ինքեանս , և զայլ ոչ դրսբալեսցուք . քանզի բազում է 'ի մեզ , որովք զայլս դրսբովմք : () ազմուք լիցին յաճախապէս անուանեալ , զի փախուսցէ զդէս : () ղօթք հանդերձ արթնութք , զի մի զայնոսիկ յայ խնդրեսցուք որ ոչ նոն հաճոյ իցէ : () 'իշա յիշես զան , և երկինք միտք քո լինիցին : () անձեա զակն , զի որպէս ոչ գիտես՝ յածի : () մայես 'ի լե-

տից մարգան և պատկառես 'ի պարսաւանաց , զի երկողումք ապրիս : Ուրախացիր գործել զառաքինութիւնս . բայց մի հպարտանալ , զի մի գուցէ ընկալումն 'ի նաւահանգստի անդ լինիցի : Որ ինչ օրինք գործես , զնաւազելն 'ի կատարելութենէ անտի գիտա և մի անհոգ լինիր : Ամենայն գործոյ զկատարումն նախ քան զսկիզբն քննեալ ստուգեսցես : () առեւ և 'ի գիշերի աւուրն յետում ակն կալ , մի գուցէ ոչ ունիցիս զինգրելն ընդ քեզ : Մի խառնել զքեզ ընդ այնոսիկ զորտեսես : () լուսաց բամբասեալ : Փութացիր մի ումեք փնասելուք լինել խաբար կամ գործովք կամ անհանձնարութիւն : Մի ուրախանալ զուրաքութեանմ բախարհիս , քանզի ծաղիկ խոտոյ շոչափելով թարչամի : () տրամեկան ինչ գոհացող լեր , և լուծն Թանուրութե թեթեւանայ յուսումն : 'ի փորձութիւն զքուշացիր , քանզի զբազումս 'ի մեծամեծաց անտի յանգիմանեցին : Մի բամբասեր զերկայնամտութիւնն նոյ , քանզի հասարակաց է զքեզ 'ի պէտս անձանց : Ատես զախարհիս զգրաշմուռն . բայց նովա զան մի բամբասեր , զի ոչ ընտրես զլաւն : () յայեսցուք յանձինս , և զայլ ոչ ապականեցուք . քանզի բազում ինչ է 'ի մեզ , յորոց այլոց մեղադիր լինիք : Սաղմոսերգութիւն է քեզն յաճախ 'ի բերան քո , քանզի զան անուանելով հալածես զդէս : Աղթք զքուշաւ որ լիցին , զի մի գուցէ զայլ ինչ խնդրիցեմք զոր ոչ հաճի ան : Հանապաղ յիշես զան և մի մոռանալ , և երկինք միտք քո լինի սրբեալ : Սանձես զակն , քանզի որպէս ոչ գիտես՝ յածի և բազում փնաս հատուցանէ քեզ : Խնամես զիզու 'ի լուսութի , քանզի բազում

զու, քանզի յառաջ բերէ յօրվազի զոր լուսագոյն է ծածկել: Ս' շակեա կրթութիւն օրինաց զմիտոյ, զի խղեացէ 'ի խորհրդոց զլար յորվացեալ կրթութիւն: () առաքինութիւն ծածկեա. զվկայս բազում կենաց ստատոյիս: Ս' տեա զհեշտութիւն մարմնոյ, քանզի ընդ մարմնոյն և զոգին աղտեղի գործէ. այնքան միայն տուր որովայնի որքան պէտս ունիցի անուշ, այլ մի որչափ ախորժէն: Ս' սիրեր զփափկանալ. վասն զի զլարեկամութիւն առ կենցաղս առնէ, և թշնամութիւն առ ձեռ յերկացունց ծնանի: Ս' բաց դարձիր 'ի կենցաղական խրախութեց, քանզի այնքիկ գայթակղեցուցանեն և ընկճեն զգաւար ճացեալսն: Ս' նշեղութիւն եթէ ունիցիս՝ ցրուեա, և եթէ ոչ ունիցիս՝ մի ժողովեցես:

() էն վարկիր զպահս, և զաղօթս պարիտոյ, և լուսի զարտաստան: () որս մեղարն, զամենայն հանդերձ հառաչելով յիշեա, քանզի լինի անտի հոգւոյ մշանջեաւոր ապաշաւանդ: Իմամ տար աղքատաց, վասն զի նոքա ընդ մեզ զլատաւորն հաշտեցուցանեն: Ս' պէտս սրբոց հաղորդելիր, զի 'ի ձեռն նոցա հաղորդութիւն քեզ լինի առ ձեռ: () եկեղեցի իբրեւ զերկինս կոխեա, և մի ինչ 'ի նմա ասեցես և կամ խորհիցիս երկրային: Հարկաւոր կարծեա զբաւականութիւնս, և թող յառ յազա այնորիկ զհոգս: Ս' շխատեա զմարմինդ բարի վաւտակովք, բայց ամենակն զգա 'ի վարք ընկենալ մի փա-

ինչ լուին գովելի է քան զասել: Գործեա խորհելով զհորհուրդս. ընծացն, քանզի խորհելն զայն արմատախիւ առնէ զլարեացն խորհուրդս: Զառաքինութիւն քո ծածկեա. իսկ վարուց վկայս բազումս ստատոյի, նա և զփոքն: Ատեա զքանկութիւն մարմնոյ, քանզի ընդ մարմնոյն և զհոգի աղտեղացուցանէ: Մի սիրեր զփափկութիւն կամ զգա վրտակարհիս, զի թշնամութեք առ ձեռ յերկացունց տառի ծնանի: Հրաժարեա յերկրաւոր ուրախութեք, քանզի կարծ է աղքատ կեղով զբարխանսն: Մեծութիւն ունիցիս, ցրուեա 'ի կարտաւոր. իսկ եթէ ոչ ունիս, մի ժողովէր:

Զէն համարեա զպահս սուրբս, և զաղթս պարիտոյ ամուր, և աւաղան զարտաստան: Զմեզ խոստովանեալ նկուն առնէ զչեւ և լուծանէ զպաշտենից ամբոն: Զոր ինչ մեղացեալ ես, զամենայն հառաչանք յիշեա. և լինի այնուհետեւ անձին հանապազորդեալ զշնամ: Դարմանեա զաղքատս, քանզի նոքա զլատաւորն ընդ քեզ հաշտեցուցանեն: Ս' պէտս սրբոց հաղորդեա փրով, քանզի ուրեք լինի քեզ հաղորդութիւն առ ձեռ: Ս' առ համարեա զբաւականս, և յանձնեա ից վասն ամենայն հոգաբարձութեք: Աշխատեա զմարմինդ բարւոր վաւտակովք, իսկ ամենակն մի տկարացուցաներ: Գինի սակաւ ընկեցես. ք-

Թասցիս : Մըր գինի սահաւ . զի որքան կարճեսցի , այն .
քան բարեգործէ զըմարդն : Ս անեա զորոմանութիւն ,
վասն զի մեղութե է հայր՝ լոս չափն արտաքս եղանե-
լով : Ս հիւանդութիւն աղօթիւք՝ նախ քան բժշկոք և
զեղովք՝ վարեսցիս :

Օ քահանայս զամենեւեան պատուեա , իսկ առ բա-
րեան առաւել ևս ընթա : Ս իրեա զնոյ տունս , տուն նոյ և
զբոյսն պատրաստեա . յեկեղեցւոյ զեգերեսցիս , վասն
զի յամբօրից և 'ի դանդաշմանց յարտաքնոցն 'ի բաց
վճարէ : Ս քան յերկրի ժամանակեայքս են , մի գեղ
տրտմեցուցանեն հեռանալովն : Ս Երժամ խորհուրդ ինչ
հեշտակիր լինիցի քեզ , ընդգէմ կացո որ 'ի մարդկանէ
թնամութիւն է՝ և զնոյ զերկրպագութիւն : Ս անաւանդ
ամբոցո զլեւիւս և զայս , վասն զի ընդ այդուիկ ամե-
նայն նեւք չարութե 'ի ներքս մտանեն : Ս Երժամ աղօ-
թեսցես , զխորհուրդսդ 'ի վեր առ ան տար . և եթէ
հակեալ անկանիցի 'ի վայր , դարձեալ անդրէն հան :
Ս Է դադարեն միտք ծնանել զխորհուրդս , բայց զու ըզ-
վատութարն 'ի բաց խլեա և զբարիսն մշակեա :

Ս Էրախացիք 'ի խմորհուրդսն . քանզի 'ի նմանէ
բարձրութի յողով է , և անկանեն ոչ կարելի : Ղ քնե-
ցիք այնքան , որքան զիջուցանել զմարմնոյդ շարժումն
կարասցես . և եթէ հիւանդանայցես , յառողջութիւն
զմարմնիդ՝ 'ի փափկութիւն մի բժշկեսցես : Օ չար խոր-
հուրդսդ այլոց բարի խորհրդովք ճնշեա . զմտաւ ան

որքան նուազ է , այնքան պատկար է որք ըմպենն զնա : Յանկեա ըզ-
բարկութիւն , քանզի հայր է մելեգնութեց , և զանցանէ զափով : Ի հի-
ւանդութե իմիջ լեալ՝ յառաջ քան զբժշկիս և զքեզ զաղօթս ստացիր :

Չքահանայս զամենեւեան պատուեա , ոսկայն լաւացն հաղանդ
ընր և հպատակ : Ս քեա զառճար նոյ , սակայն և զանձնք առճար ամե-
նատար երրորդութեն արա : Որ ինչ յերկրի են , առժամանակեայ
են . այսուհետե մի արտօր մերժեալ 'ի նոցանէ : Յորժամ խորհուրդ
անկանիցի քեզ չարութեան , յիշեա զամբ մարդկան և զնոյ 'ի քեզ :
Չգուշացիր լեւեալ և ալաց , քանզի ընդ նոսա առաւել նեւք չարին
մտանեն : Յորժամ յաղթես կայցես , զիտոյ առ ան վերացո . եթէ
զաղեալ իցէ , գործո : Ոչ գադարեն միտք 'ի խորհուրդս ծնանելոյ ,
իսկ զու զտիրաւան կորդեա և զաւան ստացիր :

Ս քեա ընդ խմորհուրդսն . քանզի որ 'ի անան բարձրութիւնն
է , չիք անկուսն : Չգնես այնչափ , որքան ճնշել զարժումն մարմնոյ .
ապա եթէ տկարանայ մարմնիդ , զառողջութիւն տուր և մի գրգուռն :
Չչար խորհուրդս բարեգ խորհրդովն արտաբերեա , և մի անսար նո-
ցա փառանել . խորհեաց զերկնաւոր բարեացն զլայնելութիւն , և ցան :

զերկնային բարեացն վայելութի, և ոչ մի ցանկութիւն երկրի և որ աստէն՝ ի քեզ մտանեն: Յորժամ յաղագս նոյ ինչ խնայացես, եթէ նուաւտ ինչ իցէ՝ բարձրացո, և եթէ բարձր՝ չափեա մի զած, այլ զքեզ: զի և ոչ զգուշագոյն իցէ առաւել քան զչափն որքան տանիցիմքն՝ ամբառնայ: Օ վատթար մտածութիւն սերմն լեալ սատանայի հաւատա, և այնպէս նոքա դադարեն, և որ սերմնեացն՝ ամայէ: Որհնեա զյօյով ծաղբ, վասն զի թուրացուցանէ զոգին, և մեղկեալ՝ զօրինացն սանձս մերկանայ: Օ անձն ի գործ և յաղօթան որոշեա, զի այնպէս ոչ յօյովս գտանէ առ մեզ մեռտ սատանայ: Ի գործ լեալ և զօրինացն ընթերցուածս համարեա, յորժամ ընդ լեզւոյդ և միտք կթեացեն զոր ինչ կամիցին կիրքն գործել: Թէպէտ և ի գործ զձեռնդ կարկառեացես, լեզուդ սաղմոսեսցէ և կամ միտքդ աղօթեսցէ: քանզի պահանջէ զմեզ ան միշտ յիշել: Օ ամենայն զգործս աղօթիւք կնքեա, և զնոյն ինքն գաղօթսն: Եթէ կամիցիս զձեռաց գործս՝ անայինս և ոչ հողեղէնս առնել, հաւասար քեզ լինիցին այնորիկ առ կարօտեալս:

Օ ուարձացիւր սրբոցն պատահմամբ, վասն զի նոքոր և ան երեւի. զճշմարիտ սուրբան ի գործ որոշեա, զի իւրաքանչիւր ծառ ի պտղոցն ձանաչի: Ի՞նչո շահել ինչ ի տեսանելոյ զուրբան փութա, և պահեա զնոցա հայցուածսն և զընթմութիւնս, վասն զի օգտակարք են

կութի երկրաւոր քեզ ոչ տիրէ: Յորժամ վստն նոյ ինչ ի մտ առնուս, եթէ խնարհ ինչ է՝ բարձրացո, իսկ եթէ բարձր՝ չափեա մի զած, այլ զանձնդ: զի ոչ սակաւ վտանդ է քան զչափն յանհատանելնս մտաբերել հպարտութի: Զպիրատ մտածութի սերմ օտարոտի գօլ հաւատա, քանզի այսպէս գադարէ, իսկ սերմանալն յամբ լինի: Ինայեա ի ծաղուէ, քանզի թուլացուցանէ զանձն, և մեղկեալ՝ մերկանայ զնորհան: Ի գործ և յաղօթս զանձնդ բաժանեա, քանզի այսու ոչ գտանէ ի մեզ մուտ սատանայ: Գործ համարեա և զուրք գիրս ընթեռնու, յորժամ միտքն հանգերձ լեզուան ամբարեացէ զհոգեւոր շահն: Թէպէտ և ի գործ զձեռնդ շարժիցես, լեզուդ սաղմոսեսցէ և միտքդ աղօթեսցէ: քանզի խնդրէ ան միշտ յիշել ի մեզ: Զամենայն գործ աղօթիւք սկսիր և գոհութի կատարեալ կնքեա, և այնպէս ուղղեալ միշտ լինիս: Եթէ կամիս զգործս ձեռաց քոց առ տուժով լինել, հասարակաց եղիցին՝ քեզ և կարօտելոյ:

Ուրախացիր ի պէտս սրբոց, քանզի նոքոր յայտնի ան ի մեզ. որքարգարեւ սուրբք են, ի պտղոյ անտի ընտրեա, քանզի ի պտղոյ անտի ծառն ձանաչի: Հանապաղ ջանացիր ի սրբոց լորուց շահել, և մտգիր նոցա օգտակար հայեցմանց և խրատուց: Եւ յերկոյունց զանձն:

երկրքեան : (Յանմեղուծի նահատակեցիս արտիւ և 'ի սրբուծիւն մարմնով, քանզի այսօրիկ երկրքեան զքեզ տաճար նոյ գործեն . այսպէս քո տաճարն պահեցի որպէս ստացողին նորա և գատել հանդերձելոյն և զկերպարանն զիւր քեզ մաքուր հնարեցաւ տալ : (Ղխարհաւ կան խօսք զխորհուրդս յոյ որոշեն . յաղազս որոյ մի զայնոսիկ դու խօսեցիս , և 'ի խօսողացն խոտորիջիր : (Յորժամ բամբասիցիս , զիտեա մի ինչ 'ի քեզ գործեալ իցէ լոպտանս արժանաւոր . և եթէ ոչ իցէ գործեալ, ծուխ լեալ զլուտանսն համարեա : (Յորս զրկին , 'ի համբերութիւն ապաւինեա , և քնանն անիրաւութեա զրկողսն փոխոխեցի : (Յորժամ ընչեղութիւն կամ փառս տեսանիցես կամ կենցաղական զօրութիւն , զմտաւ ած որ 'ի նստա ապականութիւն են և փախչիս 'ի պատրանաց :

(Ղուծկալեա 'ի նեղութիւն , վասն զի յայնոսիկ են առաքինութիւն , զոր օրինակ 'ի փուշն վարդք բուսանին և մնանին : (Ս'ի ինչ լեալ առաքինութե զուգահաւասար պատուով վարկիր . վասն զի աչք են նոյ , որպէս և ինքն անփոփոխելի է : (Ղլա զմեղաւոր պատուեալ , քան զի սուր նորա գատաւտանին 'ի վերայ ձգի : (Ս'այր չարեաց զպղերգութիւն համարեա . զբարիս զոր ունիս՝ կողապտէ , և զոր ոչն ունիս՝ ոչ ներէ ստանալ : (Յորժամ վատթար ինչ որ գործիցէ և յայնոսիկ չամաչիցէ , ծանր վէր և կործանումն 'ի յուսահատութիւն հասանէ :

զուծի յարեա յանն և զօրութիւն մարմնոյ , քանզի սոքա երկրքեան տաճար առնեն նոյ . իսկ դու այնպէս պահեա զտաճարն , որպէս հաճոյ է ստացողին և որ գատելոցն է զմեզ ած : Աշխարհական խօսք ըզմտս մեկնեն յոյ . վասն այնորիկ մի անասր նոցա , զի մի վրիպեցիս յօգաւար իրաւունցն : Յորժամ բամբասիցիս յամբիւ , զգործ լեր՝ գուցէ յորժմ բամբասեցարն՝ գործեալ իցէս . եթէ այնպէս իցէ , ուրիշ և զխաղանս , ապա լեւ ոչ որպէս ծուխ լիցի : Այս քսկիս ինչ , 'ի համբերութե ապաւինեա , և քնանն անիրաւութե 'ի զրկողն գարնցին , և պտակքն 'ի քնն 'ի քեզ : Յորժամ մեծութիւն կամ փառս կամ երկրբաւոր զօրութե տեսցես գովեալ , ած զմտա զստականութիւն նոցա , և ապիս 'ի պատրանաց նոցա :

Համբերեա նեղութեց , քանզի 'ի նոցանէ առաքինութիւնք որպէս վարդ 'ի փշոջ բուսանին և բուծանին : Ս'ի ինչ առաքինութե նախապատե համարիր , քանզի տեսակ նոյ է . վասն որոյ անփոփոխելի է որպէս և նա : Ս'լա զմեղաւոր 'ի փառաւորութե իւրում , քանզի սուր ցատառտանին գայ 'ի վերայ նորա : Ս'այր չարեաց զհեղեղութե իմս . զի որ ինչ բարին ունիս՝ կապտէ , և զոր ոչ ունիս՝ արգելու : Յորժամ չար որ գործելով ոչ ամաչէ , ծանր է վէրն և վհատութե զլորումն :

Որքան ձանձրանայցես, զմտաւ ւաճ որպիսի բարիք հաւատացելոց են պատրաստեալք և պտուղ 'ի քեզ հոգւոյն ուրախութի մերձենալ։ Պարտ և արժան է հաւատացելոցն նուաստանալ առ ամենկեան, զի ոմանց խնարհութի' պտեղծական նուաստութիւն ցուցանէ։ Ի՞նչ բնկերն սիրոյ աղագաւ մի ինչ դանդաղեցիս, որքան 'ի յայնմանէ սէրն որ առ ւաճ է՝ ոչ վնասիցի։ Ի՞նչ առ ոչ առանց օրինաց նոյ անկեալ կայցես, և մի օխտացիս. զի որ ինքեան է անարժան՝ որ պատուելն զնա նախապատիւ կարծէ։ Ի՞նչ խօսակցիս չարաց, վասն զի զնոսա 'ի չարութի յորդորես, և դու պզծիս հաւատարութիւն վիրացն։ Իրատեա զմեղուցեալն և մի չարախօսեր զյանցուցեալն, վասն զի լուտամբ յերկրորդումն և ցաւակից լինիմք յառաջնումն։ Ի՞նչ միշտ և խօսել զարդոյն իրա փութաւ, զի 'ի բարի նախանձ զոգին գրգռեն։

Եկեղեցի առտնին իւրաքանչիւր ոչ զմիտս ունիմք, և կատարել 'ի նոսա զօրէնս եկեղեցւոյ պարտիմք։ Եթէ կատարեցին ժողովուրդք յեկեղեցւոյ, մերձեցիր անդ. և եթէ ոչ կատարեցին, քեզ սաղմոք և առաքեալ և աւետարան եղիցին խօք։ () առաքինութեցն փառս 'ի սրբոցն տես. վասն զի անմահ են նոցա փառքն, և զինի մահուն կան մնան։ () չարութիւն մանաւանդ յայնժամ ատեսցես, յորժամ զմտաւ ւաճես զգեան եթէ հակառակ մեզ ունին զսուրն։ Եթէ խրատեցես զյանցաւորն, խառնեա և զցաւակցութեն բանս. լսե՛ լիքն կապլանան և սիրան լուսաւորի։ Եթէ բնդ սուբբա խօսեցիս, հանդերձ հոգւով և երևելի կենօք զժաճկեալսն մաքրեցես. վասն զի հոս ոչ առաքինութեան ծածկի։ Ի՞ գործս բարիս միշտ ճեպեցիր, մի երբէք լքեանելով զայնոսիկ՝ կիսակատար սնոցեալ գնայցես. այն պէս ընթաւ զի հասանիցես, այն է առանց դադարելոյ. քանզի պարտ և արժան է յառաքինութիւն ընթանալ, մինչև արտաքս ելանիցեմք 'ի մերձաւոր կենցաղոցս յառապարիսէ։

Ի՞նչ ընիր 'ի գործս առաքինութեան տաղտկացեալ,

Յիշէ են միտք մթերեալք յանձինս անմտաց, և սրբին արտասուածից աղօթիւք և պահք և խոստովանեալ շքմարիս։ Այսպէս խոհեմագայն և հանձարեղ իրաւունք վերաբերեալ 'ի գեանաբարբիցս 'ի փառս առ անասուրբ երրորդութեն այժմ և յաւիտեանս։

վասն զի այնպիսեացն վաստակ անշահ 'ի վերայ վաստակոյ գնի : Ի համբերութիւնսն քան զվտանգոյն նա հատակեցիր, որպէս զի գտցես զնոսա 'ի վիշտոն՝ սպառազինութիւն պատրաստական : Եւ արտիւ ընդ անկարգ խորհուրդս, և խօսեա առ նոսա որ օրինաւոր ինչ խօսեցեալ իցէ : Ի ազում փութով զակն 'ի կենցաղակա նացս 'ի բաց փոփոխեա . քանզի ծուխ 'ի նմանէ պղտորիչ է ոգւոյ, չարն 'ի վեր տուեալ լինի : Եւ թէ վատթար ինչ առարկութիւն յաղթիցիս, առ սակաւ սակաւ 'ի բաց խլեա, և առանց աշխատութե զանձինդ փուշ արտաքս մերժես :

Եւ արուր լինելով՝ զնձ մաքրապէս սիրեա, և քան զայն ամենաին զամենայն վարկիր վերջացեալ : Եւ ի ինչ լինել քան զխմաստասիրութիւն փառաւորագոյն համարեսցիս . վասն զի մայր է օրինաց, և նյ թագաւորութեանն աթոռակից : Եւ թէ կամիցիս տաճար լինել նյ, պատարագ մշտնջենաւոր զաղօթան հանապազօրոգեան բնծայեա 'ի նմա : Եւ պղերգութիւն կեցեալ է, մի առնուցուս խորհրդակից . զի որ 'ի չարիսն հրճուի, և զբարիս առէ և խրատ տալ ամաչէ : Եւ ամենայն ապականութեանէ 'ի բաց կազցես, և 'ի խորհրդական ընթրիս հանապազօր մերձեցիր, քանզի այնպէս Վշտ մարմին մեր լինի : Եւ ուր խրատեսցիս, զնյ մի տրտնջեր, վասն զի խրատէ իբրեւ զհայր, և գոհասցուք իբրեւ բարի գործոյ արժանաւորք : Եւ որժամ անպատուեսցիս, բերկրեցիր . եւ թէ անիրաւապէս՝ վարձն յողով, եւ թէ իրաւացի՝ ողջախոհանաս, թեթեւանաս 'ի պատուհասիցն : Եւ տուեր և ծուխ զտրտմանսն իրս կենցաղոյս և զհրճուելիս վարկիր, զի իբրեւ ստուեր ոչ կայ մնայ, և որպէս ծուխ փախչի, և իբրեւ զանիւ հողովի : Եւ իշտ յառաջադիմանալ 'ի բարինս փութա . զի որ փոքր 'ի վերայ նուազին ցնդէ զընչեղութիւն, առ սակաւ սակաւ հաւաքէ զամենեցուն նախանձեղին :

ՅԱՂԱԳՍ ԱՂՕԹԵՑ՝

Որ որ կամեսցի անուշահոտ խունկս կազմել, զե-
րևելի կնդրուկն և զկասիաս և զեզունգն և զտաշին
առ հասարակ հանդերձեսցէ ըստ օրինացն, այս է չորից
առաքինութեցն ցոյցք. քանզի եթէ կատարեալք և հա-
ւասարք հանդիպեսցին, ոչ երբէք թուլացին միեջն 'ի
փնասակարսն: Արեւալ անձն 'ի ձեռն պատուիրանացն
տառանց՝ յորջորջումն պատրաստէ, և ընդունող առնէ
զնա հայեցական կարգաւորութիւն և ուղղութիւն: Եթեթ
խօսք են մտայ առ անձ. արդ որպիսի ինչ կարգաւորու-
թեամբ պարտ է կալ մտացն առ անձ, զի զօրացի 'ի հո-
գևորսն առ արարիչն իւր, և խօսակից նմա եղեալ ա-
ռանց միջնորդի: Եթէ երկրաւոր մտքն ունի երևեալ
փորձեալ Ա՛ռվսէսի՝ արգելաւ մինչև լուծցէ դժօշկս ո-
տինց, զիսրդ դու զգերակայ յամենայն զգայութեանց
և մտաց տեսանել կամելով և խօսակից լինել նմա՝ ոչ
լուծցես 'ի քէն զամենայն իմացուածս ակտաւորս: Եթե
յաղագս առնող արտասուս աղօթեա, որպէս զի 'ի ձեռն
սգոյ կակղեսցես զներգոյացեալ անձին քում զխստու-
թիւն, և պատմել զանձնէ քումմէ զանօրէնութիւն՝
տեառն քո, և 'ի նմանէ թողութե հանդիպեսցիս: Այ-
տանի լիցի քեզ պրտօսր յառաջ քան զամենայն խընդ-
րուածս առ 'ի յուղղութի, քանզի յոյժ բաղձայ տէրն
քո արտասուալից աղօթս ընդունել 'ի քէն: Այսպէս և
աղբերս արտասուաց ունիցիս յաղօթմն, մի հպարտա-
նայցես յանձին քում որպէս առաւել գոյ քան զբաղումս.
քանզի շնորհ օգնականութե առաւել աղօթից 'ի տեառ-
նէ է, որպէս զի յօժարութիւն կատարեսցես 'ի պատմել
զմեղս քո, և հաշտեցուցանել զանձ 'ի ձեռն արտասուաց:
Երդ մի այսուհետև յախտ փոխադարձցիս սրբեալ
արտասուօք, զի մի առաւել բարկացուցես զտուռն

* Ի Կոբէ Ժոյ Ի Կն օրինակն բանին մականունաբեցաւ յա-
սի զնէն: Ե Թիւրքսենոս անուն էր նուն գեաղիս Նեղոսի:
սուրբ հօրս, և վասն յորդառատ

Հորհրդաց . քանզի բազումք արտասուելով յաղագս մեղաց իւրեանց, և դարձեալ 'ի մոռացումն եկեալ արտասուաց, 'ի վաստակոյն մոլորեալք խոտորեցան յուղղութենէն : Կացմիր տարժանաբար և արտասուեա պընդութիւն, և բացադարձուցեն զհոգեկան խորհրդոց արտահմունն . քանզի խռովեցուցանեն և աղմկեն զքեզ, որպէս զի լքանիցեն զքեզ 'ի պնդութենէ անտի : Նորժամ տեսանիցեն զքեզ դէքն ճշմարտապէս յօժարեալ յաղութել, յայնժամ ստորագրեն իմացուածս իմիք, իբր թէ կարեւոր իցէ . և յետ ոսկաւոյ բառնան 'ի քէն զյիշումն որ յաղագս նոցա, յապաղելով զմիտսն առ 'ի խնդիրս նոցա . իբր զի ոչ դտանելով՝ յոյժ իմն հոգայ և տրտմի : Իսկ յորժամ կացցէ յաղութել, յիշեցուցանէ նմա զխնդրեալսն և զուշաբարձեալսն . որպէս զի մեղմացեալ առ 'ի ծանրութի նոցա, կորուսցեն զներպտղական աղօթսն : Սանացիր կացուցանել զմիտսքո 'ի ժամ աղօթիցն խուլ և համբ, և անսահմալ յամենայն արկածէ, զի ընդունելի լիցի : Նորժամ հանդիպեսցի քեզ փորձութի կամ հակառակաբանութիւն կամ գրգռութի առ 'ի հատուցմունս դիմակցողին, առ 'ի սրտմտութի կամ անհեղեղ գոչել բանս, յիշեա զաղօթսն որ 'ի տէր, և ըստ նմին իրաւանց և որ 'ի նոյն ինքն 'ի քեզ է ստահակեալ շարժումնս՝ լռեսցէ բարի յիշատակօք : Օր ինչ արասցես առ 'ի վրէժինդրութիւն եղբօրն որ զրկեացն զքեզ, ամենայն յոչ բարի լինի քեզ 'ի ժամ աղօթիցն :

Իղօթք են հեղութե և անբարկութե և անյիշատարութե և սիրոյ բղիւմն : Իղօթք են խնդութե և խաղաղութե և գոհութե առ 'ի լաւագոյնսն : Իղօթք են տրտմութե և տարակուսանաց և վշտաց հրաժարադեղ և սփոփանք : Երթեալ վաճառեա զինչսքո և տուր աղքատաց, և առեալ զխաչն ուրացիր զանձն և զաշխարհըս, որպէս զի կարասցես անդբաղապէս կալ յաղօթս : Եթէ կամեսցիս գովապէս աղօթել, ուրասցիս զանձնդ միշտ, և բազում դժնդակութիս կրելով յաղագս աղօթիցն իմաստասիրեա ստուգապէս : Երբ ինչ և տաժանման համբերեալ իմաստասիրեալ 'ի խորհուրդս միա

միտս, զսորա պտուղ 'ի ժամ աղօթիցն գտցես: Զյանկան աղօթել որպէս պարտ է, մի տրտմեցուցանել զան ձրն ուրուք. ապա թէ ոչ՝ 'ի նանիր վաստակիս և ընթանաս յայտարի: Իտղ, ասէ, զպատարազն քո առաջի սեղանայն, և երթ նախ հաշտեաց ընդ եղբօր քո, և ապա եկեալ աղօթեսցես անխաղապէս. քանզի ոխակալութիւն տիրեցուցանէ զմտաւորական հոգին, և խաւարեցուցանէ զգիտաւորութեան աղօթման:

Երբ տրտմութիւն և ոխակալութիւն կուտեն անձանց և կարծեսցեն աղօթել, նմանող են այնոցիկ՝ որ զբար չափեն և 'ի ծակ կարաս արկանեն: Եթէ համբերող իցես և հեղ և երկայնամիտ, միշտ պտղաբերեսցես աղօթքն: Եղօթելով քո իրաւաբար, և այսպիսի ինչ լինիցին իմաստքն, և կարծեսցես զքեզ իրաւ 'ի սրտմտութիւն ձգեալ, 'ի բաց տար՝ զի ոչ իրաւաբերիս առ ընկերն. և եթէ խուզես՝ գտցես, և եթէ մարթի՝ առանց սրտմտութեց տրտմադրիլ 'ի քործոցն. վասն որոյ ամենայն հնարիւք ստացիր չգոչել տրտմական բանա ինչ:

(2) Գոյշ լըր մի թէ կարծելով զայլ ոք բռնել, զքեզ ինքն անբռնելի կացուցես առաջի տեառն, և տացես խափանումն աղօթիցն քոց: Շփնելով յաղազս սրբոմտութեան՝ գտցես իննամն 'ի տեառնէ, և իմաստուն երևեսցիս մարդկան, և ընդ աղօթականս լիցիս առ ամ: Ենդդէմ սրտմտութե սպառազինեալ բարկութե և ոչ երկայնմտութե՝ առաւել նիւթէ զսրտմտութի, և այսպէս խռովեցուցանէ զմանաւրիսն, և ապականէ զկտրգաւորութիւն սուրբ աղօթիցն: Եթէ միայն բացադէմ տարազով աղօթեր, այլ փոխեա զմիտս քո 'ի զգայութիւն՝ հոգեւորական աղօթիցն: Երբեմն յանկարծակի կացեալ յաղօթել, իսկ երբեմն և յոյժ վաստակեալ ոչ հանդիպի դիտաւորութե, զի ևս առաւել հայցեսցես և առաւել ունիցիս անկապուտ զուգղութիւն: Երակացու եղեալ յանկարծօրէն հրեշտակի, 'ի բաց մերժին 'ի մէջ ամենեքեան՝ օրք մարտնչին ընդ մեզ, և գտանին միտք յապահով բազում ողջամտութե յաղօթս կալով. և երբեմն սովորական մարտիւ յողջազգեալ՝ մրցին

1 Օրինակ 'ի զպատարութիւն. այլ օրինակ 'ի սպառնութիւն. յոյն գիտակցութիւն:

միայնք և ոչ թողանան 'ի վեր հայել, քանզի նախկին որ-
սացեալ է պէտքէս ակտիւք . սակայն խտաբար՝ հայ-
ցեալ գտցէ, և բախեալ սնգու(թեամբ բացցի նմա :

|| 'ի աղօթեր քոց կամացդ կատարել, քանզի մշ խի
զուգին կամայն նյ . այլ մանաւանդ որպէս աւարն՝ ա-
ղօթեա ասելով, եղիցին կամք քո ինե . և յամենայն
ակտից և 'ի ցաւմանէ սրբեալ, այնպէս եղիցին կամք նո-
րա 'ի քեզ . քանզի կամի և գիտէ զբարին անձանց մե-
րոց առաւել քան զիմանալն և զինգրեւն մեր : (Ինչպիսի
աղօթելով խնդրեցի լինել առ իս որ ինչ ըստագոյն հա-
մարէի, և անգեալ կացի 'ի խնդրածսն վայրադար բը-
նաւորելով զկաման նյ, և ոչ թողեալ 'ի նա՝ զի որպէս
գիտէ զօգտակարն՝ զայն տնօրինեցէ . և սակայն առեալ
զոր ինչ կամէի՝ թաղծեցայ յետոյ յոյժ, զի ոչ խնդրե-
ցի որպէս զի կամէն նյ լիցին, քանզի ոչ այնպէս հան-
դիպեցայ իրին որպէս կարծէի : () Ինչ է բարի, եթէ
ոչ ան . ապա ուրեմն նմա յանձն արաւցուք զամենայն
ինչ որ ըստ մեզ է, և բարի լինի մեզ . քանզի բարե-
րարն անձ բարեաց տուող է : || 'ի հաւատի առնուլ նոյն
ժամայն յնյ զինգիրան խնդրեր, քանզի կամի առաւել
ևս խնամով հպատակել աղօթիցն քոց . քանզի զինչ
իցէ վերագոյն այլ, եթէ ոչ խօսակից լինել նյ և որ ըստ
նորին զուգագոյն(թեմն է անձառիցն հազորդ լինել :

Ինչպիսի աղօթելն է ծայրագոյն խնցուածք մտացն՝
որ յանձնան միշտ խոկալ : Ի՞նչ(թեմն է մտացն առ ան-
վերամբարձեալ յերկրաւորացս բերմանց :) Եթէ աղ-
թել փափաքես, հրաժարեա յամենայնէ, որպէս զի զնա
միայն չահեսցիս : Ի՞նչ(թեմն է նախ սրբել յակտից, և երկ-
րորդ փրկիլ յանգիտութենէ և 'ի մոռացմանէ, երրորդ
յամենայն փորձութիւն և 'ի ծուլութիւն :) Իայն խնդրեա
յաղօթելն քո զարթութի և զարգարութի և զարթոյ-
թիւնն նյ, նա և զամենայն վարս առաքելութեան, և
այլն ևս տացի քեզ : Իրաւունք են ոչ միայն յազազ ան-
ձին աղօթել սրբութիւն, այլ և յազազս ամենայն հա-
մատահմից, որպէս զի հրեշտակացն օրինակի նմանեցի
միշտ : () Գոյշ լեր եթէ առաջի նյ կա յաղօթելն քո,
եթէ 'ի գովեստէ անտի պատրեալ ես և 'ի ստորին յա-

սուսն ճեպեալ, և որպէս քօղ ստացեալ զերկարունն ա-
ղօթից 'ի փաստ հոգւոյ քո: Եթէ ընդ եղբարս կացցես
յաղօթս և եթէ առանձինն: Ծանացիր մի ձեռով միայն,
այլ և զգայութի մաքուր աղօթել: (1) Գայութի աղօ-
թից՝ բաղդատութի երկիւղիւ և զղջմամբ, և անձկու-
թեամբ հոգևորացն, պատմութեամբ յանցանացն յան-
մուռն: Հեծութիւնս: Եթէ այս և անոր դեռ ևս յա-
ծեացին միտք քո՝ ի ժամ աղօթիցն, ոչ ևս ծանեար՝ ե-
թէ միայնակեցաբար աղօթեն, այլ և աշխարհական ի-
ցեն՝ զարտաքին բնակութիւն գեղեցկացուցանելով: (2) Ե-
ղօթս կալով՝ զուշաւորութի քո զգուշութի պահեա,
զի մի գուցէ դիւրսն՝ առաջի դիցէ քեզ, այլ առ ի գի-
տութիւն յառաջակայութե յորգորեսցէ զքեզ. քանզի
յոյժ բնաւորեալ են միտք կողոպուտ լինել յուշաւորու-
թենէ անտի՝ ի ժամ աղօթիցն որ առ անձ: Եթեմեալ
'ի բաց ուծցէ զքեզ, և կամ երեւմանս ինչ ցուցցէ յա-
ղօթելն քո, և կամ նոր ինչ բերելով հոգս, և կամ զե-
րեստ տրամեցուցանողին:

(3) Եթ չորանախանձ է գէն մարդոց աղօթելոյն, և ա-
մենայն մեքենայիւք հնարաւորի ապականել զորա գի-
տաւորութիւն, և ոչ դադարէ խնացուածս իրաց շարժե-
լով 'ի ձեռն յուշաւորութեն և յամենայն ախտս զրգե-
լով 'ի ձեռն մարմնոյն, որպէս զի խափան արագէ բա-
րիոր ընթացիցն և առ անձ ելողութեն: (4) Եթ ժամ բա-
զում ինչ արարեալ դժնդակ դիւին և ոչ կարացէ խա-
փան լինել փութօյ ջանացողի աղօթիցն, դոյզն ինչ թոյլ
տայ, և ապա վրէժ հատուցանէ յորժամ յաղօթս կա-
ցեալ լինի. և կամ 'ի բարկութի բորբոքեալ զնա, եղ-
ծանէ զառ 'ի յաղօթիցն հաւաքեալ իբրու զբարիք
մոռածմունս, կամ առ 'ի ցանկութիւն անամանականս գր-
գռեալ զմիտան: (5) Եթ ժամ յաղօթս կացեալ որպէս պարտ
է, անկ կալ որոց ոչ է պարտ, և կայծիր քաջութիւն՝ պա-
հելով զպտուղ քո, քանզի յայս 'ի սկզբանէ կարգեցար
գործել և պահել. արդ մի այսուհետե գործեալ՝ թո-
ղուս անպահեստ զվաստակեալն, ապա թէ ոչ ոչ ևս
օգտիցիս: (6) Եթ ժամ որ հաւաքեալ աղօթելովն լինի ձա-
կատամբար 'ի միջի մերում 'ի պիղծ դիւացն, ոչ յա-

1 Յօդ. 1-ին գլխ. 1-ին դիւրսն առաջի գիցէ. յաւելո՛ւ 'ի յաւելո՛ւ:

ղազս այլ իրի լինի, բայց վաճան հոգևորական աղօթիցն. քանզի յոյժ դիմամարտ է նոցա կործանմանն և մարդոյ փրկութե առ անձ. (1) Ինչ կամ է դիւացն ներգործել 'ի մեզ. որովայնամիտութի, պաշնկութի, արծաթսիրութիւն, բարկութի, ռիսակալութի և այլ ամենայն ախտք. եթէ այսոքիւք զանձն գրաւէ, ոչ կարէ աղօթել որպէս արժան է. քանզի միոյ՝ մատին ախտից տիրեալ, ոչ տայ բնաւորապէս նմա շարժել 'ի հոգևոր Զանսն:

(2) առաքելութիւս գործեմք վաճան բանից եղելոց, և զսոսա յաղազս բնաւորեալ խանին. իսկ սա 'ի կարգաւորութե աղօթից երևել տոյոր է սրբոց: Վարդապետութիւն աղօթից են անկիրք՝, ծայրագոյն փափաքմամբ 'ի բարձրութիւն իմանալի կատարելով զիմաստասէր և զհոգևորական միտս: Ոչ միայն ցանկութե և սրտմոռութեան պարտ է տիրել՝ որ ճշմարտիւ աղօթելն կամեսցի, այլ և ախտաւոր իմաստից արտաքոյ լինել 'ի սրբութիւնս: Ոչ որ անախտութեան պատահեալ՝ անգէն և ճշմարտապէս աղօթ է. քանզի մարթ է ինչ և սոսկ ի մատտ գոյ, և 'ի տեսակս նոցա զբաղեալ և հեռանալ յայ. Որ սիրէ զանձ, ընդ նմա որպէս ընդ հօր միշտ խօսակից լինի, բացադառնալով յամենայն ախտաւոր ի մաստից 'ի հոգևորսն: Ոչ եթէ յորժամ ոչ յամեն միտքն 'ի սոսկ ինչ իրաց իմաստս՝ արգէն և յաղօթիցն տեղի հասեալ. քանզի մարթ է 'ի տեսութի լինել իրացն, և 'ի բանս նոցա խորհել. որ և եթէ սոսկ ինչ բանք ի ցեն, այլ սակայն որպէս տեսակ ինչ իրաց գոյով տալաւորեն ձևով իմն զմիտսն և հեռի առնեն զնա յայ: (3) Կէպէտ և գերատեսիկ՝ քան զմարմնաւոր բնութի միտքն լինիցին, ոչ ևս կատարելապէս զտեղի այ տեսին. քանզի մարթի յիմանալիս գոյ ծանօթութիւն և պէսպէս՝ առ նոսա:

Եթէ կամեսցիս աղօթել, այ հաւատա, որ կատարէ զուխտ ուխտաւորին. և կարդա առ նա ասելով. սուրբ եղիցի անուն քո, եկեսցի արքայութի քո. այս ինքն սուրբ հոգիդ և միածին որդիդ, որ հոգւով և ճշմարտութիւն սրբեն զմեզ: Որ հոգւով և ճշմարտութիւն աղօ.

1 Չորս օրինակ միւսոյ:

2 Յօդակով անգիրք. յայն ան ախտ:

3 Օրինակ 4 գերատեսակ. այլ

օրինակ գերատեսակ:

4 Յայն պէսպէսանալ:

Թէն, ոչ ևս յարարածաց աստի զխմբագործողն մեծա-
րէ, այլ յանձնէ իւրմէ զնա վերագովէ: Եւ թէ անարեւ
իցես, աղօթեցես ճշմարտութիւն և ստուգեալ ուղղա-
փառութիւն. միայն անութիւն հանցես զփառս և զօրհնու-
թիւնս երկրպագութիւն: (Երբեք միայն քո ի բազում
ցանկութիւն մի ըստ միմեզ որպէս մերժի իմն ի մարմնաց,
և զամենայն ինչ որ ի զգացութեց կամ յաշարութիւն
կամ ի բարուց լինել կարծեաց բացազարձ լինին, յայն-
ժամ համարեաց մերձ լինել ի սահմանս աղօթիցն:)
Ուրբ հոգին վշտակից լինի տկարութեան մերում. թէ-
պէտ և պղծաբարոյ՝ գորով եմք, սակայն գոյ առ մեզ.
և եթէ զմիտս մեր գտանէ ճշմարտութիւն աղօթե-
լով, հանգչի ի վերայ մեր, և զամենայն շրջափակեալ
զմեզ՝ զխորհրդոց կամ զինաստից փաղանդս եղծանէ,
հրաւիրելով զմեզ ի ցանկութիւն հոգեւորական սուրբ ա-
ղօթիցն: (Այլ ամենեքեան այլապէս թեամք մարմնոցն
ներսառնեն մտացն խորհուրդս կամ կարծիս կամ տե-
սութիւնս. իսկ ան ընդդէմ տոցն առնէ, յինքեան իսկ
միտս հանգուցանէ և ներքսագրէ ի նմա զգիտութիւն
որպէս կամի, և զշարժումն մտաց և մարմնայ ի ստահակ
ինչ յապահովէ: Այլ որ, բազմապիս ճշմարիտ աղօթիցն՝
և ի բարեութի յաճախեալ կամ յոխակալութիւն, ա-
տաբոյ իցէ իսկապարութեան. քանզի նման է որ որ-
տես կամի լինել, և զաչս իւր պզտորէ անպարս:

Եւ թէ աղօթել փափաքես, մի ինչ՝ յորոց հակառա-
կեն աղօթից՝ դարձեր, որպէս զի սուրբ հոգին ճանա-
պարհորդեսցէ ընդ քեզ: (Ի՞նչ ձեռք ինչ համարեսցես
զանութիւն յանձին քում՝ աղօթելով, և մի ինչ՝ ի կեր-
պարանս թող տար տղաւորիչ մտացդ. այլ անմիջապէս
պէս առ անմիջութեան մատիր, և հանձարեղ իցես: Պահես-
ջիր յորոգայծից հակառակորդաց. քանզի գէտ լինի
յաղօթելն քո պարկեշտաբար և անխռովապէս՝ յան-
կարծօրէն վերափայտ լինել քեզ կերպարան ինչ օտա-
րապէս և այլադէմ առ ի հպարտութիւն ձգել զքեզ,
կարծել զանութիւնս անդ գոյ, որպէս յանկարծօրէն
յայտնեալ քեզ քանակութիւն գոյ հաւանեացէ. բայց
անութիւն անքանակ է և անձն: (Երբեք ոչ կարեացէ

զույն շարժել զաղօթելոյն մահառ զեն, յայնժամ ըզ-
խառնումն մարմնոյն բռնաւորէ՝ առնել օտարոտի իմն առ
աչօք երևումն, և կերպարանել զնա՝ ի նորուն՝ իսկ սո-
վորութի ընդգիմակաց լինելով, հանապազորդելով զի-
րաւ զիջեալ խնարհի. և որ առ աննիւթ և անտեսակ
գիտութիւն ճեպեալ է, և ոչ պարտի զժխոյ փոխանակ
լուսոյ բուռն հարեալ անգիտութիւն։ Այսչիւր՝ ի վերայ
պահու քո՝ պահելով զմիտս քո՝ ի մտածութեց՝ ի ժամ
աղօթիցն, և կացուցանել ըստ իւրում լուծեն. որպէս
զի որ վշտակիցն լինի տգիտացն, և առ քեզ եկեսցէ, և
յայնժամ եկեսցէ պարզե աղօթից բարգաւաճեալ
՝ ի նորհոն։ Այլ կարացես սրբաբար աղօթել ՝ ի մար-
մնաւոր՝ իրս պատաղեալ. քանզի աղօթք են բացադու-
թիւն կարծից հիւթոց։ Այլ կարէ կապեալն ընթանալ,
և ոչ միտք ախտից ծառայելով՝ զհոգեւորական տեղի տե-
սանելով. քանզի ձգեն և տարաբերեն յախտաւորական
մտաց, և ոչ ունին կացումն սուրբ։

Այորժամ սրբաբար և անախտաւորաբար աղօթեն
միտքն, յայնժամ ոչ ևս ձախակողմանն, այլ աջակող-
մանն զղրդին ՝ ի վերայ դեքն, և ստորագրեն նմա փառս
այ և ձեռողութի իմն՝ որ զգայութեանն հեշտակամ է,
ըստ կարծեաց և կատարելապէս հանդիպել նմա յա-
ղագս աղօթից գիտաւորութե. և զայս մեկնեաց առա-
քինադործ՝ ոմն այր ՝ ի սնափառական ախտէն լինել և
՝ ի դիւէ անտի՝ որ մերձենայ ըստ լսելեաց տեղոյն։ Այս
ծեմ՝ գիւրն հարելով յասացեալ տեղին, որ զմտքն է
լոյս՝ փոփոխել որպէս և կամեսցին. և այսպէս շարժեալ
մտափառական ախտին խորհուրդս, կերպարանելով ըզ-
միտս թեթեւական առ ՝ ի կարծիս անային և էական
գիտութեն. և ոչ ևս թախանձեալ այնպիսոյն ՝ ի մար-
մնաւորական և ՝ ի պիղծ ախտից, այլ սրբաբար որպէս
եթէ կացեալ առաջի կարծէ, ոչ ևս ներգործութի ինչ
հակառակելով լինել նմա. ուստի և կարծէ անային
յայտնութիւն գող, որ լինի առ նմա գիւրն յոյժ գժըն-
դակութիւն ստանալով և ՝ ի ձեռն խեղաց լծորդեալ լոյսն

1 Յոյն իսկ նա ունելով սովորութիւն ՝ ի խորհուրդս գիւրաւ զիջմի. և առ աննիւթ և անտեսակ գիտութիւն ճեպեալ՝ պարտի

զծուի փոխանակ լուսոյ ընդու-նելով։

2 Օրինո՛վ Գ ՝ ի նիւթաւոր։

3 Օրինո՛վ Գ առաքինաւոր։

այլայլելով և կերպարանելով զնա որպէս կանխաւն ա-
սացի : Իստուծոյ հրեշտակին 'ի վերայ կացեալ բանիւ-
միայն զամենայն հակառակին ներգործութիւն դադա-
րեցուցանէ 'ի մէնջ, և շարժէ զլոյս մտացն անմոլարա-
պէս ներգործելով 'ի լուսաւորութիւն Վրժի :

Աստեւն 'ի Այտնութե՛ կրել հրեշտակին խունկ ,
որպէս զի տացէ՛ զաղօթս սրբոցն , թուի ինձ զայս շնոր-
հքս գոլ 'ի ձեռն հրեշտակին ներգործել . քանզի գիտու-
թիւն ներսառնէ ճմարիտ աղօթից , կայով այնուհետեւ
արտաբոյս ամենայն սասանութե՛ ձանձրութե՛ և լքութե՛
մտաց : Տաշաք ինկոց աղօթք գոլ ասին սրբոց , զոր քսան
և չորս ծերքն կրեն : Տաշաք համարեալ սերն որ առ-
ւած , այս ինքն զկատարեալ և զհոգեւորական սերն՝ յու-
րում՝ աղօթս ներգործեն հոգւով և ճմարտութեամբ :
Աորժամ համարեսցիս չեւ ևս պիտոյանալ արտասուաց
վասն մեղաց յաղօթելն քում , գիտեա որչափ հեռի ես
յնյ . հարկաւորեալ ընդ նմա գոլ հանազաղ , և ջերմա-
զոյն ևս արտասուեսցես : Ի՞յո գիտելով զչափ քո՝ մտա-
դիւր ևս սգայցես թշուառացուցանելով զանձնդ լռաւ իչ
սայեսայ . զիսրդ պիղծ գոլով և 'ի մէջ նոյնպիսի ժողո-
վըրդոց բնակեալ , այս ինքն հակառակորդաց , իշխել ա-
ռաջի տեառն զօրութեց կալ : Իթէ ճմարտապէս ա-
ղօթեսցես , բազում հաւանութի գտցես . և հրեշտակք
կցորդեսցին քեզ որպէս և յանիէլին , և զբանն որ լի-
նելոցն են՝ լուսաւորեսցեն քեզ : Վիտեա եթէ տարք
հրեշտակք հրաւիրեն զքեզ յաղօթս և բազկացուք լի-
նին մեզ ուրախանալով 'ի նմին և աղօթելով . ապա ե-
թէ պղերգանամք և ընդունիմք խորհուրդս հաճառա-
կորդս , յոյժ վարհուրեցուցանեմք զնոսա . որ եթէ նոքա
վասն մեր այսչափ ինչ ջանան , իսկ մեք և ոչ վասն ան-
ձանց կամիմք աղաչել զւժ . այլ քսանհելով զմեր սպա-
սաւորութիւն , և զսոցունց տէր և զւժ թողեալ՝ դիւաց
պղծոց խօսակից լինիմք : Ի՞նչոթեա հեղաբար և անխառ-
վաբար և սաղմոսեա իմաստասիրաբար և յորժորջմամբ ,
և եղիցիս որպէս ձագ արծուոյ՝ ի բարձունս համբարձեալ :
Սաղմոսերգութի զսխտս խաղաղէ և զխառնակում

1 Յօդ. 1-ի. Բամբ. . . և կրել .
էր-- Ըժ , 1-ի .

2 Յօդ. 1-ի. Գոյնիւր տացէ . Դ .
-իւր . Դ , 1-ի .

մարմնոցն հանդարտեցուցանէ, իսկ աղօթք ներգործեն և պատրաստեն մտաց զիւր ներգործութիւնս : Եւ զօթք են վայելական ներգործութիւն արժանաւոր մտաց, այս ինքն լաւագոյն և ստոյգ աղքատն և պիտանի : Սաղմոս երգութիւն պէսպէս իմաստութիւն է, իսկ աղօթք յառաջագոյն է աննիւթական և պէսպէս գիտութեան իմաստի առ անձ : Վիտութիւն բարիք է, քանզի բազկակից է աղօթից : զիմանալի զօրութիւն մտաց զարթուցանելով՝ ի տեսութիւն անպիտան գիտաւորութեն լուսաւորէ : Եւ ինչ որ երբեք իցես առեալ զչնորհս աղօթից, սաղմոսերգութեան հապտակեալ և առցես : Եւ ինչ, ասէ, նոցա առակ առ ի յաղօթել հանապաղ և մի ձանձրանալ : ապա և դու մի ձանձրանար և մի տրտմիր, զի ինմիս ոչ առեր, քանզի յետոյ առցես : զի ասէ հոսկ յետոյ յառակի անդ : Եւ պէտք և յայ ոչ երկնիմ և ի մարդկանն ոչ առ մնալեմ, այլ վառն աշխատ առնելոյ զիս կնոջ՝ արարից զիւրաւունս դորա : նոյնպէս և անձ արասցէ վերժինդրութիւն՝ գոչելով առ նա ի տուէ և ի գիշերի : Սաղմոս նախի քաջալերեալ պատահեալ ժուժկալեալ տաժանաբար յաղօթան : Եւ ի կամիր որպէս քեզ թուի, այլ որպէս նոյն հաճոյ իննել որ ըստ քէն : և եղիցիս անխառն հոգացող յաղօթան քո : Եւ պէտք և ընդ նոյն կարծիցես գոյ, զգոյշ լեր ի պառնկութեան դիւէ, քանզի յոյժ է պատրոյղ և մախացող : և կամի սրագոյն իսկ գոյ քան զշարժումն և սթապումն մտաց քոց, որպէս զի յայ անջատել զնա՝ առաջի նորա կալով ահիւ և երկիւղիւ :

Եւ ինչ աղօթից իննամ ունիս, պատրաստեալ զանձն քո ի հարուածս դիւաց, և ժուժկալութեան զառ ի նոյնքանն տանջանացն համբերեալ : քանզի որպէս վայրենի գաղանք գիմեացեն ի քեզ, և զամենայն մարմինդ քո չարչարիցեն : Սաղմոս պատրաստեալ որպէս հմուտ ճգնող զանձն քո : և եթէ յանկարծօրէն տեսցես երևումն ինչ, չհիսնալ : և եթէ սուր համարձեալ ի վերայ քո կամ ջահ ինչ լուցեալ առաջի աչաց քոց, չխառնել : և եթէ կերպարանս ինչ վտիտ և արիւնատես, ամենեւին չտաղնապել յանձնէ : այլ կացնիր՝ դաւանելով զբարիք գաւառնումն, և գիւրաւ տեսցես ի վերայ թշնամեաց քոց ընդհորձանումն : Եւ զցաւագիւնս կրէ տեւելով, և ինչպէս գաւառիցն պատահեցէ : և որ վտտիցն ժուժայ, և ի հեշտականայն ոչ ելլէ անմասն :

() գոյշ լեր մի երբէք պատրեցեն զքեզ չար դէքն երևանալէք իւրիք, այլ լեր մտացի փոփոխմամբ յաղօթման. և աղաչես զսփ, որպէս զի թէ 'ի նմանէ իցէ իմացուածն, նա լուսաւորեսցէ զքեզ. ապա թէ ոչ փութանակի զմե լորեցուցին Տալածէ 'ի քէն, և քաջալերես զի ոչ կացցեն շունքն՝ քո ջերմապէս զգաւազանեն որ առ անձ պաշտամնացն բուռն հարեալ. քանզի նոյնժամայն աներեւոյթ և անյայտ զօրութիւնն այլ գանահար եղեալք հեռաւոր հալածականք եղիցին: } Իրաւի է զնենգութիւն նոցա անգիտանալ, զի 'ի ժամանակի բաժանեն զինքեանս դէքն. և եթէ համարեցիս օգնութիւն հայցել, մտանեն այլք 'ի ձեւ հրեշտակաց զառաջինսն հալածելով առ 'ի պատուիլ քեզ 'ի նոցանէ, և կարծել զգեւսն 'ի սուրբ հրեշտակս գոյ: Խոնարհութեւ բազում ինամ տար և արութեւ, և ոչ երբէք զրկումն դիւաց մերձեսցի յանձն քո, և տանջանք ոչ մերձեսցին 'ի յարկս քո. զի հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո պահել զքեզ. և անյայտաբար զամենայն հակառակներգործութիւնս հալածէ 'ի քէն: Ղայթմունս և թնդմունս և խաշափոձայնից և տանջմունս դիւաց լուրիցէ՝ որ մաքուր աղօթից ինամ տանիցի, այլ ոչ զանգիտեսցէ և ոչ զխորհուրդան մատնեսցէ, այլ ասասցէ առ տէր. ոչ երկեսցցէ ես 'ի չարէ, զի դու տէր ընդ իս ես. և որ սոցին նման են աղօթիցն բանք: } Ժամու այսպիսի փորձութեց սուգ ըստոյգ և յերկարեալ աղօթս ստացիր առ անձ: } Թէ սոցանայցեն քեզ դէքն յանկարծօրէն երևեալ և զարհուրեցանել զքեզ և յափշտակել զմիտս քո, կամ որպէս գաղանք վնասել զմարմինս քո, մի հիանադ 'ի նոցանէ և մի հոգ տանիր սպառնալեաց նոցա. քանզի երկեցուցանեն զքեզ փորձել, եթէ արդեօք ուշ դնիցես նոցա, կամ թէ ամենեկն քամահեցեր զնոսա: Եթէ այլ ամենակալի և խնայողորձի և նախախնամողք ամենեցունց առաջի կաս յաղօթեն քո, ընդէր այսպէս անասնաբար կաս առաջի. որպէս զի թողեալ զանապոյտ՝ երկիւղ նորա, 'ի ճանձէ և 'ի մծեխէ երկնել. կամ թէ չիցէ լուեալ՝ 'ի տեառնէ այլ քումմէ երկիցես. և զարձեալ՝ յորմէ տարսեն և զողան ամենայն յերեսաց զբութեան նորա:

Որպէս հաց բռնանէ զմարմին և առաքինութի զհոգիսն, նոյնպէս և մտաց հոգևոր աղօթք են սնունդ: Ս' փարիսապէս, այլ մաքսաւորաբար աղօթեալի տեղի տալու և աղօթից, որպէս զի և գուարդարացիս յայ: Ս' նազիր չանիժանել ումեք յաղօթելն քօ. զի մի գուցէ զոր չինեն՝ զնոյն քակես, գարշելի առնել զաղօթման քօ. Հազարապետն բիւրուց քանքարաց խրատեսցէ զքեզ, որպէս զի ոչ թողցես պարտաւորին, և ոչ հանդիպեսցիս թողութե. քանզի մատնեաց, ասէ տէր, 'ի ձեռս դահձաց: Բացադրեա զփարիս մարմնոյ յառաջակացման աղօթից քոց, զի մի գուցէ խթեալ 'ի լուսոյ կամ 'ի մըծխոյ ' կամ 'ի ճանձոյ' զրկեսցես զմեծ շահավաճառ աղօթիցն:

Եղբ' եղև մեզ որպէս զի ումեմն 'ի սրբոցն աղօթելով այնչափ ինչ հակառակէր չարն, որպէս զի 'ի նմին 'ի տարածել նորա զձեռն յառիւծ ձեռողանալ, և կանգնեալ 'ի դէպ' զառաջինսն իւր զձիրանսն աստի և անտի 'ի վերայ երկուց թիկանցն ցցեալ ջանողին. և ոչ կամէր անջատել 'ի նմանէ, մինչև զձեռնսն խոնարհեցուցէ. իսկ նորա ոչ երբէք զնոսա զիջուցեալ՝ մինչև զավորական աղօթման կատարէր: Ե' յապիսի ինչ ծանեալք, և որ 'ի գրին լուեաց, զի չհաննէ ասեմ, որ մանուկ էր հասակաւ և առայդ շնորհիւ, մտաւորութե միայնացեալն, որ անշարժ կայր յամ կցորդութեն. որ գիւն 'ի տեսիլ վիշապի պատառեալ զնովաւ և ծամեալ զմարմին նորա և յերես նորա զգայուելով, ոչ ինչ յիւրոց հանդիսիցն դրդուէր: Ե' թերցեալ արգեզը իցես զվարս տաբենեացուց միայնակեցացն, որպէս ասեն՝ եթէ մինչ դեռ խտեւր և ուսուցանէր արքայ Ս' Կողորոս զեղբարան, իժք

: Մի ոմն 'ի սրբոցն աղօթելով այնչափ ինչ հակառակէր չարն, որպէս զի 'ի նմին 'ի տարածանել նորա զձեռն՝ յառիւծ ձեռողոր և կանգնէր ընդդէմ նորա, և զձիրանսն աստի և անտի 'ի վերայ երկուց թիկանցն եգեալ ջանացողն. և ոչ կամէր անջատել 'ի նմանէ, մինչև զձեռնսն խոնարհեցուցանէր. իսկ նորա զձեռն ոչ զիջուցանէր՝ մինչև զսովորական աղօթման կատարէր. քանզի ոչ ինչ զանգիւղէր յայնժանէ, մինչև յաղթեալ եգէ թշնամին յաղթից սրբոյն, և փախտական եղեալ ոչ ևս ալ երևէր: Ընթերցեալ իցես զվարս տաբենեացուց միայնակեցացն, որպէս ասեն՝ եթէ մինչդեռ խտեւր և ուսուցանէր արքայ Ս' Կողորոս զեղբարան, իժք երկու եկին կացին առ ոտս նորա. իսկ նորա անխառ

երկու եկին կացին առ ոտս նորա . իսկ նորա անխառնա-
բար մնացեալ՝ ունելով զոտան ՚ի վերայ նոցա, կայր ան-
շարժ՝ մինչև դադարումն եղև հոգևորական խրատուն և
աղօթիցն . և ապա եցոյց զնոսա եղբարցն, և պատմեաց
զիրան զոր ոչ գիտէին : Նազազս այլոյ ուրումն դարձեալ
ընթերցաք հոգևորական եղբօր, եթէ յաղօթել նորա
իժ մի եկեալ մերձեցաւ յոտս նորա . իսկ նորա ոչ յա-
ռաջեալ խոնարհեցոյց զձեռան մինչև զսովորական ա-
ղօթան կատարեաց, և ոչ ինչ մնասեցաւ՝ որ սիրեացն
զնձ առաւել քան զինքն : Նոգքօս կացցես յաղօթան
քո, և ուրացեալ զանձն քո հանդերձ ամենայն զգայու-
թեամբ ՚ի միամիտ խորհուրդս մաքուրս : Այլոյ ուրումն
սրբոյ պնդաբար աղօթելով յանապատի առանձինն, զի-
ւաց եկեալ որպէս զնգահ ինչ, և յօդն թօթափեալ,
և ընդունէին դարձեալ ՚ի վերայ լաստի մինչև յերկուց
շաբաթուց առաւ . և ոչ ամենեին կարացին առ փոքր
մի զիջուցանել զմիտս նորա ՚ի քերականս աղօթիցն որ
առ անէր : Այլոյ ուրումն դարձեալ անասիրի աղօթից
խնամատարողի՝ յանապատի անդ ճանապարհորդելով,
հրեշտակաց երկուց ՚ի վերայ կացեալ ՚ի միջօրէին ճա-
նապարհակցեալ ընդ նմա . իսկ նա բնաւ ոչ նայեցեալ
ընդ նոսա, զի մի գուցէ ՚ի լաւագունիցն զրեւոյցի . քան-
զի զմտաւ անէր զառաքելոյ բանն որ ասէ . ոչ հրեշ-
տակք և ոչ զօրութիւնք և ոչ այլ ինչ արարած կարեն
մեկնել զմեզ ՚ի սիրոյն Վրիտասի : Հաւատար հրեշ-
տակաց լինի միայնակեաց ՚ի ձեռն ճշմարիտ աղօթից,
անձկալով տեսանել զերեսս հօրն ամենակալի որ յեր-
կինս է :

|| ՚ի խնդրեր ամենեին կերպարանս ինչ կամ ձեռք կամ
զոյն ընդունել յաղօթան : || ՚ի փոխանակ՝ հրեշտակ տե-

վարար մնացեալ, ունելով զոտս ՚ի վերայ նոցա կայր անշարժ՝ մինչ զա-
դարումն եղև հոգևորական խրատուն և աղօթիցն . և ապա եցոյց զնո-
սա եղբարցն և պատմեաց զիրան, քանզի ոչ գիտէին զչառն իժիցն ՚ի
ներքոյ ոտք նորա : Ասէին և վասն եղբոր ունեմն՝ եթէ յաղօթելն նո-
րա իժ մի եկեալ մերձեցաւ յոտս նորա . իսկ նա յառաջեալ ոչ խո-
նարհեցոյց զձեռան մինչև զսովորական աղօթան կատարեաց, և ոչ ինչ
մնասեցաւ եղբարցն այն՝ որ սիրեաց զնձ առաւել քան զինքն :

1 Օրէն-ի 4 խնամարարողի :

3 Յ-յն Մի ցանկար հրեշտակ :

2 Օրէն-ի 4 ձեռքոյն ընդունել : տեսանել :

սանեւոյ կամ զօրութիւն կամ զՎն զգայալէս, զի մի գուցէ բողորատար՝ խեղաբախ եղիցիս, զգայլ փոխանակ հովուի տեսանելով և երկրպագելով թնամեացն դիւաց: Սկիզբն պատրանաց մտաց սնափառութի է, յորմէ շարժեալ մտացն՝ ձեռք և կերպարանօք պարագրել փորձէ՝ զանձութիւն: Եւ զիմս ասացից. երջանիկ են միտք, որ ՚ի ժամ աղօթիցն կատարեալ անկերպութի ստացաւ մարդ: Երջանիկ են միտք, որ անզրաղ աղօթելով առաւել փափաքումն առ անձ միշտ յանձն յարէ: Երջանիկ են միտք, որ ՚ի ժամ աղօթիցն աննիւթական և անտաքիկ լինի արեալ յամենայնէ: Երջանիկ են միտք, որ ՚ի ժամ աղօթիցն կատարեալ անզգայութի ստացաւ յերկրէս: Երանելի է միայնակեաց, որ ամենեցուն փառելի միշտ զանձն ունիցի ՚ի հոգեւորսն: Երանելի է միայնակեաց, որ զամենեցուն փրկութիւն և զգարգացումն որպէս զանձին՝ օրախութի և մտադիւրութի տեսանէ և լսէ և խորհի: Սխայնակեաց է, որ յամենեցունց անջատեալ է ՚ի չար զբաղմանց, և յամենայն բարիս մերձ է: Սխայնակեաց է, որ միայն յամենեցունց անարգ զանձն հասարի, և անվրէպ զանձն տեսանիցէ: Երգայսպէս աղօթեա առ տէր, միշտ ՚ի բարի գործս պարապել և ոչ նուաղել ՚ի սիրոյն որ առ անձ. յամենայն ՚ի ստութիւն և յերդմանէ և ՚ի բարկութիւն ՚ի բաց լեր, և փափաքեա աղօթել, և գտցես չնորհս ՚ի տեսանէ:

Եթէ հոգւով կամիս աղօթել, մի զոք ատեր, և ոչ ունիցիս մառախուղ՝ դիմադրել քեզ ՚ի ժամ աղօթից լուսաւորութեն: Սանձնեա նյ զպէտս մարմնոյդ. յայտ ևս եղիցի և հոգւոյն յանձնառութի նյ: Եթէ պատահեսցես խառտվանութե, թագաւորեսցես. նմանապէս և վտանգաւոր աղքատութեն տարեալ գոհութիւն: Սանգոմաներ հրաժարելով զգրուատեալ աղքատութիւն և զնեղութիւն զնիւթս աղօթիցն: Սխնորդեսցեն քեզ մարմնաւորական առաքինութիւն առ անձնաւորականս, և անձնաւորականքն առ հոգեւորականսն, և սղբա առ աննիւթ և էական գիտութիւն: Սքոյլ լեր աղօթելով ընդդէմ խորհրդոց, եթէ դիւրաւ զօղեսցին, եթէ ուս.

1 Օրինակ բողորատար:
2 Յօդակն վայր փորձէ. յոնէ.
ւս. ՚ի յոնէն:

3 Յօդակն առ անձնաւորական
և զհոգեւորականս ևս առ աննիւթ.
Երա. ՚ի յոնէն:

տի այս եղև . մի գուցէ դարանումն կրեսցես , և պատ-
րեալ հատուցես անձինդ փնտա :

{ Խորժամ դեք ստորագրեսցեն քեզ խորհուրդս և
դարձեալ դրդեն զքեզ , որպէս թէ աղօթել ընդդէմ
նոցա կամ հակառակել , որք կանաւ երբէք տեղի տան ,
որպէս զի պատրեալ հպարտացիս յազազս քո , որպէս
թէ աղօթիւք սրբովք երկեցուցեր : Եթէ աղօթես ընդ-
դէմ ակտից կամ դիւայ՝ որք մինչին ընդ քեզ , յիշեալ
զասացեալսն . հալածեցից զթշնամիս իմ և հասից նո-
ցա , և ոչ դարձայց 'ի նոցանէ մինչև ապառեցից փնտա :
Եւ զայս 'ի դէպ ժամաւ ասացես , բազում խնայհո-
թեամբ զանձնդ սարաւազինեալ ընդդէմ հակառակոր-
դաց : } 'Ի կարծեր ստանալ զառաքինութիւն՝ եթէ ոչ
ցմարմին և ցորին վասննորա ճակատամարտիցես . քան-
զի պարտ է մինչև 'ի մահ հակառակ կալ մեղացն ջա-
նաբար և անպարտաւապէս ըստ անձայնոյն առաքելոյ :
Եթէ օգուտ լինիցիս այլայ և փնտսիցես զանձնդ , որ-
պէս զի արհամարեալ՝ ստիցես ինչ կամ գործիցես ապի-
րատ , ջրուիցես չարին զբարիորդ հաւաքեալսն . քանզի
գիտողութիւն է և այս չար դիւայն , վասն որոյ զգուշա-
նալ արժան է մտաւորաբար : 'Խորանայց դիւայն միշտ
ակն կալլիր հոգալով՝ զխորդ բացակացցես 'ի նոցա ծա-
ռայութեն որսացեալ 'ի կորուստ : 'Ի գիշերի խռովեցու-
ցանել անձամբք խնդրեն զհոգեւորական վարդապետն
ամենայար դէքն , և 'ի տունջեան 'ի ձեռն մարդկան 'ի
նեղութիւն և 'ի զրպարտութիւն և 'ի վտանգս արկանե-
լով : } 'Ի հրաժարեր 'ի թափեաց . զի թէպէտ և կոփեա-
ցեն կոխելով , և ձգելով քերեն , այլ սակայն սոքօք ա-
ռաւել պայծառանան 'ի տէր հոգեւորական հանգեր-
ձիւ : Երկուհետև ոչ հրաժարեցեր յախտից , այլ միտք
քո հակառակ են ճշմարտութեան և առաքինութե , ոչ
զտցես խառնկ անուշութեան 'ի սրտի քում :

Եթեմ ել անձկայ որ փոփոխեալ է յատեանցս և ըզ-
վարս յերկինս ունի հանապազ , ոչ միայն սակ բանիւ ,
այլ և գործով հրեշտակային՝ և գիտութիւն անաբոյն :
Եթէ միայն 'ի դժուարակրութեն յիշեսցես զդատա-
ւորն որպէս ահաւոր և անաշառ գոլով , ոչ ևս աւար ծա-

ապել տեառն ահիւ և ցնծալ առաջի նորա երկիւղիւ .
 զայս գիտացես զի և հոգեւորականդ թերեւ յուրախու-
 թիւն առաւել ևս դողութիւն պարտ է պաշտել զարա-
 րիչն ամ : Ստացի է այլ որ յառաջ քան զկատարեալ
 տաքշխարութիւն ի բաց եկաց ի տրամնդական սգոյ մե-
 ղաց իւրոց , և որ հրովն յաւիտենից որպէս դատեալ ի
 տեառնէ ի խոստովանութիւն փութացաւ : Սր մեղօք
 ըմբռնեալ է և բարկութիւն , և համարձակի անպատկառ
 ձգիլ ի գիտութիւն անձային կամացն և կամ յաննիւթա-
 կան աղօթս յանձային խորհուրդն , այնպիսին ընդունի
 զառաքելական սաստն և զվտանգն և զդատապարտու-
 թիւնն . վասն այսորիկ ասէ . պարտի անձին շուք դնել
 վասն հրեշտակաց ան , և պատկառանս և զխոնարհութիւն
 վայելչաբար ունել յաղօթան ան : Սրպէս աչացաւի ոչ
 է օգուտ յօր հասարակ , և յոյժ ջահալի արեգական տե-
 սիլ յերկար և առանց քօղոյ , նոյնպէս ախտաժէտ և
 պիղծ մտաց . որ ըստ հոգւոյ և ճշմարտութեւն ահաւոր և
 գերազանց յաղօթից սպասաւորութիւն ամենեւին օգտի
 ինչ ոչ , այլ առաւել ի ցասումն զարթուցանէ զանձու-
 թիւնն : Եթէ որ ընծայիւ մատեալ ի սեղան անդ՝ ոչ
 ընկալաւ անկարօտն և անաշառն մինչև հաշտեցաւ ընդ
 մերձաւորին իւրոյ տրամեցելոյ առնա , տես իրչափ պա-
 հըստեան պէտք են և ընտրութեւն , որպէս զի ընդունելի
 լիցուք ան խոնկ խնայալի սեղանոյն :

Սր ուրախանար ի նիւթականս և մի ի փառս սոցա .
 ապա թէ ոչ ոչ ևս ի թիկունս քո , այլ յերեսս հարցեն
 մեղաւորք , զի եղիցիս նոցա ուրախութիւն ի ժամ աղօ-
 թիցն՝ ձգեալ և պատրեալ ի նոցանէն ի խորհուրդս
 տարօրէնս : Եղօթք աղօթս խնդրելով՝ աղօթս գտցեն .
 քանզի աղօթք զգուշալի են , թէ և այլ ինչ ևս հետեւեա-
 ցին բարի գործք , որ և պարտ է միշտ ճեպել : Սրպէս
 ամենայն զգայութեց լաւագոյն՝ տեսանելիք են , նոյն-
 պէս և ամենայն առաքելութեց աղօթք են վերագոյն :
 Եղօթից գովեստ ոչ եթէ քանակութիւն է , այլ որա-
 կութիւնն . և զայս յայտ առնեն նոքին ելեալք ի տա-
 ճարն կալ յաղօթս . և դարձեալ . դուք յորժամ յա-
 ղօթս կայցէք , մի լինիք շատախօսք . և որ ինչ նոյնպի-
 սիք զհետ ասացան : Զորքան ի համեմատութիւն մար-
 մնոյ հայիս , և միտք քո ի վայելչականս յարկիցն չքա-

Հայն, ոչ եւ երբեք զանգի աղօթիցն անմեղ, ոչ զեւ
եւ հետի է 'ի բնէ երջանիկ ապա Զանապուհ. Վրան-
ցի յաճամ կայնալ յաղօթել և գերազանց լինի թան
զոյս ամենայն ուրախութիւն, յայնժամ Ճշմարտեան
կենալ եւ զուրք աղօթան՝ որ 'ի վառ ամենազոյս եր-
բարութեն կապարի այնժմ և միշտ և յախանան յա-
ւիանելոյ. ամէն:

ԹԷ

ԻԲԱՆՑ ԳԻՏԱՆԻՒ՝

ԼԵՒ է յառակ խորհրդով նմել. թան ցիւղի խոր-
հրդով աղօթս մտաւայանել և վարն ոչ ամառել: Եր-
թէ սխալմա գիտես զեղբայրն, խրատես զիս և յանդի-
մանես. և թէ չանայ բեղ, խորհեալիք 'ի նմանէ. և ե-
թէ զոյգ չաանես. հաղորդ եւ չարեաց նպաս, և ոչ ա-
նիս սեբ ընդ նմա: Վրանցի և թէ վառն ոչ արամեցա-
ցանես զեղբայրն, մի խելք արհեստ. ոչ և թէ վառն նա
խանես, երկիք յայնժամ: Խալ որ վառն ոչ կամի ճշգ-
նել, յանախարայն ուսանելիք զըրկնաբն և զբարաւանն:
Խրատածաւերն իւր կամայն արդես թշուանց ցոյցա-
նայ: Խիտա զմարմնից նեղութիւն և զգիտաց երկնալին
նայ. զի աներկեալ լինի: Խի զերկնալինն ոչ սկիւն, սի-
րոյ արման կանգնէ առ ան, և անհաղա թշուանութիւն
առ աստանայ: Օտեբ և զերկնալ ընտրութիւն արա բեղ,
որ ընդ վայր չարութեան: Խրատի զլինի և նեղես և համ-
բերես, անապական գանձ գաանես արարաւանալ բեղ
յերկնա. ապա թէ արանջես և նեղաւարտես, ընդ վայր
գաւտես և անվարձ եղանես: Օրացիք չարաբանիցն
Վրնի և համբերես վառն նպաս, զի թաղաւորեայն
անանց բարաւոյն: Տրանջարն թերահաւատ է, զի արդ-
աւանջն թերահաւատութիւն նշանակ է. զի ոչ հաւատայ՝
թէ դատաւարան կայ և հաւատցաւ: Խրոք և թէ գա-
ես արաւանա չարին, արաւայր ընդ արարութեն միջեւ ա-
ւաղնայն. և և թէ ոչ ոչ է, վախիք 'ի արանջարն:

՝ Գողտի է Բաւանեայ 7 հաւե ասի որ յանն եղիւր երեի յոյի.
նախ թէ:

Հոգեւոր առաջնորդն անձային հուր է . զապահանա-
րար արեան պրէ, և զգիջութի ցամաքեցուցանէ, և կրօ-
նաւորական հանդիսիւ փորձէ որպէս զուկի 'ի բոլս, և
անաղտ սրբութի զեղբարս նոյ ընծայէ, և ինքն ըստ հա-
ւատարիմ ծառային թագաւորէ 'ի վերայ տաան քաղա-
քաց: Տգէտ և անընտրող առաջնորդն 'ի բժշկելն խո-
ցէ, և 'ի յուղղելն խորտակէ, 'ի սիրոյ տեղին զատելու-
թիւնն դնէ և յատելութե տեղին զսէր, և խառնափն-
դոր կենօք զեղբարսն անվաստակ առնէ: Ընդ որ 'ի գա-
րունն 'ի հանգստեան կայ, ձմեռն 'ի սովու և 'ի սառ-
նամանեաց սատակի: Ար աստ զմարմինն փափկացուցա-
նէ, 'ի յաւիտեանական հանգիստն ոչ կարէ մտանել: Հնա-
զանդեա սիրով, աղօթեա յուսով, աշխատեա հաւա-
տով, և պայծառացիր յերկնաւոր հարսանիսն: Օ ինչ
չնորհա որ տայ քեզ անձ, 'ի պէտս կարօտելոյ սպասա-
ւորեա զայն. զի շնորհքն աղբերացին, և դու փառա-
ւորեսցիս:

Արծաւոր մարմնասէր խոցինման է, և 'ի ծովացեալ
մեղացն հեղձնու: Արծաւոր կրօնաւոր պարտակ է սա-
տանայի, ընդ իւրեաւ ունելով զսատանոյ: Ըրտասուք
լուացումն է մեղաց, և յոգւոց հանել՝ ապաշխարութի:
Ըբա որ զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց կրօնաւո-
րական հանդիսիւ անցուցեալ է 'ի սուգ և 'ի տրտմու-
թիւն, նա զորպիսի զերանական փառն ոչ ժառանգե-
ցէ. զի նմա ամենայն փառս երանականս պատրաստեալ
կան 'ի ժառանգութիւն նորա:

Արազափորձութի բազում պատճառ ունի, քննեա
և 'ի վերայ հասիր. եթէ դու ես պատճառ յաճախ կե-
րակրելով և պարարտ, և 'ի խորհրդոցդ թոյլ տալոյն,
արտաքոյ լէր սրբութե մինչև առողջասցիս: Ը մարմնա-
կան պէտմն արգել զսաղմոն: Ը անուկ կրօնաւոր թէ-
պէտ և զերկինս բանայ, մի մտաներ. թէպէտ և զհրեշ-
տակի վարս ունի, մի հաւատար՝ որ ընդ հնազանդութի
չէ: Ար զեղբարն տեսանէ և տրտում կայ, յաղթեալ
է նա 'ի կեղծաւորութեն: Ար առանձիննստի և զուարթ-
կայ, գերեալ է 'ի սատանայէ: Պարտ է կրօնաւորին
տրտում և տխուր կալ իբրեւ սգաւոր նոյ. իսկ որ զը-
ւարթ կայ և ծաղր արձակէ, չէ բարձեալ նա զխաչն
Վիշի: Ը երանք մեր հոտեալ են 'ի պահոց, և լեզուք մեր

ընդարմացեալ 'ի սաղմոսերգութի. և զոր անձ խնդրէ՝ ոչ ունիմք, այս ինքն զսէր, զխնարհութի. և շրթամբք սիրեմք զանձ, և 'ի զուր աշխատիմք: () յօժարութիւնս արդել, թէպէտ և բարեգործութի իցէ, և զհնազանդութի հաստատեալ: (2) Է պարտ կրօնաւորի 'ի զքօսանս ելանել ընդ մօր կամ ընդ քեռ, և ոչ հաց ուտել անդ, և ոչ համբուրել պարտ է զմայր կամ զքոյր, և ոչ նրստել մերձ անպատշաճաբար, այլ ամեթ խաժութի իբր ընդ օտարի. քանզի կրօնաւորութիւն է կարգ սրբութե և պարկեշտութեան:

* Տուր զսիրտ քո նայ. և յորժամ ցանու խորհուրդ քո, դու ասա՝ թէ չունիմ սիրտ որ ցանուամ: Արօնաւոր որ ցանկոտ է, ոգին դիւահարեալ է. արտաքց լիցի սրբութեց մինչև առողջացի: (1) Թէ չունիս աղօթք հոգեւոր, ստացիր աղօթք մարմնաւոր, և տայ քեզ անձ աղօթք հոգեւոր: Ախի քան զմիաբան ժամ աղօթիցն զարթուցեալ՝ լուսաւորեսցէ զքեզ խորհուրդքդ. գոհացիր զնայ, չեն վտանգ. աղօթք անբաղձանք զէն են քո, նետաձգութի ընդդէմ սատանայական նետաձգութեան և խաբէութեն: () սատանայի նետաձգութիւն տես որպիսի խորհուրդք են: (2) Է պարտ կրօնաւորին զիւր աննդեան տեղիս տեսանել: Արօնաւոր յորժամ վախճանի, եթէ հարկաւոր զգեստ իցէ, զայն չէ պարտ կրօնաւորացն տանել, այլ յաղքատուն տալ, զի յանաբժանս համարեալ է: (3) Է պարտ կրօնաւորին մանկանց կենակից լինել, և ոչ զգեղ նոցա տեսանել: (4) Է պարտ կրօնաւորին ընդ կանայս յուխտ մտանել, և աղօթել ընդ նոսա բնաւ չէ պարտ կրօնաւորին: (5) Երժամ 'ի խո-

* Տուր զսիրտդ նայ. և յորժամ ցանու խորհուրդդ, դու ասա՝ չունիմ. . . Ախի քան զմիաբան ժամ աղօթիցն զարթուցեալ՝ լուսաւորես զխորհուրդդ գոհանալով զայ և աղօթելով առ նա. զի աղօթքն զէն են քեզ և նետաձգութի ընդդէմ սատանայի, որպէս և սատանայի նետաձգութիւն պէտպէս խորհուրդք են: Չէ պարտ կրօնաւորի 'ի քաղաք մտանել սովորութի: Չէ պարտ կրօնաւորին զիւր սննդական տեղին տեսանել փափագմամբ: Արօնաւոր յորժամ վախճանի, թէ քան զհաքիւսաւոր զգեստիկն (իս պէտան) տեսիլ ինչ ունի, զայն չէ պարտ կրօնաւորացն առնուլ, այլ յաղքատու պարտ է զայն տալ, զի յանաբժանս համարեալ է: Որպէս ակորժեկն չէ ուտելի կրօնաւորաց իւր տակրժից, նոյնպէս և ցանկալին չէ զչենլի: Չէ պարտ կրօնաւորի անկատարի մանկանց կենակից լինել. . . Չէ պարտ կրօնաւորին յուխտ

տեղէն մահիչ ելանիցես, համարեա թէ 'ի գերեզմանս իջեր: Թող զբանս և զխորհուրդս որ սնոտիս ընթա-
նան, և բւեռեա զբեղ յերկեղն այ, և ած զմտաւ զօրն
դատաւորանին: Հիւսիսային օդ ատղձացուցանէ զցո-
րեան, և սատանայի փորձութիւն զառաքինութիւն:

Սանուկ կրօնաւոր որ ոչ է առ ոտս ծերոց, անջան
որս է սատանայի: Սանկագոյն քահանայի մի ասեր ըզ-
խորհուրդս քո ծածուկ, զի մահ է նորա: Որ զիւր կաման
պաշտէ, չկարէ ստանալ զերկեղն այ: Կրօնաւոր ուրա-
խամիտ դէ է գերգետացի: Սատանայ պատերազմասեր
է, փախիր 'ի մանկանց. զի որ 'ի նոցանէ հարուածք է,
չարագոյն է քան զթոյնս սատանայի: Ս'ի տրտմեցուցա-
նէր զղը, և մի արտմիր յումեքէ: Ս'ի բարկանար աշա-
կերտի մեղուցելոյ, զի հիւանդն ոչ թէ յիւր կամեցն
հիւանդանայ: Վինին զբազմութիւն ախտից զարթուցա-
նէ և զերկեղն այ հալածէ: Ս'ի սիրեր զյազումն կե-
րակրոց. ապա թէ ոչ զմարմինդ քաղաք պղծութե շի-
նեցեր՝ ամբողջ սատանայի: Ս'ի սիրեր զեղբայրն կեղծա-
ւորութիւն կամ դատարկութիւն կամ պատուական հան-
դերձիւն, զի մի զլայենին ժառանգեսցես զեղբայրա-
սպանութիւն յեղբօրէն. և պարտ է հանապաղ մեռանել:
Որ զինքն այ տայ, չունի կամս առանձին. անսիրութիւն է
յանդիմանել զեղբայրն առանձինն: Ս'ի թոյնաթափ
լինել յեղբայրն խրատու պատճառանոք: Օ վէրսն կա-
կուղ դեղօք բժշկեա, և զախտն բարեգործութիւն: Ս'չ
խատուութիւն համբերութիւն առանց պսակի ոչ լինի:

Կանանց մտանել, և անգ. աղօթս առնել: Երկուան յորժամ 'ի մա-
հիչս ելանես. . . զցօրեանն, նոյնպէս և փորձութիւն զառաքինութիւն:

Սանուկ կրօնաւոր որ ոչ է հանապաղ առ ոտս ծերոց. . . մի ասեր
զծածուկն քո, զի մահ է նմա: Որ զիւր կամս արտոյն. . . Եւ սա-
տանայ պատերազմասեր է (իսկ պատերազմակից է). . . չարագոյն են
քան զթոյնս իւրից. . . Ս'ի բարկանար եղբօր մեղուցելոյ. . . Ս'ի սիրեր
յազուրդ կերակրոց կամ ըմպելեաց. ապա թէ ոչ զմարմինդ քաղաք
պղծութե շինես՝ ամբողջ սատանայի: Ս'ի սիրեր զեղբայրն փափուկ
կերակրովք կամ ըմպելեք կամ պատուական հանգերձիւն կամ գա-
տարկութիւն, զի մի զլայենին ժառանգեսցես մարդասպանութիւն (իսկ
մարդ սպանող): Պարտ է հանապաղ մեռանել յեղբօրէն զրկանք և
նեղութիւն և վշտ. . . Ստուտածպիտութիւն է առանձին յանդիմանել-
բայց Թռնաթափ լինել յեղբայրն խրատու պատճառանոք ասելութե
նշանակ է: Ս. Ս. զվէրն կակուղ գեղով բժշկէ և զախտն բարեգործու-
թեամբ մարդէ. զի աշխատութիւն գոհութիւն առանց պսակի ոչ լինի:

Երոնաւոր պճնող ասպնջական է գիւաց: Որ մար-
մնաւոր ընչից ցանկաց, պոռնկութե ցանկաց: ի) Է քա-
ջայոյս շէս յառաջնորդն, մի բնակիր ընդ նմա: ի) Է վառն
այ հալածիս, մի խիղճ պահեր: Նորժամ աղօթեա, խնդրեա
գիտորհորդդ քո յայ, և ապա աղօթեցես: Եթէ թշնամոյն
չաղօթեա, լաւագոյն է և ոչ քեզ ա-
ղօթել: Եթէ առնու ինչ յուժեքէ, յաւեղես 'ի սո-
վորական աղօթքն: Առնել ողորմութի ոչ է անպա-
տուհաս: յայնժամ լինիս դու որպէս զայն՝ որ 'ի քէն
խնդրեն: Դեք յինչքն ժողովին, և հրեշտակք 'ի բաշ-
խեն: Եթէ ամենայն եղբարցն հիւանդութի գայ և
քեզ ոչ ցաւէ, մի լինիր առաջնորդ: Եթէ զանարժանն
լստ պիտոյից ոչ յանդիմանես, մի լինիր վարդապետ: Գի
զվարդապետն քաջասիրտ՝ սուրբ վարքն առնեն: Քաջ
է մեղք, այլ անտապեալ մարդոյն վնաս է: () Գտակար
է խրատ: Բայց որ զդէմն յարեմուտս է հաստատեալ,
նմա անօգուտ է: Խնարհութի և յուսով հնազանդել
և գիտութի աշխատել կատարելութի է, և առաջնոր-
դին սիրով ընդունել և ցաւակցութի հոգալ ազատու-
թիւն է: Խամապաշտութի և ընչասիրութի լծակցութի
ունի 'ի կռապաշտութեան: Եթէ 'ի սուրբ սրտէ զպա-
տարագի փրկութիւն գործէ:

Եւ երոնաւոր պճնող ասպնջական է գիւաց: Եւ որ մարմնական
ընչից ցանկաց, պոռնկութիւն է նմա: Գի քեզ առ ընչատէրն ժողովին:
Գի ուր ինչք, անգ և քեզ բազումք: Եւ հրեշտակք առ անտապեալ
ժողովին: Գի ուր անընչատէր ազգատութիւն, անգ և ամենայն պարգ
հրեշտակաց: Գի և 'ի բաշխեն ընչից վազվազակի ժողովին հրեշտակք:
Եթէ ամենայն եղբարցն հիւանդութի քեզ ոչ է ցաւ, մի լինիր առաջ-
նորդ: Եւ եթէ զանարժանն լստ պիտոյից ոչ յանդիմանես, մի լինիր
վարդապետ: Գիտարդապետն քաջասիրտ՝ սուրբ վարքն առնեն: Քաջ
է մեղք, բայց անտապեալ մարդոյն վնաս է: Այսպէս օգտակար է
խրատ և յանդիմանութիւն: Բայց որ զդէմն . . . և ցաւակցութի հո-
գալ ազատութի է: Այլ եթէ քաջայոյս շէս յառաջնորդն, մի կար
ընդ նմա: Իսկ եթէ վառն այ հալածիս, մի խիղճ պահեր: Յորժամ
աղօթես, խնդրեա գիտորհորդդ և ապա աղօթես: Եւ եթէ թշնամ-
ոյն չաղօթես որպէս քեզ, ապա լաւագոյն է չաղօթել: Իսկ եթէ
առնու ինչ յուժեքէ, յաւեղ 'ի սովորական աղօթքն: Գի անպաշ-
տութի և ընչասիրութի լծակից է կռապաշտութի: Զքննա տեսնեն,
որ զինչն ատէ: Եղբարստեր երոնաւոր աղքատցութի ունի առ Քրի:
Երոնաւորին բերգ ամուր է աշխատութի և անգրագ աղօթքն: Աղօթք
'ի սուրբ սրտէ զպատարագի փրկութիւն գործէ: Որ փոյթ է առնուլ
ինչ յուժեքէ, չունի յոյս առ Քրի: Եթէ խնդրէ ոգի՝ քեզ և գու տաս,
Գահայեք զայ, զի առաւել շահեցար քան քնն:

Ս'ի ինդրեր զհամեղութի կերակրոյ : Կրօնաւորութիւն աշխատութիւն է և անզւաղ աղօթքն : Օգրիտտոս նա տեսանէ , որ զինչն աստ : Եղբայրատէր կրօնաւոր ազգակցութիւն ունի առ Վ'ս : Օպայծառութիւն աչաց շացուցանէ ծուխ , և զպարծանս կրօնաւորին ընդունելութի մանկանց : Խաղաղատէր կրօնաւորն պայծառ ջահ է եղբայրսիրութե : Որ զեղբայրն 'ի մարմնական կերակուրն զրկէ , չէ ցանկացող այ սիրոյն և սեղանոյն : Կրօնաւոր որ խեթիւ ննջէ , բարկացուցանէ զնձ : Որ որսա ունի ընդ եղբորն , դաշնաւորի ընդ սատանայի : Որ փութայ առնուլ ինչա յուսմքէ , չունի յոյս առ Վ'ս : Եթէ խնդրի որ 'ի քէն և դու տաս նմա , գոհացիր զայ , զի դու տաւել շահեցար քան զնա : Այլ է առաքինութիւն և այլ է գիտութիւն : Կրօնաւոր որ 'ի սուգ մտանէ և 'ի խաչ ելեալ ընդ Վ'սի , և ծիծաղի և զուարճանայ , չլին 'ի Վ'սէ որ ասէ՝ վայ ձեզ որ ծիծաղիքդ : չառնուս 'ի միտ զմարդարէին բանն որ ասէ՝ լացի զամենայն դիւշերս 'ի մահի՜ճ իմ : Եւ զհաց աւուրն հրամայեաց բբրտամբք ուտել , և դու զկեանքդ քո քնով կամիս սնցուցանել , և զյաւիտենից կեանքն ժառանգել :

Եթեմնաստուն ամսակ արկեալ է կենաց քոց , և զայն ցաւօք և հեծութե . և դու զհազարամեայ օրն առանց ցաւոյ կամիս ստանալ : Օշահ քանքարի քո ընդ միտ տասն համարեալ է , և դու դատարկութե կամիս ժողովել զանանց բարիսն : Վ'ս աշխատելոցն հրամայեաց զհանգիստն , և ոչ որդնոպարար մարմնասիրայն : Ս'ի լինիր ծաղրածու և կատակերգակ , զի մի ժառանգես . ցես զանմահ լալն և զկրճել ատամանայն : Ս'ի խառներ ընդ յանդիմանութե զբարկութիւն , զի մի 'ի ցառմանն

Ս'ի ինդրեր զհամեղութի կերակրոյ . քանզի զպայծառութիւն աչաց շացուցանէ ծուխ , և զպարծանս կրօնաւորաց առ Վ'ս ընդունելութի մանկանց : Որ զեղբայրն 'ի մարմնաւոր կերակրոյն զրկէ , չէ ցանկացող նա Վ'սի սեղանոյն : Խաղաղատէր կրօնաւորն պայծառ ջահ է եղբայրութեան : Կրօնաւոր որ խեթիւ ննջէ , բարկացուցանէ զնձ և միաւորի ընդ սատանայի : Որ որս ունի ընդ ընկերին , դաշնաւոր է սատանայի : Այլ է գիտութիւն ուսման և այլ է առաքինութիւն : Իսկ դու կրօնաւոր գողով և 'ի սուգ մտեալ և 'ի խաչ ելեալ ընդ Վ'սի՝ ծիծաղիս և զուարթանաս . ոչ լես որ ասէ՝ վայ ձեզ որ ծիծաղիքդ : ոչ առնուս 'ի միտ զմարդարէին բանն որ ասաց՝ լացից զամենայն դիւշեր 'ի մահի՜ճ իմ : Զհաց աւուրն բրտամբք հրամայեաց ուտել , և դու զկեանս յաւիտենից քնով կամիս ժառանգել :

կամ 'ի արտմութեն ընկզմեսցի հիւանդացեալն . քան զի բժիշկն բժշկէ, և ոչ եթէ զգուսն յաւելու . զայեալն սնուցանէ, և ոչ եթէ արտաքս ընկենու : Եւ յայտն և հոգևոր առաջնորդին ցաւակցութիւն պարտ է բժշկել զհիւանդացեալն :

Եւ հանջեա զարտմող բարսդ յորակերութեամբ, և զհաստութի սրտիդ կակղեա աքնութիւն, և զգիշտութիւն մարմնայդ ցամաքեցո աշխատութիւն . ապա կարես բառնալ զխաչն Վշի և զեղբարսն շահել : Ուստ զսիրտ քո սիրել զեղբայրն որպէս զմարմինդ, այնպէս սիրեա որպէս զհարապատ եղբայր : Վանդի որ սին լեալ է, և զբոլոր շինուածն յինքն է հաստատեալ . եթէ խորտակի, զամենայն 'ի վայր կործանէ : Եւ յայտն և առաջնորդն եթէ ոչ բառնի կամայն վարի, զամենայն եղբայրութիւն սատանայի մասնէ, և փոխմանակ առաջնորդութե կորցտեան պատճառ լինի : Իսկ այսպիսի առաջնորդութիւն անբժշկելի չարիք է և մեծ հերձուած . քանզի մարդիկ յօրինակն առաւել հային քան 'ի ճշմարտութիւն : Եւ որ զմի 'ի փոքրկանց զայլ թակղեցուցանէ, չէ արժանի զերեւանի . իսկ որ բազմաց կորստեան պատճառ լինի, զնա զինչ ասիցես . ոչ ապաքէն տատանայի գործակից եղև, և ընդ նմա տանջելոյ է 'ի յախտենական գեհնն . քանզի որ զերկիւղածս նոյ լստէ և զաներկեղն սիրէ, մի չարիք են : Եւ եթէ ցաւակցութիւն ոչ սիրես զեղբայրն, մի բնակիր ընդ նմա : Եւ ոչ ազահիւն և ընդ տրտըն ջողին ոչ պատերազմի սատանայ, զի գժուարաբժշկելի է ուխտն . թէպէտ և սակաւ երեւի քեզ սխալանքն, հանգնա յեղբայրութեն, զի գիւրաւ տարածի ախտն :

Եւ եթէ քաջահաւատ ես յառաջնորդն, տաւր զառօրեայ կեանս քո նմա, զի անամայ կացես առաջի նոյ . ապա եթէ թերի ես յառաջնորդն, մի կար ընդ նմա, զի կորուսանէ զհոգիդ : Վանդի երբեմն տրտնջես, երբեմն նոյալես, երբեմն ընդգիսնաբանես և առ այլն չարախօսես, և զսէր և զհնազանդութիւն բառնաս յեղբայրդ, և զամենեւեան յամբարտաւանել ուսուցանես : Վանդի որ զիւր կամեն ոչ ուրանայ, լաւ է ամուսնանալ նմա օրինօք աշխարհի քան կրօնաւորի :

Եւ զի ուր միաբանութի ոչ է, անդ բազում ախտք բուսանին, և դեք չարք բնակին անդ և հնազանդե-

ցուցանեն կամաց իւրեանց։ Այլ լինի այսպիսի աղէտիւք հայր՝ անգութ առ որդիսն, և եղբարք՝ անտէր առ իրեարս և անմիաբանս առ ի բարիսն և վաճառատէրք և օգտածարաւք առ ատելութեան, և տրտունջ անձափախոյց և քսութիւն եղբայրասպան և բամբաստողութիւն հոգեկորոյս և զրոյցք դիւաժողովք։ Այնպիսիքն հիւրանոցք են դիւաց և ոչ կրօնաւորանոցք, և ոչ ի մարդկանէ գովին և ոչ յնոյ փառաւորին, զի անձանց հաճոյ են և դիւաց սիրելիք։ մարմնով թէպէտ ի խաղաղութեան են առ ժամանակ մի, այլ հոգեւով ի գերութեան են։ Այլ զայս ամենայն ակտոս կամապաշտութիւնն առ ճեղուցանէ։

Իսկ ուր միաբանութիւն է, անդ միակամ՝ երրորդութիւնն ի մէջ նոցա է։ և նոքա մի սասանեացին յաւիտեան, ամրափակ խաչակրօն կարգօք հաստատեալ ընդ իշխանութիւն առաջնորդին։ և հոգին սուրբ որպէս զպահանգ զբարոյն ինքեան կապեալ ունի, և զերկնաւոր խաղաղութիւն որպէս պարիսպ շուրջանակի ամծեալ է։ Այլ փափուցեալ է ի նոցանէ ամենայն խռովարար և մարմնական ակտք և մահաբեր խորհուրդք։ Վանդի ամենեքեան մի են ի Վրժ, և ոչ ունին բաժանումն կամաց կամ խորհրդոյ։ և լիք նոցա այլ գործ ինչ կամ խորհուրդ, բայց միայն զմիմեանս սիրելոյ և հպատակ կալ հրամանաց առաջնորդին։ Իսկ յորժամ ելանեն ի մարմնոյ, հրեշտակք ընդ առաջ եկեալ՝ տանին զնոսա յերկնաւոր հարսանիսն, և Վրժ ձայնէ՝ աւետիս աշխատելոյց։ և հանգուցանէ ի կեանսն յաւիտենից։ Օայն ամենայն բարութիւնն միակամութիւն առ ճեղուցանէ։ Այլ որք այսպիսի միակամութեամբ կրօնաւորին, հրեշտակք ցանկան նոցա արտուոյն։

Իայց յորժամ նստիցիս ի սեղանն, խոնարհեցո ըզգլուխդ։ և մի այլ ինչ տեսաներ, բայց միայն զքեզ ձաշակեալ։ և ձաշակեա միշտ գոհութիւն, և մի խնդրեր զհամբուլութիւն երակրոյ։ Իսկ եթէ մարմնոյից ընդ քեզ անձն քո վասն բազում կերակրոյ, զու նեղեա զնա ի նոյն իսկ յաշտու՝ հացն, որպէս զի աղաչեսցէ զքեզ՝ գոնեա և հացիւ միայն յաղենալ։ Օ փափկութիւն և զհանգիստ ատեա, և զայն տուր եղբարցն՝ որք սէտս ունին և ոչ են ձեռնհաս։ և զու ուշ եղեալ խնայ՝ զի վաղիւն

տի այս եղև . մի գուցէ դարանումն կրեսցես , և պատ-
րեալ հատուցես անձինդ փոռա :

Վորժամ դէք ստորագրեսցեն քեզ խորհուրդս և
դարձեալ զրդեն զքեզ , որպէս թէ աղօթել ընդդէմ
նոցա կամ հակառակել , որք կտանու երբէք տեղի տան ,
որպէս զի պատրեալ հպարտացիս յաղազս քո , որպէս
թէ աղօթիւք արբովք երկեցուցեր : Եթէ աղօթես ընդ-
դէմ ախտից կամ դիւաց՝ որք միցին ընդ քեզ , յիշեա
զատացեալսն . հալածեցից զԹշնամիս իմ և հասից նո-
ցա , և ոչ դարձայց ՚ի նոցանէ մինչև տարուեցից փոռա :
Եւ զայս ՚ի դէպ ժամու ստացես , բազում խմորհո-
թեամբ զանձնդ սպառազինեալ ընդդէմ հակառակոր-
դաց : Եթէ կարծեր ստանալ զառաքինութիւն՝ եթէ ոչ
ցմարմին և ցարիւն վաննորա ճակատամարտիցես . քան-
զի պարտ է մինչև ՚ի մահ հակառակ կալ մեղացն ջա-
նաբար և անպարսառապէս բոտ անայնոյն առաքելոյ :
Եթէ օգուտ լինիցիս այլոց և ֆնասիցես զանձնդ , որ-
պէս զի արհամարեալ՝ ասիցես ինչ կամ գործիցես ապի-
րատ , ջրուիցես չարիւն զբարիորք հաւաքեալսն . քանզի
գիտողութիւն է և այս չար դիւացն , վանն որոյ զգուշա-
նալ արժան է մտաւորաբար : Վրդանաց դիւացն միշտ
ակն կաջիր հոգալով՝ զխեղ բացակացցես ՚ի նոցա ծա-
ռայութեն որսացեալ ՚ի կորուստ : Եւ գիշերի խռովեցու-
ցանել անձամբք խնդրեն զհոգեորական վարդապետն
ամենայար դէքն , և ՚ի տունընդան ՚ի ձեռն մարդկան ՚ի
նեղութիւն և ՚ի զրբարտութիւն և ՚ի վտանգս արկանե-
լով : Եթէ հրաժարեր ՚ի թափւաց . զի թէպէտ և կոփեա-
ցեն կոփելով , և ձգելով քերեն , այլ ստիպն սգօք ա-
ռաւել պայծառամտն ՚ի տէր հոգեորական հանգեր-
ձիւ : Երբհետև ոչ հրաժարեցեր յախտից , այլ միայն
քո հակառակ են ճնարտութեան և առաքինութե , ոչ
զացես խառն անուշութեան ՚ի արտի քում :

Եթէ անձկայ որ փոփոխեալ է յատեանաց և ըզ-
վարս յերկինս ունի հանապազ , ոչ միայն սոսկ բանիւ ,
այլ և գործով հրեշտակային՝ և գիտութիւն անձայն :
Եթէ միայն ՚ի դժուարակրութեն յիշեսցես զդատա-
ւորն որպէս ահաւոր և անաչառ գալով , ոչ ևս ուսար ծա-

ռայել տեառն ահիւ և ցնծալ առաջի նորա երկիւղիւ . զայս գիտացես զի և հոգեորականք թերեւ յուրախութիւն առաւել ևս զողութիւն պարտ է պաշտել զարարին ան : Ստացի է այր որ յառաջ քան զկատարեալ ապաշխարութիւն 'ի բաց եկաց 'ի տրտմողական սգոյ մեղաց իւրոց , և որ հրովն յաւիտենից որպէս դատեալ 'ի տեառնէ 'ի խոստովանութիւն փութացաւ : Սր մեղօք ըմբռնեալ է և բարկութիւն , և համարձակի անպատկառ ձգիլ 'ի գիտութիւն անձային կամացն և կամ յաննիւթական աղօթս յանձային խորհուրդն , այնպիսին ընդունի զառաքելական սաստն և զվտանգն և զդատապարտութիւնն . վասն այսորիկ ասէ . պարտի անձին շուք դնել վասն հրեշտակաց նոյ , և պատկառանս և զխնարհութիւն վայելաբար ունել յաղօթմն նոյ : Սրպէս աչացաւի ոչ է օգուտ յօր հասարակ , և յոյժ ջահալի արեգական տեսիլ յերկար և առանց քօղոյ , նոյնպէս ախտաժէտ և պիղծ մտաց . որ ըստ հոգւոյ և ճշմարտութեւ ահաւոր և գերազանց յաղօթից սպասաւորութիւն ամենեւին օգտի ինչ ոչ , այլ առաւել 'ի ցատումն զարթուցանէ զանձութիւնն : Եթէ որ ընծայիւ մատեալ 'ի սեղան անդ' ոչ ընկալաւ անկարօտն և անաչառն մինչև հաշտեցաւ ընդ մերձաւորին իւրոյ տրտմեցելոյ առ նա , տես իրչափ պահրատեան պէտք են և ընտրութեւ , որպէս զի ընդունելի լիցուք նոյ խունի իմանալի սեղանոյն :

Ս'ի ուրախանար 'ի նիւթականս և մի 'ի փառս սոցա . ապա թէ ոչ ոչ ևս 'ի թիկունս քո , այլ յերեսս հարցն մեղաւորք , զի եղիցիս նոցա ուրախութիւն 'ի ժամ աղօթիցն՝ ձգեալ և պատրեալ 'ի նոցանէն 'ի խորհուրդս տարօրէնս : Եթէ աղօթս խնդրելով՝ աղօթս գտցեն . քանզի աղօթք զգուշալի են , թէ և այլ ինչ ևս հետեւեցին բարի գործք , որ և պարտ է միշտ ձեպել : Սրպէս ամենայն զգայութեց լաւագոյն՝ տեսանելիք են , նոյնպէս և ամենայն առաքինութեց աղօթք են վերագոյն : Եթէ զովեստ ոչ եթէ քանակութիւն է , այլ որակութիւնն . և զայս յայտ առնեն նոքին ելեալք 'ի տաճարն կալ յաղօթս . և դարձեալ . դուք յորժամ յաղօթս կայցէք , մի լինիք շատախօսք . և որ ինչ նոյնպիսիք զհետ ասացան : Երբան 'ի համեմատութիւն մարմնոյ հայիս , և միտք քո 'ի վայելականս յարկին չըջա-

Հայկն, ոչ ևս երբէք զտեղի աղօթիցն տեսեալ, այլ դեռ ևս հեռի է 'ի քէն երջանիկ սորա ճանապարհ: Վրան զի յորժամ կացեալ յաղօթել և գերազանց լինիս քան զայս ամենայն ուրախութիւն, յայնժամ ճշմարտապէս կրեալ էս զսուրբ աղօթան՝ որ 'ի փառս ամենասուրբ երրորդութեն կատարի այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԻՐԱՏ ՊԻՏԱՆԻ*

ԼԱՒ է յստակ խորհրդով ննջել, քան պիղծ խորհրդով աղօթս մատուցանել և վարձս ոչ առնուլ: Եթէ սխալանս գիտես զեղբօրն, խրատեալ զնա և յանդիմանեալ. եթէ չանայ քեզ, խորշեալի 'ի նմանէ. և եթէ զայդ չառնես, հաղորդ էս չարեաց նորա, և ոչ ոնիս սէր ընդ նմա: Վրան զի եթէ վասն այ տրտմեցանես զեղբայրն, մի խիղճ պահեր. այլ եթէ վասն նախանձու, երկիր յայնժամ: Իսկ որ վասն այ կամի ճշդնել, յիմասիրացն ուսանիցի զօրինակն և զպատշաճն: Ետուածասէրն իւր կամացն որպէս թշնամոյ զգուշանայ: Եթէ իսեա զմարմինդ նեղութիւն և զսիրտդ երկրեղին այ, զի աներկիւղ լիցիս: Եթէ զերկիւղածն այ սիրէ, սիրոյ արձան կանգնէ առ անձ, և անհաշտ թշնամութիւն առ սատանայ: Եթէ և զերկիւղ բնութիւն արա քեզ, որ ընդ վայր չաշխատիս: Եթէ զքիս և նեղիս և համբերես, անապական գանձ գտանես սրատրաստեալ քեզ յերկինս. ապա թէ արտնջես և նեղատրտիս, ընդ վայր դատիս և անվարձ ելանես: Եթէ օրացիր չարչարանօքն Վրի և համբերես վասն նորա, զի թագաւորեսցես անանց բարուցն: Տրտնջողն թերահաւատ է, զի տրտուռն թերահաւատութիւն չանակ է. զի ոչ հաւատայ՝ թէ դատաստան կայ և հատուցումն: Եթէ և զուրեքս պատճառ չարին, արտաքոյ լեր սրբութեն մինչև առողջասցիս. և եթէ այլ ոք է, փախիր 'ի արտնջողէն:

* Քաղաք է Կոստանտնուպոլսու մօտ, որ անուանուի Երեսնամեակի քաղաք:

Հոգեւոր առաջնորդն անային հուր է . զապականա-
րար ախտն պրէ, և զգիջութի ցամաքեցուցանէ, և կրօ-
նաւորական հանդիսիւ փորձէ որպէս զուկի 'ի բովս, և
անաղտ սրբութի զեղբարս այլ ընծայէ, և ինքն ըստ հա-
ւատարիմ՝ ծառային թագաւորէ 'ի վերայ տանն քաղա-
քաց: Տգէտ և անընտրող առաջնորդն 'ի բժշկէին խո-
ցէ, և 'ի յուզղելն խորտակէ, 'ի սիրոյ տեղին զատելու-
թիւնն զնէ և յատելութե տեղին զսէր, և խառնափն-
դոր կենօք զեղբարսն անվաստակ առնէ: Արդ որ 'ի գա-
րունն 'ի հանգստեան կայ, ձմեռն 'ի սովու և 'ի տառ-
նականեաց սատակի: Ար աստ զմարմինն փափկացուցա-
նէ, 'ի յաւիտենական հանգիստն ոչ կարէ մտանել: Հնա-
զանդեա սիրով, աղօթեա յուսով, աշխատեա հաւա-
տով, և պայծառացի յերկնաւոր հարսանիսն: Օ ինչ
չնորհա որ տայ քեզ անձ, 'ի պէտս կարօտելոց սպասա-
ւորեա զայն. զի շնորհքն աղբերացին, և դու փառա-
ւորեսցիս:

Արօնաւոր մարմնասէր խոզի նման է, և 'ի ծովացեալ
մեղացն հեղձնու: Արդձաւոր կրօնաւոր պարտակ է սա-
տանայի, ընդ իւրեաւ ունելով զսատանայ: Արտասուք
լուացումն է մեղաց, և յոգւոց հանել՝ ապաշխարութի:
Արա որ զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց կրօնաւո-
րական հանդիսիւ անցուցեալ է 'ի սուգ և 'ի տրտմու-
թիւն, նա զորպիսի զերանական փառսն ոչ ժառանգե-
ցէ. զի նմա ամենայն փառս երանականս պատրաստեալ
կան 'ի ժառանգութիւն նորա:

Արազախորձութի բազում պատճառս ունի, քննեա
և 'ի վերայ հասիր. եթէ դու ես պատճառ յաճախ կե-
րակերելով և պարարտ, և 'ի խորհրդոցդ թոյլ տալոյն,
արտաքոյ լէր սրբութե մինչև առողջացիս: Ամարմնա-
կան պէտսն արգել զսաղմոսն: Անուկ կրօնաւոր թէ-
պէտ և զերկինս բանայ, մի մտաներ. թէպէտ և զչրեշ-
տակի վարս ունի, մի հաւատար՝ որ ընդ հնազանդութի
չէ: Ար զեղբայրն տեսանէ և տրտում կայ, յաղթեալ
է նա 'ի կեղծաւորութեն: Ար առանձիննստի և զուարթ-
կայ, գերեալ է 'ի սատանայէ: Պարտ է կրօնաւորին
տրտում և տխուր կալ իբրեւ սգաւոր այ. իսկ որ զը-
ւարթ կայ և ծաղը արձակէ, չէ բարձեալ նա զխաչն
Վշի: Բերանք մեր հոտեալեն 'ի պահոց, և լեզուք մեր

ընդարմացեալ 'ի սաղմոսերգութի. և զոր անձ խնդրէ՝ ոչ ունիւք, այս ինքն զսէր, զխոնարհութի. և չթափաք օրհնեմք զանձ, և 'ի զուր աշխատիւք: () յօժարութիւն արգել, թէպէտ և բարեգործութի իցէ, և զհնազանդութի հաստատեալ: Ղէ պարտ կրօնաւորի 'ի զքօսանա ելանել ընդ մօր կամ ընդ քեռ, և ոչ հաց ուտել անդ, և ոչ համբուրել պարտ է զմայր կամ զքոյր, և ոչ նրստել մերձ անպատշաճաբար, այլ ամեթխածութի իբր ընդ օտարի. քանզի կրօնաւորութիւն է կարգ սրբութե և պարկեշտութեան:

* Տուր զսիրտ քո անջ. և յորժամ ցանու խորհուրդ քո, դու ասա՝ թէ չունիմ սիրտ որ ցանուամ: Արօնաւոր որ ցանուա է, ոգին դուահարեալ է. արտաքոյ լիցի սրբութեց մինչև առողջացի: Աթէ չունիս աղօթք հօգեւոր, ստացիր աղօթք մարմնաւոր, և տայ քեզ անձ աղօթք հոգեւոր: Այս քան զմիաբան ժամ աղօթիցն զարթուցեալ՝ լուսաւորեսցէ զքեզ խորհուրդք. գօհացիր զանջ, չեն վտանգ. աղօթք անբաղձանք զէն են քո, նետաձգութի ընդդէմ սատանայական նետաձգութեան և խաբէութեն: () սատանայի նետաձգութիւն տես որպիսի խորհուրդք են: Ղէ պարտ կրօնաւորին դուր սննդեան տեղիս տեսանել: Արօնաւոր յորժամ վախճանի, եթէ հարկաւոր զքեռտ իցէ, զայն չէ պարտ կրօնաւորացն տանել, այլ յաղքատոն տալ, զի յանարժան համարեալ է: Ղէ պարտ կրօնաւորին մանկանց կենակից լինել, և ոչ զքեզ նոցա տեսանել: Ղէ պարտ կրօնաւորին ընդ կանայս յուխտ մտանել, և աղօթել ընդ նոսա բնաւ չէ պարտ կրօնաւորին: Այորժամ 'ի խո-

* Տուր զսիրտ քո անջ. և յորժամ ցանու խորհուրդք, գու ասա՝ չունիմ. Այս քան զմիաբան ժամ աղօթիցն զարթուցեալ՝ լուսաւորես զխորհուրդք գօհանալով զանջ և աղօթելով առ նա. զի աղօթքն զէն են քեզ և նետաձգութի ընդդէմ սատանայի, որպէս և սատանայի նետաձգութիւն պէտքէն խորհուրդք են: Չէ պարտ կրօնաւորի 'ի քաղաք մտանել սովորութի: Չէ պարտ կրօնաւորին դուր սննդական տեղին տեսնել փափագմամբ: Արօնաւոր յորժամ վախճանի, թէ քան զհարկաւոր զքեռտին (յա՛ պէտան) աւելի ինչ ունի, զայն չէ պարտ կրօնաւորացն առնուլ, այլ յաղքատս պարտ է զայն տալ, զի յանարժան համարեալ է: Որպէս ասորժեմքն չէ ուտելի կրօնաւորաց խոտերովից, նոյնպէս և ցանկալին չէ զչենի: Չէ պարտ կրօնաւորին անկատարի մանկանց կենակից լինել. Չէ պարտ կրօնաւորին յուխտ

տեղէն մահիչ ելանիցես, համարեա թէ 'ի գերեզմանս իջեր։ (Թող զբանս և զխորհուրդս որ սնոտիս ընթացան, և բւեռեա զքեզ յերկեղն այ, և ած զմտաւ զօրն դատաստանին։ Հիսիսային օդ ատոքացուցանէ զցորեան, և սատանայի փորձութիւն զառաքինութիւն։

Սանուկ կրօնաւոր որ ոչ է առ ոտս ծերոց, անջան որս է սատանայի։ Սանկազոյն քահանայի մի ասեր ըզխորհուրդս քո ծածուկ, զի մահ է նորս։ (Սր զիւր կաննս պաշտէ, չկարէ ստանալ զերկեղն այ։) Կրօնաւոր ուրախամիտ դէ է գերգետնայի։ Սատանայ պատերազմասեր է, փախիր 'ի մանկանց։ զի որ 'ի նոցանէ հարուածք է, չարագոյն է քան զթոյնս սատանայի։ Ս'ի տրտմեցուցաներ զոք, և մի արտմիր յումեքէ։ Ս'ի բարկանար աշակերտի մեղուցելոյ, զի հիւանդն ոչ թէ յիւր կանանց հիւանդանայ, (Վինին զբազմութիւն ախտից զարթուցանէ և զերկեղն այ հալածէ։ Ս'ի սիրեր զյագումն կերակրոց. ապա թէ ոչ՝ զմարմինդ քաղաք պղծութե շինեցեր՝ ամբոց սատանայի։ Ս'ի սիրեր զեղբայրն կեղծաւորութիւն կամ դատարկութիւն կամ պատուական հանդերձին, զի մի զկայենին ժառանգեցես զեղբայրս սպանութիւն յեղբօրէն. և պարտ է հանապազ մեռանել։ (Սր զինքն այ տայ, չունի կամս առանձին. անծիրութիւն է յանդիմանել զեղբայրն առանձինն։ Ս'ի թոյնաթափ լինել յեղբայրն խրատու պատճառանոց։) Վէրսն կակուզ զեղօք բժշկեա, և զախտն բարեգործութիւն։ Ընխառութիւն համբերութիւն առանց պսակի ոչ լինի։

Կանանց մտանել, և անդ ազօթս առնել։ Երկուանն յորժամ 'ի մահիչս ելանես . . զցորեանն, նոյնպէս և փորձութիւն զառաքինութիւն։

Սանուկ կրօնաւոր որ ոչ է հանապազ առ ոտս ծերոց . . զի ասեր զծածուկ քո, զի մահ է նմա։ Սր զիւր կաննս արասցէ . . Եւ սատանայ պատերազմասեր է (կամ պատերազմակից է) . . չարագոյն են քան զթոյնս իժից . . Ս'ի բարկանար եղբօր մեղուցելոյ . . Ս'ի սիրեր յագուրդ կերակրոց կամ ըմպելեաց . ապա թէ ոչ՝ զմարմինդ քաղաք պղծութե շինես՝ ամբոց սատանայի։ Ս'ի սիրեր զեղբայրն փափուկ կերակրող կամ ըմպելեաց կամ պատուական հանգերմիւ կամ գաւառարկութիւն, զի մի զկայենին ժառանգեցես մարդասպանութիւն (կամ մարդ սպանող)։ Պարտ է հանապազ մեռանել յեղբօրէն զկանոց և նեղութիւն և վշտոց . . (Ստուածաբնութիւն է առանձին յանդիմանել բայց թուեաթափ լինել յեղբայրն խրատու պատճառանոց առնելութե նշանակ է։) Այլ զվերն կակուզ զեղօք բժշկէ և զախտն բարեգործութեամբ մարդէ . զի աշխատութիւն գոհութիւն առանց պսակի ոչ լինի։

Երանաւոր պճնող ասպնջական է գիւաց: Եր մար-
մնաւոր ընչից ցանկայ, պոռնկութե ցանկայ: Եւէ քա-
ջայոյս չեւ յառաջնորդն, մի բնակիր ընդ նմա: Եւէ վասն
այ հալածիւ, մի խիզ՝ պահեր: Եւթամ աղօթեա,
խնդրեա զխորհուրդդ քո յնյ, և ապա աղօթեոցես:
Եւթէ թնամոյն չաղօթեա, լաւագոյն է և ոչ քեզ ա-
ղօթել: Եւթէ առնուս ինչ յումեքէ, յաւեցես 'ի տ-
վորական աղօթքն: Առնել ողորմութի ոչ է անպա-
տուհատ. յայնժամ լինիս գու որպէս զայն՝ որ 'ի քէն
խնդրեն: Եւէ յինչքն ժողովին, և հրեշտակք 'ի բաշ-
խեն: Եւթէ ամենայն եղբարցն հիւանդութի գոյ և
քեզ ոչ ցաւէ, մի լինիր առաջնորդ: Եւթէ զանարժանն
լստ պիտոյից ոչ յանդիմանես, մի լինիր վարդապետ. զի
զվարդապետն քաջասիրտ՝ սուրբ վարքն առնեն: Վաղցոր
է մեղր, այլ ախտացեալ մարդոյն վնաս է: () Գտակար
է խրատ. բայց որ զդէմն յարեմուտս է հաստատեալ,
նմա անօգուտ է: Եւթարհութի և յուսով հնազանդել
և գիտութի աշխատել կատարելութի է, և առաջնոր-
դին սիրով ընդունել և ցաւակցութի հոգալ ազատու-
թիւն է: Եւթմապաշտութի և ընչասիրութի լծակցութի
ունի 'ի կռապաշտութեան: Եւթթք 'ի սուրբ սրտէ զպա-
տարագի փրկութիւն գործէ:

Եւ կրանաւոր պճնող ասպնջական է գիւաց: Եւ որ մարմնական
ընչից ցանկայ, պոռնկութիւն է նմա. զի գեք առ ընչասերն ժողովն.
զի ուր ինչք, անգ և գեք բազումք: Եւ հրեշտակք առ անտաշուածն
ժողովն. զի ուր անընչասեր աղքատութիւն, անգ և ամենայն պարզ
հրեշտակաց. զի և 'ի բաշխելն ընչից վաղվազակի ժողովն հրեշտակք:
Եւթէ ամենայն եղբարցն հիւանդութի քեզ ոչ է ցաւ, մի լինիր առաջ-
նորդ: Եւ ևթէ զանարժանն լստ պիտոյից ոչ յանդիմանես, մի լինիր
վարդապետ. զվարդապետն քաջասիրտ՝ սուրբ վարքն առնեն: Վաղցոր
է մեղր, բայց ախտացեալ մարդոյն վնաս է: Այստեալ օգտակար է
խրատն և յանգիմանութիւն. բայց որ զդէմն . . և ցաւակցութի հո-
գալ ազատութի է: Այլ ևթէ քաջայոյս չեւ յառաջնորդն, մի կար
ընդ նմա: Իսկ ևթէ վասն այ հալածիւ, մի խիզ՝ պահեր: Եւթամ
աղօթեա, խնդրեա զխորհուրդդ և ապա սաղմոսես: Եւ ևթէ Թնամ-
ոյն չաղօթեա որպէս քեզ, ապա լաւագոյն է չաղօթել: Իսկ ևթէ
առնուս ինչ յումեքէ, յաւել 'ի սովորական աղօթքն. զի կամապաշ-
տութի և ընչասիրութի լծակց է կռապաշտութի: Զքնն անտանէ,
որ զինչն ատէ: Եղբարսաւոր կրանաւոր աղակցութի ունի առ Քս:
Կրանաւորին բերգ ամուր է աշխատութի և անգագալ աղօթքն: Աղթթ
'ի սուրբ սրտէ զպատարագի փրկութիւն գործէ: Ար փոյր է առնուլ
ինչ յումեքէ, չունի յոյս առ Քս: Եւթէ խնդրէ ոչ 'ի քէն և գու տաս,
Գոհացիր զայ, զի առաւել շահեցար քան զնա:

Ս'ի խնդրեր զհամեզուծի կերակրոյ, Կրօնաւորութիւն աշխատութիւն է և անզրադ աղօթքն, Օգրիտոս նա տեսանէ, որ զինչն ատէ, Լազարասէր կրօնաւոր ազգակցութիւնն առ ՎճԻ: Օպայծառութիւն աշաջ շաջուցանէ ծուխ, և զպարծանս կրօնաւորին ընդունելութիւն մանկանց, Խաղաղասէր կրօնաւորն պայծառ ջահ է եղբայրսիրութե: Որ զեղբայրն 'ի մարմնական կերակուրն զրկէ, չէ ցանկացող նյ սիրոյն և սեղանոյն: Կրօնաւոր որ խեթիւ ննջէ, բարկացուցանէ զնո: Որ որս ունի ընդ եղբօրն, դաշնաւորի ընդ սատանայի: Որ փութայ առնուլ ինչ յումեքէ, չունի յոյս առ ՎճԻ: Լաթէ խնդրէ որ 'ի քէն և դու տաս նմա, դոհացիր զնյ, զի դու առաւել շահեցար քան զնա: Այլ է առաքինութիւն և այլ է գիտութիւն: Կրօնաւոր որ 'ի սուգ մտանէ և 'ի խաչ ելեալ ընդ ՎճԻ, և ծիծաղի և զուարճանայ, չսէս 'ի ՎճԻ որ ասէ՝ վայ ձեզ որ ծիծաղիքդ. չառնուս 'ի միտ զմարգարէին բանն որ ասէ՝ լացի զամենայն դիւշերս 'ի մահիճ իմ: Այլ զհաց աւուրն հրամայեաց քրտամբք ուտել, և դու զկեանքդ քո քնով կամիս անցուցանել, և զյաւիտենից կեանքն ժառանգել: ॥

Լաթանաստուն ամսակ արկեալ է կենաց քոց, և զայն ցաւօք և հեծութիւն և դու զհազարամեայ օրն առանց ցաւոց կամիս ստանալ: Օջահ քանքարի քո ընդ միտ տասն համարեալ է, և դու դատարկութիւն կամիս ժողովել զանանց բարիսն: Վճ աշխատելոցն հրամայեաց զհանգիստն, և ոչ որդնստարար մարմնասիրացն: Ս'ի լինիր ծաղրածու և կատակերգակ, զի մի ժառանգես, ցես զանմահ լալն և զկրճել առամանայն: Ս'ի խառնէր ընդ յանդիմանութե զբարկութիւն, զի մի 'ի ցառմանէն

Ս'ի խնդրեր զհամեզուծի կերակրոց. քանզի զպայծառութե աշաջ շաջուցանէ ծուխ, և զպարծանս կրօնաւորաց առ ՎճԻ ընդունելութիւն մանկանց: Որ զեղբայրն 'ի մարմնաւոր կերակրոյն զրկէ, չէ ցանկացող նա քնի սեղանոյն: Խաղաղասէր կրօնաւորն պայծառ ջահ է և կրպարութեան: Կրօնաւոր որ խեթիւ ննջէ, բարկացուցանէ զնո և միտոյի ընդ սատանայի: Որ որս ունի ընդ ընկերին, դաշնաւոր է սատանայի: Այլ է գիտութիւն ուսման և այլ է առաքինութիւն: Իսկ դու կրօնաւոր գողով և 'ի սուգ մտեալ և 'ի խաչ ելեալ ընդ ՎճԻ՝ ծիծաղիս և զուարճանաս. ոչ լես սր ասէ՝ վայ ձեզ որ ծիծաղիքդ, ոչ առնուս 'ի միտ զմարգարէին բանն որ ասաց՝ լացից զամենայն գիշեր 'ի մահիճ իմ: Այլ զհաց աւուրն քրտամբք հրամայեաց ուտել, և դու զկեանս յաւիտենից քնով կամիս ժառանգել:

կամ 'ի տրտմութեն ընկղմեսցի հիւանդացեալն . քան զի բժիշկն բժշկէ, և ոչ եթէ զդաւան յաւելու . դայեալին սնուցանէ, և ոչ եթէ արտաքս ընկենու : Վասպէս և հոգևոր առաջնորդին ցաւակցութիւն պարտ է բժշկել զհիւանդացեալսն :

Եւ հանջեա զսրտմտող բարսդ չորակերութեամբ, և զխստութիւն սրտիդ կակղեա տքնութիւն, և զգիծութիւն մարմնոյդ ցամաքեցո աշխատութիւն . ապա կարես բառնալ զխաւն Վճի և զեղբարսն շահել : Ուստ զսիրտ քո սիրել զեղբայրն որպէս զմարմննդ, այնպէս սիրեա որպէս զհարազատ եղբայր : Վանզի որ սիւն լեալ է, և զբոլոր շնուածն յինքն է հաստատեալ . եթէ խորտակի, զամենայն 'ի վայր կործանէ : Վասպէս և առաջնորդն եթէ ոչ ըստ նոյ կամայն վարի, զամենայն եղբայրութիւն սատանայի մատնէ, և փոխանակ առաջնորդութե կորցտեան պատճառ լինի : Իսկ այսպիսի առաջնորդութիւն անբժշկելի չարիք է և մեծ հերձուած . քանզի մարդիկ յօրինակն առաւել հային քան 'ի ճշմարտութիւն : Եւ որ զմի 'ի փոքրկանց զայլ թակեցուցանէ, չէ արժանի գերեզմանի . իսկ որ բազմաց կորստեան պատճառ լինի, գնա զհնչ ասիցես . ոչ ապաքէն սատանայի գործակից եղև, և ընդ նմա տանջելոյ է 'ի յաւիտենական գեհեանին . քանզի որ զերկիւղածս նոյ ատէ և զաներկեղն սիրէ, մի չարիք են : Եւ եթէ ցաւակցութիւն ոչ սիրես զեղբայրն, մի բնակիր ընդ նմա : Եւ ազահին և ընդ տրարն ջողին ոչ պատերազմի սատանայ, զի դժուարաբժշկելի է ախտն . թէպէտ և սակաւ երևի քեզ սխալանքն, հանգնա յեղբայրութեն, զի դիւրաւ տարածի ախտն :

Եթէ քաջահաւատ ես յառաջնորդն, տուր զառօրեայ կեանս քո նմա, զի անամաչ կացես առաջի նոյ . ապա թէ թերի ես յառաջնորդն, մի կար ընդ նմա, զի կորուսանէ զհոգիդ : Վանզի երբեմն սրտնջես, երբեմն նզովես, երբեմն ընդգիմաբանես և առ պղնձ չարախօսես, և զսէր և զհնազանդութիւն բառնաս յեղբայրն, և զամենեւեան յամբարտաւանել ուսուցանես : Վանզի որ զհիւր կամեն ոչ ուրանայ, լաւ է ամուսնանալ նմա օրինօք աշխարհի քան կրօնաւորի :

Եւ զի ուր միաբանութի ոչ է, անդ բազում ախտք բուսանին, և դեք չարք բնակին անդ և հնազանդե-

ցուցանեն կամաց իւրեանց : Եւ լինի այսպիսի աղէտիւք հայր՝ անգութ առ որդիան, և եղբարք՝ անտէր առ իւրեարս և անմիաբանս առ ի բարիսն և վաճառասեղք և օգտածարաւք առ ատելութեան, և տրտունջ անօրինակոյց և քսութիւն եղբայրատաքան և բաժնաստորութիւն հոգեկորոյս և զոյցք դիւատողովք : Եւ այսպիսիքն հիւրանոցք են դիւաց և ոչ կրօնաւորանոցք, և ոչ ի մարդկանէ գովին և ոչ յայ փառաւորին, զի անձանց հաճոյքն և դիւաց սիրելիք : Թորմնով թէպէտ ի խաղաղութեան են առ ժամանակի, այլ հոգեով ի գերութեան են : Եւ զայս ամենայն անսոս կամապաշտութիւնն առ ճեցուցանէ :

Իսկ ուր միաբանութիւն է, անդ միակամ՝ եղբորգութիւնն ի մէջ նոցա է. և նոքա մի սասանեալքն յաւիտեան, ամրափակ խաչակրօն կարգք հաստատեալ ընդ իշխանութիւն առաջնորդին. և հոգին սուրբ որպէս զդահանգ զբաղդին ինքեան կապեալ ունի, և զերկնաւոր խաղաղութիւն որպէս պարիսպ շուրջանակի անեալ է : Եւ փափուցեալ է ի նոցանէ ամենայն խոռվարար և մարմնական ակտք և մահաբեր խորհուրդք : Վանգի ամենեքեան մի են ի Վճ, և ոչ ունին բաժանումն կամաց կամ խորհրդոյ. և չիք նոցա այլ գործ ինչ կամ խորհուրդ, բայց միայն զմիմեանս սիրելոյ և հպատակ կալ հրամանաց առաջնորդին : Իսկ յորժամ ելանեն ի մարմնոյ, հրեշտակք ընդ առաջ եկեալ՝ ասնին զնոսա յերկնաւոր հարսանիսն, և Վճ ձայնէ՝ աւետիս աշխատելոցք. և հանգուցանէ ի կեանսն յաւիտեանից : Օ այն ամենայն բարութիւնն միակամութիւն առ ճեցուցանէ : Եւ որք այսպիսի միակամութեամբ կրօնաւորին, հրեշտակք ցանկան նոցա պատուոյն :

Իայց յորժամ նստիցիս ի սեղանն, խոնարհեցո ըզգլուխդ. և մի այլ ինչ տեսաներ, բայց միայն զքեզ ճաշակեալ. և ճաշակեա միշտ գոհութիւն, և մի խնդրեր զհամեղութիւն կերակրոյ : Իսկ եթէ մարմնիցի ընդ քեզ անձն քո վասն բազում կերակրոյ, դու նեղեա զնա ի նոյն իսկ յաշտու՝ հացն, որպէս զի աղաչեսցի զքեզ՝ գոհեա և հացիւ միայն յաղենալ : Օ փափկութիւն և զհանգիստ ատեա, և զայն տուր եղբարցն՝ որք պէտա ունին և ոչ են ձեռնհաս. և դու ուշ եղեալ իմա՝ զի վաղիւն

երթացոյ ես 'ի հայրենիսն, անդ հանդիւր: Եւ զգես-
տուն չափն այն է՝ որ պէտքն միայն լինի, այս ինքն հար-
կաւորն՝ որ զտաքնապն բառնայ, որպէս այն՝ որ զմե-
ռեալն ծածկեն: Ի՞նչա թէ զաւելորդն և զանպատշա-
ճն սիրես, զքեկս յերկնաւոր զարգուն: Ըսան այսորիկ
նեղեա զմտմանդ գիտութիւն և գրող վկայութիւն. քանզի
են առաքինութիւն՝ որք ոչ են հաճոյ նոյ, և այն չարին
խարէութեամբ է:

Եւ յորժամ աղօթես, ծանիր թէ ընդ ում խօսեա
և զինչ խնդրես, և զխորհուրդդ 'ի քեզ հաւաքեա և
այնպէս աղօթեա: Եւ եթէ առաքէ քեզ անժ փափուկ
կերակուր կամ մաքուր հաց կամ միրգ, յայնժամ զԻ՛նչի
մասն կարօտ եղբօրն տուր նախ քան զքո ճաշակէն, զի
սեղանակից քեզ Վ՛ն լիցի: Եւ զստահակ եղբայրն խրա-
տեա. և որչափ նա զքեզ առէ, Վ՛ն սիրէ զքեզ: Եւ
եղբայրն եթէ կարօտ ինչ է և խնդրէ 'ի քեն, տուր
նմա. և դու գոհացիր զնոյ, որ արժանի եղեր ընու ըզ-
պէտման եղբօրն: Իսկ եթէ ագահ է եղբայրն և ախտ
ունի, մի տար նմա ինչ, և մի ողորմիր նմա 'ի տալն. ա-
պա թէ ոչ չես 'ի հաճոյսն նոյ, քանզի կորուսանես զնա
տալովդ. վասն զի որքան յաւելու յինքն ագահին, այն-
քան և տանջանքն առաւելեալ կուտին պահեալ փառն
նորա: Եւ եթէ հիւանդ ես կամ աշխատեալ, մի իշ-
խանութիւն վարիր. այլ եթէ առնեն սեր, գոհացիր. և
եթէ ոչ առնեն, մի տրսնջեր և մի տրտմեցուցաներ
զանձն ուրուք. այլ հանապազ նեղեա զքեզ լուութիւն,
և անջան նահատակութիւն պատկիս 'ի Վ՛ն:

Իսկ կեղծաւորն կրիայի նման է, որ զզազրութիւն ան-
դամեցն ծածկեալ ունի, և նկարակերպ պատենիւն պատ-
րէ զտեսողն. այսպէս և կեղծաւորն որ զազրագործ է,
և ոչ ունի. մօտն բարի գործոց և ժուժկալութե. այլ
ջանայ երեւիլ ժուժկալ և առաքինի, երեւութանալովն
'ի վերին երեսս: Ըսան այսորիկ սոքա գայլ են գառ-
նազգեստք, որոց սպաննացաւ ընդ անհատատն դատել-
քանզի թէ զմիս անասնոցն ոչ ուտեն՝ բարիք է, այլ
զեղբայրն անյապաքար ուտեն խածանելով անողորմ. և
զինի ոչ ըմպեն, այլ զհոգին արեամբ կերակրեն: Եւ
թէպէտ կուտութիւն են և զամուսնացեալն առնեն, այլ
պիղծ խորհրդով հանապազ պոռնկին: Եւ զամուսնու-

Թխնն խոտեն , և ինքեանք խորհրդով կոյս ոչ են ըստ
 փաթխեցւոյն , որ գէթ 'ի մաքսաւորն և ոչ իննայեաց ,
 այլ գեր 'ի վերոյ և գերազանց երեւեալ 'ի վերայ մեղա-
 ւորաց՝ եղև չարագոյն մեղուցեալ քան զմեղաւորս : Եւ
 Թէպէտ մեծամեծ մեղս ոչ ունէր փաթխեցին , այլ գա-
 տելով զմեղաւորն և պարտաւելով զնա՝ եղև ինքն մե-
 ղաւոր առաւել քան զամենայն մեղաւորս : Եւ զինչ ա-
 տես ապա զկեղծաւորքն , որ ինքեանք գործք բարի ինչ
 ոչ ունին , այլ պարտաւասէր եղեալ դատեն զեղբարսն՝
 ծածկելով զինքեանցն պարտաւանք . քանզի զգետ զյու-
 ռին զգենուն իբր անընչասէր , և ագահութիւնն այրին :
 Եւ յայնպիսեացն արժան է փախչել , և ոչ ունել հաղոր-
 դութի ընդ նոսա , քանզի ընդելանել ընդ նոսա չլացու-
 ցանէ զտեսողութիւնաբխութե . այլ ընդ երկիւղածան
 ւն ընդելացիր , որք յամենայն ժամ կարօտ են արդարու-
 թեան և հեղութեան Վշտի ւն , որում փառք յաւի-
 տեանս . ամէն :

THE
JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE

Vol. 100, Part 1, 1970
CONTENTS
The Journal of the Royal Anthropological Institute is a quarterly journal of research and review in the field of human evolution, human biology, and human ecology. It is published by the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, which was founded in 1871. The journal is the primary international forum for the publication of research in these fields. It is required reading for all students and researchers in the field. The journal is published in English and is available in print and electronic formats. The print edition is published quarterly, while the electronic edition is published online. The journal is indexed and abstracted in a number of major databases, including the Biological Abstracts, the Current Contents/Social and Behavioral Sciences, and the Social Sciences Citation Index. The journal is also available in microfilm and microfiche formats. The journal is published by the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, which is a charitable organization. The journal is published by the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, which is a charitable organization. The journal is published by the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, which is a charitable organization.

ՅԱՆՎԱ ԱՆՈՒՍՆԵՑ

Արեւ. Բ 272. 667.

Արեւոցամ. Բ 680.

Արքահամ աշակերտ Աղաթոնի.
Բ 102.

Արք. աշ. Սիսայի. Ա 499. 588. 660.
Բ 9. 205. 287.

Արք. Հայրն. Ա 447. 555. 571. Բ
13. 46. 127. 141. 146. 147. 256.

Արք. Զահարեա. Ա 43. 143. 243.
294. 370. 414. 435. 534. 553. 674.
Բ 21. 158. 166. 204. 242. 272. 463.
471. 478. 601.

Աղադ. Բ 508.

Աղաթոնի կամ Աղաթոն. Ա 565.
582. 680. 693. 716. Բ 28. 87. 102.
104. 109. 118. 126. 127. 198. 219.
313. 329. 355. 358. 359. 364. 378.

Աղապիտո. Ա 282. 283. 285. 286.

Աղամ. Ա 192. 195. 196. 343. 418.
526. 538. 574. 583. 617. Բ 183.
379. 380. 445. 539. 672. 586. 589.
680. 689.

Աղեւթիտո. Բ 67.

Աղարիտ. Բ 552.

Աթանաս կամ Աթանասի, որ և
Աթանասիոս եպիսկոպոս. Ա
12. 17. 79. 433. 557. Բ 65. 183.
282. 423. 435. 436. 480. 481.

Աթանասիոս. Բ 48. 50-54.

Աթերիտ, որ և Աթրէ, Բաթրէ. Ա
419. 586. Բ 287. 306. 307.

Աթէնք. Ա 162. 196. 334. 613. Բ 342.

Աթիլիկոս. Բ 345.

Աղեւթաբան, որ և Աղեւթիտ. Ա
140-148. 150-155. 156. 160. 161.

Աղտնի կամ Աղտնի, որ և Աղտ-
նիտ կամ Աղտն. Բ 104. 188.
285. 329.

Աղապիտո կամ Աղապիտ, որ և Ա-
ղապիտո կամ Աղապիտ. 138. 139.
146. 152. 154. 155. 157. 158.

Ահակիտ. Բ 273. 274.

Ահարոն. Ա 81. 166. 346. Բ 680.

Աղամոն. ա. Աղամոն.

Աղամոնիտ. Ա 576.

Աղրիտ. Ա 95. Բ 592.

Աղեւթանգր եպիսկոպոս. Բ 423.
Աղեւթանգր մանկանասի. Ա 341.
348.

Աղեւթանգրիտ, որ և Աղեւթանգր-
քաղաք. Ա 8. 9. 49. 96. 162. 164.
189. 226. 278. 287. 302. 327. 350.
392. 421. 422. 438. 465. 496. 502.
505. 517. 523. 525. 557. 566. 568.
593. 596. 625. 651-655. 660. 661.
665. 666. 668. 695. 703. 704. Բ
23-25. 50. 52. 70. 183. 226. 228.
234. 236. 244. 245. 250. 258. 289.
289. 291-293. 345. 365. 394. 399.
403. 419. 435-438. 442. 446. 452.
458. 468. 477. 480. 481.

Աղեւթ. աղապիտ, որ և Աղեւթապիտ.
Բ 393.

Աղեւթանգրիտ կամ Աղեւթանգր
աղապիտանգր Գեորգիանց. Բ 11.

Աղեւթ. աշակերտ Արտէնի. Ա 502.
503. Բ 100. 101. 112. 252. 313.

Աղեւթ. պատգամաւոր. Բ 352.

Աղտն. ա. Աղտնի.

Ամաղեւ. Բ 508. 543. 641.

Ամապիտ. Ա 2. 81.

Ամաղեւ. Ա 657.

Ամեյ. ա. Ամեն.

Ամեն աղապիտ աղապիտանց. Ա 214.

Ամեն կամ Ամենա, որ և Ամենաս
Հայրի. Ա 58. 59. 472. 511. 518.
529. 551. 564. 633. Բ 10. 26. 87.
88. 98. 105. 125. 156. 169. 211. 257.
304. 314. 349. 374. 379. 419. 433.
434. 522. 597.

Ամեն կամ Ամենի պատգամաւոր. Բ 62.
Ամեն միայնակեաց. Բ 480. 481.

սեպտեմբեր, վաղիւ. Ա 318. 478. 717.
 Բ 288.
 Բարեկամ. Բ 189.
 Բեթանիա. Ա 98.
 Բենեդիկտոս ընտան. Ա 92.
 Բենեդիկտոս միայնակաց. Ա 89.
 Բենիդիմոն. Ա 568. 582. Բ 29.
 Բեսապիան. Ա 419. 434. 588. Բ 11.
 28. 143. 146. 147. 331. 381. 382. 445.
 Բեկասոր. Բ 29.
 Բեթանի կամ Բեթանի. Ա 429. 498.
 Բ 98. 477.
 Բիւզանդիա. Բ 233.
 Բիւթանիա. Ա 402.
 Բիւրիա. Բ 157.
 Բիւրսերէ. Ա 57.
 Բամբու. ա. Պամբու.
 Գարրիէ. Ա 43. 154. 203. 351. Բ
 280. 429.
 Գաղիկ թարգմանիւ. Ա 368.
 Գաղայ. Ա 327. 656. Բ 459.
 Գաղլիա. Ա 80.
 Գալիս. Բ 125.
 Գալլ գետ. Ա 58.
 Գեհեթ. Ա 42.
 Գեթանիան. Ա 447.
 Գեղամի կամ Գեղամիոս. Ա 716.
 717. Բ 156. 157. 315. 446.
 Գեղամիմ. Ա 489.
 Գեհնադա. Բ 436.
 Գերասիմոս. Ա 383. Բ 11. 399.
 Գերոնիմոս. Բ 475.
 Գերոնիմ. ա. Երոնիմոս.
 Գեորգիէ. Ա 717.
 Գեորգիւ. Բ 406. 683.
 Գրիգոր կաթողիկոս. Ա 187.
 Գր. Խաղանդաշի. Ա 318. 417. Բ
 11. 184.
 Գր. պատրիարք. Ա 425.
 Դադան. Ա 448.
 Դադիուկի. Բ 339.
 Դադիմաք. Ա 244. 329.
 Դանիէլ արքայ սկիւթացի. Ա 350-
 352. 429. 542. 572. 582. 660. 661.
 664. 680. 702. 703. 706. 707. Բ 20-
 22. 30. 51-54. 56-58. 60. 71. 66.
 112. 157. 191. 198. 214. 230-232.
 235. 288. 289. 293. 307. 312. 313.
 374. 379. 393. 394. 399. 438.
 Դանիէլ մարգարէ. Ա 48. 72. 116.
 414. 442. 450. 482. 589. Բ 508.

580. 708.
 Դանիէլ փարսնացի աշակերտ Ար.
 սէնի. Բ 100. 101. 426.
 Դարեհ. Ա 341. 348.
 Դաւիթ աւաղակ. Բ 391. 392.
 Դաւիթ մարգարէ. Ա 41. 53. 64.
 104. 192. 202. 366. 414. 415. 424.
 435. 449. 451. 480. 482. 578. 581.
 634. 652. Բ 152. 166. 215. 340.
 429. 550-553. 564. 565. 567. 569.
 595. 599. 609. 680. 681.
 Դաւլիդ. ա. Դիոդոր.
 Դեհո. Ա 2.
 Դեմոն. ա. Եդեմոն.
 Դեոգէն. Ա 94.
 Դեոսկարոս. Ա 575.
 Դիմոկրատ. Ա 434.
 Դիոդոր. Ա 530. Բ 362.
 Դիոնիսիոս. Ա 472.
 Դիոս. Բ 119. 269. 289.
 Դոմենա. Ա 163.
 Դուլաս. Ա 505. 508. Բ 30. 361.
 Եբզեն. Ա 464.
 Եգիպտոս. Ա 2. 19. 41. 57. 72. 78.
 81. 179. 182. 186. 188. 277. 283.
 302. 320. 361. 362. 365. 513. 530.
 560. 576. 591. 598. 603. 614. 621.
 623. 624. 637. 644. 646. 683. 686.
 691. 710. 712. Բ 8. 51. 67. 70. 79.
 80. 85. 98-100. 103. 116. 127. 133.
 143. 168. 189. 214. 219. 235. 238.
 242. 261. 295. 299. 300. 322. 523.
 349. 361. 365. 367. 370. 373. 378-
 380. 390. 422. 438. 453. 454. 463.
 521. 539-541. 547. 576. 611. 675.
 680.
 Եդեմոն. Ա 634.
 Եդեսիա. Ա 144. 150. 352. 374. 608.
 Եդեսիէ. Ա 31. Բ 545. 580.
 Եմովիա. Բ 162.
 Ելիթիւրի. Բ 436.
 Ելիոն. Ա 517.
 Ելիւզիլ ժանք. Բ 29.
 Ելադիոս կամ Ելադիոս. Ա 569.
 Ելաթ. Բ 521.
 Եղեգէ. Ա 664. 665.
 Եղիա եպիսկոպոս. Բ 395.
 Եղիա կամ Եղիա Հայրն. Ա 519.
 530. 553. Բ 10. 79. 141. 184. 378.
 548. 602. 610.
 Եղիա մարգարէ. Ա 1. 13. 24. 172.

196. 213. 220. 241. 353. 414. Բ 21.
130. 166. 420. 508. 664. 666. 679.
Եղիա միայնակեաց. Ա 230. այլ
445. այլ 648.
Եղիազար. Բ 508.
Եղիւթ. Բ 75.
Եղիսէ. Ա 42. 448. Բ 22. 442. 668.
Եղոս. Ա 665.
Եղպիգորոս. Ա 542.
Ենատաս. Բ 446.
Ենովկենսիոս. Ա 140. 146.
Ենովք. Ա 198.
Եղիմաքոս կամ Եպիմախոս. Բ
293. 294.
Եպիփան. Ա 435. 570. Բ 127. 158.
215. 242. 250. 292. 305. 435.
Եպրեպէ. Եպրեպիոս. Ա 436.
717. Բ 154.
Եսայի կամ Եսայիաս աբբայ. Ա
258. 416. 419. 437. 510. 519. 533.
534. 550. 568. 576. 583. 614. Բ 33.
34. 73. 78. 113. 160. 184. 192. 199.
215. 268. 316. 318. 365. 627.
Եսայի մարգարէ. Ա 173. 238. 586.
Բ 118. 136. 326. 580. 599. 708.
Եսաւ. Բ 598. 601.
Երակչամոն. ա. Հերակի.
Երաշխաւորք. Բ 486.
Երեմիա. Ա 117. Բ 168. 679. 681.
Երէնիոս. Ա 426.
Երիմուպոլիս. Բ 57.
Երիքով. Ա 353. 561. 602. Բ 339. 398.
Երմի. Ա 434.
Երմոյ. Բ 391.
Երոնիմոս. Ա 16.
Երոնիսիոս. Ա 597.
Երոշիմ. Բ 593.
Երուսաղէմ. Ա 101. 127. 144. 222.
241. 244. 273. 287. 291. 303. 304.
320. 340. 348. 352. 353. 369. 454.
478. 549. 596. 613. 678. 679. 707.
Բ 43. 50-52. 120. 166. 195. 240.
248. 264. 291. 394. 395. 409. 459.
461. 472. 560. 682.
Եւազնոս. Ա 402.
Եւադր կամ Եւադրիոս աբբայ. Ա
470. Բ 143. 195. 282. 305.
Եւադր խմատասէր. Ա 286. Բ
228. 230.
Եւադր մենակեաց. Ա 647.
Եւադր պոնոսպէ. Ա 95. 318-320.
312. Բ 592.
Եւայ. Ա 574. Բ 591. 680. 689.
Եւգիմոս. Ա 265.
Եւթիմիոս. Բ 471. 475.
Եւթենիոս. Ա 436.
Եւլոփ. Բ 232-236.
Եւխարիստոս. ա. Քրիստոսասուր
Եւզոգիոս, որ է Եգիգիոս. Բ 66. 68.
Եւնոմիոս. Ա 321.
Եւսեբի եպիսկոպոս. Բ 438.
Եւս. աբբայ. Բ 390.
Եւս. սարկաւազ. Բ 462. 463.
Եւստաթէոս. Բ 389.
Եւստորգիոս աբբայ. Բ 395.
Եւստուգիոս պատրիարք. Բ 43.
Եւսիբէս իշխան. Բ 213.
Եւս. հրձուկածոց. Բ 405. 440.
Եւտրոպիոս. Ա 126.
Եւրակեա. Բ 25.
Եփիմանոս. ա. Ոգիմանոս.
Եփրատ. Ա 623.
Եփրեմ ասորի. Ա 608-610. Բ 437.
537.
Եփրեմ նահապետ. Բ 521.
Եփրեմ պատրիարք. Բ 384. 386.
Եփրոսինէ. Ա 278. 280-284. 286. 287.
Զաւարէ. Բ 680.
Զաքարէ. Բ 20.
Զաքարիա աբբայ. Ա 436. Բ 215.
276. 277. 286. 316.
Զաք. աշակերտ Կիւրիոնի. Բ 304.
Զաք. աշ. Սերեպիոնի. Ա 164. 165.
Զաք. աշ. Սիղուխանոսի. Բ 113. 440.
Զաք. հայր Թահաննու. Ա 43. 44.
Բ 392.
Զաք. որդի Կապիոնի. Բ 322. 323.
Զաքէոս աբբայ. Բ 468. 471. 472.
Զենոն աշակերտ Սիղուխանոսի.
Ա 418. Բ 108.
Զենոն ասորի. Բ 303.
Զենոն կայսր. Ա 392.
Զենոն հայր. Ա 583. Բ 127. 158.
160. 346. 438. 447.
Զոթիկէ կամ Զոթիկոս աշակերտ
Արսէնի. Ա 502. 503. Բ 313.
Զոթիկէ ծերն. Ա 571. 577.
Զոթիկէ քահանայ Յամբաթոյ. Ա
719.
Զոսիմոս կամ Զոսիմոս. Ա 289-
303. 308. 310-312. 315. 318. 466.
Բ 390.

Զուգային . Ա 163.
 Զուգե . Ա 274-276.
 Բալեկէս . Բ 124.
 Բարձրակէս . 188. 189.
 Բերայիգ . Ա 2. 4. 51. 167. 209. 511.
 632. 680. Բ 15. 51. 56. 99. 101.
 102. 133. 149. 179. 230. 246. 284.
 304. 323. 352. 379. 387. 391. 401.
 Բերայիգոս լեւոն . Բ 116.
 Բենեափա կամ Բենմափա . Ա 113.
 Բենադոնիկէ . Ա 627. Բ 124.
 Բենադոնիկէն . Բ 480.
 Բենդիս . ա . Մեթոփա .
 Բենդիսոս . Ա 573.
 Բենդոս արշիմանարփա . Ա 585.
 Բենդ . Թագաւոր . Ա 97. 112. 126.
 138. 281. 285. Բ 259. 289. 294.
 295. 386.
 Բենդ . արքայ . Բ 398. 403.
 Բենդափա . Բ 397.
 Բենդորա Թագաւոր . Բ 22. 23.
 Բենդորա կէն Եւարափա . Ա 126.
 Բենդորա ալ . Ա 392-401.
 Բենդորա մայրն . Բ 319.
 Բենդորէ արքայ սարկաւագ սկի .
 ասլի . Բ 300. 277.
 Բենդորէ ենաափա . Բ 211. 358.
 Բենդորէ կամ Բենդորոս հայրն .
 Ա 523. 525. 536. 583. Բ 35. 69.
 161. 318. 348. 389. 398. 403. 711.
 Բենդորէ փերմալի . Ա 416. 419.
 446. 494. 508. 705. Բ 5. 63. 99.
 194. 242. 243. 286. 297.
 Բենդորոս մանուկ . Ա 398. 400. 401.
 Բենդորոս , որ է Բենդորա . ա .
 Բենդորոս ալ . Ա 59. ալ 543.
 Բենդոնաոս . Բ 411. 412.
 Բենդիւ կամ Բենդիւտ . Ա 229.
 576. 577. 601. Բ 39. 41. 198. 318.
 331. 393. 440.
 Բենդիւգփո , որ է ԵլէԹերիս .
 Բ 141.
 Բենփափո . Բ 404.
 Բենփիլէ կամ Բենփիլիս եպիս .
 կոպոս . Ա 446. 496. 507. 508. 553.
 555. 566. 593. Բ 228. 282. 319.
 436.
 Բենփիլիս կրօնաւոր . Ա 340. 347.
 Բեպպիս . ա . Սկիւթապփա .
 Իբերիս . Ա 318.
 Իգիոն . Ա 340.

Իգնափոս . Ա 473.
 Իերաք . Ա 448.
 Իլալիս . Բ 162.
 Իլարիոն , որ է Հիգնարոն . Ա 227-
 330. 570. Բ 357.
 Իլիգիս կամ Իլիգաս . Ա 549. 589.
 Բ 410.
 Իով . ա . Յոր .
 Իպտափո . Բ 234.
 Իպերիքոս կամ Իպերիքս . Ա 558.
 590. 643. Բ 591.
 Իպոկրոս . Բ 234.
 Իռակլամոն . Ա 186.
 Իսինի . Բ 449.
 Իսինիոս . ա . Երենիս .
 Իսահակ աշակերտ Ապոլոնի . Բ
 202. 203.
 Իս . աշ . Մօփա . Բ 343. 344.
 Իս . հայրն . Ա 417. 451. 527. 550.
 555. 584. 634. 709. Բ 79. 100. 140.
 285.
 Իս . Նահապետ . Ա 370. 617. Բ 472.
 Իսիգէս . Ա 87.
 Իսիգորէ երէց պիլիպպոս . Բ 215.
 Իսիգորէ երէց Սիկառայ . Բ 223.
 Իսիգորէ կամ Իսիգորոս հայրն .
 Ա 269. 417. 504. 566. 583. 634.
 646. 649. 714. 717. Բ 24. 35. 41.
 144. 168. 208. 277. 321. 355.
 Իսիպիս . Բ 592.
 Իսրայէլ . Ա 533.
 Իրակէ . Բ 34.
 Իրակիս . Բ 161.
 Իսիմի . Բ 473.
 Լաքան . Ա 63. Բ 661.
 Լաթիկ . Ա 144.
 Լաւորիկէ . Ա 59 150.
 Լաւոս . Ա 451.
 Լէոն , Լէոնդ կամ Լէոնդիս .
 ալմակէս . Բ 388. 390.
 Լէոնդիս ալ . Բ 228.
 Լէոն Թագաւոր . Ա 224.
 Լիս . Բ 471.
 Լիթանան . Ա 144. 147. Բ 29.
 Լիթանի . Բ 125.
 Լիթիս . Ա 283. 620.
 Լիփիս . Ա 97.
 Լուկիս . Բ 35.
 Լուկիոն . ա . Դուկիոս .
 Լուսարփա . Ա 223.
 Խափափոն . Ա 125.

Կալաման . Ա 506. 507.
 Կալեն կամ Կալեն . Ա 182. 617.
 Բ 163. 164. 667. 719.
 Կանապոն կամ Կանապոս . Ա 498.
 523. 525. Բ 289.
 Կառփանէ կամ Կառփանոս . Ա 446.
 584. 639. 640. 717. Բ 202. 238. 247.
 Կառփարա . Բ 405.
 Կառփափա . Ա 206.
 Կարփոն . ա . Կիւրփոն .
 Կարպոս . Բ 593.
 Կարքեզոն . Ա 2.
 Կարփապարա . Ա 585.
 Կեզոն . Ա 89.
 Կեւին . Բ 228. 230.
 Կեսափա պաղեսափանցւոյ . Ա
 113. 330. 337. 488.
 Կեփալա . ա . Պափնափէ .
 Կէլէկիա . Բ 391. 398.
 Կիպրիանոս . Ա 2.
 Կիպրոս . Ա 389. 570. Բ 250. 292.
 435. 480.
 Կիրոս . Ա 485.
 Կիւնոյ . Բ 611.
 Կիւրափա եղբայր Պարսփենայ .
 Ա 680-684.
 Կիւրակոս ծեր . Բ 404.
 Կիւրեղ կամ Կիւրղոս աղեքան .
 Գրաշէ . Բ 130. 344. 380.
 Կիւրին կամ Կիրոն , որ և Կա-
 րոն որդի Զաքարիայ . Ա 634.
 Բ 286. 304. 321-323.
 Կիւրոս . Ա 643.
 Կոբոս . Ա 506.
 Կոլեփա . Ա 511. 512. Բ 287. 611.
 Կոմոքանոս . Ա 113.
 Կոլինոյ . ա . Կիւնոյ .
 Կոնոն ծեր . Ա 585.
 Կոնոն քահանայ . Բ 396. 397.
 Կոննոս աբայ . Բ 401.
 Կոպրէ կամ Կոպրէս , Կոպրոս .
 Ա 247. 255. 256. 263. Բ 36. 306.
 Կոստանդինոս . Ա 9. 71. 327. 653.
 654. Բ 155. 179. 419.
 Կոստանդին աբայ . Բ 398.
 Կոստանդին և Կոստանդինոս որ-
 ցիք Կոստանդինոսի . Ա 71.
 Կոստանդինուպոլիս , որ և Կոստան-
 դինու քաղաք . Ա 186. 132. 274.
 319. 370. 376. 425. Բ 22. 66. 155.
 157. 233. 235. 245. 294. 389. 394.

436. 465. 466.
 Կոստաս . Ա 71.
 Կոստանդինոս Ա 2.
 Կոստան կամ Կոստան . Բ 402.
 Կոստոս աբայ . Բ 459. 460.
 Կրիսոս . Ա 124. 125.
 Կրոնի , որ և Կրոնոս , Կրոնիոս . Ա
 448. 449. 647. Բ 285. 321.
 Կրոնիգէն . Ա 286.
 Հաբէլ . ա . Արէլ .
 Հայք . Բ 303. 485.
 Հեյլէնք . Բ 435.
 Հեփա . ա . Եփա .
 Հեփարոն . ա . Խարփոն .
 Հեփոպոլիս . Ա 676.
 Հերակլէս Թադաւոր . Բ 250.
 Հերակլի , որ և Երակլան . Բ 343.
 Հերակլոզէն . Ա 231.
 Հերովսէն . Ա 478.
 Հերովսէս . Բ 680.
 Հեփեսոս . Ա 68.
 Հոռոք . Բ 303. Հոռոք . Ա 315.
 Հոռոք . ա . Ռափ .
 Հոափայէլ . Ա 343. 344.
 Հոաքէլ . Բ 471.
 Հուրոն . Ա 320.
 Համ . Ա 2. 80. 94. 138. 141. 142.
 146. 147. 150. 155-157. 167. 163.
 320. 328. 343. 345. 360. 362. 364.
 365. 368. 369. 380. 385. 388. 390.
 496. 497. Բ 282. 291. 292. 299-
 301. 394.
 Հոռովնէ . Ա 675-678.
 Հրեայք . Ա 242. Բ 37. 164.
 Դազարոս . Բ 42.
 Դենդիոս աբայ . Բ 397.
 Դենդիոս Կոյրապետ . Բ 472.
 Դիգրոն կամ Դիգրոս . Ա 224-227.
 Դոգրոս . Բ 464.
 Դոկիոն . Բ 476.
 Դոնդինոս . Ա 526. 550. 652. Բ 84.
 118. 283.
 Դովո Կոյրն . Ա 633. Բ 126. 204.
 205. 216. 355. 356.
 Դովո Կահապետ . Ա 32. 243. 584.
 Բ 172. 242. 585.
 Դուկիոս , որ և Լուկիոս . Բ 118.
 212.
 Դուկինոս . Ա 585. Բ 348. 410.
 411. 437-439. 446. 447.
 Մագրամ . Բ 680.

Մաքենոյ. Ա 170.
 Մաքուլ. Բ 65. 388.
 Մաքուլապայ. Ա 472. Բ 535.
 Մակար աղեքանդրաշէ. Ա 162.
 165. 417. 427. 428. 435-438. 445.
 449. 558. 555. 556. 585. 646. 647.
 705. 717. Բ 20. 83. 88. 116. 126.
 148. 150. 168. 167. 193. 213. 216.
 278. 309. 310. 324. 325. 349. 359.
 365. 377. 399. 411-415. 422. 423.
 439. 447. 448. 453. 464. 465. 476.
 477. 480. 482. 543. 571. 574.
 Մակար դիւանաւոր. Բ 570.
 Մակար եղբայրացի մեծն. Ա 89-
 95. 277. 502. 509. 510. 580. 712.
 Բ 8. 86. 79. 139. 166. 167. 279.
 280. 323. 324. 536. 562.
 Մակար կամ Մակարիոս աշ-
 կերա Արտան. Ա 2. 81. 226.
 266-269. 647.
 Մակար հումայեցի. Ա 340-342.
 344. 348.
 Մակդաւի. Բ 327.
 Մանգիւ. Ա 647.
 Մասիք. Բ 485.
 Մասայ կամ Մասայե, որ և Մա-
 տայե, Մասայե. Ա 450. 557. 680.
 Բ 62. 167. 226. 227.
 Մարազգոս. Ա 282. 283. 285.
 Մարգարիտ. ա. Պեղեգէ.
 Մարմա. Բ 113.
 Մարիամ ալիք կնիւ. Բ 435. 438.
 Մարիամ գուսար Անգրանիկեայ.
 Բ 48.
 Մարիամ եղբայրացի. Ա 287. 288.
 290. 291. 315-317.
 Մարիամ կնի Բրիտանոստայ. Բ
 454.
 Մարիամ մայր անառն. Ա 44. 148.
 149. 231. 265. 267. 528. Բ 258. 281.
 385. 404. 681.
 Մարիամ, որ և Մարինոս. Ա 402-
 406.
 Մարիամ քոյր Ղազարու. Բ 113.
 501.
 Մարիամ քոյր Մովսէս. Բ 680.
 Մարկելէ կամ Մարկել, որ և
 Մարկէլոս, Մարկելոս. Բ
 39-41. 387.
 Մարկէանոս եղբայրացի. Ա 155.
 Մարկէանոս կայսր. Բ 388.

Մարկիզ. Բ 483.
 Մարկոս արքայ աթենացի. Ա 188.
 191. 194. 243-207. 450. 499. 706.
 Բ 155.
 Մարկոս աշակերտ Սեբուստիոսի.
 Բ 252. 253. 262.
 Մարկոս աւետարանիչ. Ա 421. Բ
 399. 490.
 Մարկոս ծերն եղբայրացի. Ա 94.
 Բ 80. 81. 423.
 Մարկոս կամ Մակարիոս ան-
 պատուար. Ա 575.
 Մարկոս Սալոն իպպացի. Ա 350-
 352. 703. 704. Բ 401.
 Մարուգան. Բ 265.
 Մարտանոս. Ա 330-335.
 Մարտինոս իշխան. Ա 51.
 Մաքենոյ. Բ 486. 487.
 Մաքսենիոս. Ա 49.
 Մաքսիմիանոս դատաւոր. Բ 476.
 Մաքս. կայսր. Բ 26.
 Մեդելի, Մեդելիան. Ա 718. Բ
 167. 288.
 Մեմոսիոս. Բ 402.
 Մելի. Բ 448.
 Մելիք. Ա 320.
 Մելիք. Բ 38. 39.
 Մելիքի. Բ 423.
 Մելիքիսդէ. Ա 435. Բ 306. 380.
 Մելիքիստան. Բ 369. 370.
 Մեմո. Ա 188.
 Մեմիդ կամ Մեմոն. Բ 466. 467.
 Մեմեմի. Ա 545.
 Մերկեւիոս. Ա 340.
 Մերոյեան. Բ 43.
 Մինո սուրբ. Ա 596. Բ 51-53.
 130. 238.
 Մինոս արքայ. Ա 585. Բ 473.
 Միով. Բ 119. 464. 465.
 Միջագետք. Ա 340.
 Միայել. Բ 552.
 Միւսիս կամ Միւսիոս. Ա 247.
 249-254. 256.
 Միջայել. Ա 203. Բ 429.
 Մշի. Ա 564. Բ 9. 192.
 Մանիգէն կամ Մանիգիւ. Ա 538.
 540. 542.
 Մովսէս. Ա 390. 392.
 Մովսէս արքայ. Ա 430. 471. 478.
 480. 481. 487. 499. 504. 505. 509.
 543. 556. 582. 603. 634. 635. 640.

Բ 69. 70. 79. 88. 108. 172. 203.
208. 218. 242. 243. 269. 276. 282.
316. 325. 326. 345. 346. 407. 429.
440. 534.

Մովսէս Թեալուպտի . Ա 435.

Մովս . Հնդկի մեծառան . Ա 646.

Մովս . սկիւթիայի . Ա 710.

Մովս . մարգարէ . Ա 310. 417. 449.
528. Բ 130. 143. 166. 186. 201.
211. 463. 480. 488. 539-542. 546.
548. 580. 593. 687. 800. 700.

Մովս . միայնակիայի . Բ 682.

Մովսայիս, Մովսիս . Մասայի . ա.

Մասայի .

Մօրիկ . Ա 390.

Յակոբ մեծանայի . Բ 488.

Յակոբ կրօնաւոր . Բ 440.

Յակոբ հայրն . Ա 828. 683. 711. 712.
Բ 165. 212. 226.

Յակոբ Նահապետ . Ա 48. 66. 143.
586. 617. Բ 43. 94. 269. 472. 521.
599. 601. 680.

Յակոբ սարկաւադ . Ա 689. 675.

Յակոբ ալ կամ Յակոբոս . Բ 592.
597.

Յակոբոս առաքեալ . Ա 441. Բ 686.
688.

Յաղմ . Բ 676.

Յանկա եւ Յամբէս . Ա 90. 267. Բ
439.

Յանպիտով . Բ 85.

Յասոնայ լեզու . Բ 435.

Յարաւան . Բ 400.

Յեսու Նաւեայ . Ա 32. 48. Բ 201.
306. 379. 539. 546. 547. 548.

Յետե . Բ 551.

Յերապոլիս . Բ 384.

Յերէն . Ա 48.

Յեփթայի . Բ 471. 472.

Յոբ երաջար Պիւնի . Բ 25. 96. 429.

Յոբ Նահապետ . Ա 26. 39. 47. 104.
138. 310. 414. 418. 464. 464. 471.
615. 617. Բ 127. 143. 166. 228.
508. 573. 599. 598. 610. 680.

Յոհան զոհիմնայի . Բ 475. 476.

Յոհաննիս արքայ . Ա 148-150. 206.
509. 511. Բ 50. 121. 201. 202. 298.

314. 326. 327. 382. 388. 389. 602.

Յոհ . աշտփերս Մօյի . Ա 664.

Յոհ . աշ . Ամինայ . Բ 26.

Յոհ . աշ . Պոլսի . Բ 263.

Յոհաննէս . առաքեալ զմանայ . Ա
584.

Յոհ . աւետարանիչ . Ա 441. 517. Բ
686.

Յոհ . դրացի . Ա 113-126. Բ 711.

Յոհ . եպիսկոպոս Աղեղանաբար .
Ա 642. 658. 666. Բ 458. 460.

Յոհ . եպիսկոպոս Ռուս լաւագործի .
Ա 598.

Յոհ . ընկեր աղաւաղի . Ա 262. 263.
358. 369.

Յոհ . թերաջի . Բ 321.

Յոհ . թերաջի . Ա 97-99. 112.

Յոհ . ծեր . Ա 95-97. Բ 395.

Յոհ . Կամաւոր աղաւաղ . Ա 126-137.

Յոհ . կարճիկ . Ա 425. 509. 534. 573.
583. 615. 640. 681. Բ 35. 62. 85.
97. 102. 103. 169. 189. 192-193.
200. 263. 284. 309. 340. 348. 385.
336. 377. 378. 433. 545.

Յոհ . կեփիկ . Ա 446. 623.

Յոհ . կողմիկ . Ա 447.

Յոհ . կոմ . Ա 398.

Յոհ . հայրն . Բ 631.

Յոհ . մարմն . Ա 1. 13. 32. 43. 172.
288. 307. 476. Բ 120. 166. 395.
396. 420. 669. 680.

Յոհ . Ներքին . Բ 128. 161.

Յոհ . ուղարկած . Բ 239. 240. 250.

Յոհ . ոսկերքաւոր . Ա 126. 424. 431.
Բ 65.

Յոհ . որդի Անթոնիկի . Բ 48.

Յոհ . արարիկ . Ա 710. Բ 166.

Յոհ . սարայի . Բ 273.

Յոհ . տարկաւաղ . Ա 367-369.

Յոհ . վանական . Ա 311. 316.

Յոհ . վանական . Բ 68.

Յոհ . տեսող . Բ 409.

Յոհ . լուսնայ . Բ 488.

Յոհ . ալ . Ա 69. 186. ալ 216.
217. ալ 657.

Յոյի . Ա 2. 4. 188. 146. 244. 266.
386. Բ 143. 262. 303.

Յոնակ . Ա 116.

Յովա . Ա 451.

Յովակի մեծաւայր . Ա 232.

Յովա . արեմաթայի . Բ 178.

Յովա . երկ . Ա 419.

Յովա . Թերաջի . Ա 413. Բ 258.

Յով . ծեր . Բ 220.

Յով . հայրն . Ա 447. 494. 511. 527.

578. 584. Բ 65. 86. 77. 114. 119.
121. 128. 129. 161. 162. 185. 184.
216. 312. 329. 364. 431.
Յովսէփի միայնակեաց. Ա 90.
Յովս. նահապետ. Ա 117. 270. 645.
Բ 43. 220. 328.
Յորդանան. Ա 115. 119. 288-290.
294. 296. 297. 307-312. 314. 315.
353. 427. 485. 596. 610. 679. Բ 11.
196. 279. 391. 395. 397. 398. 401.
404. 546-548.
Յուգա. Ա 31. 47. 442. 617. Բ 188.
Յուդիա. Ա 113. 114.
Յուդիանէ հայրն. Ա 717.
Յուդիանէ կամ Յուդիանոս վկայ.
Ա 669. 673. Բ 49. 50.
Յուդիանոս սուրաջող. Ա 232. 233.
340. 590. Բ 213. 436.
Յուսափանոս. Բ 22. 233. 234.
Նարուգոգանոսոր. Ա 427. 898. Բ
552.
Նարուգարգան. Ա 569.
Նասիրա. Բ 137.
Նաւասփա. Բ 483.
Նեղոս կամ Նեղոս գետ. Ա 99.
209. 236. 264. Բ 376. 381.
Նեղոս հայրն. Ա 510. Բ 216. 328.
641. 700.
Նեաթեթիէ, կամ Նեաթեթիոն,
Նեաթեթիոն. ա. Նեաթեթիոն.
Նեսասթ Նեաթեթիոն. Բ 405. 440.
Նեսասթիոն. Ա 76.
Ներսէհ. Ա 360-382. 364. 385. 388.
Ներսէս կայսրի. Ա 348. 349.
Ներսաստան. Ա 319.
Նետապոլիս. Ա 477.
Նիկիա. Բ 179.
Նիկիացոյս ապրայ. Բ 391.
Նիկիա. Բ 401.
Նիկիոն. Ա 601. 602.
Նիկիայոցիս, որ և Նիկիայոցիս,
Նիկիայոցիս. Բ 67. 158. 391. 426.
Նիսիսիոն, որ և Նիսիսիոն, Նիս-
իսիոնի. Ա 414. 424. 511. Բ 70.
89. 154. 223.
Նիսիսիոն. Բ 398.
Նիսիսիոյ. Բ 223.
Նիսիսիոն կամ Նիսիսիոն. Ա 58. 59.
264. 280. 410. 428. 546. 560. 704.
Բ 41. 98. 125. 279. 319. 481. 482.
Նոյ. Ա 414. Բ 184.

Նոնոս. Ա 669. 670. 672-678.
Նոր Հռոմ. ա. Կոստանդնուպոլիս.
Շարրուհի. Բ 19.
Շմաւոն. Բ 680.
Ոսասն. Բ 388.
Ուլմալիոն ապրայ. Բ 11.
Ուլմալի. Ա 642.
Ռզազիոն. Ա 259.
Ոնորիոն. Ա 137-140. 151. 155. 158.
Բ 289.
Ոնորիոն կամ Ոնորիոն. Ա 165.
171. 174-177. 179-182. 186. Բ 68.
420. 421.
Ուրիոն. Ա 67.
Ուրի լեւան. Բ 486.
Ոսարակիւնի. Ա 708.
Ուլմէ. Բ 521.
Ուր. Ա 420. 512. 536. Բ 86. 287.
306. 344. 464. 490.
Որոգիւնէն. Բ 356.
Ուրիսի կամ Ուրիսիոն. Ա 435. Բ
195. 328.
Ուլմալիոն հայրն. Բ 193.
Ուլմալիոն. Ա 152-155.
Ուսայ. Ա 146. 147. 148. 161. 374.
375. Բ 437.
Ռիսիսիոն, որ և Եփեսոսիոն. Ա
138-141. 146-148. 151. 152. 155-
157. 159. 160.
Ուրիսիսիոն. Ա 183. 228. Բ 18.
294. 422. 483.
Պալատի, որ և Պալատիոն, Պալա-
տիոն. Ա 451. 587. Բ 173.
Պալատ, Պալատիոն, Պալատիոն.
ա. Պալատիոն.
Պալատի կամ Պալատիոն. Ա
96. 330. 583. Բ 71. 156. 157. 215.
238. 357. 378.
Պալալի կամ Պալատի, Պալատի,
Պալատի. Ա 619. 421. 433. 452.
453. 530. 535. 567. 573. 586. 633.
709. 714. Բ 89. 150. 172. 173. 204.
243. 251. 319. 321. 381. 465. 480.
482. 488. 629.
Պալատիոն կամ Պալատի. Ա 416. 419.
584. 586. 682. Բ 173. 174. 349. 378.
Պանիսիոն կամ Պանիսիոն. Բ 65.
128. 220. 346.
Պալատիս. Բ 23.
Պալատ. Ա 340. 341. 348. Բ 38. 213.
480. 482.

Պափնոտիոս աշակերտ Մակարայ. և 528.

Պափ. առաջնորդ Սիմեոնայ. և 634.

Պափ. գրիչ վարուց Մակարայ. և 168. 169. 175-182. 187.

Պափ. եպիսկոպոս. և 179.

Պափ. Նեփալա. և 450.

Պափ. Հայր Եփրոսինայ. և 278-286.

Պափ. Հայրն. և 511. 649. 650. 652. 688. և 88. 91. 329. 331. 353. 354.

Պափ. միայնակեայ. և 57. 219-223. և 592. 593. 597.

Պաքմիոս կամ Պաքմիոս. և 92. 93. 453. 468. 647. և 167. 398. 407. 422. 476. 490.

Պաքմոն. և 647.

Պարտակե. և 680-684.

Պարտոս. ա. Պափնոտիոս.

Պեղենն կամ Պեղեննիոս. և 215. 219.

Պեղեղի վանք. և 704.

Պենթուկա. և 602. և 398. 401.

Պենտապոլիս. և 228.

Պեթադա. և 486. 491.

Պետրոս արքայ. և 576.

Պետ. աշակերտ Եսայայայ. և 583.

Պետ. առաքելալ. և 59. 180. 364. 395. 478. և 27. 166. 169. 282. 442. 472. 568.

Պետ. Հայրապետ. և 50. և 442.

Պետ. եպիսկոպոս. և 396.

Պետ. Հայրն. և 126. 199. 204. 205. 293. 294. 365. 398. 399. 401.

Պետ. մարտաւոր. և 271-277.

Պետ. պիոնայի. և 569.

Պետ. ալ. և 6.

Պետր. Պետրե. և 287. 324.

Պերգիւս. և 397.

Պեմպենն. ա. Պարթիկէա.

Պիլոսիա. ա. Պիլուզ.

Պիլատոս. և 87.

Պիլիգէ կամ Պիլիգէա, որ և Պիլիգոս. և 675-679.

Պիմեն. և 417. 420. 424. 428. 429. 450. 451. 456. 482. 488. 489. 511. 521. 527. 530. 543. 653. 557. 588. 570. 572. 573. 578. 586. 599. 624. 625. 633. 639. 643. 646. 652. 682. 694. 700. և 25. 26. 35. 36. 41-43. 68. 70. 71. 77. 78. 82. 88-91. 96-

98. 102. 105. 108. 109. 112-115.

119. 120. 128. 129. 138. 140. 142.

167-172. 185. 186. 189. 193. 198.

203. 216. 243. 246. 253-255. 269.

276. 286. 288. 298. 313-315. 321.

328-331. 345. 346. 349. 353. 354.

385. 386. 388. 429. 432. 449. 465.

488. 489.

Պետր կամ Պետր. և 587. և 85. 344.

Պլեարոն. և 467.

Պիլուզ կամ Պիլուզ. և 65. 77. 376.

Պիսիդոն. և 68.

Պիտոլենն կամ Պիտոլենն. և 263.

Պիրդյ. և 596.

Պիւսիէ. և 665.

Պոսիկրատե. և 59.

Պոմպիէ. և 234.

Պոպիոս. և 212.

Պոսամեննա. և 24.

Պորթորի. և 656. 657.

Պազուկոս. և 593.

Պոսիկրատ. և 489.

Պոստոս. և 430.

Պոլ պարզապետ. և 82-85. 87. 88. 535. և 408.

Պոսիկրոնիոս. և 602. և 397. 398.

Պոսա արքայ աղեքսանդրայի. և 468. 471.

Պոլ. ար. Ելլադայի. և 393.

Պոլ. ար. վանից Բենիդիու. և 393.

Պոլ. անապատական. և 1. 2. 4. 6. 9-16. 535.

Պոլ. աշակերտ Անտոնի. և 408. և 155.

Պոլ. աշ. Սիւրայ. և 86. 149.

Պոլ. առաքելալ. և 58. 62. 150. 160. 324. 364. 442. 594. և 44. 92. 133. 134. 186. 282. 337. 444. 472. 539. 541. 553. 561. 565. 568. 573. 596. 598. 667. 689.

Պոլ. դադատայի. և 42.

Պոլ. Եղրայր Տիմոթեայ. և 496. և 349.

Պոլ. Թերապիտայի. և 56. 379.

Պոլ. լուսարայի. և 323.

Պոլ. Հայրն. և 258. 259. 557. 586. և 349.

Պոլ. Հռոմայի. և 402. 403.

Պոլ. միայնակեայ ի Սիմեոնայ. և 646. 647.

Պոլ. փաւսեյի. և 436.

Ռայթի, որ և Հայթի. Ա 447.
511. 522. 527. 533. Բ 293. 394. 327.
338. 390. 401. 468.

Ռամանոս. Բ 488.

Ռուբեն. Բ 680.

Ռուս քաղաք. Ա 598.

Ռուբինե. Ա 500.

Ռուբոս. Բ 255.

Սարայ. Բ 226. 396. 398. 399. 409.

Սահակ աշակերտ Սերնոսի. Բ 105

Սահ. Բերայեյի. Բ 290.

Սահ. նահապետ. Ա 143.

Սաղամ. Բ 436.

Սամարիա. Բ 401.

Սամուել. Ա 64.

Սամբան. Բ 680.

Սառա կին Աբրահամ. Ա 370.

Սառա հաւատուհի. Բ 19.

Սառա հայրն. Ա 589. 689.

Սարախինոս. Ա 62.

Սարապին կուսք. Բ 435.

Սարգիս. Ա 340.

Սարգիս. Բ 99.

Սարմատան. Ա 512. Բ 297. 489.

Սաւայ. Ա 445.

Սաւաղ. Ա 482.

Սափսափաւ. Բ 395.

Սեւեթ. Ա 373. 374.

Սեմ. Բ 185.

Սերգի առաջնորդ Պետապոյ. Ա 486.

Սերգի անառակ. Ա 685. 686.

Սերգի աղ. Ա 669. աղ 703.

Սերենոս կամ Սերենիոս, Սերի-
նոս. Ա 567. Բ 106. 116. 333.

Սերեպին եպիսկոպոս. Ա 72. 79.

Սերեպին Թմուպի. Բ 507.

Սերեպին կամ Սերապին, որ
և Սրապին ծերն. Ա 91. 162.

188. 189. 191. 194-198. 200-206.

407. 408. 557. 578. 621. 718. Բ

206. 244.

Սերեպին հայր Փանականայ. Ա 270.

Սերբի. Ա 652. 656.

Սերբիանոս աքոյ. Բ 473.

Սերբիանոս կամ Սերբիոս, որ և
Սերբոս հերձուածող. Բ 384.
385. 406. 440.

Սեկեթ. Ա 328. 329.

Սեհենա. Ա 97. 98.

Սեղուխանոս կամ Սեղու. Սեղ-
լանե. Ա 418. 420. 520. 534. 578.
718. Բ 71. 72. 102. 118. 137. 174.
188. 208. 252. 253. 282. 346. 347.
367. 440. 488. 489.

Սեմեոն աղաւաղ. Ա 352-359.

Սեմ. հայրն. Բ 56. 71. 204.

Սեմ. փանականայ. Ա 324-326. Բ 157.

Սեմ. Փառապան. Բ 492. 493.

Սեմեոն կաթարդ. Բ 267.

Սեմեոն աղ. Բ 430.

Սեմա կամ Սեմեա. Ա 449. 547.
548. 596. 601. Բ 113. 127. 185.
188. 211. 282. 289. 322. 390. 395.
404. 471.

Սեմեոնոս կամ Սեմեոնոս. Բ 228.
230.

Սեմեոնեկէ հայրն. Ա 718. Բ 206.
269.

Սեմեոնեկէ մայրն. Ա 590. Բ 333.

Սեմեոն. Բ 149.

Սեոյ կամ Սեոյի. Ա 453. 511.
512. 559. 567. 571. 577. 588. 589.
644. Բ 9. 43. 62. 67. 112. 116. 121.
174. 185. 205. 216. 247. 251. 269.
287. 296. 307. 321-323. 364. 423.
431. 432. 434. 447. 488. 489.

Սեւթ. Բ 388.

Սեւթիոս. Ա 328-330.

Սեփեթ, որ և Սեփեթ. Ա 185. 187.
188. 281. 350. 419. 465. 486. 498.
503-528. 555. 564. 568. 571. 646.
660. 664. 681. 715. Բ 5. 9. 10.
20. 86. 100-104. 127. 194. 207.
208. 230. 306. 314. 324. 340. 379.
393. 394. 400. 414. 438. 451.
465. 477. 481. 482. 490. 491. 576.
578. 593.

Սեփեթապոյ. Ա 542.

Սեփեթ Գաթար. Բ 148. 158. 172. 585.

Սեփեթի. Բ 55. 292. 293. Բ 125.
286. 247. 300.

Սոպրոպ. Բ 269.

Սոքոս. Բ 490.

Սուհա. Բ 486.

Սոփի. Բ 403.

Սոփրոնիոս եղբայր. Բ 162. 391.

Սոփրոն. Խմաստասեր. Բ 468. 476.

Սոփրոն. կամ Սոփրոնոս, որ և
Սոփորոն հայրապետ. Ա 291.
Բ 458. 460.

Ստորոնիտ հայրն . Բ 473.
Սպանիա . Ա 80.
Սպերիդոն . Բ 349. 449. 460.
Ստեփաննոս Զաքարիայ . Ա 470.
Բ 120. 534.

Ստեփ . քահանայ . Բ 241.
Ստեփ . ալլ . Բ 593.
Սրապիան , ա . Սերապիան .
Ա քրդն . Բ 410.
Վահագն . Բ 156. 157.
Վաղէս կամ Վաղերիանոս կայսր .
Ա 2.

Վաղէս պաղերիանոս . Բ 593.
Վասիլ . ա . Բասիլիոս .
Վիտաքիոս . Ա 652-656.
Վասիլ . Ա 682.
Տարեհոս . Բ 476.
Յափաթ . Ա 712.
Տայաս կամ Տայասիա . Ա 406-409.
Տայիա . Բ 9.
Տանեփ . Ա 390.
Յարայ . Բ 404.
Տարուն . Ա 160.
Յերեմի . Բ 8. 88. 147. 249. 314.
375. 424.

Յիքրիս . Ա 340.
Յիթլի . Ա 512. 590. Բ 72. 172. 217.
333.

Յիթնիկոս . Ա 574.
Յիթնիկէս կղզայր հորն Պօղոսի .
Բ 349.
Յիթնի . կաթոնոպոս . Բ 293. 394.
Յիթնի . ճաքն . Ա 498. 624. 625.
Յիթնի . ժողովակերայ . Ա 165. 169.
Բ 420.

Յիթնի . ալլ . Բ 29.
Յիթնի . Ա 340.
Յիթնի . Ա 455. 656. 657. Բ 245.
381. 455.

Յիթնի . Ա 491.
Յիթնի . Բ 455.
Յիթնի . Բ 255.
Յիթնի . Բ 349.
Յիթնի . որ և Տրոպոպոս . Պրո-
փ . Տրոպի . Տրոպի . Բ 229. 235.
Իսպուլ . Ա 376. 382. 390.

Փառան . Բ 137.
Փարափ . Բ 461.
Փարաւոն . Ա 236. 256. 320. Բ 79.
133.

Փարաւութիոս կամ Փարաւութի , որ
և Փարաւութէոս . Ա 115-121.

Փարս . Բ 403.
Փելլիքիանոս . Բ 538.
Փենեհէղ . Բ 508.
Փենեհէթափ . Բ 490.
Փերմիայ . Բ 473.
Փերմի . Ա 419. Բ 289.
Փելլագրիոս . Ա 707.
Փելլիկ կամ Փելլիկոս հայրն . Ա 536.
Բ 116.

Փելլիկոն իշխան . Ա 113.
Փելլիկէոս . Ա 186.
Փելլորիմոս . Ա 590.
Փելլորիմոս . Բ 489.
Փելլորիմոս . ա . Նեղոս .
Փիմաթիոն . Բ 391.
Փիւնիկէ . Բ 125.
Փոկաս . Ա 663. Բ 440.

Փարաւոս . Բ 297.
Փարսիոս . Բ 490.
Փանաթիոն . Բ 388.
Փրոնտոն . Ա 67.
Քաղեր Եկեղեցի . Բ 202. 639.
Քաղկաս . Ա 527.

Քաղկ . Բ 680.
Քարիանոն կամ Քարիանոն . Բ 436.
Քաթիմանիկայ ծով . Ա 189.
Քերեման կամ Քերեման , Բ 7. 9.
593.

Քերեման . Ա 75.
Քաղայ գետ . Բ 521.
Քարեր . Բ 539.
Քրիստոփոր . Բ 404.
Քրիստոփոր կամ Քրիստոփոր . Բ 592. 597.
Քաթնիկոս կամ Քաթնիկոս . Բ
188. 322. 375.

Քրիստոսաստուր . Բ 454.
Օմիդիանոս . Ա 142.
Օբսիդիանոս . Բ 246.
Օբսիդի . ա . Ոբսիդի .

